

**ОДЛУКИ И РЕШЕНИЈА НА
УСТАВНИОТ СУД НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА**

ЗБИРКА
на одлуки и решенија донесени во периодот
од 1 јануари до 31 декември 2007 година

Скопје, 2008 година

**Одлуки и решенија на
Уставниот суд на Република
Македонија**

**Издавач:
Уставен суд на Република Македонија**

ЗБИРКА

(од 1 јануари до 31 декември 2007 година)

Скопје, 2008 година

РЕДАКЦИСКИ ОДБОР:

д-р Трендафил Ивановски, претседател на Уставниот суд на Република Македонија,

Игор Спировски, судија на Уставниот суд на Република Македонија,

д-р Зоран Сулејманов, судија на Уставниот суд на Република Македонија

Милица Николовска, генерален секретар на Уставниот суд на Република Македонија,

Вјолца Истрефи, помлад соработник во Уставниот суд на Република Македонија

Главен и одговорен уредник:

Татјана Јањик-Тодорова, државен советник во Уставниот суд на Република Македонија

Превод на сентенците на англиски јазик:

Жаклина Којчевска, овластен судски преведувач

Компјутерска обработка:

Соња Димитрова, виш референт во Уставниот суд на Република Македонија

СОДРЖИНА

I. ОДЛУКИ И РЕШЕНИЈА СО КОИ СЕ УКИНУВААТ - ПОНИШТУВААТ ОСПОРЕНИТЕ АКТИ, ОДНОСНО СЕ УТВРДУВА ДЕКА НЕМА/ИМА ОСНОВ ЗА ПОВЕДУВАЊЕ ПОСТАПКА

I. DECISIONS AND RESOLUTIONS REPEALING - REVOKING DISPUTED ACTS, THAT IS, IT HAS BEEN ESTABLISHED THAT THERE IS / THERE IS NO GROUND TO INITIATE A PROCEDURE

1. Одбрана и безбедност

1. Defence and security

- Закон за оружјето

- *Law on Weapons*

- Двојно (Бадентерово) мнозинство за донесување на закон

- *Double (Badinter) majority for the adoption of a law*

- Кодекс на полициска етика

- *Code of police ethics*

- Обезбедување на лица и имот

- *Security of persons and property*

- Преземање мерки за гонење (поведување на постапка)

- *Taking prosecution measures
(initiation of a procedure)*

- Употреба на средства на присилба и огнено оружје од страна на припадниците на шумската полиција

- *The use of means of coercion and firearms by the members of
the forestry police*

2. Финансии, јавни давачки и надоместоци **2. Finances, public fees and remunerations**

- Издавање фискална сметка
(поведување на постапка)
- Issuing a fiscal bill
(initiation of a procedure)

- Овластување на Владата да ги пропишува
поблиските услови за групно изземање на
утрдените со закон видови договори
Операционализација на Законот за заштита на
конкуренцијата

Право на жалба

Определување висина на прекршочните санкции
(поведување и неповедување на постапка)

- Empowerment of the Government to prescribe the more
specific conditions for group exemption of the legally defined
types of agreements

Operationalisation of the Law on the Protection of Competition

Right to an appeal

Determination of the amount of minor offence sanctions

(initiation and non-initiation of a procedure)

- Применување на законот пред да биде објавен

- Implementation of the law prior to its publication

- Овластување на министерот со подзаконски акт
да разработува законска одредба
(поведување на постапка)

- Empowerment of the minister to work out a legal provision with
a sub-legal act

(initiation of a procedure)

- Овластување на министерот да утврди ценовник
за надомест на штети

- Empowerment of the minister to determine a pricelist for
compensation for damages

- Овластување на Владата на Република
Македонија да ја пропишува висината на трошоците
за технички прием на градба

- *Empowerment of the Government of the Republic of Macedonia to prescribe the amount of the costs for technical admission of a building*

- Надомест за води

(поведување и неповедување на постапка)

- *Waters fee*

(initiation and non-initiation of a procedure)

- Надомест за води

- *Waters fee*

- Комисија за хартии од вредност

- *Commission for Securities*

- Овластување на министерот со подзаконски акт поблиску да ги определи условите и начинот за остварување на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице

- *The empowerment of the minister to determine more specifically by a sub-legal act the conditions and manner of exercise of the right to pecuniary remuneration for assistance and care from another person*

- Решение за бесплатно доставување на податоци од страна на клириншката куќа до Централниот регистар на Република Македонија

- *Resolution for free transmission of data on the part of the Clearing House to the Central Registry of the Republic of Macedonia*

- Овластување Владата на Република Македонија да ги пропишува висината и начинот на плаќање на трошоците

- *Empowerment of the Government of the Republic of Macedonia to prescribe the amount and the manner of payment of costs*

- Овластување на Комисијата за хартии од вредност да ја утврди висината на надоместоците (поведување на постапка)

- *Empowerment of the Commission for Securities to define the amount of fees (initiation of a procedure)*

- **Воведување данок на додадена вредност**
- Introduction of a value added tax

- **Утврдување на рамки и параметри за утврдување на надоместоците**
- Definition of frameworks and parameters for the determination of fees

- **Упатната норма не ги содржи основните контурите на она што треба да биде предмет на уредување во друг закон
(поведување на постапка)**
- The reference norm does not contain the basic frameworks of what should be the subject of regulation in another law (initiation of a procedure)

- **Воведување на данок на добивка за странски правни и физички лица**
- Introduction of a profit tax for foreign legal and natural persons

- **Прекршочна одговорност на граѓанинот, потрошувач кој во моментот на контрола не поседува фискална сметка
(поведување на постапка)**
- Misdemeanor responsibility of the citizen, consumer who at the moment of supervision does not have a fiscal bill (initiation of a procedure)

- **Надоместок на членовите на комисијата која одлучува во II степен
(поведување на постапка)**
- Remuneration for the members of the commission deciding in the second instance (initiation of a procedure)

- **Регулација на државата во економската сфера
(поведување на постапка)**
- Regulation of the state in the economic sphere (initiation of a procedure)

- **Рационално и економично трошење на буџетските средства
(поведување на постапка)**
- Rational and economical spending of budget funds

(initiation of a procedure)

- Упатувачка норма за примена на Кривичниот законик;

Забрана на членување во Комисијата за хартии од вредност на членови на органи на политичка партија

(поведување и неповедување на постапка)

- Reference norm for the application of the Criminal Code

Prohibition from being a member of the Commission for Securities of members of bodies of a political party

(initiation and non-initiation of a procedure)

- Правна последица на осудата предвидена во Законот за хартии од вредност

- Legal consequence from the conviction envisaged in the Law on Securities

- Упатувачка норма за примена на Кривичниот законик

(поведување и неповедување на постапка)

- Reference norm for the application of the Criminal Code

(initiation and non-initiation of a procedure)

- Правни последици од осудата предвидени во Законот за хартии од вредност

- Legal consequences from the conviction envisaged in the Law on Securities

- Трошоци од контролата на учесниците на пазарот за хартии од вредност

(поведување и неповедување на постапка)

- Costs from the inspection of the participants on the market for securities

(initiation and non-initiation of a procedure)

- Правни последици од осудата предвидени во Законот за хартии од вредност

- Legal consequences from the conviction envisaged in the Law on Securities

- Подзаконски акт што својот законски основ го изгубил со престанокот на важење на законот за

календарската година на која се однесувал може да биде во правниот поредок

- *A sub-legal act which has lost its legal ground with the termination of validity of the law for the calendar year to which it referred may be in the legal order*

- Задржување на данокот на приход платен на странски правни лица

- *Retention of the income tax paid to foreign legal entities*

- Односот на Законот за даночна постапка и другите даночни закони и утврдување на даночна обврска (поведување и неповедување на постапка)

- *The relation of the Law on Tax Procedure and the other tax laws and the stipulation of a tax obligation. (initiation and non-initiation of a procedure)*

- Даночна постапка

- *Tax procedure*

- Утврдување на данок на имот

- *Determination of property tax*

- Ограничување на сопственоста со подзаконски акт

(поведување на постапка)

- *Restriction of the property by a sub-legal act (initiation of a procedure)*

- Цена за потрошена вода за пиење

- *Charge for used drinking water*

- Утврдување на висината на надоместокот за концесија

- *Determination of the amount of the concession fee*

- Утврдување на висината на цената за штети на шумите

- *Determination of the amount of the fee for damages to forests*

- Учесници во даночно-правниот однос (поведување на постапка)

- *Participants in tax-legal relation (initiation of a procedure)*

- Утврдување на пазарната вредност на недвижен имот

- *Determination of the market value of immovable property*

3. Стопанство

3. Економија

- Користење водата од водоснабдителниот систем со кој управува давателот на услугата (поведување на постапка)

- *Use of the water from the water supply system run by the service provider
(initiation of a procedure)*

- Концесии за јавни услуги

- *Concessions for public services*

- Право на жалба против решение за престанок на договорот за вработување поради отворање на стечајна постапка над стечајниот должник (работодавач)

(поведување и неповедување на постапка)
- *Right to an appeal against a resolution for termination of employment contract owing to the opening of a bankruptcy procedure against the bankruptcy debtor (employer)
(initiation and non-initiation of a procedure)*

- Правна последица од осуда предвидена во Законот за стечај

Доставување доказ за неосудуваност и услов за добивање лиценца за стечаен управник и за друштвото

- *Legal consequence from a conviction envisaged in the Law on Bankruptcy
Provision of a proof for non-criminal record and a condition to obtain a license for a bankruptcy administrator and for the company*

- Донесување на посебен план за вршење сеча на шумите

- *Adoption of a special plan for cutting down forests*

4. Правосудство, адвокатура и нотаријат
4. The Judiciary, the attorneyship and the notary profession

**- Право на жалба во постапките за извршување
(поведување на постапка)**

*- The right to an appeal in enforcement procedures
(initiation of a procedure)*

**- Пропишување на старосната граница како услов
за вршење на функцијата судија-поротник**

*- Stipulation of the age limit as a condition for performing the
office of a jury judge*

**- Пропишување на критериумите за определување
на наплатувањето на наградата и висината и
надоместокот на трошоците во вршењето на
службените дејствија на нотарот
(поведување на постапка)**

*- Stipulation of the criteria for determining the collection of the
reward and the amount of the remuneration of the costs in the
performance of the official actions by the notary
(initiation of a procedure)*

**- Право на жалба или друг вид на правна заштита и
остварување на судска заштита**

*- Right to an appeal or another type of legal protection and
realisation of court protection*

**- Закон за решавање на судирите и на законите со
прописите на други земји донесен од поранешната
СФРЈ**

(поведување на постапка)

*- Law on Resolving Conflicts of the Laws with the Regulations of
Other Countries adopted by the former SFRY
(initiation of a procedure)*

- Одредба која престанала да важи

(поведување на постапка)

*- Provision that ceased to be valid
(initiation of a procedure)*

**- Утврдување на условите за разрешување од
функцијата јавен обвинител**

- *Definition of the conditions for the discharge from the function of a public prosecutor*

- Пропишување на работно искуство како еден од посебните услови за стекнување право за вршење адвокатска дејност

- *Stipulation of work experience as one of the special conditions for gaining the right to carry out the legal profession*

- Овластување на министерот за правда да донесува Правилник за трошоците на прекршочната постапка

- *Power of the Minister of Justice to adopt a Rulebook on the costs of the minor offence procedure*

- Утврдување паушал за трошоци во прекршочна постапка

- *Determination of a lump sum for costs in the minor offence procedure*

- Услови за именување и разрешување на извршител

- *Conditions for appointment and discharge of an executor*

- Право на жалба до второстепената комисија на Владата во постапката за именување извршители

- *Right to an appeal to the Government's Second Instance Commission in the procedure for the appointment of executors*

- Преоден режим за избор на судии

- *Transitional regime for the election of judges*

- Закон за адвокатурата (поведување и неповедување на постапка)

- *Law on Attorneyship (initiation and non-initiation of a procedure)*

- Закон за адвокатурата

- *Law on Attorneyship*

- Овластување на Нотарската комора во согласност со Министерството за правда да ги пропишува критериумите и мерилата за определување на

наградата и висината на надоместокот на трошоците

(поведување на постапка)

- *Authorisation of the Notary Chamber with the consent of the Ministry of Justice to prescribe the criteria and standards for the determination of the reward and the amount of the remuneration for costs*

(initiation of a procedure)

- Право на жалба за разрешување на нотар

- *Right to an appeal for discharging a notary*

- Определување критериуми за тарифата за награда на извршителите

- *Determination of criteria for the tariff of the reward for executors*

- Постапка за медијација

- *Mediation procedure*

- Уредување на преоден режим за избор на судии

- *Regulation of a transitional regime for the election of judges*

- Право на жалба

- *Right to an appeal*

- Определување на неосудуваноста како посебен услов за избор за пратеник, член на совет и градоначалник

- *Determination of a non-criminal record as a special condition for the election of a representative, member of a council and mayor*

- Престанок на нотарската служба може да биде предвиден како правна последица само за осуденост за конкретно дефинирани кривични дела

(поведување на постапка)

- *Termination of the notary service may be envisaged as a legal consequence only for conviction for specifically defined criminal offences*

(initiation of a procedure)

- Надлежност на Управниот суд

(поведување на постапка)

- *Competence of the Administrative Court*

(initiation of a procedure)

- Изразување на висината на казните во евра во денарска противвредност

- Statement of the amount of penalties in euros in a denar countervalue

- Законски определен рок за донесување упатство

- Legally defined time limit for the adoption of instruction

- Vacatio legis

- Vacatio legis

- Злоупотреба на службената положба

- Misuse of official position

- Важност на полномошно во постапките пред нотар (поведување на постапка)

- Validity of a power of attorney in the procedures before a notary

(initiation of a procedure)

5. Имотно-правни работи (правна заштита на сопственоста)

5. Property-legal issues (legal protection of property)

- Утврдување на вредноста на имотот (поведување на постапка)

- Determination of the value of a property

- Временско ограничување на уписот во Заложниот регистар на невладетелскиот залог

- Time restriction of the entry into the Pledge Registry of the non-governed pledge

- Остварување на целта на денационализацијата

- Realisation of the purpose of denationalisation

- Пренамена на стан

(поведување и неповедување на постапка)

- Change of a purpose of an apartment

(initiation and non-initiation of a procedure)

6. Градежно земјиште
6. Construction land

- **Утврдување надоместок за употреба на градежно земјиште како јавна давачка (поведување постапка)**
*- Determination of remuneration for the use of construction land as a public fee
 (initiation of a procedure)*

7. Работни односи
7. Working relations

- **Засновање работен однос без огласување; право на испратнина; работа подолга од полно работно време, прекувремена работа и работа ноќе (поведување и неповедување на постапка)**
*- Employment without announcement; right to send-off money; work longer than full working time, overtime work and night work
 (initiation and non-initiation of a procedure)*

- **Остварување на правата на вработените и нивната положба**
- Realisation of the rights by employees and their position

- **Постапка за заштита на права пред суд се поведува со тужба (поведување на постапка)**
*- Procedure for the protection of rights before a court is initiated with a lawsuit
 (initiation of a procedure)*

- **Коефициенти за одделни степени на сложеност**
- Coefficients for certain degrees of complexity

- **Определување на висината на средствата кои се доделуваат заради вработување и адаптација на работното место на инвалидно лице во подзаконски акт**
- Determination of the amount of the funds allocated for employment and adaptation to the job of a disabled person in a sub-legal act

- Оценка на уставност на одредба на која и претходела одредба поништена со одлука на Уставниот суд

(поведување и неповедување на постапка)

- Appraisal of the constitutionality of a provision which was preceded by a provision annulled with a decision of the Constitutional Court

(initiation and non-initiation of a procedure)

- Одредба која престанала да важи

- Provision that ceased to be valid

- Работен однос на определено и неопределено време

- Employment to a definite and indefinite time

- Престанок на работниот однос на службеник во Управата за јавни приходи поради осуда за кривично дело

Прговор против одлуки донесени во врска со работниот однос во Управата за јавни приходи

(поведување и неповедување на постапка)

- Termination of employment of an official in the Public Revenues Administration as a result of a conviction for a criminal offence

Complaint against decisions made in connection with employment in the Public Revenues Administration

(initiation and non-initiation of a procedure)

- Престанок на извршување на функцијата директор на Управата за јавни приходи

- Termination of the carrying out of the office of Director of the Public Revenues Administration

- Склучување на поединечен колективен договор на ниво на работодавач

- Concluding an individual collective agreement at an employer level

- Овластување на директорот на националната уставнова за култура да донесе акт за распределба на плати

(поведување на постапка)

- Authority of the Director of the National Institution for Culture to adopt an act for allocation of salaries

(initiation of a procedure)

- Инвалидно лице да биде работодавец

- A disabled person to be an employer

- Престанување на работен однос од деловни причини

- Termination of employment due to business reasons

8. Локална самоуправа

8. Local Self-Government

- Донесување на статут на општина со двојно мнозинство

(поведување на постапка)

- Adoption of a municipal statute by double majority

(initiation of a procedure)

- Надоместок за дневни трошоци за членови на совет на општина

(поведување на постапка)

- Remuneration of daily expenses for members of a municipal council

(initiation of a procedure)

- Утврдување надоместоци за членови на совет на општина

(поведување на постапка)

- Determination of remunerations for members of a municipal council

(initiation of a procedure)

- Утврдување на висината на патните и дневните трошоци на членовите на Советот за присуство на седница на Советот

(поведување на постапка)

- Determination of the amount of travel and daily expenses of the members of the Council for attending a session of the Council

(initiation of a procedure)

- Месечен пашален надоместок за учество, организирање и работа на седниците на советот на општината

(поведување на постапка)

- *Monthly lump sum remuneration for participation, organisation and work in the sessions of the municipal council (initiation of a procedure)*

- Овластување на општината за донесување на прописи

- *Authority of the municipality to adopt regulations*

- Право на посебен надоместок

(поведување на постапка)

- *Right to a special remuneration*

(initiation of a procedure)

- Посебен надоместок за членовите на совет на општината при склучувањето на бракови во Матичната служба на град Скопје

(поведување на постапка)

- *Special remuneration for the members of the municipal council when concluding matrimonies in the Marriage Registry Office of the City of Skopje*

(initiation of a procedure)

- Предвидување посебен надоместок за членовите на Советот кои учествуваат при склучување на бракови во матична служба

(поведување на постапка)

- *Stipulation of a special remuneration for the members of the Council taking part when concluding matrimonies in a Marriage Registry Office*

(initiation of a procedure)

- Надоместокот за склучување на бракови на ангажираните советници во општината или други службени лица

(поведување на постапка)

- *The remuneration for concluding matrimonies of engaged councillors in the municipality or other officials*

(initiation of a procedure)

- Право на надоместок за присуство на седници

(поведување на постапка)

- *Right to remuneration for attending sessions*

(initiation of a procedure)

- Информирање на јавноста во општината

- *Informing the public in the municipality*

- Овластување Советот на општината да донесува, а градоначалникот го извршува буџетот на општината

- *Authority of the Council of the municipality to adopt, and the mayor to execute, the budget of the municipality*

- Право на посебен надоместок (поведување на постапка)

- *Right to special remuneration (initiation of a procedure)*

- Надоместок на членовите на Советот на општината за присуство на седници

- *Remuneration for the members of the Council of the municipality for attending sessions*

- Надоместок за присуство на седници (поведување на постапка)

- *Remuneration for attending sessions (initiation of a procedure)*

- Утврдување на вредноста на бодот на платите на општинската администрација

- *Determination of the value of the point of the salaries of the municipal administration*

- Начин и висина за остварување на надоместоци за патните и дневните трошоци на членовите на Советот на општина Аеродром

- *The manner and the amount of realisation of the remunerations for travel and daily expenses of the members of the Council of Aerodrom municipality*

9. Урбанизам, сообраќај и врски, заштита на животна средина

9. *Urban Planning, transportation and communications, protection of the environment*

- Постапка за донесување на Детален урбанистички план

(поведување на постапка)

- *Procedure for the adoption of a Detailed Urban Plan*

(initiation of a procedure)

- Овластување на министерот да го определи начинот за издавање, продолжување и одземање на лиценцата за управител на градба, изведувач на градба од прва и втора категорија, управител на одржување, како и за овластување за вршење работи на изработка на проектна документација, ревизија на проекти и надзор на изградба

- Authority of the Minister to determine the manner for issuing, extending and taking away the license for a construction manager, construction contractor of first and second category, maintenance manager, as well as for granting authority for the making of project documentation, revision of projects and supervision of construction

- Јавен увид

- Public inspection

**- Право за пренамена на објект
(поведување на постапка)**

*- Right to change the purpose of a facility
(initiation of a procedure)*

- Постапка за донесување на Одлуката за изменување и дополнување на Генералниот урбанистички план

(поведување постапка)

*- Procedure for the adoption of the Decision on changing and supplementing the General urban Plan
(initiation of a procedure)*

- Постапка за донесување на одлука за изменување и дополнување на Генерален урбанистички план

- Procedure for the adoption of a decision on changing and supplementing a General Urban Plan

**- Изменување на Генералниот урбанистички план
(поведување на постапка)**

*- Changing the General Urban Plan
(initiation of a procedure)*

- По генералниот урбанистички план е пропишано да се организира стручна расправа со стручни

лица, а по деталните урбанистички планови се организира јавна презентација и јавна анкета

- *A professional debate with experts is stipulated to be organised about the general urban plan, and a public presentation and a public poll is organised about the detailed urban plans*

- Донесување на детален урбанистички план

- *Adoption of a detailed urban plan*

- Постапка за донесување на детален урбанистички план

- *Procedure for the adoption of a detailed urban plan*

- Операционализација на подзаконски акти

- *Operationalisation of sub-legal acts*

- Донесување на подзаконски акт (поведување на постапка)

- *Adoption of a sub-legal act (initiation of a procedure)*

- Забрана за вршење на професија, дејност или должност над 6 месеци, не може да се прифати како ограничување на правото на слободата на индивидуата

(поведување и неповедување на постапка)

- *Prohibition to carry out a profession, activity or duty for over 6 months may not be accepted as a restriction of the right to freedom of the individual (initiation and non-initiation of a procedure)*

- Барање изјава од кандидатот за тоа дали постојат пречки за членство во Советот за радиодифузија и разрешување на член на Советот поради осуда за кривично дело

- *Requesting a statement from the candidate as to whether there are obstacles for membership in the Council for Radio Diffusion and discharge of a member of the Council owing to a conviction for a criminal offence*

- Подзаконски акти засновани на меѓународните правила

- *Sub-legal acts based on international rules*

- **Определување техничките услови кои се регулирани со мултилатералната Спогодба ратификувана во Собранието на Република Македонија**

- *Determination of technical conditions regulated by the multilateral Agreement ratified in the Assembly of the Republic of Macedonia*

- **Определување висина на трошоците за издавање или промена на различните видови на уверенија од воздухопловната дејност за спороведување на испитот за стручна оспособеност на персоналот на воздухопловството и другиот персонал**

- *Determination of the amount of the costs for issuing or changing different types of certificates from the air traffic field for the conduct of the examination for professional qualification of the personnel of air traffic and other personnel*

- **Пропис кој станал дел од внатрешниот правен поредок**

- *Regulation that has become part of the internal legal order*

- **Постапка за донесување на детален урбанистички план**

- *Procedure for the adoption of a detailed urban plan*

- **Локалниот телефонски сообраќај да не биде елемент на деталната сметка и приговор како форма на правна заштита**

- *Local telephone traffic not to be an element of a detailed bill and a complaint as a form of legal protection*

- **Утврдување на посебни услови за засновање на работен однос за извршување на одредени задачи и проверување на стручноста на лицата кои вршат обука на кандидати за возачи при соодветна комисија**

- *Definition of special conditions for employment for the purposes of carrying out certain tasks and checking the skills of the persons conducting the training of candidates for drivers with a corresponding commission*

- **Јавните функции може да им се доверат само на граѓаните на Република Македонија, а не и на странски лица**

(поведување на постапка)

- *Public offices may be entrusted only to the citizens of the Republic of Macedonia, and not to foreign persons (initiation of a procedure)*

- Постапка за донесување на детален урбанистички план**(поведување на постапка)**

- *Procedure for the adoption of a detailed urban plan (initiation of a procedure)*

- Правна последица од осуда предвидена во Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата (поведување на постапка)

- *Legal consequence from a conviction envisaged in the Law on Safety of Traffic on the Roads (initiation of a procedure)*

- Режим во сообраќајот**(поведување на постапка)**

- *Traffic regime (initiation of a procedure)*

- Надоместок на нематеријална штета во сообраќајот**(поведување на постапка)**

- *Compensation of non-material damage in traffic (initiation of a procedure)*

- Овластување на министерот да го забрани производството, прометот и употребата на одделни производи кои го загрозуваат здравјето на луѓето и животната средина

- *Authority of the Minister to prohibit the production, circulation and use of certain products endangering the health of people and the environment*

10. Образование и култура**10. Education and culture**

- Утврдување на видот и степенот на стручната подготовка на наставниците и другиот кадар (поведување и неповедување на постапка)

- *Determination of the type and level of professional training of teachers and other personnel
(initiation and non-initiation of a procedure)*

- **Преоден режим за воспитувачите во подготвителната настава**

- *Transitional regime for educators in the preparatory instruction*

- **Избирање на наставници, стручни соработници и воспитувачи**

- *Election of teachers, expert associates and educators*

- **Определување постапка за одобрување на учебник за употреба, како и постапката за повлекување на учебник од употреба**

- *Determination of a procedure for approving a schoolbook for use, as well as a procedure for withdrawing a schoolbook from use*

- **Определување услови, односно критериуми за вработување на наставници во средното образование**

- *Determination of conditions, that is, criteria for employment of teachers in secondary education*

- **Остварување право на работа и право на средно образование, односно задолжително средно образование**

- *Exercise of the right to work and the right to secondary education, that is, compulsory secondary education*

11. Пензиско и инвалидско осигурување

11. Pension and disability insurance

- **Услови за стекнување право на семејна пензија (поведување на постапка)**

- *Conditions for gaining the right to a family pension
(initiation of a procedure)*

- **Права на инвалидите на трудот со преостаната работна способност**

- *Rights of labour disabled persons having some working ability*

12. Социјално-здравствени односи
12. Social-health relations

- Определување висина на средства за парична помош

(поведување на постапка)

- Determination of the amount of funds for pecuniary assistance (initiation of a procedure)

- Овластување на министерот да ги утврди видовете на правата од определена област

- Authority of the minister to define the types of rights from certain field

- Операционализација на условите за основање и работа на здравствените организации

- Operationalisation of the conditions for the setting up and work of health institutions

- Промена на режимот на уредување на односите во одделна област

(поведување на постапка)

- Change in the regime of regulation of the relations in certain field (initiation of a procedure)

- Начин на донесување на одлуките на Управниот одбор на Фондот за здравствено осигурување (поведување на постапка)

- Manner of adoption of the decisions of the Board of Directors of the Health Insurance Fund (initiation of a procedure)

- Определување услови за директор

- Determination of the conditions for a director

- Колективен договор за здравствена дејност

- Collective agreement for health activity

- Пропишување услови од кои зависи положбата на вработените во здравствените установи со подзаконски акт

(поведување на постапка)

- Stipulation of conditions on which depends the position of the employees in health institutions by a sub-legal act

- **Стекнување основна лиценца за работа**
- Acquisition of a basic work license

- **Функцијата директор на Фондот за здравствено осигурување не може да ја врши странец (поведување на постапка)**
- The office of a Director of the Health Insurance Fund may not be carried out by a foreigner (initiation of a procedure)

- **Право на здравствено осигурување (поведување на постапка)**
- Right to health insurance (initiation of a procedure)

- **Вршење на дополнителна дејност (поведување на постапка)**
- Carrying out additional activity (initiation of a procedure)

- **Преземање мерки за здравствена заштита на животните од заразни и паразитски болести и рокови за спроведување на наредените мерки**
- Taking measures for health protection of animals against contagious and parasite diseases and time limits for conducting the ordered measures

- **Постапка за остварување на правата за заштита на децата**
- Procedure for the realisation of children's rights to protection

- **Право на социјална парична помош**
- Right to social pecuniary aid

- **Определување на висината на трошоците за издавање на лиценца (поведување на постапка)**
- Determination of the amount of costs for issuing a license (initiation of a procedure)

- **Утврдување критериуми за склучување на договори и за начинот на плаќање на здравствените услуги**

- *Definition of criteria for concluding contracts and for the manner of payment for health services*

13. Комунални дејности

13. Utilities

- Вршење на комунални дејности

(поведување на постапка)

- *Carrying out utilities*

(initiation of a procedure)

- Цена за собирање и депонирање на смет

(поведување на постапка)

- *Cost for collecting and depositing garbage*

(initiation of a procedure)

- Отстранување и чување на добиток и живина

- *Removal and keeping of cattle and poultry*

- Утврдување на цената на водата

- *Determination of the costs of water*

- Утврдување на цените на услугите што ги врши јавно претпријатие за комунална дејност

- *Determination of the charges for services rendered by a public enterprise for utility*

- Управување со гробиштата и работењето на претпријатието

- *Management with the cemetery and the work of the enterprise*

- Висина на цена и начин на плаќање на комунални услуги

- *The amount of charge and manner of payment of utility services*

14. Останато

14. Miscellaneous

- **Посебни права на семејството на претседателот на Република Македонија во случај на негова смрт за времетраење на мандатот**

- *Special rights of the family of the President of the Republic of Macedonia in case of his demise during his term of office*

- Право на застапување од страна на здруженијата на граѓаните, здруженијата на работодавачите и синдикатите и од адвокатите

- *Right to representation by citizens' associations, associations of employers and trade unions and by lawyers*

- Повратно дејство на законите (поведување на постапка)

- *Retroactive effect of laws (initiation of a procedure)*

- Регистрација на политичка партија (поведување на постапка)

- *Registration of a political party (initiation of a procedure)*

- Минимален број на членови како услов за основање на политичка партија (поведување и неповедување на постапка)

- *Minimum number of members as a condition for founding a political party (initiation of a procedure)*

- Слобода на политичко здружување и дејствување

- *Freedom of political association and activity*

- Ограничување и попречување на правото на слобода на пазарот (поведување на постапка)

- *Restriction and obstruction of the right to freedom of the market (initiation of a procedure)*

- Издвоено мислење по однос на Одлуката на Уставниот Суд на Република Македонија по предметот У бр.39/2006 од 18.05.2007 година

- *A separate opinion in view of the Decision by the Constitutional Court of the Republic of Macedonia on case U.no.39/2006 of 18.05.2007*

- **Меѓународна соработка на локалната самоуправа; одземање на звање амбасадор**
 - *International cooperation of local self-government;*
 - *Taking away the title of an ambassador*

- **Закон за употреба на знамињата на заедниците во Република Македонија (поведување и неповедување на постапка)**
 - *Law on the Use of Flags of the Communities in the Republic of Macedonia*
 - *(initiation and non-initiation of a procedure)*

- **Закон за употреба на знамињата на заедниците во Република Македонија**
 - *Law on the Use of Flags of the Communities in the Republic of Macedonia*

- **Издвоено мислење по однос на Одлуката на Уставниот Суд на Република Македонија по предметот У бр.133/2005 од 24.10.2007 година**
 - *Separate opinion in view of the Decision by the Constitutional Court of the Republic of Macedonia on case U.no.133/2005 of 24.10.2007*

- **Правна последица од осуда предвидена во Законот за надворешни работи (поведување на постапка)**
 - *Legal consequence from the conviction envisaged in the Law on Foreign Affairs*
 - *(initiation of a procedure)*

- **Давање потпис за основање на политичка партија**
 - *Giving a signature for the foundation of a political party*

- **Поверка на знаењето на државните пазарни инспектори и овластување на Државниот пазарен инспекторат да забрани вршење на дејност**
 - *Check of the knowledge of state market inspectors and authority of the State Market Inspectorate to prohibit the carrying out of an activity*

- **Надлежност на Народниот правобранител**
 - *Competence of the Ombudsman*

- Злоупотреба на право на поднесување на претставка во постапката пред Народниот правобранител

(поведување на постапка)

*- Misuse of the right to file a petition in the procedure before the Ombudsman
(initiation of a procedure)*

- Вршење на раководни функции во здруженијата на граѓаните

(поведување на постапка)

*- Carrying out managing offices in citizens' associations
(initiation of a procedure)*

- Уредување на начинот на работата и постапката пред народниот правобранител

(поведување на постапка)

*- Regulation of the manner of work and procedure before the Ombudsman
(initiation of a procedure)*

- Заштита на авторски музички права

(поведување на постапка)

*- Protection of music copyrights
(initiation of a procedure)*

- Заштита на авторски музички права

(поведување на постапка)

*- Protection of music copyrights
(initiation of a procedure)*

II. БАРАЊА ЗА ЗАШТИТА НА СЛОБОДИ И ПРАВА НА ЧОВЕКОТ И ГРАЃАНИНОТ

II. REQUESTS FOR THE PROTECTION OF FREEDOMS AND RIGHTS OF THE INDIVIDUAL AND CITIZEN

- Барање за надзор, испитување и мериторно одлучување од страна на Уставниот суд во постапка пред надлежен суд по конкретен предмет

- Request for supervision, examination and meritorious decision-making on the part of the Constitutional Court in a procedure before a competent court on a concrete case

- Со пропуштање на субјективниот рок од два месеца за поднесување барање за заштита на слободи и права не може да се повикува на можноста да го користи објективниот рок од пет години

- By missing the subjective time limit of two months for filing a request for the protection of freedoms and rights it may not be called upon the possibility to use the objective time limit of five years

- Барање да се воспостави владение на катастерска парцела

- Request to establish governance over a cadastre lot

- Барање за заштита на слободи и права поднесено по истек на рокот

- Request for the protection of freedoms and rights filed after the expiration of the time limit

- Заштита на права од работен однос и судска заштита

- Protection of working relations rights and court protection

- Престанокот на работниот однос на подносителите на барањето не може да се смета за случај на дискриминација по основ на национална и политичка припадност

- The termination of employment of the submitters of the request may not be considered to be the case of discrimination on ground of national and political belonging

- Барање за заштита на слободи и права за кои не надлежен Уставниот суд

- Request for the protection of freedoms and rights for which the Constitutional Court is not competent

- Барање за заштита на слободата на уверување, совеста, мисла и јавно изразување на мислата од страна на судија при вршење на судиската функција

- Request for the protection of freedom of conviction, conscience, thought and public expression of thought by a judge in the carrying out of his juridical office

- Барање за заштита на слободи и права за кои не надлежен Уставниот суд

- Request for the protection of freedoms and rights for which the Constitutional Court is not competent

III. СУДИР НА НАДЛЕЖНОСТ

III. CONFLICT OF COMPETENCE

- Негативен судир на надлежност помеѓу Централниот регистар на Република Македонија и Основниот суд во Штип

- Negative conflict of competence between the Central Registry of the Republic of Macedonia and the Basic Court in Stip

IV. РЕШЕНИЈА ЗА ОТФРЛАЊЕ НА ИНИЦИЈАТИВИТЕ

IV. RESOLUTIONS TO DISMISS INITIATIVES

1. Акти кои немаат карактер на пропис или општ акт во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија

1. Acts not having the character of a regulation or a general act in the sense of Article 110 of the Constitution of the Republic of Macedonia

**- Правилник за поништување на Правилникот за организација на работата и систематизација на работните места на Националниот конзерваторски центар - Скопје, бр. 01-259/6 од 5.12.2006 година
Правилник за организација на работата и систематизација на работните места на Националниот конзерваторски центар - Скопје, бр. 01-562/1 од 12.12.2006 година**

- Rulebook for annulment of the Rulebook on the organisation of work and systematisation of jobs of the National Conservation Centre – Skopje, no.01-259/6 of 05.12.2006

Rulebook on the organisation of work and systematisation of jobs of the National Conservation Centre – Skopje, no.01-562/1 of 12.12.2006

- Член 41 и член 51 од Статутот на Јавното претпријатие „Македонска радиотелевизија“-Скопје
- Article 41 and Article 51 of the Statute of the Public Enterprise “Macedonian Radio and Television” - Skopje

- Одлука на Управниот одбор на Адвокатската комора за утврдување на висината на коморскиот уписен влог

- Decision by the Board of Directors of the Bar for the determination of the amount of the chamber entry deposit

- Одлука за надоместок за исхрана на работниците бр.02/321 донесена од „Здружението на пензионери“ Кисела Вода - Скопје на седницата одржана на 30 септември 2004 година

- Decision on the remuneration for food of the workers no.02/321 adopted by the “Association of Pensioners” Kisela Voda – Skopje at the session held on 30 September 2004

- Тестови за подготовка на возачки испит од „Б“ категорија (пробни тестови) и на тестовите за полагање на возачки испит од „Б“ категорија, донесени од Комисијата за едукација, превенција и безбедност на сообраќајот на патиштата

- Tests for the preparation of a driving examination of “B” category (trial tests) and of the tests for taking driving examination of “B” category, adopted by the Commission for Education, Prevention and Traffic Safety on the Roads

- Решение за давање согласност на Одлуката за набавка на автобуси и опрема со кредитно задолжување, бр.07-3387/1 донесено од Советот на град Скопје

- Resolution for giving consent to the Decision on procurement of buses and equipment on loan, no.07-3387/1 passed by the Council of the City of Skopje

- Известување бр.09-898/1 од 7 февруари 2007 година, донесено од министерот за правда на Република Македонија

- Notification no.09-898/1 of 7 February 2007, adopted by the Minister of Justice of the Republic of Macedonia

- Одлука за измена и дополнување на составот на комисиите и работните тела на Советот, бр.07-1156/9 донесена од Советот на општина Демир Хисар и

Решение за формирање на комисија за процена и утврдување на штети од елементарни и други непогоди бр.07-1156/8, донесена од Советот на општина Демир Хисар

- Decision on a change and supplement to the composition of the commissions and working bodies of the Council, no.07-1156/9 adopted by the Council of Demir Hisar municipality and Resolution for setting up a commission for the assessment and determination of damages from natural and other disasters no.07-1156/8, adopted by the Council of Demir Hisar municipality

- Одлука за воведување гилотина на прописите

- Decision on introducing a guillotine of the regulations

- Јавен конкурс распишан од Министерството за економија на Република Македонија

- Public announcement by the Ministry of Economy of the Republic of Macedonia

- Правила за работен ред, дисциплина и надомест на штета на Јавното сообраќајно претпријатиите „Скопје“-Скопје, донесени од Управниот одбор на претпријатието

- Rules for working order, discipline and damage compensation of the Public Traffic Enterprise “Skopje” – Skopje, adopted by the Board of Directors of the enterprise

- Одлука за потврдување на Одлуката за потврдување на Одлуката за отворање на деловодна книга за работа на Советот на општина Аеродром бр.07-1802/1 објавена во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.23/07

- Decision on confirming the Decision on confirming the Decision on opening a book for the work of the Council of Aerodrom municipality no.07-1802/1, published in the “Official Herald of Aerodrom municipality” no.23/07

- Заклучок за потврдување на Заклучокот за префрлање на ингеренциите од областа на

**урбанизмот на Министерството за транспорт и
врски број 07-1926/2**

- *Conclusion for confirmation of the Conclusion for the transfer of competences from the field of urban planning to the Ministry of Transportation and Communications no.07-1926/2*

**- Член 23 став 2 и член 26А став 2 од Статутарната
одлука за изменување и дополнување на Статутот
на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“
Кочани**

- *Article 23 paragraph 2 and Article 26A paragraph 2 of the Statutory Decision on changing and supplementing the Statute of the Public Utility Enterprise “Vodovod” (Water Supply) Kocani*

**- Одлука за формирање на нов режиски одбор за
одржување и користење на водовод во Старо
Нагоричане - маала Центар, донесена од Месната
заедница**

- *Decision on setting up a new management board for the maintenance and utilisation of a water supply system in Staro Nagoricane – maala Centar, adopted by the Neighbourhood Community*

**- Правилник за систематизација на работните места
на Министерството за животна средина и
просторно планирање, бр.01-1081/02**

- *Rulebook for the systematisation of jobs of the Ministry of the Environment and Spatial Planning, no.01-1081/02*

**- Одлука за давање согласност за користење на дел
од паркинг простор во ООУ „Блаже Конески“ Велес,
донесена од Советот на Општина Велес**

- *Decision on giving consent for utilisation of part of a parking space in the “Blaze Koneski” elementary school – Veles, adopted by the Council of Veles municipality*

**- Одлука за потврдување на Одлуката за
доделување на средства од Буџетот на општина
Аеродром за 2007 година на одбојкарскиот клуб
„Аеродром“, број 07-1803/1 од 20 март 2007 година**

- *Decision on confirmation of the Decision for warding funds from the Budget of Aerodrom municipality for 2007 to the volleyball club “Aerodrom”, no.07-1803/1 of 20 March 2007*

- Одлука за потврдување на Одлуката за доделување на средства од Буџетот на општина Аеродром за 2007 година на Михаил Стојаноски, број 07-1926/4

- Decision on confirming the Decision for awarding funds from the Budget of Aerodrom municipality for 2007 to Mihail Stojanoski, no.07-1926/4

- Одлука за именување на членови на партиципативното тело на општина Аеродром од областа на урбанизмот бр.07-17/6, донесена од Советот на општината на 3 јули 2007 година

- Decision on appointing members of the participating body of Aerodrom municipality from the field of urban planning no.07-17/6, adopted by the Council of the municipality on 3 July 2007

- Одлуката за разрешување на членови од партиципативното тело на општина Аеродром од областа на урбанизмот, број 07-17/4 од 3 јули 2007 година

- Decision on discharging members from the participating body of Aerodrom municipality from the field of urban planning, no.07-17/4 of 3 July 2007

- Одлука на Советот за укинување на весникот на општина Аеродром број 07-17/11 од 3 јули 2007 година

- Decision by the Council on the repeal of the paper of Aerodrom municipality no.07-17/11 of 3 July 2007

- Правилник за измена и дополнување на Правилникот за организација и систематизација на работните места во ЈЗУ Клиничка болница Битола, и Правилник за измена и дополнување на Правилникот за организација и систематизација на работните места во ЈЗУ Здравствен дом Битола

- Rulebook for a change and supplement to the Rulebook for the organisation and systematisation of the jobs in the Public Health Institution "Klinicka bolnica" Bitola, and a Rulebook for a change and supplement to the Rulebook for the organisation and systematisation of the jobs in the Public Health Institution "Zdravstven Dom" Bitola

- Решение Уп.бр.19-1241/1 од 11 декември 2006 година, донесено од Министерството за финансии, Управа за имотно правни работи, Одделение за управна постапка во Охрид и Решението У.бр.36-88/2 од 6 јуни 2007 година донесено од Комисијата на Владата на Република Македонија

- Resolution Up.no.19-1241/1 of 11 December 2006, adopted by the Ministry of Finances, Administration for Property-Legal Matters, Administrative Procedure Division in Ohrid and Resolution U.no.36-88/2 of 6 June 2007 adopted by the Commission within the Government of the Republic of Macedonia

- Одлука бр.04-693 од 5 јануари 2007 година и Одлуката бр.04-686 од 5 јануари 2007 година

- Decision no.04-693 of 5 January 2007 and Decision no.04-686 of 5 January 2007

- Правилник за систематизација на работните места на Министерството за транспорт и врски на Република Македонија бр.01-22785

- Rulebook for the systematisation of the jobs of the Ministry of Transportation and Communications of the Republic of Macedonia no.01-22785

- Одлуката за потврдување на Одлуката за ангажирање на адвокат за заштита на Советот и советниците, број 07-17/2 од 03.07.2007 година, донесена од советот на Општина Аеродром

- Decision on confirming the Decision on engaging a lawyer for the protection of the Council and councillors, no.07-17/2 of 3 July 2007, adopted by the Council of Aerodrom Municipality

- Оперативна инструкција за проверка на работните способности; Правилник за систематизација на работни места на Царинската управа и јавен оглас за вработување на царински службеници

- Operational instruction for the check of working abilities; Rulebook for the systematisation of the jobs of the Customs Administration and a public notice for employment of customs officers

- Одлуката за распишување на јавен оглас за прием на кандидати во Академијата за обука на судии и

јавни обвинители и нивни заменици на Република Македонија за следење на програмата за почетна обука за 2007/2008 година

- *Decision on giving a public announcement for enrolling candidates in the Academy for the Training of Judges and Public Prosecutors and their Deputies of the Republic of Macedonia for the attendance of the programme for initial training for 2007/2008*

- Програма за спроведување на Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита бр.01-72/1

- *Programme for enforcement of the Law on Changing and Supplementing the Law on Health Care no.01-72/1*

- Решение бр. 10-3089/292 од 04.01.2007 година; решение бр.10-90/65 од 28.02.2007 година; решение бр. 10-263/397 од 05.12.2005 година; решение бр. 07-1292/1 од 20.06.2007 година; решение бр.07-2072/1 од 17.11.2006 година и Одлука бр. 0701-187/1 од 11.09.2007 година

- *Resolution no.10-3089/292 of 4 January 2007; Resolution no.10-90/65 of 28 February 2007; Resolution no.10-263/397 of 5 December 2005; Resolution no.07-1292/1 of 20 June 2007; Resolution no.07-2072/1 of 17 November 2006 and Decision no.0701-187/1 of 11 September 2007*

2. Акти кои еднаш биле предмет на оценка на Судот (res iudicata)

2. Acts that have already been assessed by the Court (res iudicata)

- Член 76 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование

- *Article 76 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Elementary Education*

- Член 23 став 1 во делот „или чии приходи по сите основи, како приход на целото семејство се помали од постојаната парична помош утврдена со овој закон“ од Законот за социјална заштита

- *Article 23 paragraph 1 in the part “or the incomes of whom on all grounds, as an income of the entire family are less than the constant pecuniary aid defined by this Law”, of the Law on Social Care*

- Член 32 став 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование

- *Article 32 paragraph 4 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Elementary Education*

- Член 180-а од Законот за пензиското и инвалидското осигурување

- *Article 180-a of the Law on Pension and Disability Insurance*

- Член 45 став 1 и член 46 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита

- *Article 45 paragraph 1 and Article 46 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Health Care*

- Одлука за измена и дополнување на Одлуката за донесување на Детален Урбанистички План за „Буњаковец 1“ на урбан модул M22, парцела 22.9 - Скопје, Бр.07-466/1,

Решение за локациски услови Бр.18-02-2124/2 од 27.07.2006 година, и

Одобрение за градење Бр.18-02-2594/5

- *Decision on a change and supplement to the Decision on the Adoption of a Detailed Urban Plan for “Bunjakovec 1” of urban module M22, lot 22.9 – Skopje, no.07-466/1*

Resolution for location conditions no.18-02-2124/2 of 27 july 2006, and Construction Permit no.18-02-2594/5

- Член 17 став 1 и член 123-а од Законот за пензиското и инвалидското осигурување

- *Article 17 paragraph 1 and Article 123-a of the Law on Pension and Disability Insurance*

- Член 15 точка 1 од Законот за здравствено осигурување

- *Article 15 item 1 of the Law on Health Insurance*

- Член 132 став 1 алинеја 7, 8 и 9, член 133 и член 134-б од Законот за водите

- Article 132 paragraph 1 lines 7, 8 and 9, Article 133 and Article 134-b of the Law on Waters

- Член 36 од Законот за адвокатурата

- Article 36 of the Law on Attorneyship

- Член 146 став 1 алинеја 1 од Законот за радиодифузната дејност

- Article 146 paragraph 1 line 1 of the Law on Radio Diffusion Activity

- Член 4 став 2 точка 6 од Законот за детективската дејност

- Article 4 paragraph 2 item 6 of the Law on Detective Activity

- Член 1 ставови 1 и 4 од Законот за амнестија

- Article 1 paragraphs 1 and 4 of the Law on Amnesty

- Член 35 ставовите 1 и 3 од Законот за државните службеници

- Article 35 paragraphs 1 and 3 of the Law on Civil Servants

- Член 122 став 3 во делот „Ако за доградбата, односно надградбата има повеќе интересенти отколку што е предвидено да се изградат нови делови од зградата и ако за тоа не се постигне согласност меѓу нив, по барање на секој од заинтересираните одлучува судот водејќи сметка за принципот на правичност“ од Законот за сопственост и други стварни права

- Article 122 paragraph 3 in the part “If for the addition, that is superstructure to the building there are more interested persons than the envisaged number of new parts of the building to be built and if for that no agreement is reached among them, the court decided on the request of each of the interested persons, taking account of the principle of equity” of the Law on Property and Other Real Rights

3. Ненадлежност

3. Incompetence

- Членовите 27 и 28 од Законот за градот Скопје

- Articles 27 and 28 of the Law on the City of Skopje

- Членот 82 став 2 и на членот 109 став 2 во делот: „и притоа доставуваат потврда за уредени авторски и сродни права издадена од Министерството за правда“ од Законот за радиодифузната дејност

- *Article 82 paragraph 2 and Article 109 paragraph 2 in the part: “and thereby submit a proof for regulated copyrights and related rights issued by the Ministry of Justice” of the Law on Radio Diffusion Activity*

- Член 48 став 2 во делот „освен за кози“ од Законот за шуми

- *Article 48 paragraph 2 in the part “except for goats” of the Law on Forests*

- Закон за определување повластици во јавниот патничкај

- *Law on Determining Benefits in Public Passenger Traffic*

- Член 70 став 1 точка 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување

- *Article 70 paragraph 1 item 1 of the Law on Pension and Disability Insurance*

- Член 2 став 1 во делот: „кои ги управува Управата за јавни приходи на Република Македонија“, од Законот за даночната постапка и

членовите од 26 до 38 и од 40 до 85 од Законот за даноците на имот

- *Article 2 paragraph 1 in the part: “which are managed by the Public Revenues Administration of the Republic of Macedonia”, of the Law on Tax Procedure and Articles 26 through 38 and 40 through 85 of the Law on Property Taxes*

- Одлука за потврдување на Одлуката за доделување на средства од Буџетот на општина Аеродром за 2007 година на фудбалскиот клуб „Победа“, број 07-1835/1 од 21 март 2007 година

- *Decision on confirmation of the Decision on awarding funds from the Budget of Aerodrom Municipality for 2007 to the football club ‘Pobeda’, no.07-1835/1 of 21 March 2007*

- Член 52 став 1 од Условите за снабдување со електрична енергија

- *Article 52 paragraph 1 of the Conditions for Electricity Supply*

- Член 18 ставови 1, 2, 3 и 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за јавните претпријатија

- Article 18 paragraphs 1, 2, 3 and 4 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Public Enterprises

- Одлука за избор на кандидат по оглас за вработување бр.04-6072/3, донесена од Државниот секретар на Министерството за економија

- Decision on the selection of a candidate upon an employment announcement no.04-6072/3, adopted by the Secretary of State of the Ministry of Economy

- Дополнување на Колективниот договор на ЈП Македонија пат-Скопје бр.07-20/1 од 26.04.1999 година, како и Дополнувањето на Колективниот договор на ЈП Македонија пат-Скопје од 14.07.2003 година

- Supplement to the Collective Agreement of the Public Enterprise "Makedonija pat" – Skopje, no.07-20/1 of 26 April 1999, as well as the Supplement to the Collective Agreement of the Public Enterprise "Makedonija pat" – Skopje, of 14 July 2003

- Член 157 од Законот за парничната постапка, член 14 од Законот за јавното правобранителство и член 17 од Законот за Државното правобранителство

- Article 157 of the Law on Contentious procedure, Article 14 of the Law on Public Defence Attorney Office, and Article 17 of the Law on State Defence Attorney Office

4. Оспорениот акт (одредба) престанал/а да важи ...

4. The contested act (provision) has ceased to be valid

- Одлука за определување на опрема, материјали и услуги од одбранбен и безбедносен карактер

- Decision on the determination of equipment, materials and services of defence and security character

- Закон за определување на градежно земјиште во градовите и населбите од градски карактер

- Law on the determination of construction land in cities and settlements of urban character

- Правилник со тарифа за користење на авторски музички дела

- *Rulebook with a tariff for the use of music copyright works*

- Судот ќе ја запре постапката ако во текот на истата законот, другиот пропис или општ акт престанат да важат, а не наоѓа основи за оценување на нивната уставност и законитост за време на важењето

- *The Court shall suspend the procedure if during the same the law, other regulation or general act cease to be valid, and finds no grounds for appraising their constitutionality and legality at the time of validity*

- Член 109 став 3 и членот 150 ставовите 1 и 3 од Законот за парничната постапка

- *Article 109 paragraph 3 and Article 150 paragraphs 1 and 3 of the Law on Contentious Procedure*

- Член 7 став 2, член 15 став 1 точка 14, член 58 став 5 и член 62 став 3 точка 3 и став 4 од Законот за банките

- *Article 7 paragraph 2, Article 15 paragraph 1 item 14, Article 58 paragraph 5 and Article 62 paragraph 3 item 3 and paragraph 4 of the Law on the Banks*

- Колективен договор за уредување на правата, обврските и одговорностите на работниците на Фондот за здравствено осигурување на Македонија број 04-4198/1

- *Collective agreement for the regulation of the rights, obligations and responsibilities of the workers of the Health Insurance Fund of Macedonia no.04-4198/1*

- Член 4 од Законот за исплата на платите во Република Македонија

- *Article 4 of the Law on Payment of Salaries in the Republic of Macedonia*

- Членовите 2 и 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за стечај

- *Articles 2 and 3 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Bankruptcy*

- Член 29 став 2 од Законот за социјалната заштита и Одлука за условите, критериумите, висината, начинот и постапката за утврдување и остварување на правото на социјална парична помош

- Article 29 paragraph 2 of the Law on Social Care and the Decision on the conditions, criteria, amount, manner and procedure for the establishment and exercise of the right to social pecuniary assistance

- Правилник за изменување на Правилникот за содржината и начинот на остварувањето на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување

- Rulebook for changing the Rulebook for the contents and manner of exercise of the rights and obligations from the compulsory health insurance

- Акти донесени од Управниот одбор на Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор бр.02-5449/2 од 28 декември 1999 година; бр.02-3874/3 од 10 мај 2005 година и бр.02-14949/9 од 23 ноември 2006 година.

- Acts adopted by the Board of Directors of the Public Enterprise for Managing Residential and Business Space of the Republic of Macedonia, no.02-5449/2 of 28 December 1999; no.02-3874/3 of 10 May 2005, and no.02-14949/9 of 23 November 2006.

- Закон за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување

- Law on Changing and Supplementing the Law on Pension and Disability Insurance

- Закон за условите за засновање на работен однос со странски државјанин, и Упатство за поднесување на барање за издавање и за давање на одобренја за засновање на работен однос со странски државјанин

- Law on the Conditions for Employment of Foreign National, and Instruction for filing a request for the issuance and giving of permission for employment of a foreign national

5. Меѓусебна согласност на општи акти
5. Mutual concordance of general acts

- Член 35 од Законот за безбедност на храната и на производите и материјали што доаѓаат во контакт со храната

- Article 35 of the Law on Safety of Food and Products and Materials Coming into Contact with the Food

6. Отсуство на акт предмет на уставносудска оцена
6. Absence of an act subject to assessment of the Constitutional Court

- Правилникот за спроведување на Законот за данок на додадена вредност, донесен од министерот за финансии

- Rulebook for the enforcement of the Law on Value-Added Tax, adopted by the Minister of Finances

- Членовите 30 и 31 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување и Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување

- Articles 30 and 31 of the Law on Pension and Disability Insurance and the Law on Changing and Supplementing the Law on Pension and Disability Insurance

Предметен регистар
Index

**I. ОДЛУКИ И РЕШЕНИЈА СО КОИ СЕ УКИНУВААТ - ПОНИШТУВААТ
ОСПОРЕНИТЕ АКТИ, ОДНОСНО СЕ УТВРДУВА ДЕКА НЕМА/ИМА
ОСНОВ ЗА ПОВЕДУВАЊЕ ПОСТАПКА**

*I. DECISIONS AND RESOLUTIONS REPEALING - REVOKING DISPUTED
ACTS, THAT IS, IT HAS BEEN ESTABLISHED THAT THERE IS/THERE IS
NO GROUND TO INITIATE A PROCEDURE.....*

1. Одбрана и безбедност

1. Defence and security

1.

**У.бр.41/2006
- Закон за оружјето**

- Law on Weapons

- Со предвидениот услов лицето кое сака да добие одобрение за набавување на оружје од категорија Ц да биде и активен член на ловечко или стрелачко друштво, не се повредува уставното начело за слободно здружување на граѓаните утврдено во членот 20 од Уставот.

Разликата во исполнувањето на условот од член 9 став 1 точки 3 и 6 од Законот од страна на припадниците на вооружените сили, полицијата, службата за обезбедување на казнено-поправните установи и други работници на државни органи кои со посебни прописи се овластени да носат оружје, кој услов се докажува со исправа издадена од соодветен орган, а другите граѓани да подлежат на лекарски преглед и полагање на стручен испит, не значи нееднаквост меѓу граѓаните, односно не може да се постави

прашањето на согласноста на оспорениот став 2 на членот 15 со членот 9 од Уставот, затоа што овие лица не се наоѓаат во иста правна положба. Предвидувањето на обврската на трговските друштва што вршат промет со оружје во рок од пет дена од извршената набавка на оружјето да достават извештај за пробните испукувања до надлежниот орган, не е против уставно од причини што законодавецот има право да ги утврдува условите под кои трговските друштва можат да вршат промет со оружје.

Со предвидените овластувања надлежниот орган да има право да одбие да издаде дозвола за оружје, односно дозвола за поседување на оружје поради причините утврдени во оспорениот член 20 став 1 и 2 од Законот, не се повредува правото на сопственост, особено затоа што за оружје за кое не може да се докаже потеклото, секогаш постои сомневање дека истото претставува имотна корист од кривично дело или прекршок.

Со оспорената одредба од Законот според која во случај на смрт на сопственикот на оружјето, членовите на неговото семејство и другите лица кои со него живееле во исто семејно домаќинство се должни во рок од 30 дена од смртта на лицето да го предадат оружјето до надлежниот орган, не се повредува правото на сопственост на оружјето, туку тоа право, имајќи го предвид посебниот (опасниот) карактер на оружјето, временски се ограничува и тоа од моментот на смртта на сопственикот до правосилното завршување на оставинската постапка, што значи дека наследниците на сопственикот на оружјето имаат право оружјето или да го отуѓат или да поднесат барање за издавање на дозвола за оружјето.

Не може да се постави прашањето за согласноста на одредбата од законот со која се предвидуваат случаите кога се поништува дозволата за оружје, дозволата за носење на оружје и дозволата за поседување на оружје од причини што природата на оружјето е таква што ја прави

нужна потребата со закон да се предвидуваат наведените случаи.

Законодавецот има право да ги утврдува условите подносителите на барањето, оснивачите на трговското друштво и одговорното лице во правното лице, за да добијат одобрение за производство на оружје и муниција и поправање на оружје, како и просторните и техничките услови за оваа намена.

- The envisaged condition that a person wishing to obtain an approval for the procurement of weapons of C category to be an active member of a hunting or rifle association does not violate the constitutional principle of free association of citizens defined in Article 20 of the Constitution. The difference in the fulfilment of the condition under Article 9 paragraph 1 items 3 and 6 of the Law on the part of the members of the armed forces, the police, the security service of the penitentiary institutions and other workers in state bodies who are empowered to carry weapons by special regulations, which condition is proven with a document issued by a an appropriate body, and the other citizens to be subject to medical examination and taking a specialist examination, does not mean inequality among citizens, that is, there may be no question as to the concordance of the challenged paragraph 2 of Article 15 with Article 9 of the Constitution, since these persons are not in the same legal position.

The envisagement of the obligation for trade companies dealing with weapons turnover to submit, within five days from the date of the procurement, a report with the competent authority about the trial fire, is not anticonstitutional for reasons that the legislator is entitled to define the conditions under which trade companies may deal with weapons turnover.

The envisaged authorisations for the competent body to be entitled to reject issuing an arms permit, that is, a permit for possession of weapons owing to the reasons set in the contested Article 20 paragraphs 1 and 2 of the Law, does not violate the right to property, especially since there is always suspicion about the weapons the origin of which cannot be proven that the same is property gain from a criminal offence or misdemeanour.

The challenged provision of the Law under which in case of demise of the owner of the weapon the members of the family and other persons living with him in the same family

household shall be required to turn over the weapon to the competent body, within 30 days from the day of demise of the person, does not violate the right to property of the weapon, but that right, given the special (dangerous) character of the weapon, is limited in time from the moment of the demise of the owner until the effective conclusion of the legacy proceeding, which means that the heirs of the owner of the weapon have the right either to transfer the weapon or to submit a request for having a permit for the weapon issued.

There may not be questioned the concordance of the provision of the law envisaging the cases when the weapon permit, the permit for carrying weapons and the permit for possession of weapons are annulled for reasons that the nature of the weapons is such that makes a necessary need to envisage the noted cases by law.

The legislator has the right to lay down the conditions for the submitters of the request, the founders of the trade company and the responsible person in the legal entity to obtain an approval for the manufacturing of weapons and ammunition and for repairing weapons, as well as the spatial and technical conditions for this purpose.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 февруари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членовите: 9 став 2, 15 став 2, 18 став 2, 20 став 1 и 2, 39, 41, 47 став 2 точка 1 алинеи 2 и 3 и член 52 став 6 од Законот за оружјето („Службен весник на Република Македонија“ бр.7/2005 и 47/2006).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите: 18 став 3, 35 став 3, 42, 44, 45 и 86 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. „Национална асоцијација за оружје“ - Скопје; 2) „Македонска спортска стрелачка федерација“-Скопје; 3) „Македонска асоцијација за практично стрелаштво“ - Скопје; 4) „Градски стрелачки сојуз“-Скопје; 5) „Федерација за спорт и рекреација на инвалиди на Македонија“; 6) Ловечко друштво „Фазан“ - Скопје; 7) Ловечко друштво „Жеден“ - Скопје; 8) Ловечко друштво „Потполошка“ - Скопје; 9) „Македонски ловец“ - Скопје; 10) Стрелачки клуб „Работнички“-Скопје; 11) Стрелачки клуб „Чеде Филиповски Даме“ - Скопје; 12) Стрелачки клуб „РЕК БИТОЛА“ - Битола; 13) Стрелачки клуб „Велес“ - Велес; 14) Стрелачки клуб „Стрелец“ - Скопје; 15) Стрелачки клуб „Куманово 2000“ - Куманово; 16) Стрелачки клуб „9-К“ Скопје; 17) Стрелачки клуб „Хантер“ - Скопје; 18) Стрелачки клуб „Магнум“ - Скопје; 19) Стрелачки клуб „Гоце Делчев“ - Скопје; 20) Стрелачки клуб „Струмица“ - Струмица; 21) Стрелачки клуб „Тумбе кафе“ - Битола; 22) Стрелачки клуб „Јане Сандански“ - Битола; 23) Стрелачки клуб „Ристо Шапкар“ - Охрид; 24) Стрелачки клуб „Македонија“ - Пробиштип; 25) Стрелачки клуб „Антена“-Скопје; 26) Стрелачки клуб „Магнум“ - Богданци; 27) Стрелачки клуб „Скопје“ - Скопје; 28) Агенција за обезбедување „Професионал ЈК“ - Скопје; 29) Агенција за обезбедување „Патриот,“ - Скопје; 30) Трговско друштво „Микеи интернационал“- Скопје; 31) Трговско друштво „Арсенал“ - Струга; 32) Трговско друштво „Балкан комерц“ - Тетово; 33) Трговско друштво „Диманко“ - Скопје; 34) Трговско друштво „Камник“ - Скопје; 35) Трговско друштво „Инвиктус“ - Скопје; 36) Трговско друштво „Адора“; 37) Трговско друштво „Инфопротект“ - Скопје; 38) Трговско друштво „Киче“ - Кичево; 39) Трговско друштво „Про-Спорт“ - Скопје; 40) Трговско друштво „Матрикс Интернационал“; 41) Трговско друштво „Агро Улцин“ - Скопје; 42) Трговско друштво „АС-ТО“ - Струмица; 43) Трговско друштво „АС-Комерц“ - Гостивар; 44) Трговско друштво „Таргетс“ - Скопје; 45) Трговско друштво „Интер Спорт“-Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите наведени во Законот за оружјето во точката 1 и 2 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорените членови од Законот не биле во согласност со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 9 став 2 од Законот, одобрение за набавување на оружјето од категоријата Ц се издава на физичко лице кое покрај условите од ставот 1 точки 1, 2, 3, 4, 6 и 7 на овој член, потребно е да биде активен член на ловечко или стрелачко друштво и да има потврда за

положен ловечки испит, односно потврда дека е активен член на стрелачко друштво.

Според подносителите на иницијативата, оспорената одредба од член 9 став 2 од Законот претставувала акт на присилба за зачленување на граѓаните во некоја асоцијација за да можеле да се стекнат со одобрение за набавка на оружје од категорија - Ц, кое нешто било спротивно на членот 20 став 1 и 2 и членот 51 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија.

Согласно членот 20 став 1 од Уставот, на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања.

Според ставот 2 од овој член од Уставот, граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат.

Согласно членот 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според ставот 2 од овој член од Уставот, секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Значењето на одделни изрази употребени во овој закон се утврдени во членот 3 од Законот. Така, според точката 17 на ставот 1 од овој член од Законот, „спортско оружје“ е огнено оружје од Б и Ц категорија, пневматско оружје и оружје со тетива кое согласно со посебни прописи се користи во спортски дисциплини.

Според член 9 од Законот, одобрение за набавување на оружје на физичко лице се издава врз основа на претходно поднесено писмено лично барање за издавање одобрение за набавување на оружје, ако физичкото лице ги исполнува следниве услови:

- 1) има наполнето 18 години живот;
- 2) не му е одземена или ограничена деловната способност;
- 3) здравствено е способно да поседува и носи оружје;
- 4) не претставува опасност за јавниот ред;
- 5) има оправдана причина за набавување на оружје;
- 6) располага со техничко знаење за правилна употреба, чување и одржување на оружјето и познавање на прописите за оружје и

7) има живеалиште на територијата на Република Македонија, а доколку е странец да има одобрен постојан престој на територијата на Република Македонија, освен ако со ратификуван меѓународен договор поинаку не е определено.

Анализирајќи ги наведените уставни одредби во корелација со оспорениот член 9 став 2 од Законот, а во контекст на наводите во иницијативата, Судот оцени дека со Законот за оружје, поточно со оспорениот член 9 став 2 од овој закон граѓаните не се присилуваат да се зачленуваат на асоцијации, како што се ловечките или стрелачките друштва, туку физичките лица ако сакаат да добијат одобрение за набавување на оружје од категорија Ц, покрај условите предвидени во ставот 1 на членот 9 (освен условот кој е предвиден во точката 5) потребно е да бидат и член на ловечко или стрелачко друштво.

Од оспорената одредба од Законот произлегува дека лицето кое сака да набавува оружје од категорија Ц, доколку со потврда докажува дека има статус на активен член на ловечко или стрелачко друштво, не мора да докажува дека има оправдана причина за набавка на оружје, што како услов е предвиден во членот 9 став 1 точка 5 од Законот.

Според тоа, со оспорениот став 2 на член 9 од Законот не се уредува прашањето на слободата на здружувањето на граѓаните, како што се наведува во иницијативата, туку, за да се добие одобрение за набавување на оружје од категорија Ц, законодавецот предвидел како услов, покрај условите од ставот 1 точки 1, 2, 3, 4, 6 и 7 од членот 9 од Законот, физичкото лице (барателот на набавувањето на оружјето од категорија Ц) да биде активен член на ловечко или стрелачко друштво и да има потврда за положен ловечки испит, со што се обезбедува поголема гаранција за раководење со оружјето, односно ќе се намали можноста од штетни последици по животот и имотот на граѓаните и не значи повреда на уставниот принцип на слободно здружување на граѓаните утврдено во членот 20 од Уставот.

Самата природа на оружјето е таква што не е стока во слободниот промет што може да го набави секој граѓанин, туку е под посебен режим на правниот промет, па оттука и правото на законодавецот да предвидува и услови за неговото набавување односно поседување, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот став 2 на член 9 од Законот со членот

20 став 1 и 2, како и со членот 51 од Уставот на Република Македонија.

5. Според оспорениот член 15 став 2 од Законот припадниците на вооружените сили, полицијата, службата за обезбедување на казнено-поправните установи и други работници на државните органи кои со посебни прописи се овластени да носат оружје, како и лицата кои вршат работи на обезбедување на лица и имот, исполнувањето на условот од член 9 став 1 точка 3 и 6 на овој закон го докажуваат со исправа издадена од соодветниот државен орган дека се овластени да носат оружје.

Подносителите на иницијативата сметаат дека лицата наведени во оспорениот став 2 на член 15 од Законот биле ослободени од лекарски преглед и проверка на техничкото знаење за правилна употреба на оружјето и муницијата, односно условите предвидени во членот 9 став 1 точки 3 и 6 ќе ги докажеле со исправа од соодветен државен орган дека се овластени да носат оружје, додека обичните граѓани, баратели на одобрение за набавка на оружје биле подложни на лекарски преглед и проверка на техничкото знаење за правилна употреба на оружјето и муницијата, со што се нарушувал принципот на еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите утврдено во членот 9 од Уставот на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Од наведената уставна одредба произлегува дека ставот 1 на член 9 го уредува прашањето на еднаквоста на граѓаните независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување и слично, а ставот 2 на овој член е поконкретен во смисла што предвидува граѓаните да бидат еднакви пред Уставот и законите, односно за сите под еднакви услови да важат одредбите од Уставот и законите.

Со оспорената одредба од член 15 став 2 од Законот, само се пропишува начинот на исполнувањето на условот од членот 9 став 1 точки 3 и 6 од страна на лицата припадници на органите наведени во оваа оспорена одредба и се утврдува дека овие лица исполнувањето на условот (од членот 9 став 1 точки 3 и 6) го

доказуваат со исправа издадена од соодветниот државен орган дека се овластени да носат оружје. Логично би било наведените лица при добивање на такви исправи да подлежат на исполнување на одредени услови кои се предвидени со посебни прописи и одредена постапка утврдена со други прописи.

Оттука, разликата во исполнувањето на условот од член 9 став 1 точки 3 и 6 од Законот од страна на припадниците на вооружените сили, полицијата, службата за обезбедување на казнено - поправните установи и други работници на државни органи кои со посебни прописи се овластени да носат оружје, кој услов се докажува со исправа издадена од соодветен орган, а другите граѓани да подлежат на лекарски преглед и полагање на стручен испит, не значи нееднаквост меѓу граѓаните, односно не може да се постави прашањето на согласноста на оспорениот став 2 на членот 15 со членот 9 од Уставот, затоа што овие лица не се наоѓаат во иста правна положба.

По однос на наводот во иницијативата дека оваа оспорена одредба не е во согласност со членот 1 став 2 од Законот, Судот смета дека согласно членот 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија не е надлежен да ја оцени меѓусебната согласност на одредени членови од закон.

Според оспорениот став 2 на член 18 од Законот трговските друштва што вршат промет со оружје се должни во рок од пет дена од извршената набавка на оружјето да достават извештај за пробните испукувања до надлежниот орган.

Од наведената оспорена одредба од Законот произлегува дека законодавецот ги обврзува трговските друштва што вршат промет со оружје да достават во рок од пет дена извештај за пробните испукувања до надлежниот орган.

Поаѓајќи од содржината на наводите во иницијативата Судот утврди дека со неа се оспорува одредбата од член 18 став 2 од Законот од аспект на обврската на трговските друштва да достават извештај за пробните испукувања до надлежниот орган. Од уставниот основ за законско уредување на правата и обврските во сферата на прометот со оружје, произлегува и основот за утврдување на условите на трговските друштва што вршат промет со оружје. Оттука, предвидувањето на обврската на трговските друштва што вршат промет со оружје со која се предвидува дека тие се должни во рок од пет дена од извршената набавка на оружјето да достават извештај за пробните

испукувања до надлежниот орган, не е против уставно и не би можело да ја доведува во прашање уставноста на одредбата од членот 18 став 2 од Законот.

7. Според оспорениот член 20 став 1 од Законот, надлежниот орган ќе одбие да издаде дозвола за оружје, односно дозвола за поседување на оружјето, ако за оружјето не може да се докаже неговото потекло, ако не е жигосано на начин определен со закон или кога во постапката за регистрација ќе се утврди постоење на причини за одбивање на барањето за регистрација на оружјето.

Според оспорениот став 2 на овој член од Законот, во случаите од ставот 1 на овој член ќе се одземе оружјето и одобрението за набавување на оружјето, а со оружјето ќе се постапи според членот 45 на овој закон.

Според наводите во иницијативата, со оваа оспорена законска одредба се овозможувало одземање на оружје, законско наведување на причините за одземање на оружјето и се отварала можноста за самоволие и злоупотреба на овој член од Законот од страна на надлежниот орган (Министерството за внатрешни работи), а на штета на граѓанинот кој тоа оружје претходно легално го набавил со уредно издадено одобрение за набавка на оружје. Причините за одземањето на оружјето требало јасно да бидат утврдени во Законот, а не да бидат плод на слободна дискреција на надлежниот орган, бидејќи сопственоста била уставно загарантирана категорија.

Според подносителите на иницијативата ако Министерството за внатрешни работи на некој граѓанин му издал одобрение за набавка на оружје, по што граѓанинот легално набавил оружје и доколку тоа оружје Министерството за внатрешни работи потоа одбие да го регистрира поради причините наведени во оспорената законска одредба, а граѓанинот не извршил никакво казниво дело, редно би било на граѓанинот да му биде обештетен износот на набавеното оружје, а не да му биде одземено и со тоа да се постапи согласно членот 45 од Законот. Поради тоа подносителите на иницијативите сметаат дека оспорената одредба од член 20 не била во согласност со членот 30 од Уставот на Република Македонија.

Согласно член 30 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување.

Сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата.

Никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Во случај на експропријација на сопственоста или во случај на ограничување на сопственоста се гарантира праведен надомест кој не може да биде понизок од пазарната вредност.

Тргувајќи од содржината на оспорените како и од другите одредби од Законот за оружјето, неосновани се наводите на подносителите на иницијативата, од причина што одобрението за набавување на оружје му се издава на физичко лице, односно правно лице, кое ги исполнува условите предвидени во членот 9, односно во членот 16 од предметниот закон, а условите се непосредно поврзани со подносителот на барањето (физичкото или правното лице).

Врз основа на одобрението за набавување на оружје, физичкото или правното лице набавува оружје, за кое е должно да поднесе барање за регистрација, согласно членот 18 став 1 од Законот, по што на физичкото лице му се издава дозвола за оружје, а на правното лице дозвола за поседување на оружје.

Од анализата на наведените одредби произлегува дека надлежниот орган врши увид во набавеното оружје во рок од осум дена од негово набавување, односно при поднесувањето на барањето за регистрација на оружјето и издавањето на дозволата за оружје, односно дозволата за поседување на оружје. Според тоа, надлежниот орган формално правно може да одбие да издаде дозвола за оружје, односно дозвола за поседување на оружје, поради причини кои се непосредно поврзани со техничките карактеристики на оружјето, односно да одбие барање за издавање на дозвола за оружје за кое не може да се докаже неговото потекло, кое не е жигосано на начин определен со закон или кога во постапката за регистрација ќе се утврди постоење на причина за одбивање на барањето за регистрирање на оружјето. Под друга причина за одбивање на барањето за регистрирање на оружјето, се подведуваат многубројните недостатоци кои можат да се појават кај оружјето, а кои претставуваат пречка за негова регистрација (оружје забрането за набавување, оружје за кое е во тек оставинската постапка, оружје за кое е во тек кривична или прекршочна постапка и слично).

Доколку надлежниот орган утврди дека се исполнети горе наведените услови под кои може да го одбие издавањето на дозволата за оружје, односно дозволата за поседување на оружје, одбивањето како процесно дејствие се врши со донесување на одлука во управна постапка (решение), против кое, согласно одредбите на Законот за општата управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2005), незадоволната странка има право на правен лек и судска заштита.

При одземање на оружјето и одобрието за набавување на оружјето поради наведените причини, истите се предаваат на надлежниот орган (Министерството за внатрешни работи) во рок од 15 дена по завршување на кривична или прекршочна постапка.

Можноста за уништување, користење или продавање на одземеното оружје предвидена во членот 45 од Законот, зависи од конечната одлука на надлежниот суд донесена во кривичната односно прекршочната постапка во која се одзема оружјето.

Со оспорените одредби не се повредува правото на сопственост, особено затоа што за оружје за кое не може да се докаже потеклото, секогаш постои сомневање дека истото претставува имотна корист од кривично дело или прекршок. Во однос на прометот на оружје, муницијата и деловите на оружје, од исклучителна важност е одредбата од членот 53 од Законот, која утврдува дека во промет може да се пушти оружје, муниција и делови на оружјето кои се испитани, жигосани, односно обележани согласно со прописите за испитување и жигосување, односно обележување на рачното огнено оружје и муниција.

Со оглед на изнесеното Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 20 од Законот со членот 30 од Уставот на Република Македонија.

Покрај тоа, подносителите на иницијативата при оспорувањето на членот 20 од Законот го наведуваат и тоа дека, доколку надлежниот орган му го одзема оружјето на граѓанинот поради причините наведени во оваа оспорена одредба од Законот, во тој случај, на граѓанинот, би требало да му се надомести износот на набавеното оружје. Значи, подносителите на иницијативата бараат оспорената одредба од Законот да содржи нешто кое таа го нема, односно да има содржина каква што тие сметаат дека треба да има.

По однос на овие наводи, Судот утврди, дека Уставниот суд не е надлежен да одлучува за нешто што се бара, а кое не е содржано во оспорената законска одредба.

8. Според оспорениот член 39 од Законот, во случај на смрт на сопственикот на оружјето, членовите на неговото семејство и другите лица кои со него живееле во исто семејно домаќинство се должни во рок од 30 дена од смртта на лицето да го предадат оружјето и муницијата на надлежниот орган или најблиската полициска станица, за што се издава потврда. Министерот за внатрешни работи донесува подзаконски пропис за начинот на предавање, прием и чување на предаденото оружје, посебно за секоја категорија на оружје.

Лицето кое наследило оружје може во рок од два месеца по завршување на оставинската постапка да поднесе барање за издавање на дозвола за оружјето или оружјето да го отуѓи согласно со членот 35 на овој закон.

Кога барањето од ставот 2 на овој член нема да биде поднесено во предвидениот рок, или кога барањето е одбиено, оружјето и муницијата се одземаат и со нив се постапува согласно со членот 44 на овој закон, а кога оставителот нема наследници, се постапува според членот 45 на овој закон.

Судот надлежен за расправање на оставината го известува надлежниот орган за секое решение со кое се наследува оружје.

Според подносителите на иницијативата оспорената законска одредба не била во согласност со членот 30 од Уставот.

Имено, тие сметат дека Министерството за внатрешни работи не можело да се грижи за семејната сопственост подобро од членовите на семејството, кои живееле во исто семејно домаќинство со сопственикот на оружјето се до неговата смрт и директно или индиректно биле во допир со оружјето и притоа, исто како и сопственикот на оружјето го чувале и се грижеле за оружјето, а додека ако се предаде на чување во Министерството за внатрешни работи, постоело опасност од злоупотреба на истото и кој би ја надоместил штетата, ако оружјето се чува на несоодветни услови и како последица на тоа можело и да се оштети.

Според подносителите на иницијативата во Министерството за внатрешни работи можело да се предаде само ловечко и спортско оружје кое било употребено за извршување на кривично дело или кое било заплнето како и оружјето кое после смртта на сопственикот нема член на потесно семејство. Значи, подносителите на иницијативата, членот 39 од Законот го оспоруваат затоа што сметаат дека Министерството за внатрешни работи не може да го чува оружјето како што тоа може да го чува семејството, и ако веќе оружјето се сметало за опасно да се чува кај семејството, зошто тогаш рокот за предавање бил 30 дена, а не веднаш да се предаде во Министерството за внатрешни работи.

Согласно член 30 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување.

Сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата.

Никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Во случај на експропријација на сопственоста или во случај на ограничување на сопственоста се гарантира праведен надомест кој не може да биде понизок од пазарната вредност.

Од анализата на оспорената одредба од Законот произлегува дека со оспорената одредба се пропишува режимот на постапување со оружјето во случај на смрт на сопственикот на оружјето, и налага дека во тој случај оружјето во рок од 30 дена треба да се предаде во Министерството за внатрешни работи и дека по завршувањето на оставинската постапка, наследникот има право да поднесе барање за издавање на дозвола за оружјето или истото да го отуѓи.

Со оспорената одредба од Законот не се повредува правото на сопственост на оружјето, туку тоа право, имајќи го предвид посебниот (опасниот) карактер на оружјето, временски се ограничува и тоа од моментот на смртта на сопственикот до правосилното завршување на оставинската постапка, што значи дека наследниците на сопственикот на оружјето имаат право оружјето или да го отуѓат или да поднесат барање за издавање на дозвола за оружјето.

Ова, особено поради фактот дека оружјето е под посебен режим и за поседување и носење на оружје треба да се исполнуваат законските услови утврдени во членот 9 од Законот меѓу кои и барањето за издавање на дозвола за оружје се поднесува лично, што значи дека по смртта на сопственикот наследникот не го добива по автоматизам оружјето, туку мора да добие одобрение од надлежен орган како што е утврдено во оспорениот член 39 став 2 од Законот.

Со оспорената содржина на одредбата, законодавецот настојува оружјето како високо ризичен предмет да не остане без соодветен надзор, а со оглед на законско утврдениот делокруг на надлежности на Министерството за внатрешни работи оправдано се очекува дека надзорот над оружјето ќе се изврши на соодветен и стручен начин. Начинот на кој ќе се чува наведеното оружје се регулира со подзаконскиот акт на министерот за внатрешни работи со кој ќе се пропише постапката за постапување со оружје што е во сопственост на граѓаните, а ќе се ограничи можноста за самоволие и недомаќинско постапување со оружје од страна на вработените во Министерството за внатрешни работи.

Оспорениот став 3 на член 39 од Законот, го уредува прашањето на одземањето на оружјето и муницијата во случај да не се постапи согласно ставот 2 на овој член од Законот. Нормално е дека законодавецот мора да предвиди решение и во такви случаи, како што тоа впрочем и е направено од страна на законодавецот, и тоа со ништо не е спротивно на Уставот, односно не се повредуваат сопственичките права на имателот на оружјето. Освен тоа, подносителите на иницијативата намаат посебни наводи за оспорување на ставот 3 и 4 од членот 39 од Законот.

Со оглед на изнесеното Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 39 од Законот со Уставот на Република Македонија.

9. Според оспорениот член 41 од Законот, дозволата за оружје и дозволата за носење на оружје ќе се поништи во случај кога:

- 1) ќе истекне важноста на дозволата, а истата не е продолжена;
- 2) донесено е конечно решение за одземање на дозволата за оружје, односно дозволата за носење на оружје;

- 3) одобрението за постојан престој на странец на територијата на Република Македонија престанало согласно со прописите за движење и престој на странците и
- 4) ќе настапи смрт на имателот на дозволата.

Дозволата за поседување на оружје ќе се поништи во случај кога:

- 1) ќе истекне важноста на дозволата за поседување на оружјето, а истата не е продолжена;
- 2) донесено е конечно решение за одземање на дозволата за поседување на оружјето и
- 3) правното лице ќе престане да постои.

Во однос на член 41 од Законот, а со оглед на повикувањето на причините и аргументите на подносителите на иницијативата наведени во однос на членовите 20 и 39 во самата иницијатива, анализата на овие членови е истоветна на овој член поради што Судот утврди дека и во однос на член 41 од Законот не би можело да се постави прашањето за неговата согласност со член 30 од Уставот, од аргументите што се однесуваат на членовите 20 и 39 од Законот.

Имено, тргнувајќи од содржината на наведената уставна одредба според која се гарантира сопственоста и одредницата дека сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата, а имајќи ја предвид дека природата на оружјето е таква што ја прави нужно потребата со закон да се предвидуваат случаите кога се поништува дозволата за оружје, дозволата за носење на оружје и дозволата за поседување на оружје, Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од член 41 од Законот со членот 30 од Уставот. Ова и поради фактот што поништувањето на дозволата за оружје, носење и поседување на оружје се врши согласно Законот за општа управна постапка во рамките на кој закон е обезбедено и правото на правен лек и судската заштита.

Според тоа, имајќи го предвид изнесеното произлегува дека законодавецот има право со закон да ги определи случаите односно да го уреди прашањето за поништувањето на дозволата за оружје утврдено во членот 41 од Законот за оружје.

10. Според оспорениот член 47 став 2 точка 1 алинеи 2 и 3 од Законот, одобрение за производство на оружје и муниција и

поправање на оружје ќе се издаде ако: подносителот на барањето, основачите на трговското друштво и одговорното лице во правното лице: се државјани на Република Македонија и во моментот на поднесување на барање да имаат живеалиште или престојувалиште на територијата на Република Македонија, а според оспорениот член 52 став 6 од Законот одредбите од членовите 47, 48 и 50 на овој закон соодветно се применуваат и на трговските друштва кои вршат промет со оружје и муниција.

Според наводите во иницијативата со наведените оспорени одредби од Законот одобрение за производство на оружје и муниција или одобрение за промет со оружје и муниција не можело да добиваат странските лица, а исто така и граѓаните на Република Македонија кои немаат живеалиште на територијата на Република Македонија, со што се правело дискриминација по однос на странските инвеститори основачи на фирми во однос на домашните фирми, а со тоа и се оневозможувало нивниот пристап кон македонскиот пазар.

Според иницијативата, во конкретниот случај станувало збор за промет или производство на оружје и муниција кое било наменето за цивилниот пазар, а не за воено оружје и муниција кое било третирано со друг закон. Со ова, субјектите на пазарот немале еднаков третман и се создавало еден вид на монопол на пазарот од страна на домашните фирми, со што се нарушувала слободата на пазарот и претприемништвото.

Според тоа, оспорените одредби од членот 47 став 2 точка 1 алинеи 2 и 3 и членот 52 став 6 од Законот не биле во согласност со членот 8 и 55 од Уставот на Република Македонија.

Според член 8 став 1 алинеја 7 од Уставот, слободата на пазарот и претприемништвото е утврдена како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 29 став 1 од Уставот, странците во Република Македонија уживат слободи и права гарантирани со Уставот, под услови утврдени со закон и со меѓународни договори.

Според членот 55 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема

мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Разгледувајќи ги оспорените одредби од член 47 став 2 точка 1 алинеи 2 и 3 и член 52 став 6 од Законот, чија уставност се оспорува во однос на наведените членови од Уставот, Судот утврди дека, овие одредби од Законот се однесуваат на посебните услови кои треба да ги исполнуваат согласно членот 9 став 1, точки 2 до 4 од Законот, подносителите на барањето, оснивачите на трговското друштво и одговорното лице во правното лице, за да добијат одобрение за производство на оружје и муниција и поправање на оружје, како и просторните и техничките услови за оваа намена, кои законодавецот има право да ги утврдува согласно членот 29 став 1 од Уставот.

Притоа, кои услови треба да се исполнуваат и за кои физички и правни лица се однесуваат тие услови за добивање одобрение за вршење на таа дејност (производство, поправање, односно промет на сите видови оружје, муниција и делови за оружје) според Судот е работа на целесообразност и е прашање што го оценува законодавецот според своите стручни анализи и согледувања.

Исто така, со оглед на тоа што од содржината на членот 29 став 1 од Уставот произлегува дека странците во Република Македонија ги уживаат уставно загарантираните слободи и права на граѓаните - државјани на Република Македонија но под услови утврдени со закон (прокламирана еднаквост) и меѓународни договори (еднаквост врз основа на реципроцитет).

Оттука, определувањето во оспорените законски одредби дека одобрение за производство на оружје и муниција и поправање на оружје може да се издаде само ако подносителите на барањето, основачите на трговското друштво и одговорното лице во правното лице кое ги исполнува условите, покрај тие утврдени во членот 9 став 1 точки 2 до 4 на Законот и условите утврдени во оспорениот член 47 став 2 точка 1 алинеи 2 и 3 според кои „да се државјани на Република Македонија и во моментот на поднесување на барањето да имаат

живеалиште, или престојувалиште на територијата на Република Македонија“, според Судот нема уставна пречка со закон да се утврдат условите и кои лица можат да ја вршат таа дејност.

Со оглед на специфичноста на производството на оружје и муниција, поправање на оружје и прометот со оружје, муниција и делови за оружје, според дикцијата на оспорените одредби се тргнало од уставната можност за ограничување на слободата на пазарот и претприемништвото со закон заради одбраната на Републиката, зачувување на природата, животната средина и здравјето на луѓето, согласно членот 55 став 3 од Уставот на Република Македонија.

Имајќи го предвид наведеното, Судот оцени дека не може да се постави прашањето на согласноста на оспорениот член 47 став 2 точка 1 алинеи 2 и 3 и членот 52 став 6 од Законот со членот 8 став 1 алинеја 7 и член 55 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија.

11. Во оспорениот став 3 на членот 18 од Законот е утврдено дека извештајот од ставот 2 на овој член треба да содржи податоци за физичкото, односно правното лице кое го набавило оружјето и податоци за оружјето. Во прилог на извештајот се доставуваат најмалку две чаури и два проектила од извршените пробни испукувања.

Според оспорениот став 3 на член 35 од Законот, физичките лица кои купиле оружје согласно со ставот 2 на овој член, се должни во рок од осум дена од денот на склучувањето на договорот за купопродажба, да го достави купеното оружје заради пробни испукувања на проектили до надлежниот орган.

Според наводите во иницијативата, наведените оспорени одредби од Законот не биле во согласност со членовите 11, 12, 13 и 18 од Уставот на Република Македонија.

Имено, Министерството за внатрешни работи, не можело и не смеело да биде надлежен орган на кого ќе му се доставувале балистичките примероци (оригинални примероци на најмалку две зрна и две чаури) од огнено оружје, кое физичките лица легално ги набивале од причини што, ваквите трагови и предмети што се обезбедувале на ваков начин, можело да бидат идентични со идни докази кои би можело да се најдат на местото на злосторството (зрна и чаури) и би се употребиле за цели на судските постапки, кое нешто претставувало постојана опасност за слободата и правата на

граѓаните, или за граѓаните кои би се затекнале во Република Македонија.

Министерството за внатрешни работи според иницијативата е институција која била надлежна да ја води истрагата, а со тоа и да пронаоѓа и обезбедува материјални докази поврзани со криминалните дела, па токму поради тоа институцијата која требала да обезбедува докази, не смеела превентивно истите да ги поседува. Тие докази можело да бидат злоупотребени од страна на МВР и да бидат наместени на невини лица кои после тоа можело да бидат и обвинети дека сториле кривични дела. Токму поради можноста за злоупотреба и, доколку постои потреба, државните институции да располагаат со оригиналните балистички примероци на зрна и чаури, во тој случај подносителите на иницијативата сметаат дека таа институција би била Министерството за правда или друг државен орган надвор од јурисдикцијата на полицијата и МВР. Значи, Банката на превентивно земени балистички примероци на зрна и чаури морало да биде под контрола на Министерството за правда на Република Македонија, а не на Министерството за внатрешни работи.

Согласно членот 95 став 1 од Уставот, државната управа ја сочинуваат министерства и други органи на управата и организации утврдени со закон. Според став 3 од овој член од Уставот, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според членот 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Со Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2000 и 44/2002) се уредуваат организацијата, надлежностите и работата на органите на државната управа.

Согласно членот 16 од овој закон, Министерството за внатрешни работи ги врши работите што се однесуваат меѓу другото и на остварувањето на системот на државната и јавната безбедност (член 16 став 1 точка 1) и набавувањето, поседувањето, носењето и контролата на обележувањето на оружјето и муницијата (член 16 став 1 точка 9).

Од наведените уставни и законски одредби произлегува дека организацијата и работата на органите на државната управа се уредува со закон, со кој се утврдени и надлежностите на органите на државната управа, а во тие рамки и надлежностите на Министерството за внатрешни работи.

Според тоа, законодавецот согласно уставните овластувања има право со закон да ги утврди надлежностите на органите на државната управа, како што впрочем тоа и го направил со Законот за организација и работа на органите на државната управа поточно со членот 16 од Законот со кој се утврдени надлежностите на Министерството за внатрешни работи.

Со оспорените законски одредби во никој случај не се повредува уставната неприкосновеност на физичкиот и моралниот интегритет на човекот, слободата на човекот и условите за ограничување на слободата на човекот, затоа што согласно Законот за кривичната постапка („Службен весник на Република Македонија“ број 12/1997, 44/2002 и 74/2004) утврдени се правилата со кои се осигурува дека никој невин нема да биде осуден, а на виновникот ќе му се изрече кривична санкција под условите предвидени во Кривичниот законик („Службен весник на Република Македонија“ број 37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003, 29/2004 и 15/2005) и врз основа на законито спроведена постапка. Министерството за внатрешни работи учествува во кривичната постапка, покрај судот и другите државни органи и за сите овие субјекти постои законска должност вистинито и наполно да ги утврдат фактите што се од важност за донесување на законита одлука.

Оттука, неосновани се наводите во иницијативата дека Министерството за внатрешни работи не може да биде тој орган на кого ќе му се доставуваат балистичките примероци (зрна и чаури), односно да биде надлежна институција за извршување на пробни испукувања, дотолку повеќе што Уставниот суд на Република Македонија не може да се меша на политиката на законодавецот и да каже дека соодветен орган на кого ќе му бидат доставени извештајот за пробните испукувања и два проектила од извршените пробни испукувања како што е предвидено во оспорените одредби од членот 18 став 3 и членот 35 ставот 3 од Законот, не би требало да биде Министерството за внатрешни работи, туку Министерството за правда, како што предлагаат подносителите на иницијативите, а од причина што тоа не е во надлежност на Судот. Според тоа,

целисходноста и имплементацијата на законските норми не се прашања од уставно-правен аспект што би можеле да ги доведат под сомненине оспорените законски одредби.

Тргувајќи од тоа дека Судот не ја оценува оправданоста на постоењето на законските норми во правниот поредок од наведените аспекти, ниту има надлежност на тоа, туку тоа е прашање на целисходноста на законодавецот, Судот согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија иницијативата во овој дел ја отфрли.

12. Според оспорениот член 42 од Законот, надлежниот орган ќе донесе решение за одземање на дозволата за оружје, односно дозволата за носење на оружје во случај кога ќе утврди дека лицето:

- 1) ја изгубило деловната способност;
- 2) ја изгубило способноста да поседува или носи оружје, согласно со мислењето на надлежната здравствена установа;
- 3) со правосилна пресуда е осудено за кривично дело или прекршок од членот 12 став 1 алинеи 1 и 2 на овој закон и
- 4) ги крши обврските утврдени со овој закон.

Според ставот 2 од овој член од Законот, надлежниот орган ќе донесе решение за одземање на дозволата за поседување на оружје во случај кога ќе утврди дека причините за издавање на дозволата повеќе не постојат и правното лице ги крши обврските утврдени со овој закон.

Со став 3 од овој член е уредено дека надлежниот орган ќе донесе решение за одземање на дозволата, оружјето и муницијата кога во постапка за продолжување на важноста на дозволата за оружје ќе утврди дека оружјето е во толкава мера дотраено што со неговата употреба може да се загрози сигурноста на луѓето, а не постои можност тоа да се поправи или сопственикот на оружјето ќе оцени дека поправката е економски неоправдана.

Против решението од ставовите 1, 2 и 3 на овој член може да се изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до комисијата.

Жалбата против решението од ставовите 1 и 2 на овој член не го одлага неговото извршување.

Во случај кога дозволата за оружје, односно дозволата за поседување на оружје ќе биде одземена согласно со ставот 1 точка 4 и ставот 2 точка 2 на овој член, ново барање за издавање на одобрение за набавување на оружје може да се поднесе по истекот на две години од денот на донесувањето на конечното решение.

Според последниот, односно став 7 од овој член, по донесување на конечно решение од ставот 3 на овој член надлежниот орган го брише од евиденцијата и комисиски го уништува оружјето, а за уништеното оружје не се исплатува надоместок на сопственикот на оружјето.

Членот 42 од Законот се оспорува од причина што подносителите на иницијативата сметаат дека во Законот за оружјето не се наброени обврските кои во случај да се кршат на лицето му се одзема дозволата за поседување и носење на оружјето, и затоа што во ставот 4 на членот 41 од Законот е предвидено правото на жалба, меѓутоа не се знае до која комисија, оти во Законот пишувало само комисија, а исто така, не било предвидено ни правото на управен спор.

Во оспорената одредба од Законот, исто така, не била предвидена постапка за утврдување на неисправноста на оружјето, како и тоа дека немало да се исплати надоместок на лицето за уништување на оружјето.

Преку примената на овие оспорени одредби се овозможувало исправното оружје да се прогласи за неисправно, а потоа истото да се одземе. Наведените оспорени одредби не предвидувале „контролирана“ постапка за одземањето на оружјето или за уништувањето на ваквата сопственост.

Тргувајќи од фактот дека оспорувањето на член 42 од Законот е поради неговата недореченост или поради отсуство на одредба што според подносителите на иницијативата требало да бидат содржани, како и заради приговори во однос на примената на Законот, согласно надлежноста на Уставниот суд, иницијативата во овој дел, Судот ја отфрли.

13. Според оспорениот член 44 од Законот, Во случаите од членовите 41 и 42 на овој закон, надлежниот орган ќе донесе решение за одземање на оружјето и муницијата.

Против решението од ставот 1 на овој член, може да се изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до комисијата.

Жалбата против решението од ставот 1 на овој член, не го одлага неговото извршување.

По донесување на конечно решение од ставот 1 на овој член надлежниот орган ќе издаде потврда и ќе го повика сопственикот или правното лице во рок од три месеца оружјето или муницијата да ги продаде.

Ако сопственикот или правното лице во рокот утврден во ставот 4 на овој член не го продаде одземеното оружје и муниција, надлежниот орган ќе спроведе продажба на оружјето и муницијата по пат на јавно наддавање на правните лица што се занимаваат со промет на оружје и муниција и на физички лица кои имаат одобрение за набавување на оружје. За продаденото оружје и муницијата, на сопственикот или правното лице му припаѓа продажната цена намалена за износот на трошоците на продажбата.

Ако оружјето не се продаде по пат на јавно наддавање со оружјето ќе се постапи според членот 45 на овој закон.

Според оспорениот член 45 од Законот, Оружјето и муницијата одземени во кривична или прекршочна постапка ќе се предадат на надлежниот орган во рок од 15 дена од правосилноста на одлуката.

Оружјето и муницијата од ставот 1 на овој член, чие набавување е забрането со овој закон, се уништува.

Оружјето и муницијата од ставот 1 на овој член се користат за службени потреби на Министерството за внатрешни работи, на Министерството за одбрана, односно Армијата на Република Македонија, а доколку не се дел од вооружувањето на Министерството за внатрешни работи, на Министерството за одбрана, односно на Армијата на Република Македонија, можат и да се продадат по пат на јавно наддавање на правните лица што се занимаваат со промет

на оружје и муниција и на физички лица кои имаат одобрение за набавување на оружје.

Средствата остварени со продажба на оружјето и муницијата се приход на Буџетот на Република Македонија.

Во однос на оценката на уставноста на членовите 44 и 45 од Законот, подносителите на иницијативата, сметаат дека овие два оспорени членови по правосилноста на решението за одземањето на оружјето не предвидувале и право на поведување на управен спор и дека членовите 44 и 45 биле противречни со членовите 41 и 42 од Законот. Од содржината на иницијативата произлегува дека подносителите на истата бараат оспорените одредби од членовите 44 и 45 од Законот да содржат нешто што тие го немаат односно да имаат содржина каква што сметаат подносителите на иницијативата. По однос на овие наводи Судот оцени дека иницијативата во овој дел треба да се отфрли од причини што Уставниот суд согласно членот 110 од Уставот е надлежен да ја оцени согласноста на одредбите што тие содржат, а не што тие треба да содржат, според тоа, Судот не е надлежен да одлучува за нешто што се бара, а кое не е содржано во оспорените законски одредби, поради што Судот согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ја отфрли иницијативата за оценување на уставноста на членовите 44 и 45 од Законот.

14. Според оспорениот член 86 од Законот дозволите за поседување и носење на оружје и дозволите за поседување на оружје издадени по досегашните прописи мора да се заменат најдоцна во рок од една година од денот на влегувањето во сила на подзаконскиот пропис за образецот на дозволата за оружје, дозволата за поседување на оружје и дозволата за носење на оружје.

Според оспорениот став 2 на овој член од Законот, дозволите од ставот 1 на овој член ќе се заменат доколку физичкото лице ги исполнува условите од членот 9 став 1 точки 1, 2, 3, 4, 6 и 7 и став 2 на овој закон, односно правното лице ги исполнува условите во членот 16 од овој закон.

Според оспорениот став 3 на овој член од Законот при поднесување на барањето за замена на дозволите од ставот 1 на овој член, физичкото лице, односно правното лице е должно до надлежниот орган според живеалиштето, односно престојувалиштето на странецот и правното лице според седиштето, да го донесе

оружјето на кое се однесува дозволата, заради извршување на пробни испукувања од оружјето.

Според подносителите на иницијативата оспорената одредба од член 86 од Законот била класичен пример за повратно дејство на законот на штета на граѓаните преку наметнување на нови дополнителни услови при замена на стари дозволи со нови, доколку сакаат во иднина да го поседуваат ловечкото или спортското оружје кое го набавиле пред влегување во сила на новиот закон за оружје што било во директна спротивност со членот 52 став 4 од Уставот.

За подносителите на иницијативата не било спорно тоа дека по влегување во сила на новиот закон, за сите граѓани (без оглед дали тие биле досегашни сопственици на оружје или не) кои имале намера да набавуваат оружје ќе важат и новите дополнителни услови. Исто така, подносителите на иницијативата, се согласуваат со тоа дека Министерството за внатрешни работи во секое време може од граѓанинот - легален сопственик на оружје, да побара да достави докази, дали и понатаму ги исполнува сите услови, кои ги исполнувал во моментот, кога го стекнал правото да добие одобрение за набавка на оружје, но за нив спорно е тоа што за оружјето кое било набавено според прописите на важечкиот закон, не можело да важат условите кои се предвидувале со новиот закон, бидејќи во овој случај одредбите од Законот имале повратно дејство, што било спротивно на членот 52 став 4 од Уставот. Условите, пак, кои се предвидени во новиот Закон за замената на постоечките дозволи со новите, за оружје кое било набавено пред влегувањето во сила на новиот закон било понеповолно за граѓаните.

Подносителите на иницијативата, исто така, сметаат дека со оспорената одредба од член 86 се повредува и членот 30 од Уставот, бидејќи оружјето граѓаните си го купиле со сопствени средства и тоа претставувало лична сопственост.

Правото за поседување оружје граѓанинот можело да го изгуби само доколку извршил казниво дело, во судска постапка (а не и во управна постапка како што било предвидено со Законот за оружје), или доколку со судска одлука се утврди дека граѓанинот веќе не ги исполнува истите услови кои биле предвидени во Законот, при постапката за издавање на дозвола за оружје.

Подносителите на иницијативата, сметаат дека оспорениот став 2 на член 86 од Законот, со кој се предвидува дека

замената на старите дозволи со нови, се условувало само со задолжително членување на постоечките сопственици на оружје во ловечки, односно стрелачки друштва како активни членови не бил во согласност со членот 20 став 1 и 2 од Уставот, од причини што граѓаните во граѓанските здруженија требало да членуваат по сопствена воља, а не по сила на некој закон.

Во иницијативата, исто така, се наведува дека условите предвидени во новиот закон треба да ги исполнуваат и сопствениците на трофејното оружје. Во стариот Закон за оружје (Закон за набавување, поседување и носење на оружје) била уредена и категоријата на трофејно оружје. Тоа било оружје кое се чувало како спомен од ослободителните војни и востанија. Ова оружје го поседувале македонските борци ветерани од втората светска војна (1941-1945), како спомен од еден исклучително важен светски настан. Трофејното оружје согласно членот 13 од наведениот закон, беше забрането да се носи, употребува и за него да се набавува муниција, со што истото требало да претставува еден вид сувенир. Со новиот Закон за оружје, категоријата „Трофејно оружје“ не постоела и ова оружје практично било изедначено со останатото оружје, што, исто така, значело дека сопствениците на ова оружје согласно оспорениот член 86 од Законот, при замената на старата дозвола со новата, ќе треба да ги исполнуваат и дополнителните услови што не би било возможно поради нивното нарушено здравје или билест, што значи дека истите ќе бидат принудени да го продадат својот трофеј или истиот ќе им биде одземен. Ова е уште една причина според подносителите на иницијативата за несогласноста на оспорениот член 86 од Законот со членот 52 став 4 од Уставот.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.54/2005 од 7 септември 2005 година не поведе постапка за оценување на уставноста, меѓу другото, и на членот 86 од Законот за оружје („Службен весник на Република Македонија“ бр.7/2005).

Во образложението на решението стои:

„Што се однесува до членот 86 од овој закон Судот утврди дека тој спаѓа во Главата XIV: Преодни и завршни одредби.

Според Судот со предвидувањето на обврска дозволите за поседување и носење на оружје и дозволите за поседување на оружје издадени според досегашните прописи да мора да се заменат

во определен рок и под определени услови, всушност се уредува преминот од постоечките на новите правни норми.

Притоа, Судот имаше предвид дека овој закон за оружје предвидува и други услови кои треба да ги исполнува секое лице што ќе поседува и носи оружје и затоа предвидува барањето да биде поднесено лично.

Што се однесува до наводите во иницијативата за повреда на еднаш стекнатото право за поседување и носење на оружје, имајќи ги во вид карактеристиките на оружјето како такво, Судот оцени дека, во случајов, еднаш стекнатото право не може да се смета како трајно.

Во овој контекст, Судот имаше предвид дека поранешниот Закон за оружје не предвидуваше рокови за важењето на дозволите додека новиот Закон за оружје во член 21 став 1 предвидува дозволата за оружје да се издава со рок на важење од пет години, а на лица постари од 65 години живот со рок на важење од три години.

Притоа, ставот 2 на член 86 од Законот му дава право на органот, по службена должност, при замената на дозволите да провери дали предвидените услови за поседување и носење на оружје во овој закон се исполнети што значи дека одредбата од член 86 е во функција на горе споменатите одредби од Законот.

Оваа преодна одредба во Законот, граѓаните на Република Македонија ги става во еднаква правна положба пред законот, затоа што дозволите за поседување оружје и дозволите за носење оружје ќе ги стекнуваат под еднакви услови и за ист временски рок на важење предвидени во овој Закон за оружје кој е во правниот поредок.

Од тие причини Судот оцени дека не може основано да се постави прашањето за уставноста на членот 86 од Законот од овој аспект“.

Тргувајќи од содржината на оспорената одредба од член 86 од Законот, а во контекст на наводите во иницијативата произлегува дека членот 86 од Законот спаѓа во преодните и завршните одредби и граѓаните на Република Македонија ги става во еднаква правна положба пред законот, затоа што дозволите за поседување и носење на оружје и дозволите за поседување на оружје

ќе ги стекнуваат под еднакви услови и за ист временски рок на важење предвидени во овој закон, односно со оваа оспорена одредба не се ограничува правото на сопственост ниту правото на слободно здружување гарантирани со Уставот на Република Македонија (член 30 и член 20 од Уставот), туку само се определува режимот за поседување и носење на оружјето.

Од содржината на иницијативата произлегува дека подносителите на иницијативата оваа оспорена одредба ја оспоруваат во однос на членот 20, 30 и 52 став 4 од Уставот само како последица на тоа дека со утврдувањето на новите услови предвидени во членот 9 од Законот доаѓа до повреда на наведените членови од Уставот што истото не може да се прифати како правен аргумент поради фактот што Судот веќе се произнел по однос на ова прашање при оценувањето на членовите 9 и 86 од Законот.

Исто така, по однос на наводите во иницијативата дека со новиот закон трофејното оружје се изедначува со останатото оружје Судот оцени дека тоа е работа на законодавецот и тој согласно уставните овластувања има право да ги определи и условите и категоријата на оружјето. Впрочем, подносителите на иницијативата во однос на трофејното оружје приговараат зашто за него нема соодветна одредба во Законот, односно во член 86 од Законот, за кое прашање, Уставниот суд не е надлежен да одлучува.

Со оглед на изнесеното, а имајќи го предвид тоа дека Уставниот суд на Република Македонија со наведеното решение ја оценил уставноста на оспорениот член 86 од Законот, а според Судот, исто така, нема основи за поинакво одлучување, Судот оцени дека согласно членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, иницијативата по однос на овој член од Законот се отфрла.

15. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

16. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.41/2006)

2.

У.бр.42/2007

- Двојно (Бадентерово) мнозинство за донесување на закон

- Double (Badinter) majority for the adoption of a law

- Со оглед дека Законот за полиција не уредува прашања на употреба на јазиците на немнозинските заедници, за неговото донесување не е потребно двојно мнозинство.

- Given that the Law on the Police does not regulate issues about the use of the languages of the non-majority communities, no double majority is required for its adoption.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 јули 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на Законот за полиција („Службен весник на Република Македонија“ бр.114/2006).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на согласноста на:

- законот означен во точката 1 од ова решение со Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) и на

- член 24 од законот означен во точката 1 од ова решение со член 36 став 1 точки 12, 13 и 14 и со став 3 од истиот член на Законот за локалната самоуправа.

3. Политичката партија „Демократска унија за интеграција“ од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот за полиција, на неговата согласност со Законот за локалната самоуправа и на согласноста на одредба од Законот за полиција со одредбите од Законот за локалната самоуправа означени во точката 2 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, постапката на донесување, односно на гласање на Законот за полиција била во спротивност со Амандман X точка 2 на Уставот на Република Македонија, бидејќи Законот за полиција спаѓал во редот на закони кои уредуваат материја опфатена во означениот амандман, па Собранието на Република Македонија требало да одлучува за него со мнозинство гласови од присутните пратеници, при што морало да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија. Исто така, постапката на донесување, односно на гласање на Законот за полиција била во спротивност со одредбите од Законот за локална самоуправа, бидејќи одделни одредби од двата закони уредувале иста материја, а биле донесени на различни начини - *без мнозинство* од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија (Законот за полиција) и со *такво мнозинство* (Законот за локална самоуправа) односно одредби за иста материја од два закони различно се донесени од наведениот аспект, при што проблематично било донесувањето односно гласањето на Законот за полиција. Покрај тоа, членот 24 од Законот за полиција бил во спротивност со член 36 став 1 точки 12, 13 и 14 и со став 3 од истиот член на Законот за локалната самоуправа затоа што користел поинаков назив и определувал поинакви надлежности на раководното лице на полицијата во општината (Законот за полиција зборува за „командир на полициската станица со општи надлежности“, а Законот за локална самоуправа за „лице кое раководи со подрачната единица на Министерството за внатрешни работи“).

Врз основа на изнесените причини иницијаторот предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за

оценување на уставноста на Законот за полиција како спротивен на Амандманот X од Уставот на Република Македонија и спротивен на Законот за локалната самоуправа.

4. Судот на седницата утврди дека во постапката на донесувањето на Законот за полиција, Предлогот на Законот за полиција, утврден од Владата на Република Македонија на 5 септември 2006 година, е ставен на седница на Собранието на Република Македонија на 29 септември 2006 година.

Во пауза на таа седница на Собранието на Република Македонија, која била дадена поради спор во врска со спроведувањето на постапката за гласање во Собранието по тој закон, се состана Комитетот за односи меѓу заедниците и изнесе мислење, врз основа на Амандман XII точка 1 став 6 на Уставот на Република Македонија, дека за донесувањето на Законот за полиција не е потребно мнозинството утврдено со Амандман X точка 2 на Уставот на Република Македонија затоа што предлогот на Законот не содржи одредби во смисла на тој амандман.

Таквата одлука на Комитетот за односи меѓу заедниците е донесена едногласно со 10 (десет) гласа.

Претресот по текстот на предлогот на Законот за полиција е воден 18 дена (29 септември, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12, 16, 17, 18, 19, 20, 25, 26, 27 и 30 октомври 2006 година).

По затворањето на претресот, по предлогот на Законот за полиција гласале 83 пратеника, од кои 71 пратеник гласале „за“ предлогот, воздржани биле 12 пратеника, „против“ предлогот не се изјаснил ни еден присутен пратеник.

Понатаму, Судот утврди дека Законот за полиција од материјален аспект е составен од 8 глави (или тематски целини) и тоа: I.- Општи одредби; II.- Полициски работи; III.- Организација на полицијата; IV.- Полициски овластувања; V.- Работни односи; VI.- Резервен состав на полицијата; VII.- Овластување за подзаконски прописи; VIII.- Преодни и завршни одредби.

Законот ја опфаќа материјата за полицијата која не е опфатена во Законот за внатрешни работи (член 1) и ја дефинира полицијата како дел од Министерството за внатрешни работи кој ги врши полициските работи преку полициските службеници (член 2), при што основната

функција на полицијата е заштита и почитување на основните слободи и права на човекот и граѓанинот гарантирани со Уставот на Република Македонија, законите и ратификуваните меѓународни договори, заштита на правниот поредок, спречување и откривање на казниви дела, преземање мерки за гонење на сторителите на тие дела, како и одржување на јавниот ред и мир во општеството (член 3).

Законот за полиција не уредува прашања од областите наведени во Амандман X точка 2 на Уставот на Република Македонија, па ни прашањето за употребата на јазиците, на кој основ во Собранието на Република Македонија се засноваше барањето по Законот за полиција да мора да има мнозинство гласови и од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.

Според Амандман X точка 2 на Уставот на Република Македонија „За законите кои директно ги засегаат културата, употребата на јазиците, образованието, личните документи и употребата на симболите, Собранието одлучува со мнозинство гласови од присутните пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија“.

Од изнесената одредба на означениот амандман на Уставот на Република Македонија произлегува дека само законите кои непосредно односно директно ги уредуваат прашањата од областа на културата, употребата на јазиците, образованието, личните документи и употребата на симболите, се донесуваат од Собранието на Република Македонија со мнозинство гласови од присутните пратеници и со мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија односно со двојно мнозинство.

Со оглед на тоа што оспорениот закон не се однесува на материја од наведените области, Судот утврди дека неговото недонесување на начин определен во Амандман X точка 2 на Уставот на Република Македонија не е во несогласност со определбата од наведениот амандман.

5. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Имено, по однос на наводите во иницијативата за согласноста на Законот за полиција со Законот за локалната самоуправа и на член 24 од Законот за полиција со член 36 од Законот за локалната самоуправа, Уставниот суд утврди дека согласно член 110 од Уставот, не е надлежен да ја цени меѓусебната согласност на законите во целина, како и меѓусебната согласност на одредбите од законите.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов, а во однос на точката 1 со мнозинство гласови.
(У.бр.42/2007)

3.

У.бр.148/2007

- Кодекс на полициска етика

- *Code of police ethics*

- Со Кодексот на полициската етика се врши прецизирање на надлежностите на Министерството за внатрешни работи, како орган на државната управа, од причини што подзаконските акти донесени во врска со внатрешните работи се во функција на извршување на законите.

- The Code of Police Ethics specifies the competences of the Ministry of the Interior, as a body of state administration, for reasons that the sub-legal acts adopted in connection with the internal affairs are in the function of executing the laws.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 3 во делот „и подзаконски прописи“; член 31 став 1 во делот „освен во случаи предвидени со закон“; и член 31 став 2 од Кодексот на полициска етика, донесен од министерот за внатрешни работи на Република Македонија.

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите од актот означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорениот дел од членот 3 на Кодексот на полициска етика немал уставна и законска основа од причина што надлежностите на полицијата и нејзината организација можеле да се уредуваат само со закон, а не и со подзаконски прописи, како што предвидувал оспорениот дел. Оттука, истиот не бил во согласност со членовите 8 став 1 алинеја 3, член 51, член 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија, членовите 16, 49 став 1, 55 став 1 и 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, членовите 1 и 74 став 2 од Законот за внатрешни работи, како и со Законот за полиција.

Оспорениот дел на ставот 1 од членот 31 од Кодексот, како и став 2 на истиот член, според подносителот на иницијативата биле во спротивност со членот 54 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија од причина што слободите и правата на човекот и граѓанинот, што значи и на припадниците на полицијата, можеле да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Поради ова подносителот на иницијативата смета дека со наведениот член 31 став 1 во оспорениот дел и став 2 од Кодексот се повредувале членовите 8 став 1 алинеи 1 и 3, 9, 51 и 54 став 1 и 2 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 3 од Кодексот на полициската етика надлежностите на полицијата и нејзината организација се утврдуваат со закон и подзаконски прописи.

Според член 31 од истиот Кодекс припадниците на полицијата ги уживаат истите граѓански и политички права како и останатите граѓани на Република Македонија, освен во случаи предвидени со закон.

Правата на припадниците на полицијата од став 1 на овој член, можат да се ограничат само кога е тоа неопходно за извршување на функциите на полицијата, согласно закон и ратификуваните меѓународни договори за заштита на човекови права.

Припадниците на полицијата, правото на штрајк го остваруваат под услови и на начин утврдени со Законот за внатрешни работи и Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи.

4. Согласно член 8 став 1 алинеи 1 и 3 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот и владеењето на правото.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот, а во ставот 2 од истиот член се предвидува дека слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да бидат ограничени само за време на воена или вонредна состојба според одредбите на Уставот.

Според член 95 став 3 од Уставот, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 16 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр.44/2000 и 55/2002) Министерството за внатрешни работи ги врши работите што се однесуваат на остварување на системот на државната и јавната безбедност, пријавувањето на живеалиштето и престојувалиштето, државјанството и патните исправи за премин на државните граници, движењето и престојот во граничниот појас, контролата на преминување на државната граница, како и определени работи во врска со утврдувањето и решавањето на граничните инциденти и другите повреди на границата, престојот и движењето на странците, производството, прометот, складирањето и заштитата од запаливи течности, гасови, експлозивни и други опасни материјали и превозот на овие материјали, укажувањето на помош при елементарни непогоди и епидемии, набавувањето, поседувањето, носењето и контролата на обележувањето на оружјето и муницијата, надзорот од негова надлежност и врши други работи утврдени со закон.

Според членот 55 став 1 од истиот закон, министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон.

Според член 61 став 1 од овој закон со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Тргувајќи од законското овластување дефинирано во членот 16 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, како леџ генералис, членот 1 од Законот за внатрешни работи, како леџ специјалис, конкретно дефинира и одредува на што точно се однесуваат внатрешните работи и која е нивната надлежност.

Имено, според ова законска одредба, внатрешни работи во смисла на овој закон се работи кои се однесуваат на заштита на животот, личната сигурност и имотот на граѓаните, спречување на

вршење кривични дела, откривање и фаќање на сторители на кривични дела и нивно предавање на надлежни органи, заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот загарантирани со Уставот, спречување на насилно уривање на демократските институции утврдени со Уставот на Република Македонија, одржување на јавниот ред и мир, спречување на разгорување на национална, расна или верска омраза или нетрпеливост, обезбедување на определени личности и објекти, регулирање и контрола на сообраќајот на патиштата и други работи сврзани со безбедноста на сообраќајот на патиштата, контрола на преминување на државната граница, движење и престој во граничниот појас, престој и движење на странци, утврдување и решавање на граничните инциденти и други повреди на државната граница, поставување, контрола и одржување на ознаките со кои се обележува граничниот појас на копно и вода, заштита од пожари и експлозии, контрола на условите во врска со производство, промет, набавување, поседување и носење на оружје, делови за оружје и муниција, производство, промет, складирање, превоз и заштита од експлозивни и други опасни материји и складирање и заштита од запалливи течности и гасови, контрола на пријавување и одјавување на живеалиштето и престојувалиштето на граѓаните, укажување на помош при отстранување на последиците предизвикани од природни непогоди и епидемии кои можат да го загрозат животот и здравјето на граѓаните и имотот и истражување и равој во областите од негова надлежност и други работи утврдени со закон.

Со член 74 став 2 од Законот за внатрешни работи, се овластува министерот за внатрешни работи да донесе Кодекс на полициска етика.

Поаѓајќи, од анализата на наведените уставни и законски одредби јасно произлегува дека надлежноста односно организацијата и работата на Министерството за внатрешни работи како орган на државната управа јасно и децидно е дефинирана односно уредена со закон, конкретно со Законот за организација и работа на органите на државната управа и Законот за внатрешни работи, како што впрочем и предвидува членот 95 став 3 од Уставот. Со оглед на тоа, Министерството за внатрешни работи, со содржината на оспорениот член 3 од Кодексот на полициска етика, всушност врши прецизирање на изворот на надлежностите на Министерството за внатрешни работи како орга на државната управа, од причини што многу подзаконски акти донесени во врска со внатрешните работи се во функција на извршување на законите.

Имено, во членот 6 од Законот за внатрешни работи, работниците во Министерството за внатрешни работи, работите и задачите ги извршуваат во согласност со правата, должностите и овластувањата утврдени со закон и други прописи донесени врз основа на закон.

Од анализата на цитираната законска одредба, а во корелација со оспорениот член 3 од Кодексот, Судот оцени дека Министерството за внатрешни работи може да носи подзаконски прописи кои ја доуредуваат организацијата и работата на Министерството во чии рамки се утврдуваат и надлежностите на сите посебни организациони единици во Министерството за внатрешни работи. Имено, содржината на оспорениот член 3 од Кодексот е во функција на прецизирање на изворот на надлежностите на Министерството за внатрешни работи како орган на државната управа.

Според Судот, тргнувајќи од наведеното, членот 3 во оспорениот дел не е во колизија со одредбите на членовите од Уставот на кои се укажува во иницијативата.

Што се однесува до наводите во иницијативата по однос на оспорениот член 31 став 1 во делот „освен во случаи предвидени со закон“ и став 2 од Кодексот на полициската етика, Судот оцени дека со ова решение од оспорениот подзаконски пропис генерално не се ограничуваат основните права и слободи на припадниците на полицијата. Ова од причина што во случајов станува збор за специфичен вид на работа која ја вршат припадниците на полицијата и истите ги имаат истите граѓански и политички права како и останатите граѓани на Република Македонија, освен во случаи предвидени со закон со оглед на нивниот вид на работа. Имено, членот 31 во оспорените делови всушност предвидува ограничување на одредени права на овластените службени лица во полицијата само кога тоа е неопходно за заштита на безбедноста на државата.

Членот 67 од Законот за внатрешни работи предвидува дека министерот за внатрешни работи може да забрани патување во странство на работник во Министерството за внатрешни работи во случаите кога е тоа потребно заради заштита на безбедноста на одбраната на Република Македонија.

Меѓутоа, според Судот, ваквото ограничување кое е доработено во сега оспорениот член 31 од Кодексот, всушност претставува ограничување само на одредени граѓански права на оваа категорија вработени во Министерството кое е рефлексивна од специфичниот карактер на работата на овие лица, а со цел заштита на интересите на државата.

Оттука, ограничувањето на правата на припадниците на полицијата, според мислењето на Судот, настапува по оценка на министерот кога е тоа неопходно за ивршување на функцијата на полицијата, што претставува уште една потврда за специфичниот карактер на работата на Полицијата. Ова особено во однос на заштитата на основните слободи и права на човекот и граѓанинот гарантирани со Уставот на Република Македонија, законите и ратификуваните меѓународни договори за заштита на правниот поредок, одржување на јавниот ред и мир во државата, на кој начин го остварува системот на државната и јавната безбедност во Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.148/2007)

4.

У.бр.161/2007

- Обезбедување на лица и имот

- Security of persons and property

- Законското овластување стручниот испит за вршење на работите на обезбедување на лица и имот и лиценцата за работа, да ги спроведува односно издава Комората на Република Македонија за обезбедување на лица и имот, кои

работи се од јавен интерес имаат уставна основа во член 30 став 3 од Уставот и во функција се на остварувањето на јавниот интерес, па тоа не е нееднаквост на субјектите на пазарот, ниту монополска положба.

- The legal empowerment for the Chamber of the Republic of Macedonia for Security of Persons and Property to conduct the professional examination for the performance of the tasks of security of persons and property and to issue the working permit, which tasks are of public interest, have a constitutional ground in Article 30 paragraph 3 of the Constitution and are in the function of realising public interest, and therefore that is not inequality of the subjects on the market, or a monopolistic position.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 8 став 2 и член 9 став 2 од Законот за обезбедување на лица и имот („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1999, 66/2007 и 84/2007).

2. Комората за обезбедување на имоти и лица и детективски услуги Детектив од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, „со оспорените законски одредби се овозможува монополско право само на една Комора, во случајов на Комората на Република Македонија за обезбедување на лица и имот на начин што само на оваа комора и се

дава право да издава лиценци за работа, да организира и оспособува лица за вршење работи на обезбедување лица и имот, да спроведува стручен испит и слично, и притоа за сите овие активности да наплаќа според сопствен тарифник и да создава профит со што ги реализира интересите само на своите членки. Значи, несомнено е дека само на оваа Комора и се обезбедува монополска положба и монополско однесување на пазарот, со што таквата содржина овозможува во стварноста нарушување на концептот на функциите и целите на останатите законски регистрирани комори (правата и обврските), потоа што оспорените норми имплицираат правна несигурност, различно интерпретирање и применување и со тоа повреда на владеење на правото како темелна вредност на правниот поредок утврдено во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот и со што се доведува во прашање слободата на пазарот и претприемништвото (член 8 став 1 алинеја 7), односно еднаквата правна положба на субјектите на пазарот определена во член 55 ставовите 1 и 2 од Уставот.“

Истовремено, побарано е запирање од извршување на дејствијата – издавање на лиценци за работа и организирање полагање на стручен испит од Комората на Република Македонија за обезбедување на лица и имот, а кои дејствија се преземаат врз основа на оспорените законски одредби, до донесување конечна одлука на Судот, заради спречување да настанат тешки последици за подносителот на иницијативата.

3. Судот на седницата утврди дека со член 2 од Законот, систематизиран во Поглавје I посветено на Општите одредби, се утврдува дека „обезбедувањето на лица и имот е дејност од јавен интерес.“

Во член 5 став 1 од Законот, систематизиран во Поглавје II посветено на Условите за вршење на обезбедување на лица и имот, се определува дека „правно лице кое дејноста обезбедување на лица и имот ја врши во вид на давање на услуги се стекнува со право за вршење на дејноста со упис во трговскиот регистар“, при што за наведениот упис, покрај другото, „потребно е правното лице да има најмалку десет лица кои имаат лиценца за работа, дозвола за работа од Министерството за внатрешни работи, како и две деловни простории и две превозни средства во сопственост на правното лице“ (став 2).

На овие одредби, во истото поглавје се надоврзуваат оспорените член 8 став 2 и член 9 став 2 од Законот.

Во член 8 став 2 од Законот се определува дека „Лиценца за работа издава Комората на Република Македонија за обезбедување на лица и имот (во натамошниот текст: Комората), на лице кое покрај општите услови за засновање на работен однос определени со закон ги исполнува и следниве услови:

точка 6. „да е оспособен за вршење на обезбедување на лица и имот и да има положено стручен испит за вршење работи на обезбедување на лица и имот (во натамошниот текст: стручен испит).“

Според оспорениот член 9 став 2 од Законот „Стручниот испит од член 8 став 2 точка 6 на овој закон се полага пред комисија што ја формира министерот за внатрешни работи составена од претставници на Комората и Министерството за внатрешни работи.“

Поглавјето III од Законот е посветено на Правата и должностите на правните лица и работниците кои вршат обезбедување на лица и имот, Поглавјето IV на Задолжителното обезбедување.

Поглавјето V од Законот се однесува на Комората на Република Македонија за обезбедување на лица и имот, при што во член 26 се определува дека „најмалку десет правни лица од членот 5 став 1 на овој закон се здружуваат во комора заради заштита и унапредување на стручноста, професионалноста и деловноста, како и заштита на професијата.“ Во член 27 од Законот се предвидува дека „Комората е овластена да ги врши следниве работи: организира полагање на стручен испит, издава легитимација на работниците за обезбедување, издава лиценца за работа, подготвува и донесува акти за начинот на применувањето на прописите за обезбедувањето на лица и имот за членовите на Комората и врши и други работи утврдени со овој закон.“

Поглавјето VI од Законот се однесува на Водење евиденција, при што во член 28 се определува дека Комората води (1) евиденција на правните лица на кои им е издадена дозвола за вршење на обезбедување на лица и имот и (2) евиденција на работниците кои имаат лиценца за работа.

Поглавјето VII е посветено на Надзорот (спроведувањето на овој закон го надзира Министерството за внатрешни работи – член 32), а Поглавјето VIII се однесува на Прекршочните одредби. Поглавјето IX ги содржи Преодните и завршните одредби.

Од изнесената структура и содржина на Законот, во врска со иницираниот аспект за уставноста на оспорените законски одредби, произлегува дека обезбедувањето на лица и имот со Законот е определено за дејност од јавен интерес (член 2), таа дејност ја вршат правни лица упишани во трговскиот регистар односно трговските друштва (член 5), тие правни лица можат да се здружуваат во комори со цел да остваруваат заеднички вредности – стручност, професионалност, деловност (член 26), но за определени работи Законот утврдува постоење на Комора на Република Македонија за обезбедување на лица и имот и тие работи може да ги врши само таа комора – организирање полагање на стручен испит, издавање легитимација, издавање лиценца за работа, водење евиденција на правните лица кои имаат дозвола и на работниците кои имаат лиценца за работа (членовите 27, 28), а спроведувањето на сето тоа го надзира Министерството за внатрешни работи (член 32).

4. Во член 8 став 1 алинеи 3 и 7 од Уставот се определува дека темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото.

Според член 55 од Уставот „се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото“ (став 1) и „Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.“(став 2).

Според член 30 став 3 од Уставот „никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.“

Од изнесените уставни одредби произлегува дека владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото се темелни вредности на Република Македонија и дека слободата на пазарот и претприемништвото се обезбедува и од Републиката преку создавање еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот и преку мерки против монополска положба и монополско однесување на субјектите на пазарот (член 8 став 1 алинеи 3 и 7 и член 55 ставовите 1 и 2). Покрај тоа, произлегува дека со закон се утврдува јавниот интерес и дека заради остварување на јавниот интерес можат

да бидат одземени или ограничени правата на субјектите во врска со сопственоста (член 30 став 3).

Со оглед на тоа што Законот за обезбедување на лица и имот определува дека обезбедувањето на лица и имот е дејност од јавен интерес (член 2), дека определени работи од таа дејност ги доверува како јавни овластувања на посебна комора (членовите 27,28) и дека во тие рамки Комората на Република Македонија за обезбедување на лица и имот е овластена да издава лиценци за работа и да учествува во полагањето на стручниот испит (оспорените членови), Судот оцени дека таквите законски решенија имаат основа во член 30 став 3 од Уставот на Република Македонија. Поради тоа, неможе да се постави прашањето за несогласноста на член 8 став 2 и на член 9 став 2 од Законот со означените уставни одредби.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.161/2007)

5.

У.бр.211/2006

**- Преземање мерки за гонење
(поведување на постапка)**

*-Taking prosecution measures
(initiation of a procedure)*

- Предвидените активности на полицијата во однос на преземањето на мерки за гонење и откривање на сторителите на кривични дела не ја доведуваат во прашање функцијата на јавното обвинителство утврдена во Уставот.

Поднесувањето на претставка до полицијата од страна на незадоволниот граѓанин спрема кого се преземени одредени активности од

полицискиот службеник не значи дека незадоволниот граѓанин не може да се обрати до другите државни органи.

Разрешувањето на директорот за јавна безбедност во случај кога е осуден за кривично дело над шест месеца, е посебен законски основ за престанок на функцијата кој не зависи од неговата волја ниту пак е потребно негово барање.

Фактот што изборот на кандидат за началник на регионалниот центар го врши министерот кој истовремено ги носи и подзаконските акти врз основа на кои се спроведува постапката за избор на кандидати не остава простор за арбитрерно постапување и одлучување на министерот.

Даденото законско овластување на полицискиот службеник одредено лице да биде задржано под услови и начин утврден со посебен закон не е во несогласност со Уставот.

Со пропишувањето на можноста со актот за систематизација на Министерството да се пропишат и други посебни услови, а кои произлегуваат од специфичните работи кои ги обавуваат полициските службеници, освен условите утврдени и со закон и колективен договор не се повредуваат уставните одредби од член 32 од Уставот. Ограничувањето на правото на штрајк во воена или вонредна состојба е во согласност со уставната одредба од член 54 став 2 од Уставот.

Овластувањето на министерот со подзаконски акт да го утврди начинот на вршењето на полициските работи, во случаите кога законот содржи основи на уредување на односите и рамка на овластување на органот не е во несогласност со Уставот.

Овластувањето на министерот за внатрешни работи со подзаконски акт да ги утврди работите и дејностите што се во судир со полицискиот работник во случаите кога полицискиот службеник може да врши дополнителна стопанска или професионална дејност не е во несогласност со Уставот.

- *The envisaged activities of the police in view of taking prosecution measures and detection of the perpetrators of criminal offences do not question the function of the public prosecutor's office defined in the Constitution.*

The submittal of a petition request with the police by the displeased citizen against whom certain activities have been undertaken by the police officer does not mean that the displeased citizen may not address the other state bodies.

The discharge of the director of public security in case when he has been sentenced for a criminal offence above six months, is a special legal ground for termination of the office, which does not depend on his will and his request is not required.

The fact that the election of a candidate for a head of the regional centre is made by the minister who at the same time adopts the sub-legal acts on the basis of which is conducted the procedure for the election of candidates does not leave room for arbitrary action and decision-making of the minister.

The granted legal authorisation of a police officer to have certain person detained under conditions and in a manner defined by a special law is not in disagreement with the Constitution.

The stipulation of the possibility with the act on the systematisation of the Ministry to prescribe also other special conditions, and which do not derive from the specific tasks being carried out by police officers, besides the conditions defined by both a law and collective agreement, does not violate the constitutional provisions of Article 32 of the Constitution.

The restriction of the right to a strike in a state of war or a state of emergency is in accordance with the constitutional provision of Article 54 paragraph 2 of the Constitution.

The authority for the minister to define, by a sub-legal act, the manner of performance of police tasks, in the cases when the law contains grounds for the regulation of the relations and a framework of empowerment of the body is not in disagreement with the Constitution.

The empowerment of the minister of internal affairs to define, by a sub-legal act, the tasks and activities that are in conflict with the police officer in the cases when a police officer may carry out additional economic or professional activity is not in disagreement with the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 јули и 19 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 32 став 1, член 51 став 4 точка 1 во делот „или за лице кое може да даде известување за сторени кривични дела или прекршоци или за сторителите на такви дела“ и член 97 став 2 во делот „за работни места со посебни должности и овластувања утврдени со актот за систематизација на работните места во полицијата“ од Законот за полицијата („Службен весник на Република Македонија“ бр.114/2006).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 3 во делот „преземање на мерки за гонење на сторителите на тие дела“, член 5 алинеја 3 во делот „и преземање на други со закон определени мерки за гонење на сторителите на тие дела“, член 8, член 14 став 1, член 16 став 3, член 21 точка 9 во делот „друг пропис“, член 26 став 4 во делот „во согласност со подзаконски акти на министерот“, член 28 став 1 точка 5, член 34 во деловите „и задржување“ и „или задржувањето“, член 39 став 4 во делот „освен кога се исполнети условите од членот 50 на овој закон“, Поднасловот 5 „Задржување“ и член 50, член 95 став 2, член 108 став 1 и член 128 став 1 алинеите 1 и 7 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за оценување на уставноста на наведените членови од Законот за полицијата. Иницијатива за оценување на уставноста на член 97 став 2 од Законот за полицијата поднесе и Петре Илиевски од Скопје.

Според наводите на подносителот на иницијативата со одредбата од член 3 во делот „преземање мерки за гонење на сторителите на тие дела“, член 5 алинеја 3 во делот „и преземање на други со закон определени мерки за гонење на сторителите на тие дела“ и член 14 став 1 од Законот се повредувал член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и член 106 став 1 од Уставот на Република

Македонија, затоа што Јавното обвинителство бил единствен и самостоен државен орган кој ги гонел сторителите на кривични дела и вршел други работи утврдени со закон.

Оспорената одредба од член 8 од Законот не била во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 24 став 1, член 51 и член 54 став 1 од Уставот, затоа што со неа се ограничувало правото на незадоволните граѓани да поднесуваат претставки до другите државни органи и другите јавни служби во државата.

Со оспорената одредба од член 16 став 3 од Законот се повредувал член 8 алинеја 3, член 9 и член 51 од Уставот затоа што нормата не била задолжителна, туку било дадена можност и зависела од барањето на директорот тој да одлучи дали ќе поднесе барање за престанок на функцијата и во случаите кога бил осуден за казниви дела на казна затвор од најмалку шест месеци.

Со оспорената одредба од член 21 точка 9 во делот „друг пропис“ од Законот се повредувал член 8 став 1 алинеја 3, член 51, член 95 став 3 и член 96 од Уставот, затоа што согласно член 51 од Уставот секој бил должен да го почитува Уставот, законите, а не и другите прописи.

Со оспорената одредба од член 26 став 4 во делот „во согласност со подзаконските акти на министерот“ од Законот се повредувал член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 51, член 91 алинеите 1 и 5, член 95 став 3 и член 96 од Уставот, затоа што министерот кој ги донесува подзаконските акти по истите постапувал и вршел избор.

Со оспорените одредби од член 28 точка 5, член 34 во деловите „и задржување“ и „или задржувањето“, член 39 став 4 во делот „освен кога се исполнети условите од член 50 на овој Закон“ поднасловот „5. Задржување“ и член 50 од Законот се повредувал член 8 став 1 алинеја 3, член 11 став 1, член 12, член 51, член 54 став 1 и член 112 став 3 од Уставот.

Оспорената одредба од член 32 став 1 од Законот не била во согласност со член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 11, член 11 став 1, член 12 ставовите 1 и 2, член 54 ставовите 1 и 2 од Уставот, затоа што основната функција на полицијата била заштита и почитување на основните слободи и права на човекот и граѓанинот гарантирани со Уставот на Република Македонија, законите и ратификуваните

меѓународни договори, а не да ги ограничува тие слободи и права како што е предвидено во оспорената одредба.

Со оспорената одредба од член 54 ставот 1 точка 4 од Законот во делот „или за лице кое може да даде известување за сторени кривични дела или прекршок или за сторителите на такви дела“ се повредувал член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 11, член 11 став 1, член 12 ставовите 1 и 3, член 51 и член 54 од Уставот затоа што распис можело да се распише само за лице за кое постојат основи на сомневање дека е сторител на кривично дело или прекршок а не и за потенцијалните сведоци.

Со оспорената одредба од член 95 став 2 од Законот се повредувал член 8 став 1 алинеја 3, член 32 ставовите 1, 2 и 5, член 51 и член 96 од Уставот, затоа што условите за засновање на работен однос во полицијата можат да се утврдат само со закон и колективен договор а не и со акт за систематизација.

Со оспорената одредба од член 97 став 2 во делот „по исклучок работен однос без јавен оглас се заснова за работни места со посебни должности-овластувања“ од Законот, се повредувал член 8 став 1 алинеите 1 и 3, член 9, член 32 ставовите 1 и 2, член 51 и член 54 од Уставот затоа што со предвидениот начин на вработување граѓаните биле доведени во нееднаква положба во поглед на достапноста на секое работно место односно некои граѓани биле ставени во привилегирана положба.

Со оспорената одредба од член 108 став 1 од Законот се повредувал член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 11, член 38 и член 54 ставовите 1 и 2 од Уставот, затоа што со закон може да се ограничат само условите за остварување на правото на штрајк но не и да се забранува гарантираното со Устав право на штрајк.

Со одредбата од член 128 став 1 алинеите 1 и 7 од Законот се повредувал член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 51, член 68 став 1 алинеја 1, член 91 алинеите 1 и 5 и член 96 од Уставот, затоа што законот не содржел никакви критериуми и рамка за донесување на подзаконски прописи од страна на министерот со кои ќе се утврди начинот на вршење на полициските работи и ќе ги утврди работите и дејностите што се во судир со полициските работи во случаите кога полицискиот службеник може да врши дополнителна стопанска или професионална дејност.

4. Судот на седницата утврди дека според член 3 од Законот за полицијата основна функција на Полицијата е заштита и почитување на основните слободи и права на човекот и граѓанинот гарантирани со Уставот на Република Македонија, законите и ратификуваните меѓународни договори, заштита на правниот поредок, спречување и откривање на казниви дела, преземање мерки за гонење на сторителите на тие дела (оспорен дел) како и одржување на јавниот ред и мир во општеството.

Според член 5 алинеја 3 од наведениот закон како полициски работи во смисла на овој закон се и дејствијата што полициските службеници ги преземаат за спречување на вршење на кривични дела и прекршоци, откривање и фаќање на нивните сторители и преземање на други со закон определени мерки за гонење на сторителите на тие дела (оспорен дел).

Во оспорениот член 14 став 1 од Законот е предвидено дека полицискиот службеник презема мерки што се однесуваат на гонење на сторителите на казниво дело, само кога постојат основи за сомневање дека лицето е сторител на такво дело.

Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 106 од Уставот, Јавното обвинителство е единствен и самостоен државен орган кој ги гони сторителите на кривични дела и на други со закон утврдени казниви дела и врши други работи утврдени со закон. Јавното обвинителство ги врши своите функции врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Според член 2 од Законот за јавно обвинителство („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2004) јавното обвинителство е единствен и самостоен орган кој ги гони сторителите на кривични и други со закон утврдени кривични дела и врши други работи утврдени со закон.

Според став 3 од наведената одредба јавното обвинителство своите функции ги врши врз основа и во рамките на Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот на Република Македонија.

Од наведените уставни и законски одредби произлегува дека јавното обвинителство е самостоен државен орган кој ги гони сторителите на казниви дела. Меѓутоа неговата уставно утврдена самостојност не подразбира дека тој е изолиран орган со неограничени и неопределени функции што би биле цел сами за себе туку како самостоен државен орган во содејство со други органи има определени права и должности да ги гони сторителите на казниви дела што не значи дека на тој начин се исклучува уставниот механизам за вршење на неговите функции.

Имено, јавниот обвинител за да може да го презема кривичното гонење мора да дојде до сознанија дека постојат основи на сомневање дека определено лице сторило одредено дело што значи дека мора да постои повод за поведување на постапка.

До такви сознанија јавниот обвинител доаѓа по сопствени забележувања или на начин што до него допрел глас дека е сторено кривично дело, а најчесто од поднесена пријава од други субјекти кои се должни да пријават дека е сторено кривично дело (член 140 од Законот за кривичната постапка) меѓу кои се и органите за внатрешни работи.

Имено во Законот за кривичната постапка е предвидена обврска за органите за внатрешни работи да преземаат дејствија насочени кон откривање на кривично дело и пронаоѓање на сторителот и во таа функција се должни да собираат известувања и докази, односно да преземаат криминалистичко-технички и оперативни тактики за фактите заради составување и поднесување на кривична пријава до јавното обвинителство. Притоа органите за внатрешни работи и по поднесување на кривичната пријава односно и по донесување на решение за спроведување на истрага од страна на истражниот судија, со што е започната кривичната постапка, а по барање на органите кои ја водат постапката, а тоа се истражниот судија, јавниот обвинител и судот, преземаат низа активности што ќе му ги доверат овие органи. Тоа значи дека органите за внатрешни работи, односно полициските службеници од моментот на сознание дека е сторено кривично дело па се до моментот на донесување на конечна одлука од страна на судот, а често пати и понатаму активно се вклучени во преземање на

низа мерки и активности кои се од битно значење сторителите на кривични дела да бидат откриени, фатени и предадени на судот.

Оттука, имајќи ги предвид наведените уставни одредби, одредбите од Законот за кривичната постапка во кои се утврдени мерките и активностите што ги преземаат органите за внатрешни работи во кривичната постапка наспрема содржината на оспорените членови 3, 5 алинеја 3 и 14 став 1 од Законот за полицијата, Судот оцени дека со предвидените активности на полицијата во однос на преземањето на мерките за гонење и откривање на сторителите на кривични дела не се доведува во прашање функцијата на јавното обвинителство, поради што не може да се постави прашањето за нивната согласност со одредбите од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата.

5. Судот утврди дека во член 8 од Законот е предвидено дека кога лицето кон кое се применети полициски овластувања согласно со овој закон, смета дека полицискиот службеник ги повредил неговите слободи и права, има право на претставка до полицијата.

Полицијата е должна да изврши проверка на наводите на претставката од став 1 на овој член и во рок од 30 дена од денот на приемот на претставката и во писмена форма да го извести подносителот за преземените мерки.

Според член 24 став 1 од Уставот, секој граѓанин има право да поднесува претставки до државните органи и другите јавни служби и на нив да добие одговор.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Од наведените уставни одредби произлегува дека граѓаните имаат право да поднесуваат претставки до државните органи и други јавни служби во врска со извршувањето односно неизвршувањето на државните функции и јавни овластувања и по повод на поднесените претставки да добијат одговор, при што ова право не може да им биде ограничено освен во случаи утврдени со Уставот.

Според тоа, а имајќи го предвид наведеното наспрема содржината на оспорената одредба од член 8 од Законот, Судот оцени дека не се основани наводите во иницијативата дека со неа се повредува правото на граѓанинот да поднесува претставки. Ова затоа што од содржината на самата одредба според која лицето кое смета дека со преземените овластувања од страна на полицискиот службеник му е повредено некое право или слобода или право да поднесе претставка до полицијата не значи дека незадоволниот граѓанин спрема кој се преземени одредени мерки и активности не може да се обрати до другите државни органи.

Фактот што во правниот поредок на Република Македонија егзистира Закон за постапување по претставките и предлозите на граѓаните и дека со Законот за полицијата уште еднаш се уредува правото на граѓаните да можат да поднесат претставка до полицијата кога се работи за извршување на активности на полициските службеници што не може да претставува основ да се изрази сомнение за неуставноста на оспорената одредба.

Имено, според Судот дали одредено прашање ќе биде уредено со еден или повеќе закони е прашање на целисходност, а не прашање на уставност.

Со оглед на наведеното Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на член 8 од Законот со наведените уставни одредби.

6. Судот исто така утврди дека во членовите 15 и 16 од Законот за полицијата е предвидено дека полициските работи во Министерството ги врши Бирото за јавна безбедност, со кое раководи директор кој на предлог на министерот го именува и разрешува Владата на Република Македонија за време од четири години.

Во оспорениот став 3 на член 16 е предвидено дека „Директорот може да биде разрешен по негово барање, кога е осуден за сторено казниво дело на казна затвор од најмалку шест месеца или заради несовесност и нестручно вршење на работата“.

Имајќи ги предвид одредбите од членовите 8 став 1 алинеја 3, член 9 и член 51 од Уставот и наводите во иницијативата наспрема содржината на оспорената одредба, според мислењето на Судот подносителот на иницијативата погрешно ја толкува одредбата во смисла на тоа дека директорот може да биде разрешен по негово

барање и во случај кога е осуден за кривично дело, односно право е на директорот тој да одлучи дали ќе поднесе барање за престанок на функцијата и кога е осуден за казниви дела на казна затвор од шест месеци.

Имено, одредбата од член 16, а вклучително и оспорениот став 3 на член 16 треба да се толкува на начин што директорот за јавна безбедност Владата го разрешува по престанок на мандатот за кој е избран (4 години) по негово барање, а како посебен основ за разрешување е кога е осуден за сторено казниво дело од најмалку шест месеци и кога работата ја врши нестручно и несовесно.

Разрешувањето на директорот за јавна безбедност зависи од неговата волја само во случаи кога тој тоа го бара, а не и во другите случаи утврдени во Законот. Оттука, во конкретниов случај не станува збор за дискреционо право директорот да одлучува дали ќе поднесе барање за разрешување кога е осуден за казниво дело над шест месеца како што се тврди во иницијативата, туку се работи за посебен законски основ за престанок на функцијата кој не зависи од волјата на директорот ниту пак е потребно негово барање.

Со оглед на изнесеното Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 16 став 3 од Законот со член 8 став 1 алинеја 3, член 9 и член 51 од Уставот.

7. Судот понатаму утврди дека во член 21 од Законот за полиција се утврдени полициските работи што ги врши секторот за внатрешни работи при што во точката 9 на овој член е предвидено дека секторот за внатрешни работи врши други работи утврдени со закон, друг пропис или согласно со обврските што произлегуваат од членство во меѓународни полициски организации и институции.

Имајќи ја предвид содржината на одредбите од член 21 од Законот во кој се утврдени полициските работи кои ги врши Секторот за внатрешни работи оспорениот дел на член 21 точка 9 од Законот според кој Секторот за внатрешни работи врши и други полициски работи утврдени и со „друг пропис“ како и наводите на подносителот на иницијативата, Судот оцени дека истите се неосновани.

Ова затоа што оспорениот дел од одредбата во суштина значи вршење на полициски работи кои произлегуваат од подзаконските акти донесени врз основа на Законот за полиција и други закони, како и работи кои произлегуваат од меѓународните акти кои

Република Македонија ги ратификувала и тие станале дел од внатрешниот правен поредок.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека оспорениот дел од одредбата на член 21 точка 9 од Законот не може да биде доведен под сомнение во однос на одредбата од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата.

8. Судот, исто така, утврди дека според член 26 став 1 од Законот за полицијата, за вршење на полициските работи кои се однесуваат на државната граница и контрола на преминувањето на државната граница се формираат регионални центри за гранични работи.

Според став 2 на овој член, со регионалниот центар за гранични работи раководи началник.

Според ставот 4 на истиот член, кој се оспорува со иницијативата, началникот од ставот 2 на овој член го назначува и разрешува министерот од редот на вработените, во транспарентна постапка, во согласност со подзаконските акти на министерот .

Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со законот.

Во член 91 алинеите 1 и 5 од Уставот е утврдено дека Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршување на законите и другите прописи на Собранието и е одговорно за нивно извршување и донесува уредби и други прописи за извршување на законите, а според член 95, пак, организацијата и работата на органите на државната управа се уредува со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз

основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Имајќи ги предвид наведените уставни одредби како и целината на член 26 од Законот за полицијата во кој покрај другото е утврдено дека министерот го назначува и разрешува началникот на регионалниот центар за гранични работи согласно предвидените општи и посебни услови предвидени со Законот за полиција и тоа од редот на вработените во регионалниот центар во транспарентна постапка во согласност со подзаконските акти што тој ги донел, Судот оцени дека наводите во иницијативата се неосновани. Ова од таму што министерот при изборот на началникот на регионалниот центар мора да се движи во рамки на законот односно изборот да го изврши од редот на вработените во транспарентна постапка и тоа само на лице кое ги исполнува предвидените законски услови, а во постапка предвидена со подзаконски акт што тој го носи. Имено, според Судот фактот што изборот на кандидат за началник на регионалниот центар го врши министерот кој истовремено ги носи и подзаконските акти врз основа на кои се спроведува постапка за избор на кандидат не остава простор од арбитрерно постапување и одлучување на министерот, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот дел од одредбата на член 26 став 4 од Законот со одредбите од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата.

9. Судот понатаму утврди дека според член 28 став 1 точка 5 од Законот за полицијата, покрај другите полициски овластувања што ги вршат полициските службеници е задржувањето (оспорен дел).

Во членот 34 од Законот е предвидено дека при примена на полициските овластувања повикување, приведување и задржување (оспорен дел) полицискиот службеник мора веднаш да го извести лицето на јазик што го разбира за причините за повикување, приведување или задржувањето (оспорен дел) и на јасен начин да го поучи за правото да молчи, правото да се советува со бранител, право на бранител за време на полициската постапка, право на лекарска помош ако тоа лицето го бара, како и за правото да се извести член на неговото семејство или некое блиско лице.

Во оспорениот член 39 став 4 од Законот за полицијата, е предвидено дека ако лицето одбива или не е во можност да го докаже идентитетот, може да биде задржано за време потребно за

утврдување на идентитетот, но не подолго од три часа, освен кога се исполнети условите од член 50 на овој закон.

Во точката 5 на дел ИВ „Полициски овластувања“ односно во член 50 од Законот е предвидено дека полицискиот службеник може да задржи лице за кое постојат основи за сомневање дека сторило кривично дело за кое се гони по службена должност, под услови и на начин утврдени со посебен закон, при што задржувањето може да трае најмногу 24 часа.

Полицискиот службеник може да задржи лице затечено при извршување на прекршок под услови и на начин утврдени со посебен закон, како и лице кое ги нарушува или загорзува јавниот ред и мир, а воспоставувањето на јавниот ред и мир или отстранување на загрозувањето не може да се постигне на друг начин.

Задржувањето од став 2 на овој член може да трае најмногу 12 часа.

Полицискиот службеник може да задржи лице под дејство на алкохол или други психоактивни материи под услови и на начин утврдени со посебен закон при што задржувањето може да трае најмногу 8 часа.

Лицето кое го испорачува странски орган на безбедност заради спроведување до надлежен орган може да се задржи најмногу 24 часа.

Задржувањето се прекинува веднаш по престанување на причините за задржување.

Според член 12 од Уставот на Република Македонија слободата на човекот е неприкосновена. Според став 2 на овој член никому не може да му биде ограничена слободата, освен со одлука на Судот и во случаи и во постапка утврдена со закон.

Според ставот 3 на овој член, лицето повикано, приведено или лишено од слобода мора веднаш да биде запознато со причините за неговото повикување, приведување или лишување од слобода и со неговите права утврдени со закон и од него не може да се бара изјава.

Според ставот 4 на овој член лицето лишено од слобода мора веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа од моментот на

лишувањето од слобода да биде изведено пред суд кој без одлагање ќе одлучи за законитоста на лишувањето од слобода.

Од наведената уставна одредба произлегува дека слободата на човекот е неприкосновена и како таква Уставот ги утврдил основите, условите и начинот на нејзиното ограничување.

Имено Уставот прокламирајќи ја неприкосновеноста на слободата која може да биде ограничена само со одлука на суд и во случаи утврдени со закон во ставот 4 на член 12 од Уставот утврдил исклучок од правилата, според кој лицето може да биде лишено од слобода и без одлука на суд, при што тоа мора веднаш а најдоцна во рок од 24 часа да биде изведено пред суд кој без одлагање ќе одлучи за законитоста на лишувањето од слобода.

Од наведеното произлегува дека кумулативното исполнување на условите предвидени во член 12 став 2 (со одлука на суд и во случаи и постапка утврдена со закон) не се однесува на приведувањето и задржувањето на лицето до моментот на предавањето на тоа лице на судот како мерка за привремено ограничување на слободата за остварување на определени процесни цели, односно превентивно ограничување на слободата за остварување на целите во кривичната постапка. Притоа и ова превентивно ограничување на слободата мора да биде сведено на најкусо време што е потребно задржаното лице да се спроведе до надлежен истражен суд.

Оттука, несомнено произлегува дека Уставот допушта под строго определени услови и време едно лице да биде лишено од слобода и без одлука на суд при што лицето лишено од слобода мора во определен рок да биде изведено пред суд кој ќе одлучи за законитоста на лишувањето.

Во поткрепа на ваквото становиште во Законот за кривичната постапка и Законот за прекршоците е утврдено кои дејствија службените лица се должни да ги преземаат во случај на задржување на одредени лица, а со цел да не дојде до повреда на слободата како основно човеково право.

Имено во членовите 143 и 188 од Законот за кривичната постапка точно е утврдено кога и под кои услови едно лице може да биде приведено и задржано и без одлука на суд, а за законитоста на тоа лишување од слобода ќе се одлучи дополнително.

Во Законот за прекршоците односно во членовите 89, 92 и 94 е предвидено дека како мерка што може да се презема спрема обвинетиот, а заради обезбедување на присуство и за водење на прекршочната постапка е предвидено и задржување на овие лица при што и во овие случаи се применуваат одредбите од Законот за кривичната постапка.

Оттука, според мислењето на Судот оспорените одредби од Законот за полицијата не може да се гледаат изолирано сами за себе туку во корелација со одредбите од наведените закони на што упатува и оспорениот член 50 во кој се утврдени случаите на можноста од задржување на одредено лице, под услови и на начин утврден со посебен закон.

Имајќи ги предвид наведените уставни одредби, одредбите од Законот за кривичната постапка и Законот за прекршоците наспрема содржината на оспорените одредби на член 28 точка 5, член 34 во деловите „и задржување“ и „или задржувањето“, член 39 став 4 во делот „освен кога се исполнети условите од член 50 на овој закон“, поднасловот „5. Задржување“ и член 50 од Законот за полицијата, Судот оцени дека не се основани наводите во иницијативата дека со нив се повредуваат уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата, поради што не може да се постави прашањето за нивната несогласност со Уставот.

10. Понатаму, Судот утврди дека според член 32 став 1 од Законот за полицијата, полицијата може да ги ограничи основните слободи и права на човекот и граѓанинот само под услови и во постапка утврдени со Уставот и со закон.

Во член 8 од Уставот на Република Македонија е предвидено дека темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија меѓу другите се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеештвото на правото и почитување на општоприфатените норми на меѓународното право.

Според член 11 став 1 од Уставот, физичкиот и моралниот интегритет на човекот се неприкосновени.

Според член 12 став 1 од Уставот, слободата на човекот е неприкосновена, а според став 2 на овој член никому не може да му

биде ограничена слободата, освен со одлука на суд и во случаи и во постапка утврдена со закон.

Во член 54 став 1 од Уставот е предвидено дека слободите и правата на човекот и граѓанинот може да се ограничат во случаи утврдени со Уставот, а според став 2 на овој член, слободата и правата на човекот и граѓанинот можат да бидат ограничени за време на воена и вонредна состојба според одредбите на Уставот.

Тргувајќи од содржината на одредбата од член 11 ставовите 1 и 2 и член 12 од Уставот произлегува дека слободата и моралниот интегритет на човекот и граѓанинот се општоприфатени лични слободи и права гарантирани со Уставот, а механизмот за нивно обезбедување е содржан во забраната дека никому не може да му биде ограничена слободата освен со одлука на суд и во случаи и во постапка утврдена со закон, како и во забрана на секаков вид и облик на мачење, нечовечко и понижувачко однесување и казнување.

Од анализата на член 54 ставовите 1 и 2 од Уставот кој е поместен во делот на гаранции на основните слободи и права произлегува дека слободата и правата на човекот и граѓанинот можат да бидат ограничени само во случаи утврдени со Уставот, при што како посебен услов за ограничување на одредено право, а не на сите е настапување на воена и вонредна состојба.

Оттука, имајќи ги предвид наведените уставни одредби со кои се гарантираат основните слободи и права на човекот и граѓанинот и предвидените механизми за нивна заштита, недвосмислено произлегува дека основните слободи и права се утврдени со Уставот и основот за нивното ограничување мора да се наоѓа во Уставот. Притоа со Уставот може да се предвиди обемот на ограничувањето на одредена слобода или право кој е обврзувачки за законодавецот или општо да се определи обемот до кој законодавецот може да ги ограничи основните слободи и права. Доколку, Уставот на тоа не упатува основните слободи и права не можат да се уредат и ограничат со закон, туку нивната содржина и ограничување ќе се определат преку севкупноста на уставните определби и норми на правниот поредок како претпоставка за реално остварување на слободите и правата загарантирани со Уставот.

Со оглед на тоа што во конкретниов случај со оспорената одредба од член 32 став 1 од Законот се дава можност полицијата во вршењето на своите надлежности да ги ограничи основните слободи и права, пред Судот се постави прашањето дали таквата надлежност не

води кон ограничување на основните слободи и права на човекот и граѓанинот надвор од уставните рамки.

11. Судот, воедно утврди дека според член 51 став 4 точка 1 од Законот, распис се распишува за лице за кое постојат основи на сомневање дека е сторител на кривично дело или прекршок, или за лице кое може да даде известување за сторени кривични дела или прекршоци или за сторители на такви дела (оспорен дел).

Според член 8 алинеја 1 и 3 од Уставот на Република Македонија, покрај другите, темелни вредности на Уставот на Република Македонија се: основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, како и владеењето на правото.

Во член 25 од Уставот е утврдено дека на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Според член 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според став 2 на овој член секој е должен да го почитува Уставот и законите.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Според член 8 од Европската Конвенција за заштита на човековите права и основни слободи секој човек има право на почитување на неговиот приватен и семеен живот, домот и преписката.

Јавната власт не смее да се меша во остварувањето на ова право, освен ако тоа мешање е предвидено со закон, и ако претставува мерка која е во интерес на државата и јавната безбедност, економската благосостојба на земјата, заштита на здравјето и моралот или заштитата на правата и слободите на другите, во едно демократско општество.

Според член 17 од Меѓународниот пакт за граѓански и политички права никој не може да биде изложен на самоволно и

незаконско мешање во неговиот приватен живот, семејство, стан или преписки, ниту на противзаконити напади на неговата чест и углед.

Секој има право на законска заштита против таквото мешање или напад.

Според член 1 од Универзалната декларација за правата на човекот сите човечки суштества се раѓаат слободни и еднакви во достоинството и правата.

Во членот 12 од наведената декларација, пак, е предвидено дека никој нема да биде изложен на произволно вмешување во приватниот живот, семејството, домот и преписката, ниту пак на напади врз неговата чест и углед.

Секој има право на правна заштита од таквото вмешување или напади.

Од наведените уставни одредби, а посебно член 25 од Уставот на Република Македонија, како и наведените меѓународни конвенции, произлегува дека на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста.

Почитувањето на личниот живот на граѓанинот е основа за забрана кој и да е да се меша во личното однесување на човекот и во неговото определување, односно личниот живот е приватна работа на човекот во која никој не може да се меша, освен во случаи кога изразувањето на личноста и однесувањето на личноста ги доведува во прашање општоприфатените норми во општеството. Слични карактеристики има и приватноста на семејниот живот, а тоа значи дека никој нема право да се меша во односите во семејството, меѓу брачните другари меѓу родителите и децата, начинот на живеење, семејниот ред и друго.

Почитувањето на достоинството и угледот на граѓанинот во себе не ја содржи само обврската луѓето во меѓусебните односи да се почитуваат, туку ја инкорпорира и улогата на државата која треба да гарантира заштита на приватноста поаѓајќи од фактот што со самото тоа што се работи за човечко суштество со него треба да се постапува со уважување на неговото достоинство и углед.

Со оглед на наведеното, Судот смета дека со предвидувањето да се објави распис за лице кое може да даде известување за сторени кривични дела или за прекршоци или за сторителите на

таквите дела утврдено во член 51 став 4 точка 1 од Законот, се задира во приватноста на личноста и заштитата, односно правните средства за заштита на приватноста.

Со оглед на наведеното пред Судот основано се постави прашањето дали со наведената законска формулација не се доведуваат во прашање заштитата на основните слободи и права на човекот и граѓанинот, поради што го постави прашањето за согласноста на член 51 став 4 точка 1 од Законот со наведените одредби од Уставот.

12. Судот исто така утврди дека според член 95 став 2 од Законот за полицијата со актот за систематизација на работните места во Министерството, можат да се утврдат и посебни услови за засновање на работен однос во Полицијата.

Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, покрај другите темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија е и владеење на правото.

Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност, а според став 2 на овој член секому под еднакви услови му е достапно секое работно место.

Според став 5 на член 32 од Уставот остварувањето на правото на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективен договор.

Според член 1 од Законот за полицијата, со овој закон, покрај другото, се уредуваат и правата и обврските што произлегуваат од работниот однос на полициските службеници во Министерството за внатрешни работи, што не се уредени со Законот за внатрешни работи.

Во членот 94 од наведениот закон во делот „Работни односи“ е предвидено дека правата и обврските од работен однос, полициските службеници ги остваруваат согласно прописите за работни односи, Колективниот договор на Министерството и овој закон.

Во членот 95 став 1 од Законот се утврдени општите услови што треба да ги исполнува лице кое заснова работен однос во полицијата.

Од наведените уставни одредби произлегува дека остварувањето на правата од работен однос на вработените, а врз основа на уставните овластувања се уредува со Законот за работните односи, соодветниот закон од одредени области како израз на специфичноста на дејноста што се обавува со колективен договор и тоа било да е општ, гранков или на ниво на работодавец.

Во насока на операционализација на наведените уставни одредби, а кои се однесуваат на правата и обврските од работен однос на полициските службеници со Законот за полицијата е утврдено дека правата од работен однос полициските службеници ги остваруваат согласно Законот за работни односи, Законот за полицијата, а што не е уредено со овој закон ќе се применува Законот за внатрешни работи и Колективниот договор на Министерството, а со актот за систематизација на Министерството можат да се утврдат и други посебни услови за засновање на работен однос.

Имајќи го предвид наведено Судот оцени дека со пропишувањето на можноста со актот за систематизација на Министерството да се пропишат и други посебни услови, а кои произлегуваат од специфичните работи кои ги обавуваат полициските службеници, освен условите утврдени во Законот и во Колективниот договор не се повредуваат наведените уставни одредби, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од член 95 став 2 од Законот со Уставот.

13. Воедно, Судот утврди дека во член 97 став 2 од Законот, по исклучок работен однос без јавен оглас се заснова „за работни места со посебни должности и овластувања утврдени со актот за систематизација на работните места во полицијата“ и за стипендисти на Министерството - завршени студенти на Полициската академија.

Според член 8 став 1 алинеи 1 и 3 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, како и владеењето на правото.

Согласно член 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Во делот на одредбите од Уставот кои се однесуваат на економските, социјалните и културните права, во членот 32 став 1 е утврдено дека секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност. Според ставот 2 на овој член, секому под еднакви услови му е достапно секое работно место, а според ставот 5, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Уставната гаранција за достапноста на работното место секому под еднакви услови е едно од основните права на граѓанинот кое воедно претставува и гаранција за неговата економска и социјална сигурност и ја изразува определбата секој човек способен за работа тоа право да го оствари под определени услови и објективни можности и за секој вид работа.

Определбата содржана во оспорениот дел на член 97 став 2 од Законот за полицијата, според Судот, граѓаните ги доведува во нееднаква положба во поглед на достапноста на работното место. Имено, пополнувањето на одредено работно место без огласување значи дека некои граѓани се привилегирани и полесно засноваат работен однос без притоа да има транспарентност и меѓусебна конкуренција.

Врз основа на наведеното, пред Судот се постави прашањето за согласноста на член 97 став 2 во делот „за работни места со посебни должности и овластувања утврдени со актот за систематизација на работните места во полицијата“ со уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата.

14. Судот утврди дека според член 108 став 1 од Законот за полицијата се забранува штрајк во Полицијата во воена или вонредна состојба.

Според член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 11 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеење на правото и

почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 38 од Уставот се гарантира правото на штрајк.

Со закон може да се ограничат условите за остварување на правото на штрајк во вооружени сили, полицијата и органите на управата.

Според член 54 став 1 од Уставаот, слободите и правата на човекот и граѓанинот може да се ограничат само во случаи утврдени со Устав.

Слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да бидат ограничени за време на воена или вонредна состојба според одредби на Уставот.

Од наведените уставни одредби произлегува дека остварувањето на слободите и правата на човекот и граѓанинот може да се ограничат во случаи утврдени со Уставот, односно тие може да бидат ограничени за време на воена или вонредна состојба, со исклучок на точно одредени слободи и права кои и во настанатите околности не можат да бидат ниту ограничени ниту суспендирани.

Оттука, имајќи го предвид наведеното како и фактот што правото на штрајк не може да се сфати како апсолутно право кое може да се остварува секогаш и во секакви услови, Судот смета дека одредбата од член 54 став 2 од Уставот допушта правото да биде суспендирано во случај на воена или вонредна состојба.

Имено, со самиот факт на настапување на воена или вонредна состојба во кои околности е доведена во прашање безбедноста на државата, животот или здравјето на граѓаните, нужно се наметнува потребата државата да биде насочена првенствено кон зачувување на нејзината безбедност.

Со оглед на изнесеното, Судот оцени дека не се основани наводите на подносителот на иницијативбата дека оспорената одредба од член 108 став 1 од Законот за полицијата не е во согласност со Уставот, поради што не може да се постави прашањето за нејзината согласност со одредби од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата.

15. На крајот, Судот утврди дека според член 128 став 1 алинеја 1 и 7 од Законот за полицијата, министерот донесува подзаконски пропис за начинот на вршење на полициските работи и работите и дејностите што се во судир со полициските работи.

Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на власта на законодавна, извршна и судска се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Според член 91 алинеја 1 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршување на законите.

Според член 96 од Уставот органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Кои се работи од надлежност на полицијата која е во состав на Министерството за внатрешни работи е определено во член 5 од Законот за полицијата, при што покрај децидно наведените работи што се однесуваат на делувањето на полициските службеници, во алинеја 10 од наведениот член е утврдено дека полициските службеници вршат и други работи утврдени со закон.

Тргувајќи од содржината на уставните одредби кои се однесуваат на надлежностите на органите на управата, а имајќи ја предвид содржината на оспорената одредба од член 128 став 1 алинеја 1 според кој министерот е овластен да донесе подзаконски пропис за начинот на вршењето на полициските работи, според Судот, даденото законско овластување не е во несогласност со Уставот. Имено, органите на државната управа можат да бидат овластени да донесуваат прописи со кои се разработуват законски одредби заради нивно извршување, при што законот за чие извршување се донесуваат подзаконските прописи мора да содржи основи за уредување на односите и рамки на овластувањето на органот.

Со оглед на фактот што од Законот за полицијата може да се утврди дека тој содржи основи и правила за тоа кои се полициски

работи ги извршуваат полициските службеници, а со подзаконскиот акт министерот е овластен да го определи начинот на нивното извршување, Судот оцени дека даденото овластување е во насока на операционализација на Законот за полиција, поради што не го постави прашањето за согласноста на член 128 став 1 алинеја 1 од Законот со наведените уставни одредби.

Според член 104 од Законот, полицискиот службеник по претходна согласност на министерот, а на предлог на посебна комисија во Министерството може да извршува определени работи, самостојно или дополнителна стопанска или професионална дејност што не е во судир со полициските работи.

Согласноста од став 1 на овој член, министерот ја дава на начин и под услови утврдени со прописите за работни односи.

Полицискиот службеник дејноста од ставот 1 на овој член е должен да ја врши надвор од работното време во Министерството и на начин, вршењето на таа дејност да не влијае врз законското и правилно извршување на полициските работи.

Со Законот за спречување на корупцијата се утврдуваат мерки и активности за спречување на корупцијата во вршење на власта, јавните овластувања, службената должност и мерките и активностите за спречување на судир на интереси, мерки и активности за спречување на корупцијата при вршењето на јавни овластувања како и мерки и активности за спречување на корупција во трговските друштва.

Во делот од одредбите на Глава ИИИ од наведениот Закон „Забрана за вршење на други дејности“ покрај другото е предвидено (член 22 став 2) дека службено лице не може да врши никаква друга дејност поврзана со остварување на профит и што е неспоиво со неговата службена должност.

Други работи и дејности службеното лице може да врши само по претходно одобрение од функционерот кој раководи со органот.

Од наведените одредби произлегува дека полицискиот службеник по претходна согласност на министерот односно по спроведена претходна постапка согласно прописите од работните односи може да врши дополнителна стопанска или професионална

дејност, при што таа дејност или професија не смее да биде во судир со полициските работи. Притоа законодавецот утврдил дека вршењето на дополнителната активност на полицискиот службеник било тоа да е стопанска и професионална не може да се врши во текот на работното време во Министерството и вршењето на таа дејност да не влијае на законитото и правилно извршување на полициските работи.

Со оглед на тоа што Законот за полицијата и Законот за спречување на корупцијата содржат рамки во кои треба да се движи министерот при утврдување на работите и дејностите кои полицискиот работник може да ги врши како дополнителна активност, а кои не се во судир со полициските работи, Судот оцени дека овластувањето на министерот за внатрешни работи, утврдено во оспорениот член 128 став 1 алинеја 7 од Законот за полицијата, со подзаконски акт да ги утврди работите и дејностите што се во судир со полициските работи, е во насока на операционализација на законската одредба, поради што не го постави прашањето за согласноста на оваа одредба со член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 68 став 1 алинеја 2, член 91 алинеја 1 и член 96 од Уставот.

16. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

17. На седницата одржана на 4 јули 2007 година, Судот со мнозинство гласови донесе решение во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Суелјманов во однос на член 8; член 14 став 1; член 16 став 3 и член 21 точка 9 во делот „друг пропис“; член 26 став 4 во делот „во согласност со подзаконски акти на министерот“; член 28 став 1 точка 5; член 32 став 1; член 34 во деловите „задржување и задржувањето“ или „задржувањето“; член 39 став 4 во делот „освен кога се исполнети условите од членот 50 на овој закон“; Поднасловот 5 „Задржување“; член 50; член 51 став 4 точка 1 во делот „или за лице кое може да даде известување за сторени кривични дела или прекршоци или за сторителите на такви дела“; член 95 став 2; член 97 став 2 во делот „за работни места со посебни должности и овластувања утврдени со актот за систематизација на работните места во полицијата“; член 108 став 1 и член 128 став 1 алинеите 1 и 7 од Законот за полицијата („Службен весник на Република Македонија“ бр.114/2006).

18. На седницата одржана на 19 декември 2007 година Судот со мнозинство гласови донесе решение во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов во однос на член 3 во делот „преземање на мерки за гонење на сторителите на тие дела“; член 5 алинеја 3 во делот „и преземање на други со закон определени мерки за гонење на сторителите на тие дела“ од Законот за полицијата. (У.бр.211/2006)

6.

У.бр.186/2007

- Употреба на средства на присилба и огнено оружје од страна на припадниците на шумската полиција

- The use of means of coercion and firearms by the members of the forestry police

- Оспорените одредби од Правилникот со кои се пропишува начинот на постапување на шумската полиција при вршење на со закон утврдените овластувања по својот карактер се од оперативна природа и се во функција на извршување на Законот за шумите.

Со оспорената одредба од член 16 од Правилникот според која припадниците на шумската полиција ќе ги применуваат одредбите од Уредбата на Владата за употреба на средства на присилба и огнено оружје, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство не ги пречекорило законските овластувања имајќи предвид дека целта на примената на наведената Уредба е припадниците на шумската полиција на истоветен начин да постапуваат при употреба на средства на присилба и огнено оружје при извршување на законска надлежност.

- The challenged provisions of the Rulebook which prescribe the manner of action of the forestry police while carrying out the legally defined empowerments are of operational nature by their character and are in the function of executing the Law on Forestry.

The challenged provision of Article 16 of the Rulebook under which the members of the forestry police shall apply the provisions in the Government's Bylaw for the Use of Means of Coercion and Firearms, the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Supply has not exceeded the legal powers given that the purpose for the application of the noted Bylaw is for the members of the forestry police to act in the same way when using the means of coercion and firearms while carrying out a legal competence.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на членот 3 став 2 алинеја 6, поднасловот 6. "Употреба на физичка сила, гумена палка и огнено оружје", членот 15 и членот 16 од Правилникот за правилата за вршење на работите на шумската полиција ("Службен весник на Република Македонија" бр.50/1998 и 10/2002).

2. Стамен Филипov од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднес иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредби и делови од одредби од Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата со оспорените одредби на Правилникот за правилата за вршење на работите на шумската полиција се повредувале член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51, член 68 став 1 алинеја 2, член 95 став 3 и член 96 од Уставот; член 61 став 3, член 63 и член 64 од Законот за шумите, како

и членовите 55 став 1 и член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

Ова затоа што со одредбите на Законот за шумите, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство не бил овластен со подзаконски акт да ја утврдува и разработува наведената материја, ниту пак, да се повикува и упатува на примена на Уредбата за употреба на средства на присилба и огнено оружје ("Службен весник на Република Македонија" бр.22/1998) бидејќи Уредбата се однесувала само за припадници на Министерството за внатрешни работи, а не и за шумската полиција. Тоа значи дека министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство со донесувањето на оспорените одредби ги пречекорил своите, со Устав и закон дадени овластувања.

3. Судот на седницата утврди дека, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство во согласност со министерот за внатрешни работи врз основа на член 61 став 3 од Законот за шумите донел Правилник за правилата за вршење на работата на шумската полиција.

Со овој правилник се пропишуваат правилата за вршење на работите на шумската полиција при чувањето на шуми во државна и приватна сопственост.

Според член 3 од наведениот Правилник, шумската полиција врши контрола во шума, на шумски и јавни патишта во населени места, во дворовите, складовите и преработувачките капацитети заради откривање на бесправно исечено, односно присвоено дрво и присвојување на шумски производи.

Во ставот 2 од членот 3 од Правилникот е предвидено дека во вршењето на работите од својата надлежност припадниците на шумската полиција преземаат одредени дејствија како што се: предупредуваат и наредуваат; легитимираат и приведуваат лица кои извршиле бесправни дејствија по прописите од областа на шумарството, или постои основано сомневање дека извршиле бесправно дејство, или постои претпоставка дека ќе извршат такво дејство; влегуваат во туѓ двор и други простории каде дрвата се чуваат; привремено одземаат предмети употребени или наменети за извршување на прекршок или кривично дело, како и бесправно присвоените предмети кои настанале со извршување на прекршокот или кривичното дело; запирање и контролирање возила и други средства со кои

се превезува односно пренесува дрво, други шумски производи, употребуваат физичка сила, гумена палка и огнено оружје (оспорен дел) преземаат и други дејствија во рамки на нивните надлежности и овластувања.

Во членовите 8 до 17 од Правилникот е утврден начинот на постапување на припадниците на шумската полиција при преземање на дејствијата утврдени во член 3 од Правилникот.

Така во оспорените членови 15 и 16 од Правилникот поместен во дел ИИ и оспорената Точка 6. "Употреба на физичка сила, гумена палка и огнено оружје" е предвидено дека:

"При вршење на службената работа, припадниците на шумската полиција во определени случаи можат да употребат физичка сила, гумена палка и огнено оружје." (член 15)

Според оспорениот член 16 од Правилникот, По предупредувањето физичка сила и гумена палка се употребуваат во случаи кога лицето затечено при вршење на кривично дело или прекршок пружи отпор, се обиде да го напушти местото на прекршокот или кривичното дело, кога не ја почитува наредбата на шумската полиција доброволно да го предаде предметот односно средството со кое е направено делото (секира, рачна или моторна пила, превозно средство и сл.) односно одбие тоа да го стори, или одбие да го предаде оружјето ако такво оружје поседува, или ако одбие да биде приведено ако за тоа се јави потреба (став 1).

Според ставот 2 од истиот член од Правилникот, физичка сила, гумена палка и огнено оружје се употребуваат согласно Уредбата на Владата за употреба на средства на присилба и огнено оружје опишани во Глава II, IV и V ("Службен весник на Република Македонија" бр.22/1998).

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон (став 1). Секој е должен да ги почитува Уставот и законите (став 2).

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни пред Владата.

Според член 55 став 1 од Законот за организација на работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.98/2000 и 44/2002) министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законски и други прописи кога за тоа е овластен со закон.

Со Законот за шумите ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1997, 7/2000 и 89/2004), со цел за чување и заштита на шумите од бесправна сеча, пуствошење и други штетни дејствија е воспоставена шумската полиција.

Во член 61 став 1 од наведениот закон се утврдени овластувањата на шумската полиција, а во став 3 на овој член е предвидено дека министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, во согласност со министерот за внатрешни работи ќе ги пропише правилата за вршење на работите на шумската полиција.

Во ставот 1 на член 63 од Законот за шумите е предвидено дека при вршење на работите од член 61 на овој закон, припадниците на шумската полиција можат да употребат огнено оружје во следните случаи: 1) да спречат бегство на лице затечено во вршење на кривично дело со кое се нанесува штета на шумата, ако постојат основани сомненија дека ќе употреби огнено или друг вид оружје и 2) да одбијат од себе непосреден напад со кој се загрозува нивниот живот.

Ставот 2 на истиот член од овој закон предвидува дека во случаите од став 1 на овој член, припадниците на шумската полиција ќе употребат огнено оружје само ако со употребата на физичка сила, гумена палка или други средства на присилба не можат да ја обезбедат службената работа.

Имајќи ги предвид наведените уставни и законски одредби произлегува дека министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, а во согласност со министерот за внатрешни работи е овластен да донесува акти за извршување на законите, што впрочем

во конкретниов случај е направено со Правилникот за пропишување на правилата за вршење на работи на шумската полиција, поради што Судот оцени дека не се основани наводите од иницијативата дека министерот ги пречекорил уставните и законски овластувања.

Ова оттаму што имајќи ја предвид содржината на целината на Правилникот како и содржината на оспорените одредби произлегува дека со него се пропишува начинот на постапување на шумската полиција на со закон утврдените овластувања или поточно речено оспорените одредби по својот карактер се од оперативна природа и се во функција на извршување на Законот за шумите.

Тргувајќи од наводите од иницијативата според кои министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство не бил овластен односно ги пречекорил своите уставни и законски овластувања затоа што се повикува и упатува на примена на Уредбата за употреба на средства на присилба и огнено оружје, а која се однесувала само за припадниците на Министерството за внатрешни работи, а не и на шумската полиција Судот се впушти во анализа на наведената Уредба.

Имено, Владата на Република Македонија врз основа на членовите 34 и 73 од Законот за внатрешни работи ("Службен весник на Република Македонија" бр.19/1995, 55/1997) и член 46 став 3 од Законот за Владата на Република Македонија ("Службен весник на СРМ" бр.38/1990 и "Службен весник на Република Македонија" бр. 63/1994) донела Уредба за употреба на средства на присилба и огнено оружје.

Со оваа Уредба во општите одредби се определува што се смета како средство на присилба, начинот на нивната употреба, општите правила на постапување на овластените службени лица во Министерството за внатрешни работи во случај на употреба на средства на присилба, како и тоа дека средствата на присилба треба да се применат само ако поинаку не може да се постигне целта и можност од употреба на повеќе средства на присилба.

Во Главата II "Употреба на гумена палка и на физичка сила" од Уредбата односно во членовите од 11 до 16 се утврдени посебните случаи и начин на кои овластените службени лица можат да употребат гумена палка или физичка сила.

Во Главата ИВ "Употреба на огнено оружје" од Уредбата, односно во членовите од 22 до 26 е утврдено кога може да се употреби огнено оружје, спрема кои лица и на кој начин овластеното лице ќе пристапи кон примена на ова средство.

Во Главата В "Известување за употреба на средство на присилба и огнено оружје" односно во членовите од 27 до 29 е утврдена обврската на овластеното службено лице кое употребило средство на присилба или огнено оружје да поднесе писмен извештај до непосредно повисокиот одговорен работник кој ја оценува основаноста, оправданоста и правилноста на употребата на средството на присилба односно огнено оружје. Содржината на извештајот, како и тоа што се презема во случај кога со употребата на средство на присилба или огнено оружје е предизвикана тешка телесна повреда или е усмртено лице.

Имајќи ја предвид содржината на целината на Уредбата како и одредбите од Глава II, IV и V на чија примена упатува оспорениот член 16 од Правилникот, Судот оцени дека не се основани наводите од иницијативата дека на овој начин министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги пречекорил своите уставни и законски овластувања. Ова затоа што според оценка на Судот, наведената одредба од Уредбата овластените лица без оглед дали се припадници на шумска полиција или пак на финансиска полиција ги обврзува да постапуваат на истоветен начин при употребата на средствата на присилба или огнено оружје кога ги извршуваат законските надлежности, со што се обезбедува принципот на владеење на правото.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.186/2007)

2. Финансии, јавни давачки и надоместоци

2. *Finances, public fees and remunerations*

7.

У.бр.236/2006

- Издавање фискална сметка (поведување на постапка)

*- Issuing a fiscal bill
(initiation of a procedure)*

- Ослободувањето од обврската да се плати доброто предмет на купопродажба или направената услуга во случај кога даночниот обврзник не издава фискална сметка не е во согласност со владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемни-штвото, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија утврдени во членот 8 став 1 алинеја 3 и 7 од Уставот.

- The exemption from the obligation to pay for the good subject to the sale or for the service rendered in case when the taxpayer fails to issue a fiscal bill is not in agreement with the rule of law and freedom of the market and entrepreneurship, as the fundamental values of the constitutional order of the Republic of Macedonia defined in Article 8 paragraph 1 lines 3 and 7 of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 7 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 4 став 3 од Законот за регистрирање на готовински плаќања („Службен весник на Република Македонија" бр.31/2001, 42/2003, 47/2003, 40/2004, 70/2006 и 126/2006).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 4 став 3 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата, по цитирање по на оспое-ниот член од Законот, наведува дека истиот не бил во согласност со темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија-владеењето на правото, правната заштита на сопственоста и слободата на пазарот и претприемништвото од член 8 став 1 алинеја 3, 6 и 7, член 9, член 30, член 33, член 51 и член 54 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија.

Имено, оспорената одредба директно го нарушувала правото на сопственост кое морало да ужива најголема уставна гаранција и правна заштита, бидејќи предизвикувала непосредно нарушување на јавниот ред и мир, односно вознемиреност кај граѓаните и ги втурнувала во конфликтна ситуација. Со неа се суспендирало владеењето на пазарот и економските правила и се нарушувала уставно гарантираната слобода на пазарот и претприемништвото, затоа што се спречувало остварувањето на доходот за реално извршениот промет.

Исто така, со оспорената одредба граѓаните се доведувале во нееднаква и нерамноправна положба од причина што некој неоправдано и неосновано се стекнувал со доход, кој не го заслужил, односно не го платил.

Понатаму, преку укажување на содржината на член 199 до 208 од Законот за облигационите односи подносителот на иницијативата заклучува дека со оспорената одредба доаѓало до пренесување на имотот, само заради тоа што некој направил повреда на даночните правила, но не го регистрирал прометот, некој стекнувал незаконска

имотна корист, неосновано се збогатил со имот, за жал по сила на закон.

Исто така, оспорената одредба од даночен аспект била неусогласена со времето на настанувањето, затоа што издавањето на фискалната сметка временски настанувало по извршеното плаќање, а законското решение покажувало недоволно разликување на даночните термини: регистрација на поединечен промет и пријавување на даночен приход.

Со оспорената одредба од Законот се повредувал и членот 33 од Уставот, затоа што овозможувал купувачот да го земе доброто без да плати, а тоа значело дека продавачот не остварувал приходи. Од таму, подносителот на иницијативата поставува прашање како ќе се спроведувало оданочувањето, кому требало да му се земе персонален данок или данок на добивка, при состојба кога продавачот со неиздадената фискална сметка не остварувал приход и немало основ за оданочување. Меѓутоа, според подносителот на иницијативата и понатаму постоело оданочување, со што се нарушувало и уставното начело на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите.

3. Судот на седницата утврди дека според член 4 од Законот, фискална сметка, во смисла на овој закон, е документ со кој се потврдува плаќањето на цената на доброто, односно услугата издадена од фискална апаратура (став 1).

Фискална сметка се издава на купувачот на доброто, односно на корисникот на услугата во моментот на предавањето и плаќањето на доброто, односно на извршувањето и плаќањето на услугата (став 2).

Според оспорениот став 3 од истиот член од Законот, ако на купувачот на доброто, односно корисникот на услугата во моментот на предавањето и плаќањето на доброто, односно на извршувањето и плаќањето на услугата не му се издаде фискална сметка, нема обврска да ја плати цената на доброто, односно цената на услугата.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3, 6 и 7 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото, правната заштита на сопственоста и слободата на пазарот и претприемништвото се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 30 став 1, 2 и 3 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата. Никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Според член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 став 1 и 2 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот. Слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да бидат ограничени за време на воена или вонредна состојба според одредбите на Уставот.

Согласно член 2 од Закон за регистрирање на готовински плаќања, даночните обврзници кои вршат промет на добра и промет на услуги за кој плаќањето не се извршува по банкарски пат (во натамошниот текст: готовински плаќања), должни се да воведат и користат одобрен фискален систем на опрема за регистрирање на готовински плаќања и задолжително да издаваат сметка за извршењето на промет, односно услугата (во натамошниот текст: фискална сметка).

Согласно член 6 од Законот, купувачот на доброто, односно корисникот на услугата е должен да побара фискална сметка и истата да ја чува до 15 метри од напуштањето на местото на прометот на доброто, односно на услугата, заради контрола (став 1). Кога местото на прометот на добро, односно услуга се наоѓа во

заеднички простории со други објекти, на пазар или во состав на трговски комплекс, како место на напуштање се смета напуштањето на објектот од заедничките простории, пазарот, односно трговскиот комплекс (став 2).

Во член член 8 од Законот е определено дека, фискална сметка се состои од бонов и контролен траг кои се идентични и се запишуваат истовремено. Исечок од боновиот траг се дава на купувачот на добро, односно на корисникот на услуга, а контролниот траг го задржува даночниот обврзник. Даночниот обврзник е должен контролниот траг од фискалната сметка да ја чува во објектот пет години од датумот на последната операција.

Во член 11 став 2 од Законот е определено дека, даночниот обврзник е должен да воведо и да користи фискална апаратура за секое работно место од каде што се извршува прометот на добра или услуги кои готовински се наплатуваат.

Согласно член 12 став 1 од Законот, забранет е прометот на добро или услуга кој не се врши преку монтиран и воведен во користење систем на фискална опрема, освен во случаите кога е потребен ремонт или поправка на фискалната апаратура, а обврзникот не е должен да поседува резервна фискална апаратура.

Тргувајќи од содржината на наведените законски одредби произлегува дека фискалната сметка е документ издаден од фискална апаратура со кој се потврдува плаќањето на цената на доброто, односно услугата, во моментот на предавањето и плаќањето на доброто, односно на извршувањето и плаќањето на услугата. Сметка се состои од боновиот траг што се дава на купувачот на добро, односно на корисникот на услуга и контролен траг што го задржува даночниот обврзник, во овој случај продавачот на доброто или давателот на услугата.

Со оспорениот член 4 став 3 од Законот, законодавецот предвидува законска можност за ослободување од обврската на граѓанинот да ја плати цената на доброто, односно цената на услугата ако во моментот на предавањето и плаќањето на доброто, односно на извршувањето и плаќањето на услугата не му биде издадена фискална сметка.

Со оглед на фактот што државата преку воведувањето на системот на фискализација и регистрирање на готовинските плаќања

има за цел сузбивањето на т.н сива економија, преку евиденција на остварен готовински промет и соодветно оданочување пред Судот се постави прашањето дали одбраното средство со давање можност на граѓаните да не платат за купеното добро, односно реализирана услуга во случај кога нема да добијат фискална сметка е соодветно по однос на целта што сака да се постигне.

Имено, на пазарот како учесници во секоја купопродажба или услуга се јавуваат купувачите, односно примателите на услугата и продавачите, односно давателите на услугата, при што секој од учесниците има точно определени права и обврски. Од така настанатиот однос, државата остварува приход од наплатените даноци.

Според Судот, дадената можност од оспорената одредба не е во согласност со востоставените правила што владеат на пазарот на добра и услуги кои неминовно бараат цената на купеното добро, односно направената услуга да биде платена во моментот на предавање на доброто, односно извршувањето на услугата, како што впрочем предвидел и членот 4 став 2 од Законот, со што се заокружува воспоставениот однос помеѓу купувач и продавач, или примателот и давателот на услугата. Оттаму, наметнатото законско решение не кореспондира со целината на членот 4 од Законот и особено со ставот 2 од истиот член од законот, кој предвидува Фискална сметка да му се издаде на купувачот на доброто, односно на корисникот на услугата во моментот на предавањето и плаќањето на доброто, односно на извршувањето и плаќањето на услугата.

Во спротивно, како што предвидува оспорената одредба од законот, со неплаќањето на договорената или претходно утврдена цена доаѓа до правно нереализирани пазарни односи, доаѓа до несигурност на воспоставените односи на пазарот, заради дисбалансот помеѓу применото и даденото, со што се доведува во прашање владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија од член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Исто така, не е во согласност со владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок да се стекнува сопственост над конкретно добро без да притоа се плати купопродажна цена за истото или да се добие услуга без да се плати за неа. На овој начин, постои можност да се поттикне своевидно беззаконие и да се охрабрат граѓаните да стекнуваат добра или остваруваат услуги без да платат и тоа токму од оние продажни или услужни места каде што

не се издаваат фискални сметки.

Притоа, неспорно е дека државата има уставно овластување да ја утврдува својата политика во пазарните законитости и даночната политика и за нивното спроведување да утврдува соодветни мерки. Во таа насока државата има право да преоценува дали одредени мерки ги даваат очекуваните резултати, во случајот забраната за вршење на дејност или пак глобата и да преоценува дали така предвидените мерки ги даваат очекуваните резултати во сверата на фискализацијата и наплатата на даноците, како легитимни цели од јавен или општ интерес. Во случај да не ги постигне очекуваните резултати, државата, исто така има уставно право да воведува и нови мерки, покрај постојните, меѓутоа, тоа не може истовремено да резултира со последици по вообичаениот начин на однесување на граѓаните кога се учесници во пазарните односи според воспоставените законитости.

Следствено на тоа, примарната цел на законодавецот што сака да ја постигне со оспорената одредба сепак не може да биде охрабрување на граѓаните да не ги почитуваат пазарните законитости. Оттаму, законодавецот, при воведувањето на нови мерки мора да го пронајде баланс меѓу општите интереси на заедницата да ја реализира намерата за фискализација на државата и да ги прибере планираните даноци и гарантираните права на граѓанинот да биде рамноправен учесник во правноуредени и издржани пазарни односи, со почитување на соодносот помеѓу применото и даденото. Сигурно е дека таквата рамнотежа во овој случај не се постигнува, со наметнатата улога на граѓаните, наместо државата и нејзините органи, да бидат контролори на оние кои не ја почитуваат фискалната и даночната регулатива.

Според тоа, ослободувањето од обврската да се плати доброто предмет на купопродажба или направената услуга во случај кога даночниот обврзник не издава фискална сметка не води кон почитување на владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија утврдени во членот 8 став 1 алинеја 3 и 7 од Уставот. Во крајна линија, со оспорената одредба не може основано да се очекува и целосно исполнување на уставната должност за плаќање на даноците и другите јавни расходи од страна на даночните обврзници што не поседуваат фискални апарати или пак не издаваат фискални сметки, како што е утврдено во членот 33 од Уставот.

Оттаму, Судот оцени дека основано може да се постави прашањето за согласност на оспорениот член 4 став 3 од Законот, со членовите 8 став 1 алинеја 3 и 7, 33 и 55 став 1 и 2 од Уставот.

Што се однесува до останатите наводите од иницијативата за несогласност на оспорената одредба со член 8 став 1 алинеја 6, член 9, член 30, член 51 и член 54 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Според Судот станува збор за причини кои немаат доволна јасна, правно и уставно прифатлива аргументација за да и врз основа на нив се покрене прашањето на уставност.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова – Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.236/2006)

У.бр.236/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/92), на седницата одржана на 2 мај 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 4 став 3 од Законот за регистрација на готовински плаќања („Службен весник на Република Македонија" бр.31/2001, 42/2003, 47/2003, 40/2004, 70/2006 и 126/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипov од Скопје со Решение У.бр.236/2006 од 7 март 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста на членот 4 став 3 од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со членовите 8 став 1 алинеја 3 и 7, 33 и 55 став 1 и 2 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека, според член 4 од Законот, фискална сметка, во смисла на овој закон, е документ со кој се потврдува плаќањето на цената на доброто, односно услугата издадена од фискална апаратура (став 1).

Фискална сметка се издава на купувачот на доброто, односно на корисникот на услугата во моментот на предавањето и плаќањето на доброто, односно на извршувањето и плаќањето на услугата (став 2).

Според оспорениот став 3 од истиот член од Законот, ако на купувачот на доброто, односно корисникот на услугата во моментот на предавањето и плаќањето на доброто, односно на извршувањето и плаќањето на услугата не му се издаде фискална сметка, нема обврска да ја плати цената на доброто, односно цената на услугата.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3, 6 и 7 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото, правната заштита на сопственоста и слободата на пазарот и претприемништвото се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 30 ставовите 1, 2 и 3 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата. Никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Според член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 ставовите 1 и 2 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот. Слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да бидат ограничени за време на воена или вонредна состојба според одредбите на Уставот.

Согласно член 2 од Закон за регистрирање на готовински плаќања, даночните обврзници кои вршат промет на добра и промет на услуги за кој плаќањето не се извршува по банкарски пат (во натамошниот текст: готовински плаќања), должни се да воведат и користат одобрен фискален систем на опрема за регистрирање на готовински плаќања и задолжително да издаваат сметка за извршениот промет, односно услугата (во натамошниот текст: фискална сметка).

Согласно член 6 од Законот, купувачот на доброто, односно корисникот на услугата е должен да побара фискална сметка и истата да ја чува до 15 метри од напуштањето на местото на прометот на доброто, односно на услугата, заради контрола (став 1). Кога местото на прометот на добро, односно услуга се наоѓа во заеднички простории со други објекти, на пазар или во состав на трговски комплекс, како место на напуштање се смета напуштањето на објектот од заедничките простории, пазарот, односно трговскиот комплекс (став 2).

Во член член 8 од Законот е определено дека, фискална сметка се состои од бонов и контролен траг кои се идентични и се запишуваат истовремено. Исечок од боновиот траг се дава на купувачот на добро, односно на корисникот на услуга, а контролниот траг го задржува даночниот обврзник. Даночниот обврзник е должен контролниот траг од фискалната сметка да ја чува во објектот пет години од датумот на последната операција.

Во член 11 став 2 од Законот е определено дека,

даночниот обврзник е должен да воведи и да користи фискална апаратура за секое работно место од каде што се извршува прометот на добра или услуги кои готовински се наплатуваат.

Согласно член 12 став 1 од Законот, забранет е прометот на добро или услуга кој не се врши преку монтиран и воведен во користење систем на фискална опрема, освен во случаите кога е потребен ремонт или поправка на фискалната апаратура, а обврзникот не е должен да поседува резервна фискална апаратура.

Тргувајќи од содржината на наведените законски одредби произлегува дека фискалната сметка е документ издаден од фискална апаратура со кој се потврдува плаќањето на цената на доброто, односно услугата, во моментот на предавањето и плаќањето на доброто, односно на извршувањето и плаќањето на услугата. Сметката се состои од боновиот траг што се дава на купувачот на добро, односно на корисникот на услуга и контролен траг што го задржува даночниот обврзник, во овој случај продавачот на доброто или давателот на услугата.

Со оспорениот член 4 став 3 од Законот, законодавецот предвидува законска можност за ослободување од обврската на граѓанинот да ја плати цената на доброто, односно цената на услугата ако во моментот на предавањето и плаќањето на доброто, односно на извршувањето и плаќањето на услугата не му биде издадена фискална сметка.

Со оглед на фактот што државата преку воведувањето на системот на фискализација и регистрирање на готовинските плаќања има за цел сузбивањето на т.н сива економија, преку евиденција на остварен готовински промет и соодветно оданочување според Судот одбраното средство со давање можност на граѓаните да не платат за купеното добро, односно реализирана услуга во случај кога нема да добијат фискална сметка не е соодветно по однос на целта што се сака да се постигне.

Имено, на пазарот како учесници во секоја купопродажба или услуга се јавуваат купувачите, односно примателите на услугата и продавачите, односно давателите на услугата, при што секој од учесниците има точно определени права и обврски. Од така настанатиот однос, државата остварува приход од наплатените даноци.

Според Судот, дадената можност од оспорената одредба

не е во согласност со востоставените правила што владеат на пазарот на добра и услуги кои неминовно бараат цената на купеното добро, односно направената услуга да биде платена во моментот на предавање на доброто, односно извршувањето на услугата, како што впрочем предвидел и членот 4 став 2 од Законот, со што се заокружува воспоставениот однос помеѓу купувач и продавач или примателот и давателот на услугата. Оттаму, наметнатото решение со оспорената одредба не кореспондира со целината на членот 4 од Законот и особено со ставот 2 од истиот член од Законот, кој предвидува фискална сметка да му се издаде на купувачот на доброто, односно на корисникот на услугата во моментот на предавањето и плаќањето на доброто, односно на извршувањето и плаќањето на услугата.

Во спротивно, како што предвидува оспорената одредба од Законот, со неплаќањето на договорената или претходно утврдена цена доаѓа до правно нереализирани пазарни односи, доаѓа до несигурност на воспоставените односи на пазарот, заради дисбалансот помеѓу применото и даденото, со што се доведува во прашање владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија од член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Исто така, според Судот, не е во согласност со владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок да се стекнува сопственост над конкретно добро без да притоа се плати купопродажна цена за истото или да се добие услуга без да се плати за неа. На овој начин, постои можност да се поттикне своевидно беззаконие и да се охрабрат граѓаните да стекнуваат добра или остваруваат услуги без да платат и тоа токму од оние продажни или услужни места каде што не се издаваат фискални сметки.

Притоа, неспорно е дека државата има уставно овластување да ја утврдува својата политика во пазарните законитости и даночната политика и за нивното спроведување да утврдува соодветни мерки. Во таа насока државата има право да преоценува дали одредени мерки ги даваат очекуваните резултати, во случајот забраната за вршење на дејност или пак глобата. Во случај да не ги постигне очекуваните резултати, државата, исто така има уставно право да воведува и нови мерки, покрај постојните, меѓутоа, тоа не може истовремено да резултира со последици по вообичаениот начин на однесување на граѓаните кога се учесници во пазарните односи според воспоставените законитости.

Следствено на тоа, примарната цел на законодавецот што сака да ја постигне со оспорената одредба не може да биде охрабрување на граѓаните да не ги почитуваат пазарните законитости. Оттаму, законодавецот, при воведувањето на нови мерки мора да пронајде баланс меѓу општите интереси на заедницата да ја реализира намерата за фискализација на државата и да ги прибере планираните даноци и гарантираните права на граѓанинот да биде рамноправен учесник во правно уредени и издржани пазарни односи, со почитување на соодносот помеѓу применото и даденото. Сигурно е дека таквата рамнотежа во овој случај не се постигнува, со наметнатата улога на граѓаните, наместо државата и нејзините органи, да бидат контролори на оние кои не ја почитуваат фискалната и даночната регулатива.

Според тоа, ослободувањето од обврската да се плати доброто предмет на купопродажба или направената услуга во случај кога даночниот обврзник не издава фискална сметка не води кон почитување на владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија утврдени во членот 8 став 1 алинеја 3 и 7 од Уставот. Во крајна линија, со оспорената одредба не може основано да се очекува и целосно исполнување на уставната должност за плаќање на даноците и другите јавни расходи од страна на даночните обврзници што не поседуваат фискални апарати или пак не издаваат фискални сметки, како што е утврдено во членот 33 од Уставот.

Оттаму, Судот оцени дека оспорената одредба од Законот не е во согласност со членовите 8 став 1 алинеја 3 и 7, 33 и 55 став 1 и 2 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова – Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.236/2006)

9.

У.бр.133/2006

- Овластување на Владата да ги пропишува поблиските услови за групно изземање на утврдените со закон видови договори
 Операционализација на Законот за заштита на конкуренцијата
 Право на жалба
 Определување висина на прекршочните санкции
 (поведување и неповедување на постапка)

- Empowerment of the Government to prescribe the more specific conditions for group exemption of the legally defined types of agreements

Operationalisation of the Law on the Protection of Competition

Right to an appeal

*Determination of the amount of minor offence sanctions
 (initiation and non-initiation of a procedure)*

- Со даденото законско овластување на Владата на Република Македонија, таа со Уредба на предлог на Комисијата за заштита на конкуренцијата да ги пропишува поблиските услови за групно изземање на утврдените со закон видови договори кои не можат да се подведат под категоријата на договори со кои се спречува, ограничува или нарушува конкуренцијата на пазарот не се доведува во прашање начелото на поделба на власта на законодавна, извршна и судска.

Со оспорената Уредба со која се определуваат поблиските услови кои договорите мора да ги содржат, ограничувањата или условите што тие договори не смеат да ги содржат и други услови кои договорите мора да ги исполнат во суштина се врши операционализација на Законот за заштита на конкуренцијата, поради што не може да се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот и законот.

Право е на законодавецот да предвиди во кои случаи странката во постапка пред државен орган може да поднесе жалба.

Право е на законодавецот и на доносителот на друг пропис да ја определи висината на прекршочните санкции, односно висината на глоба кои не претставуваат елементи на принципот на слободата на пазарот и претприемништвото.

- The legally granted power for the Government of the Republic of Macedonia to prescribe, with a Decree, upon the proposal of the Commission for the Protection of Competence, the more specific conditions for group exemption of the legally defined types of agreements that may not be ranked into the category of agreements which prevent, restrict or disturb the competence on the market, does not question the principle of division of powers into legislative, executive and judicial.

The challenged Decree which defines the more specific conditions that the agreements must contain, the restrictions or conditions that the agreements may not contain and other conditions that the agreements must meet essentially is operationalisation of the Law on the Protection of Competence, owing to which there may not be a question raised as to its concordance with the Constitution and the Law.

It is the right of the legislator to envisage in which cases the party to the procedure before a state body may lodge an appeal.

It is the right of the legislator and the adopter of another regulation to determine the amount of the minor offence sanctions, that is, the amount of fine, which are not elements of the principle of freedom of the market and entrepreneurship.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 декември 2006 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување уставноста на член 57 во делот „а ќе се применува од 1 јануари 2005 година“ од

Законот за заштита на конкуренцијата („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/2005 и 70/2006).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на:

а) уставноста на член 8 ставовите 2 и 3, член 35 ставовите 2 и 4 во делот „против кој не е дозволена посебна жалба“, член 47 и член 48 став 1 точките 2 и 3 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

б) уставноста и законитоста на Уредбата за групно изземање на договори за дистрибуција и сервисирање на моторни возила („Службен весник на Република Македонија“ бр.91/2005).

3. Друштвото за промет и услуги „Порше Македонија“ ДООЕЛ-Скопје, Трговското друштво за производство и трговија на големо и мало „КА-ДИС“ ДОО увоз-извоз - Скопје, Друштвото за производство, промет и услуги „ХИТ АУТО“ ДОО Скопје, Друштвото за внатрешна и надворешна трговија „Еуро импекс“ ДОО - Скопје, Друштвото за трговија и услуги „Кореа Ауто-Трејд“ ДООЕЛ Скопје, Трговското друштво за промет и посредување „Мак КАР“ Балфинко Макфин ДОО-Скопје и Друштвото за увоз-извоз, трговија на големо и мало, национален и интернационален транспорт и шпедиција, земање и давање под закуп и сервисни активности „МАК Аутостар“ ДООЕЛ - Скопје, преку полномошникот Никола Додевски адвокат од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за оценување на уставноста на членовите означени во точката 1 и 2 а) од Законот за заштита на конкуренцијата и Уредбата означена во точката 2 б) од ова решение.

Воедно подносителот на иницијативата бара Судот да донесе решение за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на Уредбата за групно изземање на договорите за дистрибуција и сервисирање на моторни возила.

4. Според наводите на подносителот на иницијативата одредбите од ставовите 2 и 3 на член 8 од Законот за заштита на конкуренцијата не биле во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 4 од Уставот, бидејќи Законот не содржел рамка, основи и критериуми врз основа на кои Владата на Република Македонија би ги определила условите за групно изземање на договорите и тоа услови кои договорот

мора да ги содржи, ограничувањето или условите што тие договори не смеат да ги содржат и други услови кои мора да ги исполнат.

Даденото овластување на Владата, без конкретна законска рамка да ги утврдува условите за групно изземање на договорите претставувало мешање на извршната во законодавната власт што не е во согласност со принципот на поделба на власта на законодавна, извршна и судска.

Како последица на немањето на конкретна законска рамка била донесена оспорената Уредба од чиј текст очигледно било дека со истата се воспоставувале правни односи кои што можеле да се уредат само со закон.

Всушност содржината на целата Уредба претставувала регулирање на правни односи кои имале задолжителна примена и законска сила.

Имајќи ја предвид содржината на Уредбата во која за прв пат се употребени поими и дефиниции кои не се ниту содржани во Законот, ниту пак, можат да се подведат под рамките на Законот, а со која биле пропишани услови за групно изземање на договорите за дистрибуција и сервисирање на моторни возила, карактеристики на таквите договори, условите што таквите договори морале да ги содржат, ограничувањата или условите што тие договори не смеат да ги содржат, очигледно е дека со неа се уредувале прашања кои требало да бидат уредни со закон, а не со подзаконски акт, па законското овластување на Владата за донесување на оспорената уредба немало уставна основа.

Оттука, според подносителот на иницијативата законското овластување на Владата за донесување на Уредбата било во функција на утврдување и разработка на одделни законски одредби заради нивно извршување Уредбата за групно изземање на договорите за дистрибуција и сервисирање на моторни возила не била во согласност и со член 35 од Законот за Владата, а имајќи предвид дека таа нема уставна основа.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот член 35 ставовите 2 и 4 од Законот не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 15 став 2 и член 51 од Уставот, затоа што кога законодавецот предвидел дека непостапувањето по заклучокот претставува прекршок за кој утврдил висока парична казна бил должен

да утврди право на посебна жалба против таквиот заклучок, бидејќи спротивно било на Уставот субјектот да биде огласен за виновен за сторен прекршок и да му се изрече санкција за прекршок без претходно да му биде дадено право да го оспорува заклучокот, односно без да биде проверена правната заснованост на задолженијата содржани во таквиот заклучок од страна на повисокиот орган.

Според подносителот на иницијативата, исклучувањето на правото на посебна жалба против заклучокот оставало простор за злоупотреба од страна на управниот орган, а пак принципот на владеештвото на правото како темелна вредност на уставниот поредок своето значење го добивала токму со воведување на контрола на актите кои во управната постапка ги донесувал органот на управата, а правото на жалба претставувало таква контрола која имала за цел да ја штити законитоста на управните акти, а со тоа и правото на субјектите.

Понатаму, според подносителот на иницијативата, не била во согласност со Уставот и одредбата од член 48 став 1 точките 2 и 3 од Законот, бидејќи субјект не можел да се казни за непостапување по заклучокот со така висока парична казна (1% од вредноста на вкупниот приход на претпријатието остварен во деловната година што и претходи на годината во која е сторен прекршокот) без претходно истиот да биде проверен од повисок орган.

Оспорениот член 47 од Законот не бил во согласност со член 55 ставовите 1 и 2 од Уставот затоа што со воведувањето на можноста едно правно лице да биде казнето за прекршок со казна во висина од 10% од вредноста на вкупниот годишен приход, се отварала можност за изрекување на огромна парична казна чија што последица немало да биде воспоставување на законито и дисциплинирано однесување на правните субјекти, туку нивно уништување преку административни мерки и средства што не биле пазарни.

Правните субјекти биле нееднакви пред Законот и не се обезбедувало нивна еднаква правна положба бидејќи за еден ист прекршок две различни правни лица можело да плаќаат казна која била понисика или повисока во однос една кон друга повеќекратно, а во зависност од тоа кои правни лица колкав вкупен приход оствариле.

Со казната која се изрекувала на ваков принцип, правното лице можело да биде доведено во ситуација неговото работење од позитивно - со добивка да биде претворено во негативно работење, затоа што казната не зафаќала дел од добивката, а која логично

можело да биде резултат од монополското однесување, туку од вкупниот приход, што значи се санкционираат и трошоците на работењето.

Со ваквите одредби во целост се губела смислата на казната и санкцијата воопшто која имала за цел граѓаните и правните субјекти да ги натера во своето идно постапување и работење да го корегираат своето однесување и да го ускладат со законските прописи.

Членот 57 од Законот во делот „а ќе се применува од 1 јануари 2005 година“ не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и член 52 став 4 од Уставот, затоа што тој имал повратно дејство, а тоа повратно дејство не било поповолно, туку напротив било на штета на субјектите на кој се однесува. Ова дотолку повеќе што со овој закон се уредуваат забранети облици на спречување, ограничување или нарушување на конкуренцијата, мерките и постапките во врска со ограничувањето на конкуренцијата и особено казнени одредби содржани во членовите 47 и 48 во кои биле утврдени тешки и други повреди на одредби од Законот за кои се предвидени превисоки парични казни.

5. Судот на седницата утврди дека со Законот за заштита на конкуренцијата се уредуваат забранетите облици на спречување, ограничување или нарушување на конкуренцијата, заштитата на конкуренцијата, мерки и постапки во врска со ограничувањето на конкуренцијата.

Целта на овој закон е обезбедување слободна конкуренција на домашниот пазар заради поттикнување на економска ефикасност и благосостојба на потрошувачите.

Според член 7 од наведениот закон, забранети се сите договори склучени меѓу претпријатијата, одлуките на здруженијата на претпријатијата и договорената практика чија цел или последица е спречување, ограничување или нарушување на конкуренцијата, а особено оние кои:

- 1) директно или индиректно ги фиксираат куповните или продажните цени, или некои други услови за трговија,
- 2) го ограничуваат или го контролираат производството, пазарот, техничкиот развој или инвестициите,
- 3) го делат пазарот или изворот на снабдување,
- 4) применуваат различни услови за исти или слични правни работи со други трговски партнери, со што ги ставаат во понеповолна конкурентска позиција и

5) го условуваат склучувањето на договорите со прифаќање од другите договорни страни дополнителни обврски, што по својата природа или согласност со трговските обичаи не се во врска со предметот на договорот.

Според став 2 на наведениот член 7, договорите и одлуките или поединечните одредби од истите забранети согласно ставот (1) од овој член се ништовни.

Според став 3 на член 7 од Законот, одредбите од став 1 на овој член нема да се применуваат на договори, одлуки на здруженија на претпријатија и договорната практика што придонесуваат за унапредување на производството или дистрибуцијата на добрата или услугите или промовирање на техничкиот или економскиот развој, под услови од тоа да имаат сразмерна корист и потрошувачите, а кои што не им наметнуваат на засегнатите претпријатија ограничување кои што не се неопходни за постигнување на тие цели, и не им овозможуваат на тие претпријатија елиминирање на конкуренцијата во значителен обем за производите кои се во прашање.

Во членот 8 став 1 од Законот „Групно изземање“ е предвидено дека одредбата од член 7 став 3 на овој закон особено се применува на следните водиви договори:

- 1) вертикални договори за исклучиво право на дистрибуција, селективно право на дистрибуција, исклучиво право на купување и франшизинг,
- 2) хоризонтални договори за истражување и развој или за специјализација,
- 3) договори за трансфер на технологија, за лиценца или за кноџ-хоњ.
- 4) договори за дистрибуција и сервисирање на моторни возила и
- 5) договори за осигурување.

Во оспорениот став 2 на член 8 од Законот е предвидено дека поблиските услови за групни изземања на договорите од ставот 1 на овој член, на предлог на комисијата ги пропишува Владата на Република Македонија, а во оспорениот став 3 на наведениот член од Законот е предвидено дека со актите од став 2 на овој член се определуваат условите што договорот мора да ги содржи, ограничувањето или условите што тие договори не смеат да ги содржат и други услови кои мора да се исполнат.

Во натамошната постапка, Судот утврди дека врз основа на член 36 став 2 од Законот за Владата и член 8 став 2 алинеја 2 од Законот за заштита на конкуренцијата Владата на Република Македонија на 20.10.2005 година донела Уредба за групно изземање на договори за дистрибуција и сервисирање на моторни возила („Службен весник на Република Македонија“ бр.91/2005).

Со оваа Уредба се пропишуваат условите за групно изземање на договори за дистрибуција и сервисирање моторни возила, карактеристиките на таквите договори, условите што таквите договори мора да ги содржат, ограничувањата или условите што тие договори не смеат да ги содржат и другите услови кои мора да се исполнат за групно изземање (член 1).

Во членот 2 од Уредбата е утврдено значењето на одделни поими кои се употребени во Уредбата како што се: групно изземање, вертикални договори, вертикални ограничувања, конкурентски претпријатија, обврски за неконкурирање, обврска за ексклузивно снабдување, систем на селективна дистрибуција, систем на квантитативно селектирна дистрибуција, право од интелектуална сопственост, кноџ-хоњ, купувач, овластен сервисер, независен сервисер и други поими.

Понатаму, во член 3 од Уредбата е предвидено во кои категории на вертикални договори согласно член 8 став 1 точка 4 од Законот се применува групно изземање, како и други видови на договори.

Во дел втори „Услови кои вертикалните договори во секторот на моторни возила треба да ги исполнуваат“ односно во членовите 4, 5 и 6 е утврдено дека групното изземање може да се применува под услов пазарниот удел да не надмине одреден процент (30%), како се пресметува пазарниот удел и други услови за групно изземање.

Во делот „Ограничувања и обврски што не смеат да се содржат во вертикалните договори во секторот на моторни возила“ се утврдени тешки ограничувања што се однесуваат само на продажба на нови моторни возила и тешки ограничувања што се однесуваат само на продажба на услуги за сервисирање и одржување и на резервни делови и други тешки ограничувања на конкуренцијата (членовите 7, 8, 9 и 10).

Во членот 10 од Уредбата се утврдени обврски од договори за дистрибуција и сервисирање на моторни возила кои не се предмет на изземање (член 11).

Во членот 11 од Уредбата е предвидено во кои случаи групното изземање уредено со Уредбата може да се повлече.

6. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други про-писи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Според член 88 од Уставот, Владата на Република Македонија е носител на извршната власт. Своите права и должности Владата ги врши врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Според член 91 алинеја 1 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите, а според алинеја 5, донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Според член 55 од Уставот се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото.

Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Од анализата на наведените уставни и законски одредби произлегува дека Уставот, определувајќи се за слобода на пазарот и претприемништвото и заштита на еднаквата правна положба на субјектите на пазарот како темелни вредности на уставниот поредок, а заради поттикнување на економскиот развој и благосостојба на потрошувачите обезбедува слободна конкуренција на домашниот

пазар и презема мерки за спречување на ограничување на конкуренцијата. Имено во Законот е промовирана општата забрана на договори и одлуки со кои субјектите на пазарот ја спречуваат, ограничуваат и нарушуваат конкуренцијата на пазарот што како последица повлекува ништавност на таквиот договор.

Меѓутоа, законодавецот и покрај наведеното општо правило за забранетост на договорите и одлуките кои имаат за цел спречување, ограничување или нарушување на конкуренцијата на пазарот направил исклучок од ова правило, при што одредбите од договорите или одлуките на субјектите на пазарот нема да се сметаат за ништавни ако тие придонесуваат за унапредување на производството или дистрибуција на добрата и услугите или промовирање на техничкиот и економскиот развој ако од тоа имаат сразмерна корист и потрошувачите.

Со цел да не се злоупотреби оваа законска можност од субјектите на пазарот, законодавецот таксативно ги утврдил видовите на договори од одделни области кои не може да се подведат под категоријата на договори со кои се спречува, ограничува или нарушува конкуренцијата на пазарот и тоа доколку исполнуваат определени услови.

Од наведеното може да се изведе заклучок дека Законот ги утврдил видовите на договори за групно изземање и општата рамка односно условите што тие договори треба да ги исполнат, при што имајќи ги предвид специфичностите на секој одделен вид на договор кој потпаѓа под категоријата групно изземање препуштил поблиските услови да бидат утврдени со Уредба на Владата, а на предлог на Комисијата.

Оттука, имајќи предвид дека за наведеното законско овластување на Владата на Република Македонија, таа со уредба на предлог на Комисијата за заштита на конкуренцијата да ги пропише поблиските услови за групно изземање на утврдените со закон видови договори, во Законот се пропишани критериуми, односно рамка, Судот оцени дека ова законско овластување не може да биде доведено под сомнение од аспект на уставно утврдената положба и улога на Владата на Република Македонија таа како носител на извршната власт да донесува уредби и други прописи за извршување на законите поради што оспорените ставови 2 и 3 на член 8 од Законот не можат да бидат доведени под сомнение во однос на наведените уставни одредби.

Имајќи предвид дека оспорената законска одредба не може да биде доведена под сомнение во однос на уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата, а која одредба е основа за донесување на оспорената Уредба за групно изземање, Судот оцени дека и таа не може да биде доведена под сомнение во однос на уставните и законски одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата.

7. Судот понатаму утврди дека во оспорениот член 35 став 2 од Законот е предвидено дека „Комисијата потребните податоци ги прибавува со доставување на заклучок против кој не е дозволена посебна жалба.

Во оспорениот член 35 став 4 од Законот е предвидено дека претпријатијата или здруженијата на претпријатијата се должни да дозволат увид врз основа на заклучокот на Комисијата против кој не е дозволена посебна жалба.

Во оспорениот член 48 став 1 точките 2 и 3 од Законот, пак, е утврдено дека со парична казна во износ од 1% од вредноста на вкупниот годишен приход на претпријатието остварен во деловната година што и претходела на годината во која е сторен прекршокот ќе се казни за прекршок правното лице ако со умисла или небрежност „не постапи по заклучокот на Комисијата за доставување на податоци или достави неточни, неуставни и невистинити податоци во смисла на член 35 од овој закон; односно не дозволи увид во трговските книги и друга документација во смисла на членовите 35 и 36 од овој закон.

Според член 28 од Законот за заштита на конкуренцијата во постапката пред комисијата се применува Законот за општата управна постапка, освен ако со овој закон поинаку не е определено.

Во членот 35 од Законот „Прибавување на докази“ е предвидено дека заради вршење на овластувањата утврдени со овој закон, Комисијата може од претпријатието или здруженија на претпријатијата да бара да достават податоци во врска со нивната економско-финансиска состојба, нивните деловни односи и врски како и податоци за нивните статuti и одлуки и бројот и идентитетот на членовите засегнати со таквите одлуки. Комисијата потребните податоци од претпријатијата ги прибавува со доставување на заклучок против кој не е дозволена посебна жалба. Во заклучокот мора да биде наведена правната основа, предметот и целта на

барањето, рокот за постапување по заклучокот и дека непостапувањето по заклучокот претставува прекршок кое согласно член 48 претставува повреда на законот за што е предвидена парична казна во висина од 1% од вредноста на вкупниот приход остварен во годината шти и претходи на годината во која е сторен прекршокот.

Според член 223 од Законот за општата управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2005) со заклучокот се одлучува за прашања што се однесуваат на постапката. Со заклучокот се одлучува за оние прашања што како споредни ќе се појават во врска со спроведување на постапката, а кои не се решаваат со решение.

Во членот 225 став 3 од наведениот закон е предвидено дека заклучоците против кои не е допуштена посебна жалба, заинтересираните лица можат да ги побиваат со жалба против решението освен ако жалбата против заклучок со овој закон е исклучена.

Од наведените одредби произлегува дека заклучокот како правен акт кој се донесува кога во постапката се одлучува за преземање на определени процесни дејности, а кои се битни за понатамошниот тек на постапката, а во конкретниов случај се работи за обезбедување на докази, а против кој заклучок не е дозволена посебна жалба, може да се побива со жалбата против решението со кое се одлучува за главната работа и кое се доставува до странките определени со Законот за заштита на конкуренцијата.

Според Амандман XXI со кој е заменет член 15 од Уставот на Република Македонија се гарантира правото на жалба против одлука донесена во постапка во прв степен пред суд.

Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечните правни акти донесен во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Од наведената уставна одредба произлегува дека Уставот го гарантира правото на жалба против одлука донесена во прв степен пред суд, а додека пак, правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен е препуштено да биде уредено со закон.

Оттука, имајќи го предвид наведеното Судот оцени дека неосновани се наводите во иницијативата дека на претпријатијата од кои со заклучок се бараат одредени податоци за водење на самата постапка, а кои нема да постапат по заклучокот за што е предвиден прекршок, против кој заклучок не е дозволена посебна жалба, затоа што во конкретниов случај, прво, и покрај фактот што против заклучокот не е дозволена посебна жалба страните во постапката заклучокот можат да го побиваат со жалба против решението со кое мериторно е одлучено и второ, право е на законодавецот да предвиди во кои случаи странката во постапката пред државни органи може да поднесе жалба.

Со оглед на наведеното Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на член 35 ставовите 2 и 4 и член 48 став 1 точките 2 и 3 од Законот со одредбите од Уставот на кој се повикува подносителот на иницијативата.

8. Судот исто така утврди дека во оспорениот член 47 од Законот во делот „Тешки повреди на одредбите од Законот“ е предвидено дека со парична казна во износ од 10% од вредноста на вкупниот годишен приход на претпријатијата, остварен во деловната година што и претходи на годината во која е сторен прекршокот ќе се казни за прекршок правно лице, ако со умисла или небрежност за преземање на одредени дејствија утврдено во точката 1, 2, 3, 4, 5, 6 и 7 овој член на Законот.

Во ставот 2 на овој член, пак, е утврдена висината на паричната казна што може да му биде изречена на физичко лице кое согласно со одредбата на овој закон има својство на претпријатие.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според Амандман XX со кој се дополнува член 13 од Уставот, за прекршоците определени со закон, санкција може да изрече орган на државната управа или организација и друг орган кој врши јавни овластувања.

Против конечната одлука за прекршок се гарантира судска заштита под услови и постапка уредена со закон.

Во членот 14 од Уставот е утврдено дека никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдени со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не било предвидена казна.

Во функција на операционализација на член 14 од Уставот со Законот за прекршоците („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2006) се определуваат општите услови за пропишување на прекршоците и прекршочните санкции, општите услови за утврдување на прекршочната одговорност, за изрекувањето и извршувањето на прекршочните санкции и се пропишува прекршочната постапка што ја водат судовите, односно врз основа на овој и друг закон органите на државната управа или организациите и другите органи што вршат јавни овластувања надлежни за изрекување на прекршочна санкција.

Според член 38 од Законот, за прекршоците на правните лица може да се изрече глоба и привремена забрана за вршење на определена дејност.

Во ставовите 2 и 3 на наведениот член од Законот е определено најнискиот и највисокиот износ на глоба што може да биде изречена на правното лице за сторен прекршок, при што во ставот 4 од член 38 е предвидено дека со Законот со кој се пропишува прекршокот може да се пропише и повисока глоба од определената во ставовите 2 и 3 на наведениот член.

Со Законот за заштита на конкуренцијата односно во оспорениот член 47 став 1 е предвидено парична казна за правното лице (која според Законот за прекршок е глоба) во висина од 10% од вредноста на вкупниот годишен приход на претпријатието остварено во деловната година што и претходи на годината во која е сторен прекршокот за определени забранети дејствија и однесување на правното лице на пазарот, а во став 2 на наведениот член е определена висината на паричната казна за физичко лице.

Од наведените одредби произлегува дека казнивите дела и казните се предвидуваат со закон или друг пропис, а во тие рамки како казниви дела можат да се предвидат и прекршоци што можат да ги сторат субјектите кои вршат определена дејност. При утврдувањето на прекршочни санкции за сторен прекршок право е на законодавецот и на доносителот на друг пропис да ја определи висината на прекршочната санкција во зависност од општествената опасност на казнивите дела и видот на сторителот.

Со оглед на наведеното Судот оцени дека, утврдувањето на висината на прекршочната санкција односно висината на глобата не претставува елемент на пазарот и претприемништвото при што тој принцип не може да биде доведен во прашање.

Имено, Судот смета дека воведениот начин на пропишување на паричните казни - санкции за прекршоци е прашање на законодавната и казнената политика, и дека со тоа не се доведува во прашање начелото на еднаквост на субјектите на пазарот и слободата на пазарот и претприемништвото, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член со Уставот.

Во однос на наводите во иницијативата дека со ваквиот начин на утврдување на висината на паричната казна за прекршок се доведени во нееднаква положба субјектите на пазарот кои рентабилно работат на пазарот и остваруваат поголема добивка во однос на претпријатијата кои остваруваат помала добивка, со што се губи смислата на казната и санкцијата, Судот смета дека е прашање на законодавната и казнената политика, а не прашање за кое е надлежен Уставниот суд.

9. Судот понатаму утврди дека во член 57 од Законот е предвидено дека овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1 јануари 2005 година (оспорен дел).

Според член 52 став 4 од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Имајќи ја предвид наведената уставна одредба наспрема содржината на оспорениот член од Законот според кој законот влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија (Законот е објавен на 17 јануари) а ќе се применува од 1 јануари 2005 година очигледно е дека законот се применува ретроактивно, односно пред да влезе во сила поради што пред Судот основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот.

Со оглед на наведеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

10. По однос на барањето во иницијативата Судот да донесе решение за запирање на поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на оспорениот акт, Судот оцени дека не се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

11. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

12. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.133/2006)

10.

У.бр.133/2006

- Применување на законот пред да биде објавен

- Implementation of the law prior to its publication

- Одредбата од законот според која е предвидено дека законот ќе се применува пред да биде објавен не е во согласност со член 52 став 4 од Уставот.

- The provision of the Law in which it is envisaged that the Law shall be implemented prior to its publication is not in accordance with Article 52 paragraph 4 of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членови 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 февруари 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 57 во делот „а ќе се применува од 1 јануари 2005 година“ од Законот за заштита на конкуренцијата („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/2005 и 70/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива на Друштвото за промет и услуги „Порше Македонија“ ДООЕЛ-Скопје, Трговското друштво за производство и трговија на големо и мало „КА-ДИС“ ДОО увоз-извоз - Скопје, Друштвото за производство, промет и услуги „ХИТ АУТО“ ДОО Скопје, Друштвото за внатрешна и надворешна трговија „Еуро импекс“ ДОО - Скопје, Друштвото за трговија и услуги „Кореа Ауто-Трејд“ ДООЕЛ Скопје, Трговското друштво за промет и посредување „Мак КАР“ Балфинко Макфин ДОО-Скопје и Друштвото за увоз-извоз, трговија на големо и мало, национален и интернационален транспорт и шпедиција, земање и давање под закуп и сервисни активности „МАК Аутостар“ ДООЕЛ - Скопје, преку полномошникот Никола Додевски адвокат од Скопје, со Решение У.бр.133/2006 од 20 декември 2006 година поведе постапка за оценување уставноста на членот 57 во делот „а ќе се применува од 1 јануари 2005 година“ од Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

4. Судот на седницата утврди дека во член 57 од Законот е предвидено дека овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1 јануари 2005 година.

Според член 52 став 4 од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Имајќи ја предвид наведената уставна одредба наспрема содржината на оспорениот член од Законот според кој законот влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија (Законот е објавен на 17 јануари), а ќе се применува од 1 јануари 2005 година очигледно е дека законот се применува ретроактивно, односно пред да влезе во сила поради што

Судот оцени дека оспорениот дел на член 57 од Законот не бил во согласност со Уставот.

Со оглед на наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

5. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.133/2006)

11.

У.бр.177/2006

- овластување на министерот со подзаконски акт да разработува законска одредба (поведување на постапка)

*- empowerment of the minister to work out a legal provision with a sub-legal act
(initiation of a procedure)*

- Овластувањето на министерот со подзаконски акт да разработува законска одредба нема уставна и законска основа во случај кога законскиот основ за таквата разработка е одстранет од правниот поредок.

- The power of the minister to work out a legal provision by a sub-legal act has no constitutional and legal ground in case when the legal ground for such working out has been removed from the legal order.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 24 јануари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за определување на висината на надоместокот за издадена лиценца за вршење курирски услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2005) донесен од министерот за транспорт и врски на Република Македонија.

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека оспорениот акт немал уставна и законска основа, затоа што утврдувањето на висината за надоместокот за издадената лиценца за вршење на курирски услуги можело да се уреди, односно пропише единствено со закон, а не со подзаконски акт на органот на државната управа. Притоа, утврдување-то на висината на надоместокот за издадената лиценца во оспорениот правилник на износ од 10.000 Евра, во денарска противвредност, било претерано високо определена без постоење на уставен и законски критериум.

Оттаму, подносителот на иницијативата смета дека со оспорениот правилник се повредувале член 1 став 1, во делот: „социјална држава“, член 8 став 1 алинеја 3, 4 и 8, член 51, член 96 од Уставот на Република Македонија, член 13 став 4 од Законот за поште-нските услуги и особено членовите 56 став 1 и 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

3. Судот на седницата утврди дека Правилникот за определување на висината на надоместокот за издадена лиценца за вршење на курирски услуги е донесен од министерот за транспорт и врски, врз основа на член 13 став 4 од Законот за поштенските услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2002).

Во член 1 од Правилникот е определено дека со овој правилник се утврдува висината на надоместокот за издадена лиценца за вршење на курирски услуги.

Во член 2 од Правилникот е определено дека висината на надоместокот од член 1 на овој правилник изнесува 10.000 Евра во денарска противвредност по средниот курс на Народната Банка на Република Македонија, на денот на плаќањето.

Во член 3 од Правилникот е определено каде се уплатуваат средствата од надоместокот, со означување на даночниот број, жиро сметката и дознаката на банката депонент, Народната Банка на Република Македонија.

Во членот 4 од Правилникот е определено дека овој правилник влегува во сила наредниот ден од објавувањето во „Службениот весник на Република Македонија“.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работата на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002), министерот, меѓу другото, донесува правилници за извршување на законите кога за тоа е овластен со закон. Според член 56 став 1 од овој закон, со правилник се утврдуваат и разработуваат одделни одредби на законите и другите прописи заради нивно извршување, а според член 61 став 1 од овој закон, со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Во членот 13 став 4 од Законот за поштенските услуги постоеше овластување за министерот за транспорт и врски со свој акт да ја утврди висината на надоместокот за издавање на лиценци на

домашни и странски физички и правни лица за вршење курирски услуги.

Постапувајќи во рамките на така дадените овластувања кои произлегувале од цитираната законска одредба министерот за транспорт и врски го донел оспорениот правилник.

Меѓутоа, Уставниот суд на Република Македонија со Одлука У.бр.172/2005 од 24 мај 2006 година го укина член 13 став 4 од Законот, оценувајќи дека во наведениот закон недостасуваат критериуми врз основа на кои надлежниот министер би ја определувал висината на овој надоместок. Воедно, со така оставената можност, без конкретна законска рамка, да се определува висината на надоместокот за лиценца е оставен простор за мешање на извршната власт во законо-давната власт, како и можност за арбитрерност и нееднаков третман на лицата под објективизирани и еднакви услови да го остваруваат правото на лиценца.

Со оглед на околноста што оспорениот правилник ја црпи својата законска основа од член 13 став 4 од Законот за поштенските услуги, кој е отстранет од правниот поредок со објавувањето на интервентната Одлука на Судот („Службен весник на Република Македонија“ бр.71/2006 од 8 јуни 2006 година), Судот оцени дека министерот за транспорт и врски повеќе нема законско овластување со свој акт да ја утврди висината на надоместокот за издавање на лиценци на домашни и странски физички и правни лица за вршење курирски услуги.

Притоа, престанувањето на правниот основ кој произлегува од укинатата законска одредба на која се заснова оспорениот правилник, претставува основа за негово отстранување од правниот поредок и едновременно претставува престанување на законската можност министерот за транспорт и врски да го уредува ова прашање со подзаконски пропис, што значи и губење на овластувањата за донесување на подзаконски акт во функција на извршување на законите и разработка на одделни одредби на законите заради нивно извршување, како што е предвидено во членовите 56 став 1 и 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

Имено, таква можност би се создала кога законодавецот по повод интервентната одлука на Судот повторно би ја уредил содржината на укинатиот член 13 став 4 од Законот, притоа водејќи

сметка во новата одредба да биде содржана доволна законска рамка и критериуми врз основа на кои министерот би можел со подзаконски акт да ја определи висината на надоместокот за вршење на курирските услуги.

Со оглед на наведеното пред Судот основано се постави прашањето за согласност на оспорениот правилник со член 8 став 1 алинеја 3 и 4 и член 96 од Уставот на Република Македонија и со одредбите од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.177/2006)

У.бр.177/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/92), на седницата одржана на 7 март 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Правилникот за определување на висината на надоместокот за издадена лиценца за вршење курирски услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2005) донесен од министерот за транспорт и врски на Република Македонија.

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипov од Скопје со Решение У.бр. 177/2006 од 24 јануари 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со одредбите на Уставот на Република Македонија, како и со одредбите од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

4. Судот на седницата утврди дека, Правилникот за определување на висината на надоместокот за издадена лиценца за вршење на курирски услуги е донесен од министерот за транспорт и врски, врз основа на член 13 став 4 од Законот за поштенските услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2002).

Во член 1 од Правилникот е определено дека со овој правилник се утврдува висината на надоместокот за издадена лиценца за вршење на курирски услуги.

Во член 2 од Правилникот е определено дека висината на надоместокот од член 1 на овој правилник изнесува 10.000 Евра во денарска противвредност по средниот курс на Народната Банка на Република Македонија, на денот на плаќањето.

Во член 3 од Правилникот е определено каде се уплатуваат средствата од надоместокот, со означување на даночниот број, жиро сметката и дознаката на банката депонент, Народната Банка на Република Македонија.

Во членот 4 од Правилникот е определено дека овој правилник влегува во сила наредниот ден од објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002), министерот, меѓу другото, донесува правилници за извршување на законите кога за тоа е овластен со закон. Според член 56 став 1 од овој закон, со правилник се утврдуваат и разработуваат одделни одредби на законите и другите прописи заради нивно извршување, а според член 61 став 1 од овој закон, со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Во членот 13 став 4 од Законот за поштенските услуги постоеше овластување за министерот за транспорт и врски со свој акт да ја утврди висината на надоместокот за издавање на лиценци на домашни и странски физички и правни лица за вршење курирски услуги.

Постапувајќи во рамките на така дадените овластувања кои произлегувале од цитираната законска одредба министерот за транспорт и врски го донел оспорениот правилник.

Меѓутоа, Уставниот суд на Република Македонија со Одлука У.бр.172/2005 од 24 мај 2006 година го укина член 13 став 4 од Законот, оценувајќи дека во наведениот закон недостасуваат критериуми врз основа на кои надлежниот министер би ја определувал висината на овој надоместок. Воедно, со така оставената можност, без конкретна законска рамка, да се определува висината на надоместокот за лиценца е оставен простор за мешање на извршната во законодавната власт, како и можност за арбитражност и нееднаков третман на лицата под објективизирани и еднакви услови да го остваруваат правото на лиценца.

Со оглед на околноста што оспорениот правилник ја црпи својата законска основа од член 13 став 4 од Законот за поштенските услуги, кој е отстранет од правниот поредок со објавувањето на интервентната Одлука на Судот („Службен весник на Република Македонија“ бр.71/2006 од 8 јуни 2006 година), Судот оцени дека министерот за транспорт и врски повеќе нема законско овластување

со свој акт да ја утврди висината на надоместокот за издавање на лиценци на домашни и странски физички и правни лица за вршење курирски услуги.

Притоа, престанувањето на правниот основ кој произлегува од укинатата законска одредба на која се заснова оспорениот правилник, претставува основа за негово отстранување од правниот поредок и едновременно претставува престанување на законската можност министерот за транспорт и врски да го уредува ова прашање со подзаконски пропис, што значи и губење на овластувањата за донесување на подзаконски акт во функција на извршување на законите и разработка на одделни одредби на законите заради нивно извршување, како што е предвидено во членовите 56 став 1 и 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

Со оглед на наведеното Судот утврди дека оспорениот правилник не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и 4 и член 96 од Уставот на Република Македонија, како и со одредбите од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова – Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.177/2006)

12.

У.бр.230/2006

- Овластување на министерот да утврди ценовник за надомест на штети

- *Empowerment of the minister to determine a pricelist for compensation for damages*

- Овластувањето на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, дадено во Законот за шумите, да утврди ценовник за надомест на штети е во согласност со уставните норми, со оглед дека во Законот се дадени критериумите и мерките за негово утврдување, поради што не се повредува темелниот принцип на поделба на власта на закондоавна, извршна и судска.

- *The power of the Minister for Agriculture, Forestry and Water Supply, granted in the Law on Forestry, to determine a pricelist for compensation for damages is in accordance with the constitutional norms, given that the Law lays down the criteria and measures for its determination, as a result of which there is no violation of the fundamental principle of division of powers into legislative, executive and judicial.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 јануари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 50 став 2, во делот „под услови и“ и на член 59 став 1 од Законот за шумите („Службен весник на Република Македонија“ бр.47/1997, 7/2000 и 89/2004).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот за поведување постапка за оценување на уставноста на член 48 став 3 во делот: „условите и“ од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на делови од одредби од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, деловите од оспорените одредби не биле во согласност со Уставот на Република Македонија, затоа што условите можеле да се определуваат само со закон, а не со акт на Министерството и субјектот што стопанисува со шумата. Од тие причини, подносителот на иницијативата смета дека истите не биле во согласност со член 8 став 1 алинеи 3, 4 и 10, член 51, член 68 став 1 алинеја 2, член 91 алинеи 1 и 5 и член 96 од Уставот на Република Македонија.

Што се однесува до оспорениот член 59 став 1 од Законот за шумите, подносителот на иницијативата смета дека овластувањето на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство да донесува ценовник за штети причинети во шума, немало уставна основа. Ова од причини што според иницијативата Законот за шумите не содржел никакви критериуми и мерила за определување на надоместот за штети причинети во шума и даденото овластување значело навлегување на извршната во законодавната власт.

4. Судот на седницата утврди дека според член 48 став 1 од Законот за шумите забрането е напасување на добиток и желедење во шума.

По исклучок од став 1 на овој член, на определени површини може да се врши напасување на добиток, освен на кози и тоа: во шуми во кои не се вршат, односно не се извршени мелиоративни мерки, во кои не е во тек природна или вештачка обнова и подмладување, кои не се издвоени за семенски насади, како и на необраснато шумско земјиште.

Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство ги определува условите и површината на шумата во која ќе се врши напасување на добиток и желедење.

Напасување на добиток и желедање во шума може да се врши само под контрола на чувар на добитокот и со одобрение на јавното претпријатие, односно на правното лице кое врши одгледување и заштита на шума за посебна намена.

Субјектите што стопанисуваат со шуми се должни во шумата во која е забрането напасување, да определат делови од шумата низ кои ќе биде дозволен премин на добитокот до местото за пасење односно до поилата за вода.

Според член 50 од овој закон, забрането е палење на отворен оган во шума на растојание помало од 200 метри од работ на шумата.

По исклучок од став 1 на овој член, може да се пали отворен оган под услови и на места што ќе ги определи и обележи субјектот што стопанисува со шумата, за што е должен да ја извести територијалната противпожарна единица.

Според член 59 од истиот закон, за штети причинети во шума се плаќа надомест според ценоник за штети во шума што го донесува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Средствата од надоместот од став 1 на овој член за приватна шума се приход на сопственикот на шумата, а за државна шума се приход на јавното претпријатие, односно правното лице кое врши одгледување и заштита на шума за посебна намена, кои се должни посебно да ги евидентираат и да ги користат за проста репродукција на шуми.

5. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, според членот 8 став 1 алинеја 10 од Уставот, е и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Согласно член 51 од Уставот, законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Во членот 91 алинеи 1 и 5 од Уставот е утврдено дека Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување и донесува уредби и други прописи за извршување на законите, а според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Со Законот за шумите се уредува одгледувањето, користењето и заштитата на шумите (член 1).

Во членот 2 од овој закон е утврдено дека шумите како природно богатство се добро од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита.

Согласно член 3 став 1 од овој закон е утврдено дека шума, во смисла на овој закон е земјиштето обраснато со шумски видови дрвја и грмушки, како и шумски голини и ливади, шумски патишта, шумски расадници и другите површини кои се тесно поврзани со шумите.

Според член 4 став 4 од овој закон, заштита на шумите, во смисла на овој закон, е заштита од противправно присвојување и користење, неправни сечи, пожари, растителни болести и штетници, напасување на добиток, желедење, противправно собирање на други шумски производи и други оштетувања.

Според член 12 од овој закон кој е поместен во Глава ИИ со наслов „Стопанисување со шумите“, точка 1 со поднаслов „Шуми за стопанска и за посебна намена“, се предвидува дека според намената шумите можат да бидат за стопанска и за посебна намена.

Согласно член 17 од овој закон, за стопанисување со шумите во државна сопственост за стопанска намена, Владата на Република Македонија основа јавно претпријатие за стопанисување со шуми.

Во точката 2 со наслов „Планирање во шумарството“ од Главата ИИ на овој закон е содржан членот 20 во кој се предвидува дека за стопанисување со шумите во државна и приватна сопственост, без оглед на намената, Собранието на Република Македонија донесува општ план за стопанисување со шумите.

Според член 21 од истиот закон со општиот план за стопанисување со шумите особено се утврдуваат природните услови и можности за опстанок, обнова и развој на шумите, состојбите на шумите по вид, очуваност, дрвна маса, прираст, отвореност, загрозеност од негативни влијанија, општите насоки и цели на идното стопанисување и мерките за одгледување, заштита, развој, унапредување и проширување на шумскиот фонд во Република Македонија.

Заштитата на шумите како посебна точка 5 е содржана во Глава ИИ од овој закон и во чиј член 43 се предвидува дека субјектите што стопанисуваат со шумите (јавното претпријатие, правните лица кои вршат одгледување и заштита на шуми и сопствениците на шуми) се должни да преземаат мерки за заштита на шумите од пожари, елементарни непогоди, растителни болести, штетни инсекти, бесправно напасување и други оштетувања (став 1). Мерките од став 1 на овој член се однесуваат и за шуми за кои не е донесен посебен план за стопанисување.

Согласно член 44 од овој закон, субјектите што стопанисуваат со шумите, се должни да ја следат здравствената состојба на шумите да преземаат превентивни мерки против појава на растителни болести, штетни инсекти и други штеточини и да вршат сузбивање кога тие ќе се појават.

Според член 45 став 1 од Законот, забрането е пустошење на шуми.

Во ставот 2 на член 45 од овој Закон, се наведува дека под пустошење на шуми меѓу другото се подразбира и опожарување на шума.

Тргувајќи од анализата на овие законски одредби во контекст на наводите во иницијативата, а притоа имајќи ја во предвид содржината на оспорените одредби на член 50 став 2 во делот „под услови“ и член 59 став 1 од Законот, според Судот законодавецот ги

утврдил основните цели и критериуми за остварување на една од основните цели на уредувањето на овој закон, а пред се заштита на шумите како добро од општ интерес. Имено, во Законот за шумите се содржани јасни законски рамки за облиците на заштита на шумите, односно децидно се наведува дека субјектот кој стопанисува со шумите го определува, односно обезбедува местото и врши палење на материјалот кој треба да биде спален. Исто така, според Судот, определувањето на условите и местото на палење отворен оган, од страна на субјектот кој стопанисува со шумите е израз на политиката на законодавецот со цел да се заштитат шумите од нивно пустошење со опожарување.

Оттука, овластувањето субјектот што стопанисува со шумите да ги определи условите и местото за палење на отворен оган е во границите на целите и критериумите утврдени во Законот, а не основ за самостојно уредување на материја што е во надлежност на законодавецот.

Што се однесува, пак, до оспорениот член 59 став 1 од Законот, исто така, според Судот, овластувањето на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство да утврди ценовник за надомест на штети, не е во спротивност со уставните норми. Имено, имајќи го во вид фактот дека во Законот се содржани критериуми и мерки, по кој може министерот да го донесе определениот ценовник, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека со оспорената законска одредба се повредува темелниот принцип на поделба на власта на законодавна, извршна и судска. Ова од причина што од анализата на горесцитираните законски одредби произлегува дека законодавецот дава рамка, односно општи критериуми врз основа на кои може да се определи надоместот за причинетите штети во шумите, а тоа се посебно видот на шумите, односно дали станува збор за шуми со стопанска или посебна намена, а притоа имајќи го во вид и општиот план за стопанисување со шумите во кој се утврдуваат условите за заштита на шумите, видот и начинот на пустошењето на шумите, односно нивно оштетување. Оттука, овластувањето на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство дадени во определената законска одредба е во функција на операционализација на законот, а не навлегување на извршната во законодавната власт, како што се тврди во иницијативата.

Имајќи ја предвид содржината на изнесените законски одредби, како и Законот во целина, според Судот, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека Законот не содржи

критериуми за определување на условите и надоместокот на штети причинети во шума, од што произлегува дека оспорените одредби на член 50 став 2 во делот „под услови и“ и на член 59 став 1 од Законот за шумите, се во согласност со Уставот.

6. Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.207/1997 од 2 декември 1998 година, не поведе постапка за оценување на уставноста на повеќе членови од Законот за шумите, меѓу кои и за член 48 во целина, од што произлегува дека оспорената одредба од член 48 од Законот за шумите била предмет на оценување по однос на нејзината согласност со Уставот.

Судот утврди дека по повод сега поднесената иницијатива не постојат поинакви основи за одлучување од утврдените при донесување на цитираното решение.

Од овие причини, Судот во овој дел иницијативата ја отфрли, согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.230/2006)

13.

У.бр.156/2005

- Овластување на Владата на Република Македонија да ја пропишува висината на трошоците за технички прием на градба

- Empowerment of the Government of the Republic of Macedonia to prescribe the amount of the costs for technical admission of a building

- Овластувањето во Законот, Владата на Република Македонија по претходен предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот, да ја пропишува висината на трошоците за технички прием на градба, е во согласност со темелниот принцип на уставниот поредок на Република Македонија - поделбата на власта на законодавна, извршна и судска, во услови кога во целината на Законот се содржани критериуми за определување на висината на трошоците.

- The power under the Law for the Government of the Republic of Macedonia, upon a prior proposal by the Minister managing the body of state administration competent for the performance of tasks from the field of spatial arrangement, to prescribe the amount of the costs for technical admission of a building is in accordance with the fundamental principle of the constitutional order of the Republic of Macedonia – the division of powers into legislative, executive and judicial -, in conditions when the law contains criteria for the determination of the amount of the costs.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 14 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 80 став 3 од Законот за градење („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 80 став 3 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената законска одредба немала уставна основа од причина што пропишувањето на висината на трошоците за технички прием со акт на Владата на Република Македонија, а не со закон, било спорно. Подносителот на иницијативата смета дека со даденото законско овластување Владата на Република Македонија изворно да ја пропишува висината на трошоците за технички прием се отстапувало од темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија - поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Овластувањето утврдено во оспорената одредба од Законот, според подносителот на иницијативата, не претставува извршување на одредбите од Законот, туку, истото значело арбитражност и можност од нееднаков третман кон субјектите. Од овие причини, подносителот на иницијативата смета дека со оспорената законска одредба се повредувале член 8 став 1 алинеи 3 и 4, членовите 33, 51, 68 став 1 алинеи 2 и 3 и 91 алинеи 1 и 5 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според член 80 став 1 од Законот за градење градителот е должен на своја сметка да ги надомести трошоците за извршување на техничкиот прием од членот 75 на овој закон.

Според ставот 2 на овој член од Законот начинот на вршење на техничкиот прием, содржината на извештајот на изведувачот од членот 25 став (1) точка 7 на овој закон ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот.

Во ставот 3 на овој член од Законот е предвидено дека висината на трошоците за техничкиот прием од ставот (1) на овој член на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот ја пропишува Владата на Република Македонија.

4. Уставот на Република Македонија во членот 8 став 1 алинеи 3 и 4, утврдил дека владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Со член 33 од Уставот се уредува дека секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намиравањето на јавните расходи на начин утврден со закон, а според член 68 став 1 алинеи 1 и 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија го донесува и изменува Уставот и донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Според член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување и донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Во членот 1 од Законот за Владата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2000 и 12/2003) е предвидено дека со овој закон се уредуваат организацијата, начинот на работа и надлежноста на Владата на Република Македонија.

Согласно член 2 од овој закон, Владата како носител на извршната власт е орган на Република Македонија, кој работите од својата надлежност ги врши самостојно, во рамките на Уставот, законите и ратификуваните меѓународни договори, а врз основа на принципите на транспарентност, ефикасност и заштита на човековите слободи и права.

Во Главата IX од овој Закон со наслов "Акти на Владата" се содржани членовите 35 и 36. Според членот 35 од Законот, за извршување на законите Владата донесува уредби со законска сила, уредби, одлуки, упатства, програми, решенија и заклучоци, а според членот 36 став 2 од Законот меѓу другото со уредба Владата го уредува извршувањето на законите.

Во членот 1 од Законот за градење, се предвидува дека со овој закон се уредуваат градењето, основните барања на градбата, правата и обврските на учесниците во изградбата, проектната документација, градилиштето, употребата, одржувањето, здружување во комора и други прашаања од значење за градењето.

Во членот 12 кој е содржан во Глава III од Законот со наслов „Учесници во изградбата“ се предвидува дека учесници во изградбата се правни и физички лица: носител на правото на градење (градител), проектант, ревидент, изведувач и надзорен инженер.

Според член 13 став 1 од истиот закон градител е правно или физичко лице кое се стекнало со правото на градење согласно со закон и во чие име се гради градбата.

Според член 49 од Законот, изведувањето на градби од членот 50 на овој закон може да започне по издавањето на одобрение за градење кое е конечно и извршно во управната постапка.

Според член 50 од овој закон (1) градбите според видот се: високоградби, нискоградби и хидроградби. Овие градби според нивната специфичност, намената, сложеноста на конструктивниот систем и техничко-технолошките услови се определуваат во категории и тоа:

1. Градби од прва категорија се нуклеарна градба, термоцентра, центар за истражување, телекомуникациски систем, нафтовод, магистрален гасовод и продуктовод, автопат, магистрален пат и главна пруга, аеродром, хидроелектрана над 10 МВт, далновод со напонско ниво над 110 КВ, депонија за опасен отпад и друго;

2. Градби од втора категорија се градби наменети за вршење на функциите на државата, градби на дипломатски, конзуларни претставништва, како и организации и специјализирани агенции на ОН и Советот на Европа, градба наменета за високо образование, градба наменета за терцијална здравствена заштита, регионален пат, граничен премин, хидроелектрана од 2 до 10 МВт, трафостаница над 10 КВ, далновод до 110 КВ, разводна градска гасоводна мрежа, жичара, градба за одбрана и заштита, регионален водоснабдителен и водостопански систем, опсерваторија и друго;

3. Градби од трета категорија се градба наменета за основно и средно образование, градба наменета за спортски дејности (сала), градба од областа на културата, градба од верски карактер, градба наменета за примарна и секундарна здравствена заштита, градба

наменета за социјална заштита, стопанска и индустриска градба, угостителска градба, деловна, станбено-деловна и станбена градба со висина над три нивоа, локален пат и улици, локална пруга, хидроелектрана до 2 МВт, локална градска гасоводна мрежа, ски-лифт, локален водоснабдителен и канализационен ситем со пречистителна станица, водостопанска градба, депонија за комунален отпад и друго;

4. Градби од четврта категорија се станбена и деловна градба до три нивоа висина, градба за мало стопанство со висина до две нивоа, трафостаница до 10 КВ и друго и

5. Градби од петта категорија се семејна куќа, меморијален споменик и спомен обележје, приземна стопанска градба во стопански двор, киоск и друга градба со монтажна конструкција, спортски терен кој со својата површина е поставен рамно на теренот (игралиште за фудбал, тенис и слично) и друго.

(2) Градбите по одделни категории од ставот (1) на овој член, поблиску ги припишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот.

Според член 51 од овој Закон:

(1) Градбите од прва и втора категорија од членот 50 на овој закон се градби од значење за Републиката и одобрение за градење издава органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот.

(2) Градбите од трета, четврта и петта категорија од членот 50 на овој закон се градби од локално значење и одобрение за градење издава градоначалникот на општината, односно градоначалниците на општините на градот Скопје.

Главата VII од Законот со наслов "Одобрение за употреба" (во која е содржан и оспорениот член) го регулира, односно уредува прашањето на вршењето технички прием и начинот на издавање на одобрение за употреба на градбата, како и елементите на кои се врши проверка преку техничкиот прием.

Според член 73 од Законот:

(1) Градбата ќе се стави во употреба односно ќе биде употреблива градба, по издаденото одобрение за употреба за градби од

членот 50 на овој закон, односно по завршниот извештај изработен од изведувачот за извршените работи за градби од членот 62 на овој закон.

(2) Одобрението за употреба го издава надлежниот орган од членот 51 на овој закон, откако по техничкиот прием ќе се утврди дека градбата е изградена во согласност со основниот проект и проект на изведена состојба.

(3) Постапката за издавање одобрение за употреба се спроведува согласно Законот за општата управна постапка, доколку со овој закон поинаку не е уредено.

(4) Против одобрението за употреба, односно против решението со кое се одбива барањето за издавање одобрение за употреба издадено од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот, градителот може да изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на одобрението, односно приемот на решението до Комисијата за решавање на управните работи во втор степен од областа на транспортот и врските и животната средина при Владата на Република Македонија.

(5) Против одобрението за употреба, односно против решението со кое се одбива барањето за издавање одобрение за употреба издадено од градоначалникот на општината, односно градоначалниците на општините во градот Скопје, градителот може да изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на одобрението, односно приемот на решението до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот.

(6) Примерок од одобрението за употреба за градба во која има засолниште се доставува на органот надлежен за вршење на работите од областа на заштитата и спасувањето, заради водење на евиденција на засолништа.

(7) Формата и содржината на одобрението за употреба ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот.

Според член 74 од истиот Закон:

(1) Барањето за издавање на одобрение за употреба го поднесува градителот.

(2) Кон барање за издавање на одобрение за употреба градителот поднесува:

- проект за изведена состојба,

- доказ за исплата на извршените работи на учесниците во изградбата,
- писмен извештај од изведувачот за изведените работи и
- завршен извештај на надзорниот инженер за извршениот надзор.

Членот 75 од Законот за градење, предвидува дека надлежниот орган од членот 51 на овој закон е должен по приемот на барањето за издавање на одобрение за употреба да изврши технички прием на градбата (став 1). Техничкиот прием на градбата го врши комисија во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето. Комисијата е составена од најмалку три члена и нивни заменици во зависност од видот на градбата на која се врши технички прием со соодветни овластувања од Комората (став 3). Комисијата за технички прием на градба од прва и втора категорија од членот 50 на овој закон ја формира министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот (став 4). Комисијата за технички прием на градби од трета, четврта и петта категорија од членот 50 на овој закон ја формира градоначалникот на општината односно градоначалниците на општините на градот Скопје (став 5).

Согласно член 76 став 2 од истиот закон комисијата што врши технички прием за својата работа составува записник во кој констатира дека: градбата може да се употребува; има одредени недостатоци кои мораат да бидат отстранети за да може да се издаде одобрение за употреба или има недостатоци кои ги нарушуваат основните барања на градбата кои се однесуваат на механичката отпорност, стабилност и сеизмичка заштита и ќе предложи за таа градба да не се издаде одобрение за употреба.

Во членот 80 став 1 од Законот се предвидува дека градителот е должен на своја сметка да ги надомести трошоците за извршување на техничкиот прием од членот 75 на овој закон. А, согласно членот 80 став 3 (оспорен) висината на трошоците за техничкиот прием од ставот 1 на овој член на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот, ја пропишува Владата на Република Македонија.

Од анализата на наведените одредби произлегува дека органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот, како и градоначалникот на

општината, односно градоначалниците на општините, по барање на градителот, како учесник во изградбата преземаат одредени дејствија односно спроведуваат одредени постапки со цел градбата да се стави во употреба, односно да се добие одобрение за употреба. Постапката за издавање на одобрение за употреба, овие органи ја спроведуваат согласно Законот за општата управна постапка.

Од причина што управната постапка е започната и се води по барање на странката (градителот), законодавецот определува тој, градителот сам да ги надомести трошоците за извршување на техничкиот прием на градбата.

Висината на трошоците за техничкиот прием на градбата со свој акт ја пропишува Владата на Република Македонија, а по предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот.

Согласно членот 3 од Законот за општата управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2005) во управните области за кои со закон е пропишана посебна постапка, се постапува според одредбите на тој закон.

Според одредбите од овој закон се постапува по сите прашања во управните области што не се уредени со посебен закон.

Оттука, Законот за општата управна постапка има супсидијарна примена.

Во делот на оспорената одредба на член 80 од Законот за градење, кој е сместен во потточката „Одобрение за употреба на дел или делови од градба“, е уреден субјектот кој има обврска да ги надомести трошоците за извршување на технички прием, а кои всушност настануваат по спроведување на постапката по некоја управна работа. Оттука, и интенцијата на законодавецот да истите ги подмирува оној кој што ја предизвикал постапката.

Имено, согласно член 116 од Законот за општата управна постапка, кој се однесува на „Трошоци на постапката“ посебните издатоци во готови пари на органот што ја води постапката, како што се: патните трошоци на службените лица, издатоците за сведоци, вештаци, толкувачи, увид, огласи и слично, а кои настанале по спроведување на постапката по некоја управна работа, по правило ги поднесува оној што ја предизвикал целата постапка.

Според ставот 2 на цитираниот член, кога лицето кое учествувало во постапката по своја вина или несоодветно однесување ќе предизвика трошоци за одделни дејствија во постапката должно е да ги поднесе тие трошоци.

Според членот 120 став 1 од Законот за општата управна постапка, во решението со кое се завршува постапката органот што го донесува решението определува кој ги поднесува трошоците, нивниот износ и на кого и во кој рок треба да му се исплатат.

Со овие и други одредби од Законот за општата управна постапка е регулирана материјата за трошоците на постапката.

Во случајов, со одредбите од Законот за градење (леџ специјалис) целосно е законски уредено прашањето на трошоците во постапката за добивање на одобрение за употреба на градбата, а посебно во однос на тоа што ја определува висината на трошоците конкретно за техничкиот прием, а кое е во зависност од категоризацијата на градбите, децидно дефинирани во членот 50 од Законот за градењето, со што се дефинирани односно определени општите критериуми за определување на висината на трошоците.

Имено, овластувањето во Законот, Владата да ја пропишува висината на трошоците за технички прием на градбата, а по предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот не е во спротивност со уставните норми. Оттука, имајќи го во вид фактот дека во Законот се содржани критериуми и мерила по кој Владата може да ја пропише висината на трошоците за технички прием, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека со оспорената законска одредба се повредува темелниот принцип на поделба на власта на законодавна, извршна и судска. Ова од причина што од анализата на горецитираните законски одредби произлегува дека законодавецот дава рамка, односно општи критериуми врз основа на кои може да се определат висината на трошоците на техничкиот прием на градбата, а тоа се посебно дадени категории на градбата поделени според нивниот вид на високоградби, нискоградби и хидроградби, со децидно определување на нивната специфичност, намена, сложеност на конструктивниот систем и техничко-технолошките услови, а се со цел градбата да се стави во употреба, односно да добие одобрение за градба. Оттука овластувањето на Владата дадено во определената законска одредба е во функција на операционализација на законот, а не

навлегување на извршната во законодавната власт, како што се тврди во иницијативата.

Имајќи ја предвид содржината на изнесените законски одредби, како и Законот во целина, според Судот, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека Законот не содржи критериуми за определување на висината на трошоците за технички прием на градба, од што произлегува дека оспорената одредба на членот 80 став 3 од Законот за градење е во согласност со Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.156/2005)

14.

У.бр.58/2006

- надомест за води

(поведување и неповедување на постапка)

- Waters fee

(initiation and non-initiation of a procedure)

- Почитувањето на начелото „корисникот плаќа“ и „загадувачот плаќа“ при утврдувањето на обврзниците за плаќање на надоместокот за води, не го доведува во прашање начелото дека Републиката гарантира слобода на пазарот и претприемништвото и дека обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот утврден во член 55 од Уставот.

- The respect for the principle “the user pays” and “the polluter pays” in the determination of those obliged to pay the fee for waters, does not question the principle that the Republic guarantees the freedom on the market and

entrepreneurship and that provides for an equal legal position of all subjects on the market defined in Article 55 of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 14 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 132 алинеја 1 во делот „ во државните органи и јавните служби“ од Законот за водите ("Службен весник на Република Македонија" бр. 4/1998, 19/2000, 42/2005 и 46/2006).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 131 и член 132 алинеите 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 9 од Законот означен во точката 1 на ова решение.

3. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот кој се однесува на прашањето за обврската на Меѓуопштинското јавно претпријатие „Проаква“ од Струга да пресметува, наплатува и уплатува надоместок за Фондот за водите.

4. Меѓуопштинското јавно претпријатие за снабдување со вода за пиење и одведување и пречистување на отпадни води за општините Охрид и Струга „Проаква“ од Струга, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означени во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорените одредби не биле во согласност со член 55 став 2 од Уставот на Република Македонија, според кој Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот и презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Имено, со оспорените членови поедини групи на правни и физички лица се доведувале во нерамноправна положба при оптоварувањето со надоместок за водите.

Така, Меѓуопштинското јавно претпријатие „Проаква“, основано од општините Охрид и Струга, кое како своја основна дејност се грижело за водоснабдување, одведување и пречистување на отпадните води, во претходните пет години од своето постоење не побарало ниту добило услуга од Фондот за водите, а со Законот неосновано било во обврска да плаќа месечен надоместок. Имено, работењето на ова јавно претпријатие било усогласено со Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води, каде во член 6 таксативно биле наброени критериумите по кои се формира цената, и каде не е споменат и надоместокот за Фондот за водите изразен во прецизиран процент во Законот за водите. Поради тоа Јавното претпријатие „Проаква“ не било во обврска да пресметува, наплатува и уплатува никаков надоместок за Фондот за водите, што и не било правено последните пет години, што било причина Фондот за води, со тужбено барање за кое е во тек судска постапка, да побарува од Јавното претпријатие наплата на надоместокот за води за пет години.

Понатаму, во иницијативата се наведува дека оспорените членови немале уставна основа и затоа што некои граѓани и правни лица се ставале во нерамноправна положба со оптоварување на нивниот личен имот за иста работа и по исти основи два пати.

Така вработените во државните органи и јавните служби имале обврска да плаќаат 0,20% од платата, а лицата кои се занимаваат со слободни занимања (лекари, стоматолози, адвокати, новинари, нотари, патентни инженери, слободни уметници, сметководители, ревизори, стечајни управници и други лица кои самостојно вршат дејност), со 0,20% од основицата на која плаќаат персонален данок на доход. Овие лица живеат во домаќинства кои повторно, по алинеја 8 од истиот член 132 од Законот за водите, се оптоварувале пак со надомест од по 1,0% за секој употребен м3 вода.

Исто така, правните лица од областа на индустријата за секој искористен м3 вода плаќале по 1,0% од цената на водата што ја утврдило јавното претпријатие и по алинеја 10, некои од тие правни лица кои се занимавале со миење и сепарирање на песок, камен, чакал и друго плаќале за употребена или искористена вода по 1,0% од продажната цена по м3 на сепариран песок, камен, чакал.

Поради напред наведеното, се предлага Уставниот суд да покрене постапка за преиспитување на уставноста на оспорените членови.

5. Судот на седницата утврди дека со членот 131 од Законот за водите, се утврдуваат изворите на средства за финансирање и работа на Фондот за водите, и тоа: надоместок за водите; надоместок за заштита на водите од загадување; надоместок за вадење на песок, чакал и камен; закупнина на државното земјиште дадено под закуп, што во катастарот на недвижностите е заведено „под води“; средства од Буџетот на Република Македонија; кредити и други приходи.

Со членот 132 од Законот се утврдуваат физичките и правните лица кои имаат обврска да плаќаат надоместок за водите, се утврдува висината на овој надоместок, обврската за пресметување, наплатување и уплатување на овој надоместок.

Притоа, иако објавениот текст на членот 132 од Законот содржи 11 алинеи, Судот оцени дека во суштина станува збор за девет алинеи, затоа што алинеите 4, 5 и 6 според својата содржина претставуваат потточки на алинејата 3, а не посебни алинеи. Поради тоа, предмет на анализа пред Судот е членот 132 од Законот, со девет алинеи.

6. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 7 од Уставот, владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со членот 55 од Уставот се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот.

Согласно член 56 став 1 од Уставот, сите природни богатства на Републиката, растителниот и животинскиот свет, добрата во општа употреба како и предметите и објектите од особено

културно и историско значење определени со закон се добра од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита. Според ставот 3 од овој член, со закон се уредуваат начинот и условите под кои определени добра од општ интерес за Републиката можат да се отстапат на користење.

Со Законот за водите се уредуваат условите и начинот на употреба и користење на водите, заштитата од штетни дејства на водите, заштита на водите од исцрпување и загадување, управување со водите, изворите и начинот на финансирање на водостопанските дејности, услови и начини на вршење на водостопанската дејност, давање на водата на користење со одобрение (концесија), меѓудржавните води и други прашања од значење за обезбедување на единствен режим на водите во Република Македонија.

Според членот 2 од овој закон, водите, водотеците и езерата како добра од општ интерес на Република Македонија уживаат посебна заштита утврдена со овој закон и се во државна сопственост.

Согласно член 122 од Законот, за заштита од штетните дејства на водите, преземање на мерки за извршување на определени работи за заштита на водите од загадување, изработка на студии, планови, водостопански основи, биланси на водите, учество во одржување на основните објекти на хидромелиоративните системи, учество за изградба на водостопански објекти и постројки за наводнување и одводнување, обврските од меѓудржавните договори и конвенции и усовршување на кадри од областа на водостопанството, се формира Фонд за водите.

Согласно член 124 од истиот закон, Фондот има својство на правно лице.

Според член 125 од Законот, органи на Фондот се управен одбор и директор. Управниот одбор, согласно член 126 став 1 од овој закон, има девет членови кои ги именува Владата на Република Македонија, за време од четири години. Согласно член 128 од истиот закон, директорот на Фондот го именува и разрешува Владата на Република Македонија, за време од четири години.

Со оспорениот член 131 од Законот се утврдуваат изворите на средства за финансирање и работа на Фондот, при што, покрај средствата добиени по основ на закупнина на државно

земјиште што во катастарот на недвижности е заведено „под води“, средства од Буџетот на Република Македонија, средства обезбедени од кредити и други приходи, како извори на средства се утврдуваат и: надоместок за водите, надоместок за заштита на водите од загадување и надоместок за вадење песок, чакал и камен.

Со оспорениот член 132 од Законот се утврдуваат физичките и правните лица кои имаат обврска да плаќаат надоместок за води, се утврдува висината на овој надоместок, обврската за пресметување, наплатување и уплатување на овој надоместок.

Со членот 133, 133-а и 134 од истиот закон се утврдуваат правните и физички лица кои имаат обврска за плаќање надоместок за заштита на водите од загадување и правните и физичките лица кои имаат обврска за плаќање надоместок за вадење песок, камен и чакал, како и се утврдува висината на овој надоместок, обврската за пресметување, наплатување и уплатување на овој надоместок.

Со член 134-а став 1 од Законот се утврдуваат случаите во кои не се плаќа надоместок за користење на вода, а тоа се случаите кога водата се користи за прочистување и вештачко полнење на подземните води и кога водата се користи за заштита на природата и пределот.

Согласно член 135 од овој закон, средствата за финансирање и работа на Фондот се уплатуваат на сметка на Фондот за водите.

7. Од анализата на наведените уставни и законски одредби произлегува дека заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, претставува значајна задача на државата и пошироко на општеството. Тоа подразбира дека заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата е грижа не само на државата, туку и на сите граѓани, претпријатијата, установите и органите на локалната самоуправа. Сите овие субјекти се должни да обезбедат услови за зачувувањето на природните и со работа создадени вредности на човековата средина и да ги отстрануваат штетните последици и дејствија што ги загрозуваат тие вредности или го доведуваат во опасност животот и здравјето на луѓето.

Водите, водотеците и езерата како добра од општ интерес на Република Македонија, се во државна сопственост и уживаат посебна заштита утврдена со Законот за водите.

Во функција на операционализација на заложбата за посебна заштита на водите, со Законот за водите е формиран Фонд за водите. Овој Фонд има својство на правно лице, а со Законот се утврдени неговите надлежности, како и изворите на средства за негово финансирање.

Според член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавни расходи утврдени со закон.

Смислата и содржината на оваа уставна одредба е утврдувањето општа обврска на сите субјекти, а не само на граѓаните, за обезбедување финансиски средства за функциите на државата утврдени со Уставот и со закон, а кои ги вршат нејзините органи и институции.

Разгледувајќи го оспорениот член 131 од Законот за водите во однос на наведената смисла и содржина на член 33 од Уставот, а имајќи предвид дека водите се добро од општ интерес за Република Македонија, Судот оцени дека законодавецот, согласно член 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, имал уставно право во функција на обезбедување на услови за заштита на водите, да утврди надоместоци за користење на водите, нивната заштита од загадување и за вадење на песок, чакал и камен, давајќи им на овие надоместоци карактер на јавна давачка.

Со членот 132 од Законот, законодавецот поблиску ги определил субјектите кои се обврзници за плаќање на надоместокот за води, како и висината и начинот на плаќање на оваа јавна давачка.

Притоа, со членот 132 алинеја 1 од Законот, како обврзници за плаќање на надоместокот за водите, законодавецот ги определил вработените во државните органи и јавните служби, задолжувајќи ги за месечно плаќање на надоместокот, во определен процент од платата.

Од анализата на оваа законска одредба, произлегува дека работниот однос во државните органи и јавните служби, е основ за определувањето на овие граѓани за обврзници за плаќање на надоместокот, што за Судот не е спорно. Меѓутоа, од другите одредби на членот 132, како и од целината на Законот, произлегува дека

другите вработени граѓани немаат обврска да плаќаат надоместок за водите по основ на работен однос.

Во таков случај, пред Судот се постави прашањето дали со ваквото законско решение не се доведуваат во нерамноправна положба пред законот граѓаните во зависност од тоа каде се вработени - во јавниот или во приватниот сектор. Ова од причина што и вработените во државните органи и јавни служби, исто како и вработените во друг сектор, остваруваат плата (од која се пресметува висината на надоместокот за водите), но за едните тоа претставува основ за плаќање надоместок за водите, а за другите тоа не е случај.

Оттука, Судот оцени дека основано може да се постави прашањето за согласноста на член 132 алинеја 1 од Законот за водите со членот 9 став 2 од Уставот на Република Македонија.

8. Видно од образложението за донесување на Законот за водите, при определувањето на другите субјекти кои се обврзници за плаќање на надоместокот за води, законодавецот се раководел од начелото „корисникот плаќа“ и „загадувачот плаќа“ промовирани со Рамковната директива за води. Почитувањето на ова начело при утврдувањето на надоместоците и обврзниците за нивното плаќање, според Судот, не го доведува во прашање начелото дека Републиката гарантира слобода на пазарот и претприемништвото и дека обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот утврден во член 55 од Уставот.

Во оваа смисла Судот оцени дека законодавецот, кога во членот 132 алините 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 9 од Законот за водите, ги утврдил како обврзници за плаќање на надоместокот за водите лицата кои се занимаваат со слободни занимања (лекари, стоматолози, адвокати, новинари, нотари, патентни инженери, слободни уметници, сметководители, ревизори, стечајни управници и други лица кои самостојно вршат дејност), правните лица кои произведуваат електрична енергија; правните или физичките лица кои користат вода од водоснабдителен систем (јавен или сопствен), освен производителите на електрична енергија; правните или физичките лица кои користат вода од јавен или сопствен водоснабдителен систем за комерцијални цели (производство на пиво, сокови, пакување на вода и сл.); домаќинствата; правните или физичките лица кои користат вода од јавен или сопствен водоснабдителен систем на геотермални води, за топлинска енергија; правните и физичките лица, иматели на рибници, и правните и физичките лица кои се занимаваат со миење и

сепарирање на песок, камен, чакал и друго, се придржувал до принципот „корисникот плаќа“ и со тоа не ги довел во нееднаква положба субјектите кои се корисници на водите, односно не го повредил член 55 став 2 од Уставот на Република Македонија. Ова оттаму што според Судот, целта на законодавецот со оваа одредба е да се обезбедат средства за заштита на водите како добро од општ интерес од сите корисници на водата, што е во функција на зачувување на природата, животната средина и здравјето на луѓето, а не да се доведат во нееднаква положба субјектите кои се корисници на водите.

9. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Судот одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и колективни договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Наводите во иницијативата за тоа дека Меѓуопштинското јавно претпријатие „Проаква“ од Струга немало законска обврска да пресметува, наплатува и уплатува надоместок за Фондот за водите, поради што се води судски спор по тужба на Фондот за води, претставуваат барање за конкретна примена на закон, што е во надлежност на редовните судови, а не на Уставниот суд.

Оттука, имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби, Судот оцени дека не е надлежен за оценување на законитоста на овие наводи, поради што се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата во тој дел.

10. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1, 2 и 3 од ова решение.

11. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.58/2006)

15.

У.бр.58/2006

- Надомест за води

- *Waters fee*

- Утврдувањето обврска за плаќање јавна давачка - надомест за води по основ на работен однос само за граѓаните вработените во државните органи и јавните служби, а не и за другите вработени граѓани, ги доведува во нерамноправна положба пред законот граѓаните во зависност од тоа каде се вработени - во јавниот или во приватниот сектор, што не е во согласност со член 9 став 2 од Уставот на Република Македонија.

- *The determination of an obligation to pay public fee – fee for waters on grounds of a working relation only for the citizens employed in the state bodies and public services, and not for the other employed citizens, brings citizens in an unequal position before the law depending on where they are employed – in the public or in the private sector -, which is not in accordance with Article 9 paragraph 2 of the Constitution of the Republic of Macedonia.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 и 9 мај 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 132 алинеја 1 во делот „ во државните органи и јавните служби“ од Законот за водите ("Службен весник на Република Македонија" бр. 4/1998, 19/2000, 42/2005 и 46/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Меѓуопштинското јавно претпријатие за снабдување со вода за пиење и одведување и пречистување на отпадни води за општините Охрид и Струга „Проаква“ од Струга, со Решение У. бр. 58/2006 од 14 март 2007 година, поведе постапка за оценување на делот од оспорената одредба од Законот означен во точка 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека со членот 132 од Законот за водите, се утврдуваат физичките и правните лица кои имаат обврска да плаќаат надоместок за водите, се утврдува висината на овој надоместок, обврската за пресметување, наплатување и уплатување на овој надоместок.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 7 од Уставот, владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со членот 55 од Уставот се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот.

Согласно член 56 став 1 од Уставот, сите природни богатства на Републиката, растителниот и животинскиот свет, добрата во општа употреба како и предметите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се добра од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита. Според ставот 3 од овој член, со закон се уредуваат начинот и условите под кои определени добра од општ интерес за Републиката можат да се отстапат на користење.

Со Законот за водите се уредуваат условите и начинот на употреба и користење на водите, заштитата од штетни дејства на водите, заштита на водите од исцрпување и загадување, управување со водите, изворите и начинот на финансирање на водостопанските дејности, услови и начини на вршење на водостопанската дејност, давање на водата на користење со одобрение (концесија), меѓудржавните води и други прашања од значење за обезбедување на единствен режим на водите во Република Македонија.

Според членот 2 од овој закон, водите, водотеците и езерата како добра од општ интерес на Република Македонија уживаат посебна заштита утврдена со овој закон и се во државна сопственост.

Согласно член 122 од Законот, за заштита од штетните дејства на водите, преземање на мерки за извршување на определени работи за заштита на водите од загадување, изработка на студии, планови, водостопански основи, биланси на водите, учество во одржување на основните објекти на хидромелиоративните системи, учество за изградба на водостопански објекти и постројки за наводнување и одводнување, обврските од меѓудржавните договори и конвенции и усовршување на кадри од областа на водостопанството, се формира Фонд за водите.

Согласно член 124 од истиот закон, Фондот има својство на правно лице.

Со членот 131 од Законот се утврдуваат изворите на средства за финансирање и работа на Фондот, при што, покрај средствата добиени по основ на закупнина на државно земјиште што во катастарот на недвижности е заведено „под води“, средства од Буџетот на Република Македонија, средства обезбедени од кредити и други приходи, како извори на средства се утврдуваат и: надоместок за водите, надоместок за заштита на водите од загадување и надоместок за вадење песок, чакал и камен.

Со членот 132 од Законот се утврдуваат физичките и правните лица кои имаат обврска да плаќаат надоместок за води, се утврдува висината на овој надоместок, обврската за пресметување, наплатување и уплатување на овој надоместок.

Со членовите 133, 133-а и 134 од истиот закон се утврдуваат правните и физички лица кои имаат обврска за плаќање

надоместок за заштита на водите од загадување и правните и физичките лица кои имаат обврска за плаќање надоместок за вадење песок, камен и чакал, како и се утврдува висината на овој надоместок, обврската за пресметување, наплатување и уплатување на овој надоместок.

Со член 134-а став 1 од Законот се утврдуваат случаите во кои не се плаќа надоместок за користење на вода, а тоа се случаите кога водата се користи за прочистување и вештачко полнење на подземните води и кога водата се користи за заштита на природата и пределот.

Согласно член 135 од овој закон, средствата за финансирање и работа на Фондот се уплатуваат на сметка на Фондот за водите.

6. Од анализата на наведените уставни и законски одредби произлегува дека заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, претставува значајна задача на државата и пошироко на општеството. Тоа подразбира дека заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата е грижа не само на државата, туку и на сите граѓани, претпријатијата, установите и органите на локалната самоуправа. Сите овие субјекти се должни да обезбедат услови за зачувањето на природните и со работа создадени вредности на човековата средина и да ги отстрануваат штетните последици и дејствија што ги загрозуваат тие вредности или го доведуваат во опасност животот и здравјето на луѓето.

Водите, водотеците и езерата како добра од општ интерес на Република Македонија, се во државна сопственост и уживаат посебна заштита утврдена со Законот за водите.

Во функција на операционализација на заложбата за посебна заштита на водите, со Законот за водите е формиран Фонд за водите. Овој Фонд има својство на правно лице, а со Законот се утврдени неговите надлежности, како и изворите на средства за негово финансирање.

Според член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавни расходи утврдени со закон.

Смислата и содржината на оваа уставна одредба е утврдувањето општа обврска на сите субјекти, а не само на граѓаните, за обезбедување финансиски средства за функциите на државата утврдени со Уставот и со закон, а кои ги вршат нејзините органи и институции.

Законодавецот, согласно член 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, во функција на обезбедување на услови за заштита на водите, утврдил надоместоци за користење на водите, за нивната заштита од загадување и за вадење на песок, чакал и камен, давајќи им на овие надоместоци карактер на јавна давачка.

Со членот 132 од Законот, законодавецот поблиску ги определил субјектите кои се обврзници за плаќање на надоместокот за води, како и висината и начинот на плаќање на оваа јавна давачка.

Притоа, со членот 132 алинеја 1 од Законот, како обврзници за плаќање на надоместокот за водите, законодавецот ги определил вработените во државните органи и јавните служби, задолжувајќи ги за месечно плаќање на надоместокот, во определен процент од платата.

Од анализата на оваа законска одредба, произлегува дека работниот однос во државните органи и јавните служби, е основ за определувањето на овие граѓани за обврзници за плаќање на надоместокот, што за Судот не е спорно. Меѓутоа, од другите одредби на членот 132, како и од целината на Законот, произлегува дека другите вработени граѓани немаат обврска да плаќаат надоместок за водите по основ на работен однос.

Во таков случај, Судот оцени дека со ваквото законско решение се доведуваат во нерамноправна положба пред законот граѓаните во зависност од тоа каде се вработени - во јавниот или во приватниот сектор. Ова од причина што и вработените во државните органи и јавни служби, исто како и вработените во друг сектор, остваруваат плата (од која се пресметува висината на надоместокот за водите), но за едните тоа претставува основ за плаќање надоместок за водите, а за другите тоа не е случај.

Оттука, Судот оцени дека член 132 алинеја 1 во делот „во државните органи и јавните служби“ од Законот за водите не е во согласност со членот 9 став 2 од Уставот на Република Македонија.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.58/2006)

16.

У.бр.53/2006

- Комисија за хартии од вредност

- *Commission for Securities*

- Комисијата за хартии од вредност не претставува државен орган, туку самостојна и независна институција која го регулира финансискиот пазар и која, заради остварување на ваквата своја улога, е овластена за донесување на подзаконски акти за спроведување на законите од областа на пазарот на хартии од вредност.

- *The Commission for Securities is not a state body, but an autonomous and independent institution which regulates the financial market and which, for the purposes of realising this role, is authorised to adopt sub-legal acts for the implementation of the laws in the field of the market for securities.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 11 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 2 точка 18, во делот „и на сите подзаконски акти донесени врз основа на овие закони“ и точка 43 под е), член 14 став 1 под ж), член 79 став 4 под г), и член 126 став 4 под а), во делот „или од правилниците донесени врз основа на овој закон“ од Законот за хартии од вредност (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 95/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точка 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека според член 2 точка 18 од Законот за хартии од вредност, Комисијата за хартии од вредност е дефинирана како самостојно и независно регулаторно тело со јавни овластувања утврдени со овој закон, Законот за инвестициони фондови, Законот за преземање на акционерски друштва и на сите подзаконски акти донесени врз основа на овие закони. Според подносителот на иницијативата, делот од оваа одредба што гласи: “и на сите подзаконски акти донесени врз основа на овие закони” немал основа во Уставот на Република Македонија и со тој дел се повредувал членот 8 став 1 алинеја 3 и членот 51 од Уставот на Република Македонија. Според него, јавните овластувања на било кое тело или орган можат да се утврдуваат само со закони, но не и со подзаконски акти донесени врз основа на закони. Тоа произлегувало и од член 181 став 1 од Законот за хартии од вредност, според кој во областа на пазарот на капитал се основа Комисија за хартии од вредност која претставува самостојно и независно регулаторно тело, со јавни овластувања утврдени со овој закон.

Подносителот на иницијативата смета дека одредбата на член 2 точка 43 под е) е спротивна на членот 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51, член 61 став 1, член 68 став 1 алинеја 2 и член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот на Република Македонија, бидејќи со неа на Комисијата за хартии од вредност и била дадена можност, по свое наоѓање и без никакви критериуми и параметри да определува и други финансиски

инструменти за хартии од вредност со што Комисијата за хартии од вредност се јавувала како носител на законодавната власт на Републиката.

Со законските одредби од членот 14 став 1 под ж) и членот 79 став 4 под г) од Законот, според подносителот на иницијативата се повредувале наведените уставни одредби од наведените причини.

Според член 126 став 4 под а) од Законот, брокерскиот договор не смее да содржи одредби со кои клиентот се одрекува од кои било права кои произлегуваат од овој закон или од правилниците донесени врз основа на овој закон. Делот од оваа подточка што гласи: “или од правилниците донесени врз основа на овој Закон”, според подносителот на иницијативата бил неодржлив од уставно-правен аспект бидејќи со правилници донесени врз основа на закон не се утврдуваат права и обврски, ниту се пропишува надлежност на органи, согласно член 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, туку тоа се правело со закон. Со оваа законска одредба се повредувал член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51 и член 91 алинеја 1 и 5 од Уставот на Република Македонија.

Поради наведеното, подносителот на иницијативата му предлага на Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените членови од Законот за хартии од вредност.

3. Судот на седницата утврди дека според член 2 точка 18 од Законот, “Комисија” е Комисија за хартии од вредност, која претставува самостојно и независно регулаторно тело со јавни овластувања утврдени со овој закон, Законот за инвестициони фондови, Законот за преземање на акционерски друштва и на сите подзаконски акти донесени врз основа на овие закони. Според точката 43 под е) од истиот член од Законот, “Хартии од вредност” се и други финансиски инструменти кои според Комисијата се сметаат за хартии од вредност.

Според оспорениот член 14 став 1 точка ж) од Законот, при поднесувањето на барањето за одобрение издавачот, меѓу другите, доставува и други документи кои ќе ги утврди Комисијата.

Според оспорениот член 79 став 4 точка г) од Законот, со правилата за членство на берзата се пропишува дека членката на берзата мора да исполнува и други критериуми пропишани од Комисијата и од берзата.

Според оспорениот член 126 став 4 точка а) од Законот, брокерскиот договор не смее да содржи одредби со кои клиентот се одрекува од кои било права кои произлегуваат од овој закон или од правилниците донесени врз основа на овој закон;

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 1 од Законот за хартии од вредност, со овој закон се уредуваат начинот и условите на издавање и тргување со хартии од вредност; начинот и условите за регистрирање на хартиите од вредност, утврдување и порамнување на трговските трансакции и нетрговските преноси со хартии од вредност, како и ограничувањата на правата од сопственоста на хартиите од вредност; начинот и условите за функционирање на пазарот на хартии од вредност и на овластените учесници на пазарот; обврските за обелоденување од страна на акционерските друштва со посебни обврски за известување, членовите на органите на управување, директорите и одделни акционери; забранетите дејствија во врска со работењето со хартии од вредност; статусот и надлежностите на Комисијата; начинот и условите на работење на овластените учесници на пазарот при стечај и ликвидација и други прашања што се од значење за хартиите од вредност.

Со Законот е основана Комисијата за хартии од вредност, чиј статус, состав, функции и организација и работење се уредени во Глава VIIИИ од Законот.

Според член 181 од Законот, во областа на пазарот на капитал се основа Комисија за хартии од вредност која претставува

самостојно и независно регулаторно тело, со јавни овластувања утврдени со овој закон. Комисијата го регулира и контролира работењето со хартии од вредност на територијата на Република Македонија. Комисијата, во рамките на своите законски надлежности и овластувања, се грижи за законито и ефикасно функционирање на пазарот на хартии од вредност и за заштитата на правата на инвеститорите, со цел за постојано јакнење на довербата на јавноста во институциите на пазарот на хартии од вредност во Република Македонија. Комисијата има својство на правно лице. Седиштето на Комисијата е во Скопје.

Во членот 182 од Законот е уреден составот на Комисијата. Според овој член, Комисијата е составена од пет комисионери (членови) од кои еден е претседател. Мандатот на комисионерите (членовите) е пет години, со можност за реизбор. Претседателот и најмалку двајца комисионери (членови) се професионално ангажирани во Комисијата со полно работно време и не можат да имаат друга функција и да бидат вработени на друго работно место или да добиваат друг надомест освен платата како комисионери (членови) и надоместоци од повремени едукативни и авторски хонорари.

Според член 183 од Законот, претседателот и комисионерите ги избира и разрешува Собранието на Република Македонија, по предлог на Владата на Република Македонија.

Надлежностите на Комисијата се детално утврдени во член 184 од Законот, според кој Комисијата ги врши следниве функции:

- а) презема мерки за спроведување на овој закон и на законите кои се во нејзина надлежност;
- б) донесува подзаконски акти врз основа на законите кои се во нејзина надлежност;
- в) презема мерки за спроведување на подзаконски акти врз основа на законите кои се во нејзина надлежност;
- г) врши контрола над целокупната документација на издавачите на хартии од вредност, презема мерки и донесува одлуки за заштита на интересите на лицата кои се сопственици или инвестираат во хартии од вредност и спречува нечесни и незаконски дејствија поврзани со работењето со хартии од вредност;
- д) издава дозволи, одобрености и согласности врз основа на овој закон и другите закони во нејзина надлежност;

ѓ) го регулира начинот на тргување со хартии од вредност на берзите;

е) врши следење на работењето на учесниците на пазарот на хартии од вредност;

ж) врши следење и контролирање на функционирањето на пазарот на хартии од вредност;

з) врши контрола на работењето на учесниците на пазарот на хартии од вредност;

с) одредува стандарди на конкуренција меѓу учесниците на пазарот на хартии од вредност, како и овластените друштва за управување со фондови, односно инвестиционите фондови, по пат на контроли или на друг начин;

и) дава согласност за именување на директори на правни лица учесници на пазари на хартии од вредност, вклучувајќи и директори на организационата единица во банката која е надлежна за вршење на услуги со хартии од вредност, како и директори на друштвата за управување со инвестициони фондови од Законот за инвестиционите фондови;

ј) ги одобрува барањата за издавање на хартии од вредност;

к) се грижи за законит, чесен и транспарентен пазар на хартии од вредност;

л) ги одобрува донесувањето и сите измени на актите на депозитарот и берзата;

љ) соработува со други институции во Република Македонија и надвор од неа;

м) донесува програма за работа, финансиски план и годишна сметка и го усвојува годишниот извештај за работењето на Комисијата;

н) врши избор на овластено друштво за ревизија и го усвојува извештајот на ревизијата на Комисијата;

њ) донесува акти, односно правилници за внатрешната организација на Комисијата и

о) врши други работи во врска со работењето со хартии од вредност согласно со овој закон и со други закони во нејзина надлежност.

Согласно член 185 од Законот, Комисијата донесува Статут на кој согласност дава Собранието на Република Македонија. Со Статутот на Комисијата се уредува организацијата, управувањето и раководењето, постапките за донесување акти и нивните изменувања и дополнувања, како и други прашања од надлежност на Комисијата.

Според член 190 став 1, Комисијата донесува правилници, по обезбедување на јавна расправа за предлог на правилници и поднесување на писмени забелешки од заинтересираните лица во период од 30 календарски дена. Во врска со донесените правилници Комисијата ги објавува добиените коментари на веб страницата. Според ставот 3 на овој член, Комисијата може да донесе правилник за престанување на важење на правилник без претходна јавна расправа. Според ставот 4, Комисијата може да донесува правилници од времен карактер без претходна јавна расправа, доколку оцени дека потребата за таков правилник е од итна природа, а особено заради: а) заштита на интересите на инвеститорите, учесниците на пазарот на хартии од вредност и интегритетот на пазарот; б) одржување на чесен, уреден и транспарентен пазар на хартии од вредност и в) осигурување на брзо, точно и сигурно утврдување и порамнување на трговските трансакции. Правилниците од времен карактер се со важност најмногу до 90 дена.

Од наведените одредби од Законот за хартии од вредност произлегува дека Комисијата за хартии од вредност е основана со Законот, како самостојно регулаторно тело, со јавни овластувања утврдени со овој закон. Од анализата на наведените одредби од Законот за хартии од вредност, како и на целината на Законот, произлегува дека Комисијата за хартии од вредност е надлежна за спроведување и на Законот за инвестиционите фондови, Законот за преземање на акционерски друштва, како и на подзаконските акти донесени врз основа на овие закони. Во таа насока, според Судот би требало да се толкува и оспорената одредба од член 2 точка 18 од Законот, како овластување на Комисијата за спроведување на подзаконските акти донесени врз основа на законите со кои се утврдени јавните овластувања на Комисијата, а не како овластување со подзаконски акт да се утврдуваат јавните овластувања.

Исто така и во оспорениот член 126 став 4 под а) е пропишано дека брокерскиот договор не смее да содржи одредби: а) со кои клиентот се одрекува од кои било права кои произлегуваат од овој закон или од правилниците донесени врз основа на овој закон. Со оспорените делови од двете наведени одредби извршено е појаснување на дел од функциите на Комисијата за хартии од вредност, во таа смисла што Комисијата донесува подзаконски акти согласно наведените закони.

Јавните овластувања на телата и органите произлегуваат од Уставот на Република Македонија, па аналогно на тоа со Законот за хартии од вредност на Комисијата за хартии од вредност е овластена за донесување на подзаконски акти. При тоа не станува збор за тоа дека со подзаконските акти се утврдуваат правата и обврските на субјектите, туку подзаконски акти заради спроведување на законите од областа на пазарот на капитал за што, согласно законот, е надлежна Комисијата за хартии од вредност.

И Останатите оспорени одредби од Законот, се фокусирани на надлежностите, односно овластувањата на Комисијата за хартии од вредност да регулира определени прашања поврзани со хартиите од вредност односно со пазарот на хартии од вредност. Така со член 2, точка 43 под е) е предвидено Комисијата да може да утврди дека и некои други финансиски инструменти претставуваат хартии од вредност; со опорениот член 14 став 1 под ж) е утврдено овластување на Комисијата да утврди и други документи потребни при поднесување на барање за одобрение за издавање на хартии од вредност по пат на јавна понуда; со оспорениот член 79 од Законот предвидено е овластување Комисијата да пропише критериуми кои треба да ги исполнува членката на Берзата. Овие одредби подносителот на иницијативата ги оспорува од аспект на темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија утврдени во член 8 став 1 алинеи 3 и 4 – владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, законодавната надлежност на Собранието на Република Македонија утврдена во член 61 и 68 од Уставот, како и од аспект на надлежноста на Владата на Република Македонија за извршување на законите и за донесување на подзаконски акти во таа смисла.

Што се однесува до положбата на регулаторните тела воопшто, Судот укажува дека Уставот на Република Македонија не содржи одредби кои директно се однесуваат на регулаторните тела, за разлика на пример од одредбите кои се однесуваат на органите на државната управа. Уставната основа за постоењето на регулаторните тела индиректно може да се изведе од одредбите на Амандман XX од Уставот, според кој за прекршоци определени со закон, санкција може да изрече орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања, како и од Амандман XXI, според кој правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни

овластувања се уредува со закон, и од член 50 од Уставот, според кој се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања. Имајќи предвид дека регулаторните тела вршат јавни овластувања определени со закон, произлегува дека овие уставни одредби се однесуваат и на регулаторните тела, па така со Амандманот XX на регулаторните тела им се дадени овластувања и да изрекуваат санкции, што претставува еден од начините на кој тие ја остваруваат функцијата на контрола заради примена на законите и другите прописи од нивната надлежност.

Оттука, имајќи ги предвид уставните одредби во однос на кои подносителот ја оспорува уставноста на оспорените одредби од Законот, Судот констатира дека за оцената на нивната уставност од суштинско значење е статусот на Комисијата за хартии од вредност како самостојно и независно регулаторно тело. Комисијата за хартии од вредност е институција чија задача е да го регулира и да врши надзор над финансискиот пазар во Република Македонија и да го поттикнува неговиот развој. Поради тоа таа претставува регулатор на финансискиот пазар. Меѓународната организација на комисиите за хартии од вредност (IOSCO) ги има дефинирано трите основни цели на регулаторните тела на финансиските пазари: заштита на инвеститорите, обезбедување на ефикасен, чесен и транспарентен пазар и намалување на системскиот ризик. Остварувањето на овие цели националните регулаторни тела, односно Комисиите за хартии од вредност, го остваруваат преку регистрирање на емисиите на хартии од вредност наменети на јавна понуда, понатаму преку давање на дозволи за работа и контрола на овластените учесници на финансискиот пазар (депозитари, брокерски куќи, берзи, банки, инвестициони компании, брокери и инвестициони советници) и јавно објавување на податоците за работењето на емитентите на хартии од вредност. Тоа се главните надлежности на регулаторните тела на финансиските пазари преку кои тие ја остваруваат основната улога – заштита на инвеститорите во хартии од вредност и спречување на малверзации и измама на штета на купувачите. Регулаторните тела на финансиските пазари секаде во светот се надлежни за спроведување на националните закони од областа на пазарот на хартии од вредност. Меѓутоа, тие се и самостојни и независни во донесување на сопствени акти заради примена на законите за чиешто спроведување тие се надлежни, кои што акти имаат задолжителен карактер за сите учесници на пазарот на хартии од вредност.

Во таа смисла и Комисијата за хартии од вредност, согласно Законот за хартии од вредност е овластена за донесување на подзаконски акти заради спроведување на законите од областа на пазарот на хартии од вредност. Таа не претставува државен орган, туку самостојна и независна регулаторна институција која има голема одговорност, односно бројни регулаторни, надзорни, развојни и други функции.

Оттука и оспорените одредби од член 2 точка 43 под е), член 14 став 1 под ж) и член 126 став 4 под а) со кои на Комисијата за хартии од вредност и се дадени овластувања со подзаконски акти да уредува определени прашања во сферата на пазарот на капитал, не претставува преземање на законодавната власт, како што смета подносителот на иницијативата, туку претставува еден од начините преку кој Комисијата за хартии од вредност ја остварува својата улога на регулатор на финансискиот пазар, пред се заради обезбедување на законито, ефикасно функционирање на пазарот на хартии од вредност, заштита на правата на инвеститорите и јакнење на довербата на јавноста во институциите на овој пазар.

Од наведените причини Судот утврди дека оспорените одредби од Законот за хартии од вредност не би можеле да се доведат под сомнение на уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова – Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.53/2006)

17.

У.бр.199/2006

- Овластување на министерот со подзаконски акт поблиску да ги определи условите и начинот за остварување на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице

- The empowerment of the minister to determine more specifically by a sub-legal act the conditions and manner of exercise of the right to pecuniary remuneration for assistance and care from another person

- Овластувањето на министерот со подзаконски акт поблиску да ги определи условите и начинот за остварување на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице не е спротивно на Уставот и закон, кога за таквото овластување во законот се содржани рамки и критериуми.

- The power of the minister to determine more specifically by a sub-legal act the conditions and manner of exercise of the right to pecuniary remuneration for assistance and care from another person is not in contradiction with the Constitution and law, when the law contains frameworks and criteria for such power.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 18 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на деловите: „начинот на остварување на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице“ и „поблиску ги

определува условите за остварување на ова право“ од членот 31 став 5 од Законот за социјална заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/1997, 16/2000, 17/2003, 65/2004, 62/2005, 111/2005 и 30/2007).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на деловите од членот 31 став 5 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Имено, според подносителот на иницијативата, начинот на остварување на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице, како и условите за остварување на ова право можел да се пропишува само со закон и со колективен договор а не се со акт на министерот за труд и социјална политика. Оттаму, со оспорените делови од одредбата се повредувале член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 34, член 35, член 51, член 68 став 1 алинеја 2, член 91 алинеја 1 и 5 и член 96 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според член 31 став 5 од Законот, министерот со акт го пропишува начинот на остварување на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице, потребната документација која се приложува кон барањето за остварување на ова право, поблиску ги определува условите за остварување на ова право, составот и начинот на работа на стручната комисија од ставот 1 на овој член, начинот на водење евиденција за издадени наоди и содржината на образецот за давање на наод, оцена и мислење за утврдување на потребата за помош и нега од друго лице.

Одредбата се оспорува во деловите: „начинот на остварување на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице“ и „поблиску ги определува условите за остварување на ова право“.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Според член 35 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност (став 1). Републиката им гарантира право на помош на немоќните и на неспособните за работа граѓани (став 2). Републиката им обезбедува посебна заштита на инвалидните лица и услови за нивно вклучување во општествениот живот (став 3).

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Според член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и донесува уредби и други прописи за извршување на законите, а според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002), министерот, меѓу другото, донесува правилници за извршување на законите кога за тоа е овластен со закон. Според член 56 став 1 од овој закон, со правилник се утврдуваат и разработуваат одделни одредби на законите и другите прописи заради нивно извршување, а според член 61 став 1 од овој закон, со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Според член 4 став 1 од Законот за социјалната заштита, социјалната заштита е организирана дејност од страна на Републиката за спречување и надминување на основните социјални ризици на кои е подложен граѓанинот, семејството и групи население во текот на животот (во натамошниот текст: корисници на социјална заштита). Според став 2 алинеја 1 на истиот член од Законот, под социјален

ризик во смисла на овој закон се подразбира: ризици по здравјето (болест, повреда и телесна попреченост).

Во Главата II од Законот, со наслов: „Услуги и мерки во социјалната заштита и социјалната работа“ е содржана и точката 4 со наслов: „Право на социјална помош“. Во оваа точка е содржано и посебното заглавие со наслов: Паричен надомест за помош и нега“, во кое се содржани членовите 30, 30-а, 30-б, 30-в, 30-г, 30д и 31 во кој спаѓаат и оспорените деловите, предмет на оваа иницијатива.

Според член 30 од Законот, право на паричен надоместок за помош и нега од друго лице има лице над 26-годишна возраст, со тешки и најтешки пречки во интелектуалниот развој, лице со потешка и најтешка телесна попреченост, потполно слепо лице, како и лице со трајни промени во здравствената состојба, на кое му е неопходна помош и нега од друго лице заради тоа што не може само да ги задоволува основните животни потреби, доколку ова право не може да го оствари врз основа на други прописи. Висината на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице се утврдува во зависност од обемот на потребата за помош и нега од друго лице и просечниот месечен приход на семејството на подносителот на барањето остварен во претходните три месеци пред поднесување на барањето.

Според член 30-а од Законот, потребата од помош и нега од друго лице во поголем обем има лице со тешки и најтешки пречки во интелектуалниот развој, лице со потешка и најтешка телесна попреченост, потполно слепо лице, како и лице со трајни промени во здравствената состојба, поради што не може само да ги задоволува основните животни потреби, не може ниту со помош на ортопедски помагала самостојно да се движи во станот или надвор од станот, самостојно да се храни, облекува, да ја одржува личната хигиена, ниту да ги врши основните физиолошки потреби (став 1). Потреба од помош и нега од друго лице во помал обем има лице кое поради трајни промени во здравствената состојба не може без помош од друго лице во потполност да ги задоволува основните животни потреби (став 2). Потреба од помош и нега од друго лице од ставовите 1 и 2 на овој член има лице кое поради привремена промена во здравствената состојба не може да ги задоволи основните животни потреби (став 3).

Според член 30-б од Законот, за лицата од членот 30-а став 1 на овој закон висината на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице изнесува 26% од основицата утврдена во членот

25 став 1 на овој закон (став 1). За лицата од членот 30-а став 2 на овој закон висината на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице изнесува 23% од основицата утврдена во членот 25 став 1 на овој закон (став 2).

Членот 30-в од Законот го содржи процентот на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице, кој се утврдува, меѓу другото, во зависност од остварениот просечен месечен приход на семејството, како и бројот на членовите на семејството.

Во членот 30-г од Законот е уредено што се смета или не се смета како приход врз основа на кој се утврдува висината на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице.

Во членот 30-г од Законот е уредено под кои околности мирува исплатата на ваков вид надоместок.

Од анализата на целината на одредбите од Законот за социјалната заштита, како и од анализата на цитираните одредби, во контекст на оспорените делови од одредбата произлегува дека законодавецот, меѓу другото, предвидел и овластување за министерот за труд и социјална политика со акт да го пропише начинот на остварување на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице, потребната документација која се приложува кон барањето за остварување на ова право, поблиску да ги определи условите за остварување на ова право, составот и начинот на работа на стручната комисија, начинот на водење евиденција за издадени наоди и содржината на образецот за давање на наод, оцена и мислење за утврдување на потребата за помош и нега од друго лице.

Од вака наведените овластувања, за подносителот на иницијативата спорно е овластувањето за пропишување на начинот на остварување на правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице и овластувањето за поблиско определување на условите за остварување на ова право, а од причина што смета дека тие можат да се пропишуваат само со закон и со колективен договор, а не со акт на министерот за труд и социјална политика.

Меѓутоа, во овој случај не станува збор за пропишување надвор од дадената законска рамка со оглед на фактот што во членовите 30, 30-а, 30-б, 30-в, 30-г и 30-д од Законот, законодавецот ги уредил критериумите и условите за остварување на овој вид на надоместок.

Имено, во членот 30 став 1 од Законот е определено во кои случаи се смета дека одредено лице има потреба од помош и нега од друго лице. Во ставот 2 на истиот член од Законот е определено дека висината на надоместокот е во зависност од обемот на потребата за помош и нега, како и од висината на просечниот месечен приход на семејството на подносителот на барањето.

Во членот 30-а од Законот, се определува што се смета за помош и нега од друго лице во поголем и помал обем, а во членот 30-б од Законот е определена висината на паричниот надоместок преку определување на соодветен процент од законски дефинирана основица.

Понатаму, во членот 30-в од Законот е определен начинот на пресметување на процентот на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице, кој, меѓу другото, зависи од остварениот просечен месечен приход на семејството, како и бројот на членовите на семејството. Во членот 30-г од Законот е уредено што се смета или не се смета како приход врз основа на кој се утврдува висината на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице, а во членот 30-г од Законот е уредено под кои околности мирува исплатата на ваков вид надоместок.

Оттаму, според Судот, со овластување министерот од соодветниот орган на државната управа со свој акт, врз основа на вака дадената законска рамка да го пропише начинот и условите за остварување на правото на овој вид надоместок, всушност се реализира техниката на имплементација на законските норми што е основна функција на извршната власт.

Што се однесува до прашањето, пак, дали министерот ќе се движи или ќе излезе од рамките утврдени во членот 56 и 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, при разработката на начинот на остварување на правото на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице, според Судот, тоа е прашање што би можело да биде предмет на оценување само во случај кога би се работело за оспорување на конкретен пропис и акт што е донесен во смисла на овластувањето утврдено во оспорените одредби.

Сумирајќи ја анализата на изнесените законски одредби, произлегува дека станува збор за комплексен закон, чии одредби не

можат да се гледаат изолирано, туку како една целина, пришто интенцијата на законодавецот била надлежниот министер преку поблиската разработка на остварувањето на ова право во подзаконски акт да ја оствари операционализацијата на одделни одредби на Законот заради нивно извршување.

Врз основа на изнесеното, произлегува дека оспорените делови од одредбите на Законот за социјалната заштита, разгледувани сами по себе, а и како целина на законскиот концепт, претставуваат доволно законско овластување, за да министерот за труд и социјална политика во функција на разработка донесе подзаконски акт.

Имајќи го предвид сето наведено, тргнувајќи од темелната вредност за поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска, Судот оцени дека министерот како еден од органите на извршната власт во овој случај, со вака дадените законски овластувања не навлегува во сферата на законодавната власт, како издвоена власт од извршната.

Оттаму, по однос на оспорените делови од одредбата на членот 31 став 5 од Законот за социјална заштита, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за нивната согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 34, член 35, член 51, член 68 став 1 алинеја 2, член 91 алинеја 1 и 5 и член 96 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова–Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.199/2006)

18.

У.бр.135/2006

- Решение за бесплатно доставување на податоци од страна на клириншката куќа до Централниот регистар на Република Македонија

- Resolution for free transmission of data on the part of the Clearing House to the Central Registry of the Republic of Macedonia

- Владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, утврдени во член 8 став 1 алинеја 3 и 7 од Уставот не се повредуваат со законското решение за бесплатно доставување на податоци од страна на клириншката куќа до Централниот регистар на Република Македонија.

- The rule of law and the freedom of the market and entrepreneurship, as the fundamental values of the constitutional order of the Republic of Macedonia, defined in Article 8 paragraph 1 lines 3 and 7 of the Constitution are not violated with the legal solution for free transmission of data on the part of the Clearing House to the Central Registry of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 2 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 11 став 3 од Законот за платниот промет („Службен весник на Република Македонија“ бр.32/2001, 50/2001, 52/2001, 103/2001, 37/2002, 41/2002, 61/2002, 42/2003 и 13/2006).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 11 став 3 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата, оспорената одредба намала основ во Уставот на Република Македонија, бидејќи наложувањето со закон акционерско друштво нешто да чини бесплатно било противу уставно. Имено, според подносителот на иницијативата и Централниот регистар на Република Македонија не требало да биде изземен од плаќањето на услуги или предизвикани трошоци. Ова од причина што за извршените услуги од делокругот на својата работа утврден во Законот за платниот промет, клириншката куќа требало да има право и овластување да наплаќа од сите заинтересирани субјекти, според исти економски мерила и критериуми, како што впрочем тоа го правеле и сите јавни и државни институции, како и самиот Централен регистар на Република Македонија согласно член 18 а од Законот за Централен регистар („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2001 и 49/2003). Со оглед на тоа што, законодавецот, според подносителот на иницијативата, направил разлика помеѓу учесниците во работата на клириншката куќа, од една страна и Централниот регистар од друга страна, кој единствено бил повластен и привилегиран со што се нарушувала еднаквата положба на субјектите на пазарот, се повредувале член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и член 55 став 2 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според содржината на член 11 од Законот за платниот промет, носителот на платниот промет е должен податоците од својот регистар на иматели на сметки да ги достави до единствениот регистар на иматели на сметки (став 1).

Клириншката куќа која го води единствениот регистар на иматели на сметки е должна да ги достави податоците за имателите на сметките и сметките кои ги водат носителите на платниот промет во Централниот регистар (став 2).

Клириншката куќа податоците од ставот 2 на овој член ги доставува до Централниот регистар без надомест (оспорениот став 3).

Учесникот во платниот промет е должен за настанатите статусни и други промени писмено да ги извести носителите на

платниот промет кај кои има сметка најдоцна во рок од три дена од денот на настанатите промени (став 4).

Единствениот регистар на иматели на сметки се води во клириншка куќа (став 5).

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според член 55 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото (став 1). Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот (став 2). Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето (став 3).

Според член 2 од Законот за платниот промет, "учесник во платниот промет" е домашно или странско, правно или физичко лице кое врши регистрирана дејност или друго физичко лице, кое врши плаќања во денари преку носителите на платниот промет.

Според член 3 од Законот, носители на платниот промет се Народната банка на Република Македонија (во натамошниот текст: Народна банка) и банките кои добиле дозвола за вршење на платен промет согласно со закон.

Според член 12 од Законот, носителот на платниот промет е должен да го извести единствениот регистар на иматели на сметки за отворање и укинување на сметката и за статусни промени на учесникот во платниот промет, најдоцна до крајот на работното време на единствениот регистар на иматели на сметки на денот на приемот на известувањето (став 1). Носителот на платниот промет не смее да извршува платен промет преку сметката на учесникот, доколку не постапил согласно со став 1 од овој член (став 2).

Според член 13 од Законот, податоците од единствениот

регистар на иматели на сметки може да се користат под услови утврдени со закон.

Според член 19 од Законот, за утврдување и пребивање на плаќањата на носителите на платниот промет врз основа на меѓубанкарски плаќања, утврдување и пребивање на други меѓубанкарски трансакции, поврзување и размена на податоци меѓу банките, поврзување и размена на податоци и банки со други субјекти, водење на бази на податоци од меѓубанкарски интерес, изработка на информациона системи од интерес на меѓубанкарското работење и изработка на други информациона системи се основа клириншка куќа (став 1). Начинот, видот и висината на плаќањата кои се основа за работата на клириншката куќа се уредуваат со актите на клириншката куќа (став 2).

Според член 20 од Законот, клириншката куќа има својство на правно лице, кое се запишува во трговскиот регистар (став 1). Клириншката куќа ја основаат носителите на платниот промет (став 2).

Според член 21 од Законот, учесници во работата на клириншката куќа се носителите на платниот промет (став 1). Учесниците во работата на клириншката куќа отвораат сметка за пресметка (став 2). Меѓусебните права и обврски на клириншката куќа и учесниците во работата на клириншката куќа се уредуваат договорно (став 3). Надзор врз работата на клириншката куќа врши Народната банка (став 4).

Според член 1 од Законот за Централен регистар („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2001, 49/2003 и 109/2005), со овој закон се уредува: основањето, организацијата и делокругот на работа на Централниот регистар на Република Македонија (во натамошниот текст: Централен регистар); односите меѓу овој регистар и другите основни регистри (во натамошниот текст: основни регистри) и нивните корисници; односите со други правни субјекти; како и прашањата сврзани со внесувањето, обработката, чувањето и дистрибуирањето на релевантни податоци од Централниот регистар до корисниците на тие податоци.

Според член 2 од Законот, Централен регистар се основа, како централна информативна база на правни и друг вид релевантни податоци, кои согласно со овој или друг закон или со договор се внесуваат во него. Централниот регистар има својство на правно лице

со права, обврски и одговорности утврдени со овој закон. Седиштето на Централниот регистар е во Скопје.

Според член 3 од Законот, во Централниот регистар се основаат основни регистри врз основа на други закони, во кои се конституираат права, како и регистри во кои не се конституираат права (став 1). Во Централниот регистар се водат и основни регистри кои се предвидени со други закони надвор од Централниот регистар (став 2).

Според член 9 став 2 од Законот, податоците кои се однесуваат, меѓу другото на стекнат статус на трговско друштво или статус на друг вид на правно лице и годишни сметки задолжително се внесуваат во Централниот регистар.

Според член 18 а од Законот, за извршените услуги од делокругот на својата работа, кој е утврден со овој или друг закон, а кои се однесуваат на упис, внесување, обработување, обединување, класифицирање, селектирање, складирање, чување и користење на податоците во Централниот регистар на Република Македонија, како и дистрибуирање на податоците до заинтересираните корисници, Централниот регистар на Република Македонија наплаќа соодветен надоместок кој се утврдува со Тарифа на Централниот регистар, која ја донесува Управниот одбор на Централниот регистар, а на која согласност дава Владата на Република Македонија (став 1).

Надоместокот од ставот 1 на овој член не се наплаќа од корисниците и единките корисници на средства од Буџетот на Република Македонија од областа на законодавната, извршната и судската власт (став 2).

Според член 21 од Законот, Централниот регистар обезбедува техничка можност за меѓусебна поврзаност на основните регистри и другите правни субјекти кои врз основа на овој или друг закон или договор, внесуваат правни и друг вид релевантни податоци.

Владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија се остварува меѓу другото и со еднаквоста на давањата и примањата на субјектите учесници во правниот промет, кој принцип наоѓа свој посебен одраз и во слободата на пазарот и претприемништвото и еднаквата правна положба на сите субјектите на пазарот. Меѓутоа, Уставот поконкретно не уредува во кои случаи субјектите во правните односи воопшто, па

и субјектите на пазарот ќе ги остваруваат меѓусебните односи со или без надоместок и оставил ова прашање да биде предмет на законско или договорно уредување.

Притоа, Народната банка на Република Македонија и воопшто банките имаат специфична улога и положба на пазарот, со оглед на нивното дејствување како активни учесници и носители на платниот промет со значајна функција во економскиот свера на една земја.

Со оглед на околноста што нивното работење во голема мерка влијае врз севкупната состојба во сферата на ликвидноста на плаќањата како во државата така и кон странство истите имаат нешто поинаква положба на пазарот од останатите субјекти-учесници на пазарот.

Оттаму, со цел да се утврди како се поставени на пазарот, како се остварува претприемништвото и какви се меѓусебни односи на клириншката куќа и Централниот регистар, од аспект на наводите од иницијативата, во претходната постапка, беше неопходно да се направи анализа на цитираните одредби од двата закона.

Имено, Народната банка и банките кои добиле дозвола за вршење на платен промет, согласно со закон, како носители на платениот промет (член 2 од Законот за платниот промет) имаат обрвска да го известат единствениот регистар на иматели на сметки (член 12) за отворање и укинување на сметката и за статусни промени на учесникот во платниот промет (член 2).

Носителот на платниот промет е должен податоците од својот регистар на иматели на сметки да ги достави до единствениот регистар на иматели на сметки кој го води клириншката куќа и таа без надоместок овие податоци понатаму го доставува до Централниот регистар (оспорениот член 11 став 3). Инаку, носителите на платниот промет основаат клириншка куќа (член 19), со цел вршење на меѓубанкарски трансакции, размена на податоци и слично.

Од понатамошната анализа на одредбите од Законот за Централниот регистар Судот го утврди следното:

Централниот регистар е централна информативна база на правни и друг вид релевантни податоци, кои согласно со овој или друг закон или со договор се внесуваат во него (член 2). Во Централниот регистар се водат и основни регистри кои се предвидени со други закони надвор од Централниот регистар (член 3 став 2) или како што

е случајот со единствениот регистар на имателите на сметки, според Законот за платниот промет.

Притоа, според член 9 став 2 од Законот, податоците кои се однесуваат на стекнат статус на трговско друштво или статус на друг вид на правно лице и годишни сметки задолжително се внесуваат во Централниот регистар, што значи дека задолжителноста се однесува и по однос на сметките на сите учесници во платниот промет.

Понатаму, во членот 18 а став 1 од Законот е определено општо правило според кое Централниот регистар е овластен да наплати, меѓу другото за внесување на податоците во неговата централна информативна база. Меѓутоа, од ова правило, во ставот 2 од истиот член од Законот е содржан исклучок, според кој од корисниците и единките корисници на средства од Буџетот на Република Македонија од областа на законодавната, извршната и судската власт за упис, внесување, обработување, обединување, класифицирање, селектирање, складирање, чување и користење на податоците во Централниот регистар на Република Македонија не се наплаќа надоместок.

Притоа, според означувањето на Законот за централниот регистар во иницијативата произлегува дека на подносителот на иницијативата како да не му е позната содржината на член 18 а став 2 од Законот, која станала составен дел на интегралниот текст од Законот со член 1 од Законот за дополнување на Законот за Централен регистар („Службен весник на Република Македонија,, бр.109/2005).

Исто така, според Судот, од значење е и содржината на членот 21 од Законот, според која Централниот регистар обезбедува техничка можност за меѓусебна поврзаност на основните регистри и другите правни субјекти кои врз основа на овој или друг закон или договор, внесуваат правни и друг вид релевантни податоци. Оттаму, централната информативна база на Централниот регистар ги добива податоците од страна на правните субјекти чија обврска за доставување на податоците до него, може да произлезе како од Законот за централниот регистар, така и од други закони.

Врз основа на изнесеното, по однос на наводите од иницијативата за нееднаквост на субјектите на пазарот создадена на начин што законодавецот го ослободува Централниот регистар на

Република Македонија да и плати надоместок на клириншката куќа при доставувањето на податоците, наспроти останатите субјекти кои доставуваат податоци до него, Судот оцени дека се неосновани.

Имено, клириншката куќа е субјект кој е задолжен за водење на единствениот регистар на имателите на сметки, во кој регистар се содржани податоци од особена важност за стабилноста и функционирањето на монетарниот и девизен пазар на државата и како таква таа има законска обврска овие податоци задолжително да ги достави до Централниот регистар на Република Македонија, кој всушност е систем од основни и други регистри. Притоа, Централниот регистар не само на клириншката куќа, туку и на корисниците и единките корисници на средства од Буџетот на Република Македонија од областа на законодавната, извршната и судската власт не им плаќа надоместок при приемот на податоци од нив.

Оттаму, според Судот, во оспорената одредба бесплатниот трансфер на податоци не се предвидува според карактерот на субјектот што ги доставува податоците, туку според карактерот на правно релевантните податоци од значење за целината на информа-тивната база на податоци, што ја води Централниот регистар на Република Македонија, а со такви правни и друг вид релевантни податоци, меѓу другите, располага клириншката куќа, како и носителите на извршната, законодавната и судската власт, корисници на Буџетот на Република Македонија.

Врз основа на изнесеното, исто така, произлегува дека е неоснован наводот од иницијативата за противуставно наложување на акционерските друштва да чинат нешто бесплатно, бидејќи карактерот или видот на субјектот, односно дали е во прашање клириншка куќа која не остварува добивка за доставените податоци или Централниот регистар кој не плаќа при примањето на податоците е без правно релевантно значење. Од значење за бесплатноста на настанатиот однос единствено е важен карактерот на податоците што се од значење.

Напротив, според Судот, за ваков вид на податоци само бесплатниот начин на вршење на услугата води кон сигурно прибирање на правно релевантните податоци од значење за целината на информативна база и одржување на системот на евиденција пропишан со закон, што не би било така кога прибирањето на овие податоци би се вршело со надоместок.

По однос на наводот од иницијативата дека клириншката куќа за извршените услуги требала, исто така, да има право да наплаќа од заинтересираните субјекти, како што тоа го правеле јавните и државни институции, вклучувајќи го и Централниот регистар, Судот оцени дека е неснован. Ова пред се од причина што оспорената одредба воопшто не уредува какви права има клириншката куќа при вршење на услуги на заинтересирани субјекти, туку уредува обврска за задолжително доставување на бараните податоци од страна на клириншката куќа до Централниот регистар, во овој случај без надоместок. Значи одредбата ја регулира релацијата помеѓу клириншката куќа и Централниот регистар, но не и релациите со останатите заинтересирани субјекти. Од друга страна ваквиот навод упатува на барање за оценка на законската одредба, според содржина што подносителот на иницијативата смета дека треба да ја има, а не според содржина што ја има, за што Уставниот суд не е надлежен да одлучува.

Оспорената одредба, исто така, според изнесената содржина, не прави разлика помеѓу учесниците во работата на клириншката куќа и Централниот регистар, од причина што учесниците во работата на клириншката куќа се трет субјект, кој не е опфатен во оспорената одредба. Таа ја решава релацијата исклучиво помеѓу клириншката куќа и Централниот регистар, без инволвирање на учесниците во работата на клириншката куќа во таа релација и не уредува на кој начин клириншката куќа ги прибира потребните податоци од учесниците во нејзината работа и дали за тоа наплаќа надоместок.

Конечно, со оспорената одредба не се создава повластена и привилегирана положба за Централниот регистар од причина што ваква положба не се создава врз основа на законска забрана да се наплати при прибирање на податоците. Дали понатаму од така бесплатно прибраните податоци од клириншката куќа Централниот регистар остварува некаква добивка, не е прашање што може да биде предмет на уставносудска оценка.

Врз основа на наведеното пред Судот не се постави прашањето за согласност на оспорената законска одредба со член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и член 55 став 2 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.135/2006)

19.

У.бр.223/2006

- Овластување Владата на Република Македонија да ги пропишува висината и начинот на плаќање на трошоците

- Empowerment of the Government of the Republic of Macedonia to prescribe the amount and the manner of payment of costs

- Овластувањето дадено во Законот, Владата на Република Македонија да ги пропишува висината и начинот на плаќање на трошоците за тестирање на растенија, растителни производи и други објекти кои се вршат на барање на фитосанитарен инспектор заради утврдување на здравјето на растенијата, како и на трошоците за техничка обука за добивање овластување за издавање пасоши за растенијата, во услови кога во Законот има критериуми и параметри за определување на висината на трошоците, е во согласност со Уставот на Република Македонија.

- The power vested in the Law for the Government of the Republic of Macedonia to prescribe the amount and the manner of payment of the costs for testing plants, vegetable products and other objects that is made upon the request of a phytosanitary inspector in order to establish the health of plants, as well as of the costs for technical training in order to obtain authorisation for issuing passports for plants, in conditions when the Law contains criteria and parameters for the determination of the amount of the costs, is in accordance with the Constitution of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 57 став 6 од Законот за здравјето на растенијата („Службен весник на Република Македонија“ бр.29/2005).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата ставот 6 на членот 57 од Законот за здравјето на растенијата во кој било предвидено дека висината на посебниот надоместок, како и начинот на неговото плаќање, видот и количеството на растенијата, растителните производи и други објекти и преедмети за кои се плаќа надоместок, како и висината и начинот на плаќање на трошоците од ставовите 1, 3 и 4 на овој член ги пропишува Владата на Република Македонија, не бил во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 4, членот 68 став 1 алинеја 2 и членот 91 алинеи 1 и 5 од Уставот на Република Македонија.

Ова од причина што според наводите во иницијативата, во оспорениот член, а ниту во другите одредби од Законот, не биле препишани критериуми, односно рамка за пропишување на висината на посебниот надоместок, видот и количеството на растенијата, растителните производи и други објекти и предмети за кои се плаќало надоместок, како и висината на плаќање на трошоците од ставовите 1, 3 и 4 на овој член, туку тоа со оспорената законска одредба било препуштено Владата на Република Македонија изворно да го пропишува со свој пропис, што според подносителот на иницијативата водело кон мешање на извршната во законодавната власт.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 57 став 1 од Законот за здравјето на растенијата сите трошоци за тестирање на растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои се извршени на барање на фитосанитарен инспектор за утврдување на здравјето на растенијат а во случај кога резултатите од анализата не се во корист на сопственикот се на товар на сопственикот од кого биле земени пробите.

Во став 2 на истиот член е предвидено дека сите трошоци за мерките наведени во овој закон, преземени за обезбедување на здравјето на растенијата, се на товар на сопственикот.

Според став 3 од член 57 од Законот, трошоците за техничка обука за добивање овластување за издавање пасоши за растенија се на товар на кандидатот.

Според став 4 од членот 57 од Законот, трошоците за сите овластувања кои произлегуваат од овој закон се на товар на правното и физичкото лице што се овластени.

Според став 5 од членот 57 од Законот, за вршење на фитосанитарна инспекција се плаќа посебен надоместок.

Според став 6 на членот 57 од Законот, висината на посебниот надоместок, како и начинот на неговото плаќање, видот и количеството на растенија, растителни производи и други објекти и предмети за кои се плаќа надоместок, како и висината и начинот на плаќање на трошоците од ставовите 1, 3 и 4 на овој член ги пропишува Владата на Република Македонија. (оспорен дел)

Според став 7 на член 57 од Законот, средствата од ставовите 1, 3 и 4 и надоместокот од ставот 5 на овој член се приход на Буџетот на Република Македонија, а ќе се користат за вршење на превенции и мерки од областа на здравјето на растенијата од страна на Фитосанитарната управа, согласно со Годишната програма за здравје на растенијата што ја донесува Владата на Република Македонија.

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Според член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Според член 1 од Законот за здравјето на растенијата, со овој Закон се уредува здравјето на растенијата, мерките и обврските во врска со појавата на штетните организми кај растенијата, растителните производи и други објекти и предмети, превенција од нивно внесување и ширење, мерки за сузбивање, биолошки мерки за заштита на растенијата, протекот и размена на информации и информатичкиот систем, трошоци и надоместоци, надлежност на органите, овластените служби, органи и тела во областа на здравјето на растенијата и се уредуваат и други прашања од областа на здравјето на растенијата.

Според член 4 од овој закон, растенијата како добра од општ интерес за Републиката имаат посебна заштита утврдена со овој закон. Здравјето на растенијата е право и одговорност на Република Македонија, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Фитосанитарната управа, Државната фитосанитарна лабораторија, давателите на јавни услуги, органи и тела на сопствениците.

Според член 5 на овој закон Фитосанитарната управа има обврска да организира, контролира и спроведува превенција од внесување и ширење на штетни организми и нивно сузбивање, биолошки мерки за заштита на растенијата, интегрална заштита, следи и прогнозира штетни организми, прибира, користи и разменува податоци и информации од областа на здравјето на растенијата.

Фитосанитарната управа и давателите на јавни услуги соработуваат при спроведувањето на следењето на здравјето на растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети, заради откривање и известување за појава или ширење на штетни организми и нивно сузбивање.

Давателите на јавни услуги го известуваат фитосанитарниот инспектор и/или Фитосанитарната управа без одложување, за

сите нови или неочекувани појави на штетни организми вклучени во Листата I.A и Листата II.A од членот 7 став 2 точка 1 на овој закон.

Фитосанитарната управа и давателите на јавни услуги во соработка ги извршуваат мерките и задачите од областа на следењето и прогнозирањето на штетни организми и други технички работи од областа на здравјето на растенијата.

Државната фитосанитарна лабораторија соработува со Фитосанитарната управа и давателите на јавни услуги за дијагностицирање и детерминирање на штетни организми и други испитувања и предлагање на мерки.

Според член 6 од истиот Закон сопственикот мора да ги контролира растенијата кои ги одгледува, растителните производи и другите објекти и предмети кои ги поседува или на друг начин ги користи или третира, со цел за откривање на појава или ширење на штетни организми.

Сопственикот треба веднаш да го извести фитосанитарниот инспектор и/или давателите на јавни услуги, кои ја известуваат Фитосанитарната управа за сите нови или неочекувани појави на штетни организми вклучени во Листата I.A и Листата II.A. Сопственикот мора да преземе мерки утврдени од страна на Фитосанитарната управа за спречување на ширењето на штетните организми и нивно сузбивање.

Доколку сопственикот не ги спроведе мерките од ставот 2 на овој член фитосанитарниот инспектор наредува нивно спроведување на трошок на сопственикот.

Сите други лица кои заради карактерот на својата работа се сомневаат или забележале нова или неочекувана појава на штетни организми, се должни според овој закон да го информираат фитосанитарниот инспектор и/или Фитосанитарната управа.

Според член 23 од Законот пратките за кои е задолжителна фитосанитарна инспекција можат да бидат увезени преку одредени места на влез во Република Македонија кои ги исполнуваат условите за извршување на фитосанитарна инспекција според овој закон.

Условите за вршење на фитосанитарна инспекција ги пропишува и места на влез ги определува Владата на Република Македонија.

Според член 24 од овој закон пратките од Листата В.Б И кои се увезени во земјата, нивното пакување, и доколку е потребно и возилото во кои биле транспортирани, мораат да бидат подложени на фитосанитарна инспекција.

Со Фитосанитарната инспекција треба да се утврди дали пратките:

- се придружени со фитосанитарен сертификат;
- не се нападнати од штетни организми од листите I.A и II.A;
- не содржат растенија, растителни производи или други објекти и предмети на Листата III.A и
- ги исполнуваат посебните фитосанитарни услови наведени во Листата IV.A.

Пратките од ставот 1 на овој член мораат да имаат оригинален фитосанитарен сертификат издаден од земјата на потекло, освен кога посебните фитосанитарни услови наведени во Листата ИВ.А. или ИВ.Б за одделни видови пратки кои ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство можат да бидат исполнети и во земја која не е земја на потекло.

Пратките од ставот 1 на овој член кои по издавањето на фитосанитарен сертификат во земјата на потекло биле испратени, складирани, препакувани или поделени во друга земја која не е земја на потекло покрај оригиналниот сертификат или заверена копија на истиот мораат да имаат и фитосанитарен сертификат за реекспорт издаден во втората земја. Доколку таквите пратки претходно биле последователно увезувани во неколку различни земји и биле издадени повеќе од еден фитосанитарен сертификат за реекспорт, покрај оригиналниот фитосанитарен сертификат или негова заверена копија тие мораат да ги поседуваат и сите претходни фитосанитарни сертификати или нивни заверени копии.

Фитосанитарната инспекција може да биде извршена и за други пратки, доколку фитосанитарниот инспектор се сомнева дека истите претставуваат ризик по здравјето на растенијата на територијата на Република Македонија.

Начинот на вршење на фитосанитарната инспекција од ставот 1 на овој член го пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Од анализата на целината на одредбите од Законот за здравјето на растенијата, како и од анализата на оспорената одредба произлегува дека законодавецот предвидел критериуми и рамка врз основа на кои може Владата да ја пропишува висината на надоместоците кои се предвидени во оспорените законски одредби.

Имено, според Судот, ваквото овластување кое произлегува од оспорената одредба во Законот, има основа во одредбите од Законот за здравјето на растенијата, бидејќи во одделни одредби се содржани критериуми и параметри за определување на висината на посебниот надоместок, видот и количеството на растенијата, како и висината и начинот на плаќање на трошоците за тестирање на растенијата, за техничка обука за добивање овластување. Оттука, Судот оцени дека овластувањето во членот 57 став 6 од Законот претставува законска основа Владата на Република Македонија да донесе свој акт односно Одлука за утврдување на висината на надоместокот, поради што не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека во конкретниов случај станува збор за мешање на извршната со законодавната власт. Имено, Владата како носител на извршната власт работите од својата надлежност ги врши во рамките на Уставот и законот, меѓу кои е и донесување на прописи за извршување на законите, како што предвидува членот 91 од Уставот, што значи дека овластувањето во оспорената законска одредба Владата да донесува Одлука за определување на висината на надоместокот, претставува само операционализација на Законот.

Оттука, имајќи го предвид сето наведено, тргнувајќи од темелната вредност за поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска, според Судот Владата на Република Македонија, со вака дадените овластувања не навлегува во сферата на законодавната власт.

Со оглед на тоа, Судот оцени дека оспорената одредба не може да се доведе под сомнение по однос на нејзината согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 4, како и со членовите 51, 68 став 1 алинеја 2 и 91 алинеи 1 и 5 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.223/2006)

20.

У.бр. 66/2006

- Овластување на Комисијата за хартии од вредност да ја утврди висината на надоместоците (поведување на постапка)

*- Empowerment of the Commission for Securities to define the amount of fees
(initiation of a procedure)*

- Даденото законско овластување на Комисијата за хартии од вредност да ја утврдува висината на надоместоците што таа ги наплатува, при отсуство на критериуми и рамка врз основа на кои би се утврдувала нивната висина во Законот за хартии од вредност, остава можност за арбитрерност и води кон утврдување на права и обврски на граѓаните и правните лица со подзаконски акт што е спротивно на уставното начело на владеењето на правото.

- The granted legal power for the Commission for Securities to define the amount of the fees that its charges, in the absence of criteria and a framework on the basis of which their amount would be determined in the Law on Securities, leaves a possibility for arbitrariness and leads to the definition of rights and obligations for citizens and legal entities by a sub-legal act which is in contradiction with the constitutional principle of the rule of law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 и 9 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на:

- уставноста на член 14 став 3, член 27 став 8 и член 227 ставови 2 и 3 од Законот за хартии од вредност ("Службен весник на Република Македонија" бр. 95/2005) и

- уставноста и законитоста на Тарифникот за содржината и висината на одделни надоместоци што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија бр. 76/2006).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Тарифникот за висината на одделни надоместоци што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 23/2001, 54/2001, 27/2002, 76/2002 и 6/2005).

3. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 227 ставови 2 и 3 од Законот означен во точката 1 од ова решение и на уставноста и законитоста на актот означен во точката 2 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека со член 227 став 2 и 3 од Законот за хартии од вредност, законодавецот предвидел овластување на Комисијата за хартии од вредност да ја утврдува со тарифник содржината и висината на надоместоците од ставот 1 на член 227 од наведениот закон, без да ги определи критериумите врз основа на кои Комисијата би ја определувала содржината и висината на надоместоците. Поради тоа, подносителот на иницијативата смета дека оваа одредба била спротивна на членот 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 33, член 51, член 68 став 1 алинеја 3 и член 91 алинеја 5 од

Уставот на Република Македонија. Ова и од причина што утврдувањето на критериуми и мерила за определување на конкретната содржина и висина на надоместоците претставувало законска материја. Даденото законско овластување на Комисија за хартии од вредност да ја утврдува со свој тарифник содржината и висината на надоместоците без постоење на законска рамка не можело да биде ниту во функција на утврдување и разработка на одделни законски одредби заради нивно извршување и води кон утврдување на права и обврски за граѓаните и правните лица во подзаконски акт, што било спротивно на член 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа. Според подносителот на иницијативата, уредби и други прописи за извршување на законите може да донесува Владата на Република Македонија, а не и Комисијата за хартии од вредност.

Во однос на оспорениот Тарифник, подносителот укажува дека тој бил донесен врз основа на одредби од Законот за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија бр. 63/2000, 103/2000, 34/2001, 4/2002, 37/2002, 31/2003, 85/2003 и 96/2004) кој престанал да важи со донесување на новиот Закон за хартии од вредност. Оспорениот Тарифник според тоа се заснивал врз одредба од закон кој престанал да важи, односно кој не е повеќе дел од правниот поредок. Поради тоа, подносителот на иницијативата смета дека оспорениот Тарифник во целина може да се доведе под сомнение за неговата согласност со владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок од член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот. Освен тоа, во член 227 став 1 од Законот за хартии од вредност се предвидени само 12 видови надоместоци, додека пак со оспорениот Тарифник се предвидени 26 надоместоци, дел од кои не произлегувале од оваа законска одредба. Тоа значи дека Комисијата за хартии од вредност вовела нови надоместоци надвор од оние предвидени со законот, што според подносителот на иницијативата, е уште еден доказ дека Комисијата за хартии од вредност ги пречекорила дадените законски овластувања и неосновано се збогатувала на штета на субјектите. Во поглед на висината на надоместоците, подносителот на иницијативата смета дека е енормно висока и нереална. Поради тоа оспорениот Тарифник не бил во согласност со член 181 и член 227 став 1 од Законот за хартии од вредност.

Врз основа на наведеното, подносителот на иницијативата предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на член 227 став 2 и 3 од Законот за хартии од вредност, како и уставноста и законитоста на Тарифникот за висината на одделни надоместоци што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот став 2 на член 227 од Законот, Комисијата ја утврдува со тарифник содржината и висината на надоместоците од ставот 1 на овој член. Според оспорениот став 3 на овој член, Владата на Република Македонија дава согласност на тарифникот од ставот 2 на овој член.

Судот на седницата исто така, утврди дека според член 14 став 3, трошоците за разгледување и одобрување на барањето за издавање одобрение паѓаат на товар на издавачот согласно со Тарифникот на Комисијата од членот 227 став 2 на овој закон. Според член 27 став 8 од Законот, трошоците за разгледување и одобрување на барањето за издавање одобрение паѓаат на товар на издавачот согласно со тарифникот од членот 227 став 2 на овој закон.

Во поглед на оспорениот тарифник, Судот на седницата утврди дека тој содржи 5 члена. Според член 1 од тарифникот, со овој тарифник се утврдува висината на одделни надоместоци што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност и понатаму е дадена листа на надоместоци со утврдена висина. Според членот 2 од тарифникот, надоместоците од член 1 на овој тарифник се уплатуваат еднократно на денарската жиро-сметка на Комисијата за хартии од вредност. Во членот 2-а од тарифникот, е утврден начинот на уплата на надоместокот од член 1 точка 24 од тарифникот. Во членот 3 од тарифникот е утврдено дека со денот на влегувањето во сила на овој тарифник престануваат да важат Одлуката за висината на надоместокот што се уплатува за давање одобрение за издавање на хартии од вредност („Службен весник на РМ бр. 58/1992), Одлуката за висината на одделните надоместоци што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 13/1998 и 17/2000) и Одлуката за утврдување на надоместок од реализирани берзански трансакции („Службен весник на Република Македонија“ бр. 106/2000). Според член 4 од тарифникот, на овој тарифник согласност дава Владата на Република Македонија. Според членот 5, овој тарифник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Судот на седницата исто така утврди дека по поднесувањето на иницијативата до Судот, на 12 јуни 2006 година Комисијата за хартии од вредност врз основа на оспорениот став 2 на член 227 од Законот за хартии од вредност донела пречистен текст на Тарифник за содржината и висината на одделни надоместоци што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија бр. 76/2006). Според член 1 од овој Тарифник, со овој тарифник се утврдува содржината и висината на одделни надоместоци што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност, по што следува листа на надоместоци во 33 точки. Според членот 2 од Тарифникот, надоместоците од членот 1 на овој тарифник се уплатуваат едникратно на денарската жиро-сметка на Комисијата за хартии од вредност и истите се неповратни. Со членот 3 од овој тарифник е предвидено дека со денот на влегувањето во сила на овој тарифник, престанува да важи Тарифникот за висината на одделните надоместоци што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 23/2001, 54/2001, 27/2002, 76/2002 и 6/2005), кој е всушност оспорен со иницијативата.

5. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 1 од Законот за хартии од вредност, со овој закон се уредуваат начинот и условите на издавање и тргување со хартии од вредност; начинот и условите за регистрирање на хартиите од вредност, утврдување и порамнување на трговските трансакции и нетрговските преноси со хартии од вредност, како и ограничувањата на правата од сопственоста на хартиите од вредност; начинот и условите за функционирање на пазарот на хартии од вредност и на овластените учесници на пазарот; обврските за обелоденување од страна на акционерските друштва со посебни обврски за известување, членовите на органите на управување, директорите и одделни акционери; забранетите дејствија во врска со работењето со хартии од вредност; статусот и надлежностите на Комисијата; начинот

и условите на работење на овластените учесници на пазарот при стечај и ликвидација и други прашања што се од значење за хартиите од вредност.

Со Законот за хартии од вредност е основана Комисијата за хартии од вредност, чиј статус, состав, функции и организација и работење се уредени во Глава VIII од Законот.

Според член 181 од Законот, во областа на пазарот на капитал се основа Комисија за хартии од вредност која претставува самостојно и независно регулаторно тело, со јавни овластувања утврдени со овој закон. Комисијата го регулира и контролира работењето со хартии од вредност на територијата на Република Македонија. Комисијата, во рамките на своите законски надлежности и овластувања, се грижи за законито и ефикасно функционирање на пазарот на хартии од вредност и за заштитата на правата на инвеститорите, со цел за постојано јакнење на довербата на јавноста во институциите на пазарот на хартии од вредност во Република Македонија. Комисијата има својство на правно лице. Седиштето на Комисијата е во Скопје.

Во членот 182 од Законот е уреден составот на Комисијата. Според овој член, Комисијата е составена од пет комисионери (членови) од кои еден е претседател. Мандатот на комисионерите (членовите) е пет години, со можност за реизбор. Претседателот и најмалку двајца комисионери (членови) се професионално ангажирани во Комисијата со полно работно време и не можат да имаат друга функција и да бидат вработени на друго работно место или да добиваат друг надомест освен платата како комисионери (членови) и надоместоци од повремени едукативни и авторски хонорари.

Според член 183 од Законот, претседателот и комисионерите ги избира и разрешува Собранието на Република Македонија, по предлог на Владата на Република Македонија.

Надлежностите на Комисијата се детално утврдени во член 184 од Законот, според кој Комисијата ги врши следниве функции:

- а) презема мерки за спроведување на овој закон и на законите кои се во нејзина надлежност;
- б) донесува подзаконски акти врз основа на законите кои се во нејзина надлежност;

в) презема мерки за спроведување на подзаконски акти врз основа на законите кои се во нејзина надлежност;

г) врши контрола над целокупната документација на издавачите на хартии од вредност, презема мерки и донесува одлуки за заштита на интересите на лицата кои се сопственици или инвестираат во хартии од вредност и спречува нечесни и незаконски дејствија поврзани со работењето со хартии од вредност;

д) издава дозволи, одобрености и согласности врз основа на овој закон и другите закони во нејзина надлежност;

ѓ) го регулира начинот на тргување со хартии од вредност на берзите;

е) врши следење на работењето на учесниците на пазарот на хартии од вредност;

ж) врши следење и контролирање на функционирањето на пазарот на хартии од вредност;

з) врши контрола на работењето на учесниците на пазарот на хартии од вредност;

с) одредува стандарди на конкуренција меѓу учесниците на пазарот на хартии од вредност, како и овластените друштва за управување со фондови, односно инвестиционите фондови, по пат на контроли или на друг начин;

и) дава согласност за именување на директори на правни лица учесници на пазари на хартии од вредност, вклучувајќи и директори на организационата единица во банката која е надлежна за вршење на услуги со хартии од вредност, како и директори на друштвата за управување со инвестициони фондови од Законот за инвестиционите фондови;

ј) ги одобрува барањата за издавање на хартии од вредност;

к) се грижи за законит, чесен и транспарентен пазар на хартии од вредност;

л) ги одобрува донесувањето и сите измени на актите на депозитарот и берзата;

љ) соработува со други институции во Република Македонија и надвор од неа;

м) донесува програма за работа, финансиски план и годишна сметка и го усвојува годишниот извештај за работењето на Комисијата;

н) врши избор на овластено друштво за ревизија и го усвојува извештајот на ревизијата на Комисијата;

њ) донесува акти, односно правилници за внатрешната организација на Комисијата и

о) врши други работи во врска со работењето со хартии од вредност согласно со овој закон и со други закони во нејзина надлежност.

Согласно член 185 од Законот, Комисијата донесува Статут на кој согласност дава Собранието на Република Македонија. Со Статутот на Комисијата се уредува организацијата, управувањето и раководењето, постапките за донесување акти и нивните изменувања и дополнувања, како и други прашања од надлежност на Комисијата.

Според член 190 став 1, Комисијата донесува правилници, по обезбедување на јавна расправа за предлог на правилници и поднесување на писмени забелешки од заинтересираните лица во период од 30 календарски дена.

Што се однесува до финансирањето на Комисијата, во членот 227 став 1, е предвидено дека средствата за работа на Комисијата се обезбедуваат од:

- а) надоместоци за одобренија за издавање хартии од вредност;
- б) надоместоци за дозволи за работење на сите овластени учесници на пазарот со хартии од вредност, односно брокерски куќи, берзи, депозитари, банки, брокери и инвестициони советници;
- в) надоместоци утврдени со Законот за инвестиционите фондови;
- г) надоместоци утврдени со Законот за преземање на акционерски друштва;
- д) надоместоци за согласност на актите на здруженијата на учесниците на пазарот на хартии од вредност;
- ѓ) надоместоци за согласност за именување на директори на учесниците на пазарот на хартии од вредност;
- е) надоместоци за реализирани берзански трансакции од кои берзите остваруваат приходи;
- ж) надоместоци од приходите на брокерските друштва;
- з) надоместоци од приходите на депозитари;
- с) надоместоци за вршење теренска контрола кај учесници на пазарот на хартии од вредност;
- и) надоместоци за разгледување и проверка на извештаите на акционерски друштва со посебни обврски за известување и

ј) други приходи што Комисијата ги остварува од своето работење.

Во оспорените ставови 2 и 3 на овој член, предвидено е дека Комисијата ја утврдува со тарифник содржината и висината на надоместоците од ставот (1) на овој член и дека Владата на Република Македонија дава согласност на тарифникот.

Од наведените одредби од Законот за хартии од вредност произлегува дека Комисијата за хартии од вредност е основана со Законот, како самостојно регулаторно тело, со јавни овластувања утврдени со овој закон.

Уставот на Република Македонија не содржи одредби кои директно се однесуваат на регулаторните тела, меѓутоа уставната основа за постоењето на регулаторните тела индиректно може да се изведе од одредбите на Амандман XX од Уставот, според кој за прекршоци определени со закон, санкција може да изрече орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања, како и од Амандман XXI, според кој правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон, и од член 50 од Уставот, според кој се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања. Имајќи предвид дека регулаторните тела вршат јавни овластувања определени со закон, произлегува дека овие уставни одредби се однесуваат и на регулаторните тела, па така со Амандманот XX на регулаторните тела им се дадени овластувања и да изрекуваат санкции, што претставува еден од начините на кој тие ја остваруваат функцијата на контрола заради примена на законите и другите прописи од нивната надлежност.

Комисијата за хартии од вредност е институција чија задача е да го регулира и да врши надзор над финансискиот пазар во Република Македонија и да го поттикнува неговиот развој. Поради тоа таа претставува регулатор на финансискиот пазар. Таа не претставува државен орган, туку самостојна и независна регулаторна институција која има голема одговорност, односно бројни регулаторни, надзорни, развојни и други функции.

Заради нејзината независност и самостојност, Комисијата за хартии од вредност не се финансира од Буџетот на Република Македонија, туку таа самостојно, согласно оспорениот член 227 од Законот, обезбедува средства за нејзината работа.

Подносителот на иницијативата одредбата од членот 227 став 2 и 3 ја оспорува од аспект на член 33 од Уставот, според која секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон, и од аспект на член 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, според која Собранието на Република Македонија ги утврдува јавните давачки. Повикувањето на овие уставни одредби според мислењето на Судот е несоодветно, бидејќи во конкретниот случај, надоместоците утврдени во членот 227 од Законот не претставуваат јавни давачки, туку надоместок за услуги и активности кои ги врши Комисијата за хартии од вредност на барање на субјектите.

Оспорената одредба, исто така, според Судот не би можела да се доведе во корелација со одредбата од член 8 став 1 алинеја 4 и член 91 став 1 алинеја 5 од Уставот, бидејќи Комисијата за хартии од вредност не претставува државен орган, односно орган на извршната власт, туку специфичен орган кој врши јавни овластувања, но кој е надвор од државната власт.

Од наводите во иницијативата, според кои Владата можела да донесува уредби и други прописи за извршување на законите произлегува дека подносителот го оспорува самото овластување на Комисијата да ја определува висината на надоместоците со подзаконски акт.

При оценката на овие наводи во иницијативата, според мислењето на Судот треба да се појде од положбата на Комисијата за хартии од вредност како самостојно и регулаторно тело, кое е задолжено за регулирање и контрола на работењето со хартии од вредност на територијата на Република Македонија. Како регулаторно тело на финансискиот пазар, Комисијата за хартии од вредност е надлежна за спроведување на Законот за хартии од вредност, Законот за инвестициони фондови и Законот за преземање на акционерски друштва. Меѓутоа, самостојноста и независноста на Комисијата за хартии од вредност и нејзината регулаторна функција се изразуваат и во овластувањето за донесување на сопствени акти заради примена на законите за чиешто спроведување таа е

надлежна, кои што акти имаат задолжителен карактер за сите учесници на пазарот на хартии од вредност.

Оттука, според Судот, не би требало да се проблематизира самото овластување на Комисијата за хартии од вредност, согласно Законот за хартии од вредност, да донесува подзаконски акти заради спроведување на законите од областа на пазарот на хартии од вредност. Во таа смисла за Судот не е спорно ниту овластувањето на Комисијата за хартии од вредност да донесува Тарифник за висината на надоместоците што таа ги наплатува, дотолку повеќе што Комисијата не се финансира од буџетски средства, туку од сопствени извори на приходи, односно од надоместоците утврдени во членот 227 од Законот.

Меѓутоа, одредбите од оспорените ставови 2 и 3 на член 227 од Законот, според Судот се доведуваат под сомнение од аспект на принципот на владеење на правото што како темелна вредност на уставниот поредок е утврден во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Ова поради тоа што во оспорената одредба не се содржани никакви критериуми, ниту пак рамка врз основа на кои би се утврдувала висината на надоместоците. Од формулацијата на членот 227 од Законот, исто така, не е сосема јасно за какви надоместоци станува збор, односно дали станува збор за надоместок на трошоци што ги прави Комисијата при одлучувањето, или пак се работи за надоместок во вид на цена за услугата. Врз основа на анализа на други одредби од Законот, може да се заклучи дека, во однос на некои од надоместоците (надоместок за одобрение за издавање на хартии од вредност), станува збор за трошоци што ги прави Комисијата. Така на пример согласно член 14 став 3 (одобрение за издавање на хартии од вредност по пат на јавна понуда), трошоците за разгледување и одобрување на барањето за издавање одобрение паѓаат на товар на издавачот согласно со Тарифникот на Комисијата од членот 227 став 2 на овој закон. Иста одредба е содржана во член 27 став 8 кој се однесува на давање на одобрение за издавање на хартии од вредност по пат на приватна понуда).

Оттука, според оценката на Судот, даденото законско овластување на Комисијата за хартии од вредност да ја утврдува висината на наведените надоместоци без постоење на законска рамка остава можност за арбитражност и води кон утврдување на права и обврски на граѓаните и правните лица со подзаконски акт што

е спротивно на уставното начело на владеењето на правото. Можноста од арбитражност на Комисијата при определувањето на висината на надоместоците е дотолку поголема ако се знае дека Комисијата обезбедува средства целосно од сопствени приходи, односно дека таа не се финансира од Буџетот, така што надоместоците утврдени во членот 227 всушност претставуваат извор на приходи од кои се финансира Комисијата, односно од кои таа обезбедува средства за работа.

Поради наведеното пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од член 227 ставови 2 и 3 од Законот за хартии од вредност со одредбата од член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Имајќи предвид, исто така, дека на оспорената одредба од член 227 став 2 се упатува во други одредби од Законот, поточно во одредбите од член 14 став 3 и член 27 став 8, Судот оцени по сопствена иницијатива да поведе постапка за оценување на уставноста и на овие одредби од Законот.

6. Во врска со оспорениот со иницијативата Тарифник за висината на одделни надоместоци што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 23/2001, 54/2001, 76/2002 и 6/2005), Судот утврди дека тој престанал да важи со донесувањето на новиот тарифник – Тарифник за содржината и висината на одделни надоместоци што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност. Овој тарифник е донесен на 12 јуни 2006 година од страна на Комисијата за хартии од вредност и тој е објавен во Службен весник на Република Македонија бр. 76/2006.

Со оглед на тоа што оспорениот Тарифник не е повеќе дел од правниот поредок, Судот утврди дека постојат процесни пречки за одлучување на судот по однос на овој оспорен акт, односно дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата во овој дел, согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд.

Имајќи предвид дека новиот тарифник е донесен по поднесувањето на иницијативата токму врз основа на оспорената одредба од членот 227 став 2 од Законот, со оглед на изнесените основи за сомневање во уставноста на одредба, Судот оцени по

сопствена иницијатива да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на овој тарифник.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова – Ристова, Мирјана Лазарова-Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов, а во однос на член 14 став 3 и член 27 став 8 во кој дел решението го донесе со мнозинство гласови.(У.бр. 66/2006)

У.бр. 66/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 70/1992), на седницата одржана на 4 јули 2007 година донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 14 став 3, член 27 став 8 и член 227 ставови 2 и 3 од Законот за хартии од вредност (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 95/2005) и Тарифникот за содржината и висината на одделни надоместоци што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија бр. 76/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

3. Уставниот суд на Република Македонија по иницијатива на Стамен Филипov од Скопје, со Решение У. бр. 66/2006 од 8 и 9 мај 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста на член 227 ставови 2 и 3 од Законот за хартии од вредност. Воедно Судот по сопствена иницијатива поведе постапка за оценување на уставноста

на член 14 став 3 и член 27 став 8 од истиот Закон, како и за уставноста и законитоста на Тарифникот, означен во точката 1 од оваа одлука.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот став 2 на член 227 од Законот, Комисијата ја утврдува со тарифник содржината и висината на надоместоците од ставот 1 на овој член. Според оспорениот став 3 на овој член, Владата на Република Македонија дава согласност на тарифникот од ставот 2 на овој член.

Судот на седницата исто така, утврди дека според член 14 став 3, трошоците за разгледување и одобрување на барањето за издавање одобрение паѓаат на товар на издавачот согласно со Тарифникот на Комисијата од членот 227 став 2 на овој закон. Според член 27 став 8 од Законот, трошоците за разгледување и одобрување на барањето за издавање одобрение паѓаат на товар на издавачот согласно со тарифникот од членот 227 став 2 на овој закон.

Судот на седницата утврди дека Тарифникот за содржината и висината на одделни надоместоци што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност бил донесен на 12 јуни 2006 година од страна на Комисијата за хартии од вредност, а врз основа на оспорениот став 2 на член 227 од Законот за хартии од вредност. Според член 1 од овој Тарифник, со овој тарифник се утврдува содржината и висината на одделни надоместоци што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност, по што следува листа на надоместоци во 33 точки. Според членот 2 од Тарифникот, надоместоците од членот 1 на овој тарифник се уплатуваат еднократно на денарската жиро-сметка на Комисијата за хартии од вредност и истите се неповратни. Со членот 3 од овој тарифник е предвидено дека со денот на влегувањето во сила на овој тарифник, престанува да важи Тарифникот за висината на одделните надоместоци што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 23/2001, 54/2001, 27/2002, 76/2002 и 6/2005).

5. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 1 од Законот за хартии од вредност, со овој закон се уредуваат начинот и условите на издавање и тргување со хартии од вредност; начинот и условите за регистрирање на хартиите од вредност, утврдување и порамнување на трговските трансакции и нетрговските преноси со хартии од вредност, како и ограничувањата на правата од сопственоста на хартиите од вредност; начинот и условите за функционирање на пазарот на хартии од вредност и на овластените учесници на пазарот; обврските за обелоденување од страна на акционерските друштва со посебни обврски за известување, членовите на органите на управување, директорите и одделни акционери; забранетите дејствија во врска со работењето со хартии од вредност; статусот и надлежностите на Комисијата; начинот и условите на работење на овластените учесници на пазарот при стечај и ликвидација и други прашања што се од значење за хартиите од вредност.

Со Законот за хартии од вредност е основана Комисијата за хартии од вредност, чиј статус, состав, функции и организација и работење се уредени во Глава ВИИИ од Законот.

Според член 181 од Законот, во областа на пазарот на капитал се основа Комисија за хартии од вредност која претставува самостојно и независно регулаторно тело, со јавни овластувања утврдени со овој закон. Комисијата го регулира и контролира работењето со хартии од вредност на територијата на Република Македонија. Комисијата, во рамките на своите законски надлежности и овластувања, се грижи за законито и ефикасно функционирање на пазарот на хартии од вредност и за заштитата на правата на инвеститорите, со цел за постојано јакнење на довербата на јавноста во институциите на пазарот на хартии од вредност во Република Македонија. Комисијата има својство на правно лице. Седиштето на Комисијата е во Скопје.

Во членот 182 од Законот е уреден составот на Комисијата. Според овој член, Комисијата е составена од пет комисионери (членови) од кои еден е претседател. Мандатот на комисионерите (членовите) е пет години, со можност за реизбор. Претседателот и

најмалку двајца комисионери (членови) се професионално ангажирани во Комисијата со полно работно време и не можат да имаат друга функција и да бидат вработени на друго работно место или да добиваат друг надоместок освен платата како комисионери (членови) и надоместоци од повремени едукативни и авторски хонорари.

Според член 183 од Законот, претседателот и комисионерите ги избира и разрешува Собранието на Република Македонија, по предлог на Владата на Република Македонија.

Надлежностите на Комисијата се детално утврдени во член 184 од Законот, според кој Комисијата ги врши следниве функции:

а) презема мерки за спроведување на овој закон и на законите кои се во нејзина надлежност;

б) донесува подзаконски акти врз основа на законите кои се во нејзина надлежност;

в) презема мерки за спроведување на подзаконски акти врз основа на законите кои се во нејзина надлежност;

г) врши контрола над целокупната документација на издавачите на хартии од вредност, презема мерки и донесува одлуки за заштита на интересите на лицата кои се сопственици или инвестираат во хартии од вредност и спречува нечесни и незаконски дејствија поврзани со работењето со хартии од вредност;

д) издава дозволи, одобрености и согласности врз основа на овој закон и другите закони во нејзина надлежност;

ѓ) го регулира начинот на тргување со хартии од вредност на берзите;

е) врши следење на работењето на учесниците на пазарот на хартии од вредност;

ж) врши следење и контролирање на функционирањето на пазарот на хартии од вредност;

з) врши контрола на работењето на учесниците на пазарот на хартии од вредност;

с) одредува стандарди на конкуренција меѓу учесниците на пазарот на хартии од вредност, како и овластените друштва за управување со фондови, односно инвестиционите фондови, по пат на контроли или на друг начин;

и) дава согласност за именување на директори на правни лица учесници на пазари на хартии од вредност, вклучувајќи и директори на организационата единица во банката која е надлежна за вршење на услуги со хартии од вредност, како и директори на

друштвата за управување со инвестициони фондови од Законот за инвестиционите фондови;

ј) ги одобрува барањата за издавање на хартии од вредност;

к) се грижи за законит, чесен и транспарентен пазар на хартии од вредност;

л) ги одобрува донесувањето и сите измени на актите на депозитарот и берзата;

љ) соработува со други институции во Република Македонија и надвор од неа;

м) донесува програма за работа, финансиски план и годишна сметка и го усвојува годишниот извештај за работењето на Комисијата;

н) врши избор на овластено друштво за ревизија и го усвојува извештајот на ревизијата на Комисијата;

њ) донесува акти, односно правилници за внатрешната организација на Комисијата и

о) врши други работи во врска со работењето со хартии од вредност согласно со овој закон и со други закони во нејзина надлежност.

Согласно член 185 од Законот, Комисијата донесува Статут на кој согласност дава Собранието на Република Македонија. Со Статутот на Комисијата се уредува организацијата, управувањето и раководењето, постапките за донесување акти и нивните изменувања и дополнувања, како и други прашања од надлежност на Комисијата.

Според член 190 став 1 од Законот, Комисијата донесува правилници, по обезбедување на јавна расправа за предлог на правилници и поднесување на писмени забелешки од заинтересираните лица во период од 30 календарски дена.

Што се однесува до финансирањето на Комисијата, во членот 227 став 1, е предвидено дека средствата за работа на Комисијата се обезбедуваат од:

а) надоместоци за одобренија за издавање хартии од вредност;

б) надоместоци за дозволи за работење на сите овластени учесници на пазарот со хартии од вредност, односно брокерски куќи, берзи, депозитари, банки, брокери и инвестициони советници;

в) надоместоци утврдени со Законот за инвестиционите фондови;

- г) надоместоци утврдени со Законот за преземање на акционерски друштва;
- д) надоместоци за согласност на актите на здруженијата на учесниците на пазарот на хартии од вредност;
- ѓ) надоместоци за согласност за именување на директори на учесниците на пазарот на хартии од вредност;
- е) надоместоци за реализирани берзански трансакции од кои берзите остваруваат приходи;
- ж) надоместоци од приходите на брокерските друштва;
- з) надоместоци од приходите на депозитари;
- с) надоместоци за вршење теренска контрола кај учесници на пазарот на хартии од вредност;
- и) надоместоци за разгледување и проверка на извештаите на акционерски друштва со посебни обврски за известување и
- ј) други приходи што Комисијата ги остварува од своето работење.

Во оспорените ставови 2 и 3 на овој член, предвидено е дека Комисијата ја утврдува со тарифник содржината и висината на надоместоците од ставот 1 на овој член и дека Владата на Република Македонија дава согласност на тарифникот.

6. Од наведените одредби од Законот за хартии од вредност произлегува дека Комисијата за хартии од вредност е основана со Законот, како самостојно регулаторно тело, со јавни овластувања утврдени со овој закон.

Уставот на Република Македонија не содржи одредби кои директно се однесуваат на регулаторните тела, меѓутоа уставната основа за постоењето на регулаторните тела индиректно може да се изведе од одредбите на Амандман XX од Уставот, според кој за прекршоци определени со закон, санкција може да изрече орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања, како и од Амандман XXI, според кој правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон, и од член 50 од Уставот, според кој се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања. Имајќи предвид дека регулаторните тела вршат јавни овластувања определени со закон, произлегува дека овие уставни одредби се

однесуваат и на регулаторните тела, па така со Амандманот XX на регулаторните тела им се дадени овластувања и да изрекуваат санкции, што претставува еден од начините на кој тие ја остваруваат функцијата на контрола заради примена на законите и другите прописи од нивната надлежност.

Комисијата за хартии од вредност е институција чија задача е да го регулира и да врши надзор над финансискиот пазар во Република Македонија и да го поттикнува неговиот развој. Поради тоа таа претставува регулатор на финансискиот пазар. Таа не претставува државен орган, туку самостојна и независна регулаторна институција која има голема одговорност, односно бројни регулаторни, надзорни, развојни и други функции.

Заради нејзината независност и самостојност, Комисијата за хартии од вредност не се финансира од Буџетот на Република Македонија, туку таа самостојно, согласно оспорениот член 227 од Законот, обезбедува средства за нејзината работа.

Подносителот на иницијативата одредбата од членот 227 ставовите 2 и 3 ја оспорува од аспект на член 33 од Уставот, според која секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон, и од аспект на член 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, според која Собранието на Република Македонија ги утврдува јавните давачки. Повикувањето на овие уставни одредби според мислењето на Судот е несоодветно, бидејќи во конкретниот случај, надоместоците утврдени во членот 227 од Законот не претставуваат јавни давачки, туку надоместок за услуги и активности кои ги врши Комисијата за хартии од вредност на барање на субјектите.

Оспорената одредба, исто така, според Судот не би можела да се доведе во корелација со одредбата од член 8 став 1 алинеја 4 и член 91 став 1 алинеја 5 од Уставот, бидејќи Комисијата за хартии од вредност не претставува државен орган, односно орган на извршната власт, туку специфичен и самостоен орган кој врши јавни овластувања.

При уставно-судската анализа на овластувањето на Комисијата да ја определува висината на надоместоците со подзаконски акт, Судот поаѓа од положбата на Комисијата за хартии

од вредност како самостојно и регулаторно тело, кое е задолжено за регулирање и контрола на работењето со хартии од вредност на територијата на Република Македонија. Како регулаторно тело на финансискиот пазар, Комисијата за хартии од вредност е надлежна за спроведување на Законот за хартии од вредност, Законот за инвестициони фондови и Законот за преземање на акционерски друштва. Меѓутоа, самостојноста и независноста на Комисијата за хартии од вредност и нејзината регулаторна функција се изразуваат и во овластувањето за донесување на сопствени акти заради примена на законите за чиешто спроведување таа е надлежна, кои што акти имаат задолжителен карактер за сите учесници на пазарот на хартии од вредност.

Според Судот, не би требало да се проблематизира самото овластување на Комисијата за хартии од вредност, согласно Законот за хартии од вредност, да донесува подзаконски акти заради спроведување на законите од областа на пазарот на хартии од вредност. Во таа смисла за Судот не е спорно ниту овластувањето на Комисијата за хартии од вредност да донесува Тарифник за висината на надоместоците што таа ги наплатува, дотолку повеќе што Комисијата не се финансира од буџетски средства, туку од сопствени извори на приходи, односно од надоместоците утврдени во членот 227 од Законот.

Меѓутоа, одредбите од оспорените ставови 2 и 3 на член 227 од Законот, според Судот не се во согласност со принципот на владеење на правото што како темелна вредност на уставниот поредок е утврден во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Ова поради тоа што во оспорената одредба не се содржани никакви критериуми, ниту пак рамка врз основа на кои би се утврдувала висината на надоместоците. Од формулацијата на членот 227 од Законот, исто така, не е сосема јасно за какви надоместоци станува збор, односно дали станува збор за надоместок на трошоци што ги прави Комисијата при одлучувањето, или пак се работи за надоместок во вид на цена за услугата. Врз основа на анализа на други одредби од Законот, може да се заклучи дека, во однос на некои од надоместоците (надоместок за одобрение за издавање на хартии од вредност), станува збор за трошоци што ги прави Комисијата. Така на пример согласно член 14 став 3 (одобрение за издавање на хартии од вредност по пат на јавна понуда), трошоците за разгледување и одобрување на барањето за издавање одобрение

паѓаат на товар на издавачот согласно со Тарифникот на Комисијата од членот 227 став 2 на овој закон. Иста одредба е содржана во член 27 став 8 кој се однесува на давање на одобрение за издавање на хартии од вредност по пат на приватна понуда.

Оттука, според оценката на Судот, даденото законско овластување на Комисијата за хартии од вредност да ја утврдува висината на наведените надоместоци без постоење на законска рамка остава можност за арбитрерност и води кон утврдување на права и обврски на граѓаните и правните лица со подзаконски акт што е спротивно на уставното начело на владеењето на правото. Можноста од арбитрерност на Комисијата при определувањето на висината на надоместоците е дотолку поголема ако се знае дека Комисијата обезбедува средства целосно од сопствени приходи, односно дека таа не се финансира од Буџетот, така што надоместоците утврдени во членот 227 всушност претставуваат извор на приходи од кои се финансира Комисијата, односно од кои таа обезбедува средства за работа.

Поради наведеното Судот утврди дека одредбата од член 227 ставови 2 и 3 од Законот за хартии од вредност не е во согласност со одредбата од член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Имајќи предвид, исто така, дека на одредбата од член 227 став 2 се упатува во други одредби од Законот, поточно во одредбите од член 14 став 3 и член 27 став 8, Судот оцени дека и овие одредби не се во согласност со наведениот член од Уставот.

Со оглед на фактот што Тарифникот за содржината и висината на одделни надоместоци што ги наплатува Комисијата за хартии од вредност е донесен врз основа на одредбата од членот 227 став 2 од Законот, Судот оцени дека тој не е во согласност со Уставот и со Законот за хартии од вредност.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова – Ристова, Мирјана Лазарова-Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани. (У.бр. 66/2006)

21.

У.бр.44/2007

- Воведување данок на додадена вредност

- Introduction of a value added tax

- Правото законодавецот да го воведува данокот на додадена вредност и истовремено да го уредува неговото пресметување и плаќање е во согласност со член 33 од Уставот на Република Македонија.

- The right for the legislator to introduce the value added tax and at the same time to regulate its calculation and payment is in line with Article 33 of the Constitution of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 23 точка 1 во делот: „со исклучок на првиот промет кој ќе се изврши во период до пет години по изградбата“ од Законот за данок на додадена вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр.44/1999, 59/1999, 86/1999, 11/2000, 8/2001, 21/2003, 19/2004, 33/2006, 45/2006 и 101/2006).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорениот дел на законската одредба не бил доволно прецизен и јасен и како таков не обезбедувал правна сигурност на граѓаните како еден од елементите на принципот на владеењето на правото.

Имено, според подносителот на иницијативата, од оспорениот дел не можело да се разбере кога ќе се смета дека е извршен првиот промет, периодот за кој се пресметува и плаќа данокот на додадена вредност, кога точно настанува даночниот долг и кога точно се смета дека е извршена изградбата, периодот од или до пет години по изградбата. Оттука, подносителот на иницијативата смета дека формулацијата на оспорениот дел на членот од Законот е недоволно прецизен и јасен и како таков не обезбедувал правна сигурност на граѓаните, како еден од елементите на принципот на владеење на правото.

Во поткрепа на ова, според иницијативата, биле и досегашните измени и дополнувања на Законот кои се однесуваат на членот 30 во однос на повластената стапка од 5%. Поради ова, можело да се заклучи дека постои различен законски даночен третман, кој не бил заснован врз целисходни и објективни критериуми.

Според тоа со оспорениот дел од одредбата се повредувала основната одредба на член 1 став 1 во делот „Република Македонија е социјална држава“, член 8 став 1 алинеја 3 и 8, член 9, член 55 став 1 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

Со иницијативата се предлага и донесување решение за запирање на извршување на поединечните акти преземени врз основа на оспорениот дел од членот 23 точка 1 од Законот.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 23 точка 1 од Законот за данок на додадена вредност е предвидено дека се ослободуваат од данок на додадена вредност прометот на станбени згради и станови, во оној дел, во кој истите се користат за станбени цели, со исклучок на првиот промет, кој ќе се изврши во период до пет години по изградбата.

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 8 од Уставот темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се

влaдeењeтo нa пpaвoтo и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичко и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 33 од Уставот секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Според член 35 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност. Републиката им гарантира право на помош на немоќните и на неспособните за работа граѓани. Републиката им обезбедува посебна заштита на инвалидните лица и услови за нивно вклучување во општествениот живот.

Според членот 51 од Уставот во Република Македонија законите морат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Законот за данокот на додадена вредност го воведува данокот на додадена вредност и го уредува неговото пресметување и плаќање. Данокот на додадена вредност како општ потршувачки данок, се пресметува и плаќа во сите фази на производството и трговијата, како и во целокупниот услужен сектор, освен ако поинаку не е пропишано со закон (член 1).

Законот за данокот на додадена вредност, исто така, утврдува што е предмет на одданочување со данокот на додадената вредност, даночната основа, даночните стапки, времето на настанување на даночниот долг, даночен должник, одбиток на претходниот данок и друго.

Имено, предмет на оданчување со данок на додадената вредност е прометот на добра и услуги, односно прометот опфаќа се што може да биде предмет во правниот промет.

Прометот на добра како предмет на оданочување претставува пренос на правото на располагање односно пренос на економската супстанца на доброто од исполнувачот спрема примателот на доброто.

Преносот на правото на располагање претставува дејствие од фактичка природа кое во правото е поврзано со граѓанско-правниот пренос на сопственоста.

Според Законот, даночната основа на данокот на додадена вредност е всушност износ на надоместокот што е добиен или што треба да се добие за прометот во кој не е вклучен данокот на додадена вредност. Во Законот, исто така, се утврдени и даночните стапки кои можат да бидат определени како општа даночна стапка од 18% и повластена даночна стапка од 5%. Општата даночна стапка од 18% се применува врз целокупниот промет и увоз, освен врз прометот и извозот кој се оданочува со повластена даночна стапка во случаи таксативно утврдени со закон.

Според Судот, кај данокот на додадена вредност се применуваат два типа даночни ослободувања: ослободувања без право на одбивка на претходниот данок (член 23) и ослободувања со право на одбивка на претходниот данок (членовите 24 и 25).

Кај првиот тип даночно ослободување, даночниот обврзник за тој промет станува краен потрошувач, кој не пресметува ДДВ на излезниот промет, но го губи правото на одбивка на претходниот данок, платен од него при набавките. Овој тип ослободување е непосакувано ослободување, тој е наметнат по сила на закон и го присилува даночниот обврзник - продавач на доброто или давател на услугата да ја зголеми продажната цена заради платениот данок при набавките. Ова значи дека кога прометот на доброто или услугата е со вакво ослободување, купувачот мора да плати повисока цена.

Кај вториот тип даночно ослободување, даночниот обврзник за тој промет не пресметува ДДВ, не го остварува правото на одбивка на претходниот данок платен од него при набавките. Со ова, тој ги продава своите добра и услуги по цени без ДДВ, но растоварени и со платениот данок при набавките. Ова е нејповолно за купувачите на добрата и услугите чиј промет е со вакво даночно ослободување.

Од анализата на оспорената одредба произлегува дека ослободен од данок без право на одбивка на претходни даноци е прометот со станбени згради и станови во оној дел во кој се користи за станбени цели. Од даночното ослободување се исклучува првата испорака извршена во рок од пет години по изградбата.

Даночното ослободување според член 23 точка 1 од Законот важи само за прометот на станбени згради и станови во оној дел, во кој истите се користат за станбени цели. Што се подразбира под станбена зграда и стан е утврдено во Законот за домување („Службен весник на Република Македонија“ бр.21/1998, 48/2000, 39/2003, 96/2004, 120/2005 и 13/2007). Доколку станбените згради и станови се испорачуваат заедно со земјиштето на кое се изградени, даночното ослободување го опфаќа и самото земјиште.

Ослободен од данок според Судот е само прометот на изградени станови и станбени згради. Поимот „изграден“ го претставува моментот на изготвување на записникот за техничка исправност на објектот. Градежните исполнувања кои не се состојат од промет на станбени згради и станови не се ослободени од данок, на пример поединечни градежни исполнувања од страна на занаетчиј по налог на носителот на градбата или на главниот изведувач (на пример изградба на карабина, ставање покрив, столарски работи и друго), испораката на полуготови објекти или на градежен материјал. Имено, оспорениот член 23 од Законот предвидува дека се ослободуваат од данок на додадена вредност прометот на станбени згради и станови, во оној дел, во кој истите се користат за станбени цели, со исклучок на првиот промет, кој ќе се изврши во период до пет години по изградбата.

Под почеток на изградба за даночни цели се подразбира моментот во кој настапила една од следните фактички ситуации: започнување на работи на ископ, издавање налог или специфициран налог на градежната фирма да отпочне со градењето, и довозување на градежен материјал на самото градилиште, кој по обем не е незначителен. Работите извршени пред овој момент, како на пример поднесување барање за добивање градежна дозвола или издавање на истата, не претставуваат почеток на градењето.

Станбената зграда или станот се смета за изграден во моментот на утврдување на тој факт во записникот за исправност на објектот.

Од изнесеното, според Судот може да се констатира дека од оспорената одредба на членот 23 од Законот произлегува дека под даночно ослободување не потпаѓа првиот промет на станбени згради и станови извршен во период до 5 години по изградбата на објектот и во тој период (до 5 години по изградбата) данокот на додадена вредност се пресметува со примена на пропорционални даночни стапки врз даночната основа според општата даночна стапка од 18%.

Од анализата на наведените законски одредби, се констатира дека со нив се уредува режимот на плаќање на данокот на додадена вредност и од кои произлегува дека предмет на оданочување на првиот промет се становите наменети за станбени цели што се извршува во рок од 5 години по изградбата како општо правило, независно од тоа за каква стапка ќе се определи законодавецот.

Оттука, легитимно право е на законодавецот да го воведува данокот на додадена вредност и истовремено да го уредува неговото пресметување и плаќање, а кое е во согласност со членот 33 од Уставот според кој секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Разгледувајќи ја оспорената законска одредба во контекст на наведените и другите одредби од Законот за данокот на додадена вредност, а притоа имајќи ги предвид причините поради кои се оспорува нејзината уставност во однос на членот 8 став 1 алинеи 3 и 8, член 9, член 35 и член 51 од Уставот, според Судот со неа не се повредува принципот на владеење на правото, ниту хуманизмот и социјалната правда, ниту пак се доведуваат во нееднаква положба граѓаните на Република Македонија. Оспорениот дел од оваа одредба според Судот е јасен и недвосмислен и ја обезбедува правната сигурност на граѓаните, како еден од елементите на принципот на владеење на правото.

Наводите во иницијативата дека со оспорениот дел од законската одредба граѓаните се доведувале во нееднаква правна положба бидејќи не сите граѓани се социјално обезбедни да го платат одредениот данок на додадена вредност, се неосновани, затоа што сите граѓани во истата правна ситуација имаат иста даночна обврска и се еднакви пред Уставот и законите, поради што не може да се постави прашањето за нејзината согласност ниту со членот 9 од Уставот.

Тргувајќи од наведените причини, а имајќи ја предвид оспорената законска одредба која е јасна и доволно прецизна, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот дел од одредбата од Законот со членовите 8 став 1 алинеја 3 и 8, член 9, член 35 и член 51 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и Игор Спировски. (У.бр.44/2007)

22.

У.бр.225/2006

- Утврдување на рамки и параметри за утврдување на надоместоците

- Definition of frameworks and parameters for the determination of fees

- Прашањето за утврдување на рамки и параметри за утврдување на надоместоците пропишани во оспорените одредби од членот 139 став 1 точка 5 и членот 166 став 1 од Законот, законодавецот, давајќи го овластувањето на управниот одбор, односно на Владата на Република Македонија, истовремено прецизно ги утврдил видовите на надоместоците за финансирањето на јавната установа - национален парк, односно средствата за заштита на природата, а определувањето на нивната висина е техничко прашање кое законот и не може да го решава.

- The issue for the definition of frameworks and parameters for the determination of the fees prescribed in the challenged provisions of Article 139 paragraph 1 item 5 and Article 166 paragraph 1 of the Law, granting the power to the Board of Directors, that is, to the Government of the Republic of Macedonia the legislator at the same time specifically defined the types of fees for the financing of the public institution – National Park -, that is, the funds for the protection of nature, and the determination of their amount is a technical issue which the law may not define.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 139 став 1 точка 5 и член 166 став 1 од Законот за заштита на природата („Службен весник на Република Македонија“ бр.67/2004 и 14/2006).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 139 став 1 точка 5 и членот 166 став 1 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата со оспорената одредба од член 139 став 1 точка 5 од Законот, овластувањето на Управниот одбор на национален парк да ја утврдува висината на надоместоците пропишани со закон немало уставна основа, затоа што тоа било во надлежност на Собранието на Република Македонија, односно таа била законска материја, а под определени услови тоа можело да го прави Владата на Република Македонија (член 91 алинеја 5 од Уставот) или евентуално органот на државната управа (член 96 од Уставот), а никако Управниот одбор. Освен тоа во Законот за заштита на природата не биле определени рамки и параметри за утврдување на висината на надоместоците, што се

давало можност со ваквото законско овластување да се прават разлики, нееднакво определување на висината на надоместоците и субјективизам. Во иницијативата понатаму се наведува дека според оспорениот член 166 став 1 од Законот, Владата на Република Македонија на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ја пропишува висината на надоместоците. Меѓутоа, во овој член или во некој друг член не биле пропишани критериуми, односно рамка за пропишување на висината на предметните надоместоци, со што се создавала можност за мешање на извршната власт во законодавната.

Поради тоа подносителот на иницијативата смета дека наведените законски одредби не биле во согласност со членовите 8 став 1 алинеи 3 и 4, 51, 68 став 1 алинеја 2 и 91 алинеи 1 и 5 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 139 став 1 точка 5 од Законот, Управниот одбор на национален парк ја утврдува висината на надоместоците пропишани со членот 141-а на овој закон.

Според оспорениот член 166 став 1 од Законот, Владата на Република Македонија на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ја пропишува висината на надоместоците пропишани со членот 161 точки 2, 3, 4 и 7 на овој закон.

4. Согласно член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, а според алинејата 9 од ставот 1 на наведениот член од Уставот, уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, исто така, е утврдена како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Во членот 91 алинеи 1 и 5 од Уставот е утврдено дека Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување, донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Со Законот за заштита на природата се уредува заштитата на природата преку заштита на биолошката и пределската разновидност и заштита на природното наследство, во заштитени подрачја и надвор од заштитени подрачја.

Во членот 2 од Законот е утврдено дека заштитата на природата претставува дејност од јавен интерес.

Со членот 66 став 1 од Законот се утврдени категориите на заштитените подрачја и тоа: 1) строг природен резерват; 2) национален парк; 3) споменик на природата; 4) парк на природата; 5) заштитен предел и 6) повеќе наменско подрачје.

Членот 72 од Законот утврдува дека националниот парк е просторно претежно неизменето подрачје на копно или вода со особени повеќекратни природни вредности, кое опфаќа еден или повеќе сочувани или незначително изменети екосистеми, а првенствено е наменет за зачувување на изворното природно, културно и духовно богатство. Во ставот 2 на овој член од Законот е утврдено дека националниот парк има научно истражувачка, културна, воспитно-образовна и туристичко-рекреативна намена.

Заради вршење на работите на управување и заштита на националниот парк, Владата на Република Македонија согласно членот 136 став 1 од Законот основа јавна установа - национален парк, а според ставот 2 на овој член од Законот, со актот за основање на јавната уставнова особено се уредува, меѓу другото, и начинот на вршење на дејноста од јавен интерес, меѓусебните права и обврски на Владата на Република Македонија и јавната установа - Национален парк.

Со националниот парк управува управниот одбор на националниот парк, кој согласно членот 138 од Законот го сочинуваат

пет члена, двајца претставници на основачот (Владата на Република Македонија), претставник на општините на чие подрачје се наоѓа националниот парк и двајца претставници на стручниот орган.

Надлежностите на управниот одбор се утврдени во членот 139 од Законот, меѓу кои и таа предвидена во оспорената алинеја 5 од ставот 1 на овој член од Законот, според која управниот одбор ја утврдува висината на надоместоците пропишани со членот 141-а на овој закон.

Од анализата на наведените законски одредби, а во контекст на наводите во иницијативата произлегува дека Управниот одбор на националниот парк како орган на управување на паркот има законско овластување да ја утврдува, меѓу другото, и висината на надоместоците согласно оспорениот член 139 став 1 алинеја 5 од Законот, од причина што наведените надлежности се утврдени во Законот, додека начинот на вршење на дејноста од јавен интерес, меѓусебните права и обврски на Владата на Република Македонија и јавната установа - национален парк, условите за вршење на дејноста ..., како и тоа дека условите под кои основачот може еднострано да ги измени условите по основањето поради остварување и заштита на јавниот интерес, се уредуваат со актот за основање на јавната установа. Од тие причини Судот смета дека не стојат наводите во иницијативата дека управниот одбор не може да ја утврдува висината на надоместоците пропишани со членот 141-а од овој Закон.

Во иницијативата се наведува дека во Законот не биле утврдени параметри и рамка за определување на висината на надоместоците утврдени во оспорените одредби од член 139 став 1 точка 5 и членот 166 став 1 од Законот.

Имено, согласно членот 139 став 1 точка 5 од Законот, управниот одбор на националниот парк ја утврдува висината на надоместоците пропишани со членот 141-а од Законот каде е утврдено финансирањето на јавната установа - национален парк.

Јавната установа национален парк се финансира од:

- надометок за влез и посета на националниот парк;
- надометок за паркирање во националниот парк;
- надометок за посета на посебни објекти во националниот парк;

- надоместок за контролиран отстрел на диви животни и собирање на диви видови растенија и габи и други шумски плодови во национален парк;
- надоместок за превоз во националниот парк;
- средства стекнати за вршење на активности согласно со членовите 105 и 106 од овој закон и
- други извори (донации, грантови, кредити, подароци, легати и друго).

Од друга страна, пак, во членот 105 од Законот е утврдено дека зоната за активно управување претставува зона од висок интерес за заштита, во која се потребни поголеми управувачки интервенции со цел реставрација, ревитализација или рехабилитација на живеалиштата, екосистемите и другите елементи од пределот.

Според ставот 2 од овој член од Законот, во зоната за активно управување може да се вршат активности на управување кои се однесуваат на: 1) манипулирање со живеалиштата и 2) манипулирање со видови.

Според ставот 3 од овој член од Законот, во зоната за активно управување се дозволени активности од економски карактер кои немаат негативно влијание на примарната цел на заштитата, како екотуризам или традиционално екстензивно земјоделство, а во ставот 4 од овој член од Законот е утврдено дека успешното управување со оваа зона, како и нејзиното натамошно трајно одржување, може да доведе до стекнување карактеристики на зоната на строга заштита.

Согласно членот 106 од Законот, зоната за одрживо користење претставува значителен дел од заштитеното подрачје кој не поседува високи вредности за заштита, каде што се наоѓаат инфраструктурни објекти, објекти на културното наследство, типови на шумски насади кои што не се карактеристични за подрачјето, како и населени места со околното земјоделско земјиште.

Долготрајното преземање на интервенции и мерки, може да доведе до стекнување карактеристики на зоната за активно управување.

Во членот 161 од Законот е утврдено дека средствата за заштита на природата се обезбедуваат од:

- 1) Буџетот на Република Македонија;
- 2) надомест за влез и посета на заштитено подрачје;
- 3) надомест за паркирање во заштитеното подрачје;
- 4) надомест за посета на посебни објекти во заштитеното подрачје;
- 5) надомест за отстрел на диви видови животни и собирање диви видови растенија и габи и други шумски плодови;
- 6) надомест за престој во заштитено подрачје;
- 7) средства стекнати со вршење на активности согласно со членот 105 од овој закон и
- 8) други извори (донации, грантови, кредити, подароци, легати и друго).

Според оспорениот член 166 став 1 од Законот, Владата на Република Македонија на предлог од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштитата на природата ја пропишува висината на надоместоците пропишани со членот 161 точки 2, 3, 4 и 7 од овој Закон.

Тргувајќи од наведените законски одредби, а во контекст на наводите во иницијативата произлегува дека во поглед на прашањето за утврдување на рамки и параметри за утврдување на надоместоците пропишани во оспорените одредби од членот 139 став 1 точка 5 и членот 166 став 1 од Законот, законодавецот, давајќи го овластувањето на управниот одбор, односно на Владата на Република Македонија, истовремено прецизно ги утврдил видовите на надоместоците за финансирањето на јавната уставнова - национален парк, односно средствата за заштита на природата, а определувањето на нивната висина е техничко прашање кое законот и не може да го решава.

Имено, со Законот се пропишани видовите на надоместоците како што се: влез и посета, паркирање, посета на посебни објекти, контролиран отстрел на диви животни и собирање на диви видови растенија и габи и други шумски плодови во национален парк (оспорениот член 139 став 1 точка 5) и надоместоците пропишани со оспорениот член 161 став 1 од Законот, а се однесуваат на: надомест на влез и посета на заштитено подрачје; надомест за паркирање во заштитено подрачје; за посета на посебни објекти во заштитени подрачја и средства стекнати со вршење на активности согласно членот 105 од овој закон.

Во конкретниот случај, станува збор за надоместоци општо познати за граѓаните кои се лесно определливи, а за дел од нив не постои можност за определување на критериуми имајќи ги предвид спецификите и карактеристиките како што е заштитеното подрачје. Дотолку повеќе што наведените надоместоци се однесуваат само за одредена категорија на физички лица кои ги користат добрата од националниот парк, односно добрата од заштитеното подрачје.

Оттука, Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби од член 139 став 1 точка 5 и член 166 став 1 од Законот со означените одредби од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.225/2006)

23.

У.бр.228/2006

**- Упатната норма не ги содржи основните контурите на она што треба да биде предмет на уредување во друг закон
(поведување на постапка)**

*- The reference norm does not contain the basic frameworks of what should be the subject of regulation in another law
(initiation of a procedure)*

- Спротивно е на владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска кога упатната норма не ги содржи основните контури на она што треба да биде предмет на уредување во друг закон и од неа не може со сигурност да се утврди кој орган и во кои случаи презема одредени дејствија.

- It is in contradiction with the rule of law and the division of powers into legislative, executive and judicial when the reference norm does not contain the frameworks of what should be the subject of regulation in another law and from it one cannot establish with certainty which body and in which cases it takes certain actions.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 109 од Законот за даночната постапка („Службен весник на Република Македонија" бр.13/2006).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 109 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата, по цитирање по оспорениот член од Законот, наведува дека даночната истрага била уредена со членот 5 став 1 точка 3, 4, 5 и 6 од Законот за финансиската полиција („Службен весник на Република Македонија" бр.55/2002), но оваа одредба Уставниот суд ја укинал со Одлуката У.бр.40/2003 од 30 јуни 2004 година. До укинување дошло, од причина што истрагата спаѓала во судска надлежност и истата не можела да се врши од други институции што вршат јавни овластувања.

Законодавецот, спротивно на член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и 112 став 3 од Уставот, со оспорената одредба повторно ја воспоставил даночната истрага што не било дозволено, од каде произлегувала и повредата на наведените одредби од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека, според членот 109 од Законот, со даночната истрага се врши: 1) утврдување на даночни казниви дела; 2) испитување на основите за оданочување во случаите од точката 1 на овој став и 3) откривање и истражување на непознати даночни случаи. Даночната истрага е уредена со Законот за финансиската полиција.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според Амандман XXV со кој е заменет член 98 од Уставот, видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив, се уредуваат со закон, што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Со Одлука У.бр.40/2003 од 30 јуни 2004 година, Судот, меѓу другото, го укина член 5 став 1 точка 3, 4, 5 и 6 од Законот за финансиската полиција.

Во него беше предвидено дека:

“Финансиската полиција врши:

Истраги против едно или повеќе лица за кои постои основано сомневање дека се вмешани во недозволени финансиски активности кои се против економските интереси на земјата во целина или на одредени сектори од стопанството, кои се организираат во земјата или се од меѓународен карактер и се во надлежност на Министерството за финансии; (точка 3)

Истраги во кои се вклучени физички лица или претпријатија кои се занимаваат со активности кои се во спротивност со постојните прописи за перење на пари, даноци или други видови финансиски криминал; (точка 4)

Истраги на финансиски криминал кој не може да се докаже непосредно со постојните докази и вклучува методи на посредно докажување, како на пример: трошоци, процена на вредности или постоење на банковни сметки и слично, кои се користат во случаи кога дел или целокупната финансиска документација на даночниот обврзник не постои, е уништена или поради друга причина недостапна; (точка 5)

Истраги во случаи кога постои сомневање за склучени договори од сомнителен карактер (точка 6).“

Во меѓувреме, по поднесената иницијатива донесен е нов Закон за финансиска полиција („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2007) во чии членови 7 и 8 се уредени надлежностите на финансиската полиција.

Тргувајќи од содржината на оспорената одредба произлегува дека во неа е предвидено дека даночната истрага се врши со: утврдување на даночни казниви дела; испитување на основите за оданочување во случаите од точката 1 на овој став и откривање и истражување на непознати даночни случаи, пришто законодавецот се определил натамошното уредување на даночната истрага да се направи со Законот за финансиската полиција.

Судот утврди дека оспорената одредба како упатна норма по својата правна природа требала да ги даде основните контурите на она што треба да биде предмет на уредување во друг закон. Меѓутоа, одредбата е недоволно јасно изведена и од неа не може со сигурност да се утврди за какви дејствија станува збор, кој ги презема, кога и во кои случаи. Оспорената одредба, според Судот, не ја исклучува можноста, Управата за јавни приходи вршејќи ја даночната истрага всушност да презема и врши истражни дејствија, односно истрага како процесно дејство кое е во исклучива надлежност на судот, со што се повредува една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија-поделбаата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Притоа, Судот го имаше предвид и тоа дека според член 142-г и 142-д од Законот за кривичната постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.15/1997, 44/2002 и 74/2004), посебните истражни мерки без оглед дали се преземаат по наредба на истражен судија или јавен обвинител, во зависност од околностите на случајот и под услови утврдени во закон, можат да ги извршуваат покрај Мини-

стерството за внатрешни работи и Царинската управа и Финансиската полиција.

Имајќи го предвид сето наведено пред Судот основано се постави прашањето за согласност на оспорената одредба од Законот со членот 8 став 1 алинеја 3 и 4 и Амандманот XXV на Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.228/2006)

У.бр.228/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 11 јули 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 109 од Законот за даночната постапка („Службен весник на Република Македонија" бр.13/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипov од Скопје со решение У.бр.228/2006 од 30 мај 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста на членот 109 од Законот означен во точката 1 од ова решение, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и 4 и Амандманот XXV на Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека, според членот 109 од Законот, со даночната истрага се врши: 1) утврдување на даночни казниви дела; 2) испитување на основите за оданочување во случаите од точката 1 на овој став и 3) откривање и истражување на непознати даночни случаи. Даночната истрага е уредена со Законот за финансиската полиција.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според Амандман XXV со кој е заменет член 98 од Уставот, видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив, се уредуваат со закон, што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Со Одлука У.бр.40/2003 од 30 јуни 2004 година, Судот, меѓу другото, го укина член 5 став 1 точка 3, 4, 5 и 6 од Законот за финансиската полиција.

Во него беше предвидено дека:

“Финансиската полиција врши:

Истраги против едно или повеќе лица за кои постои основано сомневање дека се вмешани во недозволени финансиски активности кои се против економските интереси на земјата во целина или на одредени сектори од стопанството, кои се организираат во земјата или се од меѓународен карактер и се во надлежност на Министерството за финансии; (точка 3)

Истраги во кои се вклучени физички лица или претпријатија кои се занимаваат со активности кои се во спротивност со постојните прописи за перење на пари, даноци или други видови финансиски криминал; (точка 4)

Истраги на финансиски криминал кој не може да се докаже непосредно со постојните докази и вклучува методи на посредно докажување, како на пример: трошоци, процена на вредности или постоење на банковни сметки и слично, кои се користат во случаи кога дел или целокупната финансиска документација на даночниот обврзник не постои, е уништена или поради друга причина недостапна; (точка 5)

Истраги во случаи кога постои сомневање за склучени договори од сомнителен карактер (точка 6).“

Во меѓувреме, по поднесената иницијатива донесен е нов Закон за финансиска полиција („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2007) во чии членови 7 и 8 се уредени надлежностите на финансиската полиција.

Од содржината на оспорената одредба произлегува дека во даночната истрага се врши со: утврдување на даночни казниви дела; испитување на основите за оданочување во случаите од точката 1 на овој став и откривање и истражување на непознати даночни случаи, пришто законодавецот се определил натамошното уредување на даночната истрага да се направи со Законот за финансиската полиција.

Судот утврди дека оспорената одредба како упатна норма по својата правна природа требала да ги даде основните контури на она што треба да биде предмет на уредување во друг закон. Меѓутоа, одредбата е недоволно јасно изведена и од неа не може со сигурност да се утврди за какви дејствија станува збор, кој ги презема, кога и во кои случаи. Оспорената одредба, според Судот, не ја исклучува можноста, Управата за јавни приходи вршејќи ја даночната истрага всушност да презема и врши истражни дејствија, односно истрага како процесно дејство кое е во исклучива надлежност на судот, со што се повредува една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија-поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Притоа, Судот го имаше предвид и тоа дека според член 142-г и 142-д од Законот за кривичната постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.15/1997, 44/2002 и 74/2004), посебните истражни мерки без оглед дали се преземаат по наредба на истражен судија или јавен обвинител, во зависност од околностите на случајот и под услови утврдени во закон, можат да ги извршуваат покрај Мини-

стерството за внатрешни работи и Царинската управа и Финансиската полиција. Меѓутоа, преземањето на таквите мерки не смее да биде на штета на ингеренциите на тие органи, туку во нивна помош, во согласност со местото, улогата и надлежностите на секој одделен орган или служба.

Имајќи го предвид наведеното, Судот утврди дека оспорената одредба од Законот не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и 4 и Амандманот XXV на Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

6. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.228/2006)

24.

У.бр.226/2006

- Воведување на данок на добивка за странски правни и физички лица

- Introduction of a profit tax for foreign legal and natural persons

- Оспорената одредба од Правилникот со која се врши доработка на законска одредба со кој е воспоставен данокот на добивка за странски правни и физички лица, не е во несогласност со Уставот и законот.

- The challenged provision of the Rulebook which further works out a legal provision establishing the profit tax for foreign legal and natural persons, is not in disagreement with the Constitution and law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 5-б точка 4 од Правилникот за начинот на пресметување и уплатување на данок на добивка и спречување на двојно ослободување или двојно оданочување донесен од министерот за финансии („Службен весник на Република Македонија“ бр.92/2001, 51/2002, 54/2003, 56/2003 и 101/2006).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста и законитоста на точка 1 од „Преодните одредби“ од Инструкцијата за начинот на постапување на Управата за јавни приходи при издавањето на даночен идентификационен број (ЕДБ) за странското правно лице (остварувач на приходи), донесена од директорот на Управата за јавни приходи бр.11-12430/1 од 30 октомври 2006 година.

3. Веле Ангеловски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување уставноста и законитоста на актите означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата со оспорениот член 5-б точка 4 од наведениот правилник се вршело проширување на одредбата од член 29б од Законот за данок на добивка („Службен весник на Република Македонија“ бр.120/2005) на тој начин што во Правилникот како приход од хонорарни услуги се дефинирале и приходи од другите права од интелектуална сопственост, вклучително и патенти, трговски марки, заштитни знаци и други информации во врска со индустриските, комерцијалните или научни искуства кои права се заштитени со правните прописи и обичаи со кои се регулира нивното стекнување и употреба. На тој начин се создавале обврски за правните субјекти што не произлегувале од Законот за данок на добивка. Ова дотолку повеќе што во Законот за авторските права и другите сродни права под поимот авторско дело па според тоа и авторски хонорар не биле

опфатени приходите од патенти, лиценци и приходи од другите продукти на индустриска сопственост кои биле уредени со Законот за индустриска сопственост („Службен весник на Република Македонија“ бр.47/2002 и 44/2004) за кои сопственичко право имале трговските друштва или странски корпорации чија заштита се уредувала со споменатите закони и меѓународни ковенции.

Понатаму подносителот на иницијативата наведува дека со Законот за изменување и дополнување на Законот за данок на добивка („Службен весник на Република Македонија“ бр.120/2005) покрај другото, бил предвиден нов Оддел Ва со наслов „Задржување на данок на приход на странски правни лица“ и пет нови члена 29-а, 29-б, 29-в, 29-г и 29-д.

Во членот 29 став 1 точки 1 - 11 од наведениот закон таксативно биле наведени приходите на кои се однесувало задржувањето на данок на добивка. Притоа во овие два става како и во останатите одредби не биле споменати приходите од правата на интелектуалната сопственост - патенти, трговски марки и заштитни знаци други видови услуги кои биле карактеристични само за трговското законодавство.

Оттука, подносителот на иницијативата смета дека оспорениот член 5-б точка 4 од наведениот Правилник не бил во согласност со член 33, член 68 став 1 алинеја 3, член 91 алинеја 1 и 5 и член 96 од Уставот, Законот за данок на добивка, Законот за индустриската сопственост и Законот за авторските права и сродните права.

Според наводите на подносителот на иницијативата со предметната инструкција на директорот на Управата за јавни приходи (точка 1 од преодните одредби) се создавала обврска за правните лица кои пред стапување во сила на измените на Законот не биле должни да преземаат одделни правни дејствија.

Имено со наведената Инструкција со која е предвидена обврска за домашните исплатители кои извршиле плаќање на данок на добивка од 1.01.2006 година до стапување во сила на Правилникот (27 септември 2006 година) да спроведат постапка на поднесување на барање за регистрација и добивање на решение за регистрација (добивање на даночен идентификационен број за странско лице) не била во согласност со Уставот бидејќи со него се создавале дополнителни обврски за правните субјекти.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 5-б точка 4 од Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за начинот на пресметување и уплатување на данок на добивка и спречување на двојно ослободување или двојно оданочување („Службен весник на Република Македонија“ бр.101/2006) под приход од авторски хонорар (права) и други права на интелектуална сопственост се подрабира плаќање од било кој вид, примена како плаќање за употреба или права на користење на авторско право за: книжевно, иметничко или научно дело вклучувајќи ги кинематографските филмови, софтвер, патенти, трговски марки и заштитни знаци, дизајни или модели, планови, тајни формулари или постапка или за информација во врска со индустриските, комерцијалните или научните искуства кои права се заштитени со правните прописи и обичаи со кои се регулира нивното стекнување и употреба.

5. Судот понатаму утврди дека во оспорената точка 1 од „Преодните одредби“ од Инструкцијата за начинот на постапување на Управата за јавни приходи при издавањето на данчен идентификационен број (ЕДБ) за странско правно лице (остварувач на приход) е предвидено дека „за извршените плаќања на данокот кои што домашните исплатители ги извршиле од 1.01.2006 година до стапување во сила на Правилникот за ДД (данок на добивка 27.09.2006 година) исплатувачите на приходи се должни да ја спроведат постапката на поднесување на барањето за регистрација и добивање на решение за регистрација (добивање на даночен идентификационен број за странско правно лице).

6. Согласно член 8 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска претставуваат темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 33 од Уставот секој е должеен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и закон, а секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 68 став 1 алинеја 2 и 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија, покрај другото донесува закони и дава автентично толкување на законите и ги утврдува јавните давачки.

Согласно член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги врши самостојно врз основа и во рамки на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Во член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, определено е дека министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови и други програми кога за тоа е овластен со закон.

Според член 56 став 1 од наведениот закон со правилник се утврдуваат и разработуваат одделни одредби од Законот и други прописи заради нивно извршување.

Според член 61 став 1, пак, од Законот со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утрдат права и обврски, ниту да се пропишуваат надлежности на други органи.

Според член 1 од Законот за данок на добивка („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1993, 33/1995, 43/1995, 71/1996, 5/1997, 28/1998, 11/2001, 2/2002, 44/2002, 51/2003 и 120/2005) со овој закон се воведува данок на добивка и се уредува начинот на оданочување на добивката. Обврзникот на данок на добивка е правно и физичко лице кое врши регистрирана дејност (субјект) резидент на Република Македонија кој остварува добивка од вршење на дејност во земјата и странство (член 4).

Резидент во смисла на став 1 на овој член е субјект кој е основач или има седиште на територијата на Република Македонија.

Обврзник на данок на добивка е и правно и физичко лице кое врши регистрирана дејност кое не е резидент на Република Македонија за добивката што ја остварува од вршење на дејност на територијата на Република Македонија (член 5 став 1).

Обврзник во смисла на став 1 на овој член е и организациона единица која остварува добивка од вршење на дејност на територијата на Републиката.

Според член 29-а од Законот, освен ако поинаку не е регулирано со меѓународните договори за одбегнување на двојно оданочување, лицата од став 3 на овој член кои вршат исплата на приходи на странско правно лице наведени во членот 29-б на овој закон, должни се при исплатата на приходи да го задржат и уплатат данокот на соодветна уплатна сметка истовремено со исплатата на приходот.

Задржаниот данок за кој било приход на странско правно лице е конечно намирена даночна обврска на лицето за тој приход.

Според став 3 на член 29-а како лица кои го задржуваат данокот на приход платен на странско лице се: а) домашно правно лице и б) домашно физичко лице - регистрирано за вршење на дејност и странско правно лице или физичко лице - нерезидент со постојана деловна единица во Република Македонија.

Во членот 29-б од Законот е предвидено дека задржувањето на данокот се применува на следните приходи без оглед дали се исполнети во Република Македонија или во странство:

- 1) приход од дивиденда; 2) приход од камата од резидент;
- 3) приход од камата од нерезидент кој има постојана деловна единица во Република Македонија, ако каматата е трошок на постојаната деловна единица; 4) приход од авторски хонорар исплатен од резидент; 5) приход од авторски хонорар исплатен од нерезидент со постојана деловна единица во Република Македонија, ако авторскиот хонорат е на трошок на постојана деловна единица; 6) приход од забавни игри или спортски активности кои се вршат во Република Македонија; 7) приход од вршење на менаџмент, консалтинг, финансии, техники, административни услуги на истражување и развој и други услуги, ако приходот е исплатен од резидент или ако приходот е на трошок на постојаната деловна единица во Република Македонија; 8) приход останан од наем на подвижни и недвижни добра во Република Македонија; 9) приход во форма на награди кои се доделени на натпревари во Република Македонија, доколку приходот од секој натпревар ја надминува денарската противвредност од 500 евра; 10) приход од осигурителни премии за осигурување или реосигурување од ризици во Република

Македонија; 11) приход од телекомуникациски услуги меѓу Република Македонија и странска држава.

Во членот 29-б став 2 е утврдено дека за одредени приходи не се утврдува данок на добивка.

Согласно член 49 од наведениот закон, министерот за финансии ќе донесе поблиски прописи за начинот на уплатувањето на данокот на добивка, како и за спречување на дојно ослободување или двојно оданочување и ќе пропише образец даночен биланс за пресметување и уплатување на данокот на добивка во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Врз основа на наведениот член од Законот, министерот за финансии донел Правилник за начинот на пресметување и уплатување на данок на добивка и спречување на двојно ослободување или двојно оданочување („Службен весник на Република Македонија“ бр.92/2001, 51/2002, 54/2003, 56/2003 и 101/2006).

Во членот 5-а став 1 од наведениот правилник е предвидено дека домашните правни лица, домашните физички лица регистрирани за вршење на дејност и странски правни лица или физички лица нерезидентни со постојана деловна единица во Република Македонија (исплатувачи на приход) при секоја исплата на приход што го остварува странското правно лице по одредбите од член 29-б од Законот го задржува и уплатува данокот на соодветна уплатна сметка.

Според став 5 на член 5-а од Правилникот, пред секоја прва уплата на данок по задршка, субјектите од став 1 на овој член од Управата за јавни приходи треба да побараат даночен идентификационен број за странското правно лице (остварувач на приход). Даночниот идентификационен број на странско правно лице при плаќање на данок по задршка се внесува во налогот за плаќање на јавните приходи во полето „повикување на број - задолжување“.

Во членот 5-б став 1 од Правилникот е предвидено дека под приходи на странско правно лице за кои се врши задржување на данок за целите од член 29-б од Законот за данок на добивка се подразбираат приходи остварени од: дивиденда, комисији, авторски хонорари, приходи од забавни или спортски активности кои се вршат во Република Македонија, приход од вршење на менаџмент, консалтинг, финансии, технички и административни, услуги на

истражување и развој и други услуги, приходи остварени од наем на подвижни и недвижни добра во Република Македонија, приходи во форма на награди кои се доделени на натпревари во Република Македонија и други приходи.

Во натамошниот текст на член 5-б во суштина се врши допрецизирање на тоа што се може да се подведе под одреден приход утврден во Правилникот и во Законот (член 29-б од Законот).

Во оспорениот член 5-б точка 4 е предвидено дека под приход од авторски хонорар (права) и други права на интелектуална сопственост, подразбира плаќање од било кој вид, примена како плаќање за употреба или користење на автоско право за: книжевно, уметничко или научно дело, вклучувајќи ги кинематографските филмови, софтвер, патенти, трговски марки и заштитни знаци, дизајни или модели, планови, тајни формули или постапка, или за информација во врска со индустриските, комерцијалните или научните искуства, кои права се заштитени со правните прописи и обичаи со кои се регулира нивното стекнување и употреба.

Според член 5-в од Правилникот, исплатувачот на приходите при секоја исплата на приходите утврдени со одредбите од член 29-б од Законот, пресметува, задржува и уплатува данок во согласност со одредбите на законот, доколку странското правно лице има вистинско седиште во државите со кои Република Македонија не применува договор за одбегнување на двојното оданочување.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, одредбите од Законот за организација и работа на органите на државната управа според кој министерот со правилник може да разработува одделни одредби од законот, анализата на одредбите од Законот за данок на добивка со кој се утрдени приходи на странското правно или физичко лице кои можат да бидат оданочени со данок на добивка наспрема оспорената одредба од член 5-б точка 4 од Правилникот произлегува дека со неа во суштина се врши доработка на одредбата од член 29-б од Законот за данок од добивка.

При завземањето на наведеното становиште Судот ги имаше предвид Законот за авторските права и сродните права и Законот за индустриска сопственост.

Имено со Законот за авторски права и сродните права се уредува правото на авторите и нивните дела од областа на

книжевноста, науката и уметноста, правото на изведувачите, на фонограмските и филмските продуценти на телевизија, организација над нивните изведби и предмет на сродните права и остварување и заштита на авторските права и сродни права, а со Законот за индустриска сопственост се уредува стекнувањето, остварувањето и заштитата на правото од индустриска сопственост на домашните и странски правни и физички лица.

Странските правни и физички лица согласно законот, во поглед на заштитата на правото на индустриска сопственост во Република Македонија ги уживат истите права како и домашните правни и физички лица ако тоа произлегува од меѓународните договори и конвенции или од примена на начелото на реципроцитет.

Од изнесеното произлегува дека со наведените закони се уредува прашањето за правото на стекнување, остварување и заштита на авторот од областа на книжевноста, науката, уметноста односно правото на авторот од интелектуалните творби од областа на индустријата, трговијата и земјоделството, а со Закон за данок на добивка се уредуваат прашањата за тоа кои приходи можат да бидат предмет на оданочување на данок на добивка.

Оттука, според мислењето на Судот, а имајќи ја предвид комплексноста на материјата која се однесува на даноците, а при тоа не занемарувајќи го фактот што самиот данок на добивка е утврден со законот, Судот смета дека со оспорената одредба од член 5-б точка 4 од Правилникот не се воспоставува данок надвор од законот, поради што не може да се постави прашањето за неговата согласност со Уставот и законите на кои се повикува подносителот на иницијативата.

7. Според член 36 од Законот за даночната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.13/2006) со цел за идентификација на даночниот обврзник во даночната постапка исклучиво Управата за јавни приходи, му доделува единствен даночен број (ЕДБ).

ЕДБ е единствен идентификационен број на даночниот обврзник за сите видови јавни приходи и се задржува се до престанок на статусот на даночен обврзник.

ЕДБ се користи во целата постапка и мора задолжително да се внесе во сите писмени дописи и документи.

Според член 37 од наведениот закон регистрирање на даночниот обврзник се врши во Управата за јавни приходи.

Согласно став 2 на овој член, постапката, начинот и роковите за доделување на ЕДБ, содржината и начинот на водење на единствениот регистар на даночните обврзници, содржината и формата на пријавата за регистрирање, како и постапката за бришење на регистрацијата ги пропишува министерот за финансии.

Согласно наведениот член 37 став 2 од Законот, министерот за финансии донел Правилник за постапката, начинот и роковите за доделување на единствен даночен број, содржината и начинот на водење на единствениот регистар на даночните обврзници, содржината и формата на пријавата за регистрација како и постапката за бришење на регистрацијата („Службен весник на Република Македонија“ бр.46/2006).

Според член 2 став 2 од наведениот правилник ЕДБ се користи во целата даночна постапка и задолжително се внесува во сите писмени дописи, обрасци за плаќање на јавните давачки и документи на даночниот обврзник - правно лице, физичко лице кое врши регистрирана дејност, друго лице без правен субјективитет, странско лице кое по својот статус е даночен обврзник на Република Македонија (дипломатско конзуларно претставништво, странско правно лице) и домашно и странско физичко лице кое има обврска или побарување по основ на даноци, такси и други јавни давачки утврдени со закон.

Според член 5-а став 5 од Правилникот за начинот на пресметување и уплатување на данокот на добивка и спречување на двојно ослободување или двојно оданочување пред секоја прва уплата на данок по задршка, субјектите од став 1 на овој член од Управата за јавни приходи - Регионална дирекција треба да побараат даночен идентификационен број на странското правно лице (остварување на приходите).

Според член 29-д став 1 од Законот за данок на добивка лицето кое има обврска да го задржи данокот во согласност со одредбите од оваа глава поднесува еднаш годишно извештај за уплатен данок по одбивка до органот за јавни приходи до 15 февруари наредната година, по години во која постоела обврска за задржување на данокот.

Според став 3 на овој член органот за јавни приходи за задржаниот данок на странско правно лице го известува органот за јавни приходи во странство по негово писмено барање.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Имајќи ги предвид одредбите од Законот за даночната постапка, Законот за данок на добивка, Правилникот за постапката за начинот и роковите за доделување на единствен даночен број и Правилникот за начинот на пресметување и уплатување на данокот на добивка и спречување на двојно ослободување или двојно оданочување со кој е уредено прашањето на задржување на данок на приход платен на странски правни лица произлегува дека обврската за добивање на единствен идентификационен број покрај другите и за странските правни лица, а кој се добива по барање на исплатувачот на приходот произлегува од законот и наведените правилници, а со оспорената инструкција се даваат само напатствија како да постапуваат барателите на единствениот идентификационен број (исплатители на приход) и дека во суштина инструкцијата има оперативен карактер односно нема карактер на пропис поради што Судот одлучи како во точката 2 од ова решение.

8. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.226/2006)

25.

У.бр.49/2007

**- прекршочна одговорност на граѓанинот, потрошувач кој во моментот на контрола не поседува фискална сметка
(поведување на постапка)**

*- Misdemeanor responsibility of the citizen, consumer who at the moment of supervision does not have a fiscal bill
(initiation of a procedure)*

- Не е во согласност со владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, прекршочно да се казнува граѓанинот, потрошувач кој во моментот на контрола не поседува фискална сметка, меѓу другото и од причина што со вака предвиденото казнување во никој случај не може да се реализира уставната обврска на граѓаните од членот 33 од Уставот.

- It is not in agreement with the rule of law, as a fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia, to punish with a misdemeanor penalty the citizen – consumer who at the moment of supervision does not have a fiscal bill, inter alia for a reason that the constitutional obligation of the citizens under Article 33 of the Constitution cannot in any way be realised with the such envisaged punishment.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 6 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 23 од Законот за регистрирање на готовински плаќања („Службен весник на Република Македонија" бр.31/2001, 42/2003, 47/2003, 40/2004, 70/2006 и 126/2006).

2. Уставниот суд на Република Македонија, оценувајќи ја уставноста на одделни одредби од Законот по повод друга иницијатива, по сопствена иницијатива изрази сомнение за согласноста на член 23 од наведениот закон.

3. Судот на седницата утврди дека според член 23 став 1 од Законот, ако купувачот на доброто, односно корисникот на услуга набави добра или користи услуга, а не земал фискална сметка (член 6 став 1) на самото место од страна на инспекторот, за сторен прекршок ќе му биде изречена глоба во износ од 100 евра во денарска проти-ввредност. Според став 2 од истиот член од Законот, доколку купува-чот, односно корисникот од ставот 1 на овој член не ја плати глобата на самото место, ќе му се врачи покана за плаќање на глобата во рок од осум дена од денот на врачување на поканата.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Согласно член 2 од Закон за регистрирање на готовински плаќања, даночните обврзници кои вршат промет на добра и промет на услуги за кој плаќањето не се извршува по банкарски пат (во натамошниот текст: готовински плаќања), должни се да воведат и користат одобрен фискален систем на опрема за регистрирање на готовински плаќања и задолжително да издаваат сметка за извршениот промет, односно услугата (во натамошниот текст: фискална сметка).

Според член 4 од Законот, фискална сметка, во смисла на овој закон, е документ со кој се потврдува плаќањето на цената на доброто, односно услугата издадена од фискална апаратура (став 1).

Фискална сметка се издава на купувачот на доброто, односно на корисникот на услугата во моментот на предавањето и плаќањето на доброто, односно на извршувањето и плаќањето на услугата (став 2).

Согласно член 6 од Законот, купувачот на доброто, односно корисникот на услугата е должен да побара фискална сметка и истата да ја чува до 15 метри од напуштањето на местото на прометот на доброто, односно на услугата, заради контрола (став 1). Кога местото на прометот на добро, односно услуга се наоѓа во заеднички простории со други објекти, на пазар или во состав на трговски комплекс, како место на напуштање се смета напуштањето на објектот од заедничките простории, пазарот, односно трговскиот комплекс (став 2).

Во член 8 од Законот е определено дека, фискална сметка се состои од бонов и контролен траг кои се идентични и се запишуваат истовремено. Исечок од боновиот траг се дава на купувачот на добро, односно на корисникот на услуга, а контролниот траг го задржува даночниот обврзник. Даночниот обврзник е должен контролниот траг од фискалната сметка да ја чува во објектот пет години од датумот на последната операција.

Во член 11 став 2 од Законот е определено дека, даночниот обврзник е должен да воведe и да користи фискална апаратура за секое работно место од каде што се извршува прометот на добра или услуги кои готовински се наплатуваат.

Согласно член 20-а од Законот, управата за јавни приходи, врши инспекциски надзор над спроведувањето и примената на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон. Управата за јавни приходи врши инспекциски надзор преку даночните инспектори, согласно со Законот за утврдување и наплата на јавните приходи. Доколку при вршењето на инспекцискиот надзор, даночниот инспектор утврди дека даночниот обврзник не вовел и не користи одобрен фискален систем на опрема за регистрирање на готовински плаќања, односно прометот од продажбата на добра или прометот на услуги не го регистрира преку фискалниот систем на опрема, ќе донесе времено решение со кое на даночниот обврзник ќе му забрани вршење на дејност во траење од 30 дена. Доколку даночниот обврзник во рокот определен со решението во став 3 на овој член, не ги отстрани утврдените незаконитости, даночниот инспектор, ќе

донесе решение за забрана на вршење на дејност во траење од 90 дена.

Според оспорениот член 23 од Законот, ако купувачот на доброто, односно корисникот на услуга набави добра или користи услуга, а не земал фискална сметка (член 6 став 1) на самото место од страна на инспекторот, за сторен прекршок ќе му биде изречена глоба во износ од 100 евра во денарска противвредност. Доколку купувачот, односно корисникот од ставот 1 на овој член не ја плати глобата на самото место, ќе му се врати покана за плаќање на глобата во рок од осум дена од денот на врачување на поканата.

Тргувајќи од содржината на наведените законски одредби произлегува дека фискалната сметка е документ со кој се потврдува плаќањето на цената на доброто, односно услугата издадена од фискална апаратура, во моментот на предавањето и плаќањето на доброто, односно на извршувањето и плаќањето на услугата. Сметка се состои од боновиот траг што се дава на купувачот на добро, односно на корисникот на услуга и контролен траг што го задржува даночниот обврзник, во овој случај продавачот на доброто или давателот на услугата.

Притоа, според Судот, поседувањето на фискална сметка по направена купопродажба или пак завршена услуга има своја функција во настанатиот правниот промет. Имено, поседувањето и чувањето на фискалната сметка, како законска обврска од членот 6 од Законот, до 15 метри од напуштањето на местото на прометот на доброто, односно на услугата, заради контрола може да се прифати како рационално или уште повеќе корисно законско решение кое оди во правец на заштита на правата на граѓаните купувачи, односно корисници на направена услуга. Ова од причина што презентирање на фискалната сметка во случај на контрола може да послужи како доказ, потврда за легално направена трансакција. Во дадени ситуации, фискалната сметка може да послужи и за рекламација на скриени или нескриени мани на производот, според правилата на облигационите односи воопшто или според трговските правила, како и за остварување на права по основ на дадена гаранција. Оттаму, непоседувањето на фискална сметка, во сверата на граѓанските односи, според Судот, може да се рефлектира само преку трпење на граѓански последици и тоа заради сопствен ризик на купувачот/примателот на услугата. Меѓутоа, тоа не може да се каже и за предвидените прекршочни последици, според оспорениот член 23 од Законот.

Имено, според член 5 од Законот за прекршоците („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2006), прекршокот е противправно дело кое со закон е определено како прекршок, чии облежја се определени со закон и за кое е предвидена прекршочна санкција. Оттаму, неопходно беше да се утврди во што се состои противправното однесување на граѓанинот купувач/примател на услуга што неминовно бара да биде санкционирано со цел да се постигне почитување на воспоставениот правен поредок.

Судот имаше предвид дека со оспорената одредба законодавецот, заради битието на прекршокот, го санкционира купувачот/корисникот на услугата за непоседување на фискална сметка, заради сторено противправно, неморално дејствие, а таквата противправност или неморалност, според Судот единствено може да има за последица потешкотии за граѓаните во остварување на евентуалните граѓански, облигациони побарувања или докажување на легално, на законит начин стекната сопственост на стока. Друго оправдување или друга легитимна цел од поседување на фискална сметка при контрола не може да се согледа. Особено што преку поседувањето на фискална сметка не може во никој случај да се сузбие сивата економија, како крајна цел на законодавецот при воведувањето на фискализацијата.

Според тоа, ако државата преку воведувањето на системот на фискализација и регистрирање на готовинските плаќања има за цел сузбивање на т.н сива економија, преку евиденција на остварен готовински промет и соодветно оданочување не може да се прифати дека предвидениот прекршок со кој се казнуваат граѓаните потрошувачи за непоседување на сметка преставува правно оправдана, рационална мерка.

Имено, според Судот не е во согласност со владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, прекршочно да се казнува граѓанинот, потрошувач кој во моментот на контрола не поседува фискална сметка, меѓу другото и од причина што со вака предвиденото казнување во никој случај не може да се реализира уставната обврска на граѓаните од членот 33 од Уставот. Ова од причина што, според оваа уставна одредба секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден во закон. Во случајот тоа е Законот за регистрирање на готовински плаќања, кој во членот 8 како даночен обрзник го дефинира продавачот/односно давателот на услугата, а не купувачот/ примател

на услугата. Уште повеќе што даночниот обврзник продавач /давател на услугата според наведената одредба е должен контролниот траг од фискалната сметка (делот што останува кај него) да го чува во објектот пет години од датумот на последната операција.

Притоа, за Судот не беше спорно дека државата има уставно овластување да ја утврдува својата политика во пазарните законитости, даночната политика и прекршочната свера и за нивното спроведување да утврдува соодветни мерки. Во таа насока државата има право да цени спрема кој учесник во правните односи треба да се преземаат мерки и какви треба да бидат тие мерки за да се постигнат очекуваните резултати во сверата на фискализацијата и наплатата на даноците, како легитимни цели од јавен или општ интерес. Меѓутоа, тоа, во никој случај, не можат да бидат мерки што немаат свое оправдување во системот на владеење на правото и имаат за последица санкционирање на граѓаните за дејствие што нема карактер на противправно, неморално однесување на граѓаните учесници во воспоставените пазарни односи.

Според тоа, законодавецот, преку оспорената одредба, неможе да постигне баланс меѓу општите интереси на заедницата да ја реализира намерата за фискализација на државата и да ги прибере планираните даноци и почитување на владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија утврдена во членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот. Во крајна линија, со оспорената одредба не може воопшто да се очекува и целосно исполнување на уставната должност за плаќање на даноците и другите јавни расходи на начин утврден со закон, од страна на даночните обврзници, во овој случај продавачи/даватели на услуги, како што е утврдено во членот 33 од Уставот.

Врз основа на изнесеното, пред Судот основано се постави прашањето за согласност на оспорениот член 23 од Законот со членовите 8 став 1 алинеја 3 и 33 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова–Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.49/2007)

У.бр.49/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 септември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 23 од Законот за регистрирање на готовински плаќања („Службен весник на Република Македонија" бр.31/2001, 42/2003, 47/2003, 40/2004, 70/2006 и 126/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по сопствена иницијатива со Решение У.бр.49/2007 од 6 јуни 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста на членот 23 од Законот означен во точката 1 од ова решение, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со членовите 8 став 1 алинеја 3 и 33 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според член 23 став 1 од Законот, ако купувачот на доброто, односно корисникот на услуга набави добра или користи услуга, а не земал фискална сметка (член 6 став 1) на самото место од страна на инспекторот, за сторен прекршок ќе му биде изречена глоба во износ од 100 евра во денарска проти-ввредност. Според став 2 од истиот член од Законот, доколку купува-чот, односно корисникот од ставот 1 на овој член не ја плати глобата на самото место, ќе му се врачи покана за плаќање на глобата во рок од осум дена од денот на врачување на поканата.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 од од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Согласно член 2 од Закон за регистрирање на готовински плаќања, даночните обврзници кои вршат промет на добра и промет на услуги за кој плаќањето не се извршува по банкарски пат (во натамошниот текст: готовински плаќања), должни се да воведат и користат одобрен фискален систем на опрема за регистрирање на готовински плаќања и задолжително да издаваат сметка за извршениот промет, односно услугата (во натамошниот текст: фискална сметка).

Според член 4 од Законот, фискална сметка, во смисла на овој закон, е документ со кој се потврдува плаќањето на цената на доброто, односно услугата издадена од фискална апаратура (став 1).

Фискална сметка се издава на купувачот на доброто, односно на корисникот на услугата во моментот на предавањето и плаќањето на доброто, односно на извршувањето и плаќањето на услугата (став 2).

Согласно член 6 од Законот, купувачот на доброто, односно корисникот на услугата е должен да побара фискална сметка и истата да ја чува до 15 метри од напуштањето на местото на прометот на доброто, односно на услугата, заради контрола (став 1). Кога местото на прометот на добро, односно услуга се наоѓа во заеднички простории со други објекти, на пазар или во состав на трговски комплекс, како место на напуштање се смета напуштањето на објектот од заедничките простории, пазарот, односно трговскиот комплекс (став 2).

Во член 8 од Законот е определено дека, фискална сметка се состои од бонов и контролен траг кои се идентични и се запишуваат истовремено. Исечок од боновиот траг се дава на купувачот на добро, односно на корисникот на услуга, а контролниот траг го задржува даночниот обврзник. Даночниот обврзник е должен контролниот траг од фискалната сметка да ја чува во објектот пет години од датумот на последната операција.

Во член 11 став 2 од Законот е определено дека, даночниот обврзник е должен да воведат и да користи фискална апаратура за секое работно место од каде што се извршува прометот

на добра или услуги кои готовински се наплатуваат.

Согласно член 20-а од Законот, управата за јавни приходи, врши инспекциски надзор над спроведувањето и примената на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон. Управата за јавни приходи врши инспекциски надзор преку даночните инспектори, согласно со Законот за утврдување и наплата на јавните приходи. Доколку при вршењето на инспекцискиот надзор, даночниот инспектор утврди дека даночниот обврзник не вовел и не користи одобрен фискален систем на опрема за регистрирање на готовински плаќања, односно прометот од продажбата на добра или прометот на услуги не го регистрира преку фискалниот систем на опрема, ќе донесе времено решение со кое на даночниот обврзник ќе му забрани вршење на дејност во траење од 30 дена. Доколку даночниот обврзник во рокот определен со решението во став 3 на овој член, не ги отстрани утврдените незаконитости, даночниот инспектор, ќе донесе решение за забрана на вршење на дејност во траење од 90 дена.

Според оспорениот член 23 од Законот, ако купувачот на доброто, односно корисникот на услуга набави добра или користи услуга, а не земал фискална сметка (член 6 став 1) на самото место од страна на инспекторот, за сторен прекршок ќе му биде изречена глоба во износ од 100 евра во денарска противвредност. Доколку купувачот, односно корисникот од ставот 1 на овој член не ја плати глобата на самото место, ќе му се врачи покана за плаќање на глобата во рок од осум дена од денот на врачување на поканата.

Тргувајќи од содржината на наведените законски одредби произлегува дека фискалната сметка е документ со кој се потврдува плаќањето на цената на доброто, односно услугата издадена од фискална апаратура, во моментот на предавањето и плаќањето на доброто, односно на извршувањето и плаќањето на услугата. Сметка се состои од боновиот траг што се дава на купувачот на добро, односно на корисникот на услуга и контролен траг што го задржува даночниот обврзник, во овој случај продавачот на доброто или давателот на услугата.

Според Судот, поседувањето на фискална сметка по направена купопродажба или пак завршена услуга има своја функција во настанатиот правен промет. Имено, поседувањето и чувањето на фискалната сметка, како законска обврска од членот 6 од Законот, до 15 метри од напуштањето на местото на прометот на доброто,

односно на услугата, заради контрола може да се прифати како рационално, корисно законско решение кое оди во правец на заштита на правата на граѓаните купувачи, односно корисници на направена услуга. Ова од причина што презентирање на фискалната сметка во случај на контрола може да послужи како доказ, потврда за легално направена трансакција. Во дадени ситуации, фискалната сметка може да послужи и за рекламација на скриени или нескриени мани на производот, според правилата на облигационите односи воопшто или според трговските правила, како и за остварување на права по основ на дадена гаранција. Оттаму, непоседувањето на фискална сметка, во сверата на граѓанските односи, според Судот, може да се рефлектира само преку трпење на граѓански последици и тоа заради сопствен ризик на купувачот/примателот на услугата. Меѓутоа, тоа не може да се каже и за предвидените прекршочни последици, според оспорениот член 23 од Законот.

Имено, според член 5 од Законот за прекршоците („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2006), прекршокот е противправно дело кое со закон е определено како прекршок, чии обележја се определени со закон и за кое е предвидена прекршочна санкција. Оттаму, неопходно е да се утврди во што се состои противправното однесување на граѓанинот купувач/примател на услуга што неминовно бара да биде санкционирано со цел да се постигне почитување на воспоставениот правен поредок.

Судот имаше предвид дека со оспорената одредба законодавецот, заради битието на прекршокот, го санкционира купувачот/корисникот на услугата за непоседување на фискална сметка, заради сторено противправно, неморално дејствие, а таквата противправност или неморалност, според Судот единствено може да има за последица потешкотии за граѓаните во остварување на евентуалните граѓански облигациони побарувања или докажување на легално на законит начин стекната сопственост на стока. Друго оправдување или друга легитимна цел од поседување на фискална сметка при контрола не може да се согледа. Особено што преку поседувањето на фискална сметка не може во никој случај да се сузбие сивата економија, како крајна цел на законодавецот при воведувањето на фискализацијата.

Според тоа, ако државата преку воведувањето на системот на фискализација и регистрирање на готовинските плаќања има за цел сузбивање на т.н сива економија, преку евиденција на остварен готовински промет и соодветно оданочување не може да се

прифати дека предвидениот прекршок со кој се казнуваат граѓаните потрошувачи за непоседување на сметка преставува правно оправдана рационална мерка.

Според Судот не е во согласност со владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, прекршочно да се казнува граѓанинот, потрошувач кој во моментот на контрола не поседува фискална сметка, меѓу другото и од причина што со вака предвиденото казнување во никој случај не може да се реализира уставната обврска на граѓаните од членот 33 од Уставот. Ова од причина што, според оваа уставна одредба секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден во закон. Во случајот тоа е Законот за регистрирање на готовински плаќања, кој во членот 8 како даночен обврзник го дефинира продавачот/односно давателот на услугата, а не купувачот/примател на услугата. Уште повеќе што даночниот обврзник продавач/давател на услугата според наведената одредба е должен контролниот траг од фискалната сметка (делот што останува кај него) да го чува во објектот пет години од датумот на последната операција.

Притоа, за Судот не беше спорно дека државата има уставно овластување да ја утврдува својата политика во пазарните законитости, даночната политика и прекршочната свера и за нивното спроведување да утврдува соодветни мерки. Во таа насока државата има право да цени спрема кој учесник во правните односи треба да се преземаат мерки и какви треба да бидат тие мерки за да се постигнат очекуваните резултати во сверата на фискализацијата и наплатата на даноците, како легитимни цели од јавен или општ интерес. Меѓутоа, тоа во никој случај не можат да бидат мерки што немаат свое оправдување во системот на владеење на правото и имаат за последица санкционирање на граѓаните за дејствие што нема карактер на противправно, неморално однесување на граѓаните учесници во воспоставените пазарни односи.

Според тоа, законодавецот, преку оспорената одредба, неможе да постигне баланс меѓу општите интереси на заедницата да ја реализира намерата за фискализација на државата и да ги прибере планираните даноци и почитување на владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија утврдена во членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот. Во крајна линија, со оспорената одредба не може воопшто да се очекува и целосно исполнување на уставната должност за плаќање на даноците и

другите јавни расходи на начин утврден со закон, од страна на даночните обврзници, во овој случај продавачи/даватели на услуги, како што е утврдено во членот 33 од Уставот.

Оттука, Судот оцени дека оспорениот член 23 од Законот не е во согласност со членовите 8 став 1 алинеја 3 и 33 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова–Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.49/2007)

26.

У.бр.68/2007

- Надоместок на членовите на комисијата која одлучува во II степен (поведување на постапка)

- Remuneration for the members of the commission deciding in the second instance (initiation of a procedure)

- Во услови кога законот не содржи никакви критериуми врз основа на кои Владата на Република Македонија ќе го утврди надоместокот на членовите на комисијата која одлучува во II степен, овластувањето на Владата да го утврди тој надоместок не е во функција на разработка односно операционализација на законски одредби заради нивно извршување, туку мешање на извршната во законодавната власт.

- In conditions when the law does not contain any criteria whatsoever on the basis of which the Government of the Republic of Macedonia will define the remuneration for the members of the commission deciding in the second instance, the power of the Government to determine that remuneration is not in the function of working out, that is, operationalisation of legal provisions with a view to their implementation, but interference of the executive into the legislative power.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 48 став 2 во делот „со Одлуката за именување на Комисијата, Владата ја определува висината на надоместокот за работа на Комисијата која се исплаќа од страна на Централниот регистар“ од Законот за едношалтерски систем и за водење на трговскиот регистар и регистар на други правни лица („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 48 став 2 во делот „со Одлуката за именување на комисијата, Владата ја определува висината на надоместокот на Комисијата која се исплаќа од страна на Централниот регистар“ од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот дел од член 48 став 2 од Законот не бил во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 51, член 68 став 1 алинеја 2, член 88 и член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот на Република Македонија, затоа што овластувањето на Владата на Република Македонија да ја определува висината на надоместокот за работа на Комисијата која

се исплаќала од страна на Централниот регистар без постоење на законска рамка за остварување на ова право не било во функција на разработка односно операционализација на законските одредби заради нивно извршување, туку значело навлегување на извршната во законодавната власт.

3. Судот на седницата утврди дека со Законот за едношалтерскиот систем и за водење на трговскиот регистар и регистар на други правни лица, покрај друго, се уредени и прашањата кои се однесуваат на постапката за упис во Централниот регистар, правото на жалба на подносителот на барањето против решението за упис во Централниот регистар, органот односно, Комисијата за жалба која одлучува во втор степен, составот, изборот и надлежноста на Комисијата за жалби чии членови ги именува Владата на Република Македонија.

Во оспорениот дел на член 48 став 2 од Законот е предвидено дека со Одлуката за именување на Комисијата, Владата ја определува висината на надоместокот за работа на Комисијата која се исплаќа од страна на Централниот регистар.

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон, а според ставот 2 на овој член од Уставот секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеи 2 и 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите и ги утврдува јавните давачки.

Во членот 88 од Уставот е предвидено дека Владата е носител на извршната власт.

Според член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Од наведените уставни одредби произлегува дека Владата како носител на извршна власт може во насока на реализација на законски одредби да разработи одделни одредби на законот и другите прашања заради нивно извршување.

Меѓутоа, имајќи ја предвид содржината на оспорената одредба според која Владата со Одлуката со која ги именува членовите на Комисијата која одлучува во втор степен по жалба го утврдува и надоместокот на членови на Комисијата, како и целината на одредбите од Законот со кои е регулирано прашањето на изборот, составот и надлежноста на комисијата пред Судот со основ се постави прашањето врз основа на кои параметри Владата ќе го утврди предвидениот надоместок.

Имено, според мислењето на Судот не е спорно дека членовите на Комисијата кои одлучуваат во втор степен по жалба на субјектот кој учествувал во постапката за упис во Централниот регистар треба да добијат надоместок за својата работа, меѓутоа прашање е врз основа на кои параметри ќе биде утврден тој надоместок, кој паѓа на товар на Централниот регистар кој одлучувал во прв степен.

Според тоа, во услови кога законот не содржи никакви критериуми врз основа на кои Владата на Република Македонија ќе го утврди надоместокот на членовите на Комисијата, произлегува дека утврденото овластување на Владата во оспорениот член 48 став 2 не е во функција на разработка односно операционализација на законските одредби заради нивно извршување, туку води кон утврдување на право и обврски на граѓаните и правните лица со подзаконски акт и остава можност за арбитражност и мешање на извршната во законодавната власт, поради што пред Судот се постави прашањето за неговата согласност со наведените уставни одредби.

5. Со оглед на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.68/2007)

У.бр.68/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 септември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 48 став 2 во делот „со Одлуката за именување на Комисијата, Владата ја определува висината на надоместокот за работа на Комисијата која се испраќа од страна на Централниот регистар“ од Законот за едношалтерски систем и за водење на трговскиот регистар и регистар на други правни лица („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2005).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива на Стамен Филипov од Скопје со Решение У.бр.68/2007 од 6 јуни 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста на член 48 став 2 во делот „со Одлуката за именување на комисијата, Владата ја определува висината на надоместокот на Комисијата која се испраќа од страна на Централниот регистар“ од Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорениот член од Законот со член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 51, член 68 став 1 алинеја 2, член 88 и член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека со Законот за едношалтерскиот систем и за водење на трговскиот регистар и регистар на други правни лица, покрај друго, се уредени и прашањата кои се однесуваат на постапката за упис во Централниот регистар, правото на жалба на подносителот на барањето против решението за упис во Централниот регистар, органот односно, Комисијата за жалба

која одлучува во втор степен, составот, изборот и надлежноста на Комисијата за жалби чии членови ги именува Владата на Република Македонија.

Во оспорениот дел на член 48 став 2 од Законот е предвидено дека со Одлуката за именување на Комисијата, Владата ја определува висината на надоместокот за работа на Комисијата која се исплаќа од страна на Централниот регистар.

5. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон, а според ставот 2 на овој член од Уставот секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеи 2 и 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите и ги утврдува јавните давачки.

Во членот 88 од Уставот е предвидено дека Владата е носител на извршната власт.

Според член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Од наведените уставни одредби произлегува дека Владата како носител на извршна власт може во насока на реализација на законски одредби да разработи одделни одредби на законот и другите прашања заради нивно извршување.

Оттука, според Судот не е спорно дека членовите на Комисијата кои одлучуваат во втор степен по жалба на субјектот кој учествувал во постапката за упис во Централниот регистар треба да добијат надоместок за својата работа.

Меѓутоа, имајќи ја предвид содржината на оспорената одредба според која Владата со Одлуката со која ги именува членовите на Комисијата која одлучува во втор степен по жалба го

утврдува и надоместокот на членови на Комисијата, како и целината на одредбите од Законот со кои е регулирано прашањето на изборот, составот и надлежноста на комисијата Судот утврди дека Законот не содржи параметри врз основа на кои Владата ќе го утврди предвидениот надоместок.

Според тоа, во услови кога законот не содржи никакви критериуми врз основа на кои Владата на Република Македонија ќе го утврди надоместокот на членовите на Комисијата, произлегува дека утврденото овластување на Владата во оспорениот член 48 став 2 не е во функција на разработка односно операционализација на законските одредби заради нивно извршување, туку води кон утврдување на право и обврски на граѓаните и правните лица со подзаконски акт и остава можност за арбитражност и мешање на извршната во законодавната власт, поради што Судот оцени дека оспорениот дел од член 48 став 2 од Законот не е во согласност со наведените уставни одредби.

6. Со оглед на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.68/2007)

27.

У.бр.201/2006

**- Регулација на државата во економската сфера
(поведување на постапка)**

*- Regulation of the state in the economic sphere
(initiation of a procedure)*

- Регулацијата на државата во економската сфера, меѓу кои и во областа на енергетиката, не може да биде на штета на слободата на пазарот и претприемништвото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

- The regulation of the state in the economic sphere, among which in the field of energy, may not be to the detriment of the freedom of the market and entrepreneurship as a fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членот 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 42 во делот „само една“, од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2006 и 36/2007).

2. Комисијата за заштита на конкуренцијата на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 42 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, поради тоа што со оспорениот член било предвидено дека во Република Македонија може да се издаде само една лиценца за вршење на работите наведени во одредбата и на тој начин само еден субјект можел да врши некоја од наведените работи, произлегувало дека со одредбата се создавале услови за монополска положба на субјектите на пазарот спротивно на членот 55 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека со членот 42 од Законот за енергетика е предвидено:

„Во Република Македонија може да се издаде само една лиценца за:

- пренос на електрична енергија,
- управување со електроенергетски систем,
- организирање и управување со пазарот на електрична енергија,
- дистрибуција на електрична енергија,
- управување со системот за дистрибуција на електрична енергија,
- снабдување со електрична енергија на тарифни потрошувачи на големо,
- снабдување со електрична енергија на тарифни потрошувачи на мало,
- пренос на природен гас и
- управување со системот за пренос на природен гас“.

4. Според членот 8 став 1 алинеја 7 од Уставот, слободата на пазарот и претприемништвото се темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Со членот 55 став 1 од Уставот е утврдено дека се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Според ставот 2 од овој член од Уставот, Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Во ставот 3 од овој член од Уставот е определено дека слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбрана на Републиката, зачувување на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Со одредбите од Законот за енергетика е уреден правниот режим за обезбедување на целите на овој закон кои се предвидени во членот 2, со кои требало да се обезбеди сигурно, квалитетно и ефикасно снабдување со енергија на потрошувачите и да се создаде финансиски одржлив енергетски сектор, негов развој и заштита на животната средина од негативните влијанија при вршењето на одделни дејности од областа на енергетиката.

Со членот 3 од Законот се определени дејностите од областа на енергетиката, а според членот 4 дејностите од областа на енергетиката можат да ги вршат домашни и странски правни лица врз основа на лиценца издадена од страна на Регулаторната комисија за енергетика, под услови и на начин определени со овој закон за секоја од дејностите од членот 3, освен ако поинаку не е уредено со овој закон.

Дејностите од членот 3 на овој закон можат да се вршат ако субјектите, уредите и постројките за вршење на тие дејности ги исполнуваат пропишаните стандарди, технички нормативи, и нормите за квалитет и со нивната работа да не се загрозуваат луѓето, материјалните добра, животната средина и природата.

Со членовите 6 и 7 од Законот е определено кои дејности можат да ги вршат трговски друштва или јавни претпријатија основани во согласност со закон.

Дејностите на пренос на електрична енергија и пренос на природен гас како и управувањето со овие системи ги вршат јавни претпријатија, односно акционерски друштва основани од Владата на Република Македонија како единствен акционер, односно акционерско друштво во доминантна сопственост на државата основани од Владата на Република Македонија.

Според членот 16 од Законот, потребите од вкупните количества на енергија и од одделни видови енергија во Републиката, за определен временски период и можностите за нивно задоволување со производство и од увоз, се утврдуваат со енергетски баланс на Републиката, кој годишно го изготвува Министерството, а го донесува Владата на Република Македонија.

Според членот 19 алинеја 7 од Законот, Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија има надлежност да

издава, менува, одзема и го следи извршувањето на лиценците за вршење одделни дејности од областа на енергетиката.

Во Главата IV од Законот, која се однесува на „лиценци“ со одредбите од членовите 37 до 51 се уредени прашањата за вршењето на енергетските дејности со лиценци.

Со членот 37 став 2 од Законот е предвидено за кои дејности лиценца не е потребна. Со другите одредби од овој член е предвидено дека лиценцата се издава за период од три до 35 години во зависност од видот на енергетската дејност и во зависност од други елементи наброени во Законот.

На исто лице може да му се издадат лиценци за вршење на повеќе дејности од членот 3 на овој закон само под услови определени со овој закон.

На правното лице на кое, согласно членот 39 од Законот, му е издадена одлука за овластување за изградба на нов енергетски објект, Регулаторната комисија за енергетика ќе му издаде лиценца во согласност со овој закон. Инвеститорот ќе ја отпочне постапката за добивање на лиценца веднаш по отпочнувањето на градбата на новиот енергетски објект. Во овој случај Регулаторната комисија е должна да ја издаде лиценцата во определен рок.

Во овој дел со Законот е јасно определено дека лиценци се издаваат за вршење на сите енергетски дејности освен за посебно издвоените во членот 37, и со закон е определено задолжителното давање на лиценца на барател под определени услови (инвеститор - градител на енергетски објект со одобрение за тоа).

Со оспорениот член 42 од Законот, е уредено дека во Република Македонија може да се издаде само една лиценца за вршење на посебно наведените енергетски дејности.

Со одредбите од Законот воедно се пропишани содржината, измените, продолжувањата, престанокот и суспендирањето на лиценците и други прашања.

Значи, во овој дел со Законот се определени начинот и условите за вршење на енергетски дејности со лиценци и исклучивата надлежност на Регулаторната комисија за одлучување за издавање на лиценци.

Од погоре изнесената елаборација на одредбите од Законот за енергетика, произлегува дека законодавецот во уредувањето на предметната материја на овој закон, како во целина така и во делот на лиценците, не препуштил нелимитирано да завладеат комерцијалните правила за организирање, управување и вршење на енергетските дејности. Ова особено поради тоа што енергетската политика на Република Македонија е основот на кој законодавецот го воспоставил правниот режим на Законот за енергетика, и во тие рамки ги димензионирал односите (правата и обврските на субјектите) поаѓајќи од целите кои требало да ги обезбеди спроведувањето на овој закон.

Соодветно на тоа, со одредбите од членот 9 и членот 10 од Законот е уредено дека енергетската политика се утврдува со Стратегија за развој на енергетиката и програмата за реализација на Стратегијата. Владата на Република Македонија по предлог на министерството, донесува Стратегија за развој на енергетика за период од 20 години во која се утврдуваат: долгорочни цели за развој заради сигурност во снабдувањето со различни видови енергија; приоритети на развој; извори и начин за обезбедување на потребни количества енергија; енергетски ресурси и капацитети од стратешка важност за државата; преобразба на енергетски сектор; поттикнувачки мерки за користење обновливи извори на енергија; исполнување на обврски од меѓународни акти; услови и начин за обезбедување на заштита на животната средина и мерки на заштита и друго.

Сите дејности предвидени со оспорениот член 42, како и со членот 43, се дејности од јавен интерес согласно членот 6 од Законот. Дејностите чие извршување со членот 42 од Законот е ограничено со издавање на само една лиценца на територијата на Република Македонија (преносот и дистрибуцијата на електричната енергија и управувањето со системот за дистрибуција, преносот на природен гас и управување со системот за пренос на природен гас), се дејности кои директно не учествуваат на пазарот на енергија на конкурентска основа и претпримеништво, и овие дејности преку издавање на лиценците директно се поврзани со законски регулиран режим на делување. Меѓутоа, технолошката условеност на поврзаната мрежна инфраструктура за пренос и транспорт (во земјата и во странство), дистрибуцијата, складирањето, контролата и безбедноста на испорака та на енергија или енергетски производ и управувањето со оваа инфраструктура, не може да претставува основа за ограничување на лиценците кои Регулаторната комисија ги издава, бидејќи, според Судот и

либерализацијата во издавањето на лиценците може да продолжи да се остварува во рамки на правен режим кој ќе го одржува балансот на енергетската политика во услови на слобода на пазарот и претприемништвото согласно членот 55 од Уставот.

Регулацијата на државата во економската сфера, меѓу кои и во областа на енергетиката, не може да биде на штета на слободата на пазарот и претприемништвото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија. Поаѓајќи од тоа, за Судот се постави прашањето дали ограничувањето на лиценците во оспорената одредба од Законот, содржи ограничување на слободата на пазарот и претприемништвото на учесниците на овој пазар ако тоа ограничување е всушност сведено на еден учесник за една енергетска дејност на територијата на Република Македонија, исклучувајќи било каква конкуренција во однос на учесниците по ниеден основ.

Со оглед на тоа во однос на ограничувањето за издавање на само една лиценца, како што е тоа уредено со оспорениот член од Законот, пред Судот се постави прашањето дали е степен во фазите до либерализација на регулативата во областа на енергетиката во Републиката, или прашање кое задира во основите на економските односи спротивно на нормите во Уставот, односно дали е степен од еволутивниот развој на регулативата во енергетиката кој ги поминува фазите до либерализација која би следела со идни услови за инфраструктурен и друг развој или ова прашање на лиценците треба да се гледа во рамки на слободен пазар и конкуренција која е нужна во секое време и услови.

Од овие причини пред Судот основано се постави прашањето за согласноста само на делот на оспорената одредба од Законот со членот 55 од Уставот, на што и се однесуваат наводите за оспорување во иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.201/2006)

У.бр.201/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 септември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 42 во делот „само една“, од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2006 и 36/2007).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијатива поднесена од Комисијата за заштита на конкуренцијата со Решение У.бр.201/2006 од 6 јуни 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста на членот 42 во делот „само една“ од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека со членот 42 од Законот за енергетика е предвидено:

„Во Република Македонија може да се издаде само една лиценца за:

- пренос на електрична енергија,
- управување со електроенергетски систем,
- организирање и управување со пазарот на електрична енергија,
- дистрибуција на електрична енергија,
- управување со системот за дистрибуција на електрична енергија,
- снабдување со електрична енергија на тарифни потрошувачи на големо,

- снабдување со електрична енергија на тарифни потрошувачи на мало,
- пренос на природен гас и
- управување со системот за пренос на природен гас“.

5. Според членот 8 став 1 алинеја 7 од Уставот, слободата на пазарот и претприемништвото се темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Со членот 55 став 1 од Уставот е утврдено дека се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Според ставот 2 од овој член од Уставот, Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Во ставот 3 од овој член од Уставот е определено дека слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбрана на Републиката, зачувување на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Со одредбите од Законот за енергетика е уреден правниот режим за обезбедување на целите на овој закон кои се предвидени во членот 2, со кои требало да се обезбеди сигурно, квалитетно и ефикасно снабдување со енергија на потрошувачите и да се создаде финансиски одржлив енергетски сектор, негов развој и заштита на животната средина од негативните влијанија при вршењето на одделни дејности од областа на енергетиката.

Со членот 3 од Законот се определени дејностите од областа на енергетиката, а според членот 4 дејностите од областа на енергетиката можат да ги вршат домашни и странски правни лица врз основа на лиценца издадена од страна на Регулаторната комисија за енергетика, под услови и на начин определени со овој закон за секоја од дејностите од членот 3, освен ако поинаку не е уредено со овој закон.

Дејностите од членот 3 на овој закон можат да се вршат ако субјектите, уредите и постројките за вршење на тие дејности ги исполнуваат пропишаните стандарди, технички нормативи, и нормите за квалитет и со нивната работа да не се загрозуваат луѓето, материјалните добра, животната средина и природата.

Со членовите 6 и 7 од Законот е определено кои дејности можат да ги вршат трговски друштва или јавни претпријатија основани во согласност со закон.

Дејностите на пренос на електрична енергија и пренос на природен гас како и управувањето со овие системи ги вршат јавни претпријатија, односно акционерски друштва основани од Владата на Република Македонија како единствен акционер, односно акционерско друштво во доминантна сопственост на државата основани од Владата на Република Македонија.

Според членот 16 од Законот, потребите од вкупните количества на енергија и од одделни видови енергија во Републиката, за определен временски период и можностите за нивно задоволување со производство и од увоз, се утврдуваат со енергетски баланс на Републиката, кој годишно го изготвува Министерството, а го донесува Владата на Република Македонија.

Според членот 19 алинеја 7 од Законот, Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија има надлежност да издава, менува, одзема и го следи извршувањето на лиценците за вршење одделни дејности од областа на енергетиката.

Во Главата ИВ од Законот, која се однесува на „лиценци“ со одредбите од членовите 37 до 51 се уредени прашањата за вршењето на енергетските дејности со лиценци.

Со членот 37 став 2 од Законот е предвидено за кои дејности лиценца не е потребна. Со другите одредби од овој член е предвидено дека лиценцата се издава за период од три до 35 години во зависност од видот на енергетската дејност и во зависност од други елементи наброени во Законот.

На исто лице може да му се издадат лиценци за вршење на повеќе дејности од членот 3 на овој закон само под услови определени со овој закон.

На правното лице на кое, согласно членот 39 од Законот, му е издадена одлука за овластување за изградба на нов енергетски објект, Регулаторната комисија за енергетика ќе му издаде лиценца во согласност со овој закон. Инвеститорот ќе ја отпочне постапката за добивање на лиценца веднаш по отпочнувањето на градбата на новиот

енергетски објект. Во овој случај Регулаторната комисија е должна да ја издаде лиценцата во определен рок.

Во овој дел со Законот е јасно определено дека лиценци се издаваат за вршење на сите енергетски дејности освен за посебно издвоените во членот 37, и со закон е определено задолжителното давање на лиценца на барател под определени услови (инвеститор - градител на енергетски објект со одобрение за тоа).

Со оспорениот член 42 од Законот, е уредено дека во Република Македонија може да се издаде само една лиценца за вршење на посебно наведените енергетски дејности.

Со одредбите од Законот воедно се пропишани содржината, измените, продолжувањата, престанокот и суспендирањето на лиценците и други прашања.

Во овој дел со Законот се определени начинот и условите за вршење на енергетски дејности со лиценци и исклучивата надлежност на Регулаторната комисија за одлучување за издавање на лиценци.

Од погоре изнесената елаборација на одредбите од Законот за енергетика, Судот утврди дека законодавецот во уредувањето на предметната материја на овој закон, како во целина така и во делот на лиценците, не препуштил нелимитирано да завладеат комерцијалните правила за организирање, управување и вршење на енергетските дејности. Ова особено поради тоа што енергетската политика на Република Македонија е основот на кој законодавецот го воспоставил правниот режим на Законот за енергетика, и во тие рамки ги димензионирал односите (правата и обврските на субјектите) поаѓајќи од целите кои требало да ги обезбеди спроведувањето на овој закон.

Соодветно на тоа, со одредбите од членот 9 и членот 10 од Законот е уредено дека енергетската политика се утврдува со Стратегија за развој на енергетиката и програмата за реализација на Стратегијата. Владата на Република Македонија по предлог на министерството, донесува Стратегија за развој на енергетика за период од 20 години во која се утврдуваат: долгорочни цели за развој заради сигурност во снабдувањето со различни видови енергија; приоритети на развој; извори и начин за обезбедување на потребни количества енергија; енергетски ресурси и капацитети од стратешка важност за

државата; преобразба на енергетски сектор; поттикнувачки мерки за користење обновливи извори на енергија; исполнување на обврски од меѓународни акти; услови и начин за обезбедување на заштита на животната средина и мерки на заштита и друго.

Сите дејности предвидени со оспорениот член 42, како и со членот 43, се дејности од јавен интерес согласно членот 6 од Законот. Дејностите чие извршување со членот 42 од Законот е ограничено со издавање на само една лиценца на територијата на Република Македонија (преносот и дистрибуцијата на електричната енергија и управувањето со системот за дистрибуција, преносот на природен гас и управување со системот за пренос на природен гас), се дејности кои директно не учествуваат на пазарот на енергија на конкурентска основа и претпримеништво, и овие дејности преку издавање на лиценците директно се поврзани со законски регулиран режим на делување. Меѓутоа, технолошката условеност на поврзаната мрежна инфраструктура за пренос и транспорт (во земјата и во странство), дистрибуцијата, складирањето, контролата и безбедноста на испорака та на енергија или енергетски производ и управувањето со оваа инфраструктура, според Судот не може да претставува основа за ограничување на лиценците кои Регулаторната комисија ги издава, бидејќи и либерализацијата во издавањето на лиценците може да продолжи да се остварува во рамки на правен режим кој ќе го одржува балансот на енергетската политика во услови на слобода на пазарот и претприемништвото согласно членот 55 од Уставот.

Според Судот, регулацијата на државата во економската сфера, меѓу кои и во областа на енергетиката, не може да биде на штета на слободата на пазарот и претприемништвото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија. Поаѓајќи од тоа, ограничувањето на лиценците во оспорената одредба од Законот, содржи ограничување на слободата на пазарот и претприемништвото на учесниците на овој пазар бидејќи ограничувањето всушност е сведено на еден учесник за една енергетска дејност на територијата на Република Македонија, исклучувајќи било каква конкуренција во однос на учесниците по ниеден основ.

Со оглед на тоа ограничувањето за издавање на само една лиценца, како што е тоа уредено со оспорениот член од Законот, Судот оцени дека задира во основите на економските односи спротивно на нормите во Уставот, односно не претставува степен од развојот на регулативата во енергетиката кој ги поминува фазите до либерализација која би следела со идни услови за инфраструктурен и

друг развој туку е во спротивност со елементите на слободниот пазар и конкуренција.

Од овие причини Судот утврди дека делот на оспорената одредба од Законот не е во согласност со членот 55 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.(У.бр.201/2006)

28.

У.бр.20/2007

**- Рационално и економично трошење на буџетските средства
(поведување на постапка)**

*- Rational and economical spending of budget funds
(initiation of a procedure)*

- Со оспорената одредба од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија се обезбедувало плаќање на посебен надомест, како посебно право на одредена група функционери од централната власт, за приватни намени кои општо се однесувале на одржувањето на нивните имоти во странство и долговите на тоа одржување, што ги доведува во прашање целите на Законот, за рационално и економично трошење на буџетските средства, а со тоа не се обезбедувала правната сигурност на граѓаните што е елемент на уставниот принцип на владеење на правото.

- The challenged provision of the Law on the Implementation of the Budget of the Republic of Macedonia ensured the payment of a special remuneration, as a special right to certain group of functionaries from the central authority, for private purposes which generally related to the maintenance of their properties abroad and the debts for that maintenance, which brings into question the purposes of the Law, for rational and economical spending of the budget funds, and thereby the legal safety of the citizens, which is an element of the constitutional principle of the rule of law was, not ensured.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 12 од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2007 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.139/2006).

2. Славица Грковска од Скопје, Никола Поповски од Скопје, Јани Макрадули од Скопје, Весна Бендевска од Битола, Тале Герамитчиоски од Прилеп и Борис Кондарко од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 12 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорената одредба од Законот биле утврдени привилегирани права за посебна група граѓани како буџетски корисници наспроти другите граѓани кои биле буџетски корисници, па поради тоа одредбата била во несогласност со членот 9 од Уставот кој се однесувал на еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите. Воедно, немало уставен основ исклучиво за именуваните функционери од Владата, како посебна категорија, да се воспоставува право на надоместок за одржување на нивниот имот во странство и Владата да ја определува висината на тој надоместок.

Во иницијативата, исто така се наведува дека давањето на правото на надоместок за трошоци за одржување на имот во странство, како што е определено со оспорената одредба од Законот, претставувало широко, неопределено и непрецизно нормирање на права на бенифиции, кое токму поради воопштеноста на одредбата ги ставала граѓаните во Република Македонија во неизвесна ситуација за какви намени ќе се плаќаат надоместоците и дали има сразмерен однос на тоа давање на надомест со повратните ефекти во корист на државата од ангажманот на лицата за кои надоместокот се однесувал.

Од овие причини со оспорената одредба од Законот се повредувале и уставните принципи на владеење на правото и социјалната правда определени во членот 8 алинеја 3 и 8 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека со членот 12 од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2007 година е предвидено дека на избраните и именуваните функционери кај буџетските корисници од централната власт кои пред нивниот избор или именување имале живеалиште или престојувалиште во странство или биле на работа во странство, од денот на нивното именување заклучно со денот на нивното разрешување им следува надоместок на трошоци за одржување на нивниот имот во странство. Владата на Република Македонија со одлука ќе ја определи висината на надоместокот за одржување на имот.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеи 3 и 8 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и социјалната правда се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Во III дел од Уставот кој се однесува на „Организацијата на државната власт“, со членот 61 е определено дека Собранието на Република Македонија е носител на законодавната власт на Републиката.

Со одредбите од членот 68 од Уставот се утврдени надлежностите на Собранието на Република Македонија, во кои е и донесувањето на закони и донесувањето на републичкиот буџет и завршната сметка на буџетот.

Согласно членот 88 од Уставот, Владата на Република Македонија е носител на извршната власт и своите права и должности Владата ги врши врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Со членот 91 од Уставот се утврдени надлежностите на Владата на Република Македонија, во кои, меѓу другото е определено дека ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување, предлага закони, републички буџет и други прописи што ги донесува Собранието.

Според членот 92 од Уставот, Владата и секој нејзин член, за својата работа одговарат пред Собранието.

Со одредбите од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 59/2000, 12/2003 и 55/2005) е уредено дека во рамките на своите права и должности утврдени со Уставот и со закон, Владата и секој нејзин член, кои се избират и разрешуваат од Собранието на Република Македонија, за својата работа одговараат пред Собранието.

Владата, покрај надлежностите утврдени со Уставот, согласно членот 8 од овој закон, ги врши и следниве работи: ја утврдува развојната и економската политика; утврдува програма за активности во областа на одбраната и безбедноста и го обезбедува нивното спроведување, презема мерки за остварување на слободата на пазарот и претприемништвото, како и мерки против монополската положба на пазарот, го поттикнува економскиот напредок и остварување на порамномерен просторен и регионален развој; утврдува стратегија за привлекување на странски инвестиции; одлучува за располагањето и користењето на државниот капитал во согласност со закон; го поттикнува и помага научниот и технолошкиот развој; утврдува стратегија и презема мерки за вклучување во европските и евроатланските интеграции и други меѓународни структури; презема мерки за создавање услови за социјална заштита и социјална сигурност на граѓаните, и други работи утврдени со закон.

Според членот 35 од овој закон, за извршување на законите Владата донесува уредби со законска сила, уредби, одлуки, упатства, програми, решенија и заклучоци.

Со Законот за буџетите („Службен весник на Република Македонија“ бр.64/2005) се уредува постапката за изготвување, донесување, извршување на Буџетот на Република Македонија и буџетите на единиците на локалната самоуправа и на градот Скопје.

Според членот 2 од овој закон, буџетски корисници се корисници од прва линија од областа на законодавната, извршната и судската власт (централна власт), потоа фондовите, корисниците на буџетите на општините и корисниците основани со закон, на кои им е доверено вршење на јавни овластувања.

Согласно членот 1 од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2007 година, Буџетот на Република Македонија за 2007 година се извршува според одредбите на овој закон.

Буџетот на Република Македонија за 2007 година го донело Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 29 декември 2006 година и е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 130/2006 година.

Во Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2007 година се содржани одредби со кои меѓу другото е предвидено: право на надоместок на трошоци за одвоен живот од семејството во висина од 40% од просечната месечна нето плата исплатена во Република Македонија во претходните три месеци за избраните и именуваните функционери кај буџетските корисници од централната власт како и единките корисници од денот на нивното именување заклучно со денот на нивното разрешување при што не им следува надоместок за трошоци на превоз (член 9); потоа, право на користење на службен стан или закупнина за стан, при што надоместокот за одвоен живот и надоместокот за службен стан меѓусебно се исклучуваат (член 10); овие права од членовите 9 и 10 се применуваат и на лица на служба во Армијата на Република Македонија и Министерството за внатрешни работи; потоа, се предвидува надоместок за превоз до и од работно место на избраните и именуваните функционери кај буџетските корисници од централната власт и единките корисници под определени законски услови (член 13); потоа, се предвидува надоместок за исхрана за вработените кај буџетските

корисници од централната власт и единките корисници под услови кои се определени со законот (член 14).

Со оспорената одредба од членот 12 од овој закон, во рамките на уредувањето на правата кои се наведени, е уредено и посебно право на избраните и именуваните функционери кај буџетските корисници само од централната власт, кои пред нивниот избор или именување имале живеалиште или престојувалиште во странство или биле на работа во странство, од денот на нивното именување заклучно со денот на нивното разрешување да им следува надоместок на трошоците за одржување на нивниот имот во странство. Владата на Република Македонија со своја одлука ќе ја определела висината на надоместокот за одржување на имотот.

Имено, со овој закон за избраните и именуваните функционери кај буџетските корисници од централната власт, а кои пред нивниот избор или именување имале живеалиште или престојувалиште во странство, им се дадени права од работниот однос кои се однесуваат за одвоен живот, службен стан, за превоз и исхрана и им се дадени посебни права кои се резултат од нивниот статус со живеалиштето односно престојувалиштето во странство пред изборот или именувањето на јавна функција во централната власт.

Со оспорената одредба од Законот, им се дава право на надоместок на наведените лица, кој се определувал со одлука на Владата како подзаконски акт, а кој всушност нема и објективизирани критериуми во самиот Закон за операционализација со одлуката, за висината и конкретната намена на надоместокот.

Од друга страна, Судот оцени дека не е јасна и намената на надоместокот. Поаѓајќи од анализата на оспорената одредба од Законот, одредбата е нејасна за кои конкретните потреби и намени е предвиден надоместокот и одредбата од тој аспект е непрецизна, недоволно дефинирана и определлива, така што и во отсуство на критериуми за висината на надоместокот таа создава простор за арбитражност што во основа го доведува во прашање начелото на владеење на правото.

Според Судот, од уставносудската анализа произлегува дека во основа со оспорената одредба од Законот се обебедува плаќање на посебен надомест како ексклузивно право на одредена група функционери од централната власт за приватни намени кои општо се однесуваат на одржување на нивните имоти во странство и долговите на тоа одржување, при што тој надомест е предвиден да се исплаќа од

средствата на Буџетот на Република Македонија односно да биде финансиски товар на граѓаните и другите субјекти од кои се реализира Буџетот на Република Македонија, меѓутоа тоа го доведува во прашање суштинското остварување на целите на Законот за извршување на Буџетот кои опфаќаат наменско, рационално, економично и ефикасно користење на буџетските средства, а со тоа правната интенција и формулација на оспорената одредба од Законот не обезбедува правна сигурност на граѓаните што е елемент на уставниот принцип на владеење на правото согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Имајќи ја предвид уставната позиција на Владата на Република Македонија и нејзините надлежности кои се од битно значење за општествено-економскиот живот во Републиката, како и нејзината одговорност за спроведување на политиката на законите и другите прописи од сите сфери, а особено од економската сфера на општеството, Судот оцени дека неможе а да не се има предвид дека и делувањето на Владата за постигнување на тие цели е прашање на изборот на стратегијата на Владата, која функционира со своите избрани и именувани функционери во централната власт во областите од својата надлежност за кои треба да оствари резултати. Меѓутоа, законот треба да постави баланс на правата и обврските врз основа на кои Владата на Република Македонија ќе ги димензионира своите делувања, и притоа таа е должна да се движи во тие рамки, а не да ги креира самостојно со подзаконски акт, на што упатува во случајов и оспорената одредба од Законот. Имено, овластувањето кое со оспорената одредба се дава на Владата на Република Македонија, според Судот упатува не само да ја определи со своја одлука висината на надоместокот туку во тие рамки и позициите за кои се однесува одржувањето на имотот, што значи да ја определи и конкретизира намената на надоместокот.

Од овие причини, а имајќи ги предвид наводите во иницијативата Судот оцени дека за оспорената одредба од Законот основано може да се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот, посебно со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и Игор Спировски. (У.бр.20/2007)

У.бр.20/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 септември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 12 од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2007 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.139/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по иницијатива на Славица Грковска од Скопје, Никола Поповски од Скопје, Јани Макрадули од Скопје, Весна Бендевска од Битола, Тале Герамитчиоски од Прилеп и Борис Кондарко од Скопје, со Решение У.бр.20/2007 од 20 јуни 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста на член 12 од Законот означен во точката 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека со членот 12 од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2007 година е предвидено дека на избраните и именуваните функционери кај буџетските корисници од централната власт кои пред нивниот избор или именување имале живеалиште или престојувалиште во странство или биле на работа во странство, од денот на нивното именување заклучно со денот на нивното разрешување им следува надоместок на трошоци за одржување на нивниот имот во странство. Владата на Република Македонија со одлука ќе ја определи висината на надоместокот за одржување на имот.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеи 3 и 8 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и хуманизмот

социјалната правда и солидарноста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Во ИИИ дел од Уставот кој се однесува на „Организацијата на државната власт“, со членот 61 е определено дека Собранието на Република Македонија е носител на законодавната власт на Републиката.

Со одредбите од членот 68 од Уставот се утврдени надлежностите на Собранието на Република Македонија, во кои е и донесувањето на закони и донесувањето на републичкиот буџет и завршната сметка на буџетот.

Согласно членот 88 од Уставот, Владата на Република Македонија е носител на извршната власт и своите права и должности Владата ги врши врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Со членот 91 од Уставот се утврдени надлежностите на Владата на Република Македонија, во кои, меѓу другото е определено дека ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување, предлага закони, републички буџет и други прописи што ги донесува Собранието.

Според членот 92 од Уставот, Владата и секој нејзин член, за својата работа одговарат пред Собранието.

Со одредбите од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 59/2000, 12/2003 и 55/2005) е уредено дека во рамките на своите права и должности утврдени со Уставот и со закон, Владата и секој нејзин член, кои се избират и разрешуваат од Собранието на Република Македонија, за својата работа одговараат пред Собранието.

Владата, покрај надлежностите утврдени со Уставот, согласно членот 8 од овој закон, ги врши и следниве работи: ја утврдува развојната и економската политика; утврдува програма за активности во

областа на одбраната и безбедноста и го обезбедува нивното спроведување, презема мерки за остварување на слободата на пазарот и претприемништвото, како и мерки против монополската положба на пазарот, го поттикнува економскиот напредок и остварување на порамномерен просторен и регионален развој; утврдува стратегија за привлекување на странски инвестиции; одлучува за располагањето и користењето на државниот капитал во согласност со закон; го поттикнува и помага научниот и технолошкиот развој; утврдува стратегија и презема мерки за вклучување во европските и евроатланските интеграции и други меѓународни структури; презема мерки за создавање услови за социјална заштита и социјална сигурност на граѓаните, и други работи утврдени со закон.

Според членот 35 од овој закон, за извршување на законите Владата донесува уредби со законска сила, уредби, одлуки, упатства, програми, решенија и заклучоци.

Со Законот за буџетите („Службен весник на Република Македонија“ бр.64/2005) се уредува постапката за изготвување, донесување, извршување на Буџетот на Република Македонија и буџетите на единиците на локалната самоуправа и на градот Скопје.

Според членот 2 од овој закон, буџетски корисници се корисници од прва линија од областа на законодавната, извршната и судската власт (централна власт), потоа фондовите, корисниците на буџетите на општините и корисниците основани со закон, на кои им е доверено вршење на јавни овластувања.

Согласно членот 1 од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2007 година, Буџетот на Република Македонија за 2007 година се извршува според одредбите на овој закон.

Собранието на Република Македонија го донел Буџетот на Република Македонија за 2007 година на седницата одржана на 29 декември 2006 година и е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 139/2006 година.

Во Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2007 година се содржани одредби со кои меѓу другото е предвидено: право на надоместок на трошоци за одвоен живот од семејството во висина од 40% од просечната месечна нето плата исплатена во Република Македонија во претходните три месеци за избраните и именуваните функционери кај буџетските корисници од

централната власт како и единките корисници од денот на нивното именување заклучно со денот на нивното разрешување при што не им следува надоместок за трошоци на превоз (член 9); потоа, право на користење на службен стан или закупнина за стан, при што надоместокот за одвоен живот и надоместокот за службен стан меѓусебно се исклучуваат (член 10); овие права од членовите 9 и 10 се применуваат и на лица на служба во Армијата на Република Македонија и Министерството за внатрешни работи; потоа, се предвидува надоместок за превоз до и од работно место на избраните и именуваните функционери кај буџетските корисници од централната власт и единките корисници под определени законски услови (член 13); потоа, се предвидува надоместок за исхрана за вработените кај буџетските корисници од централната власт и единките корисници под услови кои се определени со законот (член 14).

Со оспорената одредба од членот 12 од овој закон, во рамките на уредувањето на правата кои се наведени, е уредено и посебно право на избраните и именуваните функционери кај буџетските корисници само од централната власт, кои пред нивниот избор или именување имале живеалиште или престојувалиште во странство или биле на работа во странство, од денот на нивното именување заклучно со денот на нивното разрешување да им следува надоместок на трошоците за одржување на нивниот имот во странство. Владата на Република Македонија со своја одлука ќе ја определела висината на надоместокот за одржување на имотот.

Имено, со овој закон за избраните и именуваните функционери кај буџетските корисници од централната власт, а кои пред нивниот избор или именување имале живеалиште или престојувалиште во странство, им се дадени права од работниот однос кои се однесуваат за одвоен живот, службен стан, за превоз и исхрана и им се дадени посебни права кои се резултат од нивниот статус со живеалиштето односно престојувалиштето во странство пред изборот или именувањето на јавна функција во централната власт.

Според Судот со оспорената одредба од Законот, им се дава право на надоместок на наведените лица, кој се определувал со одлука на Владата како подзаконски акт, а кој всушност нема и објективизирани критериуми во самиот Закон за операционализација со одлуката, за висината и конкретната намена на надоместокот.

Од друга страна, Судот утврди дека не е јасна и намената на надоместокот. Поаѓајќи од анализата на оспорената одредба од Законот,

одредбата е нејасна за кои конкретните потреби и намени е предвиден надоместокот и одредбата од тој аспект е непрецизна, недоволно дефинирана и определлива, така што и во отсуство на критериуми за висината на надоместокот таа создава простор за арбитражност што во основа го доведува во прашање начелото на владеење на правото.

Според Судот, од уставносудската анализа произлегува дека во основа со оспорената одредба од Законот се обезбедува плаќање на посебен надомест како ексклузивно право на одредена група функционери од централната власт за приватни намени кои општо се однесуваат на одржување на нивните имоти во странство и долговите на тоа одржување, при што тој надомест е предвиден да се исплаќа од средствата на Буџетот на Република Македонија односно да биде финансиски товар на граѓаните и другите субјекти од кои се реализира Буџетот на Република Македонија, меѓутоа тоа го доведува во прашање суштинското остварување на целите на Законот за извршување на Буџетот кои опфаќаат наменско, рационално, економично и ефикасно користење на буџетските средства, а со тоа правната интенција и формулација на оспорената одредба од Законот не обезбедува правна сигурност на граѓаните што е елемент на уставниот принцип на владеење на правото согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Имајќи ја предвид уставната позиција на Владата на Република Македонија и нејзините надлежности кои се од битно значење за општествено-економскиот живот во Републиката, како и нејзината одговорност за спроведување на политиката на законите и другите прописи од сите сфери, а особено од економската сфера на општеството, Судот утврди дека неможе а да не се има предвид дека и делувањето на Владата за постигнување на тие цели е прашање на изборот на стратегијата на Владата, која функционира со своите избрани и именувани функционери во централната власт во областите од својата надлежност за кои треба да оствари резултати. Меѓутоа, законот треба да постави баланс на правата и обврските врз основа на кои Владата на Република Македонија ќе ги димензионира своите делувања, и притоа таа е должна да се движи во тие рамки, а не да ги креира самостојно со подзаконски акт, на што упатува во случајов и оспорената одредба од Законот. Имено, Судот оцени дека овластувањето кое со оспорената одредба се дава на Владата на Република Македонија, упатува не само да ја определи со своја одлука висината на надоместокот туку во тие рамки и позициите за кои се однесува одржувањето на имотот, што значи да ја определи и конкретизира намената на надоместокот.

Од овие причини, а имајќи ги предвид наводите во иницијативата Судот оцени дека оспорената одредба од Законот не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.20/2007)

29.

У.бр.220/2005

- Упатувачка норма за примена на Кривичниот законик;

Забрана на членување во Комисијата за хартии од вредност на членови на органи на политичка партија (поведување и неповедување на постапка)

*- Reference norm for the application of the Criminal Code
Prohibition from being a member of the Commission for Securities
of members of bodies of a political party
(initiation and non-initiation of a procedure)*

- Законската формулација со која се упатува на соодветна примена на одредбите од Кривичниот законик во случај на бришење на осудата не ги повредува уставните одредби бидејќи има карактер на упатна норма, а не на норма што уредува права.

Со предвидувањето на законодавецот член на Комисијата на хартии од вредност да не може да биде лице кое е член на органи на политичка партија, односно да биде разрешен од функцијата претседателот на Комисијата и нејзините членови ако станат членови на органи

на политичка партија не се ограничува: слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, правото на слободно здружување во политички партии и пристапување кон нив, избирачкото право воопшто, како и правото на граѓаните да учествуваат во вршењето на јавните функции.

- The legal formulation which refers to a corresponding application of the provisions of the Criminal Code in case of erasing of the sentence does not violate the constitutional provisions since it has a character of a reference norm, and not a norm that regulates rights.

The envisagement of the legislator that a person who is a member of bodies of a political party may not be a member of the Commission for Securities, that is, to discharge from the office the president of the Commission and its members if they become members of bodies of a political party, does not restrict: the freedom of conviction, conscience, thought and public expression of thought, the right to free association in political parties and joining them, the electoral right in general, as well as the right of the citizens to participate in the performance of public offices.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на:

- членот 101 став 3 точка б), освен во делот: „Во случај на бришење на осудата од точката б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.“ и точката в) од Законот за хартии од вредност ("Службен весник на Република Македонија" бр.95/2005 и 25/2007).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на:

- членот 101 став 3 точка б), во делот: „Во случај на бришење на осудата од точката б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.“ и членот 183 став 3 точка г) и е) од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на повеќе одредби и делови од одредби од Законот за хартии од вредност, означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорениот член 101 став 3 точка б) и в) од Законот не бил во согласност со член 13 став 1, член 14 став 1, член 32 став 1 и 2 и член 54 став 1 од Уставот затоа што правните последици од осудата не можеле да настапат автоматски по сила на закон, туку врз основа на конкретна правосилна судска одлука и натамошни последици што се состоеле во ограничување на правата на граѓаните не биле дозволени, освен ако тоа не било изречно утврдено со Уставот. Со оглед на тоа што според оспорената законска одредба правните последици од осудата настапувале по сила на закон, а не како казна (забрана) што ја изрекувал судот во рамките на видовите на казни, односно санкции, подносителот на иницијативата смета дека истите не биле во согласност со наведените одредби од Уставот.

По однос на оспорениот член 183 став 3 точка г) и став 5 точка е) од Законот, подносителот на иницијативата наведува дека со него противуоставно се ограничувало пасивното избирачко право од членот 22 од Уставот како и правото на учество во вршење на јавните функции од членот 23 од Уставот. Врз основа на наведеното смета дека се повредувале член 9 став 2, член 16 став 1, член 20 став 2, член 22 и член 23 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека, Според член 101 став 1 од Законот за хартии од вредност, комисијата дава согласност за именување директор на брокерската куќа.

Во став 2 од истиот член од Законот е определено кои документи се поднесуваат заедно со барањето за именување на директор на брокерската куќа.

Според став 3 на истиот член од Законот, Комисијата дава согласност за именување на директор во рок од 60 календарски дена од денот на поднесување на барањето од став 2 на овој член, освен во случаите кога ќе утврди дека на предложениот кандидат:

а) му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на професија;

б) му е изречена казна затвор и тоа:

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години и

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години.

Во случај на бришење на осудата од точката б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.

в) доколку е правосилно осуден за кривично дело предизвикување стечај на правно лице и

д) дал лажна информација во документите кои се поднесуваат согласно со ставот 2 на овој член.

Според член 183 став 1 од Законот, претседателот и комисионерите ги избира и разрешува Собранието на Република Македонија, по предлог на Владата на Република Македонија.

Според став 2 од истиот член од Законот, функцијата претседател може да престане единствено со поднесување оставка на претседателот или негово разрешување од страна на Собранието на Република Македонија како комисионер. Во случај на поднесување оставка од страна на претседателот, неговата функција како комисионер продолжува и понатаму, а Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија, избира нов претседател за остатокот од мандатот.

Во став 3 од истиот член од Законот е определено дека за комисионер (член) може да биде избрано лице кое исполнува повеќе

наброени услови, меѓу кои да:

г) не е член на органи на политичка партија

Според став 5 од истиот член од Законот, Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија го разрешува претседателот, односно комисионерот (член), меѓу другото, ако:

е) стане член на орган на политичка партија.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Согласно членот 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според членот 14 став 2 од Уставот, никој не може повторно да биде осуден за дело за кое веќе бил суден и за кое е донесена судска одлука.

Според членот 32 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност (став 1). Секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место (став 2).

Според членот 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според членот 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на граѓаните можат да се ограничат само во случаи утврдени во Уставот.

Законот за хартии од вредност во членот 1 го дефинира предметот на уредување во кој е и уредувањето на начинот и условите за издавање и тргување со хартии од вредност.

Во областа на пазарот на капитал, со Законот е основана Комисија за хартии од вредност која го регулира и контролира работењето со хартии од вредност на територијата на Република Македонија, има својство на правно лице, и се избира и разрешува од Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија.

Според член 2 точка 18 од Законот за хартии од вредност, „Комисија“ е Комисија за хартии од вредност, која преставува самостојно и независно регулаторно тело со јавни овластувања утврдени со овој закон, Законот за инвестициони фондови, Законот за преземање на акционерските друштва и на сите подзаконски акти донесени врз основа на овие закони.

Како хартии од вредност со Законот се определени: акции во трговските друштва, обврзници, инструменти на пазарот на пари, акции и уреди во инвестиционите фондови што работат според Законот за инвестициони фондови, деривативни финансиски инструменти, потврда за странска хартија од вредност и други финансиски инструменти кои според Комисијата се сметаат за хартии од вредност (член 2 точка 43 од Законот).

Според член 181 став 1 од Законот, во областа на пазарот на капитал се основа Комисија за хартии од вредност која преставува самостојно и независно регулаторно тело, со јавни овластувања утврдени со овој закон.

Според член 182 став 1 од Законот, Комисијата е составена од пет комисионери (членови) од кои еден е претседател.

Според одредбите од Законот, произлегува дека брокерската куќа се основа како акционерско друштво со седиште во Република Македонија, согласно со овој закон и Законот за трговските друштва (член 98 став 1). Брокерска куќа се основа од најмалку две физички или правни домашни или странски лица, освен во случаите кога основачот е банка или осигурително друштво (став 2). Брокерската куќа треба да има најмалку две лица во редовен работен однос кои поседуваат дозвола за работење на брокер или дозвола за

работење на инвестиционен советник издадена од Комисијата (став 3). Комисијата ја пропишува задолжителната структура и начинот на пресметка на основната главнина за брокерската куќа (став 4).

Исто така, од содржината на членот 99 од Законот, произлегува дека брокерската куќа мора во секое време да поседува и одржува главнина чиј износ во зависност од видот на дозволата за работа се движи од 75.000 до 500.000 евра во денарска противвредност.

Во оспорениот дел на членот 101 став 3 точката б), без втората реченица на алинејата 2 од Законот е определено дека Комисијата за хартии од вредност нема да даде согласност за именување на директор на брокерската куќа кога ќе утврди дека на предложениот кандидат му е изречена казна затвор и тоа:

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години и

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години.

Тргнувајќи од анализата на оспорената одредба произлегува дека со неа се предвидува правна последица на осудата, што се состои во недавање можност, за стекнување на наведената функција, поврзана со пазарот на хартии од вредност, секогаш кога станува збор за лице кое е осудено на казна затвор и тоа за точно дефиниран временски период, што се протега од правосилноста на пресудата, до денот на издржаната казна и уште пет, односно десет години по издржаната казна во зависност од тоа дали е осудено до три или над три години казна затвор.

Притоа, компарирајќи ја првата група на оспорени одредби од Законот, со содржината на член 101 став 1 и 2 од Кривичниот законик ("Службен весник на Република Македонија" бр.37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003, 19/2004, 81/2005, 60/2006 и 73/2006), произлегува дека истата ги задоволува критериумите од Законикот по однос на осуда на казна затвор и предвиденост на правните последици на осудата со закон.

Меѓутоа, во оваа одредба не се предвидуваат правни последици на осудата кога е во прашање простена или застарена казна затвор, од што се поставува прашање дали законодавецот сметал дека во случај на простена и застарена казна затвор не можат да се трпат правни последици на осудата, без оглед на дадената општа рамка во членот 102 став 2 од Кривичниот законик.

Исто така, Судот утврди дека во оваа оспорената одредба и правните последици на осудата се поврзуваат со казна затвор до, односно над три години, без да притоа е од значење за каков вид на кривичното дело е осудено лицето, па се поставува прашање дали секое кривично дело го прави лицето неподобно за вршење на функциите опфатени со овие одредби.

Во оспорениот член 101 став 3 точка г) од Законот е содржана формулацијата лицето да не е осудено за кривично дело предизвикување стечај на правно лице.

Од анализата на оваа одредба од Законот, произлегува дека осудуваноста за сторено кривично дело предизвикување стечај на правно лице без оглед на времето кога лицето било осудено и неза-висно од видот на изречената санкција од судот е причина предвидена со законот лицето да не може да биде директор на брокерската куќа, без оглед на времето кога лицето било осудено, дали трпи правни последици на осудата и независно од видот на изречената санкција од судот.

Според тоа, со оваа одредба од Законот не се дозволува остварување на право на граѓанинот да ја врши наведената функција и истата генерално се однесува на сите кои се осудени за кривичното дело предизвикување на стечај, без оглед на видот на кривичното дело, неговата природа или тежина и независно од видот на изречената санкциите и нејзината висина.

Од анализата на наведените одредби и делови од одредби од Законот, произлегува дека станува збор за правна последица на осудата како специфичен правен институт што има како таков големо значење за статусот на осуденото лице, но и за општествените интереси и кој секогаш резултира со ограничување на правата на осудените лица или значи забрана за стекнување на одредени права на лица осудени за одредени кривични дела. Оттаму, правните поседи-ци на осудата како еден вид посебна статусна мерка тешко го погодува осуденото лице, некогаш потешко и од изречената

казна затвор, имајќи предвид дека истите најчесто значат губење на одредени права или пак забрана за нивно стекнување за одреден временски период.

Според оцена на Судот, така поставениот правен институт невлегува во сверата на правните последици на осудата кои настапуваат по сила на закон, иако тие не можат да се настапуваат автоматски по сила на закон, туку казнено-поправниот однос се исцрпува на релацијата на казнивото дело и судски изречената казна за неговиот сторител и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Воедно, според оцена на Судот, казнено правниот однос се исцрпува во релацијата на казнивото дело и судски изречена казна за неговиот сторител, од каде натамошни последици од неговото извршување односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот, согласно член 54 став 1 од Уставот.

Со оглед на тоа, Судот оцени дека со овие одредби, се ограничува по сила на закон правото едно лице да врши определена дејност и во случаи кога кривичното дело за кое лицето е осудено не е во никаква врска со вршењето на оваа дејност, па оттука формулациите на одредбите се недоволно прецизни и јасни и како такви не обезбедуваат правна сигурност на граѓаните, што е еден од елементите на уставниот принцип на владеењето на правото, според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

При оценување на уставноста на оспорените законски одредби како основен критериум Судот го имаше во вид постоењето на двата принципи на казненоправниот однос утврдени во членовите 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот, а тоа се прво, дека казната може да се изрече само со судска одлука и второ, дека за извршено казниво дело на сторителот може да му се изрече казна што како таква е утврдена со закон или друг пропис. Тоа, со други зборови значи дека согласно наведените уставни одредби казненоправниот однос се исцрпува на релацијата казниво дело и судски изречената казна за сторителот и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело што се состојат во ограничување на

правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Оттука, ако се има во предвид фактот дека со оспорените законски одредби се врши ограничување на правото за вршење на работа на лице кое било осудувано за кривично дело, ова ограничување не е последица што произлегува од извршувањето на изречената кривична санкција, односно казна, туку претставува дополнителна последица што граѓаните ја трпат по основ на осудуваноста, а која настапува по сила на закон.

Со оглед на тоа одредбите од Законот, означени во точката 1 од ова решение, би можеле да се стават под сомнение по однос на нивната согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, според кој како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото, како и со членот 9 став 2, членот 13 став 1, членот 14 став 1 и членот 51.

6. Посебна тематска содржина е втората реченица на алинејата 2 од членот 101 став 3 точка б) од Законот. Во него е содржана формулацијата дека во случај на бришење на осудата од точката б) од истиот став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.

Вака изнесената законска формулација, според оцена на Судот, не може да биде ставена под сомнение по однос на нејзината согласност со уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата, од причина што има карактерот на упатна норма, а не на норма што уредува права, од каде со ништо не се повредуваат одредбите од Уставот.

7. Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, полити-чкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 16 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

Согласно член 20 став 1 и 2 од Уставот, на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и

заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања. Граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат.

Според член 22 став 1 од Уставот, секој граѓанин со наполнети 18 години живот стекнува избирачко право. Избирачкото право е еднакво, општо и непосредно и се остварува на слободни избори со тајно гласање (став 2). Избирачко право немаат лицата на кои им е одземена деловната способност.

Според член 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Во оспорениот член 183 став 3 точка г) и став 5 точка е) од Законот за хартии од вредност е определено дека за комисионер (член) на Комисијата за хартии од вредност не може да биде избрано лице кое е член на органи на политичка партија, односно дека преседателот на Комисијата или нејзините комисионери (членови) се разрешуваат од Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија, меѓу другото, ако станат членови на орган на политичка партија.

Од анализата на наведените уставни одредби, произлегува дека Уставот, избирачкото право го условува со полнолетноста на граѓаните и нивната деловна способност. Од друга страна Уставот во повеќе одредби утврдил неспојливост на поедини функции тргнувајќи од претпоставката дека има функции чие вршење е неспојливо со други функции. Во зависност од конкретната функција, Уставот определува неспојливост на таа функција со други јавни функции или професии, други политички функции или пак со забрана за членување во политичките партии, со цел непристрасно, објективно и совесно вршење на доверените функции, без оптовареност со припадноста кон одредена политичка партија. По однос на останатите функции Уставот оставил со закон да се уреди прашањето на неспојливоста на функцијата. Понатаму, Уставот гарантира слобода на здружувањето помеѓу другото и заради остварување и заштита на политичките права и уверувања, гаранција за достапност во вршењето на јавните функции на сите граѓани.

Оттаму, спротиставувајќи го оспорениот член 183 став 3 точка г) и став 5 точка е) од Законот на наведените уставни одредби

произлегува дека истиот не може да биде доведен под сомнение по однос на неговата уставност.

Имено, овие одредби не се поставени како апсолутен услов од кој ќе зависи стекнувањето на функцијата член на Комисијата за хартии од вредност, или ќе зависи губењето на функцијата претседател или член на Комисијата, туку до тоа доаѓа, според замислата на законодавецот, само во случаите кога лицето е член на орган на политичка партија но не и член на партија.

Оттаму, апсолутна забрана за членување во политичка партија, односно остварување на уставно гарантираното пасивно избирачко право во оваа оспорена одредба не е содржано.

Забраната или негативниот услов се состои во неспособноста на наведените функции со членувањето во органите на политичките партии, што според оцената на Судот е уставно оправдано заради позицијата што ја имаат овие лица на пазарот на хартии од вредност кој се основа од Комисија за хартии од вредност како самостојно и независно регулаторно тело со јавни овластувања.

Според оцената на Судот вака поставената заштитна, законска формулација е реално потребна од причини што во спротивно би постоела можност или опасност носителите на наведените функциите во Комисијата, при вршењето на своите работни обврски истовремено и политички да се организираат и да дејствуваат во својство на членови на органи на политичките партии на кои им припаѓаат. На овој начин, според Судот, се обезбедува непристрасно, објективно и совесно вршење на доверените функции, без оптовареност со обврските што произлегуваат од учеството во работата на органите во одредена политичка партија.

Ваквото законско решение, иако содржи извесна доза на ограничување, во исто време не води кон дискриминација на граѓаните по ниту еден основ и не ги ограничува: слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, правото на слободно здружување во политички партии и пристапување кон нив, избирачкото право воопшто, како и правото на граѓаните да учествуваат во вршењето на јавните функции.

Според Судот, оспорениот член 183 став 3 точка г) и став 5 точка е) од Законот за хартии од вредност е во согласност со член 9

став 2, член 16 став 1, член 20 став 2, член 22 и член 23 од Уставот на Република Македонија.

9. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

10. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.220/2005)

30.

У.бр.220/2005

- Правна последица на осудата предвидена во Законот за хартии од вредност

- Legal consequence from the conviction envisaged in the Law on Securities

- Законодавецот постапил спротивно на член 8 став 1 алинеја 3, член 13 став 1 и член 14 став 1 од Уставот кога пропишал настапување на правна последица на осудата автоматски по сила на закон, бидејќи истата се исцрпува на релација казнивото дело и судски изречената казна за неговиот сторител и натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

- The legislator acted in contradiction with Article 8 paragraph 1 line 3, Article 13 paragraph 1 and Article 14 paragraph 1 of the Constitution when it prescribed the occurrence of a legal consequence to the conviction automatically by force of law, since the same is exhausted on the relation of the punishable offence and the penalty

pronounced by court for its perpetrator and further consequences from its perpetration, that is, from the conviction for that criminal offence which consist in restriction of the rights of citizens are inadmissible, unless that is expressly defined by the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 28 ноември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 101 став 3 точка б), освен во делот: „Во случај на бришење на осудата од точката б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.“ и точката в) од Законот за хартии од вредност ("Службен весник на Република Македонија" бр.95/2005 и 25/2007).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијатива на Стамен Филипов од Скопје со решение У.бр.220/2005 од 27 јуни 2005 година поведе постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со членот 8 став 1 алинеја 3, членот 9 став 2, членот 13 став 1, членот 14 став 1 и членот 51 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека, според член 101 став 1 од Законот за хартии од вредност, комисијата дава согласност за именување директор на брокерската куќа.

Во став 2 од истиот член од Законот е определено кои документи се поднесуваат заедно со барањето за именување на директор на брокерската куќа.

Според став 3 на истиот член од Законот, Комисијата дава согласност за именување на директор во рок од 60 календарски дена од денот на поднесување на барањето од став 2 на овој член, освен во случаите кога ќе утврди дека на предложениот кандидат:

а) му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на професија;

б) му е изречена казна затвор и тоа:

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години и

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години.

Во случај на бришење на осудата од точката б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.

в) доколку е правосилно осуден за кривично дело предизвикување стечај на правно лице и

д) дал лажна информација во документите кои се поднесуваат согласно со ставот 2 на овој член.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Согласно членот 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според членот 14 став 2 од Уставот, никој не може повторно да биде осуден за дело за кое веќе бил суден и за кое е донесена судска одлука.

Според членот 32 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност (став 1). Секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место (став 2).

Според членот 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според членот 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на граѓаните можат да се ограничат само во случаи утврдени во Уставот.

Законот за хартии од вредност во членот 1 го дефинирал предметот на уредување во кој е и уредувањето на начинот и условите за издавање и тргување со хартии од вредност.

Во областа на пазарот на капитал, со Законот е основана Комисија за хартии од вредност која го регулира и контролира работењето со хартии од вредност на територијата на Република Македонија, има својство на правно лице, и се избира и разрешува од Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија.

Според член 2 точка 18 од Законот за хартии од вредност, „Комисија“ е комисијата за хартии од вредност, која преставува самостојно и независно регулаторно тело со јавни овластувања утврдени со овој закон, Законот за инвестициони фондови, Законот за преземање на акционерските друштва и на сите подзаконски акти донесени врз основа на овие закони.

Како хартии од вредност со Законот се определени: акции во трговските друштва, обврзници, инструменти на пазарот на пари, акции и уреди во инвестиционите фондови што работат според Законот за инвестициони фондови, деривативни финансиски инструменти, потврда за странска хартија од вредност и други финансиски инструменти кои според Комисијата се сметаат за хартии од вредност (член 2 точка 43 од Законот).

Според член 181 став 1 од Законот, во областа на пазарот на капитал се основа Комисија за хартии од вредност која преставува

самостојно и независно регулаторно тело, со јавни овластувања утврдени со овој закон.

Според член 182 став 1 од Законот, Комисијата е составена од пет комисионери (членови) од кои еден е претседател.

Според одредбите од Законот, произлегува дека брокерската куќа се основа како акционерско друштво со седиште во Република Македонија, согласно со овој закон и Законот за трговските друштва (член 98 став 1). Брокерска куќа се основа од најмалку две физички или правни домашни или странски лица, освен во случаите кога основачот е банка или осигурително друштво (став 2). Брокерската куќа треба да има најмалку две лица во редовен работен однос кои поседуваат дозвола за работење на брокер или дозвола за работење на инвестиционен советник издадена од Комисијата (став 3). Комисијата ја пропишува задолжителната структура и начинот на пресметка на основната главнина за брокерската куќа (став 4).

Од содржината на членот 99 од Законот, исто така, произлегува дека брокерската куќа мора во секое време да поседува и одржува главнина чиј износ во зависност од видот на дозволата за работа се движи од 75.000 до 500.000 евра во денарска противвредност.

Во оспорениот дел на членот 101 став 3 точката б), од Законот е определено дека Комисијата за хартии од вредност нема да даде согласот за именување на директор на брокерската куќа кога ќе утврди дека на предложениот кандидат му е изречена казна затвор и тоа:

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години и

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години.

Тргувајќи од анализата на оспорената одредба произлегува дека со неа се предвидува правна последица на осудата, што се состои во недавање можност, за стекнување на наведената функција, поврзана со пазарот на хартии од вредност, секогаш кога станува збор за лице кое е осудено на казна затвор и тоа за точно дефиниран

време-нски период, што се протега од правосилноста на пресудата, до денот на издржаната казна и уште пет, односно десет години по издржаната казна во зависност од тоа дали е осудено до три или над три години казна затвор.

Притоа, компарирајќи ја содржината на наведената одредба од Законот, со содржината на член 101 став 1 и 2 од Кривичниот законик ("Службен весник на Република Македонија" бр.37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003, 19/2004, 60/2006 и 73/2006), произлегува дека истата ги задоволува критериумите од Законикот по однос на осуда на казна затвор и предвиденост на правните последици на осудата со закон.

Меѓутоа, во оваа одредба не се предвидуваат правни последици на осудата кога е во прашање простена или застарена казна затвор, од што се поставува прашање дали законодавецот сметал дека во случај на простена и застарена казна затвор не можат да се трпат правни последици на осудата, без оглед на дадената општа рамка во членот 102 став 2 од Кривичниот законик.

Судот, исто така, утврди дека во оваа оспорената одредба и правните последици на осудата се поврзуваат со казна затвор до, односно над три години, без да притоа е од значење за каков вид на кривичното дело е осудено лицето, па се поставува прашање дали секое кривично дело го прави лицето неподобно за вршење на функциите опфатени со овие одредби.

Во оспорениот член 101 став 3 точка г) од Законот е содржана формулацијата лицето да не е осудено за кривично дело пре-дизвикување стечај на правно лице.

Од анализата на оваа одредба од Законот, произлегува дека осудуваноста за сторено кривично дело предизвикување стечај на правно лице без оглед на времето кога лицето било осудено и независно од видот на изречената санкција од судот е причина предвидена со законот лицето да не може да биде директор на брокерската куќа, без оглед на времето кога лицето било осудено, дали трпи правни последици на осудата и независно од видот на изречената санкција од судот.

Според тоа, со оваа одредба од Законот не се дозволува остварување на право на граѓанинот да ја врши наведената функција и истата генерално се однесува на сите кои се осудени за кривичното

дело предизвикување на стечај, без оглед на видот на кривичното дело, неговата природа или тежина и независно од видот на изречената санкциите и нејзината висина.

Од анализата на наведените одредби и делови од одредби од Законот, произлегува дека станува збор за правна последица на осудата како специфичен правен институт што има како таков големо значење за статусот на осуденото лице, но и за општествените интереси и кој секогаш резултира со ограничување на правата на осудените лица или значи забрана за стекнување на одредени права на лица осудени за одредени кривични дела. Оттаму, правните поседи-ци на осудата како еден вид посебна статусна мерка тешко го погодува осуденото лице, некогаш потешко и од изречената казна затвор, имајќи предвид дека истите најчесто значат губење на одредени права или пак забрана за нивно стекнување за одреден временски период.

Според оцена на Судот, така поставениот правен институт невлегува во сверата на правните последици на осудата кои настапуваат по сила на закон, иако тие не можат да се настапуваат автоматски по сила на закон, туку казнено-поправниот однос се исцрпува на релацијата на казнивото дело и судски изречената казна за неговиот сторител и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Воедно, според оцена на Судот, казнено правниот однос се исцрпува во релацијата на казнивото дело и судски изречена казна за неговиот сторител, од каде натамошни последици од неговото извршување односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот, согласно член 54 став 1 од Уставот.

Со оглед на тоа, Судот оцени дека со овие одредби, се ограничува по сила на закон правото едно лице да врши определена дејност и во случаи кога кривичното дело за кое лицето е осудено не е во никаква врска со вршењето на оваа дејност, па оттука формулациите на одредбите се недоволно прецизни и јасни и како такви не обезбедуваат правна сигурност на граѓаните, што е еден од елементите на уставниот принцип на владеењето на правото, според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

При оценување на уставноста на оспорените законски одредби како основен критериум Судот го имаше во вид постоењето на двата принципи на казненоправниот однос утврдени во членовите 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот, а тоа се прво, дека казната може да се изрече само со судска одлука и второ, дека за извршено казниво дело на сторителот може да му се изрече казна што како таква е утврдена со закон или друг пропис. Тоа, со други зборови значи дека согласно наведените уставни одредби казненоправниот однос се исцрпува на релацијата казниво дело и судски изречената казна за сторителот и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело што се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Оттука, ако се има во предвид фактот дека со оспорените законски одредби се врши ограничување на правото за вршење на работа на лице кое било осудувано за кривично дело, ова ограничување не е последица што произлегува од извршувањето на изречената кривична санкција, односно казна, туку претставува дополнителна последица што граѓаните ја трпат по основ на осудуваноста, а која настапува по сила на закон. Со оглед на тоа одредбите од Законот, означени во точката 1 од оваа одлука, не се во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3, членот 9 став 2, членот 13 став 1, членот 14 став 1 и членот 51 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.220/2005)

31.

У.бр.214/2005

- Упатувачка норма за примена на Кривичниот законик (поведување и неповедување на постапка)

- Reference norm for the application of the Criminal Code (initiation and non-initiation of a procedure)

- Законската формулација со која се упатува на соодветна примена на одредбите од Кривичниот законик во случај на бришење на осудата не ги повредува уставните одредби бидејќи има карактер на упатна норма, а не на норма што уредува права.

- The legal formulation referring to the corresponding application of the provisions in the Criminal Code in case of erasure of the conviction does not violate the constitutional provisions since it has the character of a reference norm, and not a norm regulating rights.

The legislator acted in contradiction with Article 8 paragraph 1 line 3, Article 13 paragraph 1 and Article 14 paragraph 1 of the Constitution when it prescribed the occurrence of a legal consequence to the conviction automatically by force of law, since the same is exhausted on the relation of the punishable offence and the penalty pronounced by court against its perpetrator and further consequences from its perpetration, that is, from the conviction for that criminal offence which consist in restriction of the rights of citizens are inadmissible, unless that is expressly defined by the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на:

- членот 36 став 1 и 77 став 1 во делот: „и не смее да биде лице кое е:“, заедно со точките а) и б) од наведените членови;

- членот 47 став 3 точка б) алинеја 2 и точката г) и членот 89 став 3 точка б) алинеја 2 и точката г), освен во делот: „Во случај на бришење на осудата од точката б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.“ од наведените членови и

- членот 183 став 3 точка ж) и точката з) и став 5 точка и) од Законот за хартии од вредност ("Службен весник на Република Македонија" бр.95/2005 и 25/2007).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на: членот 36 став 2, членот 47 став 3 точка б) алинеја 2 и членот 89 став 3 точка б) алинеја 2 во деловите: „Во случај на бришење на осудата од точката б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.“ од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Стамен Филипков од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на повеќе одредби и делови од одредби од Законот за хартии од вредност, означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорените законски одредби и нивните делови не биле во согласност со Уставот на Република Македонија, затоа што правните последици од осудата не можеле да настапат автоматски по сила на закон, туку врз основа на конкретна правосилна судска одлука и натамошни последици што се состоеле во ограничување на правата на граѓаните не биле дозволени, освен ако тоа не било изречно утврдено со Уставот.

Со оглед на тоа што според оспорените законски одредби правните последици од осудата настапувале по сила на закон, а не како казна (забрана) што ја изрекувал судот во рамките на видовите на казни, односно санкции, подносителот на иницијативата смета дека

истите не биле во согласност со член 13 став 1, член 14 став 1, член 32 став 1 и 2 и член 54 став 1 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека, според член 36 став 1 од Законот за хартии од вредност, член на одбор на директори или надзорен и управен одбор на депозитар, може да биде лице со искуство од најмалку три години во областа на финансиите и деловното право и не смее да биде лице кое е:

а) осудено со казна затвор во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години;

б) осудено со казна затвор во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години.

Според оспорениот став 2 од истиот член од Законот, во случај на бришење на осудата од точките а) и б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.

Според член 47 став 1 од Законот, комисијата дава согласност за именување на директор на депозитарот на барање на депозитарот.

Според став 2 од истиот член од Законот, со барањето за давање согласност за именување на директор на депозитарот се поднесуваат следниве документи:

а) кратка биографија на предложениот кандидат за директор;

б) одлука од надлежен орган за именување на предложениот кандидат за директор;

в) уверение за завршено високо образование од областа на економијата, финансиите или деловното право;

г) примерок од дозволата за работа од Комисијата и

д) предлог на програма за деловна и развојна политика на депозитарот за следните две години.

Според став 3 на истиот член од Законот, комисијата дава согласност за именување на директор во рок од 60 календарски дена од денот на приемот на барањето од став 2 на овој член, освен во

случаите кога ќе утврди дека на предложениот кандидат:

а) му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на професија;

б) му е изречена казна затвор и тоа:

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години и

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години.

Во случај на бришење на осудата од точката б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.

в) нама дозвола за работа со хартии од вредност издадена од Комисијата;

г) е правосилно осуден за кривично дело предизвикување стечај на правно лице и

д) дал лажна информација во документите кое се поднесуваат согласно со ставот 2 на овој член.

Според член 77 став 1 од Законот, член на одборот на директори или надзорниот одбор и управниот одбор на берзата, може да биде лице со искуство од најмалку три години во областа на финансиите и деловното право, а не смее да биде лице кое е:

а) осудено со казна затвор во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години;

б) осудено со казна затвор во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години.

Според член 89 став 1 од Законот, комисијата дава согласност за именување директор на берзата на барање на берзата.

Според став 3 од истиот член од Законот, комисијата дава согласност за именување директор во рок од 60 календарски дена од денот на приемот на барањето од став 2 на овој член, освен во случаите кога утврдува дека на предложениот кандидат:

а) му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на дејност;

б) му е изречена казна затвор и тоа:

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години и

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години.

Во случај на бришење на осудата од точката б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.

в) нама дозвола за работа со хартии од вредност издадена од Комисијата;

г) доколку е правосилно осуден за кривично дело предизвикување стечај на правно лице и

д) дал лажна информација во документите кое се поднесуваат согласно со ставот 2 на овој член.

Според член 183 став 1 од Законот, претседателот и комисионерите ги избира и разрешува Собранието на Република Македонија, по предлог на Владата на Република Македонија.

Според став 2 од истиот член од Законот, функцијата претседател може да престане единствено со поднесување оставка на претседателот или негово разрешување од страна на Собранието на Република Македонија како комисионер. Во случај на поднесување оставка од страна на претседателот, неговата функција како комисионер продолжува и понатаму, а Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија, избира нов претседател за остатокот од мандатот.

Во став 3 од истиот член од Законот е определено дека за

комисионер (член) може да биде избрано лице кое исполнува повеќе наброени услови, меѓу кои да:

ж) не е осудуван за кривично дело во период од пет години пред изборот за комисионер и

з) не е осуден за кривично дело предизвикување стечај на правно лице.

Според став 5 од истиот член од Законот, Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија го разрешува претседателот, односно комисионерот (член), меѓу другото, ако:

и) со правосилна судска одлука е осуден за предизвикување на стечај на правно лице.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Согласно членот 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според членот 14 став 2 од Уставот, никој не може повторно да биде осуден за дело за кое веќе бил суден и за кое е донесена судска одлука.

Според членот 32 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност (став 1). Секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место (став 2).

Според членот 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според членот 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на граѓаните можат да се ограничат само во случаи утврдени во Уставот.

Законот за хартии од вредност во членот 1 го дефинира предметот на уредување во кој е и уредувањето на начинот и условите за издавање и тргување со хартии од вредност.

Во областа на пазарот на капитал, со Законот е основана Комисија за хартии од вредност која го регулира и контролира работењето со хартии од вредност на територијата на Република Македонија, има својство на правно лице, и се избира и разрешува од Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија.

Како хартии од вредност со Законот се определени: акции во трговските друштва, обврзници, инструменти на пазарот на пари, акции и уреди во инвестиционите фондови што работат според Законот за инвестициони фондови, деривативни финансиски инструменти, потврда за странска хартија од вредност и други финансиски инструменти кои според Комисијата се сметаат за хартии од вредност.

Според членот 2 точка 18 од Законот за хартии од вредност, „Комисија“ е Комисија за хартии од вредност, која преставува самостојно и независно регулаторно тело со јавни овластувања утврдени со овој закон, Законот за инвестициони фондови, Законот за преземање на акционерските друштва и на сите подзаконски акти донесени врз основа на овие закони.

Според членот 181 став 1 од Законот, во областа на пазарот на капитал се основа Комисија за хартии од вредност која преставува самостојно и независно регулаторно тело, со јавни овластувања утврдени со овој закон.

Според членот 182 став 1 од Законот, Комисијата е составена од пет комисионери (членови) од кои еден е претседател.

Според одредбите од Законот, произлегува дека депозитар за хартии од вредност се основа за регистрирање на хартиите од вредност, порамнување на трговските трансакции и вршење на нетрговски преноси со хартии од вредност (член 31 став

1), и тоа во форма на акционерско друштво, со функции подробно определени во член 32 од Законот.

Од одредбите од Законот, исто така, произлегува дека берзата на хартии од вредност се основа со цел секундарно тргување со хартии од вредност (член 72 став 1), и тоа во форма на акционерско друштво со законски определени функции.

Со иницијативата се оспоруваат поголем број на законски одредби или нивни делови, кои во одредени случаи се поклопуваат содржински, од кои причини во правната анализата на одредбите Судот пристапи според нивната тематска идентичност.

Во првата група на одредби спаѓаат: оспорениот дел на членот 36 став 1 заедно со точката а) и б), членот 47 став 3 точка б), без втората реченица на алинејата 2, оспорениот дел од членот 77 став 1 во заедно со точка а) и б) и членот 89 став 3 точка б), без втората реченица на алинејата 2. Во овие одредби се определува кој не смее да биде директор, член на управен одбор на директори или член на надзорен и управен одбор на депозитар, односно на берзата, како и тоа во кои случаи Комисијата за хартии од вредност (член 2 точка 18 од Законот) нема да даде согласност за именување директор на депозитар, односно на берзата.

Наведените одредби и делови од одредби имаат иста законска формулација која гласи дека такво својство, статус, функција не може да има лице кое е осудено и тоа:

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години и

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години.

Тргувајќи од анализата на оваа група на одредби и делови од одредби произлегува дека со нив се предвидува правна последица на осудата, што се состои во недавање можност, за стекнување на наведените функции, поврзани со пазарот на хартии од вредност, секогаш кога станува збор за лице кое е осудено на казна затвор и тоа за точно дефиниран временски период, што се

протега од правосилноста на пресудата, до денот на издржаната казна и уште пет, односно десет години по издржаната казна во зависност од тоа дали е осудено до три или над три години казна затвор.

Притоа, компарирајќи ја првата група на оспорени одредби од Законот, со содржината на член 101 став 1 и 2 од Кривичниот законик ("Службен весник на Република Македонија" бр.37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003, 19/2004, 81/2005, 60/2006 и 73/2006), произлегува дека истата ги задоволува критериумите од Законикот по однос на осуда на казна затвор и предвиденост на правните последици на осудата со закон.

Меѓутоа, во оваа група одредби не се предвидуваат правни последици на осудата кога е во прашање простена или застарена казна затвор, од што се поставува прашање дали законодавецот сметал дека во случај на простена и застарена казна затвор не можат да се трпат правни последици на осудата, без оглед на дадената општа рамка во членот 102 став 2 од Кривичниот законик.

Судот, исто така, утврди дека во оваа група оспорени одредби правните последици на осудата се поврзуваат со казна затвор до, односно над три години, без да притоа е од значење за каков вид на кривичното дело е осудено лицето, па се поставува прашање дали секое кривично дело го прави лицето неподобно за вршење на функциите опфатени со овие одредби.

Во втората група на оспорени одредби и делови од одредби, спаѓаат член 47 точка г), член 89 став 3 точка г) и член 183 став 3 точка з) и став 5 точка и) од Законот во кои е содржана формулацијата лицето да не е осудено за кривично дело предизвикување стечај на правно лице и тоа за точно определени функции (директор на депозитар, директор на берза и претседател и членови на Комисијата за хартии од вредност).

Од анализата на оваа група одредби од Законот, произлегува дека осудуваноста за сторено кривично дело предизвикување стечај на правно лице без оглед на времето кога лицето било осудено и независно од видот на изречената санкција од судот е причина предвидена со законот лицето да не може да биде директор на депозитар, директор на берза и претседател на комисионери, односно дека последниот во вакви околности ќе биде разрешен од

функцијата, без оглед на времето кога лицето било осудено, дали трпи правни последици на осудата и независно од видот на изречената санкција од судот.

Според тоа, со овие одредби од Законот не се дозволува остварување на право на граѓанинот да ги врши наведените функции и истите генерално се однесуваат на сите кои се осудени за кривичното дело предизвикување на стечај, без оглед на видот на кривичното дело, неговата природа или тежина и независно од видот на изречената санкциите и нејзината висина.

Член 183 став 3 точка ж) од Законот е различен според тематската структура од останатите групи на одредби и во него се предвидува дека, за комисионер, односно член на Комисијата за хартии од вредност може да биде избрано лице кое не е осудувано за кривично дело во период од пет години пред изборот за комисионер.

Тргувајќи од анализата на оваа одредба од Законот, произлегува дека осудуваноста на лицето во последните пет години, за кое било кривично дело, без оглед на неговата природа или тежина и независно од видот и висината на изречената санкција од судот е причина лицето да не може да биде избрано за комисионер.

Од анализата на наведените одредби и делови од одредби од Законот, произлегува дека станува збор за правна последица на осудата како специфичен правен институт што има како таков големо значење за статусот на осуденото лице, но и за општествените интереси и кој секогаш резултира со ограничување на правата на осудените лица или значи забрана за стекнување на одредени права на лица осудени за одредени кривични дела. Оттаму, правните последици на осудата како еден вид посебна статусна мерка тешко го погодува осуденото лице, некогаш потешко и од изречената казна затвор, имајќи предвид дека истите најчесто значат губење на одредени права или пак забрана за нивно стекнување за одреден временски период.

Според оцена на Судот, така поставениот правен институт, невлегува во сверата на правните последици на осудата кои настапуваат по сила на закон, иако тие не можат да настапуваат автоматски по сила на закон, туку казнено-поправниот однос се исцрпува на релацијата на казнивото дело и судски изречената казна за неговиот сторител и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело кои се состојат во огра-

ничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Воедно, според оценка на Судот, казнено правниот однос се исцрпува во релацијата на казнивото дело и судски изречена казна за неговиот сторител, од каде натамошни последици од неговото извршување односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот, согласно член 54 став 1 од Уставот.

Со оглед на тоа, Судот оцени дека со оспорените одредби, се ограничува по сила на закон правото едно лице да врши определена дејност и во случаи кога кривичното дело за кое лицето е осудено не е во никаква врска со вршењето на наведените дејности, па оттука формулациите на оспорените одредби се недоволно прецизни и јасни и како такви не обезбедуваат правна сигурност на граѓаните, што е еден од елементите на уставниот принцип на владеештвото на правото, според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

При оценување на уставноста на оспорените законски одредби како основен критериум Судот го имаше во вид постоењето на двата принципи на казненоправниот однос утврдени во членовите 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот, а тоа се прво, дека казната може да се изрече само со судска одлука и второ, дека за извршено казниво дело на сторителот може да му се изрече казна што како таква е утврдена со закон или друг пропис. Тоа, со други зборови значи дека согласно наведените уставни одредби казненоправниот однос се исцрпува на релацијата казниво дело и судски изречената казна за сторителот и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело што се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Оттука, ако се има во предвид фактот дека со оспорените законски одредби се врши ограничување на правото за вршење на работа на лице кое било осудувано за кривично дело, ова ограничување не е последица што произлегува од извршувањето на изречената кривична санкција, односно казна, туку претставува дополнителна последица што граѓаните ја трпат по основ на осудуваноста, а која настапува по сила на закон.

Со оглед на тоа одредбите од Законот, означени во точката 1 од ова решение, би можеле да се стават под сомнение по однос на нивната согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, според кој како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото, како и со членот 9 став 2, членот 13 став 1, членот 14 став 1 и членот 51.

6. Посебна група на оспорени одредби, според тематската поставеност се член 36 став 2, втората реченица на алинејата 2 од член 47 став 3 точка б) и втората реченица на алинејата 2 од член 89 став 3 од Законот. Според содржаната на овие одредби во случај на бришење на осудата од точката а) и б) или само точката б) од истиот став, соодветно се применуваат одредбите од Крвичниот законик.

Вака изнесената законска формулација од оваа група на оспорени одредби, според оценка на Судот не може да биде ставена под сомнение по однос на нивната согласност со уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата, од причина што има карактерот на упатна норма, а не на норма што уредува права, од каде со ништо не се повредуваат одредбите од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.214/2005)

32.

У.бр.214/2005

- Правни последици од осудата предвидени во Законот за хартии од вредност

- *Legal consequences from the conviction envisaged in the Law on Securities*

- Законодавецот постапил спротивно на член 8 став 1 алинеја 3, член 13 став 1 и член 14 став 1 од Уставот кога пропишал настапување на правна последица на осудата автоматски по сила на закон, бидејќи истата се исцрпува на релација казнивото дело и судски изречената казна за неговиот сторител и натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

- *The legislator acted in contradiction with Article 8 paragraph 1 line 3, Article 13 paragraph 1 and Article 14 paragraph 1 of the Constitution when it prescribed the occurrence of a legal consequence to the conviction automatically by force of law, since the same is exhausted on the relation of the punishable offence and the penalty pronounced by court against its perpetrator and further consequences from its perpetration, that is, from the conviction for that criminal offence which consist in restriction of the rights of citizens are inadmissible, unless that is expressly defined by the Constitution.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 септември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВААТ:

- член 36 став 1 во делот: “и не смее да биде лице кое е:“ и член 77 став 1 во делот: “а не смее да биде лице кое е:“, заедно со точките а) и б) од наведените членови;

- член 47 став 3 точка б) алинеја 2 и точката г) и членот 89 став 3 точка б) алинеја 2 освен во делот: „ Во случај на бришење на осудата од точката б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.“ и точката г) и

- член 183 став 3 точка ж) и точката з) и став 5 точка и) од Законот за хартии од вредност ("Службен весник на Република Македонија" бр.95/2005 и 25/2007).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива на Стамен Филипов од Скопје со Решение У.бр.214/2005 од 27 јуни 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со членот 8 став 1 алинеја 3, членот 9 став 2, членот 13 став 1, членот 14 став 1 и членот 51 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека, според член 36 став 1 од Законот за хартии од вредност, член на одбор на директори или надзорен и управен одбор на депозитар, може да биде лице со искуство од најмалку три години во областа на финансиите и деловното право и не смее да биде лице кое е:

а) осудено со казна затвор во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години;

б) осудено со казна затвор во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години.

Според член 47 став 1 од Законот, Комисијата дава согласност за именување на директор на депозитарот на барање на депозитарот.

Во ставот 2 на истата одредба од Законот е определено кои документи се поднесуваат кон барањето за давање согласност за именување на директор на депозитарот.

Според став 3 на истиот член од Законот, Комисијата дава согласност за именување на директор во рок од 60 календарски дена од денот на приемот на барањето од став 2 на овој член, освен во случаите кога ќе утврди дека на предложениот кандидат:

а) му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на професија;

б) му е изречена казна затвор и тоа:

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години и

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години.

Во случај на бришење на осудата од точката б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.

в) нема дозвола за работа со хартии од вредност издадена од Комисијата;

г) е правосилно осуден за кривично дело предизвикување стечај на правно лице и

д) дал лажна информација во документите кое се поднесуваат согласно со ставот 2 на овој член.

Според член 77 став 1 од Законот, член на одборот на директори или надзорниот одбор и управниот одбор на берзата, може да биде лице со искуство од најмалку три години во областа на финансиите и деловното право, а не смее да биде лице кое е:

а) осудено со казна затвор во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години;

б) осудено со казна затвор во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години.

Според член 89 став 1 од Законот, Комисијата дава согласност за именување директор на берзата на барање на берзата.

Според став 3 од истиот член од Законот, Комисијата дава согласност за именување директор во рок од 60 календарски дена од денот на приемот на барањето од став 2 на овој член, освен во случаите кога утврдува дека на предложениот кандидат:

а) му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на дејност;

б) му е изречена казна затвор и тоа:

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години и

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години.

Во случај на бришење на осудата од точката б) на овој став, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.

в) нема дозвола за работа со хартии од вредност издадена од Комисијата;

г) доколку е правосилно осуден за кривично дело предизвикување стечај на правно лице и

д) дал лажна информација во документите кои се поднесуваат согласно со ставот 2 на овој член.

Според член 183 став 1 од Законот, претседателот и комисионерите ги избира и разрешува Собранието на Република

Македонија, по предлог на Владата на Република Македонија.

Според став 2 од истиот член од Законот, функцијата претседател може да престане единствено со поднесување оставка на претседателот или негово разрешување од страна на Собранието на Република Македонија како комисионер. Во случај на поднесување оставка од страна на претседателот, неговата функција како комисионер продолжува и понатаму, а Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија, избира нов претседател за остатокот од мандатот.

Во став 3 од истиот член од Законот е определено дека за комисионер (член) може да биде избрано лице кое исполнува повеќе наброени услови, меѓу кои да:

ж) не е осудуван за кривично дело во период од пет години пред изборот за комисионер и

з) не е осуден за кривично дело предизвикување стечај на правно лице.

Според став 5 од истиот член од Законот, Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија го разрешува претседателот, односно комисионерот (член), меѓу другото, ако:

и) со правосилна судска одлука е осуден за предизвикување на стечај на правно лице.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Согласно членот 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според членот 14 став 2 од Уставот, никој не може повторно да биде осуден за дело за кое веќе бил суден и за кое е донесена судска одлука.

Според членот 32 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност (став 1). Секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место (став 2).

Според членот 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според членот 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на граѓаните можат да се ограничат само во случаи утврдени во Уставот.

Законот за хартии од вредност во членот 1 го дефинира предметот на уредување во кој е и уредувањето на начинот и условите за издавање и тргување со хартии од вредност.

Во областа на пазарот на капитал, со Законот е основана Комисија за хартии од вредност која го регулира и контролира работењето со хартии од вредност на територијата на Република Македонија, има својство на правно лице, и се избира и разрешува од Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија.

Како хартии од вредност со Законот се определени: акции во трговските друштва, обврзници, инструменти на пазарот на пари, акции и уреди во инвестиционите фондови што работат според Законот за инвестициони фондови, деривативни финансиски инструменти, потврда за странска хартија од вредност и други финансиски инструменти кои според Комисијата се сметаат за хартии од вредност.

Според членот 2 точка 18 од Законот за хартии од вредност, „Комисија“ е Комисија за хартии од вредност, која преставува самостојно и независно регулаторно тело со јавни овластувања утврдени со овој закон, Законот за инвестициони фондови, Законот за преземање на акционерските друштва и на сите подзаконски акти донесени врз основа на овие закони.

Според членот 181 став 1 од Законот, во областа на пазарот на капитал се основа Комисија за хартии од вредност која преставува самостојно и независно регулаторно тело, со јавни овластувања утврдени со овој закон.

Според членот 182 став 1 од Законот, Комисијата е составена од пет комисионери (членови) од кои еден е претседател.

Според одредбите од Законот, произлегува дека депозитар за хартии од вредност се основа за регистрирање на хартиите од вредност, порамнување на трговските трансакции и вршење на нетрговски преноси со хартии од вредност (член 31 став 1), и тоа во форма на акционерско друштво, со функции подробно определени во член 32 од Законот.

Од одредбите од Законот, исто така, произлегува дека берзата на хартии од вредност се основа со цел секундарно тргување со хартии од вредност (член 72 став 1), и тоа во форма на акционерско друштво со законски определени функции.

Во првата група на оспорени одредби спаѓаат: оспоренит дел на членот 36 став 1 заедно со точката а) и б), членот 47 став 3 точка б), без втората реченица на алинејата 2, оспорениот дел од членот 77 став 1 заедно со точка а) и б) и членот 89 став 3 точка б), без втората реченица на алинејата 2. Во овие одредби се определува кој не смее да биде директор, член на управен одбор на директори или член на надзорен и управен одбор на депозитар, односно на берзата, како и тоа во кои случаи Комисијата за хартии од вредност (член 2 точка 18 од Законот) нема да даде согласност за именување директор на депозитар, односно на берзата.

Наведените одредби и делови од одредби имаат иста законска формулација која гласи дека такво својство, статус, функција не може да има лице кое е осудено и тоа:

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години и

- во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал

казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години.

Тргувајќи од анализата на оваа група на одредби и делови од одредби произлегува дека со нив се предвидува правна последица на осудата, што се состои во недавање можност, за стекнување на наведените функции, поврзани со пазарот на хартии од вредност, секогаш кога станува збор за лице кое е осудено на казна затвор и тоа за точно дефиниран временски период, што се протега од правосилноста на пресудата, до денот на издржаната казна и уште пет, односно десет години по издржаната казна во зависност од тоа дали е осудено до три или над три години казна затвор.

Притоа, компарирајќи ја наведената група на оспорени одредби од Законот, со содржината на член 101 став 1 и 2 од Кривичниот законик ("Службен весник на Република Македонија" бр.37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003, 19/2004, 81/2005, 60/2006 и 73/2006), произлегува дека истата ги задоволува критериумите од Законикот по однос на осуда на казна затвор и предвиденост на правните последици на осудата со закон.

Меѓутоа, во оваа група одредби не се предвидуваат правни последици на осудата кога е во прашање простена или застарена казна затвор, од што се поставува прашање дали законодавецот сметал дека во случај на простена и застарена казна затвор не можат да се трпат правни последици на осудата, без оглед на дадената општа рамка во членот 102 став 2 од Кривичниот законик.

Судот, исто така, утврди дека во оваа група оспорени одредби правните последици на осудата се поврзуваат со казна затвор до, односно над три години, без да притоа е од значење за каков вид на кривичното дело е осудено лицето, па се поставува прашање дали секое кривично дело го прави лицето неподобно за вршење на функциите опфатени со овие одредби.

Во втората група на оспорени одредби и делови од одредби, спаѓаат член 47 точка г), член 89 став 3 точка г) и член 183 став 3 точка з) и став 5 точка и) од Законот во кои е содржана формулацијата лицето да не е осудено за кривично дело предвидување стечај на правно лице и тоа за точно определени функции

(директор на депозитар, директор на берза и претседател и членови на Комисијата за хартии од вредност).

Од анализата на оваа група одредби од Законот, произлегува дека осудуваноста за сторено кривично дело предизвикување стечај на правно лице без оглед на времето кога лицето било осудено и независно од видот на изречената санкција од судот е причина предвидена со законот лицето да не може да биде директор на депозитар, директор на берза и претседател на комисионери, односно дека последниот во вакви околности ќе биде разрешен од функцијата, без оглед на времето кога лицето било осудено, дали трпи правни последици на осудата и независно од видот на изречената санкција од судот.

Според тоа, со овие одредби од Законот не се дозволува остварување на право на граѓанинот да ги врши наведените функции и истите генерално се однесуваат на сите кои се осудени за кривичното дело предизвикување на стечај, без оглед на видот на кривичното дело, неговата природа или тежина и независно од видот на изречената санкциите и нејзината висина.

Член 183 став 3 точка ж) од Законот е различен според тематската структура од останатите групи на одредби и во него се предвидува дека, за комисионер, односно член на Комисијата за хартии од вредност може да биде избрано лице кое не е осудувано за кривично дело во период од пет години пред изборот за комисионер.

Тргувајќи од анализата на оваа одредба од Законот, произлегува дека осудуваноста на лицето во последните пет години, за кое било кривично дело, без оглед на неговата природа или тежина и независно од видот и висината на изречената санкција од судот е причина лицето да не може да биде избрано за комисионер.

Од анализата на наведените одредби и делови од одредби од Законот, произлегува дека станува збор за правна последица на осудата како специфичен правен институт што има како таков големо значење за статусот на осуденото лице, но и за општествените интереси и кој секогаш резултира со ограничување на правата на осудените лица или значи забрана за стекнување на одредени права на лица осудени за одредени кривични дела. Оттаму, правните последици на осудата како еден вид посебна статусна мерка тешко го погодува осуденото лице, некогаш потешко и од изречената казна затвор, имајќи предвид дека истите најчесто значат губење на

одредени права или пак забрана за нивно стекнување за одреден временски период.

Според оцена на Судот, така поставениот правен институт, невлегува во сверата на правните последици на осудата кои настапуваат по сила на закон, иако тие не можат да настапуваат автоматски по сила на закон, туку казнено-поправниот однос се исцрпува на релацијата на казнивото дело и судски изречената казна за неговиот сторител и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Со оглед на тоа, Судот оцени дека со оспорените одредби, се ограничува по сила на закон правото едно лице да врши определена дејност и во случаи кога кривичното дело за кое лицето е осудено не е во никаква врска со вршењето на наведените дејности, па оттука формулациите на оспорените одредби се недоволно прецизни и јасни и како такви не обезбедуваат правна сигурност на граѓаните, што е еден од елементите на уставниот принцип на владеењето на правото, според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

При оценување на уставноста на оспорените законски одредби како основен критериум Судот го имаше во вид постоењето на двата принципи на казненоправниот однос утврдени во членовите 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот, а тоа се прво, дека казната може да се изрече само со судска одлука и второ, дека за извршено казниво дело на сторителот може да му се изрече казна што како таква е утврдена со закон или друг пропис. Тоа, со други зборови значи дека согласно наведените уставни одредби казненоправниот однос се исцрпува на релацијата казниво дело и судски изречената казна за сторителот и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело што се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Оттука, ако се има во предвид фактот дека со оспорените законски одредби се врши ограничување на правото за вршење на работа на лице кое било осудувано за кривично дело, ова ограничување не е последица што произлегува од извршувањето на изречената кривична санкција, односно казна, туку претставува дополнителна последица што граѓаните ја трпат по основ на осудуваноста, а која настапува по сила на закон.

Со оглед на тоа оспорените одредби и делови од одредби од Законот не се во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, според кој како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото, како и со членот 9 став 2, членот 13 став 1, членот 14 став 1 и членот 51.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.214/2005)

33.

У.бр.48/2006

**- Трошоци од контролата на учесниците на пазарот за хартии од вредност
(поведување и неповедување на постапка)**

*- Costs from the inspection of the participants on the market for securities
(initiation and non-initiation of a procedure)*

- Со одредбите од Законот за хартии од вредност (lex specialis) и со одредбите од Законот за општата управна постапка (lex generalis) целосно е законски уредено прашањето за трошоци од контролата на учесниците на пазарот на хартии од вредност.

- The issue of costs from the inspection of the participants on the market for securities is legally regulated completely by the provisions of the Law on Securities (lex specialis) and the provisions of the Law on General Administrative Procedure (lex generalis).

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 112 став 4 и став 5 од Законот за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр.95/2005 и 25/2007).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на поднасловот „Трошоци од извршена контрола“ и член 198 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за оценување на уставноста на член 112 став 4 и став 5, поднасловот „Трошоци од извршена контрола“ и член 198 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со одредбата од членот 112 став 4 од Законот за хартии од вредност, било предвидено дека брокерот не требало да биде осудуван со правосилна судска одлука за кривично дело во последните пет години пред поднесување барање за дозвола за работење на брокер, а со ставот 5 на овој член од Законот било предвидено дека брокерот не смеел да биде осудуван со правосилна судска одлука за сторено кривично дело предизвикување стечај на правно лице. Со оглед на тоа што наведените законски одредби предвидувале по сила на закон да настапат правни последици од осуда за сторено кривично дело, што се состојат во губење или ограничување на права, а кои не биле изречени од суд во рамки на одлучувањето за казната, произлегувало дека оспорените одредби биле во спротивност со повеќе одредби од Уставот, и тоа со член 8 став 1 алинеја 3, член 13 став 1, член 14 став 1, член 32 став 1 и 2, член 51 и член 54.

Со иницијативата во однос на поднасловот „Трошоци од извршена контрола“ и одредбите од членот 198 од Законот, се наведува дека и предвидувале трошоците од извршената контрола кај овластен учесник на пазарот на хартии од вредност, да паѓаат на товар на учесникот над кој била извршена контролата и дека Комисијата за хартии од вредност како вршител на контролата донесувала решение за обврската за плаќање на висината на трошоците определена со тарифникот на Комисијата. Со оглед на тоа што не постоела законска рамка врз основа на која со подзаконскиот акт односно со тарифникот би се уредувало прашањето на трошоците, произлегувало дека со подзаконскиот акт ќе се регулирала законска материја и поради тоа со оспорената одредба било дадено овластување спротивно на одредбите од Уставот, и тоа на член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 33, член 68 став 1 алинеја 3, член 51 и член 91 алинеја 5 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека со членот 112 од Законот за хартии од вредност е предвидено:

„(1) Услугите поврзани со извршувањето на налозите на клиентите, информирањето на клиентите за купување или продавање на хартии од вредност кое не претставува инвестиционо советување во брокерска куќа можат да ги вршат само овластени брокери (во натамошниот текст: брокери).

(2) Брокерот треба да биде полнолетен и да има положено стручен испит за работење со хартии од вредност.

(3) Брокерот мора да има диплома за завршено најмалку четиригодишно средно образование.

(4) Брокерот не треба да биде осудуван со правосилна судска одлука за кривично дело во последните пет години пред поднесување барање за дозвола за работење на брокер.

(5) Брокерот не смее да биде осудуван со правосилна судска одлука за сторено кривично дело предизвикување стечај на правно лице.

(6) Комисијата ги пропишува начинот и условите за полагање на испитот од ставот (2) на овој член“.

Во делот од Законот, со поднаслов „Трошоци од извршена контрола“ со членот 198 е предвидено:

(1) Кога кај овластен учесник на пазарот на хартии од вредност е извршена контрола согласно со овој закон и притоа се утврдени неправилности и незаконитости во работењето, трошоците

од контролата паѓаат на товар на учесникот над кој се врши контролата.

(2) Комисијата донесува решение со кое се задолжува учесникот на пазарот на хартии од вредност за плаќање на трошоците од контролата.

(3) Трошоците од контролата се одредуваат со тарифникот на Комисијата.

5. Според членот 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Согласно членот 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за кривично дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според членот 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Согласно членот 32 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност, и секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Според членот 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според членот 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Законот за хартии од вредност во членот 1 го дефинирал предметот на уредување во кој е и уредувањето на начинот и условите за издавање и тргување со хартии од вредност.

Во областа на пазарот на капитал, со Законот е основана Комисија за хартии од вредност која претставува самостојно и независно регулаторно тело, со јавни овластувања утврдени со овој закон. Комисијата го регулира и контролира работењето со хартии од вредност на територијата на Република Македонија, има својство на правно лице, и се избира и разрешува од Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија.

Како хартии од вредност со Законот се определени акции во трговските друштва, обврзници, инструменти на пазарот на пари, акции и уреди во инвестиционите фондови кои работат според Законот за инвестициони фондови, деривативни финансиски инструменти, потврда за странска хартија од вредност и други финансиски инструменти кои според Комисијата се сметаат за хартии од вредност.

Услугите со хартии од вредност, според членот 95 од Законот, ги вршат: брокерска куќа со дозвола за работење добиена од Комисијата; овластена банка согласно со Законот за банките, со дозвола за работење добиена од Комисијата; и подружница на странска брокерска куќа која има добиено дозвола за работење од Комисијата.

Услугите со хартии од вредност можат да ги вршат само правните лица од наведениот член 95 на овој закон.

Брокерската куќа треба да има најмалку две лица во редовен работен однос кои поседуваат дозвола за работење на брокер или дозвола за работење на инвестиционен советник издадена од Комисијата.

Судот, исто така утврди дека согласно членот 112 став 1 од Законот за хартии од вредност, услугите поврзани со извршувањето на налозите на клиентите, информирањето на клиентите за купување или продавање на хартии од вредност кое не претставува инвестиционо советување во брокерска куќа можат да ги вршат само овластени брокери.

Со оспорената одредба од ставот 4 на овој член од Законот, е предвидено дека брокерот не треба да биде осудуван со правосилна судска одлука за кривично дело во последните пет години пред поднесување барање за дозвола за работење на брокер, а со

оспорената одредба од ставот 5 е предвидено дека брокерот не смее да биде осудуван со правосилна судска одлука за сторено кривично дело предизвикување стечај на правно лице.

Од анализата на оспорената одредба од ставот 4 на членот 112 од Законот Судот оцени дека осудуваноста на лицето во последните пет години за кое било кривично дело и независно од видот на изречената санкција од судот, е причина на лицето кое поднело барање за добивање на дозвола за работење на брокер воопшто да не му се издаде таква дозвола.

Имено, со оспорениот став 4 од членот 112 од Законот не се дозволува остварување на право на граѓанинот да врши дејност на брокер ако е воопшто осудуван во изминатите пет години пред поднесувањето на барањето за дозвола за брокер, и оваа одредба генерално се однесува за сите кои се осудени за сторени кривични дела и на кои им се изречени санкции, без оглед на видот на кривичното дело, неговата природа или тежина и независно од видот на санкциите и нивната висина.

Со оглед на тоа, Судот оцени дека со оспорената одредба од ставот 4 се ограничува по сила на закон правото едно лице да врши определена дејност и во случаи кога кривичното дело за кое лицето е осудено не е во никаква врска со вршењето на оваа дејност, па оттука формулацијата на оспорената одредба е недоволно прецизна и јасна и како таква не обезбедува правна сигурност на граѓаните, што е еден од елементите на уставниот принцип на владеештвото на правото.

Според Судот од анализата на оспорената одредба од ставот 5 на овој член од Законот, произлегува дека осудуваноста за сторено кривично дело предизвикување стечај на правно лице без оглед на времето кога лицето било осудено и независно од видот на изречената санкција од судот, е причина предвидена со законот лицето да не може да биде брокер. Тоа значи лицето не може да добие дозвола за работење на брокер или ќе му престане вршењето на оваа дејност ако истата веќе ја врши, во зависност од тоа кога лицето било осудено со правосилна судска одлука.

За разлика од ставот 4, со оспорената одредба од ставот 5 на Законот, се уредува друга ситуација, односно осудуваноста не се определува за изминат период од пет години или друг временски период, туку се третира секогаш, а пак кривичното дело се

определува дека се однесува на предизвикување стечај на правно лице. Но, поаѓајќи од одредбите на Кривичниот законик според кои за ова кривично дело е предвидена казна затвор која судот може да ја изрече на осудениот но и да определи условна осуда за тоа, произлегува дека без оглед на квалификацијата на стореното кривично дело и видот на санкцијата, со оспорената одредба од ставот 5 на Законот за хартии од вредност трајно се попречува по сила на закон правото на едно лице да врши работа на брокер.

Со одредбата од ставот 4 на членот 112 од Законот, осудуваноста е пречка за период од пет години за вршење на дејноста брокер, а со одредбата од ставот 5, осудуваноста е причина поради која оваа дејност не може да се врши воопшто.

Со оглед на изнесеното, а имајќи ги предвид наведените уставни одредби, како и содржината на оспорените законски одредби, пред Судот се постави прашањето дали во конкретниот случај не станува збор за ограничување на правата на граѓаните како последица од осуда за кривично дело која настапува по сила на закон.

Имено, при оценување на уставноста на оспорените законски одредби основен критериум е постоењето на двата принципи на казненоправниот однос утврдени во членовите 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот, а тоа се прво, дека казната може да се изрече само со судска одлука и второ, дека за извршено казниво дело на сторителот може да му се изрече казна што како таква е утврдена со закон или друг пропис. Тоа, значи дека согласно наведените уставни одредби казненоправниот однос се исцрпува на релацијата казниво дело и судски изречената казна за сторителот и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Оттука, ако се има предвид фактот дека со оспорените законски одредби се врши ограничување на правото за вршење на работа на брокер на лице кое било осудувано за кривично дело, ова ограничување не е последица што произлегува од извршувањето на изречената кривична санкција, односно казна, туку претставува дополнителна последица што граѓаните ја трпат по основ на осудуваноста, а која настапува по сила на закон.

Со оглед на тоа за одредбите од ставовите 4 и 5 од членот 112 од Законот, основано може да се постави прашањето за согласноста со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, според кој како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеештвото на правото, членот 9 став 2, членот 13 став 1, членот 14 став 1 и членот 51.

6. Во делот на одредбите од Законот за хартии од вредност, кои се однесуваат на вршењето на контрола на овластените учесници на пазарот на хартии од вредност, со членот 195 е уредено дека Комисијата врши непосредна контрола на работењето на учесниците на пазарот на хартии од вредност заради утврдување на законитоста на нивното работење. Одбивањето или попречувањето од страна на учесникот на пазарот на хартии од вредност да постапи согласно со барањата на Комисијата утврдени во одредбите на овој член при вршењето на контролата, е основа за привремено или трајно одземање на дозволата за работење од страна на Комисијата. Комисијата, исто така може да врши и посредна контрола.

Со одредбите од членот 198 од Законот, кои се оспорени со иницијативата пред овој Суд, е уредено прашањето за трошоците од контролата.

Согласно членот 3 од Законот за општата управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2005), во управните области за кои со закон е пропишана посебна постапка, се постапува според одредбите на тој закон.

Според одредбите на овој закон се постапува по сите прашања во управните области што не се уредени со посебен закон.

Оттука, Законот за општата управна постапка има супсидијарна примена.

Во делот на одредбите од овој закон, кој се однесува на „Трошоци на постапката“, со членот 116 став 1 е уредено дека посебните издатоци во готови пари на органот што ја води постапката, како што се: патните трошоци на службените лица, издатоците за сведоци, вештаци, толкувачи, увид, огласи и слично, а кои настанале со спроведувањето на постапката по некоја управна работа, по правило го поднесува оној што ја предизвикал постапката.

Според ставот 2 од овој член од Законот, кога лицето кое учествувало во постапката по своја вина или несоодветно однесување ќе предизвика трошоци за одделни дејствија во постапката, должно е да ги поднесе тие трошоци, а според ставот 3, кога постапката што е поведена по службена должност е завршена поволно за странката, трошоците на постапката ги поднесува органот што ја повел постапката.

Според членот 120 став 1 од Законот за општата управна постапка, во решението со кое се завршува постапката органот што го донесува решението определува кој ги поднесува трошоците на постапката, нивниот износ, и на кого и во кој рок треба да му се исплатат.

Со овие и други одредби од Законот за општата управна постапка е регулирана материјата на трошоците на постапката.

Според Судот, во случајов, со оспорените одредби од членот 198 од Законот за хартии од вредност (Леџ специалис) и со одредбите од Законот за општата управна постапка, (Леџ генералис) целосно е законски уредено прашањето на трошоците од контролата на учесниците на пазарот на хартии од вредност, како во однос на тоа што опфаќаат трошоците во постапката со што се дефинирани и определени рамките и критериумите во пресметувањето на трошоците, така и во однос на субјектите кои ја вршат контролата, учесниците на пазарот на хартии од вредност, органот што го носи решението за трошоците, обврската за плаќање и други прашања.

Со оглед на изнесеново, според Судот неможе да се прифати наводот во иницијативата дека оспорените одредби од членот 198 од Законот за хартии од вредност биле неуставни, бидејќи не утврдувале рамки и критериуми за определување на трошоците во постапката, кои само со закон можеле да се утврдуваат, односно тие биле препуштени да се уредуваат со подзаконски акт, поради што посебно се повредувал уставниот принцип на поделба на власта, туку напротив се оцени дека ова прашање е целосно уредено со закон, а со предвидениот тарифник се операционализира извршувањето на законот, поради што пред Судот не се постави прашањето за неговата согласност со Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов, со мнозинство гласови во однос на точката 1, а едногласно во однос на точката 2 од решението. (У.бр.48/2006)

34.

У.бр.48/2006

- Правни последици од осудата предвидени во Законот за хартии од вредност

- Legal consequences from the conviction envisaged in the Law on Securities

- Со оспорените законски одредби се врши ограничување на правото за вршење на работа на брокер на лице кое било осудувано за кривично дело, кое ограничување не е последица што произлегува од извршувањето на изречена кривична санкција, односно казна, туку претставува дополнителна последица што граѓаните ја трпат по основ на осудуваноста, а која настапува по сила на закон.

- The challenged legal provisions restrict the right to perform the job of a broker for a person who has been sentenced for a criminal offence, which restriction is not the consequence deriving from the execution of the pronounced criminal sanction, that is, penalty, but is an additional consequence that citizens suffer on grounds of conviction, and which occurs by force of law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 ноември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 112 став 4 и став 5 од Законот за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр.95/2005 и 25/2007).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива од Стамен Филипов од Скопје, со Решение У.бр.48/2006 од 27 јуни 2007 година, поведе постапка за оценување на уставноста на член 112 став 4 и став 5 од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека со членот 112 од Законот за хартии од вредност е предвидено:

„(1) Услугите поврзани со извршувањето на налозите на клиентите, информирањето на клиентите за купување или продавање на хартии од вредност кое не претставува инвестиционо советување во брокерска куќа можат да ги вршат само овластени брокери (во натамошниот текст: брокери).

(2) Брокерот треба да биде полнолетен и да има положено стручен испит за работење со хартии од вредност.

(3) Брокерот мора да има диплома за завршено најмалку четиригодишно средно образование.

(4) Брокерот не треба да биде осудуван со правосилна судска одлука за кривично дело во последните пет години пред поднесување барање за дозвола за работење на брокер.

(5) Брокерот не смее да биде осудуван со правосилна судска одлука за сторено кривично дело предизвикување стечај на правно лице.

(6) Комисијата ги пропишува начинот и условите за полагање на испитот од ставот (2) на овој член“.

5. Според членот 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и

граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеештвото на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Согласно членот 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за кривично дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според членот 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Согласно членот 32 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност, и секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Според членот 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според членот 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Со членот 1 од Законот за хартии од вредност е дефиниран предметот на уредување во кој е содржано и уредувањето на начинот и условите за издавање и тргување со хартии од вредност.

Во областа на пазарот на капитал, со Законот е основана Комисија за хартии од вредност која претставува самостојно и независно регулаторно тело, со јавни овластувања утврдени со овој закон. Комисијата го регулира и контролира работењето со хартии од вредност на територијата на Република Македонија, има својство на правно лице, и се избира и разрешува од Собранието на Република Македонија на предлог на Владата на Република Македонија.

Како хартии од вредност со Законот се определени акции во трговските друштва, обврзници, инструменти на пазарот на пари,

акции и уреди во инвестиционите фондови кои работат според Законот за инвестициони фондови, деривативни финансиски инструменти, потврда за странска хартија од вредност и други финансиски инструменти кои според Комисијата се сметаат за хартии од вредност.

Услугите со хартии од вредност, според членот 95 од Законот, ги вршат: брокерска куќа со дозвола за работење добиена од Комисијата; овластена банка согласно со Законот за банките, со дозвола за работење добиена од Комисијата; и подружница на странска брокерска куќа која има добиено дозвола за работење од Комисијата.

Услугите со хартии од вредност можат да ги вршат само правните лица од наведениот член 95 на овој закон.

Брокерската куќа треба да има најмалку две лица во редовен работен однос кои поседуваат дозвола за работење на брокер или дозвола за работење на инвестиционен советник издадена од Комисијата.

Судот, исто така утврди дека согласно членот 112 став 1 од Законот за хартии од вредност, услугите поврзани со извршувањето на налозите на клиентите, информирањето на клиентите за купување или продавање на хартии од вредност кое не претставува инвестиционо советување во брокерска куќа можат да ги вршат само овластени брокери.

Со оспорената одредба од ставот 4 на овој член од Законот, е предвидено дека брокерот не треба да биде осудуван со правосилна судска одлука за кривично дело во последните пет години пред поднесување барање за дозвола за работење на брокер, а со оспорената одредба од ставот 5 е предвидено дека брокерот не смее да биде осудуван со правосилна судска одлука за сторено кривично дело предизвикување стечај на правно лице.

Од анализата на оспорената одредба од ставот 4 на членот 112 од Законот Судот утврди дека осудуваноста на лицето во последните пет години за кое било кривично дело и независно од видот на изречената санкција од судот, е причина на лицето кое поднело барање за добивање на дозвола за работење на брокер воопшто да не му се издаде таква дозвола.

Имено, со оспорениот став 4 од членот 112 од Законот не се дозволува остварување на право на граѓанинот да врши дејност на брокер ако е воопшто осудуван во изминатите пет години пред поднесувањето на барањето за дозвола за брокер, и оваа одредба генерално се однесува за сите кои се осудени за сторени кривични дела и на кои им се изречени санкции, без оглед на видот на кривичното дело, неговата природа или тежина и независно од видот на санкциите и нивната висина.

Со оглед на тоа, Судот утврди дека со оспорената одредба од ставот 4 се ограничува по сила на закон правото едно лице да врши определена дејност и во случаи кога кривичното дело за кое лицето е осудено не е во никаква врска со вршењето на оваа дејност, па оттука формулацијата на оспорената одредба е недоволно прецизна и јасна и како таква не обезбедува правна сигурност на граѓаните, што е еден од елементите на уставниот принцип на владеењето на правото.

Од анализата на оспорената одредба од ставот 5 на овој член од Законот, произлегува дека осудуваноста за сторено кривично дело предизвикување стечај на правно лице без оглед на времето кога лицето било осудено и независно од видот на изречената санкција од судот, е причина предвидена со законот лицето да не може да биде брокер. Тоа значи лицето не може да добие дозвола за работење на брокер или ќе му престане вршењето на оваа дејност ако истата веќе ја врши, во зависност од тоа кога лицето било осудено со правосилна судска одлука.

За разлика од ставот 4, со оспорената одредба од ставот 5 на Законот, се уредува друга ситуација, односно осудуваноста не се определува за изминат период од пет години или друг временски период, туку се третира секогаш, а пак кривичното дело се определува дека се однесува на предизвикување стечај на правно лице. Но, поаѓајќи од одредбите на Кривичниот законик според кои за ова кривично дело е предвидена казна затвор која судот може да ја изрече на осудениот но и да определи условна осуда за тоа, произлегува дека без оглед на квалификацијата на стореното кривично дело и видот на санкцијата, со оспорената одредба од ставот 5 на Законот за хартии од вредност трајно се попречува по сила на закон правото на едно лице да врши работа на брокер.

Со одредбата од ставот 4 на членот 112 од Законот, осудуваноста е пречка за период од пет години за вршење на

дејноста брокер, а со одредбата од ставот 5, осудуваноста е причина поради која оваа дејност не може да се врши воопшто.

Со оглед на изнесеното, а имајќи ги предвид наведените уставни одредби, како и содржината на оспорените законски одредби, Судот утврди дека во конкретниот случај станува збор за ограничување на правата на граѓаните како последица од осуда за кривично дело која настапува по сила на закон.

Имено, при оценување на уставноста на оспорените законски одредби основен критериум е постоењето на двата принципи на казненоправниот однос утврдени во членовите 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот, а тоа се прво, дека казната може да се изрече само со судска одлука и второ, дека за извршено казниво дело на сторителот може да му се изрече казна што како таква е утврдена со закон или друг пропис. Тоа, значи дека согласно наведените уставни одредби казненоправниот однос се исцрпува на релацијата казниво дело и судски изречената казна за сторителот и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Оттука, ако се има предвид фактот дека со оспорените законски одредби се врши ограничување на правото за вршење на работа на брокер на лице кое било осудувано за кривично дело, ова ограничување не е последица што произлегува од извршувањето на изречената кривична санкција, односно казна, туку претставува дополнителна последица што граѓаните ја трпат по основ на осудуваноста, а која настапува по сила на закон.

Со оглед на тоа Судот утврди дека оспорените одредби од ставовите 4 и 5 од членот 112 од Законот, не се во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, според кој како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото, членот 9 став 2, членот 13 став 1, членот 14 став 1 и членот 51.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов.(У.бр.48/2006)

35.

У.бр.56/2007

- Подзаконски акт што својот законски основ го изгубил со престанокот на важење на законот за календарската година на која се однесувал може да биде во правниот поредок

- A sub-legal act which has lost its legal ground with the termination of validity of the law for the calendar year to which it referred may be in the legal order

- Не е спротивно на Уставот во правниот поредок да егзистира подзаконски акт што својот законски основ го изгубил со престанокот на важење на законот за календарската година на која се однесувал, во случај кога во законот што е донесен за следните календарски години за таков вид на акт повторно постои законски основ и кога тој акт е во функција на извршување на законите за иста проблематика.

- It is not in contradiction with the Constitution in the legal order to have a sub-legal act which has lost its legal ground with the termination of validity of the law for the calendar year to which it referred, in case when the law that is adopted for the following calendar years contains such legal ground for such type of act and when that act is in the function of the execution of the laws for the same issues.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 4 јули 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за критериумите и постапката за распределба на финансиски средства на здруженијата на граѓаните и фондациите од Буџетот на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.60/2000), донесена од Владата на Република Македонија.

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената одлука била донесена врз основа на членот 18 од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2000 година, а во врска со член 61 ставови 4 и 5 од Законот за здруженија на граѓаните и фондациите. Меѓутоа, Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2000 година се применувал и се однесувал само на 2000 година, што значи дека не можел да биде траен основ и извор за постоење и применување на оспорената одлука. Исто така, во членот 61 ставови 4 и 5 од Законот за здруженија на граѓаните и фондациите немало овластување за Владата на Република Македонија да може да ја донесе оспорената одлука.

Оттаму, Владата на Република Македонија немала законско овластување со свој акт да ги утврдува критериумите и постапката за распределба на финансиски средства на здруженијата на граѓани и фондациите, бидејќи овие прашања можеле да се уредуваат само со закон, а не со одлуки или други подзаконски акти, како во случајот.

Поради наведеното, подносителот на иницијативата смета дека со оспорената одлука се повредувале член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51, член 68 став 1 алинеја 2 и 4 и член 91 алинеја 1 и 5 од Уставот на Република Македонија, како и член 61 став 4 и 5 од Законот за здруженијата на граѓани и фондациите.

3. Судот на седницата утврди дека Владата на Република Македонија, врз основа на член 18 од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2000 година („Службен весник на

Република Македонија“ бр.86/1999), а во врска со член 61 ставови 4 и 5 од Законот за здруженија на граѓаните и фондациите („Службен весник на Република Македонија“ бр.31/1998), на седницата одржана на 18 јули 2000 година ја донела оспорената одлука.

Во член 1 од Одлуката е определено дека со неа се утврдуваат критериумите и постапката за распределба на финансиски средства на здруженијата на граѓаните и фондациите од Буџетот на Република Македонија (во натамошниот текст: корисници).

Во член 2 од Одлуката е определено дека распределбата на финансиските средства од член 1 од оваа одлука се врши според Листата на здруженијата на граѓани и фондациите која е составен дел на оваа одлука.

Во членовите 3 од Одлуката се дадени критериумите според кои се врши распределбата на финансиските средства, а во членот 4 од Одлуката е определено дека распределбата се спроведува врз основа на јавен повик кој се објавува во средствата за јавно информирање до 30 септември во тековната година.

Во членот 5 од Одлуката подробно е означена документацијата што треба да се достави за остварување на правото на користење на наведените финансиски средства.

Според членот 6 од Одлуката, корисниците се должни финансиските средства да ги користат исклучиво за намената за која им се доделени. Најдоцна 30 дена по реализацијата на проектот, корисниците се должни да достават соодветна финансиска документација за потрошените средства до Министерството за финансии.

Според член 7 од Одлуката, трансферот на финансиските средства до крајните корисници ќе се реализира согласно динамиката за реализација на проектот.

Според член 8 од Одлуката, доколку корисникот ги користи финансиските средства ненаменски, односно не достави извештај во определениот рок, го губи правото за користење на финансиските средства за наредната година.

Во член 9 од Одлуката е определено дека административно-техничките работи за распределба на средствата ќе ги врши Министерството за финансии.

Според член 10 од Одлуката, истата влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Во продолжение на оспорената одлука следува Листата на здруженијата на граѓани и фондациите. Од истата може да се утврди дека не содржи поединечно и поименично утврдување на конкретни здруженија на граѓани и фондации, корисници на средства од Буџетот на Република Македонија, туку ги дава областите во кои таквите здруженија и фондации се основани и делуваат.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со законите и секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеја 2 и 4 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите и донесува републички буџет и завршна сметка на буџетот.

Според член 91 алинеја 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување и донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Во членот 18 од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2000 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.86/1999 од 31 декември 1999 година) беше предвидено дека, средствата утврдени во раздел 9002 потставка 443140 Здруженија на граѓани и фондации, ќе се користат врз основа на одлука на Владата.

Во член 61 став 4 од Законот за здруженијата на граѓаните и фондациите („Службен весник на Република Македонија“ бр.31/1998 и 29/2007) е определено дека здруженијата на граѓани и фондациите можат да добиваат средства од Буџетот на Републиката, буџетите на единиците на локалната самоуправа и Буџетот на Град Скопје. Според став 5 од истиот член од Законот, средствата од ставот 4 на овој член се добиваат врз основа на претходно изготвени програми (проекти) од здруженијата на граѓани или фондациите кои ќе бидат одобрени од Владата на Република Македонија, односно надлежните министерства, советите на единиците на локалната самоуправа и Советот на град Скопје, во согласност со закон.

Во конкретниот случај оспорената одлука неспорно повеќе нема законски основ во членот 18 од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2000 година, од причина што овој закон е од темпорален карактер и со истекот на 2000 година, на која и се однесувал, тој престанал да важи.

Меѓутоа, имајќи предвид дека оспорената одлука има и втор законски основ, како и тоа дека Собранието на Република Македонија за секоја календарска година донесува посебен закон за извршување на Буџетот за таа година, тоа би бил многу тесен и едностран пристап кон конкретната правна проблематика.

Според тоа, за целосно утврдување на фактичката и правна состојба по предметот беше неминовно Судот да утврди дали вториот законски основ е правно важечки и доволен за оспорената одлука да опстои во правниот поредок и дали законите за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 и 2007 година содржат некакво овластување за Владата на Република Македонија со одлука да го определи користењето на доделените средства за здруженија на граѓани и фондации.

Оттаму, ако за првиот законски основ (член 18 од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2000 година) се утврди дека е непостоечки основ за оспорената одлука, тоа не може да се каже и за член 61 став 4 и 5 од Законот за здруженијата на граѓаните и фондациите, како втор означен законски основ за донесување на оспорената одлука, кој е правно важечки.

Имено, според оценка на Судот, во членот 61 ставови 4 и 5 од Законот за здруженијата на граѓаните и фондациите не постои

директно овластување на Владата со подзаконски акт да го операционализира користењето на средствата од Буџетот на Република Македонија за конкретна календарска година наменети за здруженијата на граѓани и фондации. Меѓутоа, врз основа на оваа одредба здруженијата на граѓани и фондациите врз основа на претходно изготвени програми (проекти) можат да користат средства од Буџетот на Република Македонија со одобрение од Владата на Република Македонија. Значи Владата на Република Македонија по повод изготвени програми/ проекти на здруженијата на граѓани и фондации изготвува акт со кој се одобруваат средства за реализација на тие програми или проекти.

Судот, исто така, утврди дека законите за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 и 2007 година содржат овластување за Владата на Република Македонија со одлука да го определи користењето на доделените средства за здруженија на граѓани и фондации, пришто одделните одредби содржински се идентични (одредбата од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2001 година) или слични со членот 18 од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2000 година. Притоа, во сите нив е определено дека средствата од Буџетот на Република Македонија наменети за здруженијата на граѓаните и фондациите ќе се користат, секогаш врз основа на одлука на Владата.

При ваква состојба пред Судот се постави и прашањето за карактерот на оспорениот акт, односно што треба Владата на Република Македонија со него всушност да операционализира и дали со оспорениот акт постои навлегување на извршната власт во законодавната и утврди дека со оспорената одлука Владата на Република Македонија на општ начин го операционализира постапувањето на заинтересираните субјекти за користење на средства од Буџетот на Република Македонија, што значи дека истата по суштина е акт од оперативна природа. По однос на содржината на членовите 3 и 5 од Одлуката, Судот оцени дека не предвидуваат било какви обврски за можните корисници на буџетски средства, туку од нив се бара за учество на јавниот повик да приложат определени документи со кои тие располагаат.

Конкретната листа со поименично определување на корисници на буџетските средства со означување на доделениот износ од Буџетот на Република Македонија е предмет на уредување

во друг независен акт од оспорениот, кој Владата на Република Македонија го донесува секоја календарска година.

Оттаму, врз основа на направената анализа произлезува дека Владата на Република Македонија пристапила кон невообичаен, но рационален начин за одржување во правна сила на оспорената одлука, бидејќи наместо врз основа на закон за извршување на буџетот за секоја календарска година, секоја календарска година да донесува нова одлука, од ваков карактер, таа се определила оспорената одлука, како акт од оперативна природа да биде актот за операционализација на законското овластување за донесување на одлука за користење на наведените средства од Буџетот на Република Македонија.

Судот, исто така го имаше предвид и директното уставно овластување на Владата на Република Македонија од член 91 алинеја 1 и 5 од Уставот, според кое Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување и донесува уредби и други прописи за извршување на законите, а во конкретниот случај оспорената одлука е токму реализација на вака даденото уставно овластување.

Оттаму, не може да се прифати како основано и тврдењето од иницијативата за повреда на член 8 став 1 алинеја 4 и член 68 став 1 алинеја 2 и 4 од Уставот, односно навлегување на извршната во законодавната власт од причина што според сето изнесено оспорената одлука не содржи одредби што би можеле да се карактеризира како законско уредување или пак како донесување на републички буџет. Напротив истата има карактер на акт донесен во функција на извршување на законите, во овој случај закони што се однесуваат на извршувањето на буџетот на Република Македонија за секоја календарска година и тоа сметано од 2000 година се до денес.

Од наведените причини Судот оцени дека оспорената одлука е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51, член 68 став 1 алинеја 2 и 4 и член 91 алинеја 1 и 5 од Уставот на Република Македонија, како и член 61 ставови 4 и 5 од Законот за здруженијата на граѓани и фондациите.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова–Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.56/2007)

36.

У.бр.234/2006

- Задржување на данокот на приход платен на странски правни лица

- Retention of the income tax paid to foreign legal entities

- Законот за данокот на добивка ја уредил обврската за задржување на данокот на приход платен на странски правни лица, која важи за односите настанати по донесувањето на Законот односно тој не се применува ретроактивно за односи кои генерирале приход пред донесувањето и влегувањето во сила на Законот.

- The Law on Profit Tax has governed the obligation to retain the income tax paid to foreign legal entities, which applies to the relation that have occurred after the adoption of the Law, that is, it is not applied retroactively to relations that had generated income prior to the adoption and entry into force of the Law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членовите 5-а, 29-а, 29-б, 29-в, 29-г, 29-д и 45-а од Законот за данокот на добивка („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1993, 33/1995, 43/1995, 71/1996, 5/1997-исправка, 28/1998, 11/2001, 2/2002, 44/2002, 51/2003, 120/2005, 27/2006-пречистен текст, 139/2006).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за начинот на пресметување и уплатување на данокот на добивка и спречување на двојното ослободување или двојното оданочување („Службен весник на Република Македонија“ бр.101/2006).

3. Марија Давидовска од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорените одредби од Законот се воспоставил систем на задржување на данок на приход платен на странски правни лица т.е. се вовел систем на оданочување на странски правни лица преку механизмот на задржување на данокот од стварените приходи, меѓу кои и приходот од дивиденда.

Со ваквата законска определба се повредувале повеќе одредби од Уставот и тоа членот 8 став 1 алинеја 1, кој се однесувал на основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија; членовите 55 до 61 од Уставот кои се однесувале на основите на економските односи и посебно членот 59 од Уставот според кој на странски вложувачи им се гарантирало правото на слободно изнесување на вложениот капитал и добивка, а правата стекнати врз основа на вложениот капитал не можеле да се намалуваат со закон или друг пропис.

Како аргументи за неуставноста на оспорените одредби од Законот се наведува дека оданочувањето со данокот на задршка создавало проблем особено кај компаниите чија деловна активност е во областа на електронските комуникации бидејќи тие за своите услуги се оданочувале со данок на добивка во друга земја во која биле резидентно правно лице, а во Република Македонија само генерирале приход по основ на своите услуги.

Потоа, не била јасна примената на предметниот данок на задршка на приходите на странец, односно дали овој данок се однесувал и на претходни години, пред или само по стапување во сила на Законот за изменување и дополнување на Законот за данок на добивка („Службен весник на Република Македонија бр.120/2005) со кој биле предвидени оспорените одредби и дали со влегување во сила на Законот требало да се изврши плаќање на данокот за претходната година кога Законот не бил донесен, што би било повратно дејство на законот спротивно на членот 52 став 4 од Уставот.

Според наводите во иницијативата во пракса, доколку приходот на странецот бил веќе оданочен со данок на добивка во неговата држава, а пред влегување во сила на Законот за изменување и дополнување на Законот за данок на добивка во Република Македонија, тогаш не било правилно тоа лице дополнително да се оданочува за овој период во наредната 2006 година во Република Македонија врз основа на Законот. Во овој случај повратното дејство во примената на системот на задржување на овој вид на данок би бил функционално неправеден бидејќи во суштина странецот не би можел да го искористи платениот данок во Република Македонија како претходно ослободување во неговата држава. Станувало збор за нелогичности во функционирањето на овој вид на данок со задршка од приход.

Во однос на оспорениот Правилник во иницијативата, не се изнесени аргументи за оспорување на уставноста и законитоста, туку во рамки на аргументите кои се однесуваат на Законот општо се споменува и оспорениот Правилник без посебни наводи.

4. Судот на седницата утврди дека Законот за данокот на добивка со членот 5-а го дефинирал деловниот статус на странското лице во Република Македонија кое може да биде обврзник на данокот на добивка.

Со одредбите од Главата VI од Законот, односно со членовите 29-а, 29-б, 29-в, 29-г и 29-д е уредено задржувањето на данокот на приход платен на странски правни лица, а со членот 45-а кој е во делот на прекршочните одредби од Законот е уредено прашањето на изрекување на парична глоба на обврзникот кој не постапил согласно со одредбите од Законот.

Судот, исто така утврди дека со оспорениот Правилник донесен од министерот за финансии се извршени измени и дополнувања на Правилникот за начинот на пресметување и уплатување на данокот на добивка и спречување на двојното ослободување или двојното оданочување („Службен весник на Република Македонија“ број 92/2001), за кој Судот со решение У.бр.74/2002 од 6 ноември 2002 година утврдил дека нема основи за поведување на постапка за оценување на неговата уставност.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеи 1 и 3 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, и владеештвото на правото се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намиравањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Со одредбите од членовите 55 до 60 од Уставот се уредени „Основите на економските односи“, во кои со членот 59 е определено дека на странски вложувачи им се гарантира правото на слободно

изнесување на вложениот капитал и добивка. Правата стекнати врз основа на вложениот капитал не можат да се намалуваат со закон или друг пропис.

Во делот од Уставот кој се однесува на гаранциите на основните слободи и права, со членот 52 став 4 е определено дека законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Согласно членот 1 од Законот за данокот на добивка, со овој закон се воведува данок на добивка и се утврдува начинот на оданочување на добивката.

Според членот 4 од овој закон, обврзник на данокот на добивка е правно лице (субјект) - резидент на Република Македонија кој остварува добивка од вршење на дејност во земјата и странство.

Резидент во смисла на ставот 1 од овој член е субјектот кој е основан или има седиште на територијата на Република Македонија.

Според членот 5 од овој закон, обврзник на данокот на добивка е и правно лице кое не е резидент на Република Македонија за добивката што ја остварува од вршење на дејност на територијата на Република Македонија.

Обврзник во смисла на ставот 1 од овој член е и организациона единица која остварува добивка од вршење на дејност на територијата на Републиката.

Со оспорениот член 5-а од Законот се дефинира деловниот статус на странското лице во Република Македонија кое може да биде обврзник на данокот на добивка.

Оваа законска одредба која има карактер само на дефинирање на својството на странскиот субјект кој може да биде обврзник на предметниот данок, е оспорена со иницијативата заедно со сите одредби од главата VI од Законот, односно членовите 29-а, 29-б, 29-в, 29-г и 29-д кои се однесуваат на задржување на данокот на приход платен на странски правни лица и членот 45-а која е во делот на „Прекршочни одредби“ од Законот, меѓутоа не од аспект на поединечно оспорување на уставноста на секоја одредба, туку општо од аспект на нивното ретроактивно дејство во примената спротивно на членот 52 став 4 од Уставот.

Според членот 29-д од Законот, лицето кое има обврска да го задржи данокот во согласност со одредбите од VI глава од Законот, поднесува еднаш годишно извештај за уплатениот данок по добивка до органот за јавни приходи до 15 февруари наредната година, по годината во која постоела обврска за задржување на данокот.

Согласно членот 39 став 1 од Законот, даночниот период за кој се утврдува данокот на добивка е една календарска година.

Како година во која настанала обврската за задржување на данокот предвиден со оспорените одредби, посебно и од главата VI од

Законот, односно задржувањето на данок на приход платен на странски правни лица е по донесувањето на законот со кој биле предвидени нормите, и начинот со кој била предвидена нивната примена.

Имено, оспорените членови 5-а, 29-а, 29-б, 29-в, 29-г, 29-д и 45-а, се предвидени со Законот за изменување и дополнување на Законот за данокот на добивка („Службен весник на Република Македонија“ бр.120/2005), кој влегол во сила, согласно членот 25 од тој закон, со денот на објавувањето на 31 декември 2005 година, а се применувал од 1 јануари 2006 година.

Со оглед на тоа Судот утврди дека данокот е предвиден со Законот, а Законот се применува по донесувањето од 1 јануари 2006 година.

Од аспект на примената и извршувањето на Законот, како што се наведува во иницијативата во делот на оспорените одредби, дека се однесувала и за приходите настанати од односи меѓу субјектите во правото уште во време кога законските одредби не биле донесени, Судот оцени дека примената на Законот е јасно определена по влегувањето во сила на Законот и од уставно правен аспект не може да се проблематизираат оспорените одредби во однос на нивното важење и примената кое нема регулирано повратно дејство, а Судот не е надлежен да го цени извршувањето на Законот од надлежните органи и неговата практична примена.

Со овој закон не се предвидува повратно дејство пред донесувањето на оспорените одредби предвидени со него, па поради тоа од овој аспект и неможе да се постави прашањето за уставноста на оспорените законски одредби од причините изнесени во наводите од иницијативата.

Од друга страна, Судот оцени дека со одредбите од Законот е уредено данокот да се исплаќа по истекот на годината за која се утврдува даночната обврска, а со одредбите од Законот кои се однесуваат на „Избегнување на двојно оданочување на добивката“ уредено е дека обврзникот - резидент на Република Македонија кој на добивката што е остварена со работа во странство платил данок во друга држава, му се намалува пресметаниот данок во нашата земја за износот на данокот на добивка платен во странство, а најмногу до износот на данокот што би се добил со примена на даночната ставка на овој закон.

Воедно, органот за јавни приходи за задржаниот данок на странското правно лице за приходот остварен во Република Македонија, го известува органот за јавни приходи во странство на негово писмено барање.

Оттука, Судот оцени дека неможе да се прифати наводот во иницијативата дека имало повратно дејство на оспорените одредби од Законот и со тоа имало двојно оданочување на данокот на приходот на странските правни лица и дека поради тоа се повредувал уставниот принцип на владеење на правото предвиден во членот 8 од Уставот. Ова особено поради јасната регулатива во Законот со одредби кои го градат концептот во насока да го спречуваат двојното оданочување на добивката.

Законот за данокот на добивка кој го уредува оданочувањето на добивката на начин и под услови определени со овој закон, во делот на оспорените одредби го регулира задржувањето на данокот на приход платен на странски правни лица, при што со Законот се избегнува двојното оданочување на добивката. Поаѓајќи од уставната определба во членот 33 од Уставот, дека секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон, таа претставува уставен основ и за оспорените одредби од Законот, бидејќи даночната обврска според овој закон се однесува на добивката на секој односно на домашни и странски лица, а не само за граѓаните на Република Македонија.

Оттука, неможе да се прифати и наводот во иницијативата дека оспорените одредби од Законот биле во несогласност со членот 59 од Уставот. Ова со оглед на тоа што со задржувањето на данокот на приходот платен на странски правни лица не се повредува уставната гаранција на правото на странските вложувачи на слободно изнесување на вложениот капитал и добивка, и правата на вложениот капитал не можат да се намалуваат со закон или друг пропис, бидејќи од анализата на оваа уставна норма произлегува дека во однос на добивката (а не за вложениот капитал) не постои уставно ограничување слободно да се изнесува по намалувањето со плаќањето на данокот како уставна обврска во членот 33 од Уставот, која ги третира сите односно домашните и странските лица.

Со оглед на изнесеново пред Судот не се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби од Законот со Уставот.

6. Во однос на оспорениот Правилник, Судот утврди дека иницијативата треба да се отфрли поради процесни пречки за одлучување согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, со оглед на тоа што со иницијативата не се изнесени аргументи од кои причини се предлага оценката на уставноста и законитоста на оспорениот Правилник и со кои одредби од Устав и закон тој бил во несогласност.

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.234/2006)

37.

У.бр.237/2006

- Односот на Законот за даночна постапка и другите даночни закони и утврдување на даночна обврска (поведување и неповедување на постапка)

*- The relation of the Law on Tax Procedure and the other tax laws and the stipulation of a tax obligation.
(initiation and non-initiation of a procedure)*

- Одредбата од член 51 став 2 од Уставот, според која секој е должен да го почитува Уставот и законите, не утврдува некаков хиерархиски однос на законите, туку утврдува обврска за почитување на Уставот и законите. Од тие причини и одредбата од членот 3 став 1 од Законот за даночна постапка, која предвидува овој закон да има предимство пред другите даночни закони, нема за цел да воспостави хиерархиско рангирање на законите туку да го утврди односот на овој закон спрема другите закони од даночната област, кои имаат карактер на посебни даночни закони.

Принципот на забрана на ретроактивно дејство на законите од членот 52 став 4 не е повреден со одредбата од член 7 став 1 од Законот за даночната постапка која предвидува дека даночната обврска се утврдува врз основа на законите кои биле во сила во време на нејзиното настанување, освен ако во согласност со закон, за одделни одредби кои се однесуваат на даночната обврска, е пропишано да имаат повратно дејство, од причина што оваа законска одредба самата по себе не предвидува ретроактивно дејство на законите, туку тоа е предвидено со други посебни закони. Доколку тие закони предвидуваат повратно дејство на законите кое е понеповолно за граѓаните, тогаш само тие конкретни одредби, од другите даночни закони можат да бидат предмет на уставно судска оцена, а не и оспорената одредба од член 7 став 1.

- The provision of Article 51 paragraph 2 of the Constitution, under which everyone is obliged to observe the Constitution and laws, does not define any hierarchical relation of the laws, but defines an obligation to respect the Constitution and laws. For these reasons the provision of Article 3 paragraph 1 of the Law on Tax Procedure, which envisages for this Law to have a precedence to other tax laws, is not aimed at establishing a hierarchical ranking of the laws but at establishing the relation of this Law to the other laws from the tax field, which have the character of separate tax laws. The principle of prohibition of retroactive effect of the laws in Article 52 paragraph 4 is not violated with the provision of Article 7 paragraph 1 of the Law on Tax procedure which envisages that the tax obligation is defined on the basis of the laws that were in force at the time of its occurrence, unless in line with the law it is stipulated that some provisions referring to the tax obligation have a retroactive effect, for a reason that this legal provision by itself does not envisage a retroactive effect of the laws, but that is envisaged by other separate laws. Should these laws envisage a retroactive effect of the laws which is more unfavourable for the citizens, then only those concrete provisions, from the other tax laws may be the subject of constitutional-court appraisal, and not the challenged provision of Article 7 paragraph 1.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 60 став 1 во делот: „и други лица мораат“, член 68, член 121 став 2 и член 179 став 2 во делот „со казна затвор од 30 до 90 дена и“ од Законот за даночната постапка („Службен весник на Република Македонија бр. 13/2006);

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 3, ставови 1 и 4, член 7 став 1 во делот: „освен ако во согласност со закон, за одделни одредби кои се однесуваат на даночната обврска е пропишано да имаат повратно дејство“, од Законот означен во точката 1 на ова решение.

3. Сашо Врбовски од Битола и Стамен Филипov од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата на Сашо Врбовски, со оглед на тоа што во член 3 став 4 од Законот, не биле означени „другите закони“ кои се применуваат, се повредувал принципот на правна сигурност, односно се отворала можност за субјективизам, арбитрерност и самоволие на Управата за јавни приходи, што било спротивно на уставниот принцип за владеење на правото и негово релативизирање, бидејќи се овозможувало да се применуваат било кои закони.

Во иницијативата на Стамен Филипov се оспорува ставот 1 на член 3, според кој овој закон има предимство пред другите даночни закони. Според подносителот на иницијативата, во Уставот на Република Македонија такво хиерархиско рангирање на законите не било утврдено, односно не постоело. Поради тоа тој смета дека

Законот за даночна постапка, со кој се уредува само даночната постапка, по ранг и значење може да се третира исто како и сите други посебни даночни (материјални) закони, а не како што било утврдено во оспорената законска одредба. Оваа одредба со тоа била спротивна на член 51 став 2 од Уставот, бидејќи оваа уставна одредба еднакво ги третира сите закони, без никакво посебно рангирање.

Во врска со одредбата од член 7, во иницијативата на Сашо Врбовски се наведува дека оспорениот дел бил спротивен на забраната на ретроактивното дејство на законите, утврдено во член 52 став 4 од Уставот.

Во врска со оспорената одредба на член 60, во иницијативата на овој подносител се наведува дека со наметнување на обврска на други лица да даваат информации на Управата за јавни приходи што се однесуваат на трети лица се повредувал моралниот интегритет на тие лица и истите се деградирале во „државни кодоши“, а во случај да се работи за лица во близок однос со даночниот обврзник и се повредувало уставно загарантираното право на приватност на личниот и семејниот живот, достоинството и угледот на тие лица, од член 25 од Уставот.

Во врска со оспорениот член 68 во кој е регулирано давањето на изјава под заклетва, се наведува дека во одредбата не е наведена содржината на заклетвата и дека со ваквото право се повредувало достоинството на граѓаните, на начин што врз нив се вршел морален притисок и понижување, што било спротивно на уставниот постулат од член 25 од Уставот.

Во врска со одредбата од член 121 став 2, во иницијативата на Сашо Врбовски се наведува дека во одредбата воопшто не било кажано кој е основот на зголемувањето на даночниот долг за 10% во случај на неплаќање, дотолку повеќе што во член 123 став 1 од истиот закон била предвидена камата за доцнење од 0,05% дневно, со член 131 став 2 била предвидена и еднократна посебна такса за присилна наплата од 5% и со став 3 и трошоци за присилна наплата по тарифа која ја пропишувала Владата. Според овој подносител станувало збор за непринципиелна кумулација на обврски по еден ист основ на штета на граѓанинот – даночен обврзник со што бил повреден принципот на владеење на правото.

Оваа одредба, од речиси истите причини, е оспорена и со иницијативата на Стамен Филипов. Според него, оваа законска одредба била неодржлива од уставно-правен аспект од причина што со закон истовремено не можело на даночниот обврзник да му се зголемува даночниот долг дури за 10% и за истото тоа задоцнување плус да му се наплатува и камата во висина од 0,05% за секој ден задоцнување, согласно член 123 од Законот. Со тоа, подносителот смета, дека била повредена темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија – владеењето на правото од член 8 став 1 алинеја 3, член 33 и член 51 од Уставот.

Во врска со одредбата од член 179 став 2, во иницијативата на Сашо Врбовски се наведува дека ваквата кумулација на парична казна и затвор била можна само кај кривични дела сторени од користољубие, а не и за прекршоци. Понатаму, исто така, се наведува дека во Законот за прекршоците воопшто не била пропишана казна затвор за прекршок, со што бил повреден принципот на владеење на правото на штета на граѓаните.

Поради изнесените причини со двете иницијативи се бара Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените одредби, а во иницијативата на Сашо Врбовски се бара и привремено запирање на примената на оспорените одредби до конечното одлучување, поради можните штетни последици од примената на овој закон.

4. Судот на седницата утврди дека, според оспорениот член 3 став 1 од Законот, овој закон има предимство пред другите даночни закони. Според оспорениот став 4 на истиот член, во однос на постапките уредени со овој закон, се применуваат одредбите од други закони по прашања што поинаку не се уредени со овој закон.

Според оспорениот член 7 став 1 од Законот, даночната обврска се утврдува врз основа на законите кои биле во сила во време на нејзиното настанување, освен, ако во согласност со закон, за одделни одредби кои се однесуваат на даночна обврска е пропишано да имаат повратно дејство.

Според оспорениот член 60 став 1 од Законот, даночниот обврзник и други лица мораат, на барање на Управата за јавни приходи и во рок кој таа ќе го определи, да и ги дадат сите информации потребни за утврдување на фактичката состојба кои се битни за оданочување.

Според оспорениот член 68 од Законот, Управата за јавни приходи може да побара од даночниот обврзник или од трети лица да ја потврдат точноста на својата изјава со заклетва. Изјава под заклетва треба да биде побарана само кога не постојат други можности за разјаснување на факти и кога не постојат значајни сомневања во веродостојноста на исказот (став 1).

Според ставот 2 на овој член, изјавата под заклетва се дава пред раководителот на организационата единица на Управата за јавни приходи (став 2).

Изјавите кои ќе бидат предмет на заклетва, треба писмено да бидат доставени до лицата наведени во ставот 1 на овој член и тоа најдоцна една седмица пред давањето на заклетвата (став 3).

Пред давањето на изјава под заклетва, лицата од ставот 1 на овој член мора да бидат информирани за значењето на изјавата под заклетва и за нејзините последици (став 4).

За изјавата дадена под заклетва Управата за јавни приходи составува записник. Записникот мора да содржи: место, дата, име и потпис на присутните лица и содржина на изјавата. По барање на лицето кое ја дало изјавата под заклетва, мора да му биде дадена копија од записникот (став 5).

Според оспорениот член 121 став 2 од Законот, доколку даночниот обврзник не го плати пристигнатиот износ во рокот определен во ставот 1 на овој член, даночниот долг се зголемува за 10%.

Судот, исто така, утврди дека според оспорениот член 179 став 2 од Законот, за прекршок од ставот 1 на овој член ќе се казни физичко лице со казна затвор од 30 до 90 дена и со парична казна од 45.000 до 50.000 денари.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други

прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 52 став 4 од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Според член 1 од Законот за даночната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 13/2006) со овој закон особено се уредува: општото даночно право; постапката на утврдување на данок; постапката на контрола на данок; постапката на наплата на данок; правата и обврските на даночниот обврзник, и други прашања од даночната постапка. Овој закон е единствена основа на општото даночно право и на даночната постапка.

Членот 2 од Законот, предвидува дека овој закон се применува на сите јавни приходи и на сите споредни даночни давачки што ги управува Управата за јавни приходи на Република Македонија.

Односот на овој закон со другите закони е уреден во членот 3 од Законот, чии став 1 и став 4 се оспорени со иницијативите. Имено според ставот 1, овој закон има предимство пред другите даночни закони. Доколку со овој закон нешто не е уредено, важат одредбите на соодветните посебни даночни закони (став 2). При примената на овој закон, секој поим кој што не е дефиниран поинаку го има значењето што е дефинирано со други закони (став 3). Во однос на постапките уредени со овој закон, се применуваат одредбите од други закони по прашања што не се уредени поинаку со овој закон.(став 4)

Во членот 4 од Законот, дадени се дефинициите, при што во точка 9 е определено дека даночен обврзник е оној кој што: 1) должи данок; 2) гарантира за данок; 3) треба да плати или наплати данок за сметка на трето лице; 4) треба да поднесе даночна пријава и/или даночно објаснување; 5) мора да води книги или записи, или 6) мора да исполнува други обврски кои што му се наложени со даночните закони.

Според точката 10 од истиот член од Законот, даночен обврзник не е оној кој што треба да дава информации, да приложува документи, да предаде проценка или да дозволи пристап до имот и/или деловни простории во врска со даночна обврска на трето лице.

Според точка 13 од овој член од Законот, припадници на исто семејство на даночниот обврзник во смисла на овој закон се сметаат лицата само ако припаѓаат во еден од следните меѓусебни односи: 1) брачниот другар; 2) роднини по права линија; 3) сватови по права линија; 4) браќа и сестри; 5) деца на браќата и сестрите; 6) сопружници на браќата и на сестрите и браќа и сестри на сопружниците; 7) браќа и сестри на родителите; 8) хранител и посвоител, и 9) лицата во смисла на потточките 1), 2), 3), 6) и 8) од оваа точка и тогаш кога оваа врска повеќе не постои.

Поимот и содржината на даночно-правниот однос се определени во членот 16, според кој, даночно-правен однос е однос кој во даночната постапка ги опфаќа правата и обврските на Управата за јавни приходи од една страна и на даночниот обврзник од друга страна, при што особено се уредува исполнувањето на даночните обврски од страна на даночниот обврзник, како и правото на Управата за јавни приходи да бара исполнување на овие обврски.

Во членот 17 од Законот, се определени надлежностите на Управата за јавни приходи во даночната постапка. Па така Управата за јавни приходи во даночната постапка ги врши работите кои се однесуваат на водење на првостепена даночна постапка, водење регистар на даночни обврзници и даночни акти и на евиденција, откривање на даночни казниви дела и на нивни извршители, водење на првостепена прекршочна постапка, како и други работи одредени со овој закон.

Според членот 50 од овој закон, даночниот обврзник мора да учествува во утврдувањето на фактичката состојба, така што своето учество го исполнува особено со изнесување на целосни и вистинити факти битни за оданочување и за тие свои тврдења треба да поднесе докази.

Според членот 57 од Законот, Управата за јавни приходи ги користи сите доказни средства потребни за утврдување на фактите битни за оданочување, а особено: 1) собирање информации од даночниот обврзник и од други лица; 2) одредување вештаци; 3) прибавување на исправи и списи, и 4) излегување на увид.

Според членот 58 од Законот, Управата за јавни приходи може да го повика даночниот обврзник во своите службени простории за појаснување на содржината на даночната пријава.

Според членот 59 став1 од овој закон, Управата за јавни приходи може да користи дополнителни информации. Според ставот 2 на истиот член, дополнителни информации од ставот 1 на овој член, се информации за факти утврдени во даночна постапка на трети лица, а кои би можеле да бидат значајни за други даночни постапки. Според ставот 3, во водењето на даночната постапка, Управата за јавни приходи може од даночниот обврзник да ги бара сите информации за неговото работење во земјата и во странство, за неговите активности и за изворите на средства за купување на деловен и личен имот.

Во членот 60 од Законот, чиј став 1 во делот „и други лица мораат“ е оспорен со првата иницијатива, е уредено давањето на информации во даночната постапка од страна на даночниот обврзник и други лица. Според ставот 1 на овој член, даночниот обврзник и други лица мораат, на барање на Управата за јавни приходи и во рок кој таа ќе го определи, да и ги дадат сите информации потребни за утврдување на фактичката состојба кои се битни за оданочување. Во барањето за давање информации мора да се наведе на кого и за што се однесуваат. На барање на лицето кое е должно да даде информација, барањето мора да се поднесе во писмена форма (став 2). Од други лица, освен од даночниот обврзник, треба да се побара информација или поднесување на документи, дури тогаш кога фактичката состојба од страна на даночниот обврзник не води кон целта или не ветува успех (став 3). Доколку барањето на информација или приложувањето на документи се упати на трети лица, во него треба да се наведе дека тоа ќе биде потребно за оданочување на други лица (став 4). Лицето именувано за давање информација е должно да дава веродостојни и потполни информации и истите да ги дава со целосна одговорност. Оваа обврска се однесува и за приложување на документи (став 5). Потребните информации можат да бидат дадени во писмена форма, електронски, усно на записник или телефонски. Управата за јавни приходи може да побара информациите да бидат дадени и во писмена форма, доколку ова е од значење во постапката (став 6). Управата за јавни приходи може да го повика лицето кое е должно да даде информација, тоа да го стори усно во нејзините службени простории. Ова особено се однесува на случаите кога бараната информација во писмена форма според ставот 6 на овој член не била дадена, или бараната информација во писмена форма не ја разјаснила фактичката состојба (став 7). За информацијата дадена усно во службените простории на Управата за јавни приходи мора да се состави записник. Записникот ги содржи имињата на присатните лица, местото, денот и битната

содржина на информацијата, а се потпишува од лицето кое ја составува информацијата и лицето кое ја дава информацијата. На барање од лицето кое дало усна информација мора да му се даде препис од записникот (став 8) .

Според член 62 од Законот, Управата за јавни приходи може да побара од даночниот обврзник и од други лица да ги стават на увид деловните книги, евиденцијата, деловната документација и други исправи заради проверка. Притоа, треба да се одреди дали побараните документи се битни за оданочување на лицето кое што е повикано да ги стави на увид или за оданочувањето на трети лица. Управата за јавни приходи може да побара исправите од ставот 1 на овој член, да бидат ставени на увид во нејзините службени простории или увидот да се изврши кај лицето кое е должно да ги стави на увид.

Во членот 68 од Законот кој со првата иницијатива е оспорен во целост, е уредено давањето на изјава под заклетва. Според ставот 1 на овој член, Управата за јавни приходи може да побара од даночниот обврзник или од трети лица да ја потврдат точноста на својата изјава со заклетва. Изјава под заклетва треба да биде побарана само кога не постојат други можности за разјаснување на факти и кога не постојат значајни сомневања во веродостојноста на исказот.

Изјавата под заклетва се дава пред раководителот на организационата единица на Управата за јавни приходи (став 2).

Изјавите кои ќе бидат предмет на заклетва, треба писмено да бидат доставени до лицата наведени во ставот 1 на овој член и тоа најдоцна една седмица пред давањето на заклетвата (став 3).

Пред давањето на изјава под заклетва, лицата од ставот 1 на овој член мора да бидат информирани за значењето на изјавата под заклетва и за нејзините последици (став 4).

За изјавата дадена под заклетва Управата за јавни приходи составува записник. Записникот мора да содржи: место, дата, име и потпис на присутните лица и содржина на изјавата. По барање на лицето кое ја дало изјавата под заклетва, мора да му биде дадена копија од записникот (став 5).

Во членот 69 од Законот е уредено правото на одбивање на давање информации. Според ставот 1 на овој член, информација за факти битни за оданочување на даночниот обврзник може да одбијат: 1) припадници на даночниот обврзник; 2) свештени лица, адвокати, нотари, даночни советници, ревизори, лекари, медицински

персонал, кои што во ова својство се здобиле со информација, и 3) лица кои уживаат имунитет по сила на законот.

Во членот 70 од Законот е уредено правото на одбивање на давање информации во случај на опасност за самооткривање. Според ставот 1 на овој член, лицата, со исклучок на даночниот обврзник, кои се должни да даваат информации во смисла на членот 60 од овој закон, не треба да дадат информација со која што самите или нивните припадници од членот 4 точка 13 (припадници на семејството на даночниот обврзник) на овој закон би ги изложиле на кривично гонење. Според ставот 2 на истиот член, Управата за јавни приходи треба да ги поучи лицата од ставот 1 на овој член, за нивното право за одбивање на давање информации. Во записникот мора да се наведе дека лицата се запознати со ова право.

Според членот 71 од Законот, случаите и условите под кои не мора да се даде информација утврдени во членот 69 од овој закон, се однесуваат и на правото на одбивање на давање стручно мислење и давање на увид на документи.

6. Од анализата на целината на Законот за даночната постапка, произлегува дека даночно правниот однос е правен однос помеѓу Управата за јавни приходи и даночниот обврзник и дека поради, тоа сите обврски во даночната постапка поврзани со пријавувањето на фактите битни за оданочување и учеството во утврдувањето на фактичката состојба и поднесувањето на докази Законот ги предвидел првенствено како обврски на даночниот обврзник. Истовремено Законот на Управата за јавни приходи и дал овластување да ги користи сите доказни средства потребни за утврдување на фактите битни за оданочување.

Од анализата пак на содржината на оспорената одредба на членот 60, кој се оспорува во делот „и други лица мораат“, произлегува дека со оваа оспорена одредба законодавецот предвидел обврска и други лица, покрај даночниот обврзник, да и даваат на Управата за јавни приходи информации потребни за утврдување на фактичката состојба кои се битни за оданочување. Со оваа одредба законодавецот предвидел обврска за давање на информации за трети лица, кои воопшто не се учесници во даночно-правниот однос. При тоа, според Судот, кругот на овие лица, е широк и неопределен, така што од самата формулација на одредбата не може да се определи кои всушност се тие лица кои мораат да даваат информации. Според Судот, предвидувањето на ваква обврска за

трети лица кои воопшто не се учесници во даночно-правниот однос, односно кои воопшто не се засегнати со правниот однос на даночниот обврзник и Управата за јавни приходи создава правна несигурност на граѓаните, можност за арбитрерност поради што оваа одредба може да се стави под сомнение за нејзината согласност со уставното начело на владеење на правото од член 8 став 1 алинеја 3, како и уставно загарантираното почитување и заштита на приватноста на личниот и семејниот живот, на достоинството и угледот на граѓаните од член 25 од Уставот.

Во врска со оспорениот член 68 во кој е регулирано давањето на изјава под заклетва, во иницијативата се наведува дека во одредбата не е наведена содржината на заклетвата и дека со ваквото право се повредувало достоинството на граѓаните, на начин што врз нив се вршел морален притисок и понижување, што било спротивно на уставниот постулат од член 25 од Уставот.

Во врска со оваа оспорена одредба, Судот направи анализа на процесните закони односно на Законот за кривичната постапка, Законот за парничната постапка, Законот за општата управна постапка во кои е уредено прашањето за давање изјава под заклетва. Од одредбите од сите овие три закони се извлече заклучок дека заклетва во сите три постапки можат да дадат сведоците, а во кривичната постапка и вештаците и толкувачите, но дека од самата странка во ниту една од овие три постапки не може да се бара да положи заклетва. Во сите три закони содржан е текстот на заклетвата.

Законот за даночната постапка меѓутоа во оспорениот член 68 предвидува можност да се земе изјава под заклетва од даночниот обврзник или од трети лица – значи од странката или од кое и да било трето лице.

При анализата на оваа одредба од законот, пред Судот се постави прашањето дали одредбите на овој закон ќе се применуваат и во првостепената прекршочна постапка што ќе ја води Управата за јавни приходи. Оваа дилема произлезе најмногу од член 17 од Законот, под наслов Управата за јавни приходи во даночната постапка, во кој како една од работите кои ги врши Управата, освен водењето на првостепена даночна постапка, водење на регистар на даночни обврзници и даночна евиденција, откривање на даночни казниви дела и на нивни извршители, е утврдено и водењето на првостепената прекршочна постапка. Имено, со оглед на тоа што се работи за казнена постапка, странката односно обвинетиот, како и во

секоја друга казнена постапка, не е должен да ја зборува вистината и од него не може да се бара да се заколне за точноста на неговата изјава.

Дури и да нема примена во прекршочната постапка, одредбата од членот 68 од Законот, според Судот, би можела од истите причини да се доведе под сомнение од аспект на принципот на владеење на правото. Имено пред Судот се постави прашањето дали даночниот обврзник, како странка во даночната постапка, е должен да ја зборува вистината?

Иако ваква обврска за даночниот обврзник несомнено произлегува од членот 50 од Законот во кој е утврдено дека даночниот обврзник мора да учествува во утврдувањето на фактичката состојба со изнесување на целосни и вистинити факти битни за оданочување, Судот оцени дека во случај на сомневање во вистинитоста на изјавите на даночниот обврзник, товарот на докажување треба да падне на Управата за јавни приходи која според Законот (член 57) е овластена да ги користи сите доказни средства потребни за утврдување на фактите, а не да бара од даночниот обврзник да дава изјава под заклетва.

Во насока на сомневање за согласноста на оваа одредба со начелото на владеење на правото е и фактот дека по својата правна природа заклетвата не е доказ, туку средство со кое се влијае врз наведените учесници во постапките своите изјави да ги даваат точно и вистинито. Меѓутоа, од начинот на кој е формулирана оспорената одредба во Законот за даночната постапка, произлегува дека изјавата под заклетва се бара само кога не постојат други можности за разјаснување на факти, со што на определен начин таа добива карактер на доказно средство, како и во случај кога не постојат значајни сомневања во веродостојноста на исказот. Ова последново, се чини нелогично, бидејќи заклетвата по правило се бара тогаш кога постојат, а не кога не постојат сомневања во веродостојноста на исказот.

Оспорената одредба, според Судот, исто така е нејасна и непрецизна од причина што законодавецот пропуштил да ја утврди и содржината на самата заклетва.

Поради наведените причини, Судот оцени дека одредбата од членот 68 од Законот би можела да се доведе под сомнение од аспект на принципот на владеење на правото.

Во врска со оспорената одредба од членот 121 став 2, од анализата на нејзината содржина како и на целината на Законот, произлегува дека со оваа одредба законодавецот предвидел зголемување на даночниот долг од 10% во случај на неплаќање на пристигнатиот данок во определен рок по добиената опомена од стана на Управата за јавни приходи. Од формулацијата на оспорената одредба Судот заклучи дека основот за ваквото оптоварување претставува задоцнувањето со плаќањето на доспеаниот данок.

Истовремено, законодавецот во членот 123 од Законот предвидел дека на износот на помалку или повеќе платениот данок и споредните даночни давачки се пресметува и наплатува камата во висина од 0,05% за секој ден задоцнување.

Понатаму, во одредбите од Законот со кои е регулирана присилната наплата, и посебно во членот 131, покрај трошоците за присилната наплата предвидено е дека побарувањето кое треба да биде наплатено во присилната наплата се зголемува за еднократна посебна такса во висина од 5% од износот кој треба да биде наплатен во присилната наплата.

Од самиот факт што според членот 126 од Законот присилната наплата може да започне доколку: долгот е пристигнат; должникот во присилна наплата е повикан да плати и од повикувањето да плати поминала најмалку една седмица, произлегува дека и еднократната посебна такса во висина од 5% исто така се наплатува поради задоцнувањето на даночниот обврзник.

Сите овие одредби упатуваат на заклучок дека со оспорената одредба од членот 121 став 2 од Законот, законодавецот покрај каматата за задоцнување со плаќањето предвидел дополнително оптоварување на даночниот обврзник во форма на зголемување на даночниот долг од 10 %.

Од мислењето на Министерството за финансии, произлегува дека целта на оваа мерка е оневозможување на несовесните даночни обврзници навреме да не ги плаќаат даноците и да не го изигруваат исполнувањето на основното начело пропишано со член 33 од Уставот. И покрај тоа што ваквата цел на законодавецот, според Судот, е легитимна бидејќи е во функција на воспоставување на даночна дисциплина, сепак конкретната мерка преку која

законодавецот сакал да ја оствари оваа цел е непропорционална, од причина што претставува повеќекратно оптоварување на граѓанинот по ист основ – задоцнување со плаќањето на данокот.

Поради наведеното Судот оцени дека основано може да се постави прашањето за согласноста на одредбата од членот 121 став 2 од Законот со начелото на владеење на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Во врска со одредбата од членот 179 став 2, за Судот се основани наводите во иницијативата дека со неа се повредува начелото на владеење на правото, од причина што со неа се предвидува казна затвор за сторен прекршок, а во казнено-правниот систем на Република Македонија казна затвор за прекршоци не може да се изрече. Имено, согласно Законот за прекршоците („Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/2006) кој е *леџ генералис*, воопшто не е предвидена казна затвор за прекршоци. Според тоа, ваквата одредба создава правна несигурност кај граѓаните поради што Судот основано го постави прашањето за согласноста на одредбата од член 172 став 2, во делот „со казна затвор од 30 до 90 дена и“ со уставното начело на владеење на правото од член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

7. Од анализата на целината на законот за даночната постапка, посебно од неговите општи одредби произлегува дека станува збор за закон кој претставува единствена основа на општото даночно право и на даночната постапка, кој се применува на сите јавни приходи и споредни даночни давачки. Оттука и оспорената одредба од член 3 став 1 од Законот, со која се предвидува овој закон да има предимство пред другите даночни закони, според Судот, нема се цел да утврди хиерархиско рангирање на законите, како што смета подносителот на втората иницијативата – Стамен Филипов, туку да го утврди односот на овој закон спрема другите закони од даночната област, а кои имаат карактер на посебни даночни закони. Имено оваа одредба подносителот ја оспорува од аспект на член 51 став 2 од Уставот, според кој секој е должен да го почитува Уставот и законите, што според Судот е сосема несоодветно, бидејќи од самата содржина на оваа уставна одредба произлегува дека таа воопшто не утврдува некаков хиерархиски однос на правните акти односно на законите, туку утврдува обврска за почитување на Уставот и законите,

Одредбата од член 3 став 4 од Законот (оспорена во првата иницијатива од Сашо Врбовски), има карактер на упатувачка

норма за примена на одредбите од други закони по прашања што не се уредени со овој закон. За Судот се неприфатливи наводите во иницијативата дека со оглед на тоа што во одредбата не се означени другите закони, се отвара можност за субјективизам, арбитрерност и самоволие на Управата за јавни приходи, бидејќи се овозможувало да се применуваат било кои закони. Ова од причина што во Законот за управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 81/2005) во членот 4 став 1 алинеја 1 точно е определено дека Управата за јавни приходи ги извршува управните и други стручни работи кои се однесуваат особено на спроведување на законите и други прописи за даноците, така што Управата не може да применува било кој закон како што смета подносителот, туку само законите од даночната област.

Во врска со оспорената одредба од членот 7 од Законот, од анализата на нејзината содржина произлегува дека станува збор за одредба со која се утврдува начелото на временско важење на даночните прописи односно се определува дека даночната обврска се утврдува врз основа на законите кои биле во сила во време на нејзиното настанување. Одредбата, исто така, предвидува исклучок од ова правило, во однос на оние одредби кои се однесуваат на даночната обврска, за кои закон е пропишано да имаат повратно дејство. Самото повратно дејство на одделни одредби кои се однесуваат на даночните обврски, според тоа, не е предвидено со оваа одредба, туку тоа произлегува од другите, посебни даночни закони со кои се уредуваат посебните видови на даноци. Според Судот, со оваа одредба се дава можност, доколку со закон за одделни одредби кои се однесуваат на даночна обврска е пропишано повратно дејство, да се примени исклучокот од член 52 став 4 од Уставот со кој се допушта повратното дејство на законите доколку тоа е поповолно за граѓаните. Според тоа, доколку законите предвидуваат повратно дејство кое е понеповолно за граѓаните, тогаш само тие одредби, значи конкретни одредби од другите даночни закони можат да бидат предмет на уставно судска оценка, а не и оваа оспорена одредба, поради што Судот оцени дека не може да се постави прашањето за нејзината согласност со членот 52 став 4 од Уставот од аспект на наводите во иницијативата.

8. Што се однесува до барањето Судот, до донесување на конечна одлука, со временска мерка да го запре извршувањето на поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на оспорените одредби, Судот оцени дека не се исполнети

условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за изрекување на таква мерка.

9. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

10. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова – Ристова, Мирјана Лазарова-Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 237/2006)

38.

У.бр.237/2006

- Даночна постапка

- Tax procedure

- Обрската за давање информации потребни за утврдување на фактите битни за оданочување што Законот за даночна постапка ја предвидува за трети лица кои не се учесници во даночно правниот однос, создава правна несигурност на граѓаните и можност за арбитражност и не е во согласност со уставното начело на владеењето на правото како и уставно загарантираното почитување и заштита на приватноста на личниот и семејниот живот, на достоинството и угледот на секој граѓанин.

Барањето изјава под заклетва од страна на даночниот обврзник или од трети лица пред Управата за јавни приходи, при што таа добива карактер на доказно средство за разјаснување на факти битни за оданочување е спротивно на уставното начело на владеењето на правото.

Иако воспоставувањето на даночна дисциплина е легитимна цел на државата, конкретната мерка преку која законодавецот сакал да ја оствари оваа цел е непропорционална, од причина што

претставува повеќекратно оптоварување на граѓанинот по ист основ – задоцнување со плаќањето на данокот. Имено, зголемувањето на даночниот долг за 10% поради неплаќање на данокот во определниот рок, во услови кога Законот предвидува плаќање на камата од камата во висина од 0,05% за секој ден задоцнување и еднократна посебна такса во висина од 5% од износот кој треба да биде наплатен во присилната наплата не е во согласност со уставното начело на владеењето на правото.

За прекршоците предвидени во Законот за даночната постапка не можат да се изрекува казната затвор, бидејќи согласно Законот за прекршоците во казнено-правниот систем на Република Македонија казна затвор за прекршоци не може да се изрече.

- The obligation to provide information required for the establishment of the facts relevant for taxation which the Law on tax Procedure envisages for third persons that are not participants in the tax-legal relation, creates legal uncertainty of citizens and a possibility for arbitrariness and is not in accordance with the constitutional principle of the rule of law as well as the constitutionally guaranteed respect for and protection of privacy and personal and family life, of dignity and reputation of each citizen.

Requesting a statement under an oath by the taxpayer or by third persons before the Public Revenues Administration, whereby it gains the character of evidence for clarification of facts relevant for taxation is in contradiction with the constitutional principle of the rule of law.

Although the establishment of tax discipline is a legitimate goal of the state, the concrete measure through which the legislator wanted to achieve this goal is non-proportional, for a reason that it is a multi-burdening of the citizen on the same ground – belated tax payment. Namely, the increase in the tax debt by 10% owing to failure to pay the tax within the time limit set, in conditions when the Law envisages the payment of an interest from an interest as high as 0.05% per each day of belatedness and one-time special tax as high as 5% of the sum that should be charged in the forced collection is not in accordance with the constitutional principle of the rule of law.

The prison sentence may not be pronounced for the minor offences envisaged in the Law on Tax Procedure, since pursuant to the Law on Minor Offences there may not be pronounced a prison term for minor offences in the penal-legal system of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 70/1992), на седницата одржана на 21 ноември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 60 став 1 во делот: „и други лица мораат“, член 68, член 121 став 2 и член 179 став 2 во делот „со казна затвор од 30 до 90 дена и“ од Законот за даночната постапка („Службен весник на Република Македонија бр. 13/2006);

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

3. Уставниот суд на Република Македонија по иницијативи на Сашо Врбовски од Битола и Стамен Филипov од Скопје, со Решение У. бр. 237/2006 од 19 септември 2007 година, поведе постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека, според оспорениот член 60 став 1 од Законот, даночниот обврзник и други лица мораат, на барање на Управата за јавни приходи и во рок кој таа ќе го определи, да и ги дадат сите информации потребни за утврдување на фактичката состојба кои се битни за оданочување.

Според оспорениот член 68 од Законот, Управата за јавни приходи може да побара од даночниот обврзник или од трети лица да ја потврдат точноста на својата изјава со заклетва. Изјава под заклетва треба да биде побарана само кога не постојат други можности за разјаснување на факти и кога не постојат значајни сомневања во веродостојноста на исказот (став 1).

Според ставот 2 на овој член, изјавата под заклетва се дава пред раководителот на организационата единица на Управата за јавни приходи (став 2).

Изјавите кои ќе бидат предмет на заклетва, треба писмено да бидат доставени до лицата наведени во ставот 1 на овој член и тоа најдоцна една седмица пред давањето на заклетвата (став 3).

Пред давањето на изјава под заклетва, лицата од ставот 1 на овој член мора да бидат информирани за значењето на изјавата под заклетва и за нејзините последици (став 4).

За изјавата дадена под заклетва Управата за јавни приходи составува записник. Записникот мора да содржи: место, дата, име и потпис на присутните лица и содржина на изјавата. По барање на лицето кое ја дало изјавата под заклетва, мора да му биде дадена копија од записникот (став 5).

Според оспорениот член 121 став 2 од Законот, доколку даночниот обврзник не го плати пристигнатиот износ во рокот определен во ставот 1 на овој член, даночниот долг се зголемува за 10%.

Судот, исто така, утврди дека според оспорениот член 179 став 2 од Законот, за прекршок од ставот 1 на овој член ќе се казни физичко лице со казна затвор од 30 до 90 дена и со парична казна од 45.000 до 50.000 денари.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 52 став 4 од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Според член 1 од Законот за даночната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 13/2006) со овој закон особено се уредува: општото даночно право; постапката на утврдување на данок; постапката на контрола на данок; постапката на наплата на данок; правата и обврските на даночниот обврзник, и други прашања од даночната постапка. Овој закон е единствена основа на општото даночно право и на даночната постапка.

Членот 2 од Законот, предвидува дека овој закон се применува на сите јавни приходи и на сите споредни даночни давачки што ги управува Управата за јавни приходи на Република Македонија.

Во членот 4 од Законот, дадени се дефинициите, при што во точка 9 е определено дека даночен обврзник е оној кој што: 1) должи данок; 2) гарантира за данок; 3) треба да плати или наплати данок за сметка на трето лице; 4) треба да поднесе даночна пријава и/или даночно објаснување; 5) мора да води книги или записи, или 6) мора да исполнува други обврски кои што му се наложени со даночните закони.

Според точката 10 од истиот член од Законот, даночен обврзник не е оној кој што треба да дава информации, да приложува документи, да предаде проценка или да дозволи пристап до имот и/или деловни простории во врска со даночна обврска на трето лице.

Според точка 13 од овој член од Законот, припадници на исто семејство на даночниот обврзник во смисла на овој закон се сметаат лицата само ако припаѓаат во еден од следните меѓусебни односи: 1) брачниот другар; 2) роднини по права линија; 3) сватови по права линија; 4) браќа и сестри; 5) деца на браќата и сестрите; 6) сопружници на браќата и на сестрите и браќа и сестри на сопружниците; 7) браќа и сестри на родителите; 8) хранител и посвоител, и 9) лицата во смисла на потточките 1), 2), 3), 6) и 8) од оваа точка и тогаш кога оваа врска повеќе не постои.

Поимот и содржината на даночно-правниот однос се определени во членот 16, според кој, даночно-правен однос е однос кој во даночната постапка ги опфаќа правата и обврските на Управата за јавни приходи од една страна и на даночниот обврзник од друга страна, при што особено се уредува исполнувањето на даночните обврски од страна на даночниот обврзник, како и правото на Управата за јавни приходи да бара исполнување на овие обврски.

Во членот 17 од Законот, се определени надлежностите на Управата за јавни приходи во даночната постапка. Имено, Управата за јавни приходи во даночната постапка ги врши работите кои се однесуваат на водење на првостепена даночна постапка, водење регистар на даночни обврзници и даночни акти и на евиденција, откривање на даночни казниви дела и на нивни извршители, водење на првостепена прекршочна постапка, како и други работи одредени со овој закон.

Според членот 50 од овој закон, даночниот обврзник мора да учествува во утврдувањето на фактичката состојба, така што своето учество го исполнува особено со изнесување на целосни и вистинити факти битни за оданочување и за тие свои тврдења треба да поднесе докази.

Според членот 57 од Законот, Управата за јавни приходи ги користи сите доказни средства потребни за утврдување на фактите битни за оданочување, а особено: 1) собирање информации од даночниот обврзник и од други лица; 2) одредување вештаци; 3) прибавување на исправи и списи, и 4) излегување на увид.

Според членот 58 од Законот, Управата за јавни приходи може да го повика даночниот обврзник во своите службени простории за појаснување на содржината на даночната пријава.

Според членот 59 став 1 од овој закон, Управата за јавни приходи може да користи дополнителни информации. Според ставот 2 на истиот член, дополнителни информации од ставот 1 на овој член, се информации за факти утврдени во даночна постапка на трети лица, а кои би можеле да бидат значајни за други даночни постапки. Според ставот 3, во водењето на даночната постапка, Управата за јавни приходи може од даночниот обврзник да ги бара сите информации за неговото работење во земјата и во странство, за неговите активности и за изворите на средства за купување на деловен и личен имот.

Во членот 60 од Законот, чиј став 1 во делот „и други лица мораат“ е оспорен со првата иницијатива, е уредено давањето на информации во даночната постапка од страна на даночниот обврзник и други лица. Според ставот 1 на овој член, даночниот обврзник и други лица мораат, на барање на Управата за јавни приходи и во рок кој таа ќе го определи, да и ги дадат сите информации потребни за утврдување на фактичката состојба кои се битни за оданочување. Во

барањето за давање информации мора да се наведе на кого и за што се однесуваат. На барање на лицето кое е должно да даде информација, барањето мора да се поднесе во писмена форма (став 2). Од други лица, освен од даночниот обврзник, треба да се побара информација или поднесување на документи, дури тогаш кога фактичката состојба од страна на даночниот обврзник не води кон целта или не ветува успех (став 3). Доколку барањето на информација или приложувањето на документи се упати на трети лица, во него треба да се наведе дека тоа ќе биде потребно за оданочување на други лица (став 4). Лицето именувано за давање информација е должно да дава веродостојни и потполни информации и истите да ги дава со целосна одговорност. Оваа обврска се однесува и за приложување на документи (став 5). Потребните информации можат да бидат дадени во писмена форма, електронски, усно на записник или телефонски. Управата за јавни приходи може да побара информациите да бидат дадени и во писмена форма, доколку ова е од значење во постапката (став 6). Управата за јавни приходи може да го повика лицето кое е должно да даде информација, тоа да го стори усно во нејзините службени простории. Ова особено се однесува на случаите кога бараната информација во писмена форма според ставот 6 на овој член не била дадена, или бараната информација во писмена форма не ја разјаснила фактичката состојба (став 7). За информацијата дадена усно во службените простории на Управата за јавни приходи мора да се состави записник. Записникот ги содржи имињата на присатните лица, местото, денот и битната содржина на информацијата, а се потпишува од лицето кое ја составува информацијата и лицето кое ја дава информацијата. На барање од лицето кое дало усна информација мора да му се даде препис од записникот (став 8) .

Според член 62 од Законот, Управата за јавни приходи може да побара од даночниот обврзник и од други лица да ги стават на увид деловните книги, евиденцијата, деловната документација и други исправи заради проверка. Притоа, треба да се одреди дали побараните документи се битни за оданочување на лицето кое што е повикано да ги стави на увид или за оданочувањето на трети лица. Управата за јавни приходи може да побара исправите од ставот 1 на овој член, да бидат ставени на увид во нејзините службени простории или увидот да се изврши кај лицето кое е должно да ги стави на увид.

Во членот 68 од Законот е уредено давањето на изјава под заклетва. Според ставот 1 на овој член, Управата за јавни приходи може да побара од даночниот обврзник или од трети лица да ја потврдат точноста на својата изјава со заклетва. Изјава под

заклетва треба да биде побарана само кога не постојат други можности за разјаснување на факти и кога не постојат значајни сомневања во веродостојноста на исказот.

Изјавата под заклетва се дава пред раководителот на организационата единица на Управата за јавни приходи (став 2).

Изјавите кои ќе бидат предмет на заклетва, треба писмено да бидат доставени до лицата наведени во ставот 1 на овој член и тоа најдоцна една седмица пред давањето на заклетвата (став 3).

Пред давањето на изјава под заклетва, лицата од ставот 1 на овој член мора да бидат информирани за значењето на изјавата под заклетва и за нејзините последици (став 4).

За изјавата дадена под заклетва Управата за јавни приходи составува записник. Записникот мора да содржи: место, дата, име и потпис на присутните лица и содржина на изјавата. По барање на лицето кое ја дало изјавата под заклетва, мора да му биде дадена копија од записникот (став 5).

Во членот 69 од Законот е уредено правото на одбивање на давање информации. Според ставот 1 на овој член, информација за факти битни за оданочување на даночниот обврзник може да одбијат: 1) припадници на даночниот обврзник; 2) свештени лица, адвокати, нотари, даночни советници, ревизори, лекари, медицински персонал, кои што во ова својство се здобиле со информација, и 3) лица кои уживаат имунитет по сила на законот.

Во членот 70 од Законот е уредено правото на одбивање на давање информации во случај на опасност за самооткривање. Според ставот 1 на овој член, лицата, со исклучок на даночниот обврзник, кои се должни да даваат информации во смисла на членот 60 од овој закон, не треба да дадат информација со која што самите или нивните припадници од членот 4 точка 13 (припадници на семејството на даночниот обврзник) на овој закон би ги изложиле на кривично гонење. Според ставот 2 на истиот член, Управата за јавни приходи треба да ги поучи лицата од ставот 1 на овој член, за нивното право за одбивање на давање информации. Во записникот мора да се наведе дека лицата се запознати со ова право.

Според членот 71 од Законот, случаите и условите под кои не мора да се даде информација утврдени во членот 69 од овој закон, се однесуваат и на правото на одбивање на давање стручно мислење и давање на увид на документи.

6. Од анализата на целината на Законот за даночната постапка, произлегува дека даночно правниот однос е правен однос помеѓу Управата за јавни приходи и даночниот обврзник и дека поради, тоа сите обврски во даночната постапка поврзани со пријавувањето на фактите битни за оданочување и учеството во утврдувањето на фактичката состојба и поднесувањето на докази Законот ги предвидел првенствено како обврски на даночниот обврзник. Истовремено Законот, на Управата за јавни приходи и дал овластување да ги користи сите доказни средства потребни за утврдување на фактите битни за оданочување.

Од анализата пак на содржината на оспорената одредба на членот 60, кој се оспорува во делот „и други лица мораат“, произлегува дека со оваа оспорена одредба законодавецот предвидел обврска и други лица, покрај даночниот обврзник, да и даваат на Управата за јавни приходи информации потребни за утврдување на фактичката состојба кои се битни за оданочување. Со оваа одредба законодавецот предвидел обврска за давање на информации за трети лица, кои воопшто не се учесници во даночно-правниот однос. При тоа, според Судот, кругот на овие лица, е широк и неопределен, така што од самата формулација на одредбата не може да се определи кои всушност се тие лица кои мораат да даваат информации. Според Судот, предвидувањето на ваква обврска за трети лица кои воопшто не се учесници во даночно-правниот однос, односно кои воопшто не се засегнати со правниот однос на даночниот обврзник и Управата за јавни приходи создава правна несигурност на граѓаните и можност за арбитрерност, поради што Судот утврди дека оваа одредба не е во согласност со уставното начело на владеењето на правото од член 8 став 1 алинеја 3, како и уставно загарантираното почитување и заштита на приватноста на личниот и семејниот живот, на достоинството и угледот на секој граѓанин од член 25 од Уставот.

Во врска со оспорениот член 68 од Законот во кој е регулирано давањето на изјава под заклетва, во иницијативата се наведува дека во одредбата не е наведена содржината на заклетвата и дека со ваквото право се повредувало достоинството на граѓаните, на начин што врз нив се вршел морален притисок и понижување, што било спротивно на уставниот постулат од член 25 од Уставот.

Во врска со оваа оспорена одредба, Судот направи анализа на процесните закони односно на Законот за кривичната постапка, Законот за парничната постапка, Законот за општата управна постапка во кои е уредено прашањето за давање изјава под

заклетва. Од одредбите од сите овие три закони се извлече заклучок дека заклетва во сите три постапки можат да дадат сведоците, а во кривичната постапка и вештаците и толкувачите, но дека од самата странка во ниту една од овие три постапки не може да се бара да положи заклетва. Во сите три закони содржан е текстот на заклетвата.

Законот за даночната постапка меѓутоа во оспорениот член 68 предвидува можност да се земе изјава под заклетва од даночниот обврзник или од трети лица – значи од странката или од кое и да било трето лице.

При анализата на оваа одредба од Законот, пред Судот се постави прашањето дали одредбите на овој закон ќе се применуваат и во првостепената прекршочна постапка што ќе ја води Управата за јавни приходи. Ова поради тоа што во членот 17 од Законот, под наслов Управата за јавни приходи во даночната постапка, како една од работите кои ги врши Управата, освен водењето на првостепена даночна постапка, водење на регистар на даночни обврзници и даночна евиденција, откривање на даночни казниви дела и на нивни извршители, е утврдено и водењето на првостепената прекршочна постапка. Имено, со оглед на тоа што се работи за казнена постапка, странката, односно обвинетиот, како и во секоја друга казнена постапка, не е должен да ја зборува вистината и од него не може да се бара да се заколне за точноста на неговата изјава.

Иако ваква обврска за даночниот обврзник несомнено произлегува од членот 50 од Законот во кој е утврдено дека даночниот обврзник мора да учествува во утврдувањето на фактичката состојба со изнесување на целосни и вистинити факти битни за оданочување, Судот оцени дека во случај на сомневање во вистинитоста на изјавите на даночниот обврзник, товарот на докажување треба да падне на Управата за јавни приходи која, според Законот (член 57) е овластена да ги користи сите доказни средства потребни за утврдување на фактите, а не да бара од даночниот обврзник да дава изјава под заклетва.

Во насока на сомневање за согласноста на оваа одредба со начелото на владеењето на правото е и фактот дека по својата правна природа заклетвата не е доказ, туку средство со кое се влијае врз наведените учесници во постапките своите изјави да ги даваат точно и вистинито. Меѓутоа, од начинот на кој е формулирана оспорената одредба во Законот за даночната постапка, произлегува дека

изјавата под заклетва се бара само кога не постојат други можности за разјаснување на факти, со што на определен начин таа добива карактер на доказно средство, како и во случај кога не постојат значајни сомневања во веродостојноста на исказот. Ова последново, се чини нелогично, бидејќи заклетвата по правило се бара тогаш кога постојат, а не кога не постојат сомневања во веродостојноста на исказот.

Оспорената одредба, според Судот, исто така е нејасна и непрецизна од причина што законодавецот пропуштил да ја утврди и содржината на самата заклетва.

Поради наведените причини, Судот утврди дека одредбата од членот 68 од Законот не е во согласност со уставно загарантираниот принцип на владеењето на правото.

Од анализата на содржината на член 121 став 2 од Законот, како и од целината на Законот, произлегува дека со оваа одредба законодавецот предвидел зголемување на даночниот долг од 10% во случај на неплаќање на пристигнатиот данок во определен рок по добиената опомена од стана на Управата за јавни приходи. Од формулацијата на оспорената одредба Судот заклучи дека основот за ваквото оптоварување претставува задоцнувањето со плаќањето на доспеаниот данок.

Истовремено, законодавецот во членот 123 од Законот предвидел дека на износот на помалку или повеќе платениот данок и споредните даночни давачки се пресметува и наплатува камата во висина од 0,05% за секој ден задоцнување.

Понатаму, во одредбите од Законот со кои е регулирана присилната наплата, и посебно во членот 131, покрај трошоците за присилната наплата предвидено е дека побарувањето кое треба да биде наплатено во присилната наплата се зголемува за еднократна посебна такса во висина од 5% од износот кој треба да биде наплатен во присилната наплата.

Од самиот факт што според членот 126 од Законот присилната наплата може да започне доколку: долгот е пристигнат; должникот во присилна наплата е повикан да плати и од повикувањето да плати поминала најмалку една седмица, произлегува дека и еднократната посебна такса во висина од 5% исто така се наплатува поради задоцнувањето на даночниот обврзник.

Сите овие одредби упатуваат на заклучок дека со оспорената одредба од членот 121 став 2 од Законот, законодавецот покрај каматата за задоцнување со плаќањето предвидел дополнително оптоварување на даночниот обврзник во форма на зголемување на даночниот долг од 10 %.

Судот го имаше предвид мислењето на предлагачот на Законот, дека целта на оваа мерка е оневозможување на несовесните даночни обврзници навреме да не ги плаќаат даноците и да не го изигруваат исполнувањето на основното начело пропишано со член 33 од Уставот. И покрај тоа што ваквата цел на законодавецот, според Судот, е легитимна бидејќи е во функција на воспоставување на даночна дисциплина, сепак конкретната мерка преку која законодавецот сакал да ја оствари оваа цел е непропорционална, од причина што претставува повеќекратно оптоварување на граѓанинот по ист основ – задоцнување со плаќањето на данокот.

Поради наведеното Судот оцени дека одредбата од членот 121 став 2 од Законот не е во согласност со начелото на владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Во врска со одредбата од членот 179 став 2 од Законот, за Судот се основани наводите во иницијативата дека со неа се повредува начелото на владеењето на правото, од причина што со неа се предвидува казна затвор за сторен прекршок, а во казненоправниот систем на Република Македонија казна затвор за прекршоци не може да се изрече. Имено, согласно Законот за прекршоците („Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/2006) кој е *lex generalis*, воопшто не е предвидена казна затвор за прекршоци. Според тоа, ваквата одредба создава правна несигурност кај граѓаните поради што Судот оцени дека одредбата од член 172 став 2 од Законот, во делот „со казна затвор од 30 до 90 дена и“ не е во согласност со уставното начело на владеење на правото од член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова – Ристова, м-р Мирјана Лазарова-Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 237/2006)

39.

У.бр.70/2007

- Овластување на министерот да определи висина на реалните трошоци во некоја од посебните управни постапки

- Empowerment of the minister to determine the amount of the real costs in any of the special administrative procedures

- Не се повредуваат принципот на владеење на правото и принципот на поделба на државната, законодавната и судската власт кога во закон е определена рамка и критериуми врз основа на кои министерот во подзаконски акт ќе ја определи висината на реалните трошоци во некоја од посебните управни постапки.

- The principle of the rule of law and the principle of division of state powers into executive, legislative and judicial are not violated when a framework and criteria are defined in a law on the basis of which the minister will determine in a sub-legal act the amount of the real costs in any of the special administrative procedures.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 30 став 3 во делот: „и висината“ од Законот за санитарната и здравствената инспекција („Службен весник на Република Македонија“ бр.71/2006).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на делот од членот 30 став 3 од Законот за санитарната и здравствената инспекција, означен во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата наведува дека во оспорената одредба било содржано овластување за министерот за здравство да ја пропишува висината на трошоците на инспекциски надзор во постапките поведени по барање на странката за што немало уставна основа. Ова од причина што во Законот за санитарната и здравствената инспекција не биле содржани критериуми и мерила врз основа на кои би се определила висината на трошоците и не било дефинирано што се смета како трошок и кои се реалните трошоци направени во постапката при вршење на инспекциски надзор.

При таква состојба произлегувало дека министерот за здравство при утврдувањето, односно пропишувањето на висината на трошоците во постапките од членот 30 став 1 од Законот ги утврдувал и критериумите и мерилата за определување на висината на трошоците во постапките, кое нешто отстапувало од принципот на поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска. Оттаму, даденото овластување значело навлегување на извршната во законодавната власт што било спротивно на членот 8 став 1 алинеја 3 и 4, членот 51, членот 68 став 1 алинеја 2, членот 91 алинеја 1 и 5, членот 95 став 3 и членот 96 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 30 став 1 од Законот, трошоците на инспекцискиот надзор во постапките поведени по барање на странка согласно со закон, паѓаат на товар на странката. Основни критериуми за утврдување на висината на трошоците во постапката се реалните трошоци направени при спроведувањето на постапката при вршењето на инспекцискиот

надзор (став 2). Начинот на пресметување и висината на трошоците во постапките од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот.

Одредбата се оспорува во делот: „и висината“ од ставот 3 на членот 30 од Законот.

4. Според членот 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони, а според членот 91 алинеја 1 и 5 Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршување на законите и донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Според членот 95 став 3 од Уставот, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според членот 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според член 1 од Законот за санитарната и здравствената инспекција, со овој закон се уредуваат надлежноста и организацијата на санитарната и здравствената инспекција, назначувањето на санитарните и здравствените инспектори, овластувањата и постапката за вршење на инспекцискиот надзор.

Според член 2 од Законот, санитарната и здравствената инспекција опфаќа инспекциски надзор над спроведувањето на законите и другите прописи донесени врз основа на законите од областа на санитарно-хигиенската, епидемиолошката и здравствената заштита на населението, здравственото осигурување и

евиденциите во областа на здравството (став 1). Инспекцискиот надзор ги опфаќа просторот, објектите, просториите, уредите и опремата, дејностите и лицата кои вршат здравствена дејност, како и лицата кои на кој било начин можат штетно да влијаат врз здравјето на луѓето (став 2).

Во членот 4 од Законот се наведени сите мерки и активности како и места и субјекти каде инспекторот врши санитарно-хигиенските и здравствен надзор.

Во членот 5 од Законот се определени дејствијата што ги врши Инспекторатот во областа на здравствената заштита и здравственото осигурување.

Според член 8 став 1 од Законот, инспекцискиот надзор во рамките на надлежноста на Инспекторатот го вршат државни санитарни и здравствени инспектори.

Според член 15 од Законот, во вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторот е овластен да ги прегледа сите работни и помошни простории, односно простори, документација, пропишаната евиденција, опремата како и предметите за работа коишто подлежат на инспекциски надзор, да побара изјава од одговорните вработени, изјави од сведоци, мостри за анализи, брисеви, а по потреба можат да користат услуги на други стручни правни лица.

Какви се овластувањата на инспекторите при вршењето на инспекторскиот надзор е определено во членот 17 од Законот.

Според член 21 од Законот, инспекцискиот надзор инспекторот го врши преку:

- редовен инспекциски надзор,
- вонреден инспекциски надзор и
- контролен инспекциски надзор.

Во членот 23 од Законот е определено дека, вонредниот инспекциски надзор се врши врз основа на иницијативи, претставки и предлози поднесени од државни органи, правни и физички лица, како и во случај на опасност и појава на епидемии и други околности по оценка на Инспекторатот.

Според член 26 од Законот, во вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторите постапуваат според одредбите од Законот за општата управна постапка, освен кога е тоа поинаку определено со овој закон.

Разгледувајќи ја оспорената одредба во контекст на наведените законски одредби произлегува дека истата се однесува на вршењето на вонреден инспекциски надзор, по барање на странка (член 21 алинеја 2, член 23 и член 30 став 1 од Законот) пришто инспекторот презема дејствија определени во членот 15 од Законот како што се: преглед на работни и помошни простории и простори, преглед на документацијата и пропишаната евиденција, опремата и предметите за работа коишто подлежат на инспекциски надзор, барање изјава од одговорните вработени, сведоци, земање на мостри за анализи, брисеви, а по потреба инспекторите можат да користат и услуги на други стручни правни лица.

Според член 116 став 1 од Законот за општата управна постапка ("Службен весник на Република Македонија" број 38/2005), посебните издатоци во готови пари на органот што ја води постапката, како што се: патните трошоци на службените лица, издатоците за сведоци, вештаци, толкувачи, увид, огласи и слично, а кои настанале со спроведување на постапката по некоја управна работа, по правило ги поднесува оној што ја предизвикал целата постапка.

Според член 119 од истиот закон, ако постапката се поведува по барање на странката, а со сигурност може да се предвиди дека ќе предизвика посебни издатоци во готови пари во врска со увидот, вештачењето, доаѓањето на сведоци и слично, органот што ја води постапката со заклучок може да определи странката однапред да положи посебен износ за покривање на тие трошоци. Ако странката не го положи тој износ во определениот рок, органот може да се откаже од изведувањето на тие докази или да ја запре постапката, освен ако продолжувањето на постапката го бара јавниот интерес.

Според член 121 став 1 од Законот за општата управна постапка, сведоците, вештаците, толкувачите и службените лица имаат право на надоместок на трошоците за патување, на издатоците предизвикани со престојот во местото, а ако за тоа време не им припаѓа заработка, имаат право уште и на загубена заработувачка. Покрај надоместокот, вештаците и толкувачите имаат право и на посебна награда.

Од содржината на наведените одредби произлегува дека Законот за општата управна постапка на генерален начин ја уредил проблематиката на трошоците во управната постапка и во правниот поредок е поставен како *Lex generalis* во однос на сите управни постапки, во кои спаѓа и постапката за вршење на санитарна и здравствена инспекција. Впрочем и од содржината на членот 26 од Законот за санитарната и здравствена инспекција, произлегува дека, во вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторите постапуваат според одредбите од Законот за општата управна постапка.

Имајќи ја предвид содржината на наведените законски одредби произлегува дека е неоснован наводот од иницијативата за непостоење на законска рамка за определување на висината на трошоците во постапката на инспекциски надзор. Имено, наведените законски одредби од Законот за санитарната и здравствена инспекција и Законот за општата управна постапка утврдиле рамка, односно критериуми за определување на висината на трошоците за инспекциски надзор, во случаите кога тој се врши на барање на странка. Притоа, во членот 30 став 2 од Законот таквите трошоци се определени како реални што значи дека се однесуваат на посебни издатоци во готови пари на органот што ја спроведува постапката како што се: патните трошоци на службените лица, издатоците за сведоци, вештаци, толкувачи, увид, огласи и слично, а кои настанале со спроведување на постапката за инспекциски надзор. Притоа, определувањето на нивната висина треба да биде разумна и соодветна, односно приближно еднаква на реалните трошоци на конкретно спроведена постапка за инспекциски надзор.

Според напред наведеното произлегува дека овластувањето на министерот за здравство да ја утврди висината на трошоците во постапката за инспекциски надзор во случај кога таа се спроведува на барање на странка онака како што е утврдено во оспорениот дел од членот 30 став 3 од Законот, не може да се доведе под сомневање од аспект на поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска и уставно утврдената положба и улога на Владата на Република Македонија, како носител на извршната власт, да донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Тоа воедно значи дека министерот за здравство при определување на висината на надоместокот на трошоците во постапката за инспекциски надзор задолжително треба да води сметка висината на ваквиот вид трошоци да биде разумна и

соодветна во рамките на тоа што значи реални трошоци. Прашањето дали во донесениот подзаконски акт министерот за здравство се движи токму во рамките на така даденото овластување и определените законски критериуми може да биде предмет на оцена единствено преку оспорувањето на уставноста и законитоста на тој конкретен подзаконски акт.

Оттаму, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласност на оспорениот дел од членот 30 став 3 од Законот со членот 8 став 1 алинеја 3 и 4, членот 51, членот 68 став 1 алинеја 2, членот 91 алинеја 1 и 5, членот 95 став 3 и членот 96 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова–Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Списовски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.70/2007)

40.

У.бр.104/2007

- Утврдување на данок на имот

- Determination of property tax

- Со Законот за даноците на имот се утврдува данокот на имот, како јавна давачка и се утврдува дека даночна основа, како еден од битните елементи на данокот на имот, претставува пазарната вредност на недвижноста во моментот на настанување на даночната обврска. При ваква состојба, пропишувањето на методологија за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот од страна на Владата е во функција на операционализација на Законот и не значи навлегување на извршната во законодавната власт.

Овластувањето на советот на општината, во рамките утврдени со закон, да ја утврдува конкретната висина на даночната стапка за данокот на имот кој ќе се пресметува и наплатува како приход на општината, е во функција на обезбедување на процесот на децентрализација на власта во Република Македонија.

Трошоците за секое излегување на службеното лице на општинската администрација во врска со пописот и продажбата на имотот, односно трошоците за ангажирање на проценител или сведок, претставуваат стварни трошоци што службените лица на органот, односно проценителот или сведокот по укажана потреба, ги направиле во постапката на реализирање на даночната обврска утврдена со закон и сами по себе не претставуваат јавна давачка, поради што, утврдувањето на нивната висина од страна на градоначалникот на општината е во функција на операционализација на Законот.

- The Law on Property Taxes defines the property tax, as a public tax and defines that the tax base, as one of the essential elements of the property tax, is the market value of the immovable property at the moment of occurrence of the tax obligation. In such condition, the prescription of a methodology for the establishment of the market value of the immovable property by the Government is in the function of operationalisation of the Law and does not mean interference of the executive into the legislative power.

The authority of the council of the municipality, within the frameworks defined by law, to determine the concrete amount of the tax rate for the property tax which shall be calculated and charged as an income for the municipality, is in the function of ensuring the process of decentralisation of power in the Republic of Macedonia.

The costs for each coming out of the official of the municipal administration in connection with the inventory and sale of property, that is, costs for engagement of an assessor or witness, are real costs that the officials of the body, that is, the assessor or the witness after an indicated need have incurred in the procedure for the realisation of the tax obligation defined by law and by themselves are not a public tax, as a result of which the definition of their amount by the mayor of the municipality is in the function of operationalisation of the Law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 14 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 5 став 4, член 6 ставовите 4 и 5, член 16 ставовите 3 и 4, член 22 ставовите 2 и 3, член 56 став 2 втора реченица и став 4 втора реченица од Законот за даноците на имот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 61/2004 и 92/2007).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точка 1 на ова решение.

Според наводите во иницијативата, овластувањето утврдено во оспорениот член 5 став 4 од Законот, според кое Владата на Република Македонија, на предлог на министерот за финансии, ја пропишува методологијата за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот кој претставува основа за данок на имот, немало уставна основа, затоа што Законот за даноците на имот не содржел никакви критериуми и мерила за пропишување на методологијата за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот. При таква состојба, произлегувало дека Владата, при пропишувањето на методологијата, ги утврдувала и критериумите и мерилата за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот, што значело навлегување на извршната во законодавната власт, што било спротивно на член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 33, член 51, член 68 став 1 алинеи 2 и 3 и член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот на Република Македонија.

Според член 6 ставовите 4 и 5, член 16 ставовите 3 и 4, член 22 ставовите 2 и 3 од Законот, висината на даночните стапки со одлука ја утврдувал советот на општината, советот на општините во

градот Скопје и советот на град Скопје, меѓутоа, за да се имплементирале овие законски одредби во Законот за даноците на имот, исто така, не биле утврдени поблиски критериуми и мерила за определувањето на висината на наведените даночни стапки, со што, исто така, се повредувале напред наведените уставни одредби на штета на граѓаните - даночни обврзници. Во наведените законски одредби биле определени само распоните, кои можат да се зголемуваат дури до пет пати, без никакви критериуми и мерила.

Со оспорените одредби на член 56 ставовите 2 и 4 од Законот, според кои висината на надоместокот на службеното лице на општинската администрација за секое излегување во врска со пописот и продажбата и висината на надоместокот на проценувачите и на сведоците во постапката за присилна наплата ги определувал градоначалникот на општината, градоначалникот на општините во градот Скопје, односно градоначалникот на град Скопје, исто така се повредувале напред наведените уставни одредби на штета на даночните обврзници, затоа што висината на наведените трошоци можела да се определува врз основа на закон, а не врз основа на подзаконски акт на градоначалникот на општината.

Поради наведеното, се предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените одредби од Законот за даноците на имот.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 5 став 4 од Законот за даноците, методологијата за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот од ставот 3 на овој член ја пропишува Владата на Република Македонија, на предлог на министерот за финансии.

Согласно член 6 став 4 од овој закон, висината на стапките од ставовите 1 и 3 на овој член со одлука ја утврдува советот на општината, а согласно став 5 од истиот член, висината на стапките од ставовите 1 и 3 на овој член со одлука ја утврдува советот на општините во градот Скопје и Советот на градот Скопје согласно со Законот за градот Скопје.

Според член 16 став 3 од истиот закон, висината на стапките од ставот 2 на овој член со одлука ја утврдува советот на општината, а според став 4 на истиот член, висината на стапките од ставот 2 на овој член со одлука ја утврдува советот на општините во

градот Скопје и Советот на градот Скопје согласно со Законот за градот Скопје.

Согласно член 22 став 2 од Законот, висината на стапките од ставот 1 на овој член со одлука ја утврдува советот на општината, а според став 3 на истиот член, висината на стапките од ставот 1 на овој член со одлука ја утврдува советот на општините во градот Скопје и Советот на градот Скопје согласно со Законот за градот Скопје.

Согласно член 56 став 2 од овој закон, покрај трошоците од ставот 1 на овој член, даночниот обврзник ги поднесува и трошоците за секое излегување на службеното лице на општинската администрација, администрацијата на општините во градот Скопје и администрацијата на градот Скопје во врска со пописот и продажбата. Износот на овие трошоци го определува градоначалникот на општината, градоначалникот на општините во градот Скопје и градоначалникот на градот Скопје. Согласно став 4 на истиот член, на проценувачите и на сведоците им следува надоместок од час на товар на даночниот обврзник. Висината на надоместокот го определува градоначалникот на општината, градоначалникот на општините во градот Скопје и градоначалникот на градот Скопје.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на власта на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Согласно член 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија ги утврдува јавните давачки.

Според член 88 од Уставот, Владата на Република Македонија е носител на извршната власт, која своите права и должности ги врши врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Според член 91 од Уставот, Владата на Република Македонија, покрај другото, ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување, донесува уредби и други прописи за

извршување на законите, утврдува начела за внатрешната организација и за работата на министерствата и другите органи на управата, ја насочува и врши надзор над нивната работа и врши и други работи утврдени со Уставот и со закон.

Со Законот за даноците на имот се уредува начинот на оданочувањето на следниве видови даноци на имот: данок на имот; данок на наследство и подарок и данок на промет на недвижности.

Во главата 1. Данок на имот (член 3 до член 9 од Законот), се утврдува кој се јавува како даночен обврзник на данок на имот, се утврдува даночната основа, даночните стапки, се определува моментот на настанување на даночната обврска и се утврдуваат даночните ослободувања и олеснувања. Така, според член 3 од Законот, данок на имот се плаќа на недвижен имот, освен за оној имот кој е ослободен од плаќање на данок според овој закон.

Според член 5 од Законот, основа на данок на имот претставува пазарната вредност на недвижниот имот. Дефиницијата на поимот - пазарна вредност на недвижен имот за потребите на овој закон е утврдена во член 2 точка 7 од Законот, така што под овој поим се подразбира вредноста на имотот која може да се постигне во слободниот промет во моментот на настанување на даночната обврска. Пазарната вредност на недвижниот имот, согласно ставот 3 на членот 5 од Законот, се утврдува според Методологијата за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот. Согласно оспорениот став 4 на овој член, Методологијата за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот ја пропишува Владата на Република Македонија на предлог на министерот за финансии.

Согласно ставот 2 на членот 5 од Законот, за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот, советот на општината, советот на општините во градот Скопје и Советот на градот Скопје формираат комисија. Контрола и ревизија на утврдувањето на пазарната вредност од страна на оваа комисија, согласно став 5 на истиот член, врши Министерството за финансии.

Понатаму, во Законот се утврдува дека пазарната вредност на наследениот, односно на подарок примениот имот, претставува основа на данокот на наследство и подарок (член 13 од Законот). И оваа пазарна вредност се утврдува според Методологијата од член 5 став 4 на овој закон (член 14).

Согласно член 21 од Законот, основа на данокот на промет на недвижности е пазарната вредност на недвижноста во моментот на настанување на обврската и истата се утврдува според Методологијата од членот 5 став 4 на овој закон.

Од анализата на наведените уставни одредби произлегува дека уставно право е на законодавецот, со закон да ги утврдува даноците и другите јавни давачки, при што треба да ги утврди нивните битни елементи (обврзник, основица, стапка, олеснување и ослободување), со што ќе овозможи даночната обврска да биде утврдена јасно и разбирливо за даночниот обврзник.

Во оваа смисла е донесен Законот за даноците на имот, со кој законодавецот како даноци на имот ги определил данокот на имот, данокот на наследство и подарок и данокот на промет на недвижности, како и ги уредил прашањата во врска со начинот на оданочувањето, како што се предметот на оданочувањето, даночната основа, даночните ослободувања, даночните стапки, времето на настанување на даночниот долг, начинот на утврдување и наплатата, регистарот на недвижен и подвижен имот, одлагањето на извршувањето, постапката и начинот за обезбедување на плаќање на даночен долг, односно даночна обврска, присилната наплата и друго.

Како даночна основа за пресметка на даноците на имот, законодавецот ја определил пазарната вредност на недвижноста, односно пазарната вредност на наследениот, односно на подарок примениот имот. Притоа, определил дека пазарната вредност на недвижниот имот ќе се определува според Методологија која, на предлог на министерот за финансии, ќе ја пропише Владата на Република Македонија, а кое овластување се оспорува со оваа иницијатива.

Разгледувајќи ја оспорената законска одредба во контекст на наведените и другите одредби на Законот за даноците на имот, а притоа имајќи ги предвид причините поради кои се оспорува нејзината уставност, Судот оцени дека со неа не се повредува принципот на владеештвото на правото и поделба на власта на законодавна, извршна и судска, како што се наведува во иницијативата. Ова од причина што данокот на имот, како јавна давачка, е утврден со закон, а со закон е утврдена и даночната основа - пазарната вредност на недвижноста во моментот на настанување на даночната обврска, како еден од битните елементи при воведување на јавна давачка, од што

произлегува дека даночната обврска е утврдена јасно и разбирливо за даночниот обврзник.

При ваква состојба, пропишувањето на методологија за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот од страна на Владата е во функција на операционализација на Законот, односно значи разработување и конкретизација на даночната основа утврдена со член 5 став 1, член 13 и член 21 став 1 од Законот, заради нејзина примена.

Ова особено затоа што од наведените уставни и законски одредби произлегува дека Владата на Република Македонија, во системот на организацијата на државната власт, заснована врз принципот на поделбата на власта, е дефинирана како носител на извршната власт, и како таква таа е самостојна и независна во утврдувањето на политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието, во донесувањето на прописи за извршување на законите и во вршење на другите работи, што ги врши врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Оттука, имајќи го предвид значењето на остварувањето на данокот и другите јавни давачки за функционирањето на државата, од една страна, како и местото и улогата на Владата во организацијата на државната власт, од друга страна, според Судот, овластувањето на Владата, да ја пропише методологијата за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот, има своја уставна основа во членовите 33 и 91 од Уставот и не значи навлегување на извршната во законодавната власт.

Поради наведеното, Судот оцени дека наводите во иницијативата дека оспорениот член 5 став 4 од Законот бил споротивен на член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 33, член 51, член 68 став 1 алинеите 2 и 3 и член 91 алините 1 и 5 од Уставот на Република Македонија, се неосновани.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 9 од Уставот, локалната самоуправа е утврдена како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 114 став 4 и членот 117 став 3 од Уставот, општините односно градот Скопје се финансираат од сопствени извори на приходи определени со закон и со средства од Републиката.

Согласно Амандман XVII на Уставот со кој се заменуваат ставот 1 на членот 115 и ставот 2 на членот 117 од Уставот, во единиците на локалната самоуправа, односно во градот Скопје како посебна единица на локална самоуправа, граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Во Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 5/2002), во членот 11 кој се однесува на финансирање на општините, се утврдува дека општината се финансира од сопствени извори на приходи и од други извори на финансирање (став 1). Сопствени извори на приходи на општината се локалните даноци, надоместоци и такси утврдени со закон (став 2). Општината, во рамките определени со закон, ја утврдува висината на стапките на даноците и висината на надоместоците и таксите од ставот 2 на овој член (став 3). Финансирањето на општината се уредува со закон (став 8).

Според член 24 од Законот за градот Скопје („Службен весник на Република Македонија“ бр. 55/2004), сопствени извори на приходи на градот Скопје и општините во градот Скопје, помеѓу другите, се и локалните даноци (данок на имот, данок на промет на недвижности, данок на наследство и подарок и други локални даноци утврдени со закон).

Со член 4 од Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 61/2004), покрај другите, како сопствени извори на приходи на општината се утврдени локалните даноци утврдени со закон, и тоа: данок на имот, данок на наследство и подарок утврден со закон, данок на промет на недвижности и други локални даноци утврдени со закон.

Стапките на данокот на имот се утврдени со член 6 од Законот за даноците на имот. Тие се утврдени како пропорционални и изнесуваат од 0,10% до 0,20% (став 1). Стапките на данокот на имот можат да се утврдуваат според видот на имотот (став 2). Стапките на данок на имот за земјоделско земјиште кое не се користи за

земјоделско производство можат да се зголемат од три до пет пати во однос на стапките пропишани во ставот 1 на овој член (став 3). Согласно оспорените ставови 4 и 5 на овој член, висината на стапките од ставовите 1 и 3 на овој член со одлука ја утврдува советот на општината, советот на општините во градот Скопје и Советот на градот Скопје согласно со Законот за градот Скопје.

Даночните стапки на наследство и подарок се утврдуваат со член 16 од Законот, како пропорционални и различни во зависност од наследниот ред (став 1). Данокот на наследство и подарок за обврзник од втор наследен ред се пресметува по стапка од 2% до 3%, а за обврзник од трет наследен ред или обврзник кој не е во сродство со оставителот, данокот се пресметува по стапка од 4% до 5% (став 2). Согласно оспорените ставови 3 и 4 на овој член, висината на стапките од ставот 2 на овој член со одлука ја утврдува советот на општината, советот на општините во градот Скопје и Советот на градот Скопје согласно со Законот за градот Скопје.

Согласно член 22 став 1 од Законот, стапките на данокот на промет на недвижности се пропорционални и изнесуваат од 2% до 4%. Согласно оспорените ставови 2 и 3 на овој член, висината на стапките од ставот 1 на овој член со одлука ја утврдува советот на општината, советот на општините во градот Скопје и Советот на градот Скопје согласно со Законот за градот Скопје.

Во Третиот дел од Законот, во кој се уредува утврдувањето и наплатата на даноците на имот, се утврдува дека утврдувањето и наплатата на даноците на имот врши општинската администрација, администрацијата на општините во градот Скопје и администрацијата на градот Скопје на подрачјето на општината каде се наоѓа имотот (член 26 став 1).

Тргувајќи од наведените уставни и законски одредби, како и целокупното нормативно уредување на данокот на имот со Законот за даноците на имот, а имајќи ја предвид содржината на оспорените одредби и причините поради кои истите се оспоруваат, Судот оцени дека тие не може да бидат доведени под сомнение од уставен аспект. Ова од причина што Уставот го гарантира правото на граѓаните на локална самоуправа, издигајќи го на ниво на темелна вредност на уставниот поредок. Во рамките на остварувањето на ова уставно право, граѓаните непосредно и преку претставници (советот на општината) учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, меѓу кои и за прашања на локалното финансирање.

Според наведената законска регулатива, даноците на имот се приходи на општината и нивното утврдување и наплата го врши општинската администрација. Притоа, законодавецот, освен што ги утврдил даноците на имот, ги утврдил и даночните стапки за пресметка на даночната обврска, и тоа како пропорционални, при што го определил распонот на стапките во кој советот на општината е овластен да ја утврди конкретната висина на даночната стапка за секоја општина. Ова особено затоа што во Република Македонија има многу општини кои се различни по површина, по број на жители и по урбана уреденост, поради што е оправдано висината на данокот на имот, во законски утврдени рамки, да ја определува советот на општината, односно советот на градот Скопје со свој пропис, во согласност со специфичностите на секоја од нив. На овој начин законодавецот обезбедил локалната власт да стекне одредена независност од централната власт во финансиска смисла, раководејќи се од принципите на економичност, ефикасност и ефективност, што е во функција на обезбедување на процесот на децентрализација на власта во Република Македонија.

Поради наведеното, Судот оцени дека наводите во иницијативата дека отсуството во Законот на поблиски критериуми и мерила за определување на висината на даночните стапки што ги определува општинската администрација, значело повреда на уставните принципи на штета на граѓаните - даночни обврзници, се неосновани.

6. Членот 56 од Законот се наоѓа во главата која ја уредува присилната наплата на даночниот долг, паричните казни и каматите кои даночниот обврзник не ги платил доброволно во пропишаниот рок. Така, со овој член се утврдува дека трошоците во постапката за присилна наплата паѓаат на товар на даночниот обврзник и тоа 4% од износот на главниот долг и камата при вршење на пописот и 5% од износот на главниот долг и камата при вршење на продажбата. Покрај овие трошоци, даночниот обврзник ги поднесува и трошоците за секое излегување на службеното лице на општинската администрација, администрацијата на општините во градот Скопје и администрацијата на градот Скопје во врска со пописот и продажбата. Износот на овие трошоци го определува градоначалникот на општината, градоначалникот на општините во градот Скопје и градоначалникот на градот Скопје. Другите трошоци (трошоци за чување и превоз на предмети и слично), ги поднесува даночниот обврзник во вистинскиот износ. На проценувачите и на сведоците им следува надоместок од

час на товар на даночниот обврзник. Висината на надоместокот го определува градоначалникот на општината, градоначалникот на општините во градот Скопје и градоначалникот на градот Скопје.

Од анализата на наведените законски одредби, како и од целината на Законот, произлегува дека постапката за присилна наплата на даночниот долг во целост е уредена со овој закон, при што постапката за присилна наплата ја спроведува овластено службено лице во општинската администрација, администрацијата на општините во градот Скопје и администрацијата на градот Скопје - даночен извршител. Присилната наплата од имотот на даночниот обврзник се состои од попис со процена и продажба на имотот по пат на јавно наддавање. Пописот на имотот обично се врши во присуство на даночниот обврзник, а ако тој не е присутен, пописот се врши во присуство на двајца сведоци. При пописот даночниот извршител врши и процена на имотот, а во случај на потреба, даночниот извршител може да повика и друго лице за проценител. Проценител може да биде повикан и по барање на даночниот обврзник.

Трошоците во постапката за присилна наплата паѓаат на товар на даночниот обврзник, при што законодавецот овие трошоци ги утврдува во одреден процент од износот на главниот долг, во зависност од тоа дали се работи за попис или за продажба.

Законодавецот определил дека даночниот обврзник ги поднесува и трошоците за секое излегување на даночниот извршител во врска со пописот и продажбата, што за подносителот на иницијативата не е спорно, но определил дека износот на овие трошоци го определува соодветниот градоначалник на општината, што за подносителот на иницијативата значело отстапување од системот на поделба на власта, бидејќи износот на овие трошоци можел да се утврди со закон, но не и со подзаконски акт донесен од страна на градоначалникот. Од истите причини, за подносителот на иницијативата е спорно и овластувањето на градоначалникот да ја определува висината на надоместокот кој им следува од час на проценувачите и сведоците ангажирани во постапката за присилно извршување на даночниот долг. Според Судот, ваквите наводи во иницијативата се неосновани. Ова од причина што трошоците за присилна наплата на данок претставуваат споредни даночни давачки кои подлежат на обврска за плаќање исто како и даноците. Поради тоа, трошоците за присилна наплата се приход на општината и законодавецот ги утврдил во точен износ.

Трошоците, пак, за секое излегување на службеното лице на општинската администрација во врска со пописот и продажбата на имотот, односно трошоците за ангажирање на проценител или сведок, претставуваат стварни трошоци што службените лица на органот, односно проценителот или сведокот по укажана потреба, ги направиле во постапката на реализирање на даночната обврска утврдена со закон (патни трошоци на службените лица, издатоци за сведоци, вештаци, увид, огласи и слично) и сами по себе не претставуваат јавна давачка, поради што, според Судот, утврдувањето на нивната висина од страна на градоначалникот на општината е во функција на операционализација на Законот.

Оттука, Судот оцени дека овластувањата на градоначалникот утврдени со оспорените член 56 став 2 втората реченица и став 4 втората реченица од Законот, не може да се доведат под сомневање од аспект на поделба на власта, како што се наведува во иницијативата, поради што не го постави прашањето за согласноста на овие одредби со Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. У.бр.104/2007

41.

У.бр.154/2007

**- Ограничување на сопственоста со подзаконски акт
(поведување на постапка)**

*- Restriction of the property by a sub-legal act
(initiation of a procedure)*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 134-з од Законот за супервизија на осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.27/2002 и 79/2007).

2. Душко Билески од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 134-з од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата во ставот 1 од членот 134-з од Законот било предвидено еден одреден сегмент на осигурувањето да го врши посебен субјект, и тоа „друштво за застапување во осигурувањето во станица за технички преглед“, кое за таа работа требало да обезбеди дозвола од Агенцијата за супервизија на осигурувањето. Осигурувањето на моторните возила можело да го врши друштво и тоа само во станици за технички преглед, и како такво се основало со дозвола од Агенцијата. Ова посебно друштво за застапување во осигурувањето во станица за технички преглед со тоа имало издвоена улога на монопол од останатите лица кои вршат осигурување и тоа во сфера на осигурување кое е задолжително.

Покрај оваа привилегија обезбедна со закон, друштвото од ставот 1 имало посебен третман од законодавецот и со одредбата од ставот 3 од Законот, со која се предвидувало сопственикот или имателот на други стварни права врз станицата за технички преглед, да обезбеди во станицата „простор и други услови за вршење работи на застапување во осигурувањето“ и тоа „под еднакви економски и други услови“ за друштвата за застапување во осигурувањето. Ваквата законска определба немала никаква економска оправданост бидејќи лицата кои вршеле технички преглед на моторните возила биле обврзани надвор од својата дејност да обезбедуваат услови во

станиците во кои работат, заради вршење на друга дејност на други правни лица кои се од сферата на осигурувањето.

Воедно, според наводите во иницијативата со обврската за обезбедување на услови за работа на друштвата за застапување во осигурувањето во станиците за технички преглед, се повредувало и правото на располагање на сопственикот на објектот на станицата за технички преглед и неговото располагање било ограничено без основ за тоа, и без постоење на јавен интерес поради кој сопственоста единствено можела да се одземе или ограничи.

Законодавецот немал предвид како би се реализирала наведената законска обврска од една станица за технички преглед спрема условите за работа на повеќе друштва за осигурување кои би биле подготвени со дозвола за работа во станицата, бидејќи тоа би било невозможно за реализирање за сите и еднакво за сите нив.

Иницијативата, исто така се задржува и на ставот 9 од членот 134-з од Законот, со кој за остварување на обврската за обезбедување на условите во станиците за технички преглед за работа на друштвата за застапување во осигурувањето, било предвидено дека Агенцијата за супервизија на осигурувањето со свој акт ги пропишува потребните технички, организациски и економски услови за вршење на работите на друштвата.

Ваквата законска одредба, според иницијативата, немала никаква економска оправданост бидејќи во услови на слободен пазар и конкуренција, не можело на лицата кои ја вршат дејноста на технички преглед да им се наметнуваат законски обврски надвор од нивната дејност за која се основани, во корист на друштвата за застапување на осигурувањето кои делуваат и остваруваат профит од тоа.

Од овие причини со иницијативата се наведува дека оспорените одредби од Законот биле во несогласност со повеќе одредби од Уставот, и тоа со: членот 8 став 1 алинеи 3, 6 и 7 кои се однесувале на владеењето на правото, правната заштита на сопственоста и слободата на пазарот и претприемништвото како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија; потоа со членот 30 став 3 од Уставот според кој никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон; и со членот 55 став 3 од Уставот според кој слободата на

пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувување на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

3. Судот на седницата утврди дека во насловот „Вршење работи на застапување во осигурувањето во станиците за технички преглед“, е предвиден членот 134-з од Законот кој гласи:

(1) Работи на застапување во осигурувањето во станиците за технички преглед на моторни возила може да врши само друштво за застапување во осигурувањето кое има дозвола од Агенцијата за супервизија на осигурување за вршење работи на застапување во осигурувањето во станица за технички преглед.

(2) На издавањето дозвола за вршење работи на застапување во осигурувањето во станиците за технички преглед се применуваат одредбите од членовите 134-д и 134-ж на овој закон.

(3) Физичко или правно лице кое е сопственик или има други стварни права врз станицата за технички преглед е должно, под еднакви економски и други услови да им овозможи на друштвата за застапување во осигурувањето кои имаат дозвола од Агенцијата за супервизија на осигурување за вршење работи на застапување во осигурувањето во станицата за технички преглед, простор и други услови за вршење работи на застапување во осигурувањето.

(4) Доколку лицето од ставот (3) на овој член не им овозможи простор или други услови за вршење работи на застапување во осигурувањето на друштвата за застапување во осигурувањето согласно со ставот (3) од овој член, или истото применува различни економски и други услови, Агенцијата за супервизија на осигурување ќе изрече забрана за вршење дејност застапување во осигурувањето во станицата за технички преглед.

(5) Работи на застапување во осигурувањето од ставот (1) на овој член друштвото за застапување во осигурувањето е должно да ги врши под еднакви услови за сите друштва за осигурување.

(6) Друштвото за застапување во осигурувањето од ставот (1) на овој член не смее да наплаќа различна провизија од друштвата за осигурување кои ги застапува ниту при нудење на производитите да става во привилегирана состојба едно друштво за осигурување наспроти другите.

(7) На работите на застапување во осигурувањето во станиците за технички преглед не се применува забраната за склучување договори за осигурување за производи на осигурување кои меѓусебно си конкурираат од членот 133 на овој закон.

(8) Работи на застапување во осигурувањето во станица за технички преглед друштвото за застапување во осигурувањето може да врши исклучиво во класата на осигурување наведена во членот 5 точка 10 од овој закон.

(9) Агенцијата за супервизија на осигурување ги пропишува потребните технички, организациски и економски услови за вршење работи на застапување во осигурувањето од ставовите (1) и (3) на овој член.

4. Според членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 30 став 1, 2 и 3 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата.

Никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Според членот 55 став 3 од Уставот, слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувување на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Законот за супервизија на осигурување во членот 1 како предмет на уредување на овој закон ги определил условите под кои може да се вршат работите на осигурувањето, работите на застапување во осигурувањето, осигурително брокерските работи, потоа основањето, работењето, супервизијата и престанок со работа на трговските друштва за осигурување и реосигурување (друштва за осигурување), осигурителните брокерски друштва и друштвата за застапување во осигурувањето, како и основањето и работењето на Агенцијата за супервизија на осигурување.

Во делот X од Законот кој гласи „Застапување и посредување во осигурувањето“, се содржани одредбите од членовите 133 и 134-а до 134-к, со кои се уредува материјата на застапувањето во осигурувањето.

Според членот 133 од Законот, застапување во осигурувањето во смисла на овој закон претставува подготовка и склучување на договори за осигурување во име и за сметка на едно или повеќе друштва за осигурување кои меѓусебно не си конкурираат.

Според членот 134 став 1 од Законот, застапник во осигурувањето е физичко лице кое има лиценца за застапник во осигурувањето од Агенцијата за супервизија на осигурување, а според членот 134-а став 1 од Законот, друштво за застапување во осигурувањето е правно лице - акционерско друштво со седиште во Република Македонија кое врши работи на застапување во осигурувањето и кое има дозвола за вршење работи на застапување во осигурувањето од страна на Агенцијата.

Оттука, застапувањето во осигурувањето може да го врши физичко или правно лице, врз основа на дозвола за вршење работи на застапување во осигурувањето, под посебни услови утврдени со Законот.

Меѓутоа, покрај добиената дозвола, на друштвото му е потребно да обезбеди и друга посебна дозвола од Агенцијата доколку има намера да се занимава со вршење работи на застапување во осигурувањето во станиците за технички преглед. Ова е предвидено со ставовите 1 и 2 на членот 134-з од Законот.

Со оглед на тоа, само друштво, а не физичко лице, согласно Законот, може да го врши застапувањето во осигурување во станицата за технички преглед, кое е од класата осигурување од одговорност од употреба на моторни возила, и за вршење на оваа дејност е потребно друштвото за застапување да прибави посебна дозвола од Агенцијата.

Имено, со одредбите од членот 134-з од Законот, посебно е регулирано прашањето за вршење работи на застапување во осигурувањето во станиците за технички преглед.

Поаѓајќи од правото на законодавецот да ја цени целисходноста на законските решенија во областа која ја уредува, не постојат уставни пречки со закон да се нормира и дека за застапување во осигурувањето од одговорност од употреба на моторни возила може да го врши друштво кое треба да прибави посебна дозвола од Агенцијата за вршење на таквото осигурување.

Меѓутоа, тука не станува збор за издавање на дозвола за вршење на застапување на осигурување на моторни возила, туку за издавање на посебна дозвола која се однесува за работата на друштвото за такво застапување во објектот на станицата за технички преглед.

Според членот 360 став 1 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр.54/2007), технички преглед на моторни и приклучни возила врши правно лице што ќе го овласти министерот за внатрешни работи.

Со ставот 2 од овој член од Законот е уредено дека овластувањето од ставот 1 на овој член може да го добие правно лице кое ги исполнува наведените минимални услови, а според ставот 3, кадровските, просторните и техничките услови од ставот 2 на овој член, поблиску ќе ги пропише министерот за внатрешни работи.

Имајќи ги предвид наведените одредби од наведените закони, ако уставноста е проблем за одредбите од членот 134-з од Законот за супервизија на осигурување кои го концепирале прашањето на застапувањето на осигурувањето во објектите на станиците за технички преглед, оттука и вршењето на дејноста на друштвата уредена во ставовите 1 и 2 од овој член од Законот е во тие рамки уставно проблематично.

Според уставно судската анализа на одредбите од оспорениот член 134-з од Законот произлегува дека законодавецот го лоцирал обавувањето на две различни професионални дејности во еден објект кој е станица за вршење на технички преглед на возила, односно со закон се диктира на две правни лица од кои едното врши застапување во осигурувањето, а другото врши технички преглед на возила да ги поврзат односите меѓу себе по сила на закон, во однос на објектот и просторот за работа и техничките услови за тоа. Притоа, со ставовите 3 и 4 на овој член од Законот, правата на друштвата за застапување во осигурувањето се ставаат над правата на субјектите кои вршат технички преглед на возилата. Ова затоа што се пропишува дека сопственикот или носителот на други стварни права врз станицата за технички преглед (што значи правното лице кое врши технички преглед), е должен еднакво на сите друштва за застапување во осигурувањето кои имаат дозвола од Агенцијата за вршење работа во станица за технички преглед, да им обезбеди економски и други

услови за вршење работи на застапување во осигурувањето, во објектот и просторот наменет за технички преглед во станицата, во спротивно Агенцијата ќе забрани во станицата за технички преглед да се врши дејност застапување во осигурувањето.

Од анализата на изнесените законски одредби, според Судот не постои уставна оправданост за нормирање на режимот на економското однесување на субјектите во правото како што е тоа уредено со наведените одредби од Законот.

Ова затоа што со диктирање на односи помеѓу субјектите од двете различни и независни професионални дејности со димензионирање на обврски какви законодавецот сметал дека треба да ги воспостави во работењето, спротивно од слободните економски односи во функционирањето на пазарот и претприемништвото, се доведуваат во прашање остварувањето на слободата на пазарот и претприемништвото како темелна вредност на уставниот поредок, предвидени во членот 8 став 1 алинеја 7 од Уставот, и основите на економските односи утврдени во членот 55 од Уставот, со кои тие вредности се гарантираат, а слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Според Судот, во рамки на изнесената анализа на одредбите од Законот, мораат да се разгледуваат и одредбите од ставовите 5, 6, 7, 8 и 9 од членот 134-з од Законот. Ова поради тоа што нормативната содржина на одредбите се однесува исклучиво на концептот за друштвото дефинирано во ставовите 1 и 2 од овој член од Законот, чија уставност е проблематизирана од погоре изнесените причини.

Имено, одредбите од овие ставови на членот 134-з од Законот го пропишуваат режимот на работењето на друштвата само за тие кои имаат дозвола за застапување во осигурувањето во станиците за технички преглед. Меѓутоа, поаѓајќи од уставните норми кои ги гарантираат слободните економски односи се доведува во прашање уставноста и на работењето на друштвата со посебното застапување во осигурувањето во објектите на станиците за технички преглед. Ова особено поради тоа што тоа работење на друштвата се темели на односи поврзани по сила на закон со меѓусебни обврски и права за исклучиво „технички услови за работа“ на различни правни

субјекти (вршителите на технички преглед и вршителите на застапување во осигурувањето).

Со наведените одредби од членот 134-з од Законот се доведуваат во прашање уставните вредности во членот 8 став 1 алинеја 7 и членот 55 од Уставот. Овие технички услови, Судот оцени дека треба правните лица меѓусебно да ги договорат, доколку сакаат во рамки на пазарот и претприемништвото слободно да се договараат и поврзуваат.

Од друга страна уставноста на членот 134-з од Законот може да се проблематизира и од аспект на членот 30 од Уставот, според кој се гарантира правото на сопственост и правото на наследување, сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата. Никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Со законската обврска предвидена во ставовите 3 и 4 од членот 134-з од Законот, сопственикот или носителот на стварни права врз станицата за технички преглед да обезбеди услови за работа на друштвата за застапување во осигурувањето во станицата за технички преглед, всушност се ограничува слободното располагање на сопственикот со недвижноста во која врши технички преглед, во корист и за потребите на работењето на друштвата кои вршат застапување, спротивно на членот 30 од Уставот.

Особено е важно дека сопственоста се ограничува на начин и во форма која законот не ја прецизира, туку препушта согласно ставот 9 од оспорениот член од Законот „Агенцијата за супервизија на осигурување да ги пропишува потребните технички, организациски и економски услови за вршење работи на застапување во осигурувањето од ставовите 1 и 3 на овој член“.

Со подзаконскиот акт на Агенцијата би се уредувале условите за работа потребни на едно правно лице, а како товар и како обврска тие услови треба да се овозможат од друго лице за да може во станицата да се врши друга дејност односно да се врши застапување. Со ваквото законско овластување Агенцијата може различно да ги димензионира условите по обем и во време кога таа ќе оцени дека има потреба да го менува својот акт.

Оттука, со одредбите од оспорениот член се повредува и принципот на владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот. Ова особено што со закон се препушта на Агенцијата со подзаконски акт да го определува ограничувањето на сопственоста, што може само со закон да се ограничува и тоа кога се работи за јавен интерес утврден со закон, што во конкретниот случај не е тоа.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.154/2007)

42.

У.бр.146/2007

- Цена за потрошена вода за пиење

- Charge for used drinking water

- Определбата на законодавецот да се плаќа два пати поголема цена за секој кубен метар потрошена вода за пиење над просечната потрошувачка (прекумерна потрошувачка на водата за пиење) не е во спротивност со Уставот.

Ваквата определба не преставува казна, туку мерка за заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и посебно на водата како добро од општ интерес и има за цел да се овозможи снабдување со вода за пиење на сите корисници под приближно еднакви услови.

- The determination of the legislator for a twice higher charge for each cubic meter of used drinking water above the average usage (excessive usage of drinking water) is not in contradiction with the Constitution.

Such determination is not a penalty but a measure for the protection and improving of the environment and nature, as a fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia and notably the water as a public interest good and is aimed at enabling drinking water supply for all users under approximately equal conditions.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 5 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 6 став 6 од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води („Службен весник на Република Македонија“ бр.68/2004 и 28/2006).

2. Стамен Филипков од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 6 став 6 од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената законска

одредба немала уставна основа, затоа што цената за секој кубен метар потрошена вода за пиење не се определувала според реалната потрошувачка, туку таа, неосновано и нереално се зголемувала дури за два пати, со што се повредувало и начелото на еднаква вредност на давањето од членот 8 од Законот за облигационите односи. Со оглед на тоа што оспорената одредба го немала облигационо-правниот карактер, каква што требало да биде, туку имала казнен карактер и како таква не можела да постои во правниот поредок не можела да се почитува

темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија-владеењето на правото.

Врз основа на изнесеното, подносителот на иницијативата предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба како спротивна на членот 8 став 1 алинеја 3 и членот 51 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека, според член 6 став 6 од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води, цената за секој кубен метар потрошена вода за пиење над просечната потрошувачка (прекумерна потрошувачка на водата за пиење) се зголемува за два пати.

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 10 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и унапредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животна-та средина и на природата се едни од темелните вредности на уста-вниот поредок на Република Македонија.

Според член 56 став 1 од Уставот, сите природни богатства на Републиката, растителниот и животинскиот свет, добрата во општа употреба како и предметите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се добра од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита.

Од одредбите од Законот за водите („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/1998, 19/2000, 42/2005 и 46/2006), Законот за комунални дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр. 45/1997, 23/1999, 45/2002 и 16/2004), Законот за јавните претпријатија ("Службен весник на Република Македонија" број 38/1996, 6/2002, 40/2003, 49/2006 и 22/2007) и Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води, произлегува дека комуналната дејност-снабдување на населението со вода ја вршат јавни претпри-јатија основани од општините, односно градот Скопје посебно за вршење на таа дејност. Тие како даватели на услугите се овластени да ја утврдуваат и висината на цената и начинот на плаќањето на оваа комунална услуга и тоа по претходна согласност на основачот. Притоа, висината на цената се утврдува по наведената мерна единица, од еден метар кубен обработена и испорачана вода.

Според ставот 4 на член 6 од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води, определувањето на висината на цената се врши со методологија, а врз основа на следниве критериуми:

-потрошена количина на вода за пиење од страна на корисниците на услугата, како просечна и прекумерна потрошувачка и
- категории на корисници на услугата.

Во ставот 5 на членот 6 од Законот е определено дека, потрошувачката на водата за пиење, како просечна потрошувачка по член на семејно домаќинство ја определува советот на општината и градот Скопје.

Според оспорениот став 6 од членот 6 од Законот, цената за секој кубен метар потрошена вода за пиење над просечната потрошувачка (прекумерна потрошувачка на водата за пиење) се зголемува за два пати.

Од анализата на наведените уставни и законски одредби произлегува дека заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е грижа не само на државата, туку и на сите граѓани, претпријатијата, установите и органите на локалната самоуправа. Сите овие субјекти се должни да обезбедат услови за зачувањето на природните и со работа создадени вредности на човековата средина, да се воздржуваат од преземање на штетни дејствија а ако такви настанат да ги отстранат штетните последици и дејствија што ги загрозуваат тие вредности или го доведуваат во опасност животот и здравјето на луѓето.

Водите, водотеците и езерата како добра од општ интерес на Република Македонија, се во државна сопственост и уживаат посебна заштита утврдена со Законот за водите.

Во функција на операционализација на заложбата за посебна заштита на водите, со донесувањето на Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води, се уредени сите прашања од областа на снабдувањето со вода за пиење и одведувањето на урбаните отпадни води во Република Македонија и тоа на единствен начин со законски утврдени стандарди и правила.

Така, во Глава II од Законот во рамките на уредувањето на условите и начинот на вршење на дејноста законодавецот во членот 5, меѓу другото, се утврдува дека давателот на услугата врши снабдување со вода за пиење со зафаќање, обработка и дистрибуција на водата преку водоснабдителниот систем до главниот водомер на корисникот на услугата, како и врши управување и одржување на водоснабдителниот систем.

Од наведените и другите одредби од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води, јасно произлегува дека надоместокот за кој станува збор во оспорената законска одредба е во функција на заштита на водите, како добра од општ интерес, како и на природата во целина. Исто така, одредбата има за цел да овозможи снабдување со вода за пиење на сите корисници под приближно еднакви услови.

Затоа, за Судот не е спорно дека вака предвидената два пати зголемена цената за секој кубен метар прекумерно потрошена вода за пиење над просечната потрошувачка не е казнена одредба или пак чисто облигациона одредба, како што смета подносителот на иницијативата, туку таа е заштитна одредба. Имено, неосновано подносителот на иницијативата тврди дека граѓаните со оспорената одредба биле казнувани, бидејќи за предвидување на казна најнапред е потребно постоење на противправно однесување, кое како такво ќе го утврди законодавецот. Во овој случај, со предвидувањето да се плати два пати зголемена цената за прекумерно потрошена вода за пиење над просечната потрошувачка, само се уредува режимот на користење на водата за пиење. Притоа не се предвидува забрана за користење на водата за пиење над одреден законски лимит, туку зголемена цена за користењето на количеството вода над предвидената просечна потрошувачка.

Исто така, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека одредбата има облигационен карактер, од причина што одредувањето на цената на водата за пиење, како еден од елементите на настанатиот однос помеѓу давателот и примателот на услугата не е елемент кој се одредува исклучиво според волјата на договорните страни, туку елемент кој зависи и од пропишувањето на законодавецот, но и од многу други фактори. Тука спаѓаат: временски прилики, годишно време, елементарните непогоди, капацитет на водоснабдителниот систем, регион во кој се испорачува водата за пиење, конфигурација на теренот на регионот, број на корисници на услугата и така натаму. Оттаму, дали во конкретно настанатиот однос

помеѓу давателот и примателот на услугата ќе се наплаќа за прекумерната потрошувачка и заради кои настанати околности, е фактичко прашање.

Тргувајќи од фактот дека владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок не се остварува само преку пропишувањето и реализацијата на казнените и облигационите норми, туку и преку друг вид на норми, како што се заштитните, од каков карактер е оспорената одредба, произлегува дека тврдењето на подносителот на иницијативата за повреда на членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот е неосновано. Имено, за целосно реализирање на темелната вредност на уставниот поредок од наведената уставна одредба-владеењето на правото, понекогаш е неопходно законодавецот да пристапи и кон предвидување на заштитни норми кои секако мора да имаат своја уставна или пак законска оправданост. Најчесто тоа е случај кога треба да се постигне повисока цел, да се оствари предвиден режим на однесување или треба да се заштити добро кое е од витален интерес за поширок круг на субјекти.

Имајќи предвид дека водата е добро од општ интерес, без кое не може да се егзистира, добро кое е со ограничен капацитет, за кое на регионален и на глобален план е нужно негово зачувување и режимско користење, произлегува дека законодавецот преку оспорената одредба само предвидува една од можните заштитни мерки во функција на долгорочно управување со водните ресурси, се со цел контролирано користење на водата за пиење, што во крајна линија е операционализација на уживањето на нејзината посебна заштита, како што предвидел членот 56 став 1 од Уставот. Уште повеќе, со ваквото нормирање се остварува и унапредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија од членот 8 став 1 алинеја 10 од Уставот. Дека станува збор само за една од можните мерки во режимот на користење на водите за пиење произлегува и од целината на одредбите од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води. Имено, законодавецот во функција на остварување на предвидениот режим на користење на водата за пиење, меѓу другото, предвидел и рестриктивно снабдување со вода за пиење или пак прекин на снабдувањето со вода за пиење а исто така предвидел и парични казни за сторени прекршоци од страна на давателот и примателот на услугата.

Имајќи предвид дека согласно член 6 став 5 од Законот,

просечната потрошувачка по член на семејно домаќинство ја определува советот на општината и градот Скопје, произлегува дека во зависност од многу фактори, меѓу кои: времески прилики, воден капацитет, број на корисници, елементарни непогоди, регионот во кој се одвива водоснабдувањето ќе зависи дали во одредено подрачје на Републиката оспорената одредба ќе најде своја примена или не. Дали пак просечната потрошувачка по член на семејно домаќинство ќе биде определена на реално ниво е фактичко прашање кое може да се цени само преку конкретно донесениот акт на советите на општините и градот Скопје.

Оттаму, при постоење на просечна потрошувачка на водата за пиење како законска категорија, можноста од рестрикции или прекин во снабдувањето, предвидувањето на низа прекршоци кои би требале да го дадат својот ефект во режимот на користење на водата, двојно зголемената цена на водата за пиење над просечната потрошувачка е само една од мерките што може, но не мора да биде преземена, доколку на друг начин се постигне непречено, редовно снабдување со водата за пиење за сите корисници под приближно еднакви услови.

Според мислењето на Судот, доколку вакви мерки не би постоеле се јавува голема веројатност, заради нерационалното и неконтролирано користење на водата за пиење, дел од корисничката популација едноставно да биде казнета со некористење на водата за пиење.

Оттаму, Судот оцени дека оспорениот член 6 став 6 од Законот е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и членот 51 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.146/2007)

43.

У.бр.152/2007

- Утврдување на висината на надоместокот за концесија

- Determination of the amount of the concession fee

- Обврската за плаќање надоместок за концесија е утврдена со Законот за водите, поради што пропишувањето на критериуми за утврдување на висината на овој надоместокот од страна на Владата, како носител на извршната власт и во исто време давател на концесијата, е во функција на разработка на Законот и не значи мешање на извршната и законодавната власт.

- The obligation for payment for concession is defined by the Law on Waters, as a result of which the prescription of criteria for the determination of the amount of this fee by the Government, as the holder of the executive power and at the same time provider of the concession, is in the function of working out of the Law and does not mean interference of the executive into the legislative power.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 5 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 157 став 2 во делот „ во согласност со критериумите кои ги пропишува Владата на Република Македонија на предлог на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство“ од Законот за водите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 4/1998, 19/2000, 42/2005 и 46/2006).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 132 алинеја 7 во делот: „освен производителите на електрична енергија“ од Законот означен во точката 1 на ова решение.

3. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите на Законот означен во точките 1 и 2 на ова решение.

Според наводите во иницијативата, производителите на електрична енергија, со оспорениот член 132 став 1 алинеја 7 од Законот, неосновано биле изземени од обврската да плаќаат надоместок за водите како јавна давачка, поради што со оспорената одредба се повредувале член 8 став 1 алинеите 3 и 7, како и членовите 33, 55 и 56 од Уставот на Република Македонија.

Исто така, подносителот на иницијативата смета дека овластувањето на Владата, на предлог на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, да ги пропише критериумите за определување на надоместокот за концесија, утврдено во член 157 став 2 од Законот, немало уставна основа, затоа што критериумите за висината на надоместокот за користење на вода можело да ги пропишува само Собранието на Република Македонија, како носител на законодавната власт, а не и Владата со подзаконски акт, која е само носител на извршната власт, со што се повредувало уставното начело на поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Освен тоа, во услови кога Законот за водите не содржел никакви параметри - критериуми врз основа на кои Владата би можела да ги пропише критериумите за висината на надоместокот за концесија, произлегувало дека наведеното овластување на Владата не било во функција на разработка на законската одредба заради нејзино извршување, туку водело кон утврдување на права и обврски на граѓаните и правните лица со подзаконски акт и оставало можност за арбитражност и мешање на извршната во законодавната власт. Според тоа, со оспорената одредба се повредувале член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 51, член 68 став 1 алинеите 2 и 3, член 88 и член 91 алинеите 1 и 5 од Уставот на Република Македонија.

Поради наведеното, се предлага Уставниот суд на Република Македонија, да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените одредби од Законот за водите.

4. Судот на седницата утврди дека согласно член 132 алинеја 7 од Законот за водите, надоместок за водите плаќаат правните или физичките лица кои користат вода од водоснабдителен систем (јавен или сопствен), освен производителите на електрична енергија, за секој употребен или искористен метар кубен вода плаќаат по 2,0% од утврдената цена на водата од давателот на услугата за снабдување со вода. Пресметувањето на надоместокот, за корисниците од јавен водоснабдителен систем, го врши правното лице кое стопанисува со водоснабдителниот систем, го наплатува при наплатата на цената на извршената услуга за снабдување со вода, го прикажува одвоено во сметката за извршена услуга, а е должно да го уплатува најдоцна до 20 во месецот за претходниот месец, на соодветната уплатна сметка. Пресметувањето за корисниците од сопствен водоснабдителен систем, го врши правното или физичкото лице (корисникот) кое е должно да го уплатува надоместокот на соодветна уплатна сметка, најдоцна до 5 во месецот за претходниот месец.

Согласно член 157 став 1 од овој закон, концесионерот за користење на водата плаќа надоместок. Според став 2 на истиот член, висината на надоместокот за концесија се опоредува со договорот за концесија во согласност со критериумите кои ги пропишува Владата на Република Македонија на предлог на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на власта на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 56 став 1 од Уставот, сите природни богатства на Републиката, растителниот и животинскиот свет, добрата во општа употреба како и предметите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се добра од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита. Според ставот 3 од овој член, со закон се уредуваат начинот и условите под кои определени добра од општ интерес за Републиката можат да се отстапат на користење.

Според член 88 од Уставот, Владата на Република Македонија е носител на извршната власт, која своите права и должности ги врши врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Според член 91 од Уставот, Владата на Република Македонија, покрај другото, ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување, донесува уредби и други прописи за извршување на законите, утврдува начела за внатрешната организација и за работата на министерствата и другите органи на управата, ја насочува и врши надзор над нивната работа и врши и други работи утврдени со Уставот и со закон.

Од наведените уставни одредби произлегува дека Уставот го регулира прашањето на третманот на природните богатства, добрата во општа употреба и односите на државата кон овие вредности кои можат да се отстапат на користење на начин и услови утврдени со закон, односно законодавецот има право да го уреди начинот и условите под кои определени добра од општ интерес за Републиката се отстапуваат на користење.

Во оваа смисла, имајќи предвид дека водите во Република Македонија претставуваат природно богатство и добро од општ интерес, поради што подлежат на посебен режим на користење, донесен е Законот за водите, со кој се уредуваат условите и начинот на употреба и користење на водите, заштитата од штетни дејства на водите, заштита на водите од исцрпување и загадување, управување со водите, изворите и начинот на финансирање на водостопанските дејности, услови и начини на вршење на водостопанската дејност, давање на водата на користење со одобрение (концесија), меѓудржавните води и други прашања од значење за обезбедување на единствен режим на водите во Република Македонија.

Според членот 2 од овој закон, водите, водотеците и езерата како добра од општ интерес на Република Македонија уживаат посебна заштита утврдена со овој закон и се во државна сопственост.

Во Законот, во главата VI, се уредува прашањето за концесија за користење на водите. Така, со членот 152 од Законот се уредува дека водата во водотеците и езерата може да се даде на користење со концесија (одобрение) на определено време на

домашно и странско правно и физичко лице на начин и услови определени со овој закон и Законот за концесии.

Согласно член 155 став 1 од овој закон, концесијата за користење на водите ја дава Владата на Република Македонија врз основа на јавен конкурс, организиран и спроведен според условите утврдени со овој закон и Законот за концесии. Според ставот 2 на истиот член, по исклучок од ставот 1 на овој член, концесија за користење на водата може да се даде и по пат на непосредна спогодба со домашни и странски правни лица коишто вложуваат средства за изградба на хидроенергетски објекти врз основа на договор со Владата на Република Македонија.

Според член 155-б од овој закон, Владата на Република Македонија, на предлог на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, донесува одлука за доделување на концесија, со која особено се определува: намената за која се доделува концесијата, корисникот на концесијата (концесионерот), начинот и режимот на користење на водата, времетраењето на концесијата и основата за одредување на висината на надоместокот. Меѓусебните права и обврски на Владата на Република Македонија и концесионерот се уредуваат со договор за концесија, кој се склучува врз основа на одлуката за доделување на концесија донесена од Владата на Република Македонија. Со договорот за концесија во согласност со одлуката за концесија, покрај другото, се утврдуваат: намената за која се доделува концесијата, посебните услови кои треба да ги исполнува концесионерот за време на користењето на концесијата, времетраењето на концесијата, висината на надоместокот за концесија, условите и начинот на плаќање на надоместокот.

Согласно член 157 од Законот, концесионерот за користење на водата плаќа надоместок. Според оспорениот став 2 на овој член, висината на надоместокот за концесија се определува со договорот за концесија во согласност со критериумите кои ги пропишува Владата на Република Македонија на предлог на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Според член 12 од Законот за концесии („Службен весник на Република Македонија“ бр. 25/2002 и 24/2003), за доделената концесија се плаќа надоместок во висина и на начин утврден со посебниот закон (став 1). Надоместокот од став 1 на овој член, нивното пресметување и начинот на плаќање ќе бидат предвидени во јавниот повик за доставување на понуди за доделување концесија и

утврдени во концесискиот договор согласно со посебниот закон и прописите донесени во согласност со тој закон (став 2). Средствата остварени од надоместокот за концесија се уплатуваат во Буџетот на Република Македонија, а ако концедент е општината или градот Скопје, во буџетот на општината, односно во Буџетот на градот Скопје (став 3).

Разгледувајќи ја оспорената законска одредба во контекст на наведените и другите одредби на Законот за водите, а притоа имајќи ги предвид причините поради кои се оспорува нејзината уставност, Судот оцени дека со неа не се повредува принципот на владеештето на правото и поделба на власта на законодавна, извршна и судска, како што се наведува во иницијативата.

Ова особено затоа што од анализата на наведените законски одредби, како и од целината на Законот, произлегува дека законодавецот ги определил дејностите за чие вршење водата како природно богатство, може да се даде на користење со концесија (производство на електрична енергија, одгледување на риби во рибници и кафези, езерски сообраќај и туристички сообраќај), ги утврдил условите под кои на концесионерите може да им биде дадена концесија на водите (да не ја загрозуваат јавната безбедност, да не ги уништуваат-загрозуваат природните убавини, да не вршат штетни дејствија врз квалитетот на водата, да ја заштитуваат и унапредуваат животната средина и природата, да не го спречуваат истекот на големите води и да не предизвикуваат штети-поплави на крајбрежното земјиште, да не ги загрозуваат претходно стекнатите права на корисниците, да не ги загрозуваат и уништуваат културно-историските споменици и да не го загрозуваат приоритетот на користење на водите утврден со овој закон), го определил најдолгото време на кое може да се додели концесија, како и го определил начинот на давање на концесија - преку спороведување јавен конкурс според условите утврдени со Законот за водите и Законот за концесии. Исто така, законодавецот ја определил Владата на Република Македонија како давател на концесија на водите во водотеците и езерата, поради што и препуштил, во рамките на законската регулатива, да ја спроведува постапката по јавниот конкурс, да донесува одлука за доделување на концесија и да го склучува договорот за концесија.

Висината на надоместокот за концесијата претставува еден од елементите на договорот за концесија. Така, законодавецот пропишал дека висината на надоместокот за концесија се определува

во согласност со критериумите кои ги пропишува Владата, на предлог на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Имајќи предвид дека средствата остварени од надоместокот за концесија се уплатуваат во Буџетот на Република Македонија, од една страна, како и местото и улогата на Владата во организацијата на државната власт, која како носител на извршната власт е самостојна и независна во утврдувањето на политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието, во донесувањето на прописи за извршување на законите и во вршење на другите работи врз основа и во рамките на Уставот и законите, од друга страна, според Судот, овластувањето на Владата, на предлог на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, да ги пропишува критериумите за определување на висината на надоместокот за концесија, има своја уставна основа во член 91 од Уставот.

Во поткрепа на овој став, Судот го имаше предвид член 4 став 1 точка а) и б) од Законот за концесии, според кои со концесијата, концедентот на концесионерот му отстапува добра од општ интерес или објекти, постројки, инсталации или друг имот во сопственост на концедентот, заради вршење на концесиската дејност за сметка и ризик на концесионерот, за определен концесиски период; односно му отстапува добра од општ интерес со обврска концесионерот да изврши целосна или делумна изградба на нови или реконструкција, конзервација, уредување или унапредување на постојните објекти, постројки, инсталации или други средства неопходни за вршење на концесиската дејност, како и да ја врши концесиската дејност со таквите објекти, постројки, инсталации или други средства, за сметка и ризик на концесионерот, за определен концесиски период

Од наведената регулатива произлегува дека надоместокот за концесија нема карактер на основен елемент кој ја дефинира концесијата и оправданоста за нејзино доделување, иако е неспорно дека законодавецот предвидел постоење на ваков надоместок чија висина се утврдува во договорот за концесија. Поради тоа, Судот оцени дека пропишувањето на критериуми за утврдување на висината на надоместокот од страна на Владата, како носител на извршната власт и во исто време давател на концесијата за користење на водите, е во функција на разработка на законската одредба од член 157 став 1 од Законот, со која е утврдена обврската за плаќање надоместок за користење на водата, заради нејзина примена.

Освен тоа, според Судот, ваквото овластување на Владата не може да се смета дека води кон утврдување на права и обврски за граѓаните и правните лица со подзаконски акт и оставање можност за арбитражност и мешање на извршната и законодавната власт, како што се наведува во иницијативата, од причина што обврската за плаќање надоместок за концесија е утврдена со Законот за водите, а пропишувањето критериуми за определување на нејзината висина е во функција на операционализација на оваа законска одредба, поради што ваквите наводи во иницијативата се неосновани.

Поради наведеното, Судот оцени дека овластувањето на Владата, утврдено во оспорениот член 157 став 2 од Законот, не значи навлегување на извршната во законодавната власт, како што се наведува во иницијативата, односно не претставува повреда на уставното начело на поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска, поради што не го постави прашањето за согласноста на оваа одредба со член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 51, член 68 став 1 алинеите 2 и 3, член 88 и член 91 алинеите 1 и 5 од Уставот.

6. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што оспорениот член 132 алинеја 7 од Законот за водите бил предмет на оцена пред Уставниот суд на Република Македонија, при што со Решение У.бр.58/2006, Судот не повел постапка за оценување на уставноста на член 132 алинеите 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 9 од Законот за водите, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата во овој дел.

Имено, според образложението на Решението на Судот, законодавецот, кога во членот 132 алинеите 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 9 од Законот за водите, ги утврдил како обврзници за плаќање на

надоместокот за водите, лицата кои се занимаваат со слободни занимања (лекари, стоматолози, адвокати, новинари, нотари, патентни инженери, слободни уметници, сметководители, ревизори, стечајни управници и други лица кои самостојно вршат дејност), правните лица кои произведуваат електрична енергија; правните или физичките лица кои користат вода од водоснабдителен систем (јавен или сопствен), освен производителите на електрична енергија; правните или физичките лица кои користат вода од јавен или сопствен водоснабдителен систем за комерцијални цели (производство на пиво, сокови, пакување на вода и сл.); домаќинствата; правните или физичките лица кои користат вода од јавен или сопствен водоснабдителен систем на геотермални води, за топлинска енергија; правните и физичките лица, иматели на рибници, и правните и физичките лица кои се занимаваат со миење и сепарирање на песок, камен, чакал и друго, се придржувал до принципот „корисникот плаќа“ и со тоа не ги довел во нееднаква положба субјектите кои се корисници на водите, односно не го повредил член 55 став 2 од Уставот на Република Македонија. Ова оттаму што според Судот, целта на законодавецот со оваа одредба е да се обезбедат средства за заштита на водите како добро од општ интерес од сите корисници на водата, што е во функција на зачувување на природата, животната средина и здравјето на луѓето, а не да се доведат во нееднаква положба субјектите кои се корисници на водите.

Покрај тоа, Судот утврди дека подносителот на иницијативата погрешно смета дека производителите на електрична енергија, со оспорениот член 132 став 1 алинеја 7 од Законот, неосновано биле изземени од обврската да плаќаат надоместок за водите како јавна давачка. Ова од причина што обврската за плаќање надоместок за водите за производителите на електрична енергија е утврдена со алинејата 3 од истиот член, а што подносителот на иницијативата не го имал предвид.

Поради тоа што за истата работа веќе одлучувал, а не постојат основи за поинакво одлучување, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 2 на Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата во однос на барањето за оценувањето на уставноста на член 132 алинеја 7 во делот: „освен производителите на електрична енергија“ од Законот за водите.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.152/2007)

44.

У.бр.187/2007

- Утврдување на висината на цената за штети на шумите

- Determination of the amount of the fee for damages to forests

- Правен основ за донесување на Правилникот за утврдување на висината на цената за штети на шумите претставува член 59 став 1 од Законот за шумите, поради што министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство имал законски основ за донесување на овој правилник, со што не се повредени владеењето на правото и поделбата на власта на законодавна, извршна и судска, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

- A legal ground for the adoption of the rulebook for the definition of the amount of the charge for damages to forests is Article 59 paragraph 1 of the Law on Forestry, as a result of which the Minister of Agriculture, Forestry and Water Supply had a legal ground to adopt this rulebook, whereby the rule of law and the division of powers into legislative, executive and judicial, as the fundamental values of the constitutional order of the Republic of Macedonia, are not violated.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста на член 59 став 1 од Законот за шумите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 47/1997, 7/2000, 89/2004 и 54/2007).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на Правилникот за утврдување на висината на цената за штети на шумите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 23/1998) донесен од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

3. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за оценување на уставноста и законитоста на одредби од Законот и Правилникот означени во точките 1 и 2 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, овластувањето на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство да донесува ценовник според кој ќе се плаќа надомест за штети во шума, значело дека министерот, со подзаконски акт, утврдувал права и обврски на граѓаните и правните лица, кои единствено можеле да се утврдуваат со закон. Освен тоа, во одредбите на Законот за шумите не биле определени критериуми и параметри за утврдување на висината на надоместокот за штети на шумите, поради што тоа противуставно било препуштено да се уредува со подзаконски акт, иако тоа било материја од законска надлежност. Според тоа, оспорената одредба од Законот била спротивна на член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 68 став 1 алинеја 2, член 95 став 3 и член 96 од Уставот, како и член 55 став 1, член 56 став 1 и член 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

Оспорениот правилник бил донесен врз основа на оспорениот член од Законот за шумите, поради што и со овој

правилник се повредувале напред наведените уставни и законски одредби од напред наведените причини.

Поради наведеното, се предлага Уставниот суд на Република Македонија, да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба од Законот за шумите и уставноста и законитоста на оспорениот правилник.

4. Судот на седницата утврди дека согласно член 59 став 1 од Закон за шумите, за штети причинети во шума се плаќа надомест според ценовник за штети во шума што го донесува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Судот, исто така утврди дека Правилникот за утврдување на висината на цената за штети на шумите е донесен од страна на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, врз основа на член 59 став 1 од Законот за шумите.

5. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што оспорениот член 59 став 1 од Законот за шумите бил предмет на оцена пред Уставниот суд на Република Македонија, при што со Решение У. бр. 230/2006 не била поведена постапка за оцена на неговата уставност, Судот оцени дека се исполнети условите за отфрлање на оваа иницијатива.

Имено, во наведеното решение, Судот изразил став дека овластувањето на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство да утврди ценовник за надомест на штети, не е во спротивност со уставните норми. Имено, имајќи го во вид фактот дека во Законот се содржани критериуми и мерки, по кои може министерот да го донесе определениот ценовник, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека со оспорената законска одредба се повредува темелниот принцип на поделба на власта на законодавна, извршна и судска. Ова од причина што од анализата на горесцитираните законски

одредби произлегува дека законодавецот дава рамка, односно општи критериуми врз основа на кои може да се определи надоместот за причинетите штети во шумите, а тоа се посебно видот на шумите, односно дали станува збор за шуми со стопанска или посебна намена, а притоа имајќи го во вид и општиот план за стопанисување со шумите во кој се утврдуваат условите за заштита на шумите, видот и начинот на пустошењето на шумите, односно нивно оштетување. Оттука, овластувањата на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство дадени во определената законска одредба е во функција на операционализација на законот, а не навлегување на извршната во законодавната власт, како што се тврди во иницијативата. Имајќи ја предвид содржината на изнесените законски одредби, како и Законот во целина, според Судот, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека Законот не содржи критериуми за определување на условите и надоместокот на штети причинети во шума, од што произлегува дека оспорениот член 59 став 1 од Законот за шумите, е во согласност со Уставот.

Со сега поднесената иницијатива, оспорената одредба од Законот, истиот подносител на иницијативата, повторно ја оспорува од истите причини изнесени во Решението У. бр. 230/2006.

Со оглед на тоа што не постојат поинакви основи за одлучување од утврдените при донесување на цитираното решение, Судот утврди дека се исполнети условите од член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд, за отфрлање на иницијативата во овој дел.

6. Правилникот за утврдување на висината на цената за штети на шумите е донесен од страна на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, врз основа на оспорениот член 59 став 1 од Законот за шумите.

Според член 1 на овој правилник, со правилникот се утврдува висината на цената за штети настанати со сеча или оштетување на стебла противправно присвојување на паднато, прекршено или навалено стебло, оштетување или уништување на природен подмладок или садници во шума, на шумски земјишта и голини и противправно присвојување на други шумски производи (шумско семе и плодови, лековити растенија или нивни делови, печурки, лишаи, мов, смола, камен и сл.).

Со иницијативата Правилникот се оспорува единствено поради тоа што членот 59 став 1 од Законот за шумите, кој е правен основ за донесување на овој правилник, според подносителот на иницијативата, не бил во согласност со Уставот, од каде произлегувало дека и оспорениот правилник не бил во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 68 став 1 алинеја 2, член 95 став 3 и член 96 од Уставот, како и член 55 став 1, член 56 став 1 и член 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

Имајќи го предвид ставот на Судот по однос на уставноста на оспорениот член 59 став 1 од Законот за шумите, искажан во Решението У.бр. 230/2006, според кој оспорениот член е во согласност со Уставот, како и ставот искажан во точката 5 на ова решение, според кој не постојат поинакви основи за одлучување од утврдените при донесување на цитираното решение, Судот оцени дека наводите во иницијативата за изразување сомневање во однос на уставноста и законитоста на правилникот само поради правниот основ за неговото донесување, се неосновани.

Оттука, Судот утврди дека министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство имал законски основ за донесување на оспорениот правилник, поради што не го постави прашањето за согласноста на овој правилник со напред наведените одредби од Уставот и Законот за шумите.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиrowsки и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.187/2007)

45.

У.бр.213/2007

**- Учесници во даночно-правниот однос
(поведување на постапка)**

*- Participants in tax-legal relation
(initiation of a procedure)*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 62 став 1 во делот "и други лица" од Законот за даночната постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.13/2006).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точка 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорениот дел од законската одредба на членот 62 од Законот за даночната постапка се предвидувала обврска за ставање на увид за трети лица кои не биле учесници во даночно-правниот однос. Оттука, кругот на овие лица бил широк и неопределен, така што, од формулацијата на одредбата не можело да се определи кои се тие други лица кои треба да ги стават на увид наведените документи заради проверка од Управата за јавни приходи.

Предвидувањето на ваква обврска за трети лица кои не биле учесници во постапката, односно во даночно-правен однос, според подносителот на иницијативата, создавало правна несигурност на граѓаните и можност за арбитражност поради што оспорениот

дел не бил во согласност со начелото на владеењето на правото од член 8 став 1 алинеја 3 и член 51, како и загарантираното почитување и заштита на приватноста на личниот и семејниот живот, достоинството и угледот на граѓаните од член 25 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според член 62 од Законот Управата за јавни приходи може да побара од даночниот обврзник и од други лица да ги стават на увид деловните книги, евиденцијата, деловната документација и други исправи заради проверка. Притоа треба да се одреди дали побараните документи се битни за оданочување на лицето кое е повикано да ги става на увид или за оданочување на трети лица.

Управата за јавни приходи може да побара исправите од ставот 1 на овој член, да бидат ставени на увид во нејзините службени простории или увидот да се изврши кај лицето кое е должно да ги стави на увид".

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 52 став 4 од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Според член 1 од Законот за даночната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 13/2006) со овој закон особено се уредува: општото даночно право; постапката на утврдување на данок; постапката на контрола на данок; постапката на наплата на данок; правата и обврските на даночниот обврзник; и други прашања од даночната постапка. Овој закон е единствена основа на општото даночно право и на даночната постапка.

Членот 2 од Законот, предвидува дека овој закон се применува на сите јавни приходи и на сите споредни даночни давачки што ги управува Управата за јавни приходи на Република Македонија.

Односот на овој закон со другите закони е уреден во членот 3 од Законот, чии став 1 и став 4 се оспорени со иницијативата. Имено според ставот 1, овој закон има предност пред другите даночни закони. Доколку со овој закон нешто не е уредено, важат одредбите на соодветните посебни даночни закони (став 2). При примената на овој закон, секој поим кој што не е дефиниран поинаку го има значењето што е дефинирано со други закони (став 3). Во однос на постапките уредени со овој закон, се применуваат одредбите од други закони по прашања што не се уредени поинаку со овој закон.(став 4)

Во членот 4 од Законот, дадени се дефинициите, при што во точка 9 е определено дека даночен обврзник е оној кој што: 1) должи данок; 2) гарантира за данок; 3) треба да плати или наплати данок за сметка на трето лице; 4) треба да поднесе даночна пријава и/или даночно објаснување; 5) мора да води книги или записи, или 6) мора да исполнува други обврски кои што му се наложени со даночните закони.

Според точката 10 од истиот член, даночен обврзник не е оној кој што треба да дава информации, да приложува документи, да предаде проценка или да дозволи пристап до имот и/или деловни простории во врска со даночна обврска на трето лице.

Според точка 13 од овој член, припадници на исто семејство на даночниот обврзник во смисла на овој закон се сметаат лицата само ако припаѓаат во еден од следните меѓусебни односи: 1) брачниот другар; 2) роднини по права линија; 3) сватови по права линија; 4) браќа и сестри; 5) деца на браќата и сестрите; 6) сопружници на браќата и на сестрите и браќа и сестри на сопружниците; 7) браќа и сестри на родителите; 8) хранител и посвоител, и 9) лицата во смисла на потточките 1), 2), 3), 6) и 8) од оваа точка и тогаш кога оваа врска повеќе не постои.

Поимот и содржината на даночно-правниот однос се определени во членот 16 од Законот, според кој, даночно-правен однос е однос кој во даночната постапка ги опфаќа правата и обврските на Управата за јавни приходи од една страна и на даночниот обврзник од друга страна, при што особено се уредува

исполнувањето на даночните обврски од страна на даночниот обврзник, како и правото на Управата за јавни приходи да бара исполнување на овие обврски.

Во членот 17, се определени надлежностите на Управата за јавни приходи во даночната постапка. Па така Управата за јавни приходи во даночната постапка ги врши работите кои се однесуваат на водење на првостепена даночна постапка, водење регистар на даночни обврзници и даночни акти и на евиденција, откривање на даночни казниви дела и на нивни извршители, водење на првостепена прекршочна постапка, како и други работи одредени со овој закон.

Според членот 50 од Законот, даночниот обврзник мора да учествува во утврдувањето на фактичката состојба, така што своето учество го исполнува особено со изнесување на целосни и вистинити факти битни за оданочување и за тие свои тврдења треба да поднесе докази.

Според членот 57 од Законот, Управата за јавни приходи ги користи сите доказни средства потребни за утврдување на фактите битни за оданочување, а особено: 1) собирање информации од даночниот обврзник и од други лица; 2) одредување вештаци; 3) прибавување на исправи и списи, и 4) излегување на увид.

Според членот 58 од Законот, Управата за јавни приходи може да го повика даночниот обврзник во своите службени простории за појаснување на содржината на даночната пријава.

Според членот 59 став 1 од Законот, Управата за јавни приходи може да користи дополнителни информации. Според ставот 2 на истиот член, дополнителни информации од ставот 1 на овој член, се информации за факти утврдени во даночна постапка на трети лица, а кои би можеле да бидат значајни за други даночни постапки. Според ставот 3, во водењето на даночната постапка, Управата за јавни приходи може од даночниот обврзник да ги бара сите информации за неговото работење во земјата и во странство, за неговите активности и за изворите на средства за купување на деловен и личен имот.

Според член 62 од Законот, Управата за јавни приходи може да побара од даночниот обврзник и од други лица да ги стават на увид деловните книги, евиденцијата, деловната документација и

други исправи заради проверка. Притоа, треба да се одреди дали побараните документи се битни за оданочување на лицето кое што е повикано да ги стави на увид или за оданочувањето на трети лица. Управата за јавни приходи може да побара исправите од ставот 1 на овој член, да бидат ставени на увид во нејзините службени простории или увидот да се изврши кај лицето кое е должно да ги стави на увид.

Од анализата на целината на Законот за даночната постапка произлегува дека даночниот-правен однос помеѓу Управата за јавни приходи и даночниот обврзник и дека поради тоа сите обврски во даночната постапка поврзани со пријавувањето на фактите битни за оданочувањето и учеството во утврдувањето на фактичката состојба и поднесувањето на докази Законот ги предвидел првенствено како обврски на даночниот обврзник. Истовремено, Законот на Управата за јавни приходи и дал овластување да ги користи сите доказни средства потребни за утврдување на фактите битни за оданочување.

Од анализата на содржината на оспорениот член 62 од Законот, според Судот кој се оспорува во делот "и од други лица", произлегува дека со оваа оспорена одредба законодавецот предвидел обврска и други лица покрај даночниот обврзник, заради проверка да даваат на увид деловни книги, евиденција, деловна документација и други исправи, кои се битни за оданочување на даночниот обврзник. Со оваа одредба законодавецот, предвидува обврската давање на увид, односно давање на информации од други лица, освен од даночниот обврзник, кои всушност не се учесници во даночно-правниот однос. Оттука, основано е тврдењето во иницијативата, дека кругот на овие лица е широк и неопределен, така што самата формулација на одредбата не може да се определи кои се всушност тие лица кои треба да ги стават на увид деловните книги итн., односно на тој начин да даваат информации.

Според Судот, предвидувањето на ваквата обврска за трети лица кои воопшто не се учесници во даночно-правниот однос, односно кои воопшто не се засегнати со правниот однос на даночниот обврзник и Управата за јавни приходи создава правна несигурност на граѓаните и можност за арбитражност, поради што оваа одредба во оспорениот дел основано може да се доведе под сомнение по однос на уставното начело на владеењето на правото од член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, како и уставно загарантираното право на почитување и заштита на приватноста на личниот и семејниот живот, на достоинството и угледот на секој граѓанин од член 25 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.213/2007)

46.

У.бр.248/2007

- Утврдување на пазарната вредност на недвижен имот

- Determination of the market value of immovable property

- Со Законот за даноците на имот и со Методологијата за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот, не се регулира повратно дејство на одредбите со кои се уредува предметната материја и тие по нивното влегување во сила и примена важат за идни односи на утврдување на даночната основица на имоти за кои таа не е утврдена и кои се појавуваат како иден предмет на данок за кој ќе се утврдува основицата. Имено, не е регулирано за поранешни имоти со веќе утврдени даночни основи да се врши ново утврдување на даночна основа.

- The Law on Property Taxes and the Methodology for the Determination of the Market Value of the Immovable Property do not regulate a retroactive effect of the provisions governing the subject matter and upon their entry into force they apply to future relations in the determination of the tax base of properties for which it has not been determined and which appear as a future subject of tax for which the base will be determined. Namely, it is not regulated to make new determination of a tax base for former properties with already determined tax bases.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на Законот за даноците на имот („Службен весник на Република Македонија“ бр.61/2004 и 92/2007) и Методологијата за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2005).

2. Здружението на пензионираните работници од органите за внатрешни работи на Република Македонија - Скопје поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот за даноците на имот и Методологијата за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот, означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорениот Закон, согласно членот 98, влегол во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, односно на 21 септември 2004 година, а се применувал од денот на конституирањето на советите на општините и на градот Скопје и изборот на градоначалниците на општините и градоначалникот на градот Скопје. Оспорената Методологија која била донесена од Владата на Република Македонија, согласно членот 23, влегла во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“ односно на 27 јуни 2005 година, а се применувала од 1 јули 2005 година.

Со оглед на тоа што со Законот се уредувал начинот на оданочувањето на имотот, а со Методологијата се утврдувала пазарната вредност на недвижниот имот како основа за пресметување на данокот на имот, и тие се однесувале за целокупниот имот од поранешен до сегашен период, тоа значело дека оспорениот Закон и Методологија имале ретроактивно дејство и го регулирале данокот, спротивно на членот 52 став 4 од Уставот.

Според наводите во иницијативата, пред донесувањето и влегувањето во сила на оспорениот Закон и оспорената Методологија, имотот на граѓаните веќе бил проценет и имал основа на која се донесувале решенијата за плаќање на данокот секоја година, па неосновано врз основа на новиот Закон и Методологија, тој ист имот на граѓаните бил предмет на ново пресметување и оданочување со износи кои биле многукратно зголемени, и практично со тоа Законот и Методологијата биле и ретроактивно применувани од надлежните органи на локалната самоуправа.

Од овие причини, оспорениот Закон и оспорената Методологија, не биле во согласност со членот 52 став 4 и со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека со Законот за даноците на имот се уредува начинот на оданочувањето на следниве видови даноци на имот: 1. Данокот на имот (член 3 до член 9); 2. Данокот на наследство и подарок (член 10 до член 18) и 3. Данокот на промет на недвижности (член 19 до член 25).

Со останатите одредби од Законот, се уредува „утврдувањето и наплатата на даноците на имот“ (надлежни органи за утврдување и наплата, решенија за данок, обврзници на данокот, регистар на недвижен и подвижен имот, одлагање на извршување, постапка и начин за обезбедување на плаќање на даночен долг, односно даночна обврска, жалба, присилна наплата, јавна продажба, камата за ненавремено платен данок, гаранција, враќање на повеќе или на погрешно уплатен данок, отпис на даночни обврски, застареност), потоа, се уредува „надзорот“ и се содржани „прекршочните одредби,“ и „преодните и завршни одредби“.

Според членот 96 од Законот, со денот на примената на овој закон престанува да важи Законот за даноците на имот („Службен весник на Република Македонија“ број 80/1993, 3/1994, 7/1996, 54/2000 и 24/2003).

Според членот 97 од Законот, постапките за утврдување и наплата на даноците на имот што не се завршени до отпочнување на примената на овој закон, ќе се завршат според прописите што важеле до отпочнувањето на примената на овој закон.

Судот, исто така утврди дека со Методологијата за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот се утврдува

пазарната вредност на недвижниот имот, како основа за пресметување на данокот на имот, данокот на наследство и подарок и данокот на промет на недвижности.

Според членот 2 од Методологијата, пазарната вредност на имотот која може да се постигне во слободниот промет во моментот на настанување на даночната обврска се утврдува на видовите недвижен имот кои се подробно наведени во овој член (згради, земјишта и други градежни објекти).

Со останатите одредби од Методологијата поодделно се уредува пресметувањето на пазарната вредност по видовите на имот.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Со членот 52 став 4 од Уставот е утврдено дека законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Во Законот за даноците на имот во членот 1 е определено дека предмет на уредување е начинот на оданочувањето на следниве видови даноци на имот: данок на имот, данок на наследство и подарок и данок на промет на недвижности.

Во делот на одредбите од Законот, кои се однесуваат за „данокот на имот“, со членот 3 е уредено дека данокот на имот се плаќа на недвижен имот, освен за оној имот кој е ослободен од плаќање на данок според овој закон.

Со членот 5 став 1 од Законот е уредено дека основа на данокот на имот претставува пазарната вредност на недвижниот имот.

Според ставот 2 од овој член од Законот, за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот, советот на општината, советот на општините на градот Скопје и Советот на градот Скопје формираат комисија.

Според ставот 3, пазарната вредност од ставот 1 на овој член од Законот се утврдува според Методологијата за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот.

Со ставот 4 е определено дека Методологијата за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот од ставот 3 на овој член од Законот, ја пропишува Владата на Република Македонија, на предлог на министерот за финансии.

Според членот 7 од Законот, даночна обврска за данокот на имот настанува со денот на стекнувањето на имотот, издавањето на одобрение за употреба на недвижниот имот од надлежен орган или од денот на отпочнување на користењето на имотот на обврзникот на данокот.

Со членот 96 од Законот е определено дека со денот на примената на овој закон престанува да важи Законот за даноците на имот („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1993, 3/1994, 71/1996, 54/2000 и 24/2003).

Според членот 98 од Законот, овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од денот на конституирањето на советите на општините и на градот Скопје и изборот на градоначалниците на општините и градоначалникот на градот Скопје по спроведување на првите наредни локални избори согласно со Законот за локалните избори.

Владата на Република Македонија, врз основа на членот 5 став 4 од Законот за даноците на имот, ја донела Методологијата за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот, со која се утврдува пазарната вредност на недвижниот имот, како основа за пресметување на данокот на имот, данокот на наследство и подарок и данокот на промет на недвижности.

Според членот 23 од Методологијата, таа влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1 јули 2005 година.

Според Уставниот суд, со Законот за даноците на имот и со Методологијата за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот, не се регулира повратно дејство на одредбите со кои се уредува предметната материја, и јасно е уредено дека тие по нивното

влегување во сила и примена важат за идни односи на утврдување на даночната основица на имоти за кои таа не е утврдена и кои се појавуваат како иден предмет на данок за кој ќе се утврдува основицата. Имено, не е регулирано за поранешни имоти со веќе утврдени даночни основи да се врши ново утврдување на даночна основа.

Методот на пресметување на даночната основица што е утврден со наведениот Закон и операционализиран со Методологијата, претставува пазарната вредност на недвижниот имот во моментот кога таа се пресметува само во време на настанувањето на даночната обврска.

Судот оцени дека доколку би било поинаку, во смисла даночната основа која е врзана со пазарната вредност, да се менува со идни промени на пазарната вредност на имотот, тоа би значело основицата постојано и непрегледно да се менува и движи не само по истекот на даночната година туку и во пократки временски периоди (различни движења и во деновите и месеците бидејќи пазарната вредност варира од политички, социо-економски, демографски и други состојби кои имаат одраз на пазарот на недвижности).

Поаѓајќи од изнесената уставно судска анализа, а имајќи ги предвид наводите во иницијативата, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените Закон и Методологија со Уставот, од аспект на членот 52 став 4 од Уставот, а со тоа и со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, односно неможе од овој аспект уставно да се проблематизираат бидејќи не регулираат повратно дејство на нормите, а со тоа не се повредува и принципот на владеењето на правото. Притоа треба да се има предвид дека не е во надлежност на Судот оценката на примената и имплементација на оспорените акти од надлежните органи, на што во дел се посочува во наводите во иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов.
У.бр.248/2007

3. Стопанство

3. Economy

47.

У.бр.199/2005

- Користење водата од водоснабдителниот систем со кој управува давателот на услугата (поведување на постапка)

*- Use of the water from the water supply system run by the service provider
(initiation of a procedure)*

- Обврската на правните и физичките лица кои произведуваат, преработуваат и вршат промет со прехранбени производи и пијалоци, а кои се лоцирани (поставени) на просторот опфатен со урбанистичкиот план на општината и градот Скопје, да се прикучат и да ја користат водата од водоснабдителниот систем со кој управува давателот на услугата, не е во согласност со слободата на пазарот и претприемништвото и владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

- The obligation of legal and natural persons producing, processing and making a turnover of foodstuffs and beverages, and which are located (set) in the area covered by the urban plan of the municipality and the City of Skopje, to join and use the water from the water supply system run by the service provider, is not in agreement with the freedom of the market and entrepreneurship and the rule of law as a fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 декември 2006 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 31 став 1 од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води („Службен весник на Република Македонија“ бр.68/2004 и 28/2006).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 31 став 2 од наведениот закон.

3. Крсте Белевски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 31 од Законот означен во точките 1 и 2 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената одредба од Законот не била во согласност со темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија, слободата на пазарот и претприемништвото, како и со членот 55 од Уставот на Република Македонија, според кој Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Со забраната која е пропишана со членот 31 од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води, за користење на вода од други извори, освен од водоснабдителен систем со кој управува давателот на услугата (се мисли на јавното комунално водоснабидтелно претпријатие), субјектите кои произведуваат, преработуваат и вршат промет со прехранбени производи и појалоци, а кои се лоцирани на простори опфатени со урбанистичкиот план на општината и градот Скопје биле доведени во нерамноправна положба во однос на оние субјекти кои вршат таква дејност, а се лоцирани надвор од просториите опфатени со урбанистичките планови на општините и градот Скопје. Со овие

планови можело да се предвидуваат и да се изведуваат градби и на објекти - капацитети за производство и преработка на прехранбени производи и пијалоци, а за нив не важела забраната за користење на вода од друг извор освен од водоснабдителниот систем со кој управува јавното комунално претпријатие.

Доколку законодавецот сметал дека ограничувањето од член 31 од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води го налага заради заштита на здравјето на луѓето, согласно став 3 на членот 55 од Уставот на Република Македонија, подносителот на иницијативата смета дека не е во право од причини што со законите и подзаконските акти од областа на санитарно-здравствената област сите субјекти кои произведуваат прехранбени производи биле должни да преземаат минимум санитарно-хигиенски мерки заради квалитетно производство на храна и заштита на здравјето на луѓето. Овие мерки се однесувале како за субјектите кои производството на прехранбени производи и пијалоци го вршеле во објектите лоцирани на просториите опфатени со урбанистички план на општините и градот Скопје, така и во села и надвор од населените места, а во услови на развој на слободниот пазар и претприемништвото, се поголем бил бројот на објекти од ваков вид кои се граделе токму надвор од населените места.

Поради изнесеното подносителот на иницијативата бара Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на член 31 од наведениот закон.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 31 став 1 од Законот, физичките и правните лица кои произведуваат, преработуваат и вршат промет со прехранбени производи и пијалоци, а кои се лоцирани (поставени) на просторот опфатен со урбанистичкиот план на општината и градот Скопје, во реоните каде што постои можност за користење на вода од водоснабдителен систем, должни се да се приклучат и да ја користат водата од водоснабдителниот систем со кој управува давателот на услугата.

Според оспорениот став 2 на членот 31 од Законот, се забранува користењето на вода спротивно на ставот (1) од овој член.

Судот, исто така, утврди дека со членот 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води („Службен весник на

Република Македонија“ бр.28/2006) оспорениот став 2 на членот 31 од Законот е бришан.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 7 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е слободата на пазарот и претприемништвото.

Според член 55 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото, а во ставот 2 од овој член од Уставот е утврдено дека Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот.

Согласно член 56 став 1 од Уставот на Република Македонија сите природни богатства на Републиката, растителниот и животинскиот свет, добрата во општа употреба, како и предметите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се добра од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита.

Со Законот за водите („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/1998, 19/2000 и 42/2005), водата е определена како добро од општ интерес за Републиката и ужива посебна заштита на начин и под услови утврдени со овој закон.

Со членот 3 од Законот за комуналните дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр.45/1997, 23/1999, 45/2002 и 16/2004) снабдувањето со вода за пиење, обработка и испорака на технолошка вода, како и одведување и испуштање на атмосферски води се дефинирани како комунални дејности од јавен интерес.

Во членот 6 од овој Закон е утврдено дека посебните услови и начинот на вршење на комуналните дејности се уредуваат со закон.

Надлежностите на единиците на локалната самоуправа се утврдени во Законот за локалната самоуправа, („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002).

Имено, според членот 22 став 1 точка 4 од овој закон, општините се надлежни за вршење на комуналните дејности, меѓу кои и за снабдување со вода за пиење, испорака на технолошка вода, одведување и пречистување на отпадните води и одведување на

третманот на атмосферските води. Согласно ставот 2 на овој член од Законот, општините овие дејности ги вршат согласно со стандардите и постапките утврдени со закон.

Со Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води се уредуваат условите и начинот за снабдување со вода за пиење, прекинување на снабдувањето со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води во реципиентот преку водоснабдителниот и канализациониот ситем изградбата, одржувањето, заштитата и приклучувањето на водоснабдителни и канализациони системи, односите меѓу давателот и корисникот на услугата, како и надзор над спроведувањето на овој закон (член 1).

Во членот 23 од Законот, заради заштита и спречување на оштетување на водоснабдителен и канализационен ситем се забранува, меѓу другото и приклучување на водоводна и канализациона мрежа без одобрение за приклучување, како и приклучување на водоснабдителен и канализационен ситем на објектите кои немаат одобрение за градење.

Овие наведени дејствија, како и други предвидени во членот 23 од Законот, според член 44 од Законот се санкционираат, односно се утврдени како прекршок за кои е определена и соодветна казна.

Во Глава IV од Законот, а во рамките на уредувањето на условите и начинот на приклучување на водоснабдителен и канализационен систем законодавецот во членот 26 став 1 утврдува дека водоводната односно канализационата мрежа на корисникот на услугата се приклучува со уличната водоводна, односно канализациона мрежа на водоводниот, односно канализационен приклучок на начин што го пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на комуналните работи.

Согласно ставот 2 на овој член од Законот, во случај на реконструкција на уличната канализациона мрежа трошоците за повторно приклучување паѓаат на товар на инвеститорот.

Според ставот 3 на членот 26 од Законот, секој сопственик на изграден или делумно изграден објект должен е да ја спои својата куќна канализација со уличната канализација истовремено кога уличната канализација ќе биде изградена пред неговиот објект.

Според оспорениот член 31 став 1 од Законот, физичките и правните лица кои произведуваат, преработуваат и вршат промет со прехранбени производи и пијалоци, а кои се лоцирани (поставени) на просторот опфатен со урбанистичкиот план на општината и градот Скопје, во реоните каде што постои можност за користење на вода од водоснабдителен ситем, должни се да се приклучат и да ја користат водата од водоснабдителниот ситем со кој управува давателот на услугата.

Со иницијативата се оспорува и ставот 2 на членот 31 од Законот кој предвидел дека се забранува користењето на вода спротивно на ставот 1 од овој член.

Меѓутоа, во меѓувреме по поднесувањето на иницијативата (26 октомври 2005 година) со донесувањето на Законот за изменување и дополнување на Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води („Службен весник на Република Македонија“ бр.28/2006) оспорениот став 2 на членот 31 од Законот е бришан.

Разгледувајќи ја оспорената одредба од Законот во контекст на наводите во иницијативата, а имајќи го предвид и фактот дека ставот 2 на оспорениот член 31 од Законот со измените на Законот во 2006 година е бришан, произлегува дека законодавецот сепак го бришел ставот 2 од причина што оценил дека на правните и физичките лица кои што произведуваат, преработуваат и вршат промет со прехранбени производи и пијалаци во одредени периоди можат да се доведат во ситуација да немаат вода во случаите кога ќе настане прекин од страна на водоснабдителниот систем, да им се дава можност да користат вода и од друг систем, односно извор кој согласно другите прописи ги задоволува стандардите за чиста вода.

Меѓутоа, според Судот, иако законодавецот го избришал ставот 2 од оспорениот член 31 од Законот поради причините кои се наведени, односно е избришана забраната за користење на вода спротивно на ставот 1 од овој член, должноста за приклучување и користење на водата од водоснабдителниот систем со кој управува давателот на услугата и понатаму останува.

Отстранувањето на забраната за користење на вода и од друг систем, освен системот утврден во оспорениот член 31 став 1 од Законот, гледајќи од формално-правниот аспект, не ја менува

суштината на оваа одредба поради тоа што сепак физичките и правните лица кои произведуваат, преработуваат и вршат промет со прехранбени производи и пијалаци, а кои се лоцирани (поставени) на просторот опфатен со урбанистичкиот план на општината и градот Скопје, се должни, односно имаат обврска да се приклучат и да ја користат водата согласно членот 31 став 1 од Законот.

Тргувајќи од оспорениот став 1 на членот 31 од Законот во контекст на сега избришаниот став 2 од овој член, јасно произлегува дека намерата на законодавецот била само да ја отстрани забраната за користењето на вода спротивно на ставот 1 од членот 31 од Законот, а притоа не водел сметка и за ставот 1 од оспорениот член кој исто така ги обврзува наведените субјекти да се приклучат и да користат вода од водоснабдителниот ситем со кој управува давателот на услугата, поради што Судот смета дека оспорениот став 1 на членот 31 од Законот не е во согласност со член 55 од Уставот, според кој се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото и дека Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Во прилог на оваа констатација оди и фактот дека во преодните и завршните одредби од Законот, во членот 44 став 1 точка 19 е предвидено дека со парична казна од 80.000 до 200.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице - корисник на услугата ако не користел вода од водоснабдителен систем (член 31 став 1).

Тргувајќи од изнесеното произлегува дека корисниците на водата, без оглед на тоа што оспорениот став 2 од членот 31 е избришан односно е избришана забраната за користењето на водата спротивно на ставот 1 од членот 1 од Законот, сепак се должни да користат вода од водоснабдителниот систем, инаку следи прекршочната санкција утврдена во членот 44 став 1 точка 19 од Законот.

Според мислењето на Судот, законодавецот да беше доследен во намерата да го либерализираше прашањето на користењето на водата, во тој случај ќе требаше соодветно на тоа да ги избрише и казните кои се изрекуваат ако корисниците на водата не постапат како што предвидува оспорениот член 31 став 1 од Законот, со што се создава правна несигурност на физичките и правните лица кои произведуваат, преработуваат и вршат промет со прехранбени

производи и пијалоци, што е спротивно и со владеењето на правото утврдено во членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Имајќи го предвид изнесеното, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 31 став 1 од Законот со членот 8 став 1 алинеја 3 и членот 55 од Уставот на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.199/2005)

У.бр.199/2005

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 јануари 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 31 став 1 од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води („Службен весник на Република Македонија“ бр.68/2004 и 28/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по иницијатива од Крсте Белевски од Скопје со Решение У.бр.199/2005 од 6 декември 2006 година, поведе постапка за оценување на уставноста на членот 31 став 1 од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 31 став 1 од Законот, физичките и правните лица кои произведуваат, преработуваат и вршат промет со прехранбени производи и пијалоци, а кои се лоцирани (поставени) на просторот опфатен со урбанистичкиот план на општината и градот Скопје, во реоните каде што постои можност за користење на вода од водоснабдителен систем, должни се да се приклучат и да ја користат водата од водоснабдителниот систем со кој управува давателот на услугата.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 7 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е слободата на пазарот и претприемништвото.

Според член 55 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото, а во ставот 2 од овој член од Уставот е утврдено дека Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот.

Согласно член 56 став 1 од Уставот на Република Македонија сите природни богатства на Републиката, растителниот и животинскиот свет, добрата во општа употреба, како и предметите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се добра од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита.

Со Законот за водите („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/1998, 19/2000 и 42/2005), водата е определена како добро од општ интерес за Републиката и ужива посебна заштита на начин и под услови утврдени со овој закон.

Со членот 3 од Законот за комуналните дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр.45/1997, 23/1999, 45/2002 и 16/2004) снабдувањето со вода за пиење, обработка и испорака на технолошка вода, како и одведување и испуштање на атмосферски води се дефинирани како комунални дејности од јавен интерес.

Во членот 6 од овој закон е утврдено дека посебните услови и начинот на вршење на комуналните дејности се уредуваат со закон.

Надлежностите на единиците на локалната самоуправа се утврдени во Законот за локалната самоуправа, („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002).

Имено, според членот 22 став 1 точка 4 од овој закон, општините се надлежни за вршење на комуналните дејности, меѓу кои и за снабдување со вода за пиење, испорака на технолошка вода, одведување и пречистување на отпадните води и одведување на третманот на атмосферските води. Согласно ставот 2 на овој член од Законот, општините овие дејности ги вршат согласно со стандардите и постапките утврдени со закон.

Со Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води се уредуваат условите и начинот за снабдување со вода за пиење, прекинување на снабдувањето со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води во реципиентот преку водоснабдителниот и канализациониот ситем, изградбата, одржувањето, заштитата и приклучувањето на водоснабдителни и канализациони системи, односите меѓу давателот и корисникот на услугата, како и надзор над спроведувањето на овој закон (член 1).

Во членот 23 од Законот, заради заштита и спречување на оштетување на водоснабдителен и канализационен ситем се забранува, меѓу другото и приклучување на водоводна и канализациона мрежа без одобрение за приклучување, како и приклучување на водоснабдителен и канализационен ситем на објектите кои немаат одобрение за градење.

Овие наведени дејствија, како и други предвидени во членот 23 од Законот, според член 44 од Законот се санкционираат, односно се утврдени како прекршок за кои е определена и соодветна казна.

Во Глава IV од Законот, а во рамките на уредувањето на условите и начинот на приклучување на водоснабдителен и канализационен систем законодавецот во членот 26 став 1 утврдува дека водоводната односно канализационата мрежа на корисникот на услугата се приклучува со уличната водоводна, односно канализациона мрежа на водоводниот, односно канализационен приклучок на начин што го пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на комуналните работи.

Согласно ставот 2 на овој член од Законот, во случај на реконструкција на уличната канализациона мрежа трошоците за повторно приклучување паѓаат на товар на инвеститорот.

Според ставот 3 на членот 26 од Законот, секој сопственик на изграден или делумно изграден објект должен е да ја спои својата куќна канализација со уличната канализација истовремено кога уличната канализација ќе биде изградена пред неговиот објект.

Според оспорениот член 31 став 1 од Законот, физичките и правните лица кои произведуваат, преработуваат и вршат промет со прехранбени производи и пијалоци, а кои се лоцирани (поставени) на просторот опфатен со урбанистичкиот план на општината и градот Скопје, во реоните каде што постои можност за користење на вода од водоснабдителен систем, должни се да се приклучат и да ја користат водата од водоснабдителниот систем со кој управува давателот на услугата.

Разгледувајќи ја оспорената одредба од Законот во контекст на наводите во иницијативата, а имајќи го предвид и фактот дека ставот 2 на оспорениот член 31 од Законот со измените на Законот во 2006 година е бришан, произлегува дека законодавецот сепак го бришел ставот 2 од причина што оценил дека на правните и физичките лица кои што произведуваат, преработуваат и вршат промет со прехранбени производи и пијалаци во одредени периоди можат да се доведат во ситуација да немаат вода во случаите кога ќе настане прекин од страна на водоснабдителниот систем, да им се дава можност да користат вода и од друг систем, односно извор кој согласно другите прописи ги задоволува стандардите за чиста вода.

Меѓутоа, според Судот, иако законодавецот го избришал ставот 2 од оспорениот член 31 од Законот поради причините кои се наведени, односно е избришана забраната за користење на вода спротивно на ставот 1 од овој член, должноста за приклучување и користење на водата од водоснабдителниот систем со кој управува давателот на услугата и понатаму останува.

Отстранувањето на забраната за користење на вода и од друг систем, освен системот утврден во оспорениот член 31 став 1 од Законот, гледајќи од формално-правниот аспект, не ја менува суштината на оваа одредба поради тоа што сепак физичките и правните лица кои произведуваат, преработуваат и вршат промет со прехранбени производи и пијалаци, а кои се лоцирани (поставени) на

просторот опфатен со урбанистичкиот план на општината и градот Скопје, се должни, односно имаат обврска да се приклучат и да ја користат водата согласно членот 31 став 1 од Законот.

Тргувајќи од оспорениот став 1 на членот 31 од Законот во контекст на избришаниот став 2 од овој член, јасно произлегува дека намерата на законодавецот била само да ја отстрани забраната за користењето на вода спротивно на ставот 1 од членот 31 од Законот, а притоа не водел сметка и за ставот 1 од оспорениот член кој, исто така, ги обврзува наведените субјекти да се приклучат и да користат вода од водоснабдителниот ситем со кој управува давателот на услугата, поради што Судот утврди дека оспорениот став 1 на членот 31 од Законот не е во согласност со член 55 од Уставот, според кој се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото и дека Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Според мислењето на Судот, законодавецот да беше доследен во намерата да го либерализираше прашањето на користењето на водата, во тој случај ќе требаше соодветно на тоа да ги избрише и казните кои се изрекуваат ако корисниците на водата не постапат како што предвидува оспорениот член 31 став 1 од Законот, со што се создава правна несигурност на физичките и правните лица кои произведуваат, преработуваат и вршат промет со прехранбени производи и пијалоци, што е спротивно и со владеењето на правото утврдено во членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека оспорениот член 31 став 1 од Законот не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и членот 55 од Уставот на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.199/2005)

48.

У.бр.26/2006

- Концесии за јавни услуги

- *concessions for public services*

- Со оглед на тоа што станува збор за јавни услуги, законодавецот води сметка за евентуални технички подобрувања во начинот на давањето на услугите, а со цел подобрување на нивниот квалитет, и во тој случај може да побара од концесионерот да изврши технички подобрувања во начинот на вршењето на услугите, со тоа што дозволува, односно му овозможува на концесионерот за време на рокот за кој е издадена концесијата, еднострано да ги менува или дополнува условите на концесискиот договор како што е утврдено во оспорениот член 41 од Законот, но при тоа јасно определува дека тие измени и дополнувања можат да се однесуваат само на одредбите со кои се уредуваат техничките услови на услугата.

- *Given that public services are concerned, the legislator takes account of possible technical improvements in the manner of service provision, and with a view to improving their quality, and in that case it may ask from the concessionary to make technical improvements in the manner of performance of services, by allowing, that is, enabling the concessionary during the term for which the concession is given, to unilaterally change or supplement the conditions of the concession contract, as defined in the challenged Article 41 of the Law, but thereby clearly stipulates that those changes and supplements may relate only to the provisions governing the technical conditions of the service.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членовите 38, 39, 40, 41 и 43 од Законот за концесии („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2002 и 24/2003) и

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 31 став 3 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Велимир Јовановски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на одредбите од Законот означен во точките 1 и 2 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорените одредби од Законот не биле во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 - владеењето на правото и членовите 51 и 55 став 2 од Уставот на Република Македонија.

Имено, оспорените одредби од членовите 38, 39 и 40 од Законот ги фаворизирале концесионерите, односно им овозможувале привилегии од причини што концесискиот договор се засновувал на основното начело на заштита на почетната економско-финансиска рамнотежа на договорот, на правото на концесионерот да биде обесштетен во случај на нарушување на почетната економско-финансиска рамнотежа на договорот, како и правото на концесионерот да се стекнува со други приходи од други извори, освен приходите врз основа на наплата на цената за јавната услуга.

Со оспорениот член 39 од Законот била утврдена можноста на ревизија и адаптација на тарифите, а со цел на концесионерот да му се заштити почетната економско-финансиска рамнотежа, што значело дека концесионерот однапред му била загарантирана успешноста и добивката во вршењето на концесијата.

Постоењето на различни тарифи за различни групи - корисници на услугите како што било предвидено во оспорената одредба од член 40 од Законот, овозможувало на концесионерите привлегирана и монополска положба, што било спротивно на член 55 став 2 од Уставот. Во дополнувањето на иницијативата се наведува и тоа дека концесиските договори засновани врз основа на членовите 38, 39 и 40 од Законот, кои ги имаат „Македонските телекомуникации“, „Т-мобаил“, и „Космофон“ и нанесувале штета не само на државата, туку и на граѓаните на Република Македонија, што можело да се види од годишната добивка која ја имале овие компании, за што во прилог на иницијативата се доставува и еден напис во „Дневник“ од 21 март 2007 година. Подносителот на иницијативата со дополнувањето на иницијативата го оспорува целиот член 41 од Законот, меѓутоа, од содржината на иницијативата не произлегува дека има посебни наводи за оспорување на овој член, туку се употребуваат исти наводи кои беа наведени за членовите 38, 39 и 40 од Законот.

Подносителот на иницијативата, исто така, го оспорува и членот 31 став 3 во делот: „доколку со одредбите од овој закон и посебните закони поинаку не е уредено“ и наведува дека со делот на оваа оспорена одредба се девалвирал Законот за облигационите односи преку кој ја изведува и противуставноста на делот на ставот 3 од членот 31 од Законот.

4. Судот на седницата утврди дека според член 31 став 3 од Законот, на концесискиот договор соодветно се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи, доколку со одредбите од овој закон и посебните закони поинаку не е уредено.

Според оспорениот член 38 од Законот, заштитата на почетната економско-финансиска рамнитежа на концесискиот договор се уредува во следните случаи:

(1) Концесискиот договор кај концесиите за јавните услуги се засновува на основното начело на заштита на почетната економско-финансиска рамнотежа на договорот.

(2) Во случај на еднострана измена или дополнување на договорот од страна на концедентот, во смисла на член 41 од овој закон, со која се нарушува почетната економско-финансиска рамнотежа на договорот, концедентот на соодветен начин ќе го обесштети концесионерот, во обем потребен за повторно воспоставување на нарушената рамнотежа.

(3) Со цел да се обезбеди оптималност на тарифите од членовите 39 и 40 на овој закон, имајќи ја предвид специфичноста на јавната услуга што е предмет на концесијата, во јавниот повик може да се предвиди можност концесионерот да стекнува и некои други дополнителни приходи од други извори, освен приходите врз основа на наплата на цената за јавната услуга.

(4) Изворите на приходи од став (3) на овој член ќе бидат земени предвид при пресметувањето на економско-финансиската рамнотежа на договорот.

Според оспорениот член 39 став 1 од Законот тарифата за јавната услуга доделена со концесијата ќе биде утврдена според цената на понудата на прворангираниот понудувач и ќе биде спроведувана согласно со одредбите на овој закон, посебните закони и прописите донесени врз основа на тие закони, како и согласно со јавниот повик за доставување на понуди и концесискиот договор.

Според ставот 2 на овој член од Законот, јавниот конкурс и со концесискиот договор може да се предвиди ревизија и адаптација на тарифите со цел да се заштити почетната економско-финансиска рамнотежа на договорот од член 38 на овој закон.

Според оспорениот член 40 од Законот, во зависност од техничките карактеристики и специфичните трошоци за давање на услуги, за различни групи корисници можат да постојат различни тарифи.

Според оспорениот член 41 став 1 од Законот, ако со посебниот закон поинаку не е определено, заради обезбедување на соодветно вршење на јавните услуги дадени со концесијата согласно со одредбите на овој и другите важечки закони и прописи и концеискиот договор, за време на рокот за кој е издадена концесијата, концедентот еднострано ги менува или дополнува условите на концесискиот договор според одредбите на овој член.

Според оспорениот став 2 на овој член од Законот едностраното изменување или дополнување на концесискиот договор може да се однесува единствено на оние одредби од договорот со кои се уредени техничките услови за вршење на пренесените услуги, а не и на одредбите во кои се предвидени финансиските услови на концесијата, вклучувајќи ги и одредбите за тарифата.

Според оспорениот став 3 на овој член од Законот, едностраното изменување или дополнување на концесискиот договор се врши со одлука на концедентот преку надлежниот ресорен орган определен со посебниот закон во која особено, ќе бидат наведени рокот од кој започнува обврската на концесионерот да постапи согласно со извршените изменувања или дополнувања, причините заради кои се извршени измените или дополнувањата, правата на концесионерот по донесената одлука, во смисла на став (5) од овој член, како и обврската на концедентот да му исплати надоместок на концесионерот согласно со став 6 на овој член.

Според оспорениот став 4 на овој член од Законот, органот од став 3 на овој член е должен на концесионерот да му ги образложи причините за едностраните изменувања или дополнувања на концесискиот договор и да го утврди надоместокот наведен во став (6) на овој член.

Според оспорениот став 5 на овој член од Законот, против одлуката од став 3 на овој член концесионерот има право на жалба согласно со Законот за општата управна постапка. Поднесувањето на жалбата не го одложува извршувањето на одлуката.

Според оспорениот став 6 на овој член од Законот, во случај на едностраното изменување или дополнување на концесискиот договор согласно со начелото на заштита на почетната економско -финансиска рамнотежа на договорот од член 38 став (4) на овој закон, концесионерот има право на надомест сразмерно на зголемувањето на неговите трошоци предизвикани со одлуката со која е извршено едностраното изменување или дополнување на концесискиот договор.

Според оспорениот член 43 став 1 од Законот, ако за време на периодот за кој е доделена концесијата, битно се променат околностите под кои е склучен концесискиот договор на штета на концесионерот како резултат на виша сила, закони и други прописи и општи акти или на друг невообичаен и непредвидлив начин, настанати со прописи донесени по склучување на концесискиот договор, концесионерот е должен да го продолжи вршењето на јавната услуга независно од битната промена на околностите.

Според ставот 2 на овој член од Законот ќе се смета дека околностите од став 1 на овој член се битно промени, ако:

а) се невообичаени, непредвидливи и различни од комерцијалните ризици претпоставени за работење во услови на пазарно стопанство;

б) настапиле независно од волјата на концесионерот и тој не бил во состојба да ги спречи штетите предизвикани со нив и

в) значително го оптовариле концесионерот во извршувањето на неговите обврски според концесијата до степен да претрпува сериозни загуби, поголеми од загубите што се должат на вообичаениот ризик на работење во конкретниот случај.

Според став 3 од овој член во случаите од ставовите 1 и 2 на овој член, концедентот е должен правично да го надомести концесионерот за дополнителните трошоци предизвикани од продолженото вршење на дејноста под рпоменетите околности. Правичниот надоместок не претставува примена на начелото на заштита на економско-финансиската рамнотежа на договорот од член 38 став (4) на овој закон.

Со ставот 4 од овој член се уредува дека случаите од став 1 на овој член, како и начинот на кој ќе се врши правичното надоместување од став 3 на овој член, вклучувајќи ја иможноста за прилагодување на условите на договорот како замена за надоместокот или друг облик на обесштетување за штетите претрпени од стра на концесионерот, ќе бидат детално предвидени со концесискиот договор.

Според став 5 од овој член одредбите од ставовите 1 и 4 на овој член се применуваат додека траат околностите од став (1) на овој член. По престанокот на наведените околности, концесионерот е должен да постапи согласно со условите на концесијата.

Со ставот 6 од овој член од Законот е утврдено дека ако околностите од ставовите 1 и 2 на овој член се од таква природа што продолжување на вршење на дејноста го чинат невозможно, соодветно се применуваат одредбите за престанокот на договорот.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е утврдено како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 55 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Според ставот 2 на овој член од Уставот, Републиката обезбедува еднаква правна положба на

сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Според членот 56 став 1 од Уставот, сите природни богатства на Републиката, растителниот и животинскиот свет, добрата во општа употреба, како и предметите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се добра од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита.

Во ставот 3 од овој член од Уставот е утврдено дека со закон се уредуваат начинот и условите под кои определени добра од општ интерес за Републиката можат да се отстапат на користење.

Од наведените уставни одредби произлегува дека Уставот го регулира прашањето на третманот на природните богатства, добрата во општа употреба и односите на државата кон овие вредности кои можат да се отстапат на користење на начин и услови утврдени со закон, односно законодавецот има право да го уреди начинот и условите под кои определени добра од општ интерес за Републиката се отстапуваат на користење.

Според тоа, имајќи го предвид утврдениот режим и третман на природните богатства како добра од општ интерес за Републиката, со Законот за концесии се уредуваат начинот, постапката и општите услови за издавање концесии сврзани со добрата од општ интерес за Републиката и вршењето на дејности поврзани со овие добра за кои со посебен закон е предвидено добивање концесија.

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат значењето утврдено во членот 2 од Законот и тоа:

- „концесија“ е акт со кој се отстапуваат на користење добрата од општ интерес за Републиката во смисла на член 4 од овој закон и вршењето на дејностите поврзани со добрата од општ интерес за кои со посебен закон е предвидено издавање на концесија;

- „концедент“ е Република Македонија, општината и градот Скопје согласно со член 6 од овој закон;

- „концесионер“ е правно или физичко лице од член 7 на овој закон на кое, по спроведувањето на постапката за доделување концесија согласно со Дел втори на овој закон и со склучувањето на концесискиот договор, му е доделена концесија;

- „концесиски договор“ е договорот склучен меѓу концедентот и концесионерот во смисла на член 3 став 4 од овој закон;

- „посебен закон“ е закон со кој е уредена областа во која се издава концесија;

- „јавен повик“ е огласот за доставување на понуди за добивање на концесија и тендерската документација од членовите 16 и 17 на овој закон, во смисла на член 16 став 4 на овој закон;

- „концесиски дејности“ се дејностите сврзани со добрата од општ интерес за чие вршење со посебен закон е предвидено доделување концесија;

- „концесии кај јавните услуги“ се концесии кои се издаваат за вршење на дејности кои со закон се определени како јавни услуги и

- „понудувач“ е домашно или странско, правно или физичко лице или конзорциум кое доставило понуда согласно со член 19 став 1 на овој закон.

Во рамките на Законот за концесии Делот ИВ, Посебни одредби за концесиите за јавни услуги во членот 37 е утврдена обврска за концесионерите за секоја концесија за јавни услуги, за соодветно давање на услугата за задоволување на барањата на корисниците, на начин пропишан со овој закон, посебните закони и со прописите донесени врз основа на овие закони, како и согласно со други важечки закони и прописи, јавниот повик и концесискиот договор.

Во наведената глава се сместени и одредбите од Законот кои се оспоруваат со иницијативата. Тргувајќи од анализата на оспорените одредби од членовите 38, 39, 40, 41 и 43 од Законот произлегува дека тие се сместени во делот на законот во кој се предвидени посебни одредби за концесиите за јавни услуги, со кои се утврдени не само начинот, туку и општите услови и критериуми под кои се даваат концесиските услуги, а кои се однесуваат на јавните услуги што не упатува на заклучок дека поради карактерот на овие јавни услуги законодавецот има право и обврска да води грижа за потребите на граѓаните за сигурно, квалитетно и континуирано испорачување на услугата.

Од содржината на наведените оспорени законски одредби произлегува дека, со оглед на тоа што станува збор за јавни услуги, законодавецот води сметка за евентуални технички подобрувања во начинот на давањето на услугите, а со цел подобрување на нивниот квалитет, и во тој случај може да побара од концесионерот да изврши

технички подобрувања во начинот на вршењето на услугите, со тоа што дозволува, односно му овозможува на концесионерот за време на рокот за кој е издадена концесијата, еднострано да ги менува или дополнува условите на концесискиот договор како што е утврдено во оспорениот член 41 од Законот, но при тоа јасно определува дека тие измени и дополнувања можат да се однесуваат само на одредбите со кои се уредуваат техничките услови на услугата. Ова, нормално дека имплицира и соодветно обесштетување на концесионерот од страна на концедентот (Републиката) согласно начелото на заштита на почетната економско-финансиска рамнотежа на договорот во смисла на членот 38 од Законот.

Во однос на тарифите за јавните услуги и можноста концесионерот да стекнува и некои други дополнителни приходи од други извори, освен приходите врз основа на наплаќање на цената на јавната услуга, законодавецот во членовите 38 став 3, 39 и 40, со цел да се обезбеди оптималност на тарифите за јавните услуги кои ги врши концесионерот и поради спецификата на одредени јавни услуги, а се со цел да може да биде заинтересиран концесионерот за вршење на истите континуирано и квалитетно, што е од јавен интерес, е утврдена и можноста тој да остварува и други дополнителни приходи од други извори. Во оваа смисла со став 2 на член 38 од Законот, во јавниот конкурс и со концесискиот договор е предвидена ревизија и адаптација на тарифите.

Тарифите на јавните услуги согласно член 39 од Законот, се утврдуваат во рамките на јавното наддавање за добивање на концесија за вршење на јавните услуги со цел да не постои сомневање во нивното утврдување.

Во случаите кога согласно овој закон ќе дојде до битна промена на околностите под кои е склучен концесискиот договор на штета на концесионерот како резултат на виша сила, закони и други прописи и општи акти или на друг невообичаен и непредвидлив начин, концедентот е должен правично да го надомести концесионерот за дополнителните трошоци предизвикани од продолженото вршење на дејноста под променетите околности. правичниот надоместок не претпоставува примена на начелото на заштита на економско-финансиската рамнотежа на договорот од член 38, став 4 на овој закон, па оттука не се работи за надомест на штета како што е наведено во иницијативата.

По однос на наводите во иницијативата дека концесионерот ја врши дејноста за своја сметка и ризик, според мислењето на Судот, кај концесиите кај јавните услуги се надополнети со ново барање, дека во случај кога концесионерот не е во можност соодветно да ја извршува јавната услуга, тогаш концедентот може да ја стави под принудна управа (секвестар) и тоа само заради карактерот на јавната услуга, што значи дека обезбедувањето на јавната услуга во ниеден момент не може да престане, а што се однесува до наводите дека концесионерите кај јавните услуги се ставаат „де факто“ и „де јуре“ во повластена положба не се основани од причина што самиот карактер на јавната услуга и потребата од нејзино сигурно, континуирано и квалитетно обезбедување ја наметнува потребата да пристапот при склучувањето на концесискиот договор за јавна услуга е поинаков од оној кај концесискиот договор кај јавните добра и оттука да се темели на почетната финансиска рамнотежа, поради што Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби од законот со Уставот.

6. По однос на наводите во иницијативата дека со оспорениот член 31 став 3 од Законот се девалвирал Законот за облигационите односи, односно дека одредени прашања различно биле регулирани во Законот за облигационите односи и во Законот за концесија, Судот утврди дека согласно членот 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот, а не и за меѓусебната согласност на законите, па оттука согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија иницијативата по однос на оспорениот член 31 став 3 од Законот, Судот ја отфрли поради тоа што не е надлежен да одлучува за наведеното прашање.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.26/2006)

49.

У.бр.63/2006

- Право на жалба против решение за престанок на договорот за вработување поради отворање на стечајна постапка над стечајниот должник (работодавач)
(поведување и неповедување на постапка)

- *Right to an appeal against a resolution for termination of employment contract owing to the opening of a bankruptcy procedure against the bankruptcy debtor (employer)
(initiation and non-initiation of a procedure)*

- Од содржината на оспорената одредба од член 36 став 4 од Законот за стечај произлегува дека стечајниот управник нема право на жалба против решението со кое се разрешува, од причина што судот (стечајниот судија) не одлучува за главната работа на стечајната постапка во прв степен за која неминовно се предвидува право на жалба на одлука на првостепениот суд, туку во конкретниот случај станува збор за решение со кое се разрешува стечајниот управник поради причините утврдени во членот 36 од Законот од страна на стечајниот судија како контролор на работата на стечајниот управник, што не ја прави оспорената одредба спротивна на Уставот. Жалба против решение со кое се констатира дека договорот за вработување престанал со отворање на стечајна постапка над стечајниот должник (работодавач) би била безпредметна поради непостоење на околности за жалба (договорот за вработување престанал со отворање на стечајната постапка). Воедно со отворање на стечајната постапка се раскинуваат и договорите за вработување на органите на управување на стечајниот должник, и стечајниот должник го губи правниот субјективитет (се гасне неговата сметка и се брише од трговскиот регистер), поради што оспорената одредба од Законот не е во спротивност со Уставот.

- From the content of the challenged provision in Article 36 paragraph 4 of the Law on Bankruptcy, it arises that the bankruptcy administrator has no right to an appeal against the resolution discharging him, for a reason that the court (the bankruptcy judge) does not decide on the principal matter of the bankruptcy procedure in the first instance for which it is undoubtedly envisaged a right to an appeal against a decision of the first instance court, but in this concrete case it concerns a resolution discharging the bankruptcy administrator owing to the reasons defined in Article 36 of the Law by the bankruptcy judge as a supervisor of the work of the bankruptcy administrator, which does not make the challenged provision in contradiction with the Constitution.

An appeal against a resolution finding that the employment contract terminated with the opening of a bankruptcy procedure against the bankruptcy debtor (employer) would be pointless owing to the lack of circumstances for an appeal (the employment contract terminated with the opening of the bankruptcy procedure). Concomitantly, by opening the bankruptcy procedure the employment contracts of the managing bodies of the bankruptcy debtor are cancelled, and the bankruptcy debtor loses its legal subjectivity (its account is terminated and erased from the trade registry), as a result of which the challenged provision of the Law is not in disagreement with the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 20 став 4 точка 4 и став 5 алинеја 3, член 21 точка 1, член 24 став 1 алинеја 4, член 25 став 1 алинеја 4 и член 30 став 1 точка 5 од Законот за стечај („Службен весник на Република Македонија“ бр.34/2006 и 126/2006).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 36 став 4 и на член 166 став 2 во делот: „против ова решение не е дозволена жалба“ од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот за стечај означени во точките 1 и 2 од ова решение.

4. Според подносителот на иницијативата оспорените одредби од Законот не биле во согласност со одредбите на член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4, членовите 13 став 1, 14 став 1, 23, 32 став 1 и 2, 51, 54 став 1, 98 став 1 и 2 и членот 112 став 3 од Уставот на Република Македонија.

Тргувајќи од содржината на наведените уставни одредби, а имајќи ги предвид и содржините на оспорените законски одредби, според кои осудуваноста за кривични дела што го правеле некогаш неподобен за стечаен управник биле ограничувачки фактор лицето да врши функција на стечаен управник, по сила на самиот закон, а не како последица од конкретна казна (забрана) што ја изрекол судот со правосилна судска одлука. Со таквото ограничување, подносителот на иницијативата смета дека се повредува уставниот принцип на претпоставена невиност и принципот на законитост во казнувањето и се ограничувало правото на работа и учество во вршење на јавна функција.

Имено, правните последици од осудата не можеле да настапуват автоматски по сила на законот, како што било предвидено во оспорените законски одредби, туку тоа можело да се прави само со правосилна судска одлука. А дека тоа било така, произлегувало и од Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија, У.бр.210/2001 од 6 февруари 2002 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.16/2002) со која е укинат член 101 став 2, во делот: „и настапуваат по сила на законот со кој се предвидени“ од Кривичниот законик.

Покрај тоа, оспорените одредби се повикувале на кривични дела што осудуваниот го правеле неподобен за стечаен управник, кои во постојаниот Кривичен законик ги немале, односно попримиле сосема друга содржина и форма, така што оспорените одредби биле практично неприменливи и по тој основ.

Со оспорените одредби на член 24 став 1 алинеја 4 и на член 25 став 1 алинеја 4 од Законот за стечај се барало од лицето да достави и доказ дека не е осудувано за кривични дела што го прават неподобно за стечаен управник или доказ дека престанале правните последици од таквата осуда.

Меѓутоа, во член 106 став 5 од Кривичниот законик било предвидено дека никој нема право да бара од граѓаните да поднесуваат докази за својата осудуваност или неосудуваност.

Со одредбите од член 36 став 4 и член 166 став 2 од Законот, подносителот на иницијативата смета дека се повредува членот 8 став 1 алинеја 3, Амандманот XXI на Уставот на Република Македонија и членот 51 од Уставот.

Имено, од изнесените уставни одредби не произлегувало правото на законодавецот дека со закон можело да го исклучи правото на жалба против поединечни правни акти донесени во прв степен.

Поради изнесеното, подносителот на иницијативата бара, Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на наведените оспорени одредби од Законот.

5. Судот на седницата утврди дека според член 20 став 4 точка 4 од Законот за стечај лиценца за вршење работа на стечаен управник може да добие физичко лице - трговец поединец, ако ги исполнува меѓу другото и условот:

- да не е осудуван за кривични дела што го прават неподобен за стечаен управник. Доколку физичкото лице - трговец поединец е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник, лиценца за вршење на стечаен управник може да добие по престанувањето на правните последици од осудата.

Според оспорениот член 20 став 5 алинеја 3 од Законот, лиценца за вршење работи на стечаен управник може да добие друштвото ако ги исполни меѓу другото и следниот услов:

- друштвото да не е осудувано за кривични дела што го прават неподобно за стечаен управник. Доколку друштвото е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник,

лиценца за вршење на стечаен управник може да добие по престанувањето на правните последици од осудата.

Според оспорениот член 21 точка 1 од Законот, друштво, односно физичко лице не може да стекне лиценца за вршење на работи од стечаен управник ако е осудено за кривично дело кое го прави неподобно за стечаен управник додека трае забраната утврдена со одлука на судот.

Според оспорениот член 24 став 1 алинеја 4 од Законот, министерот за економија ќе му издаде лиценца за овластен стечаен управник на лицето кое ќе достави:

- доказ дека не е осудувано за кривични дела што го прават неподобно за стечаен управник. Доколку лицето е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник, министерот за економија ќе издаде лиценца за овластен стечаен управник кога лицето ќе достави доказ дека престанале правните последици од осудата.

Според оспорениот член 25 став 1 алинеја 4 од Законот, министерот за економија ќе му издаде лиценца на друштвото стечаен управник кое ќе поднесе барање и ќе достави меѓу другото и:

- доказ дека друштвото не е осудено за кривични дела што го прават неподобно за стечаен управник. Доколку друштвото е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник, министерот за економија ќе издаде лиценца на друштвото, кога друштвото ќе достави доказ дека престанале правните последици од осудата.

Во членот 30 став 1 точка 5 од Законот е утврдено дека министерот за економија со решение ја одзема лиценцата за работа на друштвото стечаен управник, ако:

друштвото стечајниот управник е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник се додека траат правните последици од пресудата.

Според оспорениот член 36 став 4 од Законот, стечајниот управник нема право на жалба против решението со кое се разрешува.

Според оспорениот член 166 став 2 од Законот, Стечајниот управник донесува решение со кое констатира дека договорот за вработување на работникот престанал. Против ова решение не е дозволена жалба.

6. Според член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука, а според член 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдени со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Согласно член 23 од Уставот секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Со член 32 став 1 од Уставот се уредува дека секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност, а според став 2 на овој член од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Согласно член 98 став 1 од Уставот, судската власт ја вршат судовите, а според став 2 од овој член на Уставот, судовите се самостојни и независни и судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

а) Уставниот суд на Република Македонија се произнел по однос на предметното прашање и со Одлука У.бр.235/2001 од 6 март 2002 година го укинал членот 20 став 2 точка 3 од Законот за стечај („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/1997 и 53/2000).

Во образложението на одлуката меѓу другото стои: „Осудуваноста на граѓанинот за одделни кривични дела е ограничувачки фактор лицето да врши функција на стечаен управник, по сила на самиот закон, а не како последица од конкретна казна (забрана) што ја изрекол судот со правосилна судска одлука, според мислењето на Судот, со таквото ограничување се повредува уставниот принцип на претпоставена невиност и принципот на законитост во казнувањето и се ограничува правото на работа и учество во вршење на јавна функција“.

Новиот Закон за стечај е донесен на 14 март 2006 година, а влегол во сила на 28 март 2006 година. Со денот на влегување во сила на овој закон престанал да важи Законот за стечај („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/1997, 53/2000, 37/2002 и 17/2004). Меѓутоа, истата содржина од укинатата одредба е пренесена и во новиот Закон за стечај во сега оспорените одредби од членот 20 став 4 точка 4 и став 5 алинеја 3 и член 21 точка 1, со тоа што членот 20 став 4 точка 4 содржи дополнителна содржина која гласи: „Доколку физичкото лице - трговец поединец е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник, лиценца за вршење на стечаен управник може да добие по престанувањето на правните последици од осудата, а членот 21 точка 1 дополнително содржи: „додека трае забраната утврдена со одлука на судот“.

Тргувајќи од наведеното, а имајќи ја предвид содржината на оспорените одредби на член 20 став 4 точка 4 и став 5 алинеја 3 и член 21 точка 1 од Законот, според кои осудуваноста на физичкото лице, односно правното лице за одделни кривични дела е ограничувачки фактор лицето да врши функција на стечаен управник, по сила на самиот закон, а не како последица од конкретна казна (забрана) што ја изрекол судот со правосилна судска одлука, според мислењето на Судот, со таквото ограничување се повредува уставниот принцип на претпоставена невиност и принципот на законитост во казнувањето и се ограничува правото на работа и учество во вршење на јавна функција. Имено, правните последици од осудата не можат да настапуваат автоматски по сила на законот, туку дека тоа може да се прави само со правосилна судска одлука, односно дека казнено-правниот однос се исцрпува на релацијата на казнивото дело и судски изречена казна за неговиот сторител и дека натамошни последици од неговото извршување односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изрично утврдено со Уставот. Покрај тоа, оспорените одредби се повикуваат на кривични дела што

осудуваниот го правеле неподоебен за стечаен управник, кои во постојниот Кривичен законик ги нема, односно попримиле друга содржина и форма, така што одредбите практично се неприменливи и по тој основ.

Со оглед на тоа што станува збор за нов закон, а имајќи го предвид фактот дека укинатата одредба од членот 20 став 2 точка 3 од Законот за стечај кој престанал да важи со донесувањето на новиот закон (28 март 2006 година), е вградена и во новиот закон кој е во важност, Судот утврди дека и во случајов се исполнети условите за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 20 став 4 точка 4 и став 5 алинеја 3 и членот 21 точка 1 од Законот.

б) Што се однесува до оспорените членови 24 став 1 алинеја 4 и 25 став 1 алинеја 4 од Законот дека министерот за економија ќе им издаде лиценца за овластен стечаен управник на лицето односно друштвото стечаен управник кои ќе достават, меѓу другите документи и доказ дека лицето/друштвото не е осудено за кривични дела што го прават неподобно за стечаен управник. Доколку лицето/друштвото е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник, министерот за економија ќе издаде лиценца за овластен стечаен управник, односно лиценца на друштвото, кога лицето/друштвото ќе достави доказ дека престанале правните последици од осудата, Судот утврди дека со одредбите од општиот дел од Кривичниот законик („Службен весник на Република Македонија“ бр.37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003, 19/2004 и 81/2005), е уредено прашањето на казнената евиденција. Според членот 106 став 1 казнената евиденција ја води првостепениот суд надлежен според местото на раѓање на осудениот. Според ставот 2 на истиот член, за лицата родени во странство или за оние чие место на раѓање е непознато како и за правните лица казнената евиденција ја води судот определен со закон.

Со одредбите од ставовите 3 и 4 од овој член од Кривичниот законик е пропишан ограничен круг на овластени субјекти на кои можат да им се направат достапни податоците од казнената евиденција. Имено, овие податоци можат да му се дадат на судот и на јавното обвинителство во врска со кривичната постапка што се води против порано осудениот и на надлежните органи што учествуваат во постапката за давање амнестија и помилување. Податоците од казнената евиденција можат на образложено барање да им се дадат на државните органи, правни или физички лица ако уште траат определени правни последици од осудата или казни што се состојат

во забрани или ако за тоа постои оправдан интерес заснован врз закон.

Согласно ставот 5 на овој член од Законот, никој нема право да бара од граѓаните да поднесуваат докази за својата осудуваност или неосудуваност, а според ставот 6 на граѓаните по нивно барање, може да им се дадат податоци за нивната осудуваност или неосудуваност само ако овие податоци им се потребни заради остварувањето на нивните права во странство.

Врз основа на изнесените законски одредби произлегува дека никој нема право да бара од граѓаните да поднесуваат докази за својата осудуваност или неосудуваност.

Тргувајќи од содржината на оспорените одредби од членовите 24 став 1 алинеја 4 и 25 став 1 алинеја 4 од Законот за стечај, произлегува дека со нив за да се добие лиценца за овластен стечаен управник како на физичко лице така и на правно лице, потребно е да се достави доказ како посебен услов за добивање на лиценца за стечаен управник. Овој посебен услов се однесува на доставување на доказ дека лицето, односно друштвото не е осудено за кривично дело што го прават неподобно за стечаен управник, а доколку лицето/друштвото се осудени за такво кривично дело, тогаш министерот за економија ќе издаде лиценца за овластен стечаен управник, лиценца на друштвото, кога лицето и друштвото ќе достават доказ дека престанале правните последици од осудата.

По однос на член 24 став 1 алинеја 4 Судот смета дека согласно член 11 став 1 од Уставот, физичкиот и моралниот интегритет на човекот се неприкосновени.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска пресуда.

Согласно член 25 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Според член 33 став 1 точка 3 од Кривичниот законик, забраната за вршење професија, дејност или должност е предвидена како вид на казна.

Според член 106 став 5 од истиот законик, никој нема право да бара од граѓаните да поднесуваат докази за нивната осудуваност или неосудуваност.

Тргувајќи од содржината на член 11 став 1 и член 25 од Уставот, Судот оцени дека истите ја истакнуваат вредноста и неприкосновеноста на човечката личност како основа и смисла на гарантирањето на човековите права. Човечкото достоинство, во таа смисла, не е само едно од субјективните човекови права што изречно се препознава во член 25 од Уставот, туку и темелна вредност на демократското општество што ужива универзална заштита.

Почитувањето на моралниот интегритет и достоинството на граѓанинот во себе ја инкорпорира и улогата на државата која треба да гарантира заштита на интегритетот и достоинството на начин со кој ќе обезбеди заштита во случај кога овие вредности се загрозени од друг, но и со избегнување на поединецот да му се наметнуваат правни обврски кои во конкретниот случај во постапка на регистрација можат службено да се проверат.

Во тој контекст одредбата од член 106 став 5 од Кривичниот законик со која се забранува од граѓаните да се бараат докази за нивната осудуваност или неосудуваност е јасен израз на овој втор аспект на заштита на човековото достоинство, како што тоа е општо прифатениот принцип на забрана за самообвинување на осомничениот во казненото право, кој што е изграден подеднакво врз презумпцијата на невиност и заштитата на достоинството на поединецот.

Во конкретниот случај барањето од физичкото лице (член 24 став 1 алинеја 4) да достави докз дека не е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник, иако овој доказ не се бара да се достави во кривичноправен контекст, односно нема самообвинувачки квалитет, обврската за неговото доставување има ефект врз однесувањето на поединецот, што е проблематично како од аспект на заштита на човековото достоинство, така и од аспект на презумпцијата на невиност на која се надворзува забраната од лицето да се бара доказ за осудуваност, односно неосудуваност.

Исто така, и по однос на членот 25 став 1 алинеја 4 од Законот, Судот смета дека обврската на друштвата, да достават доказ дека друштвото не е осудено..., не е во согласност со наведените уставни принципи, што од друга страна пак значи дека

обврската за доставување на таков доказ не треба да постои како услов за добивање лиценца за стечаен управник и за друштвото.

Поради наведените причини, Судот утврди дека оспорените одредби од член 24 став 1 алинеја 4 и член 25 став 1 алинеја 4 од Законот можат да се доведат под сомнение по однос на нивната согласност со Уставот.

По однос на членот 30 став 1 точка 5 од Законот, според кој министерот за економија со решение ја одзема лиценцата за работа на друштвото стечаен управник ако друштвото е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник се додека траат правните последици од пресудата, исто така, Судот смета дека поради горенаведените аргументи и за оваа оспорена одредба од Законот може да се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот.

в) Со иницијативата се оспоруваат и членот 36 став 4 и членот 166 став 2 од Законот.

Според член 15 од Уставот, а на кој се повикува подносителот на иницијативата се гарантира правото на жалба против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред суд, управен орган или организација или друга институција што врши јавно овластување.

Според Амандман XXI со кој е заменет член 15 од Уставот, се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд.

Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и други орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Од анализата на уставната одредба од член 15 од Уставот произлегува дека со него се гарантирало правото на жалба против поединечни правни акти донесени од страна на суд во прв степен и против поединечните правни акти донесени од управен орган или организација или други институции што вршат јавни овластувања.

Со Амандман XXI со кој е заменет член 15 од Уставот, гаранцијата на правото на жалба се однесува само на одлука

донесена во прв степен пред суд, а правото на жалба против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа на определен начин е релативизирано, односно не е веќе уставна гаранција како што тоа беше порано, туку тоа е препуштено да се уреди со закон.

Со Законот за стечај се уредуваат целите и условите за отворање на стечајната постапка, органите на стечајната постапка, управувањето и расплагањето со имотот што влегува во стечајната маса, намирувањето на побарувањата на доверителите во стечајната постапка, правните последици од отворањето на стечајната постапка, планот за реорганизација, личното управување, ослободувањето од другите обврски, посебните видови стечајни постапки за поединци со статус на трговец, стечајни постапки со странски елемент и други прашања во врска со стечајот.

Во членот 2 од Законот е утврдено значењето на употребените поими. Така, во точката 66 на овој член од Законот е утврдено дека „стечајна постапка“ е колективна постапка што ја води надлежниот суд за реорганизација или за ликвидација на должникот, а во точката 67 од истиот член од Законот е утврдено дека „Стечаен управник“ е лице кое е овластено во стечајната постапка да ја води реорганизацијата или ликвидацијата на должникот.

Стечајната постапка е уредена во „Главата Прва“ на Законот. Така, според членот 6 став 1 од Законот во стечајната постапка месно надлежен е судот на чие подрачје се наоѓа седиштето на должникот. Еднаш заснована месна надлежност на судот, од денот на поднесувањето на предлогот за отворање стечајна постапка, не може да се измени без оглед на околностите на случајот.

Во ставот 2 од овој член од Законот е утврдено дека судот кој донел решение за отворање на стечајната постапка е исклучиво надлежен за решавање по тужбите за утврдување на оспорените побарувања кои настанале по отворањето на стечајната постапка. Судот пред кој се водат постапките е должен по барање на судот кој што донел решение за отворање на стечајна постапка, без одлагање да го достави предметот со сите списи.

Тргувајќи од содржината на членот 6 од Законот произлегува дека стечајната постапка претставува судска постапка и месно надлежен е судот на чие подрачје се наоѓа седиштето на должникот.

Членот 7 од Законот утврдува дека на стечајната постапка соодветно се применуваат одредбите од Законот за парничната постапка, ако со овој закон поинаку не е определено.

Во членот 8 од Законот се утврдени начелата на стечајната постапка, меѓу другото, дека стечајната постапка се поведува по предлог (став 1), дека стечајната постапка е итна (став 2) Судот може да ги донесува одлуките и без усна расправа (став 3), како и други начела специфични за стечајната постапка.

Според член 11 став 1 од Законот одлуките во стечајната постапка се донесуваат во форма на решение и заклучок.

Според ставот 2 од овој член од Законот, со заклучокот се издава налог на службено лице или на орган на стечајната постапка за вршење одделни дејствија, а за сите други случаи судот одлучува со решение, ако со овој закон поинаку не е определено.

Имајќи предвид дека според членот 7 од Законот на стечајната постапка соодветно се применуваат одредбите од Законот за парничната постапка, во членот 368 став 2 од Законот за парничната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.79/2005) е утврдено дека ако овој закон изрично определува дека посебна жалба не е дозволена, решението на првостепениот суд може да се побива само во жалбата против конечната одлука.

Стечајниот управник е орган на стечајната постапка кој се именува со решение на стечајниот судија, по предлог на доверител или самиот должник.

Односот помеѓу доверителите и стечајниот управник се темели на доверба, а доколку доверителите немаат доверба во стечајниот управник или ја изгубиле во текот на постапката од било кои причини, тие може да се сложат тој да не ги застапува нивните интереси, и согласно членот 36 став 1 од Законот имаат можност да бараат од стечајниот судијата да го разреши стечајниот управник. Согласно членот 32 од Законот, стечајниот судија е должен во рок од три дена наместо разрешениот да именува нов стечаен управник, а тоа што според оспорениот став 4 на членот 36 од Законот, против решението за разрешување стечајниот управник нема право на жалба, се оправдува со фактот да не би се одолговлекувала

постапката што би било директно во спротивност со начелото за итност на постапката и интересите на доверителите.

Покрај тоа што стечајната постапка се води по општите правила на парничната постапка таа е постапка суи генерис и наместо со тужба се поведува со предлог на доверител или самиот должник. Во конкретниов случај помеѓу стечајниот управник како орган на постапката и доверителите нема контрадикторност на интересите туку тие се идентични, стечајниот управник е застапник на интересите на доверителите и нема место за жалба против решението за негово разрешување. Исто така, не е предвидено правото на жалба и против решението за разрешување на член на одборот на доверителите кој исто така е орган на стечајната постапка.

Според тоа, поаѓајќи од содржината на оспорената одредба од член 36 став 4 од Законот за стечај, дека стечајниот управник нема право на жалба против решението со кое се разрешува, исто така, Судот утврди дека со наведеното решение судот (стечајниот судија) не одлучува за главната работа на стечајната постапка во прв степен за која неминовно се предвидува право на жалба на одлука на првостепениот суд, туку во конкретниот случај станува збор за решение со кое се разрешува стечајниот управник поради причините утврдени во членот 36 од Законот од страна на стечајниот судија како контролор на работата на стечајниот управник.

г) Што се однесува до оспорениот член 166 став 2 од Законот, Судот оцени дека Законот за стечај е усогласен со Законот за работните односи кој предвидува дека работен однос се заснова и престанува со договор за вработување. Како еден од условите за престанок на договорот за вработување, во Законот за работните односи се предвидени стечај или ликвидација на работодавачот. Ваквото решение од Законот за работните односи е преземено и во Законот за стечај. При донесување на решението со кое се констатира дека договорот за вработување престанал, стечајниот управник не донесува поинакво решение од договорот за вработување туку, како што и самиот подносител на иницијативата наведува, тој само констатира состојба која е настаната како последица на престанок на договорот за вработување и тоа решение е од исклучиво деклараторен карактер. Тоа повеќе му служи на вработениот како доказ за остварување на своите права во случај на невработеност, бидејќи во Агенцијата за вработување поранешните вработени кај стечајниот должник презентираат решение со кое се констатира престанок на договорот за вработување.

Во овој контекст, жалба против решение со кое се констатира дека договорот за вработување престанал со отворање на стечајна постапка над стечајниот должник (работодавач) би била беспредметна поради непостоење на околности за жалба (договорот за вработување престанал со отворање на стечајната постапка). Воедно со отворање на стечајната постапка се раскинуваат и договорите за вработување на органите на управување на стечајниот должник, и стечајниот должник го губи правниот субјективитет (се гасне неговата сметка и се брише од трговскиот регистер). При ваква состојба се поставува прашање кому ќе биде упатена жалбата, кој ќе решава по неа кога и кој ќе го спроведе решението по жалба кога веќе е престаната функцијата на органите на управување.

Имено, прашањето на престанувањето на договорот за вработување на работникот иако во формална смисла е одлука на стечајниот управник (дека го носи наведеното решение) меѓутоа, стечајниот управник само констатира една состојба која е уредена во ставот 1 на членот 166 од Законот според кој со денот на отварањето на стечајната постапка договорите за вработување склучени меѓу работникот и работодавецот - должник престануваат.

Оттука, имајќи го во предвид наведеното, како и правната теорија по однос на поединечните правни акти кои во суштина може да се јават како поединечни управни акти или поединечни судски акти, како и фактот што според Амандман ԸԸИ кој е предвиден во делот на одредбите од Уставот кој се однесува на основни слободи и права на човекот и граѓанинот, правото на жалба е препуштено да биде уредено со закон, (како што впрочем е во случајов со оспорените одредби од Законот), Судот утврди дека наводите во иницијативата дека оспорените членови 36 став 4 и 166 став 2 од Законот за стечај не биле во согласност со членот 8 и Амандманот ԸԸИ, не се основани.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. Решението под точка 1 во однос на членот 21 точка 1 е донесено со мнозинство гласови. У.бр.63/2006

50.

У.бр.63/2006

- Правна последица од осуда предвидена во Законот за стечај

Доставување доказ за неосудуваност и услов за добивање лиценца за стецаен управник и за друштвото

- Legal consequence from a conviction envisaged in the Law on Bankruptcy

Provision of a proof for non-criminal record and a condition to obtain a license for a bankruptcy administrator and for the company

- Со оспорените одредби од член 20 став 4 точка 4 и став 5 алинеја 3, член 21 точка 1, како и членот 30 став 1 точка 5 од Законот за стечај се повредува уставниот принцип на претпоставена невиност и принципот на законитост во казнувањето и се ограничува правото на работа и учество во врешње на јавна функција.

Барањето од физичкото лице (член 24 став 1 алинеја 4) да достави доказ дека не е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стецаен управник, иако овој доказ не се бара да се достави во кривичноправен контекст, односно нема самообвинувачки квалитет, обврската за неговото доставување има ефект врз однесувањето на поединецот, што е проблематично како од аспект на заштита на човековото достоинство, така и од аспект на презумцијата на невиност на која се надворзува забраната од лицето да се бара доказ за осудуваност, односно неосудуваност.

Исто така, и по однос на членот 25 став 1 алинеја 4 од Законот, Судот смета дека обврската на друштвата, да достават доказ дека друштвото не е осудено, не е во согласност со наведените уставни принципи, што од друга страна пак значи дека обврската за доставување на таков доказ не треба да постои како услов за

добивање лиценца за стечаен управник и за друштвото.

- The challenged provisions of Article 20 paragraph 4 item 4 and paragraph 5 line 3, Article 21 item 1, as well as Article 30 paragraph 1 item 5 of the Law on Bankruptcy violate the constitutional principle of presumed innocence and the principle of legality in punishment and limit the right to work and participation in the performance of a public office.

The requirement the natural person (Article 24 paragraph 1 line 4) to provide a proof that he has not been sentenced for a criminal offence that makes him unsuitable for a bankruptcy administrator, although it is not required in criminal-legal context, that is, does not have a self-accusing quality, has an effect on the conduct of the individual, which is problematic both from the aspect of the protection of human dignity and from the aspect of presumption of innocence which is brought in line with the prohibition to require a proof from a person for existence i.e. nonexistence of previous conviction.

Also, in view of Article 25 paragraph 1 line 4 of the Law, the Court finds that the obligation for the companies to provide a proof that the company has not been sentenced, is not in agreement with the noted constitutional principles, which on the other hand means that the requirement for submittal of such proof should not exist as a condition for obtaining a license for a bankruptcy administrator or for the company.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 декември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 20 став 4 точка 4 и став 5 алинеја 3, член 21 точка 1, член 24 став 1 алинеја 4, член 25 став 1 алинеја 4 и член 30 став 1 точка 5 од Законот за стечај („Службен весник на Република Македонија“ бр.34/2006 и 126/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијативата поднесена од Стамен Филипов од Скопје, со Решение У.бр.63/2006 од 26 септември 2007 година, поведе постапка за оценување на уставноста на член 20 став 4 точка 4 и став 5 алинеја 3, член 21 точка 1, член 24 став 1 алинеја 4, член 25 став 1 алинеја 4 и член 30 став 1 точка 5 од Законот за стечај („Службен весник на Република Македонија“ бр.34/2006 и 126/2006).

4. Судот на седницата утврди дека според член 20 став 4 точка 4 од Законот за стечај лиценца за вршење работа на стечаен управник може да добие физичко лице - трговец поединец, ако ги исполнува меѓу другото и условот:

- да не е осудуван за кривични дела што го прават неподобен за стечаен управник. Доколку физичкото лице - трговец поединец е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник, лиценца за вршење на стечаен управник може да добие по престанувањето на правните последици од осудата.

Според оспорениот член 20 став 5 алинеја 3 од Законот, лиценца за вршење работи на стечаен управник може да добие друштвото ако ги исполни меѓу другото и следниот услов:

- друштвото да не е осудувано за кривични дела што го прават неподобно за стечаен управник. Доколку друштвото е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник, лиценца за вршење на стечаен управник може да добие по престанувањето на правните последици од осудата.

Според оспорениот член 21 точка 1 од Законот, друштво, односно физичко лице не може да стекне лиценца за вршење на работи од стечаен управник ако е осудено за кривично дело кое го прави неподобно за стечаен управник додека трае забраната утврдена со одлука на судот.

Според оспорениот член 24 став 1 алинеја 4 од Законот, министерот за економија ќе му издаде лиценца за овластен стечаен управник на лицето кое ќе достави:

- доказ дека не е осудувано за кривични дела што го прават неподобно за стечаен управник. Доколку лицето е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник, министерот за економија ќе издаде лиценца за овластен стечаен управник кога лицето ќе достави докз дека престанале правните последици од осудата.

Според оспорениот член 25 став 1 алинеја 4 од Законот, министерот за економија ќе му издаде лиценца на друштвото стечаен управник кое ќе поднесе барање и ќе достави меѓу другото и:

- доказ дека друштвото не е осудено за кривични дела што го прават неподобно за стечаен управник. Доколку друштвото е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник, министерот за економија ќе издаде лиценца на друштвото, кога друштвото ќе достави доказ дека престанале правните последици од осудата.

Во членот 30 став 1 точка 5 од Законот е утврдено дека министерот за економија со решение ја одзема лиценцата за работа на друштвото стечаен управник, ако друштвото стечајниот управник е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник се додека траат правните последици од осудата.

5. Според член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука, а според член 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдени со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Согласно член 23 од Уставот секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Согласно член 98 став 1 од Уставот, судската власт ја вршат судовите, а според став 2 од овој член на Уставот, судовите се самостојни и независни и судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

а) Уставниот суд на Република Македонија се произнел по однос на предметното прашање и со Одлука У.бр.235/2001 од 6 март 2002 година го укинал членот 20 став 2 точка 3 од Законот за стечај („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/1997 и 53/2000).

Во образложението на одлуката меѓу другото стои: „Осудуваноста на граѓанинот за одделни кривични дела е ограничувачки фактор лицето да врши функција на стечаен управник, по сила на самиот закон, а не како последица од конкретна казна (забрана) што ја изрекол судот со правосилна судска одлука, според мислењето на Судот, со таквото ограничување се повредува уставниот принцип на претпоставена невиност и принципот на законитост во казнувањето и се ограничува правото на работа и учество во вршење на јавна функција“.

Новиот Закон за стечај е донесен на 14 март 2006 година, а влегол во сила на 28 март 2006 година. Со денот на влегување во сила на овој закон престанал да важи Законот за стечај („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/1997, 53/2000, 37/2002 и 17/2004). Меѓутоа, истата содржина од укинатата одредба е пренесена и во новиот Закон за стечај во сега оспорените одредби од членот 20 став 4 точка 4 и став 5 алинеја 3 и член 21 точка 1, со тоа што членот 20 став 4 точка 4 содржи дополнителна содржина која гласи: „Доколку физичкото лице - трговец поединец е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник, лиценца за вршење на стечаен управник може да добие по престанувањето на правните последици од осудата, а членот 21 точка 1 дополнително содржи: „додека трае забраната утврдена со одлука на судот“.

Тргувајќи од наведеното, а имајќи ја предвид содржината на оспорените одредби на член 20 став 4 точка 4 и став 5 алинеја 3 и член 21 точка 1 од Законот, според кои осудуваноста на физичкото лице, односно правното лице за одделни кривични дела е ограничувачки фактор лицето да врши функција на стечаен управник,

по сила на самиот закон, а не како последица од конкретна казна (забрана) што ја изрекол судот со правосилна судска одлука, според мислењето на Судот, со таквото ограничување се повредува уставниот принцип на претпоставена невиност и принципот на законитост во казнувањето и се ограничува правото на работа и учество во вршење на јавна функција. Имено, ограничувањето или губењето на правата не може да се пропишува како правна последица од осудата што настапува автоматски по сила на законот, туку дека тоа може да се прави само со правосилна судска одлука, односно дека казнено-правниот однос се исцрпува на релацијата на казнивото дело и судски изречена казна за неговиот сторител и дека натамошни последици од неговото извршување односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изрично утврдено со Уставот. Покрај тоа, оспорените одредби се повикуваат на кривични дела што осудуваниот го правеле неподобен за стечаен управник, кои во постојниот Кривичен законик ги нема, односно попримиле друга содржина и форма, така што одредбите практично се неприменливи и по тој основ.

Со оглед на тоа што станува збор за нов закон, а имајќи го предвид фактот дека укинатата одредба од членот 20 став 2 точка 3 од Законот за стечај кој престанал да важи со донесувањето на новиот закон (28 март 2006 година), е вградена и во новиот закон кој е во важност, Судот утврди дека и во случајов членот 20 став 4 точка 4 и став 5 алинеја 3 и членот 21 точка 1 од Законот не се во согласност со Уставот.

б) Што се однесува до оспорените членови 24 став 1 алинеја 4 и 25 став 1 алинеја 4 од Законот дека министерот за економија ќе им издаде лиценца за овластен стечаен управник на лицето односно друштвото стечаен управник кои ќе достават, меѓу другите документи и доказ дека лицето/друштвото не е осудено за кривични дела што го прават неподобно за стечаен управник. Доколку лицето/друштвото е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник, министерот за економија ќе издаде лиценца за овластен стечаен управник, односно лиценца на друштвото, кога лицето/друштвото ќе достави доказ дека престанале правните последици од осудата, Судот утврди дека со одредбите од општиот дел од Кривичниот законик („Службен весник на Република Македонија“ бр.37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003, 19/2004 и 81/2005), е уредено прашањето на казнената евиденција. Според членот 106 став 1 казнената евиденција ја води првостепениот суд надлежен

според местото на раѓање на осудениот. Според ставот 2 на истиот член, за лицата родени во странство или за оние чие место на раѓање е непознато како и за правните лица казнената евиденција ја води судот определен со закон.

Со одредбите од ставовите 3 и 4 од овој член од Кривичниот законик е пропишан ограничен круг на овластени субјекти на кои можат да им се направат достапни податоците од казнената евиденција. Имено, овие податоци можат да му се дадат на судот и на јавното обвинителство во врска со кривичната постапка што се води против порано осудениот и на надлежните органи што учествуваат во постапката за давање амнестија и помилување. Податоците од казнената евиденција можат на образложено барање да им се дадат на државните органи, правни или физички лица ако уште траат определени правни последици од осудата или казни што се состојат во забрани или ако за тоа постои оправдан интерес заснован врз закон.

Согласно ставот 5 на овој член од Законот, никој нема право да бара од граѓаните да поднесуваат докази за својата осудуваност или неосудуваност, а според ставот 6 на граѓаните по нивно барање, може да им се дадат податоци за нивната осудуваност или неосудуваност само ако овие податоци им се потребни заради остварувањето на нивните права во странство.

Врз основа на изнесените законски одредби произлегува дека никој нема право да бара од граѓаните да поднесуваат докази за својата осудуваност или неосудуваност.

Тргувајќи од содржината на оспорените одредби од членовите 24 став 1 алинеја 4 и 25 став 1 алинеја 4 од Законот за стечај, произлегува дека со нив за да се добие лиценца за овластен стечаен управник како на физичко лице така и на правно лице, потребно е да се достави доказ како посебен услов за добивање на лиценца за стечаен управник. Овој посебен услов се однесува на доставување на доказ дека лицето, односно друштвото не е осудено за кривично дело што го прават неподобно за стечаен управник, а доколку лицето/друштвото се осудени за такво кривично дело, тогаш министерот за економија ќе издаде лиценца за овластен стечаен управник, лиценца на друштвото, кога лицето и друштвото ќе достават доказ дека престанале правните последици од осудата.

По однос на член 24 став 1 алинеја 4 Судот смета дека согласно член 11 став 1 од Уставот, физичкиот и моралниот интегритет на човекот се неприкосновени.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска пресуда.

Согласно член 25 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Според член 33 став 1 точка 3 од Кривичниот законик, забраната за вршење професија, дејност или должност е предвидена како вид на казна.

Според член 106 став 5 од истиот законик, никој нема право да бара од граѓаните да поднесуваат докази за нивната осудуваност или неосудуваност.

Тргувајќи од содржината на член 11 став 1 и член 25 од Уставот, Судот оцени дека истите ја истакнуваат вредноста и неприкосновеноста на човечката личност како основа и смисла на гарантирањето на човековите права. Човечкото достоинство, во таа смисла, не е само едно од субјективните човекови права што изречно се препознава во член 25 од Уставот, туку и темелна вредност на демократското општество што ужива универзална заштита.

Почитувањето на моралниот интегритет и достоинството на граѓанинот во себе ја инкорпорира и улогата на државата која треба да гарантира заштита на интегритетот и достоинството на начин со кој ќе обезбеди заштита во случај кога овие вредности се загрозени од друг, но и со избегнување на поединецот да му се наметнуваат обврски кои во конкретниот случај во постапка на регистрација можат службено да се проверат.

Во тој контекст одредбата од член 106 став 5 од Кривичниот законик со која се забранува од граѓаните да се бараат докази за нивната осудуваност или неосудуваност е јасен израз на овој втор аспект на заштита на човековото достоинство, како што тоа е општо прифатениот принцип на забрана за самообвинување на осомничениот во казненото право, кој што е изграден подеднакво врз

презумпцијата на невиност и заштитата на достоинството на поединецот.

Во конкретниот случај барањето од физичкото лице (член 24 став 1 алинеја 4) да достави доказ дека не е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник, иако овој доказ не се бара да се достави во кривичноправен контекст, односно нема самообвинувачки квалитет, обврската за неговото доставување има ефект врз однесувањето на поединецот, што е проблематично како од аспект на заштита на човековото достоинство, така и од аспект на презумпцијата на невиност на која се надворзува забраната од лицето да се бара доказ за осудуваност, односно неосудуваност.

Исто така, и по однос на членот 25 став 1 алинеја 4 од Законот, Судот смета дека обврската на друштвата, да достават доказ дека друштвото не е осудено..., не е во согласност со наведените уставни принципи, што од друга страна пак значи дека обврската за доставување на таков доказ не треба да постои како услов за добивање лиценца за стечаен управник и за друштвото.

Поради наведените причини, Судот утврди дека оспорените одредби од член 24 став 1 алинеја 4 и член 25 став 1 алинеја 4 од Законот не се во согласност со Уставот.

По однос на членот 30 став 1 точка 5 од Законот, според кој министерот за економија со решение ја одзема лиценцата за работа на друштвото стечаен управник ако друштвото е осудено за кривично дело што го прави неподобно за стечаен управник се додека траат правните последици од осудата, исто така, Судот утврди дека поради горенаведените аргументи и оваа оспорена одредба од Законот не е во согласност со Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов, а во однос на член 24 став 1 алинеја 4 одлуката е донесена едногласно. У.бр.63/2006

51.

У.бр.259/2007

- Донесување на посебен план за вршење сеча на шумите

- *Adoption of a special plan for cutting down forests*

- Недонесувањето на посебниот план за вршење сеча на шумите, не може автоматски да повлекува и забрана за вршење сеча на шумите, од едноставна причина што посебниот план се донесува за сечење на шумите и не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека недонесувањето на наведениот план подразбира и слобода за сечење на шуми.

- The failure to adopt the special plan for cutting down forests may not automatically imply prohibition to cut down forests, for a simple reason that the special plan is adopted for cutting down forests and the claim in the initiative that the failure to adopt the noted plan implies freedom to cut down forests may not be sustained.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 22 став 6 од Законот за шумите („Службен весник на Република Македонија“ бр.47/1997, 7/2000, 89/2004 и 54/2007).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите 38 ставовите 6 и 7 и 57 ставовите 2 и 3 од наведениот закон.

3. Бранко Скендерски, претседател на Националната асоцијација на сопственици на приватни шуми - Берово, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точките 1 и 2 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената одредба од член 22 став 6 од Законот била спротивна на Уставот од причина што недонесувањето на планот во законски пропшаниот рок, не можело автоматски да повлекува и забрана на вршење сеча на шумите.

Имено, поради нечија субјективна неактивност, неажурност не можело да не се извршуваат законските утврдени права и обврски - сеча на шумите. Дотолку повеќе, што оспорената законска одредба била во директна спротивност и со одредбата на членот 22 став 5 од истиот Закон, според кој во периодот од истекнувањето на важноста на претходниот посебен план, до донесување на нов посебен план, со шумите се стопанисувало според претходниот посебен план.

Заради тоа, подносителот на иницијативата смета дека со наведената оспорена законска одредба се повредувал член 8 став 1 алинеите 3, 6 и 7, член 30, член 51 и член 55 од Уставот на Република Македонија.

Оспорените ставови 6 и 7 од член 38 од Законот не биле јасни и прецизни, па, како такви во практиката биле и неприменливи, затоа што од нив не можело да се утврди со кој дел на средства за извршување на мерките од ставот 5 на овој член, учествува сопственикот на шумите, а со кој, друг дел од тие средства учествува и Републиката. Поради тоа, подносителот на иницијативата смета дека со оспорените законски ставови на членот 38 од Законот за шумите, се повредувале членовите 8 став 1 алинеите 3 и 6, 30 и 51 од Уставот на Република Македонија.

Со оспорената одредба од член 57 ставовите 2 и 3 од Законот противу уставно им се ограничувало правото на сопственост на физичките лица, како сопственици од своите приватни шуми и со

одобрение за сеча и издадената испратница, да можат да вршат продажба на дрво, без посебно одобрение за продажба. Имено, сопственикот имал право својата ствар да ја држи, целосно да ја користи и да располага со неа по своја волја, доколку тоа не е спротивно само на Уставот. Меѓутоа, со оспорените ставови од член 57 од Законот, тоа се оневозможувало, со што се повредувал член 8 став 1 алинеите 1, 3, 6, 7 и 11, член 30, член 51, член 54 став 1 и член 55 од Уставот на Република Македонија, како и членот 1 од Протоколот број 1 кон Европската конвенција за човековите права и основните слободи, и тоа, исклучиво на штета на сопствениците на шумите во приватна сопственост.

Врз основа на изнесеното, се предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на член 22 став 6, на член 38 ставовите 6 и 7 и член 57 ставовите 2 и 3 од Законот за шумите.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот став 6 на членот 22 од Законот, ако по истекот на рокот од ставот 4 на овој член не се донесе посебен план, не може да се врши сеча на шумите.

Според оспорениот член 38 ставови 6 и 7 од Законот, средства за извршување на мерките од став 5 на овој член обезбедува сопственикот на шумата.

Во обезбедувањето на средствата од став 6 на овој член учествува и Републиката.

Според оспорениот член 57 ставови 2 и 3 од Законот, физичко лице може со одобрение да врши продажба на дрво само ако потекнува од сопствена шума, односно од поединечни или група на шумски дрвја надвор од шума на сопствено земјиште, во количество според одобрението за сеча и издадената испратница.

Одобрението за продажба од став 2 на овој член го издава субјектот што го издал одобрението за сеча.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 и 6 од Уставот, владеењето на правото и правната заштита на сопственоста се утврдени како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 30 став 1 од Уставот се гарантира правото на сопственост и правото на наследување, а според став 2 на овој член сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата. Според ставовите 3 и 4 од овој член на Уставот никому не може да му биде одземена или ограничена сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон, но и тогаш се гарантира правичен надоместок кој не може да биде понизок од пазарната вредност.

Согласно членот 55 од Уставот на Република Македонија се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото.

Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Со Законот за шумите се уредува одгледувањето, користењето и заштитата на шумите.

Според членот 2 од Законот, шумите како природно богатство се добро од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита.

Во делот на „Планирањето во шумарството“ е поместен оспорениот член 22 според кој врз основа на општиот план, за стопанисување со шумите за стопанска намена јавното претпријатие донесува посебни планови за стопанисување со шуми, за период од десет години.

За одгледување и заштита на шумите за посебна намена, правното лице донесува посебни планови за одгледување и заштита на шуми, за период од десет години.

Шуми во приватна сопственост што се наоѓаат во комплекс на шуми за посебна намена во државна сопственост, имаат третман на шуми со посебна намена.

Посебните планови за стопанисување со шумите и посебните планови за одгледување и заштита на шуми за посебна намена се донесуваат за секоја шумско-стопанска единица, во рок од една година од истекнувањето на важноста на претходниот посебен план.

Во периодот од истекувањето на важноста на претходниот посебен план, до донесување на нов посебен план, со шумите се стопанисува според претходниот посебен план.

Ако по истекот на рокот од ставот 4 на овој член не се донесе посебен план, не може да се врши сеча на шумите. (оспорен со иницијативата)

Со посебните планови од ставовите 1 и 2 на овој член се опфаќаат и шумите во приватна сопственост.

Сопствениците на шуми во приватна сопственост чии шуми образуваат комплекс поголем од 100 ха, можат да стопанисуваат со шумата според посебен план за стопанисување, што заеднички ќе го донесат.

Јавното претпријатие, правните лица кои вршат одгледување и заштита на шуми и сопствениците на шуми се должни стопанисувањето, односно одгледувањето и заштитата на шумите да го вршат според посебните планови.

Посебните планови од ставовите 1 и 6 на овој член ги одобрува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство по претходно мислење на Министерството за одбрана.

Посебните планови од став 2 на овој член ги одобрува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство по претходно мислење на Министерството надлежно за заштита на животната средина и Министерството за одбрана.

Според член 56 од Уставот сите природни богатства на Републиката, растителниот и животинскиот свет, добрата во општа употреба, како и предметите и објектите од особено историско и културно значење определени со закон се добра од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита.

Поаѓајќи од означената уставна одредба, произлегува дека оспорените одредби што се однесуваат на планирањето во шумарството се израз на потребата од воспоставување посебен режим на заштита на шумите како природно богатство кој мора да важи за сите шуми, независно од нивниот сопственички режим. Уште повеќе и според член 30 став 2 од Уставот сопственоста не е апсолутно право на поединецот, туку создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата, што во случајот на сопственост врз шумите како природно богатство посебно доаѓа до израз. Според тоа, обврските на сопствениците на шумите, како и на државата, да стопанисуваат со шумите врз основа на планови за таа цел, не претставуваат ограничување на правото на сопственост, туку начин на однесување насочен кон заштита на шумата како природно богатство.

Оттука, според мислењето на Судот не можат да се прифатат наводите во иницијативата дека недонесувањето на посебниот план за вршење сеча на шумите, не можело автоматски да повлекува и забрана за вршење сеча на шумите, од многу едноставна причина што посебниот план се донесува за сечење на шумите, и во никој случај не може да се прифати тврдењето дека недонесувањето на наведениот план подразбира и слобода за сечење на шуми.

Имено, во членот 25 од Законот е предвидено дека субјектите што стопанисуваат со шуми се должни извршените работи во шумите во текот на годината да ги евидентираат во посебните планови, најдоцна до 1 март наредната година.

Целта на оспорената одредба не треба да се сфати како околност дека посебниот план нема да се донесе, туку како околност дека без план не може да се врши сечење на шумите. Дотолку повеќе што во „Прекршочните одредби“ од Законот, во членот 74 став 1 е утврдено дека со глоба од 20.000 до 30.000 евра во денарска противвредност за прекршок ќе се изрече на правното лице доколку не донесе посебен план или стопанисувањето со шумата односно одгледувањето и заштитата не ги врши според посебните планови (член 22).

Од законската одредба од член 74 став 1 од Законот произлегува дека субјектите кои се должни да вршат планирање на шумарството, ако тоа не го стоарат во законски определен рок ќе бидат санкционирани согласно прекршокот утврден во наведената законска одредба.

Оттука, имајќи го предвид изнесеното, Судот не го постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од член 22 став 6 од Законот со напред наведените одредби од Уставот.

6. Со иницијативата се оспорува и членот 38 став 6 и 7 од Законот за шумите. Законската одредба од целиот член 38 била предмет на оценување пред Уставниот суд на Република Македонија, кој со Решение У.бр.207/1997 од 2 декември 1998 година не повел постапка за оценување на уставноста.

Во наведеното решение Судот изразил став дека ознаката и издавањето на одобрение за сеча на шумите, регулирањето на изградбата и користењето на шумските патишта и користењето односно собирањето на шумските производи што се регулирани со означените членови несомнено имаат функција на сочувување на шумата и растителните видови во неа, независно од сопственичкиот режим. Исполнувањето и почитувањето на овие, пред се стручно засновани обврски, исто така, не доведуваат до ограничување на правото на сопственост поради што и не може да се постави прашањето за нивната согласност со член 30 и член 56 од Уставот.

Уставниот суд на Република Македонија, исто така, ја оценил оспорената одредба од член 57 од Законот и со Решение У.бр.190/1999 од 29 декември 1999 година не повел постапка за оценување на уставноста на член 57 ставови 2, 3 и 4 од Законот.

Оценувајќи ја наведената оспорена одредба од Законот, Судот изразил став дека посебните планови за стопанисување со шумите се во насока на нивно планирање за период од десет години. Планирањето на шумите, кое ги опфаќа и оние во приватна сопственост, не претставува ограничување на правото на сопственост, туку начин на однесување насочен кон заштита на шумата како природно богатство.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основа за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што Уставниот суд на Република Македонија, меѓу другото, ги оценил и оспорените одредби од членовите 38 ставови 6 и 7 и 57 ставови 2 и 3 од Законот за шумите и

со наведените решенија не повел постапка за оценување на нивната уставност, согласно одредбата од член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, иницијативата во овој дел Судот ја отфрли.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.259/2007)

4. Правосудство, адвокатура и нотаријат

4. *The Judiciary, the attorneyship and the notary profession*

52.

185/2006

**- Право на жалба во постапките за извршување
(поведување на постапка)**

*- The right to an appeal in enforcement procedures
(initiation of a procedure)*

- Одлуката на претседателот на основниот суд по приговорот за отстранување на неправилности при извршувањето има карактер на првостепена судска одлука во смисла на Амандманот XXI точка 1 од Уставот, така што недозволувањето на жалба против таквата одлука не е во согласност со овој Амандман од Уставот.

Ефикасното спроведување на правдата не може да биде на штета на заштитата на човековите слободи и права, меѓу кои е и правото на жалба.

- The decision of the president of the basic court upon the complaint against removal of irregularities in the enforcement has the character of a first instance court decision in the sense of Amendment XXI item 1 to the Constitution, and thus the failure to admit an appeal against such a decision is not in agreement with this Amendment to the Constitution.

The efficient enforcement of justice may not be to the detriment of the protection of human freedoms and rights, among which is the right to an appeal.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 29 ноември 2006 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 77 став 7 од Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 35/2005 и 50/2006).

2. Јаким Илиев од Кочани, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со Амандман ЦЦИ со кој се заменува членот 15 на Уставот на Република Македонија, се гарантирало правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд. Според член 30 од Законот за судовите кој е сеуште во примена, основните судови биле надлежни да одлучуваат во прв степен по предметите од судска надлежност, освен во оние предмети кои со закон се ставени во надлежност на друг суд. Основните судови биле надлежни да решаваат во прв степен и за извршувањето и обезбедувањето. Според член 30 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/2006), основните судови со основна надлежност биле надлежни да одлучуваат во прв степен во граѓански спорови, меѓу кои, и во постапката за обезбедување и извршување. Според подносителот на иницијативата, со цитираните одредби на Законот за судовите, основните судови одлучуваат само во прв степен и носат одлуки во прв степен. Со оглед на тоа што со оспорениот став 7 на член 77 од Законот за извршување против одлуката на претседателот на судот не е дозволена жалба, оваа одредба не била во согласност со Амандман ЦЦИ од Уставот на Република Македонија.

Во иницијативата понатаму се наведува дека иако претседателот на основниот суд одлучувал по приговор на странката или учесникот во постапката за извршување, неговата одлука не претставувала второстепена одлука, бидејќи основните судови можеле да одлучуваат само во прв степен, така што одлуката по приговорот не можела да се третира како второстепена одлука, бидејќи тој според наведените одредби од Законот за судовите, нема овластување да одлучува во втор степен.

Поради наведените причини, се предлага Уставниот суд да донесе решение за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 77 став 7 од Законот за извршување, а по спроведената постапка да донесе одлука за нејзино поништување.

Со оглед на тоа што оспорената одредба се применува, а нејзината примена можела да доведе до штетни последици по странките кои подоцна тешко ќе можат да бидат отстранети, се предлага Уставниот суд да издаде привремена мерка со која ќе ја одложи примената на оспорената одредба до донесување на конечна одлука по иницијативата.

3. Судот на седницата утврди дека, според член 77 став 1 од Законот за извршување, странката или учесникот кој што смета дека при извршувањето се сторени неправилности може да поднесе приговор за отстранување на неправилностите до претседателот на основниот суд на чија територија извршувањето, или пак дел од него, се спроведува. Според ставот 2 на овој член, приговорот за отстранување на неправилностите може да се поднесе во рок од три дена по денот на осознавање на неправилноста, но не подоцна од 15 дена по завршувањето на извршувањето. Според ставот 3 на истиот член, претседателот на судот одлучува по приговорот во рок од 72 часа по приемот на приговорот. Според ставот 4, по потреба претседателот на судот може да одлучи да ги сослуша странките и учесниците и извршителот. Според ставот 5, приговорот се доставува до странките, учесниците и извршителот на одговор, заедно со поканата во која се утврдени датумот и времето на сослушување на странките и учесниците пред судот, ако е утврдено тоа. Според ставот 6, претседателот на судот донесува одлука по приговорот во рокот определен во ставот (3) на овој член, без оглед на тоа дали спротивната странка навремено дала одговор по приговорот или пак изјавила дека истиот не го оспорува. Според оспорениот став 7 на овој член, против одлуката на претседателот на судот не е дозволена жалба.

4. Според член 8 став 1 алинеја 1 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, се темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според Амандманот XXI, со кој беше заменет член 15 од Уставот, се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд. Правото на жалба или друг вид на

правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Според член 1 од Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 35/2005 и 50/2006), со овој закон се уредуваат правилата според кои извршителите постапуваат заради присилно извршување на судска одлука која гласи на исполнување на обврска. Одредбите од овој закон се применуваат и врз присилно извршување на одлука донесена во управна постапка која гласи на исполнување на парична обврска, освен ако со друг закон поинаку не е определено, како и на извршување на брод и на воздухоплов.

Согласно член 3 од Законот, извршителот го спроведува извршувањето.

Извршителот, заменикот на извршител и помошникот на извршител, согласно член 11 став 1 точка 6 од Законот за извршување, се дефинирани како лица кои вршат јавни овластувања утврдени со закон, именувани согласно одредбите на овој закон, кои директно одлучуваат за дејствијата што треба да се преземат во рамките на нивните овластувања за да се спроведе извршната одлука и да ги преземат извршните дејствија.

Согласно член 40 став 1 од Законот за извршување, извршителот ги презема следниве дејствија: прима писмени и усмени барања за извршување; врши достава на судски писмена; врши достава на налози, записници, заклучоци и други документи кои произлегуваат од вршењето на неговата работа; врши легитимирање на странките и учесниците во извршувањето; прибира податоци за имотната состојба на должникот во функција на извршувањето; донесува налози, заклучоци, составува записници, барања и службени белешки; врши попис, процена, пленидба, продажба на подвижни предмети, права и недвижности, прима средства од должникот, предава во владение и распределува средства; врши иселување и други извршни дејствија потребни за спроведување на извршувањето определени со закон и подзаконски акти; врши објавување во средствата за јавно информирање и врши други дејствија предвидени со закон.

Извршителот го именува министерот за правда врз основа на конкурс (член 33 од Законот).

Согласно член 31 од Законот, извршителот се именува за подрачјето на основен суд и извршува извршни исправи на судот или органот чие седиште е на подрачјето за коешто е именуван, а при спроведување на извршувањето презема дејствија на целата територија на Република Македонија.

Спроведувањето на извршувањето е регулирано со посебна глава ИЦ од Законот. Така согласно член 74, извршувањето по правило се спроведува секој ден од 06,00 до 21,00 часот. Со дозвола на претседателот на основниот суд на чие подрачје се спроведува извршувањето, извршувањето може да се спроведе независно од термините утврдени во ставот 1 на овој член.

Согласно член 75 став 1 од Законот, извршителот е должен при преземање на извршни дејствија во станот на должникот, при пребарување на облеката што ја носи тој на себе и при преземање на други извршни дејствија да постапува со должна почит спрема личноста на должникот и членовите на неговото домаќинство. За преземање на извршни дејствија во станот на должникот, извршителот обезбедува писмена дозвола од претседателот на основниот суд на чие подрачје се спроведува извршувањето.

Согласно ставот 2 од овој член од Законот, на извршните дејствија во станот на должникот на кои не присуствува должникот, негов законски застапник, полномошник или полнолетен член на неговото домаќинство, мора да присуствува полиција и двајца полнолетни сведоци.

Согласно ставот 4 на овој член, кога извршното дејствие треба да се спроведе во просторија што е заклучена, а должникот не е присутен или не сака да ја отвори просторијата, извршителот ќе ја отвори просторијата во присуство на полиција и двајца полнолетни сведоци.

Согласно член 76 од Законот, извршителот е овластен да го отстрани лицето кое го попречува спроведувањето на извршувањето, а според околноста на случајот и да побара помош од полиција.

При уставно-судската анализа на оспорената одредба од член 77 став 7 од Законот за извршување, пред Судот како спорно правно прашање се постави прашањето за карактерот на одлуката на претседателот на судот со која тој одлучува по приговорот против

неправилности при извршувањето, односно прашањето дали оваа одлука има карактер на одлука со која се решава за права и обврски на граѓаните, која како таква спаѓа во опфатот на точка 1 на Амандман XXI од Уставот.

Имајќи ја предвид содржината на членот 77 како и целината на Законот за извршување, неспорно е дека приговорот против неправилностите при извршувањето претставува единствено средство за заштита на странките во случај на неправилности и незаконитости сторени од страна на извршителот при спроведувањето на извршувањето. Неправилностите што може да ги направи извршителот при извршувањето можат да бидат разновидни и да се однесуваат, на пример, на обемот на извршувањето (член 4 од Законот), повреда на начелото на заштита на должникот (член 5 став 1 од Законот), непочитување на достоинството на личноста при спроведување на извршувањето (член 5 став 2), повреда на начелото на итност и редоследност при постапувањето (член 6 од Законот), повреда на одредбите од законот кои се однесуваат на времето кога извршувањето може да се спроведе (член 74), или пак на самото спроведување на извршувањето (член 75) итн. Неспорно е дека со повреда на законските одредби за извршувањето, односно со неправилно и незаконско спроведување на извршувањето се повредуваат правата на странките, односно доверителот или должникот, така што и одлуката на судот по приговорот за неправилности при извршувањето, која има за цел отстранување на неправилностите и заштита на правата на странките и учесниците, има карактер на одлука со која се одлучува за правата и обврските на странките.

Ваквиот карактер на одлуката произлегува и од содржината на ставот 4 од членот 77 според кој претседателот на судот, по потреба може да ги сослуша странките и учесниците и извршителот, како и од ставот 5 согласно кој приговорот се доставува до странките, извршителот и учесниците на одговор, што пак значи дека судот во една контрадикторна постапка го расправа спорот помеѓу извршителот и странката, односно учесникот, настанат во текот на извршувањето, ги констатира евентуално направените неправилности и одлучува за начинот на нивното отстранување, а заради заштита на правата на странките. Понатаму, исто така, според членот 81 став 4 од Законот, претседателот на судот кој одлучува по приговорот за отстранување на неправилностите при извршувањето од член 77, може најмногу еднаш на барање на една од странките или учесниците да го одложи извршувањето за одредено време.

Дека со одлуката на судот по приговорот против неправилности при извршувањето се одлучува за субјективни права и интереси, произлегува и од анализата на други одредби од Законот. Имено, според член 43 став 3 од Законот за извршување, незаконското спроведување или неисполнувањето на должностите определени со овој закон се утврдуваат со одлука на претседателот на судот донесена согласно со одредбите на членот 77 од овој закон. Повредата на службената должност при спроведувањето на извршните дејствија или противзаконитото вршење на службените дејствија од своја страна, пак, согласно член 54, е основ за дисциплинска одговорност на извршителот.

Од оваа анализа, произлегува дека одлуката на судот по приговорот за отстранување на неправилности при извршувањето има карактер на судска одлука во смисла на Амандманот ЦЦИ точка 1 од Уставот, кој го гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд.

Уставната гаранција за правото на жалба за своја основа ја има оправданата претпоставка дека првостепената одлука на судовите не мора секогаш да биде правилна и законита како и заштитата на правата и слободите на граѓаните од неправилности и незаконитости во работењето на овие органи. Оттука, правото на жалба несомнено се однесува во сите случаи кога судовите одлучуваат за остварување на правата и слободите на граѓаните, односно на врз закон заснован интерес и во такви случаи по жалбата секогаш одлучува повисок орган, со што се прокламира и двостепеноста во одлучувањето како една од гаранциите за обезбедување и јакнење на законитоста во остварувањето на правата и слободите на граѓаните.

Дека во конкретниот случај станува збор за одлука на суд донесена во прв степен, произлегува од анализата на одредбите од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 36/1995, 45/1995 и 64/2003) кој е сеуште во примена. Имено, според член 30 од овој закон, основните судови се надлежни да одлучуваат во прв степен по предметите од судска надлежност, освен во оние предмети кои со закон се ставени во надлежност на друг суд. Основните судови се надлежни да решаваат во прв степен и за вонпроцесните работи, извршувањето и обезбедувањето и за заверување на тапиите и интабулациите, ако со закон не е определена надлежност на други органи или институции. Според член 30 став 2 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/2006) кој е влезен во сила, но ќе се применува од 1 јануари

2007 година, основните судови со основна надлежност се надлежни да одлучуваат во прв степен по граѓански спорови, меѓу кои и во постапка за обезбедување и извршување. Согласно членот 31 од Законот за судовите, основните судови со проширена надлежност, покрај надлежноста утврдена во членот 30 од овој закон, за подрачјата за кои се основани, се надлежни да одлучуваат по граѓански спорови, меѓу кои и во спорови за утврдување и обезбедување за присилно извршување. Од овие одредби од двата закони за судовите, произлегува дека основните судови можат да одлучуваат само во прв степен. Од овие причини, според Судот, не може да се прифати мислењето на изготвувачот на Законот за извршување, дека со оспорената одредба е обезбедена двостепеноста во постапката, поради тоа што извршителот бил првостепен орган, а правното средство, во конкретниот случај приговорот, се разгледувал во судска инстанца, што имплицира дека одлуката на претседателот на основниот суд претставува всушност одлука во втор степен.

При уставно судската анализа на оспорената одредба Судот ги имаше предвид новините во системот на извршувањето на судските одлуки воведени со Законот за извршување и интенцијата на законодавецот со нив да се обезбеди побрзо и поефикасно извршување на судските одлуки. Сферата на извршување на судските одлуки несомнено претставува интегрален дел од основното човеково право на фер судење во разумен рок. Меѓутоа, според мислењето на Судот, ефикасното спроведување на правдата не може да биде на штета на заштитата на човековите слободи и права, меѓу кои е и правото на жалба. Правото на жалба не е против принципот на фер судење, односно правото на судење во разумен рок, туку, напротив тоа е во функција на обезбедување токму на овие принципи, односно права. Оттука, и покрај тоа што законодавецот се определил за сосема нов концепт на извршување на судските одлуки, кој се остварува од страна на извршители надвор од судот, самото вклучување на судот, односно предвидување на судска надлежност за одлучување по приговор за неправилности при спроведувањето, нужно налага и предвидување на право на жалба против судската одлука донесена по приговорот.

Оттука, врз основа на направената анализа од која произлезе дека одлуката на претседателот на судот од оспорениот член 77 став 7 од Законот има карактер на првостепена судска одлука согласно Амандман XXI од Уставот, Судот оцени дека недозволувањето на жалба против таквата одлука би можело да се проблематизира од аспект на Амандман XXI од Уставот, поради што основано го

постави прашањето за согласноста на оваа одредба од Законот за извршување со наведениот амандман од Уставот.

Во однос на барањето Судот до завршувањето на постапката по овој предмет, да го запре извршувањето на поединечните акти и дејствија што произлегуваат од оспорената одредба, Судот оцени дека не се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова-Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 185/2006)

185/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 70/1992), на седницата одржана на 17 јануари 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 77 став 7 од Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 35/2005, 50/2006 и 129/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

3. Уставниот суд на Република Македонија по иницијатива на Јаким Илиев од Кочани, со Решение У. бр. 185/2006 од 29 ноември 2006 година, поведе постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека, според член 77 став 1 од Законот за извршување, странката или учесникот кој смета дека при извршувањето се сторени неправилности може да поднесе приговор за отстранување на неправилностите до претседателот на основниот суд на чија територија извршувањето, или пак дел од него, се спроведува. Според ставот 2 на овој член, приговорот за отстранување на неправилностите може да се поднесе во рок од три дена по денот на осознавање на неправилноста, но не подоцна од 15 дена по завршувањето на извршувањето. Според ставот 3 на истиот член, претседателот на судот одлучува по приговорот во рок од 72 часа по приемот на приговорот. Според ставот 4, по потреба, претседателот на судот може да одлучи да ги сослуша странките и учесниците и извршителот. Според ставот 5, приговорот се доставува до странките, учесниците и извршителот на одговор, заедно со поканата во која се утврдени датумот и времето на сослушување на странките и учесниците пред судот, ако е утврдено тоа. Според ставот 6, претседателот на судот донесува одлука по приговорот во рокот определен во ставот (3) на овој член, без оглед на тоа дали спротивната странка навремено дала одговор по приговорот или пак изјавила дека истиот не го оспорува. Според оспорениот став 7 на овој член, против одлуката на претседателот на судот не е дозволена жалба.

5. Според член 8 став 1 алинеја 1 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, се темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според Амандманот XXI, со кој е заменет член 15 од Уставот, се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд. Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Според член 1 од Законот за извршување, со овој закон се уредуваат правилата според кои извршителите постапуваат заради присилно извршување на судска одлука која гласи на исполнување на обврска. Одредбите од овој закон се применуваат и врз присилно извршување на одлука донесена во управна постапка која гласи на исполнување на парична обврска, освен ако со друг закон поинаку не е определено, како и на извршување на брод и на воздухоплов.

Согласно член 3 од Законот, извршителот го спроведува извршувањето.

Извршителот, заменикот на извршител и помошникот на извршител, согласно член 11 став 1 точка 6 од Законот за извршување, се дефинирани како лица кои вршат јавни овластувања утврдени со закон, именувани согласно одредбите на овој закон, кои директно одлучуваат за дејствијата што треба да се преземат во рамките на нивните овластувања за да се спроведе извршната одлука и да ги преземат извршните дејствија.

Согласно член 40 став 1 од Законот за извршување, извршителот ги презема следниве дејствија: прима писмени и усмени барања за извршување; врши достава на судски писмена; врши достава на налози, записници, заклучоци и други документи кои произлегуваат од вршењето на неговата работа; врши легитимирање на странките и учесниците во извршувањето; прибира податоци за имотната состојба на должникот во функција на извршувањето; донесува налози, заклучоци, составува записници, барања и службени белешки; врши попис, процена, пленидба, продажба на подвижни предмети, права и недвижности, прима средства од должникот, предава во владение и распределува средства; врши иселување и други извршни дејствија потребни за спроведување на извршувањето определени со закон и подзаконски акти; врши објавување во средствата за јавно информирање и врши други дејствија предвидени со закон.

Согласно член 31 од Законот, извршителот се именува за подрачјето на основен суд и извршува извршни исправи на судот или органот чие седиште е на подрачјето за коешто е именуван, а при спроведување на извршувањето презема дејствија на целата територија на Република Македонија.

Спроведувањето на извршувањето е регулирано со посебна глава IX од Законот. Така согласно член 74, извршувањето по правило се спроведува секој ден од 06,00 до 21,00 часот. Со дозвола на претседателот на основниот суд на чие подрачје се спроведува извршувањето, извршувањето може да се спроведе независно од термините утврдени во ставот 1 на овој член.

Согласно член 75 став 1 од Законот, извршителот е должен при преземање на извршни дејствија во станот на должникот,

при пребарување на облеката што ја носи тој на себе и при преземање на други извршни дејствија да постапува со должна почит спрема личноста на должникот и членовите на неговото домаќинство. За преземање на извршни дејствија во станот на должникот, извршителот обезбедува писмена дозвола од претседателот на основниот суд на чие подрачје се спроведува извршувањето.

Согласно ставот 2 од овој член од Законот, на извршните дејствија во станот на должникот на кои не присуствува должникот, негов законски застапник, полномошник или полнолетен член на неговото домаќинство, мора да присуствува полиција и двајца полнолетни сведоци.

Согласно ставот 4 на овој член, кога извршното дејствие треба да се спроведе во просторија што е заклучена, а должникот не е присутен или не сака да ја отвори просторијата, извршителот ќе ја отвори просторијата во присуство на полиција и двајца полнолетни сведоци.

Согласно член 76 од Законот, извршителот е овластен да го отстрани лицето кое го попречува спроведувањето на извршувањето, а според околноста на случајот и да побара помош од полиција.

При уставно-судската анализа на оспорената одредба од член 77 став 7 од Законот за извршување, пред Судот како спорно правно прашање се постави прашањето за карактерот на одлуката на претседателот на судот со која тој одлучува по приговорот против неправилности при извршувањето, односно прашањето дали оваа одлука има карактер на одлука со која се решава за права и обврски на граѓаните, која како таква спаѓа во опфатот на точка 1 на Амандман XXI од Уставот.

Имајќи ја предвид содржината на членот 77 како и целината на Законот за извршување, Судот неспорно утврди дека приговорот против неправилностите при извршувањето претставува единствено средство за заштита на странките во случај на неправилности и незаконитости сторени од страна на извршителот при спроведувањето на извршувањето. Неправилностите што може да ги направи извршителот при извршувањето можат да бидат разновидни и да се однесуваат, на пример, на обемот на извршувањето (член 4 од Законот), повреда на начелото на заштита на должникот (член 5 став 1 од Законот), непочитување на

достоинството на личноста при спроведување на извршувањето (член 5 став 2), повреда на начелото на итност и редоследност при постапувањето (член 6 од Законот), повреда на одредбите од законот кои се однесуваат на времето кога извршувањето може да се спроведе (член 74), или пак на самото спроведување на извршувањето (член 75) итн. Неспорно е дека со повреда на законските одредби за извршувањето, односно со неправилно и незаконско спроведување на извршувањето се повредуваат правата на странките, односно доверителот или должникот, така што и одлуката на судот по приговорот за неправилности при извршувањето, која има за цел отстранување на неправилностите и заштита на правата на странките и учесниците, има карактер на одлука со која се одлучува за правата и обврските на странките.

Ваквиот карактер на одлуката произлегува и од содржината на ставот 4 од членот 77, според кој, претседателот на судот, по потреба може да ги сослуша странките и учесниците и извршителот, како и од ставот 5 на истиот член, согласно кој приговорот се доставува до странките, извршителот и учесниците на одговор, што пак значи дека судот во една контрадикторна постапка го расправа спорот помеѓу извршителот и странката, односно учесникот, настанат во текот на извршувањето, ги констатира евентуално направените неправилности и одлучува за начинот на нивното отстранување, а заради заштита на правата на странките. Понатаму, исто така, според членот 81 став 4 од Законот, претседателот на судот кој одлучува по приговорот за отстранување на неправилностите при извршувањето од член 77, може најмногу еднаш на барање на една од странките или учесниците да го одложи извршувањето за одредено време.

Дека со одлуката на судот по приговорот против неправилности при извршувањето се одлучува за субјективни права и интереси, произлегува и од анализата на други одредби од Законот. Имено, според член 43 став 3 од Законот за извршување, незаконското спроведување или неисполнувањето на должностите определени со овој закон се утврдуваат со одлука на претседателот на судот донесена согласно со одредбите на членот 77 од овој закон. Повредата на службената должност при спроведувањето на извршните дејствија или противзаконитото вршење на службените дејствија од своја страна, пак, согласно член 54, е основ за дисциплинска одговорност на извршителот.

Од оваа анализа, произлегува дека одлуката на судот по приговорот за отстранување на неправилности при извршувањето има карактер на судска одлука во смисла на Амандманот XXI точка 1 од Уставот, кој го гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд.

Уставната гаранција за правото на жалба за своја основа ја има оправданата претпоставка дека првостепената одлука на судовите не мора секогаш да биде правилна и законита како и заштитата на правата и слободите на граѓаните од неправилности и незаконитости во работењето на овие органи. Оттука, правото на жалба несомнено се однесува во сите случаи кога судовите одлучуваат за остварување на правата и слободите на граѓаните, односно на врз закон заснован интерес и во такви случаи по жалбата секогаш одлучува повисок орган, со што се прокламира и двостепеноста во одлучувањето како една од гаранциите за обезбедување и јакнење на законитоста во остварувањето на правата и слободите на граѓаните.

Дека во конкретниот случај станува збор за одлука на суд донесена во прв степен, произлегува од анализата на одредбите од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/2006). Според член 30 став 2 од овој закон, основните судови со основна надлежност се надлежни да одлучуваат во прв степен по граѓански спорови, меѓу кои и во постапка за обезбедување и извршување. Согласно членот 31 од Законот за судовите, основните судови со проширена надлежност, покрај надлежноста утврдена во членот 30 од овој закон, за подрачјата за кои се основани, се надлежни да одлучуваат по граѓански спорови, меѓу кои и во спорови за утврдување и обезбедување за присилно извршување. Од овие одредби од Законот за судовите, произлегува дека основните судови можат да одлучуваат само во прв степен. Од овие причини, според Судот, не може да се прифати мислењето на изготвувачот на Законот за извршување, дека со оспорената одредба е обезбедена двостепеноста во постапката, поради тоа што извршителот бил првостепен орган, а правното средство, во конкретниот случај приговорот, се разгледувал во судска инстанца, што имплицира дека одлуката на претседателот на основниот суд претставува всушност одлука во втор степен.

При уставно судската анализа на оспорената одредба Судот ги имаше предвид новините во системот на извршувањето на судските одлуки воведени со Законот за извршување и интенцијата на

законодавецот со нив да се обезбеди побрзо и поефикасно извршување на судските одлуки. Сферата на извршување на судските одлуки несомнено претставува интегрален дел од основното човеково право на фер судење во разумен рок. Меѓутоа, според Судот, ефикасното спроведување на правдата не може да биде на штета на заштитата на човековите слободи и права, меѓу кои е и правото на жалба. Правото на жалба не е против принципот на фер судење, односно правото на судење во разумен рок, туку, напротив тоа е во функција на обезбедување токму на овие принципи, односно права. Оттука, и покрај тоа што законодавецот се определил за сосема нов концепт на извршување на судските одлуки, кој се остварува од страна на извршители надвор од судот, самото вклучување на судот, односно предвидување на судска надлежност за одлучување по приговор за неправилности при спроведувањето, нужно налага и предвидување на право на жалба против судската одлука донесена по приговорот.

Оттука, врз основа на направената анализа од која произлезе дека одлуката на претседателот на судот од оспорениот член 77 став 7 од Законот има карактер на првостепена судска одлука согласно Амандман XXI од Уставот, Судот утврди дека недозволувањето на жалба против таквата одлука не е во согласност со Амандман XXI од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова-Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 185/2006)

53.

У.бр.162/2006

- Пропишување на старосната граница како услов за вршење на функцијата судија-поротник

- Stipulation of the age limit as a condition for performing the office of a jury judge

- Со пропишувањето на старосната граница како услов за вршење на функцијата судија-поротник, граѓаните не се доведени во нееднаква положба пред Уставот и законите, затоа што функцијата судија-поротник има карактер на јавна функција која се врши без засновање на работен однос и законодавецот е овластен да ги пропише посебните услови за вршење на оваа функција, со цел обезбедување оптимални можности за постигнување поголем квалитет во вршењето на функцијата.

- The stipulation of the age limit as a condition for performing the office of a jury judge does not bring the citizens in an unequal position before the Constitution and laws, since the office of a jury judge has the character of a public office which is performed without entering into working relations and the legislator is empowered to prescribe the special conditions for the performance of this office, with a view to ensuring optimal conditions for attaining higher quality in the performance of the office.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 14 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 48 став 1 во делот „и кој не е постар од 60 години“ и член 80 став 1 точка 5 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/2006)

2. Стамен Филипов, од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите означени во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорените законски одредби со кои се утврдувало дека возраста е еден од условите за извршување на функцијата судија поротник, во смисла дека услов за избор на судија поротник бил лицето да не биде постаро од 60 години, како и престанокот на функцијата судија поротник се врзувала со навршување 60 години старост, не биле во согласност со Уставот на Република Македонија. Имено, во ниту една одредба од Уставот не било предвидено дека граѓаните со закон можат да се ограничуваат во вршењето на функцијата судија-поротник во однос на нивните години на живот. Напротив, во член 23 од Уставот било загарантирано дека секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции, без никакви ограничувања.

Според тоа, со оспорените законски одредби се повредувал член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 11, член 9, член 23, член 51 и член 54 став 1 од Уставот на Република Македонија, поради што се предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на нивната уставност.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 48 став 1 од Законот за судовите, за судија-поротник може да биде избран полнолетен државјанин на Република Македонија со завршено најмалку средно образование, кој активно го владее македонскиот јазик, ужива углед за вршење на оваа функција и кој не е постар од 60 години.

Согласно член 80 став 1 точка 5 од Законот за судовите, на судијата-поротник му престанува функцијата со навршување на 60 години старост.

4. Според член 8 став 1 алинеја 1, 3, 4 и 11 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото, поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, како и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Согласно Амандманот XXV на Уставот со кој се заменува членот 98 од Уставот на Република Македонија, судската власт ја вршат судовите. Судовите се самостојни и независни. Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот. Забранети се вонредни судови. Видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив, се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 103 од Уставот, судот суди во совет. Со закон се утврдува кога суди судија поединец. Во судењето учествуваат и судии поротници кога тоа е утврдено со закон. Судиите поротници не можат да бидат повикани на одговорност за мислење и одлучување при донесување на судските одлуки.

Согласно ставот 1 на Амандманот XXVIII на Уставот со кој се заменува членот 104 од Уставот, судскиот совет на Република Македонија е самостоен и независен орган на судството. Советот ја обезбедува и ја гарантира самостојноста и независноста на судската власт.

Според ставот 1 алинеја 1 од Амандманот XXIX на Уставот со кој се заменува членот 105 од Уставот, Судскиот совет на Република Македонија, ги избира и разрешува судиите и судиите поротници. Согласно ставот 2 на овој амандман, при изборот на судиите, судиите поротници и претседателите на судовите ќе се запази соодветната и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници.

Со Законот за судовите, се уредуваат основните начела врз основа на кои судовите ги остваруваат целите и функциите на судството; организацијата и надлежноста на судовите; изборот на судиите, претседателите на судовите и судиите-поротници; нивните права, обврски и имунитет; престанокот и разрешувањето од судиската функција; работите од областа на правосудната управа, судската управа, судскиот информатички систем; се уредува судската стручна служба; средствата за работа на судовите; поставеноста на судската полиција и други прашања поврзани со функционирањето на судовите и судскиот систем. Примената на овој закон беше одложена од 1 јануари 2007 година.

Согласно член 38 став 1 на овој закон, судиската функција ја вршат судии. Судијата се избира без ограничување на траењето на мандатот. Според став 3 на истиот член, во судењето учествуваат и судии-поротници кога тоа е утврдено со закон.

Според член 42 од овој закон, судиите-поротници ги избира и разрешува Судскиот совет на Република Македонија, под услови и во постапка определени со закон.

Согласно член 43 на истиот закон, при изборот на судии и судии-поротници не смее да се врши дискриминација во однос на полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. При изборот на судии и судии-поротници без да се нарушат критериумите пропишани со закон, ќе се обезбеди соодветна и правична застапеност на граѓаните што припаѓаат на сите заедници. За судија или судија-поротник не може да биде избрано лице кое со

судијата или судијата-поротник во истиот суд е во сродство во права линија или во странична линија до трет степен или е негов брачен другар.

Според член 44 став 2 и 3 на овој закон, Судскиот совет на Република Македонија по предлог на седниците на основните и апелационите судови со одлука го определува бројот на судиите-поротници во секој суд. Одлуката се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Условите за избор на судија - поротник се утврдени со член 48 на овој закон, според кој за судија-поротник може да биде избран полнолетен државјанин на Република Македонија со завршено најмалку средно образование, кој активно го владее македонскиот јазик, ужива углед за вршење на оваа функција и кој не е постар од 60 години. Судијата-поротник за судење на малолетници се избира од редот на лица со искуство во воспитанието и образованието на младите.

Мандатот на судија -поротник, согласно член 49 од овој закон, трае четири години и истиот може повторно да биде избран.

Пред стапувањето на должност, судијата -поротник, согласно член 50 од овој закон, дава свечена изјава пред претседателот на судот во кој е избран.

Според член 64 став 1 од истиот закон, судиите-поротници имаат право на надоместок за вршење на работите на судија-поротник.

Согласно член 66 од овој закон, судијата-поротник не може да биде повикан на одговорност за искажано мислење и одлучување при донесувањето на судските одлуки.

Против судија или судија - поротник, согласно член 69 на истиот закон, не може да се води постапка за надоместок на штета или друга постапка од страна на странка која е незадоволна од одлуката на судијата. За штета што судијата или судијата - поротник во вршењето на функцијата ќе им ја причини на граѓани или на правни лица со незаконита работа, одговорна е Република Македонија, согласно член 70 став 1 на овој закон.

Случаите кога на судија - поротник му престанува функцијата, се утврдени со член 80 од Законот. Тоа се случаите кога судијата поротник: 1) тоа сам го побара; 2) ако трајно ја загуби способноста за вршење на должноста судија-поротник; 3) ако е осуден за кривично дело на казна затвор од најмалку шест месеци; 4) ако неуредно и несовесно ја врши должноста на судија-поротник и 5) со навршување на 60 години старост. Постапката за престанок на функцијата на судијата поротник ја води Судскиот совет на Република Македонија по предлог на претседателот на судот.

Согласно член 81 од истиот закон, кога против судија-поротник се спроведува истрага или е поведена постапка за престанок на функцијата, претседателот на судот нема да го повика да ја врши функцијата судија-поротник.

5. Од основните начела на Уставот и од наведените уставни одредби произлегува дека Уставот на Република Македонија судската власт ја конституирал како одвоена и независна од законодавната и извршната власт. Судската власт ја вршат судовите.

Тргувајќи од уставната положба на судовите како посебни, самостојни органи кои судат врз основа на Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот, несомнено произлегува дека вршењето на судиската функција е условено со поседување на посебни стручни способности од страна на судиите кои учествуваат во судењето, во која смисла, со Законот за судовите, законодавецот ги утврдил условите потребни за вршење на судиската функција.

Имајќи ја предвид уставната определба дека во судењето учествуваат и судии-поротници кога тоа е утврдено со закон, како и фактот дека функцијата судија - поротник има карактер на јавна функција, Судот оцени дека законодавецот, исто така, има овластување да ги пропише посебните услови кои треба да ги исполни граѓанинот за вршење на оваа функција.

Пропишувањето на ваквите посебни услови е во согласност со одредбата од член 23 од Уставот, од причина што Уставот не ги пропишува условите за здобивање на јавна функција, од каде произлегува дека ваквата функција може да се добие само под услови пропишани со закон, на кој начин се операционализира уставната определба дека секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Во случајов, законодавецот како посебни услови за вршење на функцијата судија-поротник, ги утврдил: лицето да е државјанин на Република Македонија, да е полнолетен, да има завршено најмалку средно образование, активно да го владее македонскиот јазик како службен јазик на кој се води постапката пред судот, да ужива углед за вршење на оваа јавна функција и да не биде постар од 60 години. Навршувањето на 60 години старост е утврдено како основ за престанок на функцијата.

Во однос на пропишувањето на потребен минимум на образование како услов за извршување на оваа јавна функција, Уставниот суд на Република Македонија веќе утврдил став дека пропишувањето на ваков посебен услов за вршење на оваа функција произлегува од спецификата на функцијата, поради што оценил дека таквиот посебен услов не ја загрозува еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите гарантирана со членот 9 од Уставот.

Во однос на возраста како посебен услов за вршење на јавната функција судија-поротник, законодавецот ја утврдил долната и горната старосна граница на лицата кои можат да ја вршат оваа функција. Имено, услов е лицата да бидат полнолетни, но не постари од 60 години.

Полнолетноста, согласно Законот за семејството („Службен весник на Република Македонија“ број 80/1992, 9/1996 и 38/2004), се стекнува со наполнување на 18 години живот, кога полнолетното лице се здобива со деловна способност.

Во однос на прашањето за определување на горната старосна граница како услов за вршење на функцијата судија - поротник, според Судот, треба да се има предвид дека согласно Амандманот XXVI на Уставот со кој се заменува ставот 3 на членот 99 од Уставот, на судијата му престанува судиската функција ако ги исполни условите за старосна пензија.

Согласно член 17 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, осигуреникот стекнува право на старосна пензија кога ќе наполни 64 години живот (маж), односно 62 години живот (жена) и најмалку 15 години пензиски стаж.

Од анализата на наведените уставни и законски одредби, произлегува дека на судијата му престанува судиската функција со

наполнување на 64 (за маж), односно 62 години живот (за жена), додека пак на судијата поротник му престанува функцијата со навршување на 60 години живот.

Ваквата разлика во регулативата, според Судот, е резултат на различниот статус, права и обврски на судијата и судијата поротник при вршењето на судиската функција. Имено, судијата ја врши судиската функција професионално, со заснован работен однос, што подразбира дека истиот има права и обврски од работен однос, какво што е правото на остварување на старосна пензија.

Функцијата судијата поротник, пак, не се остварува со заснован работен однос, што значи дека вршењето на оваа функција не влијае врз остварувањето на правото на старосна пензија на лицето кое ја врши оваа јавна функција. Имено, тоа лице може да оствари право на старосна пензија под услови утврдени за сите граѓани во системот на пензиското и инвалидското осигурување, односно со навршување на минимален пензиски стаж кој подразбира заснован работен однос и навршена старост од 64 за маж, односно 62 години за жена. За вршењето на функцијата судија поротник, лицето остварува право на надомест и времето поминато на извршување на оваа функција не се засметува во работен стаж потребен за остварување на старосна пензија

Утврдувањето дека исполнувањето на условите за старосна пензија, односно навршувањето на 64, односно 62 години живот на судијата претставува основ за престанување на судиската функција утврден со Уставот, подразбира дека старосната доба како легитимен критериум од кој зависи човечката работна активност, е принцип кој генерално е прифатен во нашиот правен систем и кој има одраз и во остварувањето на судиската функција.

Со оглед дека старосната доба на луѓето претставува природен и објективен факт од кој зависат работните способности и за кој се врзува траењето на работниот век, Судот оцени дека е право на законодавецот, при пропишувањето на условите за вршење на функцијата судија-поротник, а имајќи ги предвид спецификите и значењето на функцијата, да ја цени старосната доба како природен и објективен факт од кој зависи успешноста на вршењето на функцијата, па покрај државјанството, образованието, владеењето на македонскиот јазик и угледот за вршење на функцијата, да ја определи и возраста како критериум за вршење на оваа функција.

Оцената, пак, на целисходноста на решението во Законот дали возраста од 60 години, а не некоја друга возраст е оптимален лимит за вршење на функцијата судија поротник, не е во надлежност на Уставниот суд на Република Македонија.

Со пропишувањето на возраста како услов за вршење на функцијата судија-поротник, Судот оцени дека граѓаните не се доведени во нееднаква положба пред Уставот и законите, како што се наведува во иницијативата. Ова затоа што функцијата судија-поротник има карактер на јавна функција која се врши без засновање на работен однос и законодавецот е овластен да ги пропише посебните услови за вршење на оваа функција, вклучувајќи ја и определената возраст на лицата, а се со цел обезбедување оптимални можности за постигнување поголем квалитет во вршењето на функцијата.

Вака пропишаниот услов подеднакво се однесува на сите граѓани и не ја повредува еднаквоста на граѓаните во остварувањето на нивните слободи и права зависно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба, гарантирани со член 9 од Уставот на Република Македонија. Поради тоа, со ваквата регулатива, според Судот не се повредуваат ниту основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, ниту начелото на владеење на правото, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија утврдени со член 8 алинеи 1 и 3 од Уставот на Република Македонија, на што се повикува подносителот на иницијативата.

Врз основа на наведеното, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби од Законот со член 8 став 1 алинеја 1, 3, 4 и 11, член 9, член 23, член 51 и член 54 став 1 од Уставот на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.162/2006)

54.

У.бр.232/2006

- Пропишување на критериумите за определување на наплатувањето на наградата и висината и надоместокот на трошоците во вршењето на службените дејствија на нотарот (поведување на постапка)

- Stipulation of the criteria for determining the collection of the reward and the amount of the remuneration of the costs in the performance of the official actions by the notary (initiation of a procedure)

- Даденото овластување со оспорената законска одредба на Нотарската комора во согласност со Министерството за правда да ги пропишуваат и критериумите за определување на наплатувањето на наградата и висината и надоместокот на трошоците во вршењето на службените дејствија на нотарот, значи навлегување на извршната во законодавната власт, што е спротивно на наведените членови од Уставот.

Овластувањето на Собранието на Нотарската комора со подзаконски акт да ја пропишува наградата за работата и на надоместокот на трошоците во вршењето на службените дејствија од делокругот на работата на нотарот, нема уставна основа од причини што во Законот за вршење на нотарските работи не се содржани критериуми и мерила во однос на ова прашање.

- The authority vested with the challenged legal provision in the Notary Chamber with the consent of the Ministry of Justice to prescribe also the criteria for determining the collection of the reward and the amount of the remuneration of the costs in the performance of the notary's official actions means interference of the executive into the legislative power, which is in contradiction with the noted articles of the Constitution.

The empowerment of the Assembly to the Notary Chamber with a sub-legal act to prescribe the reward for the work and the remuneration of the costs in the performance of the official actions from the sphere of work of the notary, has no constitutional ground for reasons that the Law on the Performance of Notary Matters does not contain criteria and standards in view of this issue.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на:

а) уставноста на член 132 од Законот за вршење на нотарските работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/1996, 25/1998 и 66/2006) и

б) уставноста и законитоста на Правилникот за нотарска тарифа донесен од Собранието на Нотарската комора на Република македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.26/2002).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за нотарска тарифа („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/1997), донесен од министерот за правда.

3. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 132 од Законот означен во точката 1 а) од ова решение и оценување на уставноста и законитоста на Правилникот означен во точката 2 од ова решение.

Уставниот суд на Република Македонија по сопствена иницијатива поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот означен во точката 1 б) од ова решение.

Според подносителот на иницијативата ако се поаѓа од тоа дека министерот за правда немал право да донесува подзаконски прописи со кои се утврдувале права и обврски за граѓаните, согласно член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, тогаш тој или неговото Министерство не можело да даваат ниту согласност на нотарската тарифа, која ја донесува Комората на нотарите.

Од друга страна, пак, во Законот за вршење на нотарските работи не биле пропишани никакви критериуми или параметри за определување на надоместокот на трошоците во вршењето на службените дејствија од делокругот на нотарот, поради што подносителот на иницијативата смета дека оспорената одредба од член 132 од Законот не била во согласност со одредбите на член 8 став 1 алинеја 3, член 51, член 91 алинеи 1 и 5 и член 96 од Уставот на Република Македонија, а со оспорениот правилник се повредувале членовите 55, 56 и 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, како и Законот за вршење на нотарските работи.

Поради изнесеното се предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на член 132 од Законот за вршење на нотарските работи и на уставноста и законитоста на Правилникот за нотарска тарифа.

3. Судот на седницата утврди дека:

а) Според оспорениот член 132 од Законот, нотарот има право на награда за вршењето на службените дејствија од неговиот делокруг во согласност со нотарската тарифа која ја донесува комората во согласност со Министерството за правда.

б) Со Правилникот за нотарска тарифа донесен од Собранието на Нотарската комора и објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.26/2002 се одредува награда за работата и надоместок на трошоците во вршењето на службените дејствија од делокругот на работата на нотарот.

Правилникот се состои од 11 точки во кој се поместени 46 члена.

Во првата точка се утврдени Општите одредби од Правилникот, во втората точка е утврдено „Одредувањето на вредноста на предметот на службените дејствија“, во третата, четвртата и петтата точка се уредени „Наградата за нотарски акти“, „Реализацијата на заложното право“ и „Потврдувањето на факти и изјави“.

Во шестата, седмата и осмата точка од Правилникот се уредени: „Издавањето на изводи, потврди, преписи и извадоци“, „Награда за преземање на исправи, пари и хартии од вредност, заради чување и предавање“ и „Наградите за другите работи“. „Трошоците“, „Дополнителната награда“ се уредени во точката деветта и десетта.

Во точката 11 се предвидени преодните и завршните одреби од Правилникот.

Судот, исто така, утврди дека оспорениот Правилник за нотарска тарифа донесен од министерот за правда („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/1997) во членот 1 утврдува дека наградата и надоместокот на трошоците на нотарот за вршење на службените дејствија се одредува според оваа тарифа.

Во II Дел од оспорениот правилник е утврдено одредувањето на вредноста на предметот на службените дејствија.

Во III Дел од оспорениот правилник се определени нотарските акти.

Во IV Дел од оспорениот правилник се определува потврдувањето на фактите и изјавите, а во V и VI дел оспорениот правилник зборува за „Издавање на изводи, потврди, преписи и извадоци“, како и за „Преземање на исправи, пари и хартии од вредност“, заради чување и предавање.

„Давањето на совети и други работи“, „Трошоците“, „Дополнителната награда“ како и „Преодните и завршните одредби“ се утврдени во деловите VII, VIII, IX и X од оспорениот правилник.

4. Според членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон, а според ставот 2 на овој член од Уставот секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеи 2 и 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите и ги утврдува јавните давачки.

Според член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и донесува уредби и други прописи за извршување на законите, а според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Со Законот за вршење на нотарските работи се уредува вршењето на нотарските работи, се определуваат условите и постапката за основање на нотаријати и за именување на нотари и се утврдува делокругот на работа на нотаријатот.

Во членот 2 од Законот е утврдено дека нотарот, нотарските работи ги врши слободно, независно, самостојно, стручно и непристрасно врз основа на закон, други прописи и ошти акти засновани врз закон.

Според член 3 став 1 од Законот, нотаријатот е самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и други заинтересирани институции.

Во ставот 2 од овој член од Законот е утврдено дека нотарот ја врши својата служба како основно занимање за времето за кое е именуван.

Во Глава четиринаесетта „Награда за работа и надоместок на трошоците“ во поднасловот „Нотарска тарифа“ е поместен оспорениот член 132 од Законот, според кој нотарот има право на награда за работата и на надоместок на трошоците во вршењето на службените дејствија од неговиот делокруг во согласност со нотарската тарифа која ја донесува комората во согласност со Министерството за правда.

Тргувајќи од наведените уставни одредби произлегува дека со Уставот точно и прецизно се дефинирани и утврдени носителите на законодавната, извршната и судската власт и јасно е направена разлика во поделбата на власта, при што со Уставот не е допуштено мешање на една во друга власт, туку власта е поставена како структура на самостојни релативно поделени власти чии статус, надлежности и односи се утврдени и гарантирани со Уставот.

Имајќи ги предвид наведените уставни и законски одредби во корелација со оспорената законска одредба, Судот утврди дека овластувањето на Нотарската комора, во согласност со Министерството за правда да го определува надоместокот на трошоците во вршењето на службените дејствија од неговиот делокруг, нема уставна основа.

Ова, пред се од причина што од целината на Законот, поточно од Четринаесетта главата со која се уредува прашањето на наградата за работата и надоместокот на трошоците, не произлегува дека во истата се содржани критериуми и мерила за определување на висината на надоместокот на трошоците, во вршењето на службените дејствија, како и на наградата за работата на нотарот. При ваква состојба, произлегува дека Нотарската комора во согласност со Министерството за правда при утврдувањето, односно пропишувањето на Нотарската тарифа ги утврдила и критериумите за определување на висината на наградата и надоместокот на трошоците на нотарите, што согласно Уставот е надвор од надлежностите на извршната власт.

Оттука, даденото овластување со оспорената законска одредба на Нотарската комора во согласност со Министерството за правда да ги пропишуваат и критериумите за определување на наплатувањето на наградата и висината и надоместокот на трошоците во вршењето на службените дејствија на нотарот, според Судот значи навлегување на извршната во законодавната власт, што е спротивно на наведените членови од Уставот.

Оспорениот Правилник за нотарската тарифа („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/1997) министерот за правда го донел согласно членот 140 од Законот за вршење на нотарските работи според кој, во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон, министерот ќе донесе нотарска тарифа која ќе се

применува се додека Главниот совет во согласност со министерот не донесе нова нотарска тарифа.

Согласно овластувањето утврдено во оспорениот член 132 од Законот, Собранието на нотарската комора на Република Македонија на ден 16 февруари 2002 година донесе Правилник за нотарска тарифа („Службен весник на Република Македонија“ бр.26/2002).

Во преодните и завршните одредби на овој Правилник, односно во членот 45 од Правилникот е утврдено дека со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за нотарска тарифа („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/1997) - кој е оспорен со иницијативата.

Согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што со донесувањето на Правилникот за нотарска тарифа согласно оспорениот член 132 од Законот од страна на Собранието на Нотарската комора оспорениот Правилник за нотарска тарифа („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/1997) престанал да важи, согласно наведената одредба од Деловникот на Уставниот суд, иницијативата во овој дел ја отфрли.

Со оглед на тоа што Судот изрази сомневање за согласноста на оспорениот член 132 од Законот со Уставот, а имајќи го предвид фактот дека наведениот Правилник својот основ го има токму во оспорениот член 132 од Законот, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на наведениот Правилник со Уставот и Законот за вршење на нотарските работи.

Согласно член 17 став 1 алинеја 12 од Законот за организација и работа на органите на државната управа министерството за правда ги врши работите што меѓу другото се однесуваат и на извршната и управната постапка.

Согласно член 55 став 1 од овој закон, министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон, а според членот 96 став 1 од Законот со

правилник се утврдуваат и се разработуваат одделни одредби на законите и други прописи заради нивно извршување.

Во членот 61 став 1 од Законот е утврдено дека со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Тргувајќи од наведените уставни и законски одредби, а имајќи ја предвид содржината на одредбите од наведениот Правилник, овластувањето на Собранието на Нотарската комора со подзаконски акт да ја пропишува наградата за работата и на надоместокот на трошоците во вршењето на службените дејствија од делокругот на работата на нотарот, нема уставна основа од причини што во Законот за вршење на нотарските работи не се содржани критериуми и мерила во однос на ова прашање.

Според тоа, наведеното овластување на Собранието на Нотарската комора отстапува од општиот принцип на поделба на власта на законодавна, извршна и судска.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 и 2 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов.(У.бр.232/2006)

У.бр.232/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА:

а) член 132 од Законот за вршење на нотарските работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/1996, 25/1998 и 66/2006) и

б) Правилникот за нотарска тарифа донесен од Собранието на Нотарската комора на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.26/2002).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијативата поднесена од Стамен Филипов од Скопје, како и по сопствена иницијатива, со Решение У.бр.232/2006 од 21 март 2006 година, поведе постапка за оценување на уставноста на членот 132 од Законот за вршење на нотарските работи и уставноста и законитоста на Правилникот означен во точката 1 б) од оваа одлука.

4. Судот на седницата утврди дека:

а) Според оспорениот член 132 од Законот, нотарот има право на награда за вршењето на службените дејствија од неговиот делокруг во согласност со нотарската тарифа која ја донесува комората во согласност со Министерството за правда.

б) Со Правилникот за нотарска тарифа донесен од Собранието на Нотарската комора се одредува награда за работата и надоместок на трошоците во вршењето на службените дејствија од делокругот на работата на нотарот.

Правилникот се состои од 11 точки во кој се поместени 46 члена.

Во првата точка се утврдени Општите одредби од Правилникот, во втората точка е утврдено „Одредувањето на вредноста на предметот на службените дејствија“, во третата, четвртата и петтата точка се уредени „Наградата за нотарски акти“, „Реализацијата на заложното право“ и „Потврдувањето на факти и изјави“.

Во шестата, седмата и осмата точка од Правилникот се уредени: „Издавањето на изводи, потврди, преписи и извадоци“, „Награда за преземање на исправи, пари и хартии од вредност, заради

чување и предавање“ и „Наградите за другите работи“. „Трошоците“, „Дополнителната награда“ се уредени во точката деветта и десетта.

Во точката 11 се предвидени преодните и завршните одреби од Правилникот.

5. Според членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон, а според ставот 2 на овој член од Уставот секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеи 2 и 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите и ги утврдува јавните давачки.

Според член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и донесува уредби и други прописи за извршување на законите, а според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Со Законот за вршење на нотарските работи се уредува вршењето на нотарските работи, се определуваат условите и постапката за основање на нотаријати и за именување на нотари и се утврдува делокругот на работа на нотаријатот.

Во членот 2 од Законот е утврдено дека нотарот, нотарските работи ги врши слободно, независно, самостојно, стручно и непристрасно врз основа на закон, други прописи и ошти акти засновани врз закон.

Според член 3 став 1 од Законот, нотаријатот е самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и други заинтересирани институции.

Во ставот 2 од овој член од Законот е утврдено дека нотарот ја врши својата служба како основно занимање за времето за кое е именуван.

Во Глава четиринаесетта „Награда за работа и надоместок на трошоците“ во поднасловот „Нотарска тарифа“ е поместен оспорениот член 132 од Законот, според кој нотарот има право на награда за работата и на надоместок на трошоците во вршењето на службените дејствија од неговиот делокруг во согласност со нотарската тарифа која ја донесува комората во согласност со Министерството за правда.

Тргувајќи од наведените уставни одредби произлегува дека со Уставот точно и прецизно се дефинирани и утврдени носителите на законодавната, извршната и судската власт и јасно е направена разлика во поделбата на власта, при што со Уставот не е допуштено мешање на една во друга власт, туку власта е поставена како структура на самостојни релативно поделени власти чии статус, надлежности и односи се утврдени и гарантирани со Уставот.

Имајќи ги предвид наведените уставни и законски одредби во корелација со оспорената законска одредба, Судот утврди дека овластувањето на Нотарската комора, во согласност со Министерството за правда да го определува надоместокот на трошоците во вршењето на службените дејствија од неговиот делокруг, нема уставна основа.

Ова, пред се од причина што од целината на Законот, поточно од Четиринаесетта главата со која се уредува прашањето на наградата за работата и надоместокот на трошоците, не произлегува дека во истата се содржани критериуми и мерила за определување на висината на надоместокот на трошоците, во вршењето на службените дејствија, како и на наградата за работата на нотарот. При ваква состојба, произлегува дека Нотарската комора во согласност со Министерството за правда при утврдувањето, односно пропишувањето на Нотарската тарифа ги утврдила и критериумите за определување на висината на наградата и надоместокот на трошоците на нотарите, што согласно Уставот е надвор од надлежностите на извршната власт.

Оттука, даденото овластување со оспорената законска одредба на Нотарската комора во согласност со Министерството за правда да ги пропишуваат и критериумите за определување на напла-

тувањето на наградата и висината и надоместокот на трошоците во вршењето на службените дејствија на нотарот, според Судот значи навлегување на извршната во законодавната власт, што е спротивно на наведените членови од Уставот.

Согласно овластувањето утврдено во оспорениот член 132 од Законот, Собранието на нотарската комора на Република Македонија на ден 16 февруари 2002 година донесе Правилник за нотарска тарифа („Службен весник на Република Македонија“ бр.26/2002).

Со оглед на тоа што Судот утврди дека оспорениот член 132 од Законот не е во согласност со Уставот, а имајќи го предвид фактот дека Правилникот за нотарска тарифа, донесен од Собранието на Нотарската комора на Република Македонија, својот основ го има токму во оспорениот член 132 од Законот, Судот оцени дека и наведениот Правилник не е во согласност со Уставот и Законот за вршење на нотарските работи.

Согласно член 17 став 1 алинеја 12 од Законот за организација и работа на органите на државната управа министерството за правда ги врши работите што меѓу другото се однесуваат и на извршната и управната постапка.

Согласно член 55 став 1 од овој закон, министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон, а според членот 96 став 1 од Законот со правилник се утврдуваат и се разработуваат одделни одредби на законите и други прописи заради нивно извршување.

Во членот 61 став 1 од Законот е утврдено дека со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Тргувајќи од наведените уставни и законски одредби, а имајќи ја предвид содржината на одредбите од наведениот Правилник, овластувањето на Собранието на Нотарската комора со подзаконски акт да ја пропишува наградата за работата и на надоместокот на трошоците во вршењето на службените дејствија од делокругот на работата на нотарот, нема уставна основа од причини што во Законот

за вршење на нотарските работи не се содржани критериуми и мерила во однос на ова прашање.

Според тоа, наведеното овластување на Собранието на Нотарската комора отстапува од општиот принцип на поделба на власта на законодавна, извршна и судска.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.232/2006)

55.

У.бр.154/2006

- Право на жалба или друг вид на правна заштита и остварување на судска заштита

- Right to an appeal or another type of legal protection and realisation of court protection

- Од Амандманот XXI на Уставот произлегува дека право е на законодавецот со закон да го предвиди или не правото на жалба или друг вид на правна заштита за определени поединечни правни акти донесени од страна на орган на управата.

Остварувањето на судска заштита во управен спор не зависи од видот на самиот акт, туку од фактот дали со определен акт донесен во управна постапка се решава за право и обврска на странката, односно дали тој акт има карактер на управен акт.

- From the Amendment XXI to the Constitution, it derives that it is the right of the legislator to envisage or not by law the right to an appeal or another type of legal protection for certain individual legal acts adopted by an administrative body.

The realisation of court protection in an administrative dispute does not depend on the type of the act itself, but on the fact whether certain act adopted in an administrative procedure is decisive with respect of a right and obligation of the party, that is, whether that act has the character of an administrative act.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 11 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на:

а) Член 226 од Законот за општата управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2005),

б) Член 8 од Законот за управните спорови („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2006).

2. Маргарита Шијакова од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување уставноста на член 226 од Законот за општата управна постапка и член 8 од Законот за управните спорови.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорените членови не биле во согласност со член 15 и член 50 став 2 од Уставот на Република Македонија. Ова затоа што според оспорениот член 226 од Законот за општата управна постапка во кој е утврдено дека жалба може да се поднесе само против решение донесено во управната постапка, а не и против другите правни акти

(уверенија, потврди, изводи) односно се исклучувало правото на жалба против другите правни акти се повредува член 15 од Уставот.

Имено, подносителот на иницијативата смета дека исклучувањето на уверенијата и другите правни акти од правото на жалба доведува до тоа во правниот поредок да се пуштаат правни акти со неистинита содржина против кои странката не може да се бори со редовни правни средства. Во таа смисла, врз основа на неистинити уверенија, изводи и слично се остваруваат одредени права кои странките по законот ги немале, но со помош на фалсификување и неистинити исправи тие ги остварувале тие права на кој начин се нарушувал принципот на правичност и законитост.

Неможноста да се поднесе жалба против неистинитите и фалсификувани исправи претставувало за несовесните административни службеници поттик за развој на корупцијата.

Поради наведеното, а со оглед на формулацијата дадена во член 15 од Уставот, подносителот на иницијативата смета дека правото на жалба треба да биде проширено на сите правни акти вклучувајќи ги и уверенијата и другите правни акти кои органите на управата ги издаваат на лицата како доказни средства.

Понатаму во иницијативата подносителот го анализира посебниот случај на жалба при „молчење на администрацијата“ кое е уредено во член 246 од Законот за општата управна постапка, при што според него иако од формален аспект бил задоволен член 15 од Уставот, во суштина ефектот на жалбата бил намален бидејќи странките не ги знаеле причините поради кои првостепениот орган го одбил барањето да донесе решение. Оттаму, според подносителот на иницијативата не само што бил повреден член 15 од Уставот, со исклучување на правото на жалба против сите поединечни правни акти се доведува во прашање и член 13 од Европската конвенција за заштита на човековите права со кој се гарантирало правото на ефективен правен лек пред домашните органи без оглед на тоа кој ја извршил повредата на човековите права и слободи и дали таа повреда била извршена во вршење на службената должност.

Во однос на институтот „молчење на администрацијата“ подносителот на иницијативата наведува дека основен недостаток на прописите кои се однесувале на жалба при „молчење на администрацијата“ бил во правниот третман на самото молчење како управна работа која се третираше како дозволена активност на

јавната администрација без притоа да бидат предвидени казнени одредби, односно непостоење на одговорност.

Во вториот дел од иницијативата, а која се однесува на прашањето на судската заштита на правните акти подносителот го отвара прашањето за тоа против кои акти може да се води управен спор, при тоа да се даде одговор на наведеното прашање наведува дека прво потребно е да се разграничи што се подразбира под поимот „управен акт“ и „правен акт“. Имено подносителот на иницијативата поставувајќи го прашањето во самата иницијатива преку анализа на наведените термини дава одговор, за да на крајот на анализата изведе заклучок дека надвор од судска заштита се сите правни акти како што се уверенијата и другите исправи и против нив не може да се води управен спор освен ако органот молчи. Поради тоа го поставува прашањето дали е практично оправдано ограничувањето на судската заштита само на управни акти, односно на решенија, а не и на сите правни акти.

Подносителот на иницијативата преку дадената анализа на тоа што претставува решение во управната постапка и уверенија, а имајќи ги предвид нивните сличности и разлики заклучува дека и решенијата и уверенијата претставуваат писмени информации по својата форма и тие се поврзани од аспект на меѓународно право со „правото на прием на информации“ гарантирано со член 10 од Меѓународната конвенција за човековите права. Според тоа, не само решенијата туку и уверенијата како правни акти требало да бидат предмет на судска заштита, односно да биде прифатена тезата дека против сите поединечни правни акти треба да биде обезбедена судска заштита. Ова дотолку повеќе што во досегашната судска пракса, токму поради фактот што против уверенијата не можело да се води управен спор, таа неможност станала извор на корупција и криминал.

Несогласноста на Законот во тој однос доведувала исто така до неусогласеност меѓу барањата поставени во стандардите на меѓународното право по однос на правото на жалба, односно правото на судска заштита. Оваа несогласност од своја страна доведува до изигрување на правата на странките и нивната неможност со правни средства да бараат ефикасност за остварување на своите права.

Покрај тоа, несогласноста ја зголемувала арбитражноста на управните и судски органи и била најчесто причина за арбитражно

решавање на конкретни случаи кога жалбата и тужбата се отфрлаат поради тоа што наводно во случајот не се побивал управен акт.

Оттука според подносителот на иницијативата како последица на исклучување на одредени правни акти од управната постапка било повредено не само правото на жалба како човеково право туку и повреда на други уставни и човекови права гарантирани со Уставот на Република Македонија, како и со членовите 10 и 14 од Меѓународната конвенција за основни права и слободи.

3. Судот на седницата утврди дека според член 226 од Законот за општата управна постапка против решение донесено во прв степен странката има право на жалба.

Јавниот обвинител, јавниот правобранител и други државни органи, кога со закон се овластени, можат да изјават жалба против решение со кое е повреден законот во корист на поединецот или правно лице, а на штета на јавниот интерес.

Според член 8 став 1 алинеја 1 од Уставот основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 15 од Уставот, а на кој се повикува подносителот на иницијативата се гарантира правото на жалба против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред суд, управен орган или организација или друга институција што врши јавно овластување.

Според Амандман XXI со кој е заменет член 15 од Уставот, се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд.

Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и други орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Во правниот поредок постојат многубројни и разновидни конкретни поединечни правни акти.

Конкретните поединечни правни акти може да ги донесуваат сите државни органи, меѓутоа по правило нив ги донесуваат органите на државната управа и судовите односно органите на државната управа донесуваат управни акти, а судовите судски акт.

Во формална смисла на зборот управен акт е правен акт со кој државниот орган во посебна постапка одлучува за права и обврски на разни субјекти против кои акти можат да се користат разни правни средства (жалба, тужба). Управниот акт по правило се изразува во писмена форма и најчесто се нарекува решение, дозвола, заклучок.

Во формална смисла на зборот судскиот акт е правен акт кој го донесува судски орган (суд по определена судска постапка). Судски акт по правило се изразува во писмена форма и најчесто се нарекува пресуда, а може да се јави и во вид на одлука или решение.

Од анализата на уставната одредба од член 15 од Уставот произлегува дека со него се гарантирало правото на жалба против поединечни правни акти донесени од страна на суд во прв степен и против поединечните правни акти донесени од управен орган или организација или други институции што вршат јавни овластувања.

Со Амандман XXI со кој е заменет член 15 од Уставот, гаранцијата на правото на жалба се однесува само на одлука донесена во прв степен пред суд, а правото на жалба против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа на определен начин е релативизирано, односно не е веќе уставна гаранција како што тоа беше порано, туку тоа е препуштено да се уреди со закон.

Тоа во суштина значи дека право е на законодавецот со закон да го предвиди или не правото на жалба или друг вид на правна заштита за определени поединечни правни акти донесени од страна на орган на управата.

Оттука, имајќи го предвид наведеното, Судот смета дека наводите во иницијативата за тоа дека оспорениот член 226 од Законот за општата управна постапка не бил во согласност со член 15 од Уставот, се неосновани. Ова пред се, имајќи предвид дека член 15 од Уставот е заменет со Амандман XXI, а подносителот на иницијативата во суштина го немал предвид наведениот Амандман.

Воедно, Судот изврши анализа на Законот за општата управна постапка, при што утврди дека со овој закон се уредува начинот на постапување на министерствата, другите органи на државната управа и организации кога во управните работи непосредно применувајќи ги прописите решаваат за права и обврски или правни интереси на физички, правни или на други лица.

Во смисла на наведениот закон, како управни работи се подразбират сите акти и дејствија преку кои се извршуваат надлежности на јавната администрација, а пак, под управен акт се подразбираат сите оние акти и дејствија со кои се решава за права, обврски или правни интереси на странките во управната постапка.

Во текот на вршењето на управни работи, а чија цел е решавање за определено право и обврска односно донесување на решение (со посебни прописи може да се предвиди дека на решение може да му се даде друг назив) управниот орган презема претходни дејствија доколку тоа е потребно при решавање на претходни прашања, одржува усна расправа, утврдува фактичка состојба преку доказни средства (исправи, уверенија, сведоци, вештаци, увид) за кои дејствија и акти во одредени случаи донесува записници, заклучоци или друг вид на правен акт кој не може да се подведе под категоријата на управен акт. Притоа, странката против наведените правни акти може да изјави посебна жалба ако тоа е предвидено во законот, или наведениот акт да го побива со жалбата против решението со кое е одлучено по барањето на странката.

Што се однесува, пак, до уверенијата како правни акти за кои подносителот на иницијативата наведува дека против нив не е допуштена жалба и судска заштита, Судот имаше предвид дека уверенијата и другите исправи, согласно членовите 174 и 175 од Законот за општата управна постапка, ги издаваат органите на државната управа за факти за кои се води службена евиденција и тие мораат да се издаваат согласно податоците на службената евиденција, имаат значење на јавна исправа и тие претставуваат често пати доказни средства во управната постапка и се издаваат по барање на странката.

Доколку органите на државната управа го одбијат барањето за издавање на уверенија односно друга исправа должни се за тоа да донесат посебно решение. Ако во рок од 15 дена од денот на поднесеното барање не издаде уверение, односно друга исправа, ниту донесат и достават до странката решение за одбивање на

барањето, се смета дека барањето е одбиено. Ако, пак, странката смета дека врз основа на докази со кои располага, уверение не е издадено согласно со податоците од службената евиденција може да бара измена на уверението. Органот е должен да донесе посебно решение ако го одбие барањето на странката, да го измени односно издаде ново уверение или друга исправа и во тој случај важи рокот од 15 дена од денот на поднесување на барањето за издавање на ново уверение, а ако тоа не биде сторено од страна на органот во предвидениот рок се смета дека барањето е одбиено.

Од анализата на наведените одредби како и од другите одредби, а кои се однесуваат на уверенијата како правен акт произлегува дека во одредени случаи и против овој вид на правни акти е допуштена жалба. Имено, во случај кога органот ќе го одбие барањето, односно нема да издаде ново уверение или друга исправа должен е да донесе посебно решение кое може да се побива со жалбата против решението со кое се одлучил за главната работа.

Оттука, имајќи ја предвид правната теорија по однос на поединечните правни акти кои во суштина може да се јават како поединечни управни акти или поединечни судски акти, како и фактот што според Амандман XXI кој е поместен во делот на одредбите од Уставот кој се однесуваат на основни слободи и права на човекот и граѓанинот, според Судот дека правото на жалба или друг вид на правна заштита е препуштено да биде уредено со закон, поради што оцени дека оспорениот член не може да биде доведен под сомнение во однос на Амандман XXI од Уставот.

4. Според член 8 од Законот за управните спорови, управен спор може да се води против управен акт донесен во втор степен (конечен управен акт).

Управен спор може да се поведе и против првостепен управен акт, против кој нема место за жалба во управната постапка.

Управен спор може да се поведе и кога надлежниот орган по барањето, односно жалбата на странката не донел соодветен управен акт, под услови предвидени со овој закон.

Управен спор може да се поведе и за повреда на одредбите од управните договори, согласно со одредбите од овој закон.

Според член 50 став 2 од Уставот, се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Основната цел на судската заштита на правните акти е да ги заштити граѓаните од самоволна и арбитрерна управа која се обезбедува пред покренување на управен спор пред надлежен орган (Управен суд). Со воведување на управниот спор како правна институција се штити законитоста на управните акти донесени од органи на државната управа како и актите донесени во прекршочна постапка.

Според член 7 од Законот за управните спорови управен акт во смисла на овој закон е акт со кој органот од член 6 решава за извесно право и обврска на физичко или правно лице, односно друго лице кое може да биде странка во определена управна работа, како и актите донесени во прекршочната постапка.

Во оспорениот член 8 од наведениот закон е предвидено дека управен спор може да се води против: управен акт донесен во втор степен (конечен управен акт); против првостепен управен акт против кој нема место за жалба во управна постапка; надлежен орган кој по барањето, односно жалбата на странката не донел соодветен управен акт под услови предвидени со овој закон, како и за повреда на одредбите од управните договори согласно одредбите од овој закон.

Од анализата на наведените уставни и законски одредби произлегува дека Уставот во член 50 став 2 го гарантира правото на судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа, а во Законот за управните спорови законодавецот утврдил дека управен спор може да се води против управен акт со кој органот решава за извесно право или обврска на физичко или правно лице, што значи дека во суштина и законодавецот и уставотворецот се на линија без оглед кој термин го користат дека судска заштита се обезбедува против поединечните управни акти без притоа да ги набројува видот на поединечните управни акти кои можат да бидат донесени во управна постапка.

Оттука, Судот оцени дека при остварувањето на судската заштита во управен спор, судот ќе се раководи од фактот дали со определен акт донесен во управна постапка се решава за право и

обврска на странката односно дали тој акт има карактер на управен акт, а не од видот на самиот акт (решение, уверение, заклучок).

Имајќи го предвид наведеното, според Судот не се основани наводите во иницијативата дека со оспорениот член 8 од Законот за управен спор се исклучува можноста од водење на управен спор против уверенијата донесени во управна постапка ако со нив е одлучено за извесно право на странката, поради што не го постави прашањето за неговата согласност со Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.154/2006)

56.

У.бр 127/2006

**- Закон за решавање на судирите и на законите со прописите на други земји донесен од поранешната СФРЈ
(поведување на постапка)**

*- Law on Resolving Conflicts of the Laws with the Regulations of Other Countries adopted by the former SFRY
(initiation of a procedure)*

- Постојните, втемелени вредносни принципи и организационата поставеност на органите на државната власт востановени со Уставот на Република Македонија, од една страна, како и термилолошката неусогласеност во Законот во однос на Уставот на Република Македонија, како последица на времето на неговото донесување, од друга страна, претставуваат основ Законот за решавање на судирите на законите со прописите

на други земји во определени односи, („Службен лист на СФРЈ“ бр. 43/1982 и 72/1982) да биде укинат како несогласен со Уставот на Република Македонија.

- The existing, founded value principles and the organisational setup of the bodies of state power established by the Constitution of the Republic of Macedonia, on the one hand, as well as the terminological non-harmonisation in the Law in view of the Constitution of the Republic of Macedonia, as a consequence of the time of its adoption, on the other hand, are a ground for the Law on Resolving Conflicts of the Laws with the Regulations of Other Countries in certain relations, (“Official Gazette of SFRY”, nos.43/1982 and 72/1982) to be repealed as non-harmonised with the Constitution of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на Законот за решавање на судирите на законите со прописите на други земји во определени односи („Службен лист на СФРЈ“ бр. 43/1982 и 72/1982).

2. Стамен Филипov, од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот означен во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорениот закон, тргнувајќи од времето на неговото донесување (1982 година) и општествените услови во кои истиот е донесен, а имајќи ја предвид и еволуцијата на општествените односи и уставната обврска за усогласување на овој закон со одредбите на Уставот на Република

Македонија во рок од една година од денот на прогласување на Уставот, не бил во согласност со член 1 став 1, член 8 алинеја 3 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

Имено, во Република Македонија се вградувале нови вредносни принципи и нова организациона поставеност на органите на државната власт, па се наметнувала потребата од усогласување на оспорениот закон со одредбите на Уставот на Република Македонија, бидејќи оспорениот закон бил донесен во период на федеративно уредена заедница, кога владееле сосема други вредности на социјалистичкото општество. Со оглед на тоа, оспорениот закон содржел и низа одредби со суштински и термилошки неусогласености во однос на Уставот на Република Македонија, како што е на пример - Социјалистичка Федеративна Република Југославија, сојузните, републичките и покраинските прописи, сојузниот орган на управата надлежен за работи на правосудство, за надворешни работи и други.

Согласно на тоа, оспорениот закон со сите негови одредби не бил адекватен на сегашните односи и потреби на државата и истиот бил во судир со постојните, втемелени вредносни принципи, дотолку повеќе што содржел и голем број термилошки неусогласености.

Поради наведеното се предлага поведување на постапка за оценување на уставноста на оспорениот закон.

3. Судот на седницата утврди дека Законот за решавање на судирите на законите со прописите на други земји во определени односи е усвоен од Собранието на СФРЈ, на седницата на Сојузниот собор од 15 јули 1982 година. Исправка на Законот, од страна на Секретаријатот за законодавство на Собранието на СФРЈ е извршена на 14 ноември 1982 година.

Материјата во Законот е поделена во шест глави, во 109 членови.

Во Главата прва, Основни одредби, која има 13 членови, е определено дека овој закон содржи правила за определување на меродавното право за статусните, семејните и имотните, односно другите материјално-правни односи со меѓународен елемент (член 1 став 1 од Законот).

Согласно ставот 2 на истиот член, овој закон содржи и правила за надлежноста на судовите и на другите органи на СФРЈ за расправање на односите од ставот 1 на овој член, правила на постапката и правила за признавање и извршување на странски судски и арбитражни одлуки.

Според член 2 на овој закон, ако овој закон нема одредби за правото меродавно за некој однос од член 1 став 1 на овој закон, сходно се применуваат одредбите и начелата на овој закон, начелата на правниот поредок на СФРЈ и начелата на меѓународното приватно право.

Согласно член 3 на овој закон, одредбите од овој закон не се применуваат на односите од член 1 на овој закон ако се регулирани со друг сојузен закон или со меѓународни договори.

Според член 4 од истиот закон, не се применува правото на странска држава ако неговото дејство би било спротивно на основите на општественото уредување утврдени со Уставот на СФРЈ.

Согласно членот 5 од овој закон, не се применува правото на странска држава што би било меродавно според одредбите на овој или на друг сојузен закон, ако неговото применување би имало за цел одбегнување на применувањето на правото на СФРЈ.

Согласно член 7 од овој закон, ако со овој или со друг сојузен закон не е определено поинаку, се смета дека правната работа и правното дејствие во поглед на формата се полноважни, ако се полноважни било според правото на местото каде што правната работа е склучена односно правното дејствие преземено, било според правото што е меродавно за содржината на правната работа односно на правното дејствие.

Според член 8 од Законот, за застареност е меродавно правото што е меродавно за содржината на правната работа односно правното дејствие. Согласно член 9, правото на странската држава се применува според својата смисла и поимите што ги содржи.

Според член 11 став 1 од истиот закон, ако лице кое е државјанин на СФРЈ има и државјанство на некоја друга држава, за применување на овој закон се смета дека има само државјанство на СФРЈ. Согласно ставот 2 на истиот член, ако лице кое не е државјанин на СФРЈ има две или повеќе странски државјанства, за

применување на овој закон се смета дека има државјанство на онаа држава чијшто е државјанин и во која има живеалиште. Ако лицето од став 2 на овој член нема живеалиште ниту во една од државите чијшто е државјанин, за применување на овој закон се смета дека има државјанство на онаа држава чијшто е државјанин и со која е во најблиска врска.

Согласно член 12 од овој закон, ако лицето нема државјанство или неговото државјанство не може да се утврди, меродавното право се определува според неговото живеалиште, односно престојувалиште. Ако не може да се утврди ни престојувалиштето на ова лице, меродавно е правото на СФРЈ.

Според член 13 од истиот закон, судот или друг надлежен орган по службена должност ќе ја утврди содржината на странското меродавно право. Органот од став 1 на овој член може да побара известување за странското право од сојузниот орган на управата надлежен за работите на правосудството. Странките во постапката можат да поднесат и јавна исправа за содржината на странското право.

Главата втора од Законот носи назив „Меродавно право“. Во неа се регулира прашањето за определување на меродавно право во случај на оцена за правната и деловната способност на лице (член 14), во случај за ставање под старателство и за престанок на старателството, како и за односите помеѓу старателот и лицето под старателство (член 15), во случај на прогласување на исчезнато лице за умрено (член 16), во случаите за определувањето на припадноста на правно лице (член 17), за сопственичко-правните односи и за другите права на предмети, како и за правото на располагање со предметите во општествена сопственост (член 18), при склучување на договор за продажба на подвижни предмети, договор за дело, договор за полномошно, договор за посредување, договор за комисион, договор за шпедиција, договор за закуп на подвижни предмети, договор за заем, договор за послуга, договор за депозит, договор за складирање, договор за превоз, договор за осигурување, договор за авторско право, договор за подарок, договор за берзански работи, договор за самостојни банкарски гаранции, договор за пренос на технологија, договор за имотни побарувања од договор за работа, за други договори (член 20), за договори што се однесуваат на недвижности (член 21), за еднострана правна работа (член 26), за стекнување без основ (член 27), за вондоговорна одговорност за штета (член 28), за надомест на штета од настан кој се случил на

брод на отворено море или во воздухоплов (член 29), за наследување (член 30), за полноважноста на тестамент во поглед на формата (член 31), во поглед на условите за склучување на брак, форма на бракот, неважност на бракот и за развод на брак (член 32-35), за личните, законските имотни и договорните имотни односи на брачните другари (член 36, 37, 38), за имотните односи на лицата што живеат во вобрачна заедница (член 39), за односите меѓу родителите и децата (член 40), за признавање, утврдување и оспорување на татковство, односно мајчинство (член 41), за обврската за издржување меѓу крвни сродници (член 42), за условите за посвојување и престанок на посвојувањето и за дејството на посвојувањето (член 44 и 45).

Главата трета од Законот носи назив „Надлежност и постапка“ и во неа се уредува прашањето за определување на надлежноста на судовите и на други органи на СФРЈ во работите со меѓународен елемент. Така надлежноста на судовите на СФРЈ се определува во зависност од живеалиштето, односно престојувалиштето на тужениот (член 46, 52), ислучителна надлежност постои кога тоа е изречно определено со овој или друг закон (член 47), се утврдува можноста за спогодбено определување на надлежноста на суд (член 49, 50), се определува надлежноста на судот во споровите за вондоговорна одговорност за штета (член 53), во споровите за имотно правни барања (член 54), се утврдува ислучителна надлежност во споровите за правото на располагање со недвижности кои се наоѓаат на територијата на СФРЈ (член 56), во споровите за правото на располагање и за заложното право на воздухоплов, поморски брод и брод во внатрешната пловидба (член 58), во споровите за имотни односи на брачни другари во поглед на имот во СФРЈ кога тужениот нема живеалиште во СФРЈ (член 59 и 60), во споровите заради утврдување на постоење или непостоење на брак, поништување на брак или развод на брак кога тужениот нема живеалиште во СФРЈ (член 61-63), во споровите за утврдување или оспорување на татковство или мајчинство кога тужениот нема живеалиште во СФРЈ (член 64, 65), во споровите за чување, подигање и воспитување на деца кои се под родителска грижа и кога тужениот нема живеалиште во СФРЈ (член 66 - 69), за давање дозвола за склучување брак ако еден од подносителите на барањето е државјанин на СФРЈ (член 70), за расправање на неподвижна оставина на државјанин на СФРЈ, на странски државјанин или лице без државјанство ако недвижноста се наоѓа во СФРЈ (член 71, 72, 73), за посвојување и за престанок на посвојување како лицето што се посвојува е државјанин на СФРЈ (Член 74), за старателство на

државјани на СФРЈ (член 75, 76), за прогласување на исчезнат државјанин на СФРЈ за умрен и за докажување на смртта на странски државјанин што умрел на територијата на СФРЈ (член 78). Се утврдува надлежност на органот на СФРЈ да преземе неопходни привремени мерки заради заштита на личноста, правата и интересите на странски државјанин кој се наоѓа или има имот на територијата на СФРЈ (член 77). Во оваа глава има и дрги одредби кои се однесуваат на прашањето за определување на меродавното право за утврдување на странечка и процесна способност на физичко лице (член 79), определување на случаите кога Судот во СФРЈ ќе ја прекине постапката по барање на странката ако е во тек спор пред странски суд во истата правна работа и меѓу истите странки (член 80), како и уредување на прашањето за процесните трошоци пред судот во СФРЈ (член 82 - 85).

Главата четврта носи назив „Признавање и извршување на странски одлуки“. Во Одделот 1. се уредува прашањето за признавање и извршување на странски судски одлуки, така што се утврдува дека странска судска одлука се изедначува со одлука на суд на СФРЈ и произведува правно дејство во СФРЈ само ако ја признае суд на СФРЈ, при што се утврдуваат случаите кога една странска судска одлука ќе се признае или ќе се одбие нејзиното признавање (член 86 - 96).

Одделот 2. „Признавање и извршување на странски арбитражни одлуки“ и членовите 97-100 од истата глава, престанале да важат со влегувањето во сила на Законот за меѓународна трговска арбитража на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 39/2006).

Во Одделот 3 „Постапката за признавање и извршување на странски и арбитражни одлуки“ се уредува прашањето за утврдување месна надлежност на судот, како и постапката по жалба на решение за признавање и извршување на странски и арбитражни одлуки (член 101).

Петтата глава од Законот содржи посебни одредби со кои се утврдува надлежност на овластени конзуларни и дипломатски претставништва на СФРЈ во странство за прашања во врска со склучување на брак во странство на државјани на СФРЈ (член 102), за работи во врска со старателство за државјани на СФРЈ што се наоѓаат во странство (член 103), за составување на тестамент на државјани на СФРЈ во странство (член 104), за заверка на потписи,

ракописи и преписки во согласност со меѓународно договори и прописи на земјата на приемот (член 105), како и се утврдува надлежност на сојузниот орган на управата надлежен за работите на правосудството да издава уверенија за сојузните, републичките и покраинските прописи што важат или важеле во СФРЈ заради нивна употреба пред органите на странска држава (член 106).

Главата шест од Законот содржи преодни и завршни одредби (член 107-109) со кои се определува уредувањето на односите кои настанале пред влегувањето во сила на овој закон, се утврдуваат одредбите на законите кои престануваат да важат со денот на влегување во сила на Законот, како и се утврдува денот на влегување во сила на Законот.

4. Согласно член 5 став 1 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 52/1991), постојните сојузни прописи се преземаат како републички со надлежностите на органите утврдени со Уставот на Република Македонија.

Според член 6 од истиот уставен закон, законите што не се во согласност со одредбите на Уставот на Република Македонија ќе се усогласат во рок од една година од денот на прогласувањето на Уставот.

Врз основа на наведената регулатива, Законот за решавање на судирите на законите со прописите на други земји во определени односи, усвоен од Собранието на СФРЈ на седницата на Сојузниот собор од 15 јули 1982 година, е преземен како републички пропис, со надлежности на органите утврдени со Уставот на Република Македонија.

Видно од содржината на наведениот закон, станува збор за закон за меѓународното приватно право, кој содржи основни колизиони норми, норми за судирот на јурисдикциите и за други прашања на меѓународното приватно право, односно содржи правила за определување на меродавно право за статусните, семејните и имотните односи, односно другите материјално-правни односи со меѓународен елемент. Законот содржи и правила за определувањето на надлежноста на судовите и на другите органи за расправање на наведените односи, како и постапка за признавање и извршување на странски судски и арбитражни одлуки.

Република Македонија ги применува правилата од овој закон и сеуште нема донесено нов закон за судирот на законите и судирот на јурисдикцијата. Исклучок претставува областа на признавање и извршување на странски арбитражни одлуки, која е уредена со Законот за меѓународна трговска арбитража на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 39/2006), со чие влегување во сила престанаа да важат одредбите од член 97 до 100 од Законот за решавање на судирите на законите со прописите на други земји во определени односи.

Тргувајќи од овој неспорен факт, а имајќи ги предвид причините за оспорување наведени од подносителот на иницијативата, се поставува прашањето дали оспорениот закон е адекватен на општествените односи и потреби на Република Македонија и дали не е во судир со постојните темелни вредносни принципи вградени во Уставот на Република Македонија, дотолку повеќе што содржи голем број на термилошки неусогласености.

Според член 1 од Уставот на Република Македонија, Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава. Суверенитетот на Република Македонија е неделив, неотуѓив и непренослив.

Согласно член 4 став 1 од Уставот, граѓаните на Република Македонија имаат државјанство на Република Македонија.

Според член 8 алинеја 3 и 11 од Уставот, владеењето на правото и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право се утврдени како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно Амандманот XXV на Уставот со кој е заменет членот 98 од Уставот на Република Македонија, судската власт ја вршат судовите. Судовите се самостојни и независни и судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

Според член 118 од Уставот, меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, времето на донесување на оспорениот закон (1982 година), како и општествените услови во кои истиот е донесен, а притоа имајќи ја во вид еволуцијата на општествените односи и обврската за усогласување на истиот со одредбите од Уставот во рок од една година од денот на прогласувањето на Уставот, Судот оцени дека основано може да се изрази сомневање за согласноста на оспорениот закон со Уставот на Република Македонија.

Имено, оспорениот закон има карактер на сојузен закон со кој се уредуваат односи од областа на меѓународното приватно право во државата СФРЈ и со кој се уредуваат правила за надлежноста и за постапката на судовите и на другите органи на СФРЈ за расправање на прашања од наведената област. Законот се заснива на основите на општественото уредување и на начелата на правниот поредок утврдени со Уставот на СФРЈ, што се истовремено критериуми и граница за неговата примена.

Имајќи го во вид фактот дека Република Македонија е самостојна и суверена држава во чие уставно уредување се вградени вредносни принципи и е утврдена организација на државната власт кои се разликуваат од оние утврдени во поранешната СФРЈ, според Судот, во функција на обезбедување на субјективитетот на државата и обезбедување на начелото на владеење на правото, неминовно се наметнува потреба од усогласување на оспорениот закон со одредбите на Уставот на Република Македонија.

Ова од причини што во меѓународното право е прифатено правилото дека со сукцесијата автоматски престанува да важи поредокот на државата претходник, а се воспоставува важењето на политичкиот и правниот поредок на сукцесорот, при што вообичаено е со акт на новата власт да се воспостави преоден период во кој законодавството на државата претходник ќе се заменува со она на сукцесорот, со што ќе се избегне појава на правен вакуум во одредена област. Меѓутоа, имајќи предвид дека рокот за усогласување на овој закон со одредбите од Уставот е истечен одамна, при што во Република Македонија се донесени повеќе закони од сферата на приватното право (за семејството, за наследување, за облигациите, за сопственоста, за државјанството и др.), според

Судот, во Република Македонија се исцрпени оправданите потреби од натамошното опстојување на овој закон во правниот поредок на државата.

Ова особено затоа што оспорениот закон е донесен како сојузен закон во период на федеративно уредена заедница, кога владееле други вредности на социјалистичкото општество, како резултат на што, Законот содржи низа одредби кои суштински и термилошки не се усогласени со Уставот на Република Македонија („Социјалистичка Федеративна Република Југославија“, „сојузните, републичките и покраинските прописи“, „сојузниот орган на управата надлежен за работи на правосудството“, „државјанин на СФРЈ“).

Врз основа на наведеното, имајќи ги предвид постојните, втемелени вредносни принципи и организационата поставеност на органите на државната власт востановени со Уставот на Република Македонија, од една страна, како и термилошката неусогласеност во Законот во однос на Уставот на Република Македонија, како последица на времето на неговото донесување, од друга страна, Судот оцени дека оспорениот закон во целина може да се доведе под сомнение во однос на согласноста со член 1 став 1, член 8 алинеја 3 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

Ова дотолку повеќе што во услови на актуелни интензивни меѓународни приватноправни односи, секоја држава, вклучително и Република Македонија, има обврска да ги уреди односите во оваа област соодветно на своите уставни начела и принципи, на начин кој ќе обезбеди надлежните органи за решавање за овие прашања да добијат посигурни законски решенија, што е во функција на обезбедување поголема правна сигурност за граѓаните.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.127/2006)

У.бр.127/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 јули 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Законот за решавање на судирите на законите со прописите на други земји во определени односи („Службен лист на СФРЈ“ бр. 43/1982 и 72/1982).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипков, од Скопје, со Решение У.бр.127/2006 од 18 април 2007 година, поведе постапка за оценување на уставноста на актот означен во точка 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека Законот за решавање на судирите на законите со прописите на други земји во определени односи е усвоен од Собранието на СФРЈ, на седницата на Сојузниот собор од 15 јули 1982 година. Исправка на Законот, од страна на Секретаријатот за законодавство на Собранието на СФРЈ е извршена на 14 ноември 1982 година.

Материјата во Законот е поделена во шест глави, во 109 членови.

Во Главата прва, Основни одредби, која има 13 членови, е определено дека овој закон содржи правила за определување на меродавното право за статусните, семејните и имотните, односно другите материјално-правни односи со меѓународен елемент (член 1 став 1 од Законот).

Согласно ставот 2 на истиот член, овој закон содржи и правила за надлежноста на судовите и на другите органи на СФРЈ за

расправање на односите од ставот 1 на овој член, правила на постапката и правила за признавање и извршување на странски судски и арбитражни одлуки.

Според член 2 на овој закон, ако овој закон нема одредби за правото меродавно за некој однос од член 1 став 1 на овој закон, сходно се применуваат одредбите и начелата на овој закон, начелата на правниот поредок на СФРЈ и начелата на меѓународното приватно право.

Согласно член 3 на овој закон, одредбите од овој закон не се применуваат на односите од член 1 на овој закон ако се регулирани со друг сојузен закон или со меѓународни договори.

Според член 4 од истиот закон, не се применува правото на странска држава ако неговото дејство би било спротивно на основите на општественото уредување утврдени со Уставот на СФРЈ.

Согласно членот 5 од овој закон, не се применува правото на странска држава што би било меродавно според одредбите на овој или на друг сојузен закон, ако неговото применување би имало за цел одбегнување на применувањето на правото на СФРЈ.

Согласно член 7 од овој закон, ако со овој или со друг сојузен закон не е определено поинаку, се смета дека правната работа и правното дејствие во поглед на формата се полноважни, ако се полноважни било според правото на местото каде што правната работа е склучена односно правното дејствие преземено, било според правото што е меродавно за содржината на правната работа односно на правното дејствие.

Според член 8 од Законот, за застареност е меродавно правото што е меродавно за содржината на правната работа односно правното дејствие. Согласно член 9, правото на странската држава се применува според својата смисла и поимите што ги содржи.

Според член 11 став 1 од истиот закон, ако лице кое е државјанин на СФРЈ има и државјанство на некоја друга држава, за применување на овој закон се смета дека има само државјанство на СФРЈ. Согласно ставот 2 на истиот член, ако лице кое не е државјанин на СФРЈ има две или повеќе странски државјанства, за применување на овој закон се смета дека има државјанство на онаа држава чијшто е државјанин и во која има живеалиште. Ако лицето од

став 2 на овој член нема живеалиште ниту во една од државите чијшто е државјанин, за применување на овој закон се смета дека има државјанство на онаа држава чијшто е државјанин и со која е во најблиска врска.

Согласно член 12 од овој закон, ако лицето нема државјанство или неговото државјанство не може да се утврди, меродавното право се определува според неговото живеалиште, односно престојувалиште. Ако не може да се утврди ни престојувалиштето на ова лице, меродавно е правото на СФРЈ.

Според член 13 од истиот закон, судот или друг надлежен орган по службена должност ќе ја утврди содржината на странското меродавно право. Органот од став 1 на овој член може да побара известување за странското право од сојузниот орган на управата надлежен за работите на правосудството. Странките во постапката можат да поднесат и јавна исправа за содржината на странското право.

Главата втора од Законот носи назив „Меродавно право“ и во неа се регулира прашањето за определување на меродавно право во случај на оцена за правната и деловната способност на лице (член 14), во случај за ставање под старателство и за престанок на старателството, како и за односите помеѓу старателот и лицето под старателство (член 15), во случај на прогласување на исчезнато лице за умрено (член 16), во случаите за определувањето на припадноста на правно лице (член 17), за сопственичко-правните односи и за другите права на предмети, како и за правото на располагање со предметите во општествена сопственост (член 18), при склучување на договор за продажба на подвижни предмети, договор за дело, договор за полномошно, договор за посредување, договор за комисион, договор за шпедиција, договор за закуп на подвижни предмети, договор за заем, договор за послуга, договор за депозит, договор за складирање, договор за превоз, договор за осигурување, договор за авторско право, договор за подарок, договор за берзански работи, договор за самостојни банкарски гаранции, договор за пренос на технологија, договор за имотни побарувања од договор за работа, за други договори (член 20), за договори што се однесуваат на недвижности (член 21), за еднострана правна работа (член 26), за стекнување без основ (член 27), за вондоговорна одговорност за штета (член 28), за надомест на штета од настан кој се случил на брод на отворено море или во воздухоплов (член 29), за наследување (член 30), за полноважноста на тестамент во поглед на формата

(член 31), во поглед на условите за склучување на брак, форма на бракот, неважност на бракот и за развод на брак (член 32-35), за личните, законските имотни и договорните имотни односи на брачните другари (член 36, 37, 38), за имотните односи на лицата што живеат во вобрачна заедница (член 39), за односите меѓу родителите и децата (член 40), за признавање, утврдување и оспорување на татковство, односно мајчинство (член 41), за обврската за издржување меѓу крвни сродници (член 42), за условите за посвојување и престанок на посвојувањето и за дејството на посвојувањето (член 44 и 45).

Главата трета од Законот носи назив „Надлежност и постапка“ и во неа се уредува прашањето за определување на надлежноста на судовите и на други органи на СФРЈ во работите со меѓународен елемент. Така надлежноста на судовите на СФРЈ се определува во зависност од живеалиштето, односно престојувалиштето на тужениот (член 46, 52), исклучителна надлежност постои кога тоа е изречно определено со овој или друг закон (член 47), се утврдува можноста за спогодбено определување на надлежноста на суд (член 49, 50), се определува надлежноста на судот во споровите за вондоговорна одговорност за штета (член 53), во споровите за имотно правни барања (член 54), се утврдува исклучителна надлежност во споровите за правото на располагање со недвижности кои се наоѓаат на територијата на СФРЈ (член 56), во споровите за правото на располагање и за заложното право на воздухоплов, поморски брод и брод во внатрешната пловидба (член 58), во споровите за имотни односи на брачни другари во поглед на имот во СФРЈ кога тужениот нема живеалиште во СФРЈ (член 59 и 60), во споровите заради утврдување на постоење или непостоење на брак, поништување на брак или развод на брак кога тужениот нема живеалиште во СФРЈ (член 61-63), во споровите за утврдување или оспорување на татковство или мајчинство кога тужениот нема живеалиште во СФРЈ (член 64, 65), во споровите за чување, подигање и воспитување на деца кои се под родителска грижа и кога тужениот нема живеалиште во СФРЈ (член 66 - 69), за давање дозвола за склучување брак ако еден од подносителите на барањето е државјанин на СФРЈ (член 70), за расправање на неподвижна оставина на државјанин на СФРЈ, на странски државјанин или лице без државјанство ако недвижноста се наоѓа во СФРЈ (член 71, 72, 73), за посвојување и за престанок на посвојување ако лицето што се посвојува е државјанин на СФРЈ (Член 74), за старателство на државјани на СФРЈ (член 75, 76), за прогласување на исчезнат државјанин на СФРЈ за умрен и за докажување на смртта на странски државјанин што умрел на

територијата на СФРЈ (член 78). Се утврдува надлежност на органот на СФРЈ да преземе неопходни привремени мерки заради заштита на личноста, правата и интересите на странски државјанин кој се наоѓа или има имот на територијата на СФРЈ (член 77). Во оваа глава има и дрги одредби кои се однесуваат на прашањето за определување на меродавното право за утврдување на странечка и процесна способност на физичко лице (член 79), определување на случаите кога Судот во СФРЈ ќе ја прекине постапката по барање на странката ако е во тек спор пред странски суд во истата правна работа и меѓу истите странки (член 80), како и уредување на прашањето за процесните трошоци пред судот во СФРЈ (член 82 - 85).

Главата четврта носи назив „Признавање и извршување на странски одлуки“. Во Одделот 1. се уредува прашањето за признавање и извршување на странски судски одлуки, така што се утврдува дека странска судска одлука се изедначува со одлука на суд на СФРЈ и произведува правно дејство во СФРЈ само ако ја признае суд на СФРЈ, при што се утврдуваат случаите кога една странска судска одлука ќе се признае или ќе се одбие нејзиното признавање (член 86 - 96).

Одделот 2. „Признавање и извршување на странски арбитражни одлуки“ и членовите 97-100 од истата глава, престанале да важат со влегувањето во сила на Законот за меѓународна трговска арбитража на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 39/2006).

Во Одделот 3 „Постапката за признавање и извршување на странски и арбитражни одлуки“ се уредува прашањето за утврдување месна надлежност на судот, како и постапката по жалба на решение за признавање и извршување на странски и арбитражни одлуки (член 101).

Петтата глава од Законот содржи посебни одредби со кои се утврдува надлежност на овластени конзуларни и дипломатски претставништва на СФРЈ во странство за прашања во врска со склучување на брак во странство на државјани на СФРЈ (член 102), за работи во врска со старателство за државјани на СФРЈ што се наоѓаат во странство (член 103), за составување на тестамент на државјани на СФРЈ во странство (член 104), за заверка на потписи, ракописи и преписки во согласност со меѓународно договори и прописи на земјата на приемот (член 105), како и се утврдува надлежност на сојузниот орган на управата надлежен за работите на

правосудството да издава уверенија за сојузните, републичките и покраинските прописи што важат или важеле во СФРЈ заради нивна употреба пред органите на странска држава (член 106).

Главата шест од Законот содржи преодни и завршни одредби (член 107-109) со кои се определува уредувањето на односите кои настанале пред влегувањето во сила на овој закон, се утврдуваат одредбите на законите кои престануваат да важат со денот на влегување во сила на Законот, како и се утврдува денот на влегување во сила на Законот.

5. Согласно член 5 став 1 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 52/1991), постојните сојузни прописи се преземаат како републички со надлежностите на органите утврдени со Уставот на Република Македонија.

Според член 6 од истиот уставен закон, законите што не се во согласност со одредбите на Уставот на Република Македонија ќе се усогласат во рок од една година од денот на прогласувањето на Уставот.

Врз основа на наведената регулатива, Законот за решавање на судирите на законите со прописите на други земји во определени односи, усвоен од Собранието на СФРЈ на седницата на Сојузниот собор од 15 јули 1982 година, е преземен како републички пропис, со надлежности на органите утврдени со Уставот на Република Македонија.

Видно од содржината на наведениот закон, станува збор за закон за меѓународното приватно право, кој содржи основни колизиони норми, норми за судирот на јурисдикциите и за други прашања на меѓународното приватно право, односно содржи правила за определување на меродавно право за статусните, семејните и имотните односи, односно другите материјално-правни односи со меѓународен елемент. Законот содржи и правила за определувањето на надлежноста на судовите и на другите органи за расправање на наведените односи, како и постапка за признавање и извршување на странски судски и арбитражни одлуки.

Република Македонија ги применува правилата од овој закон и сеуште нема донесено нов закон за судирот на законите и судирот на јурисдикцијата. Исклучок претставува областа на

признавање и извршување на странски арбитражни одлуки, која е уредена со Законот за меѓународна трговска арбитража на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 39/2006), со чие влегување во сила престанаа да важат одредбите од членовите 97 до 100 од Законот за решавање на судирите на законите со прописите на други земји во определени односи.

Тргувајќи од овој неспорен факт, а имајќи ги предвид причините за оспорување наведени од подносителот на иницијативата, се поставува прашањето дали оспорениот закон е адекватен на општествените односи и потреби на Република Македонија и дали не е во судир со постојните темелни вредносни принципи вградени во Уставот на Република Македонија, дотолку повеќе што содржи голем број на термилошки неусогласености.

Според член 1 од Уставот на Република Македонија, Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава. Суверенитетот на Република Македонија е неделив, неотуѓив и непренослив.

Согласно член 4 став 1 од Уставот, граѓаните на Република Македонија имаат државјанство на Република Македонија.

Според член 8 алинеја 3 и 11 од Уставот, владеењето на правото и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право се утврдени како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно Амандманот ЦЦВ на Уставот со кој е заменет членот 98 од Уставот на Република Македонија, судската власт ја вршат судовите. Судовите се самостојни и независни и судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

Според член 118 од Уставот, меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, времето на донесување на оспорениот закон (1982 година), како и општествените услови во кои истиот е донесен, а притоа имајќи ја во вид еволуцијата на општествените односи и обврската за усогласување на истиот со одредбите од Уставот во рок од една година од денот на прогласувањето на Уставот, Судот оцени дека оспорениот закон не е во согласност со Уставот на Република Македонија.

Имено, оспорениот закон има карактер на сојузен закон со кој се уредуваат односи од областа на меѓународното приватно право во државата СФРЈ и со кој се уредуваат правила за надлежноста и за постапката на судовите и на другите органи на СФРЈ за расправање на прашања од наведената област. Законот се заснива на основите на општественото уредување и на начелата на правниот поредок утврдени со Уставот на СФРЈ, што се истовремено критериуми и граница за неговата примена.

Поаѓајќи од фактот дека Република Македонија е самостојна и суверена држава во чие уставно уредување се вградени вредносни принципи и е утврдена организација на државната власт кои се разликуваат од оние утврдени во поранешната СФРЈ, според Судот, во функција на обезбедување на субјективитетот на државата и обезбедување на начелото на владеење на правото, неминовно се наметнува потреба од усогласување на оспорениот закон со одредбите на Уставот на Република Македонија.

Ова од причини што во меѓународното право е прифатено правилото дека со сукцесијата автоматски престанува да важи поредокот на државата претходник, а се воспоставува важењето на политичкиот и правниот поредок на сукцесорот, при што вообичаено е со акт на новата власт да се воспостави преоден период во кој законодавството на државата претходник ќе се заменува со она на сукцесорот, со што ќе се избегне појава на правен вакум во одредена област. Меѓутоа, имајќи предвид дека рокот за усогласување на овој закон со одредбите од Уставот е истечен одамна, при што во Република Македонија се донесени повеќе закони од сферата на приватното право (за семејството, за наследување, за облигациите, за сопственоста, за државјанството и др.), според Судот, во Република Македонија се исцрпени оправданите потреби од натамошното опстојување на овој закон во правниот поредок на државата.

Ова особено затоа што оспорениот закон е донесен како сојузен закон во период на федеративно уредена заедница, кога владееле други вредности на социјалистичкото општество, како резултат на што, Законот содржи низа одредби кои суштински и термилошки не се усогласени со Уставот на Република Македонија („Социјалистичка Федеративна Република Југославија“, „сојузните, републичките и покраинските прописи“, „сојузниот орган на управата надлежен за работи на правосудството“, „државјанин на СФРЈ“).

Врз основа на наведеното, имајќи ги предвид постојните, втемелени вредносни принципи и организационата поставеност на органите на државната власт востановени со Уставот на Република Македонија, од една страна, како и термилошката неусогласеност во Законот во однос на Уставот на Република Македонија, како последица на времето на неговото донесување, од друга страна, Судот оцени дека оспорениот закон во целина не е во согласност со член 1 став 1, член 8 алинеја 3 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

Ова дотолку повеќе што во услови на актуелни интензивни меѓународни приватноправни односи, секоја држава, вклучително и Република Македонија, има обврска да ги уреди односите во оваа област соодветно на своите уставни начела и принципи, на начин кој ќе обезбеди надлежните органи за решавање за овие прашања да добијат посигурни законски решенија, што е во функција на обезбедување поголема правна сигурност за граѓаните.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Бајрам Положани. (У.бр.127/2006)

57.

У.бр.34/2007

- Одредба која престанала да важи
(поведување на постапка)

*- Provision that ceased to be valid
(initiation of a procedure)*

- Кога во оспорената одредба се определува рок за донесување на подзаконски акт и таа одредба се поврзува со непостоечка законска норма, оспорената одредба го изменила својот карактер од преодна во материјална одредба и постои опасност истата да послужи како законски основ за донесување на подзаконски акт, со што истата не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија.

- When the challenged provision defines a time limit for the adoption of a sub-legal act and that provision is related to a non-existing legal norm, the challenged provision has changed its character from a transitional into material provision and there is a danger for the same to serve as a legal ground for the adoption of a sub-legal act, whereby the same is not in accordance with Article 8 paragraph 1 lines 3 and 4 of the Constitution of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 18 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 36 став 4 од Законот за медијација („Службен весник на Република Македонија“ бр.60/2006 и 22/2007).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 36 став 4 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Имено, подносителот на иницијативата, ставајќи ги во корелација оспорениот член од Законот со член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51, член 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија, како и со член 56 став 1 и 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа заклучува дека оспорената одредба немала уставна основа. Ова од причина што од одредбите од Законот не произлегувало дека во него биле содржани општи критериуми и параметри за определување на висината на наградата и надоместокот по кој медијаторите би ја наплатувале својата награда за извршените дејствија.

Оттаму, се доаѓало до констатација дека со пропишувањето на Тарифникот, од страна на Комората на медијаторите, а со согласност на министерот за правда се утврдувале и критериумите за определување на висината на надоместокот што согласно Уставот било надвор од ингеренциите на извршната власт.

Имено, според подносителот на иницијативата, даденото овластување значело навлегување на извршната во законодавната власт со што се повредувале темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија-владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска. Ова дотолку повеќе што, од истите причини како во оваа иницијатива, Уставниот суд со Одлука У.бр.117/2006 од 1 ноември 2006 година го укинал членот 24 став 5, во делот: „Тарифникот го донесува Комората на медијатори, по претходно прибавено позитивно мислење од министерот за правда“ од Законот за медијација.

3. Судот на седницата утврди дека според член 36 став 4 од Законот за медијација, во рок од еден месец од формирањето на Комората на медијатори Комората, со согласност на министерот за правда, ќе донесе Тарифник за награда и надоместок по кој медијаторите ќе ја наплатуваат својата награда за извршените дејствија.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото и поделбата на државната

власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 95 став 3 од Уставот, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Законот за медијација, содржи 36 членови систематизирани во шест глави. Оспорениот член 36 став 4, според поставеноста во Законот се наоѓа во Главата VI со наслов: „Преодни и завршни одредби“. Притоа во членот 36 од Законот се содржани повеќе законски рокови што се однесуваат, меѓу другото, на периодот во кој треба да се донесат повеќе разновидни акти (Програма за обука на медијатори, Кодекс за етичко однесување на медијаторот и Тарифник за награда и надоместок по кој медијаторите ќе ја наплатуваат својата награда за извршените дејствија). Законодавецот, во зависност од тоа за каков акт станува збор или пак кој е овластен за преземање на дејствијата (министерот за правда или пак Комората) во членот 36 од Законот определил рок од еден, два или пет месеци што течат од различни моменти.

Во конкретниот случај за донесување на Тарифник за награда и надоместок по кој медијаторите ќе ја наплатуваат својата награда за извршените дејствија, во оспорениот член 36 став 4 е предвиден рок од еден месец кој се смета од формирањето на Комората за медијатори, која пак го донесува Тарифникот со согласност на министерот за правда.

Вака определен рок е поврзан со сега непостоечки основ, односно укинатиот член 24 став 5 од Законот, (Одлука на Уставниот суд У.бр.117/2006 од 1 ноември 2006 година), што ја прави оспорената одредба беспредметна, бидејќи престанала да постои одредбата на која овој рок се однесувал. Воедно, со вака настанатата состојба, според Судот, оспорената одредба го изменила својот карактер од преодна во материјална одредба и постои опасност истата да послужи како законски основ за донесување на Тарифник и покрај состојбата што во Законот не се содржани општи критериуми и

параметри за определување на висината на трошоците за преземените дејствија на медијаторот во постапката за медијација.

Поради сето наведено, Судот оцени дека оспорената одредба може да се стави под сомнение по однос на нејзината согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.34/2007)

У.бр.34/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/92), на седницата одржана на 6 јуни 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 36 став 4 од Законот за медијација („Службен весник на Република Македонија“ бр.60/2006 и 22/2007).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипov од Скопје, со Решение У.бр.34/2007 од 18 април 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста на членот 36 став 4 од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според член 36 став 4 од Законот за медијација, во рок од еден месец од формирањето на Комората на медијатори Комората, со согласност на министерот за правда, ќе донесе Тарифник за награда и надоместок по кој медијаторите ќе ја наплатуваат својата награда за извршените дејствија.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 95 став 3 од Уставот, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Законот за медијација, содржи 36 членови систематизирани во шест глави. Оспорениот член 36 став 4, според поставеноста во Законот се наоѓа во Главата VI со наслов: „Преодни и завршни одредби“. Притоа во членот 36 од Законот се содржани повеќе законски рокови што се однесуваат, меѓу другото, на периодот во кој треба да се донесат повеќе разновидни акти (Програма за обука на медијатори, Кодекс за етичко однесување на медијаторот и Тарифник за награда и надоместок по кој медијаторите ќе ја наплатуваат својата награда за извршените дејствија). Законодавецот, во зависност од тоа за каков акт станува збор или пак кој е овластен за преземање на дејствијата (министерот за правда или пак Комората) во членот 36 од Законот определил рок од еден, два или пет месеци што течат од различни моменти.

Во конкретниот случај за донесување на Тарифник за награда и надоместок по кој медијаторите ќе ја наплатуваат својата награда за извршените дејствија, во оспорениот член 36 став 4 е предвиден рок од еден месец кој се смета од формирањето на Комората за медијатори, која пак го донесува Тарифникот со согласност на министерот за правда.

Вака определениот рок е поврзан со сега непостоечки основ, односно укинатиот член 24 став 5 од Законот, (Одлука на Уставниот суд У.бр.117/2006 од 1 ноември 2006 година), што ја прави оспорената одредба беспредметна, бидејќи престанала да постои одредбата на која овој рок се однесувал. Воедно, со вака настанатата состојба, според Судот, оспорената одредба го изменила својот карактер од преодна во материјална одредба и постои опасност истата да послужи како законски основ за донесување на Тарифник и покрај состојбата што во Законот не се содржани општи критериуми и параметри за определување на висината на трошоците за преземените дејствија на медијаторот во постапката за медијација.

Поради сето наведено, Судот оцени дека оспорената одредба не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.34/2007)

58.

У.бр.122/2006

- Утврдување на условите за разрешување од функцијата јавен обвинител

- Definition of the conditions for the discharge from the function of a public prosecutor

- Основот во Законот за јавното обвинителство јавниот обвинител односно заменикот на јавниот обвинител да се разреши од функцијата ако е осуден за кривично дело сторено со злоупотреба на својата функција или за друго кривично дело на казна затвор подолга од шест

месеци или пократка казна затвор или друга кривична санкција за кривично дело кое го прави непримерен за извршување на функцијата јавен обвинител или заменик на јавниот обвинител, не претставува правна последица од осудата по сила на законот, туку услов и гаранција за успешно функционирање на Јавното обвинителство.

Според тоа, таа е во согласност со Уставот на Република Македонија.

- The ground in the Law on the Public Prosecutor's Office that the public prosecutor, that is, the deputy to the public prosecutor to be discharged from the function if he/she has been sentenced for a criminal offence committed by misusing his/her function or for other criminal offences to a prison term longer than six months or shorter prison term or another criminal sanction for a criminal offence which makes him/her unfit for the execution of the function of a public prosecutor or deputy to the public prosecutor, is not a legal consequence from the conviction by force of law, but a condition and a guarantee for the successful functioning of the Public Prosecutor's Office.

Accordingly, it is in agreement with the Constitution of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 и 9 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 58 став 1 точка 4 и член 85 став 2, во делот: „Правилник за утврдување на висината на надоместокот за дежурствата“ од Законот за јавното обвинителство („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2004).

2. Ова решение ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, правните последици од осудата неможе да настапуваат автоматски по сила на закон, туку тоа можело да се прави само со правосилна судска одлука. Со оглед на тоа што со оспорената одредба на член 58 став 1 точка 4 од Законот на јавното обвинителство, правните последици од осудата настапувале по сила на законот, а не како казна забрана што ја извршува судот во рамките на видовите на казни, односно санкции, подносителот на иницијативата смета дека истата не е во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 9, член 13 став 1, член 14, член 23, член 32 став 1 и 2, член 51, член 54 став 1 и член 98 став 1 и 2 од Уставот.

Во еден дел законската одредба, според подносителот на иницијативата, се создавала правна несигурност како елемент на принципот на владеење на правото и нарушување на уставното начело на презумпција на невиноста, принципот на казнување. Оттука, делот „непримерен“ за извршување на функцијата јавен обвинител не содржи прецизен опис на кривични дела.

Оспорениот дел од членот 85 став 2 од Законот за јавното обвинителство, според подносителот на иницијативата, нема уставна основа, од причина што во Законот не се содржани никакви критериуми во однос на овие прашања. Оттука, со оспорениот законски дел се повредувал член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 51, член 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека во член 58 од Законот за јавното обвинителство, се предвидува дека јавниот обвинител и заменикот на јавниот обвинител се разрешува:

- 1) кога сам ќе го побара тоа;
- 2) кога трајно ќе ја загуби психофизичката способност за вршење на функцијата во јавното обвинителство, што го утврдува Советот на јавните обвинители, врз основа на документација со наод и мислење на надлежна здравствена комисија;

- 3) кога ќе ги исполни условите за старосна пензија;
- 4) кога е осуден за кривично дело сторено со злоупотреба на својата функција или за друго кривично дело на казна затвор подолга од шест месеци, или на пократка казна затвор или друга кривична санкција за кривично дело кое го прави непримерен за извршување на функцијата јавен обвинител или заменик на јавниот обвинител;
- 5) кога ќе се утврди дека извршил потешка дисциплинска повреда на функцијата јавен обвинител или заменик јавен обвинител утврдена со закон, со што го нарушил угледот на функцијата на јавното обвинителство и
- 6) кога ќе се утврди дека нестручно работи и покажува незадоволителни резултати во вршење на функцијата.

Предлогот за разрешување на замениците на јавните обвинители во Јавното обвинителство на Република Македонија и на основните и вишите јавни обвинители и нивните заменици до Собранието на Република Македонија го доставува Јавниот обвинител на Република Македонија.

Предлогот за разрешување на Јавниот обвинител на Република Македонија до Собранието на Република Македонија го доставува Владата на Република Македонија.

Според член 85 од истиот Закон, Јавниот обвинител на Република Македонија ќе донесе Правилник за внатрешното работење на јавните обвинителства, Правилник за дисциплинската одговорност и утврдување на нестручно вршење на работата и покажување на незадоволителни резултати на јавните обвинители и на замениците на јавните обвинители, Правилник за мерилата и критериумите за распределба на средствата од Буџетот на Република Македонија по обвинителства и Правилник за утврдување на критериуми за оцена на работата на јавните обвинители и замениците на јавните обвинители во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Министерот за правда ќе донесе Правилник за утврдување на висината на надоместокот за дежурствата, Правилник за образецот и постапката за издавање и одземање на службена легитимација, Правилник за изгледот и условите по кои се носи тогата, како и акти за користењето на посебните права на јавните обвинители и замениците на јавните обвинители во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Советот на јавните обвинители ќе се конституира во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

5. Согласно членот 8 став 1 алиените 3 и 4 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Согласно членот 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со одредбата од членот 13 став 1 од Уставот е определен дека лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Со членот 14 став 1 од Уставот е определено дека никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според член 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Според членот 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност. Според ставот 2 на истиот член од Уставот, секому под еднакви услови му е достапно секое работно место.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот, а според ставот 3 на истиот член од Уставот, ограничувањето на слободите и правата не може да биде

дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

Според член 95 став 3 од Уставот, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се доенсува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Согласно член 106 став 1 од Уставот Јавното обвинителство е единствен и самостоен државен орган кој ги гони сторителите на кривичните дела и на други со закон утврдени казниви дела и врши други работи утврдени со закон.

Согласно Амандман XXX точка 1 од Уставот, Јавното обвинителство ги врши своите функции врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

Функцијата на јавното обвинителство ја вршат Јавниот обвинител на Република Македонија и јавните обвинители.

Надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и функционирањето на јавното обвинителство се уредува со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Јавниот обвинител на Република Македонија го именува и разрешува Собранието на Република Македонија за време од шест години со право на повторно именување.

Јавните обвинители ги избира Советот на јавни обвинители без ограничување на траење на мандатот.

При изборот на јавните обвинители ќе се запази соодветната и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници.

За разрешување на јавните обвинители одлучува Советот.

Надлежноста, составот и структурата на Советот, мандатот на неговите членови, како и основите и постапката за разрешување на член на Советот се уредува со закон.

Основите и постапката за престанок и разрешување на Јавниот обвинител на Република Македонија и јавните обвинители се уредува со закон.

Функцијата Јавен обвинител на Република Македонија и јавен обвинител е неспојлива со членување во политичка партија или со вршење на други јавни функции и професии утврдени со закон.

Се забранува политичко организирање и дејствување во јавното обвинителство.

Со членот 1 од Законот за јавното обвинителство се утврдува дека со овој закон се уредува основањето, организацијата и надлежностите на Јавното обвинителство, се определуваат подрачјата и седиштата на јавните обвинителства и се утврдуваат условите и постапката за именување и разрешување на јавни обвинители и заменици на јавните обвинители, како и други прашања во врска со работата на Јавното обвинителство.

Во точката 5 од Законот со наслов „Престанок на функцијата и разрешување“ е содржан оспорениот член 58 од Законот во кој меѓу другите основи за престанок и разрешување е содржан и основот (сега оспорен) дека јавниот обвинител и заменикот на јавниот обвинител се разрешува кога е осуден за кривично дело сторено со злоупотреба на својата функција или за друго кривично дело на казна затвор подолга од шест месеци или на пократка казна затвор или друга кривична санкција за кривично дело кое го прави непримерен за извршување на функцијата јавен обвинител или заменик на јавниот обвинител.

Од содржината на оспорениот дел од законската одредба, според Судот, произлегува дека со оваа одредба не се дозволува јавниот обвинител, односно заменикот на јавниот обвинител да ја врши својата функција, која по суштина е јавна, доколку истиот е осуден со правосилна судска одлука, што имало за последица престанок на мандатот на јавниот обвинител.

Во оспорената законска одредба децидно се наведени условите, односно основите за престанок на мандатот на јавниот обвинител, односно заменикот на јавниот обвинител, што е во согласност со Амандман XXX од Уставот во кој е предвидено дека основите и постапката за престанок и разрешување на Јавниот обвинител на Република Македонија и јавните обвинители се уредува со закон. Оттука, интенцијата на законодавецот била со оспорената законска одредба да се уредат основите и постапката за престанок на функцијата јавен обвинител и заменик на јавниот обвинител.

Основот, односно условот за престанок на мандатот на јавниот обвинител и заменикот на јавниот обвинител кога истиот е осуден за кривично дело сторено со злоупотреба на својата функција или за друго кривично дело на казна затвор подолго од шест месеци или на пократка казна затвор или друга кривична санкција за кривично дело кое го чини непримерен за извршување на својата функција, според Судот, произлегува од потребата со закон да бидат уредени прашањата за постоење на подобност на лицето за ефикасно вршење на функцијата јавен обвинител, односно заменик на јавниот обвинител. Имено, Судот оцени дека предвидениот основ, кој со иницијативата се оспорува, ја исклучува можноста да се јават елементи на сомнение што би го направиле јавниот обвинител, односно заменик на јавниот обвинител, недостоеен за вршење на ова мошне важна функција дотолку повеќе што тоа би било основ со кој јавниот обвинител би го изгубил кредибилитетот за вршење на оваа јавна функција која е мошне важна за гонење на другите сторители на кривични дела, а истовремено во одредени ситуации во конкретниов случај и би значело фактичка неможност да ја извршува функцијата.

Од анализата на оспорената законска одредба, според Судот, јасно произлегува дека во конкретниов случај не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека во истата станува збор за повреда на принципот на презумпција на невиноста на лицето утврден во членот 13 став 1 од Уставот, ниту пак за повреда на начелото на законитост во казненото право изразено преку забраната за казнување утврдена во член 14 став 1 од Уставот. Според Судот, оспорениот основ на членот 58 од Законот се однесува на лице кое веќе ја врши функцијата јавен обвинител, односно заменик на јавниот обвинител и на кого мандатот му престанува заради негово осудување во периодот додека ја врши таа функција, а не како правна последица од правосилна судска пресуда. Оттука, ова претставува услов за престанок на мандатот поради осуда со правосилна судска

пресуда, бидејќи такво лице не може да дава гаранција дека Јавното обвинителство успешно ќе функционира. Со оглед на тоа, Судот оцени дека оспорената одредба е во функција на гаранција на успешно обавување на функцијата на институцијата Јавно обвинителство. Токму од овие причини, според Судот, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека оспорената законска одредба не била во согласност со утврдените принципи во членовите 13 и 14 од Уставот. Имено, во конкретниов случај не се работи за правни последици од осудата кои настапуваат по сила на законот, од која претпоставка се раководел подносителот на иницијативата оспорувајќи го овој дел од законската одредба, туку дека лицето во овој случај наведената функција не може да ја врши не како правна последица од осудата по сила на законот, туку како последица од казната што со правосилна судска одлука ја изрекол судот.

Тргувајќи од овластувањето дадено во член 106 став 1 од Уставот и Амандман XXX на Уставот, право на законодавецот е со закон да ја обезбеди и гарантира самостојноста и независноста на државниот орган - јавното обвинителство, преку издигање кредибилитет на Јавното обвинителство со состав на јавни обвинители и заменици на јавните обвинители кои би можеле законито и квалитетно да ја извршуваат својата функција согласно со Уставот и законите, уредувајќи ги токму за таа цел и основите поради кои на јавниот обвинител, односно на заменикот на јавниот обвинител му престанува мандатот, односно поради кои истиот се разрешува. Ваквата законска одредба, според Судот е во согласност со одредбите од Уставот и истата ги афирмира уставно определените вредности и начела.

Што се однесува до оспорениот дел на став 2 на член 85 од Законот за јавното обвинителство, Судот оцени дека ниту по однос на оваа одредба не може да се изрази сомнение на нејзината согласност со Уставот. Имено, ова од причина што обрската министерот за правда да донесе Правилник за утврдување на висината на надометокот за дежурство на јавните обвинители, претставува само операционализација на законот. Ова од причини што со овој правилник министерот за правда (извршната власт) не воспоставува право на надоместок, туку само ја определува висината на надоместокот за дежурства. Оттука, министерот за правда со подзаконски пропис ја разработува законската одредба, односно правото на надоместокот утврдено со Законот (од страна на законодавната власт) и подецидно ја определува висината на веќе со

закон утврденото право на надоместок за дежурства на јавните обвинители.

Предвид на наведеното Судот утврди дека законското овластување со оспорената законска одредба на членот 85 став 2 од Законот не претставува повреда на член 8 став 1 точка 4 и членовите 95 и 96 од Уставот, бидејќи нема повреда на принципот на поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов, а по однос на член 58 став 1 точка 4 од Законот решението е донесено со мнозинство гласови. (У.бр.122/2006)

59.

У.бр.191/2006

- Пропишување на работно искуство како еден од посебните услови за стекнување право за вршење адвокатска дејност

- Stipulation of work experience as one of the special conditions for gaining the right to carry out the legal profession

- Пропишувањето на потребно минимално искуство на правни работи, чие траење се разликува во зависност од тоа дали е стекнато на правни работи во адвокатска канцеларија и правосудни институции или на други правни работи, како еден од посебните услови неопходни за стекнување право за вршење адвокатска дејност, претставува решение чија целисходност ја цени законодавецот, а е во

функција на обезбедување услови за градење на адвокатурата како самостојна, независна и стручна јавна служба која пружа правна помош во заштитата на слободите и правата на човекот и граѓанинот, подигнати на ниво на темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

- The stipulation of a required minimum experience in legal matters, the length of which differs depending on whether it has been gained in legal matters in a lawyer's office and justice institutions or in other legal matters, as one of the special conditions required for gaining the right to carry out the legal profession, is a solution the suitability of which is judged by the legislator, and is in the function of providing conditions for the building of the legal profession as an autonomous, independent and professional public service which renders legal assistance in the protection of the freedoms and rights of the individual and citizen, elevated to the level of a fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 12 став 1 алинеја 4 од Законот за адвокатурата („Службен весник на Република Македонија“ број 59/2002, 60/2006 и 29/2007).

2. Фатмир Емрулау од Кичево, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, со оспорената одредба неосновано се доведувале во нерамноправна положба граѓаните-дипломирани правници во однос на предноста за упис во Именикот на адвокатите, само поради тоа дали стекнале претходно работно искуство во правосудните органи или пак во други државни органи и приватни правни лица.

Имено, со оспорената одредба во Именикот на адвокатите можело да се запише лице, кое покрај другите услови, го исполнува условот најмалку две години по дипломирањето да работело на стручно оспособување и усовршување во адвокатска канцеларија или на правни работи во правосудните институции, или најмалку три години на други правни работи.

Со ова практично неоправдано им се давала предност на правниците кои по дипломирањето работеле во органите на правосудството и во адвокатските канцеларии за сметка на тие кои засновале работен однос во државната управа, што било во спротивност со суштината и целите на постоењето на адвокатската дејност. Имено, во член 53 од Уставот било јасно определено дека адвокатурата е јавна служба која обезбедува правна помош за граѓаните и врши и други јавни овластувања согласно со закон. Оттука се гледало дека адвокатурата не била замислена само како сервис за граѓаните пред правосудните институции, туку таа пред се била јавна служба која обезбедува правна помош од било каков карактер, што значи правна помош за граѓаните и пред правосудните институции, но и пред управните органи, пред приватните правни лица, односно во сите можни случаи и пред сите јавни и приватни тела кога на граѓаните им треба помош.

Врз основа на наведеното, подносителот на иницијативата смета дека со оспорената одредба се повредувале член 9 став 2 и член 53 од Уставот, поради што предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на оваа одредба.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 12 став 1 алинеја 4 од Законот за адвокатурата, во Именикот на адвокатите може да се запише лице, под услов најмалку две години по дипломирањето да работело на стручно оспособување и усовршување во адвокатска канцеларија или на правни работи во правосудните институции, или најмалку три години на други правни работи.

4. Според член член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 32 став 2 од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 53 од Уставот, адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон.

Со Законот за адвокатурата, адвокатурата е определена како самостојна и независна јавна служба која обезбедува и дава правна помош согласно овој и друг закон.

Согласно член 6 став 1 од истиот закон, адвокатската дејност ја вршат адвокати кои положили заклетва и се запишале во Именикот на Адвокатската комора на Република Македонија.

Според членот 10 од овој закон, правото на вршење на адвокатска дејност согласно со овој закон се стекнува со уписот во Именикот на адвокатите на Адвокатската комора на Република Македонија и издавањето лиценца за работа. Содржината и постапката за издавање и одземање на лиценцата за работа се уредуваат со Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија.

Согласно членот 12 од овој закон, во Именикот на адвокатите може да се запише лице кое ги исполнува општите услови за засновање на работен однос во органите на државната управа, кое ужива углед и е достоино за вршење на адвокатската дејност и кое ги исполнува посебните услови утврдени со овој закон, и тоа: да е државјанин на Република Македонија; да е деловно способно; да има стекнато универзитетска диплома за дипломиран правник во Република Македонија или нострифицирана диплома од правен факултет во странство; најмалку две години по дипломирањето да работело на стручно оспособување и усовршување во адвокатска канцеларија или на правни работи во правосудните институции или најмалку три години на други правни работи; активно да го зборува македонскиот јазик; да има положено правосуден испит во Република Македонија; да има положено адвокатски испит; да не е правосилно осуден на казна, забрана на вршење дејност, професија или должност, за време на траење на таа казна; да не е во работен однос и да не врши работи кои се неспојливи со адвокатурата.

5. Од содржината и значењето на наведените уставни одредби произлегува дека со утврдувањето на адвокатурата како самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон, се изразува јасната определба дека правната помош дадена од стручно-квалификувана, самостојна и независна служба е основна гаранција за остварување и заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Во функција на операционализација на оваа уставна определба, со Законот за адвокатурата се уредува обезбедувањето правна помош од страна на адвокатурата на физички и правни лица во остварувањето и заштитата на нивните права и врз закон заснованите интереси во постапката пред судовите, државните органи, други правни лица, органите на единиците на локалната самоуправа, вршењето на адвокатската дејност утврдени со овој и друг закон, организацијата на адвокатурата, условите за вршење и престанок и мирување на адвокатската дејност и правата и обврските на адвокатите, како и осигурување на адвокатите од одговорност за штета.

Имајќи го предвид значењето на адвокатурата во пружањето правна помош и заштита на основните слободи и права на човекот и граѓанинот, Судот оцени дека е право на државата, односно законодавецот да создаде нормативни претпоставки со кои ќе се

обезбедат оптимални предуслови за стручно и квалитетно извршување на оваа значајна јавна служба, во која смисла и да ги определат условите под кои едно лице може да стекне право да врши адвокатска дејност.

Така, законодавецот утврдил дека адвокатската дејност ја вршат адвокати, а правото на вршење адвокатска дејност се стекнува со уписот во Именикот на адвокатите на Адвокатската комора на Република Македонија, по што на упишаниот адвокат му се издава лиценца за работа.

Искуството стекнато со работење на правни работи по дипломирањето на правен факултет претставува еден од посебните услови што законодавецот ги пропишал за вршење на адвокатската дејност. Притоа, законодавецот прави разлика во однос на тоа каде е стекнато искуството, односно дали искуството е стекнато со стручно оспособување и усовршување во адвокатска канцеларија или на правни работи во правосудни институции, во кој случај се бара најмалку две години искуство, или е стекнато на други правни работи, во кој случај се бара најмалку три години искуство, што како решение се оспорува со иницијативата.

При анализата на наведеното законско решение во однос на наводите во иницијативата, Судот имаше предвид дека критериумот-потребно работно искуство кое се разликува во зависност од видот на работите на кое е стекнато, како услов за извршување на одредени јавни функции, законодавецот го утврдил и при утврдувањето на условите за избор на судии. Така, со член 46 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ број 58/2006) се утврдуваат посебните услови за избор на судија, при што се пропишува дека за судија на апелационен суд може да биде избрано лице кое има работно искуство од најмалку пет години судиски стаж со потврдени резултати во работењето или осум години стаж на правни работи по положен правосуден испит; за судија на Управниот суд може да биде избрано лице кое има работно искуство од најмалку пет години во суд со потврдени резултати во работењето или осум години стаж на правни работи по положен правосуден испит или е универзитетски професор од областа на правото со научен степен доктор на правни науки; за судија на Врховниот суд на Република Македонија може да биде избрано лице кое има работно искуство од најмалку осум години судиски стаж со потврдени резултати во работењето или 12 години работно искуство со потврдени резултати на правни работи по положен правосуден испит.

Имајќи ги предвид изнесените уставни и законски одредби, Судот оцени дека оспорената одредба од член 12 став 1 алинеја 4 од Законот, не може да се доведе под сомнение во однос на нејзината согласност со член 9 став 2 и член 53 од Уставот од аспект на наводите во иницијативата. Ова поради тоа што не е спорно дека е право на законодавецот со закон да ги пропише условите кои треба да ги исполнува секое лице - кандидат за вршење на адвокатска дејност, при што право е на законодавецот да ја цени опортуноста и целисходноста од постоењето на секој посебен услов кој го пропишува за оваа намена.

Во оваа смисла, според Судот, право е на законодавецот, имајќи ја предвид природата на работата во правосудните органи и во адвокатските канцеларии, од една страна и работата на други правни работи која се обавува во органите на државната управа, локалната самоуправа, јавните претпријатија и установи и трговските друштва, од друга страна, во однос на природата и видот на работите кои се пружаат како правна помош од страна на адвокатите, да утврди потреба од минимално работно искуство стекнато на правни работи кај наведените субјекти, како еден од посебните услови неопходни за стекнување право за вршење адвокатска дејност. Притоа, утврдувањето на потребното минимално искуство во различно траење во зависност од тоа каде истото е стекнато, претставува решение чија целисходност ја цени законодавецот, а е во функција на обезбедување услови за градење на адвокатурата како самостојна, независна и стручна јавна служба која пружа правна помош во заштитата на слободите и правата на човекот и граѓанинот, подигнати на ниво на темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Оттука, според Судот, решението утврдено во член 12 став 1 алинеја 4 од Законот за адвокатурата, не значи неоправдано давање предност на правниците кои по дипломирањето работеле во органите на правосудството и во адвокатските канцеларии за сметка на тие кои засновале работен однос во државната управа, како што се наведува во иницијативата. Фактот што адвокатурата обезбедува правна помош за граѓаните и пред правосудните институции, но и пред управните органи, пред приватните правни лица, односно во сите можни случаи и пред сите јавни и приватни тела кога на граѓаните им треба помош, значи обврска за државата да создаде услови за стручно и квалитетно извршување на оваа уставно утврдена дејност, во која смисла се и пропишаните услови кои треба да ги исполнува лицето за стекнување статус на адвокат. Пропишаните услови, меѓу кои и потребното минимално искуство

стекнато на вршење на правни работи, се однесува на сите кандидати за стекнување право за вршење на адвокатска дејност, независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба, со што, според Судот, не се повредуваат основните граѓански и политички слободи и права гарантирани со член 9 од Уставот на Република Македонија.

Наводите во иницијативата дека се чинело сосема доволно и од аспект на Уставот доста прифатливо и рационално како услов за запишување во Именикот на адвокатите да се предвидел само полагањето на правосудниот испит кое се вршело пред овластен државен орган, а за чие полагање се барало работно искуство од две години по правни работи, Судот оцени дека ги надминува ингеренциите на Уставниот суд утврдени во член 110 од Уставот на Република Македонија, поради што не се впушти во нивна оцена.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од член 12 став 1 алинеја 4 од Законот за адвокатурата со член 9 став 2 и член 53 од Уставот на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.191/2006)

60.

У.бр.58/2007

**- Овластување на министерот за правда да донесува
Правилник за трошоците на прекршочната постапка**

*- Power of the Minister of Justice to adopt a Rulebook on the costs
of the minor offence procedure*

- Даденото овластување, со оспорената законска одредба, министерот за правда да донесува Правилник за трошоците на прекршочната постапка, не значи навлегување на извршната власт во законодавната, од причина што во Законот за прекршоците се содржани критериуми и мерила по однос на ова прашање. Оттука оспорената законска одредба е во согласност со Уставот на Република Македонија. Кога со подзаконскиот акт, се доразработуваат, односно операционализираат одредбите од Законот, со истиот не се повредуваат уставните одредби и одредбите од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

- The power granted by the challenged legal provision to the Minister of Justice to adopt a Rulebook on the costs of the minor offence procedure does not mean interference of the executive power into the legislative for a reason that the Law on Minor Offences contains the criteria and standards in view of this issue. Hence, the disputed legal provision is in accordance with the Constitution of the Republic of Macedonia.

When the sub-legal act further works out, that is, operationalises the provisions of the Law, the same does not violate the constitutional provisions and the provisions in the Law on the Organisation and Work of Bodies of State Administration.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 и 9 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка:

а) за оценување на уставноста на член 128 од Законот за прекршоците („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2006), и

б) за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за трошоците на прекршочната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.32/2007).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 под а) и за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 под б) од ова решение.

Според наводите во иницијативата, во оспорената законска одредба не биле одредени критериумите за трошоците во прекршочната постапка, со што бил оставен широк законски простор за мешање на извршната во законодавната власт, како и можност за арбитражност и нееднаков третман под објективизирани и еднакви услови за плаќање на трошоците на прекршочната постапка, на оние лица кои биле должни да ги платат.

Поради овие причини, се наведува во иницијативата дека оспорената одредба на членот 128 од Законот за прекршоците не била во согласност со членовите 8 став 1 алинеи 3 и 4, 33, 51, 68 став 1 алинеја 2, член 91 алинеи 1 и 5, член 95 став 3 и 96 од Уставот на Република Македонија, како и точката 1 од Амандманот ЦЦВ на Уставот на Република Македонија.

Што се однесува до оспорениот подзаконски акт, во иницијативата се наведува дека со Правилникот за трошоците во прекршочната постапка се повредувале одредбите на член 56 став 1

и член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, бидејќи со овој акт можеле само да се разработуваат одделни одредби на законот но, не и да се донесуваат во целост прописи за трошоците на прекршочната постапка.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 128 од Законот за прекршоците министерот за правда донесува Правилник за трошоците на прекршочната постапка.

Оспорениот Правилник содржи X (десет) глави. Во Глава I (прва) со наслов „Општи одредби“ е содржан членот 1 во кој се предвидува дека со овој правилник се определуваат трошоците на прекршочната постапка.

Во Глава II (втора) се содржани одредбите кои ги регулираат издатоците за сведоците, вештаците, преведувачите и толкувачите.

Во Глава III (трета) се содржани одредбите кои ги регулираат издатоците за увид, претресување на простории и лица и чување на одземени предмети.

Глава IV (четири) содржи одредба со која се регулираат издатоците за приведување.

Глава V (петта) ги регулира трошоците за службени дејствија и за службени лица.

Глава VI (шест) од Правилникот регулира што опфаќаат издатоците за лекување на обвинетиот додека е задржан и трошоци за породување.

Глава VII (седум) содржи одредба со која се определуваат патните трошоци на обвинетиот.

Во Глава VIII (осум) се определуваат наградите и потребните издатоци на бранителот.

Глава IX (девет) ги опфаќа издатоците на оштетениот, неговиот законски застапник и полномошникот.

Глава X (десет) од Правилникот ги содржи преодните и завршни одредби.

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите морат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон и секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Според член 95 алинеи 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Според член 95 став 3 од Уставот, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според точката 1 од Амандманот XXV на Уставот на Република Македонија, судската власт ја вршат судовите. Судовите се самостојни и независни. Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот. Забранети се вонредни судови. Видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив, се уредуваат со закон, што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Согласно членот 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2000 и 44/2002), министерот, меѓу

другото, донесува правилници за извршување на законите кога за тоа е овластен со закон.

Според член 56 став 1 од овој закон, со правилник се утврдуваат и разработуваат одделни одредби на законите и други прописи заради нивно извршување, а според член 61 став 1 од овој закон, со актите што ги донесува министерот не може за граѓаните и правните лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Законот за прекршоците во членот 1 ја определува содржината на законот, според кој со овој закон се определуваат општите услови за пропишување на прекршоците и прекршочните санкции, општите услови за утврдување на прекршочната одговорност, за изрекувањето и извршувањето на прекршочните санкции и се пропишува прекршочната постапка што ја водат судовите, односно врз основа на овој и друг закон органите на државната управа или организациите и другите органи што вршат јавни овластувања надлежни за изрекување на прекршочни санкции.

Главата дваесет и седма од Законот го регулира прашањето за прекршоците на постапката.

Така, во членот 122 став 1 од Законот е предвидено дека трошоци на постапката се:

- 1) издатоци за сведоци, вештаци, преведувачи, толкувачи, увиди и претресување на простории и лица и чување на одземени предмети;
- 2) издатоци за приведување;
- 3) трошоци за службени дејствија и за службени лица;
- 4) издатоци за лекување на овинетиот, додека е задржан и трошоци за породување;
- 5) патни трошоци на обвинетиот;
- 6) паушал;
- 7) награда и потребни издатоци на бранителот и
- 8) потребни издатоци на оштетениот, неговиот законски застапник и полномошникот.

Според ставот 2 на овој член од Законот, паушалот се утврдува во границите на износите утврдени со пропис на министерот за правда во однос на траењето и сложеноста на постапката и во однос на општата состојба на она лице кое е должно да ја плати.

Според ставот 3 на истиот член од Законот, трошоците од ставот 1 точки 1 до 4 на овој член во прекршочната постапка се исплаќаат однапред од средствата на судот, а подоцна се надометуваат од она лице кое според членот 123 од овој закон е должно да ги плати.

Според член 123 од истиот закон, трошоците на постапката ги плаќа осудениот, на кој му е изречена прекршочна санкција.

Ако се водела постапка поради повеќе прекршоци, она лице на кое му била изречена прекршочна санкција не ги сноси трошоците за оние прекршоци во однос на кои постапката била запрена ако тие трошоци може да се издвојат од вкупните трошоци.

Ако со иста одлука им е изречена санкција на повеќе обвинети, ќе се утврди колкав дел од трошоците исплаќа секој од нив, а ако тоа не може да се утврди, сите обвинети солидарно ќе ги платат трошоците на постапката.

Трошоците на постапката која била запрена паѓаат на товар на Судскиот буџет.

Судот што ја води прекршочната постапка може да го ослободи обвинетиот на кого му била изречена санкција од надоместокот на трошоците на постапката од членот 122 став 1 на овој закон, освен од наградата и потребните издатоци за бранителот, ако поради плаќањето на трошоците му е загрозувана неговата egzистенција или на оние лица кои е должен да ги издржува.

Согласно член 124 од овој закон, во одлуката за прекршок се утврдува кој ги плаќа трошоците и колкави се.

Ако за утврдување на трошоците нема доволно податоци, за трошоците на постапката подоцна ќе се донесе посебно решение.

Барањето со податоците за висината на трошоците на постапката што била запрена може да се поднесе во рок од три месеца од денот кога правосилната пресуда или решението му било врачено на она лице кое има право да поднесе такво барање.

Во членот 125 од Законот, се предвидени посебните трошоци, односно обвинетиот, оштетениот, бранителот, законскиот

застапник, полномошникот, застапникот на правното лице, сведокот, вештакот, преведувачот и толкувачот без оглед на исходот од прекршочната постапка ги плаќаат трошоците на своето приведување, одложување на дејствието во прекршочната постапка и другите трошоци што ги предизвикале по своја вина, како и соодветниот износ на паушалот.

За трошоците на постапката од ставот 1 на овој член се донесува посебно решение.

Во членовите 126 и 127 се предвидуваат трошоците во постапката по правни лекови и по вонредни правни лекови.

Имајќи ја во вид содржината на наведените уставни и законски одредби во корелација со наводите содржани во иницијативата, Судот оцени дека овластувањето на министерот за правда да донесува Правилник за трошоците во прекршочната постапка, односно со подзаконски акт да ги определува трошоците на прекршочната постапка не може да се доведе под сомнение по однос на согласноста со членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот.

Ова од причини што, во конкретниов случај овластувањето на министерот за правда е во функција на извршување, разработка на законски определени права да донесе конкретен подзаконски акт, со што истовремено ја остварува уставно утврдената положба на органите на државната управа, како дел од извршната власт, чија организација и работа се утврдени со закон. Оттука, со оспорената одредба на Законот не се навлегува во законодавната власт и не се повредува независноста и самостојноста на судската власт, како дел од државната власт.

По однос на наводите во иницијативата дека министерот за правда при донесување на подзаконскиот акт ги пречекорил овластувањата во Законот и надвор од рамките утврдени во истиот го донел оспорениот правилник, според Судот се неосновани. Ова од причина што трошоците на прекршочната постапка се децидно утврдени во цитираната Глава XXVII од Законот, односно во Законот се содржани критериуми и мерки по кој министерот може да ги определи трошоците на прекршочната постапка. Според тоа, Судот оцени дека не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека со оспорената законска одредба се повредува темелниот принцип на поделба на власта на законодавна, извршна и судска.

Имено, од анализата на гореситираните законски одредби содржани во членовите 122, 123, 124, 125, 126 и 127 од Законот за прекршоците, произлегува дека законодавецот дава широка рамка и критериуми врз основа на кои може да се определат трошоците во прекршочната постапка, а тоа се точно утврдените видови на трошоци на постапката, начинот на нивното плаќање и истовремено се предвидени и посебните трошоци, како и трошоците по правните лекови (редовни и вонредни) во прекршочната постапка.

Имајќи ја во вид содржината на изнесените законски одредби, како и Законот во целина, според Судот, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека Законот не содржи критериуми за определување на висината на трошоците на прекршочната постапка од што произлегува дека оспорената одредба од членот 128 од Законот за прекршоците е во согласност со Уставот и со точката 1 од Амандманот XXV на Уставот на Република Македонија.

5. Што се однесува до наводите во иницијативата дека со оспорениот Правилник се повредувале наведените уставни одредби и одредбите на член 56 став 1 и член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, Судот оцени дека се неосновани. Ова од причина што, оспорениот Правилник е подзаконски акт со кој не се препишуваат прописи за трошоците во прекршочната постапка, како што се тврди во иницијативата, туку со истиот само се доработуваат, односно се операционализираат одредбите од Главата XXVII од Законот за прекршоците.

Оттука, со Правилникот, според Судот, не се определуваат права и обврски за граѓаните и други правни лица, бидејќи тие се веќе определени со цитираните законски норми од Законот за прекршоците.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.58/2007)

61.

У.бр.57/2007

- Утврдување пашал за трошоци во прекршочна постапка

- Determination of a lump sum for costs in the minor offence procedure

- Утврдувањето со акт на министерот за правда на границите на износите на пашалот за трошоците настанати во прекршочна постапка, во ситуација кога со закон се определени критериумите за тоа, не е навлегување на извршната во законодавната власт, туку спроведување на закон.

- The determination by an act of the Minister of Justice of the limits of the amounts of the lump sum for the costs that are incurred in a minor offence procedure, in a situation when the law defines the criteria, is not interference of the executive into the legislative power, but implementation of a law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 122 став 2 од Законот за прекршоците („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2006) и на уставноста и законитоста на Упатството за утврдување на границите на износот на пашалот во прекршочната постапка, донесен од министерот за правда на Република Македонија на 6 март 2007 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.32/2007).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на законската одредба и на упатството означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, законското овластување за министерот за правда со подзаконски пропис да ги утврди границите на износите на трошоците за водење на прекршочната постапка, како и непостоење на законски критериуми и рамки за тоа, значело оставање „широк законски простор за мешање на извршната во законодавната власт, како и можност за арбитрерност и нееднаков третман... на лицата кои се должни да го платат паушалот“, поради што со член 122 став 2 од Законот за прекршоците се повредувале член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 33, член 51, член 68 став 1 алинеја 2, член 91 алинеи 1 и 5, член 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија, како и Амандман XXV точка 1 на Уставот. Покрај тоа, се наведува дека означеното упатство не било во согласност, освен со наведените уставни одредби, и со член 56 став 3 и член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, затоа што уредувало законска материја со оглед дека утврдувало права и обврски за граѓаните.

3. Судот на седницата утврди дека членот 122 став 2 од Законот за прекршоците е систематизиран во делот трети, глава посветена на трошоците на прекршочната постапка. Притоа, во ставот 1 се набројани трошоците: издатоци за сведоци, вештаци, преведувачи, толкувачи, ...; за приведување; за службени дејствија и службени лица; за лекување на обвинетиот; за патни трошоци на обвинетиот; паушал; награда за бранителот; издатоци за оштетениот...;). Во оспорениот став 2 на член 122 од Законот се определува дека „паушалот се утврдува во границите на износите утврдени со пропис на министерот за правда во однос на траењето и сложеноста на постапката и во однос на општата состојба на она лице кое е должно да ја плати“.

Исто така, Судот утврди дека наведеното упатство е донесено врз основа на член 122 став 2 од Законот за прекршоците, при што во член 1 се определува дека „паушалот во однос на траењето и сложеноста на постапката се утврдува во границите на износите од 1.000 денари до 5.000 денари, додека во однос на општата состојба на лицето кое е должно да ја плати, паушалот се утврдува во границите на износите од 1.000 денари до 2.000 денари“.

4. Според член 96 од Уставот на Република Македонија, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Од изнесената уставна одредба произлегува дека надлежноста на органите на државната управа се определува, покрај со Уставот, и со законите и дека овие органи нивните работи ги вршат во рамките утврдени со Уставот и законите.

Со оглед на тоа што оспорената законска одредба ја определува надлежноста на орган на државната управа односно на министерот за правда со пропис да ги утврди границите на износите на паушалот за трошоците на прекршочната постапка, при што се утврдени законски рамки на таквото овластување (член 122 ставовите 1 и 2 и членовите 123-127), Судот утврди дека таа одредба не е во несогласност со означената уставна одредба, па поради тоа ниту со членот 8 став 1 алинеи 3 и 4, членот 51 и со членот 68 став 1 алинеја 2 од Уставот. Исто така, неможе да се постави прашањето за согласноста на член 122 став 2 од Законот со член 33, член 91 алинеи 1 и 5 и член 95 став 3 од Уставот, како и со Амандман ЦЦВ точка 1 на Уставот наведени во иницијативата, од изнесените причини.

5. Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2000 и 44/2002) министерот, меѓу другото, донесува упатства за извршување на законите кога за тоа е овластен со закон. Според член 56 став 3 од овој закон со упатство се пропишува начинот на постапување во извршувањето на одделни одредби на законите, а според член 61 став 1 од истиот закон, со актите кои ги донесува министерот неможе за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски.

Од изнесените законски одредби, како и од претходно наведената уставна одредба, произлегува дека органот на државната управа односно министерот може да донесува, меѓу другото, упатства за извршување на законите кога за тоа има законско овластување, при што со нив го уредува начинот на постапувањето во извршувањето на законските одредби без да излезе надвор од законските рамки.

Со оглед на тоа што наведеното упатство се заснова на законско овластување и што неговата содржина уредува материја во рамките определени со Законот (член 122 ставовите 1 и 2 и членовите 123-127), Судот утврди дека Упатството не е во несогласност со означените уставни и законски одредби, па поради тоа ни со член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 51 и член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот наведени во иницијативата. Покрај тоа, неможе да се постави прашањето за согласноста на Упатството со член 33, член 91 алинеи 1 и 5 и член 95 став 3 од Уставот, како и со Амандман ЦЦВ точка 1 на Уставот на кои посочува подносителот на иницијативата, од изнесените причини.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.57/2007)

62.

У.бр.140/2006

- Услови за именување и разрешување на извршител

- Conditions for appointment and discharge of an executor

- Оспорените одредби од Законот според кои одредено лице ќе биде именувано односно разрешено доколку не е осудено со правосилна судска пресуда на безусловна казна затвор над шест месеци или да не му е изречена казна забрана за вршење на професијата извршител, не претставува правна последица од осуда, туку услов кој треба да биде земен во предвид од страна на органот кој го врши именувањето, а кој услов не настапува по сила на закон туку како последица на казна што со правосилна пресуда ја утврдил судот.

- The disputed provisions of the Law under which certain person will be appointed, that is, discharged if not sentenced by an effective court judgment to an unconditional prison term of over six months or has not had pronounced the penalty of prohibition from performing the profession of an executor, is not a legal consequence from a conviction, but a condition that should be considered by the body making the appointment, which condition does not occur by force of law but as a consequence of penalty rendered by the court with an effective judgment.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 32 став 1 точка 7 и член 62 став 1 точка г) од Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2005 и 50/2006).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 32 став 1 точка 7 и член 62 став 1 точка г) од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата и покрај фактот што Уставниот суд на Република Македонија со Одлука У.бр.95/2005 од 29 март 2006 година ги укинал наведените одредби од Законот за извршување, Собранието на Република Македонија како носител на законодавната власт повторно ги вовел укинатите одредби со што грубо била повредена уставната одредба од член 112 став 3 од Уставот.

Понатаму подносителот на иницијативата наведува дека со извршените измени на Законот за извршување односно со член 4 и

8 се повредувале темелните вредности на уставниот поредок и други одредби од Уставот утврдени во член 8 став 1 алинеја 1 и 3, член 9, член 13 став 1, член 14 став 1, член 23, член 32 став 1 и 2, член 51 и член 54 став 1 и 3 од Уставот. Ова затоа што правните последици од осуда не можеле да настапуваат автоматски по сила на закон, туку тоа можело да се прави единствено и само со правосилна судска одлука.

Освен тоа во оспорените законски одредби не биле конкретно наведени ниту кривични дела за кои на сторителот со правосилна судска одлука му била изречена безусловна казна затвор над шест месеци, така да трајната забрана за именување поради кривична осуда за кое било дело, односно престанок на функцијата извршител од истите причини било непропорционална на целите поради кои законодавецот ја утврдил на кој начин предизвикал прекумерно и неоправдано ограничување на слободите и правата на граѓаните.

3. Судот на седницата утврди дека со член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2006) со кој се менува член 32 став 1 точка 7 е предвидено дека за извршител може да биде именувано лице кое покрај другото да не е осуден со правосилна судска одлука на безусловна казна затвор над шест месеца или да не му е изречена казна забрана за вршење на професијата извршител.

Според член 8 од Законот со кој се менува членот 62 став 1 точка г) е предвидено дека функцијата извршител престанува ако биде осуден со правосилна судска одлука на безусловна казна затвор над шест месеца или ако му биде изречена казна забрана за вршење на професијата извршител.

4. Според член 8 став 1 алинеја 1 и 3 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот и владеештето на правото се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за кривично дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според член 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според член 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавните функции.

Според член 32 став 1 и 2 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност и секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот. Согласно став 3 на овој член, ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло или општествена положба.

Според член 1 од Законот за извршување, со овој закон се уредуваат правилата според кои извршителите постапуваат заради присилно извршување на судска одлука која гласи на исполнување на обврска. Одредбите од овој закон се применуваат и врз присилно извршување на одлука донесена во управна постапка која гласи на исполнување на парична обврска, како и на извршување на брод и на воздухоплов.

Согласно член 3 од Законот, извршителот го спроведува извршувањето.

Извршителот, заменикот на извршител и помошникот на извршител, согласно член 11 став 1 точка 6 од Законот за извршување, се дефинирани како лица кои вршат јавни овластувања утврдени со закон, именувани согласно одредбите на овој закон, кои

директно одлучуваат за дејствијата што треба да се преземат во рамките на нивните овластувања за да се спроведе извршната одлука и да ги преземат извршните дејствија.

Согласно член 40 став 1 од Законот за извршување, извршителот ги презема следниве дејствија: прима писмени и усмени барања за извршување; врши достава на судски писмена; врши достава на налози, записници, заклучоци и други документи кои произлегуваат од вршењето на неговата работа; врши легитимирање на странките и учесниците во извршувањето; прибира податоци за имотната состојба на должникот во функција на извршувањето; донесува налози, заклучоци, составува записници, барања и службени белешки; врши попис, процена, пленидба, продажба на подвижни предмети, права и недвижности, прима средства од должникот, предава во владение и распределува средства; врши иселување и други извршни дејствија потребни за спроведување на извршувањето определени со закон и подзаконски акти; врши објавување во средствата за јавно информирање и врши други дејствија предвидени со закон.

Извршителот го именува министерот за правда врз основа на конкурс (член 33 од Законот).

Согласно член 31 од Законот, извршителот се именува за подрачјето на основен суд и извршува извршни исправи на судот или органот чие седиште е на подрачјето за коешто е именуван, а при спроведување на извршувањето презема дејствија на целата територија на Република Македонија.

Извршителот има свое седиште, печат, штембил, депониран потпис, како и посебна сметка (член 35 од Законот). Согласно член 36 од Законот, Министерството за правда на именуваниот извршител, заменик на извршител и помошник на извршител им издава легитимација.

Според член 39 од Законот, извршителот не смее да врши јавни функции, или раководни, надзорни и управни функции во трговски друштва, државни заводи, служби за наплата, трговски дејности, посреднички, нотарски и адвокатски работи. Извршителот не смее да биде во служба на верска заедница или религиозна група. Овие забрани не се однесуваат на вршење научни, уметнички и наставни дејности, дејноста судски преведувач, како и за вршење дожности во Комората и во меѓународните здруженија на извршители.

Со цел за непречено спроведување на извршувањето, извршителот има право на пристап до сите информации и податоци од работодавачот, банките, јавните книги и регистрите за конкретен должник. Извршителот при спроведување на извршувањето има право да побара податок или асистенција од државен орган кој има обврска да соработува со извршителот (член 41 од Законот).

Тргувајќи од наведените уставни одредби, одредбите од Законот за извршување наспрема оспорените членови 32 став 1 точка 7 и 62 став 1 точка г) од Законот за извршување од аспект на причини наведени во иницијативата Судот оцени дека тие не се во несогласност со член 112 од Уставот, начелото на владеење на правото и начелото на презумпција на невиност и законитост во пропишувањето и изрекувањето на кривичните санкции утврдени во член 13 став 1 и член 14 став 1 од Уставот.

Имено, според Судот во конкретниов случај не може да стане збор за повреда на член 112 од Уставот, односно за непочитување на одлуките на Уставниот суд со која се укинати одредбите од член 32 став 1 точка 7 и член 62 став 1 точка г), затоа што законодавецот токму во насока на почитување на одлуките на Уставниот суд со измени на наведените членови кои се отстранети од правниот поредок, прашањето за условот од член 32 став 1 точка 7 под кој одредено лице може да биде именувано, односно условот од член 62 став 1 под г) поради кој на одредено лице ќе му престане функцијата извршител е уредено на поинаков начин што според Судот кореспондира со основните постулати утврдени во Уставот и поставеноста на функцијата извршител во системот.

Оценувајќи ги оспорените одредби од аспект на принципот на владеење на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија Судот оцени дека тие не се во несогласност со наведениот принцип. Ова, оттаму што во двете оспорени одредби е утврдено дека за извршител не може да биде избрано лице кое во моментот на изборот е осудено за кривично дело на казна затвор над шест месеци или на кое му е изречена казна забрана за вршење на професијата извршител или пак функцијата - извршител ќе му престане во текот на вршењето на таа функција ако биде осуден со правосилна судска одлука на безусловна казна затвор или на кој му е изречена казна забрана на вршење професија - извршител. Притоа, според Судот и покрај фактот што во оспорените одредби не се наведени кривичните дела за кои одредено лице може да биде

осудено на казна затвор над шест месеци, поради што тоа лице нема да биде именувано, односно ќе биде разрешено не претставува доволен основ наведените одредби да бидат доведени под сомнение, затоа што квалификацијата „правосилна“ пресуда и утврдената висина на казна затвор над шест месеци или казна забрана за вршење на професија - извршител се доволно јасни и прецизни и како такви тие обезбедуваат одредена правна сигурност.

Имајќи го предвид наведеното според Судот со оспорените одредби не се повредува принципот на презумција на невиност утврдено во член 13 став 1, ниту начелото на законитост - во казненото право изразено преку забрана за казнување утврдено во член 14 став 1 од Уставот. Ова од таму што во конкретниов случај станува збор за класичен услов за именување односно престанок на вршење на функцијата извршител поради осуда со правосилна судска пресуда.

Според тоа, во конкретниов случај не се работи за правни последици од осуда кои настануваат по сила на закон од која претпоставка се раководел подносителот на иницијативата, туку за услов кој треба да биде земен во предвид од страна на орган кој го врши именувањето односно разрешувањето, а кој услов не настапува по сила на законот, туку како последица на казната што со правосилна пресуда ја утврдил судот.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека оспорените одредби не можат да бидат доведени под сомнение во однос на уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 на ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.140/2006)

63.

У.бр 76/2007

- Право на жалба до второстепената комисија на Владата во постапката за именување извршители

- Right to an appeal to the Government's Second Instance Commission in the procedure for the appointment of executors

- Со пропишувањето можност за поднесување на жалба до второстепената комисија на Владата во постапката за именување извршители, се обезбедува заштитата на правата на незадоволните кандидати и функционирање на принципот на еднаков пристап до секое работно место, под еднакви услови, гарантиран со член 32 од Уставот, со што законодавецот обезбедил нормативни претпоставки за заштита на правата на кандидатите од евентуално самоволно и арбитрерно одлучување на министерот при именување на извршителите.

- The stipulation of a possibility to lodge an appeal with the Government's Second Instance Commission in the procedure for the appointment of executors, ensures the protection of the rights of displeased candidates and the functioning of the principle of equal access to each job, under equal conditions, guaranteed by Article 32 of the Constitution, whereby the legislator provided normative presuppositions for the protection of the rights of the candidates against the possible wilful and arbitrary decision-making of the minister when appointing the executors.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 4 јули 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 33 ставовите 1 и 5 од Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 35/2005, 50/2006 и 129/2006).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 11 ставовите 1 и 2 и член 23 став 1 од Законот за вршење нотарски работи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/1996) и член 1 став 2 и член 3 ставовите 1 и 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вршење нотарски работи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 26/1998).

3. Бранислав Михајловски, адвокат од Велес, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од законите означени во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, со оспорените одредби се повредувало и ограничувало уставно даденото право на граѓанинот на слободен избор на работно место и вработување според своите можности, желби и способности.

Имено, според оспорените одредби на двата закона, секој граѓанин кој ги исполнувал условите да се вработи како нотар или извршител зависел од волјата на министерот за правда дали ќе биде именуван за нотар или извршител, што значело повреда на член 32 од Уставот на Република Македонија, односно повреда на уставното право на слободно вработување на граѓанинот од страна на извршната власт во државата.

Со оспорените одредби, исто така, подносителот на иницијативата смета дека се нарушувало и повредувало уставното право на граѓанинот на слободен избор на местото на живеалиште во Република Македонија бидејќи со законското овластување на министерот да именува граѓанин како нотар или извршител на точно определен град, се повредувал членот 27 од Уставот.

Со оспорените одредби од член 1 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вршење нотарски работи,

се повредувала одредбата на член 53 од Уставот и одредбите од Законот за адвокатурата, односно на нотарите им се давало својство на адвокат кое тие не можеле да го имаат додека не се впишат во Именикот на адвокати при Адвокатската комора на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека согласно член 33 став 1 од Законот за извршување, министерот за правда го именува извршителот врз основа на конкурс, а согласно став 5 на истиот член, министерот за правда го врши изборот од кандидатите кои ги исполнуваат условите за именување.

Судот, исто така утврди дека Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 20 април 2007 година, го донесе Законот за нотаријатот, кој е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 55/2007.

Согласно член 150 од овој закон, со денот на неговото влегување во сила, престанува да важи Законот за вршење на нотарски работи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/1996, 25/1998, 6/2002 и 66/2006).

Законот влезе во сила на 12 мај 2007 година, што значи дека на овој датум престанале да важат одредбите од Законот за вршење на нотарски работи, меѓу кои и оспорените членови со оваа иницијатива.

5. Според член член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност, а

согласно став 2 на истиот член, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Со Законот за извршување се уредуваат правилата според кои извршителите постапуваат заради присилно извршување на судска одлука која гласи на исполнување на обврска. Одредбите од овој закон се применуваат и врз присилно извршување на одлука донесена во управна постапка која гласи на исполнување на парична обврска, освен ако со друг закон поинаку не е определено, како и на извршување на брод и на воздухоплов (член 1).

Согласно член 2 став 1 од овој закон, основа за извршување претставува извршната исправа. Согласно став 3 на истиот член, извршување на извршната исправа може да се спроведува само кај еден извршител.

Согласно член 3 од Законот, извршителот го спроведува извршувањето.

Извршителот, заменикот на извршител и помошникот на извршител, согласно член 11 став 1 точка 6 од Законот за извршување, се дефинирани како лица кои вршат јавни овластувања утврдени со закон, именувани согласно одредбите на овој закон, кои директно одлучуваат за дејствијата што треба да се преземат во рамките на нивните овластувања за да се спроведе извршната одлука и да ги преземат извршните дејствија.

Според член 31 став 2 од истиот закон, извршителот се именува за подрачјето на основен суд и извршува извршни исправи на судот или органот чие седиште е на подрачјето за коешто е именуван, а при спроведување на извршувањето презема дејствија на целата територија на Република Македонија. Согласно став 4 на истиот член, бројот на извршителите за подрачјето на основниот суд го определува министерот за правда врз основа на претходно прибавено мислење од претседателот на основниот суд за бројот на правосилните и извршните одлуки на основниот суд, а од Владата на Република Македонија податок за конечните управни одлуки кои

гласат на парични побарувања кои би можеле да бидат предмет на извршување.

Условите за именување на извршител се утврдени со член 32 од Законот. Според одредбите на овој член, за извршител може да биде именувано лице кое ги исполнува следните услови: да е државјанин на Република Македонија; да е деловно способно и да има општа здравствена способност; да има завршено правен факултет; да има најмалку пет години работно искуство на правни работи или три години на извршни работи; да има положен испит за извршител според програмата што ја пропишува министерот за правда; активно да го владее македонскиот јазик; да не е осуден со правосилна судска одлука на безусловна казна затвор над шест месеца, или да не му е изречена казна забрана за вршење на професијата извршител; да има опрема и простор кои се потребни и соодветни за вршење на извршни работи и да даде изјава пред нотар за својата имотна состојба, со сите последици од давање лажен исказ.

Постапката за именување на извршител е утврдена со член 33 од Законот. Така, со овој член се утврдува дека министерот за правда го именува извршителот врз основа на конкурс. Конкурсот за именување на извршители го објавува Министерството за правда во „Службен весник на Република Македонија“ и најмалку во два дневни весници. Рокот на конкурсот е 15 дена од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“. Кон пријавите за конкурсот, кандидатите мораат да приложат биографски податоци и докази за исполнување на условите за именување на извршител. Министерот за правда го врши изборот од кандидатите кои ги исполнуваат условите за именување. Против решението на министерот за правда кандидатот кој не е именуван за извршител има право на жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на решението, до надлежната Второстепена комисија при Владата на Република Македонија.

Согласно член 34 став 1 од Законот, по именувањето, извршителот е должен да даде свечена изјава пред министерот за правда. Согласно став 4 на истиот член, само извршителот именуван од страна на министерот за правда може да го користи називот извршител. Според став 8 на истиот член, именуваните извршители се запишуваат во Именикот на извршителите што го води Комората на извршители на Република Македонија.

Согласно член 35 став 1 од овој закон, извршителот има седиште во местото, кое територијално припаѓа на подрачјето на основниот суд за кое тој е именуван.

Причините за престанок на функцијата извршител се утврдени со член 62 од Законот. Така, со оваа одредба е утврдено дека функцијата на извршителот престанува со смрт; со исполнување на условите за старосна пензија; со писмена оставка; ако биде осуден со правосилна судска одлука на безусловна казна затвор над шест месеца или ако му биде изречена казна-забрана на вршење на професијата извршител; ако без оправдани причини не започне со работа во рок од три месеца од објавувањето на неговото именување во „Службен весник на Република Македонија“ и со разрешување во случаите утврдени со овој закон.

Од анализата на наведената уставна и законска регулатива, произлегува дека со Законот за извршување е востановен систем на присилно извршување на судски одлуки и на одлуки кои гласат на исполнување на парична обврска, донесени во управна постапка, според кој извршувањето е доверено на физички лица - извршители, кои вршат јавни овластувања утврдени со закон.

Според правната наука, јавните овластувања се функции на државата чие вршење се доверува на установи, организации и заедници и најчесто се однесува на одделни односи од пошироко значење (решавање во поединечни управни работи, водење на евиденција, издавање на јавни исправи и слично). Правото на овие субјекти да вршат јавни овластувања се пренесува со закон. По пренесувањето на јавното овластување, државата го задржува правото да врши надзор над законитоста на работењето на субјектите на кои им е доверено тоа овластување.

Имајќи го предвид наведеното, пренесувањето на јавните овластувања во делот на присилното извршување на одлуките, од судовите, како што беше уредено со Законот за извршната постапка, кој престана да важи со денот на отпочнувањето на примената на Законот за извршување, врз извршителите, неминовно подразбира државата со закон јасно и прецизно да ги утврди условите под кои извршителите ќе ги вршат овие овластувања, како и нивните права, обврски и одговорности, вклучувајќи ја постапката за нивно именување и условите потребни за вршење и престанок на оваа функција.

Во оваа смисла, со Законот за извршување се утврдува дека извршителите се именуваат за подрачје на одреден основен суд и имаат надлежност да извршуваат извршни исправи на судот или органот чие седиште е на подрачјето за коешто се именувани, со тоа што при спроведувањето на извршувањето можат да преземаат дејствија на територијата на Република Македонија. Ваквиот концепт на надлежност на извршителите, подразбира дека бројот на извршители за подрачјето на одреден основен суд е ограничен и треба да соодветствува на стварните потреби за спроведување на одлуките на тоа подрачје, поради што за определувањето на овој број извршители законодавецот го овластил министерот за правда, со тоа што го условил бројот на извршители да го определува врз основа на претходно прибавено мислење од претседателот на основниот суд за бројот на правосилните и извршните одлуки на основниот суд и од податокот добиен од Владата на Република Македонија за конечните управни одлуки кои гласат на парични побарувања кои би можеле да бидат предмет на извршување. Тоа значи дека државата утврдила концепт на извршување на одлуки кој е поврзан со подрачје на основен суд, за кој е потребен определен број на извршители, при што го задржала правото, преку министерот за правда, да го утврдува бројот на потребните извршители, што е во функција на обезбедување на услови за квалитетно функционирање на системот на извршување.

Од друга страна, во Законот не постои ограничување во смисла на тоа дека именувањето на извршителите е условено од местото на нивното живеалиште, туку само постои утврдена обврска за извршителот, да има седиште во местото кое територијално припаѓа на подрачјето на основниот суд за кој тој е именуван. Со оглед дека седиштето на извршителот е неговото работно место и тоа не е поврзано ниту условено со неговото живеалиште, туку е логична последица на системот на извршување и обезбедува поголема брзина и ефикасност во извршувањето, според Судот, определбата на законодавецот да ги именува извршителите за подрачје на основен суд, не е во спротивност со уставно утврденото право на граѓанинот слободно да се движи на територијата на Републиката и слободно да го избира своето живеалиште, како што се наведува во иницијативата, поради што, Судот оцени дека наведената регулатива е во согласност со член 27 од Уставот.

Законот утврдува дека именувањето на извршителите се врши врз основа на објавен конкурс од страна на Министерството за правда, со што се создадени нормативни претпоставки за достапност

на оваа функција на сите заинтересирани лица кои ги исполнуваат законските услови за нејзино вршење, без оглед на нивното живеалиште, со што, според Судот, законодавецот обезбедил остварување на уставно гарантираното право на слобода на работа, утврдено во член 32 ставовите 1 и 2 од Уставот, што подразбира право на граѓанинот слободно да го избира своето занимање и вработување, од една страна и достапност на секое работно место и функција во општеството под еднакви услови, од друга страна.

Овластувањето на министерот за правда утврдено со оспорениот член 33 ставовите 1 и 5 од Законот, да го врши именувањето на извршителот, односно да го изврши изборот од кандидатите кои се пријавиле на конкурсот, практично е крајната, завршна фаза од конкурсот и значи избор и именување на потребниот број извршители за подрачјето на определен основен суд, како што налага утврдениот систем на извршување. Во оваа смисла, законодавецот пропишал обврска за министерот, изборот да го изврши од редот на кандидатите кои ги исполнуваат законски пропишаните услови, што значи дека овластувањето на министерот не е неограничено, туку напротив е дозволено само под услови утврдени во самиот закон. Притоа, во ставот 6 на истиот член, законодавецот пропишал постапка за заштита на правото на кандидатите кои нема да бидат избрани на конкурсот, односно пропишал можност за поднесување на жалба до надлежната Второстепена комисија при Владата на Република Македонија, а кое нешто подносителот на иницијативата не го имал предвид во иницијативата.

Можноста за поднесување на жалба и примената на начелото на двостепеност во постапката за именување извршители е од особено значење за заштитата на правата на незадоволните кандидати и за функционирањето на принципот на еднаков пристап до секое работно место, под еднакви услови, со што, според Судот, законодавецот обезбедил нормативни претпоставки за заштита на правата на кандидатите од евентуално самоволно и арбитрерно одлучување на министерот при именување на извршителите, односно обезбедил претпоставки за тоа функцијата извршител, со оглед на нејзините специфики и значење, да им биде доверена на лица кои ќе ја вршат совесно, стручно, непристрасно и професионално.

Оттука, Судот оцени дека наводите во иницијативата, според кои од волјата на министерот зависело дали едно лице кое ги исполнува условите ќе биде именувано за извршител или не, се

неосновани, поради што Судот не го постави прашањето за согласноста на член 33 ставовите 1 и 5 од Законот за извршување со член 32 од Уставот.

6. Според членот 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Имајќи предвид дека со влегување во сила на Законот за нотаријатот, престанале да важат оспорените член 11 ставовите 1 и 2 и член 23 став 1 од Законот за вршење нотарски работи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/1996) и член 1 став 2 и член 3 ставовите 1 и 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вршење нотарски работи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 26/1998), Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата, поради што се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата во овој дел.

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.76/2007)

64.

У.бр.66/2007

- Преоден режим за избор на судии

- *Transitional regime for the election of judges*

- Законот за судовите предвидел преоден режим во рок од 3 години по денот на првото стекнување на својство на кандидати за судии согласно со Законот за Академијата за обука на судии и јавни обвинители, Судскиот совет 50 проценти од утврдените слободни судиски места за основните судови да ги пополнува со лица кои ги исполнуваат условите за судија на основен суд согласно со одредбите од претходно важечкиот Закон за судовите, кои не ја посетувале почетната обука во Академијата. Со тоа не е повредено начелото на владеење на правото и не се воспоставува ретроактивно дејство на законската одредба бидејќи не задира во настанати односи од минатото пред донесувањето и влегувањето во сила на Законот, туку се однесува на идни односи.

- *The Law on the Courts envisaged a transitional regime of 3 years following the date of the first acquisition of the capacity of candidates for judges pursuant to the Law on the Academy for the Training of Judges and Public Prosecutors, for the Judicial Council to fill 50 per cent of the established vacant juridical posts for the basic courts with persons who meet the conditions for a judge at a basic court pursuant to the provisions in the previously valid Law on the Courts, and who have not attended the initial training in the Academy. Thereby there has been no violation of the principle of the rule of law and there is no establishment of a retroactive effect of the legal provision as it does not interfere into relations arisen in the past prior to the adoption and entry into force of the Law, but it relates to future relations.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 126 став 2 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2006).

2. Весна Наумова Анастасова и Маја Китанова, од Кавадарци, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за оценување на уставноста на членот 126 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со одредбите на Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ број 58/2006) на дипломираните правници со положен правосуден испит и пет (девет) години работа на правна материја кои стекнале право да конкурираат за судии и јавни обвинители до денот на неговото влегување во сила, се оневозможувало да продолжат да бидат кандидати за судии и јавни обвинители под тие услови, и за сите кандидати од пред и по влегувањето во сила на овој закон, бил предвиден нов услов кој требале да го исполнат, односно биле обврзани да посетуваат почетна обука во Академијата за обука на судии и јавни обвинители доколку сакале да конкурираат за избор на судии и јавни обвинители.

Имено, со оспорената законска одредба било уредено преодно решение дека само за периодот од три години по денот на првото стекнување на својството на кандидати за судии согласно со Законот за Академијата за обука на судии и јавни обвинители, Судскиот совет 50 проценти од утврдените слободни судиски места за основните судови ќе ги пополнувал со лица кои ги исполнувале условите за судија на основен суд согласно со членот 43 ставовите 1 и 2 од претходно важечкиот Закон за судовите, и кои не ја посетувале почетната обука во Академијата.

Меѓутоа, според наводите во иницијативата, обуката на судии и јавни обвинители во Академијата не би требало воопшто да претставува услов утврден со Законот за судовите кој би ги обврзувал оние кои веќе имале исполнето услови за кандидати за судии и јавни обвинители врз основа на поранешниот Закон за судови, бидејќи тоа претставувало повратно дејство на новиот Закон кој ретроактивно се однесувал на претходните кандидати воспоставувајќи понеповолни услови за кандидатскиот статус.

Имено, врз основа на поранешниот Закон за судовите веќе биле стекнати права на одредени лица за кандидатски статус и тие права не можеле да се менуваат со нови обврски преку ретроактивното дејство на одредбите од новиот Закон за судовите кој ги воспотавил тие обврски.

Од овие причини со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба од Законот за судовите со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот кој се однесува на владеењето на правото во уставниот поредок на Република Македонија и со членот 52 став 4 од Уставот според кој законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

3. Судот на седницата утврди дека со членот 126 став 1 од Законот за судовите е предвидено до првото стекнување на својство на кандидати за судии согласно со Законот за Академијата за обука на судии и јавни обвинители, судиите на основните судови ќе се избираат согласно со условите од членот 43 ставови (1) и (2) на Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/1995, 45/1995 и 64/2003).

Според ставот 2 од овој член од Законот, во период од три години по денот на првото стекнување на својство на кандидати за судии согласно со Законот за Академијата за обука на судии и јавни обвинители, Судскиот совет 50 проценти од утврдените слободни судиски места за основните судови ќе ги пополнува со лица кои ги исполнуваат условите за судија на основен суд согласно со членот 43 ставови (1) и (2) од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/1995, 45/1995 и 64/2003) и кои не ја посетувале почетната обука во Академијата за обука на судии и јавни обвинители.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Со членот 52 став 1 од Уставот е утврдено дека законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила.

Според ставот 4 на овој член од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Со одредбите од Законот за судовите е определено дека судската власт ја вршат судовите во Република Македонија кои се самостојни и независни државни органи. Во судскиот систем судската власт ја вршат основните судови, апелационите судови, Управниот суд и Врховниот суд на Република Македонија.

Во III дел од Законот, кој се однесува на „Судии и судии поротници“, со членот 38 став 1 е уредено дека судиската функција ја вршат судии.

Според членот 45 од Законот, за судија може да биде избрано лице кое ги исполнува следниве услови: да е државјанин на Република Македонија, активно да го владее македонскиот јазик, да е работоспособен и да има општа здравствена способност, да има стекнато универзитетска диплома за дипломиран правник во Република Македонија или нострифицирана диплома од правен факултет од странство и да има положено правосуден испит во Република Македонија.

Покрај овие општи услови, со членот 46 од Законот се определени посебните услови за избор на судија, меѓу кои во ставот 1 алинеја 1 е определено дека за судија на основен суд може да биде избрано лице кое ја завршило обуката во Академијата за обука на судии и јавни обвинители.

Со иницијативата не се оспоруваат условите за избор на судија утврдени со Законот за судовите туку овие услови не требало воопшто да важат за сите кои до влегувањето во сила на Законот за судовите (19 мај 2006 година) веќе имале исполнето услови за кандидати за избор за судии врз основа на условите предвидени со претходниот Закон за судовите („Службен весник на Република Македонија“ број 36/1995, 45/1995 и 64/2003) и кои не ја посетувале

почетната обука во Академијата за обука на судии и јавни обвинители, бидејќи тие лица веќе стекнале кандидатски статус за избор.

Според Судот, со оспорената одредба од Законот, за избор на судиите еднакво за сите се третираат условите предвидени со овој закон, а исклучиво во однос на периодот на воспоставувањето на овој правен режим се уредува за време од три години по денот на првото стекнување на својството на кандидат за судии согласно Законот за Академијата за обука на судии и јавни обвинители (за што секако е потребен период на обука), Судскиот совет 50 проценти од утврдените слободни судиски места за основни судови да ги пополнува со лица кои немаат почетна обука во Академијата и исполнуваат законски услови кои важеле пред донесување на новиот Закон за судовите.

Поаѓајќи од анализата на оспорената одредба од Законот, Судот утврди дека право на законодавецот е да го уреди воспоставувањето на правниот режим уреден со Законот кој важи по, а не пред неговото донесување и влегување во сила еднакво за сите кои ќе конкурираат за избор на судии во идните односи на вршењето на судиската функција, и во тие рамки законодавецот има право да го уреди и преодниот режим кој исто така го опфаќа периодот не пред туку по влегување во сила на Законот и тој период го определил на 3 години заради процесот на почетната обука во Академијата уреден со посебен закон.

Оттука, според Судот, неможе да се прифати наводот во иницијативата дека оспорената одредба од Законот била неуставна бидејќи го повредувала начелото на владеење на правото и имала ретроактивно дејство. Ова поради погореизнесеното и поради тоа што токму спротивно на наводите во иницијативата со оспорената одредба од Законот преодно со темпорален карактер се воспоставува новиот правен режим за условите за избор на судии во основните судови кој не смее да ја доведе во прашање правната сигурност на граѓаните од страна на вршителите на судиската функција која мора непречено да се остварува со текот на создавањето на кандидати за избор на судии по новопредвидените услови со Законот за судовите кои воедно опфаќаат и обука во посебна Академија. Од друга страна не може да се доведе во прашање и правното дејство на оспорената одредба од Законот, бидејќи таа нема повратно дејство и не задира во настанати односи од минатото пред донесувањето и влегувањето во сила на Законот, туку се однесува на идни односи.

Од овие причини Судот утврди дека врз основа на наводите во иницијативата не може да се постави прашањето на уставноста на оспорената одредба од Законот.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.66/2007)

65.

У.бр.31/2007

- Закон за адвокатурата

(поведување и неповедување на постапка)

- Law on Attorneyship

(initiation and non-initiation of a procedure)

- Овластувањето за Адвокатската комора да го определи изгледот на тогата што ќе ја носат адвокатите и условите под кои истата се носи произлегува од статусот и улогата на Адвокатската комора, како организирана форма преку која се изразува самостојноста и независноста на адвокатската дејност.

Адвокатска маркичка е фискален инструмент во функција на обезбедување евиденција на активностите на адвокатите заради утврдување на нивна даночна обврска, а не значи ослободување на адвокатите од даночна обврски, поради што воведувањето на адвокатската маркичка не значи воведување монополска положба и однесување на адвокатите како исклучиво единствени даватели на правна помош и услуги.

Обврската на адвокатот да се осигура од одговорност за штета која би ја сторил на трети лица со намера при вршење на адвокатската дејност, не значи ограничување на адвокатите во вршењето на нивната дејност и ослабување на нивната моќ, туку е во функција на обезбедување поголема сигурност и доверба на граѓаните дека ќе ја добијат бараната правна помош од адвокатот, без опасност дека притоа ќе бидат оштетени поради несовесност.

- The authority of the Bar to determine the appearance of the gown to be worn by the lawyers and the conditions under which the same is worn arises from the status and role of the Bar, as an organised form through which the autonomy and independence of attorneyship is expressed.

The lawyer's mark is a fiscal instrument in the function of providing a record of the activities of lawyers in order to establish their tax obligation, and does not mean exemption of lawyers from tax obligations, as a result of which the introduction of the lawyer's mark does not mean introduction of a monopolistic position and conduct of lawyers as exclusive single providers of legal assistance and services.

The obligation of the lawyer to insure himself against the liability for damage which he would cause to third persons with intent in the performance of his activity does not mean restriction of lawyers in the performance of their activity and weakening of their power, but it is in the function of ensuring greater safety and trust of the citizens that they will obtain the required legal assistance from the lawyer, without a danger that thereby they will be damaged owing to unconscientiousness.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седниците одржани на 12 септември 2007 година и на 26 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на:

- уставноста на член 12-а став 4 и член 12-б од Законот за адвокатурата („Службен весник на Република Македонија“ број 59/2002 и 60/2006)

- законитоста на Одлуката од 23.12.2006 година со која се утврдува висината на уписниот коморски влог, во делот „ По уписот во Именикот на адвокатската комора на Република Македонија“ („Службен весник на Република Македонија“ бр. 1/2007)

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 11 ставовите 2, 3 и 4, член 12 алинеја 7, член 12-а ставовите 1, 2, 3 и 5, член 18 ставовите 3 и 4, член 34 став 1 и член 37-а од Законот означен во точка 1 на ова решение

3. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста и законитоста на:

- член 35 став 1 точка 2 и член 36 од Законот означен во точка 1 на ова решение,

- член 23 став 1 алинеја 14, член 82 став 1 алинеја 2 и член 84 став 2 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 97/2002) и

- Одлуката од 30.05.2003 година со која се утврдува висината на уписниот коморски влог („Службен весник на Република Македонија“ бр.39/2003).

4. Филип Пејчиновски од Скопје и Дијана Сеферова од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднеса иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точка 1 на ова решение, односно на уставноста и законитоста на актите означени во точките 1 и 3 на ова решение.

Според наводите во иницијативата на подносителот Филип Пејчиновски, со оспорените одредби од член 34 став 1, член 35 став 1 точка 2 и член 36 од Законот за адвокатура, со член 23 став 1 алинеја 14 и член 84 став 1 алинеја 2 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија, со Одлуката за утврдување на

висина на коморски уписен влог од 30.05.2003 година и со Одлуката за утврдување на висина на коморски уписен влог од 23.12.2006 година, се оневозможувале правниците со положен правосуден испит во остварувањето на право од работен однос затоа што се воведувал неоснован и неоправдан економски услов и терет за овие лица, односно плаќање на измислен уписен влог во износ од 61.500,00 денари = 1.000 евра, односно во износ од 2 000 евра во денарска противвредност, кој бил еноормно висок, без оправдано и основано образложение и се создавала нерамноправност помеѓу старите членови - адвокати и новите адвокати (почетници), со што се повредувал членот 32 став 1 и 2 и членот 55 ставовите 1 и 2 од Уставот на Република Македонија и членот 10 став 1 од Законот за адвокатурата.

Со член 7 од Законот за изменување и дополнување на Законот за адвокатурата, со кој се менува членот 12 од Законот за адвокатурата, според подносителот на иницијативата, се сакало на „мала врата“ да се воведат вршење на профитна дејност во седиштето на Адвокатската комора на Република Македонија - по втор пат полагање на „правосуден-адвокатски-судски испит“, пред комисија составена од адвокати на комората кои се со положен правосуден испит, што претставувало правен апсурд и поткопување на правниот и уставниот поредок на РМ и со што се повредувал членот 55 ставовите 1 и 2 и член 8 од Уставот.

Понатаму, се наведува дека според член 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за адвокатурата, со кој се дополнува членот 11 од Законот за адвокатурата, Управниот одбор на Адвокатската комора вовел носење на облека - тога за адвокатите, што значело трансформирање на Адвокатската комора од јавна служба во текстилна производствена конфекција, што претставувало повреда на член 55 ставовите 1 и 2 од Уставот.

Со оспорениот член 12-б став 2 од Законот, според подносителот на иницијативата, се воведувала нова одредба која имала за цел Управниот одбор на Адвокатската комора, преку своја „жири-комисија да врши бодирање кој да биде а кој да не биде адвокат“, а според оспорениот став 3 на истиот член, се воведувала апсолутна монополска положба и однесување што е повеќе од очигледно, затоа што доколку подносителот на барањето за да биде адвокат бил одбиен, немал право на жалба, ниту бил наведен органот или надлежниот суд каде може да се напаѓа решението со тужба, што

претставувало избрзан правен апсурд на управниот одбор, а воедно и повреда на членот 55 ставовите 1 и 2 од Уставот.

Со член 12 од Законот за изменување и дополнување на Законот за адвокатурата со кој се дополнува членот 18 од Законот за адвокатура, се предвидувало воведување на „адвокатска маркичка“ која ќе ја издава надлежен орган на Адвокатската комора, а чија цел била вршење на профитна дејност на Управниот одбор на Адвокатската комора и воведување монополска положба и однесување на адвокатите како исклучиво единствени даватели на правна помош и услуги, на кој начин се повредувале правата спрема лицата со положен специјалистички испит за заштита на правата од одделни области - нотари, фирми - извршители (правници со положен правосуден испит кои работат имаат испит за индустриска сопственост, патентирање, заштита на авторски права), поради што овие лица се доведувале во нерамноправна положба во однос на адвокатите и што претставувало повреда на член 55 ставовите 1 и 2 од Уставот и вовед во хаос и конфузуја во правниот систем.

Според одредбата на член 37-а од Законот за изменување и дополнување на Законот за адвокатурата, со која се предвидувало осигурување од одговорност за штета која би ја сторил на трети лица при вршење на адвокатската дејност, што во денешно време претставувало „правен апсурд и ловење во матно“, се сакало да се ограничат адвокатите во вршењето на својата дејност, да се ослабне нивната моќ во Република Македонија, небаре се „шалтерски работници“, а не дека адвокатот е човекот во кој странките треба да гледаат како на ангел - чувар - заштитник, човек во кој странките (клиентите) уживаат полна доверба. Во нашиот правен систем ова прашање било регулирано со прашањето за надомест на штета, и тоа во облигационото право, кривичниот законик и Законот за кривичната постапка. Со тоа се вршел директен надзор и поткопување на работата на адвокатите и кршење на деловната тајна и взаемна доверба што постоела помеѓу адвокатот и странката, со што се повредувал членот 55 ставовите 1 и 2 од Уставот.

Според наводите во иницијативата на подносителот Дијана Сеферова, Одлуката на Адвокатската комора на Република Македонија објавена во „Службен весник на Република Македонија“ број 1/2007 била со истоветна содржина (освен висината на коморскиот уписен влог) како и Одлуката за утврдување на висината на коморскиот уписен влог донесена од Адвокатската комора на Република Македонија на 29.01.2003 година, која е укината со Одлука

на Уставниот суд на Република Македонија У. бр. 51/2003. Поради тоа, смета дека од истите причини од кои била укината Одлуката (повреда на правото на слободен избор на вработување гарантирано со член 32 став 1 од Уставот), како и поради тоа што членот 69 став 1 и членот 84 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија, кои биле основ за донесување на укинатата одлука, биле укинати со Одлуката на Уставниот суд, како и поради тоа што Одлуката била донесена спротивно на член 2 став 2, член 3 став 1 алинеја 2, член 34, член 58 и член 59 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија, биле исполнети условите за укинување и на сега донесената одлука.

Понатаму, се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на согласноста на член 23 став 1 алинеја 14 и член 82 став 1 алинеја 2 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија, со Законот за адвокатура, поради тоа што во членот 12 од Законот за адвокатура јасно биле наведени условите за упис во Именикот на адвокати, при што во ниту еден член од Законот не се споменувало дека лицата кандидати за вршење на адвокатска дејност се должни да плаќаат коморски уписен влог.

Поради наведеното, се предлага Уставниот суд на Република Македонија, до донесување конечна одлука по оваа иницијатива, да донесе решение за временна мерка за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија што се донесени, односно преземени врз основа на оспорените статут и одлука, со цел да се спречи нанесување на ненадоместлива штета на подносителите на барање кои ги исполнуваат условите за упис во Именикот на адвокати и издавање на лиценца за работа и легитимација.

5. Судот на седницата утврди дека согласно член 11 од Законот за адвокатурата, адвокатите се должни да носат тога во постапување пред судот (став 2). Изгледот на тогата со акт ја определува Адвокатската комора на Република Македонија (став 3). Актот за изгледот и условите под кои се носи адвокатската тога од ставовите 2 и 3 на овој член го донесува Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија (став 4).

Согласно член 12 став 1 алинеја 7 од Законот за адвокатурата, како посебен услов за запишување на лице во Именикот на адвокатите, се утврдува лицето да има положено адвокатски испит.

Според член 12-а од Законот, адвокатскиот испит предвиден во членот 12 став (1) алинеја 7 се спроведува два пати во годината (став 1). Адвокатскиот испит се спроведува во Адвокатската комора на Република Македонија пред комисија составена од пет адвокати (став 2). Претседателот на Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија не може да биде претседател на комисијата од ставот 2 на овој член (став 3). Бројот на предметите, наставните програми и оценувањето на испитот се утврдува со акт на Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија (став 4). При определувањето на содржината на адвокатскиот испит, не смее да биде опфатена содржината на правосудниот испит, за да се избегне повторно полагање на правната материја која била опфатена со правосудниот испит (став 5).

Согласно член 12-б став 2 од Законот, не е достоино за вршење адвокатска дејност лицето чие претходно однесување или дејност не гарантира дека тоа совесно ќе ја врши адвокатската дејност. Според став 3 на истиот член, ако барањето за упис во Именикот на адвокатите е одбиено затоа што подносителот на барањето е недостоен за вршење на адвокатска дејност заради причините наведени во ставовите 1 и 2 на овој член, новото барање за упис може да се поднесе пред истекот на рокот од две години од правосилноста на одлуката со која барањето е одбиено.

Според член 18 став 3 од Законот, на секој поднесок или исправа составена во адвокатска канцеларија, адвокатот е должен да стави штембил на адвокати, односно штембил на адвокатско друштво, адвокатска маркичка, издадена од надлежен државен орган, предвидена со посебен закон и коморска маркичка утврдена со акт на Адвокатската комора на Република Македонија, а според став 4 на истиот член, при застапување пред суд и други органи адвокатот е должен на судот да му предаде соодветна адвокатска и коморска маркичка за застапување.

Согласно член 34 став 1 од Законот, Адвокатската комора на Република Македонија во својата работа е самостојна и независна.

Според член 35 точка 2 од Законот, Адвокатската комора на Република Македонија се финансира од коморски уписен влог.

Согласно член 36 од Законот, висината на коморскиот уписен влог и на коморската членарина, ги утврдува со одлука

Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија, и ги објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Според член 37-а од Законот, адвокатот е должен да се осигура од одговорност за штета која би ја сторил на трети лица со намера при вршење на адвокатската дејност. Договорот за осигурување од одговорност за адвокатите - членови на адвокатското друштво и за адвокатите кои работата во тоа друштво, го склучува друштвото (став 1). Со условите за осигурување може да се предвиди дека штетата до одреден износ ја надоместува адвокатот лично (став 2). Ако дојде до измена на условите за осигурување, адвокатот е должен, откако ќе прими известување од Комората за тоа, без одложување да го усогласи своето осигурување со изменетите услови (став 3). Адвокатот е должен уредно да го продолжува осигурувањето од одговорност (став 4). Комората може да го преземе осигурувањето од одговорност на сите адвокати во Република Македонија. Во тој случај адвокатите се должни на Комората да и плаќаат надоместок за осигурување од одговорност (став 5). Повредата на обврските за осигурување од одговорност, односно плаќањето на надоместок на Комората за осигурување е тешка повреда на адвокатската должност (став 6). Осигурителите се должни да го склучат договорот за осигурување од одговорност со адвокатот кој ќе им се обрати, или со Комората (став 7). Условите за осигурување заеднички ги утврдуваат осигурителните друштва во Република Македонија во договор со Комората, освен во случај кога Комората го врши осигурувањето на адвокатите. Осигурителните друштва се должни за секоја следна година да определат осигурително друштво кое ќе ги застапува. Ако истите не постапат така најдоцна до крајот на октомври во тековната година, за нивен застапник ќе се смета осигурителното друштво кое ќе го определи Комората. Одлуката на Комората за тоа не е управен акт (став 8). Ќе се смета дека адвокатот склучил договор за осигурување кога поднел барање за осигурување, без оглед на тоа дали во тоа време веќе бил постигнат договор од ставот 8 на овој член (став 9). Ако адвокатот штетата ја направил на трето лице намерно или од грубо невнимание, осигурителното друштво кое ја надоместило штетата на третото лице има право на регрес спрема адвокатот, односно адвокатското друштво (став 10).

Согласно член 23 алинеја 14 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија, Управниот одбор на Комората ја определува висината на коморската членарина и коморскиот уписен влог.

Според член 82 алинеја 2 од истиот статут, Комората се финансира од коморски уписен влог.

Согласно Одлуката на Адвокатска комора на Република Македонија, донесена на 30.05.2005 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 39/2003), висината на коморскиот уписен влог изнесува 61.500,00 денари.

Според Одлуката на Адвокатска комора на Република Македонија, донесена на 23.12.2006 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 1/2007), по уписот во Именикот на адвокатската комора на Република Македонија, новите адвокати ќе плаќаат коморски уписен влог во висина од 2000 евра во денарска противвредност.

6. Според член член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со одредбата од членот 13 став 1 од Уставот е определено дека лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Со членот 14 став 1 од Уставот е определено дека никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според член 25 од Уставот на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Според член 32 став 2 од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 53 од Уставот, адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон.

Согласно член 55 ставовите 1 и 2 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Од содржината и значењето на наведените уставни одредби произлегува дека со утврдувањето на адвокатурата како самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон, се изразува јасната определба дека правната помош дадена од стручно-квалификувана, самостојна и независна служба е основна гаранција за остварување и заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Во функција на операционализација на оваа уставна определба, со Законот за адвокатурата, адвокатурата е определена како самостојна и независна јавна служба која обезбедува и дава правна помош согласно овој и друг закон.

Според членот 5 од овој закон, самостојноста и независноста на адвокатурата како јавна служба се остварува со слободно и независно вршење на адвокатската дејност, слободен избор на адвокатот, организирање на адвокатите во Адвокатска комора и нејзино финансирање, автономно донесување на акти за работа на Адвокатската комора на Република Македонија и нејзините органи и запишување и бришење од Именикот на адвокатите, Именикот на адвокатските стручни соработници, Именикот на адвокатските приправници и донесување на Кодекс на адвокатската етика.

Согласно член 6 став 1 од истиот закон, адвокатската дејност ја вршат адвокати кои положили заклетва и се запишале во Именикот на Адвокатската комора на Република Македонија.

Според членот 10 од овој закон, правото на вршење на адвокатска дејност согласно со овој закон се стекнува со уписот во Именикот на адвокатите на Адвокатската комора на Република Македонија, по што на упишаниот адвокат му се издава лиценца за работа.

Имајќи го предвид значењето на адвокатурата во пружањето правна помош и заштита на основните слободи и права на човекот и граѓанинот, според Судот, право е на законодавецот да создаде нормативни претпоставки со кои ќе се обезбедат оптимални предуслови за стручно и квалитетно извршување на оваа значајна јавна служба, во која смисла и да ги определи условите под кои едно лице може да стекне право да врши адвокатска дејност.

Така, законодавецот утврдил дека адвокатската дејност ја вршат адвокати, а правото на вршење адвокатска дејност се стекнува со уписот во Именикот на адвокатите на Адвокатската комора на Република Македонија, по што на упишаниот адвокат му се издава лиценца за работа.

Условите за запишување во Именикот на адвокатите се утврдени во член 12 од Законот. Покрај исполнување на општите услови за засновање работен однос во органите на државната управа, за упис во Именикот на адвокатите лицето треба да ужива углед и да е достоино за вршење на адвокатската дејност. Освен наведените услови, законодавецот утврдил и други посебни услови што треба да ги исполни лицето за да може да биде запишано во Именикот на адвокатите, односно да врши адвокатска дејност. Тоа се: лицето да е државјанин на Република Македонија; да е деловно способно; да има стекнато универзитетска диплома за дипломиран правник во Република Македонија или нострифицирана диплома од правен факултет во странство; најмалку две години по дипломирањето да работело на стручно оспособување и усовршување во адвокатска канцеларија или на правни работи во правосудните институции или најмалку три години на други правни работи; активно да го зборува македонскиот јазик; да има положено правосуден испит во Република Македонија; да има положено адвокатски испит; да не е правосилно осудено на казна забрана на вршење дејност, професија или должност, за време на траење на таа

казна; да не е во работен однос и да не врши работи кои се неспојливи со адвокатурата.

Положениот адвокатски испит претставува еден од посебните услови за вршење на адвокатската дејност што законодавецот ги пропишал во член 12 алинеја 7 од Законот. Притоа, законодавецот, во членот 12-а од Законот, определил дека адвокатскиот испит се спроведува два пати во годината, дека се спроведува во Адвокатската комора на Република Македонија пред комисија составена од пет адвокати, дека бројот на предметите, наставните програми и оценувањето на испитот се утврдува со акт на Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија, при што утврдил дека при определувањето на содржината на адвокатскиот испит, не смее да биде опфатена содржината на правосудниот испит, за да се избегне повторно полагање на правната материја која била опфатена со правосудниот испит.

Од анализата на наведените законски одредби, како и од содржината на Законот во целина, произлегува дека законодавецот определил што не треба да биде содржина на адвокатскиот испит, но не определил што треба да содржи овој испит, ниту определил поблиски критериуми за определување на содржината на испитот. Напротив, законодавецот определил дека Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија е овластен да го определи бројот на предметите, наставните програми и оценувањето на испитот, без да определи рамки во кои таа може да се раководи.

Во однос на ова прашање, Судот имаше предвид дека законодавецот, утврдувајќи го полагањето на правосудниот испит како еден од условите потребни за извршување на адвокатската дејност, со посебен Закон за правосудниот испит („Службен весник на СРМ“ бр. 26/1980 и 7/1988), го уредил правосудниот испит, неговата содржина и начинот на неговото полагање.

При вакава состојба, пред Судот се постави прашањето дали законодавецот, со тоа што наместо со закон да ја утврди содржината на адвокатскиот испит, како еден од условите за вршење на адвокатската дејност, оставил содржината на адвокатскиот испит да ја определи Адвокатската комора, со единствено ограничување дека во содржината на испитот не смее да биде опфатена содржината на правосудниот испит, без определување на други критериуми за определување на содржината на испитот, ги надминал уставните рамки од член 53 од Уставот, според кој адвокатурата е

самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон, а не во согласност со акт на Адвокатската комора, како што произлегува во случајов.

Поради тоа, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на член 12-а став 4 од Законот за адвокатурата со член 8 став 1 алинеја 3 и член 53 од Уставот на Република Македонија.

7. Достојноста за вршење на адвокатска дејност е исто така еден од условите за запишување во Именикот на адвокатите, утврден во член 12 од Законот, кој се разработува во член 12-б од Законот. Така, се пропишува дека не е достоино за вршење адвокатска дејност лицето кое е осудено со правосилана судска пресуда за кривично дело против државата со ефективна казна затвор од над шест месеци додека траат правните последици на осудата (став 1), како и дека не е достоино за вршење адвокатска дејност ниту лицето чие претходно однесување или дејност не гарантира дека тоа совесно ќе ја врши адвокатската дејност (став 2). Понатаму, се утврдува дека ако барањето за упис во Именикот на адвокатите е одбиено затоа што подносителот на барањето е недостоен за вршење на адвокатска дејност, новото барање за упис може да се поднесе пред истекот на рокот од две години од правосилноста на одлуката со која барањето е одбиено (став 3).

Имајќи ја предвид содржината на одредба во ставот 1 на овој член, според која осуденоста за кривично дело против државата со ефективна казна затвор над шест месеци е ограничувачки фактор лицето да врши адвокатска дејност, по сила на самиот закон, а не како последица од конкретна казна (забрана) што ја изрекол судот со правосилна судска одлука, Судот оцени дека со одредбата се врши ограничување на правата на граѓаните како последица од осуда за кривично дело која настапува по сила на закон.

Од овие причини, иако одредбата посебно не е оспорена со иницијативата, Судот оцени дека се исполнети условите за оценување на нејзината уставност, при што како основен критериум го имаше во вид постоењето на двата принципи на казнено-правниот однос утврдени во членовите 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот, а тоа се прво, дека казната може да се изрече само со судска одлука и второ, дека за извршено казниво дело на сторителот може да му се изрече казна што како таква е утврдена со закон или друг пропис. Тоа, со други зборови значи дека согласно наведените уставни одредби

казнено-правниот однос се исцрпува на релацијата казниво дело и судски изречената казна за сторителот и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Оттука, ако се има во вид фактот дека со наведената законска одредба се утврдува недостојност за вршење на адвокатска дејност поради осуда за кривично дело против државата, додека траат правните последици на осудата, а со тоа се врши ограничување на правото за вршење адвокатска дејност, според Судот, ова ограничување не е последица што произлегува од извршувањето на изречената кривична санкција, односно казна, туку претставува дополнителна последица што граѓаните ја трпат по основ на осудуваноста, а која настапува по сила на закон.

Со оглед на тоа што во конкретниов случај произлегува дека со наведениот дел од законската одредба, по сила на законот, а не како казна (по забрана) што ја изрекува судот во рамките на видовите на кривичните санкции, постои забрана за лицето да врши адвокатска дејност, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оваа одредба со член 8 став 1 алинеја 1 и 3, член 9, член 13 став 1, член 14 став 1, член 25 и член 51, а во врска со член 54 од Уставот.

Определбата искажана во ставот 2 на овој член, според која не е достојно за вршење адвокатска дејност лицето чие претходно однесување или дејност не гарантира дека тоа совесно ќе ја врши адвокатската дејност, според Судот, претставува широко, недефинирано дискреционо право на Комората, насочено кон дигнитетот на поединецот.

Согласно член 25 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и на угледот.

Почитувањето на достоинството и угледот на граѓанинот во себе не ја содржи само обврската луѓето во меѓусебните односи да се почитуваат, туку ја инкорпорира и улогата на државата која треба да гарантира заштита на приватноста поаѓајќи од фактот што со самото тоа што се работи за човечко суштество со него треба да се постапува со уважување на неговото достоинство и углед.

Поаѓајќи од фактот дека принципот на владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, под што треба да се подразбере доминација на објективизирана правна норма, според Судот, нужно мора да се утврдат објективни факти и услови поврзани со остварување на некое право, во која сфера влегува и правото на вршење адвокатска дејност.

Имено, Судот оцени дека оспорената одредба не содржи објективизирани мерила за тоа кој не е достоин да врши адвокатска дејност, односно кое претходно однесување или која дејност што претходно ја вршел го прави човекот недостоен за вршење адвокатска дејност.

Тоа одредбата ја прави нејасна, недоволно дефинирана и определлива, така што во отсуство на прецизни и јасни критериуми, остава простор за арбитрерност со што го доведува во прашање начелото на владеење на правото. Поради наведеното, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на член 12-б став 2 со член 8 став 1 алинеја 3 и член 25 од Уставот.

Од содржината на ставот 3 на членот 12-б од Законот произлегува дека со истиот се уредува постапката за упис во Именикот на адвокатите во случаите кога подносителот на барањето за упис бил одбиен од причини на недостојност утврдени согласно ставовите 1 и 2 на истиот член, за кои Судот изрази основано сомневање во однос на нивната уставност. Судот оцени дека постоењето на овој став е во директна поврзаност со содржината на претходните два става, поради што ја дели судбината на истите и неговото самостојно опстојување во правниот поредок би било беспредметно и во крајна линија, би значело повреда на начелото на владеење на правото гарантирано со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Поради тоа Судот оцени дека се исполнети условите за поведување постапка за оценување на уставноста на член 12-б од Законот, во целост.

8. Согласно член 35 од Законот, како извор за финансирање на Адвокатската комора е утврден, покрај другите, и коморскиот уписен влог. Согласно член 36 од истиот закон, висината на коморскиот уписен влог го утврдува со одлука Управниот одбор на

Адвокатската комора на Република Македонија и го објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Уставниот суд на Република Македонија, со Одлука У. бр. 51/2005 го укинал член 69 став 1 во делот „плаќа коморски уписен влог“ и членот 84 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 97/2002), како и Одлуката за утврдување на висината на коморскиот уписен влог, донесена од Адвокатската комора на Република Македонија на седницата одржана на ден 29 јануари 2003 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 9/2003).

Судот ја донел наведената одлука поради тоа што утврдил дека според членот 69 став 1 од Статутот, произлегувало дека помеѓу уписот во Именикот на адвокатите и издавањето на лиценцата за работа, следувала уплата на коморскиот уписен влог, поради што Судот оценил дека коморскиот уписен влог со Статутот бил утврден како посебен услов за добивање на лиценца за работа, кој како таков не бил предвиден со законските одредби. Истото се однесувало и на членот 84 од Статутот, кој предвидел уплатата на коморскиот уписен влог да се изврши по уписот на адвокатот во именикот, бидејќи со самиот упис не се добива лиценца за работа и таа следи откако ќе се плати за коморски уписен влог. Според тоа, лицето кое нема да биде во материјална можност да го плати коморскиот уписен влог во определениот износ (1000 Евра, според наведената одлука), според одредбите на Статутот и Одлуката автоматски немало да добие лиценца за работа, иако претходно добило решение за прием и дало свечена изјава и веќе било упишано во Именикот на адвокатите и покрај фактот што таква законска можност изречно не е предвидена. Според тоа, Судот утврдил дека иако коморскиот уписен влог е законска материја, со оспорените одредби на Статутот и Одлуката бил поставен како дополнителен услов за обавување на адвокатската дејност, надвор од Законот за адвокатурата.

И покрај наведената Одлука на Уставниот суд на Република Македонија, Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија, на седницата одржана на 23.12.2006 година, донел повторно Одлука со која утврдил дека по уписот во Именикот на адвокатите во Адвокатската комора на Република Македонија, новите адвокати да плаќаат коморски уписен влог во висина од 2000 евра во денарска противвредност.

Определувањето на висината на коморскиот уписен влог со акт на Адвокатската комора на Република Македонија претставува операционализација на членот 36 од Законот за адвокатурата и членот 23 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија, во кои одредби во надлежност на Управниот одбор е предвидено и определување на висината на коморскиот уписен влог. Во оваа смисла, одлука на Адвокатската комора со која се определува висината на коморскиот уписен влог, според Судот, по својата правна суштина претставува извршен, поединечен акт на Управниот одбор на Адвокатската комора кој што не регулира нови односи и затоа нема нормативен карактер, поради што и не подлежи на уставносудска оценка.

Меѓутоа, со формулацијата дека коморскиот уписен влог се плаќа по уписот во Именикот на адвокати, според Судот, оспорената одлука добива нормативен карактер, односно карактер на пропис, со оглед на тоа што Адвокатската комора повторно плаќањето на коморскиот уписен влог го пропишува како дополнителен услов за обавување на адвокатската дејност, а не се ограничува само на определувањето на неговата висина, што е надвор од Законот за адвокатурата. Ова од причини што согласно член 6 став 1 од Законот за адвокатурата, адвокатската дејност ја вршат исклучиво адвокати кои положили заклетва и се запишале во Именикот на Адвокатската комора на Република Македонија. Согласно член 10 став 2 од Законот, по уписот во Именикот на адвокати на Адвокатската комора на Република Македонија, на упишаниот адвокат му се издава лиценца за работа.

Оттука, произлегува дека според Одлуката, плаќањето коморски уписен влог по запишувањето во именикот на адвокати претставува услов за добивање на лиценца за работа, иако Законот тоа не го утврдува како услов.

Поради наведеното, Судот оцени дека оспорената одлука, во делот „ По уписот во Именикот на адвокатската комора на Република Македонија“ може основано да се доведе под сомнение во однос на нејзината согласност со член 10 став 2 од Законот за адвокатурата и член 51 од Уставот на Република Македонија.

9. Со член 11 став 1 од Законот, се утврдува свечената изјава која адвокатите кандидати ја даваат пред запишувањето во Именикот на адвокати, а со став 2, 3 и 4 од истиот член, се воведува должност за адвокатите, во постапувањето пред судот, да носат тога,

чиј изглед со акт го определува Адвокатската комора на Република Македонија.

Според Судот, право е на законодавецот, имајќи ги предвид улогата и значењето на адвокатите во постапките пред судот, да го определи изгледот на адвокатите при постапувањето во судот преку утврдување обврска за носење посебна облека - тога, со што, од една страна, се укажува на официјалноста на постапката пред судот, а од друга страна се издвојуваат адвокатите од другите учесници во постапката на судењето.

Во оваа смисла, Судот го имаше предвид и фактот дека законодавецот, во член 57 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/2006), утврдил обврска за судиите, при судењето да носат посебна судска облека (тога) со која се издвојуваат од другите учесници во постапката, чиј што изглед и условите под кои се носи се утврдуваат со акт што го донесува министерот за правда. Исто така, законодавецот, во член 55 од Законот за јавното обвинителство („Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/2004), утврдил обврска и за јавните обвинители на главниот претрес да носат посебна облека (тога) со која ќе се издвојуваат од другите учесници, чиј што изглед и условите под кои се носи посебната облека се утврдува со правилник што го носи министерот за правда.

Од анализата на наведената законска регулатива произлегува дека министерот за правда е овластен да го пропише изгледот и условите под кои се носат посебните облеку - тоги и на судиите и на јавните обвинители, со што законодавецот обезбедил нормативни претпоставки дека тогите на овие учесници во постапката пред судот ќе се разликуваат, со што ќе се постигне целта овие учесници во постапката да се издвојуваат едни од други.

Во случајот со изгледот на тогите на адвокатите, законодавецот, со Законот за адвокатурата, се определил Адвокатската комора да биде овластена да го определи изгледот на тогата што ќе ја носат адвокатите и условите под кои истата се носи.

Ваквото овластувањето за Адвокатската комора, според Судот, произлегува од статусот и улогата на Адвокатската комора, како организирана форма преку која се изразува самостојноста и независноста на адвокатската дејност, поради што Судот оцени дека наводите во иницијативата дека со наведеното овластување

Адвокатската комора од јавна служба се трансформирала во текстилна производствена конфекција што претставувало повредна на член 55 ставовите 1 и 2 од Уставот, се неосновани.

10. Имајќи ги предвид изнесените уставни и законски одредби, според Судот, воведувањето на адвокатски испит, како еден од условите за запишување во Именикот на адвокатите, е неспорно право на законодавецот. Ова поради тоа што државата има обврска да создаде услови за стручно и квалитетно извршување на адвокатурата како уставно утврдена дејност, во која смисла и да ги утврди условите кои треба да ги исполнат лицата за стекнување статус на адвокат, а се со цел подигање на нивото на стручност и компетентност во извршувањето на функцијата. Притоа, право е на законодавецот да ја цени целисходноста од постоењето на секој посебен услов кој го пропишува за оваа намена.

Оспорената определба, пак, адвокатскиот испит да се спроведува во Адвокатската комора, пред комисија составена од адвокати, според Судот, ја одразува спецификата на испитот, односно дека станува збор за полагање испит кој се однесува само за дипломираните правниците кои сакаат да се бават со адвокатска дејност, поради што Судот оцени дека основано произлегува испитот да се организира од страна на Адвокатската комора како највисока и единствена организација во која членуваат сите адвокати во Република Македонија.

Оттука, Судот оцени дека одредбата за полагање на адвокатски испит како услов за запишување во Именикот на адвокатите, како решение утврдено во член 12 став 1 алинеја 7 од Законот и одредбите за начинот на полагањето на испитот утврдени во член 12-а ставовите 1, 2, 3 и 5 од Законот, не може да се доведат под сомнение во однос на согласноста со член 8 и член 55 ставовите 1 и 2 од Уставот од аспект на наводите во иницијативата.

11. Според член 18 ставовите 3 и 4 од Законот, на секој поднесок или исправа составена во адвокатска канцеларија, адвокатот е должен да стави штембил на адвокати, односно штембил на адвокатско друштво, адвокатска маркичка, издадена од надлежен државен орган, предвидена со посебен закон и коморска маркичка утврдена со акт на Адвокатската комора на Република Македонија. При застапување пред суд и други органи адвокатот е должен на судот да му предаде соодветна адвокатска и коморска маркичка за застапување.

При анализата на оваа одредба, Судот имаше предвид дека со одредбата на член 98 став 6 од Законот за парничната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 79/2005), се утврдува дека поднесокот на адвокатот задолжително содржи штембил на адвокатот и адвокатска маркичка предвидена со посебен закон, во спротивно поднесокот е неуреден и судот ќе го отфрли. До донесување на посебен закон со кој се уредува адвокатската маркичка, поднесокот од адвокатот задолжително треба да содржи само штембил.

Од анализата на наведените законски одредби, произлегува дека секој поднесок или исправа составена од адвокат, задолжително треба да содржи штембил на адвокатот, адвокатска маркичка и коморска маркичка.

Адвокатската маркичка, која е оспорена со иницијативата, треба да биде издадена од надлежен државен орган и уредена со посебен закон.

Според работната верзија на Законот за адвокатската маркичка, адвокатската маркичка ќе биде фискален инструмент преку кој адвокатите ќе плаќаат надомест за преземените дејства; адвокатската маркичка ќе ја издава Управата за јавни приходи.

Имајќи го предвид наведеното, произлегува дека наводите во иницијативата дека со дополнувањето на членот 18 од Законот, се воведува адвокатска маркичка која ќе ја издава надлежен орган на Адвокатската комора на Република Македонија, се неосновани.

Исто така, Судот ги оцени како неосновани и наводите во иницијативата дека воведувањето на адвокатската маркичка значело и воведување монополска положба и однесување на адвокатите како исклучиво единствени даватели на правна помош и услуги, во однос на лицата со положен специјалистички испит за заштита на правата од одделни области (нотари, извршители, правници со положен правосуден испит кои работат во областа на индустриска сопственост, патентирање, заштита на авторски права), со што овие лица се доведувале во нерамноправна положба во однос на адвокатите. Ова од причини што адвокатска маркичка е фискален инструмент во функција на обезбедување евиденција на активностите на адвокатите заради утврдување на нивна даночна обврска, а не значи ослободување на адвокатите од даночна обврска, што би ги

довело во привилегирана положба во однос на другите овластени лица кои пружаат услуги во одредени области, поради што Судот оцени дека со оспореното решение не се повредува на член 55 ставовите 1 и 2 од Уставот.

12. Законодавецот, во рамките на уставното овластување за уредување на адвокатурата како самостојна и независна јавна служба што обезбедува и дава правна помош согласно со закон, со Законот за адвокатурата утврдил дека самостојноста и независноста на адвокатурата се остварува и со организирање на адвокатите во Адвокатска комора.

Во оваа смисла, со член 34 став 1 од Законот се утврдува дека Адвокатската комора на Република Македонија во својата работа е самостојна и независна. Со ставот 2 на истиот член се утврдуваат надлежностите на Адвокатската комора; со ставот 3 се утврдува можност Адвокатската комора да може да формира трговско друштво, а со ставот 4 се утврдува дека Адвокатската комора на Република Македонија соработува со адвокатски комори на други држави и други адвокатски меѓународни организации.

Определбата искажана во оспорениот член 34 став 1 од Законот, според која Адвокатската комора на Република Македонија во својата работа е самостојна и независна, според Судот, претставува разработка на уставната определба за адвокатурата како самостојна и независна јавна служба што обезбедува и дава правна помош согласно со закон, поради што Судот оцени дека таквата определба не може да се доведе во корелација со член 32 ставовите 1 и 2 и член 55 ставовите 1 и 2 од Уставот, како што се наведува во иницијативата.

13. Со членот 37-а од Законот, се уредува институтот осигурување од одговорност, со цел заштита на граѓаните од евентуална штета која со намера адвокатот би им ја нанел во вршење на адвокатската дејност.

Така, се утврдува дека адвокатот е должен да се осигура од одговорност за штета која би ја сторил на трети лица со намера при вршење на адвокатската дејност. Повредата на обврската за осигурување од одговорност претставува тешка повреда на адвокатската должност.

Имајќи го предвид значењето на адвокатурата во пружањето правна помош и заштита на основните слободи и права на човекот и граѓанинот, според Судот, уставниот основ за законско уредување на адвокатската дејност, подразбира и право на државата, односно законодавецот да обезбеди поголема заштита на граѓаните преку гарантирање на обештетување за штети предизвикани со несовесно работење на адвокатите. Тоа не е во функција на ограничување на адвокатите во вршењето на нивната дејност и ослабување на нивната моќ, како што се наведува во иницијативата, туку напротив, во функција на обезбедување поголема сигурност и доверба на граѓаните дека ќе ја добијат бараната правна помош од адвокатот, без опасност дека притоа ќе бидат оштетени поради несовесност.

Поради изнесеното Судот оцени дека оспорената законска одредба од членот 37-а од Законот, со која се уредува осигурувањето од одговорност за штета која адвокатот би ја сторил на трети лица со намера при вршење на адвокатската дејност, не може да се доведе под сомнение во однос на членот 55 ставовите 1 и 2 од Уставот.

14. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето, ако за истата работа одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување, односно ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

а) Со оглед на тоа што оспорените член 35 став 1 точка 2 и член 36 од Законот за адвокатурата, како и оспорените член 23 став 1 алинеја 14 и член 82 алинеја 2 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија, биле оценувани од Уставниот суд на Република Македонија и со Решение У. бр. 51/2003 не била поведена постапка за оцена на нивната уставност и законитост, Судот оцени дека иницијативата за повторна оцена на нивната уставноста и законитоста треба да се отфрли согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

Имено, според образложението на Решението на Судот, Адвокатурата е самостојна и независна јавна служба, па оттука истата има право во рамките на Законот за адвокатурата да ги определи условите за вршење на дејноста адвокат, како и да го определи начинот на своето организирање и финансирање, со соодветна разработка во статутарните одредби за кои има основа во Законот. Имено, од содржината на оспорениот член 35 точка 2 и оспорениот дел на член 36 од Законот произлегува дека коморскиот уписан влог е еден од изворите на приход на Комората, а Управниот одбор на Комората одлучува за неговата висина, што е во релација со самостојноста и независноста на адвокатурата како јавна служба, согласно член 53 од Уставот. Според тоа не би можело да се постави и прашањето за согласноста на членот 82 алинеја 2 од Статутот со наведените уставни и законски одредби, кој го предвидува коморскиот влог како извор на приход на Комората. Од друга страна оспорениот дел на членот 36 од Законот претставува законски основ за оспорената алинеја 14 на членот 23 од Статутот, кој во надлежноста на Управниот одбор го става и донесувањето на Одлуката за определувањето на коморски уписан влог.

Оспорените одредби биле повторно предмет на оценка пред Уставниот суд на Република Македонија, меѓутоа со Решение У. бр.122/2005 година, Уставниот суд ги отфрлил иницијативите поради тоа што за истата работа веќе одлучувал.

Наводите, пак, во иницијативата за несогласноста на оспорените член 34 став 1, член 35 став 1 точка 2 и член 36 од Законот со членот 10 став 1 од истиот закон, претставуваат барање за оценка на меѓусебната согласност на одредби од ист закон, што не е прашање во надлежност на Уставниот суд, поради што Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата во овој дел.

б) Оспорениот член 84 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија е укинат со Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У. бр. 51/2003.

Со оглед дека со иницијативата се бара оценување на уставноста и законитоста на одредба која не постои во правниот поредок, Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата, поради што се исполнети условите од член 28

алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата.

в) Оспорената Одлука од 30.05.2003 година со која се утврдува висината на уписниот коморски влог, повеќе пати била предмет на оцена пред Уставниот суд на Република Македонија, при што Судот во сите случаи оценил дека оспорената одлука не претставува пропис подобен за уставносудска оцена, поради што ги отфрлал иницијативите (Решенија У. бр. 109/2003, У. бр. 7/2004, У. бр. 32/2004, у. бр. 122/2005, У. бр.224/2005).

Со оглед дека оспорената одлука не е пропис и повеќе пати била предмет на оцена пред Уставниот суд на Република Македонија, а не постојат основи за поинакво одлучување, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата во овој дел.

15. Врз основа на изнесеното, Судот оцени дека не се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за прифаќање на барањето во иницијативата, до донесување конечна одлука, Судот да донесе решение за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија преземени врз основа на Одлуката на Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија, донесена на седницата одржана на 23.12.2006 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 1/2007)

16. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1, 2 и 3 од ова решение.

17. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.31/2007)

66.

У.бр.31/2007

- Закон за адвокатурата

- *Law on Attorneyship*

- Определувањето дека наместо со закон, содржината на адвокатскиот испит, како еден од условите за вршење на адвокатската дејност, треба да се да се определи со акт на Адвокатската комора, значи надминување на уставните рамки од член 53 од Уставот, според кој адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон.

Осуденоста за кривично дело против државата со ефективна казна затвор над шест месеци, по сила на самиот закон, а не како последица од конкретна казна (забрана) што ја изрекол судот со правосилна судска одлука, претставува ограничувачки фактор за лицето да врши адвокатска дејност.

Отсуството на објективизирани мерила за тоа кој не е достоин да врши адвокатска дејност, односно кое претходно однесување или која дејност што претходно ја вршел го прави човекот недостоен за вршење адвокатска дејност, остава простор за арбитрерност со што се доведува во прашање начелото на владеење на правото.

- The determination that the contents of the bar examination, as one of the conditions for carrying out attorneyship, should be determined by an act of the Bar instead of determining it by a law means exceeding the constitutional frameworks of Article 54 of the Constitution, under which attorneyship is an autonomous and independent public service providing legal assistance and performing public mandates in accordance with a law.

The conviction for a criminal offence against the state with an effective penalty of a prison term of over six months, by force of the law itself, and not as a consequence from a

concrete penalty (prohibition) pronounced by the court with an effective court decision, is a restricting factor for the person to do attorneyship.

The absence of objectivized standards as to who is not fit to do attorneyship, that is, which prior conduct or which activity previously carried out by him makes the person unfit to carry out the legal profession, leaves a room for arbitrariness whereby the principle of the rule of law is brought into question.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 9 јануари 2008 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВААТ член 12-а став 4 и член 12-б од Законот за адвокатурата („Службен весник на Република Македонија“ број 59/2002 и 60/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијатива поднесена од Филип Пејчиновски и Дијана Сеферова од Скопје, со Решение У. бр. 31/2007 од 12 септември и 26 септември 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точка 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека согласно член 12-а став 4 од Законот за адвокатурата, бројот на предметите, наставните програми и оценувањето на адвокатскиот испит се утврдува со акт на Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија.

Согласно член 12-б став 1 од Законот, не е достоино за вршење адвокатска дејност лицето кое е осудено со правосилана судска пресуда за кривично дело против државата со ефективна

казна затвор од над шест месеци додека траат правните последици на осудата. Според ставот 2 на истиот член, не е достоино за вршење адвокатска дејност ниту лицето чие претходно однесување или дејност не гарантира дека тоа совесно ќе ја врши адвокатската дејност. Согласно став 3 на овој член, ако барањето за упис во Именикот на адвокатите е одбиено затоа што подносителот на барањето е недостоен за вршење на адвокатска дејност заради причините наведени во ставовите 1 и 2 на овој член, новото барање за упис може да се поднесе пред истекот на рокот од две години од правосилноста на одлуката со која барањето е одбиено.

5. Според член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 4 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со одредбата од членот 13 став 1 од Уставот е определено дека лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Со членот 14 став 1 од Уставот е определено дека никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според член 25 од Уставот на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Според член 32 став 2 од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други про-

писи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 53 од Уставот, адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон.

Од содржината и значењето на наведените уставни одредби произлегува дека со утврдувањето на адвокатурата како самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон, се изразува јасната определба дека правната помош дадена од стручно-квалификувана, самостојна и независна служба е основна гаранција за остварување и заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Во функција на операционализација на оваа уставна определба, со Законот за адвокатурата, адвокатурата е определена како самостојна и независна јавна служба која обезбедува и дава правна помош согласно овој и друг закон.

Според членот 5 од овој закон, самостојноста и независноста на адвокатурата како јавна служба се остварува со слободно и независно вршење на адвокатската дејност, слободен избор на адвокатот, организирање на адвокатите во Адвокатска комора и нејзино финансирање, автономно донесување на акти за работа на Адвокатската комора на Република Македонија и нејзините органи и запишување и бришење од Именикот на адвокатите, Именикот на адвокатските стручни соработници, Именикот на адвокатските приправници и донесување на Кодекс на адвокатската етика.

Согласно член 6 став 1 од истиот закон, адвокатската дејност ја вршат адвокати кои положили заклетва и се запишале во Именикот на Адвокатската комора на Република Македонија.

Според членот 10 од овој закон, правото на вршење на адвокатска дејност согласно со овој закон се стекнува со уписот во Именикот на адвокатите на Адвокатската комора на Република Македонија, по што на упишаниот адвокат ме се издава лиценца за работа.

Имајќи го предвид значењето на адвокатурата во пружањето правна помош и заштита на основните слободи и права на

човекот и граѓанинот, според Уставниот суд, право е на законодавецот да создаде нормативни претпоставки со кои ќе се обезбедат оптимални предуслови за стручно и квалитетно извршување на оваа значајна јавна служба, во која смисла и да ги определи условите под кои едно лице може да стекне право да врши адвокатска дејност.

Така, законодавецот утврдил дека адвокатската дејност ја вршат адвокати, а правото на вршење адвокатска дејност се стекнува со уписот во Именикот на адвокатите на Адвокатската комора на Република Македонија, по што на упишаниот адвокат му се издава лиценца за работа.

Условите за запишување во Именикот на адвокатите се утврдени во член 12 од Законот. Покрај исполнување на општите услови за засновање работен однос во органите на државната управа, за упис во Именикот на адвокатите лицето треба да ужива углед и да е достоино за вршење на адвокатската дејност. Освен наведените услови, законодавецот утврдил и други посебни услови што треба да ги исполни лицето за да може да биде запишано во Именикот на адвокатите, односно да врши адвокатска дејност. Тоа се: лицето да е државјанин на Република Македонија; да е деловно способно; да има стекнато универзитетска диплома за дипломиран правник во Република Македонија или нострифицирана диплома од правен факултет во странство; најмалку две години по дипломирањето да работело на стручно оспособување и усовршување во адвокатска канцеларија или на правни работи во правосудните институции или најмалку три години на други правни работи; активно да го зборува македонскиот јазик; да има положено правосуден испит во Република Македонија; да има положено адвокатски испит; да не е правосилно осудено на казна забрана на вршење дејност, професија или должност, за време на траење на таа казна; да не е во работен однос и да не врши работи кои се неспојливи со адвокатурата.

Положениот адвокатски испит претставува еден од посебните услови за вршење на адвокатската дејност што законодавецот ги пропишал во член 12 алинеја 7 од Законот. Притоа, законодавецот, во членот 12-а од Законот, определил дека адвокатскиот испит се спроведува два пати во годината, дека се спроведува во Адвокатската комора на Република Македонија пред комисија составена од пет адвокати, дека бројот на предметите, наставните програми и оценувањето на испитот се утврдува со акт на Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија,

при што утврдил дека при определувањето на содржината на адвокатскиот испит, не смее да биде опфатена содржината на правосудниот испит, за да се избегне повторно полагање на правната материја која била опфатена со правосудниот испит.

Од анализата на наведените законски одредби, како и од содржината на Законот во целина, произлегува дека законодавецот определил што не треба да биде содржина на адвокатскиот испит, но не определил што треба да содржи овој испит, ниту определил поблиски критериуми за определување на содржината на испитот. Напротив, законодавецот определил дека Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија е овластен да го определи бројот на предметите, наставните програми и оценувањето на испитот, без да определи рамки во кои таа може да се раководи.

Во однос на ова прашање, Судот имаше предвид дека законодавецот, утврдувајќи го полагањето на правосудниот испит како еден од условите потребни за извршување на адвокатската дејност, со посебен Закон за правосудниот испит („Службен весник на СРМ“ бр. 26/1980 и 7/1988), го уредил правосудниот испит, неговата содржина и начинот на неговото полагање.

При вакава состојба, според Судот, законодавецот, со тоа што наместо со закон да ја утврди содржината на адвокатскиот испит, како еден од условите за вршење на адвокатската дејност, оставил содржината на адвокатскиот испит да ја определи Адвокатската комора, со единствено ограничување дека во содржината на испитот не смее да биде опфатена содржината на правосудниот испит, без определување на други критериуми за определување на содржината на испитот, ги надминал уставните рамки од член 53 од Уставот, според кој адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон, а не во согласност со акт на Адвокатската комора, како што произлегува во случајов.

Поради тоа, Судот оцени дека член 12-а став 4 од Законот за адвокатурата не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и член 53 од Уставот на Република Македонија.

6. Достојноста за вршење на адвокатска дејност е исто така еден од условите за запишување во Именикот на адвокатите, утврден во член 12 од Законот, кој се разработува во член 12-б од Законот.

Имајќи ја предвид содржината на одредба во ставот 1 на членот 12-б, според која осуденоста за кривично дело против државата со ефективна казна затвор над шест месеци е ограничувачки фактор лицето да врши адвокатска дејност, по сила на самиот закон, а не како последица од конкретна казна (забрана) што ја изрекол судот со правосилна судска одлука, Судот оцени дека со одредбата се врши ограничување на правата на граѓаните како последица од осуда за кривично дело која настапува по сила на закон.

Од овие причини, иако одредбата посебно не е оспорена со иницијативата, Судот оцени дека се исполнети условите за оценување на нејзината уставност, при што како основен критериум го имаше во вид постоењето на двата принципи на казнено-правниот однос утврдени во членовите 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот, а тоа се прво, дека казната може да се изрече само со судска одлука и второ, дека за извршено казниво дело на сторителот може да му се изрече казна што како таква е утврдена со закон или со друг пропис. Тоа, со други зборови значи дека согласно наведените уставни одредби казнено-правниот однос се исцрпува на релацијата казниво дело и судски изречената казна за сторителот и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Оттука, ако се има во вид фактот дека со наведената законска одредба се утврдува недостојност за вршење на адвокатска дејност поради осуда за кривично дело против државата, додека траат правните последици на осудата, а со тоа се врши ограничување на правото за вршење адвокатска дејност, според Судот, ова ограничување не е последица што произлегува од извршувањето на изречената кривична санкција, односно казна, туку претставува дополнителна последица што граѓаните ја трпат по основ на осудуваноста, а која настапува по сила на закон.

Со оглед на тоа што во конкретниов случај произлегува дека со наведениот дел од законската одредба, по сила на законот, а не како казна (по забрана) што ја изрекува судот во рамките на видовите на кривичните санкции, постои забрана за лицето да врши адвокатска дејност, Судот оцени дека одредбата од член 12-б став 1 од Законот не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 1 и 3, член 9, член 13 став 1, член 14 став 1, член 25 и член 51, а во врска со член 54 од Уставот.

Определбата искажана во ставот 2 на член 12-б од Законот, според која не е достоинство за вршење адвокатска дејност лицето чие претходно однесување или дејност не гарантира дека тоа совесно ќе ја врши адвокатската дејност, според Судот, претставува широко, недефинирано дискреционо право на Комората, насочено кон дигнитетот на поединецот.

Согласно член 25 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и на угледот.

Почитувањето на достоинството и угледот на граѓанинот во себе не ја содржи само обврската луѓето во меѓусебните односи да се почитуваат, туку ја инкорпорира и улогата на државата која треба да гарантира заштита на приватноста поаѓајќи од фактот што со самото тоа што се работи за човечко суштество со него треба да се постапува со уважување на неговото достоинство и углед.

Поаѓајќи од фактот дека принципот на владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, под што треба да се подразбере доминација на објективизирана правна норма, според Судот, нужно мора да се утврдат објективни факти и услови поврзани со остварување на некое право, во која сфера влегува и правото на вршење адвокатска дејност.

Имено, Судот оцени дека оспорената одредба не содржи објективизирани мерила за тоа кој не е достоинствен да врши адвокатска дејност, односно кое претходно однесување или која дејност што претходно ја вршел го прави човекот недостоен за вршење адвокатска дејност. Тоа одредбата ја прави нејасна, недоволно дефинирана и определлива, така што во отсуство на прецизни и јасни критериуми, остава простор за арбитражност со што го доведува во прашање начелото на владеење на правото. Поради наведеното, Судот оцени дека член 12-б став 2 од Законот не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и член 25 од Уставот.

Тргувајќи од тоа дека од содржината на ставот 3 на членот 12-б од Законот произлегува дека со истиот се уредува постапката за упис во Именикот на адвокатите во случаите кога подносителот на барањето за упис бил одбиен од причини на недостојност утврдени согласно став 1 и 2 на истиот член, за кои

Судот оцени дека се неуставни, според Судот, постоењето на овој став е во директна поврзаност со содржината на претходните два става, поради што ја дели судбината на истите и неговото самостојно опстојување во правниот поредок би било беспредметно и во крајна линија, би значело повреда на начелото на владеење на правото, поради што Судот оцени дека и овој став не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.31/2007)

67.

У.бр.134/2007

- Овластување на Нотарската комора во согласност со Министерството за правда да ги пропишува критериумите и мерилата за определување на наградата и висината на надоместокот на трошоците (поведување на постапка)

*- Authorisation of the Notary Chamber with the consent of the Ministry of Justice to prescribe the criteria and standards for the determination of the reward and the amount of the remuneration for costs
(initiation of a procedure)*

- Овластувањето на Нотарската комора, во согласност со Министерството за правда да ги пропишува критериумите како и мерилата за определување на наплатувањето на наградата и висината на надоместокот на трошоците на вршењето на службените дејствија на нотарот, значи навлегување на извршната во законодавната власт со што се врши повреда на член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

- The authorisation of the Notary Chamber, with the consent of the Ministry of Justice, to prescribe the criteria and the standards for the determination of the collection of the reward and the amount of the remuneration for the costs of performing the official actions of the notary, means interference of the executive into the legislative power whereby Article 8 paragraph 1 line 3 of the Constitution of the Republic of Macedonia is violated.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 103 став 1 точка б) и член 138 од Законот за нотаријатот („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2007).

2. Стамен Филипков од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот за нотаријатот означен во точка 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата законското овластување во оспорените одредби од Законот немало уставна основа. Ова од причина што во Главата ЏИВ од Законот со која се уредувало прашањето на наградата за работење и надоместокот на трошоците не произлегувало дека во истата биле содржани критериуми и мерила за определување на висината на наградата за работата на нотарот како и на надоместокот на трошоците за вршењето на службените дејствија од неговиот делокруг. Оттука, според наводите во иницијативата, произлегувало дека Нотарската комора во согласност со министерот, односно Министерството за правда при пропишувањето на Нотарската тарифа ги утврдувала истовремено и критериумите и мерилата за определување на

висината на наградата за работата и на надоместокот на трошоците во вршењето на службените дејствија од делокругот на нотарите, што всушност било надвор од надлежностите на извршната власт.

Со оглед дека со актите кои ги донесува министерот не можело за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, подносителот на иницијативата смета дека министерот, односно Министерството за правда не би можело да има ниту законска надлежност да дава и согласност на нотарската тарифа.

Поради наведеното, оспорените членови не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и 5, член 51, член 68 став 1 алинеи 2 и 3, член 91 алинеи 1 и 5, член 9 став 3 и член 96 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 103 став 1 од Законот за нотаријатот Собранието на Комората донесува Статут и други акти на Комората; донесува Нотарска тарифа во согласност со министерот за правда; избира членови на Управниот одбор, претседател на Комората, и членови на другите органи на Комората, ако со овој закон или Статутот на Комората поинаку не е определено; разгледува предлози, барања и препораки за успешно работење на нотаријатот; усвојува годишна сметка за изминатата година и предлог-пресметката за наредната година, разгледува и усвојува извештај за севкупните активности, изготвен од претседателот на Комората; одлучува за висината на членарината и начинот на нејзиното плаќање; одлучува за употребата на паричните казни согласно со одредбите на овој закон и одлучува за сите други прашања предвидени со законот и Статутот на Комората.

Според ставот 2 на овој член од Законот Собранието на Комората редовно се состанува еднаш годишно, и тоа најдоцна до крајот на март. На седницата е потребно присуство од најмалку половина од вкупниот број на нотари, а одлучува со мнозинство од присутните.

Според став 3 на истиот член од Законот на редовната годишна седница Собранието одлучува за годишната сметка и предлог-пресметката за наредната година и го разгледува и усвојува извештајот за севкупните активности на нотаријатот.

Според став 4 од овој член од Законот вонредна седница на Собранието на Комората, може да свика претседателот на

Комората, а врз основа на одлука на Управниот одбор или по писмено барање од најмалку 30 членови на Комората. Ако претседателот не ја свика седницата во рок од еден месец од денот на донесувањето на одлуката на Управниот одбор, односно поднесувањето на барањето на членовите на Комората, седницата ќе ја свика членот на Управниот одбор, одреден од овој орган, односно членовите на Комората кои го поднеле барањето.

Според став 5 од истиот член на Законот членовите на Управниот одбор, претседателот на Комората и на другите органи се избираат за време од три години.

Според член 138 од Законот за нотаријатот, нотарот има право на награда за работата и на надоместок на трошоците во вршењето на службените дејствија од неговиот делокурог во согласност со Нотарската тарифа која ја донесува Комората во согласност со Министерството за правда.

4. Според членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон, а според ставот 2 на овој член од Уставот секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеи 2 и 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите и ги утврдува јавните давачки.

Според член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот, Владта на Република Македонија ја утврдува политиката на извршување на законитеи донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Според член 95 став 3 од Уставот, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, а според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз

основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Со Законот за нотаријатот се уредуваат постапката за именување и разрешување на нотарите, нивниот делокруг на работа и овластувања, составување на нотарски исправи и постапувањето со нив по упразнување на нотарското место, организацијата на нотаријатот и неговите органи, нотарите како повереници на судовите и другите органи, надзорот врз работењето на нотарите и дисциплинската одговорност.

Според членот 2 од Законот, нотаријатот е самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и други заинтересирани лица. Според ставот 2 на овој член од Законот, нотарот ја врши својата служба како основно занимање за времето за кое е именуван.

Во членот 3 од овој закон, се предвидува дека нотарот нотарските работи ги врши слободно, независно, самостојно, стручно и непристрасно врз основа на Уставот, закон, ратификувани меѓународни договори и други прописи и општи акти засновани врз закон.

Главата IX (девет) од Законот, носи наслов „Организација на нотаријатот и неговите органи“. Во ова глава е содржан членот 101 во кој е предвидено дека нотарите на територијата на Република Македонија се организираат во Нотарска комора на Република Македонија. Седиштето на Комората е во Скопје. Според ставот 2 на овој член органи на Комората се: Собрание на Комората, Управен одбор на Комората и претседател на Комората. Комората има својство на правно лице.

Во членот 102 став 3 од Законот, се предвидува дека организацијата, надлежноста, составо, начинот на избор, правата и должностите на органи на Комората, ако со овој закон поинаку не е одредено, се уредуваат со Статутот и другите акти на Комората.

Оспорениот член 103 од Законот, ја определува надлежноста на Собранието на Комората, меѓу кои е и донесувањето на Нотарска тарифа во согласност со министерот за правда.

Во Глава XIV (четиринаеста) од Законот, со наслов „Награда за работа и надоместок за трошоците“ е содржан оспорениот член 138 од Законот кој предвидува дека нотарот има право на награда за работата и на надоместок на трошоците за вршење на службените дејствија од неговиот делокруг во согласност со Нотарската тарифа која ја донесува Комората во согласност со Министерството за правда.

Имајќи ги во вид наведените уставни одредби, јасно произлегува дека со Уставот всушност точно, јасно и прецизно се дефинирани и утврдени носителите на законодавната, извршната и судската власт и стриктно е направена разлика, односно дистинкција во поделбата на власта, при што со Уставот воопшто не е допуштено мешање на една во друга власт, туку едноставно власта е поставена како структура на самостојни релативно поделени власти чии статус, надлежности и односи се утврдени и гарантирани со Уставот.

Оттука, поаѓајќи од цитираните уставни и законски одредби, а притоа имајќи ја во вид целината на Законот за нотаријатот, а сето тоа во корелација со оспорените законски одредби, според Судот во конкретниов случај со оспорените законски одредби со кои со донесувањето на Нотарската тарифа во согласност со министерот за правда, односно овластувањето на Нотарската комора, во согласност со Министерството за правда да го определува надоместокот на трошоците во вршењето на службените дејствија од делокругот на нотарот, се доведува под сомнение нивната согласност со утврдените норми во Уставот на Република Македонија.

Имено, до ваква констатација, пред се се доаѓа од причина што ниту од оспорените одредби, ниту пак од целината на Законот, а поточно од Глава XIV со која се уредува прашањето на наградата за работата и надоместокот на трошоците, не може да се утврди дека во истата се содржани критериуми и мерила за определување на висината на надоместокот на трошоците во вршењето на службените дејствија, како и на наградата за работата на нотарот, на што всушност се укажува и во даденото мислење на Нотарската комора во кое, исто така, е известен Уставниот суд на Република Македонија дека Нотарската комора по однос на ова прашање поднела иницијатива до Министерството за правда за измена на Законот за нотаријатот со цел во Законот да се вградат критериуми и мерила за определување на висината на наградите и надоместокот за трошоците на нотарите.

Врз основа на направената уставно-судска анализа, со даденото овластување на Нотарската комора, а во согласност со Министерството за правда да ги пропишува критериумите како и мерилата за определување на наплатувањето на наградата и висината на надоместокот на трошоците на вршењето на службените дејствија на нотарот, се врши навлегување на извршната власт во законодавната, со што се доведува под сомнение согласноста на оспорените членови од Законот со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, како и со останатите наведени членови од Уставот.

Имено, во конкретниов случај анализирајќи ги оспорените членови од Законот, од уставно судски аспект, според Судот истите ниту целината на Законот не содржи рамка, односно критериуми за определување на наградата на нотарот. Според Судот, право е на законодавецот да определи кој ќе го донесе актот за определување на наградата и со чија согласност, но со дадени критериуми во Законот. Со оглед на тоа што со оспорените членови од Законот, а и со целината на Законот, тоа не е дефинирано, Судот, основано го постави прашањето за нивната согласност со Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.(У.бр.134/2007)

У.бр.134/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 ноември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВААТ членовите 103 став 1 точка б) и 138 од Законот за нотаријатот („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2007).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија, по иницијатива на Стамен Филипov од Скопје, со Решение У.бр.134/2007 од 12 септември 2007 година, поведе постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означени во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека според член 103 став 1 од Законот за нотаријатот Собранието на Комората донесува Статут и други акти на Комората; донесува Нотарска тарифа во согласност со министерот за правда; избира членови на Управниот одбор, претседател на Комората, и членови на другите органи на Комората, ако со овој закон или Статутот на Комората поинаку не е определено; разгледува предлози, барања и препораки за успешно работење на нотаријатот; усвојува годишна сметка за изминатата година и предлог-пресметката за наредната година, разгледува и усвојува извештај за севкупните активности, изготвен од претседателот на Комората; одлучува за висината на членарината и начинот на нејзиното плаќање; одлучува за употребата на паричните казни согласно со одредбите на овој закон и одлучува за сите други прашања предвидени со законот и Статутот на Комората.

Според ставот 2 на овој член од Законот Собранието на Комората редовно се состанува еднаш годишно, и тоа најдоцна до крајот на март. На седницата е потребно присуство од најмалку половина од вкупниот број на нотари, а одлучува со мнозинство од присутните.

Според став 3 на истиот член од Законот, на редовната годишна седница Собранието одлучува за годишната сметка и предлог-пресметката за наредната година и го разгледува и усвојува извештајот за севкупните активности на нотаријатот.

Според став 4 од овој член од Законот, вонредна седница на Собранието на Комората, може да свика претседателот на Комората, а врз основа на одлука на Управниот одбор или по писмено барање од најмалку 30 членови на Комората. Ако претседателот не ја свика седницата во рок од еден месец од денот на донесувањето на одлуката на Управниот одбор, односно поднесувањето на барањето на членовите на Комората, седницата ќе ја свика членот на Управниот одбор, одреден од овој орган, односно членовите на Комората кои го поднеле барањето.

Според став 5 од истиот член од Законот членовите на Управниот одбор, претседателот на Комората и на другите органи се избираат за време од три години.

Според член 138 од Законот, нотарот има право на награда за работата и на надоместок на трошоците во вршењето на службените дејствија од неговиот делокруг во согласност со Нотарската тарифа која ја донесува Комората во согласност со Министерството за правда.

5. Според членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон, а според ставот 2 на овој член од Уставот секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеи 2 и 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите и ги утврдува јавните давачки.

Според член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот, Владта на Република Македонија ја утврдува политиката на извршување на законите и донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Според член 95 став 3 од Уставот, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, а според член 96 од Уставот, органите на државната

управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Со Законот за нотаријатот се уредуваат постапката за именување и разрешување на нотарите, нивниот делокруг на работа и овластувања, составување на нотарски исправи и постапувањето со нив по упразнување на нотарското место, организацијата на нотаријатот и неговите органи, нотарите како повереници на судовите и другите органи, надзорот врз работењето на нотарите и дисциплинската одговорност.

Според членот 2 од Законот, нотаријатот е самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и другите заинтересирани лица. Според ставот 2 на овој член од Законот, нотарот ја врши својата служба како основно занимање за времето за кое е именуван.

Во членот 3 од овој закон, се предвидува дека нотарот нотарските работи ги врши слободно, независно, самостојно, стручно и непристрасно врз основа на Уставот, закон, ратификувани меѓународни договори и други прописи и општи акти засновани врз закон.

Главата IX (девет) од Законот, носи наслов „Организација на нотаријатот и неговите органи“. Во ова глава е содржан членот 101 во кој е предвидено дека нотарите на територијата на Република Македонија се организираат во Нотарска комора на Република Македонија. Седиштето на Комората е во Скопје. Според ставот 2 на овој член органи на Комората се: Собрание на Комората, Управен одбор на Комората и претседател на Комората. Комората има својство на правно лице.

Во членот 102 став 3 од Законот, се предвидува дека организацијата, надлежноста, составот, начинот на избор, правата и должностите на органи на Комората, ако со овој закон поинаку не е одредено, се уредуваат со Статутот и другите акти на Комората.

Оспорениот член 103 од Законот, ја определува надлежноста на Собранието на Комората, меѓу кои е и донесувањето на Нотарска тарифа во согласност со министерот за правда.

Во Глава XIV (четиринаеста) од Законот, со наслов „Награда за работа и надоместок за трошоците“ е содржан оспорениот член 138 од Законот кој предвидува дека нотарот има право на награда за работата и на надоместок на трошоците за вршење на службените дејствија од неговиот делокруг во согласност со Нотарската тарифа која ја донесува Комората во согласност со Министерството за правда.

Имајќи ги во вид наведените уставни одредби, јасно произлегува дека со Уставот всушност точно, јасно и прецизно се дефинирани и утврдени носителите на законодавната, извршната и судската власт и стриктно е направена разлика, односно дистинкција во поделбата на власта, при што со Уставот воопшто не е допуштено мешање на една во друга власт, туку едноставно власта е поставена како структура на самостојни релативно поделени власти чии статус, надлежности и односи се утврдени и гарантирани со Уставот.

Оттука, поаѓајќи од цитираните уставни и законски одредби, а притоа имајќи ја во вид целината на Законот за нотаријатот, а сето тоа во корелација со оспорените законски одредби, според Судот во конкретниов случај оспорените законски одредби со кои со донесувањето на Нотарската тарифа во согласност со министерот за правда, односно овластувањето на Нотарската комора, во согласност со Министерството за правда да го определува надоместокот на трошоците во вршењето на службените дејствија од делокругот на нотарот, не се во согласност со утврдените норми во Уставот на Република Македонија.

Имено, до ваква констатација, пред се, се доаѓа од причина што ниту од оспорените одредби, ниту пак од целината на Законот, а поточно од Глава ЦИВ со која се уредува прашањето на наградата за работата и надоместокот на трошоците, не може да се утврди дека во истата се содржани критериуми и мерила за определување на висината на надоместокот на трошоците во вршењето на службените дејствија, како и на наградата за работата на нотарот, на што всушност се укажува и во даденото мислење на Нотарската комора во кое, исто така, е известен Уставниот суд на Република Македонија дека Нотарската комора по однос на ова прашање поднела иницијатива до Министерството за правда за измена на Законот за нотаријатот со цел во Законот да се вградат критериуми и мерила за определување на висината на наградите и надоместокот за трошоците на нотарите.

Врз основа на направената уставно-судска анализа, даденото овластување на Нотарската комора, а во согласност со Министерството за правда да ги пропишува критериумите како и мерилата за определување на наплатувањето на наградата и висината на надоместокот на трошоците на вршењето на службените дејствија на нотарот, се врши навлегување на извршната власт во законодавната, што не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, како и со останатите наведени членови од Уставот.

Имено, во конкретниов случај анализирајќи ги оспорените членови од Законот, од уставно судски аспект, според Судот истите ниту целината на Законот не содржи рамка, односно критериуми за определување на наградата на нотарот. Според Судот, право е на законодавецот да определи кој ќе го донесе актот за определување на наградата и со чија согласност, но со дадени критериуми во Законот. Со оглед на тоа што со оспорените членови од Законот, а и со целината на Законот, тоа не е дефинирано, Судот, оцени дека истите не се во согласност со Уставот на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.134/2007)

68.

У.бр.112/2007

- Право на жалба за разрешување на нотар

- Right to an appeal for discharging a notary

- Со определбата на законодавецот решението за разрешување на нотарот да има третман на конечно решение не се повредува владеењето на правото од членот 8 став 1 алинеја 2 од уставот, ниту Амандманот XXI на Уставот, бидејќи уставотворецот се определил правната

заштита против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и други орган што врши јавни овластувања да се уреди со закон и уставно го гарантира само правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд.

- The determination of the legislator that the resolution for the discharge of the notary be treated as a final resolution does not violate the rule of law under Article 8 paragraph 1 line 2 of the Constitution, or Amendment XXI to the Constitution, since the constitution-maker defined that the legal protection against individual legal acts adopted in a first instance procedure before a body of state administration or organisation and other bodies carrying out public mandates be regulated by a law and constitutionally guarantees only the right to an appeal against decisions adopted in a first instance procedure before a court.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 26 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 16 став 2 во делот: „и тоа е конечно“ од Законот за нотаријатот („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2007).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на делот: „и тоа е конечно“ од членот 16 став 2 од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорениот дел: „и тоа е конечно“ од членот 16 став 2 од Законот го исклучувал правото на жалба против решението на министерот за правда за

разрешување на нотарот, што не било во согласност со Аманданот XXI став 2 на Уставот на Република Македонија.

Потоа, подносителот на иницијативата наведува дека иста одредба постоела и во членот 18 став 2 од Законот за вршење на нотарските работи, кој порано бил во сила, меѓутоа, Уставниот суд со Одлука У.бр.106/1998 од 9 јуни 1999 година ја укинал наведената одредба во делот: „и тоа е конечно“ како несогласна со членот 15 од Уставот. Поради наведеното постоела и повреда на членот 112 став 3 од Уставот, бидејќи Собранието на Република Македонија, како носител на законодавната власт не ја почитувало и не ја извршило Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија.

Оттаму, со оспорениот дел на членот 16 став 2 од Законот се повредувале член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и член 112 став 3 од Уставот, како и Аманданот XXI став 2 на Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека, според членот 16 став 1 од Законот нотарот ќе биде разрешен, ако:

- а) престанат да постојат условите за именување од членот 9 на овој закон;
- б) не даде свечена изјава;
- в) се вработи;
- г) со правосилна судска одлука му биде одземена или ограничена деловната способност;
- д) трајно ја загуби способноста за вршење на службата и
- ѓ) не го продолжува уредно своето осигурување од одговорност за штета или не плаќа надоместок за осигурување на Комората.

Според ставот 2 на истиот член од Законот, решението за разрешување на нотарот го носи министерот по претходно прибавено мислење од Комората и тоа е конечно.

4. Според членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други

прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според Амандманот XXI на Уставот, со кој е заменет членот 15 од Уставот, се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд. Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и други орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Според членот 112 став 3 од Уставот, одлуките на Уставниот суд се конечни и извршни.

Во членот 16 од Законот, законодавецот ги определил условите за разрешување на нотарот. Потоа определил решението за разрешување на нотарот да го донесе министерот за правда, по претходно прибавено мислење од Комората, со определба дека така донесеното решение е конечно.

Меѓутоа, тоа не значи дека нотарот спрема кој е донесено решение за разрешување нема право на понатамошна заштита на своите права од причина што од анализата на ставот 4 на членот 16 од Законот, произлегува дека против така донесеното решение може да се води управен спор, односно дека законодавецот пропишал судска постапка за заштита на правото на разрешениот нотар. Вака утврденото право останало незабележано од подносителот на иницијативата.

Оттаму, определбата на законодавецот од ставот 2 на оспорениот член 16 од Законот решението за разрешување на нотарот да има третман на конечно решение, не значи сама по себе немање на натамошни средства за заштита на правото, ако се има предвид ставот 4 на членот 16 од Законот, кој дава право за водење на управен спор.

Впрочем, со Амандманот XXI на Уставот, уставотворецот се определил правната заштита против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и други орган што врши јавни овластувања да се уреди со закон, како што е овде случај и уставно го гарантира само правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд.

Оттука, според оцена на Судот, со оспорениот дел од членот 16 став 2 од Законот, не се повредува ставот 2 на Амандманот XXI од Уставот на Република Македонија и не може да се прифати тврдењето во иницијатвата дека со него се повредува темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија-влaдеењето на правото предвидена во членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

Исто така, Судот оцени дека наводот од иницијативата за повреда на членот 112 став 3 од Уставот е неоснован. Имено, преку компарирање на содржината на укинатиот дел од членот 18 став 2 од Законот за вршење на нотарските работи, кој престанал да важи, со содржината на оспорениот дел од членот 16 став 2 од Законот за нотаријатот, утврдивме дека содржат идентична формулација. Меѓутоа во целината на наведените закони се содржани различни законски решенија по однос на правото на заштита на правата на разрешениот нотар, со воспоставеното право за водење на управен спор во Законот што сега е во сила, од каде не може да се прифати како основан наводот од иницијативата и за повреда на наведениот член од Уставот.

Оттаму, оспорениот дел од членот 16 став 2 од Законот е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3, членот 51 и членот 112 став 3 од Уставот, како и со Амандаманот XXI став 2 на Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиrowsки и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.112/2007)

69.

У.бр.119/2007

- Определување критериуми за тарифата за награда на извршителите

- Determination of criteria for the tariff of the reward for executors

- Претходната согласност на министерот за правда на Тарифата за награда на извршителите, што ја донесува Комората на извршители врз основа на критериуми определени со закон, е во функција на следење на спроведувањето на закон, па таквата законска одредба има уставна основа.

- The prior consent of the Minister of Justice with the Tariff of the reward for executors, which is adopted by the Chamber of Executors on the basis of criteria laid down by law, is in the function of following up the implementation of a law, and thus such legal provision has a constitutional ground.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 46 став 2 во делот „врз основа на претходна согласност на министерот за правда“ од Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2005, 50/2006 и 129/2006).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, определувањето во оспорениот дел од законската одредба министерот за правда да дава претходна согласност на тарифата за награда на извршителите што ја донесува Комората на извршителите значело дека (1) министерот за правда ги утврдува правата и обврските на граѓаните и на правните лица и (2) ограничување на Комората на извршители како посебно правно лице што е определено со член 65 став 3 од Законот за извршување, поради што оспорениот дел од законската одредба не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 51, член 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека со Одлука У.бр.12/2006, донесена од Уставниот суд на Република Македонија на 18 октомври 2006 година, укинати се член 46 став 2 од Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2005) и Правилникот за тарифа за награда на извршителите („Службен весник на Република Македонија“ бр.117/2005).

Понатаму, Судот утврди дека после укинувачката одлука на Судот, со член 1 од Законот за дополнување на Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр.129/2007 од 11 декември 2006 година) во членот 46 по ставот 1 се додаваат четири нови става 2, 3, 4 и 5 кои гласат:

- став 2: „Тарифата за награда на извршителите ја донесува Комората на извршители врз основа на претходна согласност на министерот за правда, притоа имајќи предвид извршителите за извршените дејствија да наплаќаат:

- 1) награда на извршителот за извршените дејствија;
- 2) цена за администрирање на предметот и
- 3) цена на извршните дејствија“.

- став 3: „Наградата на извршителот за извршените дејствија се определува според:

- 1) видот на извршната исправа и видот на побарувањето кое треба да се изврши;

2) износот кој треба присилно да се наплати кај паричните побарувања, односно вредноста на предметот на извршување кај непаричните побарувања и

3) износот на наплатените средства кај паричните побарувања, односно вредноста на предметот на што се реализира кај непаричните побарувања“.

- став 4: „Цената за администрирање на предметот се определува според износот на главното побарување, односно вредноста на предметот на извршување“.

- став 5: „Цената на извршните дејствија се определува според видот, обемот и времетраењето на извршувањето на извршните дејствија и местото на нивното извршување“.

Од изнесената фактичка состојба произлегува дека (1) со член 46 ставовите 2, 3, 4 и 5 од Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2005, 50/2006 и 129/2006) се определени критериуми и мерила за утврдување на висината на наградата и на цената за извршените дејствија на извршителите, како и дека (2) министерот за правда дава претходна согласност на тарифата за награда на извршителите која ја донесува Комората на извршителите во рамките на законските критериуми и мерила.

4. Според член 96 од Уставот на Република Македонија „органиците на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата“.

Од изнесената уставна одредба произлегува дека органиците на државната управа можат самостојно да вршат работи од својот делокруг ако за тоа имаат уставна и законска основа и ако им се определени уставни и законски рамки за тоа.

Со оглед на тоа што во член 46 ставовите 2, 3, 4 и 5 од Законот за извршување се содржани законски рамки односно критериуми и мерила за утврдување на висината на наградата на извршителите за извршените дејствија, како и што министерот за правда кој е раководител на орган на државна управа има законско овластување да дава претходна согласност на тарифа за награда на извршителите која ја донесува Комората на извршители (член 46 став 2 од Законот), а тоа е во функција на следење на спроведувањето на Законот, Судот утврди дека оспорениот дел од член 46 став 2 на

Законот за извршување е во согласност со означената уставна одредба, па поради тоа и со член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и член 95 став 3 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.119/2007)

70.

У.бр.128/2007

- Постапка за медијација

- Mediation procedure

- Спогодбата склучена во постапка за медијација добива квалификација на јавна и извршна исправа ако е заверена кај нотар.

- The agreement made in a mediation procedure gains the qualification of a public and executive title if verified by a notary.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 22 став 4 во делот „доколку биде заверена кај нотар“ од Законот за медијација („Службен весник на Република Македонија“ бр.60/2006 и 22/2007).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на дел од членот 22 став 4 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, немало уставна основа и оправдување за заверка кај нотар на спогодбите што се склучувале во постапка за медијација, како што уредувал ставот 4 на членот 22 од Законот за медијација. Ова поради тоа што спогодбата склучена во постапка на медијација не била приватна исправа за да се заверувала кај нотар, туку била јавна исправа составена од надлежен медијатор и заверена од него, па поради тоа дополнителната заверка кај нотар била непотребна.

Од овие причини оспорениот дел од членот 22 став 4 од Законот за медијација бил во несогласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и членот 51 од Уставот на Република Македонија, кои се однесуваат на владеењето на правото и во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 22 ставови 1, 2 и 3 од Законот, спогодбата постигната во постапката за медијација во писмена форма ја изготвуваат страните во постапката, или по нивно барање ја изготвува медијаторот, а ја потпишуваат страните. Пред да ја потпишат спогодбата на страните им се остава разумен рок за прифаќање на спогодбата, а спогодбата потпишана од страните ја заверува медијаторот со свој потпис.

Според ставот 4 од овој член од Законот, спогодбата склучена во постапката за медијација има сила на извршна исправа, доколку биде заверена кај нотар.

4. Според членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 1 од Законот за медијација, со овој закон се уредуваат принципите на медијацијата, како алтернативен начин на решавање на спорови, условите за медијатор, постапката на медијација и организирањето на медијаторите.

Овој закон се применува во граѓански, трговски, работни, потрошувачки и други спорни односи меѓу физички и правни лица во согласност со закон, без оглед дали медијацијата се води врз основа на договор постигнат меѓу страните пред или по започнувањето на спорот, врз основа на законска обврска или по упатство или препорака на суд, арбитражен совет или друг орган, освен кога со закон поинаку не е пропишано.

Овој закон не се однесува на колективните работни спорови, кривични работи, управни работи, како ниту на случаи во кои судијата или арбитерот, во текот на судската или арбитражната постапка, настојува да го олесни мислењето, со исклучок на медијацијата што се спроведува во суд.

Согласно членот 2 од овој закон, медијацијата е вонсудска постапка за решавање на спорови врз слободно изразена волја на страните со помош на трето неутрално лице - медијатор, кое нема право да наметне решение на спорот.

Според одредбите и концептот на Законот во целина, целта на медијацијата не е да се утврди која од страните е во право, туку да се пронајде прифатливо решение од заеднички интерес за двете страни и да се воспостават објективни мерила за решавање на спротивставените интереси.

Постапката за медијација завршува со склучување на писмена спогодба за решавање на спорот меѓу страните, со писмена изјава на медијаторот дека не се оправдани натамошните обиди за медијација, со писмена изјава од страните до медијаторот дека постапката за медијација е завршена и со писмена изјава на која било од страните на постапката до другите страни и медијаторот, доколку

истиот е именуван дека постапката за медијација е завршена. Постапката завршува во рок од 60 дена од денот на започнување без оглед на нејзиниот исход, освен кога страните поинаку ќе се согласат со медијаторот.

Според одредбата од оспорениот став 4 од членот 22 од Законот, е уредено дека спогодбата склучена во постапка за медијација има сила на извршна исправа, доколку биде заверена кај нотар.

Според Судот тоа значи дека со закон е определено спогодбата склучена во постапка за медијација да добие квалификација на јавна и извршна исправа ако таа е заверена кај нотар.

Имено, законодавецот не препуштил спогодбите склучени во постапка за медијација настанати со ангажман на трето лице - медијатор, со кои се разрешени одредени спорови и конфликти помеѓу страните во спорот од определени области во правото, да егзистираат без верификација со нотарска заверка која спогодбата следователно на тоа ја прави да биде јавна и извршна исправа, а која нема таков квалитатив само со потписот на страните и на медијаторот во нејзиното склучување.

Имено, со закон е определено својството на медијаторот да биде во рамки на лице кое помага на страните да постигнат спогодба, без право да наметне решение на спорот, ова во согласот со принципите на медијацијата, и медијаторот врз основа на неговата улога во правото, определена со закон, нема ист правен ранг со нотарот и неговите јавни овластувања одредени со закон. Исправите потпишани од медијаторот немаат карактер на јавна и извршна исправа без заверка на нотар.

Согласно одредбите од Законот за нотаријатот („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2007), нотарите составуваат исправи за правни работи и изјави, службено заверуваат и потврдуваат приватни исправи, примаат на чување исправи, пари, хартии од вредност заради нивно предавање на други лица или на надлежни органи и вршење на работи по барање на судовите или другите органи и тела.

Воедно, нотарскиот акт за правни работи согласно Законот може да има својство на извршна исправа ако во нотарскиот

акт е утврдена определена обврска за чинење за која странките можат да се договорат и ако содржи изјава на обврзникот за тоа дека врз основа на тој акт може по пристигнување на обврската непосредно да спроведе присилно извршување.

Од членот 43 од Законот за нотаријатот, произлегува дека нотарскиот акт е извршна исправа и исто правно дејство има приватната исправа со таква содржина што ја потврдил нотар.

Според членот 45 став 5 од овој закон, потврдената приватна исправа од страна на нотарот, кога таа е во согласност со закон, има важност на јавна исправа.

Врз основа на погореизнесеното Судот оцени дека не може да се прифати наводот во иницијативата дека спогодбата склучена во постапка за медијација и без заверка кај нотар имала автоматски својство на јавна извршна исправа, па поради тоа оспорениот дел од членот 22 став 4 од Законот за медијацијата не бил во согласност со Уставот од аспект на принципот на владеење на правото.

Имено, токму спротивно на наводот во иницијативата, со оспорената одредба од Законот, следователно со регулативата и на другите закони во правниот поредок е воспоставен усогласен правен систем по однос на статусот на исправата односно спогодбата склучена во постапка за медијација, која стекнува статус и елементи на веродостојно правно дело по заверката и потврдата од нотар, кој има таква јавна функција и овластувања утврдени со закон.

Од овие причини Судот оцени дека не може да се постави прашањето на уставноста на оспорената одредба од Законот за медијацијата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.128/2007)

71.

У.бр.110/2007

- Уредување на преоден режим за избор на судии

- *Regulation of a transitional regime for the election of judges*

- **Право е на законодавецот при промена на режимот на уредување на прашањето за потребните услови за избор на судии во основните судови да го уреди и преминот од стариот во нов режим (преоден режим) на начин што ќе овозможи за одреден период судиите во основните судови да бидат избрани според претходниот режим, а со цел да не биде доведен во прашање континуитетот и непреченото вршење на судската функција.**

- *It is the legislator's right when changing the regime of regulating the issue about the required conditions for the election of judged at the basic courts to regulate also the transition from the old into a new regime (transitional regime) in a manner that will enable for a certain period of time judges at the basic courts to be elected according to the previous system, and with a view to not bringing into question the continuity and unobstructed performance of the juridical office.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 24 октомври 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на: член 126 став 1 и член 127 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/2006).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 126 став 2 од Законот означен во точка 1 на ова решение.

3. Славчо Тимов, Силвана Бајрактарова, Славица Босиљанова-Стоева, Верица Зимбакова, Оливија Абрашева, Марија Стојкова и Борче Ѓузелов од Струмица, како и Елена Пашоска, Даниела Момировска, Александра Патоска, Соња Батлеска, Јане Тренчески, Сашо Темелкоски од Прилеп на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точка 1 на ова решение.

Според наводите на подносителите на првата иницијатива оспорените одредби од Законот не биле во согласност со член 52 став 4 од Уставот според која законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Имено, подносителите како соработници и советници во Основниот суд во Струмица и Основното јавно обвинителство пред донесувањето и стапувањето во сила на Законот за судовите се стекнале со својство кандидат за судија и во тоа својство учествувале повеќе пати на огласот за избор на судии. Меѓутоа со оспорените одредби од Законот за судовите им се повредувало, односно им се ограничувало веќе стекнатото право да по истекот на 5 години, сметано од почетокот на работата на Академијата за обука на судии и јавни обвинители, да учествуваат како кандидати во изборот на судии и јавни обвинители без посета на посебна обука во Академијата, а која обука тие ја стекнале преку долгогодишно работење во суд.

Според наводите на подносителите на втората иницијатива, член 126 став 2 од Законот не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, 32 став 2 и член 52 став 4 од Уставот. Ова затоа што со оспорената одредба се фаворизирала една категорија на граѓани кои успешно ја звршиле Академијата, а додека пак останатите и ако им

било загарантирано правото на работа со Уставот биле ставени во понеповолна положба после три години од денот на првото стекнување на својството на кандидат за судии и јавни обвинители, да можат да конкурираат за судии и јавни обвинители. Сите дипломирани правници со положен правосуден испит кои до денот на стапување во сила на новиот Закон за судовите и имале пет години работа на правни работи по полагање на правосудниот испит имале стекнато право според тогаш важечкиот Закон за судови, а стекнатите права не можеле да бидат изгубени ниту потоа дополнително условувани што било спротивно на член 52 став 4 од Уставот.

Понатаму според подносителите на иницијативата, дообуката на Академијата за обука на судии и јавни обвинители можело да се однесува само на кандидати кои во моментот на донесување на новиот закон го немале исполнето условот за кандидат за судии, односно го немале правото да се пријават на оглас за избор на судии.

Оттука, сите кандидати кои го исполнувале условот за избор на судии со Законот за судовите, а заради нивно дообучување единствено можело да бидат опфатени со програма за едукација согласно член 45 од Законот за Академијата за обука на судии и јавни обвинители со што истиот член би бил проширен и на стручни соработници кои го исполнуваат условиот за кандидати за судии.

4. Судот на седницата утврди дека според член 126 став 1 од Законот за судовите „до првото стекнување на својство на кандидати за судии согласно Законот за Академијата за обука на судии и јавни обвинители, судиите на основните судови ќе се изберат согласно со условите од членот 43 ставовите 1 и 2 на Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/1995, 45/1995 и 64/2003).

Според став 2 на овој член „во период од три години по денот на првото стекнување на својство на кандидат за судија согласно со Законот за Академијата за обука на судии и јавни обвинители, Судскиот совет до 50% од утврдените слобдни судиски места за основните судови ќе ги пополнува со лица кои ги исполнуваат условите за судии на основните судови согласно со член 43 став (1) и (2) од Законот за судови („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/1995, 45/1995 и 64/2003) и кои не ја посетувале почетната обука во Академијата за обука на судии и јавни обвинители“.

Според член 127 од Законот, со денот на примена на овој закон престанува да важи Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/1995, 45/1995 и 64/2003) освен одредбите од член 43 став (1) и (2) од Законот кои ќе престанат да важат по истекот на рокот утврден во членот 126 од овој закон.

5. Во членот 8 од Уставот, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, меѓу другите, се утврдени и основните слободи и права на човекот и граѓанинот, како и принципот на владеењето на правото.

Според членот 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Во членот 32 од Уставот, покрај правото на работа, слободниот избор на вработувањето и достапноста на секое работно место на секому, под еднакви услови, е утврдено дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Во член 54 став 4 од Уставот е утврдена забраната на повратното дејство на законите и другите прописи, освен во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Имајќи ги предвид наведените уставни одредби неспорно е дека државата има право да ги уредува правата на вработените и нивната положба, а пред се на вработените во нејзините органи и институции меѓу кои да ги утврди условите, начинот и постапката за избор на носители на јавни функции.

Оттука, имајќи го предвид изнесеното наспрема содржината на одредбата од член 126 став 1 од Законот за судовите, според Судот, право е на законодавецот при промена на режимот на уредување на прашањето за потребните услови за избор на судии во основните судови да го уреди и преминот од стариот во нов режим (преоден режим) на начин што ќе овозможи за одреден период судиите во основните судови да бидат избрани според претходниот режим, а со цел да не биде доведен во прашање континуитетот и непреченото вршење на судската функција.

Според тоа Судот оцени дека оспорената одредба од член 126 став 1 од Законот за судовите не може да се подведе под сомнение во однос на одредбите од Уставот на кои се повикуваат подносителите на иницијативите.

Оспорениот член 127 од Законот се наоѓа во главата Преодни и завршни одредби, и со него се утврдува дека со примената на овој закон, престанува да важи претходниот Закон за судовите, освен одредбите поврзани со преодниот режим утврден во член 126 на Законот, за кој режим Судот оцени дека не ги повредува уставните начела.

Поради наведеното, а имајќи го предвид карактерот и улогата на оспорената одредба, Судот оцени дека истата не може да се доведе под сомнение во однос на нејзината согласност со уставните одредби на кои се повикува иницијативата.

6. Според член 110 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што оспорениот член 126 став 2 од Законот за судовите бил оценуван од Уставниот суд на Република Македонија при што со Решение У. бр. 66/2007 не била поведена постапка за оцена на неговата уставност, Судот оцени дека иницијативата за повторна оцена на неговата уставност треба да се отфрли согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

Имено, според образложението на наведеното решение, Судот утврдил дека право на законодавецот е да го уреди воспоставувањето на правниот режим уреден со Законот кој важи по, а не пред неговото донесување и влегување во сила еднакво за сите кои ќе конкурираат за избор на судии во идните односи на вршењето на судиската функција, и во тие рамки законодавецот има право да го уреди и преодниот режим кој, исто така, го опфаќа периодот не пред туку по влегување во сила на Законот и тој период го определил на 3 години заради процесот на почетната обука во Академијата уреден со посебен закон. Оттука, според Судот, неможе да се прифати наводот

во иницијативата дека оспорената одредба од Законот била неуставна бидејќи го повредувала начелото на владеење на правото и имала ретроактивно дејство. Ова поради погореизнесеното и поради тоа што токму спротивно на наводите во иницијативата со оспорената одредба од Законот преодно со темпорален карактер се воспоставува новиот правен режим за условите за избор на судии во основните судови кој не смее да ја доведе во прашање правната сигурност на граѓаните од страна на вршителите на судиската функција која мора непречено да се остварува со текот на создавањето на кандидати за избор на судии по новопредвидените услови со Законот за судовите кои воедно опфаќаат и обука во посебна Академија. Од друга страна не може да се доведе во прашање и правното дејство на оспорената одредба од Законот, бидејќи таа нема повратно дејство и не задира во настанати односи од минатото пред донесувањето и влегувањето во сила на Законот, туку се однесува на идни односи.

Со оглед дека ова законско решение повторно се оспорува од истите причини, а нема основи за поинакво одлучување, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за отфрлање на иницијативата во овој дел.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи, и судиите: д-р Трендафил Ивановски, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.110/2007)

72.

У.бр.168/2006

- Право на жалба

- *Right to an appeal*

- Директорот на казнено-поправната установа и директорот на Управата за извршување на санкциите се два различни органи со точно определени и разграничени надлежности во сферата на извршувањето на санкциите. При тоа, директорот на управата за извршување на санкциите се јавува како повисок, односно надзорен орган во однос на директорот на установата. Оттука и оспорената одредба која од Законот за извршување на санкциите која предвидува надлежност на директорот на Управата за одлучување по жалбите против првостепените решенија на директорот на установата за изречена дисциплинска казна е во согласност со уставното право на жалба од Амандманот XXI и начелото на владеење на правото од член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

- *The director of the penitentiary institution and the director of the Administration for the Execution of Sanctions are two different bodies with specifically defined and differentiated competences in the sphere of the execution of sanctions. Thereby, the director of the Administration for the Execution of Sanctions appears as a higher, that is, supervisory body in view of the director of the institution. Hence the challenged provision in the Law on the Execution of Sanctions which envisages competence of the director of the Administration for decision-making on appeals against first instance resolutions passed by the director of the institution for a pronounced disciplinary penalty is in agreement with the constitutional right to an appeal under Amendment XXI and the principle of the rule of law under Article 8 paragraph 1 line 3 of the Constitution.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992) на седницата одржана на 7 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 185, став 1, во делот: „директорот на Управата“ од Законот за извршување на санкциите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 2/2006)

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на дел од оспорената одредба од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата одредбата во оспорениот дел не била во согласност со начелото на двостепеност во одлучувањето, загарантирано со Амандманот XXI од Уставот на Република Македонија, бидејќи по жалбата на осуденото лице против решението за изречената дисциплинска казна решавало истото лице – директорот на Управата.

Според подносителот на иницијативата, смислата на наведената уставна одредба била да се обезбеди двостепеност во одлучувањето, со тоа што по жалбата ќе одлучувал друг, повисок орган од органот што одлучувал во прв степен, во што се состоело деволутивното дејство на жалбата, па поради тоа оспорената одредба не била во духот на уставната интенција и гаранција на начелото на двостепеност во одлучувањето, односно во втор степен да одлучува друг орган кој не учествувал во донесувањето на првостепеното решение. Според наводите во иницијативата, ова воедно претставувало повреда и на темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија – владеењето на правото.

Поради наведеното, подносителот на иницијативата смета дека законската одредба во оспорениот дел е спротивна на член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и Амандманот XXI од Уставот на Република

Македонија и предлага Судот да поведе постапка за оценување на нејзината уставност.

3. Судот на седницата утврди дека според член 185 став 1 од Законот, против решението за изречена дисциплинска казна, како и против решението од членот 184 на овој закон со кое е одлучено за надоместување на штетата, осуденото лице има право на жалба во рок од три дена до директорот на Управата.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според Амандман XXI на Уставот, се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд. Според ставот 2 на овој Амандман, правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 1 од Законот за извршување на санкциите, со овој закон се уредува извршувањето на санкциите, а според член 7 став 1 од Законот, санкциите ги извршуваат органите определени со овој закон.

Надлежните органи за извршување на санкциите се уредени во посебен дел од Законот, а тоа се Управата за извршување на санкциите, казнено-поправните и воспитно-поправните установи и судијата за извршување на санкциите.

Според член 8 од Законот, работите на извршувањето на санкциите се во надлежност на Управата за извршување на санкциите. Со работите на извршувањето на санкциите раководи директорот на Управата (став 2), а според ставот 3 на овој член, организацијата и делокругот на работите што се извршуваат во Управата се определуваат со овој закон.

Според член 14 од Законот, Управата го организира, спроведува и врши надзор на извршувањето на казната затвор, малолетничкиот затвор, алтернативните мерки општокорисна работа и куќен затвор, заштитниот надзор изречен со одлука за условна осуда или за условен отпуст, како и воспитната мерка упатување во воспитно-поправен дом.

Според ставот 2 на овој член, управата е орган во состав на Министерството за правда со својство на правно лице.

Според член 15 став 1 од Законот, со Управата раководи директор. Според ставот 2 на овој член, директорот на Управата го именува и разрешува Владата на Република Македонија по предлог на министерот за правда.

Според ставот 3 на истиот член, директорот се именува за време од пет години со право на повторен избор.

Според ствот 4 на овој член, за директор на Управата може да биде именувано лице кое има висока школска подготовка ВИИ-1 степен и работно искуство од најмалку пет години во областа на извршувањето на санкциите или сродни работи.

Според член 16 од Законот, директорот ја претставува Управата, е одговорен за законито и правилно извршување на работите од областа на извршувањето на санкциите во Републиката и за својата работа одговара пред Владата на Република Македонија и министерот за правда.

Во делот на одредбите кои се однесуваат на казнено-поправните и воспитно-поправните установи, Законот го уредил и раководењето со овие установи. Па така, според член 33 од Законот, со работата на установата раководи директор. Според ставот 2 на овој член од Законот, директорот на установата е лично одговорен за законито, правилно и навремено извршување на функцијата на установата.

Според член 34 од Законот, директор на установа и негов заменик именува и разрешува Владата на Република Македонија по предлог на Министерот за правда. Според ставот 2 на овој член, за директор на установа и негов заменик може да биде именувано лице кое има завршено високо образование VII – 1 степен и работно

искуство од најмалку пет години во областа на извршувањето на санкциите или на сродни работи.

Дисциплинската одговорност на осудените лица е уредена со посебна Глава XI од Законот.

Според член 176 од Законот, редот и дисциплината се одржуваат во интерес на безбедноста на установата, за да се овозможи заеднички живот на осудените лица и за постигнување на целите на третманот (став 1). Осудените лица се должни да се придржуваат на одредбите на овој закон и на куќниот ред, да ги исполнуваат обврските од програмата за третман и да се придржуваат на наредбите на службените лица (став 2).

Според член 177 став 1 точка 1 од Законот, дисциплинските повреди можат да бидат потешки и полесни.

Според член 177 став 1 точка 2 од Законот, потешки дисциплински повреди се:

- неисполнување на наредба на службено лице со што би се предизвикале поголеми нарушувања во работата на установата,
- физички напад на службено или друго осудено лице,
- внесување или изготвување на предмети што можат да се користат за напад, бегство или за вршење на кривично дело,
- бегство од издржување на казната затвор,
- злоупотреба на доделените погодности,
- внесување или изработка на алкохолни пијалаци и нарко-тични средства, нивно уживање или растурање,
- намерна повреда на прописите за заштита при работа, заштита од пожар, експлозија или други природни несреќи,
- предизвикување на поголема материјална штета, ако била предизвикана намерно или од големо невнимание,
- занимавање со препродавање,
- позајмување на пари и меѓусебно задолжување за лихварска камата,
- присилување, вршење на психички притисок и физички облик на притисок над други осудени лица и поттикнување кон тоа и
- повторување на полесни повреди.

Според став 2 од истиот член од Законот, полесните повреди на дисциплината се утврдуваат со куќниот ред на установата.

Во членот 178 од Законот се содржани видовите на дисциплински казни, (опомена, јавна опомена, одземање на дел од надоместокот за работа во висина од 20%, ограничување на доделување на погодности до три месеци, ако осудениот ги злоупотребил дадените погодности и упатување во самица од три до 15 дена со или без право на работа.

Според член 179 од Законот, дисциплинските казни ги изрекува директорот на установата или лице кое го заменува (став 1). Во дисциплинската постапка осуденото лице мора да биде сослушано и неговата изјава проверена (став 2). При изрекувањето на дисциплинската казна ќе се земе предвид поведението на осуденото лице и дали порано било дисциплински казнувано (став 3). Пред издржувањето на дисциплинската казна за упатување во самица ќе се прибави мислење од лекарот за здравствената состојба на осуденото лице (став 4).

Според член 183 од Законот, директорот на установата може да го запре извршувањето на дисциплинската казна ако утврди дека со дотогашното извршување на казната е постигната целта на дисциплинското казнување.

Според оспорениот член 185 од Законот, против решението за изречената дисциплинска казна, како и против решението од член 184 на овој закон со кое е одлучено за надоместување на штетата, осуденото лице има право на жалба во рок од три дена до директорот на Управата (став 1). Жалбата на осуденото лице не го задржува извршувањето на казната (став 2). Постапката за решавање по жалбата е итна (став 3).

Од наведените одредби од Законот за извршување на санкциите произлегува дека во Законот точно се определени органите задолжени за извршување на санкциите (Управата за извршување на санкциите како орган во состав на Министерството за правда, казнено-поправните установи и судијата за извршување на санкциите). Поради тоа во Законот јасно се разграничени и надлежностите на овие органи во извршувањето на санкциите. Имено, во делот на дисциплинската одговорност на осудените лица, изрекувањето на дисциплинските казни со Законот е ставено во надлежност на директорот на казнено-поправната установа.

Од оспорената одредба на членот 185 став 1 од Законот, исто така јасно произлегува дека за одлучување по жалба

против решението за изречена дисциплинска казна, е надлежен директорот на Управата за извршување на санкциите.

Оттука, произлегува дека подносителот на иницијативата всушност оспорената одредба од членот 185 став 1 погрешно ја интерпретира, односно го поистоветува директорот на установата, со директорот на Управата кои всушност се две различни лица, односно два различни органи.

Директорот на управата раководи со Управата за извршување на санкциите која согласно одредбите од членот 77 од Законот, го врши стручно-инструкторскиот надзор врз работата на установите и како таков орган таа всушност претставува повисок орган во однос на казнено-поправната установа, па следствено на тоа и директорот на Управата се јавува како повисок, односно надзорен орган во однос на директорот на установата (казнено-поправната или воспитно-поправната установа). Од овие одредби јасно произлегува дека со начинот на кој е регулирано правото на жалба против решението за изрекување на дисциплинска мерка против осуденото лице сосема е запазено деволутивното дејство на жалбата, односно дека по жалбата одлучува друг повисок орган кој не учествувал во донесувањето на првостепеното решение.

Според тоа, за Уставниот суд сосема се неаргументирани наводите во иницијативата дека со оспорената одредба не било обезбедено начелото на двостепеност по жалба и дека во прв и во втор степен одлучувал еден ист орган –директорот на Управата.

Поради наведените причини, Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на одредбата од членот 185 став 1 во делот: „директорот на Управата“ од Законот за извршување на санкциите со одредбата од Амандманот ЦЦИ и начелото на владеење на правото од член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 168/2006)

73.

У.бр.125/2006

- **Определување на неосудуваноста како посебен услов за избор за пратеник, член на совет и градоначалник**

- Determination of a non-criminal record as a special condition for the election of a representative, member of a council and mayor

- Определувањето на неосудуваноста како посебен услов за избор за пратеник, член на совет и градоначалник произлегува од потребата со закон да бидат уредени прашањата за постоење на подобност на лицето за ефикасно вршење на овие јавни функции, со што се исклучува можноста да се јават елементи на сомнение што би го направиле пратеникот, членот на советот односно градоначалникот, недостоен за вршење на овие јавни функции.

- The determination of a non-criminal record as a special condition for the election of a representative, member of a council and mayor arises from the need to define by law the issues for the existence of suitability of the person for efficient carrying out of these public functions, whereby what is excluded is the possibility for the emergence of elements of suspicion that would make the representative, member of a council, that is, mayor, unfit for the performance of these public functions.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 21 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 7 став 2 алинеја 4 од Изборниот законик („Службен весник на Република Македонија“ 40/2006).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 на ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорената одредба не била во согласност со Уставот, затоа што правните последици од осудата не можеле да се утврдуваат со закон и да настапуваат автоматски по сила на закон, туку тоа можело да се прави само со конкретна правосилна судска одлука. Според подносителот на иницијативата, тоа значело дека казнено-правниот однос се исцрпувал на релација казниво дело и судски изречена казна за неговиот сторител и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело, кои се состоеле во ограничување на правата на граѓаните, не биле допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот (член 54 став 1). Ова дотолку повеќе што согласно член 22 став 3 од Уставот, избирачко право немаат само лицата на кои им е одземена деловната способност и што во оспорената одредба не било предвидено дека изречената казна затвор се однесува на изборите, како што тоа на пример, било предвидено во член 18 став 1 алинеја 1 од Изборниот законик.

Поради наведеното, подносителот на иницијативата смета дека со оспорената одредба се повредувал член 8 став 1 алинеи 1, 3, 4 и 5, член 9, член 13, член 14, член 22, член 23, член 51, член 54 став 1 и член 98 ставовите 1 и 2 од Уставот, и предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на член 7 став 2 алинеја 4 од Изборниот закон.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 7 став 2 алинеја 4 од Законикот, право да биде избран за пратеник, член на совет и градоначалник има секој државјанин на Република Македонија, ако со правосилна судска одлука не е изречена казна затвор од најмалку шест месеца.

4. Според членот 1 став 1 од Уставот, Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава, а согласно членот 2 став 2, граѓаните на Република Македонија власта ја остваруваат преку демократски избрани претставници, по пат на референдум и други облици на непосредно изјаснување.

Согласно член 8 алинеја 3, 4 и 5 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото, поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска и политичкиот плурализам и слободните непосредни и демократски избори.

Со одредбата од членот 13 став 1 од Уставот е определено дека лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Со членот 14 став 1 од Уставот е определено дека никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според членот 22 од Уставот, секој граѓанин со наполнети 18 години живот стекнува избирачко право.

Избирачкото право е еднакво, општо и непосредно и се остварува на слободни избори со тајно гласање.

Избирачко право немаат лицата на кои им е одземена деловната способност.

Согласно членот 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите морат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Поаѓајќи од уставното начело на поделба на власта, со Уставот се утврдени органите на власт, нивната организација и надлежности.

Според членот 61 од Уставот, Собранието на Република Македонија е претставнички орган на граѓаните и носител на законодавната власт на Републиката. Организацијата и функционирањето на Собранието се уредуваат со Уставот и со Деловникот. Согласно членот 62 од Уставот, Собранието го сочинуваат од 120 до 140 пратеници кои се избираат на општи, непосредни и слободни избори со тајно гласање. Пратеникот ги претставува граѓаните и во Собранието одлучува по свое уверување. Пратеникот не може да биде отповикан. Во ставот 5 од овој член од Уставот е утврдено дека начинот и условите за избор на пратениците се уредуваат со закон што се донесува со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 65 став 3 од Уставот, на пратеникот му престанува мандатот кога е осуден за кривично дело за кое е пропишана казна затвор во траење од најмалку пет години. Според ставот 4 на овој член, на пратеникот може да му биде одземен мандатот кога е осуден за кривично или друго казниво дело што го прави недостоен за вршење на функцијата пратеник, како и за неоправдано отсуство од Собранието повеќе од шест месеци. Одземањето на мандатот го утврдува Собранието со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Согласно одредбите од членот 114 од Уставот, на граѓаните им се гарантира правото на локална самоуправа.

Со одредбите од Уставот кои се однесуваат на локалната самоуправа е утврдено дека единици на локалната самоуправа се општините, а како посебна единица на локалната самоуправа е определен градот Скопје. Во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење.

Изборната регулатива во Република Македонија е кодифицирана со Изборниот законик ("Службен весник на Република Македонија" бр.40/2006).

Според членот 1 од Изборниот законик, со овој законик се уредуваат начинот, условите и постапката за избор на претседател на Република Македонија, за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија, за членови на советите на општините и Советот на градот Скопје, за избор на градоначалник на општина и градоначалник на градот Скопје, начинот и постапката на евидентирање на избирачкото право, водење на Избирачкиот список,

определување на границите на изборните единици и утврдувањето, менувањето и објавувањето на избирачките места, како и условите за функционирање на избирачките места.

Правото да се избира и да се биде избран, е уредено со член 6 и член 7 од Изборниот законик. Според член 6 од Законот право да избира има секој државјанин на Република Македонија кој наполнил 18 години живот и има деловна способност и е со постојано живеалиште во изборната единица, општината, односно градот Скопје каде што се врши изборот.

Според член 7 став 1 од Законикот, кандидат за претседател на Републиката може да биде лице кое ги исполнува условите за избор на претседател на Републиката утврдени со Уставот.

Според ставот 2 на овој член, право да биде избран за пратеник, член на совет и градоначалник има секој државјанин на Република Македонија, ако:

- наполнил 18 години живот,
- има деловна способност,
- не се наоѓа на издржување казна затвор за сторено кривично дело и
- со правосилна судска одлука не е изречена казна затвор од најмалку шест месеца.

Според ставот 3 на овој член, покрај условите утврдени во ставот 2 на овој член, право да биде избран за член на совет и градоначалник има секој граѓанин со постојано живеалиште во општината и градот Скопје каде што се врши изборот.

Од содржината на одредбата од членот 7 став 2 од Изборниот законик, произлегува дека со неа се уредуваат условите за избор на пратениците, што е во согласност со членот 62 став 4 од Уставот, според кој начинот и условите за избор на пратениците се уредуваат со закон што се донесува со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници. Со неа, исто така, се уредуваат условите за избор на член на совет и на градоначалник, на што упатуваат одредбите од Законот за локалната самоуправа.

Од формулацијата на оспорената алинеја 4 на истиот овој член од Законикот, произлегува дека со неа не се дозволува одредено лице да биде избрано на наведените функции (пратеник,

член на совет и градоначалник), доколку со правосилна судска одлука му е изречена казна затвор од најмалку шест месеци. Значи, со оспорената одредба се поставува услов и критериум за избор на определените функции.

Според Судот, определувањето на ваквиот услов за избор за пратеник, член на совет и градоначалник произлегува од потребата со закон да бидат уредени прашањата за постоење на подобност на лицето за ефикасно вршење на овие јавни функции. Судот оцени дека со вака предвидениот услов се исклучува можноста да се јават елементи на сомнение што би го направиле пратеникот, членот на советот односно градоначалникот, недостоен за вршење на овие јавни функции.

Тргувајќи од овластувањето дадено во членот 62 став 4 од Уставот на Република Македонија, право на законодавецот е со закон да ги определи условите за избор на пратениците во Собранието на Република Македонија, преку издигање на кредибилитетот на Собранието како претставнички орган на граѓаните и носител на законодавната власт во Републиката, со состав на членови кои би можеле законито и квалитетно да ја извршуваат функцијата на демократски избрани претставници на граѓаните од кои произлегува и на кои им припаѓа суверенитетот и преку кои граѓаните ја остваруваат власта. Ваквата законска одредба, според Судот е во согласност со одредбите од Уставот и истата ги афирмира уставно определените вредности и начела.

Предвидувањето на ваквиот услов за избор и на член на советот односно за градоначалник на единицата на локалната самоуправа според Судот е оправдано и има за цел обезбедување на законито извршување на овие функции, особено ако се има предвид дека советот на единицата на локалната самоуправа, односно градоначалникот се органи преку кои граѓаните ја остваруваат власта на локално ниво.

Во иницијативата се наведува дека оспорената одредба била спротивна на членот 13 став 1 и на членот 14 од Уставот, без при тоа да се наведат аргументи односно причини, за наводната несогласност на одредбата со овие уставни одредби. Од анализата на оспорената законска одредба, според Судот, јасно произлегува дека во конкретниов случај не станува збор за повреда на принципот на презумпција на невиноста на лицето утврден во членот 13 став 1 од Уставот, ниту пак за повреда на начелото на законитост во

казненото право изразено преку забраната за казнување утврдена во член 14 став 1 од Уставот.

Имено, од оспорената одредба произлегува дека таа се однесува на донесена правосилна судска пресуда по кој момент едно лице може да се смета како осудено за дело утврдено со закон како казниво дело за кое е предвидена казна. Поради тоа не станува збор за претпоставена вина и повреда на начелото на презумпција на невиност.

Поради сето наведено, пред Судот не се постави прашањето за согласноста на одредбата од член 7 став 2 алинеја 4 од Изборниот законик со одредбите од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова – Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 125/2006)

74.

У.бр.125/2007

- Престанок на нотарската служба може да биде предвиден како правна последица само за осуденост за конкретно дефинирани кривични дела (поведување на постапка)

*- Termination of the notary service may be envisaged as a legal consequence only for conviction for specifically defined criminal offences
(initiation of a procedure)*

- Законска формулација за престанокот на службата на нотарот поради осуда со правосилна судска одлука за кривично дело од користољубие, за кое се гони по службена должност не е во согласност со членот 8 став 1

алинеја 3 и членот 14 став 1 од Уставот, бидејќи престанокот на нотарската служба може да биде предвиден како правна последица само за осуденост за конкретно дефинирани кривични дела за кои на сторителот со правосилна судска пресуда му е изречена казна затвор.

- A legal formulation for the termination of the service of a notary owing to conviction with an effective court decision for a criminal offence for a profit, which is prosecuted ex officio is not in accordance with Article 8 paragraph 1 line 3 and Article 14 paragraph 1 of the Constitution, since the termination of the notary service may be envisaged as a legal consequence only for a conviction for specifically defined criminal offences for which the perpetrator has been pronounced a prison term with an effective court judgment.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 21 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 14 став 1 точка г) во делот: „ако е осуден со правосилна судска одлука за кривично дело од користољубие за кое се гони по службена должност, или“ од Законот за нотаријатот („Службен весник на Репу-блика Македонија“ бр.55/2007).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Репу-блика Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на дел од членот 14 став 1 точка г) од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата, од оспорениот дел на членот 14 став 1 точка г) од Законот не се гледало дека на сторителот му била изречена казна затвор, а правните последици на осудата не можеле да настапат кога на сторителот ќе му биде изречена парична

казна, условна осуда, судска опомена или кога ќе биде ослободен од казна. Тоа пак значело дека оспорениот дел не бил јасен и прецизен. Покрај наведеното во Кривичниот законик не постоело кривично дело од користољубие.

Освен тоа, подносителот на иницијативата повикувајќи се на член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 9, член 13 став 1, член 14 став 1, член 23, член 32 ставови 1 и 2, член 51 став 1 и член 54 ставови 1 и 2 од Уставот, потоа Амандманот ЦЦВ на Уставот, како и на членовите 101 и 102 од Кривичниот законик, појаснува дека правните последици на осудата не можеле да настапуваат автоматски по сила на закон, туку тоа можело да се прави само со правосила судска одлука. Односно, казнено-поправниот однос се исцрпувал на релација казниво дело и судски изречена казна за сторителот и натамошни последици од неговото извршување односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не биле допуштени, освен ако тоа не било изречно утврдено со Уставот.

Врз основа на наведеното подносителот на иницијативата смета дека оспорениот дел од одредбата не бил во согласност со наведените одредби од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека, според член 14 став 1 од Законот за нотаријатот, службата на нотарот престанува:

- а) со смрт;
- б) со исполнување на условите за старосна пензија, согласно со закон;
- в) по негово барање;
- г) ако е осуден со правосилна судска одлука за кривично дело од користољубие, за кое се гони по службена должност, или ако е осуден на безусловна казна затвор над шест месеца или ако му е изречена забрана за вршење на службата;
- д) ако без оправдани причини не започне со работа во рок од три месеца од денот на објавувањето на неговото именување во "Службен весник на Република Македонија" и
- ѓ) со разрешување.

Одредбата се оспорува во делот: „ако е осуден со правосилна судска одлука за кривично дело од користољубие, за кое се гони по службена должност, или,, од членот 14 став 1 точка г) од Законот.

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука, а според член 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот, а според став 3 на истиот член, ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

Со Амандманот XXV на Уставот се заменува членот 98 од Уставот на Република Македонија. Според наведениот Амандман, судската власт ја вршат судовите. Судовите се самостојни и независни. Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот. Забране-ти се вонредни судови. Видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив се уредуваат со закон, што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Со одредбите од Законот за нотаријатот се уредува, меѓу другото, постапката за именување и разрешување на нотарите, нивниот делокруг на работа и овластувања, составување на нотарски исправи и постапувањето со нив и друго. Притоа, нотаријатот е самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните,

државните органи, правните лица и други заинтересирани институции.

Законот во главата III. „Именување и разрешување на нотарите“ во членот 14 посебно ги уредил причините за престанување на службата на нотарот, помеѓу кои спаѓа и престанокот на службата поради осуда со правосилна судска одлука за кривично дело од користољубие, за кое се гони по службена должност.

Кривичниот законик („Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/96, 80/99, 4/2002, 43/2003, 19/2004, 60/2006 и 73/2006) во Главата триесетта со наслов: „Кривични дела против службената должност“ ги содржи поголемиот дел на така наречните кривични дела сторени од користољубие, за кои е предвидено гонење по службена должност.

Според Судот, со споменатиот дел од одредбата од Законот се пропишува правна последица од осуда за кривично дело што се состои во губење на веќе стекнато право на вршење на службата нотар, поради осуда за кривично дело од користољубие, но независно од неговата природа или тежина и без оглед на видот и висината на изречената казна.

Во таа смисла, ваквата законска формулација која престапува основ за престанок на нотарската служба, не е во согласност со Уставот од причина што престанокот на нотарската служба може да биде предвидена како правна последица само за осуденост за конкретно дефинирани кривични дела за кои на сторителот со правосилна судска пресуда му е изречена казна затвор.

Меѓутоа, во оспорената одредба од Законот не е наведен видот на кривичната санкција која во конкретен случај би претставува основ за престанување на нотарската служба. Напротив, ако се има предвид предвиденоста на казната за секое од кривичните дела содржани во Главата триесетта со наслов Кривични дела против службената должност од Кривичниот законик, произлегува дека на сторителот можат да му бидат изречени парична казна, условна осуда или казна затвор од што произлегува дека осудата со која било казна е основ за престанок на службата на нотарот. Ваквата непрецизност на оспорената одредба може да доведе до ситуација осудата за кривично дело кое нема никаква врска со натамошното вршење на нотарската служба да биде основ за престанок на службата.

Од овие причини, според Судот формулацијата на наведената законска одредба е недоволно прецизна и јасна и како таква не обезбедува правна сигурност на граѓаните, како еден од елементите на принципот на владеењето на правото гарантиран со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

Покрај тоа, недефинирањето на видот и висината на казната што би имале како последица престанок на нотарската служба, го повредува и принципот на легалитет од член 14 став 1 од Уставот, со тоа што овозможува лицето да трпи последица од стореното дело за недефинирана казна, и тоа автоматски по сила на закон, а не врз основа на правосилна судска одлука, поради што оспорената одредба би можела да се стави под сомнение и во однос на оваа уставна одредба.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.125/2007)

У.бр.125/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и членот 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 9 јануари 2008 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 14 став 1 точка г) во делот: „ако е осуден со правосилна судска одлука за кривично дело од користољубие за кое се гони по службена должност, или“ од Законот за нотаријатот („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2007).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива на Стамен Филипов од Скопје со Решение У.бр. 125/2007 од 21 ноември 2007 година, поведе постапка за оценување на уставно-ста на дел од членот 14 став 1 точка г) од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, бидејќи основано се постави прашањето за неговата согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и членот 14 став 1 од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека, според член 14 став 1 од Законот за нотаријатот, службата на нотарот престанува:

- а) со смрт;
- б) со исполнување на условите за старосна пензија, согласно со закон;
- в) по негово барање;
- г) ако е осуден со правосилна судска одлука за кривично дело од користољубие, за кое се гони по службена должност, или ако е осуден на безусловна казна затвор над шест месеца или ако му е изречена забрана за вршење на службата;
- д) ако без оправдани причини не започне со работа во рок од три месеца од денот на објавувањето на неговото именување во "Службен весник на Република Македонија" и
- ѓ) со разрешување.

Одредбата се оспорува во делот: „ако е осуден со правосилна судска одлука за кривично дело од користољубие, за кое се гони по службена должност, или,“ од членот 14 став 1 точка г) од Законот.

5. Според членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука, а според член 14 став 1 од

Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Согласно членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот, а според став 3 на истиот член, ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

Со Амандманот XXV на Уставот се заменува членот 98 од Уставот на Република Македонија. Според наведениот Амандман, судската власт ја вршат судовите. Судовите се самостојни и независни. Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот. Забранети се вонре-дни судови. Видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, орга-низацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив се уредуваат со закон, што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Со одредбите од Законот за нотаријатот се уредува, меѓу другото, постапката за именување и разрешување на нотарите, нивниот делокруг на работа и овластувања, составување на нотарски исправи и постапувањето со нив и друго. Притоа, нотаријатот е самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и други заинтересирани институции.

Законот во главата III. „Именување и разрешување на нотарите“ во членот 14 посебно ги уредил причините за престанување на службата на нотарот, помеѓу кои спаѓа и престанокот на службата поради осуда со правосилна судска одлука за кривично дело од користољубие, за кое се гони по службена должност.

Кривичниот законик („Службен весник на Република Македонија“ бр.37/96, 80/99, 4/2002, 43/2003, 19/2004, 60/2006 и 73/2006) во Главата триесетта со наслов: „Кривични дела против службената должност“ ги содржи поголемиот дел на така наречните кривични дела сторени од користољубие, за кои е предвидено гонење по службена должност.

Според Судот, со споменатиот дел од одредбата од Законот се пропишува правна последица од осуда за кривично дело што се состои во губење на веќе стекнато право на вршење на службата нотар, поради осуда за кривично дело од користољубие, но независно од неговата природа или тежина и без оглед на видот и висината на изречената казна.

Во таа смисла, ваквата законска формулација која престапува основ за престанок на нотарската служба, не е во согласност со Уставот од причина што престанокот на нотарската служба може да биде предвидена како правна последица само за осуденост за конкретно дефинирани кривични дела за кои на сторителот со правосилна судска пресуда му е изречена казна затвор.

Меѓутоа, во оспорената одредба од Законот не е наведен видот на кривичната санкција која во конкретен случај би претставувала основ за престанување на нотарската служба. Напротив, ако се има предвид предвиденоста на казната за секое од кривичните дела содржани во Главата триесета со наслов Кривични дела против службената должност од Кривичниот законик, произлегува дека на сторителот можат да му бидат изречени парична казна, условна осуда или казна затвор од што произлегува дека осудата со која било кривична казна е основ за престанок на службата на нотарот. Ваквата непрецизност на оспорената одредба може да доведе до ситуација осудата за кривично дело кое нема никаква врска со натамошното вршење на нотарската служба да биде основ за престанок на службата.

Тргувајќи од наведените причини, според Судот формулацијата на наведената законска одредба е недоволно прецизна и јасна и како таква не обезбедува правна сигурност на граѓаните, како еден од елементите на принципот на владеењето на правото гара-нтиран со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

Покрај тоа, недефинирањето на видот и висината на казната што би имало како последица престанок на нотарската

служба, го повредува и принципот на легалитет од член 14 став 1 од Уставот, со тоа што овозможува лицето да трпи последица од стореното дело за недефинирана казна и тоа автоматски по сила на закон, а не врз основа на правосилна судска одлука, поради што оспорената одредба не е во согласност и во однос на оваа уставна одредба.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.125/2007)

75.

У.бр.75/2007

**- Надлежност на Управниот суд
(поведување на постапка)**

*- Competence of the Administrative Court
(initiation of a procedure)*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 2 став 2 од Законот за управните спорови („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2006).

2. Стамен Филипов од Скопје., на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точка 1 на ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот член не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 50 став 2, член 51 и член 110 алинеја 2 од Уставот, затоа што во управен спор не можело да се цени законитоста на актите на државните органи, Владата и на носителите на јавни овластувања, а кои се донесени во форма на пропис, ако тие ги уредуваат поединечните односи, бидејќи тука не постоел конкретен поединечен акт, туку се работело за пропис кој на општ начин ги уредува поединечните односи, што значи дека не се работело за управен акт во смисла на член 50 став 2 од Уставот и член 7 од Законот за управните спорови.

Притоа требало да се има предвид и фактот дека за уставноста и за законитоста на општите акти (прописите) на државни органи, Владата и на носителите на јавни овластувања е обезбедена друга уставно судска заштита вон управен спор согласно член 110 алинеја 2 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 2 став 2 од Законот за управните спорови, во управен спор судот одлучува за законитоста на актите на државните органи, Владата и на носителите на јавни овластувања, донесен во форма на пропис ако тие ги уредуваат поединечните односи.

4. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 50 став 2 од Уставот се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и другите институции што вршат јавни овластувања.

Во членот 50 од Уставот е предвидено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 108 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија е орган на Републиката кој ја штити уставноста и законитоста.

Според член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот, а според став 2 на овој член Уставниот суд одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Од наведеното произлегува дека местото, улогата, надлежностите, структурата и функциите на Уставниот суд се утврдени со Уставот и не може да се менуваат со закон.

Со Законот за управните спорови се утврдува дека заради обезбедување судска заштита на правата и правните интереси на физичките и правните лица и заради обезбедување на законитоста, Управниот суд во управните спорови одлучува за законитоста на актите на органите на државната управа, Владата, други државни органи, општините и градот Скопје, организации утврдени со закон и на правни и други лица во вршење на јавни овластувања (носители на јавни овластувања), кога решаваат за правата и обврските во поединечните управни работи, како и за актите донесени во прекршочна постапка (член 1).

Со член 2 од наведениот закон, децидно е утврдена надлежноста на Управниот суд. Така, се утврдува дека Управниот суд одлучува за законитоста на поединечните акти донесени во изборната постапка и на поединечните акти за избори, именувања и разрешувања на носители на јавни функции, ако тоа е определено со закон, како и за актите за именување, назначување и разрешување на раководни државни службеници, ако поинаку не е определено со закон (став 1). Понатаму, Управниот суд, во управен спор одлучува за законитоста на актите на државните органи, Владата и на носителите на јавни овластувања, донесени во форма на пропис, ако тие ги уредуваат поединечните односи (став 2). Според став 3 на истиот член, во управен спор судот решава и одлучува за спор што ќе произлезе од спроведувањето и извршувањето на одредбите на концесиските договори, договорите за јавни набавки, кои се од јавен интерес и за секој договор во кој една од страните е државен орган, организација со јавни овластувања, јавно претпријатие, општините и градот Скопје, склучен од јавен интерес или заради вршење јавна служба (управни договори). Во управен спор судот одлучува и против поединечните акти на органите на државната управа, Владата, други

државни органи, општините и градот Скопје, организации утврдени со закон и на правни и други лица во вршење на јавни овластувања (носители на јавни овластувања),кога за решавање во втор степен против таквиот акт не е обезбедена друга правна заштита (став 4). Во управен спор судот одлучува и за судир на надлежност меѓу органите на Републиката, општините и градот Скопје, меѓу општините и градот Скопје и по спорови настанати за судир на надлежности меѓу општините и градот Скопје и носителите на јавни овластувања, ако тоа е предвидено со закон, доколку со Уставот или законите не е предвидена поинаква судска заштита (став 5).

Имајќи ги предвид наведените законски одредби, произлегува дека целта на формирањето на Управниот суд, како посебен суд во судскиот систем на Република Македонија, е во насока на подобрување на ефикасноста, ажурноста и економичноста на судската контрола над поединечните управни акти, во однос на тоа дали се донесени во согласност со прописите од соодветната материјална област, како и тоа дали се донесени согласно постапка пропишана со закон, на кој начин ќе се обезбеди заштита на законитоста на поединечните управни акти, а со тоа и заштита на правата и обврските на граѓаните во соодветна постапка.

Оттука, ако целта на законодавецот била со формирањето на Управниот суд да се обезбеди судска заштита на правата и правните интереси на физичките и правните лица заради обезбедување на законитоста на поединечните управни акти, пред Судот се постави прашањето која била целта на законодавецот на Управниот суд да му довери надлежност утврдена во член 2 став 2 од Законот, според која Управниот суд е надлежен да ја цени законитоста на актите донесени во форма на пропис, ако тие уредуваат поединечни односи.

Имено, поаѓајќи од околноста дека со општ пропис се уредуваат поединечни односи на општ начин, односно се уредуваат правни правила на однесување на определен број субјекти врз основа на кои се решава за конкретни ситуации, односно се решава за права и обврски на физички и правни лица, произлегува дека со оспорената одредба, со која на Управниот суд му се дава надлежност да ја цени законитоста на прописите со кои се уредуваат поединечни односи, се остава простор за навлегување во надлежноста на Уставниот Суд на Република Македонија, утврдена во член 110 од Уставот на Република Македонија. Ова од причина што од содржината на оспорената одредба, произлегува дека Управниот суд ги цени

прописите со кои се уредуваат поединечни односи на општ начин, наместо да ги цени само оние акти со кои се решава за конкретни права и обврски..

Оттаму, според мислењето на Судот Управниот суд не може да биде надлежен за оценување на законитоста на прописите со кои се уредуваат односи, што е надлежност на Уставниот суд на Република Македонија, туку е надлежен да одлучува за правата и обврските на физичките и правните лица повредени со актите на носителите на јавни овластувања во поединечните управни работи.

Со оглед на наведеното, а имајќи ги предвид уставните одредби за надлежноста на Уставниот суд на Република Македонија, во однос на одредбите од Законот за управните спорови со кои е утврдена надлежноста на Управниот суд и посебно содржината на оспорената одредба од член 2 став 2 од Законот, пред Судот основано се постави прашањето дали оспорената одредба од Законот е доволно прецизна и јасна и дали не остава простор за погрешно толкување на надлежноста на Управниот суд, што би го довело во прашање начелото на владеење на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, утврдена со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот и позицијата на Уставниот суд на Република Македонија утврдена со член 110 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, д-р Трендафил Ивановски, и судиите: Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.75/2007)

76.

У.бр.210/2006

- Изразување на висината на казните во евра во денарска противредност

- Statement of the amount of penalties in euros in a denar countervalue

- Изразувањето на висината на казните во евра во денарска противредност е нормативна техника која има за цел да обезбеди стабилност на нормата во случај на промени на курсот на денарот, со што не се повредува денарот како домашна валута, ниту положбата на Народната банка на Република Македонија.

- The statement of the amount of penalties in euros in a denar countervalue is a normative technique aimed at ensuring the stability of the norm in case of changes in the denar exchange rate, whereby neither the denar as a domestic currency nor the position of the National Bank of the Republic of Macedonia are violated.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеи 2 и 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 28 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 10 став 2 од Законот за парничната постапка („Службен весник на Република Македонија“ 79/2005).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 10 ставовите 3, 4, 5 и 6 од Законот означен во точката 1 на ова решение.

3. Димитрија Атанасовски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за оценување на уставноста на одредбите од законот означени во точките 1 и 2 на ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорените ставови на членот 10 од Законот за парничната постапка биле спротивни на член 15 од Уставот на Република Македонија, член 8 алинеи 1 и 3, член 9 став 2 како и член 60 од Уставот. Одредбата од оспорениот став 5 била спротивна и на член 13 од Европската конвенција за заштита на човековите права и основните слободи. Република Македонија имала своја валута – денар како едно од обележјата на државноста на Република Македонија, па пропишувањето на казни во странска валута било спротивно на уставните одредби. Според подносителот на иницијативата нејасна била одредбата според која судот можел надвор од рочиште за главна расправа да изрекува парични казни и смета дека таквата одредба служи за дисциплинирање на несимпатичните полномошници, застапници и странки.

Одредбата од членот 10 став 5 според подносителот на иницијативата била чудна. Според него, со решението за изрекување на паричната казна се одлучувало надвор од рамките на тужбеното барање, па се работело за посебен акт кој не било процесно решение со кое се управува постапката. Со оглед дека такавото решение не подлежело на оценка, тоа не морало да содржи образложение за причините за изрекување на казна што во практиката доведувало до одмазнички казнувања. На полномошниците и застапниците кои не останувале до крајот на постапката, правото на жалба со тоа им се оневозможувало засекогаш.

Поради наведеното, со иницијативата се бара Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на член 10, ставовите 2, 3, 4, 5 и 6 од Законот за парнична постапка.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот став 2 на членот 10 од Законот за парничната постапка, со парична казна од 50 до 500 евра во денарска противвредност ќе се казни физичко лице (странка, замешувач, одговорно лице во правно лице), а со казна во висина од 250 до 2.500 евра во денарска противвредност ќе се казни правно лице, кое ќе ги злоупотреби правата што му припаѓаат во постапката, доколку со овој закон поинаку не е определено.

Според ставот 3 на истиот член од Законот, со паричната казна од ставот 2 на овој член ќе се казни и застапникот (полномошник или законски застапник), доколку е одговорен за злоупотребата на правата.

Согласно ставот 4 на овој член од Законот, паричната казна од ставовите 2 и 3 на овој член ја изрекува првостепениот суд. Надвор од рочиштето за главната расправа казната ја изрекува судија поединец, односно претседателот на советот.

Врз основа на член 10 став 5 од Законот, против решението со кое е изречена парична казна, не е дозволена посебна жалба.

Според оспорениот став 6 на членот 10 од Законот, ако изречената парична казна не биде доброволно платена во рокот кој го определил судот, таа присилно се наплатува по службена должност како парично побарување според Законот за извршувањето.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 1 и 3 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, како и владеењето на правото, се утврдени како едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Амандманот XXI точка 1 на Уставот, со кој е заменет членот 15, го гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд.

Врз основа на член 50 став 1 од Уставот, секој граѓанин може да се повика на заштита на слободите и правата утврдени со Уставот пред судовите и пред Уставниот суд на Република Македонија во постапка заснована врз начелата на приоритет и итност.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 60 став 2 од Уставот, Народната банка на Република Македонија е самостојна и одговорна за стабилноста на

валутата, за монетарната политика и за општата ликвидност на плаќањата во Републиката и кон странство.

Со Законот за парничната постапка се определуваат правилата на постапката врз основа на кои судот расправа и одлучува за основните права и обврски на човекот и граѓанинот во споровите од личните и семејните односи, од работните односи, како и од имотните и другите граѓанско правни односи на физичките и правните лица, освен ако за некои од наведените спорови со посебен закон не е предвидено судот да одлучува според правилата на некоја друга постапка.

Во оспорениот член 10 од Законот се утврдува дека судот е должен да настојува постапката да се спроведе без одолжување, во разумен рок, со што помалку трошоци, како и се утврдува обврска за судот да ја оневозможи секоја злоупотреба на правата што на странките им припаѓаат во постапката. За остварување на оваа обврска, законодавецот го овластил првостепениот суд да изрекува парична казна на странката, замешувачот, одговорното лице во правното лице или застапникот кој ќе ги злоупотреби правата што му припаѓаат во постапката. Против решението со кое е изречена паричната казна, не е дозволена посебна жалба. Ако изречената парична казна не биде доброволно платена во рокот што го определува судот, таа присилно се наплатува по службена должност како парично побарување според Законот за извршувањето.

Одредбата од членот 10 став 2 од Законот подносителот на иницијативата ја оспорува од аспект на чен 60 од Уставот со образложение дека пропишувањето на казни во странска валута било спротивно на Уставот.

Според мислењето на Судот, овие наводи во иницијативата се неосновани. Изразувањето на висината на казните во евра во денерска противредност е нормативна техника која има за цел да обезбеди стабилност на нормата во случај на промени на курсот на денарот, што во спротивност би повлекло менување на законската одредба преку менување на самиот закон. Од тие причини законодавецот не само во овој закон, туку и во многу други ја применува оваа техника на определување на висината на паричните казни. При определување на висината на паричните казни, користењето на еврото служи повеќе како пресметковна единица, додека самото извршување на паричната казна се врши во денарска противредност, односно во денари. На овој начин се обезбедува не само стабилност

на нормата, туку и стабилност и ефикасност и на казнената политика на државата во изрекувањето и извршувањето на предвидените парични казни.

Со ваквото изразување на висината на паричните казни не се повредува денарот како домашна валута и едно од обележјата на државноста на Република Македонија, како што смета подносителот на иницијативата, поради што Судот не го постави прашањето за согласност на оспорената одредба од членот 10 став 2 со членовите од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата.

6. Врз основа на член 28 алинеи 2 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување и ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

По однос на одредбата од членот 10 став 5 од Законот за парничната постапка, Судот утврди дека таа веќе била предмет на оценка пред Уставниот суд на Република Македонија кој со Решение У.бр. У.број. 7/2006 од 29 март 2006 година, не повел постапка за оценување на уставноста. Во ова Решение Судот изразил став дека со одредбата од членот 10 став 5 од Законот не се отстапува од уставно гарантираното право на жалба против одлуките донесени во постапка во прв степен пред суд, бидејќи решението со кое е изречена парична казна врз основа на членот 10 став 2 и 3 може да се побива во жалбата против конечната одлука во смисла на член 368 став 2 од Законот, поради што и не го поставил прашањето за согласноста на оспорената одредба со Амандманот ЦЦИ точка 1 на Уставот на Република Македонија.

Имајќи го предвид наведеното Судот одлучи иницијативата во однос на став 5 на членот 10 од Законот за парничната постапка да ја отфрли врз основа на член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд.

Во иницијативата како оспорени посебно се наведуваат и цитираат одредбите од ставовите 3, 4, 6, меѓутоа, со оглед на тоа што за овие оспорени одредби недостасуваат причини поради кои се оспорува нивната уставност, Судот оцени дека во однос на овие ставови не постојат процесни претпоставки за одлучување и одлучи иницијативата да ја отфрли согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова – Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.(У.бр. 210/2006)

77.

У.бр.37/2007

- Законски определен рок за донесување упатство

- Legally defined time limit for the adoption of instruction

- Законски определен рок за донесување на оспореното упатство е законска норма со ограничувачка цел во однос на примената на прописите кои се донесени со пролонгирање на рокот и влезени во правниот поредок и дека после тој рок не може да се донесе соодветен акт, бидејќи таа норма е дел од целината на законските норми, така што и оспореното Упатство е во функција на разработување на одредби од Законот за судовите заради нивна примена односно нивната имплементација и е во согласност со Уставот и законите.

- A legally defined time limit for the adoption of the challenged instruction is a legal norm with a restricting purpose in view of the implementation of the regulations that are adopted with delay of the time limit and entered into the legal order and that after that time limit no corresponding act may be adopted, since that norm is part of the wholeness of the legal norms, and thus the challenged Instruction is in the function of working out provisions in the Law on the Courts aimed at their implementation and is in agreement with the Constitution and laws.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 5 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Главата ИИ став 4 од Упатството за начинот на преземање на предметите, донесено од министерот за правда бр.07-5644/20 од 29 декември 2006 година и објавено во („Службен весник на Република Македонија“ бр.1/2007).

2. Тодор Димевски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Главата ИИ став 4 од Упатството означено во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со Законот за судовите била определена специјализирана надлежност на Основниот суд Скопје I - Скопје како кривичен суд, додека пак Основниот суд Скопје II - Скопје е определен како граѓански суд, а согласно одредбата од член 124 од Законот, јасно произлегувало дека сите започнати предмети по кои не била донесена првостепенa одлука требало да се преземат од судовите што се определени за стварно и месно надлежни, согласно член 32 ставовите 3 и 4 од Законот. Имено, Основниот суд Скопје I - Скопје сите такви граѓански предмети требало да ги преотстапи на Основниот суд Скопје II - Скопје, а овој вториот да ги преотстапи на првиот сите кривични предмети.

Со член 123 на истиот Закон прераспоредувањето и пренесувањето на предметите ќе се извршело најдоцна во рок од 120 дена од денот на примената на овој закон (1.01.2007 година) согласно со Упатството за начинот и преземање на предмети што го донесува министерот за правда во рок од 6 месеци од денот на влегувањето во сила на законот, а тоа било 18/19.05.2006 година или краен рок 18/19.11.2006 година.

Од овие одредби јасно произлегувало дека оспореното Упатство било донесено надвор од законскиот рок или со закасување од еден месец и десетина дена.

Оспорените одредби од Упатството, Глава II став 4 донесено од министерот за правда испаѓале надвор од законската регулатива на одредбите што го регулирале прашањето за начинот на прераспоредување и пренесување на предмети од надлежност на суд Скопје I и Скопје II. Воедно тие оспорени одредби биле во колизија и со одредбите од Глава V став 1 и VIII ставовите 1 и 3 на Упатството за начинот на преземање на предметите.

Со оспорените одредби на Упатството, Министерот за правда давал нова димензија за предметите што се започнати доведувајќи ги во контекст на одредбите од член 119 став 2 од Законот за судовите. Во суштина Министерот си дозволувал слобода и дискреционо право прераспоредувањето и пренесувањето на предметите од еден во друг суд да го поврзува со одлука на Судскиот совет на Република Македонија за бројот на судиите која одлука веќе требало да биде донесена до 31.01.2007 година.

Со оспореното Упатство министерот за правда го дерогирал Законот за судовите кој веќе стапил на правна сила и го враќал во важност поранешниот Закон за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/1995, 45/1995 и 64/2003) кој престанал да важи со што бил повреден членот 52 од Уставот на Република Македонија.

Исто така, со оспорените одредби на Упатството министерот за правда си дозволува слобода во еден меѓупериод да ја уредува и надлежноста на судовите (член 98 став 5 од Уставот на Република Македонија) која исклучиво се уредувала со Законот донесен со двотретинско мнозинство.

Врз основа на наведеното се предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорените одредби од Глава II став 4 од Упатството за начинот на превземање на предметите донесено од министерот за правда.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорената Глава II став 4 на Упатството, Основниот суд Скопје I - Скопје и

Основниот суд Скопје II - Скопје, од денот на примената на овој закон, продолжуваат да постапуваат со сите предмети и најдоцна до 15 дена од денот на донесувањето на Одлуката на Судскиот совет на Република Македонија за бројот на судиите во Основниот суд Скопје I - Скопје и Основниот суд Скопје II - Скопје, согласно членот 119 став 2 од Законот, ќе ги отстапат предметите на надлежниот суд согласно членот 32 став 3 и 4 од Законот.

4. Законот за судовите е донесен на 5 мај 2006 година, објавен во „Службен весник на Република Македонија“ на 11 мај 2006 година, влегол во сила на 19 мај 2006 година.

Согласно членот 128 од Законот, примената на овој закон ќе започне од 1 јануари 2007 година.

Согласно членот 123 од Законот, прераспоредувањето и пренесувањето на предметите од еден во друг суд според надлежностите утврдени со овој закон, ќе се изврши најдоцна во рок од 120 дена од денот на примената на овој закон, согласно со Упатството за начинот на преземање на предметите, што го донесува министерот за правда во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Од оваа законска одредба произлегува дека министерот за правда наведеното Упатство бил должен да го донесе до 19 ноември 2006 година, а всушност го донел на 29 декември 2006 година и влегло во сила на 5 мај 2007 година, значи со закаснување од 40 (четириесет) дена.

Одлуката на Судскиот совет на Република Македонија за бројот на судиите во Основниот суд Скопје I - Скопје и Основниот суд Скопје II - Скопје согласно членот 119 став 1 од Законот за судовите, требало да се донесе најдоцна во рок од 30 дена од денот на примената на овој закон, т.е. до 31 јануари 2007 година, а според мислењето на Министерството за правда, Одлуката на Судскиот совет била донесена на 15 март 2007 година, два и пол месеци по рокот утврден во наведената законска одредба.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е утврдено како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 32 став 3 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2006) Основниот суд Скопје И - Скопје е кривичен суд со основна и проширена надлежност за подрачјето на општините Центар, Карпош, Ѓорче Петров, Сарај, Кисела Вода, Аеродром, Бутел, Гази Баба, Чаир, Шуто Оризари, Чучер Сандево, Сопиште, Студеничани, Зелениково, Петровец, Илинден и Арачиново, а во ставот 4 на овој член од Законот е утврдено дека Основниот суд Скопје ИИ - Скопје е граѓански суд со основна и проширена надлежност за подрачјето на општините Центар, Карпош, Ѓорче Петров, Сарај, Кисела Вода, Аеродром, Бутел, Гази Баба, Чаир, Шуто Оризари, Чучер Сандево, Сопиште, Студеничани, Зелениково, Петровец, Илинден и Арачиново.

Во членот 119 став 2 од Законот е утврдено дека Судскиот совет на Република Македонија најдоцна во рок од 30 дена од денот на примената на овој закон, ќе донесе одлука за бројот на судиите во Основниот суд Скопје И - Скопје и Основниот суд Скопје ИИ - Скопје.

Според членот 123 од Законот, кој е поместен во делот на „Преодните и завршните одредби“, прераспоредувањето и пренесувањето на предметите од еден во друг суд според надлежностите утврдени со овој закон, ќе се изврши најдоцна во рок од 120 дена од денот на примената на овој закон, согласно со Упатството за начинот на преземање на предметите, што го донесува министерот за правда во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Начинот на преземањето на предметите меѓу судовите во чија надлежност преминуваат работите на судовите означени во членовите 28, 30, 31 и 32 од Законот за судовите, го пропишува со Упатство министерот за правда. Имено, министерот за правда со оспорениот став 4 на точка II од Упатството за начинот на преземање на предметите предвидува дека Основниот суд Скопје I - Скопје и Основниот суд Скопје II - Скопје, од денот на примената на овој закон, продолжуваат да постапуваат по сите предмети и најдоцна до 15 дена од денот на донесувањето на Одлуката на Судскиот совет на Република Македонија за бројот на судиите во Основниот суд Скопје I - Скопје и Основниот суд Скопје II - Скопје, согласно членот 119 став 2 од Законот, ќе ги отстапи предметите на надлениот суд согласно членот 32 ставови 3 и 4 од Законот.

Во иницијативата се наведува дека министерот за правда со оспореното Упатство го дерогирал Законот за судовите кој веќе стапил во сила, а го враќал во важност Законот за судовите кој

престанал да важи, со што бил повреден членот 52 од Уставот на Република Македонија.

Една од основните цели на Уставот на Република Македонија е воспоставувањето на владеењето на правото во системот на власта. Овој уставен принцип со членот 8 од Уставот е определен како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 52 став 4 од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Имено, остварувањето на правата и слободите на граѓаните и правната сигурност како елемент на владеењето на правото во уставниот поредок на Република Македонија, е детерминирано од прописите кои се влезени во сила во правниот поредок.

Тие уставни вредности би биле доведени во прашање доколку се прекине текот на правното ефектуирање на прописите кои се донесени, објавени и влезени во сила во правниот поредок, исклучиво заради настанатите фактички пролонгирања на рокот за нивно објавување.

Во конкретниот случај законскиот определен рок за донесувањето на оспореното упатство не може да се прифати дека е законска норма со ограничувачка цел во однос на примената на прописите кои се донесени со пролонгирање на рокот и влезени во правниот поредок и дека после тој рок не може да се донесе соодветен акт, бидејќи таа норма е дел од целината на законските норми, и всушност во случајов оспореното Упатство е во функција на разработување на законските одредби заради нивна примена односно нивната имплементација.

Со оглед на изнесеното, а имајќи ги предвид наводите во иницијативата, Судот утврди дека во однос на оспореното Упатство не може да се постави прашањето за неговата согласност со членот 52 став 4 од Уставот и Законот за судовите, дотолку повеќе што оспореното Упатство позитивно се одрази на постапувањето на судовите кое нешто се констатира и во мислењето на Министерството за правда.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.37/2007)

78.

У.бр.219/2007

- *Vacatio legis*

- *Vacatio legis*

- Законската определба Законот за меѓународното приватно право да влезе во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“ не е во спротивност со Уставот на Република Македонија, бидејќи истата е израз и исполнување на гаранциите на основните слободи и права, односно преточување на уставното овластување законите да влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето и го регулира периодот на чекање на законот или *vacatio legis*.

- *The legal determination that the Law on International Private Law enter into force on the eighth day from the date of its publication in the “Official Gazette of the Republic of Macedonia” is not in contradiction with the Constitution of the Republic of Macedonia, since the same is an expression and fulfilment of the guarantees of fundamental freedoms and rights, that is application of the constitutional power for the laws to enter into force on the eighth day from the date of their publication at the earliest, and regulates the period of waiting of the law or vacatio legis.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 5 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 124 од Законот за меѓународното приватно право ("Службен весник на Република Македонија" бр.87/2007).

2. Сашо Врбовски, адвокат од Битола, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Со иницијативата се спори уставноста на членот 124 од Законот за меѓународното право, од причини што оспорената одредба предвидувала продолжена примена на дерогираниот поранешен сојузен закон, спротивно на Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија, со која бил укинат Законот за решавање на судирите на законите со прописите на други земји во определени односи ("Службен весник на СФРЈ" бр.43/1982 и 72/1982).

Според подносителот на иницијативата ваквата ситуација на временска неусогласеност на престанокот на примената на еден закон со укинувањето на истиот тој закон од страна на Уставниот суд оставало период на законски вакуум, односно 7-дневна нормативна непокриеност или ненормираност на многубројни односи со меѓународен елемент, кои можел да предизвика потешки последици по правата и интересите на граѓаните со меѓународни импликации, правна несигурност и конфузија во меѓународниот промет што било спротивно на уставните принципи на владеењето на правото и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право предвидени со член 8 од Уставот.

Од овие причини се предлага оспорената одредба од Законот да се укине поради нејзината несогласност со членовите 8 и 52 став 3 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според член 124 од Законот за меѓународното приватно право овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото - член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

За владеењето на правото потребно е правните акти да ги имаат следниве карактеристики: општост, одреденост, праведност и постојаност. Општост значи обврска правните акти да содржат општи апстрактни правила за однесување на сите луѓе, без исклучок (erga omnes тангит); одреденост значи познавање на правните акти пред нивното стапување во сила; праведност значи водење сметка содржината на правните акти да одговара на природата на нештата и постојаност значи временски неопределено важење на правните акти.

Според член 52 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Законите и другите прописи се објавуваат во "Службен весник на Република Македонија" најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување. Законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок, што го утврдува Собранието, со денот на објавувањето. Законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Објавувањето на законите е услов законите да влезат во сила. Законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето, а само по исклучок што го утврдува Собранието на Република Македонија, со денот на објавувањето.

Имено, времето што истекува од моментот на објавувањето на законот до моментот на неговото влегување во сила се нарекува период на чекање на законот или вацатио легис. Смеслата на вацатио легис се состои од потребата на граѓаните да бидат запознаени со содржината на законот пред неговото влегување во сила, како и од создавање на определени технички услови од надлежните органи за практична примена на донесениот закон. Објавувањето и *vacatio legis* имаат функција граѓанинот навреме да се запознае со содржината и точниот датум на влегување на законот во сила (урби ет орби).

Од анализата на цитираната уставна норма на членот 52, јасно произлегува дека Уставот на Република Македонија прави временска разлика меѓу прогласувањето на законите, нивното објавување и влегување во сила. Имено, законот според оваа уставна норма влегува во сила осмиот ден од неговото објавување во службеното гласило. Оттука, според Судот не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека оспорениот член 124 од Законот за меѓународно приватно право е во спротивност со Уставот, бидејќи токму оспорената одредба е израз и исполнување на гаранциите на основните слободи и права, односно оспорениот член го преточува уставното овластување законите да влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето и го регулира периодот на чекање на законот или вацатио легис.

Фактот што од една страна, со членот 123 од истиот Закон се регулира дека со денот на влегувањето во сила на овој закон (19 јули 2007 година) престанува со примена Законот за решавање на судирите на законите со прописите на други земји во определени односи ("Службен лист на СФРЈ" бр.43/1982 и 72/1982), а од друга страна, пак, со Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.127/2006 од 4 јули 2007 година, која произведува правно дејство од денот на објавување во "Службен весник на Република Македонија" (12 јули 2007 година) е укинат Законот за решавање на судирите на законите со прописите на други земји во определени односи ("Службен лист на СФРЈ" бр.43/1982 и 72/1982), според Судот не значи и нарушување на принципот на владеењето на правото ниту пак на правната сигурност на граѓаните. Ова од причина што и покрај темпоралната неусогласеност на важење на законот (7 дневен правен вакуум) не се повредува принципот на владеењето на правото, бидејќи и стариот Закон во предвидениот рок со Уставот не бил усогласен со новиот политички и правен поредок и претходно е појавена состојбата на правен вакуум. Така, со сега донесениот Закон за меѓународно приватно право всушност се регулира една одредена сфера, односно се определуваат правила за определување на меродавното право за личните, семејните, работните, имотните и други меѓународно правни односи со меѓународен елемент, како и правила за надлежноста на судовите и другите органи на Република Македонија за расправање на наведените односи, правила на постапката и правила за признавање на странските судски одлуки и одлуки на другите органи на странска држава.

Имено, токму со овој закон се уредени меѓународните приватни односи, соодветно на уставните начела и принципи, на начин на кој се обезбедува надлежните органи за решавање на овие прашања да донесат сигурни решенија, а се во функција на обезбедување на правната сигурност на граѓаните и обезбедување на принципот на владеењето на правото.

Врз основа на изнесеното, Судот оцени дека оспорената одредба од Законот не може да се доведе под сомнение, бидејќи истата е во согласност со Уставот на Република Македонија и одредбите од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.219/2007)

79.

У.бр.138/2007

- Злоупотреба на службената положба

- Misuse of official position

- Утврдувањето на злоупотребата на службената положба и овластување за службените лица кои работат со средства од Буџетот или други фондови или средства на државата или кои спроведуваат постапка за јавни набавки, како потешок облик на кривичното дело – злоупотребата на службената положба и овластување и соодветно на тоа, пропишувањето на повисока казна затвор за сторителот на ваквото кривично дело во однос на казната за сторителот на основниот облик на ова кривично дело,

утврдени во член 353 став 5 од Кривичниот законик, е одраз на посебната одговорност на службеното лице за законито постапување со доверените буџетски средства или други средства на државата и не значи повредување на владеењето на правото и правната заштита на сопственоста, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

- The establishment of the misuse of the official position and authority for the officials working with funds from the Budget or other funds or state funds or who conduct a procedure for public procurements, as a more serious form of the criminal offence of misuse of official position and authority, and accordingly, the prescription of a longer prison term for the perpetrator of such criminal offence in view of the punishment for the perpetrator of the basic form of this criminal offence, defined in Article 353 paragraph 5 of the Criminal Code, is a reflection of the special liability of the official for legal handling with the entrusted budget funds or other state funds and does not mean a violation of the rule of law and the legal protection of property, as the fundamental values of the constitutional order of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 353 став 5 од Кривичниот законик („Службен весник на Република Македонија“, бр. 37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003, 19/2004, 81/2005, 60/2006 и 73/2006).

2. Драган Малиновски, адвокат од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорената одредба промовирала нееднаквост во поглед на заштитата на приватната сопственост, наспроти државната сопственост, олицетворена во средствата на Буџетот на Република Македонија, јавните фондови и други средства на државата. Имено, согласно ставот 1 на членот 353 од Кривичниот законик, службено лице кое со искористување на својата службена положба или овластување, со пречекорување на границите на своето службено овластување или со неизвршување на својата службена должност ќе прибави за себе или за друг некаква корист или на друг ќе му нанесе штета, ќе се казни со затвор од шест месеци до три години. Согласно оспорениот став 5 на истиот член, ако делото од став 1 е сторено при вршење јавни набавки или на штета на средствата од Буџетот на Република Македонија, од јавните фондови или од други средства на државата, сторителот ќе се казни со затвор најмалку четири години. Тоа подразбирало дека, кога во ставот 1 од членот 353 од Законикот се говорело за нанесување штета, под терминот „друг“ се мислело на сите физички и правни лица, здруженија на граѓани и други субјекти кои можат да бидат носители на правото на сопственост, освен на државните средства и дека службеното лице кое ќе стори кривично дело од членот 353 став 5 ќе добие значително потешка кривична санкција единствено затоа што како оштетен се јавува Република Македонија. На тој начин државната сопственост се издвојувала од останатите форми и уживала привилегирана заштита, со значително построго казнување на сторителот кој ги повредил имотните права на државата.

Поради наведеното, оспорената одредба била во спротивност со член 8 од Уставот на Република Македонија, кој како темелни вредности ги гаранатирал владеењето на правото, еднаквоста на субјектите на пазарот и еднаквоста во правната заштита на сопственоста, како и членот 30 од Уставот, кој приватната сопственост ја идентификувал како неприкосновена вредност.

Врз основа на наведеното, се предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба и да ја укине истата.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 353 став 1 од Кривичниот законик, службено лице кое со искористување на својата службена положба или овластување, со пречекорување на границите на своето службено овластување или со неизвршување на

својата службена должност ќе прибави за себе или за друг некаква корист или на друг ќе му нанесе штета, ќе се казни со затвор од шест месеци до три години.

Согласно став 5 од овој член, ако делото од став 1 е сторено при вршење јавни набавки или на штета на средствата од Буџетот на Република Македонија, од јавните фондови или од други средства на државата, сторителот ќе се казни со затвор најмалку четири години.

4. Според член 8 став 1 алинеите 3, 6 и 7 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото, правната заштита на сопственоста и слободата на пазарот и претприемништвото, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со законите.

Од наведените уставни одредби произлегува дека начелото на законитост во Република Македонија, подигнато на ранг на уставно начело, во казненото право се искажува преку принципот за законска определеност на казнивите дела и на казните и служи како гарант за правата и слободите на граѓаните од една страна и како гарант за остварувањето на казнената политика на земјата, вградена во нејзините казнени закони, од друга страна.

Начелото на законитост во казненото право ги содржи следните елементи: државата да ги прогласи како казниви дела поведенијата на човекот со кои се повредуваат или загрозуваат индивидуалните слободи и права, државата да ги определи на крајно прецизен начин битијата на казнивите дела, за секое казниво дело да пропише соодветна казна што е нужна и праведна и прецизно да ги одреди границите на казната и на другите санкции, државата стриктно да ги определи овластувањата на Судот и на другите органи во примената на казнено-правните норми, никој да не може да биде казнет за дело што пред да е сторено не било со закон пропишано

како казниво дело, односно кон никој да не може да биде изречена казна што не е предвидена со закон.

Притоа, видовите на казни и нивната висина со Уставот не се определени туку е препуштено тие да се определат со закон, водејќи притоа сметка за член 54 став 4 од Уставот според кој ограничувањето на слободите и правата не може да се однесува на правната одреденост на казнивите дела и казните.

Во оваа смисла, со Кривичниот законик се утврдуваат основните начела и општи институти од материјално правен карактер, со кои се определува општиот поим на кривичното дело, се дефинираат претпоставките и условите на кривичната одговорност и се утврдуваат основите за нивното исклучување, се утврдува систем на санкции и поблиску се одредуваат условите за примена на санкциите, како и се пропишуваат конкретните кривичните дела и санкциите кои можат да се изречат за секое кривично дело.

Со член 1 од Кривичниот законик, се утврдува дека на никого не може да му биде изречена казна или друга кривична санкција за дело, кое, пред да биде сторено, не било со закон определено како кривично дело и за кое не била пропишана казна со закон.

Според член 4 од истиот законик, кривични санкции се: казни, алтернативни мерки, мерки на безбедност и воспитни мерки.

Според членот 32 од Кривичниот законик, покрај остварување на правдата, цели на казнувањето се: спречување на сторителот да врши кривични дела и негово превоспитување и воспитно да се влијае врз другите да не вршат кривични дела.

Членот 353 од Кривичниот законик, чиј став 5 се оспорува со иницијативата, е систематизиран во Посебниот дел од Законикот, во кој се пропишуваат конкретните кривичните дела и санкциите кои можат да се изречат за секое кривично дело, во главата триесетта, во која се пропишуваат кривичните дела против службената должност. Со овој член се пропишува кривичното дело - злоупотреба на службената положба и овластување. Така, во ставот 1 на овој член, се пропишува дека службено лице кое со искористување на својата службена положба или овластување, со пречекорување на границите на своето службено овластување или со неизвршување на својата службена должност ќе прибави за себе или за друг некаква корист или на друг ќе му нанесе штета, ќе се казни со затвор од шест месеци до

три години. Во ставовите 2 и 3 се пропишани квалифицирани облици на ова кривично дело, па во зависност од висината на остварената корист или предизвиканата штета, се пропишани повисоки казни затвор. Во ставот 5 од овој член, исто така се пропишува квалифициран облик на ова кривично дело, на начин што се пропишува дека ако делото од став 1 е сторено при вршење јавни набавки или на штета на средствата од Буџетот на Република Македонија, од јавните фондови или од други средства на државата, сторителот ќе се казни со затвор најмалку четири години.

Наводите во иницијативата дека значително построгото казнување на сторителот кој ги повредил имотните права на државата, пропишано во ставот 5 на овој член, значело издвојување на државната сопственост од другите форми на сопственост и нејзина привилегирана заштита, со што се повредувале начелата на владеење на правото, еднаквоста на субјектите на пазарот и еднаквоста во правната заштита на сопственоста, гарантирани со член 8 и член 30 од Уставот, Судот ги оцени како неосновани.

Ова од причина што според законската дефиниција на ова кривично дело, злоупотребата на службената положба во својот основен облик се состои во тоа што службеното лице за да прибави некаква корист за себе или за друг или на друг да му нанесе штета, ја искористува својата службена положба или овластување, ги пречекорува границите на службеното овластување или не ја извршува службената должност.

Согласно член 122 став 4 на овој законик, како службено лице означено како сторител на кривично дело, се смета:

а) претседателот на Република Македонија, поставените амбасадори и пратеници на Република Македонија во странство и именувани лица од претседателот на Република Македонија, избран или именуван функционер во Собранието на Република Македонија, во Владата на Република Македонија, во органите на државната управа, во судовите и други органи и организации што вршат определени стручни, управни и други работи во рамките на правата и должностите на Републиката, во локалната самоуправа, како и лица кои постојано или повремено вршат службена должност во овие органи и организации,

б) државен службеник кој врши стручни, нормативно-правни, извршни, управно-надзорни работи и управни работи во согласност со Уставот и со закон,

в) овластено лице во правно лице на кое со закон или со друг пропис донесен врз основа на закон му е доверено вршење на јавни овластувања, кога должноста ја врши во рамките на тие овластувања,

г) лице кое врши определени службени должности врз основа на овластување дадено со закон или со други прописи донесени врз основа на закон,

д) воено лице кога се во прашање кривични дела кај кои како извршител е означено службено лице и

ѓ) претставник на странска држава или на меѓународна организација во Република Македонија.

При вака широка определба на поимот службено лице, законодавецот оценил дека службените лица кои работат со средства од Буџетот или други фондови или средства на државата или кои спроведуваат постапка за јавни набавки, имаат посебна одговорност кон доверените средства и незаконитото постапување со овие средства ги тангира сите граѓани во Републиката, односно претставува повреда на постапката за јавни набавки која заради посебната специфика е уредена со посебен закон, поради што оценил дека, имајќи ги предвид целите на казнувањето утврдени со член 32 од овој законик, потребна е посебна заштита од ваков вид кривични дела, која се изразува преку утврдување по вид и висина на потешки санкции за сторителите на ова кривично дело. Значи, заострените санкции во ставот 5 на членот 353 од Законикот, не се поради формата на сопственоста, како што се наведува во иницијативата, туку се одраз на посебната одговорност на службеното лице за законито постапување со доверените буџетски средства или други средства на државата. Притоа, треба да се има предвид дека станува збор за средства што се обезбедени од граѓаните, преку уплата на даноци и други јавни давачки, од кои се остваруваат бројни со Устав и со закон гарантирани права на граѓаните (социјални, здравствени, образовни и др.), поради што незаконитото постапување со овие средства повлекува последици по остварувањето на овие права на граѓаните.

Оттука, произлегува дека утврдувањето на злоупотребата на службената положба и овластување за службените лица кои работат со средства од Буџетот или други фондови или средства на државата или кои спроведуваат постапка за јавни набавки, како потежок облик на кривичното дело - злоупотребата на службената положба и овластување и соодветно на тоа, пропишувањето на повисока казна затвор за сторителот на ваквото кривично дело во

однос на казната за сторителот на основниот облик на ова кривично дело, утврдени во оспорениот став 5 од членот 353 од Законикот, е во рамките на уставното овластување на законодавецот да ги определи кривичните дела, видовите на казни и нивната висина, водејќи сметка за начелото на законитост во казненото право, поради што Судот оцени дека не може да се постави прашањето за тоа дека со оспорената одредба се повредувале владеењето на правото и правната заштита на сопственоста, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, гарантирани со член 8 став 1 алинеите 3 и 6 од Уставот.

Од истите причини, Судот оцени дека се неосновани и наводите во иницијативата за тоа дека со оспорената одредба се повредувала приватната сопственост идентификувана како неприкосновена вредност согласно член 30 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.138/2007)

80.

У.бр.170/2007

- Важност на полномошно во постапките пред нотар (поведување на постапка)

- Validity of a power of attorney in the procedures before a notary (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 76 став 2 во делот: „и истото не може да биде постаро од три месеца“ од Законот за нотаријатот („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2007).

2. „Ремис“ Дооел - Охрид, од Охрид; Градежно трговско услужно друштво увоз-извоз „Трим Струга“ ДОО од Струга; „Лоте компани“ од Охрид; „БЛ-БО Карадак“ Дооел од Охрид и „Три ортаци“ Дооел од Охрид, поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 76 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со ставот 2 од членот 76 од Законот за нотаријатот било предвидено дека во постапките пред нотар, за правните работи учесникот можел да дејствува преку полномошник, а полномошното не можело да биде постаро од три месеца ако правните работи се однесувале за располагање или оптоварување на имотот на властодателот. Со ваквото законско лимитирање на времетраењето на полномошното се доведувале во прашање бројни односи во правото каде сопствениците на имотите не можеле слободно да располагаат со својот имот преку други лица на кои им дале уредни полномошна, бидејќи биле обврзани по истекот на три месеци да го обновуваат полномошното наместо тоа да продолжило до остварувањето на намената за која било специјално определено и изрично дадено од страна на властодателот.

Со прекилот на полномошното по сила на законската одредба која е оспорена, а не по воља на властодателот, не можеле непречено да се одвиваат правните работи особено во стопанството во делот на градежништвото, бидејќи властодателите поради својата спреченост од разни причини не можеле постојано по истекот на три месеци да ја повторуваат постапката за давање на полномошно, а од друга страна и полномошниците исто така биле ставени во улога на периодични прекини на своите стопански активности заради извршување на процедурите со примање на полномошно пред нотарите.

Овие дејствија биле предизвикани со закон, а не од вољата на давателот и на примателот на полномошното за времетраењето на полномошното.

Од овие причини оспорената одредба од Законот не била во согласност со членот 8 став 1 алинеи 3, 6 и 7 и членот 30 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека во делот В од Законот, кој се однесува на „Посебни одредби за овластувањата и работењето на нотарите“, под наслов „полномошно“ е предвиден членот 76 кој гласи:

(1) Во постапката пред нотар, за правни работи за кои тоа по закон е дозволено, учесникот може да преземе дејствија преку полномошник, доколку истиот приложи уредно полномошно.

(2) За правните работи од ставот (1) на овој член со кои се врши располагање или оптоварување на имот на владодателот, полномошното мора да биде специјално, изрично да бидат наведени дејствијата кои може да ги презема полномошникот и истото не може да биде постаро од три месеца.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеи 3, 6 и 7 од Уставот, владеењето на правото, правната заштита на сопственоста и слободата на пазарот и претприемништвото се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 30 ставовите 1 и 3 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување и никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Со членот 55 став 1 и членот 58 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото, а сопственоста и трудот се основа за управување и учество во одлучувањето.

Законот за нотаријатот во членот 1 го определил предметот на уредување на овој закон, во кој меѓу другото е и уредувањето на делокругот на работа и овластувањата на нотарите.

Според членот 2 став 1 од овој закон, нотаријатот е самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од видот на

јавни овластувања врз основа на закон, по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и други заинтересирани институции.

Во В дел од Законот, кој се однесува на „Посебни одредби за овластувањата и работењето на нотарите“, во однос на одредбите за „нотарски акти за правни работи“, со членот 42 е определено дека нотарскиот акт е задолжителен за: а) договори за уредување на имотните односи меѓу брачните другари и меѓу лицата кои живеат во вонбрачна заедница; б) договори за подарок без предавање на предметот во владеење на даропримачот; в) секој акт за основање, организирање, престанок, статусни и промени на правни лица кои вршат стопанска дејност, институции, фондации и други органи, освен трговските друштва; г) сите правни работи кои ги преземаат слепи или глуви лица кои не знаат да читаат или неми лица кои не знаат да пишуваат, и д) договори за располагање со имот на малолетни лица и лица на кои им е одземена или ограничена деловната способност.

Со одредбите од ставот 1 на овој член од Законот, не се задира во одредбите на овој или друг закон според кои за важноста на правната работа е потребно исправата за нив да ја состави суд или нотар.

Според членот 43 став 1 од овој закон, нотарскиот акт е извршна исправа, а според ставот 2, ако нотарскиот акт од овој член е составен врз основа на полномошно, тоа мора да биде заверено и приложено во оригинал или заверен препис направен од нотар кој го изготвува актот.

Во ставот 8 од овој член од Законот е утврдено дека судот ќе го одложи извршувањето во случаите кога ќе утврди дека при составувањето или издавањето на нотарскиот акт не се почитувани условите кои мораат да бидат исполнети за тој акт да добие сила на јавна исправа или за да стане извршен.

Во постапките пред нотар, за правни работи за кои тоа по закон е дозволено, учесникот може да преземе дејствија преку полномошник, доколку истиот приложи уредно полномошно, во согласност ставот 1 од членот 76 од Законот.

Со оспорената одредба од ставот 2 на членот 76 од Законот е уредено дека за правните работи од ставот 1 на овој член со кои се врши располагање или оптоварување на имот на властодателот,

полномошното покрај тоа што мора да биде специјално и изрично, истото не може да биде постаро од три месеца.

Од анализата на одредбите на Законот за нотаријатот Судот оцени дека законодавецот ги нормирал постапките пред нотар и нотарските акти кога претставуваат извршна исправа на странките.

Поврзаноста на нотарскиот акт, странката (како властодател на полномошно на друго лице) и другата страна во правното дело, и извршноста на нотарскиот акт, се елементи кои неодвоиво мораат да се разгледуваат во контекст на одредбите од Законот за облигационите односи, заради следење на принципот на владеење на правото во правниот поредок на Република Македонија, од аспект дали временското лимитирање на важноста на полномошното по сила на закон го доведува во прашање наведениот уставен принцип и други норми од Уставот.

Според одредбите од Законот за облигационите односи, полномошното се дефинира како овластување за застапување што властодавецот со правна работа му го дава на полномошникот и формата пропишана со закон за некој договор или за некоја друга правна работа важи и за полномошното за склучување на тој договор. Потоа, полномошникот може да ги презема само оние правни работи за чие преземање е овластен, а властодавецот може по своја волја да го стесни или да го отповика полномошното. Исто така, полномошното престанува со престанокот на правното лице како полномошник или смртта на полномошникот, или со престанок на правното лице како властодавец или смрт на лицето кое го дало овластувањето, освен ако започнатата работа не може да се прекине без штета за правните следбеници или ако полномошното важи и во случај на смрт на давателот, по негова волја или со оглед на природата на работата.

Имајќи ги предвид нормите на Уставот на Република Македонија и од анализата на законските одредби Судот оцени дека со определбата во оспорениот член 76 став 2 од Законот за нотаријатот, важноста на полномошното да трае три месеци кога во постапките пред нотар странките вршат со правна работа располагање или оптоварување на имот, се повредуваат одредбите од членот 8 став 1 алинеи 3, 6 и 7 од Уставот кои се однесуваат на владеењето на правото, правната заштита на сопственоста и слобдата на пазарот и претприемништвото, членот 30 ставовите 1 и 3 од Уставот со кои се гарантира правото на сопственост и правото на наследување и никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои прилегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон, како и членовите 55 став 1

и 58 став 1 од Уставот, со кои се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото и сопственоста и трудот се основа за управување и учество во одлучувањето.

Ова поради тоа што овие уставни норми не даваат уставен основ законодавецот без постоење на јавен интерес, да регулира по сила на закон ограничување на правото на граѓанинот да располага со сопственоста односно да презема правни работи со кои ќе врши располагање или оптоварување на имотот во сопственост, сам или преку полномошник, во постапките пред нотар, во време и на начин кои тој ќе ги определи.

Правната важност и извршноста на нотарскиот акт за имотните правни дела на кои се однесува членот 76 од Законот за нотаријатот, според Судот се доведуваат суштински во прашање исклучиво од намерата на законодавецот да се меша во времетраењето на полномошното, како во ставот 2 од наведениот член на Законот, надвор од волјата на субјектите во правото.

Притоа, треба да се има предвид дека властодателот делувајќи во доменот на своите имотни права и интереси може да го стесни или отповика полномошното и да раководи со дејствијата поврзни со обемот и времетраењето на полномошното во договор со лицето кое е полномошник и во зависност од условите кои по закон се дозволени за преземање на дејствија преку полномошник.

Оттука, за оспорената одредба од членот 76 став 2 во делот „и истото не може да биде постаро од три месеца“ од Законот за нотаријатот, Судот оцени дека основано може да се постави прашањето на согласноста со Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.170/2007)

5. Имотно-правни работи (правна заштита на сопственоста)

5. *Property-legal issues (legal protection of property)*

81.

У.бр.160/2006

- Утврдување на вредноста на имотот
(поведување на постапка)

- *Determination of the value of a property*

- Од оспорената одредба произлегува дека вредноста на имотот не се утврдува според вредноста на времето на неговото стекнување, туку според вредноста на имотот кој што го има во моментот кога се испитува имотната состојба на лицата од членот 34 од Законот и тоа според правилата на пазарната вредност.

Значи, одреден имот ќе има различна вредност зависно од времето кога се утврдува вредноста на неговото стекнување, односно вредноста на имотот од времето на стекнувањето ќе се разликува од пазарната вредност во моментот на проценувањето на тој имот.

Формулацијата, на оспорената одредба во делот: „и проценетата пазарна вредност“ не е во согласност со начелото на правната сигурност на граѓаните, затоа што граѓаните ги доведува во меѓусебна нерамноправност, односно нерамноправност на лицата наведени во членот 34 од Законот, кои се доведуваат во ситуација да платат данок, во смисла на оспорениот член 36-а од Законот, што делот на оспорената одредба ја прави несогласна со начелото на владеењето на правото утврдено во членот 8 став 1 алинеја 3 како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и членот 9 од Уставот.

- From the disputed provision it derives that the value of the property is not determined according to the value at the time of its acquisition, but according to the value of the property at the moment when the property status of the persons under Article 34 of the Law is examined, and also according to the rules of the market value.

That means that certain property will have a different value depending on the time when the value of its acquisition is established, that is, the value of the property at the time of its acquisition will differ from the market value at the time that property is evaluated.

The formulation of the challenged decision in the part: "and the evaluated market value" is not in accordance with the principle of legal safety of citizens, since it brings citizens in mutual inequality, that is, inequality of the persons noted in Article 34 of the Law, who are brought into a situation to pay a tax, in the sense of the challenged Article 36-a of the Law, which the part of the disputed provision makes it in disagreement with the principle of the rule of law defined in Article 8 paragraph 1 line 3 as a fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia and Article 9 of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 ноември 2006 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 36-а став 1 во делот: „и проценетата пазарна вредност на имот“ од Законот за спречување на корупцијата („Службен весник на Република Македонија“ бр.28/2002 и 46/2004).

2. Бесник Селмани од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на дел од членот 36-а од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, во правото имало повеќе основи за стекнување на имот и тоа: по основ на купопродажба, подарок, размена, наследување, доделување имот со решение на надлежен орган, спојување, припојување, градење итн. Само имотот по основ на купопродажба се стекнувал согласно пазарната вредност, додека за наведените други основи за стекнување на имот, пазарната вредност на имотот била ирелевантна. Кога се стекнувал имот по основ на градба, градежниот материјал се купувал согласно пазарните правила и, како што се наведува во иницијативата, цените на градежните материјали од Сарај до Лисиче во Скопје биле исти, но откако ќе се изграделе објектите – стан, на пример, во Чаир за 1м² би се продавал по 500-600 евра, а во строгиот центар на градот зад Рамстор, пазарната вредност на станот би изнесувала 1500 евра за 1м². Тоа значело дека во центарот на градот практично би имале неколку пати поголема проценета пазарна вредност на изграден објект, отколку на пример во Чаир. Ваква разлика постоела во сите градови на Република Македонија.

Подносителот во својата иницијатива наведува и пример, дека еден обичен граѓанин може да изгради куќа во Чаир со градежни материјали и работна рака со 30.000 евра, и дека ист таков објект може да се изгради во центарот на градот од страна, на пример, на некој функционер (пратеник, судија, судија на Уставен суд, јавен обвинител итн.) лица наведени во членот 34 од оспорениот закон, а пазарната вредност на тој објект да се процени на околу 150.000 евра. Во тој случај, секој чесен граѓанин - функционер би произлегло дека е крадец, бидејќи со примањата што ги имал тогаш и примањата на членовите на неговото семејство не можело да се покрие пазарната вредност на изградениот објект, како што бара оспорената одредба од Законот. Според тоа, подносителот на иницијативата смета дека со оспорениот дел на членот 36-а од Законот сите избрани и именувани лица се доведувале во нерамноправна положба со другите граѓани кои не биле функционери, бидејќи кај нив за оданочување се земала предвид реалната вредност на имотот.

Според тоа, делот на оспорената одредба од Законот бил во спротивност со членот 8 став 1 алинеја 3 и членот 9 од Уставот на Република Македонија.

Подносителот на иницијативата, се повикува и на поранешниот Закон за пријавување и испитување на потеклото на имот. Имено, согласно членот 2 став 1, како имот во смисла на тој закон, се сметал недвижниот имот и имотните права, како и подвижниот имот

од поголема вредност. Според ставот 2 од овој член, вредноста на имотот чие потекло се испитувало се утврдувало според вредноста во моментот на неговото стекнување. Ваквото решение според подносителот на иницијативата било поправедно и попрактично, бидејќи ако објектот е изграден, управниот орган бил должен да ја утврди градежната вредност на објектот, а доколку имотот бил купен тогаш управниот орган бил должен да ја утврди пазарната вредност.

Врз основа на изнесеното се бара Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на член 36-а во делот „и проценетата пазарна вредност на имотот“ од Законот за спречување на корупцијата.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 36-а од Законот, ако во постапката за испитување на имотот и имотната состојба не се докаже дека имотот е стекнат, односно зголемен како резултат на редовни примања, што се пријавени и оданочени, Управата ќе донесе решение за оданочување земајќи ја како основица за оданочување разликата меѓу утврдените редовни, пријавени и оданочени примања на лицето и членовите на неговото семејство и проценетата пазарна вредност на имотот. Така утврдената основица се оданочува со стапка од 70% од разликата меѓу оданочените и пријавените примања, односно пазарната вредност на имотот.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е и владеењето на правото.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно членот 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намиравањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Според член 68 од Уставот на Република Македонија, едно од најзначајните надлежности на Собранието е донесување на закони во сите области на општествениот живот и уредување на тие односи.

Поаѓајќи од вака утврдената надлежност на Собранието како законодавно тело, а во насока на остварување на темелните вредности на уставниот поредок меѓу кои е владеењето на правото и почитување на основните начела како што е начелото на еднаквост кои вредности и начела можат да бидат доведени во прашање со појавата на корупцијата како општествено зло донесен е Законот за спречување на корупцијата.

Со Законот за спречување на корупцијата се уредуваат мерките и активностите за спречување на корупцијата во вршењето на власта, јавните овластувања, службената должност и политиката, мерките и активностите за спречување на судирот на интереси, мерките и активностите за спречување на корупцијата при вршењето работи од јавен интерес на правните лица сврзана со остварувањето на јавните овластувања, како и мерките и активностите за спречување на корупцијата во трговските друштва (член 1 став 1).

Според ставот 2 на членот 1 од Законот, за примена на мерките и активностите од став 1 на овој член се основа Државна комисија за спречување на корупцијата.

Согласно членот 1-а од Законот, под корупција, во смисла на овој закон се подразбира искористување на функцијата, јавното овластување, службената должност и положба за остварување на каква и да било корист за себе или за друг.

Според членот 2 став 1 од Законот, секој е должен во вршењето на функцијата, јавните овластувања, службената должност и положба, да постапува во согласност со Уставот и законите.

Во ставот 2 од овој член од Законот е утврдено дека никој не смее да ја користи функцијата, јавното овластување, службената должност и положба за извршување или пропуштање на дејствија што според закон не смее, односно мора да го изврши, ниту да го подреди извршувањето на законито дејствие на својот личен интерес, ниту на интересот на друго лице.

Според ставот 3 од овој член од Законот, никој не може да биде повикан на одговорност за корупција освен во случаите и условите предвидени со овој закон, со Кривичниот законик и друг закон и во постапка пропишана со закон.

Во членот 7 од Законот е утврдено значењето на изразите употребени во овој Закон.

Така, според ставот 1 на овој член од Законот, за определување на значењето на изразите избран или именуван функционер, како и друго службено лице, правно лице, одговорно лице во правно лице и лице кое врши работи од јавен интерес, се применуваат одредбите за значење на изразите од Кривичниот законик.

Според ставот 2 на членот 7 од Законот, под поимот корист се подразбира остварување на секој вид корист, погодност или предност за себе или за друг.

Според ставот 3 на членот 7 од Законот, под терминот семејство се подразбира брачниот другар, децата, родителите, браќата и сестрите, посвоителот или посвоеникот со кој лицето од став 1 на овој член живее во семејна заедница.

Според членот 34 став 1 од Законот избран или именуван функционер, службено лице и одговорно лице во јавно претпријатие или друго правно лице што располага со државен капитал е должно да го пријави секое зголемување на неговиот имот, односно на имотот на член на неговото семејство, како што е изградба на куќа или други објекти, купување на недвижности, хартии од вредност, автомобил или други подвижни предмети во вредност што надминува износ од дваесет просечни плати остварени во претходниот тримесечен период.

Во ставот 2 од овој член од Законот е утврдено дека кон пријавата што се доставува до Државната комисија и Управата за јавни приходи се приложува и договор или друг документ што е основа за располагање со имотот, како и документ за начинот на извршеното плаќање.

Согласно член 35, пак, од Законот, анкетниот лист, изјавата и пријавата од членовите 33 и 34 се сметаат за службени исправи и се чуваат како службена тајна, освен ако Државната комисија не одлучи поинаку.

Според оспорениот член 36-а став 1 од Законот, ако во постапката за испитување на имотот и имотната состојба не се докаже дека имотот е стекнат, односно зголемен како резултат на редовни примања, што се пријавени и оданочени, Управата ќе донесе решение за оданочување земајќи ја како основица за оданочување разликата

меѓу утврдените редовни, пријавени и оданочени примања на лицето и членовите на неговото семејство и проценетата пазарна вредност на имотот. Така утврдената основица се оданочува со стапка од 70% од разликата меѓу оданочените и пријавените примања, односно пазарната вредност на имотот.

Во ставот 2 од овој член од Законот е утврдено дека доколку се утврди дека имотот е зголемен во големи размери, Управата за јавни приходи поднесува кривична пријава против лицето до надлежното јавно обвинителство, а според ставот 3 на овој член, за преземените дејствија од ставовите 1 и 2 на овој член Управата за јавни приходи ја известува Државната комисија.

Со наведениот закон се создаваат услови од исклучување или ограничување на можноста од злоупотреба на службената положба на лицата за лични цели, односно општествениот статус што го има одредено лице во определен период да не претставува основа која ќе му овозможи уживање на разни погодности за себе или за други.

Поточно, со наведениот закон во основа се утврдени мерки и активности со кои треба да се спречи искористувањето на функцијата, односно вршењето на власта и доверените јавни овластувања. За реализирање на овие цели во членовите 33 и 34 од Законот е предвидена обврска за пријавување на имотната состојба на избран и именуван функционер, службени и одговорни лица како и обврска за пријавување на промени во имотната состојба на овие лица во текот на траење на мандатот и на членовите на нивните семејства.

Пријавувањето на имотната состојба се врши во рок од 30 дена од денот на изборот, именувањето односно по престанок на функцијата со пополнување на анкетните листови кои се доставуваат до Државната комисија за спречување на корупцијата и Управата за јавни приходи.

Доколку во текот на траењето на јавната функција настано зголемување на неговиот имот или имотот на членовите на неговото семејство со кои живее во семејна заедница избраниот или именуваниот функционер, односно лицата утврдени со закон должни се да ги пријават промените.

Од наведените законски одредби произлегува и дека една од основните обврски на избран или именуван функционер, службено или одговорно лице што располага со државен капитал е обврската

да го пријават својот имот и имотот на членовите на нивното семејство со кои живеат во семејна заедница со цел да се утврди имотната состојба на овие лица на денот на стапување на должноста и се овозможува нејзино следење до моментот на престанок на должноста.

Врз основа на така утврдената состојба односно, пресек на имотната состојба можат натаму да се извлекуваат релевантни сознанија по однос на тоа дали во текот на траењето, односно вршењето на должноста, имотот на одредено лице несразмерно е зголемен.

Доколку избраниот или именуваниот функционер и други лица таксативно утврдени во Законот не постапат согласно законот, односно не ги почитуваат точно утврдените законски обврски Управата за јавни приходи може да поведе постапка за испитување на имотната состојба на овие лица со цел да се утврди дали постојат основи да се донесе решение за оданочување на имотот кој не е пријавен или несразмерно зголемен во однос на редовните примања во вид на плати, дивиденди и други приходи.

Доколку, пак, Управата за јавни приходи утврди дека имотот е зголемен во големи размери, поднесува кривична пријава до надлежното обвинителство за што ја известува Државната комисија за спречување на корупцијата.

Начинот на оданочување на доходот од граѓаните се уредува со Законот за персоналниот данок на доход („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1993, 3/1994, 70/1994, 44/2002, 96/2004 и 120/2005).

Во членот 3 од овој закон е утврдено дека доходот што подлежи на оданочување го сочинуваат следниве видови приходи остварени во земјата и во странство: 1) лични примања; 2) приходи од земјоделска дејност; 3) приходи од самостојна дејност; 4) приходи од имот и имотни права; 5) приходи од авторски права и права од индустриска сопственост; 6) приходи од капитал; 7) капитални добивки; 8) добивки од игри на среќа и други наградни игри; и 9) други приходи.

Во ставот 2 на овој член од Законот е утврдено дека на оданочување подлежат сите приходи од став 1 на овој член што се остварени во пари, хартии од вредност, во натура или во некој друг вид.

Од суштината на наведените одредби од Законот произлегува дека органот за јавни приходи (Управата за јавни приходи) во постапката за испитување на имотот ако утврди дека едно лице располага со имот или средства поголеми од оданочените, или тие потекнуваат од приход на кои не е утврден данок или не е доволно утврден, во тој случај, донесува решение за утврдување на данок земајќи ја како основица разликата помеѓу вредноста на имотот и докажаната висина на средствата за нејзино стекнување.

Тргувајќи од суштината на членот 94-г од Законот за персоналниот данок на доход, истовремено споредувајќи ја оспорената одредба на дел од членот 36-а од Законот за спречување на корупцијата, произлегува дека во Законот за персоналниот данок на имот како основица за пресметување на данокот се зема разликата меѓу вредноста на имотот и докажаната висина на средствата за нејзино стекнување, додека во оспорената одредба од Законот за спречување на корупцијата како основица за оданочување се зема разликата помеѓу утврдените редовни пријавени и даночени примања на лицето и членовите на неговото семејство и проценетата пазарна вредност на имотот.

Од наведеното произлегува дека решенијата по однос на оданочувањето на непријавениот или несразмерно зголемен имот предвидени во Законот за спречување на корупцијата, основата ја имаат во Законот за персоналниот данок со исклучок на одредбите од членот 94-г од Законот за персоналниот данок на доход и оспорениот член 36-а од Законот за спречување на корупцијата.

Анализирајќи го оспорениот дел од членот 36-а од Законот, Судот утврди дека оваа законска одредба во оспорениот дел „и проценетата пазарна вредност на имотот“ е проблематична од причина што создава несигурност кај граѓаните што е спротивно на начелото на владеењето на правото, како и начелата на еднаквоста на граѓаните.

Оттука, произлегува дека вредноста на имотот не се утврдува според вредноста на времето на неговото стекнување, туку според вредноста на имотот кој што го има во моментот кога се испитува имотната состојба на лицата од членот 34 од Законот и тоа според правилата на пазарната вредност, имено проценката на имотот зависи од времето кога се испитува имотната состојба на лицата од членот 34 од Законот.

Поаѓајќи од изнесеното, одреден имот ќе има различна вредност зависно од времето кога се утврдува вредноста на неговото стекнување, односно вредноста на имотот од времето на стекнувањето ќе се разликува од пазарната вредност во моментот на проценувањето на тој имот.

Кога станува збор за случај кој е наведен во иницијативата за изградба на објект во различни делови на градот, согласно оспорената одредба од Законот неговата вредност би била различна што ќе зависи од тоа во кој дел од градот се наоѓа објектот и неговата вредност ќе се утврди според правилата на пазарот, а не според на пример градежната, односно реалната вредност на објектот, во време на неговото создавање.

Со оглед на наведеното, според мислењето на Судот формулацијата на оспорената одредба во делот: „и проценетата пазарна вредност“ е проблематична поради нарушување на начелото на правната сигурност на граѓаните, и затоа што граѓаните ги доведува во меѓусебна нерамноправност, односно нерамноправност на лицата наведени во членот 34 од Законот, кои се доведуваат во ситуација да платат данок, во смисла на оспорениот член 36-а од Законот, поради што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорениот дел од одредбата од член 36-а од Законот за спречување на корупцијата со владеењето на правото утврдено во членот 8 став 1 алинеја 3 како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и членот 9 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиrowsки и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.160/2006)

У.бр.160/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 10 јануари 2007 година, донесе

ОДЛУКА

1. СЕ УКИНУВА членот 36-а став 1 во делот: „и проценетата пазарна вредност на имот“ од Законот за спречување на корупцијата („Службен весник на Република Македонија“ бр.28/2002 и 46/2004).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијативата поднесена од Бесник Селмани од Скопје, со Решение У.бр.160/2006 од 8 ноември 2006 година поведе постапка за оценување на уставноста на членот 36-а став 1 во делот: „и проценетата пазарна вредност на имот“ од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според членот 36-а став 1 од Законот, ако во постапката за испитување на имотот и имотната состојба не се докаже дека имотот е стекнат, односно зголемен како резултат на редовни примања, што се пријавени и оданочени, Управата ќе донесе решение за оданочување земајќи ја како основица за оданочување разликата меѓу утврдените редовни, пријавени и оданочени примања на лицето и членовите на неговото семејство и проценетата пазарна вредност на имотот. Така утврдената основица се оданочува со стапка од 70% од разликата меѓу оданочените и пријавените примања, односно пазарната вредност на имотот.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е и владеењето на правото.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно членот 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намиравањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Според член 68 од Уставот на Република Македонија, едно од најзначајните надлежности на Собранието е донесување на закони во сите области на општествениот живот и уредување на тие односи.

Поаѓајќи од вака утврдената надлежност на Собранието како законодавно тело, а во насока на остварување на темелните вредности на уставниот поредок меѓу кои е владеењето на правото и почитување на основните начела како што е начелото на еднаквост кои вредности и начела можат да бидат доведени во прашање со појавата на корупцијата како општествено зло донесен е Законот за спречување на корупцијата.

Со Законот за спречување на корупцијата се уредуваат мерките и активностите за спречување на корупцијата во вршењето на власта, јавните овластувања, службената должност и политиката, мерките и активностите за спречување на судирот на интереси, мерките и активностите за спречување на корупцијата при вршењето работи од јавен интерес на правните лица сврзана со остварувањето на јавните овластувања, како и мерките и активностите за спречување на корупцијата во трговските друштва (член 1 став 1).

Според ставот 2 на членот 1 од Законот, за примена на мерките и активностите од став 1 на овој член се основа Државна комисија за спречување на корупцијата.

Согласно членот 1-а од Законот, под корупција, во смисла на овој закон се подразбира искористување на функцијата, јавното овластување, службената должност и положба за остварување на каква и да било корист за себе или за друг.

Според членот 2 став 1 од Законот, секој е должен во вршењето на функцијата, јавните овластувања, службената должност и положба, да постапува во согласност со Уставот и законите.

Во ставот 2 од овој член од Законот е утврдено дека никој не смее да ја користи функцијата, јавното овластување, службената должност и положба за извршување или пропуштање на дејствија што според закон не смее, односно мора да го изврши, ниту да го подреди

извршувањето на законито дејствие на својот личен интерес, ниту на интересот на друго лице.

Според ставот 3 од овој член од Законот, никој не може да биде повикан на одговорност за корупција освен во случаите и условите предвидени со овој закон, со Кривичниот законик и друг закон и во постапка пропишана со закон.

Во членот 7 од Законот е утврдено значењето на изразите употребени во овој Закон.

Така, според ставот 1 на овој член од Законот, за определување на значењето на изразите избран или именуван функционер, како и друго службено лице, правно лице, одговорно лице во правно лице и лице кое врши работи од јавен интерес, се применуваат одредбите за значење на изразите од Кривичниот законик.

Според ставот 2 на членот 7 од Законот, под поимот корист се подразбира остварување на секој вид корист, погодност или предност за себе или за друг.

Според ставот 3 на членот 7 од Законот, под терминот семејство се подразбира брачниот другар, децата, родителите, браќата и сестрите, посвоителот или посвоеникот со кој лицето од став 1 на овој член живее во семејна заедница.

Според членот 34 став 1 од Законот избран или именуван функционер, службено лице и одговорно лице во јавно претпријатие или друго правно лице што располага со државен капитал е должно да го пријави секое зголемување на неговиот имот, односно на имотот на член на неговото семејство, како што е изградба на куќа или други објекти, купување на недвижности, хартии од вредност, автомобил или други подвижни предмети во вредност што надминува износ од дваесет просечни плати остварени во претходниот тримесечен период.

Во ставот 2 од овој член од Законот е утврдено дека кон пријавата што се доставува до Државната комисија и Управата за јавни приходи се приложува и договор или друг документ што е основа за располагање со имотот, како и документ за начинот на извршеното плаќање.

Согласно член 35, пак, од Законот, анкетниот лист, изјавата и пријавата од членовите 33 и 34 се сметаат за службени исправи и

се чуваат како службена тајна, освен ако Државната комисија не одлучи поинаку.

Според оспорениот член 36-а став 1 од Законот, ако во постапката за испитување на имотот и имотната состојба не се докаже дека имотот е стекнат, односно зголемен како резултат на редовни примања, што се пријавени и оданочени, Управата ќе донесе решение за оданочување земајќи ја како основица за оданочување разликата меѓу утврдените редовни, пријавени и оданочени примања на лицето и членовите на неговото семејство и проценетата пазарна вредност на имотот. Така утврдената основица се оданочува со стапка од 70% од разликата меѓу оданочените и пријавените примања, односно пазарната вредност на имотот.

Во ставот 2 од овој член од Законот е утврдено дека доколку се утврди дека имотот е зголемен во големи размери, Управата за јавни приходи поднесува кривична пријава против лицето до надлежното јавно обвинителство, а според ставот 3 на овој член, за преземените дејствија од ставовите 1 и 2 на овој член Управата за јавни приходи ја известува Државната комисија.

Со наведениот закон се создаваат услови од исклучување или ограничување на можноста од злоупотреба на службената положба на лицата за лични цели, односно општествениот статус што го има одредено лице во определен период да не претставува основа која ќе му овозможи уживање на разни погодности за себе или за други.

Поточно, со наведениот закон во основа се утврдени мерки и активности со кои треба да се спречи искористувањето на функцијата, односно вршењето на власта и доверените јавни овластувања. За реализирање на овие цели во членовите 33 и 34 од Законот е предвидена обврска за пријавување на имотната состојба на избран и именуван функционер, службени и одговорни лица како и обврска за пријавување на промени во имотната состојба на овие лица во текот на траење на мандатот и на членовите на нивните семејства.

Пријавувањето на имотната состојба се врши во рок од 30 дена од денот на изборот, именувањето односно по престанок на функцијата со пополнување на анкетните листови кои се доставуваат до Државната комисија за спречување на корупцијата и Управата за јавни приходи.

Доколку во текот на траењето на јавната функција настало зголемување на неговиот имот или имотот на членовите на неговото семејство со кои живее во семејна заедница избраниот или именуваниот функционер, односно лицата утврдени со закон должни се да ги пријават промените.

Од наведените законски одредби произлегува и дека една од основните обврски на избран или именуван функционер, службено или одговорно лице што располага со државен капитал е обврската да го пријават својот имот и имотот на членовите на нивното семејство со кои живеат во семејна заедница со цел да се утврди имотната состојба на овие лица на денот на стапување на должноста и се овозможува нејзино следење до моментот на престанок на должноста.

Врз основа на така утврдената состојба односно, пресек на имотната состојба можат натаму да се извлекуваат релевантни сознанија по однос на тоа дали во текот на траењето, односно вршењето на должноста, имотот на одредено лице несразмерно е зголемен.

Доколку избраниот или именуваниот функционер и други лица таксативно утврдени во Законот не постапат согласно законот, односно не ги почитуваат точно утврдените законски обврски Управата за јавни приходи може да поведе постапка за испитување на имотната состојба на овие лица со цел да се утврди дали постојат основи да се донесе решение за оданочување на имотот кој не е пријавен или несразмерно зголемен во однос на редовните примања во вид на плати, дивиденди и други приходи.

Доколку, пак, Управата за јавни приходи утврди дека имотот е зголемен во големи размери, поднесува кривична пријава до надлежното обвинителство за што ја известува Државната комисија за спречување на корупцијата.

Начинот на оданочување на доходот од граѓаните се уредува со Законот за персоналниот данок на доход („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1993, 3/1994, 70/1994, 44/2002, 96/2004 и 120/2005).

Во членот 3 од овој закон е утврдено дека доходот што подлежи на оданочување го сочинуваат следниве видови приходи остварени во земјата и во странство: 1) лични примања; 2) приходи од земјоделска дејност; 3) приходи од самостојна дејност; 4) приходи од

имот и имотни права; 5) приходи од авторски права и права од индустриска сопственост; 6) приходи од капитал; 7) капитални добивки; 8) добивки од игри на среќа и други наградни игри; и 9) други приходи.

Во ставот 2 на овој член од Законот е утврдено дека на оданочување подлежат сите приходи од став 1 на овој член што се остварени во пари, хартии од вредност, во натура или во некој друг вид.

Од суштината на наведените одредби од Законот произлегува дека органот за јавни приходи (Управата за јавни приходи) во постапката за испитување на имотот ако утврди дека едно лице располага со имот или средства поголеми од оданочените, или тие потекнуваат од приход на кои не е утврден данок или не е доволно утврден, во тој случај, донесува решение за утврдување на данок земајќи ја како основица разликата помеѓу вредноста на имотот и докажаната висина на средствата за нејзино стекнување.

Тргувајќи од суштината на членот 94-г од Законот за персоналниот данок на доход, истовремено споредувајќи ја оспорената одредба на дел од членот 36-а од Законот за спречување на корупцијата, произлегува дека во Законот за персоналниот данок на имот како основица за пресметување на данокот се зема разликата меѓу вредноста на имотот и докажаната висина на средствата за нејзино стекнување, додека во оспорената одредба од Законот за спречување на корупцијата како основица за оданочување се зема разликата помеѓу утврдените редовни пријавени и даночени примања на лицето и членовите на неговото семејство и проценетата пазарна вредност на имотот.

Од наведеното произлегува дека решенијата по однос на оданочувањето на непријавениот или несразмерно зголемен имот предвидени во Законот за спречување на корупцијата, основата ја имаат во Законот за персоналниот данок со исклучок на одредбите од членот 94-г од Законот за персоналниот данок на доход и оспорениот член 36-а од Законот за спречување на корупцијата.

Анализирајќи го оспорениот дел од членот 36-а од Законот, Судот утврди дека оваа законска одредба во оспорениот дел „и проценетата пазарна вредност на имотот“ создава несигурност кај граѓаните што е спротивно на начелото на владеењето на правото, како и начелата на еднаквоста на граѓаните.

Оттука, произлегува дека вредноста на имотот не се утврдува според вредноста на времето на неговото стекнување, туку според вредноста на имотот кој што го има во моментот кога се испитува имотната состојба на лицата од членот 34 од Законот и тоа според правилата на пазарната вредност, имено проценката на имотот зависи од времето кога се испитува имотната состојба на лицата од членот 34 од Законот.

Поаѓајќи од изнесеното, одреден имот ќе има различна вредност зависно од времето кога се утврдува вредноста на неговото стекнување, односно вредноста на имотот од времето на стекнувањето ќе се разликува од пазарната вредност во моментот на проценувањето на тој имот.

Кога станува збор за случај кој е наведен во иницијативата за изградба на објект во различни делови на градот, согласно оспорената одредба од Законот неговата вредност би била различна што ќе зависи од тоа во кој дел од градот се наоѓа објектот и неговата вредност ќе се утврди според правилата на пазарот, а не според на пример градежната, односно реалната вредност на објектот, во време на неговото создавање.

Со оглед на наведеното, Судот утврди дека формулацијата на оспорената одредба во делот: „и проценетата пазарна вредност“ не е во согласност со начелото на правната сигурност на граѓаните, и затоа што граѓаните ги доведува во меѓусебна нерамноправност, односно нерамноправност на лицата наведени во членот 34 од Законот, кои се доведуваат во ситуација да платат данок, во смисла на оспорениот член 36-а од Законот, што делот на оспорената одредба ја прави несогласна со начелото на владеењето на правото утврдено во членот 8 став 1 алинеја 3 како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и членот 9 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.160/2006)

82.

У.бр.213/2006

- Временско ограничување на уписот во Заложниот регистар на невладетелскиот залог

- Time restriction of the entry into the Pledge Registry of the non-governed pledge

- Не е во спротивност со Уставот определбата на законодавецот за временско ограничување на уписот во Заложниот регистар на невладетелскиот залог (пет години, со можност за продолжување), бидејќи уписот е само правен инструмент преку кој се овозможува достапност на релевантни податоци за заинтересираните субјекти за настанатиот однос на невладетелскиот залог. Заради тоа и непродолжувањето на уписот нема за последица ограничување или пак престанок на самото право.

- The determination of the legislator for a time restriction of the entry into the Pledge Registry of the non-governed pledge (five years, with the possibility for extension) is not in disagreement with the Constitution, since the entry is only a legal instrument through which is enabled availability of relevant data for the subjects interested in the arisen relation of the non-governed pledge. Therefore, the non-extension of the entry does not have as a consequence restriction or termination of the right itself.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 7 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 54 од Законот за договорен залог („Службен весник на Република Македонија" бр.5/2003 и 4/2005).

2. Драган Иванов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 54 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Имено, според подносителот на иницијативата, со донесување на Законот за договорен залог, законодавецот имал за цел да ги унифицира и усогласи одредбите од Законот за договорна хипотека („Службен весник на Република Македонија" бр.59/2000 и 86/2000) и Законот за залог на подвижни предмети и права („Службен весник на Република Македонија" бр.21/1998, 48/1999 и 86/2000) во еден закон, кој како *lex specialis* ќе ја регулира материјата на залогот како средство за обезбедување на побарувањето со тоа што под институтот залог би се подразбирала хипотека на недвижност и залог на подвижни предмети и права. Притоа, во закони што престанале да важат не постоела одредба со која се ограничувало времетраењето на уписот на хипотеката или залогот во соодветните јавни книги, туку напротив во нивните одредби јасно била потенцирана неделивоста на залогот со побарувањето.

Меѓутоа, наместо да ја реализира унификацијата на наведениот начин, законодавецот со оспорената одредба од Законот за договорен залог повторно правел разлика помеѓу хипотека над недвижност и хипотека над подвижни предмети и права, со тоа што на втората и давал друг третман со неосновано, противзаконито и противуставно ограничување на времетраењето на уписот во заложниот регистар.

Од друга страна со оспорената одредба се создавала поповолна положба за должниците, бидејќи доверителите биле тие што морале да внимаваат на рокот на уписот, неговото пролонгирање, како и да ги надоместат трошоците за пролонгирање на уписот. Со ненавременото пролонгирање на уписот доверителите можеле да претрпат огромни штетни последици и покрај тоа што нивното побарување не било намирено во целост, а до пролонгација на рокот најчесто доаѓало по вина на должниците.

Понатаму, подносителот на иницијативата наведува дека оспорената одредба била во спротивност и со цитираниот член 2 став 2 од Законот, поради околноста што рокот на пристигнатост на одделни долгорочни кредитни или заемски побарувања, обезбедени со залог упишан во заложниот регистар, не секогаш се поклопувал со време-траењето на уписот од пет години.

Според подносителот на иницијативата оспорената одредба била во спротивност и со природата, намената и целта на залогот, како стварно право врз туѓа ствар.

Во иницијативата се наведува и тоа дека во членот 231 од Законот за сопственост и други стварни права јасно се потенцирала акцесорноста на залогот, односно неделивоста на залогот со побарувањето. Оттаму, уписот на залогот не можел да се ограничува на определен рок, од причина што залогот постоел се додека постоело и побарувањето и секое друго условување со рокови и барања за пролонгација било спротивно на законската цел на залогот.

Врз основа на наведеното, подносителот на иницијативата смета дека оспорениот член од Законот бил спротивен со целта и намената на залогот, со членот 2 од Законот за договорен залог, членот 231 од Законот за сопственост и други стварни права, како и на првата реченица од членот 55 став 2 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според член 54 став 1 од Законот, уписот трае најмногу пет години, а рокот почнува да тече од моментот на запишувањето во Заложниот регистар. Овој рок може да се продолжи ако пред истекот на рокот се побара неговото продолжување (став 1). Продолжувањето се врши врз основа на барање за продолжување, кон кое мора да се приложи писмена согласност од залогопримачот и да се надоместат трошоците (став 2).

4. Според член 9 од Уставот на Република Македонија, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и опште-ствената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 16 став 2 од Уставот се гарантира слободата на говорот, јавниот настап, јавното информирање и слободното основање на институции за јавно информирање. Според ставот 3 од истиот член од Уставот, се гарантира слободниот пристап кон информациите, слободата на примање и пренесување на информации.

Според член 30 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување (став 1). Сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата (став 2). Никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон (став 3).

Според член 55 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Според став 2 од истиот член од Уставот, Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот и презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Тргувајќи од анализата на наведените одредби од Уставот произлегува дека во него не се содржани одредби што поблиску го определуваат или гарантираат времетраењето на поедини права, освен по исклучок на одредбите што го определуваат времетраењето на мандатот на дел од носителите на јавните функции, што по суштина е уредување на конкретни статусни прашања.

Значи уставотворецот по однос на останатите права, различни од статусните, или по однос на заложното право, како изведено право од сопственичкото, во членот 30 став 2 од Уставот уредил дека никому не можат да му бидат одземени или ограничени правата кои произлегуваат од сопственоста, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Притоа, залогот по својата правна природа претставува посебен вид стварно право врз туѓа ствар и спаѓа во категоријата на изведени стварни права. За настанување на ова изведено стварно право треба претходно да постои одредена ствар врз која некој друг правен субјект има право на сопственост како основно стварно право или, попрецизно во вакви случаи имаме состојба кога врз ист објект постојат две стварни права.

Првото е правото на сопственост на објектот од кое за неговиот носител произлегуваат две стварно правни овластувања: стварта слободно да се користи и со стварта слободно да се располага.

Второто право засновано врз истиот објект е правото на залог како изведено стварно право од правото на сопственост, кое за разлика од правото на сопственост, е ограничено во своето дејство и се протега само врз располагањето со стварта како овластување во рамките на правото на сопственост, а не и на користење на таа ствар. Попрецизно, сопственикот на стварта и по конституирањето на правото на залог го задржува правото истата да ја користи за свои потреби, како што е случај со невладетелскиот залог.

Што се однесува до времетраењето на настанатиот, според согласност на волјите, договорен однос и во Законот за договорен залог не се содржани временски ограничувања по однос тоа колкаво може да биде неговото времетраењето. Законот содржи одредби само по однос на условите за престанок на настанатиот договорен однос. Оттаму, се поставува прашањето дали законското лимитирање на траењето на уписот во Централниот регистар на настанатиот невладетелски залог на период од пет години, со можност за продолжување е своевидно временско ограничување на правото на залог или пак станува збор за нешто друго.

Во понатамошната анализа на Законот за договорен залог, Судот утврди дека невладетелскиот залог како правна категорија е определен во членот 3 од Законот, а посебните видови невладетелски залог се определени во членовите 14 став 1, 15 став 1 и 16 став 1 од Законот. Притоа, договорот за невладетелски залог задолжително се склучува во писмена форма (член 21 став 1) и задолжително се врши негов упис во Централниот регистар (член 50). Во кои случаи и кога се смета дека договорот за невладетелски залог има својство на извршна исправа е уредено во членот 22 од Законот. Елементите на договорот за невладетелски залог се определени во членот 23 став 1 од Законот. Како се определува начинот на продажба на заложената ствар и органот што кој ќе ја врши продажбата е определено во членот 23 став 2 од Законот. Членовите 41 до 46 од Законот ги уредуваат околностите врз основа на кои се смета дека дошло до престанок на правото на невладетелски залог, а членот 58 од Законот ги уредува околностите врз основа на кои доаѓа до бришење на залогот.

Законот за залог на подвижни предмети и права и Законот за договорна хипотека престале да важат со влегувањето во сила на Законот за договорен залог.

Притоа, од содржината на одредбите што ја уредуваат проблематиката за престанокот на договорниот залог не произлегува дека невладетелскиот залог престанува со непродолжување на уписот во заложниот регистар по истек на пет години, од каде се заклучува дека временското ограничување по однос на траењето на уписот не значи и ограничување на траењето на настанатиот договорен однос од невладетелскиот залог.

Оттаму, траењето на договорниот однос и траењето на уписот на така настанатиот однос се сосема различни правни категории, со различно уредување, од каде законодавецот и имал поинаков пристап на уредување. Имено, со оспорената одредба не се уредува колкаво ќе биде времетраењето на настанатиот правен однос, туку колкаво ќе биде времетраењето на достапноста на сите правно релевантни податоци за така настанатиот однос.

Понатаму, Судот од анализата на одредбите од Законот за централен регистар („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2001, 49/2003 и 109/2005), утврди дека во ситемот на централната информативна база Заложниот регистар е поставен како основен регистар кој се води врз основа на друг закон (член 3 став 1). Притоа, податоците кои се однесуваат на конституираните права на сопствениост и стварните права врз туѓи ствари во кои спаѓаат: залогот, хипотеката, службеноста, реалните товари, долгорочниот закуп и преносот на сопственост на предмети и преносот на права заради обезбедување, задолжително се внесуваат во Централниот регистар, според членовите 9 и 12 од Законот. Менување, дополнување, ажурирање и бришење на податоците внесени во Централниот регистар можат да вршат само основните регистри и другите правни и физички лица кои ги внеле истите во него (член 13).

Во членот 14 од Законот како можни корисници на податоците од Централниот регистар се определени: органите на државната управа, сите физички и правни лица, домашни и странски, освен ако за некои од нив поинаку не е определено со закон или со договор.

5. Сумарната анализа на цитираните уставни и законски одредби направена од аспект на наводите од иницијативата го покажа следното:

Најнапред, унификацијата на правните акти е изведен принцип од владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Овој принцип, пред се, подразбира иста правна материја што се наоѓа во различни правни акти да биде уредена на ист начин. Меѓутоа, овој принцип воедно не подразбира и тоа дека законодавецот при опфаќањето на различни правни материи во ист правен акт неминовно мора да ги уреди тие материи на сосема идентичен начин.

Имено, со престанокот на важење на Законот за залог на подвижни предмети и права и Законот за договорна хипотека и влегувањето во сила на Законот за договорен залог (член 85) се овозможи полесно и поедноставно функционирање на институтите на рачна залога и хипотека, со што воедно се создаваат услови за нивна поедноставна примена.

Притоа, иако целта на законодавецот е на единствен начин да ги уреди договорниот залог и хипотеката, како средства за обезбедување на парични и други побарувања што можат да се изразат во пари, тоа не значи истовремено важење на сосема исти правни правила за двата правни институти, туку на овој начин да ги сведе нивните разлики на најмала нужна мера со што би се олеснила нивната примена. Оттаму, Законот покрај она што им е заедничко треба да ги изрази и спецификите на секој вид одделно, од каде произлегува и посебниот начин на уредување на времетраењето на уписот на невладетелскиот залог, со можност за негово продолжување.

Според тоа неосновани се наводите на подносителот на иницијативата за несогласнот на оспорената одредба со Уставот заради постоење на различно уредување во ист закон, односно нецелосно направената унификација. Ова и од причина што невладетелскиот залог има свои специфики како по однос на владетелскиот залог така и по однос на хипотеката. Имено, невладетелскиот залог, или регистрираниот невладетелски залог нема конститутивно дејство со неговото задолжителен упис во Централниот регистар, кој

првично трае пет години, со можност за продолжување, туку со неговото склучување и тоа секогаш во писмена форма.

Оттаму, зошто законодавецот се определил во оспорената одредба да предвиди петгодишно времетраењето на уписот на невладетелскиот залог во Централниот регистар, а не некој друг време-нски период според Судот е прашање на целисходност или прашање на оптимален временски период во кој е нужно да постои достапност на сите правно релевантни и други податоци за заинтересираните субјекти.

Имено, законодавецот несомнено има право да утврдува определена политика, во случајов во областа на сопственоста и правата што произлегуваат од неа и да ги димензионира тие права во согласност со релевантни фактори за да се реализира потребното ниво на заштита, како и да ги ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа секогаш кога постои јавен интерес утврден со закон. Тие прашања, пак, може да се разгледуваат во контекст на целисходност на решенијата, но не и во контекст на нивната уставност освен ако со нив во суштина противуставно не се негира самото право, што овде не е случај. Времетраењето на определени права е токму едно од тие прашања за кои Судот не може да дава сопствени проценки од аспект на нивната уставност.

Од друга страна, според Судот со ограничувањето на траењето на уписот не се ограничува или пак оневозможува правото на залог, најнапред од причина што престанокот на уписот нема влијание врз настанатото право на невладетелски залог. Тој трае, се менува, престанува и брише под услови различни и сосема независни од оние што се предвидени за престанок на уписот во Централниот регистар. Исто така, законодавецот оставил можност во став 2 од оспорената одредба, под услови определени во Законот, уписот да биде продолжен.

Оттаму, со чинот на упис на настанатиот невладетелски залог не настанува самото право, туку тој е само правен инструмент преку кој се овозможува достапност на релевантни податоци за заинтересираните субјекти. Заради тоа и непродолжувањето на уписот не повлекува како последица ограничување или пак престанок на самото право.

До престанок на правото на залог, според членот 45 став 1 од Законот доаѓа, кога правото на побарување обезбедено со залог

целосно ќе биде намирено или ќе престане со сите споредии побарувања вклучувајќи камата, трошоци и слично и кога ќе биде избришано од Заложниот регистар. Тоа значи дека непродолжувањето на уписот во Централниот регистар нема никакво влијание врз правната судбина на настанатиот однос.

Од друга страна, тоа што законодавецот во членот 54 став 2 од Законот предвидел продолжувањето на уписот да се направи врз основа на барање за продолжување, кон кое мора да се приложи писмена согласност од залогопримачот, без да нагласи кој е овластениот субјект за поднесување на барањето, според Судот значи дека барањето може да биде поднесено како од залогодавачот, така и од залогопримачот, но секогаш мора да постои согласност од залогопримачот. Имено, во овој случај тој е лицето што треба да оцени дали по истекот на пет години од запишаниот невладетелски залог се уште постои негов правен интерес и понатаму да постојат достапни податоци за настанат и нерелаизиран во целост невладетелски залог. Тука не смее да се испушти од предвид и фактот, што согласно член 23 став 1 алинеја 3 од Законот, залогодавачот уште пред да настане уписот дал своја согласност за упис со ставањето на *clausula intabulandi*, како задолжителна содржина на договорот.

Тоа што залогодавачот во практиката е во некаква позиција да одолговлекува со продолжувањето на уписот, според Судот не може да се доведе во релација со принципот на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите и принципот на еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот, утврдени во членовите 9 и 55 од Уставот, туку е прашање на примена за кое Уставниот суд не е надлежен да постапува. Од друга страна тоа што залогодавачот и залогопримачот се наоѓаат во ист правен однос, не значи само по себе дека се наоѓаат во иста правна положба, со оглед на тоа што за поедини правни прашања за нив се определени различни права и обврски.

Исто така, не треба да се испушти од предвид дека, залогопримачот, за состојбите на одолговлекување или ненавремено исполнување може согласно член 23 став 1 алинеја 10 од Законот, да одлучи да го земе предметот на залог во владение, а со цел да се зачува, одржи или продаде залогот.

Конечно, иако со иницијативата не се бара од Судот да ја оценува согласноста на оспорената одредба со членот 16 став 2 и 3

од Уставот, Судот сметаше дека е потребно да констатира дека оспорената одредба ги задоволува критериумите за нејзина согласност со наведената уставна одредба. Ова од причина што определениот петогодишен временски период на првично траење на уписот на невладетелскиот залог во Централниот регистар, со можност за негово продолжување е целисходен временски период за обезбедување слободен пристап, достапност на информациите корисни за граѓаните и останатите заинтересирани субјекти во врска со секој настанат невладетелски залог.

Врз основа на изнесеното Судот оцени дека оспорената одредба не може да биде доведена под сомение по однос на нејзината согласност со членот 9 и 55 од Уставот.

6. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Имено, по однос на наводите на подносителот на иницијативата дека оспорената одредба од Законот за договорен залог не е во согласност со членот 2 од Законот за договорен залог и со членот 231 од Законот за сопственост и други стварни права, Уставниот суд утврди дека согласно член 110 од Уставот, не е надлежен да ја цени меѓусебната согласност на одредбите од ист закон, како и меѓусебната согласност на законите. Ненадлежност на Судот постои и по однос на наводите од иницијативата кои навлегуваат во примената на оспорената одредба во практиката.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова – Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.213/2006)

83.

У.бр.72/2006

- Остварување на целта на денационализацијата

- *Realisation of the purpose of denationalisation*

- Законот за денационализација е донесен за поранешните сопственици и нивните наследници при што првенствено треба да се имаат предвид нивните имотни права и интереси, а не првенствено интересите на државата или на други субјекти. Поранешните сопственици и корисниците на имотот според тоа не се во еднаква правна положба и не можат да бидат подведени под еднаков режим при уредувањето на прашањето за денационализацијата.

Мирното и непречено владение врз градежно неизградено земјиште на корисникот на тоа земјиште, не може да му конкурира на правото на сопственост на поранешните сопственици кое ужива уставна гаранција и заштита во одредбата од членот 30 од Уставот. Оттука, и оспорените одредби од Законот за денационализација се во функција на остварување на целта на денационализацијата – враќањето на имотот на поранешните сопственици, и тие воопшто не можат да се доведат под сомнение на членот 30 од Уставот кој всушност и ја гарантира сопственоста и кој само од аспект на поранешните сопственици, односно нивните наследници може да се доведува во контекст на прашањето за денационализација.

- *The Law on Denationalisation was adopted for the former owners and their heirs whereby one should primarily take into consideration their property rights and interests, and not the primarily the interests of the state or other subjects. Accordingly, former owners and users of the property are not in an equal legal position and may not be subjected under an equal regime when governing the issue of denationalisation. The peaceful and unobstructed governance over a construction non-built land of the user of that land may not*

compete with the right to property of former owners which enjoys constitutional guarantee and protection under the provision of Article 30 of the Constitution. Hence, the disputed provisions of the Law on Denationalisation are in the function of realising the purpose of denationalisation – restoration of the property to former owners, and they may not be brought in suspicion of Article 30 of the Constitution which actually guarantees property and which may be brought into context of the question of denationalisation only from the aspect of the former owners, that is, their heirs.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 14 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 16, член 22-б, став 1 точка 2 и член 64 од Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ бр. 20/1998, 31/2000, 42/2003).

2. Општина Ресен, преку градоначалникот Димитар Бузлевски, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот наведени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорените одредби биле спротивни на член 2 став 1, член 8, алинеја 3, 4, 6, 7, 9, 10 и 11, член 9, член 15, член 30 став 1, 2 и 3, член 33, член 50 став 2, член 51, член 52 став 4, член 54 став 1, член 55, член 57, член 59, член 68 став 1, алинеја 3 и 4, член 91 алинеја 1, член 114 став 4, член 117 став 3 од Уставот на Република Македонија.

Според подносителот на иницијативата, со оспорените одредби од Законот за денационализација во однос на недвижноста - градежно неизградено земјиште како предмет на денационализација, се водело сметка, односно се фаворизирале само барателите за

денационализација, а на штета на сите останати граѓани – физички или правни лица кои имаат стекнати права лично или по пат на наследување, за кои платиле надомест и претприемачки пристапиле во инвестиционен процес, па само затоа што еден дел или целиот имот е предмет на денационализација, биле оставени без каква и да било правна заштита.

Според подносителот на иницијативата, процесот на денационализација мора да се третира како трансформација на општествената сопственост во приватна, со кој на поранешните сопственици и на нивните наследници им се признава право на сопственост. Но, притоа, законодавецот не утврдил законска рамка, ниту процедура со примена на која ќе се заштитат останатите учесници во правниот промет.

Понатаму подносителот на иницијативата на неколку страници дава осврт и свое толкување на промените во правниот режим на градежното земјиште настанати врз основа на повеќе прописи донесувани во изминатиот период. Притоа, во иницијативата се нагласува дека граѓаните или правните лица на кои според наведените прописи општинскиот народен одбор им давал на користење национализирано градежно неизградено земјиште заради изградба на зграда или друг објект биле должни да платат за тоа користење најмалку толку колку што му се плаќало на поранешниот сопственик на име надоместок за национализираното земјиште. Оттука, според подносителот на иницијативата, правото на трајно користење на градежно неизградено земјиште, низ еден долг историски период го доделувале општините или надлежните министерства на државата со правни акти, во најголем број на случаи со надоместок, а во секој случај заради изградба на градежни објекти согласно тогаш важечките урбанистички планови и сите овие права стекнати преку правни акти и правни дела биле уредно евидентирани во јавните катастарски книги. Граѓаните и правните лица, поради правната сигурност која им ја гарантира Републиката како и поради долгиот период на генерациските и сопственичките промени, немале и немаат законска обврска да проверуваат дали предметното земјиште порано, во еден друг општествен систем со присилни прописи и мерки било одземено од некого. Со Законот за денационализација, според подносителот на иницијативата, се задираше во така стекнатите права на граѓаните и правните лица во интерес на барателите во процесот на денационализација, а на штета на сите останати граѓани, правни лица, Републиката, локалната самоуправа и судовите.

Поаѓајќи од оспорената одредба според која земјиштето се враќа во сопственост во целост или во дел во состојба во која се наоѓа на денот на влегување во сила на овој закон, подносителот на иницијативата укажува дека ниту овој закон, ниту во било кој друг законски или подзаконски акт не биле предвидени законски решенија, односно законска рамка за тоа како треба да се постапува, односно каков правен третман треба да има земјиштето кое е веќе доделено на трајно користење на други физички или правни лица (со или без надоместок), а кои во моментот на влегувањето во сила на законот, истото го имаат во непречено и мирно владение. Во таа смисла, подносителот со иницијативата ги отвора прашањата за валидноста на градежните дозволи на инвеститорите односно судбината на започнатите градежни работи, измените на урбанистичките планови по поднесувањето на барањата за денационализација, трошоците за одржување на градежните објекти во случај на запирање на градежните работи и надоместокот на штетата и испуштената корист, како и прашањата дали надлежните органи смеат да издаваат одобренија за градење на баратели кои се легитимираат со катастарска јавна книга, дали единиците на локалната самоуправа смеат да наплатуваат надоместок за комунално уредување на градежното земјиште итн.).

Со оспорената одредба од член 64, законодавецот предвидел ништовност на правните дела и едностраните изјави на волја со кои со денот на влегување во сила на Законот се располага со имотот што е предмет на денационализација, како и искористување на таквиот имот со што се создаваат обврски за барателите, но не ги санкционирал, односно не предвидел ништовност на управните и судските акти, како поединечни правни акти кои се подложни на ништовност, и тоа по автоматизам, по сила на Законот, иако Уставот и нашиот правен систем забранувале автоматска ништовност на управните и судските акти, па дури и на правните дела.

Правната несигурност и општата и јавна штета според подносителот на иницијативата, биле уште поголеми, бидејќи граѓаните кои се стекнале со право на градба на објект на тоа земјиште со легитимни правни акти – акт за доделување на земјиште и одобрение за градба пред влегување во сила на законот, со денот на влегување во сила на законот требале да престанат да располагаат и да го искористуваат тоа свое право, без при тоа да им биде одземено правото на трајно користење на земјиштето,

поништено одобрението за градба и надоместени сите трошоци кои ги имале во една законита постапка, преку конкретна законска рамка.

Подносителот на иницијативата смета дека недостасува законска рамка со која сите овие прашања би биле регулирани и дека со Законот за денационализација и неговите измени и дополнувања се создавал огромен правен хаос.

Понатаму се наведува дека инвеститорите, физичките и правните лица се оставени на одлука и субјективен избор на барателите од ваквата дискриминаторска постапка за денационализација во која освен барателите на денационализација никој друг, па дури ниту државата, нема никаква правна заштита. Поради оспорените решенија од Законот, во практиката се создавале и натаму ќе се создаваат безброј спорови пред судовите заради решавање на сопственичките односи.

Подносителот на иницијативата смета дека во овој процес Републиката ќе биде оштетена во огромни финансиски размери, многу поголеми отколку самиот процес на национализација и експропријација и реалната штета на тогашните сопственици.

Подносителот на иницијативата предлага при решавањето за основаноста на оваа иницијатива Судот да ги има предвид пресудите на врховниот суд на Република Македонија У. бр. 2666/03 од 5 ноември 2004 година и Узз. Бр. 2/2005 од 12 декември 2005 година.

Подносителот на иницијативата предлага поради изнесените причини, Уставниот суд на Република Македонија да ги поништи член 20 став 1 и 2, член 28 став 2 и член 72 став 1 и 2 од Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/2000 – пречистен текст).

Подносителот на иницијативата, исто така, предлага до донесување на конечна одлука по оваа иницијатива, Уставниот суд да донесе решение за запирање на извршувањето на поединечните правни акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорените одредби од Законот.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 16 од Законот, недвижност се враќа во сопственост во целост

или дел во состојба во која што се наоѓа на денот на влегувањето во сила на овој закон. Според ставот 2 на истиот член, недвижност се враќа како дел, кога не е можно целосно враќање, кога со тоа се согласил барателот и доколку е тоа возможно, ако со друг закон поинаку не е определено.

Судот, исто така, утврди дека според оспорениот член 22-б став 1 точка 2, градежно земјиште се враќа во сопственост кога не е реализирана целта заради која било одземено градежно земјиште, како и кога била реализирана целта заради која било одземено градежно земјиште, а тоа при поднесувањето на барањето за денационализација претставува градежно неизградено земјиште.

Според оспорениот член 64 став 1 од Законот, со денот на влегувањето во сила на овој закон не е дозволено располагање со имотот што е предмет на денационализација, како и искористување на таков имот со кое се создаваат обврски за барателот. Според ставот 2 на овој член, правните дела и едностраните изјави на волја што се во спротивност со став 1 на овој член се ништовни.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 7 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото и правната заштита на сопственост претставуваат темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 став 2 од Уставот граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според Амандман XXI со кој е заменет членот 15 од Уставот, се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд. Според ставот 2, правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државнатата управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Согласно членот 30 став 1 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Според ставот 2 сопственоста создава права и обврски и треба да служи за доброто на поединецот и заедницата. Според став 3 на овој член од Уставот, никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен ако се работи за јавен интерес утврден со закон.

Според член 50 став 2 од Уставот, се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Со донесувањето на Уставот и неговата операционализација со законите со кои започна и се остварува процесот на трансформација (приватизација) на општествената сопственост, а особено со донесувањето на Законот за денационализација, на поранешните сопственици и нивните наследници им е признано правото на сопственост, односно правото на враќање во сопственост на одземениот имот. Со овој закон, државата всушност ја исполни својата уставна обврска за признавање на правото на сопственост на поранешните сопственици на кои со присилни прописи во периодот по ослободувањето им беше одземен имот (земоделско земјиште, шуми, пасишта, згради, сточен фонд, опрема, инвентар и сл).

Со Законот за денационализација се определуваат условите и постапката за враќање на имотот и видот, условите и постапката за давање на надоместот за имот одземен во корист на државата.

Согласно членот 1-а од Законот, се враќа имот односно се дава надомест за имот на физички лица и на верски храмови, манастири и вакафи одземени од 2 август 1944 година: 1) врз основа на прописите со кои е вршено општо одземање и ограничување на сопственоста; 2) врз основа на прописите за одземање на имот заради остварување на општокорисни цели, како и имот експропиран заради остварување на општокорисни цели, односно општ интерес, ако не се исполнети условите за враќање на имотот според одредбите за експропријација и 3) без правна основа.

Според член 8 од Законот, враќањето и надоместот за одземен имот се врши без право на надомест на обична штета и надомест за испуштена корист.

Според член 9 од Законот, не се враќа во сопственост поради постоење на јавен интерес, а се дава надомест за: 1) имот кој по одземањето според закон станал добро во општа употреба и тоа: јавни плоштади, улици, сообраќајници, паркови, јавно-сообраќајни површини и други објекти на комунална инфраструктура; 2) имот кој се користи и е во функција за потребите на одбраната и безбедноста на Република Македонија; 3) неизградено градежно земјиште на кое

според урбанистичкиот план е предвидена изградба на објекти од точките 1) и 2) на овој член и на други објекти од јавен интерес и 4) имот кој по одземањето се користи за вршење на дејности од јавен интерес утврден со закон.

Според член 9-а од Законот, не се враќа во сопственост, а се дава надомест за: 1) имот на кој до денот на влегувањето во сила на овој закон право на сопственост стекнало друго физичко или правно лице со правно дело или одлука на надлежен орган и 2) национализиран сточен фонд (стада овци, кози, крупен добиток и друг сточен фонд).

Според член 10 од Законот, начинот и постапката за утврдување на вредноста на имотот во државна сопственост кој е предмет на денационализација, со пропис го определува Владата на Република Македонија.

Според член 11 од Законот, право да поднесе барање за денационализација има поранешниот сопственик, односно лицата кои се негови наследници, според прописите за наследување (барател).

Според член 13 од Законот, во постапката за денационализација се применуваат одредбите на Законот за општа управна постапка доколку со овој закон поинаку не е определено.

Според член 14-а од Законот, постапката за денационализација е итна.

Согласно член 49 од Законот, барањето може да се поднесе во рок од пет години од денот на влегувањето во сила на овој закон. По истекот на рокот од ставот 1 на овој член, барање за враќање на имот може да се поднесе само доколку во меѓувреме не настапиле правни и фактички промени, а најдоцна во рок од седум години од денот на влегувањето во сила на овој закон. Според ставот 2 од овој член, по истекот на рокот од седум години од денот на влегувањето во сила на овој закон може со тужба во парнична постапка да се бара плаќање на надомест, а враќање на имот само ако нема правни и фактички пречки.

Согласно член 61 став 2 од Законот, заинтересираните лица можат своите права спрема лицата на кои им е вратен имотот или платен надомест според одредбите од овој закон да ги

остваруваат со тужба пред надлежниот суд во рок од пет години по правосилноста на решението за денационализација.

Денационализацијата преставува мерка на државата, изразена преку законски акт со која се враќа во сопственост некој претходно одземен имот, односно се враќа правото на сопственост во првобитна состојба, при што доколку враќањето е невозможно (поради тоа што на тој имот во меѓувреме бил утврден јавен интерес или тој воопшто не може да се врати поради тоа што престанал да постои), државата обезбедува надомест.

Оттука и Законот е систематизиран така што во посебна Глава II „Враќање во сопственост“ ги уредува прашањата за тоа кој имот е предмет на враќање и под кои услови. Прашањето за надоместокот во случај кога не е можно враќање е регулирано во посебна Глава III од Законот со наслов „Надомест“. Двете оспорени одредби од член 16 и член 22-б, став 1 точка 2 се поместени во Глава II за враќање во сопственост, додека пак оспорената одредба од членот 64 е содржана во делот на преодните и завршните одредби на Законот.

Наведените одредби подносителот на иницијативата ги оспорува од гледна точка на положбата на физичките и правните лица кои имаат стекнати права над имотот, односно градежно земјиште кое е предмет на денационализација и кои, според наводите во иницијативата, биле оставени без каква и да е правна заштита бидејќи Законот за денационализација ги фаворизирал само барателите за денационализација.

Поаѓајќи од самиот концепт на Законот за денационализација и неговата основна цел – враќање на имотот на поранешните сопственици на кои со присилни прописи им бил одземен тој имот, јасно произлегува дека Законот за денационализација всушност е донесен во корист на поранешните сопственици и нивните наследници. При тоа особено треба да се има предвид дека правото на сопственост на поранешните сопственици и нивните наследници врз одземените имоти е признато со донесување на Уставот на Република Македонија. Ваквиот став Уставниот суд на Република Македонија го има искажано во Одлука У. бр. 120/1998 од 10 март 1999 година во чиешто образложение е наведено: „Во таа смисла, денационализацијата сватена како процес на враќањето во сопственост на имот, односно давање надомест за имот одземен во корист на државата,

законодавецот го третира во контекст на трансформацијата, односно приватизацијата на општествената сопственост, заштитувајќи ги директно или индиректно правата на поранешните сопственици, а самиот начин, услови и постапка на овој процес ги уредува со Законот за денационализација“. Ова јасно упатува на тоа дека законот е донесен за поранешните сопственици и нивните наследници при што првенствено треба да се имаат предвид нивните имотни права и интереси, а не првенствено интересите на државата или на други субјекти. Поранешните сопственици и корисниците на имотот според тоа не се во еднаква правна положба и не можат да бидат подведени под еднаков режим при уредувањето на прашањето за денационализацијата. Токму од овие причини, Законот за денационализација како странки во постапката ги определил само барателот на имотот (поранешен сопственик односно, негов наследник) и јавниот правобранител кој ги штити интересите на државата, а не и други заинтересирани лица.

Меѓутоа, и покрај фактот што постапката за денационализација е скратена управна постапка со цел одземениот имот да биде вратен на поранешните сопственици, односно нивни наследници во што е можно пократок рок, законодавецот водејќи се од принципот на владеење на правото не испуштил од вид дека и во оваа постапка можно е да се јават одредени прашања, односно барања кои треба да се решаваат пред суд поради што не ја исклучил можноста во определени случаи, било во текот на постапката за денационализација или по нејзиното завршување да се водат спорови пред суд.

Оттука, според Судот, произлегува дека целта на законодавецот била да се врати имотот на поранешните сопственици, но истовремено водејќи сметка за интересите на други заинтересирани лица кои имаат некакво право спрема лицата на кои им е вратен имотот или платен надомест, на кои им дава можност во рок од пет години по правосилноста на решението за денационализација да покренат судска постапка заради заштита на нивните права и интереси. Со еден збор, интенцијата на законодавецот била во скратена постапка да се воспостави и заштити сопственоста која била одземена од државата, а не и да го заштити корисникот на имотот, кој своите права и интереси може да ги остварува според други одредби од законот за денационализација (член 61 став 2 од Законот според кој, заинтересираните лица можат своите права спрема лицата на кои им е вратен имот или платен надомест според одредбите од овој закон да ги остваруваат со тужба пред надлежниот суд во рок од пет години по правосилноста на решението за денационализација).

Оттука, Судот смета дека се неосновани наводите во иницијативата дека Законот за денационализација ги фаворизирал барателите за денационализација, а на штета на останатите граѓани, односно корисниците на градежното неизградено земјиште. Имајќи ја предвид целта на Законот за денационализација, сосема јасно произлегува дека корисниците на имотот што е предмет на денационализација и поранешните сопственици, односно нивните наследници на кои им се враќа имотот во постапката за денационализација не се наоѓаат во еднаква правна положба. Токму од овие причини Судот оцени дека оспорените одредби не можат да се стават под сомнение на уставната одредба од членот 9, според која граѓаните пред Уставот и законите се еднакви, бидејќи уставното начело за еднаквост на граѓаните го обврзува законодавецот при регулирањето на определени односи тие односи да ги уреди под еднакви услови што ќе важат за сите граѓани што се наоѓаат во таква положба.

Поаѓајќи од целта на законот, произлегува и потребата сите три оспорени одредби да се анализираат заедно и во контекст на целта поради кој е донесен законот, бидејќи сите тие се во функција на оставарување на таа цел на законот – враќање на одземениот имот.

Како што беше претходно наведено, денационализацијата претставува мерка на државата односно добра волја на државата изрезана преку законски акт со кој се враќа во сопственост некој претходно одземен имот, односно се враќа сопственоста, а доколку тоа не е можно државата обезбедува надоместок. Во таа смисла, во Законот е содржано општото правило (во оспорената одредба од членот 16) според која недвижноста се враќа во сопственост во целост или дел во состојба во којашто се наоѓа на денот на влегувањето во сила на овој закон, односно дека недвижноста се враќа како дел, кога не е можно целосно враќање, ако со тоа се согласил барателот и доколку тоа е возможно. Оваа одредба всушност има карактер на општа одредба за враќање во сопственост на недвижен имот. Враќањето на сопственоста на одземен имот во зависност од видот на имотот што се враќа (земјоделско земјиште, шуми, шумско земјиште, пасишта, градежно земјиште, станбени згради и станови, деловни згради и деловни простории) е уредено со посебни одредби од оваа Глава, меѓу кои е и оспорената одредба од член 22-б која се однесува на градежното земјиште, чиј став 1 точка 2 е оспорена со оваа иницијатива. Оваа оспорена одредба се однесува на враќањето во сопственост на градежно земјиште кое при

поднесување на барањето за денационализација е неизградено, било поради тоа што не била реализирана целта заради која било одземено градежното земјиште, или пак во случај кога била реализирана целта заради која било одземено земјиштето, а тоа при поднесување на барањето за денационализација претставува градежно неизградено земјиште (пр. земјиштето било одземено заради изградба на определен објект, објектот бил изграден, но во меѓувреме е срушен, непостои и земјиштето е неизградено).

Оваа одредба од Законот, подносителот на иницијативата ја оспорува од гледна точка на корисниците на земјиштето кои започнале со градба, односно добиле градежни дозволи за изградба врз земјиште кое подоцна станало предмет на денационализација.

Фактот што корисникот на градежното неизградено земјиште требал да започне или започнал со градба врз земјиште кое со стапувањето во сила на Законот за денационализација станало предмет на денационализација, според мислењето на Судот, не е од значење за оцена на уставноста на оспорената одредба, бидејќи се работи за фактичко прашање поврзано со примената на законот, односно поврзано со разрешувањето на конкретни, новонастанати имотно-правни односи, кои бараат утврдување на фактичка состојба дали и кога започнала градбата, дали е со уредна документација или не, дали станува збор за реализација на урбанистичкото планирање на просторот за јавен интерес или не и други податоци и факти, кои според Судот, во случај на спор, можат да се разрешуваат со тужба пред надлежниот суд.

Токму во оваа насока Судот ја толкува и третата оспорена одредба, од оспорениот член 64 која забранува секаво располагање со имотот што е предмет на денационализација, како и искористување на таков имот со кое се создаваат обврски за барателот и предвидува ништовност на правните дела и едностраните изјави на волја спротивни на оваа забрана. Со оваа одредба, всушност се заштитува имотот предмет на денационализација и правата на поранешните сопственици врз тој имот, со што се овозможува остварување на целта на законот, односно враќање на имотот на поранешните сопственици. На оваа линија е и толкувањето на Врховниот суд на Република Македонија кој во предметот У. бр. 2666/03 од 5 ноември 2004 го искажал следниов став: „По влегувањето во сила на Законот за денационализација не е дозволена фактичка и правна промена на недвижноста. Конкретно ова значи дека после влегувањето во сила на Законот за денационализација не

е дозволено со недвижноста што е предмет на денационализацијата да се располага, не е дозволена на неа да се изведуваат градежни работи и градат објекти, да се надградува, доградува, руши и слично и не е дозволено да се издаваат акти со кои на други лица им се дава право да преземаат одредени работи на недвижноста. Доколку пак, пред стапувањето во сила на Законот за денационализација биле издадени одредени акти, како одобренија за градење, доградување, надградување, преправање и слично, истите не можат да бидат основ за менување на состојбата на недвижноста. Тие, според мислењето на Судот, престануваат да важат. Ова, воедно е и очекуван и логичен епилог од аспект на целта која требало да се постигне со Законот за денационализација. Целта пак на Законот е да се врати имотот на сопствениците, односно нивните наследници, кој им бил одземен поради причините наведени во него во состојба во која се наоѓал во времето кога влегол во сила“.

Мирното и непречено владение врз градежно неизградено земјиште на корисникот на тоа земјиште, според мислењето на Судот, не може да му конкурира на правото на сопственост на поранешните сопственици кое ужива уставна гаранција и заштита во одредбата од членот 30 од Уставот. Оттука, и оспорените одредби од Законот за денационализација се во функција на остварување на целта на денационализацијата – враќањето на имотот на поранешните сопственици, и тие воопшто не можат да се доведат под сомнение на членот 30 од Уставот кој всушност и ја гарантира сопственоста и кој само од аспект на поранешните сопственици, односно нивните наследници може да се доведува во контекст на прашањето за денационализација.

Воедно, со одредбите од Глава IV од Законот за сопственост и други стварни права („Службен весник на Република Македонија“ бр. 18/2001) се уредени стекнувањето, заштитата и престанокот на правото на сопственост. Во тие рамки, се одредбите за градење на земјиште, градење на туѓо земјиште, несовесен градител и совесен сопственик, совесен градител, а сопственикот не знаел за градбата и други прашања поврзани со градењето на земјиште, кои се законска рамка при одлучувањето на судовите во конкретни имотно-правни спорови на граѓаните пред судовите. Ова е надвор од материјата за денационализацијата и прашањето дали Законот за денационализација треба да се занимава со заштита на граѓаните кои со дозвола за градба (совесни градители) треба да градат или веќе изградиле на денационализиран имот, наспроти членот од Законот за денационали-

зација кој се однесува да не се располага со тој имот кој е процесуиран или решен во постапките за денационализација, е прашање кое нема основа за да се спротивстави на концептот на денационализацијата. Во овој концепт изразен во законските одредби, законодавецот водел сметка и за правата на корисниците на имотот на државата кој е предмет на денационализација, особено со одредбите за проценување на зголемена или намалена вредност со повеќегодишното туѓо користење на имотот пред денационализацијата. Така, според член 17 од Законот за денационализација, за недвижност чија вредност по одземањето е зголемена, на барателот му се понудува по следниов приоритет: 1) враќање во сопственост на недвижноста доколку барателот ја плати разликата за зголемената вредност на недвижноста; 2) воспоставување сопственички дел до висината на првобитната вредност на недвижноста и 3) давање надомест. Според член 18 од Законот, недвижноста чија вредност по одземањето е намалена, се враќа во сопственост со давање надомест за разлика за намалената вредност на недвижност. Во однос на зголемената или намалената вредност, државата врши проценка и го задолжува лицето кому му го враќа имотот да ја плати зголемената вредност на имотот, и обратно, му се надоместува намалената вредност. Но понатаму, државата е таа која со повеќегодишните корисници ги разрешува нивните инвестициони и други работи со тој имот кој им бил даден на користење (закуп). Значи, со иницијативата во овој предмет се задира во прашања кои не можат да бидат основ за уставно-судско оспорување на одредби од Законот за денационализација, а воедно станува збор и за примената на законот што е надвор од надлежноста на Уставниот суд.

Поради наведеното, Судот утврди дека оспорените одредби од член 16, член 22-б, став 1 точка 2 и член 64 од Законот за денационализација не можат да се доведат под сомнение за нивната согласност со одредбите од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова – Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 72/2006)

84.

У.бр.173/2007

- Пренамена на стан

(поведување и неповедување на постапка)

*- Change of a purpose of an apartment
(initiation and non-initiation of a procedure)*

- Пропишувањето на согласноста на мнозинството сопственици на становите во зградата, односно на влезот во зградата како услов за одобрување пренамена на стан, дел од стан, помошна и заедничка просторија за вршење деловна дејност, не претставува повреда на принципите на владеењето на правото и правната заштита на сопственоста, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

- The stipulation of the consent of the majority of owners of the apartments in a building, that is, the entrance in a building as a condition for approval to change the purpose of an apartment, part of an apartment, utility room and joint room for the carrying out of a business activity, is not a violation of the principles of the rule of law and the legal protection of property, as fundamental values of the constitutional order of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на:

- член 101 став 1 во делот „ односно на деловните простории“ од Законот за сопственост и други стварни права („Службен весник на Република Македонија“ бр. 18/2001) и

- член 83 став 3 алинеја 2 во делот „ односно на деловните простории“ од Законот за градење („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005)

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на:

- член 101 став 1 во деловите „по претходна согласност на мнозинството сопственици на становите“ и „ во зградата, односно на влезот во зградата“ од Законот за сопственост и други стварни права („Службен весник на Република Македонија“ бр. 18/2001) и

- член 83 став 3 алинеја 2 во деловите „согласност на мнозинството сопственици на становите“ и „во објектот, односно дел од објектот што претставува функционална и градежна целина“ од Законот за градење („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005)

3. Марија Мирчевска од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за оценување на уставноста на одредбите од Законите означени во точките 1 и 2 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, условувањето на одобрението за пренамена на стан, дел од стан, помошна станбена и заедничка просторија во просторија за вршење на деловна дејност, со претходна согласност на мнозинството сопственици на становите, односно на деловните простории, не било во согласност со Уставот - член 8 став 1 алинеите 3 и 6 со кои се гарантира владеењето на правото и правната заштита на сопственоста, како и со член 30 став 2 од Уставот според кој сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и заедницата.

Тоа значело дека ако мнозинството сопственици на становите во зградата не дадат согласност за пренамена, сопственикот на објектот кој бара пренамена не ќе можел да го употребува објектот за негово добро и за добро на заедницата, а граѓанинот не можел правно да ја заштити намерата за пренамена на својата сопственост.

Според оспорените одредби, произлегувало дека одобрението за пренамена не го донесувал надлежниот орган и кога биле исполнети сите услови за пренамена на објектот, туку одобрението зависело од индивидуалната волја на другите сопственици на станови во зградата. Притоа, се нагласува дека правото на мирно и непречено користење на објектите - становите од повеќе сопственици на станови што живеат во ист објект требало да се обезбеди од страна на надлежен државен орган на чие првостепено решение, на граѓанинот, со член 15 од Уставот, му се гарантирало правото на жалба. Ако мнозинството станари не се согласеле за пренамена, граѓанинот не можел да бара пренамена на објектот, со што сите одредби за употреба на градежен објект и за пренамена, од Законот за сопственост и други стварни права и од Законот за градење, ја губеле важноста пред индивидуалната волја на сопствениците на станови.

Врз основа на наведеното, а со цел да се обезбеди граѓаните својата сопственост да ја користат и да располагаат со неа по своја волја, доколку тоа не е спротивно на закон или на некое право на друго лице, односно да се обезбеди правна заштита на сопственоста од страна на надлежни државни органи и да се оневозможи субјективно мешање на другите сопственици во сопственоста на поединецот, под изговор на мирно и непречено користење на објектите, се предлага Уставниот суд на Република Македонија да ги укине оспорените одредби.

4. Судот на седницата утврди дека согласно член 101 став 1 од Законот за сопственост и други стварни права, стан, дел од стан, помошна станбена и заедничка просторија врз основа на проектна документација може да се пренамени за вршење на деловна дејност по барање на сопственикот на тој дел од зградата, ако со тоа не се загрозува безбедноста на граѓаните во зградата, ако не и се нанесува штета на зградата и ако не се оневозможуваат другите корисници во мирното користење на становите, по претходна согласност на мнозинството сопственици на становите, односно на деловните простории во зградата, односно на влезот во зградата.

Судот, исто така, утврди дека согласно член 83 став 3 алинеја 2 од Законот за градење, до надлежниот орган од членот 51 на овој закон градителот со барањето за издавање одобрение за издавање на одобрение за адаптација со пренамена од ставот 2 на овој член поднесува и согласност на мнозинството сопственици на

становите, односно на деловните простории во објектот, односно дел од објектот што претставува функционална и градежна целина.

5. Според член 8 став 1 алинеите 3 и 6 од Уставот, владеењето на правото и правната заштита на сопственоста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 30 став 1 од Уставот, се гарантира правото на сопственост, а според ставот 2 од овој член, сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и заедницата. Според ставот 3 од овој член на Уставот, никому не може да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Со Законот за сопственост и други стварни права се уредува правото на сопственост и другите стварни права во согласност со Уставот.

Според член 2 од овој закон, правото на сопственост се стекнува под услови и на начин предвидени со овој и друг закон, а според член 5 од Законот, правото на сопственост и другите стварни права се остваруваат врз основа на слободна диспозиција со нужни ограничувања предвидени со Уставот и законите.

Во член 8 став 1 од наведениот закон утврдено е дека сопственикот има право својата ствар да ја држи, целосно да ја користи или да располага со неа по своја волја, доколку тоа не е спротивно на закон или на некое право на друго лице.

Според член 9 од истиот закон, сопственикот го остварува своето право на сопственост во согласност со природата и намената на стварта, како и со општиот интерес утврден со закон. Забрането е вршење на правото на сопственост спротивно на целта заради која е со закон признато и установено, или спротивно на моралот на општеството. Правото на сопственост не смее да се врши со цел на

друг да му се причини штета или тој да се спречи во остварувањето на неговото право.

Согласно член 10 од овој закон, правото на сопственост може да се ограничи или да се одземе кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Етажната сопственост претставува еден од подоблиците на правото на сопственост, кое Законот го разработува во Главата ИИИ - Подоблици на правото на сопственост, во посебен оддел 3 - Етажна сопственост. Така, во член 95 став 1 од Законот се утврдува дека станови, деловни простории, визби, гаражи и други посебни делови од станбени и деловни згради што имаат два или повеќе станови, односно деловни простории и други посебни делови можат да бидат во сопственост на различни физички или правни лица (етажна сопственост).

Понатаму, во Законот се уредуваат правата и должностите на сопствениците на посебните делови во однос на тие делови, при што, согласно оспорениот член 101 став 1, се утврдува дека стан, дел од стан, помошна станбена и заедничка просторија врз основа на проектна документација може да се пренамени за вршење на деловна дејност по барање на сопственикот на тој дел од зградата, ако со тоа не се загрозува безбедноста на граѓаните во зградата, ако не и се нанесува штета на зградата и ако не се оневозможуваат другите корисници во мирното користење на становите, по претходна согласност на мнозинството сопственици на становите, односно на деловните простории во зградата, односно на влезот во зградата. Согласно ставот 2 на истиот член, одобрението за пренамена, го издава надлежниот орган.

Со Законот за градење, со кој се уредуваат градењето, основните барања на градбата, правата и обврските на учесниците во изградбата, проектната документација и други прашања од значење за градењето, се утврдува дека надлежен орган за издавање одобрение за градење на градбите од трета, четврта и петта категорија (согласно членот 50 на овој закон, деловните, станбено-деловните и станбените градби со висина над три нивоа спаѓаат во градби од трета категорија, а станбени и деловни градби до три нивоа висина спаѓаат во градби од четврта категорија) е градоначалникот на општината, односно градоначалниците на општините на градот Скопје (член 51 став 2).

Според член 52 став 1 од овој закон, постапката за издавање одобрение за градење се врши согласно со одредбите од Законот за општата управна постапка, доколку со овој закон поинаку не е уредено.

Согласно член 55 став 2 од истиот закон, против одобрението за градење, односно против решението со кое се одбива барањето за издавање на одобрение за градење издадено од градоначалникот на општината, односно градоначалниците на општините во градот Скопје, градителот може да изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот.

Во член 83 од овој закон, со кој се уредува употребата на градежен објект и пренамена, се утврдува дека објектот се употребува, согласно со неговата намена (став 1). По исклучок од ставот 1 на овој член, дел од објект што претставува стан, дел од стан или повеќе станови, помошна станбена или заедничка просторија, во зависност од дејноста, може да се адаптира со пренамена во деловен простор или обратно, ако ги исполнува условите утврдени со овој и друг закон (став 2). Согласно ставот 3 на овој член, до надлежниот орган од членот 51 на овој закон градителот со барањето за издавање одобрение за издавање на одобрение за адаптација со пренамена од ставот 2 на овој член поднесува и доказ за право на сопственост на стан што се пренаменува; согласност на мнозинството сопственици на становите, односно на деловните простории во објектот, односно дел од објектот што претставува функционална и градежна целина, што се оспорува со оваа иницијатива и основен проект за предвидената намена на дел од објектот во четири примероци.

Од наведените уставни и законски одредби произлегува дека сопственоста е право кое се гарантира со Уставот, а условите и начините под кои може да се стекнува правото на сопственост се уредуваат со закон.

Ако се има предвид членот 30 став 2 од Уставот според кој сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата, произлегува дека сопственоста не може да се сфати во апсолутна смисла. Имено, правото на сопственост во принцип е неприкосновено. Меѓутоа, утврдувајќи ја сопственоста како категорија која создава и права и обврски, Уставот

определува дека таа треба да служи за доброто на поединецот и на заедницата.

Во оваа смисла, со Законот за сопственост и други стварни права, меѓу другото, се уредува и содржината и правното дејство на сопственоста. Содржината на правото на сопственост согласно овој закон ја сочинува правото на сопственикот да ја држи, да ја користи и да располага со својата ствар, односно предмет, првенствено по сопствена волја. Меѓутоа, законодавецот определувајќи ја содржината на правото на сопственост, во овој закон истовремено го определил и начинот на остварувањето на ова право и во таа смисла како општо правило утврдил дека сопственикот своето право на сопственост го остварува во согласност со природата и намената на стварта.

Остварувањето на правото на сопственост во согласност со природата и намената на стварта е прифатено и утврдено и во Законот за градење. Така, според член 83 од Законот правило е градежниот објект да се употребува согласно со неговата намена, додека само по исклучок, утврден со оваа одредба, сопственикот може дел од објектот да го адаптира за друга намена.

Имајќи го предвид наведеното и особено фактот што законодавецот, поради нејзината специфика, посебно ја уредил етажната сопственост како посебен вид на право на сопственост, според Судот, во конкретниот случај пренамената на дел од објектот што претставува стан, дел од стан или повеќе станови, помошна станбена или заедничка просторија во деловен простор и обратно, всушност значи промена на основната намена на дел од објектот, за што е нужно да се исполнат одредени услови утврдени со закон. Во оваа смисла, законодавецот ги утврдил условите под кои е можна наведената пренамена - да не се загрозува безбедноста на граѓаните во зградата, да не и се нанесува штета на зградата, да не се оневозможуваат другите корисници во мирното користење на становите и мнозинството сопственици на становите, односно на деловните простории во зградата, односно на влезот во зградата, да дадат претходна согласност за пренамената. Оттука, Судот оцени дека пренамена на објектот под определени услови утврдени во закон, само по себе не може да се смета како ограничување на правото на сопственикот да го поседува, да го користи согласно неговата намена или да располага со дел од објектот што е негова сопственост, поради што не станува збор за одземање на

сопственоста или за ограничување на правата што произлегуваат од сопственоста во смисла на член 30 став 3 од Уставот.

Меѓутоа, тргнувајќи од содржината на наведените уставни и законски одредби, а имајќи ја предвид содржината на оспорените законски одредби и причините поради кои се оспорува нивната уставност, пред Судот се постави прашањето дали согласноста на сопствениците на деловните простории во зградата, пропишана со оспорените одредби, може основано да се прифати и оправда како услов за пренамена на стан, дел од стан, помошна и заедничка просторија во зградата за вршење деловна дејност.

Ова од причини што во овој случај, објект на заштитата не е домувањето, како во случајот кога за пренамената се бара согласност од мнозинството сопственици на становите во зградата која за основна намена го има домувањето, туку заштитата добива економска димензија, затоа што согласноста за пренамената зависи од економски причини и интереси на сопствениците на деловните простории во зградата. Тоа значи дека сопствениците на деловни простории во зградата имаат инструмент за заштита на својата дејност од конкуренција, кој не зависи од пазарни услови, туку е резултат на околноста дека тие први стекнале деловни простории во зградата, што им дава привилегирано право да одлучуваат за вршење на деловна дејност на сопствениците на станбените простории во зградата. Поради тоа, бараната согласност од мнозинството сопственици на деловните простории во зградата значи создавање услови за нелојална конкуренција, што Уставот не го дозволува.

Оттука, Судот оцени дека основано може да се постави прашањето за согласноста на законското решение со кое им се овозможува на сопствениците на деловните простории во зградата, да одлучуваат за пренамена на станбен во деловен простор во зградата, утврдено во член 101 став 1 во делот „односно на деловните простории“ од Законот за сопственост и други стварни права и во член 83 став 3 алинеја 2 во делот „односно на деловните простории“ од Законот за градење, со член 8 став 1 алинеите 3 и 6 и член 30 став 2 од Уставот на Република Македонија.

6. Во однос на прашањето за пропишувањето на согласноста на мнозинството сопственици на становите во зградата, односно на влезот во зградата како услов за одобрување пренамена на стан, дел од стан, помошна и заедничка просторија за вршење деловна дејност, Судот оцени дека тоа не претставува повреда на

принципите на владеењето на правото и правната заштита на сопственоста, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според Судот, претходната согласност на мнозинството сопственици на станови на зградата односно на влезот на зградата, утврдена како еден од условите кои треба да се исполнат при пренамена на објектите за вршење на деловна дејност, е условена токму со промената на основната намена на деловите на објектите. Ова особено поради тоа што при пренамената не би требало да се тргнува само од интересот на поединецот, туку и од интересот на другите станари и на заедницата во целина. Имено, во моментот на стекнување на правото на сопственост, објектот бил со една намена и стекнувачот знаел и очекувал дека станот го зема како станбен простор за живеење во објект кој е предвиден како станбена зграда, па подоцнежната пренамена на делови од зградата од станови, помошни станбени простории или заеднички простории во деловен простор, може да доведе до повредување на неговото право на несметано користење на станот, поради што законодавецот основано оценил дека, покрај исполнувањето на другите услови, за пренамената е потребна и јасно искажана согласност на мнозинството сопственици на становите.

Во оваа смисла, Судот имаше предвид и дека согласноста на мнозинството сопственици на станови на зградата законодавецот ја предвидел како услов и при уредување на други односи во услови на етажна сопственост, односно при поправки и преправки на делови од зградата што се во функција на зградата како целина, како и во случај на склучување и важење на договор за заемните односи на станарите кои живеат во зградата.

Оттука, Судот оцени дека претходната согласност на мнозинството сопственици на становите во зградата, односно на влезот на зградата, како еден од условите кои треба да се исполнат при пренамена на објектите, утврдени во член 101 став 1 во деловите „по претходна согласност на мнозинството сопственици на становите“ и „во зградата, односно на влезот во зградата“ од Законот за сопственост и други стварни права и на член 83 став 3 алинеја 2 во деловите „согласност на мнозинството сопственици на становите“ и „во објектот, односно дел од објектот што претставува функционална и градежна целина“ од Законот за градење, не го доведува во прашање уставно гарантираното право на сопственост, како што се наведува во иницијативата.

Наводите во иницијативата дека граѓанинот не може правно да ја заштити својата сопственост во случај ако мнозинството сопственици не дадат согласност за пренамената, што било спротивно на член 8 став 1 алинеја 6 од Уставот според кој правната заштита на сопственоста претставува темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, Судот ги оцени како неосновани.

Имено, Законот за сопственост и други стварни права не содржи одредби според кој барателот на пренамената на објектот би можел во управна или судска постапка, да ја докажува и обезбеди согласноста на мнозинството сопственици за пренамената, доколку таква согласност не е обезбедена. Меѓутоа, ваква постапка не е пропишана ни за обезбедување на другите услови неопходни за одобрување на пренамената, доколку тие не се исполнети. Оттука, произлегува дека законодавецот оценил дека пренамената на објектот е можна единствено и само доколку се исполнат сите пропишани услови и дека не е дозволено било кој од овие услови да биде заменет со управен или судски акт, што според Судот, е во функција на заштита на сопственоста.

Од друга страна, согласно Законот за градење, одобрение за градење, односно за адаптирање со пренамена на станбен во деловен простор, издава градоначалникот на општината, односно градоначалниците на општините на градот Скопје, во постапка која се води согласно со одредбите од Законот за општата управна постапка, доколку со овој закон поинаку не е уредено. Против одобрението за градење, односно против решението со кое се одбива барањето за издавање на одобрение за градење, градителот може да изјави жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот. Тоа значи дека законодавецот пропишал постапка за заштита на сопствениците доколку нивните права во постапката за пренамена на објектот бидат неосновано загрозени.

Со оглед дека претходната согласност на мнозинството сопственици на становите во зградата односно на влезот на зградата, претставува еден од условите кои законодавецот ги утврдил како потребни за одобрување на пренамената на објектот, според Судот, сосема основано, во оспорениот член 83 став 3 алинеја 2 од Законот за градење, законодавецот предвидел кон барањето за издавање на одобрение за адаптација со пренамена на дел од објект што

претставува стан, дел од стан или повеќе станови, помошна станбена или заедничка просторија во деловен простор или обратно, да се приложи и бараната согласност од мнозинството сопственици. Таквата одредба според Судот, е во функција на обезбедување на владеењето на правото и обезбедување на правна заштита на сопственоста.

Поради наведеното, пред Судот не се постави прашањето за тоа дека со деловите на оспорените одредби од Законите се повредува правната заштита на сопственоста, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, утврдена со член 8 став 1 алинеја 6 од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.173/2007)

6. Градежно земјиште

6. *Construction land*

85.

У.бр.231/2007

- Утврдување надоместок за употреба на градежно земјиште како јавна давачка (поведување постапка)

*- Determination of remuneration for the use of construction land as a public fee
(initiation of a procedure)*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законистоста на Одлуката за утврдување надоместок за употреба на градежно земјиште–градска рента, донесена од Советот на општина Гостивар под бр. 07-620/1 од 13.10.2003 година.

2. ЕКСИМ – КОМЕРЦ ДОО Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законистоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение. Според подносителот на иницијативата, врз основа на оспорената одлука, општината Гостивар редовно ги задолжувало и им уплатувало износи на име градска рента, конкретно административен и деловен простор кое нивното друштво го користи во Гостивар, како сопственици на поранешниот

правен субјект поранешен Готекс. Понатаму се наведува дека со Одлуката била утврдена висината, роковите на плаќањето и начинот на пресметување на надоместокот. Надоместокот го плаќал непосредниот корисник на земјиштето, а како непосреден корисник се сметал носителот на правото на користење на недвижноста и нивниот сопственик.

Во член 13 од Законот за комунални дејности, меѓу другото, било утврдено дека изградбата и одржувањето на објектите на комуналната инфраструктура се финансира од надоместок за употреба на градежно земјиште во висина од 50% од вкупно прибавените средства од оваа основа; но наведената одредба не можело да биде основ за воведување на надоместок за употреба на градежното земјиште, бидејќи истата била норма со која се утврдувало дека изградбата и одржувањето на објектите на комуналната инфраструктура се финансирале од надоместокот за употреба на градежното земјиште кој во тоа време согласно Законот за градежно земјиште го утврдувало собранието т.е. Советот на општината.

Според иницијативата, поранешниот Закон за градежно земјиште од 2001 година, предвидел дека градежното земјиште можело да биде во сопственост или пак за него да се плаќа закуп, но новиот Закон не содржел одредба за градежно земјиште и не било уредено надоместокот за употреба на градежното земјиште, иако трансформацијата на градежното земјиште не била завршена.

Поради наведените причини со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука и истата до биде укината.

3. Судот на седницата утврди дека со оспорената Одлука се утврдува висината, начинот на надоместокот за употреба на градежно земјиште, начинот на наплатата и употребата на средствата на подрачјето на општина Гостивар.

4. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Согласно член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Според член 17 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.52/95), кој согласно член 96 став 2 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002) продолжува да се применува до усогласувањето на посебните закони со кои се уредуваат прашањата од надлежност на општините, единиците на локалната самоуправа самостојно донесуваат програма за уредување на градежното земјиште, вршат работи на уредување и употреба на градежното земјиште во согласност со закон и утврдуваат зони и собираат земјишна такса во согласност со закон.

Од наведеното произлегува дека единиците на локалната самоуправа вршат работи на уредување и употреба на градежното земјиште и утврдуваат зони и собираат земјишна такса во согласност со закон.

Со Законот за комунални дејности („Службен весник на Република Македонија“ број 45/1997, 23/1999, 45/2002 и 16/2004 година), во член 1 се уредуваат основните услови и начинот на вршење на комуналните дејности, финансирањето на комуналните дејности и други прашања од значење за комуналните дејности.

Во член 5 од Законот, пропишана е обврска на домашните и странските физички и правни лица кои вршат комунални дејности од член 3 од овој закон, должни се да обезбедат трајно и квалитетно вршење на комуналните дејности, како и одржување на објектите и опремата на комуналната инфраструктура во функционална состојба.

Понатаму, во член 7 од наведениот Закон, општината односно град Скопје е должен да донесе одлука за комунален ред и превземе мерки за нејзино спроведување. Под комунален ред во смисла на став 1 од овој член се подразбира поблиску уредување на односите и начинот на вршење на комуналните дејности меѓу корисниците и давателите на услугите.

Во член 8 од Законот се одредени кои се објекти на комунална инфраструктура, а во член 10 став 3 се утврдени објектите на комуналната инфраструктура кои служат за заедничка комунална потрошувачка, додека во член 13 од Законот се пропишани изворите на

финансирања на одржувањето на објектите на комуналната инфраструктура.

Законот за градежното земјиште („Службен весник на СРМ“ број 10/79, 18/89, 21/91 и „Службен весник на Република Македонија“ број 71/96 и 18/99) кој престана да важи содржеше посебни глави кои се однесуваа на уредувањето и на употребата на градежното земјиште.

Така во делот од овој закон кој се однесуваше на употребата на градежното земјиште односно во членот 44 беше утврдено дека собранието односно советот на општината може да утврди надоместок за употреба на градежното земјиште според обемот и степенот на опременоста со комунални објекти и инсталации. Со одлука се утврдува висината, роковите на плаќањето и начинот на пресметувањето на надоместокот. Надоместокот го плаќа непосредниот корисник на земјиштето, а како непосреден корисник се смета носителот на правото на користење на недвижности и нивниот сопственик.

Оттука произлегува дека надоместокот за употреба на градежното земјиште како јавна давачка беше утврдена со Законот за градежното земјиште.

Законот за градежното земјиште од 2001 година концепциски е поставен на сосема поинакви основи од претходниот закон. Имено, за разлика од поранешниот закон според кој градежното земјиште единствено беше на Републиката, според постојниот закон градежното земјиште може да биде во сопственост на Република Македонија и на домашни физички и правни лица под услови утврдени со овој и друг закон. Носителот на правото на сопственост на градежното земјиште може земјиштето да го отуѓи и даде под долготраен и краткотраен закуп. Градежното земјиште во сопственост на Република Македонија може да се отуѓи, да се даде под концесија и под закуп.

Врз основа на изнесеното произлегува дека според постојниот Закон за градежно земјиште, градежното земјиште може да биде во сопственост или пак за него да се плаќа закуп. Оттука, овој закон не случајно содржи одредби за уредувањето на градежното земјиште, меѓутоа не содржи одредби за употреба на градежното земјиште. Имено, ако се има предвид дека според Законот, градежното земјиште е во сопственост или, пак, за него се плаќа закуп, надоместокот за употреба на градежното земјиште како јавна давачка не е уреден со овој закон.

Тргувајќи од фактот дека надоместокот за употреба на градежното земјиште како јавна давачка не е утврден со закон, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со членот 33 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова – Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.
(У.бр.231/2007)

7. Работни односи

7. *Working relations***86.****У.бр.111/2006**

- Засновање работен однос без огласување; право на испратнина; работа подолга од полно работно време, прекувремена работа и работа ноќе (поведување и неповедување на постапка)

- Employment without announcement; right to send-off money; work longer than full working time, overtime work and night work (initiation and non-initiation of a procedure)

- Во случај на вработување без јавно огласување, работодавците во јавните служби, државните органи и органите на локалната самоуправа, не можат да обезбедуваат работници исклучиво по своја волја, бидејќи согласно оспорената одредба од член 22 став 4 од Законот за работните односи ваквото вработување е можно само по исклучок, за итни и неодложни работи, во траење од најмногу 30 дена и со посредување на надлежната служба. Оспорената одредба од член 97 став 3 од законот не е противуставна, напротив утврдува еднакви правила, односно критериуми врз основа на кои се остварува правото на испратнина во конкретен случај. Ако на работникот му престанал работниот однос кај претходниот работодавач поради деловни причини, тој можел да оствари право на испратнина кај него ако ги исполнува условите од овој член, како што може да оствари такво право и кај актуелниот работодавач ако ги исполнува тие услови.

Со оспорените одредби од член 120 став 3 и 164 став 2 и 4 само се утврдува можност, доколку лицата самите сакаат, односно се согласуваат да можат да работат подолго од полното работно време, со што не се доведува во прашање правото на заштита на мајката со дете и самохраниот родител, туку таа заштита се димензионира со оглед на различните околности во кои се наоѓаат овие лица и возраста на детето, што не е спротивно на Уставот.

- In case of employment without public announcement, employers in public services, state bodies and local self-government bodies may not provide workers exclusively upon their will, since pursuant to the challenged provision in Article 22 paragraph 4 of the Law on Working Relations such employment is possible only as an exception, for urgent matters that cannot be delayed, for a period of 30 days at the most and with the mediation of the competent service.

The challenged provision of Article 97 paragraph 3 of the Law is not anti-constitutional; on the contrary, it defines equal rules, that is, criteria on the basis of which the right to send-off money is realised in a concrete case. If the worker had his employment terminated with the previous employer owing to business reasons, he could have realised a right to send-off money from him if he meets the conditions in this article, as he may also realise such right with the current employer if he meets those conditions.

The challenged provisions in Article 120 paragraph 3 and Article 164 paragraphs 2 and 4 only establish a possibility for the persons, if they wish so themselves, that is if they agree, to work longer than full working hours, which does not question the right to protection of the mother with a child and the self-supporting parent, but that protection is dimensioned given the different circumstances in which these persons are and the age of the child, which is not in contradiction with the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија член 28 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 октомври 2006 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 117 став 2 во делот: „согласно со акт на Владата на Република Македонија“ од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 22 став 4, член 97 став 3 во делот: „на кој поради настаната статусна промена, правен следбеник е последниот работодавач“, член 120 став 3 во делот: „освен ако работникот даде писмена изјава дека доброволно се согласува со прекувремената работа“ и член 164 став 2 и 4 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 22 став 1 точка 4, член 117 став 2 во делот: „освен за работите кои поради специфичниот процес на работа не можат да се прекинат или за кои нема услови и можности да се организира работата во смени“ и член 236 став 3 во делот: „и акт на министерот надлежен за работите од областа на трудот“ од Законот означен во точката 1 од ова решение.

4. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите означени во точките 1, 2 и 3 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата Законот за работните односи не можел да предвиди само одредени граѓани да можат да се вработуваат на одредени работни места без јавен оглас објавен во дневниот печат, како што предвидувал оспорениот член 22 став 1 точка 4 и став 4 од Законот.

Според иницијативата, на тој начин овие лица стекнувале можност под привилегирани услови да засноваат работен однос наспроти останатите граѓани, кои се доведувале во нееднаква правна положба во поглед на достапноста на работното место во кои тие се вработувале.

Според оспорениот член 97 став 3 од Законот, под работен однос, во смисла на ставот 1 од овој член, се сметало времето поминато во работен однос кај ист работодавач и работниот однос кај претходниот работодавач, на кој поради настанатата статусна промена, правен следбеник бил последниот работодавач.

Со делот од овој став што гласи: „на кои поради настаната статусна промена, правен следбеник е последниот работодавач“ подносителот на иницијативата смета дека работниците се доведувале во нееднаква правна положба ако не се вработени кај последниот работодавач поради настанатата статусна промена, односно со оваа законска одредба правно биле заштитени само оние работници кои биле вработени кај последниот работодавач поради настаната статусна промена, а не и другите работници, кои биле вработени по основ на други причини, иако биле претходно вработени кај друг работодавач.

Членот 117 став 2 од Законот во делот кој гласи: „освен за работите кои поради специфичниот процес на работа не можат да се прекинат или за кои нема услови и можности да се организира работата во смени, согласно со акт на Владата на Република Македонија“, според подносителот на иницијативата не бил во согласност со Уставот од причини што остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредувале со закон и со колективни договори, а не со акт на Владата на Република Македонија, како носител на извршната власт. Овој дел е оспорен и од аспект на тоа што во оваа одредба, а ниту во другите одредби од Законот, не биле предвидени рамки и критериуми по кои Владата на Република Македонија ќе се раководела при донесувањето на наведениот акт.

Со оспорените делови на членовите 120 став 3 и 164 став 2 и 4 од Законот се повредувал членот 8 став 1 и 3, член 9, член 32 став 4, член 42 став 1 и 3, член 51 и член 54 став 1 и 3 од Уставот на Република Македонија, затоа што полното работно време од 40 часа било загарантирано право и од тоа право работниците не можеле да се откажат ниту пак тоа право можело да им се одземе или ограничи, а особено не на мајките, бидејќи тие имале право на посебна заштита при работа. Во Уставот не била предвидена можност дека вработената мајка и самохраниот родител со писмена изјава да се согласат да вршат прекувремена работа или да работеле ноќе. Така што, подносителот на иницијативата смета дека правата од работен однос утврдени со Уставот, закон и колективен договор не можеле

да се одземат или ограничат ниту со писмена согласност на вработените.

Членот 236 став 3 во делот: „и акт на министерот надлежен за работите од областа на трудот“ според иницијативата не бил во согласност со Уставот, затоа што остварувањето на правата на вработените и нивната положба можело да се уредува само со закон и со колективни договори, а не и со акт на министерот надлежен за работите од областа на трудот. Овој законски дел бил неодржлив и од уставноправен аспект и затоа што во оваа законска одредба, а ниту во другите одредби од Законот, не биле предвидени никакви рамки и параметри за донесување на актот на министерот надлежен за работите од областа на трудот.

Подносителот на иницијативата смета дека оспорените законски одредби не биле во согласност со повеќе одредби од Уставот и тоа: член 8 став 1 алинеи 1, 3 и 4, член 9, член 32 став 1, 2, 3 и 5, член 51, член 54 став 1 и 3, член 91 алинеи 1 и 5, како и член 96 од Уставот на Република Македонија, поради што бара Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на наведените оспорени одредби од Законот за работните односи.

5. Судот на седницата утврди дека Според членот 22 став 1 точка 4 од Законот за работните односи работодавачот потребата од работници ја обезбедува преку: обезбедување работник од страна на самиот работодавач без огласување со директно склучување на договор за вработување со него.

Според оспорениот став 4 на овој член од Законот, по исклучок, работодавачот од ставот 2 на овој член во јавните служби, државните органи и органите на локалната самоуправа, за итни и неодложни работи, работен однос може да се заснова и без јавно огласување, но најмногу до 30 дена, со посредување на службата надлежна за посредување при вработување.

Според оспорениот член 97 став 3 од Законот, под работен однос, во смисла на ставот 1 од овој член, се смета времето поминато во работен однос кај ист работодавач и работниот однос кај претходниот работодавач, на кој поради настанатата статусна промена, правен следбеник е последниот работодавач.

Според оспорениот член 117 став 2 од Законот, прекувремената работа може да трае најмногу десет часа во текот на една недела и најмногу 190 часа годишно, освен за работите кои поради специфичниот процес на работа не можат да се прекинат или за кои нема услови и можности да се организира работата во смени, согласно со акт на Владата на Република Македонија.

Според оспорениот член 120 став 3 од Законот, работодавачот не смее да наложи работа подолго од полното работно време на мајка со дете до три години старост и самохран родител со дете до шест години старост, освен ако работникот даде писмена изјава дека доброволно се согласува со прекувремена работа.

Според оспорениот член 164 став 2 од Законот, на работничката која има дете од една до три години возраст, може да и се наложи да врши прекувремена работа или работа ноќе, само по нејзина претходна писмена согласност.

Според оспорениот став 4 на овој член од Законот, ниеден од работниците - родители кој има дете помладо од седум години или тешко болно дете или дете со телесен или душевен недостаток и кој живее сам со детето и се грижи и за неговото воспитување и заштита, може да му се наложи да врши прекувремена работа или работа ноќе, само по негова претходна писмена согласност.

Според оспорениот член 236 став 3 од Законот, штрајкот не смее да започне пред завршување на постапката за помирување, согласно со овој закон и акт на министерот надлежен за работите од областа на трудот. Обврската за помирување не смее да го ограничи правото на штрајкот, кога таква постапка е предвидена со овој закон, односно пред спроведувањето на друга постапка за мирно решавање на спорот за која страните се договориле.

6. Согласно член 8 став 1 алинеи 1, 3 и 4 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се утврдени основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото, како и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 32 став 1 од Уставот на Република Македонија секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност.

Според ставот 2 од овој член од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место, а според ставот 3 од истиот член секој вработен има право на соодветна заработувачка.

Во ставот 5 од овој член од Уставот е утврдено дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Членот 54 ставот 1 од Уставот утврдува дека слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот, а според ставот 3 на овој член ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

Надлежностите на Владата на Република Македонија се утврдени во членот 91 од Уставот. Така, според ставот 1 алинеја 1 на овој член од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршување на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување, а според алинејата 5 од ставот 1 на членот 91 од Уставот, Владата на Република Македонија донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Во членот 96 од Уставот на Република Македонија е утврдено дека органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Поаѓајќи од изнесените уставни одредби, законодавецот односите во областа на трудот ги уредил со Законот за работните односи. Според членот 1 став 1 од овој закон, со него се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување.

Според ставот 2 на овој член од Законот, работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договорот за вработување.

7. Според оспорениот член 117 став 2 од Законот, работникот е должен на барање на работодавачот да врши работа преку полното работно време (прекувремена работа) и кога прекувремената работа може да трае најмногу десет часа во текот на една недела и најмногу 190 часа годишно, освен за работите кои поради специфичниот процес на работа не можат да се прекинат или за кои нема услови и можности да се организира работата во смени, согласно со акт на Владата на Република Македонија.

Всушност, оваа законска одредба се оспорува само во делот „согласно со акт на Владата на Република Македонија“, од причини што подносителот на иницијативата смета дека во Уставот нема основ, затоа што остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори, а не со акт на Владата на Република Македонија.

Согласно член 32 став 5 од Уставот на Република Македонија остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

По однос на овие наводи Судот утврди дека прекувремената работа е институт кој се однесува на прашања поврзани со работните односи, кои пак согласно член 32 став 5 од Уставот се уредуваат со закон и со колективни договори.

Оттука, прекувремената работа која се однесува за работите кои поради специфичниот процес на работа не можат да се прекинат или за кои нема услови и можности да се организира работата во смени, согласно со акт на Владата на Република Македонија, според мислењето на Судот не може да биде предмет на уредување на подзаконски акт на Владата на Република Македонија. Според тоа Владата на Република Македонија нема уставна основа за донесување на таков акт.

Со оглед на наведеното пред Судот се постави прашањето за согласноста на овој дел од одредбата на законот со одредбите на Уставот.

8. а) Во однос на член 22 став 4 од Законот Судот утврди дека не постојат основи да се поведе постапка од причини што Судот со Решение У.бр.73/2004 од 9 март 2004 година не повел постапка за член 9-а став 3 од стариот Закон за работните односи, кој беше идентичен со оспорениот.

Оспорениот член 9-а став 3 предвидел по исклучок, за итни и неодложни работи, работен однос може да се заснова и без јавно огласување, но најмногу до 30 дена, со посредување на службата надлежна за посредување при вработувањето.

Во наведеното решение Судот, меѓу другото, утврдил дека од оваа законска одредба произлегува дека засновање на работен однос без јавно огласување е можно само по исклучок, дека работниот однос е заснован на определено време со одреден максимален рок од 30 дена што значи дека овој рок може да биде и пократок и дека е задолжително посредување на службата надлежна за посредување при вработувањет од што произлегува дека и во случај на вработување без јавно огласување работодавците во јавните служби, државните органи и органите на локалната самоуправа, не можат да обезбедуваат работници исклучиво по своја волја.

Со оглед на тоа, Судот оцени дека причините за неповедување на постапка за оценување на уставноста на поранешниот член 9-а став 3 од стариот Закон во целост се однесуваат на сега оспорениот член 22 став 4 од Законот кој е во важност, поради што оцени дека не може да се постави прашањето за неговата согласност со Уставот.

б) Според член 97 став 1 од Законот, во случај на откажување на договорот за вработување од деловни причини, работодавачот е должен на работникот да му исплати испратнина, и тоа:

1) до пет години поминати во работен однос - во висина на една плата;

2) од пет до десет години поминати во работен однос - во висина од две плати;

3) од десет до 15 години поминати во работен однос - во висина од три плати;

4) од 15 до 20 години поминати во работен однос - во висина од четири плати;

5) од 20 до 25 години поминати во работен однос - во висина од пет плати и

6) над 25 години поминати во работен однос - во висина од шест плати.

Според ставот 2 од овој член основица за пресметка на испратнината е просечната плата на работникот во последните шест месеца пред отказот, но истата да не биде помала од платата врз основа на која се исплаќаат придонесите за социјално и здравствено осигурување.

Според оспорениот став 3 од овој член од Законот под работен однос, во смисла на ставот (1) од овој член, се смета времето поминато во работен однос кај ист работодавач и работниот однос кај претходниот работодавач, на кој поради настаната статусна промена, правен следбеник е последниот работодавач.

По однос на наводите во иницијативата кои се однесуваат на членот 97 став 3 од Законот, Судот оцени дека работниците не се доведуваат во нееднаква правна положба, ако не се вработени кај последниот работодавач поради настаната статусна промена од причини што, посебно во услови на пазарно стопанство работодавачот не може да плати како во конкретниот случај „испратнина“ за работник кој нема доволно време поминато во работен однос кај ист работодавач, како што е тоа предвидено во оспорениот член 97 од Законот.

Тргувајќи од содржината на оспорената законска одредба од член 97 став 3, Судот оцени дека во случај на откажување на договорот за вработување од деловни причини, законодавецот, го задолжува работодавачот да му исплати испратнина на работникот во зависност од времето поминато во работен однос кај него, и тоа важи за сите.

Според Судот, не стојат наводите во иницијативата дека со оспорената одредба правно се заштитени само оние кои се вработени кај последниот работодавач, а не и оние кои биле вработени кај друг работодавач од причина што работодавачот кој треба да плати испратнина не може да го смета времето што

работникот го поминал кај претходниот работодавач како време поминато во работен однос според кое согласно членот 97 од Законот би му платил испратнина и на тој работник. Според тоа, оваа оспорена одредба од Законот со ништо не е противуставна, напротив утврдува еднакви правила, односно критериуми врз основа на кои се остварува правото на испратнина во конкретен случај. Ако на работникот му престанал работниот однос кај претходниот работодавач поради деловни причини, тој можел да оствари право на испратнина кај него ако ги исполнува условите од овој член, како што може да оствари такво право и кај актуелниот работодавач ако ги исполнува тие услови. Треба да се има предвид дека правото на испратнина во овој член веќе не е еднократно право што порано се остваруваше на крајот од работниот век.

в) Според оспорениот член 120 став 3 од Законот работодавачот не смее да наложи работа подолго од полното работно време на мајка со дете до три години старост и самохран родител со дете до шест години старост, освен ако работникот даде писмена изјава дека доброволно се согласува со прекувремена работа.

Според член 164 став 1 од Законот, за време на бременост или со дете до една година возраст, работничката не смее да врши прекувремена работа или работа ноќе.

Според оспорениот став 2 на овој член од Законот на работничката која има дете од една до три години возраст, може да и се наложи да врши прекувремена работа или работа ноќе, само по нејзина претходна согласност.

Во ставот 3 од овој член од Законот е утврдено дека правото од ставовите 1 и 2 на овој член го има работникот - татко на детето, односно работникот кој го негува детето, доколку мајката умре, го напушти детето, односно врз основа на мислењето на надлежната лекарска комисија според прописите на здравственото осигурување е неспособна за самостојно живеење и работа.

Според оспорениот став 4 на членот 164 од законот на еден од работниците - родители кој има дете помладо од седум години или тешко болно дете или дете со телесен или душевен недостаток и кој живее само со детето и се грижи за неговото воспитување и заштита, може да му се наложи да врши прекувремена работа или работа ноќе, само по негова претходна писмена согласност.

Овие законски одредби се оспоруваат затоа што правата од работен однос утврдени со Уставот, закон и колективен договор не можеле да се одземат или ограничат ниту со писмена согласност на вработените.

Според член 42 став 1 од Уставот, Републиката посебно ги заштитува мајчинството, децата и малолетните деца, а според ставот 3 на истиот член малолетните лица и мајките имаат право на посебна заштита при работа.

Како израз на интересот и грижата на државата за жената-мајка и детето Уставот со оваа одредба упатува на посебна заштита на мајката и детето од страна Републиката што подразбира утврдување и обезбедување додатни права и погодности на мајката, освен оние што таа ги има како и секој друг граѓанин во Републиката. Оваа посебна заштита е условена од биолошките својства на жената и нараснатите потреби што таа ги има по тој основ и е во интерес на детето во времето кога му е неопходна непосредна мајчинска грижа.

Видовите и обемот на посебната заштита на жената-мајка што ја обезбедува Републиката се уредени во повеќе закони, како што се Законот за здравствена заштита, Законот за социјалната заштита, така што еден сегмент од оваа заштита е уреден и во посебен дел од Законот за работните односи како што е случајот со оспорените одредби од Законот за работните односи.

Смислата и содржината на уставната одредба од член 42 став 1 од Уставот е Републиката да ја утврди и обезбеди посебната заштита на жената-мајка, но тоа не значи априори забрана на жената сама да одлучува дали и во кој обем ќе ја користи таа заштита односно правата што Републиката и ги утврдила и обезбедила по тој основ, освен во случаите кога постојат сериозни основи за забрана за работа во посебни услови.

Според тоа, а со оглед на тоа што со оспорените одредби од член 120 став 3 и 164 став 2 и 4 само се утврдува можност, доколку тие самите сакаат, односно се согласуваат да можат да работат подолго од полното работно време не се доведува во прашање правото на заштита на мајка со дете и самохраниот родител, туку таа заштита се димензионира со оглед на различните околности во кои се наоѓаат овие лица и возраста на детето, што не е спротивно на

означените одредби од Уставот и овластувањето на законодавецот да ја димензионира политиката на таа заштита.

Со оглед на изнесеното Судот утврди дека не може основано да се постави прашањето за согласноста на одредбите од член 120 став 3 и член 164 став 2 и 4 од Законот со Уставот на Република Македонија. Ова дотолку повеќе што и во овие случаи согласно ставот 4 на членот 117 од Законот работодавачот е должен да води посебна евиденција за прекувремената работа и часовите за прекувремената работа посебно да ги наведе во месечната пресметка на платата на работникот, што може да се толкува како еден вид право на посебна заштита на лицата од членот 120 став 3 и член 164 став 2 и 4 од Законот согласно членот 42 од Уставот. Оспорените одредби се оправдани и од аспект на тоа што тие се основа за стекнување на дополнителни средства, покрај она што ги обезбедува државата, за создавање на подобри економски и социјални услови за подобар развој на самото дете во чиј интерес во крајна линија е и посебната заштита на жената-мајка и ја обезбедува Републиката. Исто така, се претпоставува дека оваа законска можност мајката со дете до три години старост, односно самохраниот родител нема да ја користи на штета на нивното здравје и здравјето и интересот на детето.

9. а) Во членот 22 од Законот се утврдени начините на кои работодавачот може да ја задоволи потребата од работници. Меѓу другите начини, овој член од Законот во оспорениот став 1 на точка 4 допушта обезбедување на работници од страна на самиот работодавач без огласување со директно склучување на договор за вработување.

Уставниот суд на Република Македонија со Одлука У.бр.134/2005 од 29 март 2006 година го укина членот 22 став 1 точка 4 од Законот за работните односи. Според образложението на Одлуката, определбата содржана во членот 22 став 1 точка 4 од Законот за работните односи за обезбедување на работници од страна на самиот работодавач без огласување, граѓаните ги доведува во нееднаква положба во поглед на достапноста на работното место. Имено, пополнувањето на одредено работно место без огласување значи дека некои граѓани се привилегирани и полесно засноваат работен однос без притоа да има транспарентност и меѓусебна конкуренција.

Со оглед на тоа што Уставниот суд на Република Македонија ја укинал оспорената одредба од член 22 став 1 точка 4 од Законот, односно таа не постои веќе во правниот поредок, Судот утврди дека согласно членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија се исполнети условите за отфрлање на иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 22 став 1 точка 4 од Законот, затоа што за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

б) Судот, исто така, утврди дека делот од членот 117 став 2 кој гласи: „освен за работите кои поради специфичниот процес на работа не можат да се прекинат или за кои нема услови и можности да се организира работата во смени“ иако е оспорен, меѓутоа, од содржината на иницијативата произлегува дека за овој дел од членот 117 став 2 од Законот нема никакви наводи во иницијативата, па затоа Судот согласно членот 28 алинеја 3 иницијативата во овој дел ја отфрли поради процесни пречки за одлучување по неа.

в) Според оспорениот член 236 став 3 од Законот, штрајкот не смее да започне пред завршување на постапката за помирување, согласно со овој закон и акт на министерот надлежен за работите од областа на трудот. Обврската за помирување не смее да го ограничи правото на штрајкот, кога таква постапка е предвидена со овој закон, односно пред спроведувањето на друга постапка за мирно решавање на спорот за која страните се договориле.

Уставниот суд на Република Македонија со Одлука У.бр.187/2005 од 10 мај 2006 година го укина членот 236 став 3 во делот „и акт на министерот надлежен за работите од областа на трудот“ од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005).

Според оцената на Судот, овие два институти, имено штрајкот и медијацијата во трудовите спорови се тесно поврзани, од причина што мирното решавање на работните спорови во определени случаи може да има превентивен карактер во смисла на спречување на штрајкот, односно во случај на отпочнат штрајк да претставува средство за разрешување на настанатиот спор по вонсудски пат. Оттука, според Судот, за оцена на уставноста на оспорената одредба од решавачко значење е фактот што и двата институти се однесуваат на прашања поврзани со работните односи, кои пак согласно член 32 став 5 од Уставот се уредуваат со закон и со колективни договори, односно не можат да бидат предмет на уредување со подзаконски акт

на министерот надлежен за работите од областа на трудот. Според тоа, министерот нема уставна основа за донесување на таков акт.

Со оглед на тоа што оспорената одредба од член 236 став 3 во оспорениот дел веќе бил предмет на оценување пред Уставниот суд на Република Македонија кој со наведената одлука го укинал, Судот утврди дека согласно членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија иницијативата во овој дел се отфрла поради што за истата работа веќе е одлучувано, а нема основи за поинакво одлучување.

10. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1, 2 и 3 од ова решение.

11. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.111/2006)

87.

У.бр.111/2006

- Остварување на правата на вработените и нивната положба

- Realisation of the rights by employees and their position

- Овластувањето на Владата на Република Македонија со свој акт да го уреди прашањето на прекувремената работа, значи проширување на надлежноста на Владата на Република Македонија и во сферата која согласно Уставот се уредува со закон и со колективни договори.

- The authority of the Government of the Republic of Macedonia to regulate, with an act, the issue of overtime work, means extension of the competences of the Government of the Republic of Macedonia over the sphere which in line with the Constitution is governed by law and collective agreements.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 јануари 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 117 став 2 во делот: „согласно со акт на Владата на Република Македонија“ од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијативата поднесена од Стамен Филипov од Скопје со Решение У.бр.111/2006 од 18 октомври 2006 година, поведе постапка за оценување на уставноста на член 117 став 2 во делот: „согласно со акт на Владата на Република Македонија“ од Законот означен во точката 1 од оваа одлука („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005), затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 117 став 2 од Законот, прекувремената работа може да трае најмногу десет часа во текот на една недела и најмногу 190 часа годишно, освен за работите кои поради специфичниот процес на работа не можат да се прекинат или за кои нема услови и можности да се организира работата во смени, согласно со акт на Владата на Република Македонија.

5. Согласно член 8 став 1 алинеи 1, 3 и 4 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се утврдени основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото, како и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот,

расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност.

Според ставот 2 од овој член од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место, а според ставот 3 од истиот член, секој вработен има право на соодветна заработувачка.

Во ставот 5 од овој член од Уставот е утврдено дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Членот 54 ставот 1 од Уставот утврдува дека слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот, а според ставот 3 на овој член ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

Надлежностите на Владата на Република Македонија се утврдени во членот 91 од Уставот. Така, според ставот 1 алинеја 1 на овој член од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршување на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување, а според алинејата 5 од ставот 1 на членот 91 од Уставот, Владата на Република Македонија донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Во членот 96 од Уставт е утврдено дека органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Поаѓајќи од изнесените уставни одредби, законодавецот односите во областа на трудот ги уредил со Законот за работните односи. Според членот 1 став 1 од овој закон, со него се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување.

Според ставот 2 на овој член од Законот, работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договорот за вработување.

Судот утврди дека прекувремената работа е институт кој се однесува на прашања поврзани со остварувањето на правата на вработените и нивната положба што согласно член 32 став 5 од Уставот се уредува со закон и со колективни договори.

Оттука, максималното траење на прекувремената работа се однесува воопшто, па и за работите кои поради специфичниот процес на работа не можат да се прекинат или за кои нема услови и можности да се организира работата во смени, според Судот не може да биде предмет на уредување на подзаконски акт на Владата на Република Македонија.

При ваква состојба, овластувањето на Владата на Република Македонија со свој акт да го уреди прашањето на прекувремената работа, значи проширување на надлежноста на Владата на Република Македонија и во сферата која согласно членот 32 став 5 од Уставот се уредува со закон и со колективни договори.

Со оглед на наведеното Судот утврди дека членот 117 став 2 во делот: „согласно со акт на Владата на Република Македонија“ од Законот за работните односи не е во согласност со одредбите на Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

11. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.111/2006)

88.

У.бр.203/2006

- Колективните договори според нивната правна природа не се пропси

- Collective agreements are not regulations by their legal nature

- Со оглед на тоа што колективните договори се склучуваат меѓу лицата кои според Законот за работните односи можат да бидат страни на колективниот договор, колективните договори според нивната правна природа не се прописи во смисла на член 52 од Уставот, туку се посебен вид општи правни акти, чие склучување, содржина, примена, важење, објавување и друго се уредува со закон, поради што за нивното влегување во сила, односно важење не се однесува членот 52 став 1 од Уставот, според кој законите и другите пропси се објавуваат пред да влезат во сила.

- Given that collective agreements are made between the persons who under the Law on Working Relations may be parties to the collective agreement, collective agreements are not regulations by their legal nature in the sense of Article 52 of the Constitution, but a special type of general legal acts, whose making, contents, application, validity, announcement and other are regulated by law, as a result of which for their entry into force, that is, validity does not apply Article 52 paragraph 1 of the Constitution, under which laws and other regulations are published before coming into force.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 31 јануари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

- Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.8/1998, 12/2000, 2/2003, 3/2004) и

- Колективниот договор за изменување и дополнување на Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.16/2006).

2. Тони Петровски од Гостивар на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на колективните договори означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата првоозначениот колективен договор во точката 1 од ова решение не бил во согласност со Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005), затоа што бил усогласен со наведениот закон по истекот на рокот од шест месеци од неговото влегување во сила, а според членот 269 од овој закон, колективните договори што не се усогласени во тој рок престанувале да важат. Во таа смисла, во иницијативата се наведува дека Законот за работните односи влегол во сила на 5 август 2005 година, а предметниот колективен договор бил усогласен со овој закон на 6 февруари 2006 година, кога меѓу договорните страни е склучен Колективниот договор за изменување и дополнување на Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.16/2006). Од ова произлегувало дека овој колективен договор бил усогласен еден ден по истекот на законскиот рок за тоа (5 февруари), кога овој договор всушност и престанал да важи. Поради тоа и неговите изменувања и дополнувања биле беспредметни, а истовремено и незаконски, затоа што биле извршени по истекот на тој рок.

Во иницијативата се бара Судот посебно да ја оцени согласноста на Колективниот договор за изменување и дополнување на Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.16/2006) и со член 52

од Уставот, затоа што според членот 79, овој колективен договор влегувал во сила со денот на потпишувањето, а не по објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, поради што овој договор имал и ретроактивно дејство.

3. Судот на седницата утврди дека оспорениот колективен договор во основниот текст е склучен на 30 декември 1997 година и е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.8/1998. Овој колективен договор прв пат е изменет и дополнет со Колективниот договор за изменување и дополнување објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.12/2000, а неговата важност е продолжена со Спогодба која е објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр.2/2003. Второто изменување и дополнување на овој колективен договор е извршено со Спогодба за изменување и дополнување објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр.3/2004, додека со Колективниот договор за изменување и дополнување на овој договор („Службен весник на Република Македонија“ бр.16/2006), всушност се вршат трети изменувања и дополнувања, кои се и основна причина за оспорување на уставноста и законитоста на овој колективен договор во целина и посебно на овие негови изменувања и дополнувања.

Основ за склучување на овој колективен договор во основниот текст, како и на неговите претходни две изменувања и дополнувања е членот 89 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1993, 3/1994-исправка, 14/1995, 53/1997, 59/1997-исправка, 21/1998, 25/2000, 34/2000-исправка, 3/2001, 50/2001, 25/2003 и 40/2003), кој важел во времето кога тие се склучени.

Колективниот договор за изменување и дополнување на овој договор („Службен весник на Република Македонија“ бр.16/2006) е склучен врз основа на членовите 203 и 210 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005) со чие влегување во сила престана да важи претходниот Закон за работните односи. Овој Колективен договор е склучен на 6 февруари 2006 година, а е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.16/2006 од 8 февруари 2006 година.

Според член 1 од Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи, со овој колективен договор се уредуваат правата и обврските на работниците во Министерството за внатрешни работи и работодавачот, како договорни страни на овој договор, како

и се уредува склучувањето, содржината и престанување на работните односи и други прашања од работните односи или во врска со работните односи.

Прашањата на кои се упатува во членот 1 од овој колективен договор се уредени во неколку глави и членови, кои заедно со преодните и завршните одредби, ја сочинуваат содржината на оспорените колективни договори.

Од увидот во содржината на членот 79 од Колективниот договор за изменување и дополнување на Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.16/2006), на кој член подносителот на иницијативата посебно се повикува, Судот утврди дека овој колективен договор влегува во сила со денот на склучувањето, а не по објавувањето, поради што во иницијативата посебно се оспорува неговата согласност и со член 52 од Уставот.

4. Според членот 8 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Во делот на одредбите од Уставот кои се однесуваат на основните слободи и права на човекот и граѓанинот, со членот 32 став 5 е определено дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Во Уставот се предвидени и норми за обезбедување на остварувањето на основните слободи и права и тоа во делот кој се однесува на гаранциите на основните слободи и права. Во тие рамки, со членот 51 од Уставот е предвидено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Во делот на гаранциите на основните слободи и права од Уставот е поместен и член 52, според кој законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила (став1). Законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното објавување (став 2). Законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од објавувањето во Службен весник на Република Македонија, а по исклучок, што го утврдува Собранието, со денот на објавувањето (став 3). Законите и

другите прописи неможат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните (став 4).

Во членот 1 став 1 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005) утврдено е дека со овој закон се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување. Според став 2 од овој член на Законот, работниот однос се уредува со овој или друг закон, колективен договор и договорот за вработување.

Работниот однос во Законот е дефиниран како договорен однос меѓу работникот и работодавачот во кој работникот доброволно се вклучува во организираниот процес на работа кај работодавачот, за плата и други примања, лично непрекинато ја извршува работата според упатствата и под надзор на работодавачот (член 5 став 1 точка 1 од Законот).

Во член 12 од Законот, кој се однесува на ограничувањето на автономијата на договорните страни, утврдено е дека при склучувањето и престанувањето на договорот за вработување и во времетраењето на работниот однос работодавачот и работникот се должни да ги почитуваат одредбите на овој и други закони, меѓународните договори што ја обврзуваат Република Македонија и другите прописи, колективните договори и актите на работодавачот (став 1).

Според ставот 2 на овој член од Законот, со договорот за вработување, односно со колективен договор не може да се определат помали права од правата утврдени со закон, а ако содржат такви одредби, се сметаат за ништовни и се применуваат соодветни одредби од Законот. Според ставот 3, со договорот за вработување, односно со колективен договор може да се одредат правата, кои за работниците се поповолни, отколку што ги определува овој закон, а според ставот 4, правата од работен однос утврдени со Уставот, закон и колективен договор не можат да се одземат или ограничат со акти и дејствија на работодавачот.

Уредувајќи ги во наведените одредби на општ начин односите на овој и другите закони со колективните договори, Законот за работните односи содржи и посебна глава посветена исклучиво на колективните договори. Имено, во Главата XIX од Законот, насловена како „Колективни договори“ се уредени скоро сите прашања од

значење за колективните договори и тоа: видовите на колективни договори; примената и важноста на колективните договори; предметот на колективното договарање; обврската за колективно договарање; лицата кои ги обврзува колективниот договор; обликот на колективниот договор; учесниците во склучувањето на колективен договор; репрезентативност на синдикатот и услови за определување на репрезентативноста на синдикатот; условите за определување на репрезентативност на работодавачите; спогодбата за здружување заради учество во склучување на колективен договор; надлежноста за решавање на споровите за репрезентативност на синдикатот односно на здружението на работодавачите; страните за склучување посебно на секој вид колективен договор; одборот за преговори; овластувањето за склучување на колективен договор; должноста за исполнување на обврските од колективните договори; времето на склучување, продолжување и престанок на важењето на колективен договор, објавувањето на колективните договори и друго.

Така, во однос на времето на склучување во членот 226 од Законот е утврдено дека колективен договор може да се склучи на определено време за период од две години, со можност за продолжување, со писмена согласност на страните на договорот.

Според членот 227 од Законот, колективниот договор склучен на определено време престанува да важи со истекот на времето за кое е склучен, а важењето на колективниот договор може да престане и со спогодба на сите учесници или со откажување на начин утврден со колективниот договор.

Според членот 229 став 1 од Законот, колективниот договор мора да содржи одредби за отказниот рок и постапката за откажување, изменување и дополнување на колективниот договор.

Во членот 269 став 1, кој спаѓа во делот на преодните и завршните одредби од Законот, е предвидено дека постојните колективни договори и акти на работодавачот ќе се усогласат со овој закон најдоцна во рокот од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон, а во ставот 2 на овој член од Законот е предвидено дека колективните договори кои нема да се усогласат во рокот определен во ставот 1 на овој член престануваат да важат.

Од наведените одредби на членот 269 од Законот произлегува дека склучените колективни договори пред влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат по сила на самиот Закон

доколку нема да се усогласат во рок од шест месеци од денот на неговото влегување во сила. Со ваквата определба на законодавецот според Судот се афирмира уставното начело, кое е преземено и утврдено и во самиот Закон за работните односи, според кое колективните договори треба да бидат во согласност со Устав и закон, за која цел всушност законодавецот ја утврдил и обврската за усогласување на постојните колективни договори со Законот во определениот рок, а во спротивно истите престануваат да важат.

Со оглед на тоа што рокот за усогласување на постојните колективни договори согласно член 269 од Законот почнува да тече од денот на влегувањето во сила на овој закон, при одлучувањето Судот го имаше предвид и членот 273 од Законот, според кој овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“. Тргувајќи од тоа дека Законот за работните односи е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ на 28 јули 2005 година, според Судот овој закон е влезен во сила на 5 август 2005 година, од кога започнува да тече и рокот утврден во член 269 став 1 од Законот за усогласување на постојните колективни договори со овој закон, што не е спорно ниту за Министерството за внатрешни работи, ни за подносителот на иницијативата.

Имајќи предвид дека законскиот рок утврден во член 269 став 1 од Законот е определен во месеци тој, согласно начинот на кој се сметаат овие рокови во судските и во управните постапки, треба да заврши со истекот на истиот ден кој по својот број му одговара на денот кога Законот за работните односи, е влезен во сила, а тоа е 5 февруари 2006 година. Меѓутоа, со оглед на тоа што 5 февруари 2006 година бил во недела (неработен ден), законскиот рок од член 269 став 1 од Законот завршил првиот нареден работен ден, а тоа е 6 февруари 2006 година, а не 5 февруари 2006 година, како што смета подносителот на иницијативата.

Оттука, имајќи го предвид наведеното, како и фактот дека оспорениот Колективен договор за изменување и дополнување на Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи е склучен на 6 февруари 2006 година, Судот утврди дека Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.8/1998, 12/2000, 2/2003 и 3/2004) е усогласен со Законот за работните односи точно во рокот од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон, а не по истекот на тој рок.

Според тоа, за Судот не е прифатливо тврдењето во иницијативата дека овој колективен договор престанал да важи по сила на Законот, затоа што бил усогласен еден ден по истекот на утврдениот рок од шест месеци, кој рок според подносителот на иницијативата истекол на 5 февруари 2006 година, поради што и не го постави прашањето за согласноста на оспорените колективни договори со член 269 од Законот за работните односи, во однос на кои во иницијативата се оспорува нивната законитост.

Што се однесува, пак, до наводите во иницијативата дека Колективниот договор за изменување и дополнување на Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи не бил во согласност и со членот 52 од Уставот, затоа што според член 79 овој колективен договор влегувал во сила со денот на склучувањето, а не по неговото објавување, Судот утврди дека и овие наводи се неосновани од причина што колективните договори не претставуваат прописи на кои се однесува уставната обврска за објавување на законите и другите прописи пред да влезат во сила, утврдена во член 52 став 1 од Уставот.

Имено, според Судот прописи во смисла на член 52 од Уставот се сметаат законите и другите прописи кои ги донесуваат органите на државната власт, вклучувајќи ги тука условно и органите на единиците на локалната самоуправа, во рамките на вршење на нивните со Устав и закон утврдени права и должности. Исто така, прописи во смисла на член 52 од Уставот се сметаат и општите акти, односно прописи што ги донесуваат организациите и институциите во вршење на јавните овластувања што им се доверени со закон. Оттука, ако се има предвид дека колективните договори се склучуваат меѓу лицата кои според Законот за работните односи можат да бидат страни на колективниот договор и се должни со добра волја да преговараат во врска со прашањата кои според овој закон можат да бидат предмет на договарање (договорни страни), произлегува дека колективните договори според нивната правна природа не се прописи во смисла на член 52 од Уставот, туку се двострани општи правни акти, кои како нов облик на уредување на работните односи имаат посебно место и значење во оваа сфера, чие склучување, содржина, примена, важење, објавување и друго се уредува со закон.

Во поткрепа на тоа дека колективните договори не се прописи во смисла на член 52 од Уставот, Судот ја имаше предвид содржината на член 110 алинеја 2 од Уставот, во која се употребени

термините „другите прописи“ и „колективните договори“. Според Судот, употребата на овие два посебни термини единствено може да се сфати и оправда со тоа што и самиот Устав прави разлика, односно дистинкција меѓу пропис и колективен договор, па затоа не е случајно и без значење што во алинејата 2 на член 110 од Уставот се утврдува дека Уставниот суд, освен што одлучува за согласноста на другите прописи со Уставот и со закон, одлучува за согласноста и на колективните договори со Уставот и со закон.

Оттука, со оглед на тоа што поради наведените и други причини, колективните договори не се прописи, туку посебен вид на општи правни акти, за чија согласност со Уставот и со законите, исто така, е надлежен да одлучува Уставниот суд на Република Македонија, прашањето за влегувањето во сила на оспорениот Колективен договор за изменување и дополнување на Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.16/2006) според Судот не може да се доведува во корелација со членот 52 став 1 од Уставот, поради што и не го постави прашањето за неговата согласност со овој член од Уставот, во однос на кој, исто така, се оспорува со иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.203/2006)

89.

У.бр.188/2006

**- Постапка за заштита на права пред суд се поведува со тужба
(поведување на постапка)**

*- Procedure for the protection of rights before a court is initiated with a lawsuit
(initiation of a procedure)*

- Постапката за заштита на права пред суд, не се поведува со жалба, како што тоа е предвидено во оспорениот дел на членот 181 став 4 од Законот за работните односи, туку со тужба.

- The procedure for the protection of rights before a court, is not initiated with an appeal, as envisaged in the disputed part of Article 181 paragraph 4 of the Law on Working Relations, but with a lawsuit.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 февруари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 181 став 4 во делот: „жалба“ од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 181 став 4 во делот: „жалба“ од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата во член 181 ставот 4 од Законот предвидувал дека против одлуката за отказ на договорот за вработување, работникот може да поднесе жалба во рок од 15 дена од врачувањето од страна на работодавачот, пред надлежниот суд.

Меѓутоа, делот од наведениот став, што гласи: „жалба“, според иницијативата не бил применлив и не бил во согласност со темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија - владеењето на правото утврдено во членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, затоа што во постојниот правен систем, жалбата не била предвидена како правно средство за поведување постапка пред суд. Така, согласно членот 175 од Законот за парничната постапка, парничната постапка се поведувала со тужба.

Во иницијативата понатаму се наведува дека неприменливоста на одредбата од член 181 став 4 од Законот се гледало и од одредбите на членовите 91 - 93 од Законот за работните односи и се прпедлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на член 181 став 4 во делот: „жалба“ од Законот за работните односи.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 181 став 4 од Законот, против одлуката за отказ на договорот за вработување, работникот може да поднесе жалба во рок од 15 дена од врачувањето од страна на работодавачот, пред надлежниот суд.

4. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е утврдено како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 32 став 5 од Уставот, правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 50 став 2 од Уставот, се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Со Законот за работните односи се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување (член 1 став 1).

Според ставот 2 на членот 1 од Законот, работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договорот за вработување.

Во VII глава Остварување и заштита на правата, обврските и одговорностите од работниот однос, во поднасловот „Остварување на правата кај работодавачот и судска заштита“ е поместен членот 181 кој е оспорен со иницијативата само во делот од ставот 4 и тоа зборот: „жалба“.

Според ставот 1 на членот 181 од Законот ако работникот смета дека работодавачот не му ги обезбедува правата од работниот однос или крши кое било од неговите права од работниот однос има право да поднесе писмено барање до работодавачот кршењето да го отстрани, односно да ја исполни својата обврска.

Според ставот 2 на овој член од Законот ако работникот смета дека со писмена одлука на работодавачот е прекршено неговото право, има право во рок од осум дена од врачувањето на одлуката со која било прекршено правото, да бара од работодавачот истото да го отстрани.

Според ставот 3 на овој член од Законот ако работодавачот во натамошниот рок од осум дена по врачувањето на писменото барање на работникот не ги испони своите обврски од работниот однос, односно не го отстрани кршењето на правото, работникот може во рок од 15 дена да бара судска заштита пред надлежниот суд.

Според оспорениот став 4 на овој член од Законот, против одлуката за отказ на договорот за вработување, работникот може да поднесе жалба во рок од 15 дена од врачувањето од страна на работодавачот, пред надлежниот суд.

Во ставот 5 на овој член е утврдено дека без оглед на роковите од ставовите (2) и (3) на овој член работникот може паричните побарувања од работниот однос да ги остварува непосредно пред надлежниот суд.

Според ставот 6 на овој член од Законот неизбраниот кандидат за вработување кој смета дека при изборот била прекршена забраната на дискриминација, во рок од 15 дена од приемот на

известувањето од страна на работодавачот може да бара надомест на штета пред надлежниот суд.

Постапката во спорови од работните односи е уредена во Законот за парничната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.79/2005) и тоа во главата дваесет и шеста. Така, согласно членот 405 став 2 од Законот, во постапката во споровите од работните односи рокот за одговор на тужба е осум дена. Според ставот 3 на овој член од Законот, во споровите од работните односи кои се однесуваат за престанок на работниот однос, рочиштето за главна расправа мора да се одржи во рок од 30 дена од денот на приемот на одговорот на тужбата.

Во членот 175 од Законот е утврдено дека парничната постапка се поведува со тужба.

Од содржината на членот 175 и наведените ставови на членот 405 од Законот за парничната постапка произлегува дека парничната постапка се поведува со тужба, односно во постапката во спорови од работните односи законодавецот оперира со зборот „тужба“ а не „жалба“ што јасно упатува на заклучокот дека зборот „жалба“ во оспорениот член 181 став 4 се употребува „можеби поради техничка грешка“.

Во конкретниот случај со членот 181 став 4 од Законот, а со тоа и со оспорениот дел, не се предвидува поднесување на тужба како што тоа е регулирано во нашиот правен систем, туку поднесување на жалба. Жалбата ја има својата основа во оправданата претпоставка дека првостепената одлука не мора секогаш да биде законита и спроведлива и поради тоа по жалбата одлучува секогаш повисок орган со што се прокламира и двостепеност во одлучувањето како една од гаранциите за остварување на правата и врз закон заснованите интереси. Притоа, ова правно средство остава можност за внатрешно решавање на настанатата состојба.

Значи, кога станува збор за заштита на права пред суд, постапката не се поведува со жалба, како што тоа е предвидено во оспорениот дел на членот 181 став 4 од Законот, туку со тужба.

Оттука, самото постоење на зборот „жалба“ во членот 181 став 4 од Законот, создава правна несигурност кај граѓаните што е спротивно на начелото на владеењето на правото кое во себе го содржи начелото на законитост, кое начело го обврзува законода-

вечот да конципира (формулира) прецизни, недвосмислени и јасни норми. Само јасните и прецизните норми можат да претставуваат солидна основа за законито постапување, во случајов, на судските органи, што тоа не го обезбедува оспорената одредба од Законот.

Со оглед на изнесеното, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на членот 181 став 4 во делот: „жалба“ од Законот за работните односи со начелото на владеење на правото утврдено како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.188/2006)

У.бр.188/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 април 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 181 став 4 во делот: „жалба“ од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива од Стамен Филипov од Скопје со Решение У.бр.188/2006 поведе постапка за оценување на уставноста на делот на ставот 4 од членот 181 од Законот означен во точката 1 од оваа одлука. Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се

постави прашањето за согласноста на делот на ставот 4 од членот 181 од Законот со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 181 став 4 од Законот, против одлуката за отказ на договорот за вработување, работникот може да поднесе жалба во рок од 15 дена од врачувањето од страна на работодавачот, пред надлежниот суд.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е утврдено како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 32 став 5 од Уставот, правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 50 став 2 од Уставот, се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Со Законот за работните односи се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување (член 1 став 1).

Според ставот 2 на членот 1 од Законот, работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договорот за вработување.

Во VII глава Остварување и заштита на правата, обврските и одговорностите од работниот однос, во поднасловот „Остварување на правата кај работодавачот и судска заштита“ е поместен членот 181 кој е оспорен со иницијативата само во делот од ставот 4 и тоа зборот: „жалба“.

Според ставот 1 на членот 181 од Законот ако работникот смета дека работодавачот не му ги обезбедува правата од работниот однос или крши кое било од неговите права од работниот однос има право да поднесе писмено барање до работодавачот кршењето да го отстрани, односно да ја исполни својата обврска.

Според ставот 2 на овој член од Законот ако работникот смета дека со писмена одлука на работодавачот е прекршено неговото право, има право во рок од осум дена од врачувањето на

одлуката со која било прекршено правото, да бара од работодавачот истото да го отстрани.

Според ставот 3 на овој член од Законот, ако работодавачот во натамошниот рок од осум дена по врачувањето на писменото барање на работникот не ги испони своите обврски од работниот однос, односно не го отстрани кршењето на правото, работникот може во рок од 15 дена да бара судска заштита пред надлежниот суд.

Според оспорениот став 4 на овој член од Законот, против одлуката за отказ на договорот за вработување, работникот може да поднесе жалба во рок од 15 дена од врачувањето од страна на работодавачот, пред надлежниот суд.

Во ставот 5 на овој член од Законот е утврдено дека без оглед на роковите од ставовите (2) и (3) на овој член работникот може паричните побарувања од работниот однос да ги остварува непосредно пред надлежниот суд.

Според ставот 6 на овој член од Законот неизбраниот кандидат за вработување кој смета дека при изборот била прекршена забраната на дискриминација, во рок од 15 дена од приемот на известувањето од страна на работодавачот може да бара надомест на штета пред надлежниот суд.

Постапката во спорови од работните односи е уредена во Законот за парничната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.79/2005) и тоа во главата дваесет и шеста. Така, согласно членот 405 став 2 од Законот, во постапката во споровите од работните односи рокот за одговор на тужба е осум дена. Според ставот 3 на овој член од Законот, во споровите од работните односи кои се однесуваат за престанок на работниот однос, рочиштето за главна расправа мора да се одржи во рок од 30 дена од денот на приемот на одговорот на тужбата.

Во членот 175 од Законот е утврдено дека парничната постапка се поведува со тужба.

Од содржината на членот 175 и наведените ставови на членот 405 од Законот за парничната постапка произлегува дека парничната постапка се поведува со тужба, односно во постапката во спорови од работните односи законодавецот оперира со зборот

„тужба“, а не „жалба“, што јасно упатува на заклучокот дека зборот „жалба“ во оспорениот член 181 став 4 се употребува „можеби поради техничка грешка“.

Во конкретниот случај со членот 181 став 4 од Законот, а со тоа и со оспорениот дел, не се предвидува поднесување на тужба како што тоа е регулирано во нашиот правен систем, туку поднесување на жалба. Жалбата ја има својата основа во оправданата претпоставка дека првостепената одлука не мора секогаш да биде законита и спроведлива и поради тоа по жалбата одлучува секогаш повисок орган со што се прокламира и двостепеност во одлучувањето како една од гаранциите за остварување на правата и врз закон заснованите интереси. Притоа, ова правно средство остава можност за внатрешно решавање на настанатата состојба.

Значи, кога станува збор за заштита на права пред суд, постапката не се поведува со жалба, како што тоа е предвидено во оспорениот дел на членот 181 став 4 од Законот, туку со тужба.

Оттука, самото постоење на зборот „жалба“ во членот 181 став 4 од Законот, создава правна несигурност кај граѓаните што е спротивно на начелото на владеењето на правото кое во себе го содржи начелото на законитост, кое начело го обврзува законодавецот да конципира (формулира) прецизни, недвосмислени и јасни норми. Само јасните и прецизните норми можат да претставуваат солидна основа за законито постапување, во случајов, на судските органи, што тоа не го обезбедува оспорената одредба од Законот.

Со оглед на изнесеното, Судот оцени дека членот 181 став 4 во делот: „жалба“ од Законот за работните односи не е во согласност со начелото на владеење на правото утврдено како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Бајрам Положани. (У.бр.188/2006)

90.

У.бр.6/2007

- Коефициенти за одделни степени на сложеност

- *Coefficients for certain degrees of complexity*

- Коефициентите за одделни степени на сложеност како елемент со кој се определува основната плата на вработените во ЈЗУ Универзитетски клинички центар Скопје, се определуваат со колективен договор и нивната висина ја утврдуваат договорните страни при колективното преговарање.

- *Coefficients for certain degrees of complexity as an element with which is determined the basic salary of the employees in the Public Health Institution (JZU) "University Clinical Centre Skopje", are determined with a collective agreements and their amount is defined by the contractual parties when negotiating collectively.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 11 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста во целина и посебно на член 9 став 2 и член 14 од Колективниот договор дел за плати, други права по основ на плата и надоместоци на плата на ниво на работодавец (ЈЗУ УКЦС), склучен помеѓу Самостојниот синдикат на Клинички центар и други здравствени организации во Република Македонија (заедно со Синдикалната здравствена установа Универзитетски клинички центар Скопје) и Управниот одбор на Јавната здравствена установа - Универзитетски клинички центар Скопје, број 0101-78 и број 0101-5283/1 од 26 јуни 2006 година.

2. Стамен Филипов, од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, во оспорениот колективен договор немало одредби за висината, основницата и рокот за пресметување и исплата на надоместокот на трошоци поврзани со работата, со што се повредувал членот 113 став 3 од Законот за работните односи; немало одредби со кои би било предвидено кои лица ги обврзува овој договор, со што се повредувал членот 208 од Законот за работните односи; не биле назначени лицата и подрачјето на кое тој ќе се применува, со што бил повреден членот 224 од Законот за работните односи; немало одредби за отказниот рок и постапка за откажување, изменување и дополнување на истиот, со што се повредувал членот 229 став 1 од Законот за работните односи.

Понатаму се наведува дека учесниците во склучувањето на овој договор не преговарале, со што се повредувал членот 210 став 2 од Законот за работните односи. Исто така, не бил образуван одбор за преговори, што било обврска согласно член 219 став 2 од Законот за работните односи, со оглед дека во склучувањето на оспорениот колективен договор учествувале повеќе синдикати - Самостојниот синдикат на Клинички центар и други здравствени организации во Република Македонија и Синдикалната здравствена установа Универзитетски клинички центар Скопје. Освен тоа, Колективниот договор, согласно член 220 од Законот за работните односи можел да го склучи само репрезентативниот синдикат кај работодавачот, а не и двата синдиката кои биле потписници на овој договор.

Исто така, се наведува дека претставниците на наведените синдикати и претседателот на Управниот одбор на Јавната здравствена установа - Универзитетски клинички центар Скопје немале ниту потребни овластувања од своите органи за склучување на Колективниот договор, со што се повредувал членот 222 од Законот за работните односи.

Освен тоа, се наведува дека претседателот на Самостојниот синдикат на Клинички центар и други здравствени организации во Република Македонија неовластено го потпишал овој колективен договор, затоа што според член 58 алинеја 2 од Статутот

на Самостојниот синдикат на Клинички центар и други здравствени организации во Република Македонија, советот на овој синдикат утврдувал колективни договори и се грижел за нивна реализација, а не претседателот на синдикатот, како што било случај со овој колективен договор. Исто така, се наведува дека наведениот Самостоен синдикат и неговиот претседател го потпишале Колективниот договор во време кога немале легитимитет, бидејќи мандатот од четири години им изминал на 17/18. 03. 2006 година

Поради напред наведените причини, подносителот на иницијативата смета дека со оспорениот колективен договор во целина се повредувала темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија - владеење на правото од член 8 став 1 алинеја 3, како и член 32 став 5 и член 51 од Уставот на Република Македонија и член 1 став 2 и напред наведените одредби од Законот за работните односи.

Понатаму во иницијативата се наведува дека одредбата од член 9 став 2 од оспорениот колективен договор не била во согласност со членот 32 став 3 и 5 од Уставот и член 107 од Законот за работните односи, затоа што наместо со закон и колективен договор, предвидувала најниската плата да се утврдува со посебна спогодба склучена помеѓу министерот за здравство и Самостојниот синдикат на Клинички центар и други здравствени организации во Република Македонија.

Одредбата од членот 14 на Колективниот договор се оспорува затоа што при нормирањето на коефициентите за платите извршено со оваа одредба, не биле почитувани условите и критериумите утврдени со Законот за работните односи и Колективниот договор за здравствената дејност на Република Македонија. Имено, коефициентите биле нормирани без критериум, при што се одело да се обезбедат само докторите и професорите, а на штета на сите други вработени. Така, на професорите им била утврдена најголема квота на пари, а кај другите било дадено само минимален процент, дури навредлив, а на некои групи пак не им било дадено ништо.

Согласно наведеното, со оспорениот член 14 се повредувал членот 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 32 став 3 и 5 и член 51 од Уставот, член 6 и 7 од Меѓународниот пакт за економски, социјални и културни права, член 4 од Европската социјална повелба

и членовите 105 став 3, 106, 107 и 108 од Законот за работните односи.

Врз основа на напред наведеното, се предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорениот колективен договор во целина и посебно на член 9 став 2 и член 14.

3. Судот на седницата утврди дека на 26 јуни 2006 година е склучен поединечен колективен договор на ниво на работодавач (ЈЗУ УКЦС), помеѓу Самостојниот синдикат на Клинички центар и други здравствени организации во Република Македонија (заедно со Синдикалната организација при Јавната здравствена установа Универзитетски клинички центар - Скопје) и Јавната здравствена установа - Универзитетски клинички центар Скопје, со кој се одредуваат платите, другите примања по основ на плата и надоместоците на плата на работниците во Јавната здравствена установа Универзитетски клинички центар-Скопје.

Колективниот договор има 51 член, распоредени во пет тематски целини, и тоа: Основни одредби; Плати; Надоместоци на плата; Други примања и Преодни и завршни одредби.

Во делот на Основните одредби (член 1 до член 5) се определува содржината на договорот и дека истиот се однесува на работниците во Јавната здравствена установа Универзитетски клинички центар - Скопје (во натамошниот текст: ЈЗУ УКЦС), се определуваат компонентите кои ја определуваат платата, се дефинираат поимите „работодавач“ и „работник“ во смисла на овој договор, како и одделни изрази употребени во овој договор („работен однос“, „повозрасни работници“, „работник-инвалид“, „помал работодавач“).

Во делот на Плати (член 6 до член 26) се утврдува правото на работникот на плата обезбедена од средствата на работодавачот сразмерно на извршената работа, според бројот и видовите на извршените здравствени услуги и остварените средства од извршените услуги, како и од придонесот на работникот во создавањето на добивката, во согласност со условите и критериумите утврдени со закон и овој колективен договор; се определува платата за извршена работа, која не може да биде пониска од најниската плата утврдена за одделни степени на сложеност, во која смисла се определува како се утврдува најниската плата за најнизок степен на

сложеност и се утврдуваат коефициентите за одделни степени на сложеност; се определува платата по основ на услови за работа; се определуваат додатоците и надоместоците на плата; се определува платата по основ на раководење и одговорност и се утврдуваат други права по основ на плката (во случаи на времено распоредување, преквалификација, доквалификација, намалена работна способност од старост и истоштеност, иновации, приправнички стаж).

Во делот на Надоместоци на плата (член 27 до 29) се утврдуваат надоместоците на плата за време на: годишен одмор, празници, отсуство од работа, стручно оспособување и усовршување, чекање на работа и други случаи утврдени со општ акт на организацијата.

Во делот на Други примања (член 30 до член 41) се утврдуваат другите примања на работникот (регрес за исхрана, регрес за годишен одмор, отпремнина при заминување во пензија, дневници за службени патувања, надоместок за одвоен живот, надоместок на трошоци за превоз, испратнина во случај на отказ на договорот за вработување од деловни причини, парична помош во случај на смрт, трошоци за селење за службени потреби).

Во делот на Преодни и завршни одредби (член 42 до член 51) се утврдува времето на важење на овој договор, начинот на решавање на спорните прашања меѓу учесниците, постапка за изменување и дополнување на договорот, се определува органот надлежен за толкување на одредбите од договорот, се определува најниската плата според која ќе биде пресметувана платата согласно договорот, како и се утврдува дека договорот влегува во сила со денот на неговото потпишување, односно објавување на огласна табла кај потписниците.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото, е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 32 став 2 од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место. Согласно став 3 од истиот член, секој има право на соодветна заработувачка, а согласно

став 5, оставрувањата на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и колективен договор.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 1 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ број 62/2005), со овој закон се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување. Работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договор за вработување.

Согласно член 105 став 1 од овој закон, работникот има право на заработувачка-плата, согласно со закон, колективен договор и договорот за вработување. Според ставот 3 на истиот член, платата е составена од основна плата, дел од платата за работна успешност и додатоци, ако со друг закон поинаку не е определено.

Основната плата, согласно член 106 став 1 од Законот, се определува земајќи ги предвид барањата на работното место за кое работникот го склучил договорот за вработување. Работната успешност на работникот, согласно став 2 на истиот член, се определува земајќи ги предвид домаќинскиот однос, квалитетот и обемот на вршењето на работата, за којашто работникот го склучил договорот за вработување, а додатоците се определуваат за посебните услови при работа, кои произлегуваат од распоредот на работното време и тоа за работа во смени, работа во поделено работно време, ноќна работа, продолжена работа, работа во недела, работа во празници определени со закон и додаток за работен стаж.

Според член 107 од овој закон, платата на работникот за работа со полно работно време не може да биде пониска од најниската плата утврдена според закон и колективен договор.

Согласно член 203 од истиот закон, колективен договор се склучува како општ на ниво на Република, посебен на ниво на гранка и поединечен на ниво на работодавач.

Општиот колективен договор, согласно член 205 од овој закон, се применува непосредно и е задолжителен за работодавачите

кои се членови на здружението на работодавачите потписници на колективниот договор или кои дополнително му пристапиле на здружението. Колективниот договор на ниво на гранка се применува непосредно и е задолжителен за работодавачите кои се членови на здружението на работодавачите потписници на колективниот договор или кои дополнително му пристапиле на здружението.

Според член 206 од истиот закон, со колективните договори се уредуваат правата и обврските на договорните страни кои го склучиле тој договор, а може да содржи и правни правила со кои се уредува склучувањето, содржината и престанокот на работните односи и други прашања од работните односи или во врска со работните односи. Правните норми содржани во колективниот договор се применуваат непосредно и се задолжителни за сите лица на кои, во согласност со одредбите на овој договор, се применува колективниот договор.

Согласно член 207 од истиот закон, лицата кои според овој закон можат да бидат страна на колективниот договор, се должни со добра волја да преговараат за склучување на колективен договор во врска со прашањата кои според овој закон можат да бидат предмет на колективниот договор.

Според член 210 од Законот, колективен договор склучуваат работодавачот или репрезентативното здружение на работодавачите и репрезентативниот синдикат.

Согласно член 212 став 1 од Законот за работните односи, како репрезентативен синдикат за склучување колективен договор кај работодавачот се смета синдикатот во кој се зачленети најмалку 33% од работниците кај работодавачот или синдикатот кој е член на репрезентативниот синдикат на повисоко ниво на организирање.

Според член 220 од истиот закон, поединечен колективен договор за јавните претпријатија и јавните установи склучуваат основачот или органот кој тој ќе го овласти и репрезентативниот синдикат кај работодавачот.

5. Видно од доставената документација за постапката водена при склучување на наведениот колективен договор, произлегува дека Самостојниот синдикат на Клинички центар и други здравствени организации во Република Македонија го сочинуваат четири синдикални организации, и тоа: синдикалните организации на

J3O Клинички центар Скопје, J3O Стоматолошки клинички центар Скопје, J3O Клиника за максилофацијална хирургија и J3O Институт за белодробни заболувања и туберкулоза Скопје.

Од увид во доставениот колективен договор и заверката на истиот (договорот е заверен со штембил на Јавната здравствена организација Универзитетски клинички центар и со штембил на Самостојниот синдикат на Клинички центар и други здравствени организации во Република Македонија) , произлегува дека Самостојниот синдикат на Клинички центар и други здравствени организации во Република Македонија е репрезентативниот синдикат кој го склучил колективниот договор за платите, другите примања по основ на плата и надоместоци на плата на работниците во J3Y Универзитетски клинички центар, а Синдикалната организација при J3Y УКЦ Скопје, учествувала во водењето на преговорите, но не како репрезентативен синдикат, туку како дел од Самостојниот синдикат на Клинички центар и други здравствени организации во Република Македонија.

Оттука, според Судот, наводите во иницијативата дека во склучувањето на Колективниот договор учествувале два репрезентативни синдиката и дека истите, согласно член 219 став 2 од Законот за работните односи, биле должни да образуваат одбор за преговори, а тоа не го сториле, се неосновани.

Понатаму, од увидот во доставената документација кон Колективниот договор, произлегува дека Самостојниот синдикат на Клинички центар и други здравствени организации во Република Македонија и Синдикалната организација Клинички центар Скопје формирале трочлена комисија за преговори и издале писмени полномошна на три лица да преговараат при изготвувањето и склучувањето на колективниот договор и на ниво на гранка и на ниво на работодавец, односно на ниво на J3O Клинички центар Скопје. Оттука, Судот оцени дека наводите во иницијативата за тоа дека учесниците во склучувањето на Колективниот договор немале полномошна за колективно преговарање, односно не преговарале, со што се повредувале одредбите на член 210 став 2 и член 222 од Законот за работните односи, се неосновани

Во името на Самостојниот синдикат на Клинички центар и други здравствени организации во Република Македонија, како договорна страна при склучувањето на Колективниот договор, договорот е потпишан од претседателот на овој синдикат, кој имал

полномошно за преговарање и склучување на Колективниот договор, поради што Судот оцени дека наводите во иницијативата дека тој го потпишал договорот неовластено, се неосновани.

Договорот е потпишан и од претседателот на Синдикалната организација при ЈЗУ УКЦ Скопје. Меѓутоа, имајќи предвид дека оваа синдикална организација учествувала во водењето на преговорите како дел од Самостојниот синдикат на Клинички центар и други здравствени организации во Република Македонија, а не како репрезентативен синдикат, Судот оцени дека е ирелевантно за валидноста на договорот дали претседателот на оваа синдикална организација имал мислење - согласност за потпишување на договорот, како што се наведува во иницијативата.

6. Од увидот во содржината на Колективниот договор, Судот констатира дека во Колективниот договор постојат одредби со кои недвосмислено се определуваат лицата и подрачјето на кое ќе се применува колективниот договор (дел Основни одредби), дека се утврдени другите примања на работникот (дел Други примања) и дека постојат одредби со кои се утврдува времето на важење на овој договор, начинот на решавање на спорните прашања меѓу учесниците, постапка за изменување и дополнување на договорот (дел Преодни и завршни одредби).

Поради тоа, Судот оцени дека наводите во иницијативата дека Колективниот договор немал одредби со кои се предвидувало кои лица ги обврзувал овој договор, дека не содржел одредби за висината, основицата и рокот за пресметување и исплата на надоместокот на трошоци поврзани со работата, како и дека не содржел одредби за отказниот рок и постапката за откажување, изменување и дополнување на истиот, како прашања кои треба да бидат уредени со колективен договор на ниво на работодавач, се неосновани, поради што не изрази сомневање за согласноста на Колективниот договор со одредбите на член член 113 став 3, член 208, член 224 и член 229 став 1 од Законот за работните односи.

7. Од увидот во документацијата за донесување на Колективниот договор, Судот констатира дека во иницијативата погрешно се коментира членот 9 став 2 од Колективниот договор, без притоа да се има предвид дека со Одлука на Управниот одбор на ЈЗУ УКЦС, донесена по повод писмен предлог доставен од Самостојниот синдикат на Клиничкиот центар, бр. 0201-922/1 од 26.01.2007 година, направена е исправка во ставот 2 на овој член, така што зборовите:

„на Универзитетски клинички центар и други здравствени организации на Република Македонија“ се заменети со зборовите: „за здравство, фармација и социјална заштита на Република Македонија“.

При вака утврдена фактичка состојба, произлегува дека во членот 9 став 1 од Колективниот договор се регулира дека најниската плата за најнизок степен на сложеност месечно ја утврдуваат и објавуваат учесниците на овој колективен договор, најмалку еднаш квартално. Согласно ставот 2 на истиот член, најниската плата се утврдува со посебна Спогодба склучена помеѓу министерот за здравство и Самостојниот синдикат за здравство, фармација и социјална заштита на Република Македонија.

Од анализата на наведената регулатива произлегува дека најниската плата за најнизок степен на сложеност ја утврдуваат и објавуваат учесниците на овој колективен договор, а најниската плата во дејноста здравство се утврдува со посебна Спогодба склучена помеѓу министерот за здравство и Самостојниот синдикат за здравство, фармација и социјална заштита на Република Македонија. Во оваа смисла, со членот 50 став 2 од Колективниот договор (кој се наоѓа во делот на Преодни и завршни одредби) се утврдува дека најниската цена на трудот-најниската плата според член 9 став 2 од овој договор, ќе биде пресметувана според одредбите од потпишаната Спогодба за утврдување на најниската плата за најнизок степен на сложеност и за начинот на пресметување и исплата на платите во здравствената дејност, објавена во „Службен весник на Република Македонија“ број 69/2006 година.

Врз основа на наведеното, според Судот, оспорената одредба во ставот 2 на членот 9 од Колективниот договор е упатна норма за потписниците на овој Колективен договор при месечното пресметување на најниската плата за најнизок степен на сложеност, во смисла дека најниската плата што тие ја определуваат не може да биде пониска од најниската плата во дејноста здравство. Поради тоа, Судот оцени дека не може да се изрази сомневање за согласноста на оспорената одредба од Колективниот договор со член 32 став 3 и 5 од Уставот на Република Македонија и со член 107 од Законот за работните односи.

8. Со оспорениот член 14 од овој колективен договор, се утврдува дека најниската плата за одделни степени на сложеност се утврдува така што најниската плата за најнизок степен на сложеност се множи со коефициентите за одделни степени на сложеност. Како

степен на сложеност утврден според степенот на образование во смисла на овој колективен договор се вреднува степенот на образование утврден како услов во актот за организација и систематизација на работните места кај работодавачот. Притоа, во овој член се утврдуваат поединечните работи, односно занимања во ЈЗУ Универзитетски клинички центар и се класифицираат во пет групи на сложеност.

Определувањето на конкретниот коефициент на сложеност за секое работно место, според Судот, претставува право и обврска на страните надлежни за склучување на Колективниот договор, кои имаат законска обврска за меѓусебно преговарање заради уредување на правата и обврските на договорните страни. Преку коефициентите на сложеност се изразуваат потребите, барањата и карактерот на Јавната здравствената установа Универзитетски клинички центар.

Оттука, наводите во иницијативата дека во сите гранки на сложеност требало да има одредено покачување на платата во однос на претходно важечките одредби на гранковиот колективен договор кој се применувал во Клиничкиот центар, а дека наместо тоа со Колективниот договор биле обезбедени само докторите и професорите, на штета на сите други вработени, не може да претставуваат основ за изразување на сомневање во уставноста и законитоста на оспорените одредби. Ова од причина што правото на плата на работникот се уредува со закон и со колективни договори, а видно од содржината на овој колективен договор, платата на вработените во ЈЗУ Универзитетски клинички центар се пресметува во согласност со одредбите на членовите 105 и 106 од Законот за работните односи. Определувањето пак на коефициентите на сложеност од кои зависи висината на платата на вработените, е фактичко прашање кое го утврдуваат договорните страни при колективното преговарање и за кое Судот не е надлежен да одлучува.

Поради наведеното Судот оцени дека не може основано да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 14 од Колективниот договор со член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 32 став 3 и 5 и член 51 од Уставот на Република Македонија, како и член 105 став 3, член 106, член 107 и член 108 од Законот за работните односи.

Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за

согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите. Поради тоа, Судот не се впушти во оцена на согласноста на оспорениот член 14 од Колективниот договор со член 6 и 7 од Меѓународниот пакт за економски, социјални и културни права и член 4 од Европската социјална повелба, на што се повикува иницијативата.

9. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

10. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. У.бр.6/2007

91.

У.бр.186/2006

- Определување на висината на средствата кои се доделуваат заради вработување и адаптација на работното место на инвалидно лице во подзаконски акт

- Determination of the amount of the funds allocated for employment and adaptation to the job of a disabled person in a sub-legal act

- Определувањето на висината на средствата кои се доделуваат заради вработување и адаптација на работното место на инвалидно лице во подзаконски акт, а за кое во Законот се содржани критериуми и мерила за определувањето на истото, е во согласност со Уставот на Република Македонија и нема навлегување на извршната во законодавната власт.

- The determination of the amount of the funds allocated for employment and adaptation to the job of a disabled person in a sub-legal act, and for which the Law contains criteria and standards for the determination of the same, is in agreement with the Constitution of the Republic of Macedonia and there is no interference of the executive into the legislative power.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 11 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста во делот : „критериумите и“; член 1 став 1, во делот „критериумите и“; член 4 алинеја 4, во делот „општински“; член 5, член 8 став 2, член 10, член 12 став 2 и 3, член 13, член 14, член 15 став 2 и 3 и член 16 од Правилникот за критериумите и начинот на доделување на неповратни средства од Посебниот фонд за подобрување на условите за вработување и работење на инвалидните лица („Службен весник на Република Македонија“ бр.85/2005) донесен од министерот за труд и социјална политика на Република Македонија, и

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот за оценување на уставноста на член член 4 алинеја 1, во делот: „според критериумите и“ од Законот за вработување на инвалидни лица („Службен весник на Република Македонија“ бр.44/2000, 16/2004, 62/2005, 113/2005 и 29/2007).

3. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точка 2 од ова решение и уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорениот дел на членот 4 алинеја 1 кој гласел: „според критериумите и“..., утврден со акт на министерот за труд и социјална политика, немал уставна основа, бидејќи ваквото овластување отстапувало од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија - владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска од член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија. Таквото законско овластување, според подносителот на иницијативата, не можело да се толкува ниту како разработка на конкретна законска одредба (член 56 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа) и според тоа критериумите можеле да се пропишуваат само со закон, а не со подзакоснки акт.

Од истите причини, подносителот на иницијативата смета дека и Правилникот во оспорените делови и членови не бил во согласност со уставните одредби од член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 51 став 1, 68 став 1 алинеја 2 и член 96 од Уставот на Република Македонија.

Имено, употребениот термин „општински“ во членот 4 алинеја 4 од Правилникот не бил во согласност со член 22 од Законот за судовите, затоа што не постоел општински суд, туку основен.

Во оспорените членовите 5, 8 став 2 и член 10 став 1 од Правилникот, се вршело толкување, што можело да го врши само законодавната власт, а не министерот за труд и социјална политика, како орган на државната власт.

Оспорениот член 10 став 2 од Правилникот ги определувал условите за набавка на опрема, кои неможеле да се пропуштаат со подзаконски акт. Во оспорените членови 12 став 2 и 3, 13, 14, 15 став 2 и 3 и 16 од Правилникот се утврдувале права и обврски за граѓаните и другите правни лица, што не било во согласност со одредбите од член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

4. Судот на седницата утврди дека според членот 4 од Законот за вработување на инвалидни лица мерки за подобрување на условите за вработување и работење на инвалидно лице се:

- доделување на неповратни средства за вработување на неопределено време на невработено инвалидно лице, адаптација на

работното место на кое ќе работи инвалидното лице доколку тоа е потребно и набавка на опрема според критериумите и (оспорен дел) на начин утврден со акт на министерот за труд и социјална политика;

- ослободување од даноци и обезбедување на средства за придонеси, и

- финансиска поддршка во работењето.

Оспорениот Правилник за критериумите и начинот на доделување на неповратни средства од посебниот фонд за подобрување на условите за вработување и работење на инвалидните лица содржи 18 члена.

Членот 1 на овој Правилник регулира дека со овој правилник се утврдуваат критериумите и начинот на доделување на средства од Посебниот фонд за подобрување на условите за вработување и работење на инвалидни лица.

Доделените средства од Посебниот фонд се неповратни.

Според член 4 од Правилникот кон барањето за доделување на неповратни средства од Посебниот фонд, се доставуваат следните документи потребни за секој од основите за доделување на средства од член 2 на овој правилник:

- пополнет образец за доделување на неповратни средства од Посебниот фонд (образецот го издава Агенцијата);

- решение за исполнување на мерките, нормативите и стандардите за заштита при работа од Државниот инспекторат за труд;

- бонитет издаден од Централниот регистар на Република Македонија;

- потврда дека против работодавецот не е покрената постапка за стечај издадена од надлежен општински суд;

- потврда од надлежниот суд дека основачот на барателот на средства од Посебниот фонд досега нема ликвидирано или затворено фирма со стечај;

- известување од Заедницата на заштитни друштва на Македонија дека барателот поседува потребна документација дека самостојно врши дејност како трговец поединец, дека е заштитно друштво и дека за вработените инвалидни лица има документ за утврдена инвалидност;

- месечна пресметка за исплатената плата со пресметаните и уплатени придонеси од плата за здравствено осигурување и

вработување за последните 9 месеци пред поднесувањето на барањето - образец ПДД-МП и

- изводи од банка за последните 9 месеци пред поднесувањето на барањето на денот на исплатата на платата односно уплатата на придонесите за здравствено осигурување и вработување.

Според членот 5 од истиот Правилник под вработување во смисла на овој правилник не се смета (нема да се одобрат средства):

- кога работодавецот го намалил бројот на вкупно вработени инвалидни лица на неопределено време од член 2 став 1 од Законот за вработување на инвалидни лица (во натамошниот текст: Законот) сметано од денот на влегувањето во сила на Законот, а за чие вработување се користени средства од Посебниот фонд и на нивно место вработува нови инвалидни лица од член 2 став 1 од Законот, освен ако работниот однос им престанал поради промена на место на живеење, иселување, остварување на право на пензија или во случај на смрт и

- кога работодавецот вработува инвалидно лице на место на друго инвалидно лице од член 2 став 1 од Законот на кое работниот однос му престанал и за кое се користени средства од Посебниот фонд, а при тоа вкупниот број на вработени инвалидни лица на неопределено време од член 2 став 1 од Законот не се зголемува.

Според членот 8 став 2 од Правилникот адаптација на работно место во смисла на овој правилник опфаќа: прилагодување на опремата, орудијата за работа, уредите и другите технички средства за работа со вградување на механички, електрични, електронски, звучни, светлосни и слични уреди со кои се овозможува сигурна, непречена и продуктивна работа на едно или повеќе инвалидни лица.

Според член 10 од Правилникот, пак, набавката на опрема во смисла на овој правилник опфаќа планирана набавка на опрема за производни и услужни дејности, компјутери и компјутерска техника, машини за производство на разни производи, производни линии, машини за сортирање, обликување или пакување, алати и калапи како технолошки целини за обликување или производство на разни форми или производи, транспортни уреди поврзани со процесот на производство или слични облици на орудија за работа како

единечни машини или составен дел на соодветна целина од одредена технолошка линија.

За набавка на опрема од став 1 на овој член од Посебниот фонд, барателот на опремата треба да ги исполнува следниве услови:

- деловно да е активен најмалку 3 години сметано од денот на исполнувањето на условите пропишани со закон и почеток на работа како заштитно друштво, односно самостојно врши дејност како трговец поединец (документ издаден од Заедницата на заштитни друштва на Македонија);

- со барањето да достави доказ дека во пресметковната вредност на програмата има обезбедено сопствено учество од најмалку 20% и тоа: сопствени средства на фирмата преку нераспределна или наменета добивка за набавка на опрема искажана во Извештајот за бонитет издаден од Централниот регистар на Република Македонија, кредит од банка или уплата на лични средства на сопственикот на фирмата и

- бараниот износ на средства за опрема може да биде најмногу до висината на имотот и трајниот капитал заведен во книгите на барателот: основачки влог, опрема, градежни и деловни објекти, дуќани, и други основни средства, (пасива на барателот: капитал и резерви искажани во Извештајот за бонитет издаен од Централниот регистар на Република Македонија).

Според член 12 став 2 и 3 од Правилникот доделените средства од Посебниот фонд за адаптација на работно место се дозначуваат на жиро сметката на работодавецот во рок од 8 дена сметано од денот на потпишувањето на договорот за доделување на неповратни средства.

Работодавецот е должен во рок од 60 дена од денот на дозначувањето на средствата на неговата жиро сметка да ја изврши одобрената адаптација на работно место и за тоа писмено да ја извести Агенцијата.

Според член 13 барателот на неповратни средства од Посебниот фонд за набавка на опрема на кој барањето за доделување на средства му е решено негативно и не му се доделени средства, може повторно да поднесе барање за доделување на неповратни средства за опрема по истекот на една година, сметано од денот на одбивањето на барањето.

Според член 14 Агенцијата и центрите за вработување, во функција на поефикасна обработка на поднесените барања за доделување на средства од Посебниот фонд врши непосреден увид кај барателот на средства, соработува со Државниот инспекторат за труд, надлежните државни органи и други заинтересирани субјекти и кај корисниците на средствата го следи текот на нивната реализација.

Агенцијата поднесените барање ги решава во рок определен со Законот за општа управна постапка.

Некомплетни барања нема да се примаат и по нив нема да се одлучува се додека не се усогласат согласно одредбите на Законот и овој правилник.

Според член 15 став 2 и 3 од Правилникот на подносителот на барањето на кој му се одобрени средства за вработување на невработено инвалидно лице на неопределено време од член 2 став 1 од Законот, одобрените средства во целост ќе му се дозначат на неговата жиро сметка ако пред потпишувањето на договорот до Агенцијата достави хипотека или банкарска гаранција со рок на пристигнување до 11 месеци во висина на средствата што ги побарува од Посебниот фонд. Ако подносителот на барањето не достави хипотека или банкарска гаранција во висина на средствата што му се одобрени од Посебниот фонд, ќе му се исплатат половината од одобрените средства, а остатокот ќе му биде исплатен во наредните десет месеца во десет еднакви рати.

Пред склучувањето на договорот од став 1 на овој член подносителот на барањето на кој му се одобрени средства за набавка на опрема е должен до Агенцијата да достави хипотека во однос 2:1 или банкарска гаранција во висина на одобрените средства. Хипотеката или банкарската гаранција треба да гласи на Посебниот фонд при Агенцијата за вработување на Република Македонија и да е со важност од најмалку три години. Ако во рок од 60 дена од денот на донесувањето на решението за доделување на средствата, подносителот на барањето не достави хипотека или банкарска гаранција, ќе се смета дека се откажал од барањето.

Според член 16 при разгледување на доставените барања за доделување на средства од Посебниот фонд на седниците на Управниот одбор на Агенцијата се повикува по еден претставник од Заедницата на инвалидски организации на Македонија.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот законите морат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Во членот 96 од Уставот се предвидува дека органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според член 56 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2000 и 44/2002) со правилник се утврдуваат и разработуваат одделни одредби на законите и другите прописи заради нивно извршување, а според член 61 став 1 од истиот закон со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Законот за вработување на инвалидни лица во членот 1 определил дека предмет на негово уредување се посебните услови за вработување и работење на инвалидните лица: кога самостојно вршат дејност како трговец поединец чиј работодавец има својство на работодавец во државната администрација, единиците на локалната самоуправа, јавните претпријатија, установи, агенции и фондови и други државни институции, како и условите за основање и погодностите за работење на трговското друштво за вработување на инвалидни лица.

Како цели на овој закон се определени потребите и обврската при вработување на инвалидно лице да се создадат соодветни услови за работење и адаптација на работното место во зависност од работното место, видот и степенот на образованието и видот и степенот на инвалидноста на инвалидното лице кое се вработува. (член 5 став 2)

Прашањето за финансирањето на работите за создавање на посебни услови за вработување и работење на инвалидно лице е регулирано во Главата IV од Законот за вработување на инвалидни лица со наслов „Посебен фонд за подобрување на услови за вработување и работење на инвалидни лица“. Во оваа глава меѓу другите, е содржан и членот 16, во кој се утврдени износите за средствата кои се доделуваат, како и условите што треба да се исполнат за да може по соодветниот основ средствата да се доделат како неповратни.

Во членот 16-б од овој Закон е предвидено дека ако на вработеното инвалидно лице за кое се користени средства му престане работниот однос по која било основа или работодавецот го намалил бројот на вкупно вработените инвалидни лица од членот 2 став 1 на овој Закон на неопределено време, истиот е должен во рок од осум дена од денот на настанатата промена да ја извести Агенцијата.

Ако на инвалидното лице за кое се користени средства му престане работниот однос пред истекот на рокот од три години од денот на вработувањето, освен по сила на закон или во случај на смрт, корисникот на средства е должен во рок од три месеци на негово место да вработи друго инвалидно лице без право повторно да користи средства за вработување на инвалидното лице.

Работодавец може да користи средства од Посебниот фонд за вработување на невработено инвалидно лице од членот 7 став 1 на овој Закон, ако во евидиенцијата на Агенцијата се води како невработено инвалидно лице. За вработување на инвалидно лице од истиот став 1 на овој Закон за кое се користени средства за вработување од Посебниот фонд, при повторно вработување новиот работодавец не може да користи средства од Посебниот фонд за вработување на инвалидно лице поред истекот на пет години сметано од денот на засновањето на новиот работен однос.

За инвалидно лице не кое работниот однос му престанал не по негова вина и за кое работодавецот ги повратил средствата во Посебниот фонд, средства за негово повторно вработување може да се користат и пред истекот на рокот од ставот 3 на овој член.

Корисникот на средства за вработување на инвалидно лице кој нема да вработи друго инвалидно лице на местото на инвалидното лице на кое му престанал работниот однос, во смисла

на ставот 2 од овој член, или вакво право остварил врз основа на неточни податоци, должен е средствата да ги врати на Посебниот фонд во рок од 30 дена од денот на утврдувањето на состојбата во цел износ зголемени за банкарска камата на средства по видување.

Ако работодавецот го намалил бројот на вкупно вработените инвалидни лица од членот 2 став 1 на овој Закон на неопределено време од денот на влегување во сила на овој закон, а на нивно место прими нови инвалидни лица, не може да користи средства за вработување на новопримените инвалидни лица.

Корисникот на средства од Посебниот фонд набавената опрема не може да ја изнајмува, дава под закуп или да ја отуѓи во рок од три години од денот на добивањето на средствата.

Тргувајќи од анализата на наведените законски одредби во контекст на наводите во иницијативата, произлегува дека во Законот за вработување на инвалидни лица се утврдени сите критериуми за доделување на средства од Посебниот фонд, а во сега оспорениот Правилник за критериумите и начинот на доделување на неповратни средства од Посебниот фонд за подобрување на условите за вработување на инвалидни лица само е разработена постапката и потребната документација за доделување на средствата. Имено, законодавецот во оспорениот закон дава рамка, односно општи критериуми врз основа на кои може да се определи висината на средствата кои се доделуваат заради вработување и адаптација на работното место на инвалидното лице. Оттука, министерот со подзаконски акт, односно со оспорениот Правилник само ги разработил овие законски одредби, што значи дека со подзаконскиот акт не се утврдуваат критериуми, како што се тврди во иницијативата, туку се операционализира законската одредба.

Поаѓајќи од тоа дека со Правилникот се разработуваат критериумите и условите за доделување на средства за вработување на инвалидно лице, адаптација на работното место на кое ќе работи, како и за набавка на опрема, кои се веќе определени, утврдени во Законот за вработување на инвалидно лице, според Судот оспорениот дел од насловот, како и членовите 1 став 1, 8 став 2, 10, 12 став 2 и 3, 13, 14, 15 став 2 и 3 и 16 од Правилникот се во согласност со Законот за вработување на инвалидно лице и Законот за организација и работа на органите на државната управа, како и со одредбите од Уставот на Република Македонија, на кои подносителот

на иницијативата се повикува, односно нема навлегување на извршната во законодавната власт.

Наводот во иницијативата дека употребениот термин „општински“ (оспорен) не бил во согласност со член 22 од Законот за судовите, затоа што не постои општински туку основен суд, според Судот, во конкретнава правна ситуација, навистина постои терминолошко неусогласување, но не е од суштинско значење. Ова дотолку повеќе што потребата од терминолошко усогласување на актите е вообичаена работа на носителите на актите, што подразбира дополнителна измена на Правилникот, за што всушност и надлежното Министерство за труд и социјална политика во даденото мислење по конкретнава иницијатива прифаќа обврска за усогласување на терминологијата, односно укажува на потребата за измена на употребениот термин и негово усогласување со Законот за судовите.

6. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.102/2006 од 14 јуни 2006 година, не поведе постапка за оценување на уставноста на целината на членот 4 алинеја 1 од Законот за вработување на инвалидни лица, од што произлегува дека оспорената одредба од Законот била предмет на оценување по однос на нејзината согласност со Уставот.

Притоа, Судот оценил дека „... не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека Законот не содржи никакви критериуми за доделување на средства за вработување на инвалидно лице, адаптација на работното место на кое ќе работи и за набавка на опрема, од што произлегува дека оспорената одредба од Законот е во согласност со Уставот“..., поради што и не поведе постапка.

Од причина што по повод сега поднесената иницијатива од истиот подносител, не постојат поинакви основи за одлучување од утврдените при донесување на наведеното решение, Судот

иницијативата во овој дел по однос на оспорената законска одредба, согласно цитираната деловничка одредба ја отфрли.

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.186/2006)

92.

У.бр.170/2006

- Оценка на уставност на одредба на која и претходела одредба поништена со одлука на Уставниот суд (поведување и неповедување на постапка)

*- Appraisal of the constitutionality of a provision which was preceded by a provision annulled with a decision of the Constitutional Court
(initiation and non-initiation of a procedure)*

- Не може да се постави прашање за неуставност на одделна одредба само поради причината што одредбата која неа и претходела од страна на Судот била утврдена како неуставна, затоа што поништената и оспорената одредба се посебни функционални, суштински и различни целини, чија уставност се оценува одделно.

Не е спротивно на Уставот законски даденото право на работодавачот во исклучителни случаи кога тоа е неопходно за работниот процес да одлучи да го пролонгира престанокот на работниот однос за оредено време (најмногу до 65 години возраст) до престанокот на потребата од одреден работник, кој за одредено време е неопходен да заврши одредени работи или на негово место да се прими друг работник со исти стручни и работни квалитети и услови, со цел да не трпи процесот на вршењето на работата во правниот субјект.

- There may not be a question about the unconstitutionality of certain provision only for a reason that the provision that preceded it was found to be unconstitutional by the Court, since the annulled and challenged provision are separate functional, essential and different wholes, the constitutionality of which is appraised separately.

The legally rendered right to the employer in exceptional cases when that is necessary for the working process to decide to prolong the termination of employment for a definite time (up to 65 years of age at the most) until the termination of the need for a certain employee, who is needed for a definite time to complete certain tasks or to employ in his place another worker with the same professional and working qualities and conditions, so that the process of carrying out the work in the legal subject does not suffer, is not in contradiction with the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 18 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на делот: „од ставот 1 на овој член“ од член 104 став 2 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на деловите: „Работодавачот на работникот“ и „може да му го продолжи договорот за вработување најмногу до 65 години возраст, доколку со закон и општ колективен договор поинаку не е утврдено.“ од членот 104 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 148 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

4. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 104 став 2 и членот 148 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Имено, подносителот на иницијативата по цитирање на оспорениот член 104 став 2 од Законот за работните односи наведува дека членот 104 став 1 од Законот бил поништен со Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.151/2005 од 21 и 22 декември 2005 година. Со оглед на тоа што оспорениот став 2 на членот 104 од Законот бил функционално поврзан со сега поништениот став 1, двата става од истиот член се надополнувале и не можеле да опстојуваат самостојно, подносителот на иницијативата смета дека оспорената одредба ги повредувала член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

По однос на оспорениот член 148 став 2 од Законот, подносителот на иницијативата наведува дека ги повредувал член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 51 и член 54 став 1 и 3 од Уставот од причина што оваа одредба максимално се злоупотребувала од страна на работодавачите и врз основа на неа противуставно се експлоатирал поголемиот дел од вработените во Република Македонија, особено во текстилната индустрија. Со оваа одредба правно и фактички се негирало, обезвреднувало и не се применувало утврденото право на отсуство од работа, што не било дозволено според член 54 став 1 и 3 од Уставот.

5. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 104 став 2 од Законот за работните односи, работодавачот на работникот од ставот 1 на овој член може да му го продолжи договорот за вработување најмногу до 65 години возраст, доколку со закон и општ колективен договор поинаку не е утврдено.

Според член 148 став 1 од Законот, работникот има право на одсуство од работа со надоместок на плата за празниците на Република Македонија, кои што се определени како слободни денови од работа и за другите со закон определени слободни денови.

Според оспорениот член 148 став 2 од Законот, правото од став 1 на овој член на работникот може да му се ограничи, ако работниот, односно производниот процес се одвива непрекинато или природата на работата бара вршење на работата и на празничен ден.

6. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Законот за работните односи во делот на одредбите кои се однесуваат на откажување на договорот за вработување со отказ од страна на работникот и работодавачот во поднасловот "Прекин на договорот за работа поради возраст на работникот" го содржеше сега поништениот член 104 став 1 (Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.161/2005 од 21 и 22 декември 2005 година) во кој беше предвидено работодавачот да има право да го прекине договорот за работа на работникот кога работникот ќе исполни услови за остварување старосна пензија согласно со закон.

Во оспорениот ставот 2 од членот 104 од Законот е предвидено дека работодавачот на работникот од ставот 1 на овој член може да му го продолжи договорот за вработување најмногу до 65 години возраст, доколку со закон и општ колективен договор поинаку не е утврдено.

Споредувајќи ја содржината на поништената и оспорената одредба се утврди дека двете одредби имаат релација со прекин на договорот за работа поради возраст на работникот.

Притоа, по однос на поништената одредба Судот утврди дека е спротивна на Уставот на Република Македонија од причина

што ги доведуваше граѓаните во нееднаква правна положба по основ на пол, бидејќи не водеше сметка за различните условите за остварување на пензија за мажите и жените утврдени со Законот за пензиското и инвалидското осигурување. Оваа одредба од Законот беше императивна и им наметнуваше престанок на правото на работа на жените под различни услови од мажите, односно со навршени 62 години живот, во однос на 64 години живот за мажите. Оттаму, Судот утврди дека оспорената законска одредба не е во согласност со начелото на еднаквост на граѓаните независно од полот и начелото на достапноста на секое работно место секому под еднакви услови.

Судот, исто така, го имал предвид и член 17 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, односно ставот на Судот изразен во Решението У.бр.107/2004 од 29 септември 2004 година со кое Судот утврди дека правото на осигуреникот жена да стекнува старосна пензија порано од осигуреникот маж е оправдано со принципот на афирмативна акција, односно принципот на позитивна дискриминација на жената, но во сферата на пензиското и инвалидското осигурување, што не може по автоматизам да се применува и во други сфери, особено не ако тоа води кон ограничување на правата по основ на пол. Во случајот тоа се однесувало на остварување на правото на работа кое се разликува од остварувањето на правото на старосна пензија.

Што се однесува до сега оспорениот став 2 на членот 104 од Законот, истиот се повикува на содржината на поништениот став 1 од членот 104 од Законот. Меѓутоа, тоа што оспорената одредба во себе содржи повикување на содржина на претходно укината, поништена или воопшто одстранета правна содржина од правниот поредок, според Судот не е доволна причина за доведување под сомнение на целината на одредбата по однос на нејзината согласност со Уставот.

Имено, Судот, покрај наведената околност, оцени дека е потребно истовремено двете одредби да се релациски поврзани, да преставуваат функционална и тематска целина и по одстанувањето од правниот поредок на едната одредба другата да не може самостојно да функционира, што овде не е случај.

Ова од причина што во оспорената одредба станува случај за исклучок од правилото за прекин на договорот за работа поради возраст на работникот, кој пак исклучок не прави полова разлика и му дава право на работодавачот да го продолжи договорот за

вработување со работникот, најмногу до 65 години возраст, доколку со закон и општ колективен договор поинаку не е утврдено. Од друга страна, работниот однос на лицата на кои требало да им престане поради навршување на одредена возраст им се продолжува само за одредено време и тоа до 65 години, продолжувањето не настанува по барање или заради интерес на работникот, туку во интерес на работодавачот и тоа само во случаите кога постои неопходна потреба од таквиот работник кој се разликува од другите вработени по својата стручност и работна способност.

При градење на изнесеното становиште Судот ја имаше предвид и содржината на членот 32 став 5 од Уставот, според кој остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори, од каде произлегува дека прекин на договорот за работа поради возраст и предвидениот исклучок од оспорената одредба е прашање кое се уредува со закон и со колективен договор.

Оттаму, во тие рамки се движи и правото на работодавачот во исклучителни случаи кога тоа е неопходно за работниот процес да одлучи да го пролонгира престанокот на работниот однос за одредено време до престанокот на потребата од одреден работник, кој за одредено време е неопходен да заврши одредени работи или на негово место да се прими друг работник со исти стручни и работни квалитети и услови, со цел да не трпи процесот на вршењето на работата во правниот субјект.

Според тоа, од направената споредбена анализа на содржината на поништената и оспорената одредба, се дојде до заклучок дека наводите на подносителот на иницијативата за повреда на владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија од членот 8 став 1 алинеја 3 се делумно основани.

Поконкретно, оспорениот член 104 став 2 од Законот, во делот: „од ставот 1 на овој член“ може да биде ставен под сомнение по однос на неговата согласност со наведената уставна одредба од едноставна причина што повикувањето на содржина на одредба што не е дел од правниот поредок нема уставна и правна оправданост, нема целисходност.

Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. По однос на останатите делови од членот 104 став 2 од Законот кои гласат: „Работодавачот на работникот“ и „може да му го продолжи договорот за вработување најмногу до 65 години возраст, доколку со закон и општ колективен договор поинаку не е утврдено.“ Судот оцени дека не може да се постави прашањето за нивната согласност со одредбите од Уставот на кои се темели иницијативата.

Имено, наведените делови, според Судот се посебна функционална целина, суштински и содржински различна од пониште-ниот член 104 став 1 од Законот, кои пак делови можат самостојно да ја остварат целта заради која се креирани од законодавецот.

Оттаму, по однос на овие делови од членот 104 став 2 од Законот, не може да се постави прашање за нивната согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 2 од ова решение.

8. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд, меѓу другото, одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 15 став 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на закон, односно одделни негови одредби, меѓу другото содржи и причини за нивното оспорување.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Тргувајќи од анализата на наводите од поднесената иницијатива по однос на оспорениот член 148 став 2 од Законот, Судот оцени дека во овој случај не постојат наводи кои би оделе во прилог на навлегување во уставносудска оценка. Ова од причина што аргументите: за злоупотреба во примената на одредбата од страна на работо-давачите, противуставно експлоатирање на вработените, особено во текстилната индустрија и неприменувањето на утврденото право на одсуство од работа се исклучиво аргументи кои се

однесуваат на примената на оспорената одредба, за која, пак, Уставниот суд, согласно член 110 од Уставот, не е надлежен да одлучува.

Според тоа иако иницијативата формалноправно содржи причини за оспорување на уставноста на членот 148 став 2 од Законот, според Судот во поднесената иницијатива не е доволно да бидат содржани какви било причини за оспорување, туку за да истата биде подобна за оцена треба да содржи аргументи кои би оделе во прилог на несогласноста со Уставот, што не е случај со овој дел од предметната иницијатива.

Разгледувана во целина, во овој дел поднесената иницијатива, се заснова на фактички прашања по однос на примената на одредбата во практиката, што за Судот преставува процесна пречка за постапување, согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Судот.

Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 3 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова–Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.170/2006)

93.

У.бр.170/2006

- Одредба која престанала да важи

- Provision that ceased to be valid

- Кога во оспорената одредба се содржи повикување на одредба што е отстранета од правниот поредок, не постои логична, правно функционална целина меѓу двете норми, што е во спротивност со владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

- When the challenged provision contains reference to a provision that has been removed from the legal order, there is no logical, legal functional wholeness between the two norms, which is in contradiction with the rule of law as a fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/92), на седницата одржана на 6 јуни 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА делот: „од ставот 1 на овој член“ од членот 104 став 2 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипov од Скопје, со Решение У.бр.170/2006 од 18 април 2007 година, во точката 1 од Решението поведе постапка за оценување на уставноста на делот од членот 104 став 2 од законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со членовите 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека, според член 104 став 2 од Законот за работните односи, работодавачот на работникот од ставот 1 на овој член може да му го продолжи договорот за вработување најмногу до 65 години возраст, доколку со закон и општ колективен договор поинаку не е утврдено.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Законот за работните односи во делот на одредбите кои се однесуваат на откажување на договорот за вработување со отказ од страна на работникот и работодавачот во поднасловот "Прекин на договорот за работа поради возраст на работникот" го содржеше сега поништениот член 104 став 1 (Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.161/2005 од 21 и 22 декември 2005 година) во кој беше предвидено работодавачот да има право да го прекине договорот за работа на работникот кога работникот ќе исполни услови за остварување старосна пензија согласно со закон.

Според оспорениот ставот 2 од членот 104 од Законот, работодавачот на работникот од ставот 1 на овој член може да му го продолжи договорот за вработување најмногу до 65 години возраст, доколку со закон и општ колективен договор поинаку не е утврдено.

Споредувајќи ја содржината на поништената и оспорената одредба се утврди дека двете одредби имаат релација со прекин на договорот за работа поради возраст на работникот. Меѓутоа, оспорениот став 2 на членот 104 од Законот содржи повикување на ставот 1 од истата одредба кој став повеќе не е дел од правниот поредок, што според Судот нема уставна и правна оправданост, нема целисходност.

Ова од причини што владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија утврдена во членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот подразбира во правниот поредок да егзистираат само јасни, прецизни и недвисмислени норми. Во случај кога тие во себе содржат некакво повикување, упатување на друга норма, таа неминовно мора да е дел од правниот поредок за да таквото уредување преставува една логична, правно функционална целина, што не е случај со означениот дел на членот 104 став 2 од Законот.

Оттаму, Судот утврди дека означениот дел од членот 104 став 2 од Законот не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

По однос на деловите: „Работодавачот на работникот“ и „може да му го продолжи договорот за вработување најмногу до 65 години возраст, доколку со закон и општ колективен договор поинаку не е утврдено.“ од истиот член од Законот, Судот со точката 2 од Решението У.бр.170/2006 од 18 април 2007 година одлучи да не поведе постапка за оценување на уставноста.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.170/2006)

94.

У.бр.48/2007

- Работен однос на определено и неопределено време

- Employment to a definite and indefinite time

- Не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од Законот за работни односи со Уставот, имајќи предвид дека периодот од четири години како услов за трансформација на работниот однос се однесува на случаите на засновање на работен однос на определено време и негова трансформација во неопределено време од моментот на засновање на работниот однос, а не од моментот на влегување во сила на законот.

- There may not be raised the question about the agreement of the challenged provision of the Law on Working Relations with the Constitution, given that the period of four years as a condition for transformation of the employment refers to the cases of employment to a definite time and its transformation into an indefinite time from the moment of employment, and not from the moment of entry into force of the law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 и 9 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување уставноста на член 46 став 2 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005).

2. Марија Котева од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 46 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорената одредба не била во согласност со Уставот на Република Македонија, затоа што со неа се создава нееднаквост меѓу работниците кои засновале работен однос на определено време.

Имено со предвидувањето на трансформација на работниот однос од определено во работен однос на неопределено време која се однесува само на работници кои засновале работен однос по влегувањето во сила на законот и кои законот ги затекнал во таков работен однос се повредува уставното начело на еднаквоста. Ова затоа што годините поминати во работен однос на определено време кои во некои случаи се повеќе од шест па и осум години според оспорената одредба не се земаат предвид за трансформација на работниот однос од определен во работен однос на неопределено време.

3. Судот на седницата утврди дека според член 46 од Законот за работни односи кој е поместен во делот „Договор за вработување на определено време“ е предвидено дека договор за вработување може да се склучи на определено време за вршење на работи кои по својата природа траат определено време, со прекин или без прекин до четири години.

Во оспорениот став 2 на наведениот член е предвидено дека работниот однос заснован со договор за вработување на определено време, се трансформира во работен однос на неопределено време, ако работникот продолжи да работи по истекот на рокот од ставот (1) на овој член, под услови и на начин утврдени со закон.

4. Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествена положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност. Според ставот 2 на овој член секому под еднакви услови му е достапно секое работно место.

Според став 5 на член 32 од Уставот остварувањето на правото на вработување и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Со Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005) се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување (член 1 став 1).

Работниот однос се заснова за време чие траење не е однапред определено (работен однос на неопределено време). Но, работниот однос може да се заснова и за време чие траење е однапред определено (работен однос на определено време).

Според став 1 на член 46 од Законот за работните односи, договор за вработување може да се склучи на определено време за

вршење на работи кои по својата природа траат определено време, со прекин или без прекин до четири години.

Според став 2 на наведениот член, работниот однос заснован со договор за вработување на определено време, се трансформира во работен однос на неопределено време, ако работникот продолжи да работи по истекот на рокот од ставот (1) на овој член, под услови и на начин утврдени со закон.

Постапката на трансформација на работниот однос од определено време во неопределено време била уредена и со Законот за работни односи кој важел до влегување во сила на сега важечкиот закон при што во претходниот закон биле определени случаите во кои можело да се заснова работен однос на определено време, а било определено и времетраењето на работниот однос на определено време за секој случај посебно.

Имено, според став 2 на член 23 од овој закон работен однос можел да се заснова за време чие траење е однапред определено особено за: 1) сезонски работи најдолго девет месеци во текот на една календарска година; 2) зголемен обем на работата најдолго шест месеци во текот на една календарска година; 3) замена на отсутен работник додека трае отсуството од работа; 4) работа на определен проект, до завршување на проектот.

Со член 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи е извршена измена на член 23 од Законот на начин што е напуштено набројувањето на случаите за кои можело да се заснова работен однос на определено време, при што работниот однос можело да се заснова за вршење на работи кои по својата природа траеле определено време со прекин или без прекин до три години.

Согласно став 4 на изменетиот член 23 работниот однос заснован на определено време станува работен однос на неопределено време ако работникот продолжи да работи најмалку пет работни дена и по истекот на периодот од три години.

Од анализата на членот 23 од Законот за работни односи кој важел до влегување во сила на постојниот Закон за работни односи, како и оспорениот член 46 на сега важечкиот закон произлегува дека прашањето за трансформација на работниот однос од определено на неопределено време по сила на законот е

регулирано скоро на идентичен начин или поточно речено трансформацијата на работниот однос од определено на неопределено време настапувал по сила на законот кога биле исполнети условите предвидени во законот, односно по истекот на рокот од три години и уште пет работни дена, односно по истекот на рокот од четири години по засновање на работниот однос.

Оттука, имајќи го предвид наведеното Судот смета дека законодавецот третирајќи го работниот однос како континуиран процес во кој работникот ги извршува работните задачи за однапред определено време и негово понатамошно ангажирање што по истекот на договорениот рок доведува по сила на законот до трансформација на тој работен однос од определено на неопределено време, има за цел од една страна на работодавачите да им создаде пофлексибилни можности за засновање на работен однос на определено време без да ги врзува за определени случаи утрдени со закон, а од друга страна да ги заштити работниците од самоволно однесување на работодавачите и да не допушти работниот однос на определено време да трае неоправдано долго.

Во смисла на наведеното Судот смета дека покачувањето на границата од три на четири години како услов за трансформација на работниот однос не треба да претставува пречка, односно неможност работникот кој засновал работен однос на определено време по претходниот закон кога како услов бил предвиден рок од три години, неговиот работен однос да се трансформира од определено во неопределено време по протек на четири години од моментот на засновање на работниот однос, а не од моментот на влегување во сила на постојниот закон.

Оттука, според мислењето на Судот оспорената одредба од член 46 став 2 од Законот треба да се толкува во насока што во предвидениот услов односно рок од четири години треба да го опфати и претходно поминатиот период што работникот го поминал на работно место за кој засновал работен однос на определено време. Поинаквото толкување и пресметување на рокот од четири години би ги довело во прашање легитимните очекувања на работникот односно правата кои ги имал до моментот на влегување во сила на новиот закон што практично би претставувало повреда на правната сигурност на граѓаните како елемент на владеење на правото.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека оспорената одредба од член 46 став 2 од Законот не може да биде доведена под

сомнение во однос на одредбата од Уставот на која се повикува подносителот на иницијативата. Ова затоа што, период од четири години, како услов за трансформација на работниот однос, се однесува на случаите на засновање на работен однос на определено време и негова трансформација во неопределено време од моментот на засновање на работниот однос, а не од моментот на влегување во сила на овој закон.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.48/2007)

95.

У.бр.169/2006

- Престанок на работниот однос на службеник во Управата за јавни приходи поради осуда за кривично дело

Прговор против одлуки донесени во врска со работниот однос во Управата за јавни приходи (поведување и неповедување на постапка)

*- Termination of employment of an official in the Public Revenues Administration as a result of a conviction for a criminal offence
Complaint against decisions made in connection with employment in the Public Revenues Administration
(initiation and non-initiation of a procedure)*

- Право е на законодавецот, имајќи ја предвид спецификата на органот и потребата за обезбедување стручен и квалитетен персонал кој ќе овозможи професионално функционирање на Управата за јавни приходи, да пропише критериуми кои треба да ги исполнуваат службениците за вршење на работите и задачите

од делокругот на Управата за јавни приходи, вклучувајќи ги и условите и основите за престанок на работниот однос на овие службеници. Во оваа смисла, предвидувањето на престанок на работниот однос на службеник кој со правосилна пресуда е осуден за кривично дело во врска со службената должност или друго кривично дело кое го прави недостоен за службеник и за вршење на службата во Управата за јавни приходи, не може да се прифати како некакво ограничување на правата и слободите на граѓаните, туку има за цел обезбедување на стручен, одговорен и професионален персонал кому му е доверена исклучително значајна задача како што е наплата на даноците, со што се обезбедува остварување на функциите на државата.

Приговорот е специфично правно средство што се вложува, меѓу другото и во случаите кога вработените не се согласуваат со донесената одлука во врска со нивните права, обврски и одговорности што ги имаат кај конкретен работодавец, а жалба се поднесува против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државна управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања. Поради тоа, со пропишувањето право на приговор, а не право на жалба против одлуката за вработување, односно за суспензија, не се повредува Амандманот XXI на Уставот.

- It is the legislator's right, given the specifics of the body and the need for providing professional and qualitative personnel that will enable professional functioning of the Public Revenues Administration, to stipulate criteria that should be met by the clerks for the performance of the jobs and tasks from the sphere of competence of the Public Revenues Administration, including the conditions and grounds for termination of the employment of these clerks. In this sense, the envisagement of termination of employment of a clerk who has been sentenced with an effective judgment for a criminal offence in connection with official duty or other criminal offence that makes him unfit to be a clerk and to perform the service in the Public Revenues Administration,

may not be accepted as a kind of restriction of the rights and freedoms and citizens, but is aimed at ensuring a professional, responsible and professional personnel who has been entrusted an extremely important task such as taxes collection, whereby the realisation of the functions of the state are ensured.

The complaint is a specific legal instrument made, inter alia, also in the case when employees do not agree with the decision taken in connection with the rights, obligations and responsibilities they have with a concrete employer, and an appeal is lodged against individual legal acts adopted in a procedure in the first instance before a body of state administration or organisation and other body carrying out public mandates. Therefore, the stipulation of the right to a complaint, and not right to an appeal against the decision on employment, that is, suspension, does not violate Amendment XXI to the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седниците одржани на 6 декември 2006 година и на 27 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 9 став 5 алинеја 3 и член 26 став 9 во делот „или оперативна инструкција донесена од страна на директорот“ од Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ број 81/2005).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оцена на уставноста на член 26 став 7 трета реченица, во делот „директорот“, член 29 став 1 точка 5 и член 30 став 6 во делот „директорот“ од Законот означен во точка 1 на ова решение.

3. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, со оспорените одредби во член 9 став 5 алинеја 3 од Законот, според кои мандатот на директорот и на заменикот на директорот можел да престане само доколку бил осуден за кривично дело, како и одредбите на член 29 став 1 точка 5 од Законот, според кои на службеникот му престанувал работниот однос во Управата за јавни приходи со одлука на директорот ако бил осуден за кривично дело во врска со службената должност или друго кривично дело кое го прави недостоен за службеник и за вршење на служба во Управата за јавни приходи, претставувале правни последици од осуда кои не можат да настапуваат автоматски по сила на закон, како што било предвидено со оспорените законски одредби, туку тоа можело да се прави само со правосилна судска одлука за изречена казна затвор. Поради тоа, со оспорените одредби се повредувале уставното начело на владеење на правото од член 8 став 1 алинеја 3 и член 51; начелото на еднаквост на граѓаните од член 9; начелото на презумпција на невиност и законитост во пропишувањето и изрекувањето на кривичните санкции утврдени со член 13 став 1 и член 14 став 1; правото на работа и достапност на работните места секому под еднакви услови од член 32 став 1 и 2, како и со член 54 став 1 и 3 од Уставот на Република Македонија.

Понатаму, одредбата во член 26 став 7 третата реченица од Законот, според која кандидатите кои не се избрани имаат право на приговор до директорот во рок од осум дена од добивањето на одлуката за изборот, како и одредбата од член 30 став 6 од Законот, според која против одлуката од ставот 5 на овој член службеникот има право на приговор до директорот во рок од осум дена од денот на доствување на одлуката, не биле во согласност со начелото на двостепеност, т. е. и по приговорот решавало истото лице - директорот кој решавал во прв степен, а не одлучувал друг повисок орган од органот што одлучувал во прв степен во што се состоело и деволутивното дејство на приговорот-жалбата. Со тоа се повредувала темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија - владеење на правото од член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот и Амандман 21 на Уставот на Република Македонија.

Одредбата во член 26 став 9 од Законот, според која начинот и постапката за проверка на работните способности и процедурите за започнување на вработувањето, освен со Колективниот договор, можеле да се уредат и со оперативна инструкција донесена од страна на директорот, немала основ во Уставот на Република Македонија, затоа што остварувањето на правата на вработените и нивната положба, согласно член 32 став 5 од Уставот, се уредувале со закон и со колективен договор, а не и со оперативна инструкција донесена од министерот, како што било предвидено во случајот.

Врз основа на изнесеното, се предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на наведените одредби.

4. Судот на седницата утврди дека согласно член 9 став 5 алинеја 3 од Законот за Управата за јавни приходи, мандатот на директорот и заменикот на директорот може да престане доколку е осуден за кривично дело.

Согласно член 26 став 7 од овој закон, директорот одлучува за избор од пријавените кандидати. Сите пријавени кандидати кои ги исполнуваат условите треба да бидат известени во писмена форма за извршениот избор во рок од осум дена од денот на донесувањето на одлуката. Кандидатите кои не се избрани имаат право на приговор до директорот во рок од осум дена од добивањето на одлуката за изборот.

Согласно став 9 на истиот член, начинот и постапката за проверка на работните способности и процедурите за започнување на вработувањето ќе се уредат со Колективниот договор или оперативна инструкција донесена од страна на директорот.

Според член 29 став 1 точка 5 од овој закон, на службеникот му престанува работниот однос во Управата за јавни приходи со одлука на директорот ако е осуден за кривично дело во врска со со службената должност или друго кривично дело кое го прави недостоен за службеник и за вршење на службата во Управата за јавни приходи - со денот на врачувањето на правосилната пресуда.

Според член 30 став 6 од истиот закон, против одлуката за суспендирање или враќање на работа на службеникот која ја носи

директорот во писмена форма, службеникот има право на приговор до директорот во рок од осум дена од денот на доставувањето на одлуката. Жалбата не го задржува извршувањето на одлуката.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука, а според член 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот, а според став 3 на истиот член, ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

Согласно член 19 став 2 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ број 58/2000), Управата за јавни приходи е основана како орган во состав на Министерството за финансии, со својство на правно лице.

Со цел да се создадат основи за пристапување кон процес на реорганизација на Управата за јавни приходи во ефикасна и ефективна организација во сите сегменти на нејзиното работење поради остварување на основната мисија - наплата на даноците согласно закон заради обезбедување остварување на функциите на државата и давање помош и поддршка на даночните обврзници за

доброволно исполнување на даночните обврски, законодавецот го донел Законот за управата за јавни приходи.

Со овој закон се уредува делокругот, организацијата, начинот на вршење на работата и раководењето со Управата за јавни приходи, како и овластувањата и одговорностите при собирањето, евидентирањето, обработката и заштитата на податоци во врска со работите на Управата.

Со овој закон се уредуваат и специфичностите во правата, обврските и одговорностите на службениците од работен однос, кодексот на однесување, наградите и признанијата, како и финансирањето на Управата за јавни приходи. Видно од образложението за донесување на овој закон, ваквата регулатива е резултат на потребата од регулирање на работно-правниот статус на вработените во оваа управа, од причина што со Законот за изменување и дополнување на Законот за државните службеници („Службен весник на Република Македонија“, бр.69/2004), лицата со посебни должности и овластувања вработени во Управата за јавни приходи се иземаат од примената на Законот за државните службеници. Оваа регулатива има за цел да се подигне степенот на професионализам кај даночните службеници со посебни должности и овластувања, како и да се зајакне нивната одговорност.

Службениците на Управата за јавни приходи, согласно член 19 став 1 од Законот, се овластени да спроведуваат постапки и работи во согласност со одредбите на законот што ги уредува даночните постапки и законот што ги уредува одделните видови даноци.

Статус на лица со посебни должности и овластувања, согласно член 19 ставовите 3 и 4 од овој закон, имаат службениците на Управата за јавни приходи кои вршат работи од инспекциски надзор, како и советник на директорот, раководител на сектор во Генералната дирекција и раководител на сектор на регионална дирекција. Ваков статус имаат и службениците на Управата за јавни приходи овластени за спроведување на присилната наплата - даночни извршители, чии посебни должности и овластувања се уредени со Законот за даночната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 13/2006).

Специфичностите во правата, обврските и одговорностите од работен однос на службениците во Управата за јавни приходи

утврдени со овој закон, се однесуваат на прашањата поврзани со необјавување оглас за слободно работно место заради унапредување или прераспоредување на службеник (член 26), утврдување на основите за престанок на работниот однос (член 29), разработување на институтот суспензија од работа (член 30), уредување на работите кои се неспоиви со службената должност (член 34), стимулирање на работата преку награди и бонуси (член 41), следење на унапредување во кариерата (член 42), донесување кодекс на однесување и одговорности (член 43), доработување на дисциплинската одговорност (член 45).

Согласно член 9 од Законот, со работата на Управата за јавни приходи раководи директор, кој може да има заменик. Директорот и заменикот на директорот, на предлог на министерот за финансии, ги именува и разрешува од должност Владата на Република Македонија за период од четири години со право на повторно именување. Именувањето на директорот и заменикот на директорот се врши врз основа на нивната стручност и компетентност. Мандатот на директорот и на заменикот на директорот може да престане само доколку:

- истекол периодот на четири години од денот кога е именуван;
 - поднесе доброволна писмена оставка;
 - е осуден за кривично дело;
 - ја изгуби работната способност за вршење на функцијата
- и
- ја извршува функцијата на начин што е неефикасен за Управата за јавни приходи.

Видно од содржината на оваа одредба, произлегува дека осудата за кривично дело утврдена со член 9 став 5 алинеја 3 од Законот претставува еден од основите поради кои може да престане мандатот на директорот или на заменикот на директорот, а што се оспорува со оваа иницијатива.

При постоење на ваква регулатива, се поставува прашањето дали со истата се постигнува основното начело - владеење на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија утврдено со член 8 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

Имено, според Судот, со наведената одредба од Законот се пропишува правна последица од осуда за кривично дело што се

состои во губење на веќе стекнато право - престанок на функцијата директор, односно заменик на директорот, поради осуда за кривично дело.

Притоа, Судот смета дека треба да се има предвид значењето на работите кои се извршуваат од страна на Управата за јавни приходи во сферата на спроведување на даночната политика на Република Македонија, од една страна, како и значењето и одговорноста на функцијата директор на Управата, кој е надлежен да организира и обезбедува законито и ефикасно вршење на работите и задачите на Управата преку донесување оперативни инструкции во писмена форма од сите области на даночното работење, да донесува финансиски план, програма и планови за работа, да одлучува за правата и обврските на вработените во Управа за јавни приходи, од друга страна, кои работи несомнено подразбираат висока стручност, одговорност, совесност и непристрасност од страна на лицето кое ја извршува оваа одговорна функција. Тоа наметнува потреба со закон да се утврдат условите кои треба да ги исполнува лицето на кое ќе му биде доверено извршувањето на вака одговорна функција, како и основите за престанок на извршувањето на функцијата, што е и сторено со Законот за Управата за јавни приходи.

Во таа смисла, според Судот, утврдувањето на осуденоста на кривично дело како основ за престанок на мандатот на директорот, односно на заменикот на директорот, не е во несогласност со Уставот. Меѓутоа, тоа мора да биде во согласност со општите правила и рамки за пропишување на правните последици од осудата утврдени во Кривичниот законик (“Службен весник на Република Македонија” бр. 37/96; 80/99; 4/2002; 43/2003; 19/2004 и 81/2005). Така, според член 101 од Кривичниот законик, правните последици од осудата што се надоврзуваат на осудите за определени кривични дела, може да настапат само кога за кривичното дело на сторителот му е изречена казна затвор. Правни последици можат да се предвидат само со закон. Според член 102 од истиот законик, правните последици од осудата настапуваат со денот на правосилноста на пресудата. Правните последици од осудата што се состојат во забрана на стекнување на определени права траат најдолго десет години од денот на издржаната, простената или застарената казна. Со бришење на осудата престануваат правните последици од осудата.

Значи, според Судот, престанокот на извршувањето на функцијата директор, односно заменик на директорот на Управата за јавни приходи поради осуденост за кривично дело, може да биде

предвидена како правна последица само за осуденост за конкретно дефинирани кривични дела за кои на сторителот со правосилна судска пресуда му е изречена казна затвор.

Меѓутоа, во оспорената одредба од Законот не се наведени ниту видот на кривичните дела, ниту пак изречените санкции кои во конкретен случај би претставувале основ за престанување на мандатот на директорот, односно на заменикот на директорот. Напротив, од дадената формулацијата на оспорената одредба, произлегува дека осудата за кое било кривично дело, на која било кривична санкција е основ за престанок на функцијата директор, односно заменик на директорот на Управата за јавни приходи. Ваквата непрецизност на одредбата може да доведе до ситуација осудата за кривично дело кое нема никаква врска со функцијата директор на Управата за јавни приходи, да биде основ за престанок на мандатот на директорот или на заменикот на директорот кои се именувани на функцијата согласно нивната стручност и компетентност.

Од овие причини, Судот оцени дека формулацијата на наведената законска одредба е недоволно прецизна и јасна и како таква не обезбедува правна сигурност на граѓаните, како еден од елементите на принципот на владеењето на правото гарантиран со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

Поради непрецизноста, според Судот, оспорената одредба може да се доведе под сомнение и во однос на нејзината согласност со член 13 став 1 од Уставот. Имено, недостатокот на квалификацијата “правосилна” осуда, претставува директна повреда на уставното начело на презумпција на невиност, бидејќи доведува до тоа лицето да се смета за виновно пред неговата вина да биде утврдена со правосилна судска одлука.

Покрај тоа, недефинирањето на кривичните дела чие извршување би имало како последица престанок на мандатот на директорот, односно заменикот на директорот и недефинирањето на видот на санкциите за тие кривични дела, го повредува и принципот на легалитет од член 14 став 1 од Уставот, со тоа што овозможува лицето да биде „казнето“, односно да трпи последица за сторување на недефинирано дело и недефинирана казна, и тоа автоматски по сила на закон, а не со правосилна судска одлука, поради што, според Судот, оспорената одредба би можела да се стави под сомнение и во однос на оваа уставна одредба.

Во членот 26 од Законот, со кој се уредува постапката за вработување на службеник во Управата за јавни приходи, во ставот 9 се утврдува дека начинот и постапката за проверка на работните способности и процедурите за започнување на вработувањето ќе се уредат со Колективниот договор или со оперативна инструкција донесена од страна на директорот.

Со иницијативата се оспорува законската одредба од ставот 9 од овој член, само во делот „или со оперативна инструкција донесена од страна на директорот“, од причини што подносителот на иницијативата смета дека во Уставот нема основ за ваква регулатива, затоа што остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори, а не и со оперативна инструкција донесена од страна на директорот.

Согласно член 32 став 5 од Уставот на Република Македонија остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Во оваа смилса, според Судот, начинот и постапката за проверка на работните способности и процедурата за започнување на вработувањето се дел од прашањата поврзани со остварување на правата од работен однос на вработените, кои пак согласно член 32 став 5 од Уставот се уредуваат со закон и со колективни договори.

Оттука, уредувањето на начинот и постапката за проверка на работните способности и процедурата за започнување на вработувањето во Управата за јавни приходи може да биде предмет на уредување со закон и колективен договор, а не и со оперативна инструкција на директорот, односно со подзаконски акт донесен од директорот, поради што, според Судот, директорот на Управата за јавни приходи нема уставна основа за донесување на таков акт.

Со оглед на наведеното, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од Законот со член 32 став 5 од Уставот на Република Македонија.

6. Со членот 29 од Законот се уредуваат основите за престанок на работниот однос на службеник во Управата за јавни приходи. Тоа се следните случаи: 1) по негово барање; 2) ако трајно ја загуби здравствената и физичката способност за извршување на должностите во Управата за јавни приходи како последица на болест

или намалување на физичките или менталните капацитети; 3) му е изречена дисциплинска мерка престанок на работен однос - со денот на врачувањето на конечното решение; 4) ако поради издржување казна затвор мора да биде отсутен од работа подолго од шест месеци - со денот на стапување на издржувањето на казната или ако му биде изречена мерка на безбедност или воспитна мерка во траење подолго од шест месеци и поради тоа мора да биде отсутен од работа - со денот на применувањето на таа мерка; 5) ако е осуден за кривично дело во врска со со службената должност или друго кривично дело кое го прави недостоен за службеник и за вршење на службата во Управата за јавни приходи - со денот на врачувањето на правосилната пресуда; 6) ги исполни условите за пензија согласно со закон; 7) ако се укине работното место на службеникот поради организациски промени, намалување на надлежноста и обемот на работата на Управата за јавни приходи, а службеникот одбие распоредување во исто или пониско звање; 8) ако се утврди дека врз основа на оцена преку примена на систем на вреднување и процена на работата, незадоволително ги исполнува стандардите и барањата на работното место и 9) ако службеникот незадоволително ги извршува своите должности или нема знаења за извршување на својата функција врз основа на оцена преку службена примена на системот на оценување на работата. Ако службеникот е осуден со казна затвор помала од три месеци за кривично дело кое не е поврзано со надлежноста на Управата за јавни приходи, а ниту е направено на работа и не го руши угледот на Управата за јавни приходи, директорот може да одлучи службеникот да го врати на работа по издржувањето на казната, имајќи го предвид неговото претходно работење и однесување.

Со ставот 1 точка 5 од овој член, кој е оспорен со иницијативата, како еден од случаите за престанок на работниот однос се предвидува и случајот кога на службеникот му престанува работниот однос ако е осуден за кривично дело во врска со службената должност или друго кривично дело кое го прави недостоен за службеник и за вршење на службата во Управата за јавни приходи, со денот на врачувањето на правосилната пресуда.

Од анализата на оспорената одредба, а имајќи ги предвид изнесените уставни и законски одредби, произлегува дека законодавецот јасно го утврдил причинско-последичниот однос на забраната на службеникот да продолжи да биде во работен однос со постоењето на правосилна судска пресуда со која е утврдено дека сторил такво кривично дело со кое ја злоупотребил својата положба

при вршењето на службената должност или друго кривично дело кое го прави недостен за државен службеник, на кој начин, според Судот, не се повредува уставното начело на владеење на правото.

Имено, оспорената законска одредба прецизно утврдува дека престанокот на работниот однос на службеникот е последица од постоење на правосилна пресуда на судот со која лицето кое е во работен однос како службеник е осудено за кривично дело во врска со службената должност, а не остава простор за претпоставки во смисла дали е сторено кривично дело и од каков карактер е тоа кривично дело. Поради тоа не станува збор за претпоставена вина и повреда на начелото на презумција на невиност и начелото на законитост утврдени со член 13 и член 14 од Уставот на Република Македонија.

Според Судот, право е на законодавецот, имајќи ја предвид спецификата на органот и потребата за обезбедување стручен и квалитетен персонал кој ќе овозможи професионално функционирање на Управата за јавни приходи, да пропише критериуми кои треба да ги исполнуваат службениците за вршење на работите и задачите од делокругот на Управата за јавни приходи, вклучувајќи ги и условите и основите за престанок на работниот однос на овие службеници, како што е сторено со членот 29 од Законот.

Предвидувањето на престанок на работниот однос на службеник кој со правосилна пресуда е осуден за кривично дело во врска со службената должност или друго кривично дело кое го прави недостоен за службеник и за вршење на службата во Управата за јавни приходи, според Судот, не може да се прифати како некакво ограничување на правата и слободите на граѓаните, како што се наведува во иницијативата, туку има за цел обезбедување на стручен, одговорен и професионален персонал кому му е доверена исклучително значајна задача како што е наплата на даноците, со што се обезбедува остварување на функциите на државата.

Оттука, Судот оцени дека ваквата законска определба е во согласност со одредбите од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата, односно за оспорената одредба не може основано да се постави прашањето за согласноста со член 8 став 1 алинеја 3 и член 51; член 9; член 13 став 1 и член 14 став 1; член 32 ставовите 1 и 2, како и со член 54 ставовите 1 и 3 од Уставот на Република Македонија, од причините кои се изнесени во иницијативата.

Постапката за вработување на службеник во Управата за јавни приходи е регулирана со член 26 од Законот. Вработувањето на службеник се врши врз основа на јавен оглас, при што се утврдува начинот на објавување на огласот и содржината на истиот. Согласно ставот 7 на овој член, за изборот на кандидат по огласот одлучува директорот. Сите пријавени кандидати кои ги исполнуваат условите треба да бидат известени во писмена форма за извршениот избор во рок од осум дена од денот на донесувањето на одлуката. Кандидатите кои не се избрани имаат право на приговор до директорот во рок од осум дена од добивањето на одлуката за изборот.

Со член 30 се уредува постапката за суспендирање од работа на службеникот поради причини и во траење предвидени со овој член, како и се утврдува висината на надоместот на плата за времетраење на суспензијата. Одлуката за суспендирање или враќање на работа на службеникот ја носи директорот во писмена форма. Согласно ставот 6 на овој член, против одлуката на директорот службеникот има право на приговор до директорот во рок од осум дена од денот на доставувањето на одлуката.

Наводите во иницијативата дека со наведената регулатива според која по приговорот на одлуката за вработување, односно за суспензија одлучувал истиот орган кој одлучувал и во прв степен, односно директорот, не се овозможувала двостепеност во одлучувањето, што не било во согласност со владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија утврдена со член 8 став 1 алинеја 3, како и со член 51 од Уставот и Амандманот XXI на Уставот на Република Македонија, Судот ги оцени како неосновани.

Имено, согласно Амандманот XXI на Уставот на Република Македонија, со кој се заменува членот 15 на Уставот, се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд. Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Во конкретниот случај, со оспорените одредби од Законот за Управата за јавни приходи, не се предвидува поднесување на жалба против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државна управа или организација и друг орган

што врши јавни овластувања како што предвидува уставната одредба, туку се предвидува поднесување на приговор.

Приговорот е специфично правно средство што се вложува, меѓу другото и во случаите кога вработените не се согласуваат со донесената одлука во врска со нивните права, обврски и одговорности што ги имаат кај конкретен работодавец. Притоа, ова правно средство остава можност за внатрешно решавање на настанатата состојба и одбегнување на натамошно водење на судска или управна постапка, доколку по повод приговорот доносителот на актот против кој се вложува приговорот согледа дека повредил нечији права. Значи, не станува збор за заштита на права во постапка пред суд, управен орган или организација или други институции што вршат јавни овластувања, туку станува збор за заштита на права, обврски и одговорности што произлегуваат од работен однос. Притоа, не се задира во правото на вработениот на судска заштита доколку е незадоволен од одлуката донесена по повод приговорот.

Во конкретниот случај, со оглед на тоа што станува збор за право на приговор против одлуки донесени во врска со работниот однос на вработените во Управата за јавни приходи, а не за право на жалба против поединечни правни акти донесени во управна постапка во прв степен што се води пред Управата за јавни приходи, Судот оцени дека оспорените одредби не може да се доведат во релација и да се подведат под сомнение по однос на согласноста со Амандманот XXI на Уставот на Република Македонија.

Од овие причини, Судот оцени дека оспорените одредби од член 26 став 7 третата реченица, во делот „директорот“ и во член 30 став 6 во делот „директорот“ од Законот, не можат да се доведат под сомнение за нивната согласност со владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија утврдена со член 8 став 1 алинеја 3, како и со член 51 од Уставот и Амандманот 21 на Уставот на Република Македонија.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.169/2006)

96.

У.бр.169/2006

- Престанок на извршување на функцијата директор на Управата за јавни приходи

- Termination of the carrying out of the office of Director of the Public Revenues Administration

- Престанокот на извршувањето на функцијата директор, односно заменик на директорот на Управата за јавни приходи поради осуда за кривично дело, може да биде предвидена како правна последица само за конкретно дефинирани кривични дела за кои на сторителот со правосилна судска пресуда му е изречена казна затвор.

Уредувањето на начинот и постапката за проверка на работните способности и процедурата за започнување на вработувањето во Управата за јавни приходи може да биде предмет на уредување со закон и колективен договор, а не и со оперативна инструкција на директорот, односно со подзаконски акт донесен од директорот.

- The termination of the execution of the office of Director, that is, Deputy to the Director of the Public Revenues Administration owing to a conviction for a criminal offence, may be envisaged as a legal consequence only for concretely defined criminal offences for which the perpetrator has been pronounced a prison term with an effective court judgment.

The regulation of the manner and procedure for the checking of working abilities and the procedure for commencing employment in the Public Revenues Administration may be the subject of regulation by law and collective agreement, and not also by an operational instruction by the Director, that is, by a sub-legal act adopted by the Director.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 септември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВААТ член 9 став 5 алинеја 3 и член 26 став 9 во делот „или оперативна инструкција донесена од страна на директорот“ од Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ број 81/2005).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипов од Скопје, со Решение У.бр.169/2006 од 6 декември 2006 година и од 27 јуни 2007 година, поведе постапка за оценување на одредбите од Законот означени во точка 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека согласно член 9 став 5 алинеја 3 од Законот за Управата за јавни приходи, мандатот на директорот и заменикот на директорот може да престане доколку е осуден за кривично дело.

Согласно член 26 став 7 од овој закон, директорот одлучува за избор од пријавените кандидати. Сите пријавени кандидати кои ги исполнуваат условите треба да бидат известени во писмена форма за извршениот избор во рок од осум дена од денот на донесувањето на одлуката. Кандидатите кои не се избрани имаат право на приговор до директорот во рок од осум дена од добивањето на одлуката за изборот.

Согласно став 9 на истиот член, начинот и постапката за проверка на работните способности и процедурите за започнување на вработувањето ќе се уредат со Колективниот договор или оперативна инструкција донесена од страна на директорот.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука, а според член 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот, а според став 3 на истиот член, ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

Согласно член 19 став 2 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ број 58/2000), Управата за јавни приходи е основана како орган во состав на Министерството за финансии, со својство на правно лице.

Со цел да се создадат основи за пристапување кон процес на реорганизација на Управата за јавни приходи во ефикасна и ефективна организација во сите сегменти на нејзиното работење поради остварување на основната мисија - наплата на даноците согласно закон заради обезбедување остварување на функциите на државата и давање помош и поддршка на даночните обврзници за доброволно исполнување на даночните обврски, законодавецот го донел Законот за управата за јавни приходи.

Со овој закон се уредува делокругот, организацијата, начинот на вршење на работата и раководењето со Управата за јавни приходи, како и овластувањата и одговорностите при собирањето, евидентирањето, обработката и заштитата на податоци во врска со работите на Управата.

Со овој закон се уредуваат и специфичностите во правата, обврските и одговорностите на службениците од работен однос, кодексот на однесување, наградите и признанијата, како и финансирањето на Управта за јавни приходи. Видно од образложението за донесување на овој закон, ваквата регулатива е резултат на потребата од регулирање на работно-правниот статус на вработените во оваа управа, од причина што со Законот за изменување и дополнување на Законот за државните службеници („Службен весник на Република Македонија“, бр.69/2004), лицата со посебни должности и овластувања вработени во Управата за јавни приходи се иземаат од примената на Законот за државните службеници. Оваа регулатива има за цел да се подигне степенот на професионализам кај даночните службеници со посебни должности и овластувања, како и да се зајакне нивната одговорност.

Согласно член 9 од Законот, со работата на Управата за јавни приходи раководи директор, кој може да има заменик. Директорот и заменикот на директорот, на предлог на министерот за финансии, ги именува и разрешува од должност Владата на Република Македонија за период од четири години со право на повторно именување. Именувањето на директорот и заменикот на директорот се врши врз основа на нивната стручност и компетентност. Мандатот на директорот и на заменикот на директорот може да престане само доколку:

- истекол периодот на четири години од денот кога е именуван;

- поднесе доброволна писмена оставка;

- е осуден за кривично дело;

- ја изгуби работната способност за вршење на функцијата

и

- ја извршува функцијата на начин што е неефикасен за Управата за јавни приходи.

Видно од содржината на оваа одредба, произлегува дека осудата за кривично дело утврдена со член 9 став 5 алинеја 3 од Законот претставува еден од основите поради кои може да престане мандатот на директорот или на заменикот на директорот.

При постоење на ваква регулатива, пред Судот се постави прашањето дали со истата се постигнува основното начело - владеене на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија утврдено со член 8 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

Имено, според Судот, со наведената одредба од Законот се пропишува правна последица од осуда за кривично дело што се состои во губење на веќе стекнато право - престанок на функцијата директор, односно заменик на директорот, поради осуда за кривично дело.

Притоа, Судот смета дека треба да се има предвид значењето на работите кои се извршуваат од страна на Управата за јавни приходи во сферата на спроведување на даночната политика на Република Македонија, од една страна, како и значењето и одговорноста на функцијата директор на Управата, кој е надлежен да организира и обезбедува законито и ефикасно вршење на работите и задачите на Управата преку донесување оперативни инструкции во писмена форма од сите области на даночното работење, да донесува финансиски план, програма и планови за работа, да одлучува за правата и обврските на вработените во Управа за јавни приходи, од друга страна, кои работи несомнено подразбираат висока стручност, одговорност, совесност и непристрасност од страна на лицето кое ја извршува оваа одговорна функција. Тоа наметнува потреба со закон да се утврдат условите кои треба да ги исполнува лицето на кое ќе му биде доверено извршувањето на вака одговорна функција, како и основите за престанок на извршувањето на функцијата, што е и сторено со Законот за Управата за јавни приходи.

Во таа смисла, според Судот, утврдувањето на осуденоста за кривично дело како основ за престанок на мандатот на директорот, односно на заменикот на директорот, не е во несогласност со Уставот. Меѓутоа, тоа мора да биде во согласност со општите правила и рамки за пропишување на правните последици од осудата утврдени во Кривичниот законик ("Службен весник на Република Македонија" бр. 37/96; 80/99; 4/2002; 43/2003; 19/2004 и 81/2005). Така, според член 101 од Кривичниот законик, правните последици од осудата што се надоврзуваат на осудите за определени кривични дела, може да настапат само кога за кривичното дело на сторителот му е изречена казна затвор. Правни последици можат да се предвидат само со закон. Според член 102 од истиот законик,

правните последици од осудата настапуваат со денот на правосилноста на пресудата. Правните последици од осудата што се состојат во забрана на стекнување на определени права траат најдолго десет години од денот на издржаната, простената или застарената казна . Со бришење на осудата престануваат правните последици од осудата .

Значи, според Судот, престанокот на извршувањето на функцијата директор, односно заменик на директорот на Управата за јавни приходи поради осуденост за кривично дело, може да биде предвидена како правна последица само за осуденост за конкретно дефинирани кривични дела за кои на сторителот со правосилна судска пресуда му е изречена казна затвор.

Меѓутоа, во оспорената одредба од Законот не се наведени ниту видот на кривичните дела, ниту пак изречените санкции кои во конкретен случај би претставувале основ за престанување на мандатот на директорот, односно на заменикот на директорот. Напротив, од дадената формулацијата на оспорената одредба, произлегува дека осудата за кое било кривично дело, на која било кривична санкција е основ за престанок на функцијата директор, односно заменик на директорот на Управата за јавни приходи. Ваквата непрецизност на одредбата може да доведе до ситуација осудата за кривично дело кое нема никаква врска со функцијата директор на Управата за јавни приходи, да биде основ за престанок на мандатот на директорот или на заменикот на директорот кои се именувани на функцијата согласно нивната стручност и компетентност.

Од овие причини, Судот оцени дека формулацијата на наведената законска одредба е недоволно прецизна и јасна и како таква не обезбедува правна сигурност на граѓаните, како еден од елементите на принципот на владеењето на правото гарантиран со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

Поради непрецизноста, Судот оцени дека оспорената одредба не е во согласност и со член 13 став 1 од Уставот. Имено, недостатокот на квалификацијата “правосилна” осуда, претставува директна повреда на уставното начело на презумпција на невиност, бидејќи доведува до тоа лицето да се смета за виновно пред неговата вина да биде утврдена со правосилна судска одлука.

Покрај тоа, недефинирањето на кривичните дела чие извршување би имало како последица престанок на мандатот на директорот, односно заменикот на директорот и недефинирањето на видот на санкциите за тие кривични дела, го повредува и принципот на легалитет од член 14 став 1 од Уставот, со тоа што овозможува лицето да биде „казнето“, односно да трпи последица за сторување на недефинирано дело и недефинирана казна, и тоа автоматски по сила на закон, а не со правосилна судска одлука, поради што, Судот оцени дека оспорената одредба не е во согласност и со оваа уставна одредба.

6. Во членот 26 од Законот, со кој се уредува постапката за вработување на службеник во Управата за јавни приходи, во ставот 9 се утврдува дека начинот и постапката за проверка на работните способности и процедурите за започнување на вработувањето ќе се уредат со Колективниот договор или со оперативна инструкција донесена од страна на директорот.

Согласно член 32 став 5 од Уставот на Република Македонија остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Во оваа смисла, според Судот, начинот и постапката за проверка на работните способности и процедурата за започнување на вработувањето се дел од прашањата поврзани со остварување на правата од работен однос на вработените, кои, согласно Уставот, се уредуваат со закон и со колективни договори.

Оттука, Судот утврди дека уредувањето на начинот и постапката за проверка на работните способности и процедурата за започнување на вработувањето во Управата за јавни приходи може да биде предмет на уредување со закон и колективен договор, а не и со оперативна инструкција на директорот, односно со подзаконски акт донесен од директорот, поради што, Судот оцени дека директорот на Управата за јавни приходи нема уставна основа за донесување на таков акт.

Со оглед на наведеното, Судот утврди дека член 26 став 9 во делот „или оперативна инструкција донесена од страна на директорот“ од Законот за управата за јавни приходи не е во согласност со член 32 став 5 Уставот на Република Македонија.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.169/2006)

97.

У.бр.124/2007

- Склучување на поединечен колективен договор на ниво на работодавач

- Concluding an individual collective agreement at an employer level

- Правен основ за склучување на поединечен колективен договор на ниво на работодавач е Уставот и Законот за работните односи, а не и Статутот на установата.

- A legal ground for concluding an individual collective agreement at an employer level is the Constitution and the Law on Working Relations, and not the Statute of the institution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 14 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Колективниот договор на општинската установа работнички универзитет „Крсте Мисирков“ Кичево, бр. 02-

61/1 од 10.04.2006 година („Службен гласник на општина Кичево“ бр. VII/2006).

2. Љубомир и Рената Богески од Кичево, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точка 1 на ова решение.

Според наводите во иницијативата, во воведот на оспорениот колективен договор било наведено дека, покрај членови од Законот за работните односи, Колективниот договор бил донесен и врз основа на член 23 од Статутот на Работнички универзитет „Крсте Мисирков“ Кичево, но во време на склучувањето на колективниот договор, Статутот не бил во правна сила, поради што не можел да биде правен основ за склучување на договорот. Понатаму, се оспорува дека самостојниот синдикат во општинската установа кој го склучил овој договор, воопшто и не постоел, не бил регистриран, немал свој печат, а со тоа немал ни својство на репрезентативен синдикат кај работодавачот, поради што не било постапено по член 220 од Законот за работните односи. Исто така, се оспорува дека членот 2 од овој колективен договор бил во спротивност со член 5 став 1 точка 2 од Законот за работните односи, затоа што определувал дека работник во смисла на овој колективен договор бил лице кое засновало работен однос во општинската установа и кое е член на СОНК, а не како што дефинирал Законот дека работник е секое физичко лице во работен однос врз основа на склучен договор за вработување. Понатаму, во членот 30 од овој колективен договор било регулирано средствата за осигурување во случај на несреќа на работа не по вина на работникот да ги обезбедува работодавачот од средствата на Буџетот, но не било јасно од кој буџет, бидејќи оваа установа се финансирала од Буџетот на Република Македонија и од буџетот на основачот и не било јасно кој ќе утврдувал дека таа несреќа не била по вина на работникот. Освен тоа, со член 42 од овој колективен договор било утврдено дека платата на работникот може да биде предмет на извршување до една третина за обврските на законско извршување, што било спротивно на член 105 став 1 од Законот за извршување, каде било утврдено дека извршувањето врз плата и пензија, како и врз надоместок наместо плата, за побарување врз основа на законска издршка, надоместок на штета настаната поради нарушување на здравјето или намалување, односно губење на работната способност и надоместок на штета за загубена издршка поради смрт на давачот на издршката, може да се спроведе до

износот од една половина, а за побарување по друга основа - до износот од една третина на платата или пензијата.

Врз основа на напред наведеното, се предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на наведените членови од оспорениот колективен договор.

3. Судот на седницата утврди дека Колективниот договор за Општинската установа Работнички универзитет „Крсте Мисирков“ Кичево е склучен врз основа на членовите 203, 208, 209, 210, 219, 220, 226 и 232 став 3 од Законот за работните односи и член 23 од Статутот на Општинската установа Работнички универзитет „Крсте Мисирков“ Кичево, бр. 02-64/1 од 13.04.2006 година, помеѓу Општинската установа Работнички универзитет „Крсте Мисирков“ Кичево и Синдикатот во Општинската установа Работнички универзитет „Крсте Мисирков“ Кичево.

Согласно член 2 на овој договор, работник во смисла на овој колективен договор е лице кое засновало работен однос во Општинската установа која врши културно образовна дејност на неопределено или определено време, со полно, со пократко од полното работно време и со скратено работно време и кое е член на СОНК.

Според член 30 од овој колективен договор, средствата за осигурување на случај на несреќа на работа не по вина на работникот ги обезбедува работодавачот, од средствата на Буџетот.

Согласно член 42 од Колективниот договор, платата на работникот може да биде предмет на извршување до една третина за обврските на законското извршување.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото, е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 32 став 2 од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место. Согласно став 3 од истиот член, секој има право на соодветна заработувачка, а согласно став 5, оставрувањата на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и колективен договор.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 1 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ број 62/2005), со овој закон се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување. Работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договор за вработување.

Согласно член 203 од истиот закон, колективен договор се склучува како општ на ниво на Република, посебен на ниво на гранка и поединечен на ниво на работодавач.

Според член 206 од истиот закон, со колективните договори се уредуваат правата и обврските на договорните страни кои го склучиле тој договор, а може да содржи и правни правила со кои се уредува склучувањето, содржината и престанокот на работните односи и други прашања од работните односи или во врска со работните односи. Правните норми содржани во колективниот договор се применуваат непосредно и се задолжителни за сите лица на кои, во согласност со одредбите на овој договор, се применува колективниот договор.

Согласно член 220 од истиот закон, поединечен колективен договор за јавните претпријатија и јавните установи склучуваат основачот или органот кој тој ќе го овласти и репрезентативниот синдикат кај работодавачот.

Според член 232 став 1 од Законот, колективните договори мора јавно да се објават, а според став 3 на истиот член, поединечниот колективен договор се објавува на начинот утврден со договорот.

Од напред наведените уставни и законски одредби, произлегува дека правен основ за склучување на поединечен колективен договор е член 32 од Уставот и наведените одредби од Законот за работните односи.

Во оваа смисла, на 10 април 2006 година е склучен поединечен колективен договор на ниво на работодавач, помеѓу

Општинската установа - Работнички универзитет „Крсте Мисирков“ Кичево и Синдикатот во Општинската установа - Работнички универзитет „Крсте Мисирков“ Кичево, заведен под број 02-61/1 од 10.04.2006 година и објавен во „Службен гласник на Општина Кичево“ бр. 7/2006 година од 23 мај 2006 година.

Во воведот за склучување на овој колективен договор е наведено дека правен основ за неговото склучување се членовите 203, 208, 209, 210, 219, 220, 226, 232 став 3 од Законот за работните односи и член 23 од Статутот на Општинската установа - Работнички универзитет „Крсте Мисирков“ Кичево.

Согласно член 32 од Законот за установите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 32/2005 и 120/2005), со статутот особено се уредува организацијата и начинот на вршење на дејноста, називот, седиштето, управувањето, раководењето, контролата, правата и обврските на корисниците на јавната услуга и други прашања од значење за извршување на дејноста и работењето на установата во согласност со закон и актот за основање.

Оттука, произлегува дека статутот на установата не претставува правен основ за склучување на колективен договор на ниво на работодавач. Поради тоа, Судот оцени дека наведувањето во воведот на оспорениот колективен договор, покрај одредбите од Законот за работните односи, и на членот 23 од Статутот на Работничкиот универзитет „Крсте Мисирков“, како правен основ за склучување на договорот, е ирелевантно за правната основаност на овој поединечен колективен договор, поради што за валидноста на овој колективен договор не е од значење прашањето дали Статутот, во време на склучувањето на Колективниот договор, бил во сила.

Согласно член 184 став 2 од Законот за работните односи, синдикатот е самостојна, демократска и независна организација на работниците во која доброволно се здружуваат заради застапување, претставување, унапредување и заштита на своите економски, социјални и други поединечни и колективни интереси.

Согласно член 212 став 1 од Законот за работните односи, како репрезентативен синдикат за склучување колективен договор кај работодавачот се смета синдикатот во кој се зачленети најмалку 33% од работниците кај работодавачот или синдикатот кој е член на репрезентативниот синдикат на повисоко ниво на организирање.

Од доставената документација во врска со склучувањето на наведениот колективен договор, обезбедена во фаза на претходна постапка, Судот констатира дека во Општинската установа, од јануари 2001 година, постои синдикална организација Работнички универзитет „Крсте Мисирков“ Кичево, со овластен застапник Мирка Миладиноска. На седница на оваа синдикална организација, одржана на 10 јануари 2006 година, едногласно е донесена одлука за поврзување на синдикалната организација во СОНК (записник бр. 03-3/1 од 10 јануари 2007 година), после што синдикалната организација испратила барање до СОНК на општина Кичево за припојување кон СОНК (барање бр. 03-3/2 од 10 јануари 2007 година). Видно од Записникот од Собранието на Основната организација на СОНК при ОУ Работнички универзитет „Крсте Мисирков“ од Кичево, одржано на 05 октомври 2006 година, за претседател на основната организација на СОНК е избрана Мирка Миладиноска, а за заменик претседател е избрана Мирјана Стреоска. Според известieto на СОНК од 27 јуни 2007 година, во општинската установа Работнички универзитет „Крсте Мисирков“ - Кичево, функционира основана организација на СОНК која ги остварува синдикалните права согласно закон и колективни договори и која согласно Колективниот договор за култура, има право да склучи колективен договор на ниво на установа.

Од наведената документација Судот констатира дека во општинската установа, во време на склучувањето на колективниот договор, постоел самостоен синдикат во Работничкиот универзитет „Крсте Мисирков“ Кичево, со Мирка Миладиноска како претседател, и оваа синдикална организација, како договорна страна, го склучила поединечниот колективен договор за општинската установа.

Според член 208 став 3 од Законот за работните односи, поединечниот колективен договор ги обврзува - важи и за работниците кај работодавачот кои не се членови на синдикат или на синдикатот - потписник на колективниот договор. Оттука, Судот оцени дека наведениот поединечен колективен договор ги обврзува сите работници во општинската установа, независно од тоа што синдикалната организација која е договорна страна при потпишувањето на овој договор, по неговото потпишување, од самостоен синдикат, преминала во основна организација на СОНК. Поради тоа, Судот ги оцени како неосновани наводите во иницијативата дека овој колективен договор бил во спротивност со член 220 од Законот за работните односи.

Согласно член 1 на наведениот колективен договор, со овој колективен договор се доуредуваат правата, обврските и одговорностите на работниците и работодавачот од работниот однос, обемот и начинот на остварување на истите, постапките за решавање на меѓусебните спорови, како и други прашања од интерес за работниците и работодавачот.

Во член 2 од Колективниот договор, се определува дека под работник во смисла на овој колективен договор, се смета лице кое засновало работен однос во општинската установа која врши културно образование дејност, на неопределено или определено време, со полно, со пократко од полното работно време и со скратено работно време и кое е член на СОНК.

Наводите во иницијативата дека одредбата од член 2 на овој колективен договор била во спротивност со член 5 став 1 точка 2 од Законот за работните односи, според која работник било секое физичко лице кое е во работен однос врз основа на склучен договор за вработување, Судот оцени дека се неосновани.

Ова од причина што станува збор за поединечен колективен договор на ниво на работодавач, со кој поблиску се определуваат правата и обврските на работникот и работодавачот, а од анализата на оспорениот член 2 од Колективниот договор неспорно произлегува дека како работник во смисла на овој колективен договор се смета лице кое засновало работен однос во општинската установа, и тоа независно од времетраењето на работниот однос, што е во целост во согласност со наведената одредба од Законот за работните односи. Нагласувањето дека лицето треба да биде и член на СОНК, според Судот, не ја менува суштината на претходно наведеното, од причина што, согласно член 208 став 3 од Законот за работните односи, поединечниот колективен договор ги обврзува, односно важи и за работниците кои не се членови на синдикат или членови на синдикатот кој е потписник на Колективниот договор, поради што наведениот услов не е од влијание за определувањето на тоа на кого ќе се однесува и применува овој колективен договор и не ја прави оспорената одредба незаконита.

Според оспорениот член 30 од Колективниот договор, средствата за осигурување во случај на несреќа на работа не по вина на работникот ги обезбедува работодавачот, од средствата на Буџетот. Наводите во иницијативата дека не било јасно од кој буџет ќе се обезбедат средствата (од Буџетот на Република Македонија или

од Буџетот на основачот), според Судот, не се од значење за уставноста и законитоста на оваа одредба. Ова од причина што за конкретната ситуација од суштинско значење е дека средствата во случај на несреќа на работа не по вина на работникот, ги обезбедува работодавачот, со што се обезбедува уставното право на заштита при работењето на работникот, гарантирано со член 32 став 1 од Уставот. Прашањето од кој буџет ќе се обезбедат овие средства, како што е поставено во иницијативата, навлегува во сферата на примената на колективниот договор, што е прашање кое не е во надлежност на Уставниот суд.

Исто така, наводите во иницијативата дека во Колективниот договор немало одредби за тоа кој ќе утврдува дека несреќата која се случила не е по вина на работникот, во суштина значат барање за поинаква содржина на колективниот договор од постојната. Поради тоа што Колективниот договор се оспорува затоа што не содржи одредба каква што подносителите на иницијативата сметаат дека треба да биде содржана, Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по овој дел на иницијативата.

Согласно член 42 од Колективниот договор, платата на работникот може да биде предмет на извршување до една третина за обврските на законското извршување.

Според член 105 став 1 од Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 35/2005), извршувањето врз плата и пензија, како и врз надоместок наместо плата, за побарување врз основа на законска издршка, надоместок на штета настаната поради нарушување на здравјето или намалување, односно губење на работната способност и надоместок на штета за загубена издршка поради смрт на давачот на издршката, може да се спроведе до износот на една половина, а за побараувања по друга основа - до износот од една третина на платата или пензијата.

Од анализата на наведените одредби, произлегува дека во членот 42 на Колективниот договор, договорните страни се определиле платата на работникот да може да биде предмет на извршување до една третина, за обврските на законско извршување, а Законот за извршување определува дека, во точно определени случаи, платата на работникот може да биде предмет на извршување до една половина, односно до една третина во другите случаи, од каде произлегува дека при склучувањето на Колективниот договор, договорните страни определиле единстен лимит за законско

извршување од платата на работникот за сите случаи на извршување, кој не е повисок од законски утврдениот.

Меѓутоа, и покрај ваквата одредба во Колективниот договор, доколку настане ситуација која согласно Законот за извршување ќе налага извршување од платата до една половина, во таков случај директно ќе се примени Законот за извршување како правен акт со поголема сила од колективниот договор на ниво на работодавач.

Оттука, фактот што одредбата за законско извршување од платата на работникот, утврдена во Колективниот договор, предвидува можност за извршување од платата на работникот до една третина, само по себе не може да се смета како одредба која предвидува извршување на платата спротивно на Законот за извршување или како одредба со која се утврдуваат помали права за работникот од законски утврдените, поради што Судот не изрази сомнение во однос на законитоста на оваа одредба.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.124/2007)

98.

У.бр.196/2007

- Овластување на директорот на националната уставнова за култура да донесе акт за распределба на плати

(поведување на постапка)

*- Authority of the Director of the National Institution for Culture to adopt an act for allocation of salaries
(initiation of a procedure)*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 28 став 2 точка 5, во делот „односно актот за распределба на плати“ од Законот за култура ("Службен весник на Република Македонија" бр.31/1998, 49/2003, 82/2005 и 24/2007).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Правилникот за распределба на плати, бр.01-2967/3 од 30 јули 2007 година, донесен од директорот на Националната установа Македонска опера и балет во Скопје.

3. Самостојниот синдикат за образование, наука и култура на Република Македонија - Основна организација при Македонската опера и балет - Техника и работна заедница од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот и на Правилникот означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорената законска одредба значела дискреционо овластување на директорот на националната установа на културата арбитражно, еднострано и без никаква методологија да ги определува платите на вработените, а тоа не било во согласност со член 32 став 3 (право на соодветна заработувачка), ниту со член 32 став 5 од Уставот на Република Македонија (правата на вработените се уредуваат со закон и со колективни договори). Покрај тоа, одредбата предизвикувала дискриминација на граѓаните, а тоа не било во согласност со уставното начело на еднаквост утврдено во член 9 од Уставот, ниту со владеењето на правото определено како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот. Иницијативата укажува дека повредите се дотолку посилни што престанал да важи и не е продолжен Колективниот договор за култура ("Службен весник на Република Македонија" бр.41/2005).

Во однос на оспорениот правилник се укажува дека со него се одземале бодови од сценско-техничкиот персонал и административните служби и се прелевале кај уметничкиот кадар, а добиеното зголемување од 20% на масата на платите во најголем дел повторно се доделувало на уметничкиот кадар и се правела селективна "декомпресија", со што се нарушувале наведените уставни начела (еднаквоста И владеењето на правото).

Поради тоа, се бара запирање од извршување на оспорениот правилник, до донесување на конечна одлука на Судот.

4. Судот на седницата утврди дека во член 28 став 2 точка 5 од Законот за култура (одредбата влегла во сила на 2 август 2003 година) се определува дека директорот на националната установа "донесува акт за систематизација и организација на работните места, односно акт за распределба на плати";

Судот, исто така, утврди дека оспорениот правилник содржи осум члена. Со него "се уредуваат бодовите за исплата на плати" (член 1) и тоа за "работните места содржани во Правилникот за систематизација" (член 2). Членот 3 ги определува бодовите по работни места и сектори. Членовите 4 - 6 се однесуваат на додатоци на плата (за балетски играчи, за минат труд и за намалена работна способност). Членовите 7 и 8 се однесуваат на влегување во сила и на применување на Правилникот.

5. Според член 32 став 3 од Уставот на Република Македонија секој вработен има право на соодветна заработувачка, а согласно став 5 од истиот член на Уставот остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Од изнесените уставни одредби јасно произлегува дека со закон и со колективни договори се уредуваат правата на вработените и нивната положба, при што на вработените мора да им се обезбеди правото на соодветна заработувачка.

Со оглед на тоа што со оспорениот дел од законската одредба се определува директорот на национална установа да донесува акт за распределба на плати, без притоа Законот да утврди критериуми за определување на платите заради остварување на правото на вработените на соодветна заработувачка, Судот оцени

дека основано може да се постави прашањето за согласноста на оспорената законска одредба со член 32 став 3 од Уставот на Република Македонија, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Што се однесува до оспорениот правилник, Судот утврди дека со него се уредува материја од внатрешен карактер на конкретна установа, поради што тој акт не е пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, па Уставниот суд не е надлежен да постапува по таа иницијатива. Поради тоа, Судот одлучи како во точката 2 од ова решение.

7. Во однос на барањето за изрекување на привремена мерка, Судот оцени дека не се исполнети условите определени во член 27 од Деловникот на Судот со оглед на тоа што оспорениот правилник не е акт од делокруг на Уставниот суд.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.
(У.бр.196/2007)

99.

У.бр.204/2007

- Инвалидно лице да биде работодавец

- A disabled person to be an employer

- Со законското решение за барање на позитивно мислење од Комисијата при Министерството за труд и социјална политика за потребите инвалидно лице да може да биде работодавец или да врши работа на одговорно лице кај работодавец, не се повредува единствената можност за вработување на граѓаните, ниту пак

се врши дискриминација меѓу инвалидните лица и другите граѓани, со што и не се повредуваат одредбите од Уставот на Република Македонија.

- The legal solution requesting a positive opinion from the Commission within the Ministry of Labour and Social Policy for the needs that a disabled person can be an employer or perform the job of a responsible person with an employer, does not violate the single possibility for employment of citizens, nor does it make discrimination between disabled persons and other citizens, whereby the provisions in the Constitution of the Republic of Macedonia are not violated.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 4-а став 5 од Законот за вработување на инвалидни лица („Службен весник на Република Македонија“ бр.44/2000, 16/2004, 62/2005 и 113/2005).

2. Пост полио група за поддршка „Полио Плус“ - Здружение на граѓани-Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Со решението во оспорената законска одредба, според иницијативата, на инвалидното лице му се влошувале условите и со даденото законско овластување се правела дискриминација меѓу инвалидните лица и другите граѓани кои можат да бидат работодавци или да вршат работа на одговорно лице кај работодавец и без позитивно мислење од Комисија при Министерство за труд и социјална политика дека можат да ги вршат тие функции. Со ваквата дискриминација поради инвалидност на лицето се загрозувала неговата еднаква можност за вработување и занимање со другите граѓани во државата, со што се

повредувале член 8 став 1 алинеите 1, 3, 7, 8 и 11, член 9, член 23, член 35, член 51, член 54 став 1 и член 55 од Уставот на Република Македонија.

Од овие причини се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената законска одредба и истовремено се предлага Судот да донесе временна мерка со која ќе се запре извршувањето на поединечните акти или дејствија преземени врз основа на оспорената законска одредба.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 4-а од оспорениот Закон работодавец не може да вработи или да распореди од едно на друго работно место инвалидно лице кое за тоа работно место не ги исполнува општите и посебните услови, односно кое не е оспособено за вршење на работи на тоа работно место.

Работите кои може да ги извршува инвалидното лице на соодветното работно место ги определува Комисијата при Министерството за труд и социјална политика, со кој го определува и составот на Комисијата.

Министерството за труд и социјална политика со акт го определува начинот за донесување на наодот и мислењето на Комисијата од ставот 2 на овој член.

Средствата за работа на Комисијата од ставот 2 на овој член се обезбедуваат од Посебниот фонд од членот 15 став 1 од овој закон.

Инвалидно лице може да биде работодавец или да врши работа на одговорно лице кај работодавец, доколку добие позитивно мислење од Комисијата од членот 4-а став 2 на овој закон.

4. Според член 8 став 1 алинеи 1, 3, 7, 8 и 11 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото, слободата на пазарот и претприемништвото, хуманизмот, социјалната правда и солидарноста и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло,

политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 23 од Уставот секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Според член 35 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност. Републиката им гарантира право на помош на немоќните и на неспособните за работа граѓани. Републиката им обезбедува посебна заштита на инвалидните лица и услови за нивно вклучување во општествениот живот.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според член 54 став 1 од Уставот слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Со членот 55 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото.

Законот за вработување на инвалидни лица ги уредува посебните услови за вработување и работење на инвалидни лица: кога постојано вршат дејност како трговец поединец; кај работодавец или има својство на работодавец, во државната администрација, единиците на локалната самоуправа, јавните претпријатија, установи, агенции и фондови и други државни институции како и условите за основање и погодностите за работење на трговското друштво за вработување на инвалидни лица - заштитни друштва.

Според членот 2 став 1 на овој Закон, инвалидно лице, во смисла на овој закон, е лице со оштетен вид, оштетен слух, со пречки во гласот, говорот и јазикот, телесно инвалидно лице, лице со лесни пречки во интелектуалниот развој и лице со комбинирани пречки кое поради степенот на инвалидност има специфични потреби во работењето.

Според член 2 став 3 од истиот Закон, инвалидно лице се смета и инвалид на трудот со преостаната или намалена работна способност и ако се води во евиденцијата на Агенцијата за вработување на Република Македонија.

Според член 2 став 3, пак, од овој закон, инвалидноста врз основа на поднесено барање од инвалидно лице, неговиот родител или старател ја утврдува комисија за оцена на работната способност на Фондот за пензиското и инвалидското осигурување на Македонија, освен ако инвалидноста на лицето не е утврдена од друг надлежен орган.

Од анализата на цитираните уставни норми и одредбите од Законот за вработување на инвалидни лица, според Судот јасно станува збор за посебна категорија на лица за кои Република Македонија и според Уставот има обврска да се грижи да обезбедува посебна заштита на инвалидните лица и да обезбедува услови за нивно вклучување во општествениот живот.

Токму и во таа смисла Законот за вработување на инвалидни лица ги уредува посебните услови за вработување и работење на инвалидните лица. Оттука, јасно произлегува дека овие лица се со посебни потреби за разлика од останатите граѓани во општеството, бидејќи самиот тој факт упатува на констатација дека за нивно адаптирање во општествениот живот, во нивен интерес, се исполнување на неопходни посебни услови, кои истовремено наметнуваат и посебни мерки за подобрување на условите за нивно вработување и работење.

Оспорениот член 4-а став 5 од Законот е содржан токму во оваа Глава ИИ од Законот, и со истиот всушност се овозможува нивна адаптација на одредено работно место, во случајов работодавец или работа на одговорно лице кај работодавец за кое е неопходно позитивно мислење од комисијата при Министерството за труд и социјална политика. Имено, добивањето на вакво мислење, според Судот, не значи дискриминација на инвалидните лица, како што се укажува во иницијативата, од причина што, имајќи ја во вид категоријата на овие лица, неопходно е комисијата да го одреди степенот и видот на попреченоста за да може да се утврди дали тоа лице може совесно, стручно и одговорно да ја врши функцијата на работодавец, односно правно лице кај работодавец, поточно дали неговите можности и способности одговараат на задачите кои треба да ги извршува раководното лице.

Оттука, Судот оцени дека оспорената законска одредба е во согласност со одредбите од Уставот на кои се упатува во иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.204/2007)

100.

У.бр.165/2007

- Престанување на работен однос од деловни причини

- Termination of employment due to business reasons

- Одредбите од Колективниот договор на ниво на работодавач во кои се утврдени дополнителни критериуми за тоа на кои работници ќе им престане работниот однос од деловни причини не се во несогласност со Уставот и Законот за работните односи.

- The provisions from the Collective Agreement at an employer level which define additional criteria as to which employees will have their employment terminated due to business reasons are not in disagreement with the Constitution and the Law on Working Relations.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 44 точка 7 и 8, член 50 и целината на Колективниот договор за вработените во ЈАКА ТАБАК АД за производство, обработка и промет на тутун - Радовиш, потпишан од претседателот на Синдикалната организација и извршниот директор на 25 јуни 2007 година.

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на согласноста на член 50 од Колективниот договор означен во точката 1 од ова решение со член 3 од Колективниот договор за вработените од тутунското стопанство („Службен весник на Република Македонија“ бр.65/2007).

3. Марјан Спасов од Радовиш на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 44 точка 7 и 8 и член 50 од Колективниот договор означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата повеќе одредби од Колективниот договор на вработените во АД „ЈАКА ТАБАК“-Радовиш не биле во согласност со Законот за работните односи и со Колективниот договор од тутунското стопанство, а посебно бил спорен член 44 точка 7 и 8 каде било предвидено при прогласување на технолошки вишок да се бара „субјективна“ оценка од раководителот за резултатите од работата со недопустливи измислени бодови, а членот 50 бил во спротивност со член 3 од Колективниот договор на тутунската гранка бидејќи со оспорениот член биле дадени помали права на вработените.

Воедно подносителот наведува дека оспорениот Колективен договор бил во спротивност со член 232 од Законот за работните односи затоа што тој никаде не бил објавен.

Со дополнителна иницијатива од 10 октомври 2007 година подносителот наведува дека Колективниот договор кој се применува од јули 2007 година бил ништовен со оглед на фактот што претседателот на синдикалната организација немал полномошно како што тоа било утврдено во член 10 и 25 од Статутот на Агросиндикатот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека оспорениот Колективен договор врз основа на член 219 од Законот за работните односи, а во врска со член 1 став 2 од Законот за работните односи на 25 јуни 2007 година го склучил претставник на синдикалната организација и претставник на работодавачот.

Во оспорениот член 44 точка 7 од Колективниот договор „оценка за работата на работникот“ е предвидено да се одредува према неговото ангажирање во извршувањето на неговите задачи, односно према работата, односот према средствата за работа, односот према почитувањето на правилата за ред и дисциплина и односот према претпоставениот при што се определени бодови за „посебно се истакнува 45 бода“; „задоволува - 30 бода“; „средно задоволува - 15 бода“; „недоволно задоволува - 10 бода“ и „воспитно не задоволува - 0 бода“.

Во оспорениот член 44 точка 8 од Колективниот договор е предвидено дека по основ на оценка на раководителот ја дава субјективно врз основа на неговите впечатоци за работникот во извршувањето на работните задачи односно на работникот кон претпоставениот, кои работници и слично. Работникот добива оценка изразена во бодови од 1 - 5 бода.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото, е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 32 став 2 од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место. Согласно став 3 од истиот член, секој има право на соодветна заработувачка, а согласно став 5, оставрувањата на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 1 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ број 62/2005), со овој закон се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување. Работниот

однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договор за вработување.

Според член 12 став 2 од наведениот закон, со договорот за вработување, односно со Колективниот договор не може да се определат помали права од правата утврдени со закон, а ако содржи такви одредби, се сметаат за ништавни и се применуваат соодветните одредби од закон.

Согласно ставот 3 од овој член со договорот за вработување, односно со колективниот договор, може да се одредат правата кои за работниците се поповолни отколку што ги определува овој закон, а според ставот 4 на овој член, правата од работен однос утврдени со Уставот, закон и колективен договор не можат да се одземат или ограничат со акти и дејствија на работодавачот.

Во членовите 95, 96 и 97 од Законот за работните односи се утврдени обврските за работодавачот што произлегуваат од намерата за донесување на одлука за престанок на работниот однос на поголем број на работници поради деловни причини кои се однесуваат на известување на синдикатот; пред прогласување на технолошки вишок на работникот да му понуди да го вработи кај друг работодавач; стручно оспособување или склучување на нов договор, а во случај на прогласување на технолошки вишок на работникот да му исплати испратнина во зависност од бројот на годините поминати кај работодавачот.

Во наведените и другите одредби од Законот не се утврдени критериуми врз основа на кои работодавачот ќе утврди на кои лица ќе им престане работниот однос од деловни причини, што значи законодавецот препуштил ова прашање да се уреди со колективен договор било тоа да е општ, гранков или колективен договор на ниво на работодавач.

Согласно член 203 од истиот закон, колективен договор се склучува како општ на ниво на Република, посебен на ниво на гранка и поединечен на ниво на работодавач.

Според член 206 од истиот закон, со колективните договори се уредуваат правата и обврските на договорните страни кои го склучиле тој договор, а може да содржи и правни правила со кои се уредува склучувањето, содржината и престанокот на работните односи и други прашања од работните односи или во врска со работните

односи. Правните норми содржани во колективниот договор се применуваат непосредно и се задолжителни за сите лица на кои, во согласност со одредбите на овој договор, се применува колективниот договор.

Според член 13 од Општиот колективен договор за стопанството на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.76/2006) критериумите за структурата на работниците на кои им престанува работниот однос од деловни причини се утврдуваат со колективен договор на ниво на работодавач.

Во член 49 од Колективниот договор за вработените од тутунското стопанство („Службен весник на Република Македонија“ бр.65/2007) се утврдени основните критериуми (стручна подготовка и квалификација, вкупен работен стаж, работно искуство, возраст, видот и значењето на работното место и резултати од работа) врз основа на кои на вработените им се откажува договорот за вработување кај работодавачот поради економски, технолошки, организациски, структурни или слични причини (деловни причини) при што со колективниот договор на ниво на работодавач може да се утврдат и други критериуми. Критериумите утврдени на ниво на работодавач се вреднуваат според мерилата утврдени со колективниот договор на ниво на работодавач.

Имајќи го предвид наведеното, произлегува дека законодавецот прашањето за утврдување на критериумите за престанок на работниот однос на вработените поради деловни причини препуштил да биде уредено со колективен договор како израз на волјата на договорните страни.

Според тоа, поаѓајќи од фактот што со Колективниот договор за вработените на тутунското стопанство се утврдени основните критериуми врз основа на кои на вработените ќе им се откаже договорот за вработување поради деловни причини, а во оспорениот член 44 точките 7 и 8 се утврдени дополнителни критериуми во колективниот договор на ниво на работодавач, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член со Уставот и Законот за работните односи.

6. Судот понатаму утврди дека во оспорениот член 50 од Колективниот договор е предвидено дека при утврдувањето на најниска плата ќе се поаѓа особено од трошоците на животот,

економските можности, општото ниво на платите на дејноста, нивото на продуктивноста, економичноста, рентабилноста, социјалните давања и други економски и социјални фактори.

Најниската плата на работникот за работа со полно работно време не може да биде пониска од 6.500.00 денари.

Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Тргувајќи од наведената уставна одредба, во однос на наводите на иницијативата со која се бара Судот да ја оценува согласноста на член 50 од Колективниот договор на АД „ЈАКА ТАБАК“-Радовиш со член 3 од Колективниот договор на тутунското стопанство Судот оцени дека согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Судот не е надлежен да ја оценува меѓусебната согласност на колективните договори поради што во овој дел иницијативата ја отфрли.

7. Судот, исто така, утврди дека во член 152 став 2 од колективниот договор за вработените во АД „ЈАКА ТАБАК“ - Радовиш е предвидено дека Колективниот договор ќе се објави на места достапни за сите вработени. Во записникот за објавување на Колективниот договор за вработените во АД „ЈАКА ТАБАК“ - Радовиш е предвидено дека Колективниот договор на вработените се објавува на огласна табла на 26 јуни 2007 година.

Според член 232 став 2 од Законот за работните односи, колективните договори мора јавно да се објават, а според ставот 3 на истиот член поединечниот колективен договор се објавува на начин утврден со договорот.

Од наведеното произлегува дека колективниот договор на ниво на работодавач се објавува на начин што ќе го утврдат договорните страни, при што во конкретниот случај било предвидено тој да се објави на огласна табла на 26 јуни 2007 година на кој начин е испочитувана законската обврска за објавување на колективниот договор.

Со оглед на изнесеното, Судот оцени дека неможе да се постави прашањето за согласноста на колективниот договор со наведената законска одредба.

8. Судот, исто така, од увидот извршен во Одлуката за потпишување на колективниот договор за вработените во „Јака-Табак“ - Радовиш, утврди дека во името на работниците, односно членовите на синдикалната организација за потпишување на колективниот договор бил овластен Васко Трајанов.

Според член 225 од Законот за работните односи лицата кои ги застапуваат страните на колективното договарање, мора да имаат полномошно за колективно преговарање и склучување на колективен договор.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека не се основани наводите од иницијативата дека Колективниот договор не е потпишан од овластено лице, затоа што тоа лице немало полномошно од Агро синдикатот како што тоа било предвидено во Статутот на Агро синдикатот. Ова затоа што прашањето на овластувањето за склучување на колективниот договор на ниво на работодавач, својот основ го има во Законот за работните односи, а не во Статутот на Агро синдикатот како што наведува подносителот.

Според Судот, ирелевантно е што содржи Статутот на Агро Синдикатот во однос на прашањето за давањето на полномошно за склучување на договор. Ова затоа што Уставниот суд не е надлежен да ја оценува согласноста на колективниот договор на ниво на работодавач со Статутот на синдикалната организација како посебен облик на организирање на граѓаните за остварување на економски и социјални цели што произлегуваат од работен однос. Имено, за Судот е битно што Колективниот договор согласно закон е склучен од овластено лице.

9. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 и 2 од ова решение.

10. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.165/2007)

8. Локална самоуправа

8. *Local Self-Government*

101.

У.бр.179/2006

- Донесување на статут на општина со двојно
мнозинство
(поведување на постапка)

- *Adoption of a municipal statute by double majority
(initiation of a procedure)*

- Одржувањето на седницата на Советот на општината пред истекот на седум дена од денот на објавувањето на седницата на советот, не е во согласност со Уставот на Република Македонија и членот 39 став 4 од Законот за локалната самоуправа.

Статутот на општините, како пропис кој го регулира прашањето за утврдување и употреба на грбот и знамето на општината, како и прашањето за употребата на јазиците и писмата во работата на Советот на општината на кои зборуваат помалку од 20% од граѓаните во општината, не е во согласност со Уставот на Република Македонија и членовите 7 став 2 и 41 став 3 од Законот за локалната самоуправа, кога е донесен во постапка каде не е запазано правилото за присуство и мнозинство гласови од присутните членови на советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината.

- *The holding of the session of the municipal Council prior to the expiration of seven days from the date of announcement*

of the session of the Council, is not in accordance with the Constitution of the Republic of Macedonia and Article 39 paragraph 4 of the Law on Local Self-Government.

The statute of municipalities, as a regulation governing the issue of the establishment and use of the coat-of-arms and the flag of the municipality, as well as the issue about the use of the languages and letters in the work of the municipal Council which is spoken by less than 20% of the citizens in the municipality, is not in accordance with the Constitution of the Republic of Macedonia and Article 7 paragraph 2 and Article 41 paragraph 3 of the Law on Local Self-Government, when it is adopted in a procedure where the rule for the presence and a majority vote of the present members of the council belonging to the communities that are not the majority population in the municipality is not observed.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 15 ноември 2006 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

а) Одлуката за донесување на Статутот на општина Струга бр.07-4230/4 од 3 август 2006 година и

б) Статутот на општина Струга бр.07-4230/3 од 3 август 2006 година („Службен гласник на општина Струга“ бр.8/2006).

2. Станислав Буклиески од Струга и Јонче Ѓикоски од с. Мислешево-Струга на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени под а) и б) од точката 1 на ова решение.

Според подносителите на иницијативата Статутот на општина Струга бил донесен во постапка спротивна на императивната норма на член 39 став 4 од Законот за локалната самоуправа која предвидувала седниците на советот, како и предлогот на дневниот ред задолжително да се објават најдоцна седум дена пред денот на одржувањето на седницата. Ова од причина што во конкретниов случај, според подносителите на иницијативата, само два дена пред седницата, односно на 1 август 2006 година, било соопштено одржувањето на седницата, што било спротивно на член 39 став 4 од Законот за локалната самоуправа.

Подносителите на иницијативата, исто така, наведуваат дека оспорениот Статут бил донесен спротивно на член 41 став 3 од Законот за локалната самоуправа, односно во постапка без мнозинство гласови од присутните членови на советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината, односно не било почитувано „бадинтеровото правило“, како основен гарант против мајоризација на поголемите етнички заедници.

Членот 7 од оспорениот Статут, според подносителите на иницијативата, бил спротивен на Уставот на Република Македонија, бидејќи прашањето на заедниците требало да биде уредено со закон, а со оглед на тоа што Законот за употреба на јазиците се уште не бил донесен, цитираната одредба би била пречка за исполнување на другите одредби од Статутот.

Оспорениот Статут, според подносителите на иницијативата, во одредбите од член 36 до член 39, како посебни тела во општината предвидел „Комисија за односи меѓу заедниците“, но наведените одредби биле општи и не содржеле точно утврдени надлежности на Комисијата. Тоа според подносителите на иницијативата, давало основа за толкување на тие одредби на различни начини.

Од наведените причини, се предлага да се поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорените акти.

3. Судот на седницата утврди дека оспорената Одлука за донесување на Статутот на општина Струга број 07-4230/4 од 3 август 2006 година, донесена од Советот на општина Струга, содржи 2 (два) члена.

Во членот 1 од Одлуката се предвидува дека со оваа Одлука се донесува Статутот на општина Струга, донесен од Советот на општина Струга на седницата одржана на 3 август 2006 година.

Во членот 2 се предвидува дека одлуката влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Струга“.

Статутот на општина Струга бр.07-4230/3 од 3.08.2006 година содржи ЏИИИ (тринаесет) глави, и тоа:

- I (првата) глава ги регулира основните одредби;
- II (втората) глава ги уредува организацијата и работењето на органите на општината;
- III (третата) глава ги уредува организацијата и работењето на комисиите на Советот на општината;
- IV (четвртата) глава содржи одредби кои го уредуваат вршењето на работите според начелото на супсидијарност;
- V (петтата) глава ги утврдува поединечните акти;
- VI (шестата) глава содржи одредби во врска со информирањето на граѓаните и слободен пристап до информации од јавен карактер;
- VII (седмата) глава содржи одредби кои го регулираат исклучувањето на јавноста од седниците на Советот;
- VIII (осмата) глава го регулира правото и начинот на поднесување на претставки и предлози;
- IX (деветата) глава содржи одредби во врска со јавните трибини, анкети и предлози од граѓаните;
- X (десеттата) глава го регулира извршувањето на обврските од областа на одбраната во воена состојба;
- XI (единаесеттата) глава го регулира начинот на објавување на прописите на Советот;
- XII (дванаесеттата) глава ја регулира месната самоуправа и
- XIII (тринаесеттата) глава содржи одредби за начинот на изменување и дополнување на Статутот.

4. Во текот на претходната постапка Судот од прибавената документација од доносителот на оспорените акти ја утврди следнава фактичка состојба:

Од извештајот на статутарно-правната комисија бр.10-3560/2 од 29 ноември 2005 година произлегува дека таа одлучила да

утврди Предлог-Одлука за пристапување кон донесување Статут на општина Струга по предложениот текст, со Нацрт-Статут.

Од Записникот од Осмата седница на Советот на општина Струга бр.07-3434/2 одржана на 30 ноември 2005 година, произлегува дека меѓу другите точки од дневниот ред била и Предлог-Одлуката за пристапување кон донесување Статут на општина Струга, со Нацрт-Статут.

Советот на општина Струга на седницата одржана на 30 ноември 2005 година донел Одлука за пристапување кон донесување Статут на општина Струга бр.07-3434/4 од 30 ноември 2005 година и на истата седница е донесен Нацрт-Статут на општина Струга.

Општинската администрација на општина Струга, објавила јавна расправа по Нацрт-Статутот на општина Струга бр.08-3434/5 од 30 ноември 2005 година.

Статутарно-правната комисија на Советот на општина Струга на седницата одржана на 3 мај 2006 година, го утврди Предлог-Статутот на општина Струга по предложениот предлог-текст и му предложила на Советот на општина Струга да го усвои и донесе Статутот на општината.

На седницата на Советот на општина Струга одржана на 28 јули 2006 година, Предлог-Статутот на општина Струга, како и Предлог-Одлуката за донесување Статут, биле на дневен ред но не биле изгласани, видно од записникот од 13-тата седница на Советот на општина Струга бр.07-4070/2 од 28 јули 2006 година.

Со Решение бр.07-4230/1 од 28 јули 2006 година, Претседателот на Советот на општина Струга ја свикал 14-тата седница на Советот на општина Струга да се одржи на 3 август 2006 година во 11 часот и истовремено е објавен, односно соопштен и дневниот ред.

По извршениот увид во записникот од 14-тата седница на Советот на општина Струга бр.07-4243/2 од 3 август 2006 година, јасно е дека седницата се одржала на 3 август 2006 година, и на истата присуствувале 26 од 27 членови на Советот. Прва точка од дневниот ред бил Предлог-Статутот на општината. По дискусиите по оваа точка и по заклучување на претресот по расправата, Статутот бил донесен со

17 гласови „за“, „воздржан“ 1, против нема. Истовремено била донесена и Одлуката за донесување на Статутот на општина Струга.

Градоначалникот на општина Струга со Заклучок за објавување на Статутот на општина Струга бр.08-4422/1 од 4 август 2006 година, го објавил Статутот на општината и истиот е објавен во „Службен гласник на општина Струга“ бр.8/2006.

5. Согласно Амандманот ЦВИ од Уставот на Република Македонија локалната самоуправа се уредува со закон кој се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедницата кои не се мнозинство во Република Македонија. Законите за локално финансирање, локални избори, општинските граници и за градот Скопје, се донесуваат со мнозинство гласови од присутните пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.

Согласно став 1 на член 7 од Законот за локалната самоуправа општината го уредува вршењето на своите надлежности со статутот и другите прописи.

Согласно член 31 од Законот за локалната самоуправа, органи на општината се: советот и градоначалникот.

Согласно член 32 став 1 од истиот закон, советот е претставнички орган на граѓаните кој одлучува во рамките на надлежностите на општината.

Согласно член 36 став 1 точка 1 од Законот, советот го донесува статутот на општината и другите прописи.

Согласно член 39 став 1 од истиот закон, седниците на советот се свикуваат по потреба, но најмалку еднаш на три месеци. Во ставот 4 на членот 39, пак, се наведува дека денот, часот и местото на одржувањето на седниците на советот, како и предлогот на дневниот ред по кој ќе се работи задолжително се објавуваат најдоцна седум дена пред денот на одржувањето на седницата, на начин утврден со статутот.

Од наведените законски одредби јасно произлегува дека Законот за локалната самоуправа упатува со статутот на општината да

се утврдат нејзините надлежности, потоа се утврдуваат органите на општината, начинот на работата на советот на општината, како и неговата надлежност и начинот на свикување седници на советот.

Имајќи го предвид изнесеното, а во корелација со приложената писмена документација, Судот оцени дека основано во иницијативата се укажува дека оспорениот Статут на општина Струга е донесен во постапка која не е во согласност со одредбите од Законот за локалната самоуправа. Имено, видно од Решението за свикување на 14-тата седница на Советот на општина Струга бр.07-4230/1, со кое претседателот на Советот на општина Струга го објавил одржувањето на седницата, денот, часот, местото на одржувањето (3 август 2006 година во 11.00 часот), како и предлогот на дневниот ред објавен на 28 јули 2006 година, произлегува дека не е постапено согласно член 39 став 4 од Законот за локалната самоуправа и објавувањето на одржувањето на седницата како и дневниот ред не е сторено најдоцна седум дена пред денот на одржувањето, како бара законската норма, која има императивен карактер, туку пред истекот на предвидените седум дена. Оттука основано се укажува во иницијативата дека со Одлуката за донесување на Статутот на општина Струга, како и со Статутот на општина Струга, се доведува под сомнение законитоста на овие акти, односно согласноста со одредбите од Законот за локалната самоуправа.

Што се однесува до наводот во иницијативата дека Статутот на општината е донесен, исто така, во постапка која е спротивна на одредбата од член 41 став 3 од Законот за локалната самоуправа, без мнозинство од советниците кои се претставници на заедниците кои не се мнозинско население во општината, според Судот е основан.

Имено, согласно член 41 од Законот за локалната самоуправа советот може да работи ако на седницата присуствуваат мнозинство од вкупниот број членови на советот (став 1). Советот одлучува со мнозинство гласови од присутните членови, ако со закон и со статутот поинаку не е определено (став 2). Прописите кои се однесуваат на културата, употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од граѓаните во општината, утврдувањето и употребата на грбот и знамето на општината, се усвојуваат со мнозинство гласови од присутните членови на советот, при што мора да има мнозинство гласови од присутните членови на советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината (став 3).

Видно од Записникот од 14-тата седница на Советот на општина Струга на која како прва точка од дневниот ред бил рзгледуван и по кој било расправано бил Предлог-Статутот на општина Струга. На почетокот на одржување на седницата (како што е констатирано во Записникот) присуствувале 26 членови на Советот (од вкупно 27 членови на Советот), а отсутен бил само членот на Советот Танас Трајкоски. Но, во фаза на гласање за донесување на Статутот и Одлуката за донесување на Статутот, биле отсутни членовите на Советот на ВМРО-ДПМНЕ, ВМРО-НП, СДСМ и ЛДП, бидејќи во меѓувреме ја напуштиле седницата и Статутот бил донесен со 17 гласови „за“, „воздржан“ 1, „против“ нема, а Одлуката за донесување била донесена со 17 гласови „за“, „воздржан“ 2. Од увидот во листата (списокот) на советници се констатира дека вкупниот број на советници, односно членови на Советот е 27, од кои 7 се Македонци по националност и припадници на политичките партии од ВМРО-ДПМНЕ (3), три (3) од СДСМ, ВМРО-НП еден (1), 18 Албанци и 2 Турци.

Според Судот, Статутот донесен на 14-тата седница на Советот на општина Струга, е пропис кој, меѓу другото го регулира и прашањето за употребата на јазиците и писмата во работата на Советот на општината на кои зборуваат помалку од 20% од граѓаните во општината, како и прашањето за утврдување и употреба на грбот и знамето на општината. Ова упатува на констатација, а согласно член 7 став 2 и 41 став 3 од Законот за локалната самоуправа, дека Статутот, како акт на општината треба да се донесе во постапка каде треба да е запазено правилото за присуство и мнозинство гласови од присутните членови на советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината.

Меѓутоа, видно од Записникот од 14-тата седница на Советот на општина Струга, за Статутот гласале само советниците кои се по потекло од албанската и турската националност, а не и од македонската, со што основано може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот Статут како и Одлуката за неговото донесување со членот 41 став 3 од Законот за локалната самоуправа, на што основано се укажува во иницијативата.

6. Што се однесува до наводите во иницијативата според кои со членовите 7 и 36-39 од оспорениот Статут, се повредува Уставот на Република Македонија (без да се наведе кои одредби од Уставот) и членот 55 од Законот за локалната самоуправа, според Судот се неосновани. Правото на употреба на јазиците во локалната самоуправа

е регулирано со Уставот на Република Македонија како и со Законот за локалната самоуправа. Во членот 90 од Законот се предвидува дека во општините службен јазик покрај македонскиот и неговото кирилско писмо е и јазикот и писмото кои го користат најмалку 20% од жителите на општината (став 1). Во ставот 2 од истата законска одредба, пак, се предвидува дека за употребата на јазиците и писмата на кои зборуват помалку од 20% од жителите на општината одлучува советот на општината. Оттука, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека членовите 7 и 36-39 од Статутот не биле во согласност со Уставот на Република Македонија и Законот за локалната самоуправа.

7. Од утврдената правна и фактичка состојба, како и од направената анализа, Судот оцени дека има основ за изразување на сомневање во согласноста на оспорените акти - Статутот на општината Струга и Одлуката за донесување на Статутот на општина Струга од аспект на Амандманот ЦВИ од Уставот на Република Македонија и на членовите 39 став 4 и 41 став 3 од Законот за локалната самоуправа.

8. Врз основа на наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.179/2006)

У.бр.179/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 април 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВААТ:

а) Одлуката за донесување на Статутот на општина Струга бр.07-4230/4 од 3 август 2006 година и

б) Статутот на општина Струга бр.07-4230/3 од 3 август 2006 година („Службен гласник на општина Струга“ бр.8/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по иницијатива на Станислав Буклиески од Струга и Јонче Ѓикоски од с. Мислешевоструга со Решение У.бр.179/2006 од 15 ноември 2006 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени под а) и б) од точката 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со Уставот и Законот за локалната самоуправа.

4. Судот на седницата утврди дека оспорената Одлука за донесување на Статутот на општина Струга број 07-4230/4 од 3 август 2006 година, донесена од Советот на општина Струга, содржи 2 (два) члена.

Во членот 1 од Одлуката се предвидува дека со оваа Одлука се донесува Статутот на општина Струга, донесен од Советот на општина Струга на седницата одржана на 3 август 2006 година.

Во членот 2 се предвидува дека одлуката влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Струга“.

Статутот на општина Струга бр.07-4230/3 од 3.08.2006 година содржи ҫИИИ (тринаесет) глави, и тоа:

- I (првата) глава ги регулира основните одредби;
- II (втората) глава ги уредува организацијата и работењето на органите на општината;
- III (третата) глава ги уредува организацијата и работењето на комисиите на Советот на општината;
- IV (четвртата) глава содржи одредби кои го уредуваат вршењето на работите според начелото на супсидијарност;
- V (петтата) глава ги утврдува поединечните акти;

- VI (шестата) глава содржи одредби во врска со информирањето на граѓаните и слободен пристап до информации од јавен карактер;
- VII (седмата) глава содржи одредби кои го регулираат исклучувањето на јавноста од седниците на Советот;
- VIII (осмата) глава го регулира правото и начинот на поднесување на претставки и предлози;
- IX (деветата) глава содржи одредби во врска со јавните трибини, анкети и предлози од граѓаните;
- X (десеттата) глава го регулира извршувањето на обврските од областа на одбраната во воена состојба;
- XI (единаесеттата) глава го регулира начинот на објавување на прописите на Советот;
- XII (дванаесеттата) глава ја регулира месната самоуправа и
- XIII (тринаесеттата) глава содржи одредби за начинот на изменување и дополнување на Статутот.

5. Во текот на претходната постапка Судот од прибавената документација од доносителот на оспорените акти ја утврди следнава фактичка состојба:

Од извештајот на статутарно-правната комисија бр.10-3560/2 од 29 ноември 2005 година произлегува дека таа одлучила да утврди Предлог-Одлука за пристапување кон донесување Статут на општина Струга по предложениот текст, со Нацрт-Статут.

Од Записникот од Осмата седница на Советот на општина Струга бр.07-3434/2 одржана на 30 ноември 2005 година, произлегува дека меѓу другите точки од дневниот ред била и Предлог-Одлуката за пристапување кон донесување Статут на општина Струга, со Нацрт-Статут.

Советот на општина Струга на седницата одржана на 30 ноември 2005 година донел Одлука за пристапување кон донесување Статут на општина Струга бр.07-3434/4 од 30 ноември 2005 година и на истата седница е донесен Нацрт-Статут на општина Струга.

Општинската администрација на општина Струга, објавила јавна расправа по Нацрт-Статутот на општина Струга бр.08-3434/5 од 30 ноември 2005 година.

Статутарно-правната комисија на Советот на општина Струга на седницата одржана на 3 мај 2006 година, го утврди Предлог-

Статутот на општина Струга по предложениот предлог-текст и му предложила на Советот на општина Струга да го усвои и донесе Статутот на општината.

На седницата на Советот на општина Струга одржана на 28 јули 2006 година, Предлог-Статутот на општина Струга, како и Предлог-Одлуката за донесување Статут, биле на дневен ред но не биле изгласани, видно од записникот од 13-тата седница на Советот на општина Струга бр.07-4070/2 од 28 јули 2006 година.

Со Решение бр.07-4230/1 од 28 јули 2006 година, Претседателот на Советот на општина Струга ја свикал 14-тата седница на Советот на општина Струга да се одржи на 3 август 2006 година во 11 часот и истовремено е објавен, односно соопштен и дневниот ред.

По извршениот увид во записникот од 14-тата седница на Советот на општина Струга бр.07-4243/2 од 3 август 2006 година, јасно е дека седницата се одржала на 3 август 2006 година, и на истата присуствувале 26 од 27 членови на Советот. Прва точка од дневниот ред бил Предлог-Статутот на општината. По дискусиите по оваа точка и по заклучување на претресот по расправата, Статутот бил донесен со 17 гласови „за“, „воздржан“ 1, против нема. Истовремено била донесена и Одлуката за донесување на Статутот на општина Струга.

Градоначалникот на општина Струга со Заклучок за објавување на Статутот на општина Струга бр.08-4422/1 од 4 август 2006 година, го објавил Статутот на општината и истиот е објавен во „Службен гласник на општина Струга“ бр.8/2006.

6. Согласно Амандманот ЦВИ точка 1 од Уставот на Република Македонија локалната самоуправа се уредува со закон кој се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија. Законите за локално финансирање, локални избори, општинските граници и за градот Скопје, се донесуваат со мнозинство гласови од присутните пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.

Согласно став 1 на член 7 од Законот за локалната самоуправа општината го уредува вршењето на своите надлежности со статутот и другите прописи.

Согласно член 31 од Законот за локалната самоуправа, органи на општината се: советот и градоначалникот.

Согласно член 32 став 1 од истиот закон, советот е претставнички орган на граѓаните кој одлучува во рамките на надлежностите на општината.

Согласно член 36 став 1 точка 1 од Законот, советот го донесува статутот на општината и другите прописи.

Согласно член 39 став 1 од истиот закон, седниците на советот се свикуваат по потреба, но најмалку еднаш на три месеци. Во ставот 4 на членот 39, пак, се наведува дека денот, часот и местото на одржувањето на седниците на советот, како и предлогот на дневниот ред по кој ќе се работи задолжително се објавуваат најдоцна седум дена пред денот на одржувањето на седницата, на начин утврден со статутот.

Од наведените законски одредби јасно произлегува дека Законот за локалната самоуправа упатува со статутот на општината да се утврдат нејзините надлежности, потоа се утврдуваат органите на општината, начинот на работата на советот на општината, како и неговата надлежност и начинот на свикување седници на советот.

Имајќи го предвид изнесеното, а во корелација со приложената писмена документација, Судот оцени дека основано во иницијативата се укажува дека оспорениот Статут на општина Струга е донесен во постапка која не е во согласност со одредбите од Законот за локалната самоуправа. Имено, видно од Решението за свикување на 14-тата седница на Советот на општина Струга бр.07-4230/1, со кое претседателот на Советот на општина Струга го објавил одржувањето на седницата, денот, часот, местото на одржувањето (3 август 2006 година во 11.00 часот), како и предлогот на дневниот ред објавен на 28 јули 2006 година, произлегува дека не е постапено согласно член 39 став 4 од Законот за локалната самоуправа и објавувањето на одржувањето на седницата како и дневниот ред не е сторено најдоцна седум дена пред денот на одржувањето, како бара законската норма, која има императивен карактер, туку пред истекот на предвидените седум дена. Оттука основано се укажува во иницијативата дека со

Одлуката за донесување на Статутот на општина Струга, како и со Статутот на општина Струга, се доведува под сомнение законитоста на овие акти, односно согласноста со одредбите од Законот за локалната самоуправа.

Што се однесува до наводот во иницијативата дека Статутот на општината е донесен, исто така, во постапка која е спротивна на одредбата од член 41 став 3 од Законот за локалната самоуправа, без мнозинство од советниците кои се претставници на заедниците кои не се мнозинско население во општината, според Судот е основан.

Имено, согласно член 41 од Законот за локалната самоуправа советот може да работи ако на седницата присуствуваат мнозинство од вкупниот број членови на советот (став 1). Советот одлучува со мнозинство гласови од присутните членови, ако со закон и со статутот поинаку не е определено (став 2). Прописите кои се однесуваат на културата, употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од граѓаните во општината, утврдувањето и употребата на грбот и знамето на општината, се усвојуваат со мнозинство гласови од присутните членови на советот, при што мора да има мнозинство гласови од присутните членови на советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината (став 3).

Видно од Записникот од 14-тата седница на Советот на општина Струга на која како прва точка од дневниот ред бил разгледуван и по кој било расправано бил Предлог-Статутот на општина Струга. На почетокот на одржување на седницата (како што е констатирано во Записникот) присуствувале 26 членови на Советот (од вкупно 27 членови на Советот), а отсутен бил само членот на Советот Танас Трајкоски. Но, во фаза на гласање за донесување на Статутот и Одлуката за донесување на Статутот, биле отсутни членовите на Советот на ВМРО-ДПМНЕ, ВМРО-НП, СДСМ и ЛДП, бидејќи во меѓувреме ја напуштиле седницата и Статутот бил донесен со 17 гласови „за“, „воздржан“ 1, „против“ нема, а Одлуката за донесување била донесена со 17 гласови „за“, „воздржан“ 2. Од увидот во листата (списокот) на советници се констатира дека вкупниот број на советници, односно членови на Советот е 27, од кои 7 се Македонци по националност и припадници на политичките партии од ВМРО-ДПМНЕ (3), три (3) од СДСМ, ВМРО-НП еден (1), 18 Албанци и 2 Турци.

Според Судот, Статутот донесен на 14-тата седница на Советот на општина Струга, е пропис кој, го регулира прашањето за утврдување и употреба на грбот и знамето на општината, а може да го регулира и прашањето за употребата на јазиците и писмата во работата на Советот на општината на кои зборуваат помалку од 20% од граѓаните во општината. Ова упатува на констатација, а согласно член 7 став 2 и член 41 став 3 од Законот за локалната самоуправа, дека Статутот, како акт на општината треба да се донесе во постапка каде треба да е запазено правилото за присуство и мнозинство гласови од присутните членови на советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината.

Меѓутоа, видно од Записникот од 14-тата седница на Советот на општина Струга, јасно е дека на седницата гласале 18 советници, и тоа 17 „за“, „воздржан“ 1, „против“ нема, при што не било обезбедено присуство на советници, односно членови на советот кои припаѓале на заедниците кои не се мнозинско население во општината, кое не е во согласност со членот 41 став 3 од Законот за локалната самоуправа, на што основано се укажува во иницијативата.

Оттука, Судот оцени дека во конкретниов случај оспорените акти - Статутот на општината Струга и Одлуката за донесување на Статутот на општина Струга не се во согласност со Амандманот XVI од Уставот на Република Македонија и со членовите 39 став 4 и 41 став 3 од Законот за локалната самоуправа.

7. Врз основа на наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Бајрам Положани. (У.бр.179/2006)

102.

У.бр.240/2006

- Надоместок за дневни трошоци за членови на совет на општина
(поведување на постапка)

- *Remuneration of daily expenses for members of a municipal council
(initiation of a procedure)*

- Оспорената Одлука не е во согласност со Законот за локалната самоуправа од причини што законот не предвидува фиксен износ на надоместокот за дневни трошоци без оглед на одржана седница за секоја комисија одделно, како и месечниот надоместок во фиксен износ на координаторите на советничките групи како што предвидуваат членовите 1, 2 и 3 од оспорената одлука.

Понатаму, пак, во членот 4 од оспорената одлука е предвидено дека таа влегува во сила со денот на донесувањето (20 декември 2006 година), а ќе се применува од 1 ноември 2006 година, што значи дека оспорената одлука има повратно дејство во нејзината примена, поради што Судот утврди дека таа не е во согласност со членот 52 став 1 и 4 од Уставот.

- *The challenged Decision is not in accordance with the Law on Local Self-Government for reasons that the law does not provide for a fix amount of the remuneration for daily expenses irrespective of a held session for each commission separately, as well as the monthly remuneration in a fix amount for the coordinators of the groups of councillors as envisaged in Articles 1, 2 and 3 of the challenged decision. Moreover, Article 4 of the challenged decision envisages that it enters into force on the date of its adoption (20 December 2006) and will be implemented as of 1 November 2006, which means that the contested decision has a retroactive effect in its implementation, as a result of which the Court found that it is not in accordance with Article 52 paragraphs 1 and 4 of the Constitution.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 јануари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместоци на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на работните тела и на координатори на советнички групи бр.07-6958/4 донесена од Советот на општината на 20 декември 2006 година и објавена во Службениот гласник на општината бр.17/2006.

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти или дејствија донесени, односно преземени врз основа на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

3. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката на Советот на општина Аеродром означена во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, Советот на општина Аеродром на својата педесетипрва седница одржана на 20 декември 2006 година, донел Одлука за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместоци на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на работните тела и на координатори на советнички групи, а пред тоа на педесеттата седница на Советот на Општината, одржана на 13 декември 2006 година, со мнозинство гласови била донесена Одлуката за утврдување на надоместоци на членовите на Советот на Општина Аеродром за седници на работните тела и на координатори на советнички групи. Во иницијативата се наведува дека оспорената одлука не била во согласност со членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа кои предвидувале дека членвите на советот имале право на надоместок за присуство на седници најмногу до 30% од просечната нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, како и право на

надоместок на патни и дневни трошоци, според прописите за државни службеници. Наведените одредби не предвидувале посебно право на надоместок на членовите на советот за присуство на седници, учество во работа на работните тела на советот, за извршување на задачите кои ќе ги довери советот и слично. Законот за локална самоуправа исто така не предвидел посебно право на надоместок на членовите на советот (координатори) за учество, организирање и работа на седници на работните тела на советот, како што бил случајот со членот 3 од оспорената одлука, според која на координаторите на советничките групи им се утврдувал месечен надоместок во износ од 1600,00 денари. Во иницијативата понатаму се наведува дека оспорената одлука била донесена на 13 декември 2006 година, а во членот 4 било предвидно дека истата влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се применувала од 1 ноември 2006 година, што било спротивно со членот 52 став 4 од Уставот на Република Македонија.

Подносителот на иницијативата бидејќи сметал дека оспорената одлука не била во согласност со Уставот и со Законот за локалната самоуправа постапил согласно членот 51 од наведениот закон, со Решение бр.087-6893/1 од 14 декември 2006 година го запрел објавувањето на оспорената одлука, но со потврдувањето на истата од страна на Советот, ја објавил Одлуката и поднел иницијатива до Уставниот суд на Република Македонија со која бара поништување на оспорената одлука.

4. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Аеродром на седницата одржана на 20 декември 2006 година донел: Одлука за потврдвање на Одлуката за утврдување на надоместоци на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на работните тела и на координатори на советнички групи.

Според член 1 од оваа одлука, на членовите на Советот на општина Аеродром им се утврдува надоместок за работа на седница на работните тела во износ од 25% од просечна месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, без оглед на бројот на одржани седници за секоја седница поодделно.

Според член 2 од Одлуката, на членовите на Советот им се утврдува надоместок за дневни трошоци во износ од 750 денари без оглед на бројот на одржани седници, за секоја комисија поодделно, а според членот 3, на координаторите на советнички групи

за учество, организирање и работа на седници на работните тела на Советот, им се утврдува месечен надоместок во износ од 1.600 денари.

Со член 4 од Одлуката се утврдува дека оваа одлука стапува на сила со денот на донесувањето, а ќе се применува од 1.11.2006 година и ќе се објави во „Службен гласник на општина Аеродром“.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 и 9 од Уставот, владеењето на правото и локалната самоуправа се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со законите.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според Амандманот ЦВИИ точка 1 од Уставот со кој се заменува ставот 1 на членот 115 од Уставот на Република Македонија, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Согласно член 31 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002), органи на општината се советот и градоначалникот.

Според член 32 од Законот, советот е претставнички орган на граѓаните кој одлучува во рамките на надлежностите на општината.

Во членот 45 од Законот е утврдено дека членовите на советот имаат право на надоместок за присуство на седници и надоместок на патните и дневните трошоци, во рамките утврдени со закон.

Во членот 50 од Законот, се утврдени надлежностите на градоначалникот меѓу кои градоначалникот ја контролира законитоста на прописите на советот.

Согласно членот 51 став 1 од Законот, ако градоначалникот смета дека прописот на советот не е во согласност со Уставот и законите, должен е во рок од седум дена од денот на доставувањето со решение да го запре неговото објавување, со кое ќе ги образложи причините за запирањето.

Според ставот 2 од овој член, советот е должен, во рок од 15 дена од денот на објавувањето на решението од ставот 1 на овој член, да го разгледа решението и да одлучи по него. Во ставот 3, пак, од овој член, се предвидува дека ако советот го потврди прописот, градоначалникот е должен да го објави и истовремено да поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорениот пропис пред Уставниот суд на Република Македонија. Во ставот 4 од овој член од Законот е утврдено дека за иницијативата од ставот 3 на овој член градоначалникот е должен да го информира министерството надлежно за вршење на работите што се однесуваат на локалната самоуправа.

Градоначалникот на општината со поднесувањето на иницијативата за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука и објавувањето на истата во службено гласило, всушност постапил согласно неговите овластувања утврдени во членовите 50 и 51 од Законот за локалната самоуправа.

Согласно членот 100 од овој закон, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Имајќи ја предвид содржината на цитираните законски одредби произлегува дека законодавецот определил право на членовите на советот да примаат надоместок за присуство на седница и овој надоместок го ограничува со горен лимит најмногу до 30% од просечната нето месечна плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци и го задржува правото на

советниците на надомест на патни и дневни трошоци кои, до донесување на посебниот закон да им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Оттука, имајќи ја предвид содржината на оспорената Одлука, пред Судот се постави прашањето за нејзината согласност со наведените одредби од Законот за локалната самоуправа. Ова од причина што во цитираните законски одредби се предвидува надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, како и надоместок за дневни трошоци врз основа на прописите кои се однесуваат на државните службеници, но не се предвидува надоместок за работа на седница на работни тела без оглед на одржана седница за секоја седница поодделно, односно не се предвидува фиксен износ на надоместокот за дневни трошоци без оглед на одржана седница за секоја комисија поодделно, како и месечниот надоместок во фиксен износ на координаторите на советничките групи како што предвидуваат членовите 1, 2 и 3 од оспорената одлука.

Од друга страна, пак, во членот 4 од оспорената одлука е предвидено дека таа влегува во сила со денот на донесувањето (20 декември 2006 година), а ќе се применува од 1 ноември 2006 година, што значи дека оспорената одлука има повратно дејство во нејзината примена, поради што пред Судот се постави прашањето за неговата согласност со членот 52 став 1 и 4 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.240/2006)

У.бр.240/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 април 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ПОНИШТУВА Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместоци на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на работните тела и на координатори на советнички групи бр.07-6958/4 донесена од Советот на општината на 20 декември 2006 година и објавена во Службениот гласник на општината бр.17/2006.

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се донесени, односно преземени врз основа на Одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива на Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром со Решение У.бр.240/2006 од 24 јануари 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука. Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената Одлука со Уставот и Законот за локалната самоуправа.

5. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Аеродром на седницата одржана на 20 декември 2006 година донел: Одлука за потврдвање на Одлуката за утврдување на надоместоци на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на работните тела и на координатори на советнички групи.

Според член 1 од оваа одлука, на членовите на Советот на општина Аеродром им се утврдува надоместок за работа на седница на работните тела во износ од 25% од просечна месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, без оглед на бројот на одржани седници за секоја седница поодделно.

Според член 2 од Одлуката, на членовите на Советот им се утврдува надоместок за дневни трошоци во износ од 750 денари без оглед на бројот на одржани седници, за секоја комисија поодделно, а според членот 3, на координаторите на советнички групи за учество, организирање и работа на седници на работните тела на Советот, им се утврдува месечен надоместок во износ од 1.600 денари.

Со член 4 од Одлуката се утврдува дека оваа одлука стапува на сила со денот на донесувањето, а ќе се применува од 1.11.2006 година и ќе се објави во „Службен гласник на општина Аеродром“.

6. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 и 9 од Уставот, владеењето на правото и локалната самоуправа се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со законите.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според Амандманот XVII точка 1 од Уставот со кој се заменува ставот 1 на членот 115 од Уставот на Република Македонија, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Согласно член 31 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002), органи на општината се советот и градоначалникот.

Според член 32 од Законот, советот е претставнички орган на граѓаните кој одлучува во рамките на надлежностите на општината.

Во членот 45 од Законот е утврдено дека членовите на советот имаат право на надоместок за присуство на седници и надоместок на патните и дневните трошоци, во рамките утврдени со закон.

Во членот 50 од Законот, се утврдени надлежностите на градоначалникот меѓу кои градоначалникот ја контролира законитоста на прописите на советот.

Согласно членот 51 став 1 од Законот, ако градоначалникот смета дека прописот на советот не е во согласност со Уставот и законите, должен е во рок од седум дена од денот на доставувањето со решение да го запре неговото објавување, со кое ќе ги образложи причините за запирањето.

Според ставот 2 од овој член, советот е должен, во рок од 15 дена од денот на објавувањето на решението од ставот 1 на овој член, да го разгледа решението и да одлучи по него. Во ставот 3, пак, од овој член, се предвидува дека ако советот го потврди прописот, градоначалникот е должен да го објави и истовремено да поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорениот пропис пред Уставниот суд на Република Македонија. Во ставот 4 од овој член од Законот е утврдено дека за иницијативата од ставот 3 на овој член градоначалникот е должен да го информира министерството надлежно за вршење на работите што се однесуваат на локалната самоуправа.

Градоначалникот на општината со поднесувањето на иницијативата за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука и објавувањето на истата во службено гласило, всушност постапил согласно неговите овластувања утврдени во членовите 50 и 51 од Законот за локалната самоуправа.

Согласно членот 100 од овој закон, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Имајќи ја предвид содржината на цитираните законски одредби произлегува дека законодавецот определил право на членовите на советот да примаат надоместок за присуство на седница и овој надоместок го ограничува со горен лимит најмногу до 30% од просечната нето месечна плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци и го задржува правото на советниците на надомест на патни и дневни трошоци кои, до донесување на посебниот закон да им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Оттука, имајќи ја предвид содржината на оспорената Одлука, Судот оцени дека таа не е во согласност со наведените одредби од Законот за локалната самоуправа. Ова од причина што во цитираните законски одредби се предвидува надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, како и надоместок за дневни трошоци врз основа на прописите кои се однесуваат на државните службеници, но не се предвидува надоместок за работа на седница на работни тела без оглед на одржана седница за секоја седница одделно, односно не се предвидува фиксен износ на надоместокот за дневни трошоци без оглед на одржана седница за секоја комисија одделно, како и месечниот надоместок во фиксен износ на координаторите на советничките групи како што предвидуваат членовите 1, 2 и 3 од оспорената одлука.

Понатаму, пак, во членот 4 од оспорената одлука е предвидено дека таа влегува во сила со денот на донесувањето (20 декември 2006 година), а ќе се применува од 1 ноември 2006 година, што значи дека оспорената одлука има повратно дејство во нејзината примена, поради што Судот утврди дека таа не е во согласност со членот 52 став 1 и 4 од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Бајрам Положани. (У.бр.240/2006)

103.

У.бр.197/2006

**- Утврдување надоместоци за членови на совет на општина
(поведување на постапка)**

*- Determination of remunerations for members of a municipal council
(initiation of a procedure)*

- Одлуката на советот на општината со која е утврдена такса за општината за присуство на советник на општината при склучување на брак, надоместокот за присуство на матичарот кој ги води матичните книги на венчаните, како и надоместокот за учество на советници при склучување на бракови не е во согласност со Уставот, со Законот за административна такса, Законот за семејството и Законот за локалната самоуправа.

- The decision of the municipal council establishing a fee for the municipality for the presence of an councillor of the municipality when concluding matrimony, remuneration for the presence of a registrar running the books of marriages, as well as remuneration for the participation of councillors when concluding matrimones, is not in accordance with the Constitution, with the Law on Administrative Tariffs, the Law on Family and the Law on Local Self-Government.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 27 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 31 јануари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување уставноста и законитоста на Одлуката за висината на надоместок и такса за присуство на советници при склучување на брак во рамките на матичната канцеларија во општина Старо Нагоричане, донесена од Советот на општина Старо Нагоричане на 5 јули 2005 година бр.07-267/5.

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти или дејствија што се донесени односно преземени врз основа на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

3. Жарко Спасиќ од с. Никуљане - Старо Нагоричани на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение. Според наводите на подносителот на иницијативата оспорената одлука не била во согласност со Уставот, Законот за семејство, Законот за локалната самоуправа и Законот за административни такси затоа што со неа се утврдувала давачка за идните брачни другари која не била предвидена во наведените закони.

4. Судот на седницата утврди дека врз основа на членовите 25, 26 и 29 од Законот за семејство - пречистен текст („Службен весник на Република Македонија“ бр.83/2004), член 11 став 2 и 3 и член 45 од Законот за локалната самоуправа и член 100 од Статутот на општината, Советот на општината на 5 јули 2005 година ја донел оспорената одлука.

Со оваа одлука се утврдува висината на надоместокот и таксата за присуство на советници при склучување на брак во рамките на матичните канцеларии во општина Старо Нагоричане (член 1).

Според член 2 од Одлуката, таксата за општината за присуство на советник од Советот при склучување на брак изнесува 500,00 (петсто) денари кои се уплаќаат на сметка на општината од страна на подносителот на барањето за склучување на брак.

Во членот 3 од Одлуката е предвидено дека надоместокот за присуство на советник од Советот при склучување на брак

изнесува 500,00 (петсто) денари кои се уплаќаат на сметка на општината од страна на подносителот на барањето за склучување на брак.

Во член 4, пак, е предвидено дека надоместокот за присуство на матичарот кој ги води матичните книги на венчаните, при склучување на брак изнесува 500,00 (петсто) денари кои се уплаќаат на сметка на општината, од страна на подносителот на барањето за склучување на брак.

Од страна на општината потоа се исплаќа матичарот за присуство при склучување на брак.

Надоместокот од став 1 на овој член се уплаќа само доколку бракот се склучува надвор од работното време на матичарот.

Доколку се склучува во работно време надоместокот на матичарот не се уплаќа.

Според член 5 од Одлуката матичарите во матичните канцеларии при прием на барањето за венчавање должни се да бараат од подносителот на барањет за венчавање покрај потребните документи и потврда за уплаќање такса на општината и надоместок за присуство на советникот и по потреба на матичари, во согласност со Законот за семејството, Законот за локалната управа и Статутот на општина Старо Нагоричане.

Доколку матичарите при прием на барањето за венчавање не постапат во согласност со оваа одлука ќе сносат одговорност за непрописно работење и ќе бидат пријавени до надлежните судски и управни органи.

Во членот 6 од одлуката е утврдено дека таа влегува во сила со денот на објавување во Службен гласни на општина Старо Нагоричане.

5. Согласно член 1 од Законот за административните такси („Службен весник на Република Македонија“ бр.17/1993, 20/1996, 7/1998, 13/2001, 24/2003, 19/2004, 61/2004, 95/2005, 7/2006 и 70/2006) за списите и дејствијата во управните работи органите на државната управа, органите на општините, органите на општините во градот Скопје и органите на градот Скопје плаќаат административна

такса според одредбите на овој закон доколку со друг пропис поинаку не е уредено.

Согласно наведениот закон, административната такса како јавна давачка со сите нејзини елементи утврдени во законот се плаќа за поднесоци, решенија, дозволи и управни дејствија во моментот на поднесување на барањето. Такса не може да се наплатува ако со таксената тарифа не е пропишана. Со тарифата за административни такси која е составен дел на Законот за административни такси во делот на „Поднесоци“ тарифен број 1 е предвидено дека за барања, молби, предлози, пријави и други поднесоци ако со оваа тарифа не е пропишано друга такса, се плаќа такса од 50 денари.

Согласно член 2 од Законот за матичната евиденција („Службен весник на Република Македонија“ бр.8/1995 и 38/2000) матичните книги ги води Министерството за внатрешни работи и други органи во случаи определени со овој закон.

Матичните книги се водат одделно за секое населено место според матичните подрачја што ги определува Министерството за внатрешни работи и од овластен работник.

Согласно член 25 од Законот за семејство („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1992, 9/1996 и 38/2004) лицата кои имаат намера да стапат во брак, поднесуваат пријава до органот на управата надлежен за водење на матичните книги на венчаните, а согласно членовите 27 и 29, пак, од Законот, бракот се склучува во присуство на лицата кои сакаат да склучат брак, одборникот во собранието на општината што таа ќе го определи, двајца сведоци и матичарот, при што денот и часот на склучување на бракот го определува матичарот во договор со лицата кои сакаат да склучат брак.

Од наведените законски одредби произлегува дека постапката за склучување на брак врз основа на поднесена пријава на лицата кои сакаат да склучат брак ја спроведува матичар како овластен работник на Министерството за внатрешни работи за кое дејствие е утврдена такса и истата се уплатува на сметка на органот кој ја води постапката, во конкретниов случај Министерството за внатрешни работи.

Оттука, имајќи го предвид наведеното, наспрема содржината на членовите 2 и 4 од оспорената одлука со кои е пропишана такса за општината за присуство на советник на општината при склучување на брак, како и надоместок за присуство на матичарот кој ги води матичните книги на венчаните, кој надоместок се уплатува на сметка на општината, а потоа од страна на општината се исплатува матичарот, пред Судот основано се поставува прашањето дали советот на општината не ги пречекорил своите овластувања и пропишал такса со одлука и надоместок за матичарот кој како овластен работник на Министерството за внатрешни работи е определен да ја спроведува постапката за склучување на брак и ги води матичните книги.

6. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 45 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) членовите на Советот имаат право на надоместок за присуство на седница и надоместоци на патни и дневни трошоци во рамки утврдени со закон.

Согласно членот 100 кој е поместен во Глава XV „Преодни и завршни одредби“ до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Имајќи ги предвид одредбите од членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, произлегува дека законодавецот за членовите на советот го утврдил правото на надоместок за присуство на седница и правото на надоместок на патни и дневни трошоци за членовите на советот.

Притоа, законодавецот правото на надоместок за присуство на седница на членовите на советот не само што го утврдил туку и го лимитирал и може да изнесува најмногу до 30% од просечната плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а во однос на висината на патните и дневни трошоци на членовите на советот упатува на примена на прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Овие одредби не предвидуваат право на други надоместоци на членовите на советот како што е на пример: надоместок за присуство на седници и учество во работа на работните тела на советот, за непосредно следење на одредени прашања од надлежност на советот, за учество во изготвување и проучување на материјали за советот, ниту пак, за вршење на други задачи кои ќе ги определи советот, како што е и учеството, односно ангажираноста на членовите на советот во деновите кога се склучуваат бракови.

Оттаму, со оглед на тоа што Законот за локалната самоуправа не предвидува право на советниците на посебен надоместок за нивното учество при склучување на бракови, какво што право е определено во оспорената одлука, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот, и со членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа.

7. Со оглед на фактот што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со Уставот и законот, Судот оцени дека се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за донесување на решение за запирање на извршување на поединечните акти или дејствија преземени врз основа на оспорената одлука, поради што одлучи како во точката 2 од ова решение.

8. Со оглед на наведеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.197/2006)

У.бр.197/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и членот 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 14 март 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ПОНИШТУВА Одлуката за висината на надоместок и такса за присуство на советници при склучување на брак во рамките на матичните канцеларии во општина Старо Нагоричане, донесена од Советот на општина Старо Нагоричане на 5 јули 2005 година бр.07-267/5.

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се донесени, односно преземени врз основа на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива на Жарко Спасиќ од с. Никуљане - Старо Нагоричани со Решение У.бр.197/2006 поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука. Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со Уставот, Законот за семејство, Законот за локалната самоуправа и Законот за административни такси затоа што со неа се утрдувала давачка за идните брачни другари која не била предвидена во наведените закони.

5. Судот на седницата утврди дека врз основа на членовите 25, 26 и 29 од Законот за семејство - пречистен текст („Службен весник на Република Македонија“ бр.83/2004), член 11 став 2 и 3 и член 45 од Законот за локалната самоуправа и член 100

од Статутот на општината, Советот на општината на 5 јули 2005 година ја донел оспорената одлука.

Со оваа одлука се утврдува висината на надоместокот и таксата за присуство на советници при склучување на брак во рамките на матичните канцеларии во општина Старо Нагоричане (член 1).

Според член 2 од Одлуката, таксата за Општината за присуство на советник од Советот при склучување на брак изнесува 500,00 (петсто) денари кои се уплаќаат на сметка на Општината од страна на подносителот на барањето за склучување на брак.

Во членот 3 од Одлуката е предвидено дека надоместокот за присуство на советник од Советот при склучување на брак изнесува 500,00 (петсто) денари кои се уплаќаат на сметка на Општината од страна на подносителот на барањето за склучување на брак.

Во член 4, пак, е предвидено дека надоместокот за присуство на матичарот кој ги води матичните книги на венчаните, при склучување на брак изнесува 500,00 (петсто) денари кои се уплаќаат на сметка на општината, од страна на подносителот на барањето за склучување на брак.

Од страна на Општината потоа се исплаќа матичарот за присуство при склучување на брак.

Надоместокот од став 1 на овој член се уплаќа само доколку бракот се склучува надвор од работното време на матичарот.

Доколку се склучува во работно време надоместокот на матичарот не се уплаќа.

Според член 5 од Одлуката, матичарите во матичните канцеларии при прием на барањето за венчавање должни се да бараат од подносителот на барањет за венчавање покрај потребните документи и потврда за уплаќање такса на Општината и надоместок за присуство на советникот и по потреба на матичари, во согласност со Законот за семејството, Законот за локалната управа и Статутот на општина Старо Нагоричане.

Доколку матичарите при прием на барањето за венчавање не постапат во согласност со оваа одлука ќе сносат одговорност за непрописно работење и ќе бидат пријавени до надлежните судски и управни органи.

Во членот 6 од одлуката е утврдено дека таа влегува во сила со денот на објавување во Службен гласни на општина Старо Нагоричане.

6. Согласно член 1 од Законот за административните такси („Службен весник на Република Македонија“ бр.17/1993, 20/1996, 7/1998, 13/2001, 24/2003, 19/2004, 61/2004, 95/2005, 7/2006 и 70/2006) за списите и дејствијата во управните работи органите на државната управа, органите на општините, органите на општините во градот Скопје и органите на градот Скопје плаќаат административна такса според одредбите на овој закон доколку со друг пропис поинаку не е уредено.

Согласно наведениот закон, административната такса како јавна давачка со сите нејзини елементи утврдени во законот се плаќа за поднесоци, решенија, дозволи и управни дејствија во моментот на поднесување на барањето. Такса не може да се наплатува ако со таксената тарифа не е пропишана. Со Тарифата за административни такси која е составен дел на Законот за административни такси во делот на „Поднесоци“ тарифен број 1 е предвидено дека за барања, молби, предлози, пријави и други поднесоци ако со оваа тарифа не е пропишано друга такса, се плаќа такса од 50 денари.

Согласно член 2 од Законот за матичната евиденција („Службен весник на Република Македонија“ бр.8/1995 и 38/2000) матичните книги ги води Министерството за внатрешни работи и други органи во случаи определени со овој закон.

Матичните книги се водат одделно за секое населено место според матичните подрачја што ги определува Министерството за внатрешни работи и од овластен работник.

Согласно член 25 од Законот за семејство („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1992, 9/1996 и 38/2004) лицата кои имаат намера да стапат во брак, поднесуваат пријава до органот на управата надлежен за водење на матичните книги на венчаните, а согласно членовите 27 и 29, пак, од Законот, бракот се

склучува во присуство на лицата кои сакаат да склучат брак, одборникот во собранието на општината, односно советник на советот на Општината што таа ќе го определи, двајца сведоци и матичарот, при што денот и часот на склучување на бракот го определува матичарот во договор со лицата кои сакаат да склучат брак.

Од наведените законски одредби произлегува дека постапката за склучување на брак врз основа на поднесена пријава на лицата кои сакаат да склучат брак ја спроведува матичар како овластен работник на Министерството за внатрешни работи за кое дејствие е утврдена такса и истата се уплатува на сметка на органот кој ја води постапката, во конкретниов случај Министерството за внатрешни работи.

Оттука, имајќи го предвид наведеното, наспрема содржината на членовите 2 и 4 од оспорената одлука со кои е пропишана такса за општината за присуство на советник на општината при склучување на брак, како и надоместок за присуство на матичарот кој ги води матичните книги на венчаните, кој надоместок се уплатува на сметка на општината, а потоа од страна на општината се исплатува матичарот, Судот оцени дека Советот на општината ги пречекорил своите овластувања и пропишал такса со одлука и надоместок за матичарот кој како овластен работник на Министерството за внатрешни работи е определен да ја спроведува постапката за склучување на брак и ги води матичните книги, поради што тие не се во согласност со наведените законски одредби.

7. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 45 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) членовите на Советот имаат право на надоместок за присуство на седница и надоместоци на патни и дневни трошоци во рамки утврдни со закон.

Согласно членот 100 кој е поместен во Глава XV „Преодни и завршни одредби“ до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Имајќи ги предвид одредбите од членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, произлегува дека законодавецот за членовите на советот го утврдил правото на надоместок за присуство на седница и правото на надоместок на патни и дневни трошоци за членовите на советот.

Притоа, законодавецот правото на надоместок за присуство на седница на членовите на советот не само што го утврдил туку и го лимитирал и може да изнесува најмногу до 30% од просечната плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а во однос на висината на патните и дневни трошоци на членовите на советот упатува на примена на прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Овие одредби не предвидуваат право на други надоместоци на членовите на советот како што е на пример: надоместок за присуство на седници и учество во работа на работните тела на советот, за непосредно следење на одредени прашања од надлежност на советот, за учество во изготвување и проучување на материјали за советот, ниту пак, за вршење на други задачи кои ќе ги определи советот, како што е и учеството, односно ангажираноста на членовите на советот во деновите кога се склучуваат бракови.

Оттаму, со оглед на тоа што Законот за локалната самоуправа не предвидува право на советниците на посебен надоместок за нивното учество при склучување на бракови, какво што право е определено во оспорената одлука, Судот оцени дека оспорената одлука не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот, и со членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа.

8. Со оглед на наведеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од оваа одлука.

9. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.197/2006)

104.

У.бр.238/2006

- Утврдување на висината на патните и дневните трошоци на членовите на Советот за присуство на седница на Советот (поведување на постапка)

- Determination of the amount of travel and daily expenses of the members of the Council for attending a session of the Council (initiation of a procedure)

- Одлуката со која Советот на единиците на локалната самоуправа ја утврдил висината на патните и дневните трошоци на членовите на Советот за присуство на седница на Советот, не е во согласност со Уставот и Законот за државните службеници.

Одлуката со која се утврдува повратно дејство на нејзината примена, не е во согласност со член 52 став 4 од Уставот.

- The decision with which the Council of the units of local self-government determined the amount of travel and daily expenses of the members of the Council for attending a session of the Council is not in accordance with the Constitution and the Law on Civil Servants.

The decision determining a retroactive effect of its implementation is not in accordance with Article 52 paragraph 4 of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 27 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 февруари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите 3, 4 и 5 од Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на Советот, број 07-6958/2, објавена во Службен гласник на Општина Аеродром бр.17/2006 од 21 декември 2006 година.

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти или дејствија што се донесени односно преземени врз основа на членовите 3, 4 и 5 од Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

3. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, Советот на општина Аеродром на својата педесет и прва седница одржана на 20 декември 2006 година, донел Одлука за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седница на Советот, а пред тоа на педесеттата седница на Советот на општината, одржана на 13 декември 2006 година била разгледана како точка на дневниот ред сега оспорената Одлука.

Во иницијативата се наведува дека оспорената Одлука не била во согласност со член 52 од Уставот на Република Македонија и членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа кои предвидувале дека членовите на Советот имале право на надоместок за присуство на седници најмалку до 30% од просечната нето плата во Република Македонија исплатена во последните 3 (три) месеци, како и право на надоместок на патни и дневни трошоци, според прописите за државни службеници. Наведените одредби не

предвидувале посебно право на надоместок на членовите на Советот за патни трошоци во износ од 800,00 денари месечно, ниту за дневни трошоци во износ од 800,00 денари за присуство на седници како се предвидува во член 3 и 4 од Одлуката. Ваквата одлука не била во согласност ниту со член 62 од Законот за државните службеници, ниту со членовите 12 и 15 од Законот за извршувањето на Буџетот на Република Македонија за 2006 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.120/2005).

Членот 5 од Одлуката, според подносителот на иницијативата не бил во согласност со член 52 став 4 од Уставот на Република Македонија, бидејќи Одлуката имала повратно дејство со оглед на тоа што е донесена на 21 декември 2006 година, а со членот 5 се определува дека истата ќе се применува од 1 ноември 2006 година.

Подносителот на иницијативата бидејќи сметал дека оспорената Одлука не била во согласност со Уставот и со Законот за локалната самоуправа постапил согласно член 51 од наведениот закон, со Решение бр.08-6894/1 од 14 декември 2006 година го зпрел објавувањето на оспорената одлука, но со потврдување на истата од страна на Советот, ја објавил Одлуката и поднел иницијатива до Уставниот суд на Република Македонија со која бара поништување на оспорената одлука и изрекување на времена мерка за запирање на извршувањето на истата.

4. Судот на седницата утврди дека со оспорената одлука се утврдува надоместокот на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на Советот, без оглед на времетраењето.

Според член 2 од Одлуката, на членовите на Советот на општина Аеродром им се утврдува надоместок во износ од 30% од просечна месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци.

Во членот 3 од Одлуката е предвидено дека на членовите на Советот им се исплатува надоместок за патни трошоци во износ од 800,00 денари месечно.

Во членот 4, од истата одлука, се предвидува дека на членовите на Советот им се исплаќаат дневни трошоци во износ од 800,00 денари за присуство на седница.

Според член 5 од оваа одлука, истата стапува на сила со денот на донесувањето, а ќе се применува од 01.11.2006 година и ќе се објави во „Службен гласник на Општина Аеродром“.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 и 9 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и локалната самоуправа се утврдени како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 52 став 1 од Уставот, законите и сите други прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Според став 4 од истата одредба, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Според член 45 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) членовите на Советот имаат право на надоместок за присуство на седница и надоместоци на патни и дневни трошоци во рамки утврдени со закон.

Согласно членот 100 кој е поместен во Глава ЦВ „Преодни и завршни одредби“ до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Според член 52 став 2 од Законот за државните службеници („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2000, 112/2000, 34/2001, 103/2001, 43/2002, 98/2002, 17/2003, 40/2003, 85/2003, 17/2004, 69/2004 и 81/2005) државните службеници имаат право, покрај другото и на надоместоци за патни, дневни и други трошоци за службени патувања во земјата и во странство, како и трошоци за превоз до и од работа (над 2,5 км.).

Висината на надоместоците од став 2 на овој член за секоја година се утврдуваат со Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија, со Одлуката за извршување на буџетот на општината и Буџетот на Градот Скопје.

Владата на Република Македонија поблиску ја утврдува постапката и начинот на распоредување на надоместоците.

Според член 12 став 1 од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2006 година надоместокот за превоз до и од работно место, по претходно дадена писмена изјава се исплатува на вработените и избраните и именуваните функционери кај буџетските корисници од централната власт и единиците корисници чие место на живеење е оддалечено над 2,5 км. од работното место, но не повеќе од 900,00 денари.

Според член 15 од наведениот закон надоместокот за дневница за службено патување во Републиката без трошоци за ноќевање изнесува 800,00 денари.

Доколку патувањето траело повеќе од 12 часа се исплатува цела дневница.

За патување во траење од 8 до 12 часа се исплатува 50% од утврдениот износ во став 1 на овој член.

Доколку на вработениот му се обезбедени ноќевање и исхрана му следува 20% од утврдениот износ во ставот 1 на овој член.

Имајќи ги предвид одредбите од членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, произлегува дека законодавецот за членовите на советот го утврдил правото на надоместок за присуство на седница и правото на надоместок на патни и дневни трошоци за членовите на советот.

Притоа, законодавецот правото на надоместок за присуство на седница на членовите на советот не само што го утврдил туку и го лимитирал и тој може да изнесува најмногу до 30% од просечната плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а во однос на висината на патните и дневни трошоци на членовите на советот упатува на примена на прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Во Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2006 година утврдена е висината на патните и дневните трошоци на државните службеници, како и трошоци за превоз до и од работа, под услов ако местото на живеење е оддалечено над 2,5 км. од работното место.

Оттука, имајќи ја предвид содржината на оспорените одредби од членовите 3 и 4 од Одлуката со кои Советот на единицата на локалната самоуправа ја утврдил висината на патните и дневните трошоци на членовите на Советот за присуство на седницата на Советот, без притоа да ги има во вид одредбите од Законот за државните службеници и Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2006 година, пред Судот се постави прашањето за нивната согласност со наведените закони.

Од друга страна, пак, имајќи ја предвид содржината на оспорениот член 5 од Одлуката според кој таа влегува во сила со денот на донесувањето (21 декември 2006 година), а се применува од 1 ноември 2006 година, односно се утврдува повратно дејство на нејзината примена, се поставува прашањето за согласноста на овој член со член 52 став 4 од Уставот.

6. Со оглед на фактот што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на членовите 3, 4 и 5 од оспорената Одлука со Уставот и Законот за државните службеници, Законот за локалната самоуправа и Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2006 година, Судот оцени дека се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за донесување на решение за запирање на извршување на поединечните акти или дејствија преземени врз основа на членовите 3, 4 и 5 од оспорената Одлука.

7. Врз основа на наведеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.238/2006)

У.бр.238/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 март 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ПОНИШТУВААТ членовите 3, 4 и 5 од Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на Советот, број 07-6958/2, објавена во Службен гласник на Општина Аеродром бр.17/2006 од 21 декември 2006 година.

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање од извршување на поединечните акти или дејствија, донесени односно преземени врз основа на Одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијативата поднесена од Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром со Решение У.бр.238/2006 од 7 февруари 2007 година, поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите од актот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со одредбите од Уставот, Законот за локалната самоуправа, Законот за државните службеници и Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2006 година.

5. Судот на седницата утврди дека со оспорената одлука се утврдува надоместокот на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на Советот, без оглед на времетраењето.

Според член 2 од Одлуката, на членовите на Советот на општина Аеродром им се утврдува надоместок во износ од 30% од

просечна месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци.

Во членот 3 од Одлуката е предвидено дека на членовите на Советот им се исплатува надоместок за патни трошоци во износ од 800,00 денари месечно.

Во членот 4, од истата одлука, се предвидува дека на членовите на Советот им се исплаќаат дневни трошоци во износ од 800,00 денари за присуство на седница.

Според член 5 од оваа одлука, истата стапува на сила со денот на донесувањето, а ќе се применува од 01.11.2006 година и ќе се објави во „Службен гласник на Општина Аеродром“.

6. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 и 9 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и локалната самоуправа се утврдени како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 52 став 1 од Уставот, законите и сите други прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Според став 4 од истата одредба, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Според член 45 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) членовите на Советот имаат право на надоместок за присуство на седница и надоместоци на патни и дневни трошоци во рамки утврдени со закон.

Согласно членот 100 кој е поместен во Глава ЦВ „Преодни и завршни одредби“ до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а

надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Според член 52 став 2 од Законот за државните службеници („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2000, 112/2000, 34/2001, 103/2001, 43/2002, 98/2002, 17/2003, 40/2003, 85/2003, 17/2004, 69/2004 и 81/2005) државните службеници имаат право, покрај другото и на надоместоци за патни, дневни и други трошоци за службени патувања во земјата и во странство, како и трошоци за превоз до и од работа (над 2,5 км.).

Висината на надоместоците од став 2 на овој член за секоја година се утврдуваат со Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија, со Одлуката за извршување на буџетот на општината и Буџетот на Градот Скопје.

Владата на Република Македонија поблиску ја утврдува постапката и начинот на распоредување на надоместоците.

Според член 12 став 1 од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2006 година надоместокот за превоз до и од работно место, по претходно дадена писмена изјава се исплатува на вработените и избраните и именуваните функционери кај буџетските корисници од централната власт и единиците корисници чие место на живеење е оддалечено над 2,5 км. од работното место, но не повеќе од 900,00 денари.

Според член 15 од наведениот закон надоместокот за дневница за службено патување во Републиката без трошоци за ноќевање изнесува 800,00 денари.

Доколку патувањето траело повеќе од 12 часа се исплатува цела дневница.

За патување во траење од 8 до 12 часа се исплатува 50% од утврдениот износ во став 1 на овој член.

Доколку на вработениот му се обезбедени ноќевање и исхрана му следува 20% од утврдениот износ во ставот 1 на овој член.

Имајќи ги предвид одредбите од членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, произлегува дека законодавецот

за членовите на советот го утврдил правото на надоместок за присуство на седница и правото на надоместок на патни и дневни трошоци за членовите на советот.

Притоа, законодавецот правото на надоместок за присуство на седница на членовите на советот не само што го утврдил туку и го лимитирал и тој може да изнесува најмногу до 30% од просечната плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а во однос на висината на патните и дневни трошоци на членовите на советот упатува на примена на прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Во Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2006 година утврдена е висината на патните и дневните трошоци на државните службеници, како и трошоци за превоз до и од работа, под услов ако местото на живеење е оддалечено над 2,5 км. од работното место.

Оттука, имајќи ја предвид содржината на оспорените одредби од членовите 3 и 4 од Одлуката со кои Советот на единицата на локалната самоуправа ја утврдил висината на патните и дневните трошоци на членовите на Советот за присуство на седницата на Советот, без притоа да ги има во вид одредбите од Законот за локалната самоуправа, Законот за државните службеници и Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2006 година, Судот оцени дека истите не се во согласност со наведените закони.

Од друга страна, пак, имајќи ја предвид содржината на оспорениот член 5 од Одлуката според кој таа влегува во сила со денот на донесувањето (21 декември 2006 година), а се применува од 1 ноември 2006 година, односно се утврдува повратно дејство на нејзината примена, Судот утврди дека истата не е во согласност со член 52 став 4 од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.238/2006)

105.

У.бр.146/2006

**- Месечен пашален надоместок за учество, организирање и работа на седниците на советот на општината
(поведување на постапка)**

*- Monthly lump sum remuneration for participation, organisation and work in the sessions of the municipal council
(initiation of a procedure)*

- Градоначалникот и претседателот на Советот на општина Аеродром и координаторите на советничките групи немаат законски основ да примаат месечен пашален надоместок за учество, организирање и работа на седниците на советот на општината.

- The mayor and the president of the Council of Aerodrom municipality and the coordinators of the groups of councillors have no legal ground to receive monthly lump sum remuneration for participation, organisation and work in the sessions of the municipal council.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на месечните трошоци и надоместоци на Градоначалникот и на Претседателот на Советот на општина Аеродром и на

координаторите на советнички групи, број 07-3588/8 донесена од Советот на општина Аеродром на 31 јули 2006 година објавена во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.10/2006.

2. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Подносителот во иницијативата наведува дека со Решение бр.08-3489/1 од 24 јули 2006 година го запрел објавувањето на Одлуката за утврдување на месечните трошоци и надоместоци на Градоначалникот и Претседателот на Советот на општина Аеродром и на координатори на советнички групи, донесена на седницата на Советот одржана на 19 јули 2006 година, односно пред донесувањето на оспорената одлука, бидејќи сметал дека не е во согласност со Уставот и законските и статутарни одредби врз основа на кои таа била донесена. Сепак, Советот на општината Аеродром, на седницата одржана на 31 јули 2006 година ја донел оспорената одлука за потврдување на одлуката.

Притоа, во однос на членовите 2, 3 и 4 од оспорената одлука, подносителот на иницијативата наведува дека биле во спротивност со членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, затоа што во овие законски одредби не било предвидено посебно право на надоместок на градоначалникот на општината за присуство на седници на Советот на општината, ниту за претседателот на Совет бил предвиден дополнителен месечен пашал. Исто така, не било предвидено ни посебно право на надоместок на членовите на Советот (координатори) за учество во изготвување и проучување на материјали за Советот, како што било утврдено со наведените членови од Одлуката.

Во однос на членот 5 од Одлуката, во иницијативата се наведува дека било предвидено оваа одлука да влезе во сила на 1 јули 2006 година, иако била донесена на 31 јули 2006 година и објавена во службеното гласило на 1 август 2006 година, што не било во согласност со членот 52 од Уставот на Република Македонија.

Поради наведеното, подносителот на иницијативата предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Аеродром ја донел оспорената одлука врз основа на член 43 став 1, член 45 и член 100 од Законот за локалната самоуправа, како и член 34, член 36 и член 46 од Статутот на општина Аеродром, на ЦЦЦВИИ-та седница одржана на 31 јули 2006 година.

Според член 1 од Одлуката, со оваа одлука се утврдувале месечните трошоци и надоместоци на Градоначалникот и Претседателот на Совет на општина Аеродром и на координатори на советничките групи, а според членот 2, на градоначалникот на општина Аеродром за учество, организирање и работа на седници на работните тела на Советот, му се утврдувал месечен надоместок во износ од 30.000 денари.

Според членот 3 од Одлуката, на претседателот на Советот на општина Аеродром за учество, организирање и работа на седници на работните тела на Советот, му се утврдувал месечен надоместок во износ од 10.000 денари.

Според членот 4 од Одлуката, на координаторите на советнички групи за учество, организирање и работа на седници на работните тела на Советот, им се утврдувал месечен надоместок во износ од 1500,00 денари.

Во член 5 од Одлуката определено е дека истата стапува во сила со денот на донесувањето (31 јули 2006 година), а ќе се применува од 1 јули 2006 година и ќе се објави во „Службен гласник на општина Аеродром“.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеи 3 и 9 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и локалната самоуправа се утврдени како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 52 став 1 од Уставот, законите и сите други прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Според став 4 од овој член на Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат

повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Според Амандманот XVII точка 1 од Уставот со кој се заменува ставот 1 на членот 115 од Уставот на Република Македонија, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Согласно членот 31 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002), органи на општината се советот и градоначалникот.

Според членот 32 став 1 од овој закон, советот е претставнички орган на граѓаните кој одлучува во рамките на надлежностите на општината.

Согласно членот 45 од истиот закон, членовите на советот имаат право на надоместок за присуство на седници и надоместок на патните и дневните трошоци, во рамките утврдени со закон.

Согласно членот 100 од Законот, кој се наоѓа во главата „Преодни и завршни одредби“, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Во членот 50 од Законот се утврдени надлежностите на градоначалникот, меѓу кои спаѓа и надлежноста да ја контролира законитоста на прописите на советот.

Со член 51 од Законот се регулира начинот на контролата на законитоста на прописите пред нивното објавување. Така, согласно став 1 на овој член, ако градоначалникот смета дека прописот на советот не е во согласност со Уставот и законите, должен е во рок од седум дена од денот на доставувањето со решение да го запре

неговото објавување, со кое ќе ги образложи причините за запирањето. Според ставот 2 на истиот член, советот е должен, во рок од 15 дена од денот на објавувањето на решението од ставот 1 на овој член, да го разгледа решението и да одлучи по него. Во ставот 3 на истиот член се утврдува дека ако советот го потврди прописот, градоначалникот е должен да го објави и истовремено да поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорениот пропис пред Уставниот суд на Република Македонија. Според ставот 4 на овој член, за поднесената иницијатива од ставот 3, градоначалникот е должен да го информира министерството надлежно за вршење на работите што се однесуваат на локалната самоуправа.

Согласно член 52 став 2 и 3 од Законот, градоначалникот ја врши својата функција професионално и за време на вршењето на функцијата градоначалникот не може да врши друга професионална дејност. Согласно став 8 на истиот член, платата и надоместоците на градоначалникот се уредуваат со закон.

Согласно член 17-в став 1 од Законот за платите и другите надоместоци на пратениците во Собранието на Република Македонија и другите избрани и именувани лица во Републиката ("Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр. 36/1990, "Службен весник на Република Македонија" бр. 38/1991, 23/1997 и 37/2005), коефициентот за утврдување на платите на градоначалниците на општините и за градоначалникот на град Скопје изнесува од 2,70 до 3,70. Според став 5 на истиот член, правата на градоначалниците утврдени со овој закон им припаѓаат на градоначалниците од денот на нивниот избор до крајот на месецот во кој им престанал мандатот, ако со овој закон не е поинаку определено.

Со оглед на тоа, со членот 45 од Законот за локална самоуправа се упатува на законско уредување на прашањето на надоместок на членовите на советот на општината и до донесувањето на тој закон има преодна одредба со решението во членот 100, а со членот 52 став 8 од овој закон, се упатува исто така на законско уредување на платата и надоместоците на градоначалникот на локалната самоуправа, што е уредено со Законот за платите кој е погоре наведен.

Судот, од анализата на членовите 45 и 100 на Законот за локалната самоуправа утврди дека законодавецот за членовите на советот определил право на надоместок за присуство на седници, кој

го ограничил во висина до 30% од просечната нето месечна плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, како и определил право на надомест на патни и дневни трошоци кои ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Со наведените одредби, како и со другите одредби од Законот, не се утврдува посебно право на надоместок на претседателот на советот и на координаторите на советничките групи за учество, организирање и работа на седниците.

Според тоа, Судот оцени дека Законот за локалната самоуправа не ги издвојува претседателот на советот и координаторите на советничките групи од другите советници во однос на правото на надоместок.

Оттаму, анализирајќи ја содржината на оспорената одлука во однос со одредбите од членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, произлегува дека претседателот на советот и координаторите на советничките групи имаат право, како и другите советници, на надоместок за присуство на седници утврден со закон, а не и право на месечен паушален надоместок за учество, организирање и работа, поради што Судот оцени дека за оспорената одлука може да се постави прашањето за согласност со наведените законски одредби.

Понатаму, од содржината на членот 52 на Законот за локалната самоуправа произлегува дека функцијата градоначалник се извршува професионално. Градоначалникот има право на плата и надоместоци на плата утврдени со закон. Платата и надоместоците на градоначалникот се определуваат во согласност со одредбите на Законот за платите и другите надоместоци на пратениците во Собранието на Република Македонија и другите избрани и именувани лица во Републиката.

Со оглед на тоа што со членот 45 од Законот за локалната самоуправа само се утврдува право на надоместок за присуство на седници за членовите на советот, а такво право не се утврдува за градоначалникот, Судот оцени дека надоместокот на градоначалникот за учество, организирање и работа на седниците на советот утврден со оспорената одлука не е во согласност со наведената законска одредба.

Имајќи предвид дека оспорената одлука е донесена на 31 јули 2006 година, а се предвидува нејзина примена од 1 јули 2006 година, се утврдува повратно дејство на нејзината примена, поради што Судот оцени дека Одлуката не е во согласност и со членот 52 став 4 од Уставот.

Воедно се имаше предвид дека оспорената Одлука престанала да важи, меѓутоа поради тоа што таа содржински не е различна од претходно донесената одлука на Советот врз основа на која биле исплаќани парични средства како паушал, и потоа по нејзиниот престанок следователно со оспорената Одлука продолжило вршењето на исплати на надоместоци за кои немало уставна и законска основа, Судот оцени дека таа била во несогласност со Уставот и со закон, во време на нејзиното важење, согласно член 70 алинеја 6 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

Врз основа на изнесеното, Судот утврди дека основано може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со Устав и закон, поради што се одлучи како во точка 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.146/2006)

У.бр.146/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ПОНИШТУВА Одлуката за утврдување на месечните трошоци и надоместоци на Градоначалникот и на Претседателот

на Советот на општина Аеродром и на координаторите на советнички групи, број 07-3588/8 донесена од Советот на општина Аеродром на 31 јули 2006 година, објавена во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.10/2006.

2. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијативата поднесена од Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром, со Решение У.бр.146/2006 од 4 април 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

4. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Аеродром ја донел оспорената одлука врз основа на член 43 став 1, член 45 и член 100 од Законот за локалната самоуправа, како и член 34, член 36 и член 46 од Статутот на општина Аеродром, на ЦЦЦВВИИ-та седница одржана на 31 јули 2006 година.

Според член 1 од Одлуката, со оваа одлука се утврдувале месечните трошоци и надоместоци на Градоначалникот и Претседателот на Совет на општина Аеродром и на координаторите на советничките групи, а според членот 2, на градоначалникот на општина Аеродром за учество, организирање и работа на седници на работните тела на Советот, му се утврдувал месечен надоместок во износ од 30.000 денари.

Според членот 3 од Одлуката, на претседателот на Советот на општина Аеродром за учество, организирање и работа на седници на работните тела на Советот, му бил утврден месечен надоместок во износ од 10.000 денари.

Според членот 4 од Одлуката, на координаторите на советнички групи за учество, организирање и работа на седници на работните тела на Советот, им бил утврден месечен надоместок во износ од 1500,00 денари.

Во член 5 од Одлуката определено е дека таа стапува во сила со денот на донесувањето (31 јули 2006 година), а ќе се применува од 1 јули 2006 година и ќе се објави во „Службен гласник на општина Аеродром“.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеи 3 и 9 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и локалната самоуправа се утврдени како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 52 став 1 од Уставот, законите и сите други прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Според став 4 од овој член на Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Според Амандманот ЦВИИ точка 1 од Уставот со кој се заменува ставот 1 на членот 115 од Уставот на Република Македонија, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Согласно членот 31 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002), органи на општината се советот и градоначалникот.

Според членот 32 став 1 од овој закон, советот е претставнички орган на граѓаните кој одлучува во рамките на надлежностите на општината.

Согласно членот 45 од истиот закон, членовите на советот имаат право на надоместок за присуство на седници и надоместок на патните и дневните трошоци, во рамките утврдени со закон.

Согласно членот 100 од Законот, кој се наоѓа во главата „Преодни и завршни одредби“, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното

времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Во членот 50 од Законот се утврдени надлежностите на градоначалникот, меѓу кои спаѓа и надлежноста да ја контролира законитоста на прописите на советот.

Со член 51 од Законот се регулира начинот на контролата на законитоста на прописите пред нивното објавување. Така, согласно став 1 на овој член, ако градоначалникот смета дека прописот на советот не е во согласност со Уставот и законите, должен е во рок од седум дена од денот на доставувањето со решение да го запре неговото објавување, со кое ќе ги образложи причините за запирањето. Според ставот 2 на истиот член, советот е должен, во рок од 15 дена од денот на објавувањето на решението од ставот 1 на овој член, да го разгледа решението и да одлучи по него. Во ставот 3 на истиот член се утврдува дека ако советот го потврди прописот, градоначалникот е должен да го објави и истовремено да поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорениот пропис пред Уставниот суд на Република Македонија. Според ставот 4 на овој член, за поднесената иницијатива од ставот 3, градоначалникот е должен да го информира министерството надлежно за вршење на работите што се однесуваат на локалната самоуправа.

Согласно член 52 ставовите 2 и 3 од Законот, градоначалникот ја врши својата функција професионално и за време на вршењето на функцијата градоначалникот не може да врши друга професионална дејност. Согласно став 8 на истиот член, платата и надоместоците на градоначалникот се уредуваат со закон.

Согласно член 17-в став 1 од Законот за платите и другите надоместоци на пратениците во Собранието на Република Македонија и другите избрани и именувани лица во Републиката ("Службен весник на Социјалистичка Република Македонија" бр. 36/1990, "Службен весник на Република Македонија" бр. 38/1991, 23/1997 и 37/2005), коефициентот за утврдување на платите на градоначалниците на општините и за градоначалникот на град Скопје изнесува од 2,70 до 3,70. Според став 5 на истиот член, правата на градоначалниците утврдени со овој закон им припаѓаат на градоначалниците од денот на нивниот избор до крајот на месецот во

кој им престанал мандатот, ако со овој закон не е поинаку определено.

Со оглед на тоа, со членот 45 од Законот за локалната самоуправа се упатува на законско уредување на прашањето на надоместок на членовите на советот на општината и до донесувањето на тој закон има преодна одредба со решението во членот 100, а со членот 52 став 8 од овој закон, се упатува исто така на законско уредување на платата и надоместоците на градоначалникот на локалната самоуправа, што е уредено со Законот за платите кој е погоре наведен.

Судот, од анализата на членовите 45 и 100 на Законот за локалната самоуправа утврди дека законодавецот за членовите на советот определил право на надоместок за присуство на седници, кој го ограничил во висина до 30% од просечната нето месечна плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, како и определил право на надомест на патни и дневни трошоци кои ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Со наведените одредби, како и со другите одредби од Законот, не се утврдува посебно право на надоместок на претседателот на советот и на координаторите на советничките групи за учество, организирање и работа на седниците.

Според тоа, Судот оцени дека Законот за локалната самоуправа не ги издвојува претседателот на советот и координаторите на советничките групи од другите советници во однос на правото на надоместок.

Оттаму, анализирајќи ја содржината на оспорената одлука во однос со одредбите од членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, произлегува дека претседателот на советот и координаторите на советничките групи имаат право, како и другите советници, на надоместок за присуство на седници утврден со закон, а не и право на месечен пашален надоместок за учество, организирање и работа, поради што Судот утврди дека оспорената одлука не е во согласност со наведените законски одредби.

Понатаму, од содржината на членот 52 од Законот за локалната самоуправа произлегува дека функцијата градоначалник се извршува професионално. Градоначалникот има право на плата и

надоместоци на плата утврдени со закон. Платата и надоместоците на градоначалникот се определуваат во согласност со одредбите на Законот за платите и другите надоместоци на пратениците во Собранието на Република Македонија и другите избрани и именувани лица во Републиката.

Со оглед на тоа што со членот 45 од Законот за локалната самоуправа само се утврдува право на надоместок за присуство на седници за членовите на советот, но такво право не се утврдува за градоначалникот, Судот утврди дека надоместокот на градоначалникот за учество, организирање и работа на седниците на советот определен со оспорената одлука не е во согласност со наведената законска одредба.

Имајќи предвид дека оспорената одлука е донесена на 31 јули 2006 година, а се предвидува нејзина примена од 1 јули 2006 година, се утврди и повратното дејство на нејзината примена, поради што Судот оцени дека Одлуката не е во согласност и со членот 52 став 4 од Уставот.

Воедно се имаше предвид дека оспорената Одлука престанала да важи, меѓутоа поради тоа што таа содржински не е различна од претходно донесената одлука на Советот врз основа на која биле исплаќани парични средства како паушал, и потоа по нејзиниот престанок следователно со оспорената Одлука продолжило вршењето на исплати на надоместоци за кои немало уставна и законска основа, Судот оцени дека таа била во несогласност со Уставот и со закон, во време на нејзиното важење, согласно член 70 алинеја 6 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.146/2006)

106.

У.бр.8/2007

- Овластување на општината за донесување на прописи

- Authority of the municipality to adopt regulations

- Има уставна основа со закон да се овласти општината да донесе пропис со кој ќе определи два или повеќе општински органи, еден општински орган со претходна согласност од друг орган или еден општински орган во согласност со друг орган да донесуваат управно решение за прашања од општински делокруг.

- There is a constitutional ground to empower the municipality by law to adopt a regulation with which it will determine two or more municipal bodies, one municipal body with prior consent of another body, or one municipal body with the consent of another body, to adopt an administrative resolution for issues within the sphere of competence of the municipality.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 206 став 1 во делот „или со други прописи засновани врз закон“, член 207 став 1 во делот „или во пропис заснован врз закон“, член 207 став 2 во делот „или со пропис заснован врз закон“ и член 263 став 1 точка 3 во делот „или друг пропис заснован врз закон“ од Законот за општата управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на деловите од одредбите на Законот означени во точката 1 од ова решение. Според подносителот на иницијативата, наведените законски одредби не се во согласност со Уставот на Република Македонија, затоа што надлежноста на органите на државната управа не може да се пропишува со пропис заснован врз закон, туку тоа може да се прави само со закон.

Поради тоа, законските одредби не биле во согласност со член 95 став 3 од Уставот и се повредувал член 8 став 1 алинеја 3 и 4, членовите 50, 51 и 96 од Уставот на Република Македонија.

3.1. Судот на седницата утврди дека во член 1 од Законот се определува дека според овој закон се должни да постапуват министерствата, другите органи на државната управа, организации утврдени со закон и други државни органи, потоа општините, градот Скопје и општините во градот Скопје, како и правните и други лица со јавни овластувања.

Понатаму, Судот утврди дека во членовите 33-36 од Законот се уредува водењето на управната постапка и донесувањето на решението според тоа кој орган е надлежен за управната работа. Така, кога една управна работа е во надлежност на државната управа, постапката ја води и решението го донесува функционерот што раководи со органот, односно службено лице овластено од функционерот (член 33 од Законот), а кај колегијалните органи решението го донесува колегијалниот орган, со тоа што со посебен закон или пропис може да се определи член на колегијалниот орган да го донесува управното решение (член 34 од Законот); ако за управната работа е надлежна општината, постапката ја води општинскиот орган на управата (или комисија или друг орган определени со посебен закон или пропис), а решението го донесува надлежниот општински орган врз основа на писмен извештај и предлог-решение на органот кој ја водел постапката (член 35 од Законот); ако за управната работа е надлежно правно лице со јавни овластувања, постапката ја води индивидуалниот орган односно функционерот во правното лице или службено лице овластено од него, а решението го донесува индивидуалниот орган или функционерот, со тоа што со посебен закон или општ акт на правното лице може да се определи друг орган или лице да решава за управната работа (член 36 од Законот).

Судот, исто така, утврди дека во член 3 од Законот се предвидува можност во управните области за кои со закон е пропишана посебна постапка, да се постапува по тој закон, со тоа што за она што не е уредено со посебниот закон се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка.

Од изнесените законски одредби произлегува дека надлежноста за водењето на управната постапка и за донесувањето на управното решение е определена со Законот, со тоа што е предвидена можност со посебен закон или пропис заснован врз закон да се определат други органи за донесување на управно решение.

3.2. Имајќи ја предвид изнесената уреденост на управно-процесната материја, Судот утврди дека смислата на оспорените делови од членовите 206, 207 и 263 на Законот е разработување на таквиот концепт. Имено, со нив се уредува постапката за донесување управно решение во ситуација кога со посебен закон или со други прописи засновани врз закон е определено два или повеќе органи, еден орган со претходна согласност од друг орган, еден орган во согласност со друг орган или еден орган со потврда, одобрение или мислење на друг орган, да донесуваат решение.

Така, членот 206 став 1 од Законот определува дека секој од повеќето органи е должен посебно да реши за управната работа кога со посебен закон или со други прописи засновани врз закон е определено за работата да решаваат два или повеќе органи. Понатаму, членот 207 став 1 од Законот ја уредува постапката во ситуација кога со посебен закон или со пропис заснован врз закон е определено решението да го донесува еден орган со претходна согласност од друг орган - тогаш решението се донесува откако другиот орган дал согласност, при што органот што го донесува решението е должен во своето решение да го наведе актот со кој другиот орган дал или одбил согласност односно да наведе дека во пропишаниот рок другиот орган ниту дал, ниту одбил согласност. Потоа, членот 207 став 2 од Законот ја определува постапката кога со посебен закон или со пропис заснован врз закон е определено решението да го донесува еден орган во согласност со друг орган - тогаш органот што донесува решение го составува и со списите на предметот му го праќа на согласност на другиот орган, кој може да даде согласност со потврда на самото решение или со посебен акт, во кој случај решението е донесено кога другиот орган дал согласност а се смета како акт на органот што го донел решението. Членот 263

став 1 точка 3 од Законот определува дека надлежниот орган ќе го поништи конечното управно решение по правото на надзор ако не е донесено според законот или друг пропис заснован врз закон, а со кои е определено дека решението се донесува од еден орган со согласност, потврда, одобрение или мислење на друг орган.

4. Според член 8 алинеја 9 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е и локалната самоуправа.

Согласно член 115 од Уставот, општината е самостојна во вршењето на надлежностите утврдени со Уставот и со закон, а надзорот над законитоста на нејзината работа го врши Републиката (став 2); Републиката со закон може да и довери вршење на определени работи на општината (став 3).

Од изнесените уставни одредби произлегува дека локалната самоуправа е темелна вредност и дека, покрај со Уставот, и со закон може да се утврдат надлежностите на општината, како и со закон да и се довери вршење на определени работи на општината.

Со оглед на тоа што со оспорените делови од членовите 206, 207 и 263 на Законот се разработува постапката за водење и донесување на решение во случаите кога со општински пропис се определени повеќе општински органи да донесуваат управно решение, Судот утврди дека таквите законски одредби имаат основа во наведените уставни определби, поради што утврди дека неможе да се постави прашањето за нивната уставност.

Покрај тоа, Судот утврди дека не се доведуваат во прашање ниту другите темелни вредности на кои упатува подносителот на иницијативата (влеење на правото; поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска; основните слободи и права) и нивната уставна разработка (во врска со владеењето на правото - член 51; во врска со поделбата на власта - членовите 95 и 96; во врска со основните слободи и права - член 50 став 2), бидејќи општинскиот пропис е во согласност со Уставот и со закон, општинскиот пропис се однесува на општински орган кој донесува управно решение во врска со прашање од локално значење, а не на орган на државната управа и обезбедена е судска заштита против конечно управно решение на општински орган од аспект на водената управна постапка со оглед дека ја применува постапката пропишана со закон (управен спор).

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.8/2007)

107.

У.бр.64/2007

**- Право на посебен надоместок
(поведување на постапка)**

*- Right to a special remuneration
(initiation of a procedure)*

- Воведувањето со општински пропис право на посебен надоместок за координаторите на советничките групи во советот на општината, во ситуација кога законот не предвидува такво право, е незаконито.

- The introduction by a municipal regulation of the right to a special remuneration for the coordinators of the groups of councillors in the municipal council, in situation when the law does not envisage such a right is unlawful.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместоци на координаторите на советнички групи, бр. 07 - 1836/1, донесена од Советот на општина Аеродром на 15 март 2007 година („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.23/2007).

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на одлуката означена во точка 1 од ова решение.

3. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорената одлука не била во согласност со член 52 од Уставот и со членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 5/2002) затоа што определувала дека влегува во сила пред да се објави и што предвидувала надоместок на координаторите на советнички групи кој не е утврден во Законот.

Истовремено, побарано е изрекување на времена мерка заради спречување да настанат тешко отстранливи последици.

4. Судот на седницата утврди дека според член 1 од Одлуката „на координаторите на советнички групи им се утврдува надоместок во износ од 10% месечно од просечна месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци“.

Според член 2 од Одлуката „оваа одлука стапува на сила на 1 март, а ќе се објави во „Службен гласник на општина Аеродром“. Понатаму, Судот утврди дека Одлуката е донесена на 15 март 2007 година, а објавена е на 22 март 2007 година.

5. Според член 52 од Уставот на Република Македонија, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила (став 1) и не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните (став 4).

Од изнесените уставни одредби произлегува дека прописите прво се донесуваат, па објавуваат и потоа влегуваат во сила, односно предизвикуваат правни последици. Од претходното правило може да постои исклучок само доколку е поповолно за граѓаните.

Со оглед на тоа што член 2 од Одлуката предвидува нејзино влегување во сила на 1 март 2007 година, а тоа значи пред да се донесе и пред да се објави (22 март 2007 година), при што нејзината содржина не предвидува поволности за граѓаните, туку за членовите на советот, Судот оцени дека таквата одредба не е во согласност со означените уставни одредби.

6. Според член 45 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) членовите на советот имаат право на надоместок за присуство на седници и надоместок на патните и дневните трошоци, во рамките утврдени со закон.

Согласно член 100 од Законот, кој е систематизиран во Глава „Преодни и завршни одредби“, до донесувањето на законот од членот 45 од овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоките за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Од изнесените законски одредби произлегува дека членовите на советот, вклучително и координаторите на советнички групи, имаат право на надоместок за присуство на седници и право на надоместок на патни и дневни трошоци, во висина определена со овој закон до донесување на посебен закон со кој поблиску ќе се определи висината на овие надоместоци, при што Законот не предвидува право на посебен надоместок за членовите на советот кои се координатори на советнички групи во врска со работата на советот.

Поради тоа, Судот оцени дека определувањето со општински пропис право на посебен надоместок за координаторите на советнички групи во врска со работата на советот не е во согласност со наведените законски одредби.

7. Што се однесува до барањето за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени односно

преземени врз основа на оспорената одлука, Судот оцени дека се исполнети условите за тоа определени во член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, поради што одлучи како во точката 2 од ова решение.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.64/2007)

У.бр.64/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ПОНИШТУВА Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместоци на координаторите на советнички групи, бр. 07 -1836/1, донесена од Советот на општина Аеродром на 15 март 2007 година („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.23/2007).

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на одлуката означена во точка 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Уставниот суд на Република Македонија, на иницијатива од Кирил Тодоровски градоначалник на општина Аеродром, со

Решение У.бр.64/2007 од 18 април 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука, затоа што се постави прашањето за нејзината согласност со член 52 ставовите 1 и 4 од Уставот на Република Македонија и со членовите 45 и 100 од Законот за локална самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002). Истовремено, Судот го запре извршувањето на поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на оспорената одлука, до донесување на конечна одлука од Судот.

5. Советот на општина Аеродром како доносител на оспорената одлука не достави одговор на наводите содржани во Решението за поведување на постапката.

6. Судот на седницата утврди дека според член 1 од Одлуката „на координаторите на советнички групи им се утврдува надоместок во износ од 10% месечно од просечна месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци“.

Според член 2 од Одлуката „оваа одлука стапува на сила на 1 март, а ќе се објави во „Службен гласник на општина Аеродром“. Понатаму, Судот утврди дека Одлуката е донесена на 15 март 2007 година, а објавена е на 22 март 2007 година.

7. Според член 52 од Уставот на Република Македонија, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила (став 1) и не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните (став 4).

Од изнесените уставни одредби произлегува дека пропишите прво се донесуваат, па објавуваат и потоа влегуваат во сила, односно предизвикуваат правни последици. Од претходното правило може да постои исклучок само доколку е поповолно за граѓаните.

Со оглед на тоа што член 2 од Одлуката предвидува нејзино влегување во сила на 1 март 2007 година, а тоа значи пред да се донесе (15 март 2007 година) и пред да се објави (22 март 2007 година), при што нејзината содржина не предвидува поволности за граѓаните, туку за членовите на советот, Судот утврди дека таквата одредба не е во согласност со означените уставни одредби.

8. Според член 45 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) членовите на

советот имаат право на надоместок за присуство на седници и надоместок на патните и дневните трошоци, во рамките утврдени со закон.

Согласно член 100 од Законот, кој е систематизиран во Глава „Преодни и завршни одредби“, до донесувањето на законот од членот 45 од овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното време-траење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Од изнесените законски одредби произлегува дека членовите на советот, вклучително и координаторите на советнички групи, имаат право на надоместок за присуство на седници и право на надоместок на патни и дневни трошоци, во висина определена со овој закон до донесување на посебен закон со кој поблиску ќе се определи висината на овие надоместоци, при што Законот не предвидува право на посебен надоместок за членовите на советот кои се координатори на советнички групи во врска со работата на советот.

Поради тоа, Судот утврди дека определувањето со општински пропис право на посебен надоместок за координаторите на советнички групи во врска со работата на советот не е во согласност со наведените законски одредби.

9. Имајќи го предвид член 73 од Деловникот на Судот, се оцени дека се исполнети условите за поништување на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

10. Со оглед на тоа што со донесувањето на оваа одлука престануваат причините за постоење времена мерка, Судот одлучи како во точката 2 од оваа одлука.

11. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од оваа одлука.

12. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.64/2007)

108.

У.бр.239/2006

- Посебен надоместок за членовите на совет на општината при склучувањето на бракови во Матичната служба на град Скопје (поведување на постапка)

- Special remuneration for the members of the municipal council when concluding matrimonies in the Marriage Registry Office of the City of Skopje (initiation of a procedure)

- Членовите на советот на општината немаат право согласно одредбите од Законот за локална самоуправа на посебен надоместок во деновите кога учествуваат во склучувањето на бракови во Матичната служба на град Скопје.

- Under the provisions of the Law on local Self-Government, the members of the municipal council have no right to a special remuneration on the days when taking part in the concluding of matrimonies in the Marriage Registry Office of the City of Skopje.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок за патни и дневни трошоци за членовите кои учествуваат при склучување на бракови во матичната служба на град

Скопје, донесена од Советот на општина Аеродром број 07-6958/6 од 21 декември 2006 година („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.17/2006).

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти или дејствија што се донесени, односно преземени врз основа на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

3. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одлука била во несогласност со членот 52 од Уставот на Република Македонија бидејќи предвидувала ретроактивно дејство на правата утврдени во Одлуката кои биле поповолни само за група на луѓе а не за граѓаните воопшто, и овозможувала тие да се стекнат со паричен надомест и за периодот пред нејзиното донесување. Воедно, оспорената одлука не била во согласност и со Законот за локалната самоуправа, бидејќи тој ги утврдил основите по кои членовите на Советот на општината можат да имаат право на надомест а со оспорената одлука се утврдиле права спротивно на Законот. Од овие причини со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука и да донесе временна мерка за запирање на извршување на поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на Одлуката.

4. Судот на седницата утврди дека во членот 1 од оспорената одлука е предвидено дека на членовите на Советот на општина Аеродром кои учествуваат при склучување на бракови во матичната служба на град Скопје им се утврдува паричен надоместок за патни и дневни трошоци, за деновите кога учествуваат во работата на матичната служба од 1200,00 денари.

Според членот 2 оваа Одлука стапува на сила со денот на донесувањето, а ќе се применува од 1 ноември 2006 година и ќе се објави во „Службен гласник на општина Аеродром“.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 и 9 од Уставот, владеењето на правото и локалната самоуправа се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со законите.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според Амандманот XVII точка 1 од Уставот со кој се заменува ставот 1 на членот 115 од Уставот на Република Македонија, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Согласно член 31 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002), органи на општината се советот и градоначалникот.

Според член 32 од Законот, советот е претставнички орган на граѓаните кој одлучува во рамките на надлежностите на општината.

Во членот 45 од Законот е утврдено дека членовите на советот имаат право на надоместок за присуство на седници и надоместок на патните и дневните трошоци, во рамките утврдени со закон.

Во членот 50 од Законот, се утврдени надлежностите на градоначалникот меѓу кои градоначалникот ја контролира законитоста на прописите на советот.

Согласно членот 100 од овој закон, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Имајќи ја предвид содржината на цитираните законски одредби произлегува дека законодавецот определил право на членовите на советот да примаат надоместок за присуство на седница и овој надоместок го ограничува со горен лимит најмногу до 30% од просечната нето месечна плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци и го задржува правото на советниците на надомест на патни и дневни трошоци кои, до донесување на посебниот закон да им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Наведените одредби не предвидуваат посебно право на надоместок на членовите на Советот за нивното ангажирање во деновите кога се склучуваат бракови. Оттаму, анализирајќи ја содржината на оспорената одлука во однос на одредбите од член 45 и член 100 од Законот за локалната самоуправа, Судот оцени дека членовите на Советот немаат право на посебен надоместок во деновите кога учествуваат во склучување на бракови во Матичната служба на град Скопје, поради што може да се постави прашањето за согласноста на оспорената Одлука со наведените законски одредби.

Исто така, оспорената Одлука е донесена на 20 декември 2006 година и објавена во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.17 на 21 декември 2006 година, а се предвидува примена од 1 ноември 2006 година наместо по објавувањето, поради што Судот оцени дека во конкретниот случај станува збор за повратно дејство на нејзината примена, што ја прави оспорената Одлука несогласна и со членот 52 став 4 од Уставот. Имено, во овој случај не станува збор за повратно дејство што е поповолно за граѓаните како што определил наведениот член од Уставот, туку за повратно дејство поповолно за конкретно определен помал број на лица - членови на Советот на точно определена единица на локалната самоуправа, Општина Аеродром, поради што пред Судот се постави прашањето на согласносота на оспорената одлука и со оваа уставна одредба.

6. При донесувањето на ова решение Судот оцени дека може да се очекува со извршувањето на подинечните акти и дејствија преземени врз основа на оспорената одлука да настанат штетни последици, поради што се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за запирање на нивното извршување.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.239/2006)

У.бр.239/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 јуни 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ПОНИШТУВА Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок за патни и дневни трошоци за членовите кои учествуваат при склучување на бракови во матичната служба на град Скопје, донесена од Советот на општина Аеродром број 07-6958/6 од 21 декември 2006 година („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.17/2006).

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање на извршување на поединечните акти или дејствија што се донесени односно преземени врз основа на Одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијатива поднесена од Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром, со Решение У.бр.239/2006 од 18 април 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

5. Судот на седницата утврди дека во членот 1 од оспорената одлука е предвидено дека на членовите на Советот на општина Аеродром кои учествуваат при склучување на бракови во матичната служба на град Скопје им се утврдува паричен надоместок за патни и дневни трошоци, за деновите кога учествуваат во работата на матичната служба од 1200,00 денари.

Според членот 2 оваа Одлука стапува на сила со денот на донесувањето, а ќе се применува од 1 ноември 2006 година и ќе се објави во „Службен гласник на општина Аеродром“.

6. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 и 9 од Уставот, владеењето на правото и локалната самоуправа се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со законите.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според Амандманот XVII точка 1 од Уставот со кој се заменува ставот 1 на членот 115 од Уставот на Република Македонија, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Согласно член 31 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002), органи на општината се советот и градоначалникот.

Според член 32 од Законот, советот е претставнички орган на граѓаните кој одлучува во рамките на надлежностите на општината.

Во членот 45 од Законот е утврдено дека членовите на советот имаат право на надоместок за присуство на седници и

надоместок на патните и дневните трошоци, во рамките утврдени со закон.

Во членот 50 од Законот, се утврдени надлежностите на градоначалникот меѓу кои градоначалникот ја контролира законитоста на прописите на советот.

Согласно членот 100 од овој закон, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Имајќи ја предвид содржината на цитираните законски одредби произлегува дека законодавецот определил право на членовите на советот да примаат надоместок за присуство на седница и овој надоместок го ограничува со горен лимит најмногу до 30% од просечната нето месечна плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци и го задржува правото на советниците на надомест на патни и дневни трошоци кои, до донесување на посебниот закон да им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Наведените одредби не предвидуваат посебно право на надоместок на членовите на Советот за нивното ангажирање во деновите кога се склучуваат бракови. Оттаму, анализирајќи ја содржината на оспорената одлука во однос на одредбите од член 45 и член 100 од Законот за локалната самоуправа, Судот утврди дека членовите на Советот немаат право на посебен надоместок во деновите кога учествуваат во склучување на бракови во Матичната служба на град Скопје, поради што оспорената Одлука не е во согласност со наведените законски одредби.

Исто така, оспорената Одлука е донесена на 20 декември 2006 година и објавена во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.17 на 21 декември 2006 година, а се предвидувало да биде во примена од 1 ноември 2006 година наместо по објавувањето, поради што Судот утврди дека во конкретниот случај станува збор за повратно дејство на нејзината примена, што ја прави оспорената Одлука несогласна и со членот 52 став 4 од Уставот. Имено, во овој

случај не станува збор за повратно дејство што е поповолно за граѓаните како што определил наведениот член од Уставот, туку за повратно дејство поповолно за конкретно определен помал број на лица - членови на Советот на точно определена единица на локалната самоуправа, Општина Аеродром.

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и Игор Спировски. (У.бр.239/2006)

109.

У.бр.61/2007

- Предвидување посебен надоместок за членовите на Советот кои учествуваат при склучување на бракови во матична служба (поведување на постапка)

- Stipulation of a special remuneration for the members of the Council taking part when concluding matrimonies in a Marriage Registry Office (initiation of a procedure)

- Одлуката на Советот на единицата на локалната самоуправа со кој е предвиден посебен надоместок за членовите на Советот кои учествуваат при склучување на бракови во матична служба, не е во согласност со Законот за локална самоуправа, Законот за државни службеници и Законот за семејството.

- The decision of the Council of the local self-government unit stipulating a special remuneration for the members of the Council taking part when concluding matrimonies in a Marriage Registry Office is not in accordance with the Law on Local Self-Government, the Law on Civil Servants, and the Law on the Family.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 и 9 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување уставноста и законитоста на Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок за патни и дневни трошоци за членовите кои учествуваат при склучување на бракови во матичната служба на град Скопје бр.07-1799/1 донесена од Советот на општина Аеродром на 15 март 2007 година („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.23/2007).

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти или дејствија што се донесени односно преземени врз основа на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

3. Кирил Тодоровски - градоначалник на општина Аеродром на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата Советот на општина Аеродром на својата 58 седница која била одржана на 15 март 2007 година ја донел оспорената Одлука, а пред тоа, Советот на општината на 57 седница која била одржана на ден 21 февруари 2007 година донел Одлука за утврдување на надоместоци за патни и дневни трошоци за членовите кои учествуваат при склучување на бракови во матичната служба на град Скопје.

Според подносителот на иницијативата на членовите на советот кои учествувале во склучување на бракови во матичната служба на град Скопје не им следувало паричен надоместок зарадитоа што на нив веќе им било утврден надоместок, како членови на Советот, така што во тој надоместок биле утврдени и трошоците за нивното учество во работата на матичната служба.

Понатаму во иницијативата се наведува дека одредбите од Статутот на општината наведени како основ за донесување на оспорената Одлука, се однесувале на можноста за формирање на постојани и привремени комисији на Советот, а во членот 46 од Статутот било утврдена надлежноста на Комисијата за мандатни и имунитетни прашања, според кој, меѓу другото, Комисијата определува плати, надоместоци, и други примања на избраните и именуваните лица, како и ја определува висината на надоместокот на патните и дневните трошоци на членовите на советот, како и трошоците направени во извршувањето на задачите што ги доверил Советот.

Воедно, подносителот на иницијативата смета дека оспорената Одлука не било во согласност со членот 52 од Уставот на Република Македонија и Законот за локалната самоуправа, меѓутоа.

Градоначалникот на општината подносител на иницијативата согласно членот 51 од Законот за локалната самоуправа бара од Уставниот суд на Република Македонија да ја поништи оспорената одлука и предлага Судот да донесе и временна мерка за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорената Одлука.

4. Судот на седницата утврди дека според член 1 од оспорената Одлука на членовите на Советот на општина Аеродром кои учествуваат при склучување на бракови во Матичната служба на град Скопје им се утврдува надоместок во износ од 80% месечно од просечна месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци.

Според член 2 Одлуката стапува на сила на 1 март, а ќе се објави во „Службен гласник на општина Аеродром“.

Со стапување во сила на оваа одлука престанува да важи Одлуката бр.07-6958/6 од 21 декември 2006 година.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 и 9 од Уставот, владеењето на правото и локалната самоуправа се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со законите.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според Амандманот XVII точка 1 од Уставот со кој се заменува ставот 1 на членот 115 од Уставот на Република Македонија, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Согласно член 31 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002), органи на општината се советот и градоначалникот.

Според член 32 од Законот, советот е претставнички орган на граѓаните кој одлучува во рамките на надлежностите на општината.

Во членот 45 од Законот е утврдено дека членовите на советот имаат право на надоместок за присуство на седници и надоместок на патните и дневните трошоци, во рамките утврдени со закон.

Во членот 50 од Законот, се утврдени надлежностите на градоначалникот меѓу кои градоначалникот ја контролира законитоста на прописите на советот.

Согласно членот 51 став 1 од Законот, ако градоначалникот смета дека прописот на советот не е во согласност со Уставот и законите, должен е во рок од седум дена од денот на доставувањето со решение да го запре неговото објавување, со кое ќе ги образложи причините за запирањето.

Според ставот 2 од овој член, советот е должен, во рок од 15 дена од денот на објавувањето на решението од ставот 1 на овој член, да го разгледа решението и да одлучи по него. Во ставот 3, пак, од овој член, се предвидува дека ако советот го потврди прописот, градоначалникот е должен да го објави и истовремено да поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорениот пропис пред Уставниот суд на Република

Македонија. Во ставот 4 од овој член од Законот е утврдено дека иницијативата од ставот 3 на овој член градоначалникот е должен да го информира министерството надлежно за вршење на работите што се однесуваат на локалната самоуправа.

Согласно членот 100 од овој закон, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Имајќи ја предвид содржината на цитираните законски одредби произлегува дека законодавецот определил право на членовите на советот да примаат надоместок за присуство на седница и овој надоместок го ограничува со горен лимит најмногу до 30% од просечната нето месечна плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци и го задржува правото на советниците на надомест на патни и дневни трошоци кои, до донесување на посебниот закон да им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Наведените одредби не предвидуваат посебно право на надоместок на членовите на Советот за нивното ангажирање во деновите кога се склучуваат бракови. Оттаму, анализирајќи ја содржината на оспорената одлука во однос на одредбите од член 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, произлегува дека членовите на Советот немаат право на посебен надоместок во деновите кога учествуваат во склучување на бракови во Матичната служба на град Скопје, поради што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената Одлука со наведените законски одредби.

Со оглед на фактот што оспорената Одлука е донесена на 15 март 2007 година, објавен во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.23/2007 од 22 март 2007 година, а согласно член 2 од нејзината содржина е предвидено дека таа стапила на сила на 1 март 2007 година што значи пред нејзиното објавување, Судот смета дека во конкретниов случај станува збор за повратно дејство на нејзината примена.

Со оглед на тоа што во овој случај не станува збор за повратно дејство што е поповолно за граѓаните како што определил членот 52 став 4 од Уставот, туку за повратно дејство поповолно за конкретно определен помал број на лица - членови на Советот на точно определена единица на локалната самоуправа, Општина Аеродром, пред Судот основано се постави прашањето на согласноста на оспорената одлука и со член 52 став 1 од Уставот.

6. Што се однесува до барањето за изрекување на временна мерка, а имајќи ја предвид содржината на оспорената одлука, наводите во иницијативата, како и тоа што Советот на општина Аеродром и покрај фактот што Уставниот суд на Република Македонија поништил повеќе одлуки со кои на идентичен начин било уредно прашањето за надоместоците на членовите на Советот, Судот оцени дека се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за донесување на решение за запирање од извршување на поединечните акти или дејствија донесени односно преземени врз основа на оспорената одлука, поради што одлучи како во точката 2 од ова решение.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.61/2007)

У.бр.61/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 јуни 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ПОНИШТУВА Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок за патни и дневни трошоци за членовите кои учествуваат при склучување на бракови во матичната служба на град Скопје бр.07-1799/1 донесена од Советот на општина Аеродром на 15 март 2007 година („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.23/2007).

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се донесени односно преземени врз основа на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива на Кирил Тодоровски - градоначалник на општина Аеродром со Решение У.бр.61/2007 од 8 и 9 мај 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со Уставот и Законот за локалната самоуправа.

5. Судот на седницата утврди дека според член 1 од оспорената Одлука на членовите на Советот на општина Аеродром кои учествуваат при склучување на бракови во Матичната служба на град Скопје им се утврдува надоместок во износ од 80% месечно од просечна месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци.

Според член 2 Одлуката стапува на сила на 1 март, а ќе се објави во „Службен гласник на општина Аеродром“.

Со стапување во сила на оваа одлука престанува да важи Одлуката бр.07-6958/6 од 21 декември 2006 година.

6. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 и 9 од Уставот, владеењето на правото и локалната самоуправа се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со законите.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според Амандманот XVII точка 1 од Уставот со кој се заменува ставот 1 на членот 115 од Уставот на Република Македонија, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Согласно член 31 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002), органи на општината се советот и градоначалникот.

Според член 32 од Законот, советот е претставнички орган на граѓаните кој одлучува во рамките на надлежностите на општината.

Во членот 45 од Законот е утврдено дека членовите на советот имаат право на надоместок за присуство на седници и надоместок на патните и дневните трошоци, во рамките утврдени со закон.

Во членот 50 од Законот, се утврдени надлежностите на градоначалникот меѓу кои градоначалникот ја контролира законитоста на прописите на советот.

Согласно членот 51 став 1 од Законот, ако градоначалникот смета дека прописот на советот не е во согласност со Уставот и законите, должен е во рок од седум дена од денот на доставувањето со решение да го запре неговото објавување, со кое ќе ги образложи причините за запирањето.

Според ставот 2 од овој член, советот е должен, во рок од 15 дена од денот на објавувањето на решението од ставот 1 на овој член, да го разгледа решението и да одлучи по него. Во ставот 3, пак, од овој член, се предвидува дека ако советот го потврди прописот, градоначалникот е должен да го објави и истовремено да поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорениот пропис пред Уставниот суд на Република Македонија. Во ставот 4 од овој член од Законот е утврдено дека иницијативата од ставот 3 на овој член градоначалникот е должен да го информира министерството надлежно за вршење на работите што се однесуваат на локалната самоуправа.

Согласно членот 100 од овој закон, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Имајќи ја предвид содржината на цитираните законски одредби произлегува дека законодавецот определил право на членовите на советот да примаат надоместок за присуство на седница и овој надоместок го ограничува со горен лимит најмногу до 30% од просечната нето месечна плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци и го задржува правото на советниците на надомест на патни и дневни трошоци кои, до донесување на посебниот закон да им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Наведените одредби не предвидуваат посебно право на надоместок на членовите на Советот за нивното ангажирање во деновите кога се склучуваат бракови. Оттаму, анализирајќи ја содржината на оспорената одлука во однос на одредбите од членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, произлегува дека членовите на Советот немаат право на посебен надоместок во деновите кога учествуваат во склучување на бракови во Матичната служба на град Скопје, поради што оспорената Одлука, не е во согласност со наведените законски одредби.

Со оглед на фактот што оспорената Одлука е донесена на 15 март 2007 година, објавен во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.23/2007 од 22 март 2007 година, а согласно член 2 од нејзината содржина е предвидено дека таа стапила на сила на 1 март 2007 година што значи пред нејзиното објавување, Судот оцени дека во конкретниов случај, станува збор за повратно дејство на нејзината примена.

Со оглед на тоа што во овој случај не станува збор за повратно дејство што е поповолно за граѓаните како што определил членот 52 став 4 од Уставот, туку за повратно дејство поповолно за конкретно определен помал број на лица - членови на Советот на точно определена единица на локалната самоуправа, Општина Аеродром, Судот оцени дека оспорената одлука не е во согласност и со член 52 став 1 од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од оваа одлука.

8. Ова одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и Игор Спировски. (У.бр.61/2007)

110.

У.бр.73/2007

**- Надоместокот за склучување на бракови на ангажираните советници во општината или други службени лица
(поведување на постапка)**

*- The remuneration for concluding matrimonies of engaged councillors in the municipality or other officials
(initiation of a procedure)*

- Висината на надоместокот за склучување на бракови на ангажираните советници во општината или други службени лица, е прашање кое не може исклучиво да се утврдува со одлука

на советот на општината, бидејќи со Законот за локалната самоуправа е уреден надоместокот на членовите на советот за присуство на седница и за патните и дневните трошоци, а со Законот за државните службеници е уреден надоместокот како додаток на плата за ангажираност на државните службеници.

- The amount of the remuneration for concluding matrimonies of the engaged councillors in the municipality or other official, is an issue that may not be exclusively defined by a decision of the municipal council, since the Law on Local Self-Government regulates the remuneration for the members of the council for attending a session and for travel and daily expenses, and the Law on Civil Servants governs the remuneration as an addition to the salary for engagement of civil servants.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за определување надоместок на советници и службени лица за склучување на бракови, број 07-2660/7 од 22 декември 2006 година („Службен гласник на општина Крива Паланка“ број 10/2006), донесена од Советот на општина Крива Паланка.

2. Министерството за локална самоуправа на Република Македонија, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со членот 100 од Законот за локалната самоуправа било уредено дека членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот

без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат, според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Согласно одредбите од Законот за државните службеници, државните службеници имале право на надоместок за работа за време на неделен одмор (член 49), право на надоместок за работа на празници утврдени со закон (член 50) и право на надоместок за работа подолга од работното време (член 51) на начин уреден со одредбите од Законот.

Меѓутоа прашањето за надоместок за патни, дневни и други трошоци, за трошоци за користење на возила во лична сопственост за службени цели и за други намени е уредено со членот 52 од Законот за државните службеници и според ставот 3 на овој член висината за секоја година се утврдувала со Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија, со одлука за извршување на буџетот на општината и буџетот на градот Скопје.

Со Законот за локалната самоуправа и со Законот за државните службеници не било воопшто предвидено законско решение според кое се давал „додаток на плата во форма на надоместок во висина на една дневница за службено патување во земјата“, како што било предвидено со членот 2 од оспорената Одлука, за исплата на „посебниот надоместок во деновите за ангажираните лица за склучување бракови во општината“.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општината Крива Паланка на седницата одржана на 22 декември 2006 година ја донел оспорената одлука со која, во членот 1 било определено дека се определувал надоместок на членовите на советот на општината при склучување на брак во износ од 1 (една) дневница за службено патување во земјата, утврден со Одлуката за извршување на Буџетот на општината Крива Паланка, независно од бројот на склучени бракови.

Според членот 2 од оваа одлука, право на надоместок за учество при склучување на брак во деновите на државни празници и неделите, како и после работното време (16,30 часот) имаат и службените лица (матичари) во висина од 1 (една) дневница за службено патување во земјата, утврдена со Одлука за извршување на

Буџетот на општина Крива Паланка, независно од бројот на склучени бракови.

Согласно членот 3 од оваа одлука, исплатата на надоместокот на членовите на Советот и службените лица за учество во склучување на бракови ќе се врши до 15-ти во месецот за склучени бракови во претходниот месец.

Со членовите 4 и 5 е определено дека со влегувањето во сила на оваа одлука престанува да важи претходната одлука за определување надоместок на советници и службени лица за склучување на бракови, како и дека ова одлука ќе се применува од 1 јануари 2007 година и ќе се објави во „Службен гласник на општина Крива Паланка“.

4. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 45 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) членовите на Советот имаат право на надоместок за присуство на седница и надоместоци на патни и дневни трошоци во рамки утврдени со закон.

Согласно членот 100 кој е содржан во преодните и завршни одредби, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Имајќи ги предвид одредбите од членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, произлегува дека законодавецот за членовите на советот го утврдил правото на надоместок за присуство на седница и правото на надоместок на патни и дневни трошоци за членовите на советот.

Притоа, законодавецот правото на надоместок за присуство на седница на членовите на советот не само што го утврдил туку и го лимитирал и може да изнесува најмногу до 30% од просечната плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а во однос на висината на патните и дневни трошоци на членовите на советот упатува на примена на прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Овие одредби не предвидуваат право на други надоместоци на членовите на советот, како што е на пример за ангажираност на членовите на советот во деновите кога се склучуваат бракови.

Со одредбите од Законот за државните службеници е предвидено право на додаток на плата во износ од 5% од износот на основната плата и додаток на плата за звање, пресметана по час за ангажираност на државен службеник да работи за време на неделен одмор (член 49); потоа право на додаток на плата во износ од 50% од износот на основната плата и додаток на плата за звање за работа на државен службеник на празници утврдени со закон (член 50); и право на додаток на плата во висина од 35% по час од износот на основната плата и додатокот на плата за звање, ако државниот службеник работи подолго од полното работно време по налог на непосредно претпоставениот на државниот службеник (член 51).

Со членот 52 од овој закон се предвидени и други надоместоци меѓу кои и за патни, дневни и други трошоци за службени патувања во земјата и во странство, што согласно ставот 3 од овој член, висината за секоја година се утврдува со Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија, со одлуката за извршување на буџетот на општината и Буџетот на Град Скопје.

Во случајов со оспорената одлука, Советот на општината Крива Паланка утврдува право на надоместок за советници и службени лица за склучување на бракови, и ја утврдува висината на овој надоместок.

Меѓутоа, висината на надоместокот за склучување на бракови на ангажираните советници во општината или други службени лица (кои се или не се вработени во општината), е прашање кое не може исклучиво да се утврдува со одлука на советот на општината и таа висина да биде определена еднакво во износот од

една дневница која се исплаќала за службено патување во земјата утврдена во буџетот на општината.

Имено, со одредбите од Законот за локалната самоуправа се решени прашањата за правото и висината на надомест на членовите на советот за присуство на седница на совет и за патните и дневните трошоци кои ги упатува на регулативата од Законот за државните службеници.

Потоа, со Законот за државните службеници се решени прашањата за правото и висината на надоместот како додаток на плата за ангажираност на државните службеници и за патните и дневните трошоци кои ги упатива на регулативата на Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија и одлуките за извршување на буџетот на општините.

Меѓутоа, Судот оцени дека со овие и други закони не е дадено овластување на советот на општината самостојно со свој акт, како во случајов со оспорената одлука на Советот на општина Крива Паланка, да определува надоместок во висина каква што доносителот на актот тоа го сметал за потребно без притоа да постои законски основ за определување на надоместокот кој е еднаков на дневница за службено патување во земјата, а за намена која всушност се однесувала за ангажираност при склучување на бракови во општината.

Според тоа, Судот оцени дека за оспорената одлука основано може да се постави прашањето за нејзината согласност со Законот за локалната самоуправа и Законот за државните службеници.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.73/2007)

У.бр.73/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 11 јули 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ПОНИШТУВА Одлуката за определување надоместок на советници и службени лица за склучување на бракови, број 07-2660/7 од 22 декември 2006 година („Службен гласник на општина Крива Паланка“ број 10/2006), донесена од Советот на општина Крива Паланка.

2. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива на Министерството за локална самоуправа на Република Македонија со Решение У.бр.73/2007 од 30 мај 2007 година поведе постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од оваа одлука. Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со Законот за државните службеници и Законот за локалната самоуправа.

4. Судот на седницата утврди дека Советот на општината Крива Паланка на седницата одржана на 22 декември 2006 година ја донел оспорената одлука со која, во членот 1 било утврдено дека се определува надоместок на членовите на советот на општината при склучување на брак во износ од 1 (една) дневница за службено патување во земјата, според Одлуката за извршување на Буџетот на општината Крива Паланка, независно од бројот на склучени бракови.

Според членот 2 од оваа одлука, право на надоместок за учество при склучување на брак во деновите на државни празници и неделите, како и после работното време (16,30 часот) имаат и службените лица (матичари) во висина од 1 (една) дневница за службено патување во земјата, утврдена со Одлука за извршување на Буџетот на општина Крива Паланка, независно од бројот на склучени бракови.

Согласно членот 3 од оваа одлука, исплатата на надоместокот на членовите на Советот и службените лица за учество во склучување на бракови ќе се врши до 15-ти во месецот за склучени бракови во претходниот месец.

Со членовите 4 и 5 е определено дека со влегувањето во сила на оваа одлука престанува да важи претходната одлука за определување надоместок на советници и службени лица за склучување на бракови, како и дека ова одлука ќе се применува од 1 јануари 2007 година и ќе се објави во „Службен гласник на општина Крива Паланка“.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 45 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) членовите на Советот имаат право на надоместок за присуство на седница и надоместоци на патни и дневни трошоци во рамки утврдни со закон.

Согласно членот 100 кој е содржан во преодните и завршни одредби, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Според Судот, имајќи ги предвид одредбите од членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, произлегува дека законодавецот за членовите на советот го утврдил правото на надоместок за присуство на седница и правото на надоместок на патни и дневни трошоци за членовите на советот.

Притоа, законодавецот правото на надоместок за присуство на седница на членовите на советот го утврдил и

лимитирал и може да изнесува најмногу до 30% од просечната плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а во однос на висината на патните и дневни трошоци на членовите на советот упатува на примена на прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Овие одредби не предвидуваат право на други надоместоци на членовите на советот, како што е на пример за ангажираност на членовите на советот во деновите кога се склучуваат бракови.

Со одредбите од Законот за државните службеници е предвидено право на додаток на плата во износ од 5% од износот на основната плата и додаток на плата за звање, пресметана по час за ангажираност на државен службеник да работи за време на неделен одмор (член 49); потоа право на додаток на плата во износ од 50% од износот на основната плата и додаток на плата за звање за работа на државен службеник на празници утврдени со закон (член 50); и право на додаток на плата во висина од 35% по час од износот на основната плата и додатокот на плата за звање, ако државниот службеник работи подолго од полното работно време по налог на непосредно претпоставениот на државниот службеник (член 51).

Со членот 52 од овој закон се предвидени и други надоместоци меѓу кои и за патни, дневни и други трошоци за службени патувања во земјата и во странство, што согласно ставот 3 од овој член, висината за секоја година се утврдува со Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија, со одлуката за извршување на буџетот на општината и Буџетот на Град Скопје.

Со оспорената одлука, Советот на општината Крива Паланка утврдил право на надоместок за советници и службени лица за склучување на бракови, и ја утврдил висината на овој надоместок.

Меѓутоа, висината на надоместокот за склучување на бракови на ангажираните советници во општината или други службени лица (кои се или не се вработени во општината), е прашање кое не може исклучиво да се утврдува со одлука на советот на општината и таа висина да биде определена еднакво во износот од една дневница која се исплаќала за службено патување во земјата утврдена во буџетот на општината.

Имено, со одредбите од Законот за локалната самоуправа се решени прашањата за правото и висината на надомест на

членовите на советот за присуство на седница на совет и за патните и дневните трошоци кои ги упатува на регулативата од Законот за државните службеници. Со Законот за државните службеници се решени прашањата за правото и висината на надоместокот како додаток на плата за ангажираност на државните службеници и за патните и дневните трошоци кои ги упатува на регулативата на Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија и одлуките за извршување на буџетот на општините.

Меѓутоа, Судот утврди дека со овие и други закони не е дадено овластување на советот на општината самостојно со свој акт, како во случајов со оспорената одлука на Советот на општина Крива Паланка, да определува надоместок во висина каква што доносителот на актот тоа го сметал за потребно без притоа да постои законски основ за определување на надоместокот кој е еднаков на дневница за службено патување во земјата, а за намена која всушност се однесувала за ангажираност при склучување на бракови во општината.

Според тоа, Судот утврди дека оспорената одлука не е во согласност со Законот за локалната самоуправа и Законот за државните службеници.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.73/2007)

111.

У.бр.62/2007

**- Право на надоместок за присуство на седници
(поведување на постапка)**

*- Right to remuneration for attending sessions
(initiation of a procedure)*

- Законот за локалната самоуправа утврдува право на членовите на советот на единствен и лимитиран надоместок за присуство на седници, кој ги опфаќа седниците на советот и седниците на работните тела, а не предвидува посебни надоместоци за присуство и работа на овие седници.

- The Law on Local Self-Government defines the right to the members of the council to a single and limited remuneration for attending sessions, which encompasses the sessions of the council and the sessions of the working bodies, and does not envisage special remunerations for attending and working at these sessions.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите 3, 4 и 5 став 1 од Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на Советот и седници на работни тела, бр. 07-1798/1 од 20 март 2007 година ("Службен гласник на општина Аеродром" бр.23/2007).

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземаат врз основа на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

3. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорената одлука не била во согласност со член 52 од Уставот на Република Македонија и членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа.

Имено, Советот на општина Аеродром, на седницата одржана на 21.02.2007 година, донел Одлука за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на Советот и седници на работни тела. Членовите 3 и 4 на оваа одлука, спротивно на одредбите од Законот за локалната самоуправа, предвидувале посебно право на надоместок на членовите на советот за работа на седници на работните тела, како и исплата на надоместок за патни трошоци во износ од 7% од просечна месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци.

Понатаму, во иницијативата се наведува дека членот 5 од Одлуката предвидувал Одлуката да влезе во сила на 1 март 2007 година, иако била донесена на 15 март 2007 година, од каде произлегувало дека Одлуката произведувала повратно дејство кое не е поповолно за граѓаните, туку за определена група која стекнува поголеми привилегии на штета на граѓаните.

Поради наведеното, градоначалникот на општина Аеродром, со Решение бр. 08-1226/1 од 26.02.2007 година, го запрел објавувањето на Одлуката.

На наредната седница одржана на 15.03.2007 година, Советот на општина Аеродром ја донел оспорената Одлука за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на Советот и седници на работни тела, бр. 07-1798/1 од 20 март 2007 година, по што, согласно член 51 став 3 од Законот за локалната самоуправа,

градоначалникот донел Решение за објавување на Одлуката и ја поднел оваа иницијатива за нејзино поништување.

Во иницијативата е содржан и посебен предлог за донесување временна мерка за запирање на извршувањето на оспорената одлука, поради спречување на ненадоместлива штета која би настала за општината, како и поради оневозможување на определена група лица да се стекнат со одредени привилегии на штета на жителите на општина Аеродром.

4. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Аеродром, на седницата одржана на 21 февруари 2007 година, донел Одлука за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на Советот и седници на работни тела, бр. 07-994/6 од 23.02.2007 година.

Врз основа на член 51 став 1 од Законот за локалната самоуправа, градоначалникот на општина Аеродром, со Решение бр. 08-1226/1 од 26.02.2007 година, го запрел објавувањето на Одлуката.

На наредната седница одржана на 15.03.2007 година, Советот на општина Аеродром, согласно член 51 став 2 од Законот за локалната самоуправа, го разгледал Решението на градоначалникот и одлучил да ја потврди наведената одлука, во која смисла ја донел оспорената Одлука за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на Советот и седници на работни тела, бр. 07-1798/1 од 20 март 2007 година.

Според член 1 на оваа одлука, со оваа одлука се потврдува Одлуката за утврдување на надоместокот на членовите на Советот на Општина Аеродром за седници на Советот и седници на работни тела.

Согласно член 2 на истата одлука, на членовите на Советот на Општина Аеродром им се утврдува надоместок во износ од 30% од просечната нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци за присуство на седници, за секоја седница без оглед на нејзиното времетраење.

Според член 3 на оваа одлука, на членовите на Советот на Општина Аеродром им се утврдува надоместок во износ од 30% од

просечната нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци за работа на седниците на работните тела.

Согласно член 4 на Одлуката, на членовите на Советот им се исплатува надоместок за патни трошоци во износ од 7% месечно од просечната нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци.

Според член 5 од оваа одлука, оваа Одлука стапува на сила на 1 март, а ќе се објави во "Службен гласник на општина Аеродром". Со стапувањето на сила на оваа Одлука, престануваат да важат Одлуките број 07-6958/2 и 07-6958/4 од 21.12.2006 година.

Одлуката е објавена во „Службен гласник на Општина Аеродром“ бр. 23 од 22 март 2007 година.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 и 9 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и локалната самоуправа се утврдени како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 52 став 1 од Уставот, законите и сите други прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Според став 4 од истата одредба, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случај кога тоа е поповолно за граѓаните.

Според Амандманот XVII точка 1 од Уставот со кој се заменува ставот 1 на членот 115 од Уставот на Република Македонија, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Согласно член 31 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002), органи на општината се советот и градоначалникот.

Согласно член 45 од истиот закон, членовите на советот имаат право на надоместок за присуство на седници и надоместок на патните и дневните трошоци, во рамките утврдени со закон.

Согласно член 100 од Законот, кој се наоѓа во главата XV Преодни и завршни одредби, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното време-траење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Во членот 50 од Законот се утврдени надлежностите на градоначалникот, меѓу кои спаѓа и надлежноста да ја контролира законитоста на прописите на советот.

Со член 51 од Законот се регулира начинот на контролата на законитоста на прописите пред нивното објавување. Така, согласно став 1 на овој член, ако градоначалникот смета дека прописот на советот не е во согласност со Уставот и законите, должен е во рок од седум дена од денот на доставувањето со решение да го запре неговото објавување, со кое ќе ги образложи причините за запирањето. Според ставот 2 на истиот член, советот е должен, во рок од 15 дена од денот на објавувањето на решението од ставот 1 на овој член, да го разгледа решението и да одлучи по него. Во ставот 3 на истиот член се утврдува дека ако советот го потврди прописот, градоначалникот е должен да го објави и истовремено да поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорениот пропис пред Уставниот суд на Република Македонија. Според ставот 4 на овој член, за поднесената иницијатива од ставот 3, градоначалникот е должен да го информира министерството надлежно за вршење на работите што се однесуваат на локалната самоуправа.

Од анализата на членовите 45 и 100 на Законот за локалната самоуправа произлегува дека законодавецот за членовите на советот утврдил право на надоместок за присуство на седници, кој го ограничил во висина до 30% од просечната нето месечна плата во

Република Македонија исплатена во последните три месеци, како и утврдил право на надомест на патни и дневни трошоци кои ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Со наведените одредби, како ни со другите одредби од Законот, не се утврдува право на членовите на советот на посебен надоместок за работа на седници на работните тела.

Според тоа, Судот утврди дека Законот за локалната самоуправа утврдува право на членовите на советот на единствен и лимитиран надоместок за присуство на седници, кој ги опфаќа седниците на советот и седниците на работните тела, а не предвидува посебни надоместоци за присуство и работа на овие седници, како што тоа е определено во оспорената одлука.

Оттаму, анализирајќи ја содржината на оспорената одлука во однос со одредбите од член 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, според Судот, членовите на Советот на општина Аеродром имаат право на надоместок за присуство на седници утврден со закон, како што е определено во член 2 од Одлуката, а не и право на посебен надоместок за работа на седници на работните тела, од каде произлегува дека членот 3 на Одлуката, кој утврдува вакво право, основано може да се стави под сомнение во однос на неговата согласност со наведените законски одредби.

Во однос на висината на патните трошоци кои им се признаваат на членовите на советот, законодавецот упатува на примена на прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Согласно член 13 став 1 од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2007 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 139/2006), државните службеници имаат право на надоместок за превоз до и од работното место по претходно дадена писмена изјава во случај кога местото на живеење е оддалечено над 2,5 км од работното место, но не повеќе од 900 денари месечно.

Оттука, анализирајќи ја содржината на членот 4 од оспорената одлука во однос на членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, произлегува дека висината на надоместокот на патните трошоци на членовите на Советот на општина Аеродром, се определува без да се има предвид наведената законска регулатива. Ова од причина што во наведените законски одредби се утврдува правото на патни трошоци на членовите на советот да се

определува врз основа на прописите кои се однесуваат на државните службеници, а кои прописи не предвидуваат исплата на надоместок на патни трошоци во процентуален износ од просечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, како што се определува во оспорената одлука. Поради тоа пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на членот 4 од оспорената одлука со членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа.

Имајќи предвид дека оспорената одлука е донесена на 15 март 2007 година, објавена е во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.23 од 22 март 2007 година, а согласно оспорениот член 5 став 1 од Одлуката, се предвидува нејзина примена од 01 март 2007 година, односно наместо по објавувањето, се утврдува повратно дејство на нејзината примена, според Судот, Одлуката може да се стави под сомнение и по однос на нејзината согласност со членот 52 став 1 од Уставот.

Освен тоа, според Судот, во овој случај не станува збор за повратно дејство што е поповолно за граѓаните како што определил членот 52 став 4 од Уставот, туку за повратно дејство поповолно за конкретно определен помал број на лица - членови на Советот на општина Аеродром, поради што Судот оцени дека Одлуката може да се стави под сомнение и по однос на нејзината согласност со оваа уставна одредба.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

7. Судот, согласно член 27 став 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, наоѓајќи дека со извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземаат врз основа на оспорената одлука можат да настанат тешко отстранливи последици, оцени дека е основано барањето на подносителот на иницијативата за изрекување временна мерка, поради што одлучи како во точка 2 на ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.62/2007)

У.бр.62/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 12 септември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ПОНИШТУВААТ членовите 3, 4 и 5 став 1 од Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на Советот и седници на работни тела, бр. 07-1798/1 од 20 март 2007 година ("Службен гласник на општина Аеродром" бр.23/2007).

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија донесени, односно преземени врз основа на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука ќе се објави во "Службен весник на Република Македонија".

4. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром, со Решение У.бр.62/2007 од 27 јуни 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбите означени во точката 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со одредбите од Уставот на Република Македонија и Законот за локалната самоуправа.

Доносителот на Одлуката, до Уставниот суд на Република Македонија, достави одговор на наводите во Решението, број 07-91/1 од 05 септември 2007 година.

5. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Аеродром, на седницата одржана на 21 февруари 2007 година, донел Одлука за утврдување на надоместок на членовите на Советот на

општина Аеродром за седници на Советот и седници на работни тела, бр. 07-994/6 од 23.02.2007 година.

Врз основа на член 51 став 1 од Законот за локалната самоуправа, градоначалникот на општина Аеродром, со Решение бр. 08-1226/1 од 26.02.2007 година, го запрел објавувањето на Одлуката.

На наредната седница одржана на 15.03.2007 година, Советот на општина Аеродром, согласно член 51 став 2 од Законот за локалната самоуправа, го разгледал Решението на градоначалникот и одлучил да ја потврди наведената одлука, во која смисла ја донел оспорената Одлука за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на Советот и седници на работни тела, бр. 07-1798/1 од 20 март 2007 година.

Според член 1 на оваа одлука, со оваа одлука се потврдува Одлуката за утврдување на надоместокот на членовите на Советот на Општина Аеродром за седници на Советот и седници на работни тела.

Согласно член 2 на истата одлука, на членовите на Советот на Општина Аеродром им се утврдува надоместок во износ од 30% од просечната нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци за присуство на седници, за секоја седница без оглед на нејзиното времетраење.

Според член 3 на оваа одлука, на членовите на Советот на Општина Аеродром им се утврдува надоместок во износ од 30% од просечната нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци за работа на седниците на работните тела.

Согласно член 4 на Одлуката, на членовите на Советот им се исплатува надоместок за патни трошоци во износ од 7% месечно од просечната нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци.

Според член 5 од оваа одлука, оваа Одлука стапува на сила на 1 март, а ќе се објави во "Службен гласник на општина Аеродром". Со стапувањето на сила на оваа Одлука, престануваат да важат Одлуките број 07-6958/2 и 07-6958/4 од 21.12.2006 година.

Одлуката е објавена во „Службен гласник на Општина Аеродром“ бр. 23 од 22 март 2007 година.

6. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 и 9 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и локалната самоуправа се утврдени како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 52 став 1 од Уставот, законите и сите други прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Според став 4 од истата одредба, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случај кога тоа е поповолно за граѓаните.

Според Амандманот XVII точка 1 од Уставот со кој се заменува ставот 1 на членот 115 од Уставот на Република Македонија, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Согласно член 31 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002), органи на општината се советот и градоначалникот.

Согласно член 45 од истиот закон, членовите на советот имаат право на надоместок за присуство на седници и надоместок на патните и дневните трошоци, во рамките утврдени со закон.

Согласно член 100 од Законот, кој се наоѓа во главата XV Преодни и завршни одредби, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во

Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Во членот 50 од Законот се утврдени надлежностите на градоначалникот, меѓу кои спаѓа и надлежноста да ја контролира законитоста на прописите на советот.

Со член 51 од Законот се регулира начинот на контролата на законитоста на прописите пред нивното објавување. Така, согласно став 1 на овој член, ако градоначалникот смета дека прописот на советот не е во согласност со Уставот и законите, должен е во рок од седум дена од денот на доставувањето со решение да го запре неговото објавување, со кое ќе ги образложи причините за запирањето. Според ставот 2 на истиот член, советот е должен, во рок од 15 дена од денот на објавувањето на решението од ставот 1 на овој член, да го разгледа решението и да одлучи по него. Во ставот 3 на истиот член се утврдува дека ако советот го потврди прописот, градоначалникот е должен да го објави и истовремено да поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорениот пропис пред Уставниот суд на Република Македонија. Според ставот 4 на овој член, за поднесената иницијатива од ставот 3, градоначалникот е должен да го информира министерството надлежно за вршење на работите што се однесуваат на локалната самоуправа.

Од анализата на членовите 45 и 100 на Законот за локалната самоуправа произлегува дека законодавецот за членовите на советот утврдил право на надоместок за присуство на седници, кој го ограничил во висина до 30% од просечната нето месечна плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, како и утврдил право на надомест на патни и дневни трошоци кои ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Со наведените одредби, како ни со другите одредби од Законот, не се утврдува право на членовите на советот на посебен надоместок за работа на седници на работните тела.

Според тоа, Судот утврди дека Законот за локалната самоуправа утврдува право на членовите на советот на единствен и лимитиран надоместок за присуство на седници, кој ги опфаќа седниците на советот и седниците на работните тела, а не предви-

дува посебни надоместоци за присуство и работа на овие седници, како што тоа е определено во оспорената одлука.

Оттаму, анализирајќи ја содржината на оспорената одлука во однос со одредбите од член 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, Судот утврди дека членовите на Советот на општина Аеродром имаат право на надоместок за присуство на седници утврден со закон, како што е определено во член 2 од Одлуката, а не и право на посебен надоместок за работа на седници на работните тела, од каде произлегува дека членот 3 на Одлуката, кој утврдува вакво право, не е во согласност со наведените законски одредби.

Во однос на висината на патните трошоци кои им се признаваат на членовите на советот, законодавецот упатува на примена на прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Согласно член 13 став 1 од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2007 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 139/2006), државните службеници имаат право на надоместок за превоз до и од работното место по претходно дадена писмена изјава во случај кога местото на живеење е оддалечено над 2,5 км од работното место, но не повеќе од 900 денари месечно.

Оттука, анализирајќи ја содржината на членот 4 од оспорената одлука во однос на членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, произлегува дека висината на надоместокот на патните трошоци на членовите на Советот на општина Аеродром, се определува без да се има предвид наведената законска регулатива. Ова од причина што во наведените законски одредби се утврдува правото на патни трошоци на членовите на советот да се определува врз основа на прописите кои се однесуваат на државните службеници, а кои прописи не предвидуваат исплата на надоместок на патни трошоци во процентуален износ од просечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, како што се определува во оспорената одлука. Поради тоа Судот утврди дека членот 4 од оспорената одлука не е во согласност со членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа.

Имајќи предвид дека оспорената одлука е донесена на 15 март 2007 година, објавена е во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.23 од 22 март 2007 година, а согласно оспорениот член 5 став 1 од Одлуката, се предвидува нејзина примена од 01 март 2007

година, односно наместо по објавувањето, се утврдува повратно дејство на нејзината примена, Судот оцени дека Одлуката не е во согласност со членот 52 став 1 од Уставот.

Освен тоа, според оценка на Судот, во овој случај не станува збор за повратно дејство што е поповолно за граѓаните како што определил членот 52 став 4 од Уставот, туку за повратно дејство поповолно за конкретно определен помал број на лица - членови на Советот на општина Аеродром, поради што Судот утврди дека оспорената одлука не е во согласност со оваа уставна одредба.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.62/2007)

112.

У.бр.60/2007

- Информирање на јавноста во општината

- Informing the public in the municipality

- Тоа што Советот на општината ја укинал Одлуката со која бил основан весник на општината за информирање на граѓаните без надоместок не значи дека советот не може да најде други форми и начини за информирање, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената Одлука со Законот за локалната самоуправа.

- The fact that the Council of the municipality repealed the Decision with which a gazette of the municipality was established for informing citizens without remuneration does not mean that the council cannot find other forms and ways

of informing, as a result of which there may not be a question raised as to the concordance of the challenged Decision with the Law on Local Self-Government.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за потврдување на Одлуката за потврдување на Одлуката за укинување на Одлуката за основање на весник на општина Аеродром, бр.07-1834/1, донесена од Советот на општината на 22 март 2007 година и објавена во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.23/2007).

2. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата донесената одлука била во спротивност со член 8 од Законот за локална самоуправа во кој било предвидено дека органите на општината, комисиите на советот и јавните служби основани од општината се должни, без надоместок да ги информираат граѓаните за својата работа, како и за плановите и програмите кои се од значење за развојот на општината, на начин утврден со статут. Оспорената одлука била во спротивност и со членовите 110 и 111 од Статутот на општина Аеродром во кои бил утврден начинот на информирање на граѓаните.

Основањето на општинскиот весник и неговото бесплатно доставување на жителите на општина Аеродром, било со цел за поефикасно и потранспарентно исполнување на оваа законска и статутарна одредба од страна на општина Аеродром.

Подносителот на иницијативата смета дека донесената одлука е во спротивност со наведените одредби од Законот и Статутот на општината и дека членот 36 од Законот за локална самоуправа на може да претставува основ за донесување на оспорената одлука. Градоначалникот на општина Аеродром согласно член 51 од Законот за локалната самоуправа, донесе решение за запирање на објавувањето на Одлуката за укинување на Одлуката за основање на весник на општина Аеродром, со број 08-775/1 од 9.02.2007 година од причини што членот 2 од Одлуката предвидувала дека истата влегува во сила со донесувањето а ќе се објави во „Службен гласник на општина Аеродром“, што значело дека истата била во спротивност со член 52 од Уставот на Република Македонија, кој предвидувал дека законите и прописите се објавуваат пред да влезат во сила. Во став 3 од истиот член од Уставот се предвидувало дека законите и прописите не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

На својата Педесет и седма седница, одржана на 21 февруари 2007 година, Советот на општина Аеродром донел одлука која што ја насловил како Одлука за потврдување на Одлуката за укинување на Одлуката за основање весник на општина Аеродром.

При разгледување на оваа одлука се утврди дека не станува збор за одлука со која се потврдува Одлуката за укинување на Одлуката за основање весник на општина Аеродром, туку за донесување на нова одлука од причина што со истата се менувал членот 2 од Одлуката за укинување на Одлуката за основање весник на општина Аеродром на начин што зборот „донесувањето“ се заменува со зборот „објавувањето“.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Аеродром донел Одлука за потврдување на Одлуката за потврдување на Одлуката за укинување на Одлуката за основање на весник на општина Аеродром.

Според член 1 од оспорената Одлука, се потврдува Одлуката со која се потврдува Одлуката за укинување на Одлуката за основање на весник на општина Аеродром, број 07-994/2 донесена на Педесет и седмата седница на Советот на општина Аеродром, одржана на 21.02.2007 година, во која во член 2 зборот „донесувањето“ се заменува со зборот „објавувањето“.

Во член 2 од оспорената Одлука е утврдено дека таа стапува на сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Аеродром“.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеи 3 и 9 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и локалната самоуправа се утврдени како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според Амандманот XVII точка 1 од Уставот со кој се заменува ставот 1 на членот 115 од Уставот на Република Македонија, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштита на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Според член 8 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002), органите на општината, комисиите на советот и јавните служби основани од општината се должни, без надоместок да ги информираат граѓаните за својата работа, како и за плановите и програмите кои се од значење за развојот на општината, на начин утврден со статутот, а според ставот 2 на овој член од Законот, општината е должна на граѓаните да им овозможи пристап кон основните информации за услугите што им ги обезбедува, на начин и под услови уредени со статутот.

Согласно членот 31 од Законот за локалната самоуправа органи на општината се советот и градоначалникот.

Според членот 32 став 1 од овој закон, советот е претставнички орган на граѓаните кој одлучува во рамките на надлежностите на општината.

Тргувајќи од содржината на оспорената одлука, а имајќи ги предвид надлежностите на советот на општината утврдени во членот 36 од Законот, Судот утврди дека советите на општините согласно членот 8 од Законот (информирање на јавноста) се должни да ги информираат граѓаните без надоместок за нивната работа, меѓутоа, ако тоа не се случи како што е случајот со оспорената Одлука со која била потврдена претходно укинатата Одлука донесена

од Советот, со која бил основан весник на општина Аеродром, тоа не значи дека Советот постапува спротивно на законските, односно уставните одредби од причини што тоа е политика на Советот и тој има право во рамките на своите надлежности да оцени што може да направи, односно кој начин ќе го избере за информирање на граѓаните. Можно е со повеќе варијанти да се информираат граѓаните, укинување на една таква одлука не би можело автоматски да значи дека во работењето на Советот нема транспарентност, односно граѓаните не се информирани, но тоа сепак е во надлежност на самиот совет да оцени на каков начин ќе ги информира граѓаните за својата работа, задоволувајќи ја на овој начин должноста за информирање утврдена во членот 8 од Законот, во однос на која одредба и се оспорува Одлуката на Советот.

Поаѓајќи од изнесеното, Судот утврди дека со тоа што Советот на општината ја укинал Одлуката со која бил основан весник на општината за информирање на граѓаните без надоместок не значи дека советот не може да најде други форми и начини за информирање, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената Одлука со Законот за локалната самоуправа.

По однос на наводот во иницијативата дека со оспорената Одлука, поточно со членот 1 на оспорената Одлука се вршат измени на членот 2 од Одлуката и тоа: зборовите „донесувањето“ се заменуваат со зборовите „објавувањето“ и со тоа станувало збор за нова одлука, Судот смета дека, исто така, вршењето на измени и дополнувањата на Одлуката е во рамките на надлежностите на советот, и тој има право да врши такви измени како впрочем и е направен во конкретниот случај. Според тоа, не може да стане збор за нова одлука како што се тврди во иницијативата туку за измени и дополнувања на Одлуката за која Советот како доносител на тој акт има право да интервенира, дотолку повеќе што наведената измена е направена согласно членот 52 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.60/2007)

113.

У.бр.120/2007

- Овластување Советот на општината да донесува, а градоначалникот го извршува буџетот на општината

- Authority of the Council of the municipality to adopt, and the mayor to execute, the budget of the municipality

- Кога Советот на општината, по предлог на Градоначалникот на општината, донесе одлука за извршување на буџетот на општината, не се повредува Уставот на Република Македонија ниту Законот за локалната самоуправа, бидејќи согласно законските овластувања Советот на општината го донесува, а градоначалникот го извршува буџетот.

- When the Council of the municipality, upon the proposal of the Mayor of the municipality, adopts a decision on execution of the budget of the municipality, it does not violate the Constitution of the Republic of Macedonia and the Law on Local Self-Government, since pursuant to the legal powers the Council of the municipality adopts and the mayor executes the budget.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за потврдување на Одлуката за измена и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот на општина Аеродром за 2007 година, број 07-2942/12 од 14 мај 2007 година, објавена во „Службен гласник на општина Аеродром“, број 25/2007 од 14 мај 2007 година.

2. Кирил Тодоровски - градоначалник на општина Аеродром - Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорената Одлука бил изменет членот 17 од Одлуката за извршување на Буџетот на општина Аеродром, а која одлука била изгласана без да за тоа имало претходно подготвена и доставена предлог одлука и образложение за нејзино донесување.

По однос на донесувањето на оваа одлука исто така надлежната Комисија за буџет, финансирање и економски развој немала одржано состанок.

Поради наведеното, подносителот на иницијативата смета дека оспорената одлука била во спротивност со член 50 став 1 точка 2 од Законот за локалната самоуправа и член 23 став 5 од Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.61/2004) поради што се предлага оспорената одлука да се поништи и истовремено да се донесе и временна мерка за запирање на извршување на дејствијата преземени со истата.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Аеродром, на шеесет и првата седница одржана на 10 мај 2007 година, донел Одлука за потврдување на Одлуката за измена и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот на општина Аеродром за 2007 година.

Според членот 1 од Одлуката, со оваа Одлука се потврдува Одлуката за измена и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот на општина Аеродром за 2007 година, број 07-2559/2 од 27.04.2007 година. Во членот 2 определено е одлуката да влезе во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Аеродром“.

4. Според членот 36 од Законот за локалната самоуправа, во надлежност на советот на општината е донесувањето на буџетот на општината и годишна сметка на општината, кои согласно член 48 став 3 од овој закон ги потпишува претседателот на советот и ги доставува на градоначалникот заради објавување.

Согласно членот 50 став 1 точка 3 од овој закон, во надлежност на градоначалникот е да ги објавува прописите на советот во службеното гласило на општината.

Исто така, согласно одредбите од членот 50 став 1 точка 7 од овој Закон, градоначалникот го предлага годишниот буџет и годишната сметка на буџетот на општината, а според точката 8 од истиот член од Законот, градоначалникот го извршува буџетот на општината.

Според член 50 став 2 од истиот Закон градоначалникот може да овласти раководен службеник на општината да ја води постапката и да решава во управни работи, како и да потпишува акти.

Во делот на одредбите од Законот за локалната самоуправа кои се однесуваат на органите за вршење на надзор во ставот 3 од членот 70 е предвидено дека контрола на материјалното и финансиското работење на општината врши Министерството за финансии.

Од увидот во списите при утврдувањето на фактичката состојба произлегува дека Советот на општината Аеродром на седницата одржана на 27 декември 2006 година донел Одлука за извршување на Буџетот на општина Аеродром за 2007 година, број 07-7229/1 од 28 декември 2006 година.

На седницата одржана на 25 април 2007 година, Советот на општина Аеродром донел Одлука за измени и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот на општина Аеродром за 2007 година бр.07-2559/3 од 27 април 2007 година, со која е изменет членот 17 од Одлуката за извршување на Буџетот на општината така што за средствата утврдени во програма Д-Градоначалник, потпрограма ДО - Градоначалник за средствата утврдени во буџетот на општината на потставката 464990 - други трансфери одлучува градоначалникот, но најмногу до износ од 5.000,00 денари.

Според мислењето на Судот базирано на содржината на наведените законски одредби и утврдената фактичка состојба, со донесување на оспорената Одлука не се повредени одредбите од Законот за локалната самоуправа на кои се укажува во иницијативата. Ова од причина што од увидот во записникот за одржана седница на Советот на општина Аеродром на ден 25 април 2007 година како

точки на дневен ред биле ставени и точките предложени од градоначалникот, меѓу кои е и Предлог Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот на општината за 2007 година, што значи дека не е повреден член 50 став 1 точка 7 од Законот, бидејќи истата по предлог на градоначалникот на Советот на општина Аеродром го донесув буџетот на општината и годишната сметка на општината.

Од анализата на цитираните одредби од Законот за локалната самоуправа јасно произлегува дека Советот на општината го донесува, а градоначалникот го извршува буџетот на општината. Оттука, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека со оспорената Одлука се повредуваат одредбите од Законот за локалната самоуправа, поради што пред Судот не се постави прашањето за согласноста на оспорената Одлука со член 50 став 1 точка 2 од Законот за локалната самоуправа и член 23 став 5 од Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.120/2007)

114.

У.бр.193/2007

**- Право на посебен надоместок
(поведување на постапка)**

*- Right to special remuneration
(initiation of a procedure)*

- Со оглед на тоа што Законот за локалната самоуправа не предвидува право на советниците на посебен надоместок за нивното учество при склучување на бракови, какво што

право е определено со оспорената Одлука, истата ја прави несогласна со Законот за локалната самоуправа.

- Given that the Law on Local Self-Government does not envisage a right of the councillors to a special remuneration for their participation when concluding marriages, which right is defined by the contested Decision, the same is in disagreement with the Law on Local Self-Government.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 октомври 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок за патни и дневни трошоци за членовите кои учествуваат при склучување на бракови во матичната служба на град Скопје, бр.07-5676/8, донеена од Советот на Општината на 3 септември 2007 година и објавена во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.30/2007.

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорената одлука.

3. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорената Одлука била донесена спротивно на одредбите од Деловникот за работа на Советот на општина Аеродром и дека во ниедна од цитираните законски и статутарни одредби што претставувале основа за нејзино донесување, не се предвидувало дека на членовите на

Советот на општина Аеродром кои учествуваат при склучување на бракови, им се утврдува паричен надоместок за патни и дневни трошоци, за деновите во кои учествуваат во работата на матичната служба. Покрај тоа, надоместок за членовите кои учествуваат во склучување на бракови, веќе им било утврден износ како членови на совет, така што во истите биле утврдени и трошоците за нивното учество во работата во матичната служба.

Поради изнесеното подносителот на иницијативата смета дека оспорената Одлука била спротивна на Законот за локалната самоуправа, и бара Судот да ја поништи оспорената Одлука.

Исто така, подносителот на иницијативата бара, Судот до донесувањето на конечна одлука, да донесе решение за запирање на извршувањето на поединечни акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорената Одлука.

4. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Аеродром на 3 септември 2007 година донел Одлука за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок за патни и дневни трошоци за членовите кои учествуваат при склучување на бракови во матичната служба на град Скопје.

Во членот 1 од оспорената одлука е утврдено дека со оваа одлука се потврдува Одлуката за утврдување на надоместок за патни и дневни трошоци за членовите кои учествуваат при склучување на бракови во матичната служба на град Скопје, број 07-4759/8 од 16.08.2007 година, донесена на шеесет и седмата седница на Советот.

Според член 2 од оспорената одлука на членовите на Советот на Општина Аеродром кои учествуваат при склучување на бракови во матичната служба на град Скопје им се утврдува надоместок во износ од 8% месечно од просечна месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а според член 3 од Одлуката, оваа Одлука стапува на сила со денот на објавување во „Службен гласник на општина Аеродром“.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 45 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) членовите на Советот имаат право на надоместок за присуство на седница и надоместоци на патни и дневни трошоци во рамки утврдени со закон.

Согласно членот 100 од Законот, кој е содржан во преодните и завршни одредби, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Според Судот, имајќи ги предвид одредбите од членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, произлегува дека законодавецот за членовите на советот го утврдил правото на надоместок за присуство на седница и правото на надоместок на патни и дневни трошоци за членовите на советот.

Притоа, законодавецот правото на надоместок за присуство на седница на членовите на советот го утврдил и лимитирал и може да изнесува најмногу до 30% од просечната плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а во однос на висината на патните и дневни трошоци на членовите на советот упатува на примена на прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Овие одредби не предвидуваат право на други надоместоци на членовите на советот, како што е на пример за ангажираност на членовите на советот во деновите кога се склучуваат бракови.

Со оспорената одлука, Советот на општина Аеродром утврдил право на надоместок за патни и дневни трошоци за членовите кои учествуваат при склучување на бракови и ја утврдил висината на овој надоместок.

Оттаму, со оглед на тоа што Законот за локалната самоуправа не предвидува право на советниците на посебен надоместок за нивното учество при склучување на бракови, какво што право е определено во оспорената одлука, Судот утврди дека оспорената одлука може да се доведе под сомнение по однос на нејзината согласност со Законот за локалната самоуправа.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиrowsки и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.193/2007)

У.бр.193/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 декември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ПОНИШТУВА Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок за патни и дневни трошоци за членовите кои учествуваат при склучување на бракови во матичната служба на град Скопје, бр.07-5676/8, донесена од Советот на Општината на 3 септември 2007 година и објавена во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.30/2007.

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијативата на Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром, со Решение У.бр.193/2007 од 24 октомври 2007 година поведе постапка за оценување на законитоста на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука, затоа што се постави прашањето за нејзината согласност со Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002). Истовремено, Судот го запре извршувањето на поединечните акти и дејствија донесени односно преземени врз основа на оспорената одлука, до донесување на конечна одлука од Судот.

5. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Аеродром на 3 септември 2007 година донел Одлука за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок за патни и дневни трошоци за членовите кои учествуваат при склучување на бракови во матичната служба на град Скопје.

Во членот 1 од оспорената одлука е утврдено дека со оваа одлука се потврдува Одлуката за утврдување на надоместок за патни и дневни трошоци за членовите кои учествуваат при склучување на бракови во матичната служба на град Скопје, број 07-4759/8 од 16.08.2007 година, донесена на шеесет и седмата седница на Советот.

Според член 2 од оспорената одлука на членовите на Советот на Општина Аеродром кои учествуваат при склучување на бракови во матичната служба на град Скопје им се утврдува надоместок во износ од 8% месечно од просечна месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а според член 3 од Одлуката, оваа Одлука стапува на сила со денот на објавување во „Службен гласник на општина Аеродром“.

6. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 45 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) членовите на Советот имаат право на надоместок за присуство на седница и надоместоци на патни и дневни трошоци во рамки утврдени со закон.

Согласно членот 100 од Законот, кој е содржан во преодните и завршни одредби, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Според Судот, имајќи ги предвид одредбите од членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, произлегува дека законодавецот за членовите на советот го утврдил правото на надоместок за присуство на седница и правото на надоместок на патни и дневни трошоци за членовите на советот.

Притоа, законодавецот правото на надоместок за присуство на седница на членовите на советот го утврдил и лимитирал и може да изнесува најмногу до 30% од просечната плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а во однос на висината на патните и дневни трошоци на членовите на советот упатува на примена на прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Овие одредби не предвидуваат право на други надоместоци на членовите на советот, како што е на пример за ангажираност на членовите на советот во деновите кога се склучуваат бракови.

Со оспорената одлука, Советот на општина Аеродром утврдил право на надоместок за патни и дневни трошоци за членовите кои учествуваат при склучување на бракови и ја утврдил висината на овој надоместок.

Оттаму, со оглед на тоа што Законот за локалната самоуправа не предвидува право на советниците на посебен надоместок за нивното учество при склучување на бракови, какво што право е определено во оспорената одлука, Судот утврди дека оспорената одлука не е во согласност со Законот за локалната самоуправа.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.193/2007)

115.

У.бр.192/2007

- Надоместок на членовите на Советот на општината за присуство на седници

- Remuneration for the members of the Council of the municipality for attending sessions

- Советот на општината во согласност со членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа ја донел оспорената одлука за надоместок на членовите на Советот на седници.

- The Council of the municipality in line with Articles 45 and 100 of the Law on Local Self-Government took the challenged decision on the remuneration for the members of the Council for sessions.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 октомври 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на Советот, број 07-5676/2 од 3 септември 2007 година

(„Службен гласник на општина Аеродром“ број 30/2007) донесена од Советот на општина Аеродром.

2. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром во Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата Советот на општината Аеродром на претходната седница пред донесување на оспорената Одлука, ја донел Одлуката за утврдување на надомест на Советот за седница, меѓутоа таа како предложена точка на дневен ред практично била разгледана и донесена на седницата со уште три други одлуки за кои Советот не доставил предлог за заедничка расправа, и на тој начин не било постапено во согласност со Деловникот на општината Аеродром (член 81 став 2).

Со оглед на тоа што на седницата на Советот на општината не се работело според одредбите од Деловникот, а од друга страна оспорената одлука го уредувала надоместокот на членовите на Советот на општината за седници, спротивно на членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на законитоста на оспорената одлука.

3. Судот на седницата утврди дека со членот 1 од оспорената одлука се потврдува Одлуката за надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на Советот, број 07-4759/1 од 16 август 2007 година, а во членот 2 е определено дека се утврдува надоместокот на членовите на Советот на општината за седници на Советот.

Според членот 3 од Одлуката, на членовите на Советот на општина Аеродром им се утврдува надоместок во износ од 30% од просечна месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци за секоја седница, без оглед на нејзиното времетраење.

Со членовите 4 и 5 од Одлуката е утврдено дека со нејзиното стапување во сила престанува да важи Одлуката број 07-1798/1 од 20 март 2007 година, и дека Одлуката стапува во сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Аеродром“.

4. Според членот 45 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) членовите на Советот имаат право на надоместок за присуство на седница и надоместоци на патни и дневни трошоци во рамки утврдени со закон.

Согласно членот 100 од Законот кој е предвиден во Главата XV „Преодни и завршни одредби“, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Со оглед на тоа што со оспорената одлука наполно во согласност со цитираните одредби од Законот за локалната самоуправа е уредено прашањето за надоместок на членовите на Советот за седници, односно Советот во оспорената одлука во целост ја прифатил законската норма како во однос на висината на надоместокот за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, така и во однос на правното дејство на Одлуката по денот на објавувањето и влегувањето во сила, сметаме дека врз основа на наводите во иницијативата неможе да се постави прашањето за законитоста на оспорената одлука. Од аспект на работењето на Советот на општината, Судот не е надлежен да го оценува дали тоа било во согласност со актите на општината, ниту со овие наводи во иницијативата може да се доведе во прашање законитоста на оспорената одлука.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.192/2007)

116.

У.бр.195/2007

**- Надоместок за присуство на седници
(поведување на постапка)**

*- Remuneration for attending sessions
(initiation of a procedure)*

- Не постои уставен и законски основ, врз основа на кој Советот на општината би можел да определува право на членовите на Советот на надоместок за присуство на седници на работните тела на Советот.

- There is no constitutional or legal ground on the basis of which the Council of the municipality could define a right of the members of the Council to remuneration for attending sessions of the working bodies of the Council.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 7 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на работни тела, бр. 07-5676/4 од 3 септември 2007 година ("Службен гласник на општина Аеродром" бр.30/2007).

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземени врз основа на Одлуката означена во точка 1 на ова решение.

3. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Имено, според подносителот на иницијативата оспорената одлука била донесена спротивно на Статутот на општината Аеродром и на Деловникот за работа на Советот на општина Аеродром, бидејќи на закажаната седница, кога се донела одлуката што и претходи на оспорената, била отстранета општинската администрација и не постоеле технички услови за одржување на седницата. Исто така, не биле испочитувани деловничките и статутарни одредби за одржување на седница на Советот, од причина што на дневниот ред не била предложена и ставена точка насловена како Одлука за утврдување на надоместок на членовите на Советот за седници на работните тела, туку оваа точка се разгледала на заедничка расправа со други одлуки, иако не бил даден предлог за заедничко расправање.

Понатаму, Одлуката се оспорува и по однос на нејзината согласност со членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа, особено поради околноста што со членовите 2 и 3 од оспорената одлука, се предвидувало посебно право на надоместок на членовите на советот за работа на седници на работните тела, а како во законските одредби не бил предвиден таков надоместок.

Поради наведеното, градоначалникот на општина Аеродром, со Решение бр. 08-5521/1 од 20 август 2007 година, го запрел објавувањето на Одлуката.

На наредната седница, Советот на општина Аеродром ја донел оспорената Одлука за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на работни тела, бр.07-5676/4 од 3 септември 2007 година, по што, согласно член 51 став 3 од Законот за локалната самоуправа, градоначалникот донел Решение за објавување на Одлуката и поднел иницијатива за нејзино поништување.

Со оглед на тоа што на седницата на Советот на општината не се работело според одредбите од Деловникот и Статутот, а од друга страна оспорената одлука го уредувала надоместокот на членовите на Советот на општината за седници на работните тела, спротивно на членовите 45 и 100 од Законот за локалната само-

управа, со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на законитоста на оспорената одлука.

Во иницијативата е содржан и посебен предлог за донесување на решение за запирање на извршувањето на оспорената одлука, поради спречување на ненадоместлива штета што би настала за општината, како и поради оневозможување на определена група лица да се стекнат со одредени привилегии на штета на жителите на општина Аеродром.

4. Судот на седницата утврди дека, Советот на општина Аеродром на седница одржана на 29 август 2007 година, ја донел оспорената одлука за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на работни тела.

Во членот 1 од Одлуката е определено дека се потврдува Одлуката за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на работни тела бр.07-4759/10 од 16 август 2007 година, донесена на шеесет и седмата седница на Советот.

Во членот 2 од Одлуката е определено дека се утврдува надоместок на членовите на Советот на општината Аеродром за седница на работните тела.

Според членот 3 од Одлуката, на членовите на Советот на Општина Аеродром им се утврдува надоместок во износ од 20% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци за учество на седниците на работните тела, без оглед на нејзиното времетраење.

Во членот 4 од Одлуката е определено истата да стапи во сила со денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Аеродром".

Одлуката е објавена во службеното гласило бр.30/2007 од 3 септември 2007 година.

5. Согласно членот 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот Суд одлучува за согласноста на

законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 31 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002), органи на општината се советот и градоначалникот.

Согласно членот 45 од истиот закон, членовите на советот имаат право на надоместок за присуство на седници и надоместок на патните и дневните трошоци, во рамките утврдени со закон.

Согласно членот 100 од Законот, кој се наоѓа во главата XV „Преодни и завршни одредби“, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Во членот 50 од Законот се утврдени надлежностите на градоначалникот, меѓу кои спаѓа и надлежноста да ја контролира законитоста на прописите на советот.

Од анализата на членовите 45 и 100 на Законот за локалната самоуправа произлегува дека законодавецот за членовите на советот утврдил право на надоместок за присуство на седници, кој го ограничил во висина до 30% од просечната нето месечна плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци.

Со наведените одредби, како ни со другите одредби од Законот, не се утврдува право на членовите на советот на посебен надоместок за работа на седници на работните тела.

Според тоа, Судот оцени дека Законот за локалната самоуправа утврдува право на членовите на советот на единствен и лимитиран надоместок за присуство на седници и не предвидува посебни надоместоци за присуство и работа на седници на работните тела, како што тоа е определено во оспорената одлука.

Оттаму, анализирајќи ја содржината на оспорената одлука во однос со одредбите од член 45 и член 100 од Законот за локалната самоуправа, Судот оцени дека членовите на Советот имаат право на

надоместок за присуство на седници утврден со закон, но немаат и право на посебен надоместок за работа на седници на работните тела, од каде произлегува дека оспорената одлука, која утврдува вакво право, би можела да се стави под сомнение во однос на нејзината согласност со наведените законски одредби.

По однос на наводите од иницијативата за несогласност на оспорената одлука со одредбите од Деловникот и Статутот на општината Аеродром, согласно член 110 алинеја 2 од Уставот, Судот не е надлежен да ја оценува согласноста на оспорената одлука со наведените акти, бидејќи станува збор за подзаконски акти со ист правен ранг.

6. Судот оцени дека се исполнети условите од член 27 став 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземаат врз основа на оспорената одлука, до завршувањето на постапката.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите: м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.195/2007)

У.бр.195/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и членот 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 декември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ПОНИШТУВА Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на работни тела, бр. 07-5676/4 од 3 септември 2007 година ("Службен гласник на општина Аеродром" бр.30/2007).

2. СЕ СТАВА ВОН СИЛА Решението за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземаат врз основа на Одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука ќе се објави во "Службен весник на Република Македонија".

4. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром со Решение У.бр.195/2007 од 7 ноември 2007 година повеќе постапка за оценување на законитоста на актот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа.

5. Судот на седницата утврди дека, Советот на општина Аеродром на седница одржана на 29 август 2007 година, ја донел оспорената одлука за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на работни тела.

Во членот 1 од Одлуката е определено дека се потврдува Одлуката за утврдување на надоместок на членовите на Советот на општина Аеродром за седници на работни тела бр.07-4759/10 од 16 август 2007 година, донесена на шеесет и седмата седница на Советот.

Во членот 2 од Одлуката е определено дека се утврдува надоместок на членовите на Советот на општината Аеродром за седница на работните тела.

Според членот 3 од Одлуката, на членовите на Советот на Општина Аеродром им се утврдува надоместок во износ од 20% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци за учество на седниците на работните тела, без оглед на нејзиното времетраење.

Во членот 4 од Одлуката е определено истата да стапи во сила со денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Аеродром".

Одлуката е објавена во службеното гласило бр.30/2007 од 3 септември 2007 година.

6. Согласно членот 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот Суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 31 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002), органи на општината се советот и градоначалникот.

Согласно членот 45 од истиот закон, членовите на советот имаат право на надоместок за присуство на седници и надоместок на патните и дневните трошоци, во рамките утврдени со закон.

Согласно членот 100 од Законот, кој се наоѓа во главата XV „Преодни и завршни одредби“, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, членовите на советот ќе примаат надоместок за присуство на седница на советот без оглед на нејзиното времетраење, најмногу до 30% од просечната месечна нето плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци, а надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Во членот 50 од Законот се утврдени надлежностите на градоначалникот, меѓу кои спаѓа и надлежноста да ја контролира законитоста на прописите на советот.

Од анализата на членовите 45 и 100 на Законот за локалната самоуправа произлегува дека законодавецот за членовите на советот утврдил право на надоместок за присуство на седници, кој го ограничил во висина до 30% од просечната нето месечна плата во Република Македонија исплатена во последните три месеци.

Со наведените одредби, како ни со другите одредби од Законот не се утврдува право на членовите на советот на посебен надоместок за работа на седници на работните тела.

Според тоа, Судот оцени дека Законот за локалната самоуправа утврдува право на членовите на советот на единствен и лимитиран надоместок за присуство на седници и не предвидува посебни надоместоци за присуство и работа на седници на работните тела, како што тоа е определено во оспорената одлука.

Оттаму, анализирајќи ја содржината на оспорената одлука во однос со одредбите од член 45 и член 100 од Законот за локалната самоуправа, Судот оцени дека членовите на Советот имаат право на надоместок за присуство на седници утврден со закон, но немаат и право на посебен надоместок за работа на седници на работните тела, од каде произлегува дека оспорената одлука, која утврдува вакво право не е во согласност со наведените законски одредби.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.195/2007)

117.

У.бр.29/2007

- Утврдување на вредноста на бодот на платите на општинската администрација

- Determination of the value of the point of the salaries of the municipal administration

- Со оспорената одредба од Законот според која вредноста на бодот на платата на вработените во единицата на локалната самоуправа се утврдува со одлука за извршување на буџетот на единицата на локалната самоуправа не се нарушува начелото на еднаквост меѓу државните службеници во единицата на локалната самоуправа и државните службеници во државната управа.

Оспорената одредба од одлуката за извршување на буџетот на општината со која се утврдува вредноста на бодот на вработените во општинската администрација, а која зависи од економската моќ на единицата на локалната

самоуправа не е во несогласност со Уставот и Законот за државните службеници.

- The contested provision of the Law under which the value of the point of the salary of employees in the local self-government unit is determined by a decision of the execution of the budget of the local self-government unit does not violate the principle of equality between civil servants in the local self-government unit and civil servants in state administration.

The challenged provision in the decision on the execution of the budget of the municipality determining the value of the point for the employees in the municipal administration, and which depends on the economic power of the local self-government unit, is not in disagreement with the Constitution and the Law on Civil Servants.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 ноември 2007 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување уставноста на:

а) Член 43 од Законот за државните службеници (Службен весник на Република Македонија" бр.59/2000, 112/2000, 34/2001, 103/2001, 43/2002, 98/2002, 17/2003, 40/2003, 85/2003, 17/2004, 69/2004, 81/2005, 61/2006 и 36/2007), и

уставноста и законитоста на:

б) Член 9 и 21 од Одлуката за извршување на Буџетот на Општина Другово бр.07-1406/10 од 25 декември 2006 година ("Службен гласник на општина Другово" бр.12/2006) и член 3 од Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот бр.07-1217/3 донесена од Советот на општина Другово на 16 октомври 2007 година.

2. Јадранка Вељановска од с. Манастирско Доленци, општина Другово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијативи за оценување уставноста на член 43 од Законот означен во точката 1 а) и уставноста и законитоста на членовите 9 и 21 од Одлуката за извршување на буџетот на општина Другово и член 3 од Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за извршување на буџетот на општина Другово.

Според наводите во иницијативата оспорениот член 9 од Одлуката не бил во согласност со член 8, член 9, член 32, член 51 и 52 од Уставот на Република Македонија; член 6, член 43, член 45 и член 46 од Законот за државните службеници, член 6 од Законот за работните односи, член 36 и член 58 од Законот за локалната самоуправа. Ова затоа што Советот на општина Другово донел одлука без никаква законска основа и надвор од своите законски надлежности со што навлегол во сверата на намалување на висината на платите на вработените во општинската администрација или поточно речено советот одлучил за прашања од областа на работните односи кои согласно Законот му припаѓаат на градоначалникот.

Воедно, Советот на општината надвор од законските надлежности навлегол во предлагање и измени на предложениот буџет на општината што е во надлежност на градоначалникот, а потоа без согласност на градоначалникот како овластен предлагач ги усвоил предложените измени.

Понатаму, според наводите на подносителот на иницијативата со оспорената одлука се дискриминирале, деградирале и ставале во нерамноправна положба државните службеници вработени во општинската администрација во однос на сите други државни слжбеници, затоа што со Законот за државните службеници точно биле утврдени правата и должностите како и критериумите за утврдување на платите на државните службеници кој статус го имале и вработените во општинската администрација и за нив требало да се однесува Одлуката на Владата на Република Македонија со која е утврдена вредноста на бодот, односно истата вредност на бодот требало да биде утврдена со буџет на општината.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорената одлука, односно, член 21 не бил во согласност со член 62 од Законот за локалната самоуправа, затоа што со него било

определено одлуката да влезе во сила со денот на објавувањето, наместо осмиот ден од објавувањето кој рок бил утврден со Законот и Статутот на општината.

На 7 март 2007 година подносителот на иницијативата со дополнителен поднесок бара Уставниот суд на Република Македонија да го разгледа и оцени член 43 од Законот за државните службеници (оспорен е член 53 од Пречистен текст на законот) затоа што со овој член според кој вредноста на бодот за платите на вработените во општинската администрација се утврдува со одлука за извршување на буџетот на општината односно градот Скопје, а вредноста на бодот на други државни службеници ја утврдува Владата на Република Македонија со одлука, се прави разлика помеѓу државните службеници во зависност од тоа дали работат во државната управа или во општинската администрација.

На 24 октомври 2007 година подносителот на иницијативата достави ургенција до Судот во која повторно ги наведува истите причини за оспорување на Одлуката за извршување на Буџетот на општина Другово и член 43 од Законот за државните службеници, при што посочува дека на 16 октомври 2007 година Советот на општина Другово донел Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот на општина Другово, со која покрај другото, се менува оспорениот член 9.

3. Судот на седницата утврди дека според член 43 од Законот за државните службеници, вредноста на бодот на платата на вработените во општинската администрација, односно администрацијата на градот Скопје за секоја година се утврдува со одлука за извршување на буџетот на општината и буџетот на градот Скопје.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 1 и 3 од Уставот, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се предвидени основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати со меѓународното право и утврдени со Уставот и владеештвото на правото.

Уставот на Република Македонија во делот на одредбите кои се однесуваат на економските, социјалните и културните права, во членот 32 став 1 утврдил дека секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност. Според ставот 2

од овој член од Уставот, секому под еднакви услови му е достапно секое работно место, а во ставот 5 е предвидено дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Законот за државните службеници во членот 1 определил дека предмет на уредување на овој закон се статусот, правата, должностите и одговорностите на државните службеници, како и системот на плати и надоместоци на плати за државните службеници.

Согласно членот 3 ставовите 1 и 2 од овој Закон, државен службеник е лице кое врши стручни, нормативно-правни, извршни, управно-надзорни работи и решава управни работи во согласност со Уставот и со закон. Државен службеник е лице вработено во органите на државната управа, во органите на единиците на локалната самоуправа и градот Скопје и стручните служби на: Собранието на Република Македонија, претседателот на Република Македонија, Владата на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија, Врховниот суд на Република Македонија, судовите, Републичкиот судски совет, Народниот правобранител, Јавното обвинителство, Агенцијата за државни службеници и Државниот завод за ревизија.

Во ставот 3 на овој член од Законот е предвидено дека одредбите на овој закон соодветно ќе се применуваат на лицата вработени во органите на единиците на локалната самоуправа и градот Скопје кои вршат работи согласно со ставот 1 на овој член, како и кои вршат доверени работи согласно со закон и на лица вработени во јавните служби, установи и институции кои вршат функции на државата доверени како јавни овластувања.

Според членовите 42 и 43 од Законот за државните службеници вредноста на бодот на платите на државните службеници за секоја година се утврдува со Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија, а вредноста на бодот на платите на вработените во единиците на локалната самоуправа кои вршат работи соодветни на работите утврдени во член 3 став 1 на овој закон за секоја година се утврдуваат со одлука за извршување на буџетот на општината.

Од наведеното произлегува дека вработените во органите на единиците на локалната самоуправа немале статус на државните

службеници, а одредбите од Законот за државни службеници соодветно ќе се применуваат при што вредноста на бодот на платите се определувала со одлука за извршување на Буџетот.

Со Законот за изменување и дополнување на Законот за државни службеници ("Службен весник на Република Македонија" бр.43/2002) со кој се менува член 3 став 2 од Законот, во смисла на Законот за државни службеници државен службеник е и лице вработено во органите на единицата на локалната самоуправа и градот Скопје, а според измените на член 3 став 2 одредбите на овој закон соодветно ќе се применуваат на лицата вработени во јавните служби, установи и институции кои вршат функции на државниот доверител како јавни овластувања, при што утврдувањето на вредноста на бодот останала непроменета (член 42 и 43 со Буџетот на Република Македонија и со Одлуката за извршување на буџетот на општините).

Со Законот за изменување и дополнување на Законот за државните службеници ("Службен весник на Република Македонија" бр.17/2004) член 42 се менува при што вредноста на бодот на платите на државните службеници се утврдува секоја година со Одлука на Владата на Република Македонија на предлог на министерот за финансии која се донесува 15 дена од денот на влегување во сила на Буџетот на Република Македонија, а врз основа на бројот на државни службеници.

Членот 43 од Законот останал непроменет односно вредноста на бодот на вработените во органите на единиците на локалната самоуправа се утврдува со одлука за извршување на буџетот на општината.

Со Законот за изменување и дополнување на Законот за државните службеници ("Службен весник на Република Македонија" бр.81/2005) во член 3 став 2 зборовите "органи на единицата на локалната самоуправа" се заменуваат со зборовите "во општинската администрација и администрацијата на градот Скопје", а според став 3 на член 3, одредбите на овој закон се применуваат на лицата вработени во установите на кои им се доверени јавни овластувања и на установите кои вршат дејности од јавен интерес ако тоа е утврдено со закон.

Со наведениот закон исто така е извршена измена на член 43 од Законот за државните службеници кој е предмет на оспорување со предметната иницијатива.

Според овој член вредноста на бодот на платите на вработените во општинската администрација односно администрација на градот Скопје за секоја година се утврдува со одлука за извршување на буџетот на општината и Буџетот на градот Скопје.

Од анализата на наведените одредби од Законот за државните службеници Судот утврди дека законодавецот при уредување на системот на плати на државните службеници за вработените во органите на единицата на локалната самоуправа односно градот Скопје на кои соодветно се применувале одредби од Законот за државните службеници, односно на вработените во општинската администрација, односно администрацијата на градот Скопје кои имаат статус на државен службеник во ниеден момент не предвидел дека вредноста на бодот ќе биде утврдена со Буџетот на Република Македонија, односно со одлука на Владата на Република Македонија.

Имено, законодавецот утврдил дека вредноста на бодот на платите на вработените во органите на единиците на локалната самоуправа од градот Скопје, односно на општинската администрација, ќе се утврдува со одлука за извршување на буџетот на општината.

Според Судот ваквиот начин на уредување на прашањето за утврдување на вредноста на бодот на платата на вработени во општинската администрација односно градот Скопје произлегува од уставната поставеност на единицата на локалната самоуправа и градот Скопје како посебна единица на локалната самоуправа.

Според став 4 на член 114 од Уставот, општините се финансираат од сопствени извори на приходи определени со закон и со средства од Републиката.

Според Амандман XVI со кој се заменува став 5 на член 114 од Уставот локалната самоуправа се уредува со закон кој се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници при што мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедницата кои не се мнозинство во Република Македонија. Законите за локално финансирање, локални избори, општински граници и за градот Скопје се донесуваат со

мнозинство гласови од присутните пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.

Според член 115 став 2 од Уставот, општината е самостојна во вршењето на надлежностите утврдени со Уставот и со закон, а надзорот над законитоста на нејзината работа го врши Републиката.

Во член 117 став 3 од Уставот е определено дека градот Скопје се финансира од сопствени извори на приходи определени со закон и со средства од Републиката, а во став 4 на наведениот член е определено дека градот Скопје е самостоен во вршењето на надлежностите утврдени со Уставот и со закон, а надзорот над законитоста на неговата работа ја врши Републиката.

Оттука, имајќи ги предвид наведените уставни одредби, одредбите од Законот за државните службеници во целина во однос на оспорениот член 43 од Законот, Судот оцени дека целта на законодавецот не била вработните во општинската администрација и администрацијата на град Скопје да ги доведе во нееднаква положба, во однос на државните службеници вработени во државната управа, туку вредноста на бодот да биде реална и оправдана што произлегува од економската моќ на општината односно градот Скопје. Или поточно кажано ако општината од своите јавни приходи утврдени со закон меѓу кои приходи спаѓа и дел што се обезбедува од Буџетот на Републиката ги намирава јавните расходи, односно ги алиментира платите на вработените во општинската администрација, сосема логично е и да ја утврди вредноста на бодот на платите на нејзините вработени.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на член 43 од Законот за државните службеници со начелото на еднаквост и другите одредби од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата.

5. Судот понатаму утврди дека според член 9 од Одлуката за извршување на Буџетот на општина Другово "исплатата на платите на вработените ќе се извршува во рамките на обезбедените средства во Буџетот, односно нето платите се утврдуваат за: избраните и именуваните лица нето појдовна основа за 1 коефициент изнесува просечно исплатена месечна нето плата по вработен во Републиката за претходната година, за вработените кои имаат статус на државни

службеници вредноста на бодот за утврдување на нето платите изнесува 35,00 денари“.

Според член 21 од Одлуката, таа влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Другово", а ќе се применува од 1 јануари 2007 година.

Со Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот на општина Другово за 2007 година бр.07-1406/10 од 25 декември 2006 година се менува членот 9 од Одлуката за извршување на Буџетот при што исплатата на платите на вработените во општина Другово се исплатува така што:

- на вработените кои имаат статус на државни службеници вредноста на бодот во износ од 35,00 денари се зголемува за 10%, а за 2007 година започнувајќи со исплатата на платата од септември 2007 година.

- на вработените кои немаат статус на државни службеници утврденото право на нето плата во согласност со Законот за платите на Република Македонија („Службен весник на РМ“ бр.70/1994 121/2007) се зголемува за 10% годишно во период од 2007 до 2009 година започнувајќи со исплатата на платите за месец септември 2007 година.

6. Според член 36 од Законот за локалната самоуправа советот на општината на предлог на градоначалникот на општината (член 50) го донесува буџетот на општината и годишната сметка на општината.

Со Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа се уредува финансирањето на единиците на локалната самоуправа (општина), при што финансирањето на надлежноста на општината се врши од сопствени извори на приходи, дотации од Буџетот на Република Македонија и од буџетот на фондовите и задолжувањето.

Според член 22 од Законот, буџетот на општината се изготвува, донесува и извршува во согласност со Законот за буџетите ако со овој закон поинаку не е утврдено.

Со донесување на буџетот, советот на општината донесува одлука за извршување на буџетот (член 23 став 5).

Според член 2 точка 8 од Законот за буџетот ("Службен весник на Република Македонија" бр.64/2005) буџетот на единиците на локалната самоуправа претставуваат годишен план на приходи, други приливи и одредени средства и ги вклучува основниот буџет, буџетот на дотации, буџетот на донации, буџетот на заеми и буџетот на самофинансирачки активности.

Општинскиот буџет не смее да ги надмине планираните приходи односно мора да е усогласен и ги вклучува сите приходи утврдени во членовите 4, 5, 6, 7, 8 и 9 од Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа.

Со цел да се подготви добар и ефикасен буџет на општината за соодветната година министерот за финансии најдоцна до 30 септември во тековната година, изготвува буџетски циркулар за наредната година со кој општините се известуваат за основните макроекономски индикатори, главните насоки за изготвување на општински буџет, дотациите на општината што ќе се трансформираат од Буџетот на Република Македонија, од буџетот на фондовите, како и од приходите од други извори. Во буџетскиот формулар се утврдува формата и содржината на буџетот на општината (член 27 точка 1, 2 и 3).

Во насока за подготвување на буџетот на единиците на локалната самоуправа за 2007 година во однос на платите и надометоците за општинската администрација е утврдено дека вредноста на бодот на платите на вработените во единиците на локалната самоуправа односно градот Скопје, со статус на државни службеници се утврдува со одлука за извршување на буџетот на единицата на локалната самоуправа за наредната буџетска година и треба да изнесува најмногу до 40,10 денари согласно Одлуката за утврдување на вредноста на бодот на платите на државните службеници за 2006 година.

Имајќи ги предвид наведените законски одредби Судот смета дека советот на единицата на локалната самоуправа на предлог на градоначалникот е овластен да ја донесе одлуката за извршување на буџетот со кој се утврдува, покрај другото, и вредноста на бодот на општинската администрација при што советот не е обврзан да го прифати предлог буџетот односно одлуката за извршување на буџетот онака како што се предлага од градоначалникот. Тоа значи

дека советот може да ги усвои овие прописи со одредени измени како што тоа е направено во однос на вредноста на бодот.

Имено Судот смета дека право е на советот на единицата на локалната самоуправа поаѓајќи од материјалните можности на општината која се финансира од точно со закон утврдени извори да влијае врз димензијата на трошењето на средствата за јавни расходи наменети за плати на вработените во општинската администрација.

Според тоа Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 9 од Одлуката за извршување на Буџетот на општина Другово кој е изменет со член 3 од Одлуката за измени и дополнувања на Одлуката за извршување на Буџетот на општина Другово со наведените законски одредби.

7. Според член 62 став 1 од Законот за локалната самоуправа во вршењето на работите од својата надлежност советот донесува прописи и тоа: статут, програма, планови, одлуки и други прописи утврдени со закон.

Според став 5 од наведениот член од Законот прописите од ставот 1 на овој член влегуваат во сила осмиот ден од денот на објавувањето, доколку со статутот поинаку не е определено.

Имајќи ги предвид наведените законски одредби наспрема содржината на оспорената одредба од одлуката за извршување на буџетот според која таа влегува во сила со денот на објавувањето, а не по протек на определениот рок односно по протек на осум дена од денот на објавувањето Судот смета дека оспорениот член е во согласност со член 62 став 5 од Законот за локалната самоуправа. Ова затоа што буџетот е годишен план за финансирање на надлежноста на општината кој се составува од годишна проценка на приходите по извори и на расходи по намени и тој се донесува најдоцна до 31 декември во тековната година за наредната година за чие извршување се донесува одлука.

Оттука, фактот што според Законот буџетот на општината, а со тоа и одлуката за извршување на буџетот на општината можат да бидат донесени и на 31 декември во тековната година, а ако не бидат донесени се носи Одлука за времено финансирање, и тие во суштина треба да влезат и да се применуваат од 1 јануари наредната година, Судот оцени дека барањето овој акт да влезе во сила осмиот ден од денот на објавувањето е неразумно и нерационално. Имено, според

Судот законодавецот токму поаѓајќи од карактерот на самиот буџет како финансиски план кој важи една година при набројување на актите кои задолжително влегуваат во сила осмиот ден од денот на објавувањето не го предвидел буџетот, односно, одлуката за извршување на буџетот.

Според мислењето на Судот законската обврска за обнародување на прописот на општината во конкретниов случај е исполнета, а рокот за обнародување во суштина е покриен со период од денот на објавувањето до денот на примената.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 21 од Одлуката со наведената законска одредба.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.(У.бр.29/2007)

118.

У.бр.194/2007

- Начин и висина за остварување на надоместоци за патните и дневните трошоци на членовите на Советот на општина Аеродром

- The manner and the amount of realisation of the remunerations for travel and daily expenses of the members of the Council of Aerodrom municipality

- Начинот и висината за остварување на надоместоците за патните и дневните трошоци на членовите на Советот на општина Аеродром согласно прописите кои се однесуваат на

државните службеници е во согласност со Законот за локалната самоуправа, поради што не може да се постави прашањето за законитоста на одлуката со која е регулирано ова право на наведениот начин.

- The manner and the amount of realisation of the remunerations for travel and daily expenses of the members of the Council of Aerodrom municipality pursuant to the regulations relating to civil servants is in line with the Law on Local Self-Government, as a result of which there may not be a question raised for the legality of the decision regulating this right in the manner noted.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 26 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок за патни и дневни трошоци на членовите на Советот на општина Аеродром, број 07-5676/6 од 3 септември 2007 година, донесена од Советот на Општина Аеродром („Службен гласник на Општина Аеродром“ бр. 30/2007 од 4 септември 2007 година).

2. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорената одлука била донесена на седница на Советот на Општина Аеродром на која била отстранета општинската администрација, што значело дека не постоеле технички услови за одржување на седницата. Освен тоа, оспорената одлука со која се потврдува претходно донесената Одлука за утврдување на надоместок на патни и дневни трошоци на

членовите на Советот на Општина Аеродром, донесена на 13 август 2007 година, според која на членовите на советот на општина Аеродром ќе им се исплатуваат надоместоци за патни и дневни трошоци според прописите кои се однесуваат на државните службеници, не претставувала конкретизирање на правото на остварување на патни и дневни трошоци за членовите на Советот, што се подразбирало дека со оваа одлука, како со подзаконски акт, требало да се направи, поради што биле повредени одредбите на членовите 45 и 100 од Законот за локалната самоуправа и член 62 од Законот за државните службеници (пречистен текст). Покрај тоа, при донесувањето на оваа одлука, не биле испочитувани процедуралните услови за нејзино донесување, затоа што таа не била предложена како посебна точка на дневниот ред, туку била разгледана во состав на точката која била насловена како Одлука за утврдување на надоместок на членовите на Советот на Општина Аеродром за седници на Советот, од каде произлегле четири поединечни одлуки, со што не бил испочитуван член 81 став 2 од Деловникот за работа на Советот на Општина Аеродром.

Поради наведеното, се предлага Уставниот суд на Република Македонија, по разгледување на иницијативата, да ја поништи оспорената одлука, а поради спречување на ненадоместлива штета која би настанала за Општината, како и поради оневозможување на определена група лица да се стекнат со одредени привилегии на штета на жителите на општина Аеродром, се предлага донесување на решение за запирање на извршувањето на оспорената одлука, како временна мерка.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Аеродром, на седницата одржана на ден 29.08.2007 година, врз основа на член 45, член 51 став 3 и член 100 од Законот за локалната самоуправа, донел Одлука за потврдување на Одлуката за утврдување на надоместок за патни и дневни трошоци на членовите на Советот на Општина Аеродром, заведена под број 08-5676/6 од 3 септември 2007 година.

Според член 1 од оваа одлука, со оваа одлука се потврдува Одлуката за утврдување на надоместок за патни и дневни трошоци на членовите на Советот на Општина Аеродром, број 07-4759/9 од 16 август 2007 година, донесена на шеесет и седмата седница на Советот на Општина Аеродром.

Според член 2 од истата одлука, се утврдува надоместок на патни и дневни трошоци на членовите на Советот на Општина Аеродром.

Согласно член 3 од истата одлука, на членовите на Советот на Општина Аеродром ќе им се исплатуваат надоместоци на патни и дневни трошоци, според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Според член 4 од оваа одлука, Одлуката стапува на сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на Општина Аеродром“.

Одлуката е објавена во „Службен гласник на Општина Аеродром“, бр. 30/2007 од 4 септември 2007 година.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 45 од Законот за локалната самоуправа членовите на Советот имаат право на надоместок за присуство на седница и надоместоци на патни и дневни трошоци во рамки утврдени со закон.

Согласно член 100 од овој закон, кој е предвиден во Главата XV „Преодни и завршни одредби“, до донесувањето на законот од членот 45 на овој закон, на членовите на советот надоместоците за патните и дневните трошоци ќе им се исплатуваат според прописите кои се однесуваат на државните службеници.

Со оглед на тоа што со оспорената одлука наполно во согласност со цитираните одредби од Законот за локалната самоуправа е уредено прашањето за надоместоците за патните и дневните трошоци на членовите на Советот на општина Аеродром, односно Советот во оспорената одлука во целост ја прифатил законската норма за начинот и висината за остварување на овие надоместоци на начин што утврдил дека тие ќе се исплаќаат според прописите кои се однесуваат на државните службеници, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за законитоста на оспорената одлука.

Освен тоа, висината на надоместоците за патни и дневни трошоци на државните службеници, за секоја година, се утврдува со

Законот за извршување на буџетот на Република Македонија, со одлуката за извршување на буџетот на општината и буџетот на Градот Скопје, на што упатува и Законот за државните службеници (член 52 став 3 од основниот, односно член 62 став 3 од пречистениот текст на Законот), од каде произлегува дека постои целосна законска регулатива за утврдување на висината на надоместоците за патни и дневни трошоци на државните службеници, односно и на советниците на општината кои ги остваруваат овие права. Тоа значи дека разработка, односно конкретизација на ова прашање со одлука на советот на општината, како подзаконски акт, што се бара со иницијативата, е неосновано.

Во однос на наводите во иницијативата кои се однесуваат на работењето на Советот на општината, Судот оцени дека не е надлежен да цени дали одржувањето на седницата на Советот било во согласност со актите на општината, како и дека ваквите наводи во иницијативата не можат да ја доведат во прашање законитоста на оспорената одлука.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.194/2007)

**9. Урбанизам, сообраќај и врски,
заштита на животна средина**

***9. Urban Planning, transportation and communications,
protection of the environment***

119.

У.бр.208/2006

**- Постапка за донесување на Детален урбанистички
план
(поведување на постапка)**

*- Procedure for the adoption of a Detailed Urban Plan
(initiation of a procedure)*

- Кога во постапката која претходела на донесување на Одлука за донесување на Детален урбанистички план, не е писмено изветено секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање, односно неприфаќање на неговите забелешки или предлози, се повредува членот 8 став 1 алинеја 10 од Уставот и Законот за просторно и урбанистичко планирање.

- When in the procedure that preceded the taking of a Decision on the adoption of a Detailed Urban Plan each person who had submitted a questionnaire did not receive a written notification with an explanation about the acceptance that is decline of his observations or proposals, Article 8 paragraph 1 line 10 of the Constitution and the Law on Spatial and Urban Planning are violated.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 27 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 декември 2006 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за „Влае 1 урбан модул 5.2“ бр.07-5042/2 од 16 октомври 2006 година, донесена од Советот на општина Карпош, објавена во „Службен гласник на општина Карпош“ бр. 12 од 18 октомври 2006 година.

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука по однос на член 17 став 5 од Законот за просторно и урбанистичко планирање и за согласноста на оспорената одлука со Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот („Службен весник на Република Македонија“ бр.2/2002 и 50/2003).

3. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти и дејствија преземени врз основа на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

4. Ѓорѓи Митевски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одлука не била во согласност со член 17 став 5 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005), од причина што и покрај тоа што и во Статутот на општината било предвидено формирање на партиципативно тело, како што бара Законот во наведениот член, Советот на општина Карпош сè уште не го формирал тоа тело, со што на граѓаните им било оневозможено да ги пренсуваат своите ставови, предлози и мислења пред членовите на Советот на општината, кои донесувале одлука за усвојување на детален урбанистички план.

Според подносителот на иницијативата при донесување на оспорената одлука не бил почитуван ниту членот 24 став 8 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, бидејќи стручната комисија ниту едно лице кое поднело анкетен лист писмено не го

известила за прифаќање, односно неприфаќање на неговите забелешки или предлози.

При донесување на оспорената одлука не бил почитуван ниту членот 24 став 9 од Законот, од причина што според иницијативата и покрај тоа што нацртот на планот со прифатените забелешки од јавната анкета претрпел значајни промени, градоначалникот на општината не спровел повторно јавна презентација и јавна анкета, со што на граѓаните им била скратена можноста и правото да ги дадат своите забелешки и предлози, според подносителот на иницијативата, на значајно изменет предлог на деталниот урбанистички план.

Подносителот на иницијативата, исто така, наведува дека оспорената одлука не била во согласност со член 44 став 5 од Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање.

Поради наведените причини се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука и истовремено да донесе решение за изрекување на временна мерка со кои ќе се забрани примената на Одлуката.

5. Судот на седницата утврди дека Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за Влае 1 УМ 5.2. Општина Карпош-Скопје бр.07-5042/2 од 16 октомври 2006 година, донесена од Советот на општина Карпош содржи 9 (девет) члена. Според член 1 од одлуката со оваа одлука се донесува Деталниот урбанистички план за Влае 1 УМ 5.2 Општина Карпош - Скопје.

Деталниот урбанистички план е изработен според одредбите за спроведување на Генералниот урбанистички план на град Скопје, Законот за просторно и урбанистичко планирање, барањата во Програмата за содржината на планот, Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот и Правилникот за поблиска содржина и начинот на графичка обработка на плановите и за начинот и постапката за донесување на урбанистички планови.

Според член 2 од оваа одлука просторот за кој се донесува Деталниот урбанистички план за Влае 1 УМ 5.2 општина Карпош - Скопје, е со површина на урбаниот опфат од П = 2,15 ха.

Овој локалитет е дефиниран со следните граници:

- на Југ - границата оди по осовината на ул. „Франц Прешерн“ и по јужните ивици на КП 74,25 и 74,29.
- на Исток - границата оди по кејот на реката Вардар.
- на Север - границата оди по осовината на предвидениот Бул. „Илинден“ и
- на Запад - границата оди по осовината на ул. „Пролетерска“.

Во член 3 се предвидува донесувањето на Деталниот урбанистички план за локалитет Влае 1 УМ 5.2 општина Карпош - Скопје, е изготвен во две фази:

- документациона основа за урбан опфат од 2,15 ха, и
- планиран развој за урбан опфат од 2,15 ха.

Подрачјето на опфатот претставува еден урбан модул и во истиот се дефинирани 27 урбанистички парцели.

Во рамките на овој локалитет предвидени се намени, согласно со намените на Генералниот урбанистички план на град Скопје од 2002 година.

Во рамките на планот се предвидени следните намени:

- СК - семејни куќи - домување
- ЗЗ - заштитно зеленило

Максималната висина на објектите (висина до горен венец) се определува од нивото на тротоар, односно сообраќајницата или пристапна патека и истата изнесува Н мах. 8,80 м. а на веќе изградените постојни семејни куќи се задржува Н мах 10.20 м.

Со Планот се одредени:

- облик и големина на градежна парцела (м²);
- регулациона линија;
- градежна линија која го дефинира просторот во кој може да се гради;
- максимална површина за градба во која може да се развие основата на објектот (м²);
- процент на изграденост (%);
- максимална развиена површина на објект (м²);
- коефициент на искористеност (К);

- намена на објектот;
- максимална висина на објектот (до завршниот венец) од ниво на тротоар, сообраќајница или пристапна патека;
- паркирање-гаражирање на возилата во рамките на парцелите.

Според член 4 од одлуката Деталниот урбанистички план содржи: планиран развој со графички дел, а според член 5 од оваа одлука составен дел на оваа одлука се и текстуалниот дел, графичкиот приказ на планските решенија и билансните показатели за планскиот опфат.

Во член 6 се предвидени Деталниот урбанистички план се заверува со печат на Советот на општината Карпош и потпис на претседателот на Советот на општината.

Според член 7 од Одлуката Советот на општината, во рок од 30 дена од завршувањето на целосната законска постапка за донесување на Деталниот урбанистички план, ќе обезбеди комплетна документација за реализација на Планот.

Според член 8 од Одлуката Деталниот урбанистички план со сите негови делови се чува во Секторот за урбанизам - Одделение за просторно и урбанистичко планирање на општината.

Според член 9 оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Карпош“.

6. Во текот на претходната постапка, Судот утврди дека Постапката за донесување на Детален урбанистички план за локалитетот Влае 1 - УМ 5.2 (северен дел спрема бул. Илинденска) е покрената во 2002 година. Градоначалникот на општината Карпош-Скопје поднел барање до главниот архитект на град Скопје под број 08-1716/1 од 9 декември 2002 година за поднесување иницијатива за донесување на Детален урбанистички план за локалитетот Влае 1 (северен дел спрема бул. Илинденска) каде согласно Генералниот план на град Скопје се предвидува домување.

Главниот архитект на град Скопје со Известие број 18-А-3306/1 од 17 јануари 2003 година го известил Советникот за урбанизам на градоначалникот на општината Карпош-Скопје, дека барањето за поведување постапка за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план за н. Влае 1 УМ 5.2 (северен дел спрема Бул.

Илинденска) е потребно истото да се дополни со граница на урбаниот опфат по катастарски парцели или сообраќајници.

Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија ИН-ПУМА изготвил Нацрт-план за детален урбанистички план за Влае 1 УМ 5.2 (северен дел спрема Бул. Илинденска), од месец ноември 2004 година.

Главниот архитект на град Скопје дал стручно мислење на Нацрт-планот за детален урбанистички план под број 18-А-139/1 од 17 февруари 2005 година.

Министерството за транспорт и врски дал стручно мислење на Нацрт-планот под број 13-3294 од 14 април 2005 година.

Советот на општината Карпош-Скопје во септември 2005 година донел Нацрт-одлука за донесување на детален урбанистички план.

Советот на општината Карпош-Скопје донел Заклучок под број 08-1880/3 од 5 септември 2005 година со кој е утврден текстот на Нацрт-одлуката за донесување на детален урбанистички план.

Градоначалникот на општината Карпош-Скопје донел Одлука број 08-4094/1 од 21 ноември 2005 година за организирање на јавна презентација и јавна анкета по Нацртот на одлуката за донесување на детален урбанистички план. Градоначалникот на општината Карпош-Скопје со писмо број 08-4094/2 од 22 ноември 2005 година доставил барање до редакцијата на весникот „Дневник“ за објавување на текст на соопштение за организирање јавна презентација и јавна анкета по Нацрт-одлуката за донесување на детален урбанистички план.

Соопштението за организирањето на јавната презентација и јавната анкета е објавено во весникот „Дневник“ на 24 ноември 2005 година.

Целокупниот материјал за спроведување на јавната анкета (текстуален дел на Одлуката, графички прилог, анкетни листови и соопштенија за организирање на јавната анкета), е доставен од градоначалникот на општината Карпош-Скопје до месната заедница Влае-1 со писмо број 08-4094/3 од 24 ноември 2005 година. Јавната анкета траела од 24 ноември 2005 година до 10 декември 2005 година.

Со писмо на градоначалникот под број 08-3905/4, 08-4093/4 и 4094/4 од 24 ноември 2005 година известени се комуналните и јавните претпријатија ЈП Водовод и канализација, АД Електростопанство на Македонија, АД Телекомуникации и АД Топлификација за денот на одржувањето на стручната консултација по Нацрт-одлуката за донесување на детален урбанистички план. Организирана е стручна консултација по Нацрт-одлуката за донесување на детален урбанистички план во општината Карпош-Скопје на 30 ноември 2005 година и е составен Записник под број 08-1880/4 од 1 декември 2005 година.

За време на Јавната презентација и Јавната анкета по Нацрт-одлуката доставени се 53 писмени забелешки на анкетни листови, за што од Месната заедница Влае-1 е составен и Записник од 10 декември 2005 година.

Месната заедница Влае-1 целокупниот материјал од јавната презентација и јавната анкета го има доставено до градоначалникот на општината Карпош-Скопје со писмо број 03-31 од 11 декември 2005 година.

Градоначалникот на општината Карпош-Скопје со одлука број 08-1091/1 од 27 февруари 2006 година повторно организира јавна презентација и јавна анкета по Нацрт-одлуката за донесување на детален урбанистички план, бидејќи се прифатени повеќе од забелешките на анкетните листови, со што Нацрт-планот претрпе значајни промени.

Врз основа на Одлуката за повторно организирање на јавна презентација и јавна анкета, изготвено е соопштение за повторно организирање на јавна презентација и јавна анкета. Соопштението е доставено на објавување до редакцијата на весникот „Дневник“ со писмо број 08-1091/2 од 27 февруари 2006 година, кое е објавено во весникот „Дневник“ на 28 февруари 2006 година. Врз основа на оваа Одлука изготвен е Нацрт-план во месец февруари 2006 година од Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија ИН-ПУМА.

Со писмо на градоначалникот на општината Карпош-Скопје број 08-1091/3 од 28 февруари 2006 година целокупниот материјал за повторната јавна презентација и јавна анкета (текстуален дел на Одлуката, графички прилог, анкетни листови и соопштенија), го достави до месната заедница Влае-1. Рокот за давање на забелешки по Одлуката за повторно организирање на јавна презентација и

јавна анкета, траеше од 28 февруари 2006 година до 20 март 2006 година. За време на траењето на јавната презентација и јавната анкета доставени се 7 писмени забелешки, кои се констатирани на Записник од месната заедница Влае-1 од 20 март 2006 година.

По завршувањето на повторната јавна презентација и јавна анкета, месната заедница Влае-1 со писмо број 03-21 од 21 март 2006 година целокупниот материјал го достави до градоначалникот на општината Карпош-Скопје.

Нацрт деталниот урбанистички план е разгледан од Комисијата за урбанистичко планирање на Советот на општината Карпош-Скопје на седница одржана на 26 април 2006 година и е составен Записник број 13-2224/1 од 26 април 2006 година.

По спроведената јавна презентација и јавна анкета изготвен е Извештај од Комисија потпишан и од градоначалникот на општината Карпош-Скопје под број 08-1091/4 од 28 април 2006 година. Градоначалникот на општината Карпош дал Известување по извештајот за спроведената јавна презентација и јавна анкета под број 08-1091/5 од 28 јули 2006 година. Советот на општината Карпош-Скопје во месец јули 2006 година донел Одлука за донесување на детален урбанистички план за Влае-1 УМ 5.2.

Министерството за транспорт и врски дало Согласност на предлогот на деталниот урбанистички план под број 18-14415 од 18 август 2006 година. Секторот за планирање и уредување на просторот на град Скопје дал Мислење по предлог деталниот урбанистички план под број 13-2041/1 од 4 септември 2006 година.

Комисијата за урбанистичко планирање на Советот на општината Карпош - Скопје дала Мислење по предлог одлуката за деталниот урбанистички план, за што е составен и Записник број 13-4531/3 од 25 септември 2006 година.

7. Според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија, уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата се утврдени како едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработу-

вањето и постапката за донесување на плановите, спроведувањето на плановите и следењето на реализацијата на плановите, надзорот и други прашања од областа на просторното и урбанистичко планирање се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005). Во Глава VI „Преодни и завршни одредби“ на овој закон, во член 80 е утврдено дека постапката за донесување на урбанистичките планови започната пред денот на примената на овој закон (1 јули 2005 година) ќе продолжи според одредбата на законот кој бил во сила на денот на неговото отпочнување, доколку урбанистичкиот план ја поминал фазата на стручна расправа или фазата на јавна анкета и јавна презентација.

Со оглед на то ашто во претходна постапка Судот утврди дека урбанистичкиот план сè уште не ја поминал фазата на јавна анкета и јавна презентација, согласно член 8 од Законот, анализата на правната и фактичката состојба во врска со постапката за донесување на оспорената одлука се врши во однос на новиот Закон кој е во примена од 1 јули 2005 година.

Со член 7 од овој Закон се утврдени видовите планови кои се донесуваат во зависност од просторот кој е предмет на планирање, и тоа: просторни планови во кои спаѓа просторен план на Република Македонија и урбанистички планови во кои спаѓаат генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план надвор од населено место.

Со член 17 став 5 од Законот се утврдува дека за обезбедување на стручност и јавнот во процесот на просторното и урбанистичко планирање советот на општината и Советот на градот Скопје формира партиципативно тело кое ги пренесува ставовите, мислењата и потребите на граѓаните и правните лица, ги следи состојбите во планирањето преку давање иницијативи, насоки и сугестии за изготвување на плански решенија за соодветната општина и градот Скопје. Партиципативното тело се состои од претставници од советот, стручно лице од општинската администрација, истакнати стручни лица од областа на урбанистичкото планирање, претставници од здруженија на граѓани и граѓани од подрачјето на општината. Бројот на претставниците се утврдува со статутот на општината и Статутот на градот Скопје и не може да биде поголем од десет члена.

Во членот 22 став 1 на овој закон се утврдува дека плановите од членот 7 на овој закон се изработуваат во две фази, односно како нацрт на план и предлог на план.

Според член 24 став 1 на овој закон, по нацртот на деталниот урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место, општината спроведува јавна презентација и јавна анкета. Според став 2 на истиот член, организирањето на јавната презентација и јавната анкета по плановите од ставот 1 на овој член, го врши градоначалникот на општината по утврдување на нацртот на планот од страна на советот. За спроведената јавна презентација и јавна анкета се изработува извештај (став 3). Според ставот 4 на овој член од Законот, јавната презентација и јавната анкета од ставот 1 на овој член се спроведува со излагање на планот на јавно место кое се наоѓа во кругот на месната самоуправа. Јавната анкета трае најмалку 15 работни дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот можат да достават забелешки, предлози и мислења на анкетни листови. Во ставот 5 на овој член, се предвидува дека јавната презентација е стручно презентирање на планот и се организира во простории и време што ќе го определи градоначалникот на општината.

Согласно член 24 став 6, пак, од овој закон, извештај од јавната анкета со образложение за прифатените и неприфатените забелешки за плановите од ставот 1 на овој член изработува стручна комисија формирана од градоначалникот на општината која е составена од три члена и тоа: носителот на изработка на планот, одговорно лице од општинската администрација надлежно за урбанистичко планирање и истакнат научен и стручен работник од областа на урбанистичкото планирање.

Според член 24 став 7 од Законот, извештајот од ставот 6 на овој член е составен дел на одлуката за донесување на предлогот на планот.

Согласно член 24 став 8 од истиот Закон, врз основа на извештајот, комисијата од ставот 6 на овој член е должна писмено да го известат секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање или неприфаќање на неговите забелешки или предлози.

Според ставот 9 на членот 24 од Законот, доколку комисијата од ставот 6 на овој член оцени дека нацртот на планот со прифатените забелешки од јавната анкета претрпел значајни промени (промена на границата на урбанистичкиот опфат, промени на регулационите линии, промени на намената на земјиштето и промена во поголем обем на други параметри утврдени во планот), градоначал-

никот на општината за нацрт на планот со вградени забелешки во планот повторно спроведува јавна презентација и јавна анкета.

Според ставот 10 на членот 24 од Законот, времето и мес-тото каде што ќе биде изложен планот и спроведувањето на јавната презентација и јавната анкета, задолжително се објавува со соопште-ние во јавните гласила. Соопштението задолжително ги содржи пода-тоците, местоположбата и површината на опфатот на планот, како и образложенија на планските решенија.

Од изнесените законски одредби произлегува дека зако-нодавецот во функција на обезбедување на уредувањето и хуманиза-цијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната сре-дина и на природата како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, утврдил прецизна регулатива во врска со планирањето на просторот, точно определувајќи ги плановите за про-сторно и урбанистичко планирање, нивната содржина и постапката за нивно донесување.

Имајќи ја предвид наведената законска регулатива, како и увидот и анализата на доставената документација за донесување на Одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план за Влае 1 УМ 5.2 - Општина Карпош, според Судот општината Карпош како надлежен орган за донесување на наведената одлука, во еден дел ги спровела законски определените дејствија во постапката за донесува-ње на истата, и тоа:

Нацрт-деталниот урбанистички план за Влае 1 - УМ 5.2. е изработен од Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија ИН-ПУМА со тех.бр.239/2003 од месец ноември 2004 година.

Согласно член 21 став 2 од Законот, стручно мислење на Нацрт-планот има дадено Министерството за транспорт и врски.

Советот на општина Карпош донел Заклучок бр.08-1880/3 од 5 септември 2005 година со кој е утврден текстот на Нацрт-одлуката за донесување на деталниот урбанистички план.

На 21 ноември 2005 година градоначалникот на општина Карпош донел Одлука за организирање на јавна презентација и јавна анкета по нацрт планот која била јавно објавена во весникот „Дневник“ на 24 ноември 2005 година.

Јавната анкета и јавната презентација траеле од 24 ноември 2005 до 10 декември 2005 година и во тој период биле доставени 53 писмени забелешки од анкетни листови, по кои забелешки биле направени значајни промени во Нацрт-планот, поради што Градоначалникот на општина Карпош со Одлука бр.08-1091/1 од 27 февруари 2006 година повторно организира јавна анкета и јавна презентација по изменетиот Нацрт план изработен од ИН-ПУМА во месец февруари 2006 година. Соопштението за повторно организирање на јавна презентација и јавна анкета било објавено во весникот „Дневник“ на 28 февруари 2006 година. Јавната презентација и јавната анкета биле одржани во периодот од 28 февруари до 20 март 2006 година и кога биле доставени 7 писмени забелешки.

Согласно член 24 став 6 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, стручна комисија ги разгледала анкетните листови и даден е извештај во кој поодделно се има произнесено по однос на поднесените 7 анкетни листови, односно децидно е наведено во кој дел од истите се прифаќаат одредени забелешки, а во кој не. Меѓу нив, тој реден број 3 е наредниот лист на сега подносителот на иницијативата Ѓорѓи Митевски кој анкетен лист делумно е прифатен.

По завршувањето на повторната јавна презентација и јавна анкета, месната заедница Влае 1, целокупниот материјал го доставила до градоначалникот на општина Карпош, и по кое е изготвен извештај од Комисијата. Градоначалникот на општината Карпош дал известување по Извештајот за спроведената јавна презентација и јавна анкета. Советот на општина Карпош во месец јули 2006 година донел Одлука за донесување на Деталниот урбанистички план Влае 1 УМ 5.2.

Согласно член 25 став 1 од Законот за просторно и урбанистичко планирање Министерството за транспорт и врски дало согласност на предлогот на деталниот урбанистички план под бр.18-14415 од 18 август 2006 година, а Секторот за планирање и уредување на просторот на град Скопје дал Мислење по предлог деталниот урбанистички план под бр.13-2041/1 од 4 септември 2006 година.

Но, видно од целокупната документација што во текот на претходната постапка беше прибавена од страна на Судот, се констатира дека при донесување на сега оспорената одлука, односно во постапката за донесување на Деталниот урбанистички план за „Влае 1 - урбан модул 5.2“ - општина Карпош - Скопје, не е докрај испочиту-

вана законската регулатива. Имено, во конкретниов случај видно од приложените докази не прозилегува дека е постапено во смисла на член 24 став 8 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, од причина што стручната комисија не ја исполнила законската обврска писмено да го извести секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање односно неприфаќање на неговите забелешки или предлози.

Оттука, според Судот, основано може да се доведе под сомнение согласноста на оспорената одлука со член 24 став 8 од Законот, на што основано се укажува во поднесената иницијатива.

8. Што се однесува до наводите во иницијативата дека Советот на општина Карпош не го формирал партиципативното тело како што предвидува член 17 став 5 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, како и тоа дека оспорената одлука не била согласна со Правилникот за стандарди и номративи за уредување на просторот, сметаме дека Судот не е надлежен за примената на законите и за оценување на согласноста на оспорената Одлука со наведениот Правилник, поради следното:

Согласно член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Имајќи ја предвид оваа одредба од Уставот, Уставниот суд не е надлежен за примената на законите, ниту пак да одлучува за меѓусебната согласност на прописите од ист правен ранг.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Имајќи го во вид фактот дека со иницијативата подносителот на иницијативата наведува дека Советот на општина Карпош не постапувал по член 17 став 5 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, не формирал партиципативно тело, како што предвидува овој член од Законот, како и тоа дека оспорената Одлука е од ист правен ранг со наведениот правилник и имаат карактер на прописи и подзаконски акти со иста правна сила, Судот утврди дека се исполнети условите иницијативата во овој дел да се отфрли.

9. Наводот истакнат во иницијативата дека оспорената одлука не била во согласност со член 24 став 9 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, според Судот не е основан. Ова од причина што од приложената писмена документација неспорно произлегува дека спроведувањето на повторна јавна анкета и јавна презентација е оставена на проценка на стручната комисија, а дотолку повеќе што и по истата оцениле дека еднаш изложениот нацрт-план претрпел значајни промени и поради што градоначалникот на општината за нацртот на планот се вградени забелешки во планот повторно спровел јавна презентација и јавна анкета, по која всушност е донесена и сега оспорената одлука.

10. Што се однесува до предлогот истакнат во иницијативата, за запирање на извршувањето на поединечните акти и дејствија што се преземаат врз основа на оспорената одлука, Судот оцени дека се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

11. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1, 2 и 3 од ова решение.

12. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.208/2006)

У.бр.208/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 февруари 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за „Влае 1 урбан модул 5.2“ бр.07-5042/2 од 16 октомври 2006 година, донесена од Советот на општина Карпош,

објавена во „Службен гласник на општина Карпош“ бр. 12 од 18 октомври 2006 година.

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање на извршувањето на поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Уставниот суд на Република Македонија по иницијатива на Ѓорѓи Митевски од Скопје, со Решение У.бр.208/2006 од 27 декември 2006 година, поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот и Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005).

5. Судот на седницата утврди дека Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за Влае 1 УМ 5.2. Општина Карпош-Скопје бр.07-5042/2 од 16 октомври 2006 година, донесена од Советот на општина Карпош содржи 9 (девет) члена. Според член 1 од одлуката со оваа одлука се донесува Деталниот урбанистички план за Влае 1 УМ 5.2 Општина Карпош - Скопје.

Деталниот урбанистички план е изработен според одредбите за спроведување на Генералниот урбанистички план на град Скопје, Законот за просторно и урбанистичко планирање, барањата во Програмата за содржината на планот, Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот и Правилникот за поблиска содржина и начинот на графичка обработка на плановите и за начинот и постапката за донесување на урбанистички планови.

Според член 2 од оваа одлука просторот за кој се донесува Деталниот урбанистички план за Влае 1 УМ 5.2 општина Карпош - Скопје, е со површина на урбаниот опфат од П = 2,15 ха.

Овој локалитет е дефиниран со следните граници:

- на Југ - границата оди по осовината на ул. „Франц Прешерн“ и по јужните ивици на КП 74,25 и 74,29.
- на Исток - границата оди по кејот на реката Вардар.

- на Север - границата оди по осовината на предвидениот Бул. „Илинден“ и
- на Запад - границата оди по осовината на ул. „Пролетерска“.

Во член 3 се предвидува дека донесувањето на Деталниот урбанистички план за локалитет Влае 1 УМ 5.2 општина Карпош - Скопје, е изготвен во две фази:

- документациона основа за урбан опфат од 2,15 ха, и
- планиран развој за урбан опфат од 2,15 ха.

Подрачјето на опфатот претставува еден урбан модул и во истиот се дефинирани 27 урбанистички парцели.

Во рамките на овој локалитет предвидени се намени, согласно со намените на Генералниот урбанистички план на град Скопје од 2002 година.

Во рамките на планот се предвидени следните намени:

- СК - семејни куќи - домување
- ЗЗ - заштитно зеленило

Максималната висина на објектите (висина до горен венец) се определува од нивото на тротоар, односно сообраќајницата или пристапна патека и истата изнесува Н мах. 8,80 м. а на веќе изградените постојни семејни куќи се задржува Н мах 10.20 м.

Со Планот се одредени:

- облик и големина на градежна парцела (м²);
- регулациона линија;
- градежна линија која го дефинира просторот во кој може да се гради;
- максимална површина за градба во која може да се развие основата на објектот (м²);
- процент на изграденост (%);
- максимална развиена површина на објект (м²);
- коефициент на искористеност (К);
- намена на објектот;

- максимална висина на објектот (до завршниот венец) од ниво на тротоар, сообраќајница или пристапна патека;
- паркирање-гаражирање на возилата во рамките на парцелите.

Според член 4 од одлуката Деталниот урбанистички план содржи: планиран развој со графички дел, а според член 5 од оваа одлука составен дел на оваа одлука се и текстуалниот дел, графичкиот приказ на планските решенија и билансните показатели за планскиот опфат.

Во член 6 се предвидува дека Деталниот урбанистички план се заверува со печат на Советот на општината Карпош и потпис на претседателот на Советот на општината.

Според член 7 од Одлуката Советот на општината, во рок од 30 дена од завршувањето на целосната законска постапка за донесување на Деталниот урбанистички план, ќе обезбеди комплетна документација за реализација на Планот.

Според член 8 од Одлуката Деталниот урбанистички план со сите негови делови се чува во Секторот за урбанизам - Одделение за просторно и урбанистичко планирање на Општината.

Според член 9 оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Карпош“.

6. Според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија, уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата се утврдени како едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите, спроведувањето на плановите и следењето на реализацијата на плановите, надзорот и други прашања од областа на просторното и урбанистичко планирање се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005). Во Глава VI „Преодни и завршни одредби“ на овој закон, во член 80 е утврдено дека постапката за донесување на урбанистичките планови започната пред денот на примената на овој закон (1 јули 2005 година) ќе продол-

жи според одредбата на законот кој бил во сила на денот на неговото отпочнување, доколку урбанистичкиот план ја поминал фазата на стручна расправа или фазата на јавна анкета и јавна презентација.

Со оглед на тоа што во претходната постапка Судот утврди дека Урбанистичкиот план сè уште не ја поминал фазата на јавна анкета и јавна презентација, согласно член 8 од Законот, анализата на правната и фактичката состојба во врска со постапката за донесување на оспорената одлука се врши во однос на новиот Закон кој е во примена од 1 јули 2005 година.

Со член 7 од овој закон се утврдени видовите планови кои се донесуваат во зависност од просторот кој е предмет на планирање, и тоа: просторни планови во кои спаѓа просторен план на Република Македонија и урбанистички планови во кои спаѓаат генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план надвор од населено место.

Со член 17 став 5 од Законот се утврдува дека за обезбедување на стручност и јавнот во процесот на просторното и урбанистичко планирање советот на општината и Советот на градот Скопје формира партиципативно тело кое ги пренесува ставовите, мислењата и потребите на граѓаните и правните лица, ги следи состојбите во планирањето преку давање иницијативи, насоки и сугестии за изготвување на плански решенија за соодветната општина и градот Скопје. Партиципативното тело се состои од претставници од советот, стручно лице од општинската администрација, истакнати стручни лица од областа на урбанистичкото планирање, претставници од здруженија на граѓани и граѓани од подрачјето на општината. Бројот на претставниците се утврдува со статутот на општината и Статутот на градот Скопје и не може да биде поголем од десет члена.

Во членот 22 став 1 на овој закон се утврдува дека плановите од членот 7 на овој закон се изработуваат во две фази, односно како нацрт на план и предлог на план.

Според член 24 став 1 на овој закон, по нацртот на деталниот урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место, општината спроведува јавна презентација и јавна анкета. Според став 2 на истиот член, организирањето на јавната презентација и јавната анкета по плановите од ставот 1 на овој член, го врши градоначалникот на општината по утврдување на нацртот на планот од страна на советот. За спроведената јавна презентација

ција и јавна анкета се изработува извештај (став 3). Според ставот 4 на овој член од Законот, јавната презентација и јавната анкета од ставот 1 на овој член се спроведува со излагање на планот на јавно место кое се наоѓа во кругот на месната самоуправа. Јавната анкета трае најмалку 15 работни дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот можат да достават забелешки, предлози и мислења на анкетни листови. Во ставот 5 на овој член, се предвидува дека јавната презентација е стручно презентирање на планот и се организира во простории и време што ќе го определи градоначалникот на општината.

Согласно член 24 став 6, пак, од овој закон, извештај од јавната анкета со образложение за прифатените и неприфатените забелешки за плановите од ставот 1 на овој член изработува стручна комисија формирана од градоначалникот на општината која е составена од три члена и тоа: носителот на изработка на планот, одговорно лице од општинската администрација надлежно за урбанистичко планирање и истакнат научен и стручен работник од областа на урбанистичкото планирање.

Според член 24 став 7 од Законот, извештајот од ставот 6 на овој член е составен дел на одлуката за донесување на предлогот на планот.

Согласно член 24 став 8 од истиот Закон, врз основа на извештајот, комисијата од ставот 6 на овој член е должна писмено да го известат секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање или неприфаќање на неговите забелешки или предлози.

Според ставот 9 на членот 24 од Законот, доколку комисијата од ставот 6 на овој член оцени дека нацртот на планот со прифатените забелешки од јавната анкета претрпел значајни промени (промена на границата на урбанистичкиот опфат, промени на регулационите линии, промени на намената на земјиштето и промена во поголем обем на други параметри утврдени во планот), градоначалникот на општината за нацртот на планот со вградените забелешки во планот повторно спроведува јавна презентација и јавна анкета.

Според ставот 10 на членот 24 од Законот, времето и местото каде што ќе биде изложен планот и спроведувањето на јавната презентација и јавната анкета, задолжително се објавува со соопштение во јавните гласила. Соопштението задолжително ги содржи пода-

тоците, местоположбата и површината на опфатот на планот, како и образложенија на планските решенија.

Од изнесените законски одредби произлегува дека законодавецот во функција на обезбедување на уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, утврдил прецизна регулатива во врска со планирањето на просторот, точно определувајќи ги плановите за просторно и урбанистичко планирање, нивната содржина и постапката за нивно донесување.

Имајќи ја предвид наведената законска регулатива, како и увидот и анализата на доставената документација за донесување на Одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план за Влае 1 УМ 5.2 - Општина Карпош, според Судот општината Карпош како надлежен орган за донесување на наведената одлука, во еден дел ги спровела законски определените дејствија во постапката за донесување на истата, и тоа:

Нацрт-деталниот урбанистички план за Влае 1 - УМ 5.2. е изработен од Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија ИН-ПУМА со тех.бр.239/2003 од месец ноември 2004 година.

Согласно член 21 став 2 од Законот, стручно мислење на Нацрт-планот има дадено Министерството за транспорт и врски.

Советот на општина Карпош донел Заклучок бр.08-1880/3 од 5 септември 2005 година со кој е утврден текстот на Нацрт-одлуката за донесување на деталниот урбанистички план.

На 21 ноември 2005 година градоначалникот на општина Карпош донел Одлука за организирање на јавна презентација и јавна анкета по нацрт планот која била јавно објавена во весникот „Дневник“ на 24 ноември 2005 година.

Јавната анкета и јавната презентација траеле од 24 ноември 2005 до 10 декември 2005 година и во тој период биле доставени 53 писмени забелешки од анкетни листови, по кои забелешки биле направени значајни промени во Нацрт-планот, поради што Градоначалникот на општина Карпош со Одлука бр.08-1091/1 од 27 февруари 2006 година повторно организира јавна анкета и јавна презентација по изменетиот Нацрт план изработен од ИН-ПУМА во месец февруари

2006 година. Соопштението за повторно организирање на јавна презентација и јавна анкета било објавено во весникот „Дневник“ на 28 февруари 2006 година. Јавната презентација и јавната анкета биле одржани во периодот од 28 февруари до 20 март 2006 година и кога биле доставени 7 писмени забелешки.

Согласно член 24 став 6 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, стручна комисија ги разгледала анкетните листови и даден е извештај во кој поодделно се има произнесено по однос на поднесените 7 анкетни листови, односно децидно е наведено во кој дел од истите се прифаќаат одредени забелешки, а во кој не. Меѓу нив, под реден број 3 е и анкетниот лист на сега подносителот на иницијативата Ѓорѓи Митевски, кој анкетен лист делумно е прифатен.

По завршувањето на повторната јавна презентација и јавна анкета, месната заедница Влае 1, целокупниот материјал го доставила до градоначалникот на општина Карпош, и по кое е изготвен извештај од Комисијата. Градоначалникот на општината Карпош дал известување по Извештајот за спроведената јавна презентација и јавна анкета. Советот на општина Карпош во месец јули 2006 година донел Одлука за донесување на Деталниот урбанистички план Влае 1 УМ 5.2.

Согласно член 25 став 1 од Законот за просторно и урбанистичко планирање Министерството за транспорт и врски дало Согласно на предлогот на деталниот урбанистички план под бр.18-14415 од 18 август 2006 година, а Секторот за планирање и уредување на просторот на град Скопје дал Мислење по Предлогот на деталниот урбанистички план под бр.13-2041/1 од 4 септември 2006 година.

Тргувајќи од целокупната документација што во текот на претходната постапка беше прибавена од страна на Судот, се констатира дека при донесување на сега оспорената одлука, односно во постапката за донесување на Деталниот урбанистички план за „Влае 1 - урбан модул 5.2“ - општина Карпош - Скопје, не е докрај испочитувана законската регулатива. Имено, во конкретниов случај видно од приложените докази не прозилегува дека е постапено во смисла на член 24 став 8 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, од причина што стручната комисија не ја исполнила законската обврска писмено да го извести секое лице кое поднело анкетен лист со

образложение за прифаќање односно неприфаќање на неговите забелешки или предлози.

Имајќи го во вид фактот што Советот на општина Карпош, во постапката која претходела на донесување на оспорената одлука, не го известила писмено секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање или неприфаќање на неговите забелешки или пак предлози, Судот утврди дека оспорената Одлука не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот и член 24 став 8 од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 и 2 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.208/2006)

120.

У.бр.163/2006

- Овластување на министерот да го определи начинот за издавање, продолжување и одземање на лиценцата за управител на градба, изведувач на градба од прва и втора категорија, управител на одржување, како и за овластување за вршење работи на изработка на проектна документација, ревизија на проекти и надзор на изградба

- Authority of the Minister to determine the manner for issuing, extending and taking away the license for a construction manager, construction contractor of first and second category, maintenance manager, as well as for granting authority for the making of project documentation, revision of projects and supervision of construction

- Овластувањето на министерот да го определи начинот за издавање, продолжување и одземање на лиценцата за управител на градба, изведувач на градба од прва и втора категорија, управител на одржување, како и за овластување за вршење работи на изработка на проектна документација, ревизија на проекти и надзор на изградба, да го определи минималниот број на стручни лица и работници и нивната стручна подготовка за раководење и извршување на работи и техничка и друга опременост за работи кои ги врши изведувачот не е во спротивност со Уставот, а при постоење на законска рамка и критериуми за определување на нивната висина не е во согласност со владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

- The authority of the Minister to determine the manner for issuing, extending and taking away the license for a construction manager, construction contractor of first and second category, maintenance manager, as well as for granting authority for the making of project documentation, revision of projects and supervision of construction, to determine the minimum number of professional persons and workers and their professional training for managing and carrying out tasks and technical and other equipping for tasks performed by the contractor is not in disagreement with the Constitution, and when there are a legal framework and criteria for the determination of their amount it is not in agreement with the rule of law and the division of state powers into legislative, executive and judicial, as fundamental values of the constitutional order of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 17 јануари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на:

- членот 14 став 5 во делот: "Начинот за издавање, продолжување и одземање на лиценцата од ставот 1 на овој член,"

- членот 22 став 7 во делот: "Начинот за издавање, продолжување и одземање на лиценцата од ставовите 1 и 2 на овој член, минималниот број на стручни лица и работници и нивната стручна подготовка за раководење и извршување на работи и техничка и друга опременост за работи кои ги врши изведувачот";

- членот 32 став 5 во делот: "Начинот за издавање, продолжување и одземање на овластувањето од ставовите 2 и 3 на овој член и

- членот 84 став 6 во делот: "Начинот за издавање, продолжување и одземање на лиценцата од ставот 2 на овој член, од Законот за градење ("Службен весник на Република Македонија" бр. 51/ 2005).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на делови од одредби од Законот за градење, означени во точка 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, начинот за издавање, продолжување и одземање на лиценца или овластување, како и минималниот број на стручни лица и работници и нивната стручна подготовка за раководење и извршување на работи и техничка и друга опременост за работи кои ги врши изведувачот единствено можеле да бидат пропишани со закон, но не и со подзаконски акт на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот. Ова особено затоа што Законот за градење не содржел никакви параметри или критериуми за минималниот број на стручни лица и работници и нивната стручна подготовка за раководење и извршување на работи и техничка и друга опременост за работи кои ги врши изведувачот.

Поради наведеното, подносителот на иницијативата смета дека оспорените делови од одредбите не биле во согласност со принципите на владеење на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија од член 8 став 1 алинеја 3 и 4, како и со членовите 51, 68 став 1 алинеја 2, 91 алинеја 1 и 5 и 96 од Уставот на Република Македонија.

Од истите причини подносителот на иницијативата смета дека даденото законско овластување на надлежниот министер од оспорените делови од одредбите не е во функција на разработка на одделни законски одредби, како што било предвидено во членот 56 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа. Имено, таквото овластување водело кон утврдување на права и обврски за граѓаните и правните лица во подзаконски акт, што не било дозволено според членот 61 став 1 од истиот закон.

3. Судот на седницата утврди дека според член 14 од Законот за градење, градителот може да определи лице, управител на градба, кое во негово име ќе ги води сите организациони работи за следење на процесот на градење, на ниво на идеја, преку проект, изградба, се до добивање на одобрение за употреба, со финансиско и материјално следење на средствата во процесот на изградбата за градби од прва до трета категорија, од членот 50 од овој закон. Управителот на градба може да биде лице регистрирано во трговскиот регистар за вршење на таа дејност, ако има лиценца и вработено најмалку едно лице од архитектонска или градежна струка со овластување (став 1).

За добивање на лиценцата од став 1 на овој член управителот на градба е должен да плати соодветен надоместок (став 2).

Лиценцата од ставот 1 на овој член се издава за седум години со можност за нејзино продолжување. За издадените лиценци се води регистар. Лиценцата не се пренесува. Лиценците ги издава, одзема и води регистар за нив Комората (став 4).

Начинот на издавање, продолжување и одземање на лиценцата од ставот 1 на овој член, формата и содржината на образецот на лиценцата, формата, содржината и начинот на водење на регистарот од ставот 4 на овој член, ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот.

Одредбата се оспорува во делот: „Начинот на издавање, продолжување и одземање на лиценцата од ставот 1 на овој член,“ од членот 14 став 5 од Законот.

Според член 15 став 1 и 3 од Законот, проектант е физичко лице регистрирано за вршење работи за проектирање на градби од членот 50 на овој закон кое има овластување А и/или овластување Б од членот 32 на овој закон, кое може да ги врши работите на проектирање во биро (сопствено или заедничко) или проектантско друштво, регистрирано во трговскиот регистар со регистрирана претежна дејност проектирање.

Според член 18 од Законот, ревидент е физичко лице кое за вршење на работите ревизија на проекти за градби од членот 50 на овој закон има овластување А и/или овластување Б од членот 32 на овој закон, кое може да врши работи на ревизија на проекти во биро (сопствено или заедничко) или проектантско друштво, регистрирано во трговскиот регистар.

Според член 22 од Законот, изведувач на градби од прва и втора категорија, од членот 50 на овој закон е правно лице кое е регистрирано во трговскиот регистар, за изведување на градежни работи кое има лиценца А со важност од пет години, со можност за нејзино продолжување, издадена од Комората (став 1).

Изведувач на градби од трета, четврта и петта категорија, од членот 50 од овој закон, е правно лице кое е регистрирано во трговскиот регистар, за изведување на градежни работи кое има лиценца Б, со важност од десет години со можност за нејзино продолжување, издадена од Комората (став 2).

За изградба на градби од членот 62 на овој закон, изведувач е правно лице регистрирано во трговскиот регистар, за изведување на градежни работи (став 3).

За добивање на лиценците од ставовите 1 и 2 на овој член, изведувачот е должен да плати соодветен надоместок (став 4).

Начинот на издавање, продолжување и одземање на лиценцата од ставовите 1 и 2 на овој член, минималниот број на стручни лица и работници и нивната стручна подготовка за раководење и извршување на работи и техничка и друга опременост за работи кои

ги врши изведувачот, формата и содржината на образецот на лиценцата, формата, содржината и начинот на водење на регистарот, ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот (став 7).

Одредбата се оспорува во делот: „Начинот на издавање, продолжување и одземање на лиценцата од ставовите 1 и 2 на овој член, минималниот број на стручни лица и работници и нивната стручна подготовка за раководење и извршување на работи и техничка и друга опременост за работи кои ги врши изведувачот,“ од членот 22 став 7 од Законот.

Според член 26 од Законот, изведувачот именува раководен инженер на градилиште кој во својство на одговорно лице раководи со процесот на изградба во градилиштето и е одговорен за исполнување на обврските утврдени во членот 25 на овој закон (став 1). При изградба на градби од членот 50 на овој закон, изведувачот именува и инженери за одделни видови работи на градилиштето (став 2). Ако во изградбата учествуваат два или повеќе изведувачи, градителот определува еден од нив кој ќе биде одговорен за меѓусебното усогласување на работите, а одговорниот изведувач именува главен инженер на градилиштето (став 3). Главниот инженер на градилиштето е одговорен за меѓусебната усогласеност на работите и за исполнување на обврските утврдени во членот 25 од овој закон (став 4). Главниот инженер на градилиштето може истовремено да биде и раководен инженер на градилиштето на еден од изведувачите, односно инженер за одделни видови работи (став 5).

Според член 27 од Законот, за главен инженер, раководен инженер и инженер на одделни видови работи на градилиштето, се именува инженер од соодветна техничка струка, со овластување А и/или овластување Б од членот 32 на овој закон.

Според член 28 од Законот, надзорен инженер за вршење на надзор над изведувањето на градби од членот 50 на овој закон е физичко лице со овластување А и/или овластување Б од членот 32 на овој закон (став 1). Надзорен инженер врши работи на надзор над изградбата во биро (сопствено или заедничко) или проектантско друштво регистрирано во трговски регистар (став 2).

Според член 32 од Законот, за вршење на работи: изработка на проектна документација, ревизија на проекти, надзор на изградбата е неопходно овластување од Комората (став 1).

Овластувањето Б се добива од Комората, за градби од трета и четврта категорија од членот 50 на овој закон, со важност од седум години и со можност за негово продолжување (став 2).

Овластувањето А за градби од прва и втора категорија од членот 50 на овој закон се добива од Комората, по најмалку пет години од добиеното овластување Б од ставот 2 на овој член. Овластувањето А е со важност од пет години, со можност за негово продолжување (став 3).

За добивање на овластувањето од ставовите 2 и 3 на овој член се плаќа надоместок (став 4).

Начинот на издавање, продолжување и одземање на овластувањето од ставовите 2 и 3 на овој член, како и формата и содржината на образецот за овластувањето А и овластувањето Б, ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот (став 5).

Членот 32 став 5 од Законот се оспорува во делот: "Начинот на издавање, продолжување и одземање на овластувањето од ставовите 2 и 3 на овој член,“.

Во членот 50 од Законот е содржана категоризацијата на градбите според нивниот вид, специфичност, конструкција и намена во децидно опишани пет различни категории.

Во членот 62 од Законот е децидно определено за кои видови на градби не е потребно одобрение за градење.

Според член 84 од Законот, сопственикот на објектот е должен преку тековно и инвестиционо одржување да ги сочува основните барања за градбата (став 1).

За работите од ставот 1 на овој член сопственикот на објектот може да определи лице управител на одржување кој врши или организира тековно и инвестиционо одржување на објекти од прва, втора и трета категорија од членот 50 на овој закон, во соглас-

ност со проектот за употреба и одржување. Управителот на одржувањето може да биде лице регистрирано во трговскиот регистар, со лиценца и ако има вработено најмалку едно лице од архитектонска или градежна струка со овластување од членот 32 на овој закон (став 2).

Начинот на издавање, продолжување и одземање на лиценците од ставот 2 на овој член, формата и содржината на образецот на лиценцата, формата, содржината и начинот на водење на регистарот, ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот (став 6).

Одредбата се оспорува во делот: „Начинот на издавање, продолжување и одземање на лиценците од ставот 2 на овој член,“ од членот 84 став 6 од Законот.

Според член 88 став 2 од Законот, правото на употреба на професионален назив овластен архитект и овластен инеженер се стекнува со добивање овластување од членот 32 на овој закон и со запишување во соодветен Именик на Комората.

Според член 106 точка 9 од Законот, со Статутот на Комората, меѓу другото, поблиску се уредуваат правата и должностите на овластените архитекти и овластените инженери.

Според член 140 од Законот, уверенијата за работи на проектирање и надзор и други соодветни уверенија и овластувања издадени до денот на примената на овој закон, се сметаат како овластувања согласно со овој закон (став 1). Уверенијата и овластувањата од став 1 на овој член ќе се заменат со овластувања согласно со овој закон, во рок од една година од денот на конституирањето на Комората (став 2). Овластување добиваат сите дипломирани инженери со работен стаж над пет години во соодветната струка.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Според член 91 алинеја 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и донесува уредби и други прописи за извршување на законите, а според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002), министерот, меѓу другото, донесува правилници за извршување на законите кога за тоа е овластен со закон. Според член 56 став 1 од овој закон, со правилник се утврдуваат и разработуваат одделни одредби на законите и другите прописи заради нивно извршување, а според член 61 став 1 од овој закон, со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Од анализата на целината на одредбите од Законот за градење, како и од анализата на оспорените делови од одредбите произлегува дека законодавецот предвидел овластување за министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот да го определи начинот за издавање, продолжување и одземање на лиценцата за управител на градба, изведувач на градба од прва и втора категорија, управител на одржување, како и за овластување за вршење работи на изработка на проектна документација, ревизија на проекти и надзор на изградба и да го определи минималниот број на стручни лица и работници и нивната стручна подготовка за раководење и извршување на работи и техничка и друга опременост за работи кои ги врши изведувачот.

Според Судот овластувањето кое произлегува од деловите на оспорените одредби има основа во одредбите од Законот за градење, бидејќи во одделни одредби, различни по содржина и нумерација од оспорените, се содржани критериуми и параметри за стекнување со наведените својства (управител на градба, изведувач на градба од прва и втора категорија, управител на одржување, изработувач на проектна документација, ревидент на проекти и надзорен инженер), а со тоа и за издавање, продолжување или

одземање на соодветните лиценци и овластувања за вршење на конкретните работи.

Имено, од анализата на членот 14 став 1 од Законот произлегува дека со својство управител на градба може да се стекне лице кое е регистрирано во трговскиот регистар за вршење на соодветна дејност, кое има соодветна лиценца и има вработено најмалку едно лице од архитектонска или градежна струка со овластување.

Од анализата на членот 22 став 1 и 2 од Законот, произлегува дека со својство изведувач на градба, може да се стекне правно лице регистрирано во трговскиот регистар за изведување на градежни работи, кое има важечка лиценца А или Б. По однос на бројот на стручни лица и работници за изведување на работите што ги врши изведувачот на градба, Законот критериумите и параметрите ги предвидел во членовите 26 и 27, од чија содржина произлегува дека изведувачот на градба именува раководен инженер на градилиште, главен инженер, како и инженери за одделни видови работи на градилиштето, кои пак имаат соодветна техничка струка со овластување А или Б.

Понатаму, од анализата на член 15 став 1 од Законот произлегува дека под изработувач на проектна документација или проектант се подразбира лице регистрирано за вршење на работите на проектирање на градби кое има овластување А и/или Б. Од анализата на член 18 став 1 од Законот произлегува дека под вршител на ревизија на проекти или ревидент, се подразбира физичко лице кое за вршење на ревизија на проекти за градби има овластување А и/или Б. Од анализата на член 28 став 1 и 2 од Законот, произлегува дека вршител на надзорот на изградбата е физичко лице кое за вршење на надзор над изведувањето на градби има овластување А и/или Б, при што работите ги врши во сопствено или заедничко биро или во проектантско друштво регистрирано во трговски регистар. Оттаму, кои се критериумите за стекнување на својство изработувач на проектна документација, ревидент на проекти и надзорник над изградбата е определено во член 15 став 1, член 18 став 1 и член 28 став 1 и 2 од Законот, од каде со исполнување на овие критериуми се исполнуваат и условите за издавање, продолжување или одземање на соодветните овластувања за вршење на овие работи, како што предвидел оспорениот дел од член 32 став 5 од Законот.

Од анализата на член 84 став 2 од Законот, произлегува дека управителот на одржување е лице кое е регистрирано во трговс-

киот регистар, кое има соодветна лиценца и има вработено најмалку едно лице од архитектонска или градежна струка со овластување.

Оттаму, од анализата на наведените одредби од Законот, произлегува дека законодавецот ги определил, критериумите и условите за стекнување со соодветна лиценца или пак овластување.

Понатаму, од целината на законските одредби и особено од содржината на член 14 став 4, 22 став 1, 32 став 2 и 3 од Законот произлегува дека законодавецот во зависност од видот на лиценцата се определил истата да има важност од пет, односно седум години со можност за нејзино продолжување.

Притоа, според Судот иако во Законот не постојат изречни одредби кои би ги уредиле околностите за одземање на лиценците и овластувањата или пак условите за продолжување на соодветните лиценци и овластувања, правно е логично да станува збор за настанување на истите околности или услови кои важат и за стекнување на лиценца.

Што се однесува до порано стекнатите и новите уверенија и овластувања, во членот 140 од Законот, како преодна одредба, е решено прашањето за стекнатите уверенија за работи на проектирање и надзор и други соодветни уверенија и овластувања издадени до денот на примената на овој закон, на начин што законодавецот се определил истите да се сметаат како овластувања согласно со овој закон. Потоа, законодавецот определил нивна замена со овластувања согласно со овој закон и определил дека овластување добиваат сите дипломирани инженери со работен стаж над пет години во соодветната струка.

Што се однесува до прашањето, пак, дали министерот ќе се движи или ќе излезе од рамките утврдени во членовите 56 и 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, при разработката на начинот на издавање, продолжување и одземање на соодветните лиценци и овластувања, како и по однос на бројот на стручни лица и работници за вршење на соодветни работи, според Судот тоа е прашање што би можело да биде предмет на оценување само во случај кога би се работело за оспорување на конкретен пропис и акт што е донесен во смисла на овластувањето утврдено во оспорените одредби.

Сумирајќи ја анализата на изнесените законски одредби, пред се произлегува дека станува збор за комплексен закон, чии одредби не можат да се гледаат изолирано и парцијално, како што тоа на некој начин го направил подносителот на иницијативата во овој случај. Имено, од анализата на одредбите на Законот за градба, произлегува дека интенцијата на законодавецот била прашањето за определување на рамката и критериумите за издавање, продолжување и одземање на предметните лиценците и овластувања, да ја преточи во целината на законските одредби со оставено овластување министерот од соодветниот орган на државната управа со свој акт, врз основа на вака дадената законска рамка да го пропише начинот на кој тоа ќе се прави. Всушност, техниката на имплементација на законските норми е основна функција на извршната власт, што е и овде случај.

Врз основа на изнесеното, Судот утврди дека оспорените делови од одредбите на Законот за градење, разгледувани сами по себе, а и како целина на законскиот концепт, претставуваат доволно законско овластување, за министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот во функција на разработка да ги донесе подзаконските акти.

Имајќи го предвид сето наведено, тргнувајќи од темелната вредност за поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска, Судот оцени дека министерот како еден од органите на извршната власт во овој случај, со вака дадените законски овластувања не навлегува во сверата на законодавната власт.

Оттаму, по однос на оспорените делови од одредбите од Законот за градење, Судот оцени, дека не може да се постави прашањето за нивната согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и 4, а и со членовите 51, 68 став 1 алинеја 2, 91 алинеја 1 и 5 и 96 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 163/2006)

121.

У.бр.214/2006

- Јавен увид

- Public inspection

- Постапувањето на доносителот на актот, по дадена забелешка на јавниот увид и нејзино вградување во Предлогот на Деталниот урбанистички план е во согласност со Законот за просторното и урбанистичко планирање.

- The action of the adopter of the act, upon a given observation at the public inspection and its integration into the Proposal of the Detailed Urban Plan is in accordance with the Law on Spatial and Urban Planning.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 јануари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на детален урбанистички план за локалитетот „Керамидница“ Урбан блок „2“ – Скопје бр.07-2502/05 од 13 јуни 2006 година, донесена од Советот на Општина Гази Баба, објавена во „Службен гласник на општина Гази Баба“ бр. 4 од 19 јуни 2006 година.

2. Драги Петрушевски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на

постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, на која е доставено дополнително подносителот на иницијативата бил сопственик на КП.бр.13169 (идеален дел) со површина од 2232 м², потоа на КП.бр.13172/3 и КП.бр.13172/4 на КО Скопје. Катастарските парцели бр.13172/3 и бр.13172/4 се простирале на градежната парцела 4.2. на локалитетот „Керамидница“ Урбан влок „2“, а КП.бр.13169 се простирала на градежната парцела бр. 4.1а. На градежната парцела 4.2. бил изграден деловен објект, чиј сопственик бил сега подносителот на иницијативата, а кој бил изграден на Ул. „519“ бр.94а, кој бил вклопен во Нацрт деталниот урбанистички план за МЗ „Керамидница“. Во текот на јавната анкета конкретниот објект бил прифатен и внесен во Предлог нацртот на Деталниот урбанистички план за оспорениот локалитет. На ден 13 јуни 2006 година на членовите на Советот на општина Гази Баба не бил доставен предлог план и истиот бил прифатен и објавен во „Службен гласник на општина Гази Баба“ бр. 4 од 19 јуни 2006 година.

Меѓутоа, понатаму во иницијативата се наведува дека скицата на усвоениот Детален урбанистички план се разликувала од скицата на јавната анкета со тоа што во усвоениот Детален урбанистички план биле извршени промени во големина на градежните парцели како што е случајот со градежната парцела бр.4.2. (сопственост на подносителот на иницијативата) која е намалена и градежната парцела 5.6.б и 5.6.а (сопственост на Диловски Ниче) кои биле зголемени.

Оттука, подносителот на иницијативата смета дека во постапката за донесување на оспорениот акт била сторена повреда на одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање. Имено, при спроведување на јавната анкета во која учествувал и подносителот на иницијативата постојниот објект на градежната парцела 4.2. биле во согласност со тогаш постојниот Генерален урбанистички план за град Скопје, па не било јасно врз основа на кој извештај била направена промена на Нацрт-планот на Деталниот урбанистички план истакнат на јавната анкета.

Доколку била извршена промена на предложениот план, согласно член 24 став 8 од Законот за просторно и урбанистичко планирање комисијата оформена од градоначалникот (член 24 став 6)

требала да го извести подносителот на иницијативата, но тоа не било сторено и со тоа е повреден ставот 6 на членот 24 од Законот.

Понатаму, според наводите во иницијативата била сторена повреда и на член 24 став 9 од Законот, бидејќи при извршена промена од предложениот нацрт план за Деталниот урбанистички план до усвоениот Детален урбанистички план, градоначалникот на Општината не бил должен повторно да спроведе јавна презентација и јавна анкета, но таква не била спроведена.

Имено, видно од доставените анкетни листови и барања, според иницијативата, поголем дел се однесувале на битни промени во границите на урбанистичкиот опфат, како и промени на регулационите линии, поради што, според подносителот на иницијативата комисијата требало да спроведе повторна јавна анкета на изменетиот нацрт план.

Поради наведените причини се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука.

3. Судот на седницата утврди дека оспорената одлука содржи 7 (седум) члена. Во членот 1 од Одлуката се утврдува дека со оваа одлука се донесува Деталниот урбанистички план за локалитетот „Керамидница,, Урбан блок „2“ - Скопје.

Членот 2 од Одлуката го одредува просторот што се опфаќа со Одлуката, а во членот 3, пак, од Одлуката се наведува дека Деталниот урбанистички план со Т.бр.2081/02 од АД за урбанизам, проектирање и инженеринг „ЗУМ“ - Скопје, содржи: Планиран развој; Графички прилози; Текстуален дел и Параметри за уредување на просторот кои се составен дел на планот.

Во членот 4 од Одлуката се предвидува дека Деталниот урбанистички план се заверува со печат на Советот на Општина Гази Баба и потпис на претседателот на Советот на Општина Гази Баба.

Членот 5 од Одлуката, ја уредува обврската на Секторот за урбанизам, просторно планирање и заштита на животната средина, комунални дејности и уредување на градежно земјиште на Општина Гази Баба, да во рок од 60 дена од донесувањето на Одлуката да обезбеди комплетна документација и за реализирање на Деталниот урбанистички план.

Со членот 6 од Одлуката се одредува дека Деталниот урбанистички план со сите негови делови се чува, следи и за негова реализација се грижи Секторот за урбанизам, просторно планирање и заштита на животната средина, комунални дејности и уредување на градежно земјиште на општина Гази Баба.

Со членот 7 од оваа Одлука се регулира дека истата влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Гази Баба“.

4. Според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија, уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата се утврдени како едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите, спроведувањето на плановите и следењето на реализацијата на плановите, надзорот и други прашања од областа на просторното и урбанистичко планирање се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005). Во Главата VI „Преодни и завршни одредби“ на овој закон, во член 80 е утврдено дека постапката за донесување на урбанистичките планови започната пред денот на примената на овој закон, ќе продолжи според одредбите на законот кој бил во сила на денот на нивното отпочнување, доколку урбанистичкиот план ја поминал фазата на стручна расправа или фазата на јавна анкета и јавна презентација.

Имајќи го предвид изнесеното, анализата на правната и фактичката состојба во однос на постапката за донесување на оспорената одлука донесена на 13 јуни 2006 година, се врши во однос на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002) кој бил во сила во времето на отпочнувањето на постапката за донесување на оспорената одлука и урбанистичкиот план ја поминал фазата на стручна расправа и јавна анкета.

Со член 7 од овој закон се утврдени видовите планови кои се донесуваат во зависност од просторот кој е предмет на планирање,

и тоа: просторни планови, во кој спаѓа просторен план на Републиката и урбанистички планови, во кои спаѓаат: генерален урбанистички план, детален урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општината.

Со член 16 став 1 од Законот се утврдува дека изработување на сите урбанистички планови врши правно лице овластено од министерот надлежен за работите на уредувањето на просторот, ако во редовен работен однос има најмалку три овластени лица – со лиценца за изработка на урбанистички планови. Согласно ставот 2 на истиот член, овластување за изработка на урбанистички планови, освен генерален урбанистички план може да добие правно лице кое во редовен работен однос има најмалку едно овластено лице – со лиценца за изработка на урбанистички планови.

Во член 17 став 1 од Законот се утврдува дека плановите од член 7 на овој закон се изработуваат како нацрт и предлог на план. Според став 3 на истиот член, по нацртот на деталниот урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општина, се спроведува јавна анкета. Согласно став 5 на истиот член, јавната анкета по деталниот урбанистички план и урбанистичката документација за населено место во општина, ги организира општината, односно градот Скопје. Согласно став 7 на овој член, одлука за организирање јавна анкета по нацрт детален урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општината донесува градоначалникот на општината, односно градоначалникот на Град Скопје по утврдување на нацртот на планот од страна на општинската администрација. Согласно став 8 на истиот член, органите на државната управа, како и институциите особено од областа на заштитата на спомениците на културата, во текот на изработката на плановите од членот 7 на овој закон, доставуваат свои барања со предлог на мерки и режим на планирање и уредување на просторот.

Според член 18 став 1 на овој закон, јавната анкета по нацртот на деталниот урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општина се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот, доставуваат писмени забелешки, на анкетни листови, до организаторот на анкетата. Согласно ставот 2 на истиот член, за времето и местото каде ќе биде изложен планот, задолжително се објавува соопштение во јавните гласила. Согласно став 4 на истиот член,

извештај за стручната расправа и јавната анкета за плановите од член 17 став 5 на овој закон, со образложение за неприфатените забелешки, изработува општината, односно Градот Скопје.

Согласно член 19 став 1 од Законот, пред организирањето на стручната расправа и јавната анкета, на нацртот на плановите од членот 7 на овој закон се врши стручна ревизија. Согласно став 2 на истиот член, стручната ревизија на урбанистичките планови ја врши стручно научна институција или комисија што ги определува министерот надлежен за работите на урбанизмот. Согласно став 4 на овој член, изработувачот на планот задолжително дава извештај за постапувањето по стручната ревизија.

Согласно член 20 став 1 од Законот, измените и дополнувањата на плановите од член 7 на овој закон се вршат по иста постапка пропишана за нивно донесување, доколку со овој закон не е поинаку уредено.

Според членот 21-а од Законот, при изработување на урбанистички план од членот 7 точка 2 на овој закон (генерален урбанистички план, детален урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општината) задолжително се применуваат нормативи и стандарди за уредување на просторот, кои ги донесува министерот надлежен за работите на уредувањето на просторот.

Согласно член 22 став 3 од Законот, општината донесува генерален урбанистички план, детален урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општината, а согласно став 6 на истиот член, овие урбанистички планови се донесуваат по издавањето согласност на предлогот на планот од страна на министерството надлежно за работите на уредувањето на просторот. Со оваа согласност, согласно член 23 став 1 од Законот, се потврдува дека планот е изработен согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Од изнесените законски одредби произлегува дека законодавецот во функција на обезбедување на уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, утврдил прецизна регулатива во врска со планирањето на просторот, точно определувајќи ги плановите за

просторно и урбанистичко планирање, нивната содржина и постапката за нивно донесување.

Имајќи ја предвид наведената законска регулатива, како и увидот и анализата на доставената документација за донесување на Одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план за локалитетот „Керамидница,, Урбан блок „2“ – Општина Гази Баба, според Судот Општината Гази Баба како надлежен орган за донесување на наведената одлука, ги спровела сите законски определени дејствија во постапката за донесување на истата.

Нацрт-деталниот урбанистички план за локалитетот „Керамидница,, – Урбан блок 2 е изработен од АД за урбанизам, проектирање и инженеринг „Зум“ – Скопје.

Стручна ревизија на Нацрт-планот, согласно член 19 од Законот за просторно и урбанистичко планирање е изработена од ЈП за просторни и урбанистички планови – Скопје во април 2004 година во кој се содржани определени забелешки и сугестии.

Согласно член 19 став 4 од истиот закон, изработувачот на Нацрт-планот дал одговор по забелешките од стручната ревизија бр.0301-236 од 26 април 2004 година, со кој главно се прифатени сите забелешки и сугестии.

Главниот архитект на град Скопје дал свое мислење во врска со Нацрт-планот бр.18а-2622/1 од 15 декември 2004 година, во кои се дадени определени сугестии и забелешки, како и укажување дека постапката за изработка на планот може да продолжи по вградување на забелешките.

Изработувачот на Нацрт-планот доставил до Министерството за транспорт и врски одговор по мислењето на Главниот архитект на град Скопје бр.0301-10 од 24 октомври 2005 година.

Одделението за урбанизам, уредување на градежно земјиште, станбени работи и заштита на животната средина на општината Гази Баба донело Заклучок бр.10-129/1 од 15 февруари 2005 година со кој го утврдил текстот на Нацрт-планот.

На 15 февруари 2005 година, градоначалникот на општина Гази Баба донел Одлука за организирање јавна анкета по Нацрт-планот која била јавно објавена.

Јавната анкета по Нацрт-планот траела 10 дена во периодот од 17 февруари 2005 година (кога е објавено соопштението во јавно гласило) до 2 март 2005 година.

Општина Гази Баба изработила Извештај по јавната анкета бр.22-1785/1 од 19 април 2006 година. Во извештајот се наведува дека на јавната анкета биле поднесени 25 анкетни листови со забелешки и 5 предметни барања, кои комисијата ги разгледала. Од извештајот може да се констатира дека подносителот на иницијативата Драги Петрушевски, доставил барање на анкетен лист бр.16, кое делумно е прифатено од Комисијата, а согласно предложената скица. Имено, на КП.13172/3 и КП.13172/4 КО Скопје – КО Скопје сопственост на Драги Петрушевски согласно доставената копија од катастарски план се планира урбанистичка парцела со намена комерцијален објект со дефинирање на површини за градба и задоволување на сите сообраќајно технички услови согласно Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот.

Општина Гази Баба до Министерството за транспорт и врски достави известување бр.22-1945/1 од 3 мај 2006 година во кое се наведува дека е постапено по забелешките од Извештајот од спроведената јавна анкета бр.22-1785/1 од 19 април 2006 година и Извештајот од спроведените стручни консултации бр.22-1607/1 од 10 април 2006 година.

Министерството за транспорт и врски, со свој акт бр.18-8407 од 5 јуни 2006 година, по разгледување на доставеното барање и приложената документација, согласно член 22 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, издало согласност на Предлог-планот.

На 13 јуни 2006 година, Советот на општина Гази Баба ја донел оспорената одлука за донесување на Детален урбанистички план за локалитет „Керамидница“ Урбан блок „2“ – Скопје и истата ја објавил во „Службен гласник на општина Гази Баба“ бр.4 од 19 јуни 2006 година.

Имајќи го предвид значењето на јавната анкета како дел од постапката за донесување на урбанистичкиот план преку која се овозможува запознавање и учество на граѓаните и јавноста во уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштита и унапредување на животната средина и на природата, што претставува темелна

вредност на уставниот поредок на Република Македонија, во член 18 став 4 на истиот закон, утврдил обврска за општината како организатор на јавната анкета, да изработи извештај за стручната расправа и јавната анкета, со образложение за неприфатените забелешки.

Анализирајќи ја оваа одредба, според Судот со истата, освен што децидно се утврдува обврска за општината да ги образложи причините за неприфаќање на одредено барање изложено на јавната анкета, исто така, произлегува и обврска за општината да ги вгради во Предлог-урбанистичкиот план сите барања изнесени на јавната анкета, за кои таа одлучила дека се исполнети условите за нивното прифаќање. Доколку тоа не е случај, според Судот, смислата на постоење на јавната анкета во постапката за донесување на урбанистичкиот план го губи своето значење утврдено со Законот и станува празна форма која не им овозможува на граѓаните фактичко влијание при уредувањето и хуманизацијата на просторот.

Според Судот, фактот што стручната комисија во својот извештај по спроведената јавна анкета, дала одговор на забелешката дадена во анкетен лист број 8 во врска со КП.13169 КО Скопје, го демантира наводот во иницијативата дека општината не постапила во смисла на одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање. Имено, забелешката во врска со реурбанизација на УП М.1., 4.2. и 3.1., односно усогласување на КП.13169 КО Скопје Стручната комисија делумно го прифатила, со појаснување дека се формираат две урбанистички парцели за изградба на заеднички станбени објекти во однос на КП, а сообраќајната планирана мрежа Ул. „5“ и постојната Т.С. на УП.415 се задржуваат.

Оттука, според Судот, општината постапила согласно член 18 став 4 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, односно нема повреда на законски пропишаната постапка за донесување на детален урбанистички план, од причини што по дадената забелешка општината постапила и истата е вградена во предлог планот, односно во конечниот урбанистички план.

Во постапката за донесување на оспорената Одлука за донесување на Детален урбанистички план за предметниот локалитет, исто така Судот утврди дека во целост е испочитуван Законот за просторно и урбанистичко планирање и по однос на оспорените КП.13172/3 и КП.13172/4 КО Скопје, на кој Општината постапувајќи по имотниот лист бр. 16 поднесена од сега подносителот

на иницијативата Драги Петрушевски, дала образложени причини за делумното прифаќање на забелешката.

Од горните причини, Судот оцени дека во конкретниов случај, не постојат основи за проблематизирање на оспорената Одлука, односно дека истата е во согласност со Уставот на Република Македонија и Законот за просторно и урбанистичко планирање.

5. Врз основа на изнесеното, се одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.214/2006)

122.

У.бр.76/2006

**- Право за пренамена на објект
(поведување на постапка)**

*- Right to change the purpose of a facility
(initiation of a procedure)*

- Со ограничувањето пренамената на дел од објектот да може да се врши најмногу до први кат, а не и на другите катови, граѓаните се доведуваат на нерамноправна положба во поглед на користењето на правото за пренамена утврдено во оспорената законска одредба.

- The restriction that change in the purpose of part of the facility may be made up to the first floor, and not to the other floors, brings citizens in an unequal position in view of the use of the right to change in the purpose defined in the contested legal provision.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 февруари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 83 став 2 во делот „најмногу до први кат“ од Законот за градење („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005).

2. Марија Мирчевска од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 83 став 2 од законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорениот став 2 на член 83 од Законот граѓаните се доведувале во нерамноправна положба во однос на правото на користење на сопственоста, затоа што со него се предвидувала можност за пренамена во деловен простор само на стан или дел од стан што се наоѓал најмногу до први кат, иако обврските за сите сопственици на станови, без оглед на кој кат се наоѓа станот, биле исти.

Освен тоа, во иницијативата се наведува дека до донесувањето на Законот за градење, можноста за пренамена (адаптација) била утврдена со членот 101 од Законот за сопственост и други стварни права, кој што се уште бил во сила и дека со овој член не се правело ограничување за пренамена во однос на катовите на кој се наоѓал станот, помошната просторија и сл. Исто така, се наведува дека и покрај тоа што овој закон, како системски дозволувал пренамена на станови и на повисоки катови, сепак, по влегувањето во сила на Законот за градба надлежните органи ги одбивале барањата за пренамена на овие станови.

Поради наведените причини, а повикувајќи се на членот 30 став 2 од Уставот подносителката на иницијативата предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената

одредба од Законот и истата ја укине како неуставна, а во примена да остане членот 101 од Законот за сопственост и други стварни права.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 83 од Законот се уредува употребата на градежниот објект и пренамената. Во таа смисла, во ставот 1 на овој член е утврдено дека објектот се употребува, согласно неговата намена.

Во оспорениот став 2 на овој член од Законот е утврдено дека по исклучок од ставот (1) на овој член, дел од објект што претставува стан, дел од стан или повеќе станови, помошна станбена или заедничка просторија најмногу до први кат, во зависност од дејноста, може да се адаптира со пренамена во деловен простор или обратно, ако ги исполнува условите утврдени со овој и друг закон.

Во наредните ставови од 3 до 8 на член 83 од Законот се утврдува документацијата што треба да се поднесе со барањето за издавање на одобрение за адаптација со пренамена и постапката за издавање на ова одобрение.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 6 од Уставот, владеењето на правото и правната заштита на сопственоста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 30 став 1 од Уставот, се гарантира правото на сопственост, а според ставот 2 од овој член, сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и заедницата. Според ставот 3 од овој член на Уставот, никому не може да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Со Законот за сопственост и други стварни права („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2001) се уредува правото на сопственост и другите стварни права во согласност со Уставот.

Според член 2 од овој закон, правото на сопственост се стекнува под услови и на начин предвидени со овој и друг закон, а според член 5 од Законот, правото на сопственост и другите стварни права се остваруваат врз основа на слободна диспозиција со нужни ограничувања предвидени со Уставот и законите.

Во член 8 став 1 од наведениот закон утврдено е дека сопственикот има право својата ствар да ја држи, целосно да ја користи или да располага со неа по своја волја, доколку тоа не е спротивно на закон или на некое право на друго лице.

Според член 9 од истиот закон, сопственикот го остварува своето право на сопственост во согласност со природата и намената на ствартата, како и со општиот интерес утврден со закон. Забрането е вршење на правото на сопственост спротивно на целта заради која е со закон признато и установено, или спротивно на моралот на општеството.

Со Законот за градба, чии одредби се оспоруваат со оваа иницијатива, се уредуваат градењето, основните барања на градбата, правата и обврските на учесниците во изградбата, проектната документација и други прашања од значење за градењето (член 1).

Согласно член 2 точка 6 од Законот, употреба на градежен објект е вршење активности во градежен објект согласно со неговата намена утврдена со решението за локациски услови и основниот проект.

Употребата на градежниот објект посебно е уредена во рамките на Глава ВИИИ од Законот насловена како „Употреба, одржување и отстранување на градежен објект“, во која глава е лоцирана и оспорената законска одредба.

Од наведените уставни и законски одредби произлегува дека сопственоста е право кое се гарантира со Уставот, а условите и начините под кои може да се стекнува правото на сопственост се уредуваат со закон, меѓу кој е и Законот за сопственост и други стварни права. Со овој закон, меѓу другото, се уредува и содржината и правното дејство на сопственоста. Содржината на правото на сопственост согласно овој закон ја сочинува правото на сопственикот да ја држи, да ја користи и да располага со својата ствар, односно предмет, првенствено по сопствена волја. Меѓутоа, законодавецот определувајќи ја содржината на правото на сопственост, во овој закон истовремено го

определил и начинот на остварувањето на ова право и во таа смисла како општо правило утврдил дека сопственикот своето право на сопственост го остварува во согласност со природата и намената на стварта.

Остварувањето на правото на сопственост во согласност со природата и намената на стварта е прифатено и утврдено и во Законот за градење. Така, според член 83 став 1 од Законот правило е градежниот објект да се употребува согласно со неговата намена, додека само по исклучок, кој е утврден во оспорената законска одредба, сопственикот може дел од објектот да го употребува и за друга намена.

Имајќи го предвид наведеното, а во тој контекст разгледувајќи ја содржината на оспорената законска одредба, Судот утврди дека во конкретниот случај пренамената на дел од објектот што претставува стан, дел од стан или повеќе станови, помошна станбена или заедничка просторија во деловен простор и обратно, всушност значи промена на основната намена на дел од објектот под одредени услови утврдени со овој или друг закон. Оттука, според Судот со оспорената законска одредба не се врши ограничување на правото на сопственикот да го поседува, да го користи согласно неговата намена или да располага со дел од објектот што е негова сопственост, поради што во овој случај не станува збор за одземање на сопственоста или за ограничување на правата што произлегуваат од сопственоста во смисла на членот 30 став 3 од Уставот.

Меѓутоа, тргнувајќи од причините во иницијативата поради кои се оспорува уставноста на членот 83 став 2 од Законот, Судот утврди дека одредбата на овој член во делот „најмногу до први кат“ може да се проблематизира од аспект на членот 9 став 2 од Уставот, затоа што со ограничувањето на пренамената на дел од објектот да може да се врши најмногу до први кат, а не и на другите катови, граѓаните се доведуваат во нерамноправна положба во поглед на користењето на правото за пренамена утврдено во оспорената законска одредба. Имено, според Судот користењето на ова право не може да се условува со катот на кој се наоѓа стан, дел од стан и сл., бидејќи иако овој услов е објективен, сепак не може да се прифати дека со ограничувањето на пренамената на станбен простор во деловен и обратно најмногу до први кат се обезбедува правото на мирно и непречено користење на становите од страна на поширок круг на лица - сопственици на станови што живеат во ист објект, а што според известувањето на Министерството за транспорт и врски било од

поширок интерес, односно од интерес на заедницата кој се заштитувал со оспорената законска одредба. Според тоа за Судот не е прифатливо мислењето дека оспорената законска одредба е во функција на заштита на општиот интерес, па затоа оваа одредба не може да се оправда и од овој аспект.

Со оглед на наведеното, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на член 83 став 2 од Законот во делот „најмногу до први кат“ со членот 8 став 1 алинеја 3, членот 9 став 2 и членот 51 од Уставот.

Во однос на наводите во иницијативата дека по влегувањето во сила на Законот за градење надлежните органи ги одбивале барањата за пренамена на станови во повисоките катови, иако Законот за сопственост и други стварни права, како системски закон тоа го дозволувал со член 101, Судот утврди дека овие наводи во иницијативата се ирелевантни за оценување на уставноста на оспорената законска одредба, односно не се од влијание за нејзината согласност со Уставот, па од тие причини не се впушти во нивна оценка.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.(У.бр.76/2006)

У.бр.76/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 16 мај 2007 година, донесе

ОДЛУКА

1. СЕ УКИНУВА член 83 став 2 во делот „најмногу до први кат“ од Законот за градење („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива од Марија Мирчевска од Скопје, со Решение У.бр. 76/2006 од 21 февруари 2007 година, поведе постапка за оценување на уставноста на член 83 став 2 во делот „најмногу до први кат“ од Законот означен во точката 1 од оваа одлука. Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на делот на ставот 2 од членот 83 од Законот со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека во членот 83 од Законот се уредува употребата на градежниот објект и пренамената. Во таа смисла, во ставот 1 на овој член е утврдено дека објектот се употребува, согласно неговата намена.

Во оспорениот став 2 на овој член од Законот е утврдено дека по исклучок од ставот 1 на овој член, дел од објект што претставува стан, дел од стан или повеќе станови, помошна станбена или заедничка просторија најмногу до први кат, во зависност од дејноста, може да се адаптира со пренамена во деловен простор или обратно, ако ги исполнува условите утврдени со овој и друг закон.

Во наредните ставови од 3 до 8 на член 83 од Законот се утврдува документацијата што треба да се поднесе со барањето за издавање на одобрение за адаптација со пренамена и постапката за издавање на ова одобрение.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 6 од Уставот, владеењето на правото и правната заштита на сопственоста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло,

политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 30 став 1 од Уставот, се гарантира правото на сопственост, а според ставот 2 од овој член, сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и заедницата. Според ставот 3 од овој член на Уставот, никому не може да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Со Законот за сопственост и други стварни права („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2001) се уредува правото на сопственост и другите стварни права во согласност со Уставот.

Според член 2 од овој закон, правото на сопственост се стекнува под услови и на начин предвидени со овој и друг закон, а според член 5 од Законот, правото на сопственост и другите стварни права се остваруваат врз основа на слободна диспозиција со нужни ограничувања предвидени со Уставот и законите.

Во член 8 став 1 од наведениот закон утврдено е дека сопственикот има право својата ствар да ја држи, целосно да ја користи или да располага со неа по своја волја, доколку тоа не е спротивно на закон или на некое право на друго лице.

Според член 9 од истиот закон, сопственикот го остварува своето право на сопственост во согласност со природата и намената на стварта, како и со општиот интерес утврден со закон. Забрането е вршење на правото на сопственост спротивно на целта заради која е со закон признато и установено, или спротивно на моралот на општеството.

Со Законот за градба, чија одредба се оспорува со иницијативата, се уредуваат градењето, основните барања на градбата, правата и обврските на учесниците во изградбата, проектната документација и други прашања од значење за градењето (член 1).

Согласно член 2 точка 6 од Законот, употреба на градежен објект е вршење активности во градежен објект согласно со неговата намена утврдена со решението за локациски услови и основниот проект.

Употребата на градежниот објект посебно е уредена во рамките на Глава VIII од Законот насловена како „Употреба, одржување и отстранување на градежен објект“, во која глава е лоцирана и оспорената законска одредба.

Од наведените уставни и законски одредби произлегува дека сопственоста е право кое се гарантира со Уставот, а условите и начините под кои може да се стекнува правото на сопственост се уредуваат со закон, меѓу кој е и Законот за сопственост и други стварни права. Со овој закон, меѓу другото, се уредува и содржината и правното дејство на сопственоста. Содржината на правото на сопственост согласно овој закон ја сочинува правото на сопственикот да ја држи, да ја користи и да располага со својата ствар, односно предмет, првенствено по сопствена волја. Меѓутоа, законодавецот определувајќи ја содржината на правото на сопственост, во овој закон истовремено го определил и начинот на остварувањето на ова право и во таа смисла како општо правило утврдил дека сопственикот своето право на сопственост го остварува во согласност со природата и намената на стварта.

Остварувањето на правото на сопственост во согласност со природата и намената на стварта е прифатено и утврдено и во Законот за градење. Така, според член 83 став 1 од Законот правило е градежниот објект да се употребува согласно со неговата намена, додека само по исклучок, кој е утврден во оспорената законска одредба, сопственикот може дел од објектот да го употребува и за друга намена.

Имајќи го предвид наведеното, а во тој контекст разгледувајќи ја содржината на оспорената законска одредба, Судот утврди дека во конкретниот случај пренамената на дел од објектот што претставува стан, дел од стан или повеќе станови, помошна станбена или заедничка просторија во деловен простор и обратно, всушност значи промена на основната намена на дел од објектот под одредени услови утврдени со овој или друг закон. Оттука, според Судот со оспорената законска одредба не се врши ограничување на правото на сопственикот да го поседува, да го користи согласно неговата намена или да располага со дел од објектот што е негова сопственост, поради што во овој случај не станува збор за одземање на сопственоста или за ограничување на правата што произлегуваат од сопственоста во смисла на членот 30 став 3 од Уставот.

Меѓутоа, тргнувајќи од причините наведени во иницијативата поради кои се оспорува уставноста на членот 83 став 2 од Законот, Судот утврди дека одредбата на овој член во делот „најмногу до први кат“ е проблематична од аспект на членот 9 став 2 од Уставот, затоа што со ограничувањето на пренамената на дел од објектот да може да се врши најмногу до први кат, а не и на другите катови, граѓаните се доведуваат во нерамноправна положба во поглед на користењето на правото за пренамена утврдено во оспорената законска одредба. Имено, според Судот користењето на ова право не може да се условува со катот на кој се наоѓа стан, дел од стан и сл., туку со објективните услови преку кои ќе се изврши пренамената од станбен во деловен простор, бидејќи иако овој услов е објективен, сепак не може да се прифати дека со ограничувањето на пренамената на станбен простор во деловен и обратно најмногу до први кат се обезбедува правото на мирно и непречено користење на становите од страна на поширок круг на лица - сопственици на станови што живеат во ист објект, а што според известувањето на Министерството за транспорт и врски било од поширок интерес, односно од интерес на заедницата, кој се заштитувал со оспорената законска одредба. Според тоа, за Судот не е прифатливо мислењето дека оспорената законска одредба е во функција на заштита на општиот интерес, па затоа оваа одредба не може да се оправда и од овој аспект.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека оспорениот член 83 став 2 од Законот во делот „најмногу до први кат“ не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3, членот 9 став 2 и членот 51 од Уставот.

Во однос на наводите во иницијативата дека по влегувањето во сила на Законот за градење надлежните органи ги одбивале барањата за пренамена на станови во повисоките катови, иако Законот за сопственост и други стварни права, како системски закон тоа го дозволувал со член 101, Судот утврди дека овие наводи во иницијативата се ирелевантни за оценување на уставноста на оспорената законска одредба, односно не се од влијание за нејзината согласност со Уставот, па од тие причини не се впушти во нивна оценка.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова – Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и Игор Спировски. (У.бр.76/2006)

123.

У.бр.195/2006

- Постапка за донесување на Одлуката за изменување и дополнување на Генералниот урбанистички план (поведување постапка)

- Procedure for the adoption of the Decision on changing and supplementing the General urban Plan (initiation of a procedure)

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на измените на дел од Генералниот урбанистички план за крајбрежно подрачје - секција Црн Дрим Струга бр.07-443/43, донесена од Советот на општината на 19 јуни 2001 година и објавена во „Службен гласник на општината Струга“ бр.6/2001.

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на оспорената Одлука.

3. Рамиз Мерко, градоначалник на Општина Струга на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, постапката што и претходела на донесувањето на оспорената одлука не била спроведена во целост согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/1996, 28/1997 и 18/1999) кој бил во важност при донесувањето на оспорената одлука.

Имено, планот не бил истакнат на соодветно место во зградата на Општината за време на одржувањето на јавната анкета; оспорениот план претходно не бил разгледан од страна на Комисијата за урбанизам при Советот на Општина Струга; не било прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости кое не било во согласност со членот 9 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро; на седницата на Советот на општината не бил прикажан графичкиот дел на планот за што забелешки ставиле повеќе членови од Советот на општината; при донесувањето на оспорената Одлука не бил доставен на увид до Советот Извештајот за прифатените односно неприфатените забелешки од одржаната јавна анкета. Исто така, согласно членот 74 од Законот за јавни патишта, широчината на заштитниот појас на патот во кој не можело да се градат тулани и да се подигаат индустриски згради и постројки и слични објекти крај регионални патишта, изнесувала најмалку 40 метри.

Во иницијативата се наведува дека одредбата од наведениот член во поглед на широчината на заштитниот појас не се однесувала на деловите од јавните патишта и улици само во населени места за кои постоеле урбанистички планови или општи акти. Во конкретниот случај оспорената локација, односно предвидениот објект се наоѓал на 20 м. од коловозот и бил вон населено место.

Поради изнесеното, подносителот на иницијативата бара Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука и воедно Судот да донесе решение за запирање од извршување на

поединечните акти и дејствија што се преземаат врз основа на оспорената одлука.

4. Судот на седницата утврди дека Одлуката за донесување на измените на Генералниот урбанистички план за крајбрежно подрачје - секција Црн Дрим - Струга е донесена од Советот на Општина Струга под бр.07-443/43 од 19 јуни 2001 година.

Според член 1 од оспорената Одлука, со неа се донесуваат измените на Генералниот урбанистички план за крајбрежно подрачје - секција Црн Дрим - Струга.

Според членот 2 од Одлуката, Генералниот урбанистички план содржи: Текстуален дел/книга, Графички дел, Стручна ревизија, Одговор на стручна ревизија, Извештај од стручна расправа.

Според член 3 од Одлуката извештајот од стручната расправа ќе биде составен дел на оваа Одлука.

Во член 4 од оспорената Одлука е утврдено дека предмет на измена на дел од ГУП за крајбрежно подрачје - секција Црн Дрим - Струга ги опфаќа следните граници:

- од југ патот Р-419 и мостот (Мороишта) на реката Црн Дрим,
- од исток реката Црн Дрим во должина од 1000 м.,
- од запад дел до регионалниот пат Р-418 во должина од околу 1000 м.,
- од север реката Шум од мостот на истата до вливот во реката Црн Дрим во должина од околу 100 м.

Овој простор е со неправилна издолжена форма во правец север - југ со површина од 6,9 ха.

Според член 5 од Одлуката Генералниот урбанистички план ќе го спроведува Министерството за транспорт и врски подрачна единица - Струга, по добивање на Согласноста издадена од страна на Министерството за транспорт и врски на Република Македонија.

Според член 6 од Одлуката Генералниот урбанистички план се заверува со печат и потпис од страна на изготвувачот и потпис и печат од Претседавачот и Советот на општина Струга, а во

членот 7 од Одлуката е утврдено дека таа влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Струга“.

5. Во членот 8 став 1 алинеи 3 и 10 од Уставот како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се утврдени владеењето на правото и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите, спроведувањето на плановите и следењето на реализацијата на плановите, надзорот и други прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005).

Во Главата VI Преодни и завршни одредби на овој закон, во членот 80 е утврдено дека постапката за донесување урбанистички планови започната пред денот на примената на овој закон (1 јули 2005 година), ќе продолжи според одредбите на Законот кој бил во сила на денот на нивното отпочнување, доколку урбанистичкиот план ја помине фазата на стручна расправа или фазата на јавна анкета и јавна презентација.

Имајќи го предвид изнесеното, анализата на правната и фактичката состојба во однос на постапката за донесување на оспорената одлука, Судот ја изврши во однос на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002) кој бил во сила во времето на отпочнувањето на постапката за донесување на оспорената Одлука.

Генералниот урбанистички план според членот 10 став 1 од Законот, се донесува за подрачје на населено место, стопански комплекс и за други подрачја предвидени за градба. Според ставот 2 на овој член од Законот, генералниот урбанистички план содржи синтезен графички приказ на планските решенија во границата на урбаното подрачје со билансни показатели за урбаните единици и блокови и за инфраструктурата. Синтезниот графички приказ содржи: граница на урбаното подрачје, намена на земјиштето на урбаните блокови, решенија на генерални видови и објекти на сообраќајна и

друга инфраструктура. Билансните показатели содржат: податоци за површините и намените, показатели за инфраструктурата и параметри за уредување на просторот на урбаните блокови согласно со соодветните стандарди и нормативи. Генералниот урбанистички план, како план од пониско ниво, мора да биде усогласен со просторниот план.

Според ставот 3 на овој член од Законот, документацијата на генералниот урбанистички план за постојната состојба и проекциите претставува документациона основа на планот, која заедно со нацртот на планот се доставува на стручна ревизија според членот 19 на овој закон.

Според членот 17 став 1 од Законот плановите од член 7 на овој закон се изработуваат како нацрт и предлог на план. Според ставот 2 на овој член од Законот, по нацртот на просторниот план на Републиката, просторните планови на регион, национален парк, Град Скопје и на општината, генералниот урбанистички план, се организира стручна расправа, со учество на претставници на органите и организациите од подрачјето опфатено со планот. Во ставот 5 на овој член од Законот е утврдено дека стручната расправа по просторниот план на општина и на Град Скопје и по генералниот урбанистички план, како и јавната анкета по деталниот урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општина, ги организира општината, односно градот Скопје.

Согласно ставот 7 на овој член, одлука за организирање на јавна анкета по нацрт детален урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општината донесува градоначалникот на општината, односно градоначалникот на градот Скопје по утврдување на нацртот на планот од страна на општинската администрација. Според ставот 8 од овој член како и институциите особено од областа на заштитата на спомениците на културата, во текот на изработката на плановите од членот 7 на овој Закон, доставуваат свои барања со предлог на мерки и режим на планирање и уредување на просторот.

Според член 18 од Законот, јавната анкета по генералниот урбанистички план ја организира општината и се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот, доставуваат писмени забелешки на анкетни листови до организаторот на анкетата. За времето и местото

каде ќе биде изложен планот задолжително се објавува соопштение во јавните гласила.

Согласно членот 19 став 1 од Законот, на нацртот на плановите од член 7 од овој закон, пред организирањето на стручната расправа, односно јавната анкета, се врши стручна ревизија. Според ставот 2 на овој член стручната ревизија на урбанистичките планови според програмата од членот 13 на овој закон ја врши стручна научна институција или комисија што ја определува, односно формира министерот надлежен за работите за уредување на просторот.

Согласно член 20 став 1 од овој закон, измените и дополнувањата на плановите се вршат по иста постапка пропишана за нивното донесување, доколку со овој закон не е поинаку уредено.

Според член 22 став 6 и 7 и член 23 од овој закон, урбанистичките планови се донесуваат по издавањето согласност од Министерството надлежно за работите на урбанизмот.

Имајќи ги предвид изнесените законски одредби и утврдената фактичка состојба врз основа на доставената документација, Судот утврди дека постапката за донесување на Одлуката за изменување и дополнување на Генералниот урбанистички план за крајбрежното подрачје - секција Црн Дрим - Струга бр.07-443/43 од 19 јуни 2001 година, донесена од Советот на општина Струга не е спроведена согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Имено, од одговорот на Советот на општината произлегува дека се потврдуваат наводите во иницијативата дека измените на генералниот урбанистички план не биле истакнати во зградата на општината за време на одржувањето на јавната анкета, како и тоа дека извештајот за неприфатените, односно прифатените забелешки од јавната анкета не бил доставен до Советот на општината на седницата на донесувањето на оспорената одлука што е спротивно на цитираните одредби од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Исто така, имајќи ја предвид одредбата од член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот од која произлегува дека при уредување и хуманизација на просторот се бара почитување на законски прописи кои се однесуваат и на заштита и унапредување на животната средина и на природата, според Судот во постапката за донесување

на урбанистички планови општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран, треба да ги почитуваат и одредбите од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро со кои овие езера како добро од општ интерес се споменици на природата и се под посебна заштита.

Согласно член 1 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро нивните води, крајбрежија, извори и водотеци, поради карактеристичните одбележја и природни убавини, геолошки, геоморфолошки, хидролошки, хидробиолошки, лимнолошки и други научни вредности, културно, естетско, образовно-воспитно, здравствено, рекреативно, туристичко и друго стопанско значење се прогласени за споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се ставаат под посебна заштита.

За заштита на езерата како добра од општ интерес кои се користат за задоволување на општи и поединечни потреби, Законот предвидел низа превентивни и други мерки за заштита. Меѓу другите, во членот 7 став 1 алинеја 5 од Законот, се предвидува дека заради заштита на езерата се забранува внесување во езерата непречистени отпадни води од населените места и индустриските објекти.

Во членот 9 став 1 од Законот се предвидува дека градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежјата на езерата можат да се изведуваат само под услови и на начин утврдени со просторните планови на регионите, просторните планови на општините: Охрид, Струга, Ресен и Дојран, урбанистичките планови на населените места и урбанистичките планови на подрачјата со специјална намена, како и со прописите за спроведување на овие планови.

Согласно став 2 на членот 9 од истиот закон, плановите од став 1 на овој член се донесуваат по претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Од анализата на наведените законски одредби произлегува дека езерата се споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се под посебна заштита и истите не смеат да се загадуваат, меѓу другото, и со внесување на непречистена отпадна вода од населените места поради што произлегува и обврската при донесување на урбанистичките планови кои предвидуваат градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или

други работи на крајбрежијата на езерата, претходно да се прибави мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Имајќи предвид дека во конкретниот случај Советот на општина Струга во постапката која претходела на донесување на оспорената Одлука за изменување на Генералниот урбанистички план не побарал мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости, Судот утврди дека таа не е во согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Бајрам Положани. (У.бр.195/2006)

124.

У.бр.195/2006

- Постапка за донесување на одлука за изменување и дополнување на Генерален урбанистички план

- Procedure for the adoption of a decision on changing and supplementing a General Urban Plan

- Одлуката за изменување на Генералниот урбанистички план за крајбрежното подрачје - секција Црн Дрим - Струга, донесена од Советот на општината Струга не е во согласност со темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија од член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот - уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и уредувањето на животната средина и на природата и со Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро од причина што во постапката

за нејзиното донесување не е прибавено мислење од надлежниот орган за заштита на природните реткости, како и поради фактот што во постапката за нејзиното донесување јавно не биле истакнати измените на планот, а извештајот за неприфатените односно прифатените забелешки од јавната анкета не биле доставени до Советот на општината.

- The decision on changing and supplementing the General Urban Plan for the coastline area – Crn Drim Struga section -, adopted by the Council of the Struga municipality is not in agreement with the fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia under Article 8 paragraph 1 line 10 of the Constitution – proper urban and rural planning to promote a congenial human environment, as well as ecological protection and development - and with the Law on the Protection of Lakes Ohrid, Prespa and Dojran for a reason that in the procedure for its adoption no opinion was obtained from the body competent for the protection of natural rarities, as well as due to the fact that in the procedure for its adoption the changes in the plan were not publicly displayed, and the report about the rejected, that is, accepted observations from the public poll were not submitted to the Council of the municipality.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јуни 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Одлуката за донесување на измените на дел од Генералниот урбанистички план за крајбрежно подрачје - секција Црн Дрим Струга бр.07-443/43, донесена од Советот на општината на 19 јуни 2001 година и објавена во „Службен гласник на општината Струга“ бр.6/2001.

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на Одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“

4. Уставниот суд на Република Македонија, со Решение У.бр.195/2006 од 4 април 2007 година, поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на одлуката со Уставот и законот.

5. Судот на седницата утврди дека Одлуката за донесување на измените на Генералниот урбанистички план за крајбрежно подрачје - секција Црн Дрим - Струга е донесена од Советот на Општина Струга под бр.07-443/43 од 19 јуни 2001 година.

Според член 1 од оспорената Одлука, со неа се донесуваат измените на Генералниот урбанистички план за крајбрежно подрачје - секција Црн Дрим - Струга.

Според членот 2 од Одлуката, Генералниот урбанистички план содржи: Текстуален дел/книга, Графички дел, Стручна ревизија, Одговор на стручна ревизија, Извештај од стручна расправа.

Според член 3 од Одлуката извештајот од стручната расправа ќе биде составен дел на оваа Одлука.

Во член 4 од оспорената Одлука е утврдено дека предмет на измена на дел од ГУП за крајбрежно подрачје - секција Црн Дрим - Струга ги опфаќа следните граници:

- од југ патот Р-419 и мостот (Мороишта) на реката Црн Дрим,
- од исток реката Црн Дрим во должина од 1000 м.,
- од запад дел до регионалниот пат Р-418 во должина од околу 1000 м.,

- од север реката Шум од мостот на истата до вливот во реката Црн Дрим во должина од околу 100 м.

Овој простор е со неправилна издолжена форма во правец север - југ со површина од 6,9 ха.

Според член 5 од Одлуката Генералниот урбанистички план ќе го спроведува Министерството за транспорт и врски подрачна единица - Струга, по добивање на Согласноста издадена од страна на Министерството за транспорт и врски на Република Македонија.

Според член 6 од Одлуката Генералниот урбанистички план се заверува со печат и потпис од страна на изготвувачот и потпис и печат од Претседавачот и Советот на општина Струга, а во членот 7 од Одлуката е утврдено дека таа влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Струга“.

6. Во членот 8 став 1 алинеи 3 и 10 од Уставот како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се утврдени владеењето на правото и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите, спроведувањето на плановите и следењето на реализацијата на плановите, надзорот и други прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005).

Во Главата VI Преодни и завршни одредби на овој закон, во членот 80 е утврдено дека постапката за донесување урбанистички планови започната пред денот на примената на овој закон (1 јули 2005 година), ќе продолжи според одредбите на Законот кој бил во сила на денот на нивното отпочнување, доколку урбанистичкиот план ја помине фазата на стручна расправа или фазата на јавна анкета и јавна презентација.

Имајќи го предвид изнесеното, анализата на правната и фактичката состојба во однос на постапката за донесување на оспорената одлука, Судот ја изврши во однос на Законот за

просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002) кој бил во сила во времето на отпочнувањето на постапката за донесување на оспорената Одлука.

Генералниот урбанистички план според членот 10 став 1 од Законот, се донесува за подрачје на населено место, стопански комплекс и за други подрачја предвидени за градба. Според ставот 2 на овој член од Законот, генералниот урбанистички план содржи синтезен графички приказ на планските решенија во границата на урбаното подрачје со билансни показатели за урбаните единици и блокови и за инфраструктурата. Синтезниот графички приказ содржи: граница на урбаното подрачје, намена на земјиштето на урбаните блокови, решенија на генерални видови и објекти на сообраќајна и друга инфраструктура. Билансните показатели содржат: податоци за површините и намените, показатели за инфраструктурата и параметри за уредување на просторот на урбаните блокови согласно со соодветните стандарди и нормативи. Генералниот урбанистички план, како план од пониско ниво, мора да биде усогласен со просторниот план.

Според ставот 3 на овој член од Законот, документацијата на генералниот урбанистички план за постојната состојба и проекциите претставува документациона основа на планот, која заедно со нацртот на планот се доставува на стручна ревизија според членот 19 на овој закон.

Според членот 17 став 1 од Законот плановите од член 7 на овој закон се изработуваат како нацрт и предлог на план. Според ставот 2 на овој член од Законот, по нацртот на просторниот план на Републиката, просторните планови на регион, национален парк, Град Скопје и на општината, генералниот урбанистички план, се организира стручна расправа, со учество на претставници на органите и организациите од подрачјето опфатено со планот. Во ставот 5 на овој член од Законот е утврдено дека стручната расправа по просторниот план на општина и на Град Скопје и по генералниот урбанистички план, како и јавната анкета по деталниот урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општина, ги организира општината, односно градот Скопје.

Согласно ставот 7 на овој член, одлука за организирање на јавна анкета по нацрт детален урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општината донесува

градоначалникот на општината, односно градоначалникот на градот Скопје по утврдување на нацртот на планот од страна на општинската администрација. Според ставот 8 од овој член како и институциите особено од областа на заштитата на спомениците на културата, во текот на изработката на плановите од членот 7 на овој Закон, доставуваат свои барања со предлог на мерки и режим на планирање и уредување на просторот.

Според член 18 од Законот, јавната анкета по генералниот урбанистички план ја организира општината и се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот, доставуваат писмени забелешки на анкетни листови до организаторот на анкетата. За времето и местото каде ќе биде изложен планот задолжително се објавува соопштение во јавните гласила.

Согласно членот 19 став 1 од Законот, на нацртот на плановите од член 7 од овој закон, пред организирањето на стручната расправа, односно јавната анкета, се врши стручна ревизија. Според ставот 2 на овој член стручната ревизија на урбанистичките планови според програмата од членот 13 на овој закон ја врши стручна научна институција или комисија што ја определува, односно формира министерот надлежен за работите за уредување на просторот.

Согласно член 20 став 1 од овој закон, измените и дополнувањата на плановите се вршат по иста постапка пропишана за нивното донесување, доколку со овој закон не е поинаку уредено.

Според член 22 став 6 и 7 и член 23 од овој закон, урбанистичките планови се донесуваат по издавањето согласност од Министерството надлежно за работите на урбанизмот.

Имајќи ги предвид изнесените законски одредби и утврдена фактичка состојба врз основа на доставената документација, Судот утврди дека постапката за донесување на Одлуката за изменување и дополнување на Генералниот урбанистички план за крајбрежното подрачје - секција Црн Дрим - Струга бр.07-443/43 од 19 јуни 2001 година, донесена од Советот на општина Струга не е спроведена согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Имено, од одговорот на Советот на општината произлегува дека се потврдуваат наводите во иницијативата дека измените на Генералниот урбанистички план не биле истакнати во зградата на општината за време на одржувањето на јавната анкета, како и тоа дека извештајот за неприфатените, односно прифатените забелешки од јавната анкета не бил доставен до Советот на општината на седницата при донесувањето на оспорената одлука што е спротивно на цитираните одредби од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Исто така, имајќи ја предвид одредбата од член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот од која произлегува дека при уредување и хуманизација на просторот се бара почитување на законски прописи кои се однесуваат и на заштита и унапредување на животната средина и на природата, според Судот во постапката за донесување на урбанистички планови општините Охрид, Струга, Ресен и Дојран, треба да ги почитуваат и одредбите од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро со кои овие езера како добро од општ интерес се споменици на природата и се под посебна заштита.

Согласно член 1 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро, Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро нивните води, крајбрежија, извори и водотеци, поради карактеристичните одбележја и природни убавини, геолошки, геоморфолошки, хидролошки, хидробиолошки, лимнолошки и други научни вредности, културно, естетско, образовно-воспитно, здравствено, рекреативно, туристичко и друго стопанско значење се прогласени за споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се ставаат под посебна заштита.

За заштита на езерата како добра од општ интерес кои се користат за задоволување на општи и поединечни потреби, Законот предвидел низа превентивни и други мерки за заштита. Меѓу другите, во членот 7 став 1 алинеја 5 од Законот, се предвидува дека заради заштита на езерата се забранува внесување во езерата непречистени отпадни води од населените места и индустриските објекти.

Во членот 9 став 1 од Законот се предвидува дека градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежјата на езерата можат да се изведуваат само под услови и на начин утврдени со просторните планови на регионите, просторните планови на општините: Охрид, Струга, Ресен и Дојран,

урбанистичките планови на населените места и урбанистичките планови на подрачјата со специјална намена, како и со прописите за спроведување на овие планови.

Согласно став 2 на членот 9 од истиот закон, плановите од став 1 на овој член се донесуваат по претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Од анализата на наведените законски одредби произлегува дека езерата се споменици на природата од особено значење за општествената заедница и се под посебна заштита и истите не смеат да се загадуваат, меѓу другото, и со внесување на непречистена отпадна вода од населените места поради што произлегува и обврската при донесување на урбанистичките планови кои предвидуваат градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежијата на езерата, претходно да се прибави мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости.

Имајќи предвид дека во конкретниот случај Советот на општина Струга во постапката која претходела на донесување на оспорената Одлука за изменување на Генералниот урбанистички план не побарал мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости, Судот утврди дека таа не е во согласност со Уставот и Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 и 2 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.195/2006)

125.

У.бр 184/2006

- Изменување на Генералниот урбанистички план
(поведување на постапка)

*- Changing the General Urban Plan
(initiation of a procedure)*

-Генералниот урбанистички план за крајбрежното подрачје - секција Црни Дрим Струга, советот на општината може да го менува само со спороведување на законски пропишана постапка за донесување, односно изменување на генерален урбанистички план, а не и со донесување Одлука за утврдување на зони на зелен појас и определување простор за изградба на рекреативни површини.

- The General Urban Plan for the coastline area – Crni Drim Struga section, may be changed by the council of the municipality only after conducting a legal stipulated procedure for adoption, that is, change in a general urban plan, and not by adoption of a Decision on determining green zones and determining a space for the building of recreational areas.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за утврдување на зони на зелен појас и определување простор за изградба на рекреативни површини, број

07-4070/7 од 28 јули 2006 година, донесена од Советот на општина Струга („Службен гласник на општина Струга“ бр. 7/2006)

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземаат врз основа на Одлуката означена во точка 1 од ова решение.

3. „Проминг“ ДООЕЛ с. Враништа, преку полномошник адвокат Јован Костовски од Охрид, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорената одлука во целост била во спротивност со начелото на владеење на правото и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и природата, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Имено, Одлуката не била заснована на Законот за просторно и урбанистичко планирање и не постоел правен основ за нејзиното донесување. Во тој пропис не било предвидено донесување на одлука за утврдување на зони на зелен појас и определување простор за изградба на рекреативни површини, од каде произлегувал заклучок дека Советот на општина Струга немал надлежност за донесување на оспорената одлука. Одлуката не била заснована на Просторен план, на Генерален урбанистички план, ниту на Детален урбанистички план. Просторот опфатен со КП. бр. 1142/1 во КО Враништа и КП. бр. 2812/1 во КО Струга бил уреден со Урбанистички проект бр. 07-443/43 од 19.06.2001 година за крајбрежно подрачје, секција Црни Дрим, во кој била предвидена изградба на објекти. Во оспорената одлука не бил споменуван наведениот проект, од што произлегувал заклучок дека истата не била во согласност со тој проект, со што се повредувало владеењето на правото утврдено со член 8 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

Понатаму, во иницијативата се наведува дека Советот на општина Струга не бил надлежен за уредувањето на просторот опфатен со КП. бр. 1142/1 за КО Враништа, бидејќи истиот се протегал покрај регионалниот пат Струга - Дебар, за чие уредување било надлежно Собранието на Република Македонија.

Темелната вредност утврдена со член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија, уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и природата, била повредна со тоа што за донесување на оспорената одлука не било претходно прибавено мислење од Републичкиот завод за заштита на природните реткости, што било обврска согласно член 9 став 2 од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското езеро, од каде произлегувал заклучок дека основано можело да се постави прашањето за согласноста на Одлуката со наведениот пропис.

Поради постоење на опасност да бидат донесени поединечни акти и дејствија за реализација на оспорената одлука со кои може да настанат тешко отстранливи последици, се предлага Уставниот суд, до донесувањето на одлука по поднесената иницијатива, со решение да ги запре од извршување поединечните акти и дејствија што се преземаат врз основа на оспорената одлука.

4. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Струга, на седницата одржана на 28.07.2006 година, донел Одлука за утврдување на зони на зелен појас и определување простор за изградба на рекреативни површини, заведена под број 07-4070/7.

Според член 1 на оваа одлука, со оваа одлука се утврдува зона на зелен појас и се определува простор за изградба на рекреативни површини, и тоа: североисточно од регионалниот пат Струга - Дебар на потегот од објектот Фабрика ЕМО до спојот со реката Шум и реката Црни Дрим (Шумски мост) на КП. бр. 1142/1 КО Враништа, и просторот помеѓу реката Црни Дрим и регионалниот пат Струга - Дебар на потегот од Авто-сервисот ДООЕЛ компани „Бонанца“ до Мостот Моришки КП бр. 2812/1 КО Струга.

Според член 2 од истата одлука, се задолжува општинската администрација да отвори постапка за експропријација и отстранување на времените објекти што се лоцирани на катастарската парцела наведена во член 1 на оваа одлука, а според член 3 од оваа одлука, се утврдува обврска за изработка на детален урбанистички план во деловите каде што е утврдена зоната на зелен појас за изградба на рекреативни површини, каде што ќе бидат поставени лесна урбана опрема, клупи, корпи за отпадоци, чадори за сонце изработени од челични профили, пониклувани и дрво, изградба на фонтана, изградба на чешма, паркинг простор и хортикултурно и партерно уредување за засадување алеи на цвеќе, дрвореди,

поставување на суви санитарни јазли и сл. и Детален урбанистички план на потегот од објектот на Сојузот на возачи Струга до мостот кај Медицински центар - Црква Св. Петка.

Според член 4 од оваа одлука, Одлуката влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Струга“.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 10 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Со член 1 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005), се предвидува дека со овој закон се уредуваат условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите, спроведувањето на плановите и следењето на реализацијата на плановите, надзорот и други прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање.

Според член 2 став 1 од овој закон, просторното и урбанистичкото планирање е континуиран процес кој се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторен план и урбанистички планови со цел да се обезбеди уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и природата.

Согласно член 3 од истиот закон, изработувањето, донесувањето и спроведувањето на Просторниот план на Република Македонија и на урбанистичките планови, се утврдени како работи од јавен интерес.

Со член 5 од истиот закон е утврдено значењето на одделни изрази употребени во овој закон, при што под “просторен план” се подразбира план за намена и користење на просторот на

територијата на Републиката, под “урбанистички план” се подразбира план за уредување и користење на просторот во рамките на планскиот опфат на град, село или друго подрачје утврдено во планот, а под “услови за планирање на просторот” се подразбира извод од просторниот план во кој се наведени поблиските услови за изработка на плановите од пониско ниво.

Согласно член 7 од овој закон, во зависност од просторот кој е предмет на планирањето, се донесуваат следниве планови: Просторен план на Република Македонија и урбанистички планови, и тоа: генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место.

Генерален урбанистички план, согласно член 10 од истиот закон, се донесува за градот Скопје и за градовите кои се седишта на општини утврдени со закон. Генералниот урбанистички план содржи текстуален дел и графички приказ на планските решенија, како и билансни показатели. Графичките прикази содржат: граница на планскиот опфат која претставува граница на градот, граници на зони според намената на земјиштето и општиот режим на градење и употреба, примарна сообраќајна мрежа со нивелманско решение, примарни водови и градби од сите градски инфраструктури, граници на урбани подрачја за детално планирање на просторот и други податоци потребни за планските решенија. Текстуалниот дел на генералниот урбанистички план содржи : цел и средства на планските решенија, општи и посебни услови за просторен развој, параметри за спроведување на планот, плански услови за детално планирање на просторот, стратешка процена на влијанието врз животната средина, заштитни мерки и други податоци за планските решенија.

Согласно член 11 став 1 од овој закон, детален урбанистички план се донесува за плански опфат за кој е донесен генерален урбанистички план.

Според член 22 на овој закон, Урбанистичките планови од член 7 на овој закон, се изработуваат во две фази, односно како нацрт на план и како предлог на план.

Согласно член 23 став 1 од истиот закон, по нацртот на генералните урбанистички планови се организира стручна расправа, со учество на претставници на стручни и научни институции од областа на урбанистичкото планирање, органите на државната управа, институции надлежни за заштита на спомениците на

културата, комуналните претпријатија, други институции и лица од подрачјето опфатено со планот и невладини организации.

На генералниот урбанистички план, деталниот урбанистички план, урбанистичкиот план за село и урбанистичкиот план вон населено место, изработени во форма на предлог на план, согласно член 25 став 1 од овој закон, се издава согласност од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот, со која се потврдува дека плановите се изработени согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Со член 26 од истиот закон е утврдено дека Собранието на Република Македонија го донесува Просторниот план на Републиката, Советот на градот Скопје донесува генерален урбанистички план на градот Скопје, советите на општините во градот Скопје донесуваат детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место, советите на општините со седиште во град донесуваат генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место, а советите на општините во село донесуваат урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место.

6. Од анализата на наведените уставни и законски одредби, произлегува дека уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата се утврдени како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, поради што, во функција на операционализација на оваа определба, со закон целосно се утврдува и разработува постапката за просторното и урбанистичко планирање, која подразбира изработување, донесување и спроведување на просторен план и на урбанистички планови.

Од увидот во документацијата за донесување на оспорената одлука, доставена до Судот во фазата на претходна постапка, може да се констатира дека Советот на општина Струга, со Одлука број 07-443/43 од 19.06.2001 година, има донесено Генерален урбанистички план за крајбрежно подрачје - секција Црни Дрим Струга. Видно од графичкиот приказ на овој план, на просторот кој е опфатен со планот, се предвидува зона на зелен појас со широчина од 20 метри и простор на кој е предвидено постоење на индустриски објекти (бензинска пумпа „Уникат“, објекти на ЗИК „Струшко поле“,

фабрика „ЕМО“ Охрид, ПП „Планум“ - складиште и ПП „Проминг“ - складиште).

Со член 1 од оспорената одлука донесена од Советот на општина Струга на седницата одржана на 28.07.2006 година, се утврдува зона на зелен појас и се определува простор за изградба на рекреативни површини на просторот кој со Генералниот урбанистички план предвидува постоење на зелен појас и индустриски дел. Во оваа смисла, се наложува на општинската администрација да отвори постапка за експропријација и отстранување на времените објекти што се лоцирани на наведениот простор (член 2), како и да изработи детален урбанистички план во деловите каде што со одлуката се утврдува зона на зелен појас, за изградба на рекреативни површини (член 3).

Од анализата на оваа одлука произлегува дека со членот 1 од Одлуката, се менува генералниот урбанистички план за крајбрежното подрачје - секција Црни Дрим Струга, без да се спороведе законски пропишаната постапка за донесување, односно изменување на генерален урбанистички план.

Фактот што Одлуката е донесена од Советот на општина Струга, кој е надлежен орган и за донесување на генералниот урбанистички план, не е доволен аргумент за оправдување на Одлуката, затоа што законодавецот, имајќи го предвид значењето на просторното планирање, пропишал посебна постапка за донесување на генералните урбанистички планови, која во овој случај не била почитувана.

Известувањето доставено од општина Струга за тоа дека градоначалникот на општина Струга има поднесено иницијатива пред Уставниот суд на Република Македонија, за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на Генералниот урбанистички план за крајбрежно подрачје - секција Црни Дрим Струга (кој се менува со оспорената одлука), според Судот, не е од значење за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука. Ова од причини што Одлуката, со оглед на содржината и постапката за нејзиното донесување, не може да биде замена за генерален урбанистички план. Притоа, за ова прашање е ирелевантно каква ќе биде одлуката на Уставниот суд во однос на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на Генералниот урбанистички план за крајбрежно подрачје - секција Црни Дрим Струга.

Во оваа смисла, и наводите во одговорите на општина Струга, доставени до Уставниот суд на Република Македонија со акт бр. 03-0103 од 31.10.2006 година, акт бр. 03-460/1 од 07.03.2007 година и акт бр. 03-6103/2 од 15.03.2007 година, дека согласно оспорената одлука, само се отвара постапка за донесување на урбанистички план, во која смисла општинската администрација отпочнала постапка за донесување Урбанистички план за крајбрежје - секција Црн Дрим, според Судот, не се од значење за оценката на уставноста и законитоста на оспорената одлука.

Наводите, пак, во иницијативата дека со оспорената одлука, објектите изградени во 1994 година, погрешно се прикажувале како временни објекти, Судот оцени дека претставуваат прашање кое е во надлежност на редовните судови, а не на Уставниот суд.

Оттука, според Судот, со вака донесената одлука се доведува во прашање начелото на владеење на правото и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, поради што Судот оцени дека основано може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со одредбите од член 8 став 1 алинеја 3 и 10 од Уставот на Република Македонија, како и со одредбите на член 22, 23 и 25 од Законот за просторно и урбанистичко планирање со кои е утврдена постапката за донесување на генерален урбанистички план.

7. Донесувајќи го ова решение, Судот оцени дека основано може да се очекува дека со извршувањето на поединечните акти и дејствија преземени врз основа на оспорената одлука може да настанат штетни последици, поради што се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за запирање на нивното извршување.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.184/2006)

У.бр 184/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јуни 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Одлуката за утврдување на зони на зелен појас и определување простор за изградба на рекреативни површини, број 07-4070/7 од 28 јули 2006 година, донесена од Советот на општина Струга („Службен гласник на општина Струга“ бр. 7/2006)

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија донесени, односно преземени врз основа на Одлуката означена во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

4. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од „Проминг“ ДООЕЛ с. Враништа, преку полномошник адвокат Јован Костовски од Охрид, со Решение У.бр.184/2006 од 18 април 2007 година, поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со одребите од Уставот на Република Македонија и Законот за просторно и урбанистичко планирање.

5. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Струга, на седницата одржана на 28.07.2006 година, донел Одлука за утврдување на зони на зелен појас и определување простор за изградба на рекреативни површини, заведена под број 07-4070/7.

Според член 1 на оваа одлука, со оваа одлука се утврдува зона на зелен појас и се определува простор за изградба на рекреативни површини, и тоа: североисточно од регионалниот пат Струга - Дебар на потегот од објектот Фабрика ЕМО до спојот со

реката Шум и реката Црни Дрим (Шумски мост) на КП. бр. 1142/1 КО Враништа, и просторот помеѓу реката Црни Дрим и регионалниот пат Струга - Дебар на потегот од Авто-сервисот ДООЕЛ компани „Бонанца“ до Мостот Моришки КП бр. 2812/1 КО Струга.

Според член 2 од истата одлука, се задолжува општинската администрација да отвори постапка за експропријација и отстранување на времените објекти што се лоцирани на катастарската парцела наведена во член 1 на оваа одлука, а според член 3 од оваа одлука, се утврдува обврска за изработка на детален урбанистички план во деловите каде што е утврдена зоната на зелен појас за изградба на рекреативни површини, каде што ќе бидат поставени лесна урбана опрема, клупи, корпи за отпадоци, чадори за сонце изработени од челични профили, пониклувани и дрво, изградба на фонтана, изградба на чешма, паркинг простор и хортикултурно и партерно уредување за засадување алеи на цвеќе, дрвореди, поставување на суви санитарни јазли и сл. и Детален урбанистички план на потегот од објектот на Сојузот на возачи Струга до мостот кај Медицински центар - Црква Св. Петка.

Според член 4 од оваа одлука, Одлуката влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Струга“.

6. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 10 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Со член 1 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005), се предвидува дека со овој закон се уредуваат условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите, спроведувањето на плановите и следењето на реализацијата на плановите, надзорот и други прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање.

Според член 2 став 1 од овој закон, просторното и урбанистичкото планирање е континуиран процес кој се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторен план и урбанистички планови со цел да се обезбеди уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и природата.

Согласно член 3 од истиот закон, изработувањето, донесувањето и спроведувањето на Просторниот план на Република Македонија и на урбанистичките планови, се утврдени како работи од јавен интерес.

Со член 5 од истиот закон е утврдено значењето на одделни изрази употребени во овој закон, при што под “просторен план” се подразбира план за намена и користење на просторот на територијата на Републиката, под “урбанистички план” се подразбира план за уредување и користење на просторот во рамките на планскиот опфат на град, село или друго подрачје утврдено во планот, а под “услови за планирање на просторот” се подразбира извод од просторниот план во кој се наведени поблиските услови за изработка на плановите од пониско ниво.

Согласно член 7 од овој закон, во зависност од просторот кој е предмет на планирањето, се донесуваат следниве планови: Просторен план на Република Македонија и урбанистички планови, и тоа: генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место.

Генерален урбанистички план, согласно член 10 од истиот закон, се донесува за градот Скопје и за градовите кои се седишта на општини утврдени со закон. Генералниот урбанистички план содржи текстуален дел и графички приказ на планските решенија, како и билансни показатели. Графичките прикази содржат: граница на планскиот опфат која претставува граница на градот, граници на зони според намената на земјиштето и општиот режим на градење и употреба, примарна сообраќајна мрежа со нивелманско решение, примарни водови и градби од сите градски инфраструктури, граници на урбани подрачја за детално планирање на просторот и други податоци потребни за планските решенија. Текстуалниот дел на генералниот урбанистички план содржи : цел и средства на планските решенија, општи и посебни услови за просторен развој, параметри за спроведување на планот, плански услови за детално планирање на

просторот, стратешка процена на влијанието врз животната средина, заштитни мерки и други податоци за планските решенија.

Согласно член 11 став 1 од овој закон, детален урбанистички план се донесува за плански опфат за кој е донесен генерален урбанистички план.

Според член 22 на овој закон, Урбанистичките планови од член 7 на овој закон, се изработуваат во две фази, односно како нацрт на план и како предлог на план.

Согласно член 23 став 1 од истиот закон, по нацртот на генералните урбанистички планови се организира стручна расправа, со учество на претставници на стручни и научни институции од областа на урбанистичкото планирање, органите на државната управа, институции надлежни за заштита на спомениците на културата, комуналните претпријатија, други институции и лица од подрачјето опфатено со планот и невладини организации.

На генералниот урбанистички план, деталниот урбанистички план, урбанистичкиот план за село и урбанистичкиот план вон населено место, изработени во форма на предлог на план, согласно член 25 став 1 од овој закон, се издава согласност од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот, со која се потврдува дека плановите се изработени согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Со член 26 од истиот закон е утврдено дека Собранието на Република Македонија го донесува Просторниот план на Републиката, Советот на градот Скопје донесува генерален урбанистички план на градот Скопје, советите на општините во градот Скопје донесуваат детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место, советите на општините со седиште во град донесуваат генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место, а советите на општините во село донесуваат урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место.

Од анализата на наведените уставни и законски одредби, произлегува дека уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата

се утврдени како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, поради што, во функција на операционализација на оваа определба, со закон целосно се утврдува и разработува постапката за просторното и урбанистичко планирање, која подразбира изработување, донесување и спроведување на просторен план и на урбанистички планови.

Од увидот во документацијата за донесување на оспорената одлука, доставена во фазата на претходна постапка, Судот констатира дека Советот на општина Струга, со Одлука број 07-443/43 од 19.06.2001 година, има донесено Генерален урбанистички план за крајбрежно подрачје - секција Црни Дрим Струга. Видно од графичкиот приказ на овој план, на просторот кој е опфатен со планот, се предвидува зона на зелен појас со широчина од 20 метри и простор на кој е предвидено постоење на индустриски објекти (бензинска пумпа „Уникат“, објекти на ЗИК „Струшко поле“, фабрика „ЕМО“ Охрид, ПП „Планум“ - складиште и ПП „Проминг“ - складиште).

Со член 1 од оспорената одлука донесена од Советот на општина Струга на седницата одржана на 28.07.2006 година, се утврдува зона на зелен појас и се определува простор за изградба на рекреативни површини на просторот кој со Генералниот урбанистички план предвидува постоење на зелен појас и индустриски дел. Во оваа смисла, се наложува на општинската администрација да отвори постапка за експропријација и отстранување на времените објекти што се лоцирани на наведениот простор (член 2), како и да изработи детален урбанистички план во деловите каде што со одлуката се утврдува зона на зелен појас, за изградба на рекреативни површини (член 3).

Од анализата на оваа одлука произлегува дека со членот 1 од Одлуката, се менува генералниот урбанистички план за крајбрежното подрачје - секција Црни Дрим Струга, без да се спороведе законски пропишаната постапка за донесување, односно изменување на генерален урбанистички план.

Фактот што Одлуката е донесена од Советот на општина Струга, кој е надлежен орган и за донесување на генералниот урбанистички план, не е доволен аргумент за оправдување на Одлуката, затоа што законодавецот, имајќи го предвид значењето на просторното планирање, пропишал посебна постапка за донесување на генералните урбанистички планови, која во овој случај не била почитувана.

Известувањето доставено од општина Струга за тоа дека градоначалникот на општина Струга има поднесено иницијатива пред Уставниот суд на Република Македонија, за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на Генералниот урбанистички план за крајбрежно подрачје - секција Црни Дрим Струга (кој се менува со оспорената одлука), според Судот, не е од значење за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука. Ова од причини што Одлуката, со оглед на содржината и постапката за нејзиното донесување, не може да биде замена за генерален урбанистички план. Притоа, за ова прашање е ирелевантно каква ќе биде одлуката на Уставниот суд во однос на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на Генералниот урбанистички план за крајбрежно подрачје - секција Црни Дрим Струга.

Во оваа смисла, и наводите во одговорите на општина Струга, доставени до Уставниот суд на Република Македонија со акт бр. 03-0103 од 31.10.2006 година, акт бр. 03-460/1 од 07.03.2007 година и акт бр. 03-6103/2 од 15.03.2007 година, дека согласно оспорената одлука, само се отвара постапка за донесување на урбанистички план, во која смисла општинската администрација отпочнала постапка за донесување Урбанистички план за крајбрежје - секција Црн Дрим, според Судот, не се од значење за оценката на уставноста и законитоста на оспорената одлука.

Наводите, пак, во иницијативата дека со оспорената одлука, објектите изградени во 1994 година, погрешно се прикажувале како времени објекти, Судот оцени дека претставуваат прашање кое е во надлежност на редовните судови, а не на Уставниот суд.

Оттука, според Судот, со вака донесената одлука се доведува во прашање начелото на владеење на правото и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, поради што Судот оцени дека наведената одлука не е во согласност со одредбите од член 8 став 1 алинеја 3 и 10 од Уставот на Република Македонија, како и со одредбите на член 22, 23 и 25 од Законот за просторно и урбанистичко планирање со кои е утврдена постапката за донесување на генерален урбанистички план.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 и 2 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.184/2006)

126.

У.бр. 143/2006

- По генералниот урбанистички план е пропишано да се организира стручна расправа со стручни лица, а по деталните урбанистички планови се организира јавна презентација и јавна анкета

- A professional debate with experts is stipulated to be organised about the general urban plan, and a public presentation and a public poll is organised about the detailed urban plans

- Одредбата од членот 23 став 1 од Законот за просторно и урбанистичко планирање која на стручната расправа по нацртот на генералните урбанистички планови предвидува учество, меѓу другите, и на лица од подрачјето опфатено со планот, според Судот, треба да се толкува дека ги опфаќа лицата од подрачјето за кое се изготвува генералниот урбанистички план кои се стручни лица – поединци, кои како експерти од определни области можат да дадат свои стручни согледувања, мислења и забелешки по нацртот на генералниот урбанистички план. Ова произлегува од одредбите од Законот кои прават дистинкција помеѓу генералните и деталните урбанистички планови во делот на партиципацијата на јавноста во постапката за нивното изготвување, така што по генералниот урбанистички план е пропишано да се организира стручна расправа со стручни лица, а по деталните урбанистички планови се организира јавна презентација и јавна анкета.

- The provision in Article 23 paragraph 1 of the Law on Spatial and Urban Planning which at the professional debate about the draft of the general urban plans envisages participation, inter alia, also of persons from the area covered in the plan, according to the Court should be interpreted to include the persons from the area for which the general urban plan is drafted and who are experts – individuals, who as experts from certain areas may give their professional perceptions, opinions and observations on the draft general urban plan. This derives from the provisions in the Law which make distinction between general and detailed urban plans in the part of participation of the public in the procedure for their drafting, so that it is stipulated that an expert debate with experts be organised about the general urban plan, and a public presentation and a public poll is organised about the detailed urban plans.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 18 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на Генерален урбанистички план на Охрид 2002 – 2012, бр. 1348/2 од 30 јуни 2006 година, донесена од Советот на општина Охрид („Службен гласник на општина Охрид“ бр. 7 од 3 јули 2006 година).

2. Бујароски Симон од Охрид, како полномошник на група граѓани од Охрид на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 на ова Решение.

Во иницијативата се наведува дека подносителите на иницијативата биле сопственици на градежно земјиште во зоната

Бејбунар 2, која со оспорениот Генерален урбанистички план била бришана од градежната зона. Подносителите на иницијативата сметаат дека при донесувањето на Генералниот урбанистички план биле направени повеќе повреди на постапката и на материјалното право. Подносителите на иницијативата сметаат дека спротивно на член 23 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005) им било оневозможено да учествуваат во стручната расправа по нацртот на генералниот урбанистички план бидејќи денот на одржување на расправата не бил објавен во ниту едно гласило во Републиката, така што тие немале можност да ги искажат нивните забелешки, кои заедно со одговорот, требало да бидат составен дел на планот.

Во иницијативата понатаму се укажува дека во 1989 година, во Основниот урбанистички план зоната Бејбунар 2 била предвидена како градежна зона, односно зона за домување, но дека и покрај повеќе обиди, детален урбанистички план за Бејбунар 2 досега не бил донесен. Подносителите на иницијативата укажуваат дека со Одлука на Уставниот суд У.бр. 75/1992 од 15 септември 1993 година бил укинат Основниот урбанистички план на Охрид, во делот што се однесува на просторот во месноста Бејбунар-2, на кој е предвидена изградба на трафостаница со јачина од 110/10кв.

Понатаму во иницијативата подносителите укажуваат дека за нив се неприфатливи мислењата дадени од надлежните органи и институции (јавното претпријатие за водоснабдување ЈП „Проаква“, Министерството за животна средина, Националниот парк „Галичица“) дека спорната зона е дел од националниот парк и дека тука се наоѓаат најважните извори за водоснабување на Охрид, бидејќи тие не биле поткрепени со материјални докази и елаборати изготвени врз основа на научни анализи и согледувања. Тие сметаат дека месноста Бејбунар 2 е природен спој на населбите Бејбунар 1 и населбата Рача, кои исто така биле надвор од просторниот план, односно биле во границите на Националниот парк Галичица, но кои и понатаму се градат.

Поради наведеното се бара Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука за донесување на Генералниот урбанистички план на Охрид 2002-2012, и истата да ја поништи.

3. Судот на седницата утврди дека оспорената одлука содржи 6 члена. Со членот 1 од Одлуката се констатира дека се

донесува Генерален урбанистички план на Охрид 2002-2012. Со членот 2 од Одлуката се определува дека со планот од член 1 на оваа одлука се опфаќа простор со површина од 1238.39 Ха и се определуваат границите на опфатот. Со членот 3 од Одлуката е утврдено дека Генералниот урбанистички план на Охрид со технички бр. 0/01 изработен од Република Македонија – Агенција за планирање на просторот од Скопје и содржи: текстуален дел, графички приказ и билансни показатели. Со членот 4 од Одлуката се определува дека Генералниот урбанистички план на Охрид 2002 – 2012 се заверува со потпис на претседателот на Советот на општина Охрид и печат на Советот на општина Охрид. Со членот 5 од Одлуката се предвидува дека документацијата од постапката за донесување на Генералниот урбанистички план за Охрид се чува, следи и реализира во Секторот за урбанизам, заштита на животна средина и комунален развој. Членот 6 од Одлуката содржи одредба за нејзино влегување во сила (осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен гласник на општина Охрид").

4. Врз основа на документацијата доставена од Советот на општина Охрид, во претходната постапка се утврди следната фактичка состојба:

Нацртот на Генералниот урбанистички план на Охрид и документационата основа како прилог на овој план, биле изготвени од Јавното претпријатие за просторни и урбанистички планови односно Агенцијата за планирање на просторот од Скопје и „Урбан“ д.о.о. Охрид, со тех.бр. 20/01.

Во април 2004 година, Министерство за животна средина дало мислење (број15-372/2 од 9 април 2004 година) за намената на просторот „Беј Бунар 2“ и блато „Студенчишта“ со кое се препорачува просторот „Беј Бунар 2“ да се пренамени во заштитна зона, заради заштита на исклучително вредните хидролошки карактеристики.

На Нацртот на планот, во ноември 2004 година, била изработена стручна ревизија од страна на Комисија за стручна ревизија формирана од Министерот за транспорт и врски, составена од тројца стручни лица, дипломирани инженери архитекти.

Одговор на стручната ревизија дало Јавното претпријатие за просторни и урбанистички планови во декември 2004 година во кој е даден одговор на сите општи и посебни забелешки на стручната ревизија.

На 4 февруари 2005 година, Министерството за транспорт и врски дало стручно мислење по Нацрт Генералниот урбанистички план за Охрид, под број 08-1546/2, во кое дало определени забелешки и препораки.

Согласно препораките од стручното мислење во натамошната постапка за изработка на Нацртот на генералниот урбанистички план на Охрид, било побарано и добиено мислење од следниве институции:

Министерството за животна средина и просторно планирање на 12 мај 2005 година, дало мислење (број 15-1388/6), од аспект на заштитата на Охридското езеро, а согласно Законот за заштита на Охридското, преспанското и Дојранското езеро и Законот за заштита на природата.

Националната установа Завод за заштита на спомениците на културата и музеј Охрид дала мислење (бр. 13-235/5 од 5 август 2005 година).

Управата на Националниот парк „Галичица“ дала мислење по Нацрт ГУП за Охрид (бр. 03-114/2 од 2 септември 2005 година).

Во септември 2005 година, мислење по Нацрт генералниот урбанистички план дал Хидробиолошкиот завод од Охрид (бр. 02-302/1 од 30 септември 2005 година).

МЈП „Проаква“ дало мислење бр. 03-16/42.

Градоначалникот на општина Охрид, на 4 мај 2006 година донел Решение за организирање стручна расправа по нацртот на Генералниот урбанистички план на Охрид, со кое било предвидено стручната расправа да се одржи на 11 мај 2006 година со почеток во 10 часот во големата сала на општина Охрид.

Видно од записникот од одржаната стручна расправа (бр. 09-499/12 од 12 мај 2006 година, на стручната расправа учествувале повеќе заинтересирани граѓани, меѓу кои и Трајан Стрезоски и Трајан Јолески (потписници на оваа иницијатива), кои дале забелешки на Нацрт Генералниот урбанистички план во име на повеќе граѓани, сопственици на земјиште во месноста Беј Бунар 2, во смисла на тоа овој дел да биде предвиден за градба.

На 22 мај 2006 година бил изготвен извештај од стручната расправа (бр. 09-499/9) со образложение за прифатените, делумно прифатените и неприфатените забелешки. Видно од извештајот, забелешките на Трајан Јолески и Трајан Стрезоски не биле прифатени со образложение дека на наведениот простор се изворите на најквалитетна вода за пиење.

Известувањето за постапување по извештајот од стручната расправа на Нацрт Генералниот урбанистички план за Охрид е од 23 мај 2006 година под број 09-499/10.

При изготвувањето на Предлог ГУП за Охрид, биле вградени сите прифатени забелешки.

По Предлог Генералниот урбанистички план на Охрид 2002-2012 од мај 2006 година, Министерството за животна средина дало мислење на 15-2665/2 од 24 мај 2006 година.

Министерството за транспорт и врски, врз основа на член 25 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005) со акт под бр. 18-9695 од 2 јуни 2006 година дало согласност на Предлогот на Генералниот урбанистички план на Охрид 2002-2012.

Одлуката за донесување на Генералниот урбанистички план на Охрид 2002-2012 е донесена од Советот на општина Охрид на седницата одржана на 30 јуни 2006 година, под бр.07-1438/2 и оваа одлука е објавена во "Службен гласник на општина Охрид" бр. 7/2006 од 3 јули 2006 година.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија, уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и уредувањето на животната средина и на природата е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање "Службен весник на Република Македонија" бр. 51/2005).

Во членот 7 од наведениот закон, во зависност од просторот кој е предмет на планирање се донесуваат, покрај другите и генерален урбанистички план.

Според член 10 став 1 од Законот, генерален урбанистички план се донесува за градот Скопје и за градовите кои се седишта на општини утврдени со закон. Според ставот 2 на овој член од Законот, генералниот урбанистички план содржи текстуален дел и графички приказ на планските решенија како и билансни показатели. Графичките прикази содржат: граница на планскиот опфат која претставува граница на градот, граници на зони според намената на земјиштето и општиот режим на градење и употреба, примарна сообраќајна мрежа со нивелманско решение, примарни водови и градби од сите градски инфраструктури, граници на урбани подрачја за детално планирање на просторот и други податоци потребни за планските решенија. Текстуалниот дел содржи: цели и средства на планските решенија, општи и посебни услови за просторен развој, параметри за спроведување на планот, плански услови за детално планирање на просторот, стратешка процена за влијанието врз животната средина, заштитни мерки и други податоци за планските решенија. Билансните показатели содржат: нумерички податоци за површините на градежното земјиште, наменска употреба на земјиштето во рамките на регулационата линија, густината и површината на планираната изградба, податоци за инфраструктурните водови и градби и други податоци за планските решенија.

Понатаму, во член 21 став 1 од Законот, е утврдено дека плановите од член 7 на овој закон се изработуваат во две фази, односно како нацрт и предлог на план.

Според член 23 став 1 од Законот, по нацртот на генералните урбанистички планови се организира стручна расправа со учество на претставници на стручни и научни институции од областа на урбанистичкото планирање, органите на државната управа, институции надлежни за заштита на спомениците на културата, комуналните претпријатија, други институции и лица од подрачјето опфатено со планот и невладини организации. Според ставот 2 на овој член, стручна расправа по утврдените нацрти на генералните урбанистички планови организира градоначалникот на општината и градоначалникот на градот Скопје. За стручната расправа се изработува извештај. Според ставот 3 на овој член, извештајот со записник од расправата и со посебни образложенија за прифатените и неприфатените забелешки од стручната расправа го

изработува стручна комисија составена од три члена и тоа еден претставник од донесувачот на планот (стручно лице од областа на урбанистичкото планирање), еден претставник на изготвувачот на планската документација (носител на изработка на планот) и еден научен и стручен работник од областа на урбанистичкото планирање. Според ставот 4 на овој член, извештајот е составен дел на предлогот на планот.

Според член 21 став 2 од Законот, на нацрт плановите од член 7 од Законот се врши стручна ревизија. Според ставот 3 на овој член, стручна ревизија на плановите од членот 7 точка 2 на овој закон финансирани од Буџетот на Република Македонија, врши стручна комисија што ја формира министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредување на просторот. Стручната комисија се состои од најмалку три члена, од кои најмалку двајца се со овластување за носител на изработка на урбанистички планови или се истакнати научни и стручни работници од областа на урбанистичкото планирање. Според ставот 4 на овој член, стручна ревизија на плановите од членот 7 точка 2 на овој закон финансирани од буџетот на општините и буџетот на градот Скопје, врши овластено правно лице од членот 18 став 1 на овој закон, определено од градоначалникот на општината или градоначалникот на градот Скопје.

Според член 25 став 1 од Законот, на плановите од членот 7 точка 2 алинеи 1, 2, 3 и 4 на овој закон, изработени во форма на предлог на план се издава согласност од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот, со која се потврдува дека плановите се изработени согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон. Согласно ставот 3 на овој член, по добивањето на согласноста, планот се доставува до надлежниот орган за донесување.

Имајќи ги предвид наведените законски одредби во контекст на доставената документација и утврдената фактичка состојба, Уставниот суд утврди дека постапката за донесување на Одлуката за донесување на Генерален урбанистички план на Охрид 2002-2012, бр. 1438 од 30 јуни 2006 година, донесена од Советот на општина Охрид е спроведена согласно Законот за просторното и урбанистичкото планирање, бидејќи во постапката за изготвување и донесување на оспорената одлука за наведениот Генерален

урбанистички план се испочитувани сите фази на постапката предвидени во овој закон.

Во врска со наводите во иницијативата дека на подносителите на иницијативата им било оневозможено да учествуваат во стручната расправа по Нацртот на генералниот урбанистички план бидејќи денот на одржување на расправата не бил објавен во ниту едно гласило во Републиката, Судот оцени дека и овие наводи се неосновани. Имено, од изнесените законски одредби произлегува дека Законот за просторно и урбанистичко планирање не предвидува обврска по генерален урбанистички план да се спроведува јавна анкета, со излагање на планот на јавно место, во која би учествувале и заинтересираните граѓани од конкретното подрачје опфатено со планот, ниту пак предвидува обврска времето и местото на одржување на стручната расправа да се објави со соопштение во јавните гласила, каква што обврска постои за нацрт деталните урбанистички планови, согласно член 24 од Законот за просторно и урбанистичко планирање. Тоа значи дека, законодавецот оставил организаторот на стручната расправа, односно градоначалникот на општината да го определи конкретно начинот на кој заинтересираните лица од подрачјето опфатено со планот ќе бидат информирани за одржување на стручната расправа. Во конкретниот случај, видно и од доставената документација од општината Охрид, биле доставени покани до релевантни стручни и научни институции од областа на урбанистичкото планирање, органите на државната управа, институции надлежни за заштита на спомениците на културата, комуналните претпријатија и други институции. Покрај тоа покани за учество на стручната расправа биле доставени и до сите месни заедници во општината, до локалните телевизии и Радио Охрид.

Одредбата од членот 23 став 1 од Законот, во делот „и лица од подрачјето опфатено со планот“, на која подносителите ги темелат наводите од иницијативата, според мислењето на Судот, треба да се толкува дека ги опфаќа лицата од подрачјето за кое се изготвува генералниот урбанистички план кои се стручни лица – поединци, кои како експерти од определни области можат да дадат свои стручни согледувања, мислења и забелешки по нацртот на генералниот урбанистички план. На ваквото толкување на одредбата упатуваат и останатите одредби од Законот, кои прават дистинкција помеѓу генералните и деталните урбанистички планови во делот на партиципацијата на јавноста во постапката за нивното изготвување, така што по генералниот урбанистички план е пропишано да се организира стручна расправа со стручни лица, а по деталните

урбанистички планови се организира јавна презентација и јавна анкета. Токму поради оваа дистинкција, според Судот, Законот и не предвидел јавно објавување на времето и местото на одржувањето на стручната расправа по нацрт генералните урбанистички планови, туку оставил градоначалникот на општината да го определи начинот на известување за одржувањето на стручната расправа, односно за повикување на „лица“ да учествуваат во стручната расправа.

Оттука и наводите во иницијативата дека подносителите немале можност да ги искажат нивните забелешки, кои заедно со одговорот, требало да бидат составен дел на планот се неосновани. Имено од записникот од одржаната стручна расправа (бр. 09-499/12 од 12 мај 2006 година), на стручната расправа учествувале повеќе заинтересирани граѓани, меѓу кои и Трајан Стрезоски и Трајан Јолески (потписници на оваа иницијатива), кои дале забелешки на Нацрт Генералниот урбанистички план во име на повеќе граѓани, сопственици на земјиште во месноста Беј Бунар 2, во смисла на тоа овој дел да биде предвиден за градба. Во извештајот од стручната расправа било дадено образложение за прифатените, делумно прифатените и неприфатените забелешки. Видно од извештајот, забелешките на Трајан Јолески и Трајан Стрезоски не биле прифатени со образложение дека на наведениот простор се изворите на најквалитетна вода за пиење.

Во врска со наводите во иницијативата кои се однесуваат на непочитување на Законот за води и Правилникот за начинот на определување и одржување на заштитните зони, со кои се уредува како се определуваат границите на заштитните зони, Судот утврди дека овие прашања се од стручно-технички карактер и не се однесуваат на правните аспекти на постапката за донесување на урбанистичките планови и излегуваат надвор од границите на надлежноста на Судот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова – Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 143/2006)

127.

У.бр.106/2006

- Донесување на детален урбанистички план

- Adoption of a detailed urban plan

- Не може да се постави прашањето за согласноста на Детален урбанистички план со Уставот и законот ако при неговото донесување се запазени и спроведени сите фази и дејствија за донесување на планот.

- There may not be a question raised about the agreement of a Detailed Urban Plan with the Constitution and the law if in its adoption all the staged and actions for the adoption of the plan have been observed and conducted.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за дел од локалитетот „Злокуќани“ Сервисни дејности - Урбан модул 1 општина Карпош Скопје бр.07-914/4 донесена од Советот на општина Карпош на 22 февруари 2006 година.

2. Томе Зимбаков од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата Деталниот урбанистички план за дел од локалитетот „Злокуќани“ бил во спротивност со член 11 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005) затоа што со него на дел од просторот кој согласно Генералниот урбанистички план е предвиден како програма на Владата со Деталниот урбанистички план се врши пренамена на просторот и се предвидени сервисни дејности.

Воедно, подносителот на иницијативата наведува дека со Деталниот урбанистички план е повреден член 8 алинеја 10 од Уставот според кој, покрај другите, темелни вредности на уставниот поредок на Републиката е уредувањето и хуманизацијата на просторот, заштитата и унапредување на животната средина и природата.

Со оспорената одлука се деградирал природниот простор како и сигурноста на безбедно живеење и користење на соседните катастарски парцели.

Исто така, според подносителот границата на опфатот прикажана во Деталниот урбанистички план (текстуален дел) не кореспондирало со границата во графичкиот приказ (синтезен приказ) во однос на бројот на катастарските парцели (нумерација). Поточно речено во текстуалниот дел прикажани биле парцели од важечкиот катастарски опфат додека во синтезниот приказ бројот на катастарски парцели не бил сеуште во важност, односно не биле изменети.

3. Судот на седницата утврди дека пред донесување на оспорената Одлука за Деталниот урбанистички план е спроведена следната постапка:

Согласно член 21 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005) на нацрт-планот изработен од АД за урбанизам, проектирање и инженеринг „ЗУМ“ - Скопје е извршена стручна ревизија од АД за урбанизам, архитектура и инженеринг „ЗУАС“ Скопје. На 6 декември 2005 година изработувачи на планот АД „ЗУМ“ Скопје достави одговор до нарачателот на планот општина Карпош во кој го известува дека забелешките од стручната ревизија се вградени во нацрт-планот.

Градоначалникот на општина Карпош на 12 декември 2005 година побарал стручно мислење од Министерството за

транспорт и врски во врска со нацрт Деталниот урбанистички план за локалитетот „Злокуќани“ Скопје сервисни дејности.

На 14 декември 2005 година Министерството за транспорт и врски - Сектор за уредување на просторот во врска со поднесеното барање дало стручно мислење по Нацрт-планот во кое наведува дека нацрт-планот во основа е изработен согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање и другите подзаконски акти при што во мислењето наведува дека е потребно да се преоцени површината на заштитната зона (1.8) и да се интегрира во парцела (1.7).

На вака даденото мислење од страна на Министерството за транспорт и врски изготвувачот на планот АД „ЗУМ“ од Скопје на 22 декември 2005 година доставил одговор до градоначалникот на општина Карпош во кој се наведува дека забелешката дадена од надлежното Министерство не се прифаќа затоа што парцелата 1.8 со намена заштитно зеленило е во сопственост на Република Македонија.

На 29 декември 2005 година Советот на општина Карпош донел заклучок со кој се утврдува текстот на Нацрт-планот за дел од локалитетот „Злокуќани“ сервисна дејност - Урбан модул 1.

На 13 јануари 2006 година градоначалникот на општина Карпош донел Одлука за организирање на јавна презентација и јавна анкета по Нацрт-планот.

Во наведената одлука било предвидено дека јавната презентација ќе се одржи во простории на општината Карпош барака 5 - мала сала на 23 јануари 2006 година во 18.00 часот, а јавната анкета ќе трае 15 дена од денот на објавувањето на соопштението.

Во одлуката на градоначалникот исто така било предвидено дека соопштението за организирање на јавна презентација и јавна анкета ќе се објави во јавното гласило „Дневник“ што било и направено на 16 јануари 2006 година.

Градоначалникот на општина Карпош на 16 јануари 2006 година целокупниот материјал за спроведување на јавна анкета и јавна презентација го доставил до Месната заедница „Злокуќани“.

Од увидот во записникот на Месната заедница „Злокуќани“ за спроведување на јавна анкета е констатирано дека во пред-

видениот термин е спроведена презентација на Нацрт-планот и е спроведена јавна анкета.

Од извештајот за спроведување на јавната анкета по нацрт-планот (9 февруари 2006 година) е констатирано дека во предвидениот рок за спроведување на јавната анкета на нацрт-планот немало доставено забелешки и анкетни листови.

На 8 февруари 2006 година градоначалникот на општина Карпош до градот Скопје достави барање за стручно мислење по предлог планот.

На 13 февруари 2006 година градот Скопје, Сектор за планирање и уредување на просторот дал позитивно мислење по предлог донесениот урбанистички план за локалитетот „Злокуќани“ Урбан модул 1.

На 14 февруари 2006 година, а по претходно барање на Советот на општина Карпош Министерството за транспорт и врски дало согласност на Деталниот урбанистички план за дел од локалитетот „Злокуќани“ - сервисна дејност.

Врз основа на спроведената постапка Советот на општина Карпош на 22 февруари 2006 година донел Одлука за донесување на Деталниот урбанистички план за локалитетот „Злокуќани“ Урбан модул 1 која е оспорена со предметната иницијатива.

Според наведената одлука просторот за кој се однесува Деталниот урбанистички план е со површина од 2,77 ха. Овој локалитет е дефиниран со граници и тоа: север - ја следи осовината на новопланираната улица „1“ КП.12251/7 и КП.12251/8; исток продолжува по осовината на улица „Момин Поток“, југ - продолжува по осовината на Бул. „8-ми Септември“ и Ул. „Скупи“ и Запад - ја следи границата на КП.12253/5.

Понатаму во рамките на планот е предвидена намената на просторот кој се планира и тоа: Сервисна дејност (СД), постоење угостителски објекти хотел (Х), заштитно зеленило (ЗЗ), трансформаторска станица (ТС).

Со планот се одредени обемот и големината на градежната парцела, регулирана линија, градежната линија која го дефинира просторот во кој може да се гради, максималната површина за градба

во која може да се развие основата на објекти, максималната и развиена површина на објекти, коефициент на искористеност и други параметри.

Понатаму во одлуката е утврдено што е содржината на текстуалниот и графичкиот дел на планот, како и тоа кој го заверува и каде се чува целокупната документација на планот.

4. Според член 8 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија, покрај другите темелни вредности на уставниот поредок на Републиката е и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредување на животната средина и на природата.

Според член 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.91/2005) просторното и урбанистичко планирање е континуиран процес кој се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторен план и урбанистички планови со цел да се обезбеди уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредување на животната средина и природата.

Во член 7 од наведениот закон утврдено е дека во зависност од просторот кој е предмет на планирање се донесува 1) просторен план на Република Македонија; 2) урбанистички планови во кои спаѓаат генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место.

Според член 11 став 1 од Законот, деталниот урбанистички план се донесува за плански опфат, за кој е донесен Генерален урбанистички план.

Според член 11 став 7, пак, од Законот деталниот урбанистички план, како план од пониско ниво, мора да биде усогласен со генералниот урбанистички план.

Според член 21 став 1 од Законот на нацртот на плановите од член 7 на овој Закон се врши стручна ревизија.

Според член 22 од Законот планови од член 7 на овој закон се изработува во две фази, односно како нацрт на план и предлог на план.

Според член 24 од Законот по нацрт на деталниот урбанистички план општината спроведува јавна презентација и јавна анкета.

Организирањето на јавната презентација и јавната анкета го врши градоначалникот на општината по утврдување на нацрт на планот од страна на советот.

Јавната презентација и јавната анкета на деталниот урбанистички план се спроведува со излагање на планот на јавно место кое се наоѓа во кругот на месната самоуправа. Јавната анкета трае најмалку 15 работни дена во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот можат да даваат забелешки, предлози и мислење на анкетни листови.

Јавната презентација е стручно презентирање на планот и се организира во простории и време што ќе го определи градоначалникот на општината.

Извештај од јавната анкета со образложение за прифатените и неприфатените забелешки за деталниот урбанистички план изработува стручна комисија формирана од градоначалникот на општината, при што овој извештај е составен дел на одлуката за донесување на предлог на планот.

Според член 25 од Законот, пак, на плановите од член 7 точка 2 алинеја 1, 2, 3 и 4 на овој закон, изработени во форма на предлог на план се издава согласност од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот со кој се потврдува дека плановите се изработени согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Од наведените законски одредби во контекст на доставената документација и утврдената фактичка состојба произлегува дека Советот на општината Карпоиш по повод донесувањето на Деталниот урбанистички план за локалитетот „Злокуќани“ сервисни дејности ги имал предвид и ги почитувал одредбите од Законот за просторното и урбанистичко планирање, а кои се однесуваат на текот на постапката за донесување на детален урбанистички план (22, 24 и 25).

Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Поаѓајќи од надлежноста на Уставниот суд на Република Македонија утврдена во наведената уставна одредба, произлегува дека Судот нема надлежност да ја цени меѓусебната согласност на деталите урбанистички планови како планови од пониско ниво со генералниот урбанистички план, што воедно во случајов произлегува од наводите во иницијативата во однос на предметниот план за кој се однесува оспорената одлука.

Со оглед на тоа што, од приложената документација при утврдувањето на фактичката состојба за спроведувањето на постапката за донесувањето на предметниот план Судот утврди дека Министерството за транспорт и врски дало согласност за донесување на деталниот план, и во тие рамки е третирано прашањето на усогласеноста на содржините на деталниот урбанистички план како план од пониско ниво со генералниот урбанистички план. Од аспект на уставносудската анализа на законитоста на предметниот план за кој се однесува оспорената одлука, релевантно е дека сите фази и дејствија на донесување на планот се запазени и спроведени согласно со закон.

Со оглед на изнесената фактичка и правна состојба, Судот оцени дека постапката за донесување на Одлуката за донесување на ДУП за дел на локалитетот „Злокуќани“ сервисни дејности била во согласност со Законот за просторно и урбанистичко планирање, поради што не може да се постави прашањето за нејзината согласност со законот.

6. Врз основа на изнесеното, се одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.
У.бр.106/2006

128.

У.бр.3/2007

- Постапка за донесување на детален урбанистички план

- Procedure for the adoption of a detailed urban plan

- Постапката за донесување на Деталниот урбанистички план за УАЕ бр.9, урбан блок 9/2, кварт 1 и кварт 2 во Прилеп бр.07-1100/4 од 1 јуни 2006 година, донесен од Советот на општина Прилеп е спроведена согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање, бидејќи во постапката за изготвување и донесување на оспорената Одлука за наведениот Детален урбанистички план се испочитувани сите фази на постапката предвидена во овој закон.

- The procedure for the adoption of the Detailed Urban Plan for UAE no.9, urban cluster 9/2, quarter 1 and quarter 2 in Prilep no.07-1100/4 of 1 June 2006, adopted by the Council of the Prilep municipality was conducted in line with the Law on Spatial and Urban Planning, since all the stages of the procedure for the drafting and adoption of the challenged Decision on the Detailed Urban Plan envisaged in this Law were observed.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за УАЕ бр.9, Урбан блок 9/2, квартал 1 и квартал 2 во Прилеп бр.07-1100/4, донесена од Советот на општина Прилеп на 1 јуни 2006 година и објавена во („Службен гласник на општина Прилеп“ бр. 6/2006).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на оспорената Одлука со Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот.

3. Кирил Тавчиоски од Прилеп, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека подносителот на иницијативата на организираната јавна анкета поднел анкетен лист со забелешки и предлози по однос на Нацрт-планот, кои се однесувале на новопроектираната урбанистичка (градежна) парцела 8.34, меѓутоа од страна на Стручната комисија не добил одговор за евентуално прифаќање или неприфаќање на забелешките, што било спротивно на член 24 точка 6 и 8 од Законот за просторно планирање според кој комисијата била должна писмено да го извести секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање или неприфаќање на неговите забелешки или предлози.

Во иницијативата понатаму се наведува дека со оспорената Одлука со која е донесен наведениот план била формирана нова урбанистичка (градежна) парцела 8.34, со површина од 21 м², во најголем дел била дадена под објект како самостоен, а со висина од 5,0 м² што одговарало на објект изграден на два ката и тоа приземје и поткровје, што било спротивно на Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот.

Наведениот објект кој што пости на урбанистичката парцела 8.34 бил дивоградба и се водел како помошна просторија.

Изработувачот на урбанистичкиот план и комисијата не го почитувале тоа што со формирањето на урбанистичката парцела

8.34, се навлегувало во градежно земјиште кое било во сопственост на подносителот на иницијативата. Оваа урбанистичка парцела 8.34, била дел од КП.14673 во површина од 52 м² од која подносителот на иницијативата бил сопственик на 7/11 од површината на таа катастарска парцела, а за која не бил прашан и не дал согласност. Со ваквото дејствие му било одземено неговото градежно земјиште за да се формира нова урбанистичка парцела, како доказ се наведува имотниот лист бр.34529.

Врз основа на изнесеното, се бара Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената Одлука.

4. Судот на седницата утврди дека со оспорената Одлука се донесува Детален урбанистички план за УАЕ бр. 9, урбан блок 9/2, квартал 1 и квартал 2 во Прилеп, како што е означено во графичките прилози кои што се составен дел на оваа Одлука.

Планот го опфаќа локалитетот: на север граница по осовина на Бул. „Маршал Тито“, на запад по осовина на Ул. „Димо Наредникот“, на исток по осовина на ул. „Борка Талески“, на југ граница по осовина на Ореовечка Река, во површина од 14,95 ха.

Во членот 2 од оспорената Одлука се содржани прилозите на планот, со членот 3, 4, 5 и 6 од оспорената Одлука е предвидено дека планот се заверува во 7 примероци, органот кој ќе го спроведе планот и доставувањето на Планот до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот.

Во членот 7 од оспорената Одлука е предвидено дека таа влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Прилеп“.

5. Во членот 8 став 1 алинеи 3 и 10 од Уставот како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се утврдени владеењето на правото и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите,

спроведувањето на плановите и следењето на реализацијата на плановите, надзорот и други прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005).

Во Главата VI Преодни и завршни одредби на овој закон, во членот 80 е утврдено дека постапката за донесување урбанистички планови започната пред денот на примената на овој закон (1 јули 2005 година), ќе продолжи според одредбите на Законот кој бил во сила на денот на нивното отпочнување, доколку урбанистичкиот план ја помести фазата на стручна расправа или фазата на јавна анкета и јавна презентација.

Имајќи го предвид изнесеното, анализата на правната и фактичката состојба во однос на постапката за донесување на оспорената одлука се врши во однос на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002) кој бил во сила во времето на отпочнувањето на постапката за донесување на оспорената Одлука.

Деталниот урбанистички план, според член 11 став 1 од Законот, се донесува за одделни делови од населените места и други подрачја за кои е донесен генерален урбанистички план. Според став 3 од истиот член, деталниот урбанистички план содржи синтезен графички приказ на планските решенија во границата на урбаното подрачје со билансни показатели за урбаните модули и инфраструктурата. Деталниот урбанистички план, како план од пониско ниво мора да биде усогласен со Генералниот урбанистички план. Во ставот 4, е определено дека документацијата на деталниот урбанистички план за постојната состојба и проекциите претставуваат документациона основа на планот, која заедно со нацрт-планот се доставува на стручна ревизија според член 19 на овој Закон.

Според членот 17 став 1 од Законот плановите од член 7 на овој закон се изработуваат како нацрт и предлог на план. Според ставот 3 на овој член од Законот по нацртот на деталниот урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општина, се спроведува јавна анкета. Во ставот 5 од овој член од Законот е утврдено дека стручната расправа по просторниот план на општина и на Град Скопје и по генералниот урбанистички план, како и јавната анкета по деталниот урбанистички план и урбанистичка

документација за населено место во општина, ги организира општината, односно градот Скопје. Согласно ставот 7 на овој член, одлука за организирање на јавна анкета по нацрт детален урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општината донесува градоначалникот на општината, односно градоначалникот на градот Скопје по утврдување на нацртот на планот од страна на општинската администрација. Според ставот 8 од овој член како и институциите особено од областа на заштитата на спомениците на културата, во текот на изработката на плановите од членот 7 на овој закон, доставуваат свои барања со предлог на мерки и режим на планирање и уредување на просторот.

Според член 18 од Законот, јавната анкета по деталниот урбанистички план ја организира општината и се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот, доставуваат писмени забелешки на анкетни листови до организаторот на анкетата. За времето и местото каде ќе биде изложен планот задолжително се објавува соопштение во јавните гласила. Според ставот 4 од овој член, извештај за јавната анкета за деталните урбанистички планови со образложение за неприфатените забелешки изработува општината, односно градот Скопје.

Согласно членот 19 став 1 од Законот, на нацртот на плановите од член 7 од овој закон, пред организирањето на стручната расправа, односно јавната анкета, се врши стручна ревизија. Според ставот 2 на овој член стручната ревизија на урбанистичките планови според програмата од членот 13 на овој закон ја врши стручна научна институција или комисија што ја определува, односно формира министерот надлежен за работите за уредување на просторот.

Согласно член 20 став 1 од овој закон, измените и дополнувањата на плановите се вршат по иста постапка пропишана за нивното донесување, доколку со овој закон не е поинаку уредено.

Според член 22 ставовите 6 и 7 и член 23 од овој закон, урбанистичките планови се донесуваат по издавањето согласност од Министерството надлежно за работите на урбанизмот.

Имајќи ги предвид изнесените законски одредби и утврдена фактичка состојба врз основа на доставена документација, Судот утврди дека постапката за донесување на Деталниот

урбанистички план за УАЕ бр.9, урбан блок 9/2, квартал 1 и квартал 2 во Прилеп бр.07-1100/4 од 1 јуни 2006 година, донесен од Советот на општина Прилеп е спроведена согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање, бидејќи во постапката за изготвување и донесување на оспорената Одлука за наведениот Детален урбанистички план се испочитувани сите фази на постапката предвидена во овој закон, поради што Судот утврди дека не може да се постави прашањето за нејзината согласност со одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Судот, посебно го имаше во предвид наводот на подносителот на иницијативата дека Стручната комисија не одговорила на неговите забелешки, но од Извештајот по јавната анкета бр.09-331/1 од 23 февруари 2006 година, изготвен од Општина Прилеп е утврдено дека од Извештајот може да се констатира дека на подносителот на иницијативата Кирило Тавчиоски, кој доставил анкетен лист бр. 5, забелешката за квартал 2, уп. 2.8, уп.8.32, за градежната парцела и објектите градени со одобрение за градење, во голем дел му е прифатена, со што како што се наведува во Извештајот, ќе биде дефинирана градежната парцела, како што е документот за сопственост, а површините за градба ќе бидат дефинирани согласно членот 15 од Правилникот“.

6. Во однос на наводите во иницијативата дека оспорената Одлука не била во согласност со Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот, Судот оцени дека не е надлежен да ја оцени согласноста на оспорената одлука со наведениот Правилник од причини што согласно членот 110 од Уставот на Република Македонија, Судот одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Имајќи ја предвид оваа одредба од Уставот, Судот утврди дека не е надлежен да одлучува за меѓусебната согласност на прописите од ист правен ранг.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Имајќи го предвид фактот дека оспорената Одлука е од ист правен ранг со наведениот Правилник и имаат карактер на

прописи и подзаконски акти со иста правна сила, согласно наведената одредба од Деловникот, иницијативата во овој дел ја отфрли.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и Игор Спировски. (У.бр.3/2007)

129.

У.бр.92/2007

- **Операционализација на подзаконски акти**

- *Operationalisation of sub-legal acts*

- Донесувањето подзаконски акти од областа на воздухопловството од страна на Агенцијата за цивилно воздухопловство, при што тие акти мора да се во согласност со меѓународните правила, има уставна основа со оглед дека тие меѓународни правила се ратификувани од Собранието на Република Македонија и станале дел од внатрешниот правен поредок, а Агенцијата не може да ги менува, туку само да ги операционализира.

- The adoption of sub-legal acts from the field of air traffic by the Agency for Civil Air Traffic, whereby these acts must be in agreement with the international rules, has a constitutional ground given that those international rules are ratified by the Assembly of the Republic of Macedonia and have become part of the internal legal order, while the Agency may not change them, but only operationalise them.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 20 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 7 став 3 алинеја 3, во делот „и донесува подзаконски акти од областа на воздухопловството согласно со ЕУ, ИЦАО, ЕЦАЦ, ЕУРОЦОНТРОЛ и ЈАА/ЕАСА“, од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/2006 и 24/2007).

2. Стамен Филипov од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорениот дел од означената законска одредба не бил во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 51, член 91 алинеи 1 и 5, член 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија „затоа што подзаконските акти од областа на воздухопловството не може непосредно да се донесуваат во согласност со ЕУ, ИЦАО, ЕЦАЦ, ЕУРОЦОНТРОЛ и ЈАА/ЕАСА“ како што е тоа пропишано во оспорениот законски дел, бидејќи подзаконските акти мораат да бидат во согласност само со Уставот и со закон согласно член 51 став 1 од Уставот на Република Македонија“.

3. Судот на седницата утврди дека со член 7 од Законот се основа Агенција за цивилно воздухопловство (став 1) како самостоен орган на државната управа со својство на правно лице (став 2) и со определени надлежности (став 3). Во оспорената алинеја 3 на став 3 се определува дека Агенцијата „подготвува предлог на закони и донесува подзаконски акти од областа на воздухопловството согласно со ЕУ, ИЦАО, ЕЦАЦ, ЕУРОЦОНТРОЛ и ЈАА/ЕАСА“,

Судот исто така утврди дека на 9 јуни 2006 година во Луксембург е склучена, а на седница на Собранието на Република

Македонија од 26 февруари 2007 година е ратификувана со закон Мултилатералната спогодба помеѓу Европската заедница и нејзините земји членки, Република Албанија, Босна и Херцеговина, Република Бугарија, Република Хрватска, Република Македонија, Република Исланд, Република Црна Гора, Кралство Норвешка, Романија, Република Србија и мисијата на Обединетите нации за привремена администрација на Косово за основање на Европска заедничка воздухопловна област („Службен весник на Република Македонија - Меѓународни договори“ бр.27/2007).

Во став 3 од Преамбулата на означената спогодба се наведува дека договорните страни се согласуваат дека правилата на Европската заедничка воздухопловна област се засноваат на соодветните прописи на Европската заедница наведени во Анекс И од оваа спогодба.

Во Анекс I од Спогодбата се набројани регулативите и директивите на Европската заедница систематизирани по потесни области.

Во Протокол V од Спогодбата се утврдува динамиката на усогласување на правилата меѓу Европската заедница и земјите членки, од една страна, и Република Македонија, од друга страна (две фази, и по наведените области).

Во Спогодбата се наведуваат одредби и од други меѓународни организации, не само од ЕУ (Чикашката конвенција за цивилно воздухопловство на ИЦАО - член 2 став 1 точка (и); Документ 30 на Европската конференција за цивилно воздухопловство ЕЦАЦ - член 2 од Протоколот V на Спогодбата;).

Покрај тоа, Судот утврди дека Законот за воздухопловство како целина е систематизиран по потесни области согласно наведените од Мултилатералната спогодба (организација на воздушен сообраќај - дел трети; воздухопловна безбедност - дел четири, пет, шест; воздухопловно обезбедување - дел осми; социјални аспекти - дел седми; ...).

Во член 4 точка 67 од Законот се определува дека „прифатените стандарди и препорачани практики“ се дел од воздухопловните прописи на Република Македонија.

Според член 192 став 3 од Законот „Доколку меѓународните договори кои ги ратификувала Република Македонија содржат одредби кои се разликуваат од одредбите на овој закон и подзаконските акти донесени врз основа на овој закон, тогаш ќе се применуваат одредбите од меѓународните договори“.

4. Според член 118 од Уставот на Република Македонија „меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон“.

Од изнесената уставна одредба произлегува дека ратификуваните меѓународни договори односно правилата содржани во нив се дел од правниот поредок на Република Македонија, при што тие правила не можат да се менуваат еднострано со закон.

Со оглед на тоа што наведената мултилатерална спогодба е ратификувана со закон и правилата од таа спогодба станаа дел од правниот поредок на Република Македонија (што се утврдува и со член 4 точка б7 од Законот за воздухопловство), како и што Законот определува усогласувањето со меѓународните правила на ЕУ, ИЦАО, ЕЦАЦ, ЕУРОЦОНТРОЛ и ЈАА/ЕАСА“ да се врши со подзаконски акти на Агенцијата за цивилно воздухопловство (член 7 став 3 алинеја 3 од Законот) без можност за нивно менување (член 192 став 3 од Законот), произлегува дека оспорениот дел на член 7 став 3 алинеја 3 од Законот не е во несогласност со член 118 од Уставот на Република Македонија, а поради тоа ни со членовите 91, 95 и 96 од Уставот бидејќи подзаконските акти на Агенцијата не можат да ги менуваат ратификуваните меѓународни правила, па ниту со членовите 8 и 51 од Уставот бидејќи нема повреда на владеењето на правото, ниту подзаконските прописи на Агенцијата не се несогласни на Уставот и со закон.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и Игор Спировски. (У.бр.92/2007)

130.

У.бр.93/2007

- Донесување на подзаконски акт
(поведување на постапка)

- *Adoption of a sub-legal act
(initiation of a procedure)*

- Во услови кога законскиот основ за донесување на подзаконскиот акт е целосно изменет, неопходно е и изменување на истиот, бидејќи таквиот акт не е во согласност со темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија а предвидени во член 9 став 1 алинеја 3 од Уставот, односно со владеењето на правото и правната сигурност на граѓаните.

- *In conditions when the legal ground for the adoption of the sub-legal act is completely changed, it is necessary to change the same, since such act is not in accordance with the fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia envisaged in Article 9 paragraph 1 line 3 of the Constitution, that is with the rule of law and legal safety of citizens.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Уредбата за условите за вршење на безбеден и уреден јавен воздушен превоз („Службен весник на Република Македонија“ бр.73/2006).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорениот акт бил донесен врз основа на членот 33 став 1 од Законот за воздухопловството („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/2006) кој суштински и во целост бил изменет со член 11 од Законот за изменување и дополнување на Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2007). Оттука, не само основот за донесување на Уредбата, туку и насловот воопшто не одговарал на содржината на новиот член 33 став 1 од Законот.

Со членот 3 од Уредбата, според подносителот на иницијативата, од страна на доносителот се вршело толкување на одделни изрази, што не било допуштено бидејќи за тоа било надлежно Собранието. Исто така, во сите други одредби од Уредбата се утврдувале права и обврски за граѓаните и другите правни лица, што било исклучок во законска материја, а не подзаконска.

Поради наведените причини, со оспорената Уредба се повредувале член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 51, член 68 став 1 алинеја 2 и член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот на Република Македонија, членот 33 став 1 од Законот за воздухопловството и членот 36 став 2 од Законот за Владата на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека оспорената Уредба е донесена од Владата на Република Македонија врз основа на член 33 став 1, а во врска со член 3 од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/2006).

Оспорената Уредба за условите за вршење на безбеден и уреден јавен воздушен сообраќај содржи 27 (дваесет и седум) члена, во чиј член 1 се предвидува дека со оваа уредба се пропишуваат условите што треба да ги исполнува правното лице (превозникот) што врши јавен воздушен превоз заради безбедност и уредност на јавниот воздушен превоз.

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на

државната власт на законодавна, извршна и судска се едниод темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според членот 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Според член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување и донесува уредби и други прописи за ивршување на законите.

Со членот 1 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2000) се предвидува дека со овој Закон се уредуваат организацијата, начинот на работа и надлежноста на Владата на Република Македонија.

Според член 35 од овој закон за извршување на законите Владата донесува уредби со законска сила, уредби, одлуки, упатства, програми, решенија и заклучоци.

Согласно член 36 став 2 од истиот закон, со уредба Владата го уредува извршувањето на законите, утврдува начела за внатрешна организација на министерствата и другите органи на државната управа и уредува други односи во согласност со Уставот и со законите.

Од наведените уставни и законски одредби произлегува дека Владата на Република Македонија како носител на извршната власт, со закон може да се овласти да го уредува извршувањето на законите, односно да донесува акти за извршување на законите и дека со тие акти може само да се утврдуваат и разработуваат одделни одредби од законите заради нивно извршување, а не да се утврдуваат права и обврски на граѓаните и правните лица и да се пропишува надлежноста на други органи. Ова од причина што правата и обврските на граѓаните и правните лица, како и надлежностите на органите на државната власт согласно Уставот, може да се утврдуваат со закон, а не со подзаконски акт.

Оспорената Уредба за условите за вршење на безбеден и уреден јавен воздушен превоз, е донесена на седница на Владата одржана на 7 јуни 2006 година, врз основа на член 33 став 1, а во врска со член 3 од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/2006).

Членот 33 став 1 од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/2006) кој е основ за донесување на оспорената Уредба е содржан во Трет дел од Законот во точка ИИ со наслов „Услови за вршење на воздушен сообраќај“ и во точки 1.1. со наслов „Услови за вршење на јавен воздушен сообраќај.

Според членот 33 од овој Закон, заради безбедност и уредност на јавниот воздушен превоз, правното лице што врши јавен воздушен превоз (во понатамошниот текст: превозник) мора да ги исполнува условите пропишани од Владата на Република Македонија.

Тргувајќи од ваквото овластување во законската одредба како основ за пропишување на условите, Владата на Република Македонија ја донела сега оспорената Уредба во која се пропишуваат условите што треба да ги исполнува правното лице (превозник) што врши јавен воздушен превоз заради безбедност и уредност на јавниот воздушен превоз (член 1).

Собранието на Република Македонија на својата седница одржана на 21 февруари 2007 година, го донесе Законот за изменување и дополнување на Законот за воздухопловство, кој е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2007. Со изменувањето и дополнувањето на овој закон во членот 11 од истиот Закон, основот врз основа на кој сега оспорената одредба била донесена, односно членот 33 во целост се менува и истиот гласи:

„(1) Заради безбедност и уредност на јавниот воздушен превоз, правното лице што врши јавен воздушен превоз (во натамошниот текст: превозник), треба да има потребен персонал, воздухоплови, опрема, како и да исполнува други посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење. Начинот на вршење на јавен воздушен превоз, како и посебните услови во однос на потребниот персонал, воздухопловите, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење ги пропишува Владата на Република Македонија.

(2) На превозникот кој ги исполнува условите од ставот (1) на овој член, Агенцијата му издава, продолжува или обновува уверение за работа. Уверението за работа не дава права за пристап до специфични рути и пазари.

(3) Агенцијата нема да издаде, продолжи или обнови уверение за работа или да дозволи да биде во важност доколку условите од ставот (1) на овој член не се исполнети, за што донесува решение.

(4) На превозникот кој ќе престане да ги исполнува условите од ставот (1) на овој член, Агенцијата ќе му го суспендира уверението за работа за период кој не може да биде подолг од 60 дена. Ако превозникот во определениот рок не ги исполни условите, Агенцијата ќе му го одземе уверението за работа, за што донесува решение.

(5) На превозникот основан во земја членка на Европската заедничка воздухопловна облст нама да му се дозволи на територијата на Република Македонија, да врши јавен воздушен превоз за надомест, доколку не поседува соодветно уверение за работа (Оператинг лиценце) издадено од соодветната земја членка.

(6) Уверението за работа е во важност се додека превозникот ги исполнува условите од ставот (1) на овој член. Агенцијата може да направи ревизија на исполнетоста на условите од ставот (1) на овој член, една година по одобрувањето на уверението за работа, а потоа на секои пет години.

(7) Кога превозникот ќе престане да работи шест месеца или нема да започне со работа шест месеца по одобрувањето на уверението за работа, е должен повторно да поднесе барање за добивање уверение за работа до Агенцијата.

(8) Во случај на промена на еден или повеќе елементи кои влијаат на правниот статус во превозникот (преземање, спојување или поделба), тој е должен уверението за работа повторно да го поднесе на одобрување.

(9) Уверението за исполнување на безбедносни услови за вршење на јавен воздушен превоз (Аир Оператор Цертификате-АОЦ) е исправа која му се издава на правно лице, во постапка за издавање на Уверение за работа за вршење на јавен воздушен превоз, со која се потврдува дека правното лице поседува професионална способност и организациона поставеност кој гарантира безбедно летање на воздухопловот/те вклучен/и во воздухопловни активности наведени во уверението.

(10) Издавањето, продолжувањето, обновувањето и постојаната важност на уверението за работа (Оператинг лиценце) мора во секое време да зависат од поседување на важечко уверение

за исполнување на безбедносните услови (Аир Оператор Церифицате-АОЦ) кое е во согласност со активностите наведени во уверението за работа.

(11) Формата, содржината, евиденцијата и начинот на издавање, продолжување, обновување и промена на уверенијата од ставовите 2 и 9 на овој член ги пропишува Агенцијата“.

Од анализата на содржината на наведената законска одредба, а во корелација, со претходната содржина на членот 33 од законот, кој всушност е основа за донесување на оспорената Уредба, според Судот, се доаѓа до констатација дека истиот содржински и целосно е изменет, поради што е неопходно и изменување на оспорената Уредба и нејзино целосно усогласување со важечката правна регулатива, односно со изменетиот член 33 од Законот, а со што всушност се согласува и доносителот на актот во своето писмено мислење доставено до Судот.

Оттука, при постоење на вака изменета правна состојба, Судот оцени дека основано може да се постави прашањето за согласноста на оспорената Уредба со темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија предвидена во членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, односно со владеењето на правото и правната сигурност и со членот 33 став 1 од Законот за воздухопловство.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и Игор Спировски. (У.бр.93/2007)

У.бр.93/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 септември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Уредбата за условите за вршење на безбеден и уреден јавен воздушен превоз („Службен весник на Република Македонија“ бр.73/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијативата поднесена од Стамен Филипov од Скопје со Решение У.бр.93/2007 од 20 јуни 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот и Законот за воздухопловство.

4. Судот на седницата утврди дека оспорената Уредба е донесена од Владата на Република Македонија врз основа на член 33 став 1, а во врска со член 3 од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/2006).

Оспорената Уредба за условите за вршење на безбеден и уреден јавен воздушен сообраќај содржи 27 (дваесет и седум) члена, во чиј член 1 се предвидува дека со оваа уредба се пропишуваат условите што треба да ги исполнува правното лице (превозникот) што врши јавен воздушен превоз заради безбедност и уредност на јавниот воздушен превоз.

5. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едниод темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според членот 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Според член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на

законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување и донесува уредби и други прописи за ивршување на законите.

Со членот 1 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2000) се предвидува дека со овој Закон се уредуваат организацијата, начинот на работа и надлежноста на Владата на Република Македонија.

Според член 35 од овој закон за извршување на законите Владата донесува уредби со законска сила, уредби, одлуки, упатства, програми, решенија и заклучоци.

Согласно член 36 став 2 од истиот закон, со уредба Владата го уредува извршувањето на законите, утврдува начела за внатрешна организација на министерствата и другите органи на државната управа и уредува други односи во согласност со Уставот и со законите.

Од наведените уставни и законски одредби произлегува дека Владата на Република Македонија како носител на извршната власт, со закон може да се овласти да го уредува извршувањето на законите, односно да донесува акти за извршување на законите и дека со тие акти може само да се утврдуваат и разработуваат одделни одредби од законите заради нивно извршување, а не да се утврдуваат права и обврски на граѓаните и правните лица и да се пропишува надлежноста на други органи. Ова од причина што правата и обврските на граѓаните и правните лица, како и надлежностите на органите на државната власт согласно Уставот, може да се утврдуваат со закон, а не со подзаконски акт.

Оспорената Уредба за условите за вршење на безбеден и уреден јавен воздушен превоз, е донесена на седница на Владата одржана на 7 јуни 2006 година, врз основа на член 33 став 1, а во врска со член 3 од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/2006).

Членот 33 став 1 од Законот за воздухопловство кој е основ за донесување на оспорената Уредба е содржан во Трет дел од Законот во точка ИИ со наслов „Услови за вршење на воздушен сообраќај“ и во точки 1.1. со наслов „Услови за вршење на јавен воздушен сообраќај.

Според членот 33 од овој закон, заради безбедност и уредност на јавниот воздушен превоз, правното лице што врши јавен воздушен превоз (во понатамошниот текст: превозник) мора да ги исполнува условите пропишани од Владата на Република Македонија.

Тргувајќи од ваквото овластување во законската одредба како основ за пропишување на условите, Владата на Република Македонија ја донела сега оспорената Уредба во која се пропишуваат условите што треба да ги исполнува правното лице (превозник) што врши јавен воздушен превоз заради безбедност и уредност на јавниот воздушен превоз (член 1).

Собранието на Република Македонија на својата седница одржана на 21 февруари 2007 година, го донесе Законот за изменување и дополнување на Законот за воздухопловство, кој е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2007. Со изменувањето и дополнувањето на овој закон во членот 11 од истиот Закон, основот врз основа на кој сега оспорената одредба била донесена, односно членот 33 во целост се менува и истиот гласи:

„(1) Заради безбедност и уредност на јавниот воздушен превоз, правното лице што врши јавен воздушен превоз (во натамошниот текст: превозник), треба да има потребен персонал, воздухоплови, опрема, како и да исполнува други посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење. Начинот на вршење на јавен воздушен превоз, како и посебните услови во однос на потребниот персонал, воздухопловите, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење ги пропишува Владата на Република Македонија.

(2) На превозникот кој ги исполнува условите од ставот (1) на овој член, Агенцијата му издава, продолжува или обновува уверение за работа. Уверението за работа не дава права за пристап до специфични рути и пазари.

(3) Агенцијата нема да издаде, продолжи или обнови уверение за работа или да дозволи да биде во важност доколку условите од ставот (1) на овој член не се исполнети, за што донесува решение.

(4) На превозникот кој ќе престане да ги исполнува условите од ставот (1) на овој член, Агенцијата ќе му го суспендира уверението за работа за период кој не може да биде подолг од 60 дена. Ако превозникот во определениот рок не ги исполни условите,

Агенцијата ќе му го одземе уверението за работа, за што донесува решение.

(5) На превозникот основан во земја членка на Европската заедничка воздухопловна облст нама да му се дозволи на територијата на Република Македонија, да врши јавен воздушен превоз за надомест, доколку не поседува соодветно уверение за работа (Оператинг лиценце) издадено од соодветната земја членка.

(6) Уверението за работа е во важност се додека превозникот ги исполнува условите од ставот (1) на овој член. Агенцијата може да направи ревизија на исполнетоста на условите од ставот (1) на овој член, една година по одобрувањето на уверението за работа, а потоа на секои пет години.

(7) Кога превозникот ќе престане да работи шест месеца или нема да започне со работа шест месеца по одобрувањето на уверението за работа, е должен повторно да поднесе барање за добивање уверение за работа до Агенцијата.

(8) Во случај на промена на еден или повеќе елементи кои влијаат на правниот статус во превозникот (преземање, спојување или поделба), тој е должен уверението за работа повторно да го поднесе на одобрување.

(9) Уверението за исполнување на безбедносни услови за вршење на јавен воздушен превоз (Аир Оператор Цертификате-АОЦ) е исправа која му се издава на правно лице, во постапка за издавање на Уверение за работа за вршење на јавен воздушен превоз, со која се потврдува дека правното лице поседува професионална способност и организациона поставеност кој гарантира безбедно летање на воздухопловот/те вклучен/и во воздухопловни активности наведени во уверението.

(10) Издавањето, продолжувањето, обновувањето и постојаната важност на уверението за работа (Оператинг лиценце) мора во секое време да зависат од поседување на важечко уверение за исполнување на безбедносните услови (Аир Оператор Церификате-АОЦ) кое е во согласност со активностите наведени во уверението за работа.

(11) Формата, содржината, евиденцијата и начинот на издавање, продолжување, обновување и промена на уверенијата од ставовите 2 и 9 на овој член ги пропишува Агенцијата“.

Од анализата на содржината на наведената законска одредба, а во корелација, со претходната содржина на членот 33 од Законот, кој всушност е основа за донесување на оспорената Уредба, според Судот, се доаѓа до констатација дека истиот содржински, целосно е изменет, поради што е неопходно и изменување на

оспорената Уредба и нејзино целосно усогласување со важечката правна регулатива, односно со изменетиот член 33 од Законот.

Оттука, при постоење на вака изменета правна состојба, Судот оцени дека оспорената Уредба не е во согласност со темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија предвидена во членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, односно со владеењето на правото и правната сигурност и со членот 33 став 1 од Законот за воздухопловство.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.93/2007)

131.

У.бр.126/2006

- Забрана за вршење на професија, дејност или должност над 6 месеци, не може да се прифати како ограничување на правото на слободата на индивидуата (поведување и неповедување на постапка)

*- Prohibition to carry out a profession, activity or duty for over 6 months may not be accepted as a restriction of the right to freedom of the individual
(initiation and non-initiation of a procedure)*

- Одредбата од член 25 став 1 алинеја 5 од Законот за радиодифузна дејност со која недвосмислено и јасно е утврдена причината односно забраната едно лице да биде избрано за член на Советот на радиодифузија поради правосилна судска пресуда со која е осудено на казна затвор над 6 месеци и казна забрана за

вршење на професија, дејност или должност над 6 месеци, не може да се прифати како ограничување на правото на слободата на индивидуата.

- The provision of Article 25 paragraph 1 line 5 of the Law on Radio Diffusion Activity which undoubtedly and clearly defines the reason, that is, the prohibition for a person to be elected a member of the Council for Radio Diffusion owing to an effective court judgment with which he has been sentenced to a prison term of over 6 months and the penalty of prohibition to perform a profession, activity or duty for over 6 months, may not be accepted as a restriction of the right to freedom of the individual.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. **СЕ ПОВЕДУВА** постапка за оценување на уставноста на член 25 став 2 и член 32 став 2 алинеја 4 во делот „е осуден за кривично дело за кое што е предвидена казна затвор во траење подолго од шест месеца“ од Законот за радиодифузна дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр.100/2005 и 19/2007).

2. **НЕ СЕ ПОВЕДУВА** постапка за оценување на уставноста на член 25 став 1 алинеја 5 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членовите означени во точката 1 и 2 од Законот за радиодифузна дејност.

Според наводите на подносителот на иницијативата со оспорените законски одредби се повредувал член 8 став 1 алинеја 3,

член 9, член 11 став 1, член 13 став 1, член 14 став 1, член 23, член 25, член 51, член 54 став 1 и член 112 став 3 од Уставот на Република Македонија, затоа што со нив се вршело противуставно ограничување на член на Советот за радиодифузија да ја врши оваа функција. Таквото ограничување не било последица од извршување на правосилно изречена кривична или друга санкција односно казна, туку претставувало дополнителна последица што граѓаните ја трпеле по основ на осудуваност, а која настапувала по сила на закон.

Понатаму, според подносителот на иницијативата и покрај фактот што според членот 106 став 5 од Кривичниот законик, никој нема право да бара од граѓаните да поднесуваат докази за својата осудуваност или неосудуваност со членот 25 став 2 од Законот за радиодифузија од кандидатот се барало да достави на овластениот предлагач изјава заверена кај нотар дека не е осудуван што е недозволиво.

Исто така подносителот наведува дека освен што со оспорените одредби се вршело ограничување на правата на граѓаните без за тоа да има уставна основа во оспорените одредби не биле конкретно утврдени кривичните и другите казниви дела што недвосмислено овозможувало дискреција при одлучување за ова прашање при што поединецот не бил заштитен од самоволно попречување да ја врши функцијата член на Советот за радиодифузија дури и во случаи кога кривичното дело немало никаква врска со таа функција.

4. Судот на седницата утврди дека во оспорениот член 25 став 2 од Законот е предвидено дека кандидатот за член на Советот за радиодифузија е должен на овластениот предлагач да му достави изјава заверена кај нотар дека не постои некоја од пречките за член на Совет за радиодифузија наведен во став 1 на овој член.

Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 11 став 1 од Уставот, физичкиот и моралниот интегритет на човекот се неприкосновени.

Според член 12 став 3 од Уставот, лицето повикано, приведено или лишено од слобода мора веднаш да биде запознато со причините за неговото повикнување, приведување или лишување од

слобода и со неговите права утврдени со закон и од него не може да се бара изјава. Лицето има право на бранител во полициската и судската постапка.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска пресуда.

Согласно член 25 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Според член 33 став 1 точка 3 од Кривичниот законик, ("Службен весник на Република Македонија" бр.37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003, 19/2004, 81/2005, 60/2006 и 73/2006), забраната за вршење професија, дејност или должност е предвидена како вид на казна.

Според член 106 став 5 од истиот законик, никој нема право да бара од граѓаните да поднесуваат докази за нивната осудуваност или неосудуваност.

Тргувајќи од содржината на член 11 став 1 и член 25 од Уставот, Судот оцени дека истите ја истакнуваат вредноста и неприкосновеноста на човечката личност како основа и смисла на гарантирањето на човековите права. Човечкото достоинство, во таа смисла, не е само едно од субјективните човекови права што изречно се препознава во член 25 од Уставот, туку и темелна вредност на демократското општество што ужива универзална заштита.

Почитувањето на моралниот интегритет и достоинството на граѓанинот во себе ја инкорпорира и улогата на државата која треба да гарантира заштита на интегритетот и достоинството на начин со кој ќе обезбеди заштита во случај кога овие вредности се загрозени од друг, но и со избегнување на поединецот да му се наметнуваат обврски кои во конкретниот случај во постапка на регистрација можат службено да се проверат.

Во тој контекст одредбата од член 106 став 5 од Кривичниот законик со која се забранува од граѓаните да се бараат докази за нивната осудуваност или неосудуваност е јасен израз на овој втор аспект на заштита на човековото достоинство, како што тоа е општо прифатениот принцип на забрана за самообвинување на

осомничениот во казненото право, кој што е изграден подеднакво врз презумпцијата на невиност и заштитата на достоинството на поединецот.

Имајќи го предвид наведеното Судот смета дека барањето на изјава од кандидат за околноста дали постојат пречки за членство во советот се сведува на барање изјава за неговата осудуваност или неосудуваност. Иако изјавата не се бара во кривично правен контекст, обврската за нејзино соопштување има ефект врз однесувањето на поединецот, што е проблематично како од аспект на заштита на човековото достоинство, така и од аспект на презумпција на невиност на која се надоврзува забраната од лицето да се бара доказ за осудуваност или неосудуваност.

Притоа не е спорно дека казната забрана за вршење на дејност изречена со осудителна пресуда мора да биде ефективна односно не може да се дозволи едно лице под таква забрана да ја врши таа дејност се додека трае забраната. Меѓутоа, утврдувањето на тој факт за едно лице не може да биде обврска за поединецот кој е во прашање туку за надзорниот орган што одлучува во конкретниов случај за избор на кандидатот, а на кој му стои на располагање службена казнена евиденција.

Со оглед на наведеното со основ се поставува прашањето за согласноста на член 25 став 2 од Законот со наведените уставни одредби.

5. Судот понатаму, утврди дека во оспорениот член 32 став 2 алинеја 4 од Законот е предвидено дека член на Совет за радиодифузија не може да биде разрешен пред истекот на времето за кое е избран освен ако е осуден за кривично дело за кое што е предвидена казна затвор во траење подолго од шест месеца или му е изречена казна забрана за вршење на должност во траење подолго од шест месеца.

Според член 8 став 1 алинеја 1 и 3 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот и владеењето на правото се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот,

расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за кривично дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според член 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според член 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавните функции.

Според член 32 став 1 и 2 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност и секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот. Согласно став 3 на овој член, ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло или општествена положба.

Имајќи ги предвид наведените уставни одредби, како и содржината на оспорената законска одредба, Судот оцени дека во конкретниот случај станува збор за ограничување на правата на граѓаните како последица од осуда за кривично дело која настапува по сила на закон. Ова од причина што при оценување на уставноста на оспорената законска одредба како основен критериум Судот го имаше предвид постоењето на двата принципи на казненоправниот однос утврдени во членовите 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот, а тоа се прво, дека казната може да се изрече само со судска одлука и второ, дека за извршено казниво дело на сторителот може да му се изрече казна што како таква е утврдена со закон или друг пропис. Тоа, со други зборови значи дека согласно наведените уставни одредби

казненоправниот однос се исцрпува на релацијата казниво дело и судски изречената казна за сторителот и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Поаѓајќи од содржината на оспорената законска норма според која член на советот ќе биде разрешен и пред истекот на мандатот за кој е избран односно ќе биде разрешен ако е осуден за кривично дело за кое што е предвидена казна затвор во траење подолго од шест месеца, Судот оцени дека е ограничување на можноста членот на советот да продолжи да ја врши функцијата и не е последица што произлегува од извршувањето на изречената кривична санкција, туку претставува дополнителна последица што граѓаните ја трпат по основ на осудуваност, а која настапува по сила на Законот, а не како индивидуализација на казната што ја изрекува судот. Ова оттаму што во Кривичниот законик се утврдени повеќе од 300 кривични дела за кое е предвидена казна затвор над шест месеци, при што судот при утврдување на вината на сторителот за сторената кривично дело за кое е предвидена наведената казна применувајќи ги институтот на одмерување на казната, ублажување на казната и условна осуда не секогаш ја изрекува казната затвор над шест месеци.

Според тоа, квалификацијата „предвидена“ казна а не казна изречена со правосилна судска пресуда за одредено кривично дело според Судот овозможува полна дискреција при одлучување за престанок на мандатот на член на совет пред истекот на мандатот, при што поединецот не е заштитен од самоволно попречување да ја врши функцијата.

Со оглед на наведеното, со основ пред Судот се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 32 став 2 алинеја 4 со одребите од член 8 став 1 алинеја 1 и 3, член 13 став 1, член 14 став 1, член 9, член 23, член 25, член 51 и член 54 од Уставот.

6. Судот, утврди дека во оспорениот член 25 став 1 алинеја 5 од Законот е предвидено дека за член на Советот за радиодифузија не може да биде избрано лице кое е правосилно осудено на казна затвор подолго од шест месеца и ако му е изречена казна забрана за вршење професија, дејност или должност подолго од шест месеца.

Тргувајќи од наведените уставни одредби наспрема содржината на оспорениот член 25 став 1 алинеја 5 од Законот за радиодифузија во кој е предвидено дека за член на Советот за радиодифузија не може да биде избрано лице кое е правосилно осудено на казна затвор подолго од шест месеца и ако му е изречена казна забрана за вршење на професија, дејност или должност подолго од шест месеци, Судот смета дека во конкретниов случај не може да се постави прашањето за неговата согласност со наведените уставни одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата. Ова од таму што во конкретниов случај не станува збор за правна последица од осуда која настапува по сила на законот, туку за два услови кумулативно предвидени: лицето да не е осудено на казна затвор над шест месеци и да не му е изречена казна забрана за вршење на професија, дејност или должност подолго од шест месеци при што предвидувањето на овие услови не може да се прифати како ограничување на правата и слободите на индивидуата.

Имено со оспорената одредба недвосмислено и јасно е утврден причинскиот однос на забраната едно лице да биде избрано за член на Советот за радиодифузија поради постоење на правосилна судска пресуда со кое лицето е осудено на казна затвор над 6 месеци и казна забрана за вршење на професија, дејност или должност над шест месеци.

Со оглед на наведеното Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на член 25 став 1 алинеја 5 од Законот со одредбите од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.126/2006)

132.

У.бр.126/2006

- Барање изјава од кандидатот за тоа дали постојат пречки за членство во Советот за радиодифузија и разрешување на член на Советот поради осуда за кривично дело

- Requesting a statement from the candidate as to whether there are obstacles for membership in the Council for Radio Diffusion and discharge of a member of the Council owing to a conviction for a criminal offence

- Предвидувањето на можноста член на совет да биде разрешен и пред истекот на мандатот за кој е избран ако е осуден за кривично дело за кој е предвидена казна затвор во траење од шест месеци, претставува дополнителна последица што граѓаните ја трпат по основ на осудуваност, а која настапува по сила на закон, а не како индивидуализација на казната што ја изрекол судот.

- The envisagement of the possibility for a member of a council to be discharged even prior to the expiration of the mandate for which he has been elected if he has been sentenced for a criminal offence for which a prison term of over six months is envisaged, is an additional consequence that the citizens suffer on ground of conviction, and which occurs by force of law, and not as an individualisation of the penalty pronounced by the court.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 септември 2007 година, донесе

ОДЛУКА

1. СЕ УКИНУВА член 25 став 2 и член 32 став 2 алинеја 4 во делот „е осуден за кривично дело за кое што е предвидена казна затвор во траење подолго од шест месеца“ од Законот за радиодифузна дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр.100/2005 и 19/2007).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавување во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива на Стамен Филипov од Скопје со Решение У.бр.126/2006 од 27 јуни 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста на членовите означени во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорените членови со член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 11 став 1, член 13 став 1, член 14 став 1, член 23, член 25, член 51, член 54 став 1 и член 112 став 3 од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека во оспорениот член 25 став 2 од Законот е предвидено дека кандидатот за член на Советот за радиодифузија е должен на овластениот предлагач да му достави изјава заверена кај нотар дека не постои некоја од пречките за член на Совет за радиодифузија наведен во став 1 на овој член.

Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 11 став 1 од Уставот, физичкиот и моралниот интегритет на човекот се неприкосновени.

Според член 12 став 3 од Уставот, лицето повикано, приведено или лишено од слобода мора веднаш да биде запознато со причините за неговото повикување, приведување или лишување од слобода и со неговите права утврдени со закон и од него не може да се бара изјава. Лицето има право на бранител во полициската и судската постапка.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска пресуда.

Согласно член 25 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Според член 33 став 1 точка 3 од Кривичниот законик, ("Службен весник на Република Македонија" бр.37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003, 19/2004, 81/2005, 60/2006 и 73/2006), забраната за вршење професија, дејност или должност е предвидена како вид на казна.

Според член 106 став 5 од истиот законик, никој нема право да бара од граѓаните да поднесуваат докази за нивната осудуваност или неосудуваност.

Тргувајќи од содржината на член 11 став 1 и член 25 од Уставот, Судот оцени дека истите ја истакнуваат вредноста и неприкосновеноста на човечката личност како основа и смисла на гарантирањето на човековите права. Човечкото достоинство, во таа смисла, не е само едно од субјективните човекови права што изречно се препознава во член 25 од Уставот, туку и темелна вредност на демократското општество што ужива универзална заштита.

Почитувањето на моралниот интегритет и достоинството на граѓанинот во себе ја инкорпорира и улогата на државата која треба да гарантира заштита на интегритетот и достоинството на начин со кој ќе обезбеди заштита во случај кога овие вредности се загрозени од друг, но и со избегнување на поединецот да му се наметнуваат обврски кои во конкретниот случај во постапка на регистрација можат службено да се проверат.

Во тој контекст одредбата од член 106 став 5 од Кривичниот законик со која се забранува од граѓаните да се бараат докази за нивната осудуваност или неосудуваност е јасен израз на овој втор аспект на заштита на човековото достоинство, како што тоа е општо прифатениот принцип на забрана за самообвинување на осомничениот во казненото право, кој што е изграден подеднакво врз презумпцијата на невиност и заштитата на достоинството на поединецот.

Имајќи го предвид наведеното Судот смета дека барањето на изјава од кандидат за околноста дали постојат пречки за членство во советот се сведува на барање изјава за неговата осудуваност или неосудуваност. Иако изјавата не се бара во кривично правен контекст, обврската за нејзино соопштување има ефект врз однесувањето на поединецот, што е проблематично како од аспект на заштита на човековото достоинство, така и од аспект на презумпција на невиност на која се надоврзува забраната од лицето да се бара доказ за осудуваност или неосудуваност.

Притоа не е спорно дека казната забрана за вршење на дејност изречена со осудителна пресуда мора да биде ефективна односно не може да се дозволи едно лице под таква забрана да ја врши таа дејност се додека трае забраната. Меѓутоа, утврдувањето на тој факт за едно лице не може да биде обврска за поединецот кој е во прашање туку за надзорниот орган што одлучува во конкретниов случај за избор на кандидатот, а на кој му стои на располагање службена казнена евиденција.

Со оглед на наведеното Судот оцени дека член 25 став 2 од Законот не е во согласност со наведените уставни одредби.

5. Судот понатаму, утврди дека во оспорениот член 32 став 2 алинеја 4 од Законот е предвидено дека член на Совет за радиодифузија не може да биде разрешен пред истекот на времето за кое е избран освен ако е осуден за кривично дело за кое што е предвидена казна затвор во траење подолго од шест месеца или му е изречена казна забрана за вршење на должност во траење подолго од шест месеца.

Според член 8 став 1 алинеја 1 и 3 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот и владеењето на правото се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за кривично дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според член 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според член 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавните функции.

Според член 32 став 1 и 2 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност и секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот. Согласно став 3 на овој член, ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло или општествена положба.

Имајќи ги предвид наведените уставни одредби, како и содржината на оспорената законска одредба, Судот оцени дека во конкретниот случај станува збор за ограничување на правата на граѓаните како последица од осуда за кривично дело која настапува по сила на закон. Ова од причина што при оценување на уставноста на оспорената законска одредба како основен критериум Судот го имаше предвид постоењето на двата принципи на казненоправниот однос утврдени во членовите 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот, а тоа се прво, дека казната може да се изрече само со судска одлука и второ, дека за извршено казниво дело на сторителот може да му се изрече казна што како таква е утврдена со закон или друг пропис. Тоа, со други зборови значи дека согласно наведените уставни одредби казненоправниот однос се исцрпува на релацијата казниво дело и судски изречената казна за сторителот и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело кои се

состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Поаѓајќи од содржината на оспорената законска норма според која член на Советот ќе биде разрешен и пред истекот на мандатот за кој е избран односно ќе биде разрешен ако е осуден за кривично дело за кое што е предвидена казна затвор во траење подолго од шест месеца, Судот оцени дека е ограничување на можноста членот на Советот да продолжи да ја врши функцијата и не е последица што произлегува од извршувањето на изречената кривична санкција, туку претставува дополнителна последица што граѓаните ја трпат по основ на осудуваност, а која настапува по сила на Законот, а не како индивидуализација на казната што ја изрекува судот. Ова оттаму што во Кривичниот законик се утврдени повеќе од 300 кривични дела за кое е предвидена казна затвор над шест месеци, при што судот при утврдување на вината на сторителот за стореното кривично дело за кое е предвидена наведената казна применувајќи ги институтите одмерување на казната, ублажување на казната и условна осуда не секогаш ја изрекува казната затвор над шест месеци.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека оспорениот член 32 став 2 алинеја 4 не е во согласност со одребите од член 8 став 1 алинеја 1 и 3, член 9, член 13 став 1, член 14 став 1, член 23, член 25, член 51 и член 54 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.126/2006)

133.

У.бр.85/2007

- Подзаконски акти засновани на меѓународните правила

- *Sub-legal acts based on international rules*

- Подзаконските акти од областа на воздухопловството можат да се засноваат на меѓународните правила со оглед дека се тие прифатени со закон за ратификација или со закон за воздухопловство и дека не смеат подзаконските акти да излезат надвор од нивните рамки, во спротивно тие се неважечки според посебна законска одредба.

- *Sub-legal acts from the field of air traffic may be based on international rules given that they are accepted by law on ratification or by law on air traffic and that sub-legal acts may not exceed their frameworks, otherwise they are invalid under a special legal provision.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 3 од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/2006 и 24/2007).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, законската одредба не била во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и член 118 од Уставот на Република Македонија, “затоа што меѓународните воздухопловни стандарди, препорачаните практики и легислативата на ЕУ, ИЦАО, ЕЦАЦ, ЈАА/ЕАСА и ЕУРОЦОНТРОЛ не може да претставуваат непосреден извор на правото ... според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија сите прописи мораат да бидат во согласност само со Уставот и со закон, а не како што е тоа пропишано во оспорената законска одредба“.

3. а) Судот на седницата утврди дека оспорената одредба е систематизирана во Првиот од единаесет дела на Законот посветен на основните определби.

Во оспорениот член 3 став 1 од Законот се определува дека „Подзаконските прописи предвидени со овој закон се изготвуваат во согласност со меѓународните воздухопловни стандарди, препорачаните практики и легислатива на ЕУ, ИЦАО, ЕЦАЦ, ЈАА/ЕАСА и ЕУРОЦОНТРОЛ.“ Според оспорениот став 2 од истиот член на Законот „Меѓународните стандарди, регулативи, упатства и препорачани практики на кои подзаконските прописи вршат само упатување, директно се сметаат за прифатени и се применуваат.“

Инаку, ЕУ значи Европска унија, ИЦАО – Меѓународна организација за цивилно воздухопловство (член 4 точка 31 од Законот), ЕЦАЦ – Европска конференција за цивилно воздухопловство (член 4 точка 26), ЈАА/ЕАСА – Здружени воздухопловни власти (член 4 точка 38), ЕУРОЦОНТРОЛ – Европска организација за безбедност на воздушната пловидба (член 4 точка 27).

Освен тоа, изразите „прифатени стандарди и препорачани практики“ значат стандарди и практики кои се дел од воздухопловните прописи на Република Македонија (член 4 точка 67 од Законот).

б) Судот исто така утврди дека на 9 јуни 2006 година во Луксембург е склучена, а на седница на Собранието на Република Македонија од 26 февруари 2007 година е ратификувана со закон Мултилатералната спогодба помеѓу Европската заедница и нејзините земји членки, Република Албанија, Босна и Херцеговина, Република Бугарија, Република Хрватска, Република Македонија, Република Исланд, Република Црна Гора, Кралство Норвешка, Романија, Република Србија и мисијата на Обединетите нации за привремена

администрација на Косово за основање на Европска заедничка воздухопловна област („Службен весник на Република Македонија-Меѓународни договори“ бр.27/2007);

Во став 3 од Преамбулата на означената спогодба се наведува дека договорните страни се согласуваат дека правилата на Европската заедничка воздухопловна област се засноваат на соодветните прописи на Европската заедница наведени во Анекс И од оваа спогодба;

Во Анекс И од Спогодбата се набројани регулативите и директивите на Европската заедница, систематизирани по потесни области:

А. за пристап на пазарот и сродни права:

(1) регулатива (ЕЕЗ)бр.2407/92 ...во врска со овластување на авиопревозниците;

(2) регулатива (ЕЕЗ)бр.2408/92...во врска со пристап на авиопревозниците на Заедницата до воздушните линии во Заедницата;

(3) – (6) ...

Б. за организација на воздушниот сообраќај:

(1) регулатива (ЕЗ) бр.549/2004 ... во врска со рамката за создавање на Единствено европско небо;

(2) – (6) ...

В. за воздухопловна безбедност:

(1) регулатива (ЕЗ)бр.3922/91 ... во врска со усогласување на техничките услови и административните процедури во областа на цивилното воздухопловство;

(2) – (9) ...

Г. за воздухопловно обезбедување:

(1) регулатива (ЕЗ)бр.2320/2002 ... во врска со правилата на обезбедувањето на цивилната воздушна пловидба;

(2) – (5) ...

Д. за животна средина:

(1) директива 89/629/ЕЕЗ ... во врска со ограничување на емисиите на бучава од млазни авиони;

(2) – (4) ...

Ѓ. за социјални аспекти:

(1) директива 89/391/ЕЕЗ ... во врска со мерки за подобрување на безбедноста и здравјето на работниците на работа;

(2) – (3) ...

Е. за заштита на потрошувачите:

(1) директива 90/314/ЕЕЗ ... во врска со патувања, одмори и тури организирани од туристички агенции;

(2) – (6) ...

Ж. за други законски прописи:

(1) регулатива (ЕЕЗ)бр.2299/1989 ... во врска со правила за работа на компјутерски системи за резервација;

(2) – (6) ...

Во Протокол В од Спогодбата се утврдува динамиката на усогласување на правилата меѓу Европската заедница и земјите членки, од една страна, и Република Македонија, од друга страна (две фази, и по наведените области);

Во Спогодбата се наведуваат одредби и од други меѓународни организации, не само од ЕУ (Чикашката конвенција за цивилно воздухопловство на ИЦАО – член 2 став 1 точка (и); Документ 30 на Европската конференција за цивилно воздухопловство ЕЦАЦ – член 2 од Протоколот В на Спогодбата; ...)

Според член 192 став 3 од Законот за воздухопловство „Доколку меѓународните договори кои ги ратификувала Република Македонија содржат одредби кои се разликуваат од одредбите на овој закон и подзаконските акти донесени врз основа на овој закон, тогаш ќе се применуваат одредбите од меѓународните договори.“

4. Според член 118 од Уставот на Република Македонија, „меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.“

Од изнесената уставна одредба произлегува дека ратификуваните меѓународни договори односно правилата содржани во нив се дел од правниот поредок на Република Македонија, при што тие правила не можат да се менуваат еднострано со закон.

Со оглед на тоа што наведената мултилатерална спогодба е ратификувана со закон и правилата од таа спогодба станаа дел од правниот поредок на Република Македонија (што се утврдува и со член 4 точка 67 од Законот), како и што Законот за воздухопловство определува разработувањето (член 3 став 1 од Законот) или директното применување на меѓународните правила (член 3 став 2 од Законот) да се врши со подзаконски прописи, при што подзаконските прописи мораат да бидат во согласност со ратификуваните меѓународни правила, во споротивно нема да важат (член 192 став 3 од Законот), Судот оцени дека оспорената законска одредба е во

согласност со член 118 од Уставот на Република Македонија, а поради тоа и со член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов, а во однос на член 3 став 2 од Законот со мнозинство гласови. (У.бр.85/2007)

134.

У.бр.94/2007

- Определување техничките услови кои се регулирани со мултилатералната Спогодба ратификувана во Собранието на Република Македонија

- Determination of technical conditions regulated by the multilateral Agreement ratified in the Assembly of the Republic of Macedonia

- Со одредбите од Законот за воздухопловство не се дава овластување Агенцијата за цивилно воздухопловство да ги регулира техничките услови за пловидбеност, туку се дава овластување да ги определи техничките услови кои се регулирани со мултилатералната Спогодба ратификувана во Собранието на Република Македонија, заради оперативна примена. Техничките услови во Правилникот донесен од директорот на Агенцијата, се директно прифатени според регулативата на Европската заедница за оваа област.

- The provisions of the Law on Air Traffic do not provide authorisation for the Agency for Civil Air Traffic to regulate the technical conditions for traffic, but provides a power to determine the technical conditions that are regulated by the

multilateral Agreement ratified in the Assembly of the Republic of Macedonia, for the purposes of operational implementation. Technical conditions in the Rulebook adopted by the Director of the Agency are directly accepted under the regulation of the European Community in this field.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на:

а) уставноста на членот 117 став 1 во делот „пропишани од Агенцијата“ од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ број 14/2006 и 24/2007) и

б) уставноста и законитоста на Правилникот за техничките услови за пловидбеност на воздухоплов, мотор, елиса и опрема на воздухоплов („Службен весник на Република Македонија“ број 42/2007).

2. Друштво за воздушен сообраќај „Ерлифт сервис“ ДОО Скопје, од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорениот дел од членот 117 став 1 од Законот за воздухопловство се дава овластување на Агенцијата за цивилно воздухопловство да пропишува технички услови за пловидбеност кои треба да ги исполнува секој нов тип воздухоплов, мотор, елиса, падобран и опрема на воздухоплов. Со овластувањето во оспорениот член од Законот се упатува Агенцијата со подзаконски акт да пропишува и други технички услови покрај веќе пропишаните со закон, што создава конфузија и правна несигурност. Ова особено поради тоа што со закон а не со

подзаконски акт можеле да се пропишуваат права и обврски во кои спаѓале и техничките услови, а во случајов овластувањето не се однесувало со подзаконски акт на Агенцијата да се операционализираат техничките услови утрдени во Законот ниту за тоа имало критериуми, туку било дадено овластување на Агенцијата самостојно да пропишува технички услови.

Од овие причини оспорената одредба од Законот била во несогласност со повеќе одредби од Уставот, и тоа со членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 кои се однесувале на владеење на правото и на поделбата на државната власт; потоа со членот 51 според кој законите мораат да бидат во согласност со Уставот а сите други прописи со Уставот и со закон; со членот 91 алинеи 1 и 5 кои се однесувале на надлежности на Владата на Република Македонија; и со членовите 95 и 96 кои се однесувале на органите на државната управа.

Во однос на оспорениот Правилник, во иницијативата се наведува дека тој бил донесен од директорот на Агенцијата за цивилно воздухопловство на што тој не бил изрично овластен со членот 117 став 1 од Законот за воздухопловство. Поради тоа што директорот на Агенцијата немал изрично законско овластување оспорениот Правилник бил во несогласност со членот 55 став 2 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

Потоа, со одредбите од Правилникот не се операционализирале и разработувале одредби од Законот за цивилно воздухопловство, туку Правилникот по својата содржина е директен и непосреден извор на повикување на примена на меѓународни стандарди, што е неприфатливо и во спротивност со членот 51 став 1 од Уставот, според кој во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Воедно, со иницијативата се бара Судот да донесе решение за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорениот дел од членот 117 став 1 од Законот и од оспорениот Правилник, бидејќи со нивното извршување би можеле да настанат тешко отстранливи последици.

3. Судот на седницата утврди дека со членот 117 од Законот за воздухопловство е предвидено:

„Новиот тип воздухоплов, мотор, елиса, падобран и опрема на воздухоплов мора да се подложи на постапка за оцена на сообразност или признавање на оцената на сообразност заради утврдување дали им одговара на техничките услови за пловидбеност пропишани од Агенцијата.

Испитување заради оцена на сообразност на новиот тип воздухоплов, мотор, елиса, падобран и опрема на воздухоплов врши правно лице кое има соодветен персонал, опрема и објекти, како и да ги исполнува другите посебни услови.

Посебните услови во поглед на персоналот, опремата, објектите и другите посебни услови што треба да ги исполнува правното лице од ставот 2 на овој член ги пропишува Агенцијата“.

Судот, исто така утврди дека Правилникот за техничките услови за пловидбеност на воздухоплов, мотор, елиса и опрема на воздухоплов („Службен весник на Република Македонија“ број 42/2007) е донесен врз основа на член 117 став 1, а во врска со член 3 од Законот за воздухопловство, од директорот на Агенцијата за цивилно воздухопловство.

Во членот 1 од Правилникот е определено дека со него се пропишуваат техничките услови за пловидбеност на воздухоплов, мотор, елиса и опрема на воздухоплов.

Во членот 2 од Правилникот е уредено дека техничките услови се дадени во меѓународните стандарди кои се набројани во 17 точки во овој член од Правилникот, и кои се сметаат за прифатени и се применуваат, а според членот 3 од Правилникот, покрај техничките услови од член 2, како дополнителни материјали кои се сметаат за прифатени и се применуваат, се уште две набројани во овој член.

Според членот 4, овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Според членот 118 од Уставот на Република Македонија, меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

На 9 јуни 2006 година во Луксембург е склучена, а на седница на Собранието на Република Македонија од 26 февруари 2007 година е ратификувана со закон мултилатералната Спогодба помеѓу Европската заедница и нејзините земји членки, Република Албанија, Босна и Херцеговина, Република Бугарија, Република Хрватска, Република Македонија, Република Исланд, Република Црна Гора, Кралство Норвешка, Романија, Република Србија и Мисијата на обединетите нации за привремена администрација на Косово за основање на Европска заедничка воздухопловна област („Службен весник на Република Македонија“ број 27/2007).

Правилата на Европската заедничка воздухопловна област се засноват на соодветни прописи на Европската заедница наведени во Анекс I од оваа спогодба.

Правилата се наведени во акти донесени од Европската заедница на кои е „потребно прилагодување“, како што упатува Спогодбата.

Во делот на „Воздухопловна безбедност“ од Спогодбата е наведен актот број 3922/91 што претставува Регулатива (ЕЕЗ) на Советот од 16 декември 1991 година за усогласување на техничките услови и административните процедури во областа на цивилното воздухопловство, и измените со подоцнежни регулативи број 2176/96 од 13 ноември 1996 година и број 1069/1999 од 25 мај 1999 година.

Со оглед на тоа што мултилатералната Спогодба упатува на примена на овие правила на земјите учеснички во Европската заедничка воздухопловна област, тоа значи дека и прашањето за „техничките услови и административни процедури“ е прашање кое е веќе опфатено и уредено со актите на Европската заедница и тие се влезени во правниот поредок на Република Македонија.

Соодветно на тоа техничките услови од меѓународните стандарди се прецизно набројани во 17 точки во членот 2 од Правилникот за технички услови за пловидбеност на воздухоплов, мотор, елиса и опрема на воздухоплов донесен од Агенцијата за цивилно воздухопловство на Република Македонија.

Овие технички услови се продукција на мултилатералната Спогодба и значат исклучиво оперативно набројување на меѓународните стандарди кои се веќе во правниот поредок на Република

Македонија со ратификацијата на Спогодбата од страна на Собранието на Република Македонија.

Оттука, според Судот со оспорениот член 17 став 1 од Законот за воздухопловство не се дава овластување Агенцијата да ги регулира техничките услови за пловидбеност, како што се наведува во иницијативата, туку претставува законско овластување Агенцијата да ги определи со подзаконски акт заради оперативна примена.

Поради тоа, термините употребени во оспорениот член 117 став 1 од Законот и во членот 1 од Правилникот, дека се „пропишуваат“ техничките услови од Агенцијата, во суштина не значи и не упатува на овластување на Агенцијата со свој подзаконски акт да ги нормира техничките услови, туку има поинакво значење, кое произлегува од Спогодбата и од одредбите на Законот за воздухопловство, односно има значење на овластување со подзаконскиот акт да се прецизираат меѓународните акти од оваа област, како што е сторено во Правилникот со нивно директно набројување. Тоа значи Агенцијата ниту се впуштила во нормирање ниту за тоа имала законско овластување.

Имено, во членот 3 од Законот за воздухопловство е уредено дека подзаконските прописи предвидени со овој закон се изготвуваат во согласност со меѓународните воздухопловни стандарди, препорачаните практики и легислативата на ЕУ, ИЦАО, ЕЦАЦ, ЕУРОЦОНТРОЛ и ЈАА/ЕАСА. Меѓународните стандарди, регулативи, упатства и препорачани практики на кои подзаконските прописи вршат само упатување, директно се сметаат за прифатени и се применуваат.

Според членот 192 став 3 од овој закон, доколку меѓународните договори кои ги ратификувала Република Македонија содржат одредби кои се разликуваат од одредбите на овој закон и подзаконските акти донесени врз основа на овој закон, тогаш се применуваат одредбите од меѓународните договори.

Судот, исто така утврди дека оспорениот Правилник е донесен од директорот на Агенцијата за цивилно воздухопловство кој согласно членот 49 став 2, членот 50 и членот 55 став 2 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ број 58/2000 и 44/2002) ја претставува Агенцијата, е одговорен за работата на Агенцијата и во вршењето на надлежностите донесува правилници и други акти, па согласно со тоа неможе да се доведе во прашање законитоста на

Правилникот врз основа на наводите во иницијативата дека не бил донесен од надлежниот орган согласно членот 117 став 1 од Законот за воздухопловство.

Судот врз основа на изнесеново утврди дека врз основа на наводите во иницијативата не може да се доведе под сомнение уставноста на оспорената одредба од Законот и уставноста и законитоста на оспорениот Правилник.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.94/2007)

135.

У.бр.91/2007

- Определување висина на трошоците за издавање или промена на различните видови на уверенија од воздухопловната дејност за спороведување на испитот за стручна оспособеност на персоналот на воздухопловството и другиот персонал

- Determination of the amount of the costs for issuing or changing different types of certificates from the air traffic field for the conduct of the examination for professional qualification of the personnel of air traffic and other personnel

- Не се повредуваат принципот на владеење на правото и принципот на поделба на државната власт кога во закон е определена рамка и критериуми врз основа на кои Владата на Република Македонија ќе ја определи висината на трошоците за издавање или промена на различните видови на уверенија од воздухопловната дејност или пак ќе ја определи висината на надоместокот за спороведување на испитот за стручна

оспособеност на персоналот на воздухопловството и другиот персонал, како и надоместокот на овластените испитувачи-воздухопловни стручњаци.

- When a framework and criteria are defined in a law on the basis of which the Government of the Republic of Macedonia shall determine the amount of the costs for issuing or changing different types of certificates from the air traffic field or shall determine the amount of the remuneration for conducting the examination for professional qualification of the air traffic personnel and other personnel, as well as the remuneration for the authorised examiners-air traffic experts, the principle of the rule of law and the principle of division of state powers are not violated.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 26 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 46 став 2, членот 53 став 6 и членот 137 став 6 од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/ 2006 и 24/2007).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 46 став 2, членот 53 став 6 и членот 137 став 6 од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата по цитирање на содржината на оспорените одредби наведува дека утврдувањето на критериумите и мерилата за определување на висината на надоместоците и трошоците од оспорените одредби, претставувало законска материја, а не подзаконска како во случајот. Освен тоа, за утврдените

овластувања на Владата на Република Македонија, како носител на извршната власт, да ја пропишува висината на надоместоците и трошоците немало критериуми и рамка утврдени во закон, а во Законот, исто така, немало и утврдување што преставува поимот “реални трошоци”. Тоа преставувало навлегување на извршната во законодавната власт, иако постоела јасна уставна поделеност, а постоела и повреда на уставното начело на владеење на правото.

Според тоа, подносителот на иницијативата смета дека со оспорените законски одредби се повредувале член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51, член 68 став 1 алинеја 2 и 3 и член 91 алинеја 1 и 5 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека, според членот 46 став 2 од Законот, висината на надоместокот од ставот 1 на овој член ја пропишува Владата на Република Македонија на предлог на Агенцијата.

Според членот 53 став 6 од Законот, Владата на Република Македонија во зависност од реалните трошоци ја пропишува висината на надоместокот за издавање, продолжување, промена и обновување на уверението од ставот (2) на овој член.

Според членот 137 став 6 од Законот, висината на надоместоците од ставовите 4 и 5 на овој член ги пропишува Владата на Република Македонија на предлог на Агенцијата.

4. Според членот 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони, а според членот 91 алинеја 1 и 5 Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршување на законите и донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Според членот 91 алинеја 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршување на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување и донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Собранието на Република Македонија на седница одржана на 26 февруари 2007 година, со закон ја ратификуваше Мултилате-ралната спогодба помеѓу Европската заедница и нејзините земји членки, Република Албанија, Босна и Херцеговина, Република Бугарија, Република Хрватска, Република Македонија, Република Исланд, Република Црна Гора, Кралство Норвешка, Романија, Република Србија и мисијата на Обединетите нации за привремена администрација на Косово за основање на Европска заедничка воздухопловна област („Службен весник на Република Македонија-Меѓународни договори“ бр.27/2007).

Во ставот 3 од Преамбулата на означената спогодба се наведува дека договорните страни се согласуваат дека правилата на Европската заедничка воздухопловна област се засноваат на соодветните прописи на Европската заедница наведени во Анекс I од оваа спогодба.

Според членот 2 точка 1 (а) од Спогодбата, под поимот: „Спогодба“ се подразбира Главната спогодба, нејзините Анекси, актите на кои се упатува во Анекс I, како и нејзините Протоколи.

Во Анексот I од Спогодбата се набројани регулативите и директивите на Европската заедница систематизирани по потесни области.

Во Протоколот V од Спогодбата се утврдуваат двете фази во динамиката на усогласување на правилата меѓу Европската заедница и земјите членки, од една страна, и Република Македонија, од друга страна.

Спогодбата упатува на повеќе донесени меѓународни акти во областа на воздухопловството, како што се Чикашката конвенција за цивилно воздухопловство на ИЦАО-член 2 став 1 точка (и), Документ 30 на Европската конференција за цивилно воздухопловство ЕЦАЦ-член 2 од Протоколот V на Спогодбата и други.

Законот за воздухопловство како целина е систематизиран во повеќе потесни области. Притоа, оспорениот член 46 став 2 од Законот е содржан во делот II со наслов: „Услови за вршење на воздушен сообраќај“, оспорениот член 53 став 6 од Законот е содржан во делот III со наслов: „Услуги во воздушниот сообраќај“, а оспорениот член 137 став 6 од Законот е содржан во делот VII со наслов: „Персонал во воздухопловството и друг стручен персонал“.

Според членот 3 став 1 од Законот за воздухопловство, подзаконските прописи предвидени со овој закон се изготвуваат во согласност со меѓународните воздухопловни стандарди, препорачани практики и легислативата на ЕУ, ИЦАО, ЕЦАЦ, ЈАА/ЕАСА и ЕУРОЦОНТРОЛ.

Кое е значењето на одделни изрази употребени во наведе-ниот закон е определено во членот 4 од Законот, кој содржи 83 точки.

Според членот 7 од Законот, став 3 алинеја 1 од Законот, Агенција за цивилно воздухопловство извршува работи од својот делокруг во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на него, како и врз основа на националната стратегија за развој на воздухопловството и меѓународните договори ратификувани од областа на воздухопловството, ратификувани од Република Македонија со цел безбедно и редовно одвивање на цивилното воздухопловство.

Според алинејата 3 на истиот член од Законот, Агенцијата подготвува предлог на закони и донесува подзаконски акти од областа на воздухопловството согласно со ЕУ, ИЦАО, ЕЦАЦ, ЈАА/ЕАСА и ЕУРОЦОНТРОЛ, а според алинејата 5 во надлежност на Агенцијата спаѓа водење на управна постапка за издавање, продолжување, обновување, промена, суспендирање и повлекување на дозволи, овластувања, уверенија, одобрености и други писмена утврдени со овој закон.

Според членот 12 став 1 алинеи 2 и 4 од Законот, Агенцијата, меѓу другото, се финансира и од надоместокот за издавање на уверенија, дозволи, одобрености, согласности и друго, како и од надоместокот за проверка на стручната способност на персоналот во воздухопловството и друг стручен персонал.

Според членот 33 став 1 од Законот, заради безбедност и уредност на јавниот воздушен превоз, правното лице што врши јавен

воздушен превоз (во натамошниот текст: превозник), треба да има потребен персонал (член 4 точка 58), воздухоплови (член 4 точка 17), опрема, како и да исполнува други посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење. Начинот на вршење на јавен воздушен превоз, како и посебните услови во однос на потребниот персонал, воздухопловите, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење ги пропишува Владата на Република Македонија.

Според ставот 2 од истиот член од Законот, на превозникот кој ги исполнува условите од ставот 1 на овој член, Агенцијата му издава, продолжува или обновува уверение за работа. Уверението за работа не дава права за пристап до специфични рути и пазари.

Според ставот 5 од истиот член од Законот, на превозникот основан во земја членка на Европската заедничка воздухопловна област нема да му се дозволи на територијата на Република Македонија, да врши јавен воздушен превоз за надомест, доколку не поседува соодветно уверение за работа (Operating licence) издадено од соодветната земја членка.

Уверението за работа е во важност се додека превозникот ги исполнува условите од ставот 1 на овој член. Агенцијата може да направи ревизија на исполнетоста на условите од ставот 1 на овој член, една година по одобрувањето на уверението за работа, а потоа на секои пет години (став 6).

Кога превозникот ќе престане да работи шест месеца или нема да започне со работа шест месеца по одобрувањето на уверението за работа, е должен повторно да поднесе барање за добивање уверение за работа до Агенцијата (став 7).

Во случај на промена на еден или повеќе елементи кои влијаат на правниот статус во превозникот (преземање, спојување или поделба), тој е должен уверението за работа повторно да го поднесе на одобрување (став 8).

Уверението за исполнување на безбедносни услови за вршење на јавен воздушен превоз (Air Operator Certificate-AOC) е исправа која му се издава на правно лице, во постапка за издавање на уверение за работа за вршење на јавен воздушен превоз (член 4 точка 37), со која се потврдува дека правното лице поседува

професионална способност и организациона поставеност кој гарантира безбедно летање на воздухопловот/те вклучен/и во воздухопловни активности наведени во уверението (став 9).

Издавањето, продолжувањето, обновувањето и постојаната важност на уверението за работа (Operating licence) мора во секое време да зависат од поседување на важечко уверение за исполнување на безбедносните услови (Air Operator Certificate-AOC) кое е во согласност со активностите наведени во уверението за работа (став 10).

Формата, содржината, евиденцијата и начинот на издавање, продолжување, обновување и промена на уверенијата од ставовите 2 и 9 на овој член ги пропишува Агенцијата (став 11).

Според членот 34 став 1 од Законот, јавен воздушен превоз во меѓународниот воздушен сообраќај може да врши домашен превозник кој покрај условите од членот 33 на овој закон ги исполнува и условите предвидени со меѓународни договори што ја обврзуваат Република Македонија, како и со други меѓународни акти со кои се регулира безбедното и уредно вршење на превоз во меѓународниот воздушен сообраќај.

Според членот 42 од Законот, правно или физичко лице може со воздухоплов да превезува лица и предмети за сопствени потреби ако има воздухоплови, опрема и ги исполнува другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење (став 1).

На правното, односно на физичкото лице од ставот 1 на овој член што ги исполнува условите за вршење на овој вид на воздушен превоз, Агенцијата му издава уверение за работа (став 2).

Формата, содржината, евиденцијата и начинот на издавање, продолжување, обновување и промена на уверението од ставот 2 на овој член ги пропишува директорот на Агенцијата (став 5).

Начинот на вршење на превоз за сопствени потреби, како и посебните услови во однос на воздухопловите, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење, ги пропишува Агенцијата (став 6).

Според членот 43 од Законот, правно или физичко лице може да врши специјализирана услуга со воздухоплови која не спаѓа

во воздушен превоз на лица, предмети и стока, ако има воздухоплови, опрема, како и ги исполнува другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење (став 1).

На правно или физичко лице кое ги исполнува условите за вршење на некоја од специјализираните услуги со воздухоплов, Агенцијата му издава уверение за работа (став 2).

Формата, содржината, евиденцијата и начинот на издавање, продолжување, обновување и промена на уверението од ставот 2 на овој член ги пропишува директорот на Агенцијата (став 5).

Начинот на вршење на специјализирани услуги со воздухоплов, како и посебните услови во однос на воздухопловите, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење, ги пропишува Агенцијата (став 6).

Според членот 44 од Законот, правно лице може да организира воздухопловно-спортска дејност ако има воздухоплови, опрема, како и ги исполнува другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење (став 1).

На правно или физичко лице од ставот 1 на овој член, кое ги исполнува условите за организирање на воздухопловна-спортска дејност, Агенцијата му издава уверение за работа (став 2).

Формата, содржината, евиденцијата и начинот на издавање, продолжување, обновување и промена на уверението од ставот 2 на овој член ги пропишува директорот на Агенцијата (став 5).

Начинот на вршење на воздухопловно-спортски дејности, како и посебните услови во однос на воздухопловите, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење ги пропишува Агенцијата (став 6).

Начинот и правилата на летање со едрилици, балони, ултралесни летала и моторизирани крила, крила за слободно летање (змајови, параглајдери и други), за скокање со падобрани, за моделарство и за организирање на натпревари, ги пропишува директорот на Агенцијата (став 7).

Според членот 46 од Законот, за издавање, промена, обновување и продолжување на уверенијата за работа од членовите 33, 42, 43 и 44 на овој закон се плаќа надоместок на Агенцијата.

Според оспорениот став 2 од истиот член од Законот, висината на надоместокот од ставот 1 на овој член ја пропишува Владата на Република Македонија на предлог на Агенцијата.

Според членот 53 од Законот, услугите на воздухопловната навигација се даваат во воздухопловно информативниот регион (член 4 точка 9) со цел безбедно, редовно и ефикасно вршење на воздушниот сообраќај (став 1).

Услугите на воздухопловната навигација (член 4 точка 80) се даваат врз ексклузивна основа од страна на дезигнираниот давател на услуги определен со овој закон кој мора да добие уверение за оспо-собеност за давање на услуги на воздухопловна навигација (став 2).

За добивање на уверение за оспособеност за давање на услугите на воздухопловна навигација давателот на услугите треба да има потребен персонал, опрема, како и да исполнува други посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење (став 3).

Владата на Република Македонија во зависност од реалните трошоци ја пропишува висината на надоместокот за издавање, продолжување, промена и обновување на уверението од ставот 2 на овој член (став 6).

Начинот на давањето на услугите на воздухопловна навигација, како и посебните услови во однос на потребниот персонал, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење ги пропишува Владата на Република Македонија (став 7).

Според став 8 од истиот член од Законот, Владата на Република Македонија ги пропишува начинот, постапките и условите при давање на услугите во воздушниот сообраќај за оперативните летови на државните воздухоплови според потребите на надлежните министерства, и тоа:

- Министерството за внатрешни работи за полициските воздухоплови,
- Министерството за одбрана за воените воздухоплови и

- Министерството за финансии за царинските воздухоплови.

Во членот 137 од Законот е уредено дека, стручната оспособност (член 4 точка 73) се проверува преку полагање на испити (став 1). Испитот го спроведуваат овластени испитувачи од листата на воздухопловни стручњаци (став 2). Листата на воздухопловни стручњаци на почетокот на секоја календарска година ја пропишува директорот на Агенцијата, врз основа на критериумите што ги пропишува Министерството за транспорт и врски (став 3). Кандидатите за полагање на испит за стручната оспособеност на персоналот на воздухопловството и другиот стручен персонал плаќаат надоместок (став 4). На овластените испитувачи им следува надоместок (став 5).

Според оспорениот став 6 од Законот, висината на надоместоците од ставовите 4 и 5 на овој член ги пропишува Владата на Република Македонија на предлог на Агенцијата.

Притоа, според член 4 точка 73 од Законот изразот: „Стручна оспособеност“ подразбира ниво на знаење и способност за вршење на посебни стручни работи во воздушниот сообраќај со која не се стекнува степен на стручна подготовка.

Од анализата на наведените одредби од Законот, произлегува дека со нив се пропишува издавање на неколку различни видови на уверенија за работа и тоа: уверение за вршење на дејност јавен воздушен превоз, уверение за вршење на воздушен превоз за сопствени потреби, уверение за вршење на специјализирана услуга со воздухоплови која не спаѓа во воздушен превоз на лица, предмети и стока, уверение за вршење на воздухопловно-спортска дејност, како и уверение за оспособеност за давање на услугите на воздухопловна навигација. Како услов за издавање на наведените видови на уверенија, во законските одредби се предвидува поседување на воздухоплови и опрема или персонал и опрема, како и исполнување на други посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење.

По однос на уверението за вршење на дејност јавен воздушен превоз во меѓународниот воздушен сообраќај во законската одредба се предвидува и поседување на професионална способност и организациона поставеност, поседување на важечко уверение за исполнување на безбедносните услови (Air Operator Certificate-AOC), како и исполнување на условите предвидени со меѓународни

договори што ја обврзуваат Република Македонија, како и со други меѓународни акти со кои се регулира безбедното и уредно вршење на превоз во меѓународниот воздушен сообраќај.

Понатаму, од анализата на соодветните ставови на членовите 33, 42, 43, 44 и 53 од Законот произлегува дека за наведените уверенија се предвидува времетраење на нивната важност, како и услови под кои истите можат да бидат продолжувани, обновувани, променети или пак суспендирани. Исто така, од анализата на член 7 алинеја 5 од Законот, произлегува превземените дејствија на Агенцијата за издавање, продолжување, обновување, промена и суспендирање на наведените уверенија спаѓа во доменот на управната постапка.

Според тоа, станува збор за посебна управна постапка за издавање, продолжување, промена или одземање на наведените видови на уверенија за кои е од значење и содржината на одредбите од Законот за општата управна постапка кој е поставен како *Lex generalis* во однос на сите управни постапки и кој на генерален начин ја уредил проблематиката на трошоците во управната постапка и во правниот поредок.

Имено, според член 116 став 1 од Законот за општата управна постапка ('Службен весник на Република Македонија" број 38/2005), посебните издатоци во готови пари на органот што ја води постапката, како што се: патните трошоци на службените лица, издатоците за сведоци, вештаци, толкувачи, увид, огласи и слично, а кои настанале со спроведување на постапката по некоја управна работа, по правило ги поднесува оној што ја предизвикал целата постапка.

Според член 119 од истиот закон, ако постапката се поведува по барање на странката, а со сигурност може да се предвиди дека ќе предизвика посебни издатоци во готови пари во врска со увидот, вештачењето, доаѓањето на сведоци и слично, органот што ја води постапката со заклучок може да определи странката однапред да положи посебен износ за покривање на тие трошоци. Ако странката не го положи тој износ во определениот рок, органот може да се откаже од изведувањето на тие докази или да ја запре постапката, освен ако продолжувањето на постапката го бара јавниот интерес.

Според член 121 став 1 од Законот за општата управна постапка, сведоците, вештаците, толкувачите и службените лица имаат право на надоместок на трошоците за патување, на издатоците предизвикани со престојот во местото, а ако за тоа време не им припаѓа заработка, имаат право уште и на загубена заработувачка. Покрај надоместокот, вештаците и толкувачите имаат право и на посебна награда.

Понатаму, од анализата на оспорениот член 137 став 6 од Законот за воздухопловство, како и од целината на законските одредби произлегува дека Владата на Република Македонија на предлог на Агенцијата го пропишува надоместокот за спороведување на испитот за стручна оспособеност на персоналот на воздухопловството и другиот персонал, како и надоместокот на овластените испитувачи-воздухопловни стручњаци, за што несомнено се прават дел од трошоците предвидени во членовите 116, 120 и 121 од Законот за општата управна постапка.

Имајќи предвид дека проверката на стручната оспособеност се врши со цел да се одржува потребното ниво на знаење и оспособеност за вршење на посебни стручни работи во воздухопловниот сообраќај и тоа ниво треба да се провери од страна на компетентни стручни лица, тоа всушност, според Судот, значи дека надоместоците се резултат на спроведени дејствија за постигнување на наведената цел. Тоа преставува доволна објективна рамка за утврдување на висината на двата надоместока од страна на Владата на Република Македонија, што во крајна линија е во функција на операционализација на законските одредби, како што определил и членот 91 алинеја 5 од Уставот.

Оттука, од содржината на одредби од двата наведени закони произлегува дека истите утврдиле рамка, односно критериуми за определување на висината на наведените трошоците. Ова особено ако се има предвид дека постапката за проверка на исполнувањето на сите предвидени услови за добивање на наведените уверенија или пак за постигната потребна оспособеност на разновидниот персонал во воздухопловството (член 4 точка 59) неспорно продуцира трошоци што се опфатени во цитираните одредби од Законот за општата управна постапка.

Според тоа, произлегува дека се неосновани наводите од иницијативата за непостоење на законска рамка и критериуми за определување на висината на трошоците поврзани со издавање,

промена или одземање на сите наведени видови на уверенија, како и тоа дека немало и утврдување што преставува поимот “реални трошоци”.

Заради сето наведено произлегува дека овластувањето на Владата на Република Македонија да ја утврди висината на трошоците во постапката за издавање, продолжување, промена и обновување на наведените видови на уверенија, не може да се доведе под сомневање од аспект на поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска и уставно утврдената положба и улога на Владата на Република Македонија, како носител на извршната власт, да донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Тоа воедно значи дека Владата на Република Македонија при определување на висината на надоместокот на трошоците во наведените постапки задолжително треба да води сметка висината на ваквиот вид трошоци да биде разумна и соодветна во рамките на тоа што значат реални трошоци. Прашањето дали во донесениот подзаконски акт висината на трошоците ќе се движи токму во рамките на така даденото овластување и определените законски критериуми може да биде предмет на оцена единствено преку оспорувањето на уставноста и законитоста на тој конкретен подзаконски акт.

Исто така, не треба да се изгуби од предвид дека областа на воздухопловството на европски и домашен план е уредена како Европска заедничка воздухопловна област, според одредбите од споменатата Мултилатералната спогодба чиј составен дел, меѓу другото, се Анекси, Протоколи и актите на кои тие упатуваат, односно бројни прифатени директиви, регулативи, стандарди, препорачани практики и друго.

Притоа, под поимот „важечки стандарди“, според член 4 точка 7 од Законот се подразбира документ подготвен со консензус и усвоен од страна на признато тело, со кој заради заедничка и повторлива употреба се обезбедуваат правила, упатства и карактеристики за определени активности или резултати од тие активности, чија цел е постигнување најповолен степен на уреденост во тоа подрачје. Во случај на непостоење на домашен важечки стандард ќе се примени меѓународниот.

Сторед тоа, за правната проблематика што е предмет на анализа во конкретниот случај од особено значење е фактот што

Република Македонија е потписник на повеќе ратификувани меѓународни мултиратерални и билатерални акти, таа е член или кандидат за член на повеќе меѓународни воздухопловни организации и асоцијации, како што се ИКАО (член 4 точка 31), ЕКАК (член 4 точка 26), ЕУРОКО-НТРОЛ (член 4 точка 27) и други од што произлегува и обврската за почитување на заеднички прифатената регулатива.

Оттаму, Судот оцени дека рамката и критериумите за определување на висината на трошоците за издавање, промена или пак за одземање на наведените уверенија за работа или пак за одржување на испитот за проверка на оспособеноста на воздухопловниот кадар не е прашање што исклучиво е уредено со домашната регулатива, туку таквата рамка и критериуми постојат и во бројната меѓународна регулатива, која преку ратификацијата, согласно член 118 од Уставот на Република Македонија станала дел од правниот поредок на Република Македонија.

Поради сето наведено Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласност на оспорените член 46 став 2 и член 53 став 6 од Законот со членот 8 став 1 алинеја 3 и 4, членот 51, членот 68 став 1 алинеја 2 и 3 и членот 91 алинеја 1 и 5 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиrowsки и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.91/2007)

136.

У.бр.103/2007

- Пропис кој станал дел од внатрешниот правен поредок

- Regulation that has become part of the internal legal order

- Не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот Правилник со Уставот и Законот за воздухопловство, со оглед на фактот што тој се темели на ратификувана Мултилатерална спогодба со сите свои составни делови вклучително и прописот на ЈАР-145, која станала дел од внатрешниот правен поредок.

- There may not be a question as to the concordance of the challenged Rulebook with the Constitution and the Law on Air Traffic, given the fact that it is based on the ratified Multilateral Agreement with all its integral parts including the regulation of JAR -145, which has become part of the internal legal order.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 октомври 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за начинот на одржување, техничка контрола на одржување и изработка на техничко-технолошка документација за одржување на воздухоплов, мотор, елиса и опрема на воздухоплов и посебните услови во однос на потребниот персонал, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење („Службен весник на Република Македонија“ бр.49/2007) донесен од директорот на Агенцијата за цивилно воздухопловство.

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точка 1 на ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата, оспорениот правилник не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51, член 68 став 1 алинеја 2 и 6, член 91 алинеја 1 и 5, член 95 став 3, член 96 и член 118 од Уставот како и со членовите 56 став 1 и член 61 став 2 од Законот за организација и работа на органите на државната управа. Ова затоа што правилникот бил донесен врз основа на член 122 став 7 од Законот за воздухопловство, при што неговата содржина не се темелела на Уставот, Законот за воздухопловство или друг закон донесен од Собранието на Република Македонија туку се темелела на меѓународните стандарди ЈАР-145 на ЈАА кој е составен дел на оспорениот правилник.

Освен тоа со оспорениот правилник се толкувале - дефинирале одредени изрази за потребите на правилникот што била надлежност на Собранието на Република Македонија.

Воедно, според подносителот, оспорениот правилник не бил во согласност со Уставот и Законот за организација и работа на органите на државната управа затоа што со него се утврдувале права и обврски и се пропишувале посебни услови за граѓаните и правните лица во однос на потребниот персонал, опремата и други посебни услови за безбедно и уредно работење, што била надлежност на Собранието.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на член 122 став 7 од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/2006 и 24/2007) директорот на Агенцијата за цивилно воздухопловство го донел Правилникот за начинот на одржување, техничка контрола на одржување и изработка на техничко технолошка документација за одржувањето на воздухоплов, елиса и опрема на воздухоплов и посебните услови во однос на потребниот персонал, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење.

Според членот 1, со овој правилник се пропишува начинот на одржување, техничка контрола на одржувањето и изработка на техничко технолошка документација за одржувањето на воздухоплов,

елиса и опрема на воздухопловот и посебните услови во однос на потребниот персонал, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење.

Според членот 2 од правилникот, правно лице за да врши одржување, техничка контрола на одржувањето и изработката на техничко технолошка документација за одржување на воздухоплов, елиса и опрема на воздухоплов, мотор, елиса и опрема на воздухоплов треба да се придржува на начинот на посебните услови наведени во меѓународниот стандард JAP-145 на JAA кој е даден во прилог и е составен дел на овој правилник.

Според член 3, овој правилник влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Според член 118 од Уставот на Република Македонија „меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон“.

Од изнесената уставна одредба произлегува дека ратификуваните меѓународни договори односно правилата содржани во нив се дел од правниот поредок на Република Македонија, при што тие правила не можат да се менуваат еднострано со закон.

Според член 3 од Законот за воздухопловство подзаконските прописи предвидени со овој закон се изготвуваат во согласност со меѓународни воздухопловни стандарди, препорачани практики и легислативи на ЕУ, ИЦАО, ЕЦАЦ, ЕУРОЦОНТРОЛ и JAA/EASA.

Според член 4 точка 67 од Законот прифатени стандарди и препорачани практики се стандарди и препорачани практики кои се сметаат за дел од националните воздухопловни прописи на Република Македонија.

На 26 февруари 2007 година Собранието на Република Македонија со закон ја ратификува Мултилатералната спогодба меѓу Европската заедница и нејзините земји членки Република Албанија, Босна и Херцеговина, Република Бугарија, Република Хрватска, Република Македонија, Република Исланд, Република Црна Гора, Кралство Норвешка, Романија, Република Србија и мисијата на Обединетите нации за привремена администрација на Косово за

основање на Европска заедничка воздухопловна област („Службен весник на Република Македонија“ бр.27/2007).

Според член 1 точка 1 од Спогодбата, целта на оваа спогодба е создавање на Европска заедничка воздухопловна област. Европската заедничка воздухопловна област се заснова на слободен пристап на пазарот, слобода на основање, еднакви услови за конкуренција и заеднички правила, вклучувајќи ги и областите на безбедноста, обезбедувањето, организацијата на воздушниот сообраќај, социјалната и животната средина. За таа цел оваа спогодба ги пропишува правилата кои се применуваат помеѓу договорните странки, во согласност со наведените услови. Во овие правила спаѓаат одредбите кои се пропишани со законските прописи наведени во Анекс И.

Според член 1 точка 2 од Спогодбата, одредбите на оваа спогодба се применуваат само во воздушниот сообраќај или сродните прашања споменати во Анекс И.

Согласно член 1 точка 3 од Спогодбата, таа се состои од членови во кои е образложено општото функционирање на ЕЗВО (Главна спогодба) Анекси од кои што Анекс И ги содржи законските прописи (регулативи и директиви) на Европската заедница кои се применуваат помеѓу Договорните страни во рамки на Главната спогодба и Протоколи, од кои најмалку еден за секоја страна пред пристапничка ги утврдува преодните договори кои важат за неа.

Според член 2 точка 2 под (а) под пимот спогодба се подразбира Главната спогодба, нејзините Анекси, актите на кои се упатува во Анекс И, како и нејзините протоколи.

Во Анекс И од Спогодбата се наведени актите на Европската заедница на кои се засниваат правилата на Европската заедничка воздухопловна област. Така во делот В „Воздухопловна безбедност“ од Спогодбата е наведен актот број 3922/91 што претставува Регулатива (ЕЕЗ) на Советот од 16 декември 1991 година за усогласување на техничките услови и административните процедури во областа на цивилното воздухопловство, и измените со подоцнежни регулативи број 2176/96 од 13 ноември 1996 година, број 1069/1999 од 25 мај 1999 година и број 2871/2000 од 29 декември 2000 година.

Во член 3 од оваа регулатива е утврдено прифаќање и директна примена на неколку прописи за меѓународни стандарди од цивилното воздухопловство, меѓу кои е и Меѓународниот стандард JAP-145 на ЈАА.

Во Протоколот В од Спогодбата „Преодни договори помеѓу Европската заедница и земјите членки на Европската заедница, од една страна и Република Македонија од друга страна“ е пропишна динамиката на усогласување на правилата меѓу Европската заедница и нејзините членки и Република Македонија (прв и втор преоден период).

Од наведеното произлегува дека со ратификацијата, Мултилатералната спогодба меѓу Европската заедница и нејзините земји членки, Република Албанија, Босна и Херцеговина, Република Бугарија, Република Хрватска, Република Македонија, Република Исланд, Република Црна Гора, Кралство Норвешка, Романија, Република Србија и мисијата на Обединетите нации за привремена администрација на Косово за основање на Европска заедничка воздухопловна област („Службен весник на Република Македонија“ бр.27/2007), со сите свои составни делови, вклучително и прописот на JAP-145, станала дел од внатрешниот правен поредок, во согласност со Уставот.

Имајќи го предвид наведеното, според Судот, наводите во иницијативата дека оспорениот правилник не се темели на Уставот, Законот за воздухопловство или на меѓународен ратификуван договор, туку на меѓународен стандард кој не претставува дел од внатрешниот правен поредок, се неосновани.

Во однос на наводите од иницијативата дека со оспорениот правилник се толкуваат одредени дефиниции односно изрази за потребите на правилникот и дека со правилникот се утврдуваат права и обврски и се пропишуваат посебни услови, Судот оцени дека истите се неосновани. Ова поради фактот што толкувањето на дефинициите и изразите и утврдените права и обврски и посебните услови за вршење на дејноста одржување техничка контрола на воздухопловите се утврдени во Меѓународниот стандард кој е дел од внатрешниот правен поредок.

Со оглед на наведеното Судот оцени дека оспорениот правилник не е во спротивност со Уставот и законот, поради што не го постави прашањето за неговата согласност со Уставот и законот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи, и судиите: д-р Трендафил Ивановски, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.103/2007)

137.

У.бр.95/2007

- Постапка за донесување на детален урбанистички план

- Procedure for the adoption of a detailed urban plan

- Оспорената одлука е во согласност со Уставот и законот, бидејќи Советот на општина Тетово во постапката која претходела на донесување на оспорената Одлука ги почитувал сите фази на постапката утврдени во Законот за просторно и урбанистичко планирање.

- The challenged decision is in accordance with the Constitution and law, as in the procedure that had preceded the adoption of the challenged Decision the Council of the Tetovo municipality had observed all the stages of the procedure defined in the Law on Spatial and Urban Planning.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план (ДУП) за дел Урбан блок 80 бр.07-1136/1 донесен од Советот на општина Тетово на 28 јули 2006 година.

2. Зоран Костовски од Тетово (подржан од група граѓани - станари на блок 80 - Тетово), на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорениот план бил донесен спротивно на одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање, од причини што не биле ценети реално сите параметри кои биле од витално значење за обезбедување услови за хумано живеење и задоволување на основните потреби на станарите кои живееле во истиот блок, бидејќи со планот била предвидена изградба на заеднички објекти, како и семејни куќи со гаражи со градина, меѓу кои бил предвиден и изграден објект бр.8 како станбен објект со 9 паркинг места со висина од 10,2 м. и со бруто површина од 857,80 м. Со ваквото планирање не се обезбедувало, доволна површина, а од друга страна постоела стара зграда со 15 станови со видик кон објектот бр. 9. Индикативно било планирањето на 9 паркинг места за семејна куќа и тоа со паушално планирање на објектот и во површината. Ова затоа што семејната куќа немала потреба за 9 гаражи. Според наведеното, оспорениот детален урбанистички план бил донесен спротивно на членовите 17, 18, 19 и 20 од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Во иницијативата, исто така, се наведува дека при донесувањето на оспорената Одлука, не била спроведена јавна анкета така да граѓаните всушност не биле информирани дека се водело постапка за донесување на оспорениот детален урбанистички план, што значело дека на граѓаните од овој блок им било скратено законското право да даваат свои забелешки, предлози и сугестии по однос на нацрт планот.

Врз основа на изнесеното подносителот на иницијативата бара од Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената Одлука.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Тетово на 28 јули 2006 година донесе Одлука за донесување на Детален урбанистички план (ДУП) за дел од Урбан блок 80 во Тетово.

Според член 1 од оспорената одлука, со неа се донесува Детален урбанистички план (ДУП) за дел од Урбан блок 80 во Тетово, за урбаниот опфат помеѓу улиците: „Б. Тоска“, „Б. Миладинови, „Б. Миладинови 1“ и „Улица А“.

Според член 2 од оспорената одлука, составен дел на оваа одлука е техничката документација бр.04/06, изработена од ДОО „ТЕПЛАН“ - Тетово, која не се објавува, а од која два примерока се чуваат во Секторот за урбанизам и заштита на животната средина, сообраќај, патишта и комунални дејности Тетово, еден примерок во Министерството за транспорт и врски и еден примерок во архива, а во членот 3 од оспорената одлука е утврдено дека таа стапува во сила 8-от ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Тетово“.

4. Според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија, уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата се утврдени како едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите, спроведувањето на плановите и следењето на реализацијата на плановите, надзорот и други прашања од областа на просторното и урбанистичко планирање се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005). Во Глава VI „Преодни и завршни одредби“ на овој закон, во член 80 е утврдено дека постапката за донесување на урбанистичките планови започната пред денот на примената на овој закон (1 јули 2005 година) ќе продолжи според одредбата на законот кој бил во сила на денот на неговото отпочнување, доколку урбанистичкиот план ја поминал фазата на стручна расправа или фазата на јавна анкета и јавна презентација.

Со оглед на тоа што во претходната постапка се утврди дека Урбанистичкиот план сè уште не ја поминал фазата на јавна анкета и јавна презентација, согласно член 8 од Законот, анализата на правната и фактичката состојба во врска со постапката за донесување на оспорената одлука се врши во однос на новиот Закон кој е во примена од 1 јули 2005 година.

Со член 7 од овој Закон се утврдени видовите планови кои се донесуваат во зависност од просторот кој е предмет на планирање, и тоа: просторни планови во кои спаѓа просторен план на Република Македонија и урбанистички планови во кои спаѓаат генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план надвор од населено место.

Со член 17 став 5 од Законот се утврдува дека за обезбедување на стручност и јавност во процесот на просторното и урбанистичко планирање советот на општината и Советот на градот Скопје формира партиципативно тело кое ги пренесува ставовите, мислењата и потребите на граѓаните и правните лица, ги следи состојбите во планирањето преку давање иницијативи, насоки и сугестии за изготвување на плански решенија за соодветната општина и градот Скопје. Партиципативното тело се состои од претставници од советот, стручно лице од општинската администрација, истакнати стручни лица од областа на урбанистичкото планирање, претставници од здруженија на граѓани и граѓани од подрачјето на општината. Бројот на претставниците се утврдува со статутот на општината и Статутот на градот Скопје и не може да биде поголем од десет члена.

Во членот 22 став 1 на овој закон се утврдува дека плановите од членот 7 на овој закон се изработуваат во две фази, односно како нацрт на план и предлог на план.

Според член 24 став 1 на овој закон, по нацртот на деталниот урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место, општината спроведува јавна презентација и јавна анкета. Според став 2 на истиот член, организирањето на јавната презентација и јавната анкета по плановите од ставот 1 на овој член, го врши градоначалникот на општината по утврдување на нацртот на планот од страна на советот. За спроведената јавна презентација и јавна анкета се изработува извештај (став 3). Според ставот 4 на овој член од Законот, јавната презентација и јавната анкета од ставот 1 на овој член се спроведува со излагање на планот на јавно место кое се наоѓа во кругот на месната самоуправа. Јавната анкета

трае најмалку 15 работни дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот можат да достават забелешки, предлози и мислења на анкетни листови. Во ставот 5 на овој член, се предвидува дека јавната презентација е стручно презентирање на планот и се организира во простории и време што ќе го определи градоначалникот на општината.

Согласно член 24 став 6, пак, од овој закон, извештај од јавната анкета со образложение за прифатените и неприфатените забелешки за плановите од ставот 1 на овој член изработува стручна комисија формирана од градоначалникот на општината која е составена од три члена и тоа: носителот на изработка на планот, одговорно лице од општинската администрација надлежно за урбанистичко планирање и истакнат научен и стручен работник од областа на урбанистичкото планирање.

Според член 24 став 7 од Законот, извештајот од ставот 6 на овој член е составен дел на одлуката за донесување на предлогот на планот.

Согласно член 24 став 8 од истиот Закон, врз основа на извештајот, комисијата од ставот 6 на овој член е должна писмено да го известат секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање или неприфаќање на неговите забелешки или предлози.

Според ставот 9 на членот 24 од Законот, доколку комисијата од ставот 6 на овој член оцени дека нацртот на планот со прифатените забелешки од јавната анкета претрпел значајни промени (промена на границата на урбанистичкиот опфат, промени на регулационите линии, промени на намената на земјиштето и промена во поголем обем на други параметри утврдени во планот), градоначалникот на општината за нацрт на планот со вградени забелешки во планот повторно спроведува јавна презентација и јавна анкета.

Според ставот 10 на членот 24 од Законот, времето и местото каде што ќе биде изложен планот и спроведувањето на јавната презентација и јавната анкета, задолжително се објавува со соопштение во јавните гласила. Соопштението задолжително ги содржи податоците, местоположбата и површината на опфатот на планот, како и образложенија на планските решенија.

Од изнесените законски одредби произлегува дека законодавецот во функција на обезбедување на уредувањето и хуманиза-

цијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, утврдил прецизна регулатива во врска со планирањето на просторот, точно определувајќи ги плановите за просторно и урбанистичко планирање, нивната содржина и постапката за нивно донесување.

Имајќи ги предвид изнесените законски одредби, утврдената фактичка состојба врз основа на доставената документација, како и наводите во иницијативата, Судот смета дека постапката за донесување на Одлуката за Детален урбанистички план (ДУП) за дел Урбан блок 80 - Тетово, донесена од Советот на општината на 28 јули 2006 година е спроведена согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Имено, од одговорот и доставената документација од страна на Советот на општината произлегува дека наводите во иницијативата дека при донесувањето на оспорената одлука не биле почитувани одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање, односно не била спроведена јавна анкета не се основани.

Градоначалникот на општината на 7 февруари 2006 година донел Одлука за организирање на јавна презентација и јавна анкета по нацртот на Деталниот урбанистички план, Урбанистички план за село и Урбанистички планови вон населено место под бр.20-301/1.

Јавната анкета траела од 1 март 2006 до 21 март 2006 година, додека јавната презентација била организирана во големата сала во приземјето на Општина Тетово на 8 март 2006 година. Во овој период биле доставени 6 анкетни листови кои согласно членот 24 став 6 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, Комисијата за разгледување на анкетните листови истите ги прифатила.

Од доставените анкетни листови се утврдува дека ниту еден од потпишувачите, односно од подржувачите на оваа иницијатива не поднел анкетен лист.

Од содржината на иницијативата произлегува дека во неа повеќе се содржани наводи со кои Одлуката за донесувањето на деталниот урбанистички план се оспорува од аспект на исполнување на стандардите за урбанистичко планирање, а кои се предвидени со

Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот. Меѓутоа, Судот не е надлежен да ја оцени согласноста на оспорената Одлука со наведениот Правилник од причини што согласно членот 110 од Уставот на Република Македонија, Судот одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Со оглед на тоа што Советот на општина Тетово во постапката која претходела на донесување на оспорената Одлука ги почитувал сите фази на постапката утврдени во Законот за просторно и урбанистичко планирање, Судот утврди дека не може да се постави прашањето на согласноста на оспорената Одлука со Уставот и со Законот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.95/2007)

138.

У.бр.69/2007

- Локалниот телефонски сообраќај да не биде елемент на деталната сметка и приговор како форма на правна заштита

- Local telephone traffic not to be an element of a detailed bill and a complaint as a form of legal protection

- Со определбата поединечниот приказ на податоци за локалниот телефонски сообраќај да не биде елемент на деталната сметка, туку да се доставува само по барање на претплатникот, без надоместок, не се отстапува од обврската на

операторот кон претплатникот за обезбедување на увид и информирање за фактичката состојба со реализираниот локален телефонски сообраќај во пресметковниот период, како елемент од кој зависи висината на надоместокот за овие услуги. При пропишувањето забрана за операторот на јавни комуникациски мрежи да не смее да го ограничи пристапот до јавните комуникациски услуги и/или да го исклучи претплатникот и да го раскине договорот, до донесување на конечна одлука, во случај кога претплатникот ќе поднесе приговор во врска со сметката, но со обврска претплатникот да го плати износот во определениот рок, законодавецот го имал предвид приговорот како форма на правна заштита гарантирана со Уставот.

- The determination for the individual description of data about local telephone traffic not to be an element of the detailed bill, but to be communicated only upon the request of the subscriber, without a fee, does not diverge from the obligation of the operator towards the subscriber to provide him an insight and information about the facts of the realised local telephone traffic in the calculated period, as an element on which depends the amount of fee for these services.

When stipulating a prohibition for the operator of public communications networks to limit the access to public communications services and/or to disconnect the subscriber and cancel the contract, until taking a final decision, in case when the subscriber files a complaint in connection with the bill, but with an obligation for the subscriber to pay the amount within the time limit set, the legislator took into consideration the complaint as a form of legal protection guaranteed by the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеите 1 и 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 14 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на:

- уставноста на член 101 став 3 и член 104 ставовите 1 и 6 од Законот за електронските комуникации („Службен весник на Република Македонија“ број 13/2005) и

- уставноста и законитоста на член 10 став 3, член 12 став 2, член 13 став 3, член 14, член 15 алинеја 1, член 18 алинеите 1 и 11, член 20 став 2, член 21 став 4 и член 23 алинеја 1 од Правилникот за видот и содржината на податоците кои операторите на јавните комуникациски мрежи и/или давателите на јавните комуникациски услуги се должни да ги објават во врска со општите услови за пристап и користење, цените и тарифите и параметрите за квалитет на јавните комуникациски услуги („Службен весник на Република Македонија“ број 1/2006).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста и законитоста на:

- член 4 ставовите 2 и 5, член 6 ставовите 3 и 9 алинеја 1, член 7 став 7, член 8 ставовите 1, 2 и 11, член 9 став 4, член 11, член 12 став 4 и член 13 ставовите 1 и 2 од Стандардниот договор со кој се уредуваат правата, обврските и одговорностите на АД Македонски телекомуникации- како оператор на јавна комуникациска мрежа, од една страна и Претплатникот - како краен корисник на јавна комуникациска услуга, од друга страна и

- Одлуката на Агенцијата за електронски комуникации со која била дадена согласност за примена на тарифникот и ценовникот за пристап и користење на телефонски услуги

3. Граѓанското движење „ОТПОР“ Македонија - Штип и Душко Чангов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбите од актите означени во точките 1 и 2 на ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорената одредба од член 101 став 3 од Законот за електронски комуникации, со која на операторот му било уредено право податоците за описот и обемот на фактурираните услуги кои треба да ги содржи секоја

пропишана фактура заради контрола на наплатениот износ, да не ги дава со посебна детална сметка за локалните разговори, иако тие изнесувале 80-100% од вкупните услуги што ги давал операторот на фиксната телефонија, туку да ги дава само по барање на корисникот доставено по добиената фактура, се губела смислата на поднесувањето приговор како правен лек, бидејќи со одредбата му било дадено право на операторот да ги крие суштествените податоци т.е. докази врз кои единствено можел да се темели благовремениот приговор. Од ова се утврдувало дека со оспорената одредба се оневозможувало да се вложи основан приговор темелен на докази, а со тоа фактички се губело уреденото право за вложување на приговор, односно истото право било бесцелно уредено во секој случај.

Со оспорената одредба од член 104 став 1 од Законот со која било уредено операторот да има право да го ограничи пристапот до своите услуги, да ги исклучи корисниците во целост и да го раскине договорот во случај кога корисникот не исполнил некоја своја обврска од договорот, што значело и во случај кога во законскиот рок не е исплатена паричната обврска назначена во непрописно изготвената фактура односно недокажаното побарување кое се докажувало единствено со потребните податоци што требало да ги содржи недоставената детална сметка, кое право на операторот било озваничено во ставот 6 од истата одредба, според која операторот немал право да постапува согласно ставот 1 доколку корисникот вложил приговор, но под услов корисникот да го има платено назначениот износ од фактурата, се поставувало прашањето каква цел имало утврденото право на приговор против фактурираниот обем на извршени услуги ако корисникот се уценувал и принудувал прво да ја плати фактурата, па потоа да приговара против тоа исплатено побарување, кој пак приговор со оспорената одредба било уредено секогаш да е можен само како неоснован или неблагоприятен. Исто така, се поставувало прашањето каква ќе биде евентуалната судска завршница по вложениот приговор ако корисникот со уцена и закана дека ќе биде лишен од неизбежно потребните услуги бил принуден да го исплати недокажаното побарување, а со тоа и фактички и правно да ја признае паричната обврска, а потоа со неоснованиот или неблагоприятен можен приговор да ја побива веќе правно признатата обврска преку извршеното плаќање.

Според тоа, подносителите на иницијативата сметаат дека со оспорените одредби од Законот се повредувале член 15 од Уставот, со кој се гарантирало правото на жалба против поединечни правни акти донесени во прв степен од страна на суд, управен орган

или организација или други институции што вршат јавни овлстувања, членовите 30 до 37 од Уставот со кои на граѓаните им се гарантирале економските и социјалните права, како и член 55 од Уставот со кој се гарантирала еднаквата правна положба на сите субјекти на пазарот.

Бидејќи оспорените одредби од Законот формално биле пренесени и во подзаконските акти, односно Правилникот и стандардниот договор, подносителите на иницијативата ја оспоруваат уставноста и законитоста на член 18 алинеја 1, член 20 став 2, член 21 став 4 и член 23 алинеја 1 од Правилникот и член 6 став 9 алинеја 1, член 7 став 7, член 8 став 1, член 9 став 4 и член 12 став 4 точка 1 од стандардниот договор.

Со овие одредби на подзаконските акти во кои било уредено операторот да има право своето фактурирано побарување да не го докажува со податоци кои требало да ги содржи секоја прописно изготвена фактура или тие податоци посебно да ги издаде со детална сметка како составен дел на непрописната фактура, се повредувале повеќе законски одредби, и тоа: член 53 и член 54 од Законот за додадена вредност и член 18 од Правилникот за спроведување на Законот за додадена вредност, член 12, член 14, член 15, член 122 и член 143 од Законот за облигационите односи, како и членовите 53, 64, 58, 61, 71 и 76 од Законот за потрошувачите.

Според подносителите на иницијативата, со оспорените одредби од член 12 став 2 и член 15 од Правилникот и член 4 ставовите 2 и 5 и член 6 став 3 од Стандардниот договор со кои било уредено правото на операторот да наплатува месечна претплата во фиксен износ за користење на претплатничка линија покрај веќе уреденото право да наплатува еднократен надомест за инсталирање на претплатничката линија при склучувањето на договорот, преку која линија се овозможувал пристап до јавната телефонска мрежа, како и правото да наплатува надоместок за користените услуги во зависност од нивниот обем, кој надоместок да се наплатува месечно и тоа однапред за секој нареден месец, независно дали корисникот наредниот месец ќе ги користи услугите или не од кои било причини, се повредувале основните одредби од Законот за електронските комуникации (член 1, член 33 точка а), член 95 и член 96) со кои било уредено што е предмет на работа на овој оператор, од каде произлегувало што може да биде и предмет на наплата. Од овие одредби се утврдувало дека со закон било уредено предметот на работа на операторот да му биде единствено обезбедување на физички-техничкиот пристап кој јавната телефонска мрежа преку

инсталирање на претплатничка линија која ја поврзува куќната инсталација со јавната телефонска мрежа преку приклучна точка. Услугата за инсталирање на претплатничката линија корисникот ја плаќал при склучувањето на договорот како еднократен надоместок кој на операторот му ги подмирувал сите трошоци за инсталирање на претплатничката линија, поради што од тој момент таа претплатничка линија станувала во сопственост на корисникот бидејќи со сопствени средства целосно го инвестирал нејзиното инсталирање. Со истиот закон било уредено дека втор предмет на работа на операторот бил да обезбеди користење на јавната телефонска мрежа, односно говорен - тонски пристап кон оваа јавна мрежа која операторот ја наплатувал месечно во зависност од обемот на дадените услуги односно од должината на секој обавен телефонски разговор и ништо друго. Од ова се утврдувало дека операторот немал право со оспорените одредби да уредува право на трет дополнителен предмет на работа и за него да наплатува како за извршен трет промет.

Понатаму, дополнително се поставувало прашањето за основаноста на оваа месечна претплата, бидејќи корисникот не можел да се терети со плаќање за користење на оваа претплатничка линија, бидејќи тој таа линија ја платил при склучувањето на договорот за да ја користи и со таквото плаќање таа станала сопственост на корисникот, поради што само тој како нејзин сопственик имал право да бара надоместок од операторот кога тој ја користи за давање услуги во обратен смер по барање на други корисници. Со фактот што овој дополнителен неоснован надоместок се наплатува однапред за секој месец независно дали корисникот во наредниот месец воопшто ќе бара услуги или ќе има можност да ги бара и добие, се утврдувало дека овој надоместок бил уреден да се бара врз основа на претпоставка дека корисникот секогаш има намера и идниот месец да ги користи телефонските услуги, односно да ја користи сопствената претплатничка линија иако токму врз основа на таа намера корисникот склучил договор за постојано користење на претплатничката линија и јавната телефонска мрежа и платил инсталирање на таа линија, односно ја купил од операторот.

Поради тоа, со наведените одредби на Правилникот и Стандардниот договор, грубо се повредувале одредбите од членовите 13, 14, 15, 46, 52, 210 и 458 од Законот за облигационите односи, член 53 од Законот за потрошувачите, членовите 30 до 33 и член 55 од Уставот.

Со одредбата од член 10 став 3 во врска со став 1 од истиот член од Правилникот со која била уредена обврска на корисникот да мора да го исплати фактурираниот износ во законски рок и во случај кога операторот ги променил тарифите, цените и другите договорени општи услови за давање на услугите, а притоа пропуштил да ја исполни сопствената обврска променетите тарифи, цени и другите општи услови претходно да ги објави во Службен весник или најмалку во два дневни печати, се повредувал членот 95 од Законот за електронските комуникации, како и членовите 12, 15, 122 и 142 точките 2 и 3 од Законот за облигационите односи, како и членовите 53, 54, 62 и 118 став 2 од Законот за потрошувачите.

Истата одредба од Правилникот била пренесена и во член 13 став 2 од стандардниот договор, поради што подносителот на иницијативата ја оспорува нејзината законитост од исти причини.

Законитоста на одредбите од член 13 ставовите 3 и 5 и член 18 алинеја 11 од Правилникот се оспорува поради тоа што со нив се уредува обврска на корисникот да мора да ја исплати фактурата во законски рок и во случај кога операторот ќе пропушти да ја достави фактурата на корисникот, а корисникот се обврзува во ваков случај сам лично да ја подигне фактурата од операторот и да ја плати во истиот законски рок до 18-ти во месецот. Со истите одредби било уредено право на операторот, доколку корисникот задоцни со исплатата на подоцна испоставената фактура да наплатува законска камата за доцнење, а доколку корисникот не ја подигнел лично фактурата од операторот и не ја исплател истата, да следи исклучување и раскинување на договорот. Со вака уредените одредби од Правилникот се повредувале член 15, член 122, членовите 324, 325 и 326 од Законот за облигационите односи, како и членовите 53, 54 и 62 од Законот за потрошувачите.

Оваа иста спорна одредба од Правилникот била истоветно пренесена и во член 13 став 2 од Стандардниот договор, поради што се оспорува законитоста на оваа одредба во стандардниот договор од истите причини.

Одредбата од член 14 од Правилникот се оспорува затоа што со истата, спротивно на членовите 210 и 277 од Законот за облигационите односи, за операторот се уредувало право за неоснованите наплатени средства кои ги наплатил со уцени и закани, да ги враќа средствата во неопределен рок и без камата.

Се оспорува законитоста на одредбата од член 13 став 1 од Стандардниот договор со која е уредено како составен дел на договорот да се сметаат и одредбите од општите услови за пристап и користење на услугите без разлика дали тие општи услови претходно биле објавени јавно во најмалку два дневни печати иако само претходно објавени општи услови можеле да го обврзуваат корисникот и можеле да бидат сметани како составен дел на договорот. Со ваквата одредба се повредувал членот 52 од Уставот, членот 96 точка 3 од Законот за електронски комуникации, членовите 12, 53, 54, 62 и 118 став 5 од Законот за потрошувачите.

Дополнително се оспорува Стандардниот договор во целост како правен јавен акт бидејќи и тој не бил објавен во „Службен весник на Република Македонија“ ни во кој било дневен печат иако содржел права и обврски кои воопшто не биле содржани ниту во Правилникот за општите услови ни во Законот за електронските комуникации, а на корисникот му се нудел истовремено и на увид и на потпишување откако корисникот претходно ќе морал да го плати еднократниот надоместок на инсталирање на телефонската линија, а откако ќе бил платен овој надоместок, корисникот морал принудно да го потпише договорот поради веќе платениот надоместок иако за прв пат се запознавал со уредените права и обврски. Со ова пропуштање на објавувањето на Стандардниот договор, повредена била одредбата од член 52 од Уставот, член 96 став 3 од Законот за електронските комуникации, членовите 53, 54, 62 и 118 став 5 од Законот за потрошувачите и член 12 од Законот за облигационите односи. Исто така, повредено било уставното начело од 55 од Уставот, бидејќи само на овој пазарен субјект му било уредено право да бара прво да му се плати еднократниот надоместок за инсталирање на телефонска линија, па дури потоа да му се нуди на увид и потпишување договор со уредените права и обврски.

Одлуката на Агенцијата за електронски комуникации со која била дадена согласност за примена на тарифникот и ценовникот за пристап и користење на телефонски услуги се оспорува од причини што не била јавно објавена во ниту еден дневен весник, ниту во Службен весник, поради што корисниците на услугите, за барањата на фиксниот оператор и за донесените одлуки на Агенцијата, по тие барања, биле запознаени исклучиво врз основа на новоизготвените фактури од операторот, но корисниците сеуште не можеле да утврдат дали операторот ги фактурирал своите услуги согласно одлуките што ги донела Агенцијата или фактурирал и нешто што не им било дозволено, а Агенцијата го премолчува ваквото

фактурирање. Со избегнување на обврската да ја запознае јавноста за сите барања на операторот, Агенцијата истовремено ја избегнала и обврската да објасни по кој основ е удоволено на тие барања на операторот да ги зголеми надоместоците за своите услуги по сите основи. На таков начин, Агенцијата, со наведената одлука го повредила член 52 од Уставот, член 93 став 3 и член 9 точка бб) од Законот за електронските комуникации, како и членовите 12, 14, 15, и 210 од Законот за облигационите односи и член 53 од Законот за потрошувачите.

4. Судот на седницата утврди дека согласно член 101 став 3 од Закон за електронските комуникации, на претплатниците им се доставува детална сметка за различни видови на телефонски услуги без поединечен приказ на податоци за локален сообраќај, а по барање на претплатникот и со приказ на овие податоци, без надомест.

Согласно член 104 став 1 од овој закон, операторите на јавни комуникациски мрежи можат да го ограничат пристапот до нивните услуги и/или можат да ги исклучат претплатниците и да го раскинат претплатничкиот договор само во случај кога претплатникот не ги испонил своите обврски или не постапил според другите услови наведени во претплатничкиот договор. Согласно став 6 на истиот член, доколку претплатникот поднесе приговор во врска со износот на сметката, операторот не смее да постапи согласно со ставот 1 од овој член се до донесувањето на конечна одлука, а претплатникот е должен да плати износ во определениот рок.

Понатаму, Судот утврди дека согласно член 10 став 3 од Правилникот за видот и содржината на податоците кои операторите на јавните комуникациски мрежи и/или давателите на јавните комуникациски услуги се должни да ги објават ви врска со општите услови за пристап и користење, цените и тарифите и параметрите за квалитет на јавните комуникациски услуги, доколку операторот и/или давателот на услуги не постапи во согласност со ставот 2 од овој член, тоа нема да ги ослободи претплатниците од плаќање на пристигнатите и неплатени обврски или исполнување на договорените обврски пристигнати пред извршените измени во условите наведени во претплатничкиот договор.

Според член 12 став 2 од Правилникот, претплатникот плаќа еднократен надоместок за почетно приклучување, месечен надоместок за претплатничка линија (претплата), како и надоместок

за остварениот обем на комуникациски сообраќај и дополнителните услуги што ги користи.

Согласно член 13 став 3 од овој правилник, непримањето на сметката или непоседувањето на сметка од која и да било причина не го ослободува претплатникот од обврската да го плати должничкиот износ во предвидениот рок, односно претплатникот треба сам да побара сметка доколку истата не ја примил на време.

Според член 14 од истиот правилник, операторот и/или давателот на услуги ќе ги врати паричните средства на претплатниците во следните случаи:

- доколку при засновањето на претплатничкиот однос, барателот изврши уплата на надоместокот за почетно приклучување, а потоа се откаже од намерата за засновање на претплатнички однос во периодот до инсталирање на приклучокот. Враќањето на паричните средства се врши во целост;
- во случај на привремен прекин на претплатничката линија од сообраќај поради пречки на линијата, операторот и/или давателот на услуги врши враќање на паричните средства во делот на претплатата и надоместоците за користење на дополнителни услуги (доколку претплатникот ги има намирено своите долгови) за износ пропорционален на деновите кога линијата не била во функција, доколку прекилот трае подолго од 48 часа. Износот ќе биде одбиен во наредната сметка;
- во други случаи на основан приговор од страна на претплатникот за утврдена неточна обработка на податоци што доведува до зголемување на износот за користени комуникациски услуги, доколку ги има намирено своите долгови, во висина на погрешното задолжување;
- во случај на престанок на обезбедувањето на јавната комуникациска услуга не по вина на претплатникот, операторот и/или давателот на услуги ќе изврши враќање на остатокот од паричните средства што биле депонирани однапред како аванс, месечната претплата, надоместокот за користење на дополнителни услуги, како и на непотрошениот износ од вредносниот ваучер во пре-паид системот .

Според член 15 алинеја 1 од овој правилник, операторот и/или давателот на услуги има право да наплатува надоместок за почетно приклучување, месечен надоместок за претплатничка линија

(претплата), како и сите други надоместоци утврдени во неговиот ценовник.

Согласно член 18 алинеја 1 на Правилникот, претплатникот е должен навремено да ги плаќа фактурираните износи за користени јавни комуникациски услуги, во рокот наведен во сметката, како и во случај на поднесен приговор за износот на сметката. Согласно алинеја 11 од овој член, во случај на недобивање на месечна сметка за користени услуги да се информира во специјализираните служби за односи со корисници и да побара изготвување на истата.

Според член 20 став 2 од овој правилник, во случај на повреда на одредбите од претплатничкиот договор, операторот и/или давателот на услуги е должен писмено да го извести претплатникот и да му определи разумен рок за исполнување на договорените обврски.

Според член 21 став 4 од Правилникот, во случај на поднесен приговор во врска со износот на сметката, се до донесувањето на конечна одлука, претплатникот е должен да плати износ во определениот рок.

Согласно член 23 алинеја 1 од овој правилник, операторот и/или давателот на услуги може да го раскине претплатничкиот договор во рок определен во претплатничкиот договор, особено поради неисполнување на обврските на претплатникот предвидени со претплатничкиот договор.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото, е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно Амандманот XXI со кој се заменува членот 15 на Уставот, се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд. Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Во членот 51 од Уставот е утврдено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон и дека секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија, кое според членот 61 е носител на законодавната власт на Републиката, донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Согласно член 1 од Законот за електронските комуникации, со овој закон се уредуваат условите и начинот на вршење на дејноста од областа на електронските комуникации во Република Македонија, основањето на Агенција за електронски комуникации, изградба, одржување, безбедност, надзор и користење на комуникациски мрежи и услуги, интерконекција и пристап до електронските комуникации, обезбедување на универзална услуга, обезбедување на конкуренција, користење и контрола на радиофреквенцискиот спектар, нумерација, односи меѓу давателите и корисниците на услуги, управувањето, заштитата на тајноста и доверливоста на електронските комуникации и други прашања што се однесуваат на електронските комуникации.

Во главата десета на овој закон, во чии рамки се и оспорените членови 101 и 104, законодавецот ги утврдил правата на корисниците на јавните комуникациски услуги.

Така, со членот 101 од Законот, се утврдува обврска за операторот на јавните комуникациски услуги на претплатниците на јавни телефонски услуги да им обезбеди преглед на детална сметка заради контрола на наплатениот износ за услугите. Притоа, со оспорениот став 3 на овој член, се утврдува дека на претплатниците им се доставува детална сметка за различни видови на телефонски услуги без поединечен приказ на податоци за локален сообраќај, а по барање на претплатникот и со приказ на овие податоци, без надомест. Понатаму, во истиот член, поблиску се утврдува содржината на деталната сметка за јавните телефонски услуги, односно се утврдува дека деталната сметка за јавни телефонски услуги мора да содржи особено податоци за: периодот на кој се поднесува сметката; износот на претплатата; видот и износот на еднократните и други плаќања за пресметковниот период; број на повици и нивното времетраење и број на пресметковни единици и вкупно пресметани износи за: локален сообраќај, национален сообраќај, меѓународен сообраќај, сообраќај кон мобилни јавни комуникациски мрежи, пренос на податоци и други дополнителни услуги.

Со член 102 на истиот закон, се уредува правото на корисниците на приговор и тужба против одлуките или активностите на операторите. Така, се утврдува дека приговор може да се поднесе во рок од 15 дена од денот на приемот на одлуката, односно од започнувањето на активностите кои се предмет на приговорот, дека операторите се должни да одлучат по приговорот во рок од 15 дена од денот на приемот на истиот и за тоа писмено да го известат претплатникот, дека доколку претплатникот не е задоволен со донесената одлука по приговорот, односно доколку операторот не одлучи по приговорот во определениот рок, претплатникот има право во определен рок да побара заштита на своето право пред Агенцијата за електронски комуникации.

Од анализата на наведените законски одредби, Судот оцени дека законодавецот, уредувајќи ги наведените прашања, не излегол надвор од рамките на уставните одредби наведени во иницијативата, како што сметаат нејзините подносителите.

Имено, законодавецот, уредувајќи ги односите меѓу давателите и корисниците на услуги во областа на електронските комуникации, утврдил обврска за операторот на претплатниците на јавни телефонски услуги да им обезбеди преглед на детална сметка на наплатениот износ на услугите, при што ја определил содржината на деталната сметка, на начин што ги определил податоците што треба да ги содржи деталната сметка за различни видови на телефонски услуги, за кои оценил дека обезбедуваат доволно податоци за да може претплатникот да направи контрола на наплатениот износ за услугите кои ги користел. Притоа, со определбата поединечниот приказ на податоци за локалниот сообраќај да не биде елемент на деталната сметка, туку да се доставува само по барање на претплатникот, без надоместок, според Судот, не се отстапува од обврската на операторот кон претплатникот за обезбедување на увид и информирање за фактичката состојба со реализираниот локален телефонски сообраќај во пресметковниот период, како елемент од кој зависи висината на надоместокот за овие услуги. Сепак, оценката на целисходноста на ваквото законско решение, не е во надлежност на Уставниот суд.

Освен тоа, неспорно е дека законодавецот утврдил право на претплатникот на приговор за доставената сметка, кое право неспорно ги опфаќа и случаите кога претплатникот е незадоволен од дополнително доставениот поединечниот приказ на податоци за локалниот сообраќај. Фактот што во законската одредба со која се

утврдува обврска за операторот, на барање на претплатникот, да му достави детален преглед на податоците за локалниот сообраќај, не е пропишан рок за доставување на овие податоци, според Судот, не е од влијание за остварувањето на правото на приговор и во овој случај, од причина што роковите и постапката за приговор пропишани со членот 102 од Законот, се однесуваат и на овој вид приговори.

Оттука, неспорно е дека законодавецот, согласно Амандманот XXI на Уставот, го уредил правото на правна заштита против поединечните акти донесени од операторите како органи што вршат јавни овластувања, поради што Судот оцени дека наводите во иницијативата, дека со оспорената одредба во членот 101 став 3 од Законот се оневозможувало да се вложи основан приговор темелен на докази, а со тоа фактички се губело уреденото право за вложување на приговор, односно истото право било бесцелно уредено во секој случај, што било спротивно на член 15 и членовите 30 до 37 и членот 55 од Уставот, се неосновани.

Случаите на исклучување на претплатникот од комуникациската мрежа се регулирани со членот 104 од Законот. Така, согласно ставот 1 на овој член, кој се оспорува со иницијативата, операторите на јавни комуникациски мрежи можат да го ограничат пристапот до нивните услуги и/или можат да ги исклучат претплатниците и да го раскинат претплатничкиот договор само во случај кога претплатникот не ги исполнил своите обврски или не постапил според другите услови наведени во претплатничкиот договор. Согласно ставот 6 од истиот член, кој исто така се оспорува со иницијативата, доколку претплатникот поднесе приговор во врска со износот на сметката, операторот не смее да постапи согласно со ставот 1 од овој член се до донесувањето на конечна одлука, а претплатникот е должен да плати износ во определениот рок.

Наведената регулатива се оспорува во однос на тоа каква е целта на утврденото право на приговор против фактурираниот обем на извршени услуги ако корисникот се уценува и принудува прво да ја плати фактурата, па потоа да приговара против тоа исплатено побарување.

Имајќи ги предвид оспорените одредби, во однос на наводите во иницијативата, Судот оцени дека наведената регулатива не излегува надвор од уставните рамки, како што се наведува во иницијативата.

Имено, со наведените одредби, законодавецот уредува режим на постапување во случај кога претплатникот не ги исполнил своите обврски утврдени со претплатничкиот договор, во ситуација кога операторот ја извршил услугата за која е склучен договорот.

Согласно одредбите на Законот, оператор на јавна комуникациска мрежа е правно лице кое има право да гради, поседува, изнајмува и работи со јавна комуникациска мрежа и придружни средства и може да дава јавна комуникациска услуга (член 4 точка 9). Претплатник е физичко или правно лице кое за користење на јавни комуникациски услуги склучува договор со оператор на јавна комуникациска мрежа или давател на јавна комуникациска услуга (член 4 точка 31).

Согласно член 96 од Законот, операторите обезбедуваат приклучок или пристап до јавните комуникациски мрежи врз основа на договор склучен со претплатниците, чии елементи се утврдени со овој член.

Оттука, произлегува дека операторот и претплатникот склучуваат договор за користење на јавните комуникациски мрежи, во кој се уредени нивните права и обврски, вклучително и условите за продолжување и престанок на договорот, како и на давањето на услуги.

Во оваа смисла, со оспорениот став 1 од членот 104 од Законот, определени се мерките кои можат да бидат применети од страна на операторот во случај на неисполнување на договорните обврски на претплатникот, а тоа се ограничување на пристапот до нивните услуги и/или исклучување на претплатникот и раскинување на договорот.

Од друга страна, со забраната утврдена во ставот 6 на истиот член, според која операторот не смее да го ограничи пристапот до јавните комуникациски услуги и/или да го исклучи претплатникот и да го раскине договорот, до донесување на конечна одлука, во случај кога претплатникот ќе поднесе приговор во врска со сметката, но со обврска претплатникот да го плати износот во определениот рок, според Судот, законодавецот балансирано ги заштитува и операторот и претплатникот во услови на двостран однос. Имено, од една страна се овозможува претплатникот да ги користи услугите до конечното одлучување по приговорот, независно од неговата основаност, што е заштита на претплатникот, при што ако се докаже дека приговорот е основан, на претплатникот му се враќаат паричните средства во

висина на погрешното задолжување. Од друга страна, се заштитува и операторот од можните злоупотреби од страна на претплатниците преку правото на приговор неоправдано да се одложува плаќањето на сметките, што во крајна линија би имало за последица отежнување или оневозможување на пружање на потребните јавни комуникациски услуги.

Поради тоа, Судот оцени дека законодавецот, при уредувањето на наведената регулатива, го имал предвид приговорот како форма на правна заштита гарантирана со Уставот, поради што наводите во иницијативата дека со оспорената регулатива од ставовите 1 и 6 на членот 104 од Законот, се повредувале правото на приговор гарантирано со член 15 од Уставот, корпусот економски и социјални права гарантирани со членовите 30 до 37 од Уставот и еднаквоста на пазарот гарантирана со член 55 од Уставот, Судот ги оцени како неосновани.

6. Правилникот за видот и содржината на податоците кои операторите на јавните комуникациски мрежи и/или давателите на јавните комуникациски услуги се должни да ги објават во врска со општите услови за пристап и користење, цените и тарифите и параметрите за квалитет на јавните комуникациски услуги, е донесен од страна на Комисијата како орган на Агенцијата за електронски комуникации, врз основа на член 14 точка а), член 95 и член 97, а во врска со членовите 96, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 112, 113, 115 и 118 од Законот за електронски комуникации.

Содржината на Правилникот е поделена во единаесет глави (Општи одредби; Податоци за општите услови за пристап и користење и цени и тарифи; Јавни говорни телефонски услуги; Јавни услуги на говор преку мрежи со комутација на пакети (интернет протокол и други протоколи); Јавни услуги на изнајмени линии; Радиокомуникациски услуги; Јавни услуги за дистрибуција на радио и телевизиски програми преку кабелска мрежа; Јавни услуги за пренос на податоци; Услуги со посебна цена на чинење; Квалитет на јавни комуникациски услуги и Преодни и завршни одредби).

Оспорените членови со иницијативата се содржина на втората глава - Податоци за општите услови за пристап и користење и цени и тарифи.

Со иницијативата се оспоруваат член 18 алинеја 1, член 20 став 2, член 21 став 4 и член 23 алинеја 1 од овој правилник, од

истите причини од кои се оспоруваат и членовите 101 став 3 и 104 ставовите 1 и 6 од Законот, односно се оспоруваат затоа што со нив било уредено операторот да имал право своето фактурирано побарување да не го докажува со податоци кои требало да ги содржи секоја прописно изготвена фактура (со податоци за детален приказ на локалниот телефонски сообраќај), како и било уредено корисникот безусловно во законски рок да ја изврши паричната обврска, иако операторот со ништо не докажувал дека ја извршил својата обврска, односно ги реализирал услугите што се фактурирани.

Од анализата на оспорените одредби од Правилникот, произлегува дека со истите се уредуваат прашања за обврските на претплатникот, исклучување на претплатникот, приговори и жалби и раскинување на претплатничкиот договор од страна на операторот и/или давателот на услугата, при што Судот констатира дека истите претставуваат разработка на одредбите на членовите 101, 102 и 104 од Законот за електронските комуникации, чија анализа на уставноста е дадена во точка 5 на ова решение. Поради тоа, неспорно е дека оспорените одредби на Правилникот се во согласност со наведените одредби од Законот за електронски комуникации, поради што пред Судот не се постави прашањето за уставноста и законитоста на овие одредби.

Со оглед дека оспорените одредби од Правилникот претставуваат разработка на одредбите од Законот за електронски комуникации, како посебен закон со кој се уредува областа на електронските комуникации во Република Македонија, при што не ги надминуваат рамките на овој закон, Судот оцени дека се неосновани и наводите во иницијативата дека со оспорените одредби се повредувале членовите 53 и 54 од Законот за данокот на додадена вредност, со кои се уредува издавањето на фактура, начелата на совесност и чесност, забрана на создавање и искористување на монополска положба и начелото на еднаква вредност на давањето, прокламирани со Законот за облигационите односи, како и одредбите од членовите 53, 58, 61, 64, 71, 76 и 82 од Законот за заштита на потрошувачите, а кои се однесуваат на нечесни определби во потрошувачките договори.

Со оспорената одредба од член 10 став 3 од Правилникот, се уредува обврската на претплатниците да ги измират своите обврски кои произлегуваат од претплатничкиот договор, а кои се пристигнати пред извршените измени во условите наведени во претплатничкиот договор и во случај кога операторот или давателот

на услугите не ги известил претплатниците за направените измени. Судот утврди дека оваа одредба е истоветна со одредбата од член 96 став 4 од Законот за електронските комуникации, каде законодавецот ги утврдил правата и обврските на операторот и претплатникот во наведената ситуација, односно утврдил дека доколку операторот, во законскиот рок кој не може да биде пократок од 30 дена пред воведувањето на измените, не го информира претплатникот за предложените измени во условите наведени во договорот, тоа не го ослободува претплатникот за плаќање на пристигнатите и неплатени обврски пред извршените измени на условите наведени во претплатничкиот договор. Притоа, за одбележување е фактот дека операторот има законска обврска да ги информира претплатниците за сите предложени измени во условите наведени во претплатничкиот договор во одреден рок пред воведувањето на измените, како и за правото на претплатниците, во истиот рок да го раскинат претплатничкиот договор доколку не се согласуваат со предложените измени (член 96 став 3 од Законот и член 10 став 2 од Правилникот).

Со оглед дека содржината на оспорената одредба од Правилникот е во рамките на Законот за електронски комуникации, Судот ги оцени како неосновани наводите во иницијативата дека со оспорената одредба од Правилникот се повредувала одредбата од член 95 став 1 од Законот за електронските комуникации според која операторите и давателите на јавни комуникациски услуги се должни да објавуваат детални и транспарентни информации за цените и тарифите што се применуваат и за општите услови за пристап и користење на јавни комуникациски услуги. Од истите причини, Судот ги оцени како неосновани и наводите во иницијативата дека со оспорената одредба се повредувале одредбите во Законот за облигационите односи и Законот за заштита на потрошувачите на кои се повикува иницијативата.

Со оспорениот член 12 став 2 од Правилникот се регулира дека претплатникот плаќа еднократен надоместок за почетно приклучување, месечен надоместок за претплатничка линија (претплата), како и надоместок за остварениот обем на комуникациски сообраќај и дополнителните услуги што ги користи. Во оспорениот член 15 алинеја 1 од Правилникот, се регулира дека операторот и/или давателот на услуги има право да наплатува надоместок за почетно приклучување, месечен надоместок за претплатничка линија (претплата), како и сите други надоместоци утврдени во неговиот ценовник. Овие одредби се оспоруваат од аспект на тоа што според подносителите на иницијативата, со плаќањето на еднократниот

надоместок за инсталирање на претплатничката линија, претплатничката линија преминувала во сопственост на претплатникот, од каде произлегувало дека операторот нема правен основ да наплатува месечен надоместок за претплатничка линија (претплата), уште повеќе што тоа се наплаќа однапред, како претплата, независно дали ќе се користи услугата. Исто така, се оспорува и дека операторот нема правен основ да ја наплаќа оваа претплата, затоа што тоа било спротивно на основните одредби од Законот каде било утврдено што е во надлежност на операторот.

При анализата на оваа одредба, Судот ја имаше предвид одредбата од член 4 точка 5 од Законот, според која јавна телефонска мрежа е електронска комуникациска мрежа што се користи за обезбедување на јавни телефонски услуги достапни на јавноста и која овозможува пренос на говор и други комуникации, како што се факсимил и пренос на податоци меѓу определени точки на мрежата. Според точка 9 на истиот член, оператор на јавна комуникациска мрежа е правно лице кое има право да гради, поседува, изнајмува и работи со јавна комуникациска мрежа и придружни средства и може да дава јавна комуникациска услуга.

Согласно одредбата од член 29 став 1 од Законот, изградбата, одржувањето и работата на јавните комуникациски мрежи и придружната инфраструктура се работи од јавен интерес.

Согласно член 38 од Законот, давателот на универзалната услуга има право на надоместок кој не смее да ги надмине реалните трошоци за обезбедување на универзалната услуга.

Оттука, според Судот, подносителот на иницијативата погрешно смета дека претплатничката линија во јавната телефонска мрежа, со плаќањето за нејзиното инсталирање, преминала во сопственост на корисникот.

Претплатникот има право да ја користи оваа линија, во која смисла плаќа еднократен надоместок за нејзиното инсталирање, со што му е овозмежен пристап кон јавната телефонска мрежа, но исто така има обврска да плаќа за нејзиното користење и одржување, што е насловено како месечна претплата, која всушност се плаќа како надоместок на фиксните т.е.постојните реални трошоци за ставање на располагање, односно за редовно одржување на телефонскиот приклучок на секој корисник, заради обезбедување на негов непречен, квалитетен и ефикасен пристап до јавната телекомуникациска мрежа

овозможувајќи му во секое време да повикува и да биде повикан, независно дали повиците се реализирани или не.

Поради наведеното, според Судот, надоместокот за инсталирање на претплатничка линија, надоместокот за одржување на таа претплатничка линија и надоместокот за остварениот обем на комуникациски сообраќај, спаѓаат во групата на реални трошоци на кои давателот на услугата има право согласно член 38 од Законот, поради што Судот оцени дека оспорените одредби од Правилникот не ги надминуваат рамките на Законот за електронски комуникации.

Од наведените причини, Судот оцени дека се неосновани и наводите во иницијативата дека со оспорените одредби се повредувале одредби од Законот за облигационите односи, на кои се повикува во иницијативата.

Со член 13 од Правилникот се уредува начинот на плаќање надоместок за пристап и користење на јавните комуникациски мрежи и/или јавните комуникациски услуги, при што во оспорениот став 3 се утврдува дека непримањето на сметката или непоседувањето на сметка од која и да било причина не го ослободува претплатникот од обврската да го плати должничкиот износ во предвидениот рок, односно претплатникот треба сам да побара сметка доколку истата не ја примил на време, а во оспорениот став 5 се регулираат мерките кои операторот и/или давателот на услуги, по претходно писмено известување до претплатникот, може да ги преземе доколку претплатникот не ја плати сметката во рокот за плаќање определен со истата.

Согласно оспорениот член 18 алинеја 11 од Правилникот, се утврдува обврска за претплатникот во случај на недобивање на месечна сметка за користени услуги да се информира во специјализираните служби за односи со корисници и да побара изготвување на истата.

Подносителите на иницијативата сметаат дека со вака уредените прашања се повредувале повеќе одредби од Законот за облигационите односи, и тоа: начелото за сразмерни права и обврски (член 15), начелото на истовремено извршување на обврските (член 122), спротивно на членовите 324, 325 и 326 се утврдувало дека операторот, иако пропуштил да ја достави фактурата, се сметало како да не паднал во задоцнување, а корисникот, кој поради недоставувањето на фактурата не ни можел да го плати износот, се сметало дека паднал во задоцнување. Поради истите причини, подносителите

на иницијативата сметаат дека се повредени и членовите 53, 54 и 62 од Законот за заштита на потрошувачите.

Од анализата на оспорените одредби, Судот утврди дека истите претставуваат разработка на Законот за електронски комуникации, во смисла на утврдување на единствен начин на плаќање за извршените јавни комуникациски услуги за сите оператори и претплатници, со што се постигнува истите да бидат ставени во еднаква положба пред законот, како едно од основните начела загарантирани со член 9 став 2 од Уставот. Исто така, според Судот, при пропишувањето на начинот на плаќање, се водело сметка за општите начела на Законот за облигационите односи и Законот за заштита на потрошувачите, за заштита на двете договорни страни, поради што Судот оцени дека се неосновани наводите во иницијативата за повреда на овие закони.

Во оваа насока, според Судот, и оспорениот член 14 од Правилникот, со кој се уредуваат случаите на враќање на паричните средства кои операторот и/или давателот на услугата ќе ги врати на претплатниците, претставува разработка на начинот на плаќањето за извршената услуга, поради што пред Судот не се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од Правилникот со одредбите на членовите 210 и 227 од Законот за облигационите односи.

7. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ начин и на неопределен број на субјекти во правото, Судот оцени дека оспорениот стандарден договор со кој се уредуваат правата, обврските и одговорностите на АД Македонски телекомуникации - како оператор на јавна комуникациска мрежа, од една страна и Претплатникот - како краен корисник на јавна комуникациска услуга, од друга страна, нема карактер на пропис, поради што не е подобен за уставносудска оценка.

Имено, оспорениот стандарден договор е само образец за склучување на поединечни договори помеѓу АД Македонски телекомуникации - како оператор на јавна комуникациска мрежа, од една страна и Претплатникот - како краен корисник на јавна комуникациска услуга, од друга страна, со кои ќе се уредуваат правата, обврските и одговорностите на двете идни договорни страни. Оттука, произлегува дека оспорениот образец на стандарден договор со кој би се уредувале облигационо-правните односи помеѓу договорните страни не е пропис кој според својот доносител и содржината која ја уредува, би подлежел на уставносудска оценка.

Поради наведеното, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за отфрлање на иницијативата во овој дел..

8. Според членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби, а со оглед на тоа што според известувањето доставено до Уставниот суд на Република Македонија од страна на Агенцијата за електронски комуникации, бр. 03-2985/2 од 09.08.2007 година, дека Агенцијата за електронски комуникации нема донесено Одлука со која била дадена согласност за примена на тарифникот и ценовникот за пристап и користење на телефонски услуги, која се оспорува со иницијативата, ниту пак согласно надлежностите утврдени во член 9 од Законот за електронски комуникации, Агенцијата има право и обврска да дава согласност за примена на тарифникот и ценовникот за пристап и користење на телефонски услуги, Судот оцени дека во конкретниот случај постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата во овој дел, поради што се исполнети условите од член 110 од Уставот и член 28 алинеја 3 од Деловникот, за нејзино отфрлање.

9. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

10. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.69/2007)

139.

У.бр.130/2007

- Утврдување на посебни услови за засновање на работен однос за извршување на одредени задачи и проверување на стручноста на лицата кои вршат обука на кандидати за возачи при соодветна комисија

- Definition of special conditions for employment for the purposes of carrying out certain tasks and checking the skills of the persons conducting the training of candidates for drivers with a corresponding commission

- Право е на законодавецот при утврдување на посебни услови за засновање на работен однос за извршување на одредени задачи да го утврди степенот и видот на образование, односно да го утврди само степенот на образование без оглед на видот на образованието или да определи повеќе видови на образование од одреден степен.

Право е на законодавецот да предвиди проверка на стручноста на лицата кои вршат обука на кандидати за возачи при соодветна комисија.

- It is the right of the legislator when defining special conditions for employment for the purposes of carrying out certain tasks to determine the level and type of education, that is, to define only the educational level irrespective of the type of education or to determine a number of types of education of certain level.

It is the right of the legislator to foresee check on the skills of the persons conducting the training of candidates for drivers with a corresponding commission.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 248 став 1 алинеја 1, член 266 став 1 алинеја 1, член 267 став 1 алинеја 1, член 283 став 1, член 284 став 1 од Законот за безбедноста на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр.54/2007).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување уставноста на член 261 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за безбедноста на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2004).

3. Драги Котев од Кавадарци, Драган Коровешовски од Охрид, Пано Аргиев од Кавадарци и Стоилко Спасовски - претседател на Здружението на авто школите на Република Македонија од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за оценување уставноста на наведените членови од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата.

Според наводите на подносителот на иницијативата Драги Котев од Кавадарци со одредбите од член 266 став 1 алинеја 1 и член 267 став 1 алинеја 1 од законот се доведувало во прашање начелото на владеење на правото и другите темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, затоа што ги ставало во нерамноправна положба лицата со завршен седми степен на образование, а кои де факто по вокација се професори, кадри кои произлегувале како од Педагошки факултет, така и од Филозофски факултет, во однос на лицата кои имале звање професор, а завршиле на Педагошкиот факултет. Имено според подносителот на иницијативата кој има завршено Филозофски факултет-група насока историја со звање дипломиран професор по историја, со наведените одредби се воспоставувал дискриминаторен однос на звањето кое го добил на Филозофскиот факултет во однос на звањето кое го имале добиено лицата на Педагошкиот факултет.

Според наводите на подносителот на иницијативата Драган Коровешовски од Охрид со одредбите од членовите 266, 267, 283 и 284 во делот за степенот за завршено образование се повредувале членовите 8, 32 и 51 од Уставот. Ова затоа што

суштината на одредбите од член 266 став 1 алинеја 1 и 267 став 1 алинеја 1 била да се изврши селекција на лицата кои можат да бидат претседатели, односно испитувачи во испитна комисија во поглед на високото образование кое го имаат завршено. Ваквата ситуација било неповолна за кадарот кој повеќе години работел и имал огромно искуство во работењето на комисијата за полагање на возачки испит. Со наведените одредби се губеле стекнатите права за членување во комисиите кои ги добиле со определена стручност за работа со возач. Од друга страна, пак, законодавецот не предвидел рок во кој постојниот кадар кој не ги исполнува условите во поглед на образованието би се стекнал со соодветниот степен на образование.

Одредбите од членовите 283 став 1 и 284 од Законот биле во директна колизија со членовите 276, 278, 279 и 280 од истиот закон. Ова оттаму што не можело да се воспостави ситуација во која лиценцата на возач-инструктор би важела една година пократко од важењето на дозволата за возач-инструктор. Ова би можело да предизвика ситуација во која лицето би имало лиценца за обавување на дејност возач-инструктор и ако во меѓувреме би му истекла дозволата, поради што во Законот морало да се предвиди рокот на важење на лиценцата да е ист како и рокот за кој важи дозволата, затоа што во спротивно би дошло до правна празнина.

Исто така, во членот 280 од Законот било предвидено специјалистичко образование заради добивање на дозвола за возач-инструктор, а во членот 284 била предвидена проверка на стручноста, што значи во ист период возач-инструктор би морало да направи и специјалистичко образование и проверка на стручноста што претставувало нон-сенс и се воспоставувала ситуација на дуплирање на проверката на стручноста за обавување на иста работа.

Од наведеното според подносителот произлегувало дека оспорените одредби не кореспондирале со други одредби од Законот со што се создавала можност од шиканирање на определени кандидати бидејќи истите за добивање на лиценца би морале да ја проверат својата стручност кај членовите на комисији од испитниот центар кои би можеле да фаворизираат определени авто школи.

Според наводите на подносителот на иницијативата Стоилко Спасовски со одредбите од член 248 став 1 алинеја 1, член 266 став 1 алинеја 1 и член 267 став 1 алинеја 1 од Законот се повредувале член 32, член 55 и член 58 од Уставот на Република Македонија. Ова затоа што условот стручен раководител на авто

школата да биде исклучиво лице со високо образование не одговарало на фактичката состојба и сложеноста на работните задачи кои требало да се извршуваат во авто школата. Во авто школите со законскиот минимум за нивна работа било предвидено вработување на два инструктора со две моторни возила од „Б“ категорија при што раководењето на ваква организациона единица можело да го врши и лице со завршено средно образование и три години работно искуство.

Во Република Македонија постоеле возни паркови многу поголеми од оние во авто школите (такси компании, транспортни компании, градежни фирми), но во Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата за нивно раководење не било предвидено висока стручна спрема иако нивното раководење било посложено, а за безбедноста на патниот сообраќај имало поголема улога од возилата на авто школите. Парадокс било што законодавецот во наведениот закон ги заобиколил и лицата со завршено више образование (сообраќајни инженери, машински инженери отсеќ моторни возила) кои ќе останале без работа.

Понатаму, според наводите на подносителот на иницијативата условот претседател на испитна комисија за возач и испитувач на теоретски дел да биде лице само од наведените струки (технички факултет - сообраќајна насока, полициска академија, правен или педагошки факултет) ги ставало во нерамноправна положба лицата од другите струки кои досега работеле во испитни комисији на авто школите.

Имено, стручноста и познавањето на прописите и правилата на сообраќајот произлегувало од заедничкиот услов да мора да бидат со тригодишно работно искуство како возачи-инструктори, а не од нивната висока стручна спрема.

Според наводите на подносителот на иницијативата Пано Аргиев оспорениот член 261 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2004) не бил во согласност со член 9 и член 44 од Уставот, затоа што законодавецот на лицата кои имале завршено вишо образование не им дал можност во одреден период да се стекнат со високо образование.

4. Судот на седницата утврди дека според член 247 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата заради

оспособување на кандидати за возачи, автошколата задолжително, покрај другото, треба да има вработено стручен раководител.

Во оспорениот член 248 став 1 алинеја 1 од Законот е предвидено дека стручен раководител од членот 247 став 1 алинеја 1 на овој закон може да биде лице кое има завршено високо образование.

Во оспорениот член 266 став 1 алинеја 1 од Законот е предвидено дека претседател на испитната комисија од член 265 став 1 на овој закон може да биде лице кое покрај општите услови за засновање на работен однос го исполнува и посебниот услов да има завршено високо образование (технички факултет - сообраќајна насока, полициска академија, правен или педагошки факултет).

Во оспорениот член 267 став 1 алинеја 1 од Законот е утврдено дека испитувач по наставната програма сообраќајни правила и прописи (теоретски дел) може да биде лице кое покрај општите услови за засновање на работен однос „да има завршено високо образование (технички факултет - сообраќајна насока, полициска академија, правен или педагошки факултет).

5. Во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, како темелна вредност на уставниот поредок е утврден принципот на владеењето на правото.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 44 од Уставот секој има право на образование. Образованието е достапно на секого под еднакви услови. Основното образование е задолжително и бесплатно.

Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност. Според ставот 2 од овој член од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место, додека според ставот 5 на истиот член, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и два автентично толкување на законите.

Поаѓајќи од наведеното, неспорно е дека Собранието на Република Македонија како носител на законодавната власт може да донесува закон за сите области на општеството, што значи, меѓу другото и за уредување на прашања и односи поврзани со безбедноста на сообраќајот на патиштата.

Со Законот за безбедноста на сообраќајот на патиштата се уредува безбедноста и заштитата на патиштата, правилата на сообраќајот на патиштата, системот на сообраќајните знаци и опрема, должности во случај на сообраќајна незгода, условите за стекнување на право за управување со моторно возило, оспособување на кандидати за возачи, полагање возачки испит и проверка на оспособеноста на возачите и други прашања (член 1).

Во насока на остварување, односно реализирање на наведените прашања законодавецот во делот ВИ „Возачи“ ги пропишал условите за управување со возило, стекнување право на управување со моторно возило, оспособување на кандидати за возачи, основите и работа на автошколите. Во рамките на делот основање и работа на автошколите во одредбите од член 245 до 250 е уредено прашањето за условите кои треба да ги исполнува правно или физичкото лице да може да спроведе оспособување на кандидати за возачи. Така, покрај другите услови, а заради оспособување на кандидати автошколата треба да има вработено стручен раководител и најмалку еден предавач по наставната програма од член 244 и да има вработено најмалку двајца возачи инструктори од категоријата „Б“.

За стручен раководител согласно член 247 став 1 алинеја 1 е предвидено високо образование (оспорен дел), а за предавач е предвидено високо образование односно од одреден факултет.

Понатаму во делот од Законот, а кој се однесува на полагање на возачки испит е уредено прашањето на составот на испитната комисија која се формира во испитниот центар кој има добиено лиценца од Министерството за внатрешни работи. Испитната комисија формирана во испитниот центар е составена од претседател и два члена испитувачи вработени во испитниот центар.

Претседателот на испитната комисија покрај општите услови за засновање на работен однос треба да има завршено високо образование (технички факултет сообраќајна насока, полициска академија, правен или педагошки факултет (член 266 став 1 алинеја 1 оспорен).

За испувач по теоретски дел е предвидено дека лицето покрај општите услови за засновање на работен однос е потребно да има завршено високо образование (технички факултет, сообраќајна насока, полициска академија, правен или педагошки факултет).

Имајќи ги предвид наведените уставни одредби, одредбите од Законот за безбедноста на сообраќајот на патиштата наспрема оспорените членови 248 став 1 алинеја 1, 266 став 1 алинеја 1 и 267 став 1 алинеја 1 од Законот, Судот оцени дека право е на законодавецот при утврдување на посебните услови за засновање на работен однос за извршување на одредени задачи да го утврди степенот и видот на образование односно да утврди дали за вршење на одредени работи ќе биде определен само степенот на образование без оглед на видот на образованието или ќе определи повеќе видови на образование од одреден степен како што тоа е направено во конкретниот случај.

Со оглед на наведеното Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените членови со уставните одредби на кои се повикуваат подносителите на иницијативата.

Што се однесува до прашањето дека законодавецот при уредување на односите од областа на безбедноста на сообраќајот а во врска со постојниот кадар во авто школите кои биле со вишо образование, на кои не им е дадена можност да го дооформат своето образование односно во определен период да се стекнат со високо образование на кој начин би го исполниле условот утврден според новото законско решение, Судот оцени дека е прашање на целесообразност што го цени законодавецот. Имено, законодавецот е тој кој цени дали е нужно со предвидувањето на новите услови односно новите решенија да предвиди и преоден режим во кој ќе овозможи лицата кои не го исполнуваат условот да го дооформат своето образование поради што и од овој аспект оспорените членови не можат да бидат доведени под сомнение во однос на уставните одредби на кои се повикуваат подносителите на иницијативата.

6. Судот понатаму утврди дека во одредбите од членовите 275-286 од Законот е уредено прашањето за стекнување на звањето возач-инструктор кој врши оспособување на кандидати за возачи.

Имено за да може едно лице да врши обука на кандидати за возачи потребно е да има завршено специјалистичко образование за занимање возач - инструктор согласно Програмата од Министерството за образование и наука (член 419) преку полагање на испити во образовна институција пред испитна комисија формирана од Министерството за образование и наука. По полагање на испитите по предвидената програма на лицето му се издава свидетелство за завршено специјалистичко образование (член 277). Врз основа на свидетелството Министерството за внатрешни работи издава дозвола за возач-инструктор со рок на важење од 5 години. Еден месец пред истекот на рокот од 5 години на важење на дозволата за возач инструктор лицето поднесува барање за продолжување на важноста на дозволата. Ако во предвидениот рок од еден месец лицето на поднесе барање или барањето го поднесе по истекот на рокот од еден месец рокот на важење на дозволата ќе се продолжи откако возачот-инструкторот повторно ги положи испитите за добивање на свидетелство за завршено специјалистичко образование.

Според оспорениот член 283 став 1 од Законот, возачот инструктор по добивањето на дозволата за возач инструктор од членот 278 на овој закон е должен да се подложи на проверка на стручноста заради добивање на лиценца за оспособување на кандидати за возачи. Проверка на стручноста која ја спроведува комисија составена од претседател - претставник на Министерството за внатрешни работи, еден претставник од Министерството за образование и наука и еден претставник од овластен испитен центар по што кандидатот добива лиценца.

Според оспорениот член 284 став 1 алинеја 1 од Законот возачот инструктор е должен да се подложи на проверка на стручноста на секои четири години. Проверка на стручноста на секои четири години пред комисија формирана од овластен испитен центар (претседател, претставник на Министерство за внатрешни работи, еден член претставник на Министерството за образование и наука и еден член од испитниот центар). Тоа значи дека пред истекот на рокот на важењето на возачката дозвола од пет години односно на секои четири години возачот инструктор во суштина подлежи на проверка на стручноста, а со цел за продолжување на лиценцата.

На возачот инструктор кој нема да се подложи на проверка на стручноста, како и возачот инструктор кој и по втор пат не покажал задоволителни резултати, ќе му биде одземена лиценцата. Решение за одземање на лиценцата донесува министерот за внатрешни работи против кое решение може да се поведе управен спор.

Имајќи ги предвид наведените уставни одредби, наспрема содржината на одредбите од Законот со кој се уредува начинот на стекнување на соодветно образование и добивање на дозвола и лиценца за работа за обука на кандидати за возачи како и оспорените одредби Судот смета дека право е на законодавецот да предвиди проверка на стручноста на лицата кои вршат обука пред соодветна комисија составена од претставник на Министерството за внатрешни работи односно претставник на власта, еден член на Министерството за образование и наука како претставник на државен орган од областа на образованието, имајќи предвид дека во суштина оспособувањето на кандидати за возач е наставно образовен процес и претставник на Испитниот центар кој ги спроведува испитите за кандидати возачи и возачи инструктори.

Воедно, Судот оцени дека право е на законодавецот да го утврди рокот на важењето на дозволата и важењето на лиценцата при што не е точен наводот во иницијативата дека во практика би можело да се случи лицето да има лиценца за обука, односно лиценца за обавување на дејноста, а да му е истечен рокот на дозволата, затоа што рокот на дозволата е пет години, а рокот на важењето на лиценцата е четири години.

Фактот што заради добивање на лиценца за оспособување на кандидати потребна е проверка на стручноста која се спроведува пред комисија формирана во Испитен центар и проверка на стручноста на секои четири години по добивање на лиценцата повторно од страна на комисија формирана од испитен центар и составена од претставници како и комисијата која ја спроведува проверката на стручноста за добивање на лиценца само по себе не значи можност за субјективност и пристрасност на комисијата.

Од друга страна, пак, проверката на стручноста за добивање на лиценцата и проверката на стручноста на возач инструктор по добивање на лиценцата на секои четири години е

прашање на целисходнот а не прашање кое може да се подведе и оценува од уставен аспект.

Што се однесува до наводите од иницијативата дека оспорените членови 283 и 284 од Законот не кореспондираат со други одредби од Законот, Судот имајќи ја предвид утврдената надлежност со Уставот, оцени дека не е надлежен да ја оценува усогласеноста на одредбите од ист или од друг закон, поради што во овој дел иницијативата ја отфрли.

7. Според оспорениот член 261 став 2 од Законот за безбедноста на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/1998, 38/2002 и 38/2004) претседател и испитувач може да биде лице кое има високо образование и врз основа на дозвола за инструктор непрекинато оспособувало или испитувало кандидати за возачи, најмалку три години.

Со донесување на Законот за безбедноста на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр.54/2007) оспорениот член 261 став 2 и Законот за безбедноста на сообраќајот на патиштата во целина престанал да важи.

Со оглед на фактот што оспорениот член 261 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за безбедноста на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2004) престанал да важи, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд и одлучи како во точката 2 од ова решение.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.130/2007)

140.

У.бр.191/2007

- Јавните функции може да им се доверат само на граѓаните на Република Македонија, а не и на странски лица

(поведување на постапка)

*- Public offices may be entrusted only to the citizens of the Republic of Macedonia, and not to foreign persons
(initiation of a procedure)*

- Можноста со законското решение во Законот за радиодифузна дејност за член на раководен орган или негов заменик да биде и странско физичко лице, во Македонската радио телевизија, како јавен радиодифузен сервис, не е во согласност со Уставот на Република Македонија, дотолку повеќе што раководниот орган на МРТ претставува јавна функција која по својот карактер и значење припаѓа во групата на јавна функција чие извршување согласно член 23 од Уставот, може да им биде доверено само на граѓаните на Република Македонија, а не и на странски лица.

- The possibility with the legal solution in the Law on Radio Diffusion Activity for a foreign natural person to be a member of a managing body or his deputy, in the Macedonian Radio Television, as a public radio diffusion service, is not in accordance with the Constitution of the Republic of Macedonia, even more since the managing body of the MRT is a public office which by its character and importance belongs to the group of a public office the carrying out of which pursuant to Article 23 of the Constitution may be entrusted only to the citizens of the Republic of Macedonia, and not to foreign persons.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 140 став 3 во делот: „или странски“ од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр.100/2005 и 19/2007).

2. Група вработени во Македонската радио телевизија (МРТ), претставувани преку Љупчо Ристовски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 140 став 3, во делот „или странски“ од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според иницијативата, која по барање на Судот дополнително е прецизирана, со оспорениот член 140 од Законот за радиодифузната дејност, чиј став 3 предвидува дека членови на раководниот орган и нивни заменици можат да бидат домашни или странски физички лица, се повредувале повеќе членови од Уставот. Имено, според подносителите на иницијативата, со оглед на карактерот на МРТ како јавен радиодифузен сервис, ставот, односно предвиденото решение во оспорената законска одредба, можноста странец да раководи со јавно претпријатие немало уставна основа и било во спротивност со член 2 став 1, член 4 став 1, член 8 став 1 алинеја 3, член 23 и член 29 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 140 од Законот за радиодифузната дејност, со работењето на МРТ раководи раководен орган кој се состои од две лица, подеднакво одговорни за работењето на МРТ и за обврските што ги преземаат во правниот промет.

Членовите на раководниот орган имаат заменици.

Членови на рабoтoвoднoиoт oргaн и нивните зaмeници мoжaт дa бидaт дoмaшни или стрaнски физички лицa кoи ќе пoнудaт нaјквaлитeтнa прoгрaмa зa рaбoтa нa МРТ.

Члeнoвитe нa рaбoтoвoднoиoт oргaн и нивните зaмeници, пoкрaј улoвнитe oд стaвoт 3 нa oвoј члeн трeбa дa ги испoлнувaaт и слeднитe улoви:

- дa имaа унивeрзитeтскo oбрaзoвaниe,
- дa имaaт нaјмaлкy пeт гoдини рaбoтнo искуствo вo oблaстa нa рaдиoдифузијaтa или нaјмaлкy пeтгoдишнo рaбoтнo искуствo кaкo успeшни мeнaџeри, и
- пoзнaвaњe нa прoписитe oд oблaстa нa рaдиoдифузијaтa.

Зa члeн нa рaбoтoвoдeн oргaн и нeгoв зaмeник нe мoжe дa бидe избрaн члeн нa Сoвeтoт нa МРТ и нa Упрaвниoт oдбoр нa МРТ.

Члeнoви нa рaбoтoвoднoиoт oргaн и зaмeницитe ги избирa Упрaвниoт oдбoр нa МРТ врз oснoвa нa прeтхoднo спрoвeдeнa пoстaпкa нa јaвeн кoнкурс и пoднeсeнa прoгрaмa зa рaбoтa нa МРТ. Члeнoвитe нa рaбoтoвoднoиoт oргaн и зaмeницитe ги рaзрeшувa Упрaвниoт oдбoр нa МРТ.

Пoстaпкaтa зa избoр нa рaзрeшувaњe нa члeнoвитe нa рaбoтoвoднoиoт oргaн и зaмeницитe сe утврдувa сo Стaтутoт нa МРТ.

4. Спoрeд члeн 2 стaв 1 oд Устaвoт, вo Рeпубликa Мaкeдoнијa, сувeрeнитeтoт прoизлeгувa oд грaѓaнитe и им припaѓa нa грaѓaнитe.

Спoрeд члeн 4 стaв 1 oд Устaвoт, грaѓaнитe нa Рeпубликa Мaкeдoнијa имaaт држaвјaнствo нa Рeпубликa Мaкeдoнијa.

Спoрeд члeн 8 стaв 1 aлинeјa 3 oд Устaвoт, тeмeлнa врeднoст нa устaвниoт пoрeдoк нa Рeпубликa Мaкeдoнијa e влaдeeњeтo нa прaвoтo.

Спoрeд члeн 23 oд Устaвoт, сeкoј грaѓaнин имa прaвo дa учeствувa вo вршeњeтo нa јaвни фyнкциии.

Според член 29 од Уставот, странците во Република Македонија уживаат слободи и права гарантирани со Уставот, под услови утврдени со закон и меѓународни договори.

Тргувајќи од цитираните уставни норми, според Судот, јасно и децидно произлегува дека во Република Македонија странските лица ги имаат слободите и правата утврдени со Уставот, со исклучок на оние права кои според Уставот ги имаат само државјаните на Република Македонија, со тоа што условите за нивното остварување е оставено да се утврдат со закон и меѓународни договори. Ова истовремено, значи дека законодавецот воопшто нема обврска да пропишува еднакви услови за остварување на одделни слободи и права резервирани за граѓаните - државјани на Република Македонија и за странците и на тој начин да ги стави во еднаква, односно рамноправна положба со нив. Имено, вршењето на јавни функции, според одредбите од Уставот, со оглед дека се работи за извршување на работи поврзани со функциите на државата е предвидено само за државјаните на Република Македонија, поради што странците не можат да се изедначуваат во оваа смисла со граѓаните - државјани на Република Македонија.

Со Законот за радиодифузната дејност се уредуваат условите и начинот на вршење на радиодифузната дејност и работите од јавен интерес во областа на радиодифузијата.

Според член 8 на овој закон, јавно радиодифузно претпријатие се основа за целата територија на Република Македонија и врши функција на јавен радиодифузен сервис.

Согласно член 115 став 1 од Законот, функцијата на јавен радиодифузен сервис во Република Македонија ги врши Македонската радиотелевизија. Според став 2 на овој член, МРТ има својство на правно лице со седиште во Скопје.

Согласно член 116 став 1 од истиот закон, МРТ се финансира од радиодифузна такса, од рекламирање, спонзорство, донации, продажба на програма и услуги и од средствата обезбедни во Буџетот на Република Македонија за тековната година.

Согласно член 126 од овој закон, органи на МРТ се: Совет на МРТ, Управен одбор на МРТ и работоводен орган.

Со членот 127 од овој закон се утврдува дека Советот на МРТ е составен од 23 члена, кои ги именува Собранието на Република Македонија за време од 5 години со право на повторен избор.

Според член 134 од Законот за радиодифузната дејност со МРТ управува Управен одбор составен од седум члена кои ги избира Советот на МРТ, а условите и постапката за избор се утврдуваат со Статутот на МРТ.

Со членот 140 од Законот, се утврдува дека со работењето на МРТ раководи раководен орган кој се состои од две лица, подеднакво одговорни за работењето на МРТ и за обврските што ги преземаат во правниот промет. Членовите на раководниот орган и нивните заменици можат да бидат домашни или странски физички лица кои ќе понудат најквалитетна програма за работа на МРТ и кои ги исполнува условите утврдени со овој член, и тоа: универзитетско образование, најмалку пет години работно искуство во областа на радиодифузијата или најмалку петгодишно работно искуство како успешни менаџери и познавање на прописите од областа на радиодифузијата.

Членовите на раководниот орган и замениците ги избира Управниот одбор врз основа на претходно спроведена постапка на јавен конкурс и поднесени програми за работа на МРТ.

Согласно член 141 од Законот, раководниот орган ја претставува и застапува МРТ во согласност со Статутот на МРТ, ја води деловната политика на МРТ, ја предлага Програмата за развој на МРТ, го предлага и спроведува годишниот финансиски план и посебниот годишен финансиски план, ја спроведува уредувачката и деловната политика на МРТ, организира и управува со процесот на работа, обезбедува законитост во работата, им предлага акти и одлуки на Советот на МРТ и Управниот одбор, ги именува и разрешува раководните работници определени со Статутот и врши други работи утврдени со Статутот и другите акти на МРТ, во согласност со закон.

Според член 145 од истиот закон, средствата за покривање на трошоците за создавање и емитување на програмата и за техничко-технолошки развој на јавниот радиодифузен сервис, за одржување, употреба и развој на јавната радиодифузна мрежа, за регулирање и развој на радиодифузната дејност во Република

Македонија, се обезбедуваат од радиодифузна такса. Радиодифузната такса е јавна давачка. Од средствата на радиодифузната такса се финансираат ЈП Македонска радио телевизија, ЈП Македонска радио дифузија и Советот за радиодифузија.

Поаѓајќи од содржината на цитирната законска регулатива, според Судот јасно произлегува дека со Законот за радиодифузната дејност се регулираат условите и начинот на вршење на радиодифузната дејност како и работите од јавен интерес во областа на радиодифузијата. Имено, МРТ е јавен радиодифузен сервис во Република Македонија и врши јавни овластувања утврдени со овој закон. МРТ во најголем дел се финансира од радиодифузната такса, односно од средствата на граѓаните и од Буџетот на Република Македонија, поради што подлежи на јавна одговорност за управувањето со овие средства. Токму во функција на заштита на јавниот интерес на граѓаните законодавецот утврдил дека членовите на Управниот одбор на МРТ, кои ги избира Совет на МРТ (именуван од Собранието на Република Македонија) го избираат работоводниот орган, како вршител на јавна функција.

Имајќи во вид дека МРТ претставува јавна институција, основана за спроведување на јавниот радиодифузен сервис и финансирана од граѓаните преку плаќање на радио дифузна такса, Судот утврди дека раководниот орган на МРТ, претставува јавна функција која по својот карактер и значење припаѓа во групата на јавни функции чие извршување согласно член 23 од Уставот, може да им биде доверено само на граѓаните на Република Македонија, а не и на странски лица, како што предвидува оспорениот член од Законот.

Предвид на наведената уставно-судска анализа, според Судот во конкретниов случај основано се постави прашањето за согласноста на оспорената законска одредба со член 2 став 1, член 4 став 1, член 8 став 1 алинеја 3, член 23 и член 29 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.191/2007)

У.бр.191/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 јануари 2008 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 140 став 3 во делот: „или странски“ од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр.100/2005 и 19/2007).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијатива на група вработени во Македонската радио телевизија (МРТ), претставувана преку Љупчо Ристовски од Скопје, со Решение У.бр.191/2007 од 21 ноември 2007 година, поведе постапка за оценување на уставноста на делот од членот 140 од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со член 2 став 1, член 4 став 1, член 8 став 1 алинеја 3, член 23 и член 29 од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека според членот 140 од Законот за радиодифузната дејност, со работењето на МРТ раководи работоводен орган кој се состои од две лица, подеднакво одговорни за работењето на МРТ и за обврските што ги преземаат во правниот промет.

Членовите на работоводниот орган имаат заменици.

Членови на работоводниот орган и нивните заменици можат да бидат домашни или странски физички лица кои ќе понудат најквалитетна програма за работа на МРТ.

Членовите на работоводниот орган и нивните заменици, покрај условите од ставот 3 на овој член треба да ги исполнуваат и следниве услови:

- да имаат универзитетско образование,
- да имаат најмалку пет години работно искуство во областа на радиодифузијата или најмалку петгодишно работно искуство како успешни менаџери, и
- познавање на прописите од областа на радиодифузијата.

За член на работоводен орган и негов заменик не може да биде избран член на Советот на МРТ и на Управниот одбор на МРТ.

Членови на работоводниот орган и замениците ги избира Управниот одбор на МРТ врз основа на претходно спроведена постапка на јавен конкурс и поднесена програма за работа на МРТ. Членовите на работоводниот орган и замениците ги разрешува Управниот одбор на МРТ.

Постапката за избор на разрешување на членовите на работоводниот орган и замениците се утврдува со Статутот на МРТ.

5. Според член 2 став 1 од Уставот, во Република Македонија, суверенитетот произлегува од граѓаните и им припаѓа на граѓаните.

Според член 4 став 1 од Уставот, граѓаните на Република Македонија имаат државјанство на Република Македонија.

Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото.

Според член 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Според член 29 од Уставот, странците во Република Македонија уживаат слободи и права гарантирани со Уставот, под услови утврдени со закон и меѓународни договори.

Тргувајќи од цитираните уставни норми, според Судот, јасно и децидно произлегува дека во Република Македонија

странските лица ги имаат слободите и правата утврдени со Уставот, со исклучок на оние права кои според Уставот ги имаат само државјаните на Република Македонија, со тоа што условите за нивното остварување е оставено да се утврдат со закон и меѓународни договори. Ова истовремено, значи дека законодавецот воопшто нема обврска да пропишува еднакви услови за остварување на одделни слободи и права резервирани за граѓаните - државјани на Република Македонија и за странците и на тој начин да ги стави во еднаква, односно рамноправна положба со нив. Имено, вршењето на јавни функции, според одредбите од Уставот, со оглед дека се работи за извршување на работи поврзани со функциите на државата е предвидено само за државјаните на Република Македонија, поради што странците не можат да се изедначуваат во оваа смисла со граѓаните - државјани на Република Македонија.

Со Законот за радиодифузната дејност се уредуваат условите и начинот на вршење на радиодифузната дејност и работите од јавен интерес во областа на радиодифузијата.

Според член 8 на овој закон, јавно радиодифузно претпријатие се основа за целата територија на Република Македонија и врши функција на јавен радиодифузен сервис.

Согласно член 115 став 1 од Законот, функцијата на јавен радиодифузен сервис во Република Македонија ги врши Македонската радиотелевизија. Според став 2 на овој член, МРТ има својство на правно лице со седиште во Скопје.

Согласно член 116 став 1 од истиот закон, МРТ се финансира од радиодифузна такса, од рекламирање, спонзорство, донации, продажба на програма и услуги и од средствата обезбедни во Буџетот на Република Македонија за тековната година.

Согласно член 126 од овој закон, органи на МРТ се: Совет на МРТ, Управен одбор на МРТ и работоводен орган.

Со членот 127 од овој закон се утврдува дека Советот на МРТ е составен од 23 члена, кои ги именува Собранието на Република Македонија за време од 5 години со право на повторен избор.

Според член 134 од Законот за радиодифузната дејност со МРТ управува Управен одбор составен од седум члена кои ги

избира Советот на МРТ, а условите и постапката за избор се утврдуваат со Статутот на МРТ.

Со членот 140 од Законот, се утврдува дека со работењето на МРТ раководи раководен орган кој се состои од две лица, подеднакво одговорни за работењето на МРТ и за обврските што ги преземаат во правниот промет. Членовите на раководниот орган и нивните заменици можат да бидат домашни или странски физички лица кои ќе понудат најквалитетна програма за работа на МРТ и кои ги исполнува условите утврдени со овој член, и тоа: универзитетско образование, најмалку пет години работно искуство во областа на радиодифузијата или најмалку петгодишно работно искуство како успешни менаџери и познавање на прописите од областа на радиодифузијата.

Членовите на раководниот орган и замениците ги избира Управниот одбор врз основа на претходно спроведена постапка на јавен конкурс и поднесени програми за работа на МРТ.

Согласно член 141 од Законот, раководниот орган ја претставува и застапува МРТ во согласност со Статутот на МРТ, ја води деловната политика на МРТ, ја предлага Програмата за развој на МРТ, го предлага и спроведува годишниот финансиски план и посебниот годишен финансиски план, ја спроведува уредувачката и деловната политика на МРТ, организира и управува со процесот на работа, обезбедува законитост во работата, им предлага акти и одлуки на Советот на МРТ и Управниот одбор, ги именува и разрешува раководните работници определени со Статутот и врши други работи утврдени со Статутот и другите акти на МРТ, во согласност со закон.

Според член 145 од истиот закон, средствата за покривање на трошоците за создавање и емитување на програмата и за техничко-технолошки развој на јавниот радиодифузен сервис, за одржување, употреба и развој на јавната радиодифузна мрежа, за регулирање и развој на радиодифузната дејност во Република Македонија, се обезбедуваат од радиодифузна такса. Радиодифузната такса е јавна давачка. Од средствата на радиодифузната такса се финансираат ЈП Македонска радио телевизија, ЈП Македонска радио дифузија и Советот за радиодифузија.

Поаѓајќи од содржината на цитирната законска регулатива, според Судот јасно произлегува дека со Законот за радиодифузната дејност се регулираат условите и начинот на вршење на радиодифузната дејност како и работите од јавен интерес во областа на радиодифузијата. Имено, МРТ е јавен радиодифузен сервис во Република Македонија и врши јавни овластувања утврдени со овој закон. МРТ во најголем дел се финансира од радиодифузната такса, односно од средствата на граѓаните и од Буџетот на Република Македонија, поради што подлежи на јавна одговорност за управувањето со овие средства. Токму во функција на заштита на јавниот интерес на граѓаните законодавецот утврдил дека членовите на Управниот одбор на МРТ, кои ги избира Советот на МРТ (именуван од Собранието на Република Македонија), го избираат работоводниот орган, како вршител на јавна функција.

Имајќи во вид дека МРТ претставува јавна институција, основана за спроведување на јавниот радиодифузен сервис и финансирана од граѓаните преку плаќање на радио дифузна такса, Судот утврди дека раководниот орган на МРТ, претставува јавна функција која по својот карактер и значење припаѓа во групата на јавни функции чие извршување согласно член 23 од Уставот, може да им биде доверено само на граѓаните на Република Македонија, а не и на странски лица, како што предвидува оспорениот член од Законот.

Предвид на наведената уставно-судска анализа, според Судот оспорената законска одредба не е во согласност со член 2 став 1, член 4 став 1, член 8 став 1 алинеја 3, член 23 и член 29 од Уставот на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.191/2007)

141.

У.бр.108/2007

- Постапка за донесување на детален урбанистички план

(поведување на постапка)

*- Procedure for the adoption of a detailed urban plan
(initiation of a procedure)*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за дел од УЕ "Трета МУБ" Урбан модул помеѓу улиците "Миле Кипра", "Перо Чичо" и "Перо Шварц" - општина Куманово, број 07-9695/6 од 20 декември 2006 година донесена од Советот на општина Куманово („Службен гласник на општина Куманово“ број 22 од 22 декември 2006 година).

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземени врз основа на Одлуката означена во точката 1 на ова решение.

3. Стојанчо Величковски, Чедомир Величковски и Милутин Величковски, од Куманово, преку полномошникот Момчило Доцевски, адвокат од Куманово, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата постапката за донесување на оспорениот план не била спроведена во согласност со одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање, и тоа

со членот 17 ставови 1, 2 и 3, членот 22 став 1, членот 23 ставови 1, 2, 3 и 4, членот 25 став 1 и членот 91 став 1.

Ова поради тоа што во општината Куманово не била донесена годишна програма за изработка на измени на детални урбанистички планови, потоа не биле спроведени фазите на нацрт-план и на предлог за измена на план, не била спроведена јавната презентација и јавната анкета на измените на предметниот план ниту планот бил изложен во време од 15 дена на јавно место во кругот на месната самоуправа за увид од страна на граѓаните и за евентуални нивни предлози со анкетни листови, и целокупната постапка не се засновала на докази за законито постапување од страна на надлежните органи за донесување на оспорената одлука.

Според наводите во иницијативата Одлуката не била во согласност и со Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот, бидејќи заради задоволување на овие стандарди и нормативи со оспорениот план било предвидено делови од дворните места на подносителите на иницијативата да бидат наменети за реализација на улица со што би се овозможило на новопредвидениот објект од П+4 ката создавање на урбан простор со соодветни стандарди за негово опстојување и реализација, не водејќи сметка дека за таа цел се доведувале во прашање градежните парцели на подносителите на иницијативата бидејќи просторот би бил со преголема изграденост.

Од овие причини се предлага Судот да поведе постапка за оспорената одлука како несогласна со Законот за просторно и урбанистичко планирање и со Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот.

Со иницијативата, исто така се предлага Судот до конечното одлучување да донесе временна мерка за запирање од извршување на поединечните акти или дејствија кои се преземаат врз основа на оспорениот акт.

4. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Куманово на седница одржана на 20 декември 2006 година ја донел Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за дел од УЕ "Трета МУБ" Урбан модул помеѓу улиците "Миле Кипра", "Перо Чичо" и "Перо Шварц" во општина Куманово, под број 07-9695/6.

Во членот 1 од Одлуката е утврдено донесувањето на планот, а во членот 2 се определува дека составен дел од планот се текстуалниот дел и синтензниот графички приказ на планските решенија.

Во членот 3 од Одлуката е уредено дека Одлуката се заверува во најмалку седум примероци со потпис и печат на градоначалникот на општината Куманово, и се чува по еден примерок во Архивот на општината и Државниот архив во Секторот за урбанизам и комунални дејности и заштита на животната средина и природата во општина Куманово, во Секторот за инспекциски работи, во Државниот завод за геодетски работи и еден примерок се чува кај донесувачот на планот.

Според членот 4 оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во Службен гласник на општина Куманово.

Одлуката била објавена во Службен гласник на општина Куманово број 22 од 22 декември 2006 година.

5. Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005), согласно членот 1, ги уредува условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите, спроведувањето и следењето на реализацијата на плановите, надзорот и другите прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање.

Врз основа на одредбите од овој закон била водена постапката за донесување на оспорениот план која со иницијативата се оспорува од аспект дека постапката не била спроведена во согласност со Законот.

Со оглед на тоа, од уставносудската анализа на постапката за донесување на планот усвоен со оспорената одлука, се утврди дека:

- Нацрт-планот е изработен од "Урбан Гис" ДОО-Куманово со технички број 2/5 и е извршена стручна ревизија од Јавното претпријатие - "Проект" од Штип во 2005 година и нацрт-планот е содржан во годишната програма за 2006 година за изработување на планови, ова согласно членовите 18, 19, 20 и 21 од Законот кои ги

уредуваат прашањата на стручните лица со лиценца за изработка на планови и за вршењето на стручната ревизија на нацрт-плановите.

Имено Советот на општина Куманово на седница одржана на 22 март 2006 година ја донел Програмата за урбанистичко планирање на подрачјето на општина Куманово за 2006 година, во која е планирано донесувањето и на предметниот план, ова согласно членот 17 од Законот кој го уредува донесувањето на годишна програма за изработување на планови.

- Министерството за транспорт и врски дало стручно мислење под број 13-3169 од 17 февруари 2006 година за нацрт-планот во кое утврдило дека тој е изработен согласно со Законот, Правилникот за поблиска содржина и начинот на графичка обработка на плановите и за начинот и постапката за донесување на урбанистички планови ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002), Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002 и 50/2003) и Правилникот за стандарди и нормативи за проектирање на објекти ("Службен весник на Република Македонија" бр.69/1999, 102/2000 и 2/2002) и Советот на општината Куманово донело Одлука број 07-2974/5 од 27 април 2006 година за утврдување на Нацрт-планот, ова согласно членот 24 став 2 од Законот според кој советот го утврдува нацрт-планот по кое организира јавна анкета и јавна презентација;

- Градоначалникот на општина Куманово донел Одлука број 08-879/3 од 26 јуни 2006 година за организирање на јавна анкета и јавна презентација по нацрт-планот, во која меѓу другото определил дека ќе биде објавено соопштение во јавни гласила за траење на јавната анкета во период од 15 дена и за излагање на нацрт-планот на јавно место со можност на граѓаните да даваат забелешки на анкетни листови.

Од соопштението наменето за граѓаните произлегува дека графичкиот и текстуалниот преилгог на предметниот Нацрт-план ќе се истакнеле на општинските табли на градскиот плоштад, и ова соопштение ќе се објавело во дневен весник за известување на граѓаните дека јавниот увид ќе трае од 30 јуни до 15 јули 2006 година.

Стручна комисија на општината изработила извештај дека била спроведена јавна анкета и јавна презентација на Нацрт-планот,

број 21-879/4 од 16 јули 2006 година и посебно известување број 21-879/5 од 16 октомври 2006 година дека доставените приговори биле прифатени по што бил изготвен Предлог-план.

Меѓутоа, од приложените докази и од списите за овој дел од постапката за донесување на предметниот план не произлегува дека нацрт-планот бил објавен во јавниот печат и јавните гласила, дека бил изложен на јавно место кое се наоѓа во кругот на месната самоуправа во траење од 15 работни дена и дека граѓаните имале можност да извршат увид на нацрт-планот, ниту може да се утврди дали граѓаните поднесувале приговори на анкетни листови, дали приговорите и забелешките биле ценети од стручна комисија на градоначалникот на општината, ниту може да се утврди дека писмено биле известувани подносителите на анкетни листови со образложение за прифаќање или неприфаќање на нивните забелешки. Овие дејствија од постапката се прецизно уредени со ставовите од 1-10 од членот 24 од Законот.

Согласност на Предлог-планот е дадена од Министерството за транспорт и врски под број 18-18042 од 28 ноември 2006 година.

Со оглед на изнесената правна и фактичка состојба, Судот оцени дека за оспорената Одлука може да се постави прашањето на законитоста во однос на постапката за донесување на предметниот детален урбанистички план, на што и се однесуваат наводите во иницијативата со кои се оспорува законитоста на спроведената постапка.

Во однос на согласноста на оспорената Одлука со правилникот на кој се повикува подносителот во иницијативата, Судот не е надлежен да ја оценува нивната меѓусебна согласност, поради тоа што согласно членот 110 од Уставот на Република Македонија, Судот одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со закон.

6. По повод барање во иницијативата, Судот оцени дека се исполнети условите во членот 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија до конечното одлучување на Судот, за запирање на извршување на поединечните акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорената Одлука.

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.
(У.бр.108/2007)

142.

У.бр.114/2007

- Правна последица од осуда предвидена во Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата (поведување на постапка)

*- Legal consequence from a conviction envisaged in the Law on Safety of Traffic on the Roads
(initiation of a procedure)*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 28 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 277 став 1 алинеја 5 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр.54/2007).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорената одредба не била во согласност со членовите 8 став 1 алинеи 1, 3 и 4, 13 став 1, 14 став 1, 32 ставовите 1 и 2, 51 и 54 од Уставот на Република Македонија, од причина што ограничувањето на полагање на испитите за возачи-инструктори настапувале како правна последица од осудата, а не како конкретна забрана (казна) што ја изрекува судот во рамките на видовите на казни, односно санкции.

По однос на ваквото спорно прашање, подносителот на иницијативата посочува на Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија бр.159/2001 од 26 декември 2001 година, со која Уставниот суд укина иста ваква одредба, што значи дека со сега оспорената одредба се повредувал и член 112 став 3 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 277 од оспорениот Закон (1) испитите за возачи-инструктори може да ги полага лице кое:

- има наполнето најмалку 23 години возраст;
- е здравствено и психофизички способно;
- има завршено најмалку средно образование;
- најмалку три години поседува возачка дозвола за онаа категорија возила за која му се издава дозволата за возач - инструктор и
- во последните пет години, со правосилна судска одлука не е осудено за кривично дело загрозување на безбедноста во сообраќајот.

(2) На лицето кое ги положило испитите за возач - инструктор му се издава свидетелство за завршено специјалистичко образование за занимање возач-инструктор.

4. Согласно член 8 став 1 алинеи 1, 3 и 4 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според член 14 став 1 од Уставот, никој неможе да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Согласно член 32 ставовите 1 и 2 од Уставот секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност. Секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Во членот 54 став 1 од Уставот е предвидено дека слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Оспорениот член 277 од Законот за безбедност во сообраќајот е содржан во Глава VI (шест) со наслов „Возачи“, точка 4 со наслов „Возачки испит за кандидат за возач, испит за возач инструктор и проверка на стручноста на возач-инструктор“ и потточка 4.2. со наслов „Испит за возач - инструктор“. Оспорената одредба ги утврдува условите кои едно лице треба да ги исполни за да може да го полага испитот за возач - инструктор. Меѓу повеќето наведени услови е и условот лицето во последните пет години, со правосилна судска одлука да не е осудено за кривично дело загрозување на безбедноста, кој што со иницијативата е оспорен.

Тргнувајќи од наведените уставни одредби, а во корелација со наводите во иницијативата, имајќи ја во вид и содржината на законската одредба во оспорениот дел, според Судот во конкретниов случај со неа се врши ограничување на правата и положбата на граѓаните како последица од осудуваноста за кривично дело што во теоријата на законодавецот во Република Македонија е позната како „правни последици на осудата“.

При оценување на уставноста на оспорената законска одредба Судот како основен критериум го имаше во вид постоењето на двата принципи на казнано-правниот однос утврдени во членовите 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот, а тоа се дека казната може да се изрече само со судска одлука и дека за извршеното казниво дело на сторителот може да му се изрече казна што како таква е утврдена со закон или друг пропис. Тоа, всушност значи дека согласно наведените уставни одредби казнено-правниот однос се исцрпува на релацијата казниво дело и судски изречената казна за сторителот и дека натамошна последица од неговото извршување, односно од осудата

за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени.

Од причини што во конкретниов случај со оспорениот дел од законската одредба, по сила на законот, а не како казна (со забрана) што ја изрекува судот во рамките на видовите на кривичните санкции, лицето не може да полага испит за возач - инструктор односно да оствари некое свое право, според Судот оспорениот дел од законската одредба на членот 277 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата може да се доведе под сомнение со Уставот. Ова дотолку повеќе што по однос на ова прашање Судот, веќе зазел став, со Одлука У.бр.159/2001 од 26 декември 2001 година.

Оттука, имајќи го во вид фактот дека со оспорениот дел од законската одредба ограничувањето на правото на лицето да полага испит за возач-инструктор настапува како правна последица од осуда по сила на Законот, а не како индивидуализирана казна (забрана) што ја изрекува судот во рамките на видовите казни, односно санкции, Судот оцени дека основано може да се постави прашањето за согласноста на член 277 став 1 алинеја 5 од Законот со членовите 8 став 1 алинеи 1, 3 и 4, 13 став 1, 14 став 1, 32 ставовите 1 и 2 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.114/2007)

143.

У.бр.157/2007

**- Режим во сообраќајот
(поведување на постапка)**

*- Traffic regime
(initiation of a procedure)*

- Одлуката за измена на режимот на сообраќајот, донесена од Советот на општината, не е во согласност со одредбите од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата, кога е донесена без изготвен сообраќаен проект за локални патишта и улици и без претходна согласност за настанатата промена на режимот во сообраќајот од министерот за внатрешни работи.

- The decision on changes in the traffic regimes, taken by the Council of the municipality, is not in agreement with the provisions in the Law on Safety of Traffic on the Roads, when it was taken without a drafted traffic project for local roads and streets, and without prior consent for the occurred change of the traffic regime by the Minister of the Interior.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 ноември година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за измена на Одлуката за измена на режимот на сообраќајот на улица „Благој Ѓорев“ и улица „Алексо Демниевски“ во Велес, број 0701-2636/3 од 12 јуни 2007 година, донесена од Советот на општина Велес („Службен гласник на општина Велес“ бр.11 од 29 јуни 2007 година).

2. Аце Коцевски, градоначалник на општина Велес, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорената одлука била во спротивност со членот 6 став 2 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр.54/2007) во кој прецизно се утврдувала постапката за уредување на сообраќајниот режим. Со оспорената одлука, исто така се повредувал и членот 392 став 1 од истиот Закон, со кој се утврдувал редоследот на работа. Меѓутоа, според наводите во иницијативата, при донесување на истата не се почитувани цитираните одредби од Законот, и не е изработен сообраќаен проект за локални патишта и улици, кој требало да го утврди општината, а во согласност со Министерот за внатрешни работи, што значи дека на овој проект нужно било добивање претходна согласност од Министерството за внатрешни работи. Како со донесување на оваа одлука не била испочитувана оваа предвидена постапка од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата, подносителот на иницијативата смета дека истата не е во согласност со Законот поради што предлага нејзино поништување и истовремено се предлага изрекување на времена мерка.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 1 од оспорената Одлука се врши измена на Одлуката за измена на режимот на сообраќајот на Ул. „Благој Ѓорев“ и ул. „Алексо Демниевски“ во Велес („Службен гласник на општина Велес“ бр.6/2001) донесена на седница на Советот на општина Велес на 3.10.2001 година.

Според член 2 од Одлуката за измена на режимот на сообраќајот на „Благој Ѓорев“ и ул. „Алексо Демниевски“ во Велес во став 1 алинеја 6 после зборот „Ленинова“ се брише (до спојот со улица „Алексо Демниевски“ и улица „Маршал Тито“) и се впишува до спојот со улица „Васил Ѓоргов“.

Според член 3 од Одлуката за измена на режимот на сообраќајот на улица „Благој Ѓорев“ и улица „Алексо Демниевски“ во Велес во став 1 после алинеја 6 се додава нова алинеја 7 која гласи: улицата „Благој Ѓорев“ од спојот со улица „Васил Ѓоргов“ до спојот со улица „Алексо Демниевски“ и улица „Маршал Тито“ е двонасочна.

Според член 4 од Одлуката измената на режимот на сообраќајот за двонасочно одвивање на сообраќајот на улица „Благој Горев“ ќе биде регулирано и утврдено со посебна хоризонтална и вертикална сигнализација, врз основа на сообраќаен проект за кој согласност дава Министерството за внатрешни работи.

Според член 5 оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Велес“, а ќе се применува по реализирањето на сообраќајниот проект за кој согласност дава Министерството за внатрешни работи.

4. Согласно член 31 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) органи на општината се: советот и градоначалникот.

Членот 36 од истиот Закон ја утврдува надлежноста на советот, така што меѓу другите надлежности, во точката 15 од овој член се наведува дека советот врши и други работи утврдени со закон.

Според член 6 став 1 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр.54/2007) Советот на општината и на градот Скопје го уредуваат сообраќајот на локалните патишта на своето подрачје, согласно со одредбите на овој закон.

Според ставот 2 на овој член од Законот, за уредување на сообраќајот од ставот 1 на овој член, советот на општината и на градот Скопје, задолжително прибавуваат претходна согласност од Министерството за внатрешни работи.

Според став 3 алинеја 2 на членот 6 од овој закон, уредувањето на сообраќајот од ставот 1 на овој член меѓу другото опфаќа и определување на двонасочен, односно еднонасочен сообраќај.

Според член 392 став 1 од овој закон, режимот на сообраќајот на автопатиштата, магистрални и регионални патишта, врз основа на сообраќаен проект, со решение го утврдува министерот за транспорт и врски, во согласност со министерот за внатрешни работи, а за локални патишта и улици - општината, односно градот Скопје, во согласност со министерот за внатрешни работи.

Според член 392 став 3 од истиот закон, измената на режимот на сообраќајот се врши со решение на надлежен орган, на начин и постапка утврдени во ставот 1 на овој член.

Меѓутоа, од утврдената фактичка состојба во текот на претходната постапка, како и од приложената документација, не може да се утврди дека со оспорената Одлука за измени на режимот во сообраќајот на наведените улици, била запазена законската постапка, односно дека биле испочитувани предвидените овластувања во Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата.

Имено, од увидот во приложената документација, произлегува дека оспорената Одлука не е донесена во согласност со членовите 6 став 2 и 392 став 1 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата, од причина што во списите недостасува сообраќаен проект за локални патишта и улици (кој што е задолжителен за промена на режимот на сообраќај, кој го утврдува општината), ниту пак има претходна согласност за настанатата промена на режимот во сообраќајот од министерот за внатрешни работи, како што предвидува законската одредба од членот 6 став 2 и 392 став 1 од наведениот закон.

Поради наведените причини, според Судот основано може да се постави прашањето за согласноста на оспорената Одлука со Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата.

5. По однос на барањето Судот да донесе решение за запирање на извршување на поединечните акти или дејствија донесени врз основа на оспорената Одлука, Судот оцени дека не се исполнети условите од членот 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.157/2007)

144.

У.бр.4/2007

**- Надоместок на нематеријална штета во сообраќајот
(поведување на постапка)**

*- Compensation of non-material damage in traffic
(initiation of a procedure)*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 12 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на:

а) уставноста на членот 45 став 2 од Законот за задолжително осигурување во сообраќајот („Службен весник на Република Македонија“ бр.88/2005 и 70/2006) и

б) уставноста и законитоста на Критериумите за надомест на нематеријална штета поради смрт, телесна повреда и нарушување на здравјето од употреба на моторни возила, донесени во октомври 2006 година од Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност при Владата на Република Македонија.

2. Слободан Илиќ и Трајче Китановски, адвокати од Скопје до Уставниот суд на Република Македонија поднесоа иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 45 став 2 од Законот означен во точката 1 а) од ова решение и уставноста и законитоста на Критериумите, означени во точката 1 б) од ова решение.

По цитирање на членот 8 став 1 алинеја 4 од Уставот, како и членот 44 став 1 и членот 45 став 1 од Законот за задолжително осигурување во сообраќајот, подносителите на иницијативата наведуваат дека со оспорениот член 45 став 2 од Законот се повредувала темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија-поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска. Имено, со оспорената законска одредба доаѓало до мешање на извршната во судската власт, бидејќи постоело наметнување на „Критериумите“ како задолжителни за примена на судовите при одлучувањето за надомест на штета, иако судовите судеа врз основа на Устав, закон и меѓународните договори. Притоа, иако во оспорената законска одредба не постоел терминот „задолжително“ тоа сепак подразбирало наметнување на волјата на извршната власт и нејзино влијание врз самостојноста во одлучувањето на судовите, со што се повредувале членот 51 и Амандманот XXV на Уставот. Уште повеќе ако се имал предвид составот на Комисијата (Министерство за финансии и Националното биро за осигурување) и при позната состојба дека судовите го утврдувале надоместокот врз основа на вешт наод и мислење на стручни лица-неуропсихијатри или други медицински лица произлегувало дека во критериумите не бил застапен психосоматскиот фактор за утврдување на надоместокот, туку економско-финансискиот, кој евентуално би бил од значење само за вонсудско спогодување но не и за донесување на судска одлука.

Врз основа на даденото овластување од членот 45 став 2 од Законот, Комисијата ги донела оспорените критериуми со чија содржина во потполност се поткрепувале наводите за неуставност на споменатата законска одредба. Имено, Комисијата наместо само да донесе критериуми се впуштила и во пропишување на висината на надоместоците што автоматски значело пречекорување на законските овластувања и навлегување во судските ингеренции, поради што оспорените критериуми не биле во согласност со Уставот и членот 45 став 2 од Законот. Во краен случај во членот 20 од Законот биле определени минималните суми на надомест на штета, од што произлегувала меѓусебна неусогласеност на оспорениот член 45 став 2 со членот 20 од Законот.

Понатаму, оспорените критериуми не биле објавени во “Службен весник на Република Македонија“ со што се повредувал членот 52 од Уставот.

Со оглед на тоа што во оспорените критериуми било предвидено истите да се достават до сите основни и апелациони судови и Врховниот суд на Република Македонија, најдоцна до 15 ноември 2006 година, заради одлучување при утврдување на ваков вид надомест на штета неспорно произлегувало мешање на извршната во судската власт. Ова уште повеќе се потврдувало и со определбата на критериумите истите да се применуваат од 1 јануари 2007 година и по однос на сите предмети што се во постапка на одлучување (вонсудски и судски) со што воедно значело и задолжителност во нивната ратроактивна примена на настани случени во минатото што судски се уште не биле решени. На овој начин се повредувале членот 9, членот 11 и членот 52 од Уставот.

Понатаму, подносителите на иницијативата посочуваат на содржината на членот 20 и членот 73 од Законот во кој било предвидено членот 45 да се применува од денот на стекнување на полноправно членство на Република Македонија во Европската унија, а во поткрепа на наводите за несогласност на оспорената законска одредба со Уставот, како и за несогласност на оспорените критериуми со Уставот и со законот.

Подносителите на иницијативата предлагаат Судот да донесе решение за времена мерка.

3. Судот на седницата утврди дека, според член 45 став 2 од Законот за задолжително осигурување во сообраќајот, Комисијата утврдува критериуми за надомест на штета поради смрт, телесна повреда и нарушување на здравјето и истите ги доставува до судовите заради одлучување при утврдувањето на надомест на штета поради смрт, телесна повреда и нарушување на здравјето.

Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност на Владата на Република Македонија на седница одржана на 24 октомври 2006 година, врз основа на оспорениот член 45 став 2 од Законот ги донела оспорените критериуми. Во нив се утврдени околности од кои ќе зависи висината на надоместокот за: претрпена физичка болка, претрпен страв, намалената животна активност, душевната болка поради нагреденост, претрпена душевна болка поради смрт на блиско лице и надоместокот за душевна болка поради особено тежок инвалидитет на блиско лице. Исто така, во Критериумите е даден табеларен преглед на посебните видови на надоместоци со утврдување на минимален и максимален износ. По однос на доставувањето и примената на Критериумите во нив е

определено дека, согласно оспорениот член 45 став 2 од Законот ќе се достават до сите основни и апелациони судови и Врховниот суд на Република Македонија, најдоцна до 15 ноември 2006 година, заради одлучување при утврдување надомест на штета поради смрт, телесна повреда и нарушување на здравјето. Во истиот рок Критериумите ќе се достават и до сите друштва за осигурување и Националното Биро за осигурување заради задолжителна примена при решавање на барањата за надомест на штета во вонсудската постапка. Критериумите ќе се применуваат од 1 јануари 2007 година на сите предмети што се во постапка на одлучување (вонсудски и судски).

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едни темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со законите. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според Амандманот XXV на Уставот, судската власт ја вршат судовите. Судовите се самостојни и независни. Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот. Забранети се вонредни судови. Видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив, се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Во членот 88 од Уставот е предвидено дека Владата е носител на извршната власт, а според членот 91 алинеи 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Согласно член 36 став 3 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2000, 12/2003, 55/2005, 37/2006 и 115/2007), со одлука Владата одлучува за одделни прашања и мерки за извршување на законите, основа стручни и други служби за своите потреби и заеднички служби за потребите на Владата и на министерствата и другите органи на државната управа.

Од наведените одредби произлегува дека Владата на Република Македонија, како носител на извршна власт има уставно и законско овластување во насока на реализација на законски одредби да разработи одделни одредби на закон и другите прашања заради нивно извршување.

Оттука, според Судот не е спорно дека Комисијата за осигурување од автомобилска одговорност, формирана од Владата, согласно член 44 од Законот за осигурување во сообраќајот може во функција на разработка на одделни законски одредби да носи подзаконски акти, кога за тоа постои реална и правно оправдана потреба.

Според членот 189 од Законот за облигационите односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2001, 4/2002 и 5/2003), за претрпени физички болки, за претрпени душевни болки поради намалување на животната активност, нагрденост, повреда на угледот, честа, слободата или правата на личноста, смрт на блиско лице, како и за страв судот, ако најде дека околностите на случајот, а особено јачината на болките, стравот и нивното траење го оправдува тоа, ќе досуди справедлив паричен надомест, независно од надоместот на материјалната штета, како и во нејзино отсуство (став 1). При одлучувањето за барањето за надомест на нематеријална штета, како и за висината на нејзиниот надомест, судот ќе води сметка за значењето на повреденото добро и за целта за која служи тој надомест, но и за тоа со него да не им се погодува на стремежите што не се спојливи со неговата природа (став 2).

Тргнувајќи од анализата на наведената законска одредба произлегува дека критериумите од кои ќе зависи колкав надоместок ќе биде досуден во судска постапка се дадени во членот 189 од Законот за облигационите односи, пришто како ограничувачки фактори по однос на висината на надоместот на штета се јавуваат јачината на болките, стравот и нивното траење, значењето на повреденото добро и целта за која треба да служи надоместокот.

Оттаму, при ваква законска уреденост се поставува прашањето која е уставната оправданост во оспорениот член 45 став 2 од Законот за задолжително осигурување во сообраќајот воопшто да се предвиди овластување за Комисијата за автомобилска одговорност да утврдува критериуми за надомест на штета поради смрт, телесна повреда и нарушување на здравјето и истите да ги

достави до судовите заради одлучување при утврдувањето на надомест на ваков вид штета.

Според оцена на Судот не постои уставна оправданост за нормативниот потег од оспорениот член 45 став 2 од Законот, а при состојба на јасно определени критериуми од кои зависи висината на досудениот износ на име нематеријална штета (околностите на случајот, јачината на болките, стравот и нивното траење), како и при состојба кога судовите според Амандманот XXV на Уставот се самостојни и независни и судат врз основа на Уставот, законите и меѓународните договори, ратификувани во согласност со Уставот.

Со оглед на тоа што не постои уставна издржаност на потребата од натамошна разработка на проблематиката особено не по однос на постапувањето на судовите при досудувањето на ваков вид надоместок, Судот оцени дека основано може да се постави прашањето за нејзината согласност со членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, односно владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, како темелни вредности на уставниот поредок.

Ова уште повеќе ако се има предвид дека нематеријалната штета е штета која не може однапред да се определи во фиксен паричен износ утврден во закон. Таа преставува посебен вид на материјална сатисфакција која треба повторно да ја воспостави психичката рамнотежа која била нарушена со трпењето на некоја физичка или психичка болка, кога тоа е можно и е позната уште како *pretium doloris*, *pecunia doloris*. Истата зависи од низа околности чие постоење, јачина, интензитет и времетраење во најголем број случаи се утврдува по пат на вештачење. Потоа судот врз основа на вештиот наод и мислење, имајќи ги предвид сите околности на случајот досудува справедлив паричен надоместок.

Друго пак е прашањето дали осигурителните компании во исплатата на ваков вид штета имаат потреба од унифицирана насока или правни правила за воедначен пристап во исплатата на нематеријалната штета во вонсудска постапка за која намена донесените критериуми би можеле да имаат примена. Притоа, ако целта на законо-давецот била да се разработат законски утврдените критериуми од кои би зависела висината на надоместокот на штета, во оспорените критериуми извршната власт отишла понатаму одредувајќи минимални и максимални износи на секој конкретен надоместок и определила критериумите да бидат доставени до

судовите заради одлучување при утврдувањето на надоместокот. Меѓутоа, во законските одредби, вклучувајќи го и членот 45 став 2 од Законот не постои овластување за операционализација на висината на надоместокот, туку само за критериумите.

Оттаму, на судовите им се наметнува надоместокот да го определуваат не само врз основа на критериумите утврдени во законските одредби, туку и врз основа на критериуми и според рамка дадена во донесените критериуми. Ова нешто ја доведува во прашање и поделбата на државната власт на извршна, законодавна и судска, односно доаѓа до мешање на извршната во судската власт, како независна и самостојна власт.

Врз основа на наведеното пред Судот се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 45 став 2 од со член 8 став 1 алинеја 4, со Амандманот XXV и член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот.

Имајќи предвид дека Судот не наоѓа уставно оправдан основ за егзистирање на членот 45 став 2 од Законот под сомнение се доведува и егзистенцијата на Критериумите како акт што произлегол од оваа законска одредба во функција на нејзина разработка.

Анализата на Судот покажа дека во законските одредби и посебно во оспорениот член 45 став 2 од Законот за задолжително осигурување во сообраќајот не е дадено овластување во функција на разработка по однос на висината на овој вид надоместок. Исто така, при оцената на уставноста и законитоста на оспорените критериуми од аспект на принципот за поделба на државната власт, особено внимание привлекуваат завршните одредби во кои е предвидено Критериумите да се достават до сите основни и апелациони судови и Врховниот суд на Република Македонија најдоцна до 15 ноември 2006 година, заради одлучување при утврдување на ваков вид надомест на штета и да се применуваат од 1 јануари 2007 година на сите предмети што се во постапка на судско одлучување.

Ваквата нормираност, според Судот преставува навлегување на извршната во судската власт од причина што на судовите им се наметнува задолжителна примена на критериумите, како подзаконски акт во кој се дадени критериуми и е определен минимален и максимален износ на нематеријална штета по однос на сите нерешени случаи сметано од 1 јануари 2007 година.

Оттаму и по однос на оспорените критериуми може да се постави прашањето за нивната согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 4, членот 52, Амандманот XXV и член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот. Воедно оспорените критериуми не се во согласност и со членот 45 став 2 од Законот за задолжително осигурување во сообраќајот и членот 189 од Законот за облигационите односи.

5. Судот оцени дека нема услови за донесување на решение за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземаат врз основа на оспорената законска одредба и оспорените критериуми, согласно член 27 од Деловникот. Имено не станува збор за ненадоместлива штета и доколку во практиката постојат случаи каде судовите прифателе утврдување на надомест според оспорената одредба или Критериумите на засегнатите странки им стои на располагање употреба на бројни правни средства кон евентуално остварување на разлика од досудениот до справедливиот паричен надоместок.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.4/2007)

145.

У.бр.122/2007

- Овластување на министерот да го забрани производството, прометот и употребата на одделни производи кои го загрозуваат здравјето на луѓето и животната средина

- Authority of the Minister to prohibit the production, circulation and use of certain products endangering the health of people and the environment

- Оспорениот член 21 од Законот, само му дава можност на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во соработка, односно согласност со други министри зависно од тоа за каква проблематика, материја станува збор, да го забрани производството, прометот и употребата на одделни производи, полупроизводи, супстанции и вршењето на одделни активности и услуги, на определено и неопределено време, доколку постојат доволно докази за загорзување на животот и здравјето на луѓето и животната средина и не се исполнуваат пропишаните стандарди. Мерилата, критериумите и стандардите се во соодветните закони зависно од тоа за која материја се работи, а сето тоа заради заштита на животната средина и заштитата на животот и здравјето на луѓето.

- The challenged Article 21 of the Law only provides a possibility for the Minister managing the body of state administration competent for the matters from the field of the environment in cooperation with, that is, with the consent of the other ministers depending on what issues, matters are concerned, to prohibit the production, circulation and use of certain products, semi-products, substances and the performance of certain activities and services, to a definite and indefinite time, in case there is sufficient evidence for endangerment of the health of people and the environment and the stipulated standards are not met. The standards and criteria are in the corresponding laws depending on which matter is concerned, and all that is aimed at protecting the environment and the life and health of people.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 21 од Законот за животна средина ("Службен весник на Република Македонија" бр.53/2005, 81/2005 и 24/2007).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Наредбата за забрана на внатрешен промет, откуп и извоз на отпадоци и остатоци на производи од железо, челик, алуминиум, бакар, олово, цинк, калај, бронза и месинг бр.02-3261/1, донесена од министерот за животна средина и просторно планирање во согласност со министерот за здравство, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство и министерот за економија на 29 мај 2007 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.65/2007).

3. Александар Талески и Георги Димитров од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 21 од Законот означен во точката 1 од ова решение, односно оценување на уставноста и законитоста на Наредбата означена во точката 2 од ова решение.

Со иницијативата поднесена од Александар Талески се наведува дека во оспорениот член 21 од Законот не било наведено под кои објективни и мерливи услови се донесувал акт за ограничување на прометот, односно времетраењето и опсегот на истото, со што се нарушувало владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Оспорениот член 21 од Законот, исто така, бил спротивен и на членот 55 ставови 1 и 3 од Уставот на Република Македонија.

Со оспорената Наредба се ограничувало правото на сопственост со оглед на тоа што претприемачите не можеле да ги оттуѓат, односно продадат, забранетите материјали и истата била во спротивност со членот 30 од Уставот.

Според иницијативата поднесена од Георги Димитров оспорениот дел на членот 21 од Законот, давал можност, министерствата, без притоа да постои рамка во законот да ги определуваат доказите кои според нив би биле доволни за да го

забранат производството, прометот и употребата на одделни производи, полупроизводи, суровини, супстанции и вршење на одделни активности и услуги.

Оспорената законска одредба од член 21 во делот: и/или не се исполнуват пропишаните стандарди, исто така не била во согласност со членовите 8 став 2 и 55 од Уставот.

Оттука, според иницијативата произлегувало дека во оспорениот член 21 од Законот бил предвиден услов кој во Уставот не бил предвиден а тоа е: "исполнување на пропишани стандарди".

Членот 21 од Законот се оспорува и во однос на членот 32 ставови 1 и 3 од Уставот, според кој секој има право на работа и право на соодветна заработувачка.

По однос на оспорената Наредба, во иницијативата се наведува дека таа била донесена согласно членот 21 од Законот кој бил противуставен а воедно Наредбата била и спротивна и на Законот за животна средина од причина што истата требало да содржи доволно докази за загрозеноста на здравјето на луѓето и животната средина и да содржи детален опис на стандарди кои не биле постигнати, додека пак таа, не содржела ниту една анализа или бројка, а ниту еден принцип или стандард кој е нарушен не бил наведен.

Оспорената наредба била во спротивност и со членовите 8, 21, 32, 55 од Уставот на Република Македонија.

Согласно наведеното подносителот на иницијативата бара поништување на оспорениот член 21 од Законот и поништување на оспорената Наредба.

Со иницијативата на Георги Димитров, исто така, се дава и посебен предлог, Судот да донесе решение за запирање од извршувањето на поединечните акти или дејствија што би се презеле со оспорените акти.

4. Судот на седницата утврди дека според членот 21 од Законот за животна средина е утврдена забраната на производството, прометот и употребата на одделни производи, полупроизводи, суровини, супстанции и вршењето на одделни активности и услуги заради заштита на животната средина

Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на економијата, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на здравството и министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на земјоделството, шумарството и водостопанството ќе го забрани производството, прометот и употребата на одделни производи, полупроизводи, суровини, супстанции и вршењето на одделни активности и услуги, на определено или на неопределено време, доколку постојат доволно докази дека со нив се загрозува животот и здравјето на луѓето и животната средина и/или не се исполнуваат пропишаните стандарди.

Судот на седница, исто така, утврди дека оспорената Наредба за забрана на внатрешен промет, откуп и извоз на отпадоци и остатоци на производи од железо, челик, алуминиум, бакар, олово, цинк, калај, бронза и месинг, во членот 1 утврдува дека со цел да се запази јавниот интерес во управувањето со отпадот и заштита на животната средина, како и заради постигнување на стандардите поврзани со управување со отпадот што треба да ги исполнуваат правните и физички лица за собирање, складирање, преработка и транспортирање на отпад согласно Законот за управување со отпадот се забранува внатрешен промет, откуп и извоз на отпадоци и остатоци на производи од железо, челик, алуминиум, бакар, олово, цинк, калај, бронза и месинг.

5. Според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, е утврдена како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Во делот на економски, социјални и културни права е содржан и членот 43 од Уставот според кој секој човек има право на здрава животна средина (став 1). Во ставот 3 на овој член од Уставот е утврдено дека Републиката обезбедува услови за остварување на правото на граѓаните на здрава животна средина.

Согласно членот 30 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата.

Никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Во случај на експропријација на сопственоста или во случај на ограничување на сопственоста се гарантира праведен надомест кој не може да биде понзиок од пазарната вредност.

Според член 55 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Во ставот 3 на овој член од Уставот е утврдено дека слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Од содржината на ова уставна одредба произлегува дека основна цел на Уставот е заштитата на сопственоста и слободата на пазарот и претприемништвото. Меѓутоа, Уставот точно и прецизно ги наведува и случаите кога може со закон да се ограничи слободата на пазарот и претприемништвото, заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Оттука, согласно наведената уставна одредба законодавецот има уставен основ да го уреди прашањето за забраната на производството, прометот и употребата на одделни производи, полупроизводи, суровини, супстанции и вршењето на одделни активности и услуги заради заштита на животната средина.

По однос на наводите во иницијативата дека во Законот биле предвидени услови кои во Уставот не се предвидени како што се: "доколку постојат доволно докази дека со нив се загрозува животот и здравјето на луѓето и нивната средина и/или не се исполнуваат пропишаните стандарди", Судот смета дека тие (наведените услови) не претставуваат нови услови кои законодавецот ги утврдил, туку се во функција на операционализација на уставната одредба од член 55 и се во насока на воспоставување на законски основи за преземање на мерки од страна на државата во насока на заштита на животната средина и заштита на безбедноста, животот и здравјето на луѓето.

Од друга страна, пак, наводите во иницијативата на Александар Талески, дека во Законот не е наведено под кои објективни и мерливи услови се донесува оспорената Наредба, Судот

утврди дека не се основани од причина што Уставот во членот 55 ставот 3 доста прецизно ги наведува случаите кога може да се ограничи слободата на пазарот и претприемништвото, а Законот дава таква можност и уште поконкретно ги разработува тие случаи, дотолку повеќе што забраната на производството, прометот и употребата на одделни производи, полупроизводи, суровини, супстанции и вршењето на одделни активности и услуги заради заштитата на животната средина утврдено во оспорениот член 21 од Законот, се разработува согласно начелото на заштита на животната средина при управувањето со отпадот и другите начела предвидени во Законот за управување со отпад ("Службен весник на Република Македонија" бр.68/2004 и 71/2004).

Во функција на заштитата на животната средина, Република Македонија ги потпишала голем број на меѓународни конвенции кои во себе содржат одредби со кои се забранува или контролира прометот со одредена група опасни хемикалии и опасен отпад, како на пример: Стокхолмската Конвенција за неразградливи органски загадувачи – ПОПС ("Службен весник на Република Македонија бр. 17/04"), Виенската Конвенција за заштита на озонскиот слој ("Службен весник на Република Македонија бр.01/90"), Монреалскиот протокол во врска со супстанциите кои го осиромашуваат озонскиот слој ("Службен весник на Република Македонија бр.16/90") заедно со сите други амандмани на овој протокол, Базелската Конвенција во врска со контролата врз прекуграничните загадувања со опасен отпад и неговото депонирање ("Службен весник на Република Македонија бр. 49/97"). Согласно горенаведеното, а врз основа на ратификуваните документи, Владата на Република Македонија во рамките на своето работење и ви исклучителни случаи кога се бара итно и неодложно дејствување, а се со цел заштита на здравјето на луѓето и животната средина, има обврски да презема разни мерки со кои се овозможува заштитата на животната средина, а во насока на остварување на темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија. Воедно, Република Македонија, како субјект во меѓународните односи и во меѓународното право има обврска да презема мерки да ја штити животната средина на локално и глобално ниво, што воедно произлегува од многубројните меѓународни конвенции и декларации.

Оспорениот член 21 од Законот, само му дава можност на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во соработка, односно согласност со други министри зависно од тоа за каква проблематика,

материја станува збор, да го забрани производството, прометот и употребата на одделни производи, полупроизводи, супстанции и вршењето на одделни активности и услуги, на определено и неопределено време, доколку постојат доволно докази за загорзување на животот и здравјето на луѓето и животната средина и не се исполнуваат пропишаните стандарди. Мерилата, критериумите и стандардите се во соодветните закони зависно од тоа за која материја се работи, а сето тоа заради заштита на животната средина и заштитата на животот и здравјето на луѓето.

Со оглед на изнесеното, Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 21 од Законот за животната средина со Уставот.

6. Оспорената Наредба за забрана на внатрешен промет, откуп и извоз на отпадоци и остатоци на производи од железо, челик, алуминиум, бакар, олово, цинк, калај, бронза и месинг е донесена од министерот за животна средина и просторно планирање во согласност со министерот за здравство, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство и министерот за економија на 29 мај 2007 година ("Службен весник на Република Македонија бр. 65/2007").

Министерот за животна средина и просторно планирање, во согласност со министерот за здравство, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство и министерот за економија, донесе Наредба бр.02-3261/4 за престанок за важење на наредбата за забрана на внатрешен промет, откуп и извоз на отпадоци и остатоци на производи од железо, челик, алуминиум, бакар, олово, цинк, калај, бронза и месинг, донесена на 5 септември 2007 година, која во членот 1 предвидува дека оспорената Наредба бр.02-3261/4 од 29 мај 2007 година престанува да важи.

Наредбата е објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр.113/2007.

Со оглед на тоа што оспорената Наредба, со донесувањето на Наредбата од 5 септември 2007 година престанала да важи, согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот, иницијативите со кои се оспорува наведената Наредба ги отфрли.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.122/2007)

10. Образование и култура

10. Education and culture

146.

У.бр.70/2006

- Утврдување на видот и степенот на стручната подготовка на наставниците и другиот кадар (поведување и неповедување на постапка)

*- Determination of the type and level of professional training of teachers and other personnel
(initiation and non-initiation of a procedure)*

- Собранието на Република Македонија, како носител на законодавната власт, може да донесува закони, меѓу другото, и за уредување на прашања и односи поврзани со остварувањето на уставно утврденото право на основното образование, кое е задолжително. Во рамките на уредувањето на овие прашања, законодавецот може да го пропише видот и степенот на стручната подготовка на наставниците и другиот кадар како услов за вршење на определени раб оти од оваа дејност.

- The Assembly of the Republic of Macedonia, as the holder of the legislative power, may adopt laws, inter alia, also on the regulation of matters and relations connected with the realisation of the constitutionally defined right to elementary education, which is compulsory. Within the frameworks of governing these matters, the legislator may prescribe the type and level of professional training of teachers and other personnel as a condition for carrying out certain jobs from this activity.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 6 декември 2006 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 15 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2006) и на Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/2006).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2006).

3. Група од седум вработени во ОУ „Мануш Турновски“ од Ново Село, Драган Коровешовски од Охрид, група од 13 воспитувачи од Делчево, вработени во основни училишта и детска градинка, Јован Ѓуровски од Битола, Снежана Владева од Свети Николе, група од пет воспитувачи вработени во ОУ „Гоце Делчев“ од Василево и Стамен Филипov од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од законите означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Според наводите во иницијативата поднесена од група вработени во ОУ „Мануш Турновски“ од Ново Село, со оспорените законски одредби бил повреден член 52 став 4 од Уставот, затоа што имале ретроактивно дејство и биле неповолни за граѓаните, односно вработените во забавиштата, кои на денот на приемот на работа согласно тогаш важечкиот закон биле примени на неодредено работно време, а сега во оспорениот член 3 на Законот означен во точката 1 од ова решение, за реализација на програмите во

подготвителната година се барало тие да имаат завршени високо образование за одделенска настава.

Понатаму, во оваа иницијатива се наведува дека со оспорените членови се повредувал и член 9 став 2 од Уставот, затоа што вработените воспитувачи во основното образование се ставени во нееднаква положба во однос на останатите вработени наставници во одделенска и предметна настава. Ова од причини што со Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.64/2004) во член 32 било предвидено дека за изведување на настава, како во одделенска, така и во предметна настава кандидатите треба да имаат завршено високо образование, а во членот 77 од тој закон, за постојниот наставен кадар со завршено више образование било предвидено и натаму да ги врши работите на работните места на кои се затекнати пред денот на влегување во сила на тој закон. На овој начин, со тој закон била отстранета можноста за негово ретроактивно дејство, што не било случај со оспорениот член 3, а посебно со оспорениот член 15 од овој закон, кој што имал ретроактивно дејство.

Во иницијативата поднесена од Драган Коровешовски од Охрид се оспорува уставноста само на членот 66 став 2, односно на член 3 од Законот означен во точката 2 од ова решение, со кој всушност е изменет ставот 2 на член 66 од основниот текст на Законот за основното образование.

Според наводите во оваа иницијатива, оспорената одредба од член 3 на Законот претставувала негација на статусот и стручноста на лицата со завршено високо образование за претшколска возраст, односно за возраст од 5 до 7 години, затоа што тие според оваа одредба не можеле да ја реализираат програмата од подготвителната година, иако согласно програмите на настава во високото образование кое го завршиле биле специјализирани за работа токму со деца од подготвителна година.

Оттука, според подносителот на оваа иницијатива, правната ситуација настаната со оспорената законска одредба била неповолна за овој кадар, со оглед на тоа што доведувала до губење на веќе стекнати права за оние кои имаат засновано работен однос во основните училишта согласно нивната стручност. Сето тоа, оспорената законска одредба ја правело да не е во согласност со принципот на владеењето на правото, утврден како темелна вредност на уставниот поредок, со член 32 став 5 и со член 51 од Уставот.

Со оваа иницијатива, се предлага Судот, до донесување на конечна одлука, да донесе и решение со кое привремено ќе се забрани примената на оспорената законска одредба.

Во иницијативата поднесена од група воспитувачи од Делчево се наведува дека со членовите 3 и 15 од Законот досегашните воспитувачи биле ставени во нееднаква положба во однос на колегите по предметна и одделенска настава, кои, исто така, имале вишо образование, а не биле задолжени да го продолжат образованието за разлика од нив кои според Законот се задолжени во одреден рок да го оформат образованието кое се предвидува во оспорениот член 3, а во спротивно според член 15 ќе го изгубиле работното место.

Според подносителите на оваа иницијатива, нерамноправната положба меѓу овие две категории на вработени во основните училишта произлегувала пред се доколку се спореди член 4 со член 15 од Законот, при што можело да се констатира дека за вработени во иста установа со исто образование (вишо) се применети различни критериуми за професионално доусовршување, односно се утврдени различни решенија во однос на нивниот иден статус.

Јован Ѓуровски, воспитувач во подготвителна година од Битола, во иницијативата наведува дека со оспорените членови од Законот, постојните воспитувачи од подготвителната година со високо образование (Факултет за воспитувачи) биле ставени во нерамноправна положба во однос на другите наставници во основното образование. Нерамноправноста се состоела во тоа што според Законот, наставниците - воспитувачи, со оглед на тоа што не биле остручени да изведуваат настава во I и II одделение, требало да се стекнат со високо образование за одделенска настава (Факултет за учители), додека, наспроти нив наставниците со VI или VII степен (ВПШ и Факултет за учители), иако и тие требало да водат ученици во подготвителна година, тие со Законот не биле задолжени да завршат факултет за воспитувачи. Исто така, во оваа иницијатива се наведува дека со овој закон биле опфатени само воспитувачите со соодветно високо образование од подготвителна година во основно училиште, додека не биле опфатени педагозите со Филозофски факултет - група педагогија, кои сега биле воспитувачи во подготвителна година.

Снежана Владева од Свети Николе, во иницијативата најпрво наведува дека членот 66 став 2 од Законот за основното

образование кој што е изменет со член 3 од Законот за изменување и дополнување бил во спротивност со член 32 став 2 од Уставот, затоа што со него се ускратувало остварувањето на уставно загарантираното право според кое секому под еднакви услови му е достапно секое работно место. Имено, според наводите во оваа иницијатива, оспорената законска одредба го оневозможува остварувањето на правото на работа во целост на сите оние кои имаат завршено Педагошки факултет, насока предучилишно образование и се стекнале со звање професор по предучилишно образование, како и на оние кои се студенти по оваа насока.

Со оглед на тоа што по донесувањето на оспорените измени на Законот за основното образование професорите за предучилишно образование за да можеле да работат морале да се дошколуваат, додека пак наставниците кои би требало да работат со децата од предучилишното образование немале обврска да дополагаат предмети од предучилишната насока, подносителката смета дека оние кои завршиле Педагошки факултет - одделенска настава се ставени во многу попривилегирана положба во однос на оние со завршено факултет за предучилишно образование, во поглед на вработувањето. Поради наведените причини, таа смета дека со членот 66 став 2 од Законот за основно образование се повредува гарантираното право од членот 32 став 2 од Уставот и предлага да се поведе постапка за оценување на неговата уставност.

Според наводите во иницијативата и на нејзиното дополнување и прецизирање, поднесена од група воспитувачи од ОУ „Гоце Делчев“ од Василево, со оспорените членови 3 и 15 од Законот се повредувал член 9 од Уставот, затоа што образованието на вработените во иста дејност (основно образование) било нееднакво третирано, односно вреднувано. Имено, според овие одредби дури и оние наставници со високо образование за воспитувачи не биле соодветни за реализирање на наставата во подготвителната година, додека за разлика од нив како соодветни за тоа биле наставниците со високо образование за одделенска настава.

Повредата на член 9 од Уставот, произлегувала и оттаму што согласно член 77 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.63/2004), наставниците со више образование во предметна и одделенска настава затечени со донесување на означениот закон, останувале и натаму да ги вршат работите на работните места на кои се затекнати, а со оглед на тоа што со

оспорените измени на Законот за основното образование овие наставници не биле опфатени, тие и после овие измени останувале да работат со више образование.

Во иницијативата поднесена од Стамен Филипov од Скопје, меѓу другото, се наведува дека со членот 3 и 15 од Законот, вработените воспитачи во градинките и училиштата, кои до сега работеле со деца од оваа возраст (6-7 години), биле ставени во незавидна и нееднаква правна положба, затоа што им се наметнувало задолжително дооформување на образованието и тоа за неверојатно краток временски период од само 2 години од влегувањето во сила на овој Закон (31.03.2006 година), а во спротивно ќе им престанел работниот однос. Според овој подносител на иницијатива, причина за престанување на работниот однос на граѓанинот не можело да биде ненавременото стекнување соодветно образование во текот на работата, како што било предвидено во оспорената одредба на член 15 од Законот, затоа што во тој случај се повредувало уставно гарантираното право на работа и достапноста на секое работно место од членот 32 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија и веќе стекнатите права.

Тргнувајќи од одредбата на член 9 и член 32 став 5 од Уставот, овој подносител, исто така, смета дека со оспорениот член 15 од Законот се воспоставувал нов и поинаков режим за определување на работниците - постојните воспитувачи на кои работниот однос им престанува доколку во рок од две години не го стекнат соодветното образование од оној што е утврден во Законот за работните односи (член 62), поради што и по тој основ работниците - постојните воспитувачи се доведувале во нееднаква, односно нерамноправна положба, што не било во согласност со начелото на еднаквост, утврдено во член 9 од Уставот. Освен тоа, оспорената одредба на член 15 од Законот, според овој подносител на иницијатива, не била ниту јасна, ни потполна, со оглед на тоа што не можело да се утврди под кои услови постојните воспитачи во подготвителна година ќе го стекнат соодветното високо образование, каков ќе биде нивниот статус - нововработени или преземени работници и кој ќе ги плати трошоците за високото дообразование. Исто така, тој смета дека законодавецот не би требало постојано и во краток временски период да ги менува условите за соодветна стручна подготовка, бидејќи со тоа се нарушувала правната сигурност на граѓаните.

4. Судот на седницата утврди дека со оспорениот член 3 од Законот означен во точката 2 од ова решение, членот 66 став 2 се менува и гласи:

„Реализација на програмите од подготвителната година ја вршат наставници со завршено соодветно високо образование за одделенска настава“.

Во врска со оспорениот член 15 од овој закон, Судот утврди дека во време на поднесувањето на иницијативите, според овој член постојните воспитувачи во подготвителна година се должни да стекнат соодветно образование согласно со овој закон, во рок од две години од денот на неговото влегување во сила, во спротивно им престанува работниот однос.

Меѓутоа, по поднесување на иницијативите, овој член од Законот претрпе соодветни изменувања и дополнувања и тоа:

Според член 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/2006) во членот 15 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2006) зборот „две“ се заменува со зборот „четири“.

По ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„Одредбата од ставот 1 на овој член не се однесува на постојните воспитувачи во подготвителна година на кои на денот на влегувањето во сила на овој закон им недостасуваат уште пет години за исполнување на условите за остварување право на старосна пензија“.

Со оглед на наведеното, при уставно-судската анализа на оспорениот член 15, Судот ги имаше предвид и неговите изменувања и дополнувања извршени со означениот закон, по поднесување на иницијативите.

5. Во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, како темелна вредност на уставниот поредок е утврден принципот на владеењето на правото.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот,

расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 44 од Уставот секој има право на образование. Образованието е достапно на секого под еднакви услови. Основното образование е задолжително и бесплатно.

Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност. Според ставот 2 од овој член од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место, додека според ставот 5 на истиот член, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Како една од гаранциите на основните слободи и права на човекот и граѓанинот, во член 52 став 4 од Уставот е утврдена забраната на повратното дејство на законите и другите прописи, освен во случај кога тоа е поповолно за граѓаните.

Од наведените уставни одредби произлегува дека правото на образование, како комплексно прашање Уставот го уредува само начелно, заставајќи го неговото поблиску уредување со закон.

Оттука, неспорно е дека Собранието на Република Македонија, како носител на законодавната власт, може да донесува закони, меѓу другото, и за уредување на прашања и односи поврзани со остварувањето на уставно утврденото право на основното образование, кое е задолжително. Во рамките на уредувањето на овие прашања, законодавецот може да ги пропише и условите под кои се изведува воспитно - образовната дејност во основното образование, во смисла на утврдувањето на стручната подготовка на наставниците и другиот кадар кои можат да вршат определени работи од оваа дејност, како што впрочем тоа и го направил со Законот за основното образование („Службен весник на Република македонија“ бр.44/1995, 24/1996, 34/1996, 35/1997, 82/1999, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 63/2004, 82/2004-исправка, 55/2005, 81/2005, 113/2005, 35/2006 и 70/2006).

Имено, во членот 66 став 1 од наведениот закон утврдено е дека воспитно-образовната дејност во основното образование, која дејност, пак, според членот 11 на овој закон е од јавен интерес, ја

остваруваат наставници, стручни соработници (педагог, психолог, социолог, дефектолог, библиотекар) и воспитувачи.

Во став 2 на член 66 од Законот за основното образование, кој што е изменет со оспорениот член 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 35/2006), утврдено е дека реализација на програмите од подготвителната година ја вршат наставници со завршено соодветно високо образование за одделенска настава.

Имајќи ги предвид наведените уставни и законски одредби, како и содржината на оспорениот член 15 од Законот означен во точката 1 од ова решение, кој што е изменет и дополнет со Законот означен, исто така, во точката 1, од ова решение, Судот утврди дека овој член по својата содржина и карактер всушност претставува преодна одредба, со која се регулира преодниот режим, односно начинот на преминување од постојните правни норми кон новите.

Според Судот не е спорно дека законодавецот има право при промена на режимот на уредување на односите во одделна област, во конкретниот случај при промена на видот на стручната подготовка, да го уреди преминот од стариот во новиот режим. Меѓутоа, државата овој премин треба да го обезбеди на начин кој подразбира избраните мерки, односно средства да бидат соодветни на целите и причините поради кои се предвидуваат, а притоа да не се доведе во прашање, или во поголем обем да не се загрози правната сигурност и веќе стекнатите права и интереси на субјектите на кои тие се однесуваат. Понатаму, според Судот, законодавецот исто така, треба да има ист однос, односно пристап при уредување на преодниот режим во сите идентични или слични случаи, односно прашања.

Раководејќи се од наведеното, а не навлегувајќи во целисходноста на условот што е утврден во оспорениот член 3 од Законот во поглед на потребната стручна подготовка на лицата за реализација на програмата во подготвителната година, според Судот, обврската што со оспорениот член 15 став 1 од Законот им се наметнува на постојните воспитувачи во подготвителната година не е пропорционална мерка со целите за кои е утврдена, со оглед дека претставува прекумерно ограничување на нивните права и слободи, а и загрозување на нивната правна сигурност, како елемент на владеенењето на правото, ако се има предвид последицата што оваа

категорија на вработени ќе ја трпи доколку во утврдениот рок не се стекнат со соодветното образование.

Според Судот, со оспорениот член 15 од Законот, исто така, се доведува во прашање и остварувањето на легитимните очекувања на субјектите, во конкретниот случај на веќе вработените воспитувачи кои тие ги имале во моментот на засновањето на работниот однос согласно условите што со Законот за основно образование биле утврдени за вршење на работите за кои и го засновале работниот однос.

Понатаму, Судот при уставно-правната анализа на оспорениот член 15 од Законот, ги имаше предвид и сите досегашни изменувања и дополнувања на Законот за основното образование, од кои може да се констатира дека членот 66 чиј став 2 е изменет со оспорениот член 3 од Законот, целосно е менуван неколку пати и тоа: со член 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/1997), потоа со член 17 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.29/2002) и со член 32 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.63/2004).

Во сите наведени изменувања на членот 66 од Законот за основното образование, во кои инаку се утврдени условите во поглед на стручната подготовка на лицата кои може да ја вршат воспитно-образовната дејност во основното образование, законодавецот утврдувал и соодветни преодни одредби. Така, како преодна одредба, се наведува член 119 од Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.44/1995), со кој е утврдено дека постојниот кадар во одделенска настава со завршена учителска школа и Виша дефектолошка школа и натаму ги врши работите на работните места на кои се затекнати при влегување во сила на овој закон.

Во Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование ("Службен весник на РМ" бр.24/96) во член 5 е предвидено дека во член 119 по став 1 се додава нов став 2 кој гласи: "Вработените наставници во училиштата за основно музичко образование со работно искуство над 15 години настава и натаму ги вршат работите на работните места на кои се затекнати при влегување во сила на овој закон.

Во Законот за изменување и дополнување на Законот за основно образование ("Службен весник на РМ" бр.35/97) во член 10 е предвидено дека: "Во член 119 по став 2 се додаваат нови ставови 3 и 4 кои гласат: " Наставниците кои изведуваат настава во посебни училишта и паралелки во основните училишта со работно искуство над десет години во настава и натаму ги вршат работите и на работните места на кои се затекнати со влегувањето во сила на овој закон. Наставниците кои не ги исполнуваат условите од ставовите 2 и 3 на овој член се должни да се стекнат со соодветно образование најдоцна за 2 години повеќе од времето што е предвидено за редовно завршување на тој вид образование.

Ставовите 1 и 2 на член 119 од Законот за основното образование важеле се додека со членот 33 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.29/2002) не биле избришани, така што Законот сега воопшто не содржи преодна одредба за статусот на кадарот за кој се однесуваа овие два става на овој член од Законот.

Соодветно на измените на членот 66 што се направени со Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.63/2004), во членот 77, од овој Закон, кој што е преодна одредба е утврдено: „Постојниот наставен кадар со завршено више образование во одделенска и предметна настава и натаму ги вршат работите на работните места на кои се затекнати пред денот на влегувањето во сила на овој закон“.

Со членот 1 на Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.81/2005), во членот 77 на претходно наведениот закон по став 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„Наставниците во одделенска настава и по предметна настава со завршено више образование кои работат на определено време во основните училишта на ден 31 август 2005 година можат да засноваат работен однос на определено време до 31 август 2007 година“.

Од наведените преодни одредби од Законот за основното образование произлегува дека законодавецот во сите од нив на

одредена категорија наставен кадар кој што не ги исполнувал новоутврдените услови за вршење на воспитно-образовната дејност во основното образование им овозможувал и понатаму да ги врши работите на работните места на кои се затекнати на денот на влегување во сила на соодветните измени без да ги задолжува во определен рок да се здобијат со соодветното образование (со еден исклучок член 10 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/1997) и со закана дека доколку не се здобијат со такво образование ќе им престане работниот однос, како што е предвидено во ставот 1 на оспорениот член 15 од Законот.

Оттука, разгледувајќи го оспорениот член 15 од Законот, заедно со неговите измени и дополнувања, според Судот, овој член сам по себе не создава нееднаквост меѓу вработените воспитувачи во подготвителната настава во основните училишта. Меѓутоа, доколку овој член се разгледува во однос на сите досегашни преодни одредби на законите со кои се вршени изменувања или дополнувања токму на членот 66 од Законот за основното образование, произлегува дека со решението на оспорениот член 15 од Законот, законодавецот видно отстапува од неговиот дотогашен приод, односно начин на решавање на преминот од стариот кон новиот систем во областа на основното образование.

Имено, имајќи го предвид наведеното, како и содржината на оспорената законска одредба, според Судот, јасно произлегува дека законодавецот во конкретниот случај различно постапил при уредувањето на преодниот режим за постојните воспитувачи во подготвителната година кои немаат соодветно образование согласно овој закон, поради што со член 15 од Законот, постојните воспитувачи во подготвителната година се доведени во нерамноправна положба во однос на наставниот кадар кој, исто така, немал соодветно образование какво што се предвидувало во тогашните изменувања на членот 66 од Законот за основното образование, а сепак за овој кадар не била предвидена обврска за стекнување на соодветно образование, ниту се предвидувал престанок на работниот однос, доколку не се стекнат со такво образование.

Поради наведеното, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на член 15 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2006) и на Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник

на Република Македонија“ бр.70/2006) со член 8 став 1 алинеја 3 и член 9 од Уставот.

6. Во врска со оспорениот член 3 од Законот, означен во точката 2 од ова решение, Судот утврди дека, оваа одредба, како и останатите одредби на членот 66 од Законот за основното образование, се однесува на посебните услови и тоа во однос на степенот на стручната подготовка, што треба да ги исполнуваат лицата за остварување на воспитно-образовната дејност во основното образование, кои законодавецот има право да ги утврдува согласно член 32 став 5 од Уставот. Притоа, кој степен и кој вид на стручна подготовка ќе биде утврден за вршење на воспитно-образовната дејност, а во конкретниот случај за реализирање на програмите од подготвителната година, која со Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.63/2004) е опфатена со задолжителното основно образование кое трае девет години, според Судот е работа на целесообразност и е прашање што го оценува законодавецот, врз основа на научни и строго стручни анализи и согледувања.

Поради тоа што наведените услови се утврдени со закон, Судот оцени дека наводите во иницијативите според кои оспорениот член 3 од Законот бил во спротивност со членот 32 став 5 од Уставот, се неосновани или поточно беспредметни.

Исто така, со оглед на тоа што со утврдувањето на условите за реализација на програмите од подготвителната година од задолжителното основно образование, со членот 3 од Законот всушност се создаваат правни претпоставки за остварување, а не за ограничување на правото на работа утврдено во членот 32 став 1 од Уставот, како и со оглед на тоа што стручната подготовка утврдена во овој член 3 од Законот еднакво се однесува за сите граѓани и важи за во иднина, односно по неговото влегување во сила и тоа без никакви ограничувања на правото за вработување по било кој основ, Судот оцени дека наводите во иницијативите според кои со овој член од Законот се повредува правото од член 32 став 2 од Уставот за достапност на секому, под еднакви услови, на секое работно место и дека се создавала нерамноправна положба на граѓаните и оваа одредба имала повратно дејство се, исто така, неосновани.

Поради наведеното, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 3 од Законот

со член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 32 став 1, 2 и 5 и со член 52 став 4 од Уставот во однос на кои се оспорува неговата уставност.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.70/2006)

147.

У.бр.70/2006

- Преоден режим за воспитувачите во подготвителната настава

- Transitional regime for educators in the preparatory instruction

- При промена на режимот на уредување на односите во одделна област законодавецот има право да го уреди и преминот од стариот во новиот режим (преоден режим). Притоа, државата овој премин треба да го обезбеди на начин кој подразбира избраните мерки да бидат соодветни на целите и причините поради кои тие се предвидуваат, за да не се доведе во прашање, или во поголем обем да не се загрози, правната сигурност и веќе стекнатите права и интереси на субјектите на кои се однесуваат тие мерки. Понатаму при уредување на преодниот режим законодавецот исто така треба да има ист, а не различен однос, односно пристап во сите идентични и слични случаи, односно прашања.

- When changing the regime of regulating the relations in certain field, the legislator is entitled to also govern the transition from the old into the new regime (transitional regime). Thereby, the state should ensure this transition in a manner which implies the chosen measures to correspond

with the purposes and reasons for which they are envisaged, in order not to question, or not to endanger to a greater extent, the legal safety and the already gained rights and interests of the subjects to which these measures refer. Furthermore, when regulating the transitional period the legislator should also have the same and not different attitude, that is, approach in all identical and similar cases, that is, matters.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 17 јануари 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВААТ член 15 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2006) и Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијативите поднесени од група од седум вработени во ОУ „Мануш Турновски“ од Ново Село, Драган Коровешовски од Охрид, група од 13 воспитувачи од Делчево, вработени во основни училишта и детска градинка, Јован Ѓуровски од Битола, Снежана Владева од Свети Николе, група од пет воспитувачи вработени во ОУ „Гоце Делчев“ од Василево и Стамен Филипков од Скопје, со Решение У.бр.70/2006 од 6 декември 2006 година поведе постапка за оценување на уставноста на одредбите од законите означени во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека со членот 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2006), членот 66 став 2 се менува и гласи:

„Реализација на програмите од подготвителната година ја вршат наставници со завршено соодветно високо образование за одделенска настава“.

Во врска со оспорениот член 15 од овој закон, Судот утврди дека во време на поднесувањето на иницијативите, според овој член постојните воспитувачи во подготвителна година се должни да стекнат соодветно образование согласно со овој закон, во рок од две години од денот на неговото влегување во сила, во спротивно им престанува работниот однос.

Меѓутоа, по поднесување на иницијативите, овој член од Законот претрпе соодветни изменувања и дополнувања и тоа:

Според член 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/2006) во членот 15 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2006) зборот „две“ се заменува со зборот „четири“.

По ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„Одредбата од ставот 1 на овој член не се однесува на постојните воспитувачи во подготвителна година на кои на денот на влегувањето во сила на овој закон им недостасуваат уште пет години за исполнување на условите за остварување право на старосна пензија“.

Со оглед на наведеното, при уставно-судската анализа на оспорениот член 15, Судот ги имаше предвид и неговите изменувања и дополнувања извршени со означениот закон, по поднесување на иницијативите.

5. Во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, како темелна вредност на уставниот поредок е утврден принципот на владеењето на правото.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 44 од Уставот секој има право на образование. Образованието е достапно на секого под еднакви услови. Основното образование е задолжително и бесплатно.

Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност. Според ставот 2 од овој член од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место, додека според ставот 5 на истиот член, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Како една од гаранциите на основните слободи и права на човекот и граѓанинот, во член 52 став 4 од Уставот е утврдена забраната на повратното дејство на законите и другите прописи, освен во случај кога тоа е поповолно за граѓаните.

Од наведените уставни одредби произлегува дека правото на образование, како комплексно прашање Уставот го уредува само начелно, заставајќи го неговото поблиску уредување со закон.

Оттука, неспорно е дека Собранието на Република Македонија, како носител на законодавната власт, може да донесува закони, меѓу другото, и за уредување на прашања и односи поврзани со остварувањето на уставно утврденото право на основното образование, кое е задолжително. Во рамките на уредувањето на овие прашања, законодавецот може да ги пропише и условите под кои се изведува воспитно - образовната дејност во основното образование, а во таа смисла да го утврди и видот и степенот на стручната подготовка на наставниците и другиот кадар кои можат да вршат определени работи од оваа дејност, како што впрочем тоа и го направил со Законот за основното образование („Службен весник на Република македонија“ бр.44/1995, 24/1996, 34/1996, 35/1997, 82/1999, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 63/2004, 82/2004-исправка, 55/2005, 81/2005, 113/2005, 35/2006 и 70/2006).

Имено, во членот 66 став 1 од наведениот закон утврдено е дека воспитно-образовната дејност во основното образование, која дејност, пак, според членот 11 на овој закон е од јавен интерес, ја остваруваат наставници, стручни соработници (педагог, психолог, социолог, дефектолог, библиотекар) и воспитувачи. Во наредните ставови на овој член од Законот, за секој од овие лица се утврдува степенот на стручната подготовка што тие треба да го имаат како услов за вршење на воспитно-образовната дејност во основното образование, кој услов законодавецот има право да го утврдува согласно член 32 став 5 од Уставот. Притоа, кој степен и кој вид на стручна подготовка ќе биде утврден за вршење на воспитно-образовната дејност, а во конкретниот случај за реализирање на програмите од подготвителната година, која е опфатена со задолжителното основно образование кое трае девет години, според Судот е работа на целесообразност и е прашање што го оценува законодавецот, врз основа на научни и стручни анализи и согледувања.

Имајќи ги предвид наведените уставни и законски одредби, како и содржината на оспорениот член 15 од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, кој што е изменет и дополнет со Законот означен, исто така, во точката 1, од оваа одлука, Судот утврди дека овој член по својата содржина и карактер всушност претставува преодна одредба, со која се регулира преодниот режим, односно начинот на преминување од постојните правни норми кон новите.

Според Судот не е спорно дека законодавецот има право при промена на режимот на уредување на односите во одделна област, во конкретниот случај при промена на видот на стручната подготовка, да го уреди преминот од стариот во новиот режим. Меѓутоа, државата овој премин треба да го обезбеди на начин кој подразбира избраните мерки, односно средства да бидат соодветни на целите и причините поради кои се предвидуваат, а притоа да не се доведе во прашање, или во поголем обем да не се загрози правната сигурност и веќе стекнатите права и интереси на субјектите на кои тие се однесуваат. Понатаму, според Судот, законодавецот, исто така, треба да има ист однос, односно ист пристап при уредување на преодниот режим во сите идентични или слични случаи, односно прашања.

Раководејќи се од наведеното, а не навлегувајќи во целесходноста на условот што е утврден во членот 3 од Законот во

поглед на потребната стручна подготовка на лицата за реализација на програмата во подготвителната година, според Судот, обврската што со оспорениот член 15 став 1 од Законот им се наметнува на постојните воспитувачи во подготвителната година не е пропорционална мерка со целите за кои е утврдена, со оглед дека претставува прекумерно ограничување на нивните права и слободи, а и загрозување на нивната правна сигурност, како елемент на владеештвото на правото, ако се има предвид последицата што оваа категорија на вработени ќе ја трпи доколку во утврдениот рок не се стекнат со соодветното образование.

Според Судот, со оспорениот член 15 од Законот, исто така, се доведува во прашање и остварувањето на легитимните очекувања на субјектите, во конкретниот случај на постојните воспитувачи во подготвителната година кои тие ги имале во моментот на засновањето на работниот однос согласно условите што во тогаш важечките закони (Законот за предучилишно и основно воспитание и образование, Законот за заштита на децата и Законот за основното образование) биле утврдени за вршење на работите за кои тие и го засновале работниот однос. Ова, од друга страна, значи дека со овој член од Законот се создава правна ситуација, односно можност Законот да се применува и на односи кои се настанати и решени пред неговото влегување во сила, со што Законот има и повратно дејство. Поради тоа, со оспорениот член 15 од Законот се повредува не само принципот на владеештвото на правото туку и принципот на забрана на повратното дејство на законите утврден во член 52 став 4 од Уставот.

Понатаму, Судот при уставно-правната анализа на оспорениот член 15 од Законот ги имаше предвид и сите досегашни изменувања и дополнувања на Законот за основното образование, од кои може да се констатира дека членот 66, чиј став 2 е изменет со членот 3 од Законот, целосно е менуван неколку пати и тоа: со член 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/1997), потоа со член 17 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.29/2002) и со член 32 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.63/2004).

Во сите наведени изменувања на членот 66 од Законот за основното образование, во кои инаку се утврдени условите во поглед на стручната подготовка на лицата кои може да ја вршат воспитно-

образовната дејност во основното образование, законодавецот утврдувал и соодветни преодни одредби. Така, во членот 119 од Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.44/1995), било утврдено дека постојниот кадар во одделенска настава со завршена учителска школа и Виша дефектолошка школа и натаму ги врши работите на работните места на кои се затекнати при влегување во сила на овој закон.

Во Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование ("Службен весник на РМ" бр.24/96) во член 5 е предвидено дека во член 119 по став 1 се додава нов став 2 кој гласи: "Вработените наставници во училиштата за основно музичко образование со работно искуство над 15 години настава и натаму ги вршат работите на работните места на кои се затекнати при влегување во сила на овој закон.

Во Законот за изменување и дополнување на Законот за основно образование ("Службен весник на РМ" бр.35/97) во член 10 е предвидено дека: "Во член 119 по став 2 се додаваат нови ставови 3 и 4 кои гласат: " Наставниците кои изведуваат настава во посебни училишта и паралелки во основните училишта со работно искуство над десет години во настава и натаму ги вршат работите и на работните места на кои се затекнати со влегувањето во сила на овој закон. Наставниците кои не ги исполнуваат условите од ставовите 2 и 3 на овој член се должни да се стекнат со соодветно образование најдоцна за 2 години повеќе од времето што е предвидено за редовно завршување на тој вид образование".

Ставовите 1 и 2 на член 119 од Законот за основното образование важеле се додека со членот 33 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.29/2002) не биле избришани, така што Законот сега воопшто не содржи преодна одредба за статусот на кадарот за кој се однесуваа овие два става на овој член од Законот.

Соодветно на измените на членот 66 што се направени со Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.63/2004), во членот 77 од овој Закон, кој што е исто така преодна одредба, е утврдено: „Постојниот наставен кадар со завршено више образование во одделенска и предметна настава и натаму ги вршат работите на

работните места на кои се затекнати пред денот на влегувањето во сила на овој закон“.

Со членот 1 на Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.81/2005), во членот 77 на претходно наведениот закон по став 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„Наставниците во одделенска настава и по предметна настава со завршено више образование кои работат на определено време во основните училишта на ден 31 август 2005 година можат да засноваат работен однос на определено време до 31 август 2007 година“.

Од наведените преодни одредби од Законот за основното образование произлегува дека законодавецот во сите од нив на одредена категорија наставен кадар кој што не ги исполнувал новоутврдените услови за вршење на воспитно-образовната дејност во основното образование им овозможувал и понатаму да ги врши работите на работните места на кои се затекнати на денот на влегување во сила на соодветните изменувања без да ги задолжува во определен рок да се здобијат со соодветното образование (со еден исклучок - член 10 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/1997) и без закана дека доколку не се здобијат со такво образование ќе им престане работниот однос, како што е предвидено во ставот 1 на оспорениот член 15 од Законот.

Оттука, разгледувајќи го оспорениот член 15 од Законот, заедно со неговите изменувања и дополнувања, според Судот, овој член сам по себе не создава нееднаквост меѓу вработените воспитувачи во подготвителната настава во основните училишта. Меѓутоа, доколку овој член се разгледува во однос на сите досегашни преодни одредби на законите со кои се вршени изменувања или дополнувања токму на членот 66 од Законот за основното образование, произлегува дека со решението на оспорениот член 15 од Законот, законодавецот видно отстапува од неговиот дотогашен приод, односно начин на решавање на преминот од стариот кон новиот систем во областа на основното образование.

Имено, според Судот, законодавецот во конкретниот случај различно постапил при уредувањето на преодниот режим за постојните воспитувачи во подготвителната година кои немаат

соодветно образование согласно овој закон, поради што со член 15 од Законот, постојните воспитувачи во подготвителната година се доведени во нерамноправна положба во однос на наставниот кадар кој, исто така, немал соодветно образование какво што се предвидувало во тогашните изменувања на членот 66 од Законот за основното образование, а сепак за овој кадар не била предвидена обврска за стекнување на соодветно образование, ниту се предвидувал престанок на работниот однос, доколку не се стекнат со такво образование.

Поради наведеното, Судот оцени дека членот 15 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2006) и Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/2006) не се во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 9 и член 52 став 4 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.70/2006)

148.

У.бр.1/2007

- Избирање на наставници, стручни соработници и воспитувачи

- Election of teachers, expert associates and educators

- Законското решение директорот на основното училиште да ги избира наставниците, стручните соработници и воспитувачите, по претходно прибавено мислење на училишниот одбор, е во согласност со Уставот на Република Македонија.

- The legal solution for the principal in the elementary school to elect the teachers, expert associates and educators, upon a previously obtained opinion from the school board, is in accordance with the Constitution of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 февруари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 71 од Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. бр.44/1995, 24/1996, 34/1996, 35/1997, 82/1999, 29/2002, 40/2003, 63/2004, 55/2005, 81/2005, 113/2005, 35/2006 и 70/2006).

2. Група невработени дипломирани професори, и тоа: Верица Манева; Татјана Менковска; Сузана Гинова; Перо Пепов; Марика Темкова и Киро Крстев, сите од Кавадарци на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 71 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорената законска одредба не била во согласност со член 51 од Уставот на Република Македонија, бидејќи со истата му се овозможувало на директорот сам да одлучува за вработувањето на наставниците со што се повредувало правото на работа на одредена група луѓе.

Оспорената законска одредба, исто така, не била во согласност со член 54 став 3 од Уставот, бидејќи со истата се дискриминирала одредена категорија на луѓе.

Според подносителите на иницијативата, со законското решение дадено во оспорениот член 71 од Законот за основното образование се повредувал членот 32 од Уставот, бидејќи на секому не му било достапно работното место под еднакви услови, ова од причина што директорот го вршел изборот без постоење на одредени критериуми во Законот.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 71 од Законот за основното образование наставниците, стручните соработници и воспитувачите ги избира директорот на училиштето по претходно мислење на училишниот одбор.

4. Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност. Според ставот 2 на овој член, секому под еднакви услови, му е достапно секое работно место, а според ставот 5 од овој член од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 54 став 3 од Уставот, ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

Според членот 1 на Законот за основното образование, со овој закон се уредува дејноста на основното образование како дел од единствениот воспитно-образовен систем.

Во членовите 66 и 67 од Законот за основното образование се утврдени условите за вршење на воспитно-образовната дејност во основното образование и тоа за наставници, стручни соработници и воспитувачи.

Тргувајќи од посебното уставно значење и карактер на воспитно-образовната дејност, постои уставна можност со посебен закон да се пропишат условите под кои може да се изведува воспитно-образовната дејност во основното образование, а во тие

рамки да се утврдат и одредени критериуми за определување на приоритет под еднакви услови при засновање на работен однос. При тоа, право е на законодавецот да ги утврди посебните услови за вршење на воспитно-образовната дејност, како и да утврди одредени приоритети за вработување под еднакви услови, но доминантни се, пред се, предвидените општи и посебни услови предвидени за засновање на работен однос на одредено работно место.

Имајќи го во вид фактот дека во членовите 66 - 68 од овој закон, се содржани условите кои треба да се исполнуваат за вршење на воспитно-образовната дејност, а која ја остваруваат наставници, стручни соработници и воспитувачи, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека во Законот не се содржани критериуми по кои се врши изборот на овие лица.

Ова од причина што прокламираното уставно начело на еднаквост на граѓаните во суштинска смисла значи и обврска на законодавецот во законите да утврдува исти услови под кои граѓаните ќе ги остваруваат своите слободи, права и должности без притоа да се прави разлика меѓу нив по основ на пол, раса и други основи утврдени во член 9 став 1 од Уставот. Оттука, право е на законодавецот со закон да ги пропише условите кои треба да ги исполнува кандидатот за избор на одредено работно место. Токму, врз основа на овие принципи законодавецот во Законот за основното образование ги определил условите, односно критериумите кои треба кандидатите да ги исполнуваат за одредено работно место.

Можноста дадена во оспорениот член од Законот директорот да ги избира наставниците, стручните соработници и воспитувачите, не значи повреда на членовите 32 и 51 од Уставот на Република Македонија, ниту повреда на уставното начело на еднаквост на граѓаните, од причина што одлуката за избор на лицата од членот 71 од Законот, директорот на основното училиште ја носи по претходно прибавено мислење од училишниот одбор, кој согласно член 96 од Законот е орган на управување во основното училиште и е составен од членови со различен состав, односно присутни се претставници од наставниците, од родители на учениците, претставници од единиците на локалната самоуправа како и од основачот. Оттука, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека со предвиденото законско решение во оспорената одредба се допуштала можност за „непотизам“ и „личен интерес на директорот“, односно дека истото е во спротивност со Уставот на Република Македонија.

Во однос на членот 54 став 3 од Уставот, според Судот оспорената одредба на членот 71 од Законот за основното образование, не значи дискриминација, односно не содржи елементи на дискриминација по ниту еден основ од член 54 од Уставот, како што се тврди во иницијативата.

Тргувајќи од напред наведеното, пред Судот не се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 71 од Законот за основното образование со членовите 32 став 2, 51 и 54 став 3 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.1/2007)

149.

У.бр.114/2006

- Определување постапка за одобрување на учебник за употреба, како и постапката за повлекување на учебник од употреба

- Determination of a procedure for approving a schoolbook for use, as well as a procedure for withdrawing a schoolbook from use

- Право е на законодавецот да ја определи постапката за одобрување на учебник за употреба, како и постапката за повлекување на учебник од употреба и да ја вреднува општествената целисходност и на едното и на другото решение, со што не се повредува начелото на владеење на правото, утврдено со член 8 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

Одобрувањето на употреба на учебници издадени во други држави е во насока на подобрување на квалитетот на воспитно-образовниот процес, првенствено во областа на изучување на странски јазици, а не значи воведување на монополска положба и монополско однесување на странските издавачи на пазарот.

- It is the right of the legislator to determine the procedure for approving a schoolbook for use, as well as the procedure for withdrawing a schoolbook from use and to evaluate the social suitability of both solutions, whereby the principle of the rule of law, defined in Article 8 line 3 of the Constitution of the Republic of Macedonia, is not violated.

The approval of the use of schoolbooks published in other states is in the direction of improving the quality of educational process, first of all in the field of learning foreign languages, and does not mean an introduction of a monopolistic position and monopolistic conduct of foreign publishers on the market.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 6 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 31-з став 3 и 4 и член 31-с од Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ број 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007 и 49/2007).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на согласноста на одредбите од Законот означени во точка 1 на ова решение со член 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ број 58/2000 и 44/2002).

3. Адвокат Левко Таневски, од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорените законски одредби се донесени спротивно на начелото на владеење на правото утврдено со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, бидејќи не се спречувало самоволието на министерот во однос на формирање на стручна комисија и повлекувањето на одреден учебник од употреба, како и ставањето на учебниците од другите држави во привилегирана положба пред учебниците издадени од домашни издавачи, бидејќи учебниците издадени од домашни издавачи се избирале на конкурс, додека учебниците од странски издавачи влегувале во примена само со одобрение од страна на министерот, без никаква постапка.

Со оспорените одредби од член 31-ж од Законот видно се манифестирала монополската положба и монополското однесување на пазарот каде спротивно на член 55 став 1 од Уставот, не се обезбедувала еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот, со тоа што за да влезе во употреба учебник од домашни издавачи истиот требало да оди на претходно објавен конкурс, додека за употреба на учебници од странска држава доволно се сметало одобрението дадено од министерот.

Со оспорените одредби се повредувал и членот 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа каде што децидно стоело дека: „Со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.“

Поради наведеното, подносителот на иницијативата предлага Уставниот суд на Република Македонија да ги укине оспорените одредби, како и да донесе решение за времена мерка со кое ќе ги запре од извршување сите акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа оспорените одредби.

4. Судот на седницата утврди дека согласно член 31-з став 3 од Законот за средното образование, министерот, по извршена анализа од стручна комисија, може да повлече од употреба одобрен учебник, а согласно став 4 на истиот член, стручната комисија од

ставот 3 на овој член ја формира министерот (ставот 3 и 4 на овој член се изменети со член 23 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/2004).

Според член 31-с од Законот за средното образование министерот по предлог на Бирото за развој на образованието одобрува превод, адаптација и употреба на учебници од други држави (членот 31-с е пренумериран од член 31-ж, со Законот за дополнување на Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 42/2003).

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 44 од Уставот, секој има право на образование. Образованието е достапно на секого под еднакви услови. Основното образование е задолжително и бесплатно.

Според член 45 од Уставот, граѓаните имаат право, под услови утврдени со закон, да основаат приватни образовни установи во сите степени на образованието, освен во основното образование.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Организацијата, функционирањето и управувањето во средното образование во Република Македонија, како дел од системот на воспитанието и образованието, се уредува со Законот за средното образование.

Согласно член 2 на овој закон, средното образование се остварува во средни училишта кои се организираат како јавни средни училишта (средно општинско училиште, односно средно училиште на Градот Скопје и државно средно училиште) и приватни училишта.

Според членот 31 став 1 на овој закон, во јавното училиште за остварување на воспитно-образовната дејност се употребуваат учебници.

Учебникот, согласно член 31-а од истиот закон, се изработува согласно со планот и програмата за соодветниот предмет и концепцијата за учебник што на предлог на Бирото за развој на образованието ја донесува министерот.

Според член 31-б од овој Закон, учебникот го издава правно и физичко лице - издавач на учебници, кое ги исполнува законските услови за вршење на издавачката дејност.

Согласно член 31-в од Законот, програмата за издавање на учебници ја изработува Бирото за развој на образованието, а ја донесува министерот. Министерството, врз основа на програмата за издавање на учебници, објавува конкурс за издавање на учебници по години на образование, струки, профили и предмети. Во конкурсот се утврдуваат условите, постапката, рецензирањето и издавањето на учебници. На конкурсот можат да учествуваат и издавачи од други држави, кои се регистрирани за вршење на издавачка дејност во матичната држава. На конкурсот можат да учествуваат и авторите на учебниците.

Според член 31-ѓ од Законот, министерот формира рецензиона комисија за стручно вреднување на ракописи на учебник за соодветен предмет, согласно со методологијата што ја изработува Бирото за развој на образованието, а ја донесува министерот. Рецензионата комисија е составена од рецензенти - припадници на заедниците на кои јазици се изведува воспитно образовната програма. Министерот од списокот на рецензенти определува лица од областа за која е наменет учебникот кои го рецензираат ракописот на учебник. Списокот на рецензенти го утврдува министерот врз основа на доставени предлози од воспитно образовните установи до Министерството.

Педагошката служба, врз основа на стручното мислење на Бирото за развој на образованието за усогласеноста на ракописот за учебник со наставните планови и програми и со концепцијата на учебник, и стручното мислење на рецензионата комисија за вреднување на ракописи за учебници согласно со методологијата, на министерот му предлага ракопис на учебник за одобрување и употреба.

Решението за одобрување и употреба на учебникот го донесува министерот, најдоцна во рок од 90 дена од денот на завршувањето на конкурсниот рок за доставување на ракописите.

Против решението на министерот, во рок од 15 дена од денот на приемот, може да се поднесе жалба до надлежната комисија на Владата на Република Македонија.

По конечното на решението за одобрување и употреба на учебникот, Министерството го објавува решението во "Службен весник на Република Македонија".

Според член 31-е од истиот закон, за еден наставен предмет министерот може да одобри издавање и употреба до три учебници.

За употреба на учебниците од ставот 1 на овој член во средните училишта одлучува наставничкиот совет, по доставен образложен писмен предлог од стручниот актив на соодветниот наставен предмет.

Нема да се одобри учебник чија содржина не е во согласност со Уставот на Република Македонија, а особено со одредбите што се однесуваат на човековите права и основни слободи, правата на припадниците на заедниците и родовата еднаквост.

Учебникот не смее да содржи рекламни пораки и огласи.

Одлуката за избор на учебници од ставот 2 на овој член не може да се менува во текот на учебната година.

За изборот на учебниците кои ќе бидат во употреба во наредната учебна година училиштето е должно да ги извести учениците и нивните родители, како и Државниот просветен инспекторат до крајот на јуни во тековната година.

Според член 31-з став 1 од Законот, по измените и дополнувањата на наставните планови и програми, Министерството може да објави конкурс за издавање на нов учебник по соодветните предмети.

Согласно ставот 2 на истиот член, за перманентно унапредување на квалитетот на одобриениот учебник и негово осовременување, после пет години од првото издание, Министерството може да објави нов конкурс.

Според ставот 3 од овој член, министерот, по извршена анализа од стручна комисија, може да повлече од употреба одобрен учебник. Стручната комисија од ставот 3 на овој член ја формира министерот.

Од анализата на наведените уставни и законски одредби, како и од целината на Законот, несомнено произлегува дека, поаѓајќи од уставните гаранции за обезбедување на правото на образование на секого под еднакви услови, законодавецот со Законот за средното образование, покрај утврдувањето на единствени услови за основање и престанок на јавни и приватни средни училишта, утврдувањето на видовите на средно образование и видовите на завршни испити што се полагаат во секој вид на средно образование, го утврдил и начинот на остварување на воспитно образовната дејност во средното образование.

Во оваа смисла, со Законот се утврдува обврска за постоење на наставни планови и програми со кои се уредуваат целите, наставните подрачја, теми и содржини, образовните стандарди и профилот на наставниците кои ја реализираат наставата, како и се пропишува постапка за нивно донесување.

Со Законот се утврдува и постапката за изработка, издавање и одобрување на учебници кои се употребуваат за остварување на воспитно-образовната дејност во јавните средни училишта.

Така, за издавање на учебници по години на образование, струки, профили и предмети, Министерството надлежно за вршење на работите од областа на образованието објавува конкурс. Конкурсот е јавен и на него можат да учествуваат домашни издавачи и издавачи од други држави кои се регистрирани за вршење на издавачка дејност во матичната држава, како и авторите на учебниците. Стручно вреднување на ракописите на учебник за соодветен предмет врши рецензиона комисија формирана од министерот. Стручно мислење за усогласеноста на ракописот за учебник со наставните планови и програми и со концепцијата на учебник, дава Бирото за развој на

образованието, како орган во состав на Министерството за образование и наука, со својство на правно лице.

Педагошката служба, како орган во состав на Министерството за образование и наука, врз основа на стручните мислења на Бирото за развој на образованието и рецензионата комисија, на министерот му предлага ракопис на учебник за одобрување и употреба.

Решение за одобрување и употреба на учебникот донесува министерот. За еден наставен предмет министерот може да одобри издавање и употреба до три учебници. За тоа кој учебник ќе се употребува во средните училишта одлучува наставничкиот совет, по доставен образложен писмен предлог од стручниот актив на соодветниот наставен предмет. Одлуката за избор на учебник кој ќе се употребува во одредено средно училиште не може да се менува во текот на учебната година.

Меѓутоа, брзиот техничко-технолошки развој кој влијае на научните и технолошките знаења врз кои се засноваат учебниците, наметнува потреба од усогласување на учебниците со развојот на научната и технолошката мисла, прилагодено на наставните планови и програми. Во оваа смисла законодавецот, со оспорениот член 31-з став 3 и 4 од Законот, предвидел посебна можност, по извршена анализа од стручна комисија, министерот да повлече од употреба одобрен учебник.

Ваквото законско решение, според Судот, не го повредува начелото на владеење на правото, утврдено со член 8 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, како што се наведува во иницијативата. Ова од причини што повлекувањето на одобрен учебник од употреба се врши исто така по спроведување на постапка утврдена во Законот, а се заснива на анализа на стручна комисија. Притоа, право е на законодавецот да ја определи постапката за одобрување на учебник за употреба, како и постапката за повлекување на учебник од употреба и да ја вреднува општествената целисходност и на едното и на другото решение.

Со определбата на законодавецот овие постапки да се разликуваат, Судот оцени дека не се доведува во прашање принципот на владеење на правото. Ова од причина што со пропишување на наведените постапки се создаваат нормативни претпоставки за регулирање и остварување на едно значајно прашање како што е обезбедување на соодветни квалитетни и современи учебници како

основа за остварување на воспитно-образовната дејност во средното образование, со што се избегнува можноста за самоволие во оваа дејност. Оцената пак, на целисходноста на пропишаните постапки е во надлежност на законодавецот и од тој аспект нема основ за оценување на уставноста на оспорените одредби во Законот.

6. Согласно оспорениот член 31-s од Законот, министерот надлежен за прашањата од областа на образованието, по предлог на Бирото за развој на образованието одобрува превод, адаптација и употреба на учебници од други држави.

Наводите во иницијативата дека со наведената регулатива учебниците од други држави кои влегуваат во примена само со одобрение од страна на министерот, без никаква постапка, се ставале во привилегирана положба во однос на учебниците издадени од домашни издавачи, кои се избираат на конкурс, со што се повредувале начелото на владеење на правото и слободата на пазарот и претприемништвото, Судот оцени дека се неосновани.

Ова од причина што со Законот се пропишува постапка и за одобрување на превод, адаптација и употреба на учебници од други држави, односно истите министерот ги одобрува по предлог на Бирото за развој на образованието, како орган кој е надлежен за давање стручно мислење за усогласеноста на ракописот на учебник со наставните планови и програми и со концепцијата на учебник и во постапката по конкурс за избор на домашен издавач на учебник. Наведената регулатива, според Судот, е во функција на обезбедување исти критериуми и мерила при изборот на тоа кои учебници ќе се користат во образовниот процес, независно дали станува збор за учебници од домашни издавачи или од издавачи од други држави, водејќи сметка за усогласеноста на учебниците со потребите искажани во наставните планови и програми.

Притоа, треба да се има предвид и фактот дека учебниците издадени во други држави се веќе одобрени и објавени за употреба во матичните држави, така што, согласно одредбите на Законот, за нивна употреба во Република Македонија останува да се утврди нивната усогласеност со наставните планови и програми во средното образование, што е во надлежност на Бирото за развој на образованието. Во оваа смисла, Судот го ценеше и податокот изнесен во доставеното мислење од Министерството за образование и наука во врска со наводите во оваа иницијатива, според кој, употребата на

учебници од други држави е само во улога на подобрување на квалитетот во наставата по странски јазици во средното образование.

Ваквата регулатива, според Судот, не може да се доведува во корелација со гаранцијата на слободата на пазарот и претприемништвото утврдени со член 55 од Уставот на Република Македонија, од причини што одобрувањето на употреба на учебници издадени во други држави е во насока на подобрување на квалитетот на воспитно-образовниот процес, првенствено во областа на изучување на странски јазици, а не значи воведување на монополска положба и монополско однесување на странските издавачи на пазарот.

Оттука, Судот оцени дека со постапката за одобрување на превод, адаптација и употреба на учебници од други држави, пропишана во членот 31-s од Законот, не се создава можност за самоволие на министерот и не се повредува уставното начело на владеење на правото и слободата на пазарот и претприемништвото утврдени со член 8 алинеја 3 и член 55 од Уставот на Република Македонија.

7. Наводите во иницијативата дека со оспорените одредби од Законот се повредувал членот 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа според кој, со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи, претставуваат барање за оценка на меѓусебната согласност на два закони.

Имајќи ги предвид надлежностите на Уставниот суд утврдени во член 110 од Уставот на Република Македонија, овој суд не е надлежен за оценување на меѓусебната согласност на два закони, поради што Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата во овој дел.

8. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точка 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.114/2006)

150.

У.бр.109/2007

- Определување услови, односно критериуми за вработување на наставници во средното образование

- Determination of conditions, that is, criteria for employment of teachers in secondary education

- Право е на законодавецот со закон да ги пропише условите кои треба да ги исполнува кандидатот за избор на одредено работно место. Токму, врз основа на овие принципи законодавецот во Законот за средното образование ги определил условите, односно критериумите кои треба кандидатите да ги исполнуваат за наведените работни места.

- It is the right of the legislator to prescribe, by law, the conditions which the candidate should meet to be elected to a certain job. On the very basis of these principles the legislator defined the conditions, that is, criteria which candidates should meet for the noted jobs in the Law on Secondary Education.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 59 ставови 1, 2, 3 и 4 од Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.44/1995, 24/1996, 34/1996, 35/1997, 82/1999, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007 и 49/2007).

2. Јагодинка Јакимовска од Пробиштип на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 59 ставови 1, 2, 3 и 4 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата со формулацијата: „и имаат положено стручен испит“ содржана во оспорената одредба од Законот, кандидатите се доведувале во нерамноправна положба поради тоа што од нив освен стручната подготовка се барало и полагање на стручен испит. Имено, според Законот за средното образование стручниот испит се полагал по завршувањето на приправничкиот стаж од една година по вработување на кандидатите, а не по завршување на високото образование и кандидатите се доведувале во нееднаква положба, затоа што тој што ќе се вработил ќе имал можност и да го положи стручниот испит што не бил случај со тој кој неможел да се вработи, што според подносителот на иницијативата значело дискриминација на кандидатите поради што се бара Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорениот член 59 ставови 1, 2, 3 и 4 од Законот.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 59 став 1 од Законот воспитно-образовната работа во средното образование ја остваруваат наставници, воспитувачи и стручни соработници (педагог, психолог, дефектолог, социолог, лаборант, библиотекар и друго).

Според оспорениот став 2 на овој член од Законот, наставници во средното образование можат да бидат лица кои завршиле соодветни студии за образование на факултет, висока школа или академија и имаат положено стручен испит.

Во оспорениот став 3 на член 59 од Законот е утврдено дека наставници во средното образование можат да бидат лица кои завршиле соодветни дипломски студии на факултет и стекнале звање "Бацхелор" и имаат положено стручен испит.

Според оспорениот став 4 на членот 59 од Законот, наставници во средното образование можат да бидат и лица кои завршиле дипломски студии на факултет, стекнал звање "Бацхелор" и педагошка, психолошка и методска подготовка на соодветни факултети и имаат положено стручен испит.

4. Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност. Според ставот 2 на овој член, секому под еднакви услови, му е достапно секое работно место, а според ставот 5 од овој член од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 54 став 3 од Уставот, ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

Според член 1 од Законот за средното образование, со овој закон се уредува организацијата, функционирањето и управувањето во средното образование, како дел од системот на воспитанието и образованието.

Во оспорениот член 59 ставови 1, 2, 3 и 4 од Законот се утврдени условите за вршење на воспитно образовната дејност во средното образование и тоа за наставници, воспитувачи и стручни соработници (педагог, психолог, дефектолог, социолог, лаборант, библиотекар и друго).

Тргнувајќи од посебното уставно значење и карактер на воспитно-образовната дејност, постои уставна можност со посебен закон да се пропишат условите под кои може да се изведува воспитно-образовната дејност во основното образование, а во тие рамки да се утврдат и одредени критериуми за определување на приоритет под еднакви услови при засновање на работен однос. При тоа, право е на законодавецот да ги утврди посебните услови за вршење на воспитно-образовната дејност, како и да утврди одредени приоритети за вработување под еднакви услови, но доминантни се, пред се, предвидените општи и посебни услови предвидени за засновање на работен однос на одредено работно место.

Прокламираното уставно начело на еднаквост на граѓаните во суштина значи и обврска на законодавецот во законите

да утврдува исти услови под кои граѓаните ќе ги остваруваат своите слободи, права и должности без притоа да се прави разлика меѓу нив по основ на пол, раса и други основи утврдени во член 9 став 1 од Уставот. Оттука, право е на законодавецот со закон да ги пропише условите кои треба да ги исполнува кандидатот за избор на одредено работно место. Токму, врз основа на овие принципи законодавецот во Законот за средното образование ги определил условите, односно критериумите кои треба кандидатите да ги исполнуваат за наведените работни места.

Во однос на наводот во иницијативата дека со оспорените ставови на членот 59 од Законот се врши дискриминација на кандидатите кое не било дозволено со Законот за работните односи, Судот утврди дека оспорената одредба од Законот не содржи елементи на дискриминација по ниту еден основ од член 54 од Уставот, иако подносителот на иницијативата не се повикува на ниту еден член од Уставот во однос на кој би ја оспорувал одредбата од членот 59 од Законот, туку само го спомнува Законот за работните односи.

Според тоа, а со оглед на изнесеното Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 59 ставови 1, 2, 3 и 4 од Законот за средното образование со Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.109/2007)

151.

У.бр.132/2007

- Остварување право на работа и право на средно образование, односно задолжително средно образование

- Exercise of the right to work and the right to secondary education, that is, compulsory secondary education

- Целината на членот 42 од Уставот и неговиот став 2 не е поставена како одредба што го гарантира право на работа, туку како одредба што гарантира заштита на лицата помлади од 15 години живот. Во неа е содржана само можност за остварување на право на работа по навршени 15 години живот.

Правото на средно образование не е уставна категорија но како повисоко поставена вредност при отсуството на изречна забрана за воведување на задолжителност во другите повисоки степени на образование во Уставот не може да доведе до повреда на уставните одредби.

Не е во спротивност со Уставот прекршочно да се санкционираат граѓаните (родителите, односно полнолетните ученици) во случај кога не ја почитуваат определбата на законодавецот за задолжително средно образование

- The wholeness of Article 42 of the Constitution and its paragraph 2 is not positioned as a provision guaranteeing the right to work, but as a provision guaranteeing the protection of persons below 15 years of age. It contains only a possibility for the exercise of the right to work after reaching 15 years of age.

The right to secondary education is not a constitutional category but as a value positioned higher in the absence of an express prohibition from introducing compulsoriness in the other higher levels of education in the Constitution it may not result in a violation of the constitutional provisions.

It is not against the Constitution to sanction citizens (parents, that is, pupils of age) with a minor offence in case when they fail to observe the determination of the legislator for compulsory secondary education.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 12 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 3 став 1 и членот 118 ставови 4 и 5 од Законот за средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007 и 49/2007).

2. Исмаилаки Ологлу од Дебар на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 3 став 1 и членот 118 ставови 4 и 5 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата по цитирање на оспорените одредби од Законот наведува дека со нив се повредувало гарантираното право за засновање на работен однос на секое лице кое наполнило 15 години возраст. Воедно се повредувал членот 18 став 1 од Законот за работните односи, во кој било предвидено договор за вработување да може да склучи секое лице кое наполнило 15 години возраст и имало општа здравствена способност. Притоа, Законот за работните односи бил „покриен“ со членот 32 став 5 од Уставот во кој било предвидено дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективен договор. Оттаму, одредбата со која се давало право да се заснова работен однос по исполнување на 15 години возраст била и уставна категорија.

Во иницијативата се оспоруваат членот 1 и членот 4 ставови 5 и 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.49/2007), но Судот во постапката ја оценуваше уставноста на одредбите од целината на Законот онака како што се означени во точката 1 од ова решение.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 3 став 1 од Законот за средното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007 и 49/ 2007), средното образование е задолжително за секој граѓанин, под еднакви услови утврдени со овој закон.

Според член 118 став 4 од Законот, глоба во износ од 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече на родителот, односно старателот на малолетниот ученик, доколку ученикот не е запишан во средно училиште или нередовно го посетува училиштето (член 3).

Според член 118 став 5 од Законот, глоба во износ од 800 евра во денарска противвредност ќе се изрече на полнолетниот ученик кој нередовно го посетува училиштето (член 3).

4. Според членот 8 став 2 од Уставот на Република Македонија, во Република Македонија слободно е се што со Уставот и законот не е забрането.

Во главата II. Основни слободи и права на човекот и граѓанинот, точка 2.Економски, социјални и културни права од Уставот, меѓу другото, уставно се утврдени правото на работа, заштитата на мајчинството, децата и малолетните лица и правото на работа.

Според членот 32 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност (став 1). Секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место (став 2). Остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори (став 5).

Според членот 42 од Уставот, Републиката посебно ги заштитува мајчинството, децата и малолетните лица (став 1). Лице помладо од 15 години живот не може да биде вработено (став 2). Малолетните лица и мајките имаат право на посебна заштита при работа (став 3). Малолетните лица не смеат да бидат вработувани на работни места што се штетни за нивното здравје и моралот (став 4).

Според членот 44 од Уставот, секој има право на образование (став 1). Образованието е достапно на секого под еднакви услови (став 2). Основното образование е задолжително и бесплатно (став 3).

Според членот 45 од Уставот, граѓаните имаат право, под услови утврдени со закон, да основаат приватни образовни установи во сите степени на образование, освен во основното образование.

Според членот 46 од Уставот, на универзитетот му се гарантира автономија (став 1). Условите за основање, вршење и престанок на дејноста на универзитетот, се уредуваат со закон.

Според членот 118 од Уставот, меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

Според член 3 став 2 од Законот за средното образование, средното образование во јавните средни училишта е бесплатно.

Според членот 3 алинеја 1 од Законот за стручно образование и обука („Службен весник на Република Македонија“ бр.71/2006), средното стручно образование и обука е дел од средното образование кое овозможува иницијално стекнување со прво, второ или трето ниво на стручни квалификации. Според алинејата 2 од истиот член од Законот, постсредно стручно образование е дел од системот на образованието кое овозможува на лица кои се стекнале со средно образование да се стекнат со четврто ниво на квалификации.

Во членот 18 од Законот се определени видовите на стручно образование, нивното траење и нивоата на стручна квалификација.

Притоа, од целината на точката 1 од оваа одредба од Законот произлегува дека:

Стручното оспособување наменето за работа со пониски барања кое дава практични знаења и вештини за различни подрачја на трудот, во зависност од сложеноста на занимањето трае до две години и со неговото завршување учениците се стекнуваат со I ниво на стручни квалификации.

Понатаму, од целината на точката 2 на членот 18 од Законот произлегува дека, стручното образование за занимање е наменето за задоволување на потребите на стопанството, трае три години и со неговото завршување учениците се стекнуваат со II ниво на стручни квалификации.

Од целината на точката 3 од членот 18 од Законот произлегува дека, техничкото образование е образование кое првенствено подготвува кадри за вработување во сите сфери на трудот, но и за продолжување на образованието, трае четири години и неговото завршување учениците се стекнуваат со III ниво на стручни квалификации.

Тргувајќи од цитираните уставни одредби произлегува дека Уставот го гарантира правото на работа, како едно од основните економско-социјални права на човекот и граѓаните кое се остварува преку определбата секој да има слободен избор на вработување, да ужива заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност. Понатаму, уставотворецот прокламира достапност на секое работно место секому, под еднакви услови, пришто оставил остварувањето на правата на вработените и нивната положба да се уредуваат со закон и со колективни договори. Правото на работа значи право на човекот на вработување во согласност со неговите стручни и физички способности.

Од содржината на членот 42 од Уставот произлегува дека Уставот посветил посебно внимание на заштитата на мајчинството, децата и малолетните лица, со строга определба лице помладо од 15 години живот да не може да биде вработено. Оттаму, оваа одредба по својата суштина не е поставена како одредба со која се дава конкретно уставно гарантирано право, туку е заштитна уставна одредба по однос на мајчинството, децата и малолетните лица кои уживаат посебна заштита.

По однос на членот 42 став 2 од Уставот, тоа особено се изразува преку забраната лице помладо од 15 години живот да не може да биде вработено, што преставува уставна бариера од тортура, малтретирање и злоупотреба на децата и нивниот труд, заради степенот на нивниот психофизички развој до навршената 15-та година од животот. Тоа не значи само по себе и уставна гаранција за право на работа со навршени 15 години живот, туку оставена можност за вработување по навршени 15 години живот. Според тоа

целината на членот 42 од Уставот и неговиот став 2 не е поставена како одредба што го гарантира право на работа, туку како одредба што гарантира заштита на лицата помлади од 15 години живот.

Самото право на работа, пак, се остварува преку определбата на уставотворецот во членот 32 од Уставот, правата на вработените и нивната положба да се уредуваат со закон и со колективни договори. Оттаму, во зависност од степенот на образованост предвиден во посебните закони ќе зависи и кога конкретно ќе може да се реализира самото право на работа.

Притоа, неспорно е дека Законот за средното образование не е закон од областа на работното законодавство, туку акт кој, меѓу другото, ги определува степените и видовите на средното образование.

Имено, согласно член 32 од Законот, средното образование се остварува преку планови и програми за: гимназиско образование, стручно образование, средно уметничко образование и средно образование за хендикепирани ученици.

Посебно уреден вид на средно образование е средното стручно образование и обука, според одредбите од Законот за стручно образование од чии одредби произлегува дека целокупниот систем на средно образование е поставен на начин што учениците според сопствениот избор и афинитети можат да избираат со каков вид и степен на образование сакаат да се стекнат. Од времетраењето на конкретниот вид на образование (две, три или четири години) ќе зависи и реализацијата на уставно дадената можност за право на работа по навршени 15 години живот.

Според тоа, определба на законодавецот за задолжителност на средното образование не се однесува само на образовен процес кој трае четири години, туку и на сите видови на образование кои имаат и пократко траење. Притоа задолжителноста на средното образование законодавецот ја релативизира со својата определба за бесплатно школување во јавните средни училишта (член 3 став 2 од Законот за средното образование).

Понатаму, Уставот посветил посебно внимание на правото на образование, како едно од основните човекови и граѓански права од сверата на културните права. Самото право на основно образование е поставено како право што треба задолжително да се

оствари и е бесплатно. Ова право се остварува преку правото на граѓанинот да стекнува знаење и стручна подготовка на сите степени на образование под еднакви услови утврдени во закон. По однос на останатите видови на образование во Уставот не е содржана регулатива.

Имено, од целината на Уставот како и од цитираните одредби произлегува дека за да одделни слободи или права бидат утврдени потребно е тие да се утврдени со Уставот, или Уставот да упатува на нивно уредување со закон, или тие да не се забранети со Уставот или закон, или пак да се признати во меѓународното право.

Во конкретниот случај неспорно е дека правото на средно образование не е уставна категорија, што значи уставотворецот се определил истото да биде уредено со закон, кој во членот 3 став 1 и 2 од Законот се определил за задолжителност и бесплатност на средното образование во јавните средни училишта.

Оттаму, во функција на развој на квалитетно образование, унапредување на културата на живеење, зголемување на образовната структура на населението и со цел иден економски и социјален развој на државата, Уставот оставил законодавецот да ги постави основите на средното образование.

Според тоа, одсуството на изречна забрана за воведување на задолжителност во другите повисоки степени на образование во Уставот наспроти законски предвидената задолжителност не може да доведе до повреда на уставните одредби само затоа што по суштина е повисоко поставена вредност.

Освен тоа, правото на работа, како економско-социјално право и правото на образование, како културно право, иако по својата уставноправна природа се различни права меѓусебно не се исклучуваат и не се поставени во позиција на антагонизам. Напротив, за да се оствари, оживотвори правото на работа, најнапред треба да се оствари правото на образование и тоа во оној степен кој го предвидел посебниот закон за секое поединечно работно место. Исто така, не значи дека еднаш оствареното право на работа го елиминира натамошното право на образование, бидејќи во зависност од психофизичката способност на личноста тие две права можат и паралелно да се реализираат.

Најважно во сето ова е почитувањето на забраната за вработување на лицата помлади од 15 години живот од кои причини уставотворецот и предвидел задолжително основно образование да трае до наведената возраст (член 42 став 2 и член 44 став 3 од Уставот).

Притоа, посебната заштита на детето и посебните права и обврски што произлегуваат од тоа е израз на интересот и грижата на државата за детето со оглед на неговите биопсихолошки својства. Во таа смисла заштитата на децата и забраната за нивно вработување пред одредена возраст е посебен интерес и на меѓународните правни акти.

Имено, одлуката за пристапување на Република Македонија кон меѓународноправните документи за основните човекови права и слободи донесени од ООН, меѓу кои е и Универзалната декларација за човековите права (донесена на 10 декември 1948 година), е објавена во "Службен весник на Република Македонија" бр. 57/1993 од 23 септември 1993 година. Декларацијата за правата на детето е усвоена и прокламирана со резолуција на Генералното собрание на ОН 1386 од 20 ноември 1959 година. Конвенцијата за правата на детето е усвоена од Генералното собрание на ОН со Резолуција 44/25 од 20 ноември 1989 година.

Според содржината на одредбите од наведените меѓународни акти детето ужива посебна заштита, основното образование е поставено како задолжително и бесплатно за сите, а родителите имаат право и должност за издржување и воспитување на децата, односно да обезбедат оптимални услови за воспитување, школување и осамостојување на своите деца во рамките на материјалните можности.

Поаѓајќи од фактот дека материјалните можности на сите родители објективно не се на такво ниво кое ќе овозможи сите деца да ги уживаат сите благодети што ги дава заедницата, државата според своите материјални можности дава помош и ги помага родителите и во случај на потреба преку програми и други инструменти обезбедува помош во поглед на исхраната, облеката и живеењето на детето. Во конкретниот случај државата тоа го прави преку определбата за бесплатност на задолжителното средно образование во јавните средни училишта (член 3 став 2 од Законот).

Оттаму, определбата на законодавецот за задолжително и бесплатно средно образование во јавните средни училишта, според оценка на Судот е во насока на имплементација на одредбите од цитираните меѓународни акти, со цел образованието на детето да биде насочено кон негово подготвување за одговорен живот во слободно општество, во духот на разбирањето, мирот, толеранцијата, еднаквоста на половите и пријателството помеѓу сите народи, етнички, национални и верски групи и лица од автохтоно потекло.

Врз основа на изнесеното Судот оцени дека членот 3 став 1 од Законот е во согласност со членот 32 став 5 и членот 44 став 2 од Уставот.

По однос на членот 118 ставови 4 и 5 од Законот во иницијативата не се наведуваат конкретни причини за неговата неуставност, но покрај тоа, Судот оцени дека поставеноста на средно образование на степен на задолжителност, неминовно бара санкционирање во случај на непочитување, се разбира со цел идејата на законодавецот да биде оживотворена во што поголема мера.

Имено, според Судот во согласност е со принципот на владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, прекршочно да се казнуваат граѓаните (родители, односно полнолетни ученици) со цел почитување на пропишаната обврска за задолжително средно образование и реализација на така утврденото право.

Воедно со определбата на законодавецот за санкционирање на непочитувањето на пропишаната обврска не се повредува самото право на образование, бидејќи гарантираните, утврдените права со Уставот и со закон не ги ослободуваат граѓаните од обврските утврдени со Устав и со закон. Од друга страна предвиденоста на средното образование како задолжително и бесплатно е само по себе доволен мотив за што помал број на сторени прекршоци, во реализација на правото на образование како универзално право.

Оттаму, во согласност е со Уставот и неговите одредби прекршочно да се санкционира непочитувањето на определбата на законодавецот за задолжително средно образование. Ова секако не значи дека казнувањето на родителите и полнолетните ученици треба да биде единствениот инструмент за спроведување на задолжителното средно образование, туку и самата држава треба да се залага да

ја трансферира одговорноста на родителите и полнолетните ученици кон себе со воведување на методи што ќе бидат доволни сами по себе да ги мотивираат децата да го посетуваат задолжителното средно образование. Впрочем, реализираното задолжително средно образова-ние може да се јави како моќна алатка за подобрување на статусот на децата и алатка за намалување на злоупотребата на детскиот труд што преставува своевидно инвестирање кое на долг рок создава бенефити за државата во целост. Кон оваа цел треба да се стремат сите, државата, родителите и децата.

Врз основа на наведеното Судот оцени дека членот 118 ставови 4 и 5 од Законот е во согласност со Уставот.

Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Оттаму, согласно наведената уставна одредба, по однос на наводите во иницијативата за несогласност на оспорените одредби со членот 18 став 1 од Законот за работните односи, Уставниот суд на Република Македонија не е надлежен да одлучува за меѓусебната согласност на одредби од ист или различни закони.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. Решението по однос на членот 118 ставови 4 и 5 од Законот, Судот го донесе со мнозинство гласови. У.бр.132/2007

11. Пензиско и инвалидско осигурување

11. Pension and disability insurance

152.

У.бр.151/2006

**- Услови за стекнување право на семејна пензија
(поведување на постапка)**

*- Conditions for gaining the right to a family pension
(initiation of a procedure)*

- При уредување и предвидување на општите и посебните услови за стекнување право на семејна пензија, законодавецот мора подеднакво да се однесува кон сите граѓаните што се наоѓаат во иста правна положба.

Со одредувањето на времетраењето на брачната заедница како посебен услов за стекнување на право на семејна пензија, се повредува едно од основните граѓански слободи и права предвидени во членот 9 од Уставот на Република Македонија.

- When regulating and envisaging the general and special conditions for gaining the right to a family pension, the legislator must equally treat all citizens finding themselves in the same legal position.

The determination of the length of marriage as a special condition for gaining the right to a family pension violates one of the fundamental civil freedoms and rights envisaged in Article 9 of the Constitution of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членовите 6 и 7 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/2006).

2. Илија Јовановски од с. Ораовица - Радовиш на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на членовите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорените членови не биле во согласност со Уставот на Република Македонија, бидејќи на граѓаните им било ускратено правото на приватност. Исто така, подносителот на иницијативата смета дека со овие одредби се правела дискриминација на граѓаните, односно едни граѓани (од постара популација) биле доведени во нерамноправна положба од граѓаните кои биле од помлада генерација. Имено, со оспорените членови од Законот, на лицата им се ограничувало правото на располагање со својот имот и истовремено им се попречувало правото на склучување на брак во време кога тие сакаат.

3. Судот на седницата утврди дека со членот 6 од оспорениот Закон, во членот 72 по ставот 3 се додава нов став 4, кој гласи:

„Вдовица која склучила брак со корисник на пензија, односно осигуреник кој ги исполнувал условите за пензија, постар од 64 години, стекнува право на семејна пензија доколку бракот траел најмалку пет години“.

Според член 7 од истиот Закон, во членот 73 по ставот 3 се додава нов став 4, кој гласи:

„Вдовец кој склучил брак со корисник на пензија односно осигуреник кој ги исполнувал условите за пензија постар од 62 години стекнува право на пензија доколку бракот траел најмалку пет години“.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото.

Според член 9 од Уставот на Република Македонија граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верскиото уверување, имотната и општествената положба.

Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Имајќи ја предвид наведената уставна одредба од член 9 произлегува дека при уредување на одредени односи Уставот го обврзува законодавецот тие односи да важат за сите граѓани под еднакви услови што се наоѓаат во таква положба.

Имено, правото на еднаквост кое Уставот го изразува преку гаранцијата дека граѓаните се еднакви независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба и дека граѓаните се еднакви пред законите, е едно од најзначајните права и како такво претставува и темелна вредност на уставниот поредок на Републиката и по својата суштина ги негира дискриминацијата, привилегиите, повластувањата од секаков вид и по сите основи.

Рамноправноста и еднаквоста, независно од општествената положба е обврска за државата во нормативното уредување на односите во општеството да не допушти дискриминација, ниту привилегии по основ на образование, имотна положба ниту по основ на возраст. Принципот „сите се еднакви пред законот“ посебно го обврзува законодавецот со забрана во законите да внесува одредби со кои се прави разлика меѓу луѓето.

Членот 30 од Уставот го гарантира правото на сопственост и правото на наследување.

Членот 34 од Уставот, утврдува дека граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор, а според член 35 став 1 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Според членот 40 од Уставот, Републиката му обезбедува посебна грижа и заштита на семејството. Правните односи на бракот, семејството и вонбрачната заедница се уредуваат со закон.

Во членот 1 од Законот за семејството („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1992, 9/1996, 38/2004 и 83/2004-пречистен текст) се предвидува дека со овој закон се уредуваат: бракот и семејството, односите во бракот и семејството, одредени облици на посебна заштита на семејството, нарушените односи и насилството во бракот и семејството, посвојувањето, старателството, издржувањето, како и постапката пред судот во брачните и семејните спорови.

Според членот 6 од Законот за семејството, бракот е со закон уредена заедница на живот на маж и жена во која се остваруваат интересите на брачните другари, семејството и општеството. Односите меѓу брачните другари се засноваат врз слободна одлука на мажот и жената да склучат брак, врз нивната рамноправност, меѓусебно почитување и заемно помагање.

Тргувајќи од уставната определба, законодавецот во Законот за пензиското и инвалидското осигурување, меѓу другите прашања, го уредува и прашањето за семејната пензија, кое е едно од основните права во пензискиот систем. Имено, со задолжителното пензиско и инвалидско осигурување во случај на смрт на осигуреникот, односно корисникот на пензија, се обезбедува семејна пензија за членовите на семејството.

Со членот 70 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување е утврден кругот на членовите на семејството кои можат да остварат право на семејна пензија. Според цитираната одредба од Законот, семејна пензија можат да остварат членовите на семејството:

- 1) брачниот другар;
- 2) децата (родени во брак или надвор од брак или посвоени, посиноци кои ги издржувал осигуреникот, внуцињата и другите деца без родители кои ги издржувал осигуреникот) и
- 3) родителите (таткото и мајката, очувот и маќеата) и посвоителот, што ги издржувал осигуреникот.

Според ставот 2 на членот 70 од овој закон, семејна пензија може да оствари и брачниот другар од разведен брак, ако со судска одлука му е утврдено право на издржување.

Од анализата на ставот 1 на наведената одредба од Законот, произлегува дека при остварување право на семејна пензија за одредени членови на семејството се бара услов тие лица да биле издржувани од осигуреникот.

Со Законот за пензиско и инвалидско осигурување, исто така, е утврдено дека семејна пензија се остварува, само доколку осигуреникот исполнил и одредени услови во однос на пензискиот стаж, што е утврдено во членот 71 од Законот.

Според членот 71 од Законот за пензиското и инвалидско осигурување, членовите на семејството стекнуваат право на семејна пензија ако умрениот осигуреник:

- 1) наполнил најмалку пет години стаж на осигурување или најмалку десет години пензиски стаж, или
- 2) ги исполнил условите за старосна или инвалидска пензија, или
- 3) бил корисник на старосна или инвалидска пензија.

Во ставот 2 од членот 71 од Законот, се предвидува дека ако смртта на осигуреникот настанала како последица од повреда на работа или од професионална болест, членовите на семејството стекнуваат право на семејна пензија, без оглед на должината на пензискиот стаж на осигуреникот.

Од наведените одредби во Законот, јасно произлегува дека истите ги регулираат општите услови за остварување право на семејна пензија и тие се однесуваат на умрениот осигуреник и доколку се истите исполнети, членовите на семејството ќе остварат право на пензија и ако ги исполнат посебните услови од членовите 72-78 од Законот.

Според член 72 од Законот, вдовица стекнува право на пензија ако:

1) до смртта на брачниот другар вдовицата да наполнила 45 години живот;

2) до смртта на брачниот другар вдовицата да била неспособна за работа или таква неспособност да настапила во рок од една година од денот на смртта на брачниот другар;

3) по смртта на брачниот другар да останале едно или повеќе деца кои имаат право на семејна пензија по тој брачен другар, а вдовицата ги врши родителските должности спрема тие деца.

4) до смртта на брачниот другар имала наполнети 40 години, кога ќе наполни 45 години живот - или ако во тие години станала неспособна за работа.

Според ставот 2 од овој член од законот, вдовицата која во текот на користењето на правото по основа на вршење на родителската должност (став 1 точка 3) стане неспособна за работа или наполни 45 години живот трајно го задржува правото на семејна пензија. Вдовицата која го загубила правото на семејна пензија по основ на вршење на родителска должност по наполнети 40 години живот, стекнува право на семејна пензија кога ќе наполни 45 години живот (став 3).

Според ставот 4 од членот 72 на овој закон односно член 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиско и инвалидско осигурување, кој став со иницијативата се оспорува, вдовица која склучила брак со корисник на пензија, односно осигуреник кој ги исполнувал условите за пензија, постар од 64 години, стекнува право на семејна пензија доколку бракот траел најмалку пет години.

Од анализата на цитирната законска одредба на членот 72 од Законот, произлегува дека со истиот се утврдуваат посебните услови под кои вдовицата стекнува право на семејна пензија во случај на смрт на брачниот другар.

Понатаму со членот 73 од Законот, се уредуваат посебните услови под кои може вдовецот да оствари право на семејна пензија. Имено, вдовецот стекнува право на семејна пензија ако:

1) до смртта на брачната другарка да наполнил 55 години живот;

2) до смртта на брачната другарка бил неспособен за работа или таквата неспособност да настанала во рок од една година од денот на смртта на брачната другарка;

3) по смртта на брачната другарка да останало едно или повеќе деца кое имаат право на семејна пензија по таа брачна другарка, а вдовецот ги врши родителските должности спрема тие деца, и

4) до смртта на брачната другарка имал наполнети 50 години, кога ќе наполни 55 години живот или ако во тие години станал неспособен за работа.

Според ставот 2 на членот 73 од Законот, вдовецот кој во текот на користењето на правото по основа на родителска должност, стане неспособен за работа или наполнил 55 години живот, трајно го задржува правото на семејна пензија.

Според ставот 3 на истиот член од Законот, вдовецот кој го загубил правото на семејна пензија по основ на вршење на родителска должност по наполнети 50 години живот, стекнува право на семејна пензија кога ќе наполни 55 години живот.

Според ставот 4 на членот 73 од Законот, односно член 7 од Законот за изменување и дополнување на Законот вдовец кој склучил брак со корисник на пензија, односно осигуреник кој ги исполнувал условите за пензија, постар од 62 години, стекнува право на семејна пензија доколку бракот траел најмалку пет години.

Според член 78 став 1 од Законот, правото на семејна пензија им припаѓа првенствено на брачниот другар и на децата на осигуреникот, односно корисникот на пензија.

Тргувајќи од уставното начело дека Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност, пензиското и инвалидското осигурување како дел од социјалното осигурување, се уредува со Законот за пензиското и инвалидското осигурување. Имено, со овој закон се уредува задолжителното пензиско и инвалидско осигурување на работниците во работен однос и на физичките лица кои вршат дејност, основите на капиталното финансирано пензиско осигурување, како и посебните услови под кои одделни категории на осигуреници ги остваруваат правата од пензиското и инвалидското осигурување. Оттука, право е на законодавецот да донесе законско решение со кое се обезбедува

поголема заштита и сигурност на осигурениците, но и на оние на кое што им припаѓа правото, по овој закон, на семејна пензија.

Во рамките на ова свое овластување при димензионирање на правата, но и на ограничувањето на правото на стекнување на семејна пензија, како што е сторено во оспорените членови од законот, според Судот, законодавецот го пречекорил своето овластување, во смисла што во Законот внел одредби, какви што се оспорените, со кои се прави разлика меѓу луѓето, односно меѓу осигурениците и нивните брачни другари.

Тргувајќи од сфаќањето на уставната гаранција за еднаквоста на граѓаните во правата независно од времетраење на брачната заедница, според Судот со овој посебен услов регулиран во оспорените законски одредби се повредува начелото на еднаквост, како едно од основните граѓански и политички слободи и права на граѓанинот. Оттука, при уредување и предвидување како на општите, така и на посебните услови за стекнување право на семејна пензија, Уставот го обврзува законодавецот истите подеднакво да се однесуваат за сите граѓани што се наоѓаат во таква положба. Но, во конкретниов случај, законодавецот со одредувањето на посебниот услов во оспорените законски одредби за стекнување на право на семејна пензија, го пречекорува своето уставно овластување и на брачниот другар на осигурениците кои се со ист статус (брачна заедница) без оглед на времетраењето на бракот, му го ограничува правото на стекнување на семејна пензија.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека во конкретниов случај, основано може да се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби на членовите 6 и 7 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиско и инвалидско осигурување со член 9 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.151/2006)

У.бр.151/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 јуни 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВААТ членовите 6 и 7 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.151/2006 од 2 мај 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорените членови од Законот со член 9 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека со членот 6 од оспорениот Закон, во членот 72 по ставот 3 се додава нов став 4, кој гласи:

„Вдовица која склучила брак со корисник на пензија, односно осигуреник кој ги исполнувал условите за пензија, постар од 64 години, стекнува право на семејна пензија доколку бракот траел најмалку пет години“.

Според член 7 од истиот Закон, во членот 73 по ставот 3 се додава нов став 4, кој гласи:

„Вдовец кој склучил брак со корисник на пензија односно осигуреник кој ги исполнувал условите за пензија постар од 62 години стекнува право на пензија доколку бракот траел најмалку пет години“.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеештвото на правото.

Според член 9 од Уставот на Република Македонија граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верскиото уверување, имотната и општествената положба.

Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Имајќи ја предвид наведената уставна одредба од член 9 произлегува дека при уредување на одредени односи Уставот го обврзува законодавецот тие односи да важат за сите граѓани под еднакви услови што се наоѓаат во таква положба.

Имено, правото на еднаквост кое Уставот го изразува преку гаранцијата дека граѓаните се еднакви независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба и дека граѓаните се еднакви пред законите, е едно од најзначајните права и како такво претставува и темелна вредност на уставниот поредок на Републиката и по својата суштина ги негира дискриминацијата, привилегиите, повластувањата од секаков вид и по сите основи.

Рамноправноста и еднаквоста, независно од општествената положба е обврска за државата во нормативното уредување на односите во општеството да не допушти дискриминација, ниту привилегии по основ на образование, имотна положба ниту по основ на возраст. Принципот „сите се еднакви пред законот“ посебно го обврзува законодавецот со забрана во законите да внесува одредби со кои се прави разлика меѓу луѓето.

Членот 30 од Уставот го гарантира правото на сопственост и правото на наследување.

Членот 34 од Уставот, утврдува дека граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор, а според член 35 став 1 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Според членот 40 од Уставот, Републиката му обезбедува посебна грижа и заштита на семејството. Правните односи на бракот, семејството и вонбрачната заедница се уредуваат со закон.

Во членот 1 од Законот за семејството („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1992, 9/1996, 38/2004 и 83/2004-пречистен текст) се предвидува дека со овој закон се уредуваат: бракот и семејството, односите во бракот и семејството, одредени облици на посебна заштита на семејството, нарушените односи и насилството во бракот и семејството, посвојувањето, старателството, издржувањето, како и постапката пред судот во брачните и семејните спорови.

Според членот 6 од Законот за семејството, бракот е со закон уредена заедница на живот на маж и жена во која се остваруваат интересите на брачните другари, семејството и општеството. Односите меѓу брачните другари се засноваат врз слободна одлука на мажот и жената да склучат брак, врз нивната рамноправност, меѓусебно почитување и заемно помагање.

Тргувајќи од уставната определба, законодавецот во Законот за пензиското и инвалидското осигурување, меѓу другите прашања, го уредува и прашањето за семејната пензија, кое е едно од основните права во пензискиот систем. Имено, со задолжителното пензиско и инвалидско осигурување во случај на смрт на осигуреникот, односно корисникот на пензија, се обезбедува семејна пензија за членовите на семејството.

Со членот 70 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување е утврден кругот на членовите на семејството кои можат да остварат право на семејна пензија. Според цитираната одредба од Законот, семејна пензија можат да остварат членовите на семејството:

- 1) брачниот другар;

2) децата (родени во брак или надвор од брак или посвоени, посиноци кои ги издржувал осигуреникот, внучињата и другите деца без родители кои ги издржувал осигуреникот) и

3) родителите (таткото и мајката, очувот и маќеата) и посвоителот, што ги издржувал осигуреникот.

Според ставот 2 на членот 70 од овој закон, семејна пензија може да оствари и брачниот другар од разведен брак, ако со судска одлука му е утврдено право на издржување.

Од анализата на ставот 1 на наведената одредба од Законот, произлегува дека при остварување право на семејна пензија за одредени членови на семејството се бара услов тие лица да биле издржувани од осигуреникот.

Со Законот за пензиско и инвалидско осигурување, исто така, е утврдено дека семејна пензија се остварува, само доколку осигуреникот исполнил и одредени услови во однос на пензискиот стаж, што е утврдено во членот 71 од Законот.

Според членот 71 од Законот за пензиското и инвалидско осигурување, членовите на семејството стекнуваат право на семејна пензија ако умрениот осигуреник:

1) наполнил најмалку пет години стаж на осигурување или најмалку десет години пензиски стаж, или

2) ги исполнил условите за старосна или инвалидска пензија, или

3) бил корисник на старосна или инвалидска пензија.

Во ставот 2 од членот 71 од Законот, се предвидува дека ако смртта на осигуреникот настанала како последица од повреда на работа или од професионална болест, членовите на семејството стекнуваат право на семејна пензија, без оглед на должината на пензискиот стаж на осигуреникот.

Од наведените одредби во Законот, јасно произлегува дека истите ги регулираат општите услови за остварување право на семејна пензија и тие се однесуваат на умрениот осигуреник и доколку се истите исполнети, членовите на семејството ќе остварат право на пензија и ако ги исполнат посебните услови од членовите 72-78 од Законот.

Според член 72 од Законот, вдовица стекнува право на пензија ако:

1) до смртта на брачниот другар вдовицата да наполнила 45 години живот;

2) до смртта на брачниот другар вдовицата да била неспособна за работа или таква неспособност да настапила во рок од една година од денот на смртта на брачниот другар;

3) по смртта на брачниот другар да останале едно или повеќе деца кои имаат право на семејна пензија по тој брачен другар, а вдовицата ги врши родителските должности спрема тие деца.

4) до смртта на брачниот другар имала наполнети 40 години, кога ќе наполни 45 години живот - или ако во тие години станала неспособна за работа.

Според ставот 2 од овој член од законот, вдовицата која во текот на користењето на правото по основа на вршење на родителската должност (став 1 точка 3) стане неспособна за работа или наполни 45 години живот трајно го задржува правото на семејна пензија. Вдовицата која го загубила правото на семејна пензија по основ на вршење на родителска должност по наполнети 40 години живот, стекнува право на семејна пензија кога ќе наполни 45 години живот (став 3).

Според ставот 4 од членот 72 на овој закон односно член 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиско и инвалидско осигурување, кој став со иницијативата се оспорува, вдовица која склучила брак со корисник на пензија, односно осигуреник кој ги исполнувал условите за пензија, постар од 64 години, стекнува право на семејна пензија доколку бракот траел најмалку пет години.

Од анализата на цитирната законска одредба на членот 72 од Законот, произлегува дека со истиот се утврдуваат посебните услови под кои вдовицата стекнува право на семејна пензија во случај на смрт на брачниот другар.

Понатаму со членот 73 од Законот, се уредуваат посебните услови под кои може вдовецот да оствари право на семејна пензија. Имено, вдовецот стекнува право на семејна пензија ако:

1) до смртта на брачната другарка да наполнил 55 години живот;

2) до смртта на брачната другарка бил неспособен за работа или таквата неспособност да настанала во рок од една година од денот на смртта на брачната другарка;

3) по смртта на брачната другарка да останало едно или повеќе деца кое имаат право на семејна пензија по таа брачна другарка, а вдовецот ги врши родителските должности спрема тие деца, и

4) до смртта на брачната другарка имал наполнети 50 години, кога ќе наполни 55 години живот или ако во тие години станал неспособен за работа.

Според ставот 2 на членот 73 од Законот, вдовецот кој во текот на користењето на правото по основа на родителска должност, стане неспособен за работа или наполнил 55 години живот, трајно го задржува правото на семејна пензија.

Според ставот 3 на истиот член од Законот, вдовецот кој го загубил правото на семејна пензија по основ на вршење на родителска должност по наполнети 50 години живот, стекнува право на семејна пензија кога ќе наполни 55 години живот.

Според ставот 4 на членот 73 од Законот, односно член 7 од Законот за изменување и дополнување на Законот вдовец кој склучил брак со корисник на пензија, односно осигуреник кој ги исполнувал условите за пензија, постар од 62 години, стекнува право на семејна пензија доколку бракот траел најмалку пет години.

Според член 78 став 1 од Законот, правото на семејна пензија им припаѓа првенствено на брачниот другар и на децата на осигуреникот, односно корисникот на пензија.

Тргувајќи од уставното начело дека Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност, пензиското и инвалидското осигурување како дел од социјалното осигурување, се уредува со Законот за пензиското и инвалидското осигурување. Имено, со овој закон се уредува задолжителното пензиско и инвалидско осигурување на работниците во работен однос и на физичките лица кои вршат дејност, основите на капиталното финансирано пензиско осигурување, како и посебните услови под кои одделни категории на осигуреници ги остваруваат правата од пензиското и инвалидското осигурување. Оттука, право е на законодавецот да уреди законско решение со кое се обезбедува поголема заштита и

сигурност на осигурениците, но и на оние на кое што им припаѓа правото, по овој закон, на семејна пензија.

Во рамките на ова свое овластување при димензионирање на правата, но и на ограничувањето на правото на стекнување на семејна пензија, како што е сторено во оспорените членови од Законот, според Судот, законодавецот го пречекорил своето овластување, во смисла што во Законот внел одредби, какви што се оспорените, со кои се прави разлика меѓу луѓето, односно меѓу осигурениците и нивните брачни другари.

Тргувајќи од сфаќањето на уставната гаранција за еднаквоста на граѓаните во правата независно од времетраење на брачната заедница, според Судот со овој посебен услов регулиран во оспорените законски одредби се повредува начелото на еднаквост, како едно од основните граѓански и политички слободи и права на граѓанинот. Оттука, при уредување и предвидување како на општите, така и на посебните услови за стекнување право на семејна пензија, Уставот го обврзува законодавецот истите подеднакво да се однесуваат за сите граѓани што се наоѓаат во таква положба. Меѓутоа, во конкретниов случај, законодавецот со одредувањето на посебниот услов во оспорените законски одредби за стекнување на право на семејна пензија, го пречекорува своето уставно овластување и на брачниот другар на осигурениците кои се со ист статус (брачна заедница) без оглед на времетраењето на бракот, му го ограничува правото на стекнување на семејна пензија.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека во конкретниов случај, оспорените одредби на членовите 6 и 7 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиско и инвалидско осигурување не се во согласност со член 9 од Уставот на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и Игор Спировски. (У.бр.151/2006)

153.

У.бр.72/2007

- Права на инвалидите на трудот со преостаната работна способност

- Rights of labour disabled persons having some working ability

- Кога одредени права на одредена категорија вработени лица се регулирани во друг закон, не се повредува принципот на еднаквост од член 9 на Уставот на Република Македонија, со тоа што правата на инвалидите на трудот со преостаната работна способност се регулирани во Законот за пензиско и инвалидско осигурување.

- The regulation of certain rights of a concrete category of employees in another law does not violate the principle of equality of Article 9 of the Constitution of the Republic of Macedonia, whereby the rights of the labour disabled persons having some working ability are governed in the Law on Pension and Disability Insurance.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/2006).

2. Даница Станојковска од Крива Паланка на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување

постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорената законска одредба се доведувале во нерамноправна положба инвалидите на трудот со преостаната работна способност чиј работен однос престанал поради други причини од Законот за работни односи, односно поради економски, технолошки, структурални и други промени. Имено, со оваа законска одредба инвалидите на трудот со преостаната работна способност чиј работен однос престанал поради стечај биле привилегирани во однос на иста категорија лица, но со поинаков основ за престанок на работен однос. Од овие причини, оспорената законска одредба не била во согласност со член 9 и член 35 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека членот 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување предвидува дека во членот 61 став 2 се менува и гласи: „Кога на инвалид на трудот со преостаната работна способност му престане работниот однос поради стечај, средствата за исплата на паричните надоместоци од членот 54 како паричен надоместок до вработување и за правото од членот 47 став 3 на овој закон, ги обезбедува Фондот, по престанок на правното лице“. По ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи: „По исклучок од ставот 2 на овој член кога стечајната постапка трае подолго од две години, инвалидот на трудот со преостаната работна способност може да оствари право на паричен надоместок до вработување на товар на средствата на Фондот“, Ставот 3 кој станува став 4 се менува и гласи: „Правото на паричен надоместок од ставовите 2 и 3 на овој член се остварува по престанок на правото на паричен надоместок во случај на невработеност“. Ставот 4 се брише.

4. Според членот 9 од Уставот на Република Македонија, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и колективен договор.

Според член 35 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјалната праведност. Републиката им гарантира право на помош на немоќните и на неспособните за работа граѓани. Републиката им обезбедува посебна заштита на инвалидните лица и услови за нивно вклучување во општествениот живот.

Врз основа на овие уставни определби произлегува и правото на социјално осигурување, а во тие рамки и пензиското и социјалното осигурување, како едно од основните права на граѓаните.

Со членот 1 на Законот за пензиското и инвалидското осигурување се уредува задолжителното пензиско и инвалидско осигурување на работниците во работен однос и на физичките лица кои вршат дејност, како и посебните услови под кои одделни категории на осигуреници ги остваруваат правата од пензиското и инвалидското осигурување.

Според членот 47 од истиот закон, осигуреникот кај кого постои преостаната работна способност има право на: 1) работа со скратено работно време; 2) распоредување односно вработување на друга соодветна работа и 3) преквалификација или доквалификација. Индивидуалниот земјоделец не ги остварува правото од став 1 на овој член. По исклучок од став 1 на овој член физичкото лице кое врши дејност има право само на преквалификација или доквалификација и право на соодветно вработување.

Според член 54 од овој закон, осигуреникот кај кого постои преостаната работна способност има право на надоместок: 1) на платата од денот на настанување на инвалидноста до денот на распоредувањето или вработувањето на друга соодветна работа, односно до упатување на преквалификација или доквалификација; 2) на платата за време на преквалификацијата или доквалификацијата, 3) на платата од денот на завршената преквалификација или доквалификација до денот на распоредувањето, односно вработувањето на друго соодветно работно место; 4) на платата поради работа со скратено работно време и 5) поради помала плата на друго работно место.

Тргувајќи од анализата на оспорената законска одредба, може да се констатира дека со истата всушност се овозможува остварување право на паричен надоместок до вработување на товар на средствата на Фондот само на инвалидите на трудот со преостаната работна способност на кои работниот однос им престанал поради

стечај, а стечајната постапка траела повеќе од две години. Оттука, произлегува заклучокот дека вакво право стекнуваат само оние инвалидни лица со преостаната работна способност на кои основ за престанок на работниот однос е инсолвентноста, односно неспособноста на плаќање на правното лице каде тие биле вработени, односно отворање на правното лице на стечајна постапка.

Меѓутоа, тоа, според Судот, не значи дека со определувањето на вакво право на социјално осигурување на одредена група на вработени лица, односно на инвалиди на трудот со преостаната работна способност, истите се доведуваат во привилегирана состојба во однос на работниците на кои работниот однос им престанал поради економски, структурални и технолошки промени и дека со тоа се повредува правото на еднаквост декларирано во членот 9 од Уставот, а на што се укажува во иницијативата.

Имено, ова од причина што со оспорениот член се креира социјалната политика за одредена група на вработени, односно се создава можност на инвалиди на трудот со преостаната работна способност на кои им престанал работниот однос поради стечај, средствата за исплата на паричните надоместоци, како паричен надоместок до вработување и паричен надоместок за време на преквалификација или доквалификација да ги обезбедува Фондот, по престанокот на правното лице, каде всушност настапила преостанатата работна способност, и кај истото (правното лице како работодавец) настапила неспособност за плаќање и истовремено престанок на правниот субјект. Оттука, не може да се прифати дека посочените лица во иницијативата со кои се врши компарација (работниците на кои работниот однос им престанал поради економски, структурални и технолошки промени) се во иста состојба со лицата кои се опфатени со сега оспорената одредба од Законот, односно дека станува збор за иста категорија на вработени лица.

Имено, според Судот, помеѓу овие две категории на лица има суштинска разлика бидејќи кај едните (инвалидите на трудот со преостаната работна способност) им престанува работниот однос поради инсолвентност на правниот субјект каде се во работен однос, односно негова платежна неспособност и престанок на правниот субјект, а додека пак кај другите (работниците на кои им престанал работниот однос поради економски, структурални и технолошки промени) доаѓа до престанок на работен однос поради укинување на некои работни места односно реорганизација на правниот субјект, но

не и негов престанок. Оттука, не може да се прифати дека овие две категории на вработени се во иста состојба, за да може да се прифати тврдењето во иницијативата дека со оспореното законско решение се доведувале во нееднаква положба овие лица и се повредувал членот 9 од Уставот.

Ова дотолку повеќе што по однос на посочената категорија на лица за компарација во иницијативата, Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005) го апсорбира и ова прашање, односно ги регулира правата во случај на отказ од деловни причини.

Поточно, во членот 96 став 1 од Законот за работните односи се предвидува дека работодавачот, пред да го откаже договорот за вработување од деловни причини (технолошки, економски, организациони и слични промени), поради кои престанува потребата од вршење на определена работа, може на работникот да му понуди: 1) вработување кај друг работодавач без огласување, со преземање и склучување договор за вработување за вршење на работи кои одговарат на неговата стручна подготовка, односно квалификација; 2) стручно оспособување (обука, преквалификација или доквалификација за работа кај истиот или кај друг работодавач) или 3) нов договор за вработување. Според став 2 на овој член од Законот одредбата од ставот 1 точки 1, 2 и 3 на овој член не се однесува за вработување од трговско друштво, односно трговец поединец во државен орган, јавно претпријатие, јавна установа, единица на локалната самоуправа и градот Скопје, фондови, агенции, заводи и други правни лица основани со закон.

Членот 97 од истиот закон предвидува дека во случај на откажување на договорот за вработување од деловни причини, работодавачот е должен на работникот да му исплати испратнина, и тоа:

- 1) до пет години поминати во работен однос - во висина од една плата;
- 2) од пет до десет години поминати во работен однос - висина од две плати;
- 3) од десет до 15 години поминати во работен однос - во висина од три плати;
- 4) од 15 до 20 години поминати во работен однос - во висина од четири плати;

5) од 20 до 25 години поминати во работен однос - во висина од пет плати и

6) над 25 години поминати во работен однос - во висина од шест плати.

Основицата за пресметка на испратнината е просечната плата на работникот во последните шест месеци пред отказот, но истата да не биде помала од платата врз основа на која се исплаќаат придонесите за социјално и здравствено осигурување.

Под работен однос, во смисла на ставот 1 од овој член, се смета времето поминато во работен однос кај ист работодавач и работниот однос кај претходниот работодавач, на кој поради настанатата статусна промена, правен следвеник е последниот работодавач.

Испратнината се исплатува со денот на престанокот на работниот однос.

Барањето, односно давањето на согласност за откажување од правото на испратнина од страна на работодавачот, односно работникот се ништовни.

Оттука, јасно и логично произлегува дека Законот за работните односи обезбедува заштита на категоријата на лица на кои им престанал работниот однос по основ на технолошки и структурални промени, а дека пак Законот за пензиско и инвалидско осигурување обезбедува заштита на категоријата инвалиди на трудот со намалена односно преостаната работна способност.

Предвид на ова, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека со оспорената одредба од Законот се повредувал принципот на еднаквост предвиден во членот 9 и членот 35 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.72/2007)

12. Социјално-здравствени односи

12. Social-health relations

154.

У.бр.99/2006

**- Определување висина на средства за парична помош
(поведување на постапка)**

*- Determination of the amount of funds for pecuniary assistance
(initiation of a procedure)*

- Утврдувањето на кругот на корисници на правото на социјална парична помош и определувањето на рамките во кои може да се движи висината на средствата за парична помош, се суштински елементи кои го определуваат правото на социјална парична помош и како такви единствено можат да бидат утврдени со закон.

- The determination of circle of users of the right to social pecuniary assistance and the determination of the frameworks within which may range the amount of the funds for pecuniary assistance are essential elements determining the right to social pecuniary assistance and as such they only may be defined by law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 октомври 2006 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 29 став 2 во делот „висината, критериумите“ од Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/1997, 16/2000, 17/2003, 65/2004, 62/2005 и 111/2005).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста на член 107 став 4 од Законот означен во точката 1 на ова решение.

3. Стамен Филипov од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, со членот 29 став 2 во делот „висината, критериумите“ и со членот 107 став 4 од Законот за социјалната заштита биле дадени овластувања на Владата на Република Македонија и на министерот за труд и социјална политика со подзаконски акт да уредуваат елементи кои се утврдуваат исклучиво со закон, а не со подзаконски акт. Потоа, со подзаконски акт не можело за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Со дадените законски овластувања на Владата на Република Македонија и на министерот за труд и социјална политика во оспорените одредби се отстапувало од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија - владеење на правото и поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Поради наведеното, подносителот на иницијативата му предлага на Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените одредби како спротивни на член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 51, член 68 став 1 алинеја 2, член 91 алинеите 1 и 5 и член 96 од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека согласно член 29 од Законот за социјалната заштита, лицата способни за работа и социјално необезбедени, кои според други прописи не можат да обезбедат средства за егзистенција, имаат право на социјална

парична помош. Поблиските услови, висината, критериумите и начинот на остварување на правото на социјална парична помош со акт ги утврдува Владата.

Според член 107 став 1 од истиот закон, средствата за финансирање на социјалната заштита се обезбедуваат и од учество на корисникот и роднините кои се должни да го издржуваат врз основа на други прописи преку наплаќање на услуги, подароци, легати и други извори согласно со закон. Согласно став 4 од овој член, видот и обемот на услугите кои се плаќаат од страна на корисниците и висината на учеството во трошоците на корисниците и роднините ги утврдува министерот за труд и социјална политика.

5. Согласно член 1 од Уставот на Република Македонија, Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава.

Според член 8 став 1 алинеја 3, 4 и 8 од Уставот, владеењето на правото, поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и колективен договор.

Согласно член 35 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност. Републиката им гарантира право на помош на немоќните и на неспособните за работа граѓани. Републиката им обезбедува посебна заштита на инвалидните лица и услови за нивно вклучување во општествениот живот.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Според член 88 од Уставот, Владата на Република Македонија е носител на извршната власт. Своите права и должности Владата ги врши врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Според член 91 алинеја 1 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите, а според алинеја 5 донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Согласно член 1 од Законот за социјалната заштита, Републиката е основен носител на социјалната заштита на граѓаните и обезбедува услови за нејзино остварување. Републиката го воспоставува системот на социјална заштита и го овозможува неговото функционирање, обезбедува услови за вршење на социјално-заштитната дејност и развива форми на самопомош.

Според член 4 од овој закон, социјалната заштита е организирана дејност од страна на Републиката за спречување и надминување на основните социјални ризици на кои е изложен граѓанинот, семејството и групи население во текот на животот.

Согласно член 6 од истиот закон, врз основа на правата од социјална заштита, а под условите утврдени со овој закон, се обезбедуваат услуги и се преземаат мерки преку кои се остварува: социјална превенција, вонинституционална заштита и институционална заштита и социјална помош на корисниците на социјална заштита.

Правото на социјална помош, како една од услугите и мерките во социјалната заштита и социјалната работа, согласно член 20 од Законот, опфаќа: постојана парична помош за лицата неспособни за работа и социјално необезбедени; социјална парична помош за лица способни за работа и социјално необезбедени; паричен надоместок за помош и нега; право на здравствена заштита; надоместок на плата за скратено работно време поради нега на хендикепирано дете; еднократна парична помош или помош во натура, право на домување и парична помош на лице кое до 18 години возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа.

Постојаната парична помош, како право на социјална помош, се уредува со одредбите на членовите 21 до 28 од Законот, при што се утврдува категоријата на лица кои имаат право на

постојана парична помош, како и се утврдува висината на постојаната парична помош.

Со членот 29 од Законот се утврдува дека право на социјална парична помош имаат лицата способни за работа и социјално необезбедени, кои според други прописи не можат да обезбедат средства за егзистенција, со тоа што се утврдува дека поблиските услови, висината, критериумите и начинот на остварување на ова право со акт ги утврдува Владата.

Паричниот надоместок за помош и нега од друго лице се уредува со одредбите на членовите 30, 30-а, 30-б, 30-в, 30-г, 30-д и 31 од Законот, при што се утврдува категоријата на лица кои можат да го остварат ова право, се утврдува висината на паричниот надоместок, како и начинот и постапката за остварување на ова право.

Со членот 32 од Законот се утврдуваат корисниците на правото на здравствена заштита како мерка на социјална заштита.

Со членот 33 од Законот се утврдува дека правото на надоместок на плата за скратено работно време поради нега на потешко хендикепирано дете утврдено со Законот за работните односи, се остварува во центарот за социјална работа, се утврдува висината на овој надоместок, како и се определува дека министерот за труд и социјална политика ќе го определи начинот на остварувањето на ова право.

Еднократната парична помош и помош во натура, како мерка на социјална заштита се регулира со членот 34 од Законот, при што се утврдува категоријата на лица кои можеат да го остварат ова право, поблиску се определува видот на помошта и највисокиот износ на еднократната помош, како и постапката за остварување на ова право.

Со членот 35 од Законот се уредува правото на домување на социјално загрозените лица - станбено необезбедени, се утврдуваат лицата кои можат да го остварат ова право, како и се утврдува дека критериумите и начинот на остварување на правото на домување за овие лица со акт ги определуваат советот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, односно министерот за труд и социјална политика, во зависност од тоа дали станува збор за лица корисници на социјална помош или лица без родители и родителска грижа.

Со членовите 35-а и 35-б од Законот се регулира правото на парична помош на лице кое до 18 години возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа, поблиску се определува кој може да биде корисник на ова право, како и се утврдува висината на паричната помош.

Согласно член 106 од Законот, средствата за финансирање на социјалната заштита се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија, како и од буџетот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје во согласност со одредбите на овој закон. Средства за финансирање на социјалната заштита, според член 107 став 1 од истиот закон, се обезбедуваат и од учество на корисникот и роднините кои се должни да го издржуваат врз основа на други прописи преку наплаќање на услуги, подароци, легати и други извори согласно со закон.

Според член 108 од Законот, средствата од Буџетот за финансирање на социјалната заштита се обезбедуваат врз основа на Програма за остварување на социјалната заштита која, согласно член 2 на истиот закон, ја донесува Владата на Република Македонија и со која се утврдуваат подрачјата на социјалната заштита, специфичните потреби на населението во тие подрачја и начинот на остварувањето на социјалната заштита.

6. Имајќи предвид дека Уставот ја определува Република Македонија како социјална држава и утврдува дека Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност, при што граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор, законодавецот го донел Законот за социјалната заштита со кој утврдил дека Републиката е основен носител на социјалната заштита на граѓаните и обезбедува услови за нејзино остварување.

Од анализата на Законот во целина, а посебно на наведените законски одредби, произлегува дека законодавецот го утврдил правото на социјална помош како една од мерките за социјална заштита и социјална сигурност на граѓаните. Ова право во целост се разработува со Законот, при што како конкретни форми на социјална помош се утврдуваат: постојана парична помош за лицата неспособни за работа и социјално необезбедени; социјална парична помош за лица способни за работа и социјално необезбедени; паричен надоместок за помош и нега; право на здравствена заштита;

надоместок на плата за скратено работно време поради неа на хендикепирано дете; еднократна парична помош или помош во натура, право на домување и парична помош на лице кое до 18 години возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа.

Од натамошната анализа на Законот произлегува дека во разработка на формите на социјална помош, законодавецот ги утврдил можните корисници на правото на социјална помош во секој конкретен случај, ја определил висината на паричната помош, како и начинот и постапката за остварување на ова право.

Исклучок од овој принцип при разработка на формите на социјална помош, законодавецот направил при разработката на правото на социјална парична помош за лица способни за работа и социјално необезбедени. Имено, за овој вид на социјална помош, законодавецот, исто како и за другите форми на социјална помош, го определил кругот на лица кои можат да го остварат ова право, а тоа се лицата способни за работа, но социјално необезбедени, кои според други прописи не можат да обезбедат средства за егзистенција. Во оваа смисла, законодавецот утврдил дека право на социјална парична помош не може да оствари лице кое може само да се издржува, кое не побарало издржување од лицето кое е должно да го издржува врз основа на Законот за семејството, освен ако центарот за социјална работа утврди дека лицето кое според закон е должно да го издржува не е во можност да го дава издржувањето, кое не остварило издржување врз основа на склучен договор за доживотна издршка, а не покренало постапка за раскинување на тој договор, кое не доставило доказ дека е поведена постапка за распределба на оставината на оставител, на која може да се јави како наследник согласно со закон или во текот на постапката не се прифатило за наследник или кое може да обезбеди издржување по друга основа. Понатаму, со Законот се прецизира што се подразбира под лице кое може само да се издржува во смисла на овој закон, како и се утврдува дека ова право не може да го оствари лице кое остварило средства за издржување со продажба на имот или го подарило својот имот за периодот за кој износот на основицата за плаќање данок на промет со недвижности одговара на износ од 120% од просечната месечна нето плата по работник во Република Македонија остварена во претходната година.

Меѓутоа, она што отстапува од разработката на другите форми на социјална помош утврдени во Законот, е тоа што Законот

не содржи одредби за висината во која може да се оствари ова право на социјална парична помош. Наместо тоа, законодавецот ја овластил Владата на Република Македонија да ги утврди поблиските услови, висината, критериумите и начинот на остварување на ова право.

Во образложението за донесување на Законот се наведува дека средства за остварување на правото на социјална парична помош на лицата способни за работа, но социјално необезбедени, ќе обезбедува Владата, од Буџетот на Република Македонија, во рамките на годишните програми за заштита на социјално загрозеното население. Ваквото законско решение е предвидено при донесувањето на Законот за социјалната заштита во септември 1997 година, и не е менувано, и покрај тоа што Законот е менуван во пет наврати.

Во функција на разработка на ваквото законско решение, Владата на Република Македонија има донесено Одлука за условите, критериумите, висината, начинот и постапката за утврдување и остварување на правото на социјална парична помош („Службен весник на Република Македонија“ бр. 15/1998, 21/1998, 28/2001 и 23/2002).

При вака утврдена фактичка состојба, пред Судот се постави прашањето дали овластувањето на Владата да ги утврди критериумите и висината за утврдување и остварување на социјалната парична помош на лицата способни за работа и социјално необезбедени, кои според други прописи не можат да обезбедат средства за егзистенција, без постоење на законски утврдена рамка за критериумите и висината на оваа помош, не значи навлегување на извршната во законодавната власт.

Ова од причина што со Уставот точно и прецизно се дефинирани и утврдени носителите на законодавната, извршната и судската власт и јасно е направена разлика во поделбата на власта, при што не е допуштено мешање на една во друга власт, туку власта е поставена како структура на самостојни релативно поделени власти чии статус, надлежности и односи се утврдени и гарантирани со Уставот.

Имајќи го предвид наведеното, според Судот, утврдувањето на критериумите за остварување на социјална парична помош и висината на социјалната парична помош можат да се

утврдат само со закон, а не и со подзаконски акт, како што е тоа предвидено со оспорениот член од Законот.

Остварувањето на правото на социјална парична помош како форма на социјална помош која Републиката ја обезбедува на работно способните но материјално необезбедени граѓани согласно со начелото на социјална праведност, според Судот, може да биде гарантирано само доколку критериумите за остварување на ова право и висината на паричната помош во чии рамки се определува конкретната парична помош на корисникот на ова право, бидат утврдени со закон. Ова особено затоа што правото на социјална сигурност, преку формите на обезбедување социјална помош, влегува во корпусот на основни слободи и права на човекот и граѓанинот утврдени со Уставот на Република Македонија. Во оваа смисла, според Судот утврдувањето на кругот на корисници на правото на социјална парична помош и определувањето на рамките во кои може да се движи висината на средствата за парична помош, се суштински елементи кои го определуваат правото на социјална парична помош и како такви единствено можат да бидат утврдени со закон. Без определување на овие елементи, произлегува дека правото на социјална парична помош е само декларативно утврдено во Законот и не постојат потребните услови за негова реализација, со што може да се доведе под сомнение уставно загарантираното право на социјална сигурност на граѓаните.

Оттука, според Судот, овластување на Владата на Република Македонија утврдено со оспорениот член 29 став 2 од Законот, да ги утврди критериумите и висината на социјалната парична помош, без постоење на законска рамка за остварување на ова право, не е во функција на разработка, односно операционализација на законските одредби заради нивно извршување, туку значи навлегување на извршната во законодавната власт, заради што оспорената одредба може основано да се постави под сомнение во однос на член 8 став 1 алинеите 3 и 4, членот 51, членот 68 став 1 алинеја 2 и членот 91 алинеја 5 од Уставот на Република Македонија.

7. Во однос на наводите во иницијативата кои се однесуваат на уставноста на членот 107 став 4 од Законот, Судот оцени дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата во овој дел.

При анализата на оспорената одредба и уставносудската пракса во однос на наводите од иницијативата, Судот утврди дека, по иницијатива на истиот подносител, Уставниот суд на Република Македонија веќе се произнел за уставноста на прашањето дали министерот за труд и социјална политика може да ги утврдува видот и обемот на услугите кои се плаќаат од страна на корисниците и од кои се обезбедуваат средства за финансирање на социјалната заштита, како и да ја пропишува висината на учеството во трошоците на корисниците и роднините, кое прашање сега повторно се актуелизира со иницијативата, преку оспорување на членот 107 став 4 од Законот.

Имено, со Решение У. бр. 80/1998, Судот не повел постапка за оценување на уставноста на членовите: 18 став 3, 31 став 2 и став 3, 33 став 4, 34 став 4, 35 став 3, 40 став 2, 43 став 3, 57 став 1 и став 3, 58, 59 став 2, 102 став 3, 107 став 4, 110 став 3 и 131 од Законот за социјална заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.50/97), со образложение дека со оглед на тоа што, во конкретниов случај, министерот за труд и социјална политика е овластен да донесува подзаконски прописи во функција на извршувањето на овој и други закони, што се во врска со остварувањето на социјалната заштита, и што таквите акти содржат одредби од процедурален карактер со кои се уредува начинот на остварувањето на претходно утврдените права во Законот за социјална заштита или во други закони кои, исто така, утврдуваат права од областа на социјалната заштита, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за уставноста на оспорените одредби од Законот од овој аспект.

Притоа, Судот утврди дека сега оспорениот став 4 на членот 107 од Законот, со дополнувањето направено со Законот за изменување и дополнување на Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004) претставува инкорпорирање на содржината на членот 107 став 4 и членот 110 став 3 од основниот текст на Законот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/1997), кои по ист основ биле ценети од страна на Уставниот суд во предметот У. бр. 80/1998.

Според членот 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што Судот со Решение У. бр. 80/1998 не повел постапка за оценување на уставноста на овластувањето на министерот за труд и социјална политика да ги утврдува видот и обемот на услугите кои се плаќаат од страна на корисниците и висината на учеството во трошоците на корисниците и роднините, на што се повикува истиот подносителот на иницијативата и во овој предмет, но сега во оспорениот член 107 став 4 од Законот, а нема основи за поинакво одлучување, Судот оцени дека се исполнети условите од членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за отфрлање на иницијативата.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и Игор Спировски. (У.бр.99/2006)

У.бр.99/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 10 јануари 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 29 став 2 во делот „висината, критериумите“ од Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/1997, 16/2000, 17/2003, 65/2004, 62/2005 и 111/2005).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипов од Скопје, со Решение У.бр.99/2006 од 18 октомври 2006 година, поведе постапка за оценување на уставноста на делот од членот на Законот означен во точка 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека согласно член 29 од Законот за социјалната заштита, лицата способни за работа и социјално необезбедени, кои според други прописи не можат да обезбедат средства за егзистенција, имаат право на социјална парична помош. Поблиските услови, висината, критериумите и начинот на остварување на правото на социјална парична помош, со акт ги утврдува Владата.

5. Согласно член 1 од Уставот на Република Македонија, Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава.

Според член 8 став 1 алинеја 3, 4 и 8 од Уставот, владеењето на правото, поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и колективен договор.

Согласно член 35 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност. Републиката им гарантира право на помош на немоќните и на неспособните за работа граѓани. Републиката им обезбедува посебна заштита на инвалидните лица и услови за нивно вклучување во општествениот живот.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Според член 88 од Уставот, Владата на Република Македонија е носител на извршната власт. Своите права и должности Владата ги врши врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Според член 91 алинеја 1 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите, а според алинеја 5 донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Согласно член 1 од Законот за социјалната заштита, Републиката е основен носител на социјалната заштита на граѓаните и обезбедува услови за нејзино остварување. Републиката го воспоставува системот на социјална заштита и го овозможува неговото функционирање, обезбедува услови за вршење на социјално-заштитната дејност и развива форми на самопомош.

Според член 4 од овој закон, социјалната заштита е организирана дејност од страна на Републиката за спречување и надминување на основните социјални ризици на кои е изложен граѓанинот, семејството и групи население во текот на животот.

Согласно член 6 од истиот закон, врз основа на правата од социјална заштита, а под условите утврдени со овој закон, се обезбедуваат услуги и се преземаат мерки преку кои се остварува: социјална превенција, вонинституционална заштита и институционална заштита и социјална помош на корисниците на социјална заштита.

Правото на социјална помош, како една од услугите и мерките во социјалната заштита и социјалната работа, согласно член 20 од Законот, опфаќа: постојана парична помош за лицата неспособни за работа и социјално необезбедени; социјална парична помош за лица способни за работа и социјално необезбедени; паричен надоместок за помош и нега; право на здравствена заштита; надоместок на плата за скратено работно време поради нега на хендикепирано дете; еднократна парична помош или помош во натура, право на домување и парична помош на лице кое до 18

години возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа.

Постојаната парична помош, како право на социјална помош, се уредува со одредбите на членовите 21 до 28 од Законот, при што се утврдува категоријата на лица кои имаат право на постојана парична помош, како и се утврдува висината на постојаната парична помош.

Со членот 29 од Законот се утврдува дека право на социјална парична помош имаат лицата способни за работа и социјално необезбедени, кои според други прописи не можат да обезбедат средства за егзистенција, со тоа што се утврдува дека поблиските услови, висината, критериумите и начинот на остварување на ова право, со акт ги утврдува Владата.

Паричниот надоместок за помош и нега од друго лице се уредува со одредбите на членовите 30, 30-а, 30-б, 30-в, 30-г, 30-д и 31 од Законот, при што се утврдува категоријата на лица кои можат да го остварат ова право, се утврдува висината на паричниот надоместок, како и начинот и постапката за остварување на ова право.

Со членот 32 од Законот се утврдуваат корисниците на правото на здравствена заштита, како мерка на социјална заштита.

Со членот 33 од Законот се утврдува дека правото на надоместок на плата за скратено работно време поради нега на потешко хендикепирано дете утврдено со Законот за работните односи, се остварува во центарот за социјална работа, се утврдува висината на овој надоместок, како и се определува дека министерот за труд и социјална политика ќе го определи начинот на остварувањето на ова право.

Еднократната парична помош и помош во натура, како мерка на социјална заштита се регулира со членот 34 од Законот, при што се утврдува категоријата на лица кои можеат да го остварат ова право, поблиску се определува видот на помошта и највисокиот износ на еднократната помош, како и постапката за остварување на ова право.

Со членот 35 од Законот се уредува правото на домување на социјално загрозените лица - станбено необезбедени, се утврдуваат лицата кои можат да го остварат ова право, како и се

утврдува дека критериумите и начинот на остварување на правото на домување за овие лица со акт ги определуваат советот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје, односно министерот за труд и социјална политика, во зависност од тоа дали станува збор за лица корисници на социјална помош или лица без родители и родителска грижа.

Со членовите 35-а и 35-б од Законот се регулира правото на парична помош на лице кое до 18 години возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа, поблиску се определува кој може да биде корисник на ова право, како и се утврдува висината на паричната помош.

Согласно член 106 од Законот, средствата за финансирање на социјалната заштита се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија, како и од буџетот на општината, на градот Скопје и на општините во градот Скопје во согласност со одредбите на овој закон. Средства за финансирање на социјалната заштита, според член 107 став 1 од истиот закон, се обезбедуваат и од учество на корисникот и роднините кои се должни да го издржуваат врз основа на други прописи преку наплаќање на услуги, подароци, легати и други извори согласно со закон.

Според член 108 од Законот, средствата од Буџетот за финансирање на социјалната заштита се обезбедуваат врз основа на Програма за остварување на социјалната заштита која, согласно член 2 на истиот закон, ја донесува Владата на Република Македонија и со која се утврдуваат подрачјата на социјалната заштита, специфичните потреби на населението во тие подрачја и начинот на остварувањето на социјалната заштита.

6. Имајќи предвид дека Уставот ја определува Република Македонија како социјална држава и утврдува дека Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност, при што граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор, законодавецот го донел Законот за социјалната заштита со кој утврдил дека Републиката е основен носител на социјалната заштита на граѓаните и обезбедува услови за нејзино остварување.

Од анализата на Законот во целина, а посебно на наведените законски одредби, произлегува дека законодавецот го

утврдил правото на социјална помош како една од мерките за социјална заштита и социјална сигурност на граѓаните. Ова право во целост се разработува со Законот, при што како конкретни форми на социјална помош се утврдуваат: постојана парична помош за лицата неспособни за работа и социјално необезбедени; социјална парична помош за лица способни за работа и социјално необезбедени; паричен надоместок за помош и нега; право на здравствена заштита; надоместок на плата за скратено работно време поради нега на хендикепирано дете; еднократна парична помош или помош во натура, право на домување и парична помош на лице кое до 18 години возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа.

Од натамошната анализа на Законот произлегува дека во разработка на формите на социјална помош, законодавецот ги утврдил можните корисници на правото на социјална помош во секој конкретен случај, ја определил висината на паричната помош, како и начинот и постапката за остварување на ова право.

Исклучок од овој принцип, при разработка на формите на социјална помош, законодавецот направил при разработката на правото на социјална парична помош за лица способни за работа и социјално необезбедени. Имено, за овој вид на социјална помош, законодавецот, исто како и за другите форми на социјална помош, го определил кругот на лица кои можат да го остварат ова право, а тоа се лицата способни за работа, но социјално необезбедени, кои според други прописи не можат да обезбедат средства за егзистенција. Во оваа смисла, законодавецот утврдил дека право на социјална парична помош не може да оствари лице кое може само да се издржува, кое не побарало издржување од лицето кое е должно да го издржува врз основа на Законот за семејството, освен ако центарот за социјална работа утврди дека лицето кое според закон е должно да го издржува не е во можност да го дава издржувањето, кое не остварило издржување врз основа на склучен договор за доживотна издршка, а не покренало постапка за раскинување на тој договор, кое не доставило доказ дека е поведена постапка за распределба на оставината на оставител, на која може да се јави како наследник согласно со закон или во текот на постапката не се прифатило за наследник или кое може да обезбеди издржување по друга основа. Понатаму, со Законот се прецизира што се подразбира под лице кое може само да се издржува во смисла на овој закон, како и се утврдува дека ова право не може да го оствари лице кое остварило средства за издржување со продажба на имот или го подарило својот имот за

периодот за кој износот на основицата за плаќање данок на промет со недвижности одговара на износ од 120% од просечната месечна нето плата по работник во Република Македонија остварена во претходната година.

Меѓутоа, она што отстапува од разработката на другите форми на социјална помош утврдени во Законот, е тоа што Законот не содржи одредби за висината во која може да се оствари ова право на социјална парична помош. Наместо тоа, законодавецот ја овластил Владата на Република Македонија да ги утврди поблиските услови, висината, критериумите и начинот на остварување на ова право.

При вака утврдена фактичка состојба, пред Судот се постави прашањето дали овластувањето на Владата да ги утврди критериумите и висината за утврдување и остварување на социјалната парична помош на лицата способни за работа и социјално необезбедени, кои според други прописи не можат да обезбедат средства за егзистенција, без постоење на законски утврдена рамка за критериумите и висината на оваа помош, не значи навлегување на извршната во законодавната власт.

Ова од причина што со Уставот точно и прецизно се дефинирани и утврдени носителите на законодавната, извршната и судската власт и јасно е направена разлика во поделбата на власта, при што не е допуштено мешање на една во друга власт, туку власта е поставена како структура на самостојни релативно поделени власти чии статус, надлежности и односи се утврдени и гарантирани со Уставот.

Имајќи го предвид наведеното, според Судот, утврдувањето на критериумите за остварување на социјална парична помош и висината на социјалната парична помош можат да се утврдат само со закон, а не и со подзаконски акт, како што е тоа предвидено со оспорениот член од Законот.

Имено, остварувањето на правото на социјална парична помош како форма на социјална помош која Републиката ја обезбедува на работно способните но материјално необезбедени граѓани согласно со начелото на социјална праведност, може да биде гарантирано само доколку критериумите за остварување на ова право и висината на паричната помош во чии рамки се определува конкретната парична помош на корисникот на ова право, бидат утврдени со закон. Ова особено затоа што правото на социјална

сигурност, преку формите на обезбедување социјална помош, влегува во корпусот на основни слободи и права на човекот и граѓанинот утврдени со Уставот на Република Македонија. Во оваа смисла, според Судот утврдувањето на кругот на корисници на правото на социјална парична помош и определувањето на рамките во кои може да се движи висината на средствата за парична помош, се суштински елементи кои го определуваат правото на социјална парична помош и како такви единствено можат да бидат утврдени со закон. Без определување на овие елементи, произлегува дека правото на социјална парична помош е само декларативно утврдено во Законот и не постојат потребните услови за негова реализација, со што може да се доведе под сомнение уставно загарантираното право на социјална сигурност на граѓаните.

Оттука, Судот оцени дека овластувањето на Владата на Република Македонија утврдено со оспорениот член 29 став 2 од Законот, да ги утврди критериумите и висината на социјалната парична помош, без постоење на законска рамка за остварување на ова право, не е во функција на разработка, односно операционализација на законските одредби заради нивно извршување, туку значи навлегување на извршната во законодавната власт, поради што Судот утврди дека оспорената одредба не е во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 4, членот 51, членот 68 став 1 алинеја 2 и членот 91 алинеја 5 од Уставот на Република Македонија.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.99/2006)

155.

У.бр.182/2006

- Овластување на министерот да ги утврди видовите на правата од определена област

- Authority of the minister to define the types of rights from certain field

- Во случај кога во законот се утврдени видовите на правата од определена област, како и условите, висината и постапката за нивно остварување, тогаш овластувањето на министерот кој раководи со министерството надлежно за работите од таа област, со овој акт поблиску да ги утврди наведените прашања, е во согласност со Уставот, со оглед дека ваквото овластување е во функција на операционализација, односно разработување на законските одредби заради нивно извршување.

- In case when the law defines the types of rights from certain field, as well as the conditions, amount and procedure for their exercise, then the authority of the minister managing the ministry competent for the matters from that field, to more specifically define the matters noted by this act, is in accordance with the Constitution, given that such power is in the function of operationalisation, that is, working out of the legal provisions for the purposes of their implementation.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 февруари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на:

- уставноста на член 40 од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр.98/2000, 17/2003, 65/2004 и 113/2005) и

- уставноста и законитоста на Правилникот за условите, критериумите и начинот за остварување на правата за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр.39/2003 и 70/2004), донесен од министерот за труд и социјална политика.

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 40 од Законот означен во точката 1 од ова решение и за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот означен, исто така, во точка 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека во оспорениот член 40 од Законот било утврдено поблиските услови, критериуми и начинот на остварување на правата за заштита на децата од член 4 на овој закон, со акт да ги утврдува министерот за труд и социјална политика.

Подносителот на иницијативата смета дека сите прашања утврдени во оспорениот член 40 од Законот можат да се уредуваат само со закон и со колективен договор, а не со подзаконски акт, како во случајот.

Притоа, тој најпрво тргнува од член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, според кој со актите на министерот не може за граѓаните и правните лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи, потоа од член 1 од самиот Закон, според кој системот, организацијата и начинот на обезбедување заштита на децата се уредувале со тој закон и на крај, од член 34 од Уставот, според кој граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и колективен договор.

Поради наведеното, подносителот на иницијативата смета дека со оспорената законска одредба се повредувале одредбите на член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 34, член 51, член 68 став 1 алинеја 2

и член 96 од Уставот на Република Македонија. Од истите причини подносителот на иницијативата смета дека и Правилникот за условите, критериумите и начинот за остварување на правата за заштита на децата, автоматски не е во согласност со наведените уставни одредби, како и со член 1 од Законот за заштита на децата и член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

3. Судот на седницата утврди дека согласно оспорениот член 40 од Законот поблиските услови, критериуми и начинот на остварување на правата за заштита на деца од член 4 на овој закон со акт ги утврдува министерот за труд и социјална политика.

Во однос на оспорениот правилник Судот утврди дека тој е донесен од министерот за труд и социјална политика врз основа на овластувањето утврдено во член 40 од Законот.

Според член 1, со овој правилник се утврдуваат поблиските услови, критериуми и начинот на остварување на правата за заштита на децата и тоа: детски додаток, посебен додаток, и помош за опрема на новороденче.

Поблиските услови, критериуми и начинот на остварување на секое од наведените права од членот 1 се утврдени и разработени во посебни глави од Правилникот, чија содржина, заедно со преодните и завршните одредби, ја сочинуваат вкупно 29 члена.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во член 34 од Уставот утврдено е дека граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и колективен договор, а во членовите 40 и 42 од Уставот е утврдено дека Републиката обезбедува посебна грижа и заштита на семејството, а во тие рамки и на децата и малолетните лица.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002), министерот, меѓу другото, донесува правилници за извршување на законите кога за тоа е овластен со закон. Според член 56 став 1 од овој закон, со правилник се утврдуваат и разработуваат одделни одредби на законите и другите прописи заради нивно извршување, а според член 61 став 1 од овој закон, со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Во Републиката системот, организацијата и начинот на обезбедување на заштитата на децата се уредени со Законот за заштита на децата, чиј член 40 се оспорува со оваа иницијатива.

Според членот 3 од наведениот закон заштитата на децата во смисла на овој закон се остварува преку обезбедување на определени права и облици за заштита на децата.

Правата за заштита на децата во смисла на овој закон се утврдени во членот 4 од Законот и тие се: 1) детски додаток; 2) посебен додаток; 3) помош за опрема на новороденче и 4) партиципација. Според ставот 2 на овој член од Законот, сите овие права под услови утврдени со овој закон ги обезбедува државата.

Условите под кои се остварува секое од овие права, потоа нивната висина, како и постапката во која тие се остваруваат, се утврдени во посебна Глава ИИ од Законот насловена со „Права за заштита на децата“. Оваа глава ја сочинуваат членовите од 15 до оспорениот член 40, според кој поблиските услови, критериуми и начинот на остварување на правата на заштита на деца од член 4 на овој закон со акт ги утврдува министерот за труд и социјална политика.

Од анализата на содржината на членовите 15 до 39 од Законот произлегува дека законодавецот не само што на јасен и прецизен начин во член 4 од Законот ги утврдил видовите на правата за заштита на децата (детски додаток, посебен додаток, помош за

опрема на новороденче и партиципација), туку тој на многу експлицитен начин ги утврдил и условите, висината, како и постапката во која тие се остваруваат. Така, согласно член 16 од Законот, право на детски додаток остварува еден од родителите на детето, државјани на Република Македонија, со постојано место на живеење во Републиката, за дете државјанин на Република Македонија и на редовно школување во Републиката, ако родителот е:

1) Вработен во трговско друштво, јавно претпријатие, јавна установа, установа и друго правно лице кое врши стопанска дејност и друго правно лице кое врши дејност на јавна служба, државен орган и орган на единица на локалната самоуправа и друго домашно и странско физичко лице и правно лице кое вработува работници, со најмалку половина од полното работно време, односно со него изедначеното работно време;

2) Корисник на правата од пензиско и инвалидско осигурување, според одредбите на Законот за пензиското и инвалидското осигурување;

3) На отслужување на воениот рок во Армијата на Република Македонија, а до заминување бил во работен однос или имал друго својство, утврдени во точките 4, 5 и 7 од овој став, врз основа на кое може да оствари детски додаток за дете;

4) Невработено лице кое прима паричен надоместок;

5) Корисник на постојана парична помош, според Законот за социјалната заштита;

6) Воен инвалид и корисник на семејна инвалиднина,

7) Земјоделец-обврзник на данок од приход кој врши земјоделска дејност како единствено и главно занимање и

8) Занаетчија кој врши стари занаети и занаетчија кој врши занаетчиски дејности кои се дефицитарни.

По исклучок на ставот 1 од овој член, ако родителот или член на неговото семејство е сопственик на деловен простор, основач на трговско друштво или установа не може да оствари право на детски додаток за дете.

Согласно член 18 од Законот детскиот додаток се остварува во зависност од возраста на детето и материјалната состојба на семејството, кои категории поконкретно се утврдени и разработени во членовите 19, 20 и 21 од Законот.

Во членот 23 од Законот, пак, е утврдена висината на детскиот додаток и таа изнесува: за дете до 15 години живот, односно додека е редовен ученик во основно училиште 4,60 од просечната плата исплатена по вработен во Република Македонија во првата половина од претходната година и за дете од 15 до 18 години живот, односно додека е редовен ученик во средно училиште 7,30 од просечната плата исплатена по вработен во Република Македонија во првата половина од претходната година. Согласно став 2 на овој член од Законот, вкупниот месечен износ на детски додаток за децата за кои родителот го остварил правото изнесува 1800,00 денари.

Условите за остварување на правото на посебен додаток и висината на ова право се утврдени во членовите од 24 до 27, додека помошта за опрема на новороденче е уредена во членовите 28, 29 и 29-а од Законот.

Постапката за остварување на правата за заштита на децата посебно е уредена од член 31 до член 39 од Законот, со тоа што таа според член 31 се поведува по барање на родителот, односно старателот на детето. По барањето за остварување на правата од член 4 на Законот, освен за правото од точка 4) (партиципацијата), решава организационата единица на Министерството за труд и социјална политика, додека по жалба против решението на ова министерство решава Комисија на Владата (член 32 од Законот).

Тргувајќи од тоа дека видовите на правата за заштита на децата се утврдени во самиот Закон во кој, исто така, изворно се утврдени и условите, висината и постапката за нивно остварување, според Судот не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека со оспорениот член 40 од Законот министерот за труд и социјална политика се овластува да утврдува права и обврски на граѓаните и правните лица и надлежности на други органи. Напротив, доколку оспорениот член се разгледува во контекст на наведените законски одредби произлегува дека утврденото овластување на министерот во суштина се однесува за операционализација, односно поблиску утврдување и разработување токму на одредбите од

Законот во кои се утврдени условите и постапката за остварување на овие права, а заради нивно извршување.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека овластувањето на министерот за труд и социјална политика утврдено во оспорениот член 40 од Законот е во рамките на правата и должностите, односно на надлежностите утврдени со Уставот и Законот за организација и работа на органите на државната управа (член 55 и 56 од овој Закон), поради што и не го постави прашањето за согласноста на член 40 од Законот со членовите од Уставот, во однос на кои со иницијативата се оспорува неговата уставност.

Бидејќи во иницијативата, уставноста и законитоста на оспорениот правилник се оспорува од истите причини како и членот 40 од Законот, односно овој правилник се оспорува поради основот за неговото донесување, а не поради неговата содржина, следствено на оценката за овој член од Законот, Судот не го постави прашањето за согласноста ниту на оспорениот правилник со членовите од Уставот и Законот за организација и работа на органите на државната управа наведени во иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.182/2006)

156.

У.бр.194/2006

- Операционализација на условите за основање и работа на здравствените организации

- Operationalisation of the conditions for the setting up and work of health institutions

- Со условот кој е предвиден во Правилникот за поблиските просторни услови, опремата и кадрите за основање и работење на здравствените организации, а кој се однесува за обезбедување во ординациите за општа медицина, и на кадар од редот на здравствен работник со средно или вишо образование од областа на медицината со положен стручен испит, не се повредуваат уставните вредности за еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите и слободата на пазарот и претприемништвото. Ова поради тоа што со Правилникот се врши операционализација на минимумот услови кои треба да бидат исполнети согласно со овластувањето во Законот за здравствена заштита и условот за обезбедување на наведениот кадар подеднакво се однесува на сите здравствени установи, односно и на тие кои биле основани и на новите кои ќе треба да се основаат.

- The condition foreseen in the Rulebook for more specific spatial conditions, equipment and personnel for the setting up and work of health institutions, and which refers to the security in general medicine offices, and of personnel from the rank of a health worker with secondary or higher education from the field of medicine with passed professional examination, does not violate the constitutional values for equality of citizens before the Constitution and laws and the freedom of the market and entrepreneurship. This for a reason that the Rulebook operationalises the minimum conditions that should be met pursuant to the empowerment in the Law on Health Care and the condition for safety of the noted personnel equally refers to all health institutions, that is also to those that have been set up and to the new ones that are to be set up.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 14 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 4 од Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за поблиските просторни услови, опремата и кадрите за основање и работење на здравствените организации („Службен весник на Република Македонија“ бр.30/2005).

2. Славчо Јовановски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на членот 4 од Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата во Правилникот за поблиските просторни услови, опремата и кадрите за основање и работење на здравствените организации („Службен весник на Република Македонија“ бр.11/1992, 25/1996 и 48/2002), пред донесувањето на последните измени и дополнувања во „Службен весник на Република Македонија“ бр.30/2005, членот 8 во точката В) предвидувал како стручен кадар во ординациите за општа медицина да се обезбеди „доктор по медицина со положен стручен испит“.

Меѓутоа, со оспорениот член 4 од Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот од 2005 година наведената одредба била дополнета и по зборовите „доктор по медицина со положен стручен испит“ биле додадени зборовите „со соодветна лиценца и здравствен работник со средно или вишо образование од областа на медицината со положен стручен испит“. На овој начин со дополнувањето на Правилникот се создале две различни ситуации, и тоа од една страна на здравствени организации кои вршеле дејност од пред измените и дополнувањата на Правилникот со обезбеден кадар на доктор по медицина со положен

стручен испит, и од друга страна требале да отпочнат со работа нови здравствени организации после наведените измени и дополнувања на Правилникот кои биле обврзани како стручен кадар да обезбедат доктор по медицина со положен стручен испит со соодветна лиценца и здравствен работник со средно или вишо образование од областа на медицината, со положен стручен испит.

Имено, според наводите во иницијативата со оспорениот член 4 од Правилникот биле создадени двојни услови за вршење на дејноста на здравствена заштита во здравствените организации. За едните тоа биле привилегирани услови кои важеле пред измените на Правилникот бидејќи не морале да го зголемуваат кадарот и покрај тоа што тие веќе обавувале дејност со голем број пациенти, но за другите здравствени организации кои отпочнувале со работа по донесувањето на измените и дополнувањата на Правилникот и покрај тоа што немале пациенти со започнување на вршење на дејноста, сепак требале да обезбедат зголемен кадар односно покрај доктор да имаат и здравствен работник со средно или вишо образование од областа на медицината.

Со оглед на тоа, оспорената одредба од Правилникот била во несогласност со Уставот, и тоа со членот 9 кој се однесува на еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите, и со членот 55 став 1 и 2 кој се однесува на уставната гаранција на слободата на пазарот и претприемништвото, Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот, и презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Со иницијативата исто така се наведува дека оспорената одредба од Правилникот била во несогласност и со членот 15 од Законот за установи („Службен весник на Република Македонија“ бр.32/2005), според кој установа може да се основа ако се исполнети услови за основање на установа утврдени со овој или друг закон со кој се уредува вршењето на дејноста, меѓутоа во случајов тие услови се уредуваат со правилник а не со закон, па од овој аспект оспорената одредба од Правилникот била незаконита.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на член 92 став 2 од Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/1991, 46/1993, 55/1996 и 10/2004), министерот за здравство го донел Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за поблиските просторни услови, опремата и кадрите за основање и работење на здравствените

организации од 2005 година. Според членот 4 од овој Правилник, во членот 8 точка В) по зборот „испит“ точката се брише и се додаваат зборовите: „и со соодветна лиценца и здравствен работник со средно или вишо образование од областа на медицината со положен стручен испит“.

4. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија темелна вредност на уставниот поредок на Републиката е владеење на правото.

Согласно членот 9 став 2 од Уставот, граѓаните се еднакви пред Уставот и законите.

Согласно член 55 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото.

Според ставот 2 на овој член од Уставот, Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот, и Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Според ставот 3 на овој член од Уставот, слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/1991, 46/1993, 55/1995, 10/2004, 84/2005, 111/2005, 65/2006 и 5/2007) во членот 1 определил дека со овој закон се уредуваат правата од здравствената заштита на граѓаните и системот на организацијата на здравствената заштита.

Според одредбите од членот 9 и членот 10 од овој закон, здравствената дејност е од јавен интерес и подлежи на надзор над стручната работа.

Со одредбите во Глава ВИИ од Законот, кои се однесуваат на „Здравствени организации“, е уредено дека здравствена организација може да се основа како јавна, задружна, мешовита и приватна, во согласност со закон.

Согласно членот 92 став 1 од овој закон, здравствена организација може да се основа и да врши здравствена дејност ако се

обезбедени градежни објекти, стручни кадри, медицинска опрема, средства и други услови за вршење на дејноста, утврдени со закон и прописи донесени врз основа на закон.

Според ставот 2 од овој член од Законот, поблиските услови за основање и почнување со работа, односно проширување на дејноста во однос на просторот, опремата и кадрите ги пропишува Министерството за здравство.

Според членот 93 од Законот, Министерството за здравство оценува дали се исполнети условите од членот 92 на овој закон и донесува решение за дозвола за почнување со работа врз основа на кое се врши упис на здравствената установа, дозволата може да се одземе доколку настанат промени со кои битно се отстапува од условите предвидени во членот 92 на овој закон.

Врз основа на две одредби и тоа на членот 92 и членот 121 став 2 од Законот за здравствена заштита во 1992 година бил донесен Правилникот за поблиските просторни услови, опремата и кадрите за основање и работење на здравствените организации, (објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.11/1992).

Уставниот суд на Република Македонија, со Решение У.бр.198/2002 од 26 ноември 2003 година по повод поднесена иницијатива, не повел постапка за оценување на уставноста на членот 92 став 1 во делот „и прописи донесени врз основа на закон“ и на ставот 2 на овој член, како и на членот 121 став 2 од Законот за здравствена заштита, кој важел пред измените во 2004, 2005, 2006 и 2007 година.

Со Решението на Судот, исто така не била поведена постапка за оценување на уставноста и законитоста во целост на Правилникот за поблиските просторни услови, опремата и кадрите за основање и работење на здравствените организации („Службен весник на Република Македонија“ бр.11/1992, 25/1996 и 48/2002), пред неговите последни измени и дополнувања во 2005 година.

Со членот 8 од интегралниот текст на Правилникот, кој се однесува на „Ординација за општа медицина“, е предвидено дека ординација за општа медицина обезбедува најмалку:

А) Просторни услови - ординација 16 м²; чекална 9 м² и санитарен јазол.

Б) Медицинска опрема - работна маса, легло за пациенти со пластична пресвлака, подвижен параван, две столчиња на навој со и без наклон за доктор, орман - витрина за инструменти и лекови, лекарска торба, антишок терапија, подвижно масиче за инструменти, апарат за притисок, стетоскоп, подвижен рефлектор со лампа, порцелански садови со шпатули, невролошко чеканче, термометар, закачалка, машина за пишување. Шприцевите што се користат во ординацијата се за еднократна употреба.

В) Стручен кадар - Доктор по медицина со положен стручен испит и со соодветна лиценца и здравствен работник со средно или вишо образование од областа на медицината со положен стручен испит.

Од анализата на измените на Правилникот во однос на оспорената одредба, Судот оцени дека тие се во функција на движење на обемот и видот на условите за вршење на дејноста во здравствените организации, заради операционализација на Законот за здравствена заштита соодветно на текот на законската регулатива за предметната материја.

Поаѓајќи од предметот на уредување кој е определен во членот 1 од Правилникот, со него се пропишуваат минималните услови за започнување со работа и за вршење на дејноста на здравствените организации во однос на просторот, опремата и кадрите како и за проширување на дејноста.

Оттука, имајќи го тоа во предвид, Правилникот се однесува на сите здравствени организации - установи кои работат и кои треба да отпочнат со работа односно на сите кои вршат дејност на здравствена заштита, за што и е насловен самиот Правилник.

Имено, условот предвиден со оспорената одредба од Правилникот како дел од системот на измени и дополнувања со кои се менувале и димензионирале условите (за простор, опрема и кадри) по донесувањето на Правилникот во 1992 година, не создава нееднаквост на граѓаните спротивно на членот 9 од Уставот и не ја ограничува слободата на пазарот и претприемништвото спротивно на одредбите од членот 55 од Уставот, за што се однесуваат наводите во иницијативата.

Ова, не само поради тоа што, условите уредени во Правилникот се однесуваат за сите што вршат дејност на здравствена

заштита во поглед на кадарот и во поглед на специфичните елементи за просторот и опремата во вршењето на здравствената заштита, туку и поради тоа што Уставниот суд на Република Македонија веќе се произнел со став во погоренаведеното решение дека во целост со Правилникот се врши операционализација на одредби од Законот за здравствена заштита и не станува збор за прашања кои исклучиво треба со закон да се пропишуваат туку тоа се прашања од доменот на уредување со подзаконски акт, за што има законски основ. Во контекст на ова значи и условите уредени со Правилникот имаат за цел да воспостават ред во насока на стручното и квалитетно вршење на дејноста во здравствените организации - установи, а не претставуваат ограничување на слободата на пазарот и претприемништвото. Притоа треба да се укаже дека уште во членот 1 од Правилникот се утврдува дека со овој Правилник се пропишуваат минималните услови за основање и работење, што значи здравствените организации - установи можат да ги подобруваат условите над овој минимум, кое не е спротивно на законот и Правилникот. Оттука, со оспорената одредба од Правилникот само е определен минимумот на кадар во слободното вршење на оваа дејност од јавен интерес, кој се однесува на тие што вршат дејност и на тие што ќе отпочнат со вршење на дејноста во ординациите за општа медицина.

Од аспект на наводот во иницијативата дека оспорената одредба била во несогласност со членот 15 од Законот за установите, според кој установа може да се основа ако се исполнети услови за основање на установа утврдени со овој или друг закон со кој се утврдува вршење на дејноста, Судот оцени дека не може да се доведе во прашање законитоста на оспорената одредба од Правилникот. Ова особено поради веќе изнесената анализа дека Законот за здравствена заштита во членот 92 дал овластување за донесување на предметниот Правилник и условите определени во Правилникот имаат законски основ да ги уредуваат прашањата кои се во функција на операционализација на правата и обврските определени со Законот, па од тој аспект Правилникот во целина бил предмет на уставносудска анализа.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.194/2006)

157.

У.бр.119/2006

- Промена на режимот на уредување на односите во одделна област (поведување на постапка)

- Change in the regime of regulation of the relations in certain field (initiation of a procedure)

- Според Судот, не е спорно дека законодавецот при промена на режимот на уредување на односите во одделна област може да го уреди преминот од стариот во новиот режим, како што впрочем и го направил со оспорената одредба од членот 4 од Законот. Меѓутоа, државата овој премин треба да го обезбеди на начин што нема да ги доведува во прашање, или да не се загрози правната сигурност и веќе стекнатите права и интереси на кои тие се однесуваат.

- According to the Court, it is not disputed that when changing the regime of regulating the relations in certain field the legislator may regulate the transition from the old into the new regime, as he actually did with the challenged provision of Article 4 of the Law. However, the state should secure this transition in a manner that will not question, or endanger the legal safety of the rights and interests already gained to which they refer.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2006).

2. Стамен Филипov и Маринко Саздовски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 4 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според првиот подносител на иницијативата со оспорената одредба од Законот се повредувала темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија - владеењето на правото и правната сигурност на граѓаните од член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, затоа што поднесените барања за остварување на правата од осигурување на невработеност требало да се решат според законот кој важел во моментот на започнувањето на постапката, како што, впрочем, било пропишано со членот 10 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/2005). Понатаму, со оспорената одредба се повредувала и еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите од член 9 од Уставот, од причини што, на оние граѓани што ги поднеле барањата за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност до 25 јануари 2005 година, ќе им се решавале според законот кој важел во моментот на започнувањето на постапката, додека на другите граѓани кои поднеле исти такви барања до денот на влегување во сила на оспорениот закон во месец април 2006 година, нивните барања ќе се решавале со новиот закон, иако бил понеповолен за граѓаните, што било спротивно на Уставот.

Согласно наведеното, првиот подносител на иницијативата смета дека оспорената одредба била во несогласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 32 став 1 и член 51 од Уставот на Република Македонија, за што му предлага на Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на членот 4 од наведениот закон.

Исто така, овој подносител на иницијативата бара, Судот до донесувањето на конечна одлука, да донесе решение за запирање

на извршувањето на поединечни акти или дејствија, што се преземени врз основа на оспорената законска одредба.

Според вториот подносител на иницијативата (кој има својство на стечаен управник), оспорената одредба од Законот не била во согласност со уставното начело според кое законите не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога е поповолно за граѓаните.

Со примената на оспорената одредба од Законот, при отворени стечајни постапки пред влегување на сила на оспорениот закон, во одредени случаи се случувало вработените да не можеле да го остварат правото на осигурување во случај на невработеност од денот на прогласување на ликвидација на стечајниот должник, за што бара Уставниот суд на Република Македонија да го поништи членот 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 4 од Законот, поднесените барања до денот на влегувањето во сила на овој Закон за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност, ќе се решат според овој закон.

4. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е утврдено владеењето на правото.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност. Според ставот 5 на овој член, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредувале со закон и со колективни договори.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 52 став 4 од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Од наведените уставни одредби произлегува дека граѓаните се еднакви во слободите и правата и дека во тие рамки вработените се еднакви во правата кои произлегуваат од работен однос како и при материјалната обезбедност за време на привремена невработеност.

Со Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност се уредуваат прашањата за размена на трудот, правата и обврските на работодавците, невработените лица и државата, во врска со вработувањето и осигурувањето во случај на невработеност и други прашања од значење за вработувањето.

Во оспорениот член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност е предвидено дека поднесените барања до денот на влегување во сила на овој закон за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност, ќе се решат според овој закон.

Операционализирајќи го уставното право на материјална обезбедност за време на привремена невработеност, законодавецот има право со закон да ги утврди условите за остварување на ова право и во тие рамки да ги утврди начинот и критериумите, како и постапката на определувањето на тој надоместок.

Во конкретниот случај, од содржината на оспорениот член 4 од Законот произлегува дека поднесените барања до денот на влегувањето во сила на овој закон за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност, ќе се решат според новиот закон, што значи дека сите корисници на наведените права, (како што е на пример правото на паричен надоместок), кои овие права ги стекнале според Законот кој престанал да важи според оспорената одредба од Законот, користењето на тие права ќе ги користат според условите на новиот закон.

Според Судот, не е спорно дека законодавецот при промена на режимот на уредување на односите во одделна област може да го уреди преминот од стариот во новиот режим, како што впрочем и го направил со оспорената одредба од членот 4 од Законот. Меѓутоа, државата овој премин треба да го обезбеди на начин што нема да ги доведува во прашање, или во поголем обем да не се загрози правната сигурност и веќе стекнатите права и интереси на кои тие се однесуваат.

Поаѓајќи од оспорената одредба од Законот, а имајќи ги предвид наведените уставни одредби, Судот утврди дека таа всушност утврдува дека поднесените барања до денот на влегувањето во сила на овој закон за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност, ќе се решат според овој закон, што практично претставува повреда на правната сигурност на граѓаните, како елемент на владеењето на правото од причини што барањата што се поднесени за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност треба да се решат според прописите кои важеле во моментот на поднесените барања. Всушност, денот на поднесувањето на барањето за остварување на одредено право, па и предметното право е оној момент кога подносителот на барањето го стекнува тоа право согласно законските прописи кои се во важност и никако не може да се доведува во прашање остварувањето на наведеното право поради законските измени што во меѓувреме можат да настанат, како што е случајот со оспорената одредба од членот 4 од Законот, кои, не се поповолни за граѓаните.

Според тоа, во принцип, ако се исполнуваат законските услови правата се стекнуваат во моментот на поднесувањето на барањата, а не кога тие ќе се решаваат, односно не може да се доведува во прашање остварувањето на одредено право кое поради одлагањето на процедурата на решавањето на тоа право, можно е да доаѓа до измени на Законот од кое зависи предметното барање односно право.

Со оспорениот член 4 од Законот, исто така, се доведува во прашање и остварувањето на легитимните очекувања, во конкретниот случај на корисниците на правата кои произлегуваат од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност, согласно условите што во тогаш важечките закони биле утврдени за остварување на правата кои корисниците за кои тие поднеле барања. Ова, од друга страна значи дека со оспорениот член 4 од Законот се

создава правна ситуација, односно можност законот да се применува и на односи - барања кои се поднесени пред неговото влегување во сила, со што Законот има и повратно дејство. Поради тоа, со оспорениот член 4 од Законот не се повредува само принципот на владеењето на правото, туку и принципот на забрана на повратното дејство на законите утврден во членот 52 став 4 од Уставот.

При уставно правната анализа на оспорениот член 4 од Законот Судот ги имаше предвид и сите досегашни изменувања и дополнувања на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност, од кои може да се констатира дека законодавецот утврдувал и соодветни преодни одредби. Така во членот 12 од Законот за изменување и дополнување на Законот („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2006), било утврдено дека невработеното лице кое на денот на почетокот на примената на овој закон е корисник на паричен надоместок или друго право, продолжува да го користи тоа право.

Започнатите постапки за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност, ќе се завршат според законот кој важел во моментот на започнувањето на постапката.

Со членот 10 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/2005) било утврдено дека поднесените барања за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност, ќе се решат според Законот кој важел во моментот на започнувањето на постапката.

Од наведените преодни одредби од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност произлегува дека законодавецот во сите измени на Законот на корисниците на паричниот надоместок им овозможувал да продолжат да го користат тоа право, односно поднесените барања за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност, утврдил дека ќе се решат според законот кој важел во моментот на започнувањето на постапката.

Оттука, разгледувајќи го оспорениот член 4 на Законот, во однос на сите преодни одредби на законите со кои се вршени измени и дополнувања, произлегува дека законодавецот со предвиденото решение во оспорениот член 4 на Законот, отстапува од неговиот дотогашен приод, односно начин на решавање на преминот од

стариот кон новиот систем во оваа област. Имено, законодавецот во овој случај различно постапил при уредувањето на преодниот режим за поднесените барања за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност.

Со оглед на изнесеното, Судот утврди дека оспорениот член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2006) не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и член 52 став 4 од Уставот.

Во однос на посебното барање за донесување на решение за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорената законска одредба, Судот оцени дека не се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.119/2006)

У.бр.119/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.119/2006 од 18 април 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста на членот 4 од Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 4 од Законот со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 4 од Законот, поднесените барања до денот на влегувањето во сила на овој Закон за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност, ќе се решат според овој закон.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е утврдено владеењето на правото.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност. Според ставот 5 на овој член, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредувале со закон и со колективни договори.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 52 став 4 од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Од наведените уставни одредби произлегува дека граѓаните се еднакви во слободите и правата и дека во тие рамки вработените се еднакви во правата кои произлегуваат од работен однос како и при материјалната обезбедност за време на привремена невработеност.

Според член 1 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност, со овој Закон се уредуваат прашањата за размена на трудот, правата и обврските на работодавците, невработените лица и државата, во врска со вработувањето и осигурувањето во случај на невработеност и други прашања од значење за вработувањето.

Во оспорениот член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност е предвидено дека поднесените барања до денот на влегување во сила на овој закон за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност, ќе се решат според овој закон.

Операционализирајќи го уставното право на материјална обезбедност за време на привремена невработеност, законодавецот има право со закон да ги утврди условите за остварување на ова право и во тие рамки да ги утврди начинот и критериумите, како и постапката на определувањето на тој надоместок.

Во конкретниот случај, од содржината на оспорениот член 4 од Законот произлегува дека поднесените барања до денот на влегувањето во сила на овој закон за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност, ќе се решат според новиот закон, што значи дека сите корисници на наведените права, (како што е на пример правото на паричен надоместок), кои овие права ги стекнале според Законот кој престанал да важи според оспорената одредба од Законот, користењето на тие права ќе ги користат според условите на новиот закон.

Според Судот, не е спорно дека законодавецот при промена на режимот на уредување на односите во одделна област може да го уреди преминот од стариот во новиот режим, како што

впрочем и го направил со оспорената одредба од членот 4 од Законот. Меѓутоа, државата овој премин треба да го обезбеди на начин што нема да ги доведува во прашање, или да не се загрози правната сигурност и веќе стекнатите права и интереси на кои тие се однесуваат.

Поаѓајќи од оспорената одредба од Законот, а имајќи ги предвид наведените уставни одредби, Судот утврди дека таа всушност утврдува дека поднесените барања до денот на влегувањето во сила на овој закон за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност, ќе се решат според овој закон, што практично претставува повреда на правната сигурност на граѓаните, како елемент на владеењето на правото од причини што барањата што се поднесени за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност треба да се решат според прописите кои важеле во моментот на поднесените барања. Всушност, денот на поднесувањето на барањето за остварување на одредено право, па и предметното право е оној момент кога подносителот на барањето го стекнува тоа право согласно законските прописи кои се во важност и никако не може да се доведува во прашање остварувањето на наведеното право поради законските измени што во меѓувреме можат да настанат, како што е случајот со оспорената одредба од членот 4 од Законот, кои, не се поповолни за граѓаните.

Според тоа, во принцип, ако се исполнуваат законските услови правата се стекнуваат во моментот на поднесувањето на барањата, а не кога тие ќе се решаваат, односно не може да се доведува во прашање остварувањето на одредено право за кое, поради одлагањето на процедурата на решавање се решава во време кога се извршени измени на законот што го регулира тоа право.

Со оспорениот член 4 од Законот, исто така, се доведува во прашање и остварувањето на легитимните очекувања, во конкретниот случај на корисниците на правата кои произлегуваат од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност, согласно условите што во тогаш важечките закони биле утврдени за остварување на правата кои корисниците за кои тие поднеле барања. Ова, од друга страна значи дека со оспорениот член 4 од Законот се создава правна ситуација, односно можност законот да се применува и на односи - барања кои се поднесени пред неговото влегување во сила, со што Законот има и повратно дејство. Поради тоа, со оспорениот член 4 од Законот не само што се повредува принципот

на владеењето на правото, туку и принципот на забрана на повратното дејство на законите утврден во членот 52 став 4 од Уставот.

При уставно правната анализа на оспорениот член 4 од Законот Судот ги имаше предвид и сите досегашни изменувања и дополнувања на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност, од кои може да се констатира дека законодавецот утврдувал и соодветни преодни одредби. Така во членот 12 од Законот за изменување и дополнување на Законот („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2006), било утврдено дека невработеното лице кое на денот на почетокот на примената на овој закон е корисник на паричен надоместок или друго право, продолжува да го користи тоа право, а започнатите постапки за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност, ќе се завршат според законот кој важел во моментот на започнувањето на постапката.

Со членот 10 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/2005) било утврдено дека поднесените барања за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност, ќе се решат според Законот кој важел во моментот на започнувањето на постапката.

Од наведените преодни одредби од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност произлегува дека законодавецот, во сите измени на Законот, на корисниците на паричниот надоместок им овозможувал да продолжат да го користат тоа право, односно утврдил дека поднесените барања за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност, ќе се решат според законот кој важел во моментот на започнувањето на постапката.

Оттука, разгледувајќи го оспорениот член 4 на Законот, во однос на сите преодни одредби на законите со кои се вршени измени и дополнувања, произлегува дека законодавецот со предвиденото решение во оспорениот член 4 на Законот, отстапува од неговиот дотогашен приод, односно начин на решавање на преминот од стариот кон новиот систем во оваа област. Имено, законодавецот во овој случај различно постапил при уредувањето на преодниот режим за поднесените барања за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност.

Со оглед на изнесеното, Судот утврди дека оспорениот член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2006) не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и член 52 став 4 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.119/2006)

158.

У.бр.167/2006

- Начин на донесување на одлуките на Управниот одбор на Фондот за здравствено осигурување (поведување на постапка)

- Manner of adoption of the decisions of the Board of Directors of the Health Insurance Fund (initiation of a procedure)

- Со воспоставувањето на посебниот начин на донесување на одлуките на Управниот одбор предвиден во оспорената одредба од Законот, всушност во секој момент членовите на Управниот одбор кои имаат посебен статус во однос на донесувањето на одлуките, можат да ја блокираат работата на Фондот и без нивна согласност Управниот одбор не може да ги донесува одлуките согласно надлежностите утврдени во Законот, односно не може да функционира.

- With the establishment of the special manner of adoption of the decisions of the Board of Directors envisaged in the challenged provision of the Law, actually at any moment the members of the Board of Directors having a special status in view of the taking of the decisions, may block the work of the Fund and without their consent the Board of Directors cannot make the decisions in line with the competences defined in the Law, that is cannot function.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 56 став 2 во делот: „при што одлуките на Управниот одбор се сметаат за донесени само ако за нив позитивно гласале и претставниците од членот 55 став 3 на овој закон“ од Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006 И 18/2007).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 56 во делот на ставот 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорениот член 56 став 2 во делот: „при што одлуките на Управниот одбор се сметаат за донесени само ако за нив позитивно гласале и претставниците од членот 55 став 3 на овој закон“, бил неодржлив од уставно-правен аспект, затоа што противуставно се игнорирале и омаловажувале гласовите на останатите претставници на Управниот одбор и не им се давало еднаква можност како и на претставниците од членот 55 став 3 на овој закон.

Понатаму во иницијативата оспорената одредба од законот се споредува со одредбата на членот 205 став 2 од Законот за општата управна постапка, според која кога за работата решава колегијален орган, тој може да решава кога се присутни повеќе од половината негови членови, решението го донесува со мнозинство гласови од присутните членови, ако со закон или со друг пропис не е определено посебно мнозинство.

Според тоа, подносителот на иницијативата смета дека со оспорениот дел од одредбата се повредувала темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија - владеењето на правото од член 8 став 1 алинеја 3 и членот 51 од Уставот на Република Македонија и предлага да се поведе постапка за оценување на уставноста на оспорениот дел од членот 56 став 2 од Законот за здравственото осигурување.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 56 став 2 од Законот, Управниот одбор ги донесува одлуките со мнозинство гласови од вкупниот број на членови, при што одлуките на Управниот одбор се сметаат за донесени само ако за нив позитивно гласале и претставниците од членот 55 став 3 на овој закон.

4. Според член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Во членот 39 став 1 од Уставот е утврдено дека на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита.

Согласно членот 58 став 1 од Уставот, сопственоста и трудот се основа за управување и учество во одлучувањето.

Согласно наведените уставни одредби, здравственото осигурување, како дел од социјалното осигурување, кое во Уставот е утврдено како едно од основните права на човекот и граѓанинот, е уредено со Законот за здравственото осигурување.

Според членот 2 став 1 од овој закон, здравственото осигурување се установува како задолжително и доброволно.

Според членот 3 став 1 од Законот, задолжителното здравствено осигурување го спроведува Фондот за здравствено осигурување на Македонија.

Со членот 53 од Законот е утврден статусот на Фондот за здравствено осигурување. Согласно овој член Фондот врши дејност од јавен интерес и врши јавни овластувања утврдени со овој закон, Фондот има својство на правно лице, Фондот е самостоен во својата работа, седиштето на фондот е во Скопје, Фондот има статут и единствена жиро-сметка.

Тргувајќи од овластувањето што произлегува токму од членот 58 од Уставот, прашањето во врска со управувањето и одлучувањето во здравственото осигурување, законодавецот на општ начин го уредил со Законот за здравственото осигурување, кои одредби понатаму се разработуваат со Статутот на Фондот кој го донесува Управниот одбор на Фондот.

Според членот 55 став 1 од Законот, со Фондот управува Управен одбор.

Според ставот 2 на овој член од Законот, Управниот одбор се состои од седум члена кои ги именува и разрешува Владата на Република Македонија за време од четири години и тоа:

- еден претставник предложен од Министерството за здравство,
- еден претставник предложен од Министерството за финансии,
- еден претставник предложен од Сојузот на синдикатите на Македонија,
- еден претставник предложен од Стопанската комора,
- еден претставник предложен од Лекарската комора на Македонија и Стоматолошката комора на Македонија,
- еден претставник предложен од Здружението на пензионерите и
- еден претставник на осигурениците предложен од Здружението на потрошувачите.

Управниот одбор има претседател и заменик на претседателот од именуваните претставници од Министерството за здравство и Министерството за финансии кои наизменично по една година се менуваат во текот на мандатот.

За членови на Управниот одбор се предлагаат лица кои имаат високо образование и работно искуство од финансиското работење или од системот и организацијата на здравствената заштита и здравственото осигурување, при што да се води сметка за соодветната и правичната застапеност на граѓаните на сите заедници.

Делокругот на работата на Управниот одбор е утврден во членот 56 од Законот, според кој Управниот одбор на Фондот, ги врши следниве работи:

- 1) учествува во утврдување на развојот на задолжителното здравствено осигурување;
- 2) донесува статут на Фондот;
- 3) ги донесува општите акти предвидени со овој закон;
- 4) донесува програма и план за работа;
- 5) донесува акти за организација и систематизација на Фондот;
- 6) утврдува Буџет и завршна сметка на Фондот;
- 7) донесува програма за инвестициони вложувања во здравството врз основа на утврдени здравствени приоритети;
- 8) усвојува годишен извештај за работењето на Фондот;
- 9) се грижи за остварување на задолжителното здравствено осигурување;
- 10) го следи остварувањето на меѓународните договори и меѓудржавните спогодби од областа на здравственото осигурување;
- 11) разгледува прашања, извештаи, информации и други материјали во врска со состојбата и проблемите од задолжителното здравствено осигурување и други работи од надлежност на Фондот;
- 12) распишува конкурс за именување на директор на Фондот;
- 13) основа комисии и други работни тела и
- 14) одлучува и за други работи утврдени со закон и статут на Фондот.

Според оспорениот став 2 на овој член од Законот, Управниот одбор ги донесува одлуките со мнозинство на гласови од вкупниот број на членови при што одлуките на Управниот одбор се сметаат за донесени само ако за нив позитивно гласале и претставниците од членот 55 став 3 на овој закон.

Во ставот 3 на овој член од Законот е утврдено дека пред донесувањето на општите акти предвидени со овој закон Управниот одбор мора да побара мислење од коморите од областа на

здравството, здравствените организации и другите асоцијации, а според ставот 4 на овој член од Законот, на актите од став 1 точки 5, 6 и 7 на овој член министерот за здравство дава согласност.

Пред измените и дополнувањата на Законот од 2005 година, Управниот одбор на Фондот се состоеше од 13 члена кои ги именуваше Собранието на Република Македонија за време од две години и тоа:

- шест претставници на осигурениците,
- двајца претставници од работодавците,
- тројца претставници од здравствените установи, на предлог на коморите од областа на здравството,
- еден претставник од Министерството за здравство и
- еден претставник од Министерството за финансии.

Управниот одбор од своите членови избира претседател и заменик на претседателот.

Во членот 56 став 2 и 3 од Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2000) било предвидено дека одлуките, Управниот одбор ги донесува со мнозинство гласови од вкупниот број на членови, и пред донесувањето на општите акти предвидени со овој закон Управниот одбор мора да побара мислење од коморите од областа на здравството, здравствените организации и другите асоцијации.

Тргувајќи од содржината на оспорениот дел од одредбата од член 56 став 2 од Законот произлегува дека одлуките на Управниот одбор на Фондот се донесуваат со мнозинство гласови од вкупниот број на членови, при што за нив позитивно мораат да гласаат и претставниците на Министерството за здравство и Министерството за финансии, кои имаат статус на претседател, односно заменик на претседател на Управниот одбор и кои наизменично по една година се менуваат во текот на мандатот.

Според образложението на предлогот за донесување на Законот за изменување и дополнување на Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2005), измените на Законот по однос на предметното прашање требало да обезбедат подобрување на управувањето и капацитетот на управниот одбор, со зајакнување на професионалните критериуми за членовите на Управниот Одбор, во функција на соодветно управување на

работата на Фондот, како и остварување на поголема оперативност во работата на Управниот Одбор преку намалување на нивниот број од 13 на 7 членови.

Анализирајќи го делот на оспорената одредба од член 56 став 2 од Законот и причините (кои се утврдени во образложението на Законот) поради кои составот на Управниот одбор на Фондот е структуриран така како што е во оспорената законска одредба, произлегува дека законодавецот сакајќи на некој начин да обезбеди контрола над работата на Фондот, како финансиска институција со јавни овластувања, со новиот начин на донесувањето на одлуките на Управниот одбор утврден во оспорената законска одредба, всушност ја губи смислата на управувањето на Управниот одбор, како колективно тело, орган кој управува со Фондот. Имено, на претставниците од членот 53 став 3 од Законот, а кои се од редовите на Министерството за здравство и Министерството за финансии им е утврдена целосна контрола над работата на Управниот одбор, а тоа практично значи утврдување на право кое може да се смета и како „право на вето“ за сите одлуки на Управниот одбор, што според Судот ја девалвира управната улога на органот на управувањето на Фондот, кое пак не може да се смета дека е во функција на обезбедување на целите кои сакал законодавецот да ги постигне, а кои се утврдени во членот 56 од Законот.

Со други зборови, за Судот не е спорно дека законодавецот има право да го обезбеди начинот за поефикасно применување, остварување и обезбедување на целите кои сака да ги постигне со Законот, бидејќи тоа е и функцијата на легислативата, меѓутоа, со воспоставувањето на таков посебен начин на донесувањето на одлуките на Управниот одбор предвиден во оспорената одредба од Законот, очигледно е дека таа цел не може да се постигне од причини што всушност во секој момент членовите на Управниот одбор кои имаат посебен статус во однос на донесувањето на одлуките, можат да ја блокираат работата на Фондот и без нивна согласност Управниот одбор не може да ги донесува одлуките согласно надлежностите утврдени во Законот, односно не може да функционира. Тоа практично би значело дека, во конкретниот случај, станува збор за одлуки кои ги донесуваат претставниците на Министерството за здравство и Министерството за финансии кои имаат статус на претседател, односно заменик на претседател на Управниот одбор, а не одлуки што ги донесува Управниот одбор како тело што не само што не може да се смета како подобрување на управувањето на управувачките капацитети на Фондот за

здравственото осигурување, туку Управниот одбор го прави бесмислено тело.

Имајќи го предвид изнесеното, а со оглед на тоа што делот на оспорената одредба од член 56 став 2 од Законот уредува прашање за управување и одлучување во Фондот за здравственото осигурување, Судот утврди дека не е во согласност со Уставот, односно со принципот на владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.167/2006)

У.бр.167/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 56 став 2 во делот: „при што одлуките на Управниот одбор се сметаат за донесени само ако за нив позитивно гласале и претставниците од членот 55 став 3 на овој закон“ од Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006, 18/2007 и 36/2007).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипov од Скопје, со Решение У.бр.167/2006 од 2 мај 2007 година, поведе постапка за оценување на уставноста на делот на оспорената одредба од член 56 став 2 од Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорениот член од Законот со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според членот 56 став 2 од Законот, Управниот одбор ги донесува одлуките со мнозинство гласови од вкупниот број на членови, при што одлуките на Управниот одбор се сметаат за донесени само ако за нив позитивно гласале и претставниците од членот 55 став 3 на овој закон.

5. Според член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Во членот 39 став 1 од Уставот е утврдено дека на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита.

Согласно членот 58 став 1 од Уставот, сопственоста и трудот се основа за управување и учество во одлучувањето.

Согласно наведените уставни одредби, здравственото осигурување, како дел од социјалното осигурување, кое во Уставот е утврдено како едно од основните права на човекот и граѓанинот, е уредено со Законот за здравственото осигурување.

Според членот 2 став 1 од овој закон, здравственото осигурување се установува како задолжително и доброволно.

Според членот 3 став 1 од Законот, задолжителното здравствено осигурување го спроведува Фондот за здравствено осигурување на Македонија.

Со членот 53 од Законот е утврден статусот на Фондот за здравствено осигурување. Согласно овој член Фондот врши дејност од јавен интерес и врши јавни овластувања утврдени со овој закон, Фондот има својство на правно лице, Фондот е самостоен во својата

работа, седиштето на фондот е во Скопје, Фондот има статут и единствена жиро-сметка.

Тргувајќи од овластувањето што произлегува токму од членот 58 од Уставот, прашањето во врска со управувањето и одлучувањето во здравственото осигурување, законодавецот на општ начин го уредил со Законот за здравственото осигурување, кои одредби понатаму се разработуваат со Статутот на Фондот кој го донесува Управниот одбор на Фондот.

Според членот 55 став 1 од Законот, со Фондот управува Управен одбор.

Според ставот 2 на овој член од Законот, Управниот одбор се состои од седум члена кои ги именува и разрешува Владата на Република Македонија за време од четири години и тоа:

- еден претставник предложен од Министерството за здравство,
- еден претставник предложен од Министерството за финансии,
- еден претставник предложен од Сојузот на синдикатите на Македонија,
- еден претставник предложен од Стопанската комора,
- еден претставник предложен од Лекарската комора на Македонија и Стоматолошката комора на Македонија,
- еден претставник предложен од Здружението на пензионерите и
- еден претставник на осигурениците предложен од Здружението на потрошувачите.

Управниот одбор има претседател и заменик на претседателот од именуваните претставници од Министерството за здравство и Министерството за финансии кои наизменично по една година се менуваат во текот на мандатот.

За членови на Управниот одбор се предлагаат лица кои имаат високо образование и работно искуство од финансиското работење или од системот и организацијата на здравствената заштита и здравственото осигурување, при што да се води сметка за соодветната и правичната застапеност на граѓаните на сите заедници.

Делокругот на работата на Управниот одбор е утврден во членот 56 од Законот, според кој Управниот одбор на Фондот, ги врши следниве работи:

- 1) учествува во утврдување на развојот на задолжителното здравствено осигурување;
- 2) донесува статут на Фондот;
- 3) ги донесува општите акти предвидени со овој закон;
- 4) донесува програма и план за работа;
- 5) донесува акти за организација и систематизација на Фондот;
- 6) утврдува Буџет и завршна сметка на Фондот;
- 7) донесува програма за инвестициони вложувања во здравството врз основа на утврдени здравствени приоритети;
- 8) усвојува годишен извештај за работењето на Фондот;
- 9) се грижи за остварување на задолжителното здравствено осигурување;
- 10) го следи остварувањето на меѓународните договори и меѓудржавните спогодби од областа на здравственото осигурување;
- 11) разгледува прашања, извештаи, информации и други материјали во врска со состојбата и проблемите од задолжителното здравствено осигурување и други работи од надлежност на Фондот;
- 12) распишува конкурс за именување на директор на Фондот;
- 13) основа комисии и други работни тела и
- 14) одлучува и за други работи утврдени со закон и статут на Фондот.

Според оспорениот став 2 на овој член од Законот, Управниот одбор ги донесува одлуките со мнозинство на гласови од вкупниот број на членови при што одлуките на Управниот одбор се сметаат за донесени само ако за нив позитивно гласале и претставниците од членот 55 став 3 на овој закон.

Во ставот 3 на овој член од Законот, е утврдено дека пред донесувањето на општите акти предвидени со овој закон Управниот одбор мора да побара мислење од коморите од областа на здравството, здравствените организации и другите асоцијации, а според ставот 4 на овој член од Законот, на актите од став 1 точки 5, 6 и 7 на овој член министерот за здравство дава согласност.

Пред измените и дополнувањата на Законот од 2005 година, Управниот одбор на Фондот се состоеше од 13 члена кои ги

именуваше Собранието на Република Македонија за време од две години и тоа:

- шест претставници на осигурениците,
- двајца претставници од работодавците,
- тројца претставници од здравствените установи, на предлог на коморите од областа на здравството,
- еден претставник од Министерството за здравство и
- еден претставник од Министерството за финансии.

Управниот одбор од своите членови избира претседател и заменик на претседателот.

Во членот 56 став 2 и 3 од Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2000) било предвидено дека одлуките, Управниот одбор ги донесува со мнозинство гласови од вкупниот број на членови, и пред донесувањето на општите акти предвидени со овој закон Управниот одбор мора да побара мислење од коморите од областа на здравството, здравствените организации и другите асоцијации.

Тргувајќи од содржината на оспорениот дел од одредбата од член 56 став 2 од Законот произлегува дека одлуките на Управниот одбор на Фондот се донесуваат со мнозинство гласови од вкупниот број на членови, при што за нив позитивно мораат да гласаат и претставниците на Министерството за здравство и Министерството за финансии, кои имаат статус на претседател, односно заменик на претседател на Управниот одбор и кои наизменично по една година се менуваат во текот на мандатот.

Според образложението на предлогот за донесување на Законот за изменување и дополнување на Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2005), измените на Законот по однос на предметното прашање требало да обезбедат подобрување на управувањето и капацитетот на Управниот одбор, со зајакнување на професионалните критериуми за членовите на Управниот одбор, во функција на соодветно управување на работата на Фондот, како и остварување на поголема оперативност во работата на Управниот одбор преку намалување на нивниот број од 13 на 7 членови.

Анализирајќи го делот на оспорената одредба од член 56 став 2 од Законот и причините кои се утврдени во образложението на

Законот) поради кои составот на Управниот одбор на Фондот е структуриран така како што е во оспорената законска одредба, произлегува дека законодавецот сакајќи на некој начин да обезбеди контрола над работата на Фондот, како финансиска институција со јавни овластувања, со новиот начин на донесувањето на одлуките на Управниот одбор утврден во оспорената законска одредба, всушност ја губи смислата на управувањето на Управниот одбор, како колективно тело, орган кој управува со Фондот. Имено, на претставниците од членот 53 став 3 од Законот, а кои се од редовите на Министерството за здравство и Министерството за финансии им е утврдена целосна контрола над работата на Управниот одбор, а тоа практично значи утврдување на право кое може да се смета и како „право на вето“ за сите одлуки на Управниот одбор, што според Судот ја девалвира управната улога на органот на управувањето на Фондот, кое пак не може да се смета дека е во функција на обезбедување на целите кои сакал законодавецот да ги постигне, а кои се утврдени во членот 56 од Законот.

Според Судот законодавецот има право да го обезбеди начинот за поефикасно применување, остварување и обезбедување на целите кои сака да ги постигне со Законот, бидејќи тоа е и функцијата на легислативата, меѓутоа, со воспоставувањето на таков посебен начин на донесувањето на одлуките на Управниот одбор предвиден во оспорената одредба од Законот, очигледно е дека таа цел не може да се постигне од причини што всушност во секој момент членовите на Управниот одбор кои имаат посебен статус во однос на донесувањето на одлуките, можат да ја блокираат работата на Фондот и без нивна согласност Управниот одбор не може да ги донесува одлуките согласно надлежностите утврдени во Законот, односно не може да функционира. Тоа практично би значело дека, во конкретниот случај, станува збор за одлуки кои ги донесуваат претставниците на Министерството за здравство и Министерството за финансии кои имаат статус на претседател, односно заменик на претседател на Управниот одбор, а не одлуки што ги донесува Управниот одбор како тело што не само што не може да се смета како подобрување на управувањето на управувачките капацитети на Фондот за здравственото осигурување, туку Управниот одбор го прави бесмислено тело.

Имајќи го предвид изнесеното, а со оглед на тоа што делот на оспорената одредба од член 56 став 2 од Законот уредува прашање за управување и одлучување во Фондот за здравственото осигурување, Судот утврди дека не е во согласност со Уставот,

односно со принципот на владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.167/2006)

159.

У.бр.26/2007

- Определување услови за директор

- Determination of the conditions for a director

- Законското определување на условите за директор на јавна здравствена установа (медицински или стоматолошки факултет, како и економски или факултет за јавно здравствен менаџмент, положен испит за директор), има уставна основа во член 32 став 5 според кој со закон се уредуваат правата од работниот однос.

- The legal determination of the conditions for a director of a public health institution (medical or stomatological faculty, as well as economic or public health management faculty, passed examination for a director), has a constitutional ground in Article 32 paragraph 5 under which law the working relations rights are governed.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седниците одржани на 21 март, 8 и 9 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 137 став 2 во делот „од областа на медицинските или стоматолошките науки“ и во делот „и положен испит за директор согласно со овој закон“, став 3 во делот „од областа на економските науки или јавно здравствениот менаџмент“ и во делот „и положен испит за директор согласно со овој закон“ и на став 6 од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/1991, 46/1993, 55/1995, 10/2004, 84/2005, 111/2005, 65/2006 и 5/2007).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 137 од Законот во деловите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорените делови на член 137 ставовите 2 и 3 од Законот оневозможувале достапност на работното место секому под еднакви услови, со тоа создавале нееднаквост меѓу граѓаните, предвидувале ограничувања надвор од ситуациите кога тоа може да се прави определени во член 54 став 1 од Уставот, ги повредувале основните слободи и права, го повредувале владеењето на правото, поради што не биле во согласност со член 8 став 1 алинеите 1 и 3, член 9, член 32 ставовите 1 и 2, членот 51, членот 54 став 1 и членот 58 став 2 од Уставот на Република Македонија. Понатаму, се наведува дека оспорениот член 137 став 6 од Законот овозможувал со општ акт на здравствената установа да се утврдуваат условите за именување на директор на другите здравствени установи кои не се јавни, наместо тоа да се уреди со закон или колективен договор, поради што законската одредба не била во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 32 став 5, член 34 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

Истовремено, побарано е изрекување на временна мерка заради спречување да настанат тешко отстранливи последици.

3. Судот на седницата утврди дека членот 137 од Законот се однесува на прашања поврзани со директор на јавна и приватна здравствена установа. Притоа, во ставот 1 од наведената законска одредба се определува дека „Работоводниот орган на јавна здравствена установа (во натамошниот текст: директор), се состои од

две лица кои се подеднакво одговорни за работењето на јавната здравствена установа и за обврските што се преземаат во правниот промет“.

Со оспорениот член 137 став 2 од Законот се определува дека „Едното лице кое се именува за директор треба да има завршено високо образование од областа на медицинските или стоматолошките науки, најмалку пет години работно искуство во здравствена установа и положен испит за директор согласно со овој закон“.

Во оспорениот член 137 став 3 од Законот се определува дека „Друго лице кое се именува за директор треба да има завршено високо образование од областа на економските науки или јавно здравствениот менаџмент, најмалку три години работно искуство од економијата, финансиите или менаџментот или од системот и организацијата на здравствената заштита и здравственото осигурување и положен испит за директор согласно со овој закон“.

Со оспорениот член 137 став 6 од Законот се определува дека „Директорот на другите здравствени установи се именува под услови и на начин утврден со општ акт на здравствената установа“.

4. Според член 32 став 5 од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Од изнесената уставна одредба произлегува дека со закон, покрај со колективни договори, може да се уредуваат правата и положбата на вработените, при што дел од таа материја се и условите за именување директор на јавни и други здравствени установи кои не се јавни.

Според тоа, определувањето во член 137 ставовите 2 и 3 од Законот услови за именување директор во јавни здравствени установи, не е несогласно со наведената уставна одредба.

5. Во однос на наводите во иницијативата дека означените законски одредби оневозможувале достапност на ова работно место секому, Судот утврди дека достапноста на секое работно место секому под еднакви услови, утврдено во член 32 став 2 од Уставот, значи достапност на секое работно место секому што ги исполнува пропишаните услови, а не значи непостоење услови или постоење услови што ги исполнува секој поединец. Поради тоа, не

може да се постави прашањето за согласноста на член 137 ставовите 2 и 3 од Законот со наведената уставна одредба.

6. Што се однесува до наводите во иницијативата дека овие законски одредби создавале нееднаквост, ограничувања надвор од Уставот, повреда на основните слободи и права, повреда на владеењето на правото, Судот утврди дека нема нееднаквост меѓу граѓаните (член 9 од Уставот) со оглед дека граѓаните што не ги исполнуваат определените услови не се во еднаква положба со оние што ги исполнуваат, па не може да имаат исти права; нема ниту неуставни ограничувања (член 54 од Уставот), ниту повреда на основните слободи и права (член 8 став 1 алинеја 1 од Уставот), ниту повреда на владеењето на правото (член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот), ниту повреда на стручноста и компетентноста во управувањето со јавните установи (член 58 од Уставот) со оглед дека секој што ги исполнува пропишаните услови може да биде именуван за директор на јавна здравствена установа. Поради тоа, не може да се постави прашањето за согласноста на член 137 ставовите 2 и 3 од Законот со означените уставни одредби.

7. Во врска со наводите во иницијативата дека овозможувањето во член 137 став 6 од Законот со општ акт да се утврдат условите за именување директор во приватни здравствени установи не било во согласност со Уставот со оглед дека само со закон и колективен договор може да се уредуваат правата на вработените, Судот смета дека означената законска одредба определува приватните здравствени установи автономно да ги уредат условите за именување на директори во своите установи во зависност од тоа дали и тие пружаат здравствени услуги или не. Поради тоа, Судот утврди дека неможе да се постави прашањето за согласноста на член 137 став 6 од Законот со уставните одредби наведени во иницијативата.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.26/2007)

160.

У.бр.216/2006

- Колективен договор за здравствена дејност

- *Collective agreement for health activity*

- Определувањето на конкретниот коефициент на сложеност за секое работно место, според мислењето на Судот претставува право и обврска на страните надлежни за склучување на Колективен договор, кои имаат законска обврска за меѓусебно преговарање заради уредување на правата и обврските на договорните страни.

- The determination of the concrete complexity coefficient for each job, in the opinion of the Court, is a right and obligation of the parties competent for the conclusion of a Collective Agreement, which have a legal obligation for mutual negotiation aimed at regulating the rights and obligations of the contracting parties.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 и 9 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 61 став 4, занимања во 7 група на сложеност, Подгрупа 7/1-а 4, 12-4, 33 алинеи 6 и 7 и Подгрупа 7/2-а 4, 70-4, 80 алинеи 2 и 4 од Колективниот договор за здравствената дејност на Република Македонија, склучен помеѓу Министерството за здравство и Самостојниот синдикат за здравство, фармација и социјална заштита на Република Македонија на 3 мај 2006 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.60/2006).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на членот од Колективниот договор означен во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека според наведената одредба од Колективниот договор за здравствена дејност на Република Македонија не биле класифицирани по групи на сложеност и нивниот степен на сложеност не бил утврден според степенот на нивното образование утврден како услов во актот за организација и систематизација на работни места кај работодавачот (член 61 став 2 од наведениот Колективен договор).

Имено, според листата на систематизирани работни места и бројот на нивните извршители во Заводот за здравствена заштита, условите за вршење на работите - стручна подготовка и посебен испит, биле исти и за специјалист фармацевт и за специјалист хемичар и технолог (здравствени соработници). Меѓутоа, со таков ист ранг не биле рангирани овие занимања и во наведениот колективен договор. Така, дипломиран инжењер, дипломиран хемичар и биохемичар имале коефициент 4,28, додека пак, дипломиран фармацевт имал 4,39 коефициент. Тоа значело дека дипломираните инжењери, хемичари и биохемичари во однос на дипломиран фармацевт биле противуставно дискриминирани!? А дека тоа било така, можело да се утврди и од Подгрупата 7/2-б 5,27 - 5,85 од Колективниот договор, каде што било предвидено за дипломиран фармацевт - специјалист дури 5,40 коефициент, додека дипломираните инжењери, хемичари и биохемичари (здравствени работници) - специјалисти биле рангирани една подгрупа подолу, односно во подгрупа 7/2-а, 4,70 - 4,80 со коефициент само 4,80.

Исто така, во Подгрупа 7/2-а, 4,70-4,80 алинеја 2 не бил спомнат магистер инжењер и биохемичар, односно не биле третирали за „живи“.

Според тоа, подносителот на иницијативата смета дека со оспорените алинеи на членот 61 став 4 од Колективниот договор за здравствената дејност се повредувале членовите 8 став 1 алинеја 3, 9, 32 став 3, 51 и 54 став 1 од Уставот на Република Македонија, членовите 105 став 3, 106, 107 и 108 од Законот за здравствената заштита, поради што се бара Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на наведените алинеи од

членот 61 став 4 од Колективниот договор за здравствената дејност на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 61 став 4 од Колективниот договор, поединечните работи, односно занимања се класифицираат по групи на сложеност меѓу кои и оспорените групи и тоа:

Во „Занимања во ВИИ група на сложеност, Подгрупа ВИИ/1-а 4,12 - 4,33 во оспорените алинеи 6 и 7 се утврдени коефициентите и тоа: за дипломиран инжењер 4.28, за дипломиран хемичар и биохемичар 4.28.

Во Подгрупа ВИИ/2-а 4.70 - 4.80 алинеи 2 и 4 за магистер (економист, правник, биолог, физичар, педагог, психолог, логопед, сурдолог, соматопед) е утврден коефициент од 4.70, а за здравствени соработници со специјализација е утврден коефициент од 4.80.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото, е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 32 став 2 од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место. Согласно став 3 од истиот член, секој има право на соодветна заработувачка, а согласно став 5 на членот 32 од Уставот, оставрувањата на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и колективен договор.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Според член 1 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ број 62/2005), со овој закон се

уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување. Работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договор за вработување.

Согласно член 105 став 1 од овој закон, работникот има право на заработувачка-плата, согласно со закон, колективен договор и договорот за вработување. Според ставот 3 на истиот член, платата е составена од основна плата, дел од платата за работна успешност и додатоци, ако со друг закон поинаку не е определено.

Основната плата, согласно член 106 став 1 од Законот, се определува земајќи ги предвид барањата на работното место за кое работникот го склучил договорот за вработување. Работната успешност на работникот, согласно став 2 на истиот член, се определува земајќи ги предвид домаќинскиот однос, квалитетот и обемот на вршењето на работата, за којашто работникот го склучил договорот за вработување, а додатоците се определуваат за посебните услови при работа, кои произлегуваат од распоредот на работното време и тоа за работа во смени, работа во поделено работно време, ноќна работа, продолжена работа, работа во недела, работа во празници определени со закон и додаток за работен стаж.

Според член 107 од овој закон, платата на работникот за работа со полно работно време не може да биде пониска од најниската плата утврдена според закон и колективен договор.

Во членот 108 од Законот е утврдено дека работодавачот е должен за еднаква работа со еднакви барања на работното место да исплаќа еднаква плата на работниците без оглед на полот.

Според ставот 2 од овој член од Законот, одредбите на договорот за вработување, колективниот договор, односно општиот акт на работодавачот, кои се во спротивност со ставот (1) на овој член, се ништовни.

Согласно член 203 од истиот закон, колективен договор се склучува како општ на ниво на Република, посебен на ниво на гранка и поединечен на ниво на работодавач.

Општиот колективен договор, согласно член 205 од овој закон, се применува непосредно и е задолжителен за работодавачите кои се членови на здружението на работодавачите потписници на

колективниот договор или кои дополнително му пристапиле на здружението. Колективниот договор на ниво на гранка се применува непосредно и е задолжителен за работодавачите кои се членови на здружението на работодавачите потписници на колективниот договор или кои дополнително му пристапиле на здружението.

Според член 206 од истиот закон, со колективните договори се уредуваат правата и обврските на договорните страни кои го склучиле тој договор, а може да содржи и правни правила со кои се уредува склучувањето, содржината и престанокот на работните односи и други прашања од работните односи или во врска со работните односи. Правните норми содржани во колективниот договор се применуваат непосредно и се задолжителни за сите лица на кои, во согласност со одредбите на овој договор, се применува колективниот договор.

Согласно член 207 од истиот закон, лицата кои според овој закон можат да бидат страна на колективниот договор, се должни со добра волја да преговараат за склучување на колективен договор во врска со прашањата кои според овој закон можат да бидат предмет на колективниот договор.

Според член 210 од Законот, колективен договор склучуваат работодавачот или репрезентативното здружение на работодавачите и репрезентативниот синдикат.

Согласно член 212 став 1 од Законот за работните односи, како репрезентативен синдикат за склучување колективен договор кај работодавачот се смета синдикатот во кој се зачленети најмалку 33% од работниците кај работодавачот или синдикатот кој е член на репрезентативниот синдикат на повисоко ниво на организирање.

Според член 220 од истиот закон, поединечен колективен договор за јавните претпријатија и јавните установи склучуваат основачот или органот кој тој ќе го овласти и репрезентативниот синдикат кај работодавачот.

Министерството за здравство на Република Македонија и репрезентативниот (самостоен) синдикат за здравство, фармација и социјална заштита на Република Македонија, а постапувајќи согласно член 269 став 1 од Законот за работни односи за усогласување на постојниот колективен договор за здравствена дејност на Република

Македонија на 3 мај 2006 година, го склучија Колективниот договор за здравствената дејност на Република Македонија.

Со Колективниот договор за здравствената дејност на Република Македонија се уредуваат правата и обврските на работниците и на работодавачот од работен однос во здравствената дејност, како и обемот и начинот на остварување на правата, обврските и другите одредби од интерес на работниците и работодавачот и постапката за решавање на меѓусебните спорови.

Со овој колективен договор се уредуваат и правни правила со кои се уредуваат односите помеѓу договорните страни во врска со работни односи и други прашања од работните односи (член 1).

Во делот на одредбите со кои се уредува прашањето на Плати (членот 55, 58 и 59) од Колективниот договор се утврдува дека работникот има право на плата. Платата на работникот му се обезбедува од средствата на работодавачот сразмерно на извршената работа, според бројот и видовите на извршените здравствени услуги и остварените средства од извршените услуги, како и придонесот на работникот во создавањето на добивката, во согласност со условите и критериумите утврдени со закон и овој колективен договор. Платата на работникот е составена од основната плата, дел од плата за работната успешност и додатоците, ако со закон не е поинаку определено; платата на работникот за полно работно време и нормален учинок, утврдено врз основа на сложеноста на работните задачи и нормалните услови за работа, не може да биде пониска од најниската плата утврдена за одделни степени на сложеност, утврдени со членот 61 од овој договор, која установата односно работодавачот се должни да ја исплатат на работникот; најниската плата за најнизок степен на сложеност месечно ја утврдуваат и објавуваат учесниците на овој колективен договор, најмалку еднаш квартално; при уредувањето на најниската плата ќе се поаѓа особено: од трошоците на живот, од економските можности на стопанството, општото ниво на платите во земјата, нивото на продуктивноста, социјалните давања и други економски и социјални фактори.

Според член 61 од Колективниот договор, најниската плата за одделни степени на сложеност се утврдува така што најниската плата за најнизок степен на сложеност се множи со следните коефициенти за одделни степени на сложеност.

Според ставот 2 на овој член од Колективниот договор, како степен на сложеност утврден според степенот на образование во смисла на овој колективен договор ќе се вреднува степенот на образование утврден како услов во Актот за организација и систематизација на работните места кај работодавачот.

Според ставот 3 од овој член, коефициентите во секоја група се зголемуваат до коефициентите на следната група, но не помалку од 0,05.

Во ставот 4 на овој член од Колективниот договор е утврдено дека поединечните работи, односно занимања се класифицираат по групи на сложеност меѓу кои и оспорените групи и тоа:

Во „Занимања во ВИИ група на сложеност, Подгрупа ВИИ/1-а 4,12 - 4,33 во оспорените алинеи 6 и 7 се утврдени коефициентите и тоа: за дипломиран инжењер 4.28, за дипломиран хемичар и биохемичар 4.28.

Во Подгрупа ВИИ/2-а 4.70 - 4.80 алинеи 2 и 4 за магистер (економист, правник, биолог, физичар, педагог, психолог, логопед, сурдолог, соматопед) е утврден коефициент од 4.70, а за здравствени соработници со специјализација е утврден коефициент од 4.80.

Определувањето на конкретниот коефициент на сложеност за секое работно место, според мислењето на Судот претставува право и обврска на страните надлежни за склучување на Колективен договор, кои имаат законска обврска за меѓусебно преговарање заради уредување на правата и обврските на договорните страни.

Од увидот во содржината на Колективниот договор за здравствената дејност на Република Македонија, кој како посебен колективен договор на ниво на гранка е склучен помеѓу Министерството за здравство на Република Македонија и репрезентативниот (самостоен) синдикат за здравство, фармација и социјална заштита на Република Македонија, е констатирано дека поединечните работи, односно занимања се класифицирани и вреднувани според групите на сложеност и коефициентите утврдени за соодветни поединечни работи во гранковиот колективен договор, од каде не може да произлегува дека работниците дипломирани

фармацевти се фаворизирани, односно не се ставени во рамноправна положба во однос на другите вработени во здравство, како што се хемичарите, биохемичарите и инжењерите.

Според Судот, различното определување на коефициенти на сложеност по однос на поединечните работи односно занимања како што е утврдено со оспорените алинеи на членот 61 став 4 од Колективниот договор и тоа за дипломирани инжењери, хемичари, биохемичари и фармацевти, односно дипломиран инжењер - специјалист, хемичари и биохемичари - специјалисти и фармацевт - специјалист, како и тоа дека во подгрупата 7/2-а, 4,70-4,80 алинеја 2 воопшто не биле спомнувани магистер, инжењер и биохемичар, се израз на потребите, барањата и карактерот на здравствената дејност, што е во рамките на уставната и законската определба дека правото на плата на работникот се уредува со закон и со колективен договор. Наводите во иницијативата дека со различните коефициенти противуставно и незаконски се дискриминирани инжењерите, хемичарите и биохемичарите во однос на фармацевтите, не можат да претставуваат основ за изразување на сомневање во уставноста и законитоста на оспорените одредби од Колективниот договор, затоа што определувањето на овие критериуми е фактичко прашање кое го утврдуваат договорните страни при колективното преговарање и за кое Судот не е надлежен да одлучува.

Поради наведеното Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на наведените одредби од Колективниот договор за здравствената дејност со Уставот, Законот за работните односи и Законот за здравствената заштита.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.216/2006)

161.

У.бр. 16/2007

- Пропишување услови од кои зависи положбата на вработените во здравствените установи со подзаконски акт (поведување на постапка)

- Stipulation of conditions on which depends the position of the employees in health institutions by a sub-legal act

- Спротивно на одредбите од Уставот и Законот за организација и работа на органите на државната управа е министерот за здравство во подзаконски акт, без постоење на критериуми во Уставот и законите, да определува услови од кои зависи положбата на вработените во здравствените установи и правото на граѓаните на остварување на здравствена заштита.

- It is contrary to the provisions of the Constitution and the Law on the Organisation and Work of Bodies of State Administration for the Minister of Health in a sub-legal act, without the existence of criteria in the Constitution and laws, to lay down conditions on which depend the position of the employees in health institutions and the right of citizens in the exercise of health care.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 8 и 9 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за критериумите за утврдување на организационите единици во јавните здравствени установи кои не можат да се издаваат под закуп („Службен весник на Република Македонија“ бр.32/2006 и 4/2007), донесен од министерот за здравство на Република Македонија.

2. Цветанка Пехческа, Оливера Аџиоска, Цветанка Биџоска, Велика Апостолоска, Каролина Спиркоска, Виолета Ангелеска, Мена Јакимоска, Весна Пацаноска, Марика Караџоска и Христина Трајчевска, сите од Прилеп, лично и преку полномошник Симон Петрески, адвокат од Прилеп на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 9 од Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорената одредба од Правилникот, подносителите на иницијативата биле доведени во состојба на уставна нееднаквост, им се доведувала во прашање основната егзистенција, биле присилени на нерентабилно работење и банкрот, од причина што со првиот бран на приватизација, кога се приватизирала примарната стоматолошка здравствена заштита, биле оставени да работат во рамките на државното здравство, но сега требало да се приватизираат.

Покрај наведеното, се доведувала во прашање и адекватната стоматолошка превентивна заштита на децата во целосна смисла на зборот, како најчувствителна категорија на население, од причина што со оспорената одредба таа заштита ќе останела на само неколку стоматолошки тимови кои нуделе исклучиво превентивна стоматолошка заштита и тоа во потесна смисла на зборот, што благо речено било недоволно.

Подносителите на иницијативата апелираат и на преиспитување на определениот број од 4.500 деца до 14 годишна возраст, како што предвидел оспорениот член 9 од Правилникот, од причина што апсолутно било невозможно да се пружи адекватна стоматолошка здравствена заштита на така високо определена бројка на пациенти, при што требало да се има предвид и принципот на неделивоста на превентивата во стоматологијата. Овој навод го поткрепуваат со посочување на написи на видни стручни лица од областа на стоматолошката наука и практика.

Понатаму подносителите на иницијативата наведуваат дека нивната констатација за несогласност на оспорената одредба од Правилникот со Законот на здравствената заштита ја темелат на член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија и владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Во продолжение на иницијативата се цитираат член 9 и член 32 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, па се наведува дека врз основа на сите наведени уставни и законски одредби, подносителите на иницијативата ја сметаат оспорената одредба како одредба што го регулира преодниот режим и го уредува начинот на премин од постојните правни норми кон новите.

Притоа, за подносителите на иницијативата не било спорно правото на законодавецот да избира мерки и средства за реализација на реформите во здравството и тоа на начин што нема да се доведат во прашање правната сигурност и веќе стекнатите права на субјектите на кои таа се однесува, меѓутоа сметаат дека законодавецот требал да има ист однос, ист правен пристап при уредувањето и воведувањето на реформите во здравството во сите идентични или слични случаи, односно прашања.

Врз основа на сето наведено, подносителите на иницијативата сметаат дека со оспорената одредба од Правилникот на стоматолозите кои обавувале превентивна стоматолошка заштита им се наметнувала состојба што не била пропорционална со целите на планираната реформа. Ова од причина што станувало збор за прекумерно ограничување на нивните слободи и права, а и загрозување на нивната правна сигурност, ако се има предвид последицата што оваа категорија на вработени во областа на здравството ќе ја трпела доколку бил применет оспорениот член од Правилникот.

Во дополнувањето на иницијативата, поднесено преку полномошникот Симон Петрески, адвокат од Прилеп, во голем дел се повторуваат наводите од иницијативата. Нов е наводот по однос на укажувањето за судир помеѓу извршната и законодавната власт, од причина што оспорениот правилник бил донесен од страна на министерот за здравство, кој ја презел улогата на законодавец и подзаконскиот акт го поставил над законот и Уставот.

Во дополнувањето на иницијативата, исто така, се наведува дека со дословната примена на оспорениот член од Правилникот ќе се повределе и ограничеле и правата на пациентите (деца до 14 години возраст), заради можноста од несоодветна, нестручна и недоволна примена на превентивата и куративата со оглед на тоа што тие дејности на стоматологијата биле неделиви.

3. Судот на седницата утврди дека според содржината на оспорениот член 9 од Правилникот, во јавните здравствени установи не се издава под закуп службата за превентивна стоматолошка заштита на деца со еден стоматолошки тим (доктор на стоматологија и асистент) за секои 4.500 деца до 14 годишна возраст.

Судот на седницата, исто така, по сопствено наоѓање ја утврди и содржината на останатите одредби од Правилникот и констатира дека со него се утврдуваат критериумите врз основа на кои се утврдуваат кои организациони единици во јавните здравствени установи кои вршат итна медицинска помош, домашно лекување, итна стоматолошка помош, превентивна здравствена заштита на предучилишни и училишни деца до 18 години, поливалентна патронажа и делови од службите на медицина на трудот не можат да се издаваат под закуп. Притоа во овие одредби се содржани критериуми како што се: возраста на пациентите, бројот на населението, бројот на медицинските тимовите и нивниот состав и организациски елементи како работа во смени или дежурства, вработен возач или пак поседување на возило од одреден вид и други. Во зависност од овие критериуми зависи дали во приватни или јавни здравствени организациите единици ќе се оствари правото на здравствена заштита на граѓаните и положбата на вработените во тие единици.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност. Според став 2 од овој член, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место. Според став 5 од истиот член на Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 91 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршување на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002), министерот меѓу другото, донесува правилници за извршување на законите кога за тоа е овластен со закон. Според член 56 став 1 од овој закон, со правилник се утврдуваат и разработуваат одделни одредби на законите и другите прописи заради нивно извршување, а според член 61 став 1 од овој закон, со актите што ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Според член 200-к став 1 од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/1991, 46/1993, 55/1995, 10/2004, 84/2005, 111/2005, 65/2006 и 5/2007), деловите од објектите и опремата на постојните јавни здравствени установи во кои се врши примарна здравствена заштита, стоматолошка здравствена заштита и фармацевтска дејност се трансформираат, односно се приватизираат по пат на издавање под закуп на простор и опрема, под услов закупецот да основа приватна здравствена установа за вршење на соодветната дејност, во согласност со овој закон.

Според став 2 од истиот член од Законот, за вршење на дејноста од ставот 1 на овој член во јавните здравствени установи под закуп се издаваат просторот и опремата на деловите кои претставуваат организациона, просторна, техничка и функционална целина, (во натамошниот текст: организациона единица).

Оттаму, во овие одредби најнапред се определува кои делови од објектите и опремата на примарната здравствена заштита, стоматолошката здравствена заштита и фармацевтската дејност, како организациони единици во јавните здравствени установи, се издаваат под закуп, при што, издавањето под закуп се врши под единствен услов закупецот да основа приватна здравствена установа за вршење на соодветната дејност.

Според став 3 од истиот член од Законот, Владата на Република Македонија, по предлог на Министерството за здравство

може да донесе одлука по пат на закуп да се трансформираат, односно приватизираат и други делови од јавните здравствени установи. Оттаму, во оваа одредба, како втор услов е определено дека деловите од објектите и опремата треба да претставуваат организациона, просторна, техничка и функционална целина, односно организациона единица.

Според став 4 од истиот член од Законот, под закуп не можат да се издаваат организациони единици во јавните здравствени установи што вршат итна медицинска помош и домашно лекување, итна стоматолошка помош, превентивна здравствена заштита на предучилишни и училишни деца до 18 години, поливалентна патронажа, дел од службите на медицина на трудот, превентивна стоматолошка заштита и организационите единици на Стоматолошкиот клинички центар, според критериумите кои со општ акт ќе ги утврди министерот за здравство.

Од анализата на последниот на членот 200-к од Законот, произлегува дека, законодавецот определува кои организациони единици во јавните здравствени установи не се издаваат во закуп, како исклучок од ставот 1 на членот 200-к од Законот. Тука спаѓаат: итната медицинска помош и домашното лекување, итната стоматолошка помош, превентивната здравствена заштита на предучилишни и училишни деца до 18 години, поливалентната патронажа, дел од службите на медицина на трудот, превентивната стоматолошка заштита и организационите единици на Стоматолошкиот клинички центар. Во продолжение на одредбата е предвидено овластување за министерот за здравство со општ акт да ги утврди критериумите за неиздавање под закуп.

Карактеристично за ставот 4 на членот 200-к од Законот, е дека прави разграничување по однос на возраст и тоа до 18 години само по однос на превентивната здравствена заштита на предучилишни и училишни деца, од каде произлегува заклучокот дека возраста како критериум не е застапена по однос на останатите организациони единици што не се издаваат под закуп, меѓу кои и превентивната стоматолошка заштита.

Врз основа на вака направената анализа произлегува дека законодавецот се определил од целината на стоматолошката здравствена заштита да не се издава под закуп превентивната стоматолошка заштита, вклучувајќи ги тука и организационите единици на Стоматолошкиот клинички центар.

Како критериум за издавање на стоматолошката здравствена заштита, (без превентивната стоматолошка заштита и организационите единици на Стоматолошкиот клинички центар) во законот е определено закупецот да основа приватна здравствена установа за вршење на соодветната дејност, а деловите од објектите и опремата да претставуваат организациона, просторна, техничка и функционална целина.

Наспроти тоа, од содржината на членот 200-к став 4 од Законот, како и воопшто од анализата на Законот во целина, во претходната постапка Судот утврди дека не постојат општи критериуми и параметри како што се: одреден број на пациенти, нивната возраст или број на медицински тимови врз основа на кои ќе може да се определи кои делови од објекти на превентивната стоматолошка заштита нема да се издаваат под закуп, кои критериуми се среќаваат во оспорениот член 9 од Правилникот.

Оттаму, со ваквото пропишување, од страна на министерот за здравство, во оспорениот член 9 од Правилникот изворно се утврдуваат критериумите за организационите единици што не се издаваат или се издаваат под закуп, за што не постои законска рамка што согласно Уставот е надвор од ингеренциите на извршната власт. Според тоа станува збор за прешироко, надвор од Устав и закон искористено овластување кое, според Судот, значи навлегување на извршната во законодавната власт со што се повредуваат поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, поради што се поставува прашање на согласност на оспорената одредба со член 8 став 1 алинеја 4 од Уставот.

Потоа, како критериуми за неиздавање на организационите единици на превентивната стоматолошка заштита во оспорениот член 9 од Правилникот е определена категоријата деца и тоа само до 14 годишна возраст, еден стоматолошки тим (доктор на стоматологија и асистент) и бројот од 4.500 деца до наведената возраст.

Значи, возраста на корисникот на превентивната стоматолошка заштита, бројот на тимови и бројот на население се критериумите од кои зависи дали одредена организациона единица ќе може да биде издадена под закуп или не, кои како такви се утврдени со подзаконски акт, а не со закон. Ова понатаму се рефлектира и по однос на положбата на лицата кои вршат превентивна стоматолошка

заштита, од причина што во зависност од околноста дали ќе бидат исполнети критериумите од членот 9 од Правилникот тие ќе ја вршат дејноста во приватна или пак во јавна здравствена установа.

Оттаму, станува збор за одредба од подзаконски акт во која се определуваат критериуми, од кои зависи положбата на вработените во превентивната стоматолошка заштита што не е прифатливо од аспект на член 32 став 5 од Уставот, кој определува дека положбата на вработените се уредува со закон и колективен договор, но не и со подзаконски акти.

Воедно, заради вака определените критериуми, според оценка на Судот се создава и состојба на нееднаквост на граѓаните на Република Македонија, како крајни корисници на превентивната стоматолошка заштита. Ова од причина што во зависност од тоа дали во одредени средини ќе бидат исполнети или не предвидените критериуми од членот 9 од Правилникот ќе зависи дали граѓаните ќе имаат можност да ја остварат оваа заштита во јавна или во приватна организациона единица, или пак ќе имаат можност да бираат. Ова уште повеќе ако се има предвид концептот на Законот за здравственото осигурување во чии одредби е определено дека за извршување на здравствените услуги Фондот склучува договори со здравствените установи, што значи можност за целосно учество на граѓните во трошоците на лекување доколку тоа го остварат во приватна здравствена установа што не склучила договор со Фондот.

Ова од причини што членот 9 од Уставот на граѓаните им гарантира еднаквост во правата без оглед на нивната возраст или место на живеење, што не може да се каже дека е запазено со оспорениот член 9 од Правилникот.

Конечно од Правилникот не може да се добие сосема јасна престава кои организациони единици на превентивната стоматолошка заштита и под кои услови ќе се издаваат, односно нема да се издаваат под закуп, што наведува на заклучокот дека станува збор за норма со нејасна содржина што не е во согласност и со владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, утврдена во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот. Ова од причина што создадената норма не треба да биде лесно разбирлива само за оној што ја креирал, туку и за оние што ја применуваат и оние на кои се однесува, а во овој случај тоа е една широка популација на граѓани даватели и приматели на здравствени услуги, што овде не е случај.

Анализирајќи ја уставноста и законитоста на оспорениот член 9 од Правилникот, врз основа на член 14 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот не можеше да не ја земе предвид и содржината на останатите одредби од Правилникот.

Ова, пред се, од причина што Судот оцени дека и за нив законодавецот во целината на Законот за здравствената заштита и посебно во членот 200-к став 4 не ги предвидел како решавачки критериум за издавање или пак неиздавање под закуп: возраста на пациентите, бројот на населението, бројот на медицинските тимовите и нивниот состав, организациските елементи како: работа во смени или дежурства, вработен возач или пак поседување на возило од одреден вид и така натаму. Понатаму, во зависност од овие критериуми, според целината на Правилникот зависи дали правото на здравствена заштита на граѓаните и положбата на вработените во тие единици ќе се оствари во приватни или јавни здравствени организационите единици.

Имено, од анализата на целината на Законот за здравствената заштита произлегува дека во него како услови или пак критериуми се среќаваат: еден или повеќе здравствени работници со високо образование, приоритет по однос на здравствените работници кои се распоредени на работни места во организационата единица најмалку шест месеца пред денот на влегувањето во сила на овој закон и другите работници кои закупецот со договорот за закуп ги презел, што донекаде, но не во целост ја дава преставата за тоа што би преста-вувал критериумот еден медицински или стоматолошки тим утврден во Правилникот. Меѓутоа, по однос на останатите критериуми како што се возраста на пациентите, бројноста на населението, број на тимови, организираност во смени во Законот не се среќава поблиско определување.

Потоа, според оценка на Судот постои истата непрецизност во нормирањето на останатите одредби од Правилникот што се среќава како и кај оспорениот член 9. Исто така, поради истите причини изнесени по однос на оспорениот член 9 од Правилникот, Судот оцени дека и со целината на одредбите од Правилникот, граѓаните што се корисници на здравствени услуги се доведуваат во нееднаква положба, а правата и положбата на вработените во итната медицинска помош, домашното лекување, итната стоматолошка помош, превентивната здравствена заштита на предучилишни и училишни деца до 18 години, поливалентната патронажа и деловите

од службите на медицина на трудот наместо со закон и со колективен договор, во овој случај се уредени со подзаконски акти.

Оттаму, сумирајќи ја направената анализа Судот оцени дека покрај оспорениот член 9 од Правилникот и Правилникот во целина можат да се подведат под основано сомнение по однос на нивната согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 9, член 32 став 5 и член 91 алинеја 1 од Уставот.

Воедно заради навлегувањето во изворно утврдување на критериумите од кои зависи дали одредени организациони единици ќе бидат или нема да бидат издавани под закуп, а со тоа и какви ќе бидат правата и положбата на корисниците на здравствените услуги и вработените во здравствените установи, постои и основано сомнение за согласност на оспорениот член 9 од Правилникот и Правилникот во целина со членовите 55 став 1, 56 став 1 и 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа. Ова од причина што со актите што ги донесува министерот во функција на извршување и разработка на одделни одредби од законите не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, што овде не е случај.

Поради сето наведено, Судот оцени дека Правилникот може да се доведе под сомнение по однос на неговата согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и 4, членот 9 и членот 32 став 5 од Уставот на Република Македонија, како и со членот 55 став 1, членот 56 став 1 и членот 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова–Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.16/2007)

У.бр.16/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/92), на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Правилникот за критериумите за утврдување на организационите единици во јавните здравствени установи кои не можат да се издаваат под закуп („Службен весник на Република Македонија“ бр.32/2006 и 4/2007), донесен од министерот за здравство на Република Македонија.

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија по иницијатива на Цветанка Пехческа, Оливера Аџиоска, Цветанка Биџоска, Велика Апостолоска, Каролина Спиркоска, Виолета Ангелеска, Мена Јакимоска, Весна Пацаноска, Марика Караџоска и Христина Трајчевска, сите од Прилеп, поднесена лично и преку полномошник Симон Петрески, адвокат од Прилеп и по сопствена иницијатива, со Решение У.бр.16/2007 од 8 и 9 мај 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од оваа одлука, бидејќи основано се постави прашањето за неговата согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и 4, членот 9 и членот 32 став 5 од Уставот на Република Македонија, како и со членот 55 став 1, членот 56 став 1 и членот 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

4. Судот на седницата утврди дека според содржината на оспорениот член 9 од Правилникот, во јавните здравствени установи не се издава под закуп службата за превентивна стоматолошка заштита на деца со еден стоматолошки тим (доктор на стоматологија и асистент) за секои 4.500 деца до 14 годишна возраст.

Судот на седницата, исто така, утврди дека со Правилникот се утврдуваат критериумите врз основа на кои се

уредува кои организациони единици во јавните здравствени установи кои вршат итна медицинска помош, домашно лекување, итна стоматолошка помош, превентивна здравствена заштита на предучилишни и училишни деца до 18 години, поливалентна патронажа и делови од службите на медицина на трудот не можат да се издаваат под закуп. Притоа, во овие одредби се содржани критериуми како што се: возраста на пациентите, бројот на населението, бројот на медицинските тимовите и нивниот состав и организациски елементи како работа во смени или дежурства, вработен возач или пак поседување на возило од одреден вид и други. Во зависност од овие критериуми зависи дали во приватни или јавни здравствени организациите единици ќе се оствари правото на здравствена заштита на граѓаните и положбата на вработените во тие единици.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност. Според став 2 од овој член, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место. Според став 5 од истиот член на Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 91 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршување на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002), министерот меѓу другото, донесува правилници за извршување на законите кога за тоа е овластен со закон. Според член 56 став 1 од овој закон, со правилник се

утврдуваат и разработуваат одделни одредби на законите и другите прописи заради нивно извршување, а според член 61 став 1 од овој закон, со актите што ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Според член 200-к став 1 од Законот за здравствената заштита (“Службен весник на Република Македонија“ бр.38/1991, 46/1993, 55/1995, 10/2004, 84/2005, 111/2005, 65/2006 и 5/2007), деловите од објектите и опремата на постојните јавни здравствени установи во кои се врши примарна здравствена заштита, стоматолошка здравствена заштита и фармацевтска дејност се трансформираат, односно се приватизираат по пат на издавање под закуп на простор и опрема, под услов закупецот да основа приватна здравствена установа за вршење на соодветната дејност, во согласно со овој закон.

Според став 2 од истиот член од Законот, за вршење на дејноста од ставот 1 на овој член во јавните здравствени установи под закуп се издаваат просторот и опремата на деловите кои претставуваат организациона, просторна, техничка и функционална целина, (во натамошниот текст: организациона единица).

Оттаму, во овие одредби најнапред се определува кои делови од објектите и опремата на примарната здравствена заштита, стоматолошката здравствена заштита и фармацевтската дејност, како организациони единици во јавните здравствени установи, се издаваат под закуп, пришто, издавањето под закуп се врши под единствен услов закупецот да основа приватна здравствена установа за вршење на соодветната дејност.

Според став 3 од истиот член од Законот, Владата на Република Македонија, по предлог на Министерството за здравство може да донесе одлука по пат на закуп да се трансформираат, односно приватизираат и други делови од јавните здравствени установи. Оттаму, во оваа одредба, како втор услов е определено дека деловите од објектите и опремата треба да претставуваат организациона, просторна, техничка и функционална целина, односно организациона единица.

Според став 4 од истиот член од Законот, под закуп не можат да се издаваат организациони единици во јавните здравствени установи што вршат итна медицинска помош и домашно лекување,

итна стоматолошка помош, превентивна здравствена заштита на предучилишни и училишни деца до 18 години, поливалентна патро-нажа, дел од службите на медицина на трудот, превентивна стоматолошка заштита и организационите единици на Стоматолошкиот клинички центар, според критериумите кои со општ акт ќе ги утврди министерот за здравство.

Карактеристично за ставот 4 на членот 200-к од Законот, е дека прави разграничување по однос на возраст и тоа до 18 години само по однос на превентивната здравствена заштита на предучилишни и училишни деца, од каде произлегува заклучокот дека возраста како критериум не е застапена по однос на останатите организациони единици што не се издаваат под закуп, меѓу кои и превентивната стоматолошка заштита.

Врз основа на вака направената анализа произлегува дека законодавецот се определил од целината на стоматолошката здравствена заштита да не се издава под закуп превентивната стоматолошка заштита, вклучувајќи ги тука и организационите единици на Стоматолошкиот клинички центар.

Како критериум за издавање на стоматолошката здравствена заштита, (без превентивната стоматолошка заштита и организационите единици на Стоматолошкиот клинички центар) во Законот е определено закупецот да основа приватна здравствена установа за вршење на соодветната дејност, а деловите од објектите и опремата да претставуваат организациона, просторна, техничка и функционална целина.

Наспроти тоа, од содржината на членот 200-к став 4 од Законот, како и воопшто од анализата на Законот во целина, во претходната постапка Судот утврди дека не постојат општи критериуми и параметри како што се: одреден број на пациенти, нивната возраст или број на медицински тимови врз основа на кои ќе може да се определи кои делови од објекти на превентивната стоматолошка заштита нема да се издаваат под закуп, кои критериуми се среќаваат во оспорениот член 9 од Правилникот.

Оттаму, со ваквото пропишување, од страна на министерот за здравство, во оспорениот член 9 од Правилникот изворно се утврдуваат критериумите за организационите единици што не се издаваат или се издаваат под закуп, за што не постои законска рамка што согласно Уставот е надвор од ингеренциите на извршната власт.

Според тоа станува збор за прешироко, надвор од Устав и закон искористено овластување кое, според Судот, значи навлегување на извршната во законодавната власт со што се повредува принципот за поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска, што не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 4 од Уставот.

Потоа, како критериуми за неизадавање на организационите единици на превентивната стоматолошка заштита во оспорениот член 9 од Правилникот е определена категоријата деца и тоа само до 14 годишна возраст, еден стоматолошки тим (доктор на стоматологија и асистент) и бројот од 4.500 деца до наведената возраст.

Според тоа, возраста на корисникот на превентивната стоматолошка заштита, бројот на тимови и бројот на население се критериумите од кои зависи дали одредена организациона единица ќе може да биде издадена под закуп или не, кои како такви се утврдени со подзаконски акт, а не со закон. Ова понатаму се рефлектира и по однос на положбата на лицата кои вршат превентивна стоматолошка заштита, од причина што во зависност од околноста дали ќе бидат исполнети критериумите од членот 9 од Правилникот тие ќе ја вршат дејноста во приватна или пак во јавна здравствена установа.

Оттаму, станува збор за одредба од подзаконски акт во која се определуваат критериуми, од кои зависи положбата на вработените во превентивната стоматолошка заштита што не е во согласност со членот 32 став 5 од Уставот, кој определува дека положбата на вработените се уредува со закон и колективен договор, но не и со подзаконски акти.

Воедно, заради вака определените критериуми, според оценка на Судот се создава и состојба на нееднаквост на граѓаните на Република Македонија, како крајни корисници на превентивната стоматолошка заштита. Ова од причина што во зависност од тоа дали во одредени средини ќе бидат исполнети или не предвидените критериуми од членот 9 од Правилникот ќе зависи дали граѓаните ќе имаат можност да ја остварат оваа заштита во јавна или во приватна организациона единица, или пак ќе имаат можност да бираат. Ова уште повеќе ако се има предвид концептот на Законот за здравственото осигурување во чиј одредби е определено дека за извршување на здравствените услуги Фондот склучува договори со здравствените установи, што значи можност за целосно учество на

граѓаните во трошоците на лекување доколку тоа го остварат во приватна здравствена установа што не склучила договор со Фондот.

Ова од причини што членот 9 од Уставот на граѓаните им гарантира еднаквост во правата без оглед на нивната возраст или место на живеење, што не може да се каже дека е запазено со оспорениот член 9 од Правилникот.

Во Правилникот не е сосема јасно утврдено кои организациони единици на превентивната стоматолошка заштита и под кои услови ќе се издаваат, односно нема да се издаваат под закуп, што наведува на заклучокот дека станува збор за норма со нејасна содржина што не е во согласност и со владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, утврдена во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот. Ова од причина што создадената норма не треба да биде лесно разбирлива само за оној што ја креирал, туку и за оние што ја применуваат и оние на кои се однесува, а во овој случај тоа е една широка популација на граѓани даватели и приматели на здравствени услуги.

Анализирајќи ја уставноста и законитоста на оспорениот член 9 од Правилникот, врз основа на член 14 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот не можеше да не ја земе предвид и содржината на останатите одредби од Правилникот.

Ова, пред се, од причина што Судот оцени дека и за нив законодавецот во целината на Законот за здравствената заштита и посебно во членот 200-к став 4 не ги предвидел како решавачки критериум за издавање или пак неиздавање под закуп: возраста на пациентите, бројот на населението, бројот на медицинските тимовите и нивниот состав, организациските елементи како: работа во смени или дежурства, вработен возач или пак поседување на возило од одреден вид и така натаму. Понатаму, во зависност од овие критериуми, според целината на Правилникот зависи дали правото на здравствена заштита на граѓаните и положбата на вработените во тие единици ќе се остварува во приватни или во јавни здравствени организациони единици.

Имено, од анализата на целината на Законот за здравствената заштита произлегува дека во него како услови или пак критериуми се среќаваат: еден или повеќе здравствени работници со високо образование, приоритет по однос на здравствените работници кои се распоредени на работни места во организационата единица најмалку

шест месеца пред денот на влегувањето во сила на овој закон и другите работници кои закупецот со договорот за закуп ги презел, што донекаде, но не во целост ја дава преставата за тоа што би претставувал критериумот еден медицински или стоматолошки тим утврден во Праилникот. Меѓутоа, по однос на останатите критериуми како што се возраста на пациентите, бројноста на населението, број на тимови, организираност во смени во Законот не се среќава поблиско определување.

Потоа, според оценка на Судот постои истата непрецизност во нормирањето на останатите одредби од Правилникот што се среќава како и кај оспорениот член 9. Исто така, поради истите причини изнесени по однос на оспорениот член 9 од Правилникот, Судот оцени дека и со целината на одредбите од Правилникот, граѓаните што се корисници на здравствени услуги се доведуваат во нееднаква положба, а правата и положбата на вработените во итната медицинска помош, домашното лекување, итната стоматолошка помош, превентивната здравствена заштита на предучилишни и училишни деца до 18 години, поливалентната патронажа и деловите од службите на медицина на трудот наместо со закон и со колективен договор, во овој случај, се уредени со подзаконски акти.

Оттаму, сумирајќи ја направената анализа Судот оцени дека покрај оспорениот член 9 од Правилникот и Правилникот во целина не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 9, член 32 став 5 и член 91 алинеја 1 од Уставот.

Воедно заради навлегувањето во изворно утврдување на критериумите од кои зависи дали одредени организациони единици ќе бидат или нема да бидат издавани под закуп, а со тоа и какви ќе бидат правата и положбата на корисниците на здравствените услуги и вработените во здравствените установи, постои и несогласност на оспорениот член 9 од Правилникот и Правилникот во целина со членовите 55 став 1, 56 став 1 и 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа. Ова од причина што со актите што ги донесува министерот во функција на извршување и разработка на одделни одредби од законите не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, што овде не е случај.

Поради сето наведено, Судот оцени дека Правилникот не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и 4, членот 9 и членот 32 став 5 од Уставот на Република Македонија, како и со членот 55 став

1, членот 56 став 1 и членот 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова–Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.16/2007)

162.

У.бр.18/2007

- Стекнување основна лиценца за работа

- Acquisition of a basic work license

- Со тоа што законодавецот не предвидел фармацевтите да се стекнуваат со основна лиценца за работа и со тоа што им дава можност да специјализираат само со завршен факултет и приправнички стаж, не го повредил начелото на еднаквост, односно дека фармацевтите не се доведени во привилигирана положба во однос на здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата, од причини што тие не се наоѓаат во иста правна положба.

- The fact that the legislator has not envisaged for the pharmacists to gain a basic work license and that he gives them a possibility to specialise only with a completed faculty and internship (training period), has not violated the principle of equality, that is, the pharmacists have not been put in a privileged position in view of the health workers with university education from the field of medicine and stomatology, for reasons that they are not in the same legal position.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 2 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 140 ставовите 1, 4 и 5 од Законот за Здравствена Заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/1991, 46/1993, 55/1995, бр.10/2004, 84/2005, 111/2005, 65/2006 и 5/2007);

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 140 ставовите 2 и 3 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Анета Дуцкиновска од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 140 од законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, меѓу заедничките права на сите граѓани на Република Македонија е и правото на работа и правото на еднаквост. Исто така, е спомнато дека стоматолозите имаат право да вршаат професионална должност без присуство на ментор или задолжителна специјализација, од било каков вид. Облигацијата од типот на специјализација до 2011 година според подносителот на иницијативата е неуставна законска одредба, бидејќи истата директно ги деградирала, обезвреднувала и оштетувала стоматолозите и лекарите дипломирани пред тој закон, и под “де фаулт” ги прави граѓани од втор ред.

Оспорениот член, од Законот предвидел дека со завршени студии од 6 години, завршување на приправнички стаж од 12 месеци, и положен стручен испит, автоматски и лекарите и стоматолозите се стекнувале со лиценца за работа. А сега, со измената на Законот е задолжителна со краен рок до 2011 година.

Според иницијативата, станува збор за генерациска нееднаквост (некои од нив се родени порано а некои подоцна), а не стручна, меѓу самите нив доктори, стоматолозите и лекарите, а не во однос на фармацевтите. Оспорениот член, исто така, ја ограничува и речиси елиминира можноста за работа и тоа: или во присуство на ментор; или ако за одредено работно место, не се јави друг доктор со работна лиценца. Исто така, подносителот на иницијативата смета дека е лишена од правото на егзистенција, бидејќи во времето додека трае специјализацијата, на докторот му се земал факсимилот и не бил во состојба да работи.

Всушност, во иницијативата се наведува дека со оспорената законска одредба лекарите и стоматолозите биле ставени во нееднаква положба во однос на дипломираните фармацевти и во однос на сите други работници со високо образование, затоа што за нив се воведувало задолжително стекнување на основна лиценца со која можеле да укажуваат здравствена заштита само под надзор на здравствен работник кој поседувал лиценца за работа. За разлика од нив, здравствените работници со високо образование од областа на фармацијата биле ставени во привилегирана положба, затоа што законодавецот за нив не пропишал добивање на основна лиценца за работа ниту задолжителна специјализација за стекнување на лиценца за работа.

Врз основа на изнесеното бара, оспорената одредба од Законот да се укине.

4. Судот на седницата утврди дека според член 140 од Законот:

„Здравствените работници со средно, више и високо стручно образование во траење од три години можат самостојно да укажуваат здравствена заштита по завршувањето на приправничкиот стаж и положувањето на стручниот испит.

Здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата можат да укажуваат здравствена заштита под надзор на здравствен работник со лиценца за работа по завршувањето на приправничкиот стаж, положувањето на стручниот испит и добивањето на основна лиценца.

Здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата можат самостојно да укажуваат здравствена заштита по завршувањето на приправничкиот стаж, положувањето на стручниот испит, завршувањето на

специјализација, односно субспецијализација и соодветна лиценца за работа.

Здравствените работници со високо образование од областа на фармацијата можат самостојно да вршат фармацевтска дејност по завршувањето на приправничкиот стаж, положувањето на стручниот испит и добивањето на лиценца за работа.

По исклучок од ставот 2 на овој член здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата со основна лиценца можат самостојно да укажуваат здравствена заштита ако при пополнувањето на определено работно место не се јават здравствени работници со лиценца за работа.“

5. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според член 8 став 1 алинеја 1 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, се темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија една од темелните вредности на уставниот поредок на Републиката е владеењето на правото.

Согласно член 9 став 2 од Уставот граѓаните се еднакви пред Уставот и законите.

Во членот 32 став 1 од Уставот е предвидено дека секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност, а според став 5 на овој член од Уставот остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Од наведените уставни одредби (на кои се повикува подносителот на иницијативата) произлегува дека со нив се заштитува правото на вработување и слободен избор на истото.

Според член 34 од Уставот граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Согласно член 140 став 1 од Законот здравствените работници со средно, више и високо стручно образование во траење од три години можат самостојно да укажуваат здравствена заштита по завршувањето на приправничкиот стаж и положувањето на стручниот испит.

Согласно член 140 став 2 од Законот здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата можат да укажуваат здравствена заштита под надзор на здравствен работник со лиценца за работа по завршувањето на приправничкиот стаж, положувањето на стручниот испит и добивањето на основна лиценца.

Според став 3 на овој член од Законот здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата можат самостојно да укажуваат здравствена заштита по завршувањето на приправничкиот стаж, положувањето на стручниот испит, завршувањето на специја-ли-зација, односно субспецијализација и соодветна лиценца за работа.

Согласно член 140 став 4 од Законот здравствените работници со високо образование од областа на фармацијата можат самостојно да вршат фармацевтска дејност по завршувањето на приправничкиот стаж, положувањето на стручниот испит и добивањето на лиценца за работа.

Согласно член 140 став 5 од Законот здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата со основна лиценца можат самостојно да укажуваат здравствена заштита ако при пополнувањето на определено работно место не се јават здравствени работници со лиценца за работа.

Имајќи ги предвид видовите на професиите (фармацевти и лекари), Судот оцени дека законодавецот со тоа што не предвидел фармацевтите да се стекнуваат со основна лиценца за работа и со тоа што им дава можност да специјализираат само со завршен факултет и приправнички стаж, не го повредил начелото на еднаквост, односно дека фармацевтите не се доведени во привилигирана положба во однос на здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата, од причини што тие не се наоѓаат во иста правна положба.

Според тоа, не е спорно дека законодавецот има право да ги определува условите и критериумите под кои здравствените работници можат да укажуваат здравствена заштита, како впрочем тоа и го направил со оспорените ставови 1, 4 и 5 од членот 140 од Законот.

Со оглед на изнесеното, Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од член 140 став 1, 4 и 5 од Законот со Уставот на Република Македонија.

6. Уставниот Суд на Република Македонија со Решение У.бр.71/2005 од 28 декември 2005 година не поведе постака за оценување на уставноста на член 140 став 2 и 3 од Законот за здравствена заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/1991, 46/1993, 55/1995, 10/2004 и 84/2005) .

Во образложението на Решението меѓу другото стои дека:

„ Уставот со упатна норма го овластува законодавецот да ги уреди прашањата во врска со воведувањето, здобивањето и начинот на издавањето на основната лиценца за работа за здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата, при што Судот оцени дека не може основано да се постави прашањето за уставноста на овие одредби од Законот за здравствената заштита, како и на одредбата од член 153-б став 2 од Законот која ги утврдува условите што треба да ги исполнува здравствениот работник со високо образование од областа на медицината или стоматологијата кој се стекнал со лиценца за работа во странство. “

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што Судот веќе ја оценил уставноста на оспорената одредба од член 140 став 2 и 3 од Законот, Судот утврди дека се исполнети условите од член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот Суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата во тој дел.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение под точка 1 Судот едногласно го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова – Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов, а под точка 2 за член 140 став 2 со мнозинство гласови. (У.бр.18/2007)

163.

У.бр.40/2007

- Функцијата директор на Фондот за здравствено осигурување не може да ја врши странец (поведување на постапка)

- The office of a Director of the Health Insurance Fund may not be carried out by a foreigner (initiation of a procedure)

- Фондот за здравствено осигурување претставува јавна институција основана за спроведување на задолжителното здравствено осигурување, поради што работоводната функцијата - директор на Фондот за здравствено осигурување, претставува јавна функција која по својот карактер и значење спаѓа во групите на јавни функции чие извршување се доверува на граѓаните-државјани на Република Македонија, а не и на странски лица.

- The Health Insurance Fund is a public institution established for conducting the compulsory health insurance, owing to which the managing function – Director of the Health Insurance Fund – is a public office which by its character and meaning is within the groups of public offices the performance of which is entrusted to the citizens who are nationals of the Republic of Macedonia, and not to foreign persons.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 57 став 2 во делот „ или странско“ од Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006 и 18/2007).

2. Стамен Филипov, од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредба означена во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, можноста странско физичко лице да биде избрано за директор на Фондот за здравствено осигурување не била во согласност со основната одредба на член 2 став 1, член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 29 став 1, член 32, член 34, член 39 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

Имено, Република Македонија, како суверена и самостојна држава со закон можела да ги утврдува условите за именување на директор на Фондот само за своите граѓани, а не и за странските физички лица, што можело посредно да се заклучи и од одредбите на член 2 став 2, член 9, член 32, член 34 и член 39 од Уставот, бидејќи сите овие одредби се однесувале само за граѓаните, државјани на Република Македонија, а не и за странците.

Освен тоа, како општи услови за засновање на работен однос во органите на државната управа, согласно член 9 став 1 од Законот за државните службеници било определено за кандидатот да е државјанин на Република Македонија. Во оваа смисла, во иницијативата се упатува и на Законот за условите за засновање работен однос со странски државјани.

Поради наведеното, со иницијативата се предлага, до донесување на конечна одлука, Уставниот суд да донесе решение за запирање на извршувањето на поединечни акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорената законска одредба, бидејќи со нејзино извршување би можеле да настанат тешко отстранливи последици.

3. Судот на седницата утврди дека според член 57 став 2 од Законот за здравственото осигурување, за директор на Фондот за здравствено осигурување се именува домашно или странско физичко лице кое ќе понуди најквалитетна програма за работа на Фондот и кое ги исполнува следниве услови: - високо образование од областа на менаџментот, економските науки, финансиите, бизнис администрацијата, менаџмент со јавното здравство, медицинските науки или правните науки; - најмалку шест години работно искуство од областа на финансиите или менаџментот или од системот и организацијата на здравствената заштита и здравственото осигурување и - познавање на прописите од областа на здравствената заштита и здравственото осигурување.

4. Според член 2 став 1 од Уставот, во Република Македонија суверенитетот произлегува од граѓаните и им припаѓа на граѓаните.

Според член 4 став 1 од Уставот, граѓаните на Република Македонија имаат државјанство на Република Македонија.

Согласно член 8 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е утврдено како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Според член 29 од Уставот, странците во Република Македонија уживаат слободи и права гарантирани со Уставот, под услови утврдени со закон и меѓународни договори.

Согласно член 39 став 1 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Од анализата на наведените уставни одредби произлегува дека странците во Република Македонија ги имаат слободите и правата утврдени со Уставот, освен оние кои според Уставот ги имаат само државјаните на Република Македонија, со тоа што условите за нивното остварување е оставено да се утврдат со закон и меѓународни договори. Од друга страна, пак, тоа истовремено значи дека законодавецот не е обврзан да пропишува еднакви услови за остварување на одделни слободи и права за граѓаните -државјани на Република Македонија и за странците и на тој начин да ги стави во еднаква, односно рамноправна положба со нив.

Согласно одредбите на Уставот, вршењето на јавни функции, со оглед дека се работи за извршување на работи поврзани со функциите на државата, во сите три нејзини видови власт - законодавна, извршна и судска, е резервирано за државјаните на Република Македонија, така што во тој поглед странците не може да се изедначуваат со граѓаните - државјани на Република Македонија.

Со Законот за здравственото осигурување се уредува здравственото осигурување на граѓаните, правата и обврските од здравственото осигурување, како и начинот на спроведување на здравственото осигурување.

Согласно член 2 од овој закон, здравственото осигурување се установува како задолжително и доброволно.

Задолжително здравствено осигурување се установува за сите граѓани на Република Македонија заради обезбедување на здравствени услуги и парични надоместоци врз начелата на сеопфатност, солидарност, еднаквост и ефективно користење на средствата под услови утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон. Доброволно здравствено осигурување се установува за обезбедување на здравствени услуги не се опфатени со задолжителното здравствено осигурување.

Според член 3 на истиот закон, задолжителното здравствено осигурување го спроведува Фондот за здравствено осигурување на Македонија. Доброволно здравствено осигурување

можат да спроведуваат друштва за осигурување основани според прописите за осигурување.

Согласно член 8 на овој закон, со задолжително здравствено осигурување на осигурените лица им се обезбедува право на основни здравствени услуги под услови утврдени со овој закон, во случај на болест и повреда надвор од работа и во случај на повреда на работа и професионално заболување.

Средствата за задолжителното здравствено осигурување, согласно член 37 од истиот закон, се обезбедуваат од придонеси од: бруто платите и надоместоците на платите на вработените, пензиите и надоместоците од пензиското и инвалидското осигурување, приходите на лицата кои самостојно вршат дејност; средствата за невработените лица и средствата на другите обврзници на придонес; од дополнителен придонес за случај на повреда на работа и професионално заболување; од учество на осигурениците; од буџетот на Републиката; од камати и дивиденда; од подароци, легати и од други приходи.

Согласно член 53 од овој закон, се основа Фонд за здравствено осигурување на Македонија за спроведување на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување. Фондот врши дејност од јавен интерес и врши јавни овластувања утврдени со овој закон. Фондот има својство на правно лице. Фондот е самостоен во својата работа. Седиштето на Фондот е во Скопје. Фондот има статут и единствена жиро сметка.

Со членот 55 од овој закон, се утврдува дека со Фондот управува Управен одбор. Управниот одбор се состои од седум члена кои ги именува и разрешува Владата на Република Македонија за време од четири години.

Со членот 57 од Законот се утврдува работоводниот орган на Фондот. Така, како новина внесена со Законот за изменување и дополнување на Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 18/2007) се утврдува дека работоводниот орган на Фондот - директор, се состои од две лица, кои се подеднакво одговорни за работењето на Фондот и за обврските што се преземаат во правниот промет. За директор на Фондот се именува домашно или странско физичко лице кое ќе понуди најквалитетна програма за работа на Фондот и кое ги исполнува условите утврдени со овој член, и тоа: завршено високо образование

од областа на менаџментот, економските науки, финансиите, бизнис администрацијата, менаџмент со јавното здравство, медицинските науки или правните науки; најмалку шест години работно искуство од областа на финансиите или менаџментот или од системот и организацијата на здравствената заштита и здравственото осигурување и познавање на прописите од областа на здравствената заштита и здравственото осигурување. Директорот на Фондот се именува по пат на јавен конкурс, за време од четири години, со можност за уште еден избор. По спроведениот конкурс, директорот на Фондот, на предлог на министерот за здравство, го именува Владата на Република Македонија, која склучува менаџерски договор со именуваните лица за директор.

Согласно член 58 на истиот закон, директорот на Фондот: раководи со работата на Фондот; го застапува и претставува Фондот; предлага општи акти; се грижи за спроведување на одлуките на Управниот одбор, прописите и општите акти на Фондот и врши и други работи определени со прописите, статутот и општите акти на Фондот.

Според член 62 од овој закон, средствата за работа на Фондот се обезбедуваат од придонесот за задолжително здравствено осигурување и други извори на средства од член 37 на овој закон.

Фондот, врз основа на начелата на ефикасно, ефективно и економично користење на средствата, согласно член 63 од истиот закон, ги покрива трошоците за: здравствените услуги опфатени во основниот пакет на здравствените услуги што здравствените установи ги пружаат на осигурените лица; лекови, помошни медицински материјали кои служат за примена на лековите и санитарски материјал потребен за лекување, утврдени со општ акт; протези, ортопедски и други помагала, помошни и санитарски справи и материјали и заботехнички средства, утврдени со општ акт; парични надоместоци; инвестициони вложувања за создавање и подобрување на условите за укажување на здравствени услуги на осигурените лица; вршењето на функцијата на Фондот; дел од мерките и активностите за спроведување на превентивните и други програми за лекување одредени болести, како и за хендикепираните лица, согласно со Законот за здравствената заштита и други потреби за спроведување на задолжителното здравствено осигурување.

Од анализата на наведената законска регулатива произлегува дека со Законот за здравствено осигурување се основа Фонд за здравствено осигурување на Македонија, кој е надлежен да

го спроведува задолжителното здравствено осигурување на граѓаните. Фондот врши дејност од јавен интерес и врши јавни овластувања утврдени со овој закон. Фондот се финансира во најголем дел од средствата на граѓаните прибрани по основ на придонеси или од Буџетот на Републиката, поради што подлежи на јавна одговорност за управувањето со овие средства. Во функција на заштита на јавниот интерес на граѓаните, законодавецот утврдил дека членовите на управниот одбор на Фондот и директорот на Фондот, како вршители на јавна функција, ги именува и разрешува Владата на Република Македонија.

Оттука, имајќи предвид дека Фондот за здравствено осигурување претставува јавна институција основана за спроведување на задолжителното здравствено осигурување, за Судот е неспорно дека работоводната функцијата - директор на Фондот за здравствено осигурување, претставува јавна функција која по својот карактер и значење спаѓа во групите на јавни функции чие извршување треба да им биде доверено на граѓаните-државјани на Република Македонија, а не и на странски лица.

Неможноста странско лице да ја врши оваа функција, не значи суспендирање на правото на работа за оваа категорија на лица, бидејќи со тоа не се исклучува можноста странско лице да го оствари правото на работа, под услови утврдени со закон и меѓународен договор, но не како носител на јавна функција.

Напротив, пропишувањето можност странско физичко лице да ја врши наведената јавна функција, според Судот основано може да го доведе во прашање суверенитетот на Република Македонија кој, согласно член 2 став 1 од Уставот, произлегува од граѓаните и им припаѓа на граѓаните.

Поради наведеното, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба на член 57 став 2 во делот „или странско“ од Законот за здравственото осигурување со член 2 став 1, член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

5. Судот го имаше предвид посебното барање во иницијативата, до донесување на конечната одлука, да се донесе решение за запирање на извршувањето на поединечни акти или дејствија што се преземаат врз основа на оспорената одредба, но оцени дека не се исполнети условите од член 57 од Деловникот на

Уставниот суд на Република Македонија за прифаќање на ваквото барање.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова - Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.40/2007)

У.бр.40/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 4 јули 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 57 став 2 во делот „или странско“ од Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006 и 18/2007).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипov, од Скопје, со Решение У.бр.40/2007 од 30 мај 2007 година, поведе постапка за оценување на уставноста на делот од одредбата означена во точката 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека според член 57 став 2 од Законот за здравственото осигурување, за директор на Фондот за здравствено осигурување се именува домашно или странско физичко

лице кое ќе понуди најквалитетна програма за работа на Фондот и кое ги исполнува следниве услови: - високо образование од областа на менаџментот, економските науки, финансиите, бизнис администрацијата, менаџмент со јавното здравство, медицинските науки или правните науки; - најмалку шест години работно искуство од областа на финансиите или менаџментот или од системот и организацијата на здравствената заштита и здравственото осигурување и - познавање на прописите од областа на здравствената заштита и здравственото осигурување.

5. Според член 2 став 1 од Уставот, во Република Македонија суверенитетот произлегува од граѓаните и им припаѓа на граѓаните.

Според член 4 став 1 од Уставот, граѓаните на Република Македонија имаат државјанство на Република Македонија.

Согласно член 8 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е утврдено како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Според член 29 од Уставот, странците во Република Македонија уживаат слободи и права гарантирани со Уставот, под услови утврдени со закон и меѓународни договори.

Согласно член 39 став 1 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Од анализата на наведените уставни одредби произлегува дека странците во Република Македонија ги имаат слободите и правата утврдени со Уставот, освен оние кои според Уставот ги имаат само државјаните на Република Македонија, со тоа што условите за нивното остварување е оставено да се утврдат со закон и меѓународни договори. Од друга страна, пак, тоа истовремено значи дека законодавецот не е обврзан да пропишува еднакви услови

за остварување на одделни слободи и права за граѓаните -државјани на Република Македонија и за странците и на тој начин да ги стави во еднаква, односно рамноправна положба со нив.

Согласно одредбите на Уставот, вршењето на јавни функции, со оглед дека се работи за извршување на работи поврзани со функциите на државата, во сите три нејзини видови власт - законодавна, извршна и судска, е резервирано за државјаните на Република Македонија, така што во тој поглед странците не можат да се изедначуваат со граѓаните - државјани на Република Македонија.

Со Законот за здравственото осигурување се уредува здравственото осигурување на граѓаните, правата и обврските од здравственото осигурување, како и начинот на спроведување на здравственото осигурување.

Согласно член 2 од овој закон, здравственото осигурување се установува како задолжително и доброволно.

Задолжително здравствено осигурување се установува за сите граѓани на Република Македонија заради обезбедување на здравствени услуги и парични надоместоци врз начелата на сеопфатност, солидарност, еднаквост и ефективно користење на средствата под услови утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон. Доброволно здравствено осигурување се установува за обезбедување на здравствени услуги кои не се опфатени со задолжителното здравствено осигурување.

Според член 3 на истиот закон, задолжителното здравствено осигурување го спроведува Фондот за здравствено осигурување на Македонија. Доброволно здравствено осигурување можат да спроведуваат друштва за осигурување основани според прописите за осигурување.

Согласно член 8 на овој закон, со задолжително здравствено осигурување на осигурените лица им се обезбедува право на основни здравствени услуги под услови утврдени со овој закон, во случај на болест и повреда надвор од работа и во случај на повреда на работа и професионално заболување.

Средствата за задолжителното здравствено осигурување, согласно член 37 од истиот закон, се обезбедуваат од придонеси од: бруто платите и надоместоците на платите на вработените, пензиите

и надоместоците од пензнското и инвалидското осигурување, приходите на лицата кои самостојно вршат дејност; средствата за невработените лица и средствата на другите обврзници на придонес; од дополнителен придонес за случај на повреда на работа и професионално заболување; од учество на осигурениците; од буџетот на Републиката; од камати и дивиденда; од подароци, легати и од други приходи.

Согласно член 53 од овој закон, се основа Фонд за здравствено осигурување на Македонија за спроведување на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување. Фондот врши дејност од јавен интерес и врши јавни овластувања утврдени со овој закон. Фондот има својство на правно лице. Фондот е самостоен во својата работа. Седиштето на Фондот е во Скопје. Фондот има статут и единствена жиро сметка.

Со членот 55 од овој закон, се утврдува дека со Фондот управува Управен одбор. Управниот одбор се состои од седум члена кои ги именува и разрешува Владата на Република Македонија за време од четири години.

Со членот 57 од Законот се утврдува работоводниот орган на Фондот. Така, како новина внесена со Законот за изменување и дополнување на Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 18/2007) се утврдува дека работоводниот орган на Фондот - директор, се состои од две лица, кои се подеднакво одговорни за работењето на Фондот и за обврските што се преземаат во правниот промет. За директор на Фондот се именува домашно или странско физичко лице кое ќе понуди најквалитетна програма за работа на Фондот и кое ги исполнува условите утврдени со овој член, и тоа: завршено високо образование од областа на менаџментот, економските науки, финансиите, бизнис администрацијата, менаџмент со јавното здравство, медицинските науки или правните науки; најмалку шест години работно искуство од областа на финансиите или менаџментот или од системот и организацијата на здравствената заштита и здравственото осигурување и познавање на прописите од областа на здравствената заштита и здравственото осигурување. Директорот на Фондот се именува по пат на јавен конкурс, за време од четири години, со можност за уште еден избор. По спроведениот конкурс, директорот на Фондот, на предлог на министерот за здравство, го именува Владата на Република Македонија, која склучува менаџерски договор со именуваните лица за директор.

Согласно член 58 на истиот закон, директорот на Фондот: раководи со работата на Фондот; го застапува и претставува Фондот; предлага општи акти; се грижи за спроведување на одлуките на Управниот одбор, прописите и општите акти на Фондот и врши и други работи определени со прописите, статутот и општите акти на Фондот.

Според член 62 од овој закон, средствата за работа на Фондот се обезбедуваат од придонесот за задолжително здравствено осигурување и други извори на средства од член 37 на овој закон.

Фондот, врз основа на начелата на ефикасно, ефективно и економично користење на средствата, согласно член 63 од истиот закон, ги покрива трошоците за: здравствените услуги опфатени во основниот пакет на здравствените услуги што здравствените установи ги пружаат на осигурените лица; лекови, помошни медицински материјали кои служат за примена на лековите и санитарски материјал потребен за лекување, утврдени со општ акт; протези, ортопедски и други помагала, помошни и санитарски справи и материјали и заботехнички средства, утврдени со општ акт; парични надоместоци; инвестициони вложувања за создавање и подобрување на условите за укажување на здравствени услуги на осигурените лица; вршењето на функцијата на Фондот; дел од мерките и активностите за спроведување на превентивните и други програми за лекување одредени болести, како и за хендикепираните лица, согласно со Законот за здравствената заштита и други потреби за спроведување на задолжителното здравствено осигурување.

Од анализата на наведената законска регулатива произлегува дека со Законот за здравствено осигурување се основа Фонд за здравствено осигурување на Македонија, кој е надлежен да го спроведува задолжителното здравствено осигурување на граѓаните. Фондот врши дејност од јавен интерес и врши јавни овластувања утврдени со овој закон. Фондот се финансира во најголем дел од средствата на граѓаните прибрани по основ на придонеси или од Буџетот на Републиката, поради што подлежи на јавна одговорност за управувањето со овие средства. Во функција на заштита на јавниот интерес на граѓаните, законодавецот утврдил дека членовите на управниот одбор на Фондот и директорот на Фондот, како вршители на јавна функција, ги именува и разрешува Владата на Република Македонија.

Оттука, имајќи предвид дека Фондот за здравствено осигурување претставува јавна институција основана за

спроведување на задолжителното здравствено осигурување, за Судот е неспорно дека работоводната функцијата - директор на Фондот за здравствено осигурување, претставува јавна функција која по својот карактер и значење спаѓа во групите на јавни функции чие извршување се доверува на граѓаните-државјани на Република Македонија, а не и на странски лица.

Неможноста странско лице да ја врши оваа функција, не значи суспендирање на правото на работа за оваа категорија на лица, бидејќи со тоа не се исклучува можноста странско лице да го оствари правото на работа, под услови утврдени со закон и меѓународен договор, но не како носител на јавна функција.

Напротив, пропишувањето можност странско физичко лице да ја врши наведената јавна функција, според Судот, го доведува во прашање суверенитетот на Република Македонија кој, согласно член 2 став 1 од Уставот, произлегува од граѓаните и им припаѓа на граѓаните.

Поради наведеното, Судот оцени дека оспорената одредба на член 57 став 2 во делот „или странско“ од Законот за здравственото осигурување не е во согласност со член 2 став 1, член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Бајрам Положани. (У.бр.40/2007)

164.

У.бр.45/2006

**- Право на здравствено осигурување
(поведување на постапка)**

*- Right to health insurance
(initiation of a procedure)*

- Законското решение Фондот за здравствено осигурување да ги обезбедува основните здравствени услуги само по однос на осигурениците што оствариле здравствена услуга во здравствените установи со кои Фондот склучил договор го доведува во прашање уставно и законски гарантираното право на граѓаните на Република Македонија на здравствена заштита, како и правото слободно, по сопствен избор да се определат во каков вид на здравствена уставова ќе го остварат правото на здравствено осигурување.

- The legal solution that the Health Insurance Fund provides for the basic health services only in view of the insurees that have realised health service in the health institutions with which the Fund has concluded a contract, questions the constitutionally and legally guaranteed right of the citizens of the Republic of Macedonia to health care, as well as the right to free choice of one's own to decide in what type of health institution they will exercise the right to health insurance.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравственото осигурување (“Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2005).

2. Народниот правобранител на Република Македонија на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 1 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

По цитирање на повеќе одредби од Законот за здравственото осигурување (член 2, член 8, член 9, член 10, член 28 став 1 и членовите 32 до 35), подносителот на иницијативата наведува дека во овие законски одредби не било предвидено осигурениците да не се ослободуваат од учество со лични средства за користење на основните здравствени услуги во здравствените установи што немале склучено договор.

Меѓутоа, со оспорената законска одредба се условувало и ограничувало користењето на основните здравствени услуги, со што осигурениците кои избрале да се лекуваат во здравствена установа со која не бил склучен договор со Фондот за здравствено осигурување, не можеле под еднакви услови да ги користат основните здравствени услуги иако ги исполнувале сите законски услови и редовно уплатувале придонес. Тоа значело дека независно што граѓаните спаѓале во категоријата на задолжително осигурани лица и што здравствените услуги ги користеле за утврдени основни здравствени услуги, тие морале во целост да ги сносат трошоците доколку користеле услуга во здравствена установа што нема склучено договор со Фондот, иако според Законот таквите услуги требале да бидат на товар на Фондот.

Со тоа на осигурениците им се повредувало правото на избор на лекар во примарната здравствена заштита, бидејќи на овој начин биле принудени да користат здравствени услуги независно од нивниот квалитет и технологијата која се применува за брзо и успешна заштита на животот и здравјето на луѓето. Потоа, според подносителот на иницијативата се доведувал во прашање принципот на рамноправност на граѓаните, бидејќи кога осигурениците ќе одбереле лекар од здравствена установа што нема склучено договор

со Фондот не можеле да користат основни здравствени услуги како и другите осигуреници, иако редовно го плаќале придонесот.

Оваа категорија на осигуреници не можела да биде упатена и да користи одредени специјалистички и болнички здравствени услуги во здравствени установи што не склучиле договор со Фондот и за таков вид на услуга требале да учествуваат со сопствени средства во цел износ, а не само до одреден законски процент.

Конечно со ваквото уредување, според подносителот на иницијативата се повредувало и уставното право и должност на граѓаните за чување и унапредување на сопственото здравје.

Врз основа на изнесеното подносителот на иницијативата смета дека со оспорената законска одредба се ограничувале правата на осигурениците за користење на основните здравствени услуги, се создавала нееднаквост, се повредувало уставното право на здравствена заштита на секој граѓанин, како и правото и должноста за чување и унапредување на сопственото здравје, од што произлегувало дека оспорената законска одредба не била во согласност со член 9 и член 39 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека, според член 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2005) во Законот за Здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/ 2001, 11/2002 и 31/2003) во членот 9 по ставот 1 се додаваат два нови става 2 и 3 кои гласат:

„Основните здравствени услуги од ставот 1 на овој член Фондот ги обезбедува на осигурениците во здравствените установи со кои склучил договор.

Ако осигуреникот користи основни здравствени услуги од ставот 1 на овој член во здравствена установа со која Фондот нема склучено договор трошоците ги плаќа осигуреникот.“

4. Уставот на Република Македонија во членот 1 став 1 определил дека Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава.

Според член 8 став 1 алинеја 3 и 8 од Уставот, владеењето на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија. Според членот 9 став 2 граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Според член 35 став 1 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Согласно членот 39 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита, а граѓанинот има право и должност да го чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

Според членот 1 од Законот за здравствено осигурување, („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/ 2001, 11/2002, 31/2003, 18/2007 и 36/2007) предмет на уредување на овој закон е здравственото осигурување на граѓаните, правата и обврските од здравственото осигурување, како и начинот на спроведување на здравственото осигурување.

Задолжителното здравствено осигурување се востановува, според член 2 став 1 од Законот, за сите граѓани на Република Македонија заради обезбедување на здравствени услуги и парични надоместоци врз начелата на сеопфатност, солидарност, еднаквост и ефективно користење на средствата под услови утврдени со овој закон, а доброволното здравствено осигурување, според став 2 на истиот член од Законот се установува за обезбедување на здравствени услуги кои не се опфатени со задолжителното здравствено осигурување.

Според член 3 став 1 од Законот, задолжителното здравствено осигурување го спроведува Фондот за здравствено осигурување на Македонија (во натамошниот текст Фондот), кој согласно членот 53 се основа за таа цел, дејноста која ја врши е од јавен интерес и врши јавни овластувања утврдени со овој закон.

Третман на осигурени лица, според член 4 од Законот имаат осигурениците и членовите на нивното семејство, додека во членот 5 од Законот подробно се набројани лицата кои задолжително се осигуруваат.

Според член 8 од Законот, со задолжително здравствено осигурување на осигурените лица им се обезбедува право на основни здравствени услуги под услови утврдени со овој закон, во случај на: болест и повреда надвор од работа и во случај на повреда на работа и професионално заболување.

Според член 9 став 1 од Законот, основните здравствени услуги од член 8 на овој закон се:

- а) во примарната здравствена заштита:
 - 1) здравствени услуги заради утврдување, следење и проверување на здравствената состојба;
 - 2) преземање на стручно медицински мерки и постапки за унапредување на здравствената состојба, спречување, сузбивање и рано откривање на болестите и други нарушувања на здравјето;
 - 3) укажување на итна медицинска помош, вклучувајќи и превоз со санитетско возило кога е тоа неопходно;
 - 4) лекување во ординација, односно во домот на корисникот;
 - 5) здравствена заштита во врска со бременост и породување;
 - 6) спроведување на превентивни, терапевтски и рехабилитациони мерки;
 - 7) превенција, лекување и санирање на болестите на устата и забите и
 - 8) лекови според листата на лекови што со општ акт ја утврдува Фондот на кој министерот за здравство дава согласност;
- б) во специјалистичко-консултативната здравствена заштита:
 - 1) испитување и утврдување на заболувањата, повредите и здравствената состојба;
 - 2) спроведување на специјализирани дијагностички, терапевтски и рехабилитациони постапки и
 - 3) протези, ортопедски и други помагала, помошни и санитетски справи и материјали и забнотехнички средства според индикации утврдени со општ акт на Фондот на кој министерот за здравство дава согласност;

в) во болничката (краткотрајна и долготрајна) здравствена заштита:

1) испитување и утврдување на здравствената состојба, лекување, рехабилитација, нега, сместување и исхрана во болнички услови;

2) лекови според листата на лекови што со општ акт ја утврдува Фондот на кој министерот за здравство дава согласност, како и помошни материјали кои служат за примена на лековите и санитарските и друг материјал потребен за лекување и

3) сместување и исхрана на придружник при неопходно придружување на дете до тригодишна возраст, додека е на болничко лекување, но најмногу до 30 дена и

г) обдукција на умрени по барање на здравствени установи.

Според став 2 од истиот член од Законот, Фондот, како купувач на здравствени услуги, со општ акт поблиску ги определува основните здравствени услуги од став 1 на овој член, начинот на остварувањето на правата на здравствени услуги, како и стандардите и нормативите за спроведување на здравствената заштита, на кој министерот за здравство дава согласност.

Во членот 32 став 1 од Законот е определено дека, осигурените лица учествуваат со лични средства при користењето на здравствените услуги и лекови, но најмногу до 20% од просечниот износ на вкупно направените трошоци на здравствената услуга, односно лековите.

Според член 36 од Законот, учеството на осигуреното лице со лични средства во цената на здравствените услуги и на лековите е приход на Фондот, се плаќа во здравствената установа, а Фондот врши контрола на наплатените средства.

Според член 63 од Законот, Фондот, врз основа на начелата на ефикасно, ефективно и економично користење на средствата ги покрива трошоците за:

1) здравствените услуги опфатени во основниот пакет на здравствените услуги што здравствените установи ги пружаат на осигурените лица;

2) лекови, помошни медицински материјали кои служат за примена на лековите и санитарски материјал потребен за лекување, утврдени со општ акт;

3) протези, ортопедски и други помагала, помошни и санитарски справи и материјали и заботехнички средства, утврдени со општ акт;

- 4) парични надоместоци;
- 5) инвестициони вложувања за создавање и подобрување на условите за укажување на здравствени услуги на осигурените лица;
- 6) вршењето на функцијата на Фондот;
- 7) дел од мерките и активностите за спроведување на превентивните и други програми за лекување одредени болести, како и за хендикепираните лица, согласно со Законот за здравствената заштита и
- 8) други потреби за спроведување на задолжителното здравствено осигурување.

Главата VIII од Законот со наслов: „Односи на Фондот со здравствените установи “ ги содржи членовите 68 до 72.

Според член 68-а од Законот, фондот е купувач на здравствени услуги во интерес на осигурените лица (став 1). Во зависност од потребите за здравствените услуги и утврдените средства за таа намена во буџетот на Фондот, Фондот купува здравствени услуги за што склучува и раскинува договори со здравствените установи.

Според член 69 став 1 од Законот, Фондот со општ акт, утврдува критериуми за склучување на договори со здравствените установи, начинот на склучувањето на договорите и за начинот на плаќањето на здравствените услуги според:

- бројот на осигурените лица во примарната здравствена заштита;
 - утврдените цени на здравствените услуги;
 - програмите за одделни видови здравствена заштита;
- односно услуги
- утврдените средства во Буџетот на Фондот по намени и
 - други критериуми.

Министерот за здравство дава согласност на општиот акт од став 1 на овој член (став 2).

Според член 70 став 1 од Законот, за извршување на здравствените услуги Фондот како купувач на здравствените услуги склучува и раскинува договори со здравствените установи.

Здравственото осигурување како елемент на правото на социјалното осигурување за своја темелна основа ја има уставната

определба од членот 8 став 1 алинеја 8 од Уставот, според која хуманизмот, социјалната правда и солидарноста се темелни вредности на уставниот поредок.

Во таа смисла грижата на Републиката за социјалната сигурност на граѓаните, опфаќа и нормирање на системот на обезбедување на материјални средства за остварување на тоа право. Според тоа, Републиката треба со нормативни акти, меѓу другото, да ги утврди условите под кои може да се остваруваат социјалните права, да ги утврди изворите на средствата за обезбедување на ова право и да создаде нормативни претпоставки сите граѓани под еднакви услови да го остваруваат ова свое право.

Тргувајќи од анализата на целината на Законот за здравственото осигурување произлегува дека со него е пропишан системот на здравственото осигурување како дел од социјалното осигурување, кој треба да обезбеди функционирање на примањата и давањата на здравствените услуги во рамки на здравствената заштита на осигурениците, за која цел во Законот се определени меѓусебните права и должности на субјектите во здравственото осигурување и тоа осигурениците, здравствените установи и Фондот како орган задолжен за спроведување на задолжителното здравствено осигурување.

Понатаму, од анализата на оспорената одредба произлезе дека со неа се предвидува Фондот да ги обезбедува основните здравствени услуги, само по однос на осигурениците што оствариле здравствена услуга во здравствените установи со кои Фондот склучил договор, а во спротивен случај осигуреникот сам да ги сноси трошоците за користење на основните здравствени услуги определени во членот 9 од Законот. По однос на ваквото законско уредување, Судот оцени дека преставува условување на правото на здравствена заштита исклучиво со околноста дали е склучен договор или не со поедина здравствена установа, наместо условувањето да зависи од тоа дали здравствената установа дала основна здравствена услуга за која осигуреникот издвоил средства со кои менаџира Фондот.

Оттаму, од овој аспект се доведува во прашање уставно и законски гарантираното право на граѓаните на Република Македонија на здравствена заштита, како и правото слободно, по сопствен избор да се определат во каков вид на здравствена уставова ќе го остварат правото на здравствено осигурување.

Ова особено ако се има предвид дека Фондот за здравствено осигурување, според неговата поставеност во Законот, е орган кој врши дејност од јавен интерес, но исто така има и својство на купувач на здравствени услуги во интерес на осигурените лица, од каде истиот, според мислење на Судот не е тој што може да го условува правото на здравствена заштита на осигурениците, гарантирано со Устав и закон.

Понатаму, врз основа на уставната определба од членот 34 од Уставот со закон и колективен договор да се уредат правата на граѓаните од оваа сфера, со Законот за здравственото осигурување е пропишан системот на здравственото осигурување како дел од социјалното осигурување, кој треба да обезбеди функционирање на примањата и давањата на здравствените услуги во рамки на здравствената заштита на осигурениците. Заради обезбедување на средства за функционирањето на овој систем, со членот 36 од Законот е определено учеството на осигуреното лице со лични средства во цената на здравствените услуги и на лековите, кое пак учество е приход на Фондот.

Врз основа на изнесеното произлегува дека систем на вредности во сверата на здравственото осигурување не смее да се поврзува со околноста дали Фондот склучил или не склучил договор со некоја здравствена организација од едноставна причина што осигуреникот не е учесник во така настанатиот однос и уште помалку може да сноси последици кога до склучување на договорот нема да дојде.

Оттаму, според оцена на Судот со ваквиот концепт на законодавецот, осигурениците се попречуваат во остварувањето на едно од основните права сами да изберат лекар на кого најмногу му веруваат и од кого очекуваат коректна и пред се стручно компетентна здравствена заштита. Во спротивно изборот на осигуреникот ќе зависи најчесто од неговата платежна способност, во кој случај би се довел во прашање принципот на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите, утврден во членот 9 од Уставот.

Врз основа на изнесеното, според Судот, оспорената законска одредба во контекст и на останатите одредби од Законот не обезбедува остварување токму на вредностите утврдени со одредбите од Уставот, со што прифатлив е и наводот од иницијативата дека со ваквото уредување се повредува уставното

право и должност на граѓаните за чување и унапредување на сопственото здравје, предвидени во членот 39 од Уставот.

Имајќи го предвид наведеното пред Судот основано се постави прашањето за согласност на оспорената одредба од Законот со членот 8 став 1 алинеја 3 и 8, членот 9, членот 35 став 1 и членот 39 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.45/2006)

У.бр.45/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 11 јули 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравственото осигурување ("Службен весник на Република Македонија" бр.84/2005).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Народниот правобранител на Република Македонија со решение У.бр.45/2006 од 30 мај 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста на членот 1 од Законот означен во точката 1 од ова решение, затоа што основано се постави пра-

шањето за неговата согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и 8, членот 9, членот 35 став 1 и членот 39 од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека, според член 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2005) во Законот за Здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/ 2001, 11/2002 и 31/2003) во членот 9 по ставот 1 се додаваат два нови става 2 и 3 кои гласат:

„Основните здравствени услуги од ставот 1 на овој член Фондот ги обезбедува на осигурениците во здравствените установи со кои склучил договор.

Ако осигуреникот користи основни здравствени услуги од ставот 1 на овој член во здравствена установа со која Фондот нема склучено договор трошоците ги плаќа осигуреникот.“

5. Уставот на Република Македонија во членот 1 став 1 определил дека Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава.

Според член 8 став 1 алинеја 3 и 8 од Уставот, владеењето на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија. Според членот 9 став 2 граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Според член 35 став 1 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Согласно членот 39 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита, а граѓанинот има право и должност да го чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

Според членот 1 од Законот за здравствено осигурување, („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/ 2001, 11/2002, 31/2003, 18/2007 и 36/2007) предмет на уредување на овој закон е здравственото осигурување на граѓаните, правата и обврските од здравственото осигурување, како и начинот на спроведување на здравственото осигурување.

Задолжителното здравствено осигурување се востановува, според член 2 став 1 од Законот, за сите граѓани на Република Македонија заради обезбедување на здравствени услуги и парични надоместоци врз начелата на сеопфатност, солидарност, еднаквост и ефективно користење на средствата под услови утврдени со овој закон, а доброволното здравствено осигурување, според став 2 на истиот член од Законот се установува за обезбедување на здравствени услуги кои не се опфатени со задолжителното здравствено осигурување.

Според член 3 став 1 од Законот, задолжителното здравствено осигурување го спроведува Фондот за здравствено осигурување на Македонија (во натамошниот текст Фондот), кој согласно членот 53 се основа за таа цел, дејноста која ја врши е од јавен интерес и врши јавни овластувања утврдени со овој закон.

Третман на осигурени лица, според член 4 од Законот имаат осигурениците и членовите на нивното семејство, додека во членот 5 од Законот подробно се набројани лицата кои задолжително се осигуруваат.

Според член 8 од Законот, со задолжително здравствено осигурување на осигурените лица им се обезбедува право на основни здравствени услуги под услови утврдени со овој закон, во случај на: болест и повреда надвор од работа и во случај на повреда на работа и професионално заболување.

Според член 9 став 1 од Законот, основните здравствени услуги од член 8 на овој закон се:

- а) во примарната здравствена заштита:
 - 1) здравствени услуги заради утврдување, следење и проверување на здравствената состојба;
 - 2) преземање на стручно медицински мерки и постапки за унапредување на здравствената состојба, спречување, сузбивање и рано откривање на болестите и други нарушувања на здравјето;

3) укажување на итна медицинска помош, вклучувајќи и превоз со санитарско возило кога е тоа неопходно;

4) лекување во ординација, односно во домот на корисникот;

5) здравствена заштита во врска со бременост и породување;

6) спроведување на превентивни, терапевтски и рехабилитациони мерки;

7) превенција, лекување и санирање на болестите на устата и забите и

8) лекови според листата на лекови што со општ акт ја утврдува Фондот на кој министерот за здравство дава согласност;

б) во специјалистичко-консултативната здравствена заштита:

1) испитување и утврдување на заболувањата, повредите и здравствената состојба;

2) спроведување на специјализирани дијагностички, терапевтски и рехабилитациони постапки и

3) протези, ортопедски и други помагала, помошни и санитарски справи и материјали и забнотехнички средства според индикации утврдени со општ акт на Фондот на кој министерот за здравство дава согласност;

в) во болничката (краткотрајна и долготрајна) здравствена заштита:

1) испитување и утврдување на здравствената состојба, лекување, рехабилитација, нега, сместување и исхрана во болнички услови;

2) лекови според листата на лекови што со општ акт ја утврдува Фондот на кој министерот за здравство дава согласност, како и помошни материјали кои служат за примена на лековите и санитарските и друг материјал потребен за лекување и

3) сместување и исхрана на придружник при неопходно придружување на дете до тригодишна возраст, додека е на болничко лекување, но најмногу до 30 дена и

г) обдукција на умрени по барање на здравствени установи.

Според став 2 од истиот член од Законот, Фондот, како купувач на здравствени услуги, со општ акт поблиску ги определува основните здравствени услуги од став 1 на овој член, начинот на остварувањето на правата на здравствени услуги, како и стандардите и нормативите за спроведување на здравствената заштита, на кој министерот за здравство дава согласност.

Во членот 32 став 1 од Законот е определено дека, осигурените лица учествуваат со лични средства при користењето на здравствените услуги и лекови, но најмногу до 20% од просечниот износ на вкупно направените трошоци на здравствената услуга, односно лековите.

Според член 36 од Законот, учеството на осигуреното лице со лични средства во цената на здравствените услуги и на лековите е приход на Фондот, се плаќа во здравствената установа, а Фондот врши контрола на наплатените средства.

Според член 63 од Законот, Фондот, врз основа на начелата на ефикасно, ефективно и економично користење на средствата ги покрива трошоците за:

1) здравствените услуги опфатени во основниот пакет на здравствените услуги што здравствените установи ги пружаат на осигурените лица;

2) лекови, помошни медицински материјали кои служат за примена на лековите и санитарски материјал потребен за лекување, утврдени со општ акт;

3) протези, ортопедски и други помагала, помошни и санитарски справи и материјали и заботехнички средства, утврдени со општ акт;

4) парични надоместоци;

5) инвестициони вложувања за создавање и подобрување на условите за укажување на здравствени услуги на осигурените лица;

6) вршењето на функцијата на Фондот;

7) дел од мерките и активностите за спроведување на превентивните и други програми за лекување одредени болести, како и за хендикепираните лица, согласно со Законот за здравствената заштита и

8) други потреби за спроведување на задолжителното здравствено осигурување.

Главата VIII од Законот со наслов: „Односи на Фондот со здравствените установи“ ги содржи членовите 68 до 72.

Според член 68-а од Законот, фондот е купувач на здравствени услуги во интерес на осигурените лица (став 1). Во зависност од потребите за здравствените услуги и утврдените средства за таа намена во буџетот на Фондот, Фондот купува здравствени услуги за што склучува и раскинува договори со здравствените установи.

Според член 69 став 1 од Законот, Фондот со општ акт, утврдува критериуми за склучување на договори со здравствените установи, начинот на склучувањето на договорите и за начинот на плаќањето на здравствените услуги според:

- бројот на осигурените лица во примарната здравствена заштита;
- утврдените цени на здравствените услуги;
- програмите за одделни видови здравствена заштита; односно услуги
- утврдените средства во Буџетот на Фондот по намени и
- други критериуми.

Министерот за здравство дава согласност на општиот акт од став 1 на овој член (став 2).

Според член 70 став 1 од Законот, за извршување на здравствените услуги Фондот како купувач на здравствените услуги склучува и раскинува договори со здравствените установи.

Здравственото осигурување како елемент на правото на социјалното осигурување за своја темелна основа ја има уставната определба од членот 8 став 1 алинеја 8 од Уставот, според која хуманизмот, социјалната правда и солидарноста се темелни вредности на уставниот поредок.

Во таа смисла грижата на Републиката за социјалната сигурност на граѓаните, опфаќа и нормирање на системот на обезбедување на материјални средства за остварување на тоа право. Според тоа, Републиката треба со нормативни акти, меѓу другото, да ги утврди условите под кои може да се остваруваат социјалните права, да ги утврди изворите на средствата за обезбедување на ова право и да создаде нормативни претпоставки сите граѓани под еднакви услови да го остваруваат ова свое право.

Тргувајќи од анализата на целината на Законот за здравственото осигурување произлегува дека со него е пропишан системот на здравственото осигурување како дел од социјалното осигурување, кој треба да обезбеди функционирање на примањата и давањата на здравствените услуги во рамки на здравствената заштита на осигурениците, за која цел во Законот се определени меѓусебните права и должности на субјектите во здравственото осигурување и тоа осигурениците, здравствените установи и Фондот

како орган задолжен за спроведување на задолжителното здравствено осигурување.

Понатаму, од анализата на оспорената одредба произлеже дека со неа се предвидува Фондот да ги обезбедува основните здравствени услуги, само по однос на осигурениците што оствариле здравствена услуга во здравствените установи со кои Фондот склучил договор, а во спротивен случај осигуреникот сам да ги сноси трошоците за користење на основните здравствени услуги определени во членот 9 од Законот. По однос на ваквото законско уредување, Судот оцени дека преставува условување на правото на здравствена заштита исклучиво со околноста дали е склучен договор или не со поедина здравствена установа, наместо условувањето да зависи од тоа дали здравствената установа дала основна здравствена услуга за која осигуреникот издвоил средства со кои менаџира Фондот.

Оттаму, од овој аспект се доведува во прашање уставно и законски гарантираното право на граѓаните на Република Македонија на здравствена заштита, како и правото слободно, по сопствен избор да се определат во каков вид на здравствена уставова ќе го остварат правото на здравствено осигурување.

Ова особено ако се има предвид дека Фондот за здравствено осигурување, според неговата поставеност во Законот, е орган кој врши дејност од јавен интерес, но исто така има и својство на купувач на здравствени услуги во интерес на осигурените лица, од каде истиот, според Судот не е тој што може да го условува остварувањето на правото на здравствена заштита на осигурениците, гарантирано со Устав и закон.

Понатаму, врз основа на уставната определба од членот 34 од Уставот со закон и колективен договор да се уредат правата на граѓаните од оваа сфера, со Законот за здравственото осигурување е пропишан системот на здравственото осигурување како дел од социјалното осигурување, кој треба да обезбеди функционирање на примањата и давањата на здравствените услуги во рамки на здравствената заштита на осигурениците. Заради обезбедување на средства за функционирањето на овој систем, со членот 36 од Законот е определено учеството на осигуреното лице со лични средства во цената на здравствените услуги и на лековите, кое пак учество е приход на Фондот.

Според Судот, систем на вредности во областа на здравственото осигурување не смее да се поврзува со околноста дали Фондот склучил или не склучил договор со некоја здравствена организација од едноставна причина што осигуреникот не е учесник во така настанатиот однос и уште помалку може да сноси последици кога до склучување на договорот нема да дојде.

Оттаму, според оцена на Судот со ваквиот концепт на законодавецот, осигурениците се попречуваат во остварувањето на едно од основните права сами да изберат лекар на кого најмногу му веруваат и од кого очекуваат коректна и пред се стручно компетентна здравствена заштита. Во спротивно изборот на осигуреникот ќе зависи најчесто од неговата платежна способност, во кој случај се доведува во прашање принципот на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите, утврден во членот 9 од Уставот.

Врз основа на изнесеното, според Судот, оспорената законска одредба во контекст и на останатите одредби од Законот не обезбедува остварување на вредностите утврдени со одредбите од Уставот и го повредува уставното право и должност на граѓаните за чување и унапредување на сопственото здравје, предвидени во членот 39 од Уставот.

Имајќи го предвид наведеното, произлегува дека оспорената одредба од Законот не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и 8, членот 9, членот 35 став 1 и членот 39 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов.
(У.бр.45/2006)

165.

У.бр.28/2007

**- Вршење на дополнителна дејност
(поведување на постапка)**

*- Carrying out additional activity
(initiation of a procedure)*

- Со определбата на законодавецот здравствената дејност да не може да се врши и како дополнителна дејност, се врши ограничување на уставните права од областа на правото и слободата на работа предвидени во член 32 од Уставот.

Имено, Уставот, определувајќи се за слобода на пазарот и претприемништвото и за заштита на еднаквата правна положба на субјектите на пазарот, обезбедува слободна конкуренција на домашниот пазар и презема мерки за спречување на ограничувањето на конкуренцијата.

- The determination of the legislator that health activity may not be carried out as an additional activity restricts the constitutional rights in the field of the right and freedom to work envisaged in Article 32 of the Constitution.

Namely, deciding in favour of the freedom of the market and entrepreneurship and of the protection of the equal legal position of the subjects on the market, the Constitution provides for free competition on the domestic market and takes measures for preventing the restriction of competition.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членовите 3, 4 и 5 од Законот за изменување и дополнување на

Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2007).

2. Проф. д-р Венко Андоновски од Скопје, Прим. д-р Михаил Пенев, претседател на Македонската асоцијација по урологија и Проф. д-р Славејко Сапунов, претседател на Здружението на гинеколози и опстетричари на Македонија, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата поднесена од Проф. д-р Венко Андоновски се наведува дека со измената во Законот содржана во член 5, во кој се додава нов член 115-б, се вршеле ограничување за обавување на здравствена дејност од страна на здравствените работници, поради што ваквата законска одредба била во спротивност со член 8 став 1 алинеја 5 од Уставот на Република Македонија. Имено, тргнувајќи од начелото дефинирано во членот 2 од Законот за здравствено осигурување, според подносителот на иницијативата, здравственото осигурување е задолжително за сите граѓани, што значи независно од волјата на граѓанинот. Оттука, произлегувала обврската на лицата кои имаат статус на осигуреници да плаќаат придонес во Фондот за здравствено осигурување. На тој начин, граѓанинот бил ограничен, прво со тоа што морал да биде осигуран во тој фонд и врз основа на задолжителното осигурување да користи здравствени услуги во јавните здравствени установи и во оние приватни здравствени установи со кои Фондот за здравствено осигурување имал склучено договори.

На тој начин, со оспорената одредба било воспоставено уште едно ограничување и тоа во полза на јавните здравствени установи, а на штета на граѓанинот, бидејќи истиот можел да добие услуга само во јавна здравствена установа.

Во ваква состојба, подносителот на иницијативата смета дека на граѓанинот со Законот му било ограничено правото да обезбеди подобра здравствена заштита и бил присилен со сопствени средства услугата да ја добие пак во исти услови под кои би ја добил и по основ на задолжително осигурување. Оттука, решението регулирано во оспорената законска одредба од членот 115-б, било некомпатибилно со сегашниот концепт на здравствено осигурување, кој предвидува само задолжително здравствено осигурување при што

средствата се слевале исклучиво во Фондот за здравствено осигурување.

Со оспорената законска одредба, исто така, се нарушувал и принципот на еднаквост меѓу јавните и приватните здравствени организации, бидејќи се правела разлика на пазарот помеѓу јавните и приватните здравствени установи. Од овие причини, одредбата според која дополнителната дејност можела да се обавува исклучиво во јавна здравствена установа, според подносителот на иницијативата, не било во согласност со член 8 став 1 алинеја 7 и член 55 став 2 од Уставот. Имено, со измените на Законот за здравствена заштита, граѓанинот бил присилен да користи здравствена услуга во јавна здравствена установа, а не можат под исти услови и од исти здравствени работници да добие здравствена услуга во приватна здравствена установа, со што биле оштетени и граѓанинот и приватната здравствена установа.

Според наводите во иницијативата поднесена од Прим. д-р Михал Пенев и Проф. д-р Славејко Сапунов, со оспорената законска одредба на членот 115-б бил повреден членот 9 од Уставот, бидејќи лекарите со повеќе од седум години специјалистички стаж биле ставени во дискриминирана положба во однос на другите граѓани во Република Македонија, со што им се ограничувала слободата на обавување на професијата. Со овој член се узурпирало законското право на граѓаните за слободен избор на лекар и здравствена установа каде ќе им се пружа здравствена заштита по свој избор и потреба. Исто така, ова законско решение доведувало до апсолутна фаворизација и монополска положба на јавните здравствени уставнои што било спротивно на член 55 од Уставот.

Со донесувањето на член 115-б била повредена и уставната одредба од членот 47 од Уставот, бидејќи се забранувала научно-истражувачката дејност во областа на медицината. Со вакват законска одредба се повредувал и членот 32 став 3 од Уставот, со која било предвидено дека секој вработен има право на соодветна заработувачка.

Со оглед на наведеното во двете иницијативи се наведува дека оспорените одредби биле во спротивност со членовите 8 став 1 алинеја 3 и 7, 9 и 55 од Уставот поради што се предлага нивно поништување.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита во членот 93 по ставот 2 се додаваат два нови ставови 3 и 4.

Според ставот 3 на членот 93 од Законот доволата за работа на здравствените установи ќе и се одземе за период од шест месеци и во случај ако овозможи на здравствен работник кој не е вработен во установата да укажува здравствени услуги како дополнителна дејност.

Според ставот 4 на членот 93 од истиот закон ако Министерството за здравство, по право на надзор, утврди дека здравствената установа повторно овозможила на здравствен работник кој не е вработен во установата да укажува здравствена услуга како дополнителна дејност, доволата за работа на здравствената установа ќе и се одземе за период од една до пет години.

Во членот 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита се предвидува дека во членот 115-а став 1 зборовите: „установа каде што е вработен или во друга здравствена установа која е регистрирана за истата дејност“ се заменуваат со зборовите: „установата каде што се вработени“, а во ставот 3 зборовите: „во која ќе укажува здравствени услуги како дополнителна дејност“ се бришат.

Според членот 5 од истиот закон по членот 115-а се додава нов член 115-б, кој гласи: „Здравствен работник вработен во јавна здравствена установа може да укажува здравствена услуга во друга јавна здравствена установа која е регистрирана за истата дејност врз основа на склучен договор меѓу јавната здравствена уставноа во која е вработен и јавната здравствена уставноа во која ќе укажува здравствени услуги“.

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 7 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеенето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото.

Според членот 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло,

политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа и слободен избор на вработување, а според став 5 на овој член од Уставот остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Од оваа уставна одредба произлегува дека основно право на секој човек е правото на работа, кој при остварување на ова уставно право е слободен во изборот на вработувањето. Тоа значи дека секој сам одлучува каде ќе се вработи и каква дејност ќе врши, а само со законот се уредува положбата на вработените и условите за вршење на одделни дејности. Според тоа, постои уставен основ со закон да се уреди остварувањето на правата на вработените и во здравствената дејност.

Според член 39 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита. Граѓанинот има право и должност да го чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

Имајќи го предвид член 39 од Уставот, со кој на секој граѓанин му се гарантира право на здравствена заштита, според Судот право е на државата односно законодавецот да ги определи условите, начинот и средствата за задоволување на здравствените потреби на граѓаните, односно да ја вреднува општествената целесходност на едно или друго решение и да создаде нормативни претпоставки за остварување на уставно загарантираните права на здравствена заштита, па во таа смисла да го разгледа и дополнителното вршење на здравствената дејност, како што постапил во оспорените членови од Законот. Ова особено ако се има предвид што во случајов се работи за дејност од јавен интерес која има своја специфичност и за чие остварување имаат интерес не само граѓаните, туку и заедницата во целина.

Според член 61 став 1 од Уставот, Собранието на Република Македонија како претставнички орган на граѓаните и носител на законодавната власт на Република Македонија е овластено да ги уредува условите за вршење на одделни дејности посебно за оние кои имаат своја специфичност, а се од јавен интерес и во кои се остваруваат одредени уставни права на граѓаните, како што е во случајот правото на здравствена заштита. Според тоа, секој што се

занимава со одредена дејност е должен да ги почитува правилата утврдени со законот, кои според оценката на законодавецот обезбедуваат порационално и поуспешно вршење на дејноста било за остварување на уставните права на граѓаните и задоволување на нивните потреби и интереси, но истовремено и на заедницата во целина.

Според член 58 став 2 од Уставот, учеството во управувањето и одлучувањето во јавните установи и служби се уредува со закон.

Согласно Законот за установите („Службен весник на Република Македонија“ бр.32/2005 и 120/2005) установа е форма на организирање заради вршење на јавна услуга како дејност која не е подведена под трговска дејност утврдена со закон (нестопанска дејност) и која може со закон да биде утврдена како дејност од јавен интерес (член 3).

Според член 4 став 1 од истиот закон установа може да биде јавна, приватна и мешовита.

Според член 6 од овој закон, установа се основа заради вршење на дејност во областа на образованието, науката, културата, здравството, социјалната заштита, детската заштита, заштита на лица со интелектуална или телесна попреченост, како и во други дејности кои со закон се утврдени како јавна услуга.

Имајќи го во вид фактот што укажувањето на здравствени услуги претставува дејност од јавен интерес, Судот оцени дека со определбата на законодавецот здравствената дејност да не може да се врши и како дополнителна дејност, се врши ограничување на уставните права од областа на правото и слободата на работа предвидени во членот 32 од Уставот. Имено, законските решенија во оспорените членови 3, 4 и 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита по оценка на Судот претставуваат директно ограничување и повреда на индивидуалната слобода на работа на една мошне значајна професија во општеството - лекарската - од причина што законодавецот со оспорените членови ги ограничува здравствените работници каде по завршувањето на своето работно време да го користат своето слободно време за давање на здравствени услуги.

Правото на работа е едно од основните права на човекот во нашиот уставен ситем кое претставува суштествена гаранција на економската и социјалната сигурност. Во својата содржина правото на работа ја опфаќа и слободата на работата што значи и отсуство на секаков вид на ограничување на движењето на човекот во работата и во врска со работата. Слободата на работата, од друга страна пак, значи еден вид забрана на општествените субјекти да му наметнат на човекот работење на определено работно место. Оттука, логично е дека човекот е потполно слободен во поглед на времето, местото, облиците и субјектите со кои ќе го здружи својот труд. Но, оспорените законски решенија токму го чинат спротивното, односно вршат ограничување на слободата на работа на здравствените работници по истекот на работното време, односно во нивното слободно време кое е на штета и на здравствените работници и на осигурениците. Имено, дополнителната работа, според Судот е само сегмент на работното и професионално ангажирање на граѓаните кое не влијае на остварувањето на правото на работа, поради што право е на секој здравствен работник сам да се определи дали, каде и како ќе дава дополнителни здравствени услуги, што според Судот не може да се допушти таа слобода на работа да се ограничува со закон, како што е сторено со оспорените одредби.

Според Судот, законодавецот при креирањето на оспорените законски одредби не ги имал во вид ниту интересите на граѓаните, кои доколку сакаат здравствените услуги да ги добијат во врвните здравствени установи од врвни специјалисти надвор од работното време и за истите да учествуваат со сопствени средства каде ќе можат да ги добијат ваквите здравствени услуги.

Што се однесува, пак, до наводите во иницијативите дека со дадените решенија во оспорените законски одредби се повредува едно од основните економски основи утрдени во Уставот, слободата на пазарот и претприемништвото, според Судот се основани. Имено, според Судот основано може да се доведе во прашање согласноста на оспорените одредби со членот 55 од Уставот, од причини што со законските решенија се фаворизираат јавните здравствени установи, а на тој начин се доведуваат во нееднаква положба останатите јавни здравствени установи. Оттука, врзувањето на здравствените работници да вршат здравствени услуги само во јавна здравствена установа со која има склучено договор, според Судот не е во согласност со економските основи утрдени во Уставот, односно во услови на слобода на пазарот и претприемништвото загарантирани со Уставот.

Имено, според уставната одредба произлегува дека Уставот, определувајќи се за слобода на пазарот и претприемништвото и за заштита на еднаквата правна положба на субјектите на пазарот како темелни вредности на уставниот поредок, обезбедува слободна конкуренција на домашниот пазар и презема мерки за спречување на ограничувањето на конкуренцијата. Но, токму оспорените законски одредби не обезбедуваат слободна конкуренција, со што се повредува основното начело на економските односи со што се доведува во прашање согласноста на оспорените одредби со членот 55 од Уставот.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека во конкретниов случај, основано може да се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби од членовите 3, 4 и 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита со членовите 32 и 55 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов, а по однос на член 5 од Законот решението е донесено со мнозинство гласови. (У.бр.28/2007)

У.бр.28/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 септември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВААТ членовите 3, 4 и 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2007).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијативите на Проф. д-р Венко Андоновски, Прим. д-р Михаил Пенев и Проф. д-р Славејко Сапунов сите од Скопје, со Решение У.бр.28/2007 од 30 мај 2007 година, поведе постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означени во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорените членови од Законот со членовите 32 и 55 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според членот 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита во членот 93 по ставот 2 се додаваат два нови ставови 3 и 4.

Според ставот 3 на членот 93 од Законот дозволата за работа на здравствените установи ќе и се одземе за период од шест месеци и во случај ако овозможи на здравствен работник кој не е вработен во установата да укажува здравствени услуги како дополнителна дејност.

Според ставот 4 на членот 93 од истиот закон ако Министерството за здравство, по право на надзор, утврди дека здравствената установа повторно овозможила на здравствен работник кој не е вработен во установата да укажува здравствена услуга како дополнителна дејност, дозволата за работа на здравствената установа ќе и се одземе за период од една до пет години.

Во членот 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита се предвидува дека во членот 115-а став 1 зборовите: „установа каде што е вработен или во друга здравствена установа која е регистрирана за истата дејност“ се заменуваат со зборовите: „установата каде што се вработени“, а во ставот 3 зборовите: „во која ќе укажува здравствени услуги како дополнителна дејност“ се бришат.

Според членот 5 од истиот закон по членот 115-а се додава нов член 115-б, кој гласи: „Здравствен работник вработен во јавна здравствена установа може да укажува здравствена услуга во

друга јавна здравствена установа која е регистрирана за истата дејност врз основа на склучен договор меѓу јавната здравствена уставноа во која е вработен и јавната здравствена уставноа во која ќе укажува здравствени услуги“.

5. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 7 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеештвото на правото и слободата на пазарот и претприемништвото.

Според членот 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа и слободен избор на вработување, а според став 5 на овој член од Уставот остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Од оваа уставна одредба произлегува дека основно право на секој човек е правото на работа, кој при остварување на ова уставно право е слободен во изборот на вработувањето. Тоа значи дека секој сам одлучува каде ќе се вработи и каква дејност ќе врши, а само со законот се уредува положбата на вработените и условите за вршење на одделни дејности. Според тоа, постои уставен основ со закон да се уреди остварувањето на правата на вработените и во здравствената дејност.

Според член 39 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита. Граѓанинот има право и должност да го чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

Имајќи го предвид член 39 од Уставот, со кој на секој граѓанин му се гарантира право на здравствена заштита, според Судот право е на државата односно законодавецот да ги определи условите, начинот и средствата за задоволување на здравствените потреби на граѓаните, односно да ја вреднува општествената целисходност на едно или друго решение и да создаде нормативни претпоставки за остварување на уставно загарантираните права на здравствена заштита, па во таа смисла да го разгледа и

дополнителното вршење на здравствената дејност, како што постапил во оспорените членови од Законот. Ова особено ако се има предвид што во случајов се работи за дејност од јавен интерес која има своја специфичност и за чие остварување имаат интерес не само граѓаните, туку и заедницата во целина.

Според член 61 став 1 од Уставот, Собранието на Република Македонија како претставнички орган на граѓаните и носител на законодавната власт на Република Македонија е овластено да ги уредува условите за вршење на одделни дејности посебно за оние кои имаат своја специфичност, а се од јавен интерес и во кои се остваруваат одредени уставни права на граѓаните, како што е во случајот правото на здравствена заштита. Според тоа, секој што се занимава со одредена дејност е должен да ги почитува правилата утврдени со законот, кои според оценката на законодавецот обезбедуваат порационално и поуспешно вршење на дејноста било за остварување на уставните права на граѓаните и задоволување на нивните потреби и интереси, но истовремено и на заедницата во целина.

Според член 58 став 2 од Уставот, учеството во управувањето и одлучувањето во јавните установи и служби се уредува со закон.

Согласно Законот за установите („Службен весник на Република Македонија“ бр.32/2005 и 120/2005) установа е форма на организирање заради вршење на јавна услуга како дејност која не е подведена под трговска дејност утврдена со закон (нестопанска дејност) и која може со закон да биде утврдена како дејност од јавен интерес (член 3).

Според член 4 став 1 од истиот закон установа може да биде јавна, приватна и мешовита.

Според член 6 од овој закон, установа се основа заради вршење на дејност во областа на образованието, науката, културата, здравството, социјалната заштита, детската заштита, заштита на лица со интелектуална или телесна попреченост, како и во други дејности кои со закон се утврдени како јавна услуга.

Имајќи го во вид фактот што укажувањето на здравствени услуги претставува дејност од јавен интерес, Судот оцени дека со определбата на законодавецот здравствената дејност да не може да

се врши и како дополнителна дејност, се врши ограничување на уставните права од областа на правото и слободата на работа предвидени во членот 32 од Уставот. Имено, законските решенија во оспорените членови 3, 4 и 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита по оценка на Судот претставуваат директно ограничување и повреда на индивидуалната слобода на работа на една мошне значајна професија во општеството - лекарската - од причина што законодавецот со оспорените членови ги ограничува здравствените работници каде по завршувањето на своето работно време да го користат своето слободно време за давање на здравствени услуги.

Правото на работа е едно од основните права на човекот во нашиот уставен ситем кое претставува суштествена гаранција на економската и социјалната сигурност. Во својата содржина правото на работа ја опфаќа и слободата на работата што значи и отсуство на секаков вид на ограничување на движењето на човекот во работата и во врска со работата. Слободата на работата, од друга страна пак, значи еден вид забрана на општествените субјекти да му наметнат на човекот работење на определено работно место. Оттука, логично е дека човекот е потполно слободен во поглед на времето, местото, облиците и субјектите со кои ќе го здружи својот труд. Но, оспорените законски решенија токму го чинат спротивното, односно вршат ограничување на слободата на работа на здравствените работници по истекот на работното време, односно во нивното слободно време кое е на штета и на здравствените работници и на осигурениците. Имено, дополнителната работа, според Судот е само сегмент на работното и професионално ангажирање на граѓаните кое не влијае на остварувањето на правото на работа, поради што право е на секој здравствен работник сам да се определи дали, каде и како ќе дава дополнителни здравствени услуги, што според Судот не може да се допушти таа слобода на работа да се ограничува со закон, како што е сторено со оспорените одредби.

Според Судот, законодавецот при креирањето на оспорените законски одредби не ги имал во вид ниту интересите на граѓаните, кои доколку сакаат здравствените услуги да ги добијат во врвните здравствени установи од врвни специјалисти надвор од работното време и за истите да учествуваат со сопствени средства каде ќе можат да ги добијат ваквите здравствени услуги.

Што се однесува, пак, до наводите во иницијативите дека со дадените решенија во оспорените законски одредби се повредува

едно од основните економски основи утрдени во Уставот, слободата на пазарот и претприемништвото, според Судот се основани. Имено, според Судот оспорените одредби не се во согласност со членот 55 од Уставот, од причини што со законските решенија се фаворизираат одредени јавни здравствени установи, а на тој начин се доведуваат во нееднаква положба останатите јавни здравствени установи. Оттука, врзувањето на здравствените работници да вршат здравствени услуги само во јавна здравствена установа со која има склучено договор, според Судот не е во согласност со економските основи утврдени во Уставот, односно во услови на слобода на пазарот и претприемништвото загарантирани со Уставот.

Имено, според уставната одредба произлегува дека Уставот, определувајќи се за слобода на пазарот и претприемништвото и за заштита на еднаквата правна положба на субјектите на пазарот како темелни вредности на уставниот поредок, обезбедува слободна конкуренција на домашниот пазар и презема мерки за спречување на ограничувањето на конкуренцијата. Но, токму оспорените законски одредби не обезбедуваат слободна конкуренција, со што се повредува основното начело на економските односи.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека во конкретниов случај, оспорените одредби од членовите 3, 4 и 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита не се во согласност со членовите 32 и 55 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.28/2007)

166.

У.бр.53/2007

- Преземање мерки за здравствена заштита на животните од заразни и паразитски болести и рокови за спроведување на наредените мерки

- Taking measures for health protection of animals against contagious and parasite diseases and time limits for conducting the ordered measures

- Наредбата за преземање мерки за здравствена заштита на животните од заразни и паразитски болести и рокови за спроведување на наредените мерки во 2007 година е во согласност со Законот за ветеринарното здравство.

- The order for taking measures for health protection of animals against contagious diseases and time limits for conducting the ordered measures in 2007 is in agreement with the Law on Veterinary Medicine Health.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 1, точка 1, подточка 1.1. став 7 од Наредбата за преземање мерки за здравствена заштита на животните од заразни и паразитски болести и рокови за спроведување на наредените мерки во 2007 година, („Службен весник на Република Македонија“ бр.23/2007), донесена од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

2. Свињарска фарма „Мак Месо СФ“ АД Таринци од с. Таринци, Штип, застапувана од Владимир Трајановиќ, адвокат од

Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за оценување на уставноста и законитоста на одредбата од актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со членот 12 став 1 од Законот за ветеринарно здравство било уредено дека класичната чума кај свињите е особено опасна заразна болест, со членот 77 став 1 од овој закон било уредено дека минимален задолжителен обем на здравствена заштита на животните од заразни билести е систематска и превентивна заштита - вакцинација од определени заразни болести на животните од членот 12 од Законот, а со членот 82 став 1 точка 1 од Законот било предвидено дека според Програмата за користење на средства за здравствена заштита на животните Републиката во целост ги поднесува трошоците за минималниот задолжителен обем на заштита на животните од заразни болести од членот 77 став 1 точките 1, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12 и 13 на овој закон.

Оттука, со одредбите од Законот било уредено дека вакцинирањето против класичната чума кај свињите е финансиски товар исклучиво на Републиката. Меѓутоа, наспроти ваквата законска регулатива со оспорената одредба од Наредбата на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство било предвидено дека трошоците за вакцинирањето против класичната чума кај свињите се покривале во висина од 50% од Програмата, согласно членот 82 од Законот.

Со оглед на тоа што според оспорената одредба од Наредбата, Републиката не ги покривала во целост финансиските трошоци за вакцинирање против класичната чума кај свињите, произлегувало дека таа е во несогласност со наведените одредби од Законот за ветеринарното здравство и во несогласност со членот 51 став 1 од Уставот, според кој во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Со иницијативата воедно се бара Судот да донесе временна мерка и со решение да го запре извршувањето на поединечните акти и дејствија што се преземаат врз основа на оспорената одредба од Наредбата.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 1, точка 1, подточка 1.1., став 7 од оспорената Наредба трошоците за вакцинацијата против класичната чума кај свињите ќе бидат на терет

на Програмата за користење средства за здравствена заштита на животните во висина од 50% согласно членот 82 од Законот за ветеринарното здравство („Службен весник на Република Македонија“ бр.28/1998).

4. Согласно членот 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија, законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Со Законот за ветеринарното здравство во членот 12 став 1 точка 7 од листата А, како особено опасна заразна болест е предвидена класичната чума кај свињите.

Според членот 77 став 1 точка 1 од овој закон, во минималниот задолжителен обем на здравствена заштита на животните од заразни болести е предвидена систематската и превентивната заштита - вакцинација од определени заразни болести на животните од членот 12 на овој закон.

Со одредбите од Законот во ВИ дел е уредено прашањето за надоместоци и трошоци за здравствената заштита на животните.

Според членот 82 став 2 од овој закон, Републиката ги поднесува трошоците во износ од 50% за:

- Превенирањето и искоренувањето на болестите од членот 12 став 1 од листата А точките 7 и 8 и од листата Б точките 8, 15, 19, 22, 23, 26, 32, 46 и 58 на овој закон и

- Туберкулинизација на говедата.

Оттука, со Законот за ветеринарното здравство е предвидена класичната чума кај свињите како особено опасна заразна болест (член 12 став 1 точка 7 од листата А) и Републиката ќе ги поднесува трошоците во износ од 50% за превенирањето и искоренувањето на оваа болест (член 82 став 2 точка 1).

Според Судот минималниот задолжителен обем на заштита на животните од заразни болести во кој спаѓа вакцинацијата со средствата согласно член 82 став 1 може да се остварува соодветно на одредбата од ставот 2 на овој член, а не надвор од оваа одредба која се однесува за превенирањето и искоренувањето на

класичната чума кај свињите и Републиката ги поднесува трошоците во износ од 50% за таа цел.

Со оглед на тоа што со оспорената одредба од Наредбата за преземање мерки за здравствена заштита на животните од заразни и паразитски болести и рокови за спроведување на наредените мерки во 2007 година, донесена од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, исто така е уредено дека трошоците за вакцинација на наведената болест кај свињите ќе биде на терет на Програмата за користење средства за здравствена заштита на животните во висина од 50% согласно членот 82 од Законот за ветеринарното здравство, Судот утврди дека оспорената одредба не е во спротивност со Законот.

Имено, со оспорената одредба како дел од целината на одредбите од Наредбата се операционализираат законските норми и во тие рамки оспорената одредба од подзаконскиот акт е во согласност со Законот, па поради тоа не можат да се прифатат наводите во иницијативата дека таа е незаконита, а со тоа и дека била неуставна односно спротивна на членот 51 став 1 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.53/2007)

167.

У.бр.107/2007

- Постапка за остварување на правата за заштита на децата

- Procedure for the realisation of children's rights to protection

- Со законската определба постапката за остварување на правата за заштита на децата да започне со поднесување на барање на родителот на детето, односно старателот, не се повредува уставната определба за карактерот на државата како социјална држава.

- The legal determination that the procedure for the exercise of children's rights to protection commence with the filing of a request by the parent, that is guardian of the child does not violate the constitutional determination about the character of the state as a social state.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 2 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 јули 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 32-а од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр.98/2000, 17/2003, 65/2004 и 113/2005).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на:

а) уставноста на член 40 од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр.98/2000, 17/2003, 65/2004 и 113/2005), и

б) уставноста и законитоста на Правилникот за условите, критериумите и начинот на остварување на правата за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр.39/2003 и 70/2004).

3. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означен во точка 1 и 2 а) од ова решение и уставноста и законитоста на актот означен под точка 2 б) од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека со законското предвидување на институтот „барање за продолжување на правото за заштита на деца“ за наредната година се повредувала уставната определба за карактерот на државата како социјална држава и остварување на начелото на социјална заштита и социјална сигурност на човекот и граѓанинот од член 1 став 1, член 8 став 1 алинеја 3, член 34, член 35, член 42 став 1 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

Овластувањето на министерот за труд и социјална политика утврдено со членот 40 од Законот, со свој акт да ги утврдува поблиските услови, критериумите и начинот на остварување на правата за заштита на деца од член 4 на овој закон, значело проширување на надлежноста на министерот за труд и социјална политика, и истото не можело да биде предмет на уредување на подзаконски акт на министерот за труд и социјална политика.

Подносителот на иницијативата смета дека сите прашања утврдени во оспорениот член 40 од Законот можеле да се уредуваат само со закон и со колективен договор, а не со друг подзаконски акт, како во случајот.

Со оспорениот Правилник, за граѓаните се утврдувале права и обврски иако тоа не било допуштено, согласно со членовите 56 став 1 и 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

Согласно на изнесеното, со оспорениот Правилник се повредувале наведените уставни одредби, посочените членови од Законот за организација и работа на органите на државната управа и членовите 1 и 4 од Законот за заштита на децата.

4. Судот на седницата утврди дека според член 32-а од Законот барање за продолжување на правото за заштита на деца од членот 4 став 1 точки 1 и 2 на овој закон за наредната година се поднесува до 31 март во таа година.

Барањето за продолжување на правото поднесено после рокот утврден во ставот 1 на овој член ќе се смета како ново барање.

Во член 40 од истиот закон се предвидува дека поблиските услови, критериуми и начинот на остварување на правата за заштита на деца од член 4 на овој закон со акт ги утврдува министерот за труд и социјална политика.

Оспорениот правилник е донесен од министерот за труд и социјална политика врз основа на овластувањето утврдено во член 40 од Законот.

Според член 1, со овој правилник се утврдуваат поблиските услови, критериуми и начинот на остварување на правата за заштита на децата, и тоа: детски додаток, посебен додаток, и помош за опрема на новороденче.

Поблиските услови, критериуми и начинот на остварување на секое од наведените права од членот 1 се утврдени и разработени во посебни глави од Правилникот, чија содржина, заедно со преодните и завршните одредби, ја сочинуваат вкупно 29 члена.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во член 34 од Уставот утврдено е дека граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и колективен договор, а во членовите 40 и 42 од Уставот е утврдено дека Републиката обезбедува посебна грижа и заштита на семејството, а во тие рамки и на децата и малолетните лица.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Согласно член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000 и 44/2002), министерот, меѓу другото, донесува правилници за извршување на законите кога за тоа е овластен со закон. Според член 56 став 1 од овој закон, со правилник се утврдуваат и разработуваат одделни одредби на законите и другите прописи заради нивно извршување, а според член 61 став 1 од овој закон, со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Во Републиката системот, организацијата и начинот на обезбедување на заштитата на децата се уредени со Законот за заштита на децата, чиј член 32-а се оспорува со оваа иницијатива.

Според членот 3 од наведениот закон заштитата на децата во смисла на овој закон се остварува преку обезбедување на определени права и облици за заштита на децата.

Правата за заштита на децата во смисла на овој закон се утврдени во членот 4 од Законот и тие се: 1) детски додаток; 2) посебен додаток; 3) помош за опрема на новороденче и 4) партиципација. Според ставот 2 на овој член од Законот, сите овие права под услови утврдени со овој закон ги обезбедува државата.

Условите под кои се остварува секое од овие права, потоа нивната висина, како и постапката во која тие се остваруваат, се утврдени во посебна Глава ИИ од Законот насловена со „Права за заштита на децата“. Оваа глава ја сочинуваат членовите од 15 до оспорениот член 40, во кој припаѓа и оспорениот член 32-а.

Од анализата на содржината на членовите 15 до 39 од Законот произлегува дека законодавецот не само што на јасен и прецизен начин во член 4 од Законот ги утврдил видовите на правата за заштита на децата (детски додаток, посебен додаток, помош за опрема на новороденче и партиципација), туку тој на многу експлицитен начин ги утврдил и условите, висината, како и постапката во која тие се остваруваат.

Постапката за остварување на правата за заштита на децата посебно е уредена од член 31 до член 39 од Законот, со тоа што таа според член 31 се поведува по барање на родителот, односно старателот на детето. По барањето за остварување на правата од член 4 на Законот, освен за правото од точка 4) (партиципацијата), решава организационата единица на Министерството за труд и социјална политика, додека по жалба против решението на ова министерство решава Комисија на Владата (член 32 од Законот).

Имено, со оспорената одредба, според Судот не се поведува уставната определба за карактерот на државата како социјална држава на што се потенцира во иницијативата. Ова од причина што интенцијата на законодавецот е уредување на постапката за остварување на правата за заштита на децата, која се поведува по барање на родителот, односно старателот на детето (член 31) и која се води во согласност со одредбите од Законот за општата управна постапка.

Од анализата на содржината на оспорената законска одредба се констатира дека со неа всушност се утврдува продолжувањето на правата за заштита на деца од членот 4 став 1 точки 1 и 2 (детски додаток и посебен додаток) како и рокот на поднесување на барањето за продолжување на ова право, кое се остварува само по барање на барателот - родителот или старателот на детето, а не по службена должност.

Оттука, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 32-а од Законот со членовите од Уставот наведени во иницијативата.

6. Според член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законот со Уставот и на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Имено, Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.182/2006 од 28 февруари 2007 година, не поведе постапка за оценување на уставноста на членот 40 од Законот за заштита на децата и уставноста и законитоста на сега оспорениот Правилник од

што произлегува дека оспорениот член од Законот и Правилникот биле предмет на оценување по однос на нивната уставност, односно уставност и законитост од аспект на истите наводи на кои сега повторно истиот подносител укажува. Притоа, Судот оценил дека „... овластувањето на министерот за труд и социјална политика утврдено во оспорениот член 40 од Законот е во рамките на правата и должностите, односно на надлежностите утврдени со Уставот и Законот за организација и работа на органите на државната управа (членовите 55, 56 и 61) од овој закон, и поради што ниту оспорениот Правилник не бил во несогласност со членовите од Уставот и Законот за организација и работа на органите на државната управа наведени во иницијативата.

По повод сега поднесената иницијатива од истиот подносител, според Судот не постојат поинакви основи за одлучување од утврдените при донесување на цитираното решение, поради што иницијативата по однос на членот 40 од Законот и оспорениот Правилник, согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ја отфрли.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.107/2007)

168.

У.бр.86/2007

- Право на социјална парична помош

- *Right to social pecuniary aid*

- Право на социјална парична помош може да оствари само лице кое не може само да се издржува и кое побарало издржување од лице кое е должно да го издржува, а при тоа ценејќи ги материјалните и социјалните услови, кои ги преиспитува Центарот за социјална работа, со непосреден увид во домот. Со тоа не се повредуваат темелните вредности на уставниот поредок предвидени во член 8 став 1 алинеја 3 и 7 од Уставот.

- *The right to a social pecuniary aid may be exercised only by a person who is not able to support himself on his own and who has requested support from a person who is obliged to support him, and thereby evaluating the material and social conditions, which are reviewed by the Centre for Social Work through a direct inspection into the home. The fundamental values of the constitutional order envisaged in Article 8 paragraph 1 lines 3 and 7 of the Constitution are not violated therewith.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 јули 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членовите 29 ставови 2 и 3, 29-г и 29-ј од Законот за социјална заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/1997, 16/2000, 17/2003, 65/2004, 65/2005, 111/2005 и 40/2007).

2. Мустафа Мустафоски од Кичево на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорениот член 29 став 2 од Законот, не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 8 од Уставот на Република Македонија, односно со темелниот принцип на уставниот поредок - хуманизмот, социјалната правда и солидарноста. Ова од причини што примената во праксата на овие одредби наложувала реално и објективно неправедни и нехумани решенија за добивање, односно одбивање на правото на социјална помош.

Подносителот на иницијативата, исто така, смета дека оваа законска одредба не била во согласност со член 40 став 1 од Уставот, од причини што со истата се ограничувала уставната обврска на Републиката за извршување на нејзината социјална заштитна улога према семејството на тој начин што социјално заштитното право на социјална помош на семејството го заменува со домаќинство кое било поширок поим на економска заедница.

Поради наведеното, подносителот на иницијативата смета дека оспорениот член 29 ставовите 2 и 3, не бил во согласност со Законот за семејството, а по однос на тоа дали членовите на целото семејство се во законска обврска за взаемно издржување.

Оспорениот член 29-г од Законот, не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, од причини што со него се третираше, односно регулирало правото на социјална парична помош кое се обновувало на една година за кое барателите имале обврска да поднесуваат и документација за материјалната состојба на лицето и материјалната и бројната состојба на семејството.

Со тоа, според подносителот на иницијативата, корисниците на правото се подложувале на големи материјални трошоци, поради што, тоа не било во согласност со член 34 став 1 од Уставот.

Со оспорениот член 29-ј од Законот, исто така, се повредувале уставните норми, од причина што Собранието на Република Македонија не било во можност да прецени колку пати во годината треба да се врши увид во семејствата кои користат социјална парична помош. Имено, вакви овластувања имале стручни служби кои биле

наведени во Законот за општата управна постапка. Со оваа законска одредба всушност се наложувало ублажување на фактичката состојба и врз основа на тој увид „веднаш“ да се одбиело или прифатило барањето, а кој увид, според подносителот, бил безпредметен и ирелевантен и не бил од влијание за правилно утврдување на фактичката состојба. Ваквата одлука исто така не била во согласност и со одредбата од Законот за семејството.

3. Судот на седницата утврди дека според член 29 од оспорениот Закон лицата способни за работа и социјално необезбедени, кои според други прописи не можат да обезбедат средства за egzистенција, имаат право на социјална помош.

Социјална парична помош може да користи лице, семејство или домаќинство.

Како домаќинство во смисла на ставот 2 од овој член се подразбира заедница на членови на семејството и други заедници меѓу кои не постои законска обврска за меѓусебно издржување, кои заеднички придонесуваат, стопанисуваат и трошат“.

Според член 29-г од овој закон барање за остварување на право на социјална парична помош се поднесува еднаш годишно.

Со барањето од ставот 1 на овој член се поднесува и документација за материјалната состојба на лицето, материјалната и бројната состојба на семејството или домаќинството.

Во член 29-ј од Законот е предвидено дека Центарот за социјална работа врши непосреден увид заради утврдување на фактичката состојба на лицето, семејството или домаќинството.

Врз основа на увидот од ставот 1 на овој член, центарот за социјална работа ќе го одбие барањето за остварување на право на социјална парична помош, односно ќе одлучи истото да престане, доколку утврди дека барателот, односно корисникот не е изложен на социјален ризик.

Непосредниот увид од ставот 1 на овој член се врши по оценка на надлежниот центар за социјална работа, а најмалку двапати во текот на годината.

Увидот од ставот 1 на овој член надлежниот центар за социјална работа го врши без претходно најавување. Ако на овластениот работник од центарот за социјална работа не му се дозволи да направи увид во домот на лицето, семејството или домаќинството, правото на социјална парична помош не може да се оствари, односно престанува и истото не може да се оствари во наредните 24 месеца.

4. Согласно член 1 од Уставот на Република Македонија, Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава.

Според член 8 став 1 алинеја 3, 4 и 8 од Уставот, владеењето на правото, поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и колективен договор.

Согласно член 35 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност. Републиката им гарантира право на помош на немоќните и на неспособните за работа граѓани. Републиката им обезбедува посебна заштита на инвалидните лица и услови за нивно вклучување во општествениот живот.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Согласно член 1 од Законот за социјалната заштита, Републиката е основен носител на социјалната заштита на граѓаните и обезбедува услови за нејзино остварување. Републиката го воспоставува системот на социјална заштита и го овозможува неговото функционирање, обезбедува услови за вршење на социјално-заштитната дејност и развива форми на самопомош.

Според член 4 од овој закон, социјалната заштита е организирана дејност од страна на Републиката за спречување и надминување на основните социјални ризици на кои е изложен граѓанинот, семејството и групи население во текот на животот.

Согласно член 6 од истиот закон, врз основа на правата од социјална заштита, а под условите утврдени со овој закон, се обезбедуваат услуги и се преземаат мерки преку кои се остварува: социјална превенција, вонинституционална заштита и институционална заштита и социјална помош на корисниците на социјална заштита.

Правото на социјална помош, како една од услугите и мерките во социјалната заштита и социјалната работа, согласно член 20 од Законот, опфаќа: постојана парична помош за лицата неспособни за работа и социјално необезбедени; социјална парична помош за лица способни за работа и социјално необезбедени; паричен надоместок за помош и нега; право на здравствена заштита; надоместок на плата за скратено работно време поради нега на хендикепирано дете; еднократна парична помош или помош во натура, право на домување и парична помош на лице кое до 18 години возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа.

Постојаната парична помош, како право на социјална помош, се уредува со одредбите на членовите 21 до 28 од Законот, при што се утврдува категоријата на лица кои имаат право на постојана парична помош, како и се утврдува висината на постојаната парична помош.

Со членот 29 од Законот се утврдува дека право на социјална парична помош имаат лицата способни за работа и социјално необезбедени, кои според други прописи не можат да обезбедат средства за егзистенција.

Имајќи предвид дека Уставот ја определува Република Македонија како социјална држава и утврдува дека Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност, при што граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор, законодавецот го донел Законот за социјалната заштита со кој утврдил дека Републиката е основен носител на социјалната заштита на граѓаните и обезбедува услови за нејзино остварување.

Од анализата на Законот во целина, а посебно на наведените законски одредби, произлегува дека законодавецот го утврдил правото на социјална помош како една од мерките за социјална заштита и социјална сигурност на граѓаните. Ова право во целост се разработува со Законот, при што како конкретни форми на социјална помош се утврдуваат: постојана парична помош за лицата неспособни за работа и социјално необезбедени; социјална парична помош за лица способни за работа и социјално необезбедени; паричен надоместок за помош и нега; право на здравствена заштита; надоместок на плата за скратено работно време поради нега на хендикепирано дете; еднократна парична помош или помош во натура, право на домување и парична помош на лице кое до 18 години возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа.

Од натамошната анализа на Законот произлегува дека во разработка на формите на социјална помош, законодавецот ги утврдил можните корисници на правото на социјална помош во секој конкретен случај и го определил начинот и постапката за остварување на ова право.

Имено, законодавецот, исто како и за другите форми на социјална помош, го определил кругот на лица кои можат да го остварат ова право, а тоа се лицата способни за работа, но социјално необезбедени, кои според други прописи не можат да обезбедат средства за егзистенција. Во оваа смисла, законодавецот утврдил дека право на социјална парична помош не може да оствари лице кое може само да се издржува, кое не побарало издржување од лицето кое е должно да го издржува врз основа на Законот за семејството, освен ако центарот за социјална работа утврди дека лицето кое според закон е должно да го издржува не е во можност да го дава издржувањето, кое не остварило издржување врз основа на склучен договор за доживотна издршка, а не покренало постапка за раскинување на тој договор, кое не доставило доказ дека е поведена постапка за распределба на оставината на оставител, на која може да се јави како наследник согласно со закон или во текот на постапката не се прифатило за наследник или кое може да обезбеди издржување по друга основа. Понатаму, со Законот се прецизира што се подразбира под лице кое може само да се издржува во смисла на овој закон, како и се утврдува дека ова право не може да го оствари лице кое остварило средства за издржување со продажба на имот или го подарило својот имот за периодот за кој износот на основицата за плаќање данок на промет со недвижности одговара на износ од 120% од

просечната месечна нето плата по работник во Република Македонија остварена во претходната година.

Тргувајќи од содржината на оспорениот член 29 ставовите 2 и 3 од Законот, а во корелација со наводите во иницијативата, Судот оцени дека токму социјалната сигурност на работоспособните и материјално необезбедените граѓани, во системот на социјалната заштита се обезбедува преку правото на социјална парична помош, но се до моментот на надминување на ваквата социјална состојба, односно социјално необезбедени. Имено, токму со оваа законска одредба се реализира уставната обврска на Републиката да се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелата на социјална праведност, и со што се потврдува, односно исполнува еден од темелните принципи на уставниот поредок на Република Македонија - хуманизмот, социјалната правда и солидарноста - предвиден во член 8 став 1 алинеја 8 од Уставот.

Имено, токму целта на законодавецот е со оспорената законска одредба на член 29 ставовите 2 и 3 да се овозможи целосно остварување на начелото на солидарност и социјална праведност на социјалната парична помош, согласно потребите и можностите на лицата. Оттука, произлегува дека со оваа одредба не се регулира законска обврска за меѓусебно издржување на блиските сродници, утврдени во Законот за семејството, бидејќи во овој конкретен случај се ценат социјалните и материјалните услови во кои живее барателот на правото на социјална помош со што всушност не може да се постави прашањето на неговата согласност со член 8 став 1 алинеја 8 од Уставот на Република Македонија.

Што се однесува пак до оспорениот член 29-г од Законот, според Судот, исто така не е во несогласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и член 34 од Уставот. Ова од причини што, интенцијата на законодавецот во оспорениот член од Законот, е сведена на оправданоста на користењето на правото на социјална парична помош, во смисла на тоа дека настапиле променети околности кои се од влијание за промена на одлуките за користење на социјалната парична помош. Оттука, обврските на барателот за користење на социјална парична помош истото да го поднесува еднаш годишно и со комплетна документација за материјалната состојба на лицето, материјалната и бројната состојба на семејството или домаќинството е со цел да се провери дали се уште се исполнети условите за промена на социјалната парична помош или пак настапиле околности кои можат да доведат до промена на одлуката за користење на ваквата помош.

Со оваа одредба се уредува следењето на семејната, социјалната и материјалната положба на корисникот на правото во одреден период, заради можноста од негово вклучување во општествената заедница и создавање на услови за самостојно обезбедување средства за егзистенција. Предвид на ова и оваа оспорена одредба е во согласност со член 8 став 1 алинеја 2 и 3 од Уставот, во однос на кој е оспорен со иницијативата.

Поаѓајќи од анализата на оспорениот член 29-ј од Законот, е во корелација со целината на Законот, поточно со членовите од Законот кои се однесуваат на постапката за остварување на право од социјална заштита (90-106) Судот утврди дека оспорениот член ја уредува само обврската на стручните лица во Центарот за социјална работа да ја следат семејната, социјалната и материјалната положба преку непосреден увид во домот на корисникот, а со цел утврдување на фактичката состојба на лицето, семејството или домаќинството. Со тоа всушност се овозможува Центарот за социјална работа да го преиспитува постоењето на фактите и условите за стекнување и користење на правото од социјална заштита, а непосреден увид во домот кој се предвидува со оспорената одредба е само дејствие во постапката за следење на исполнетост на условите за користење на правото.

Врз основа на наведеното, Судот оцени дека со оспорените одредби од Законот за социјална заштита не се повредуваат темелните вредности на уставниот поредок предвиден во член 8 став 1 алинеја 3 и 8, ниту членот 34 од Уставот, бидејќи со истите се обезбедува владеење на правото и правната држава, како и почитување на хуманизмот, социјалната правда и солидарност.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова - Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.86/2007)

169.

У.бр.42/2006

- Определување на висината на трошоците за издавање на лиценца (поведување на постапка)

- Determination of the amount of costs for issuing a license (initiation of a procedure)

- Овластувањето на Лекарската, Стоматолошката и Фармацевтската комора да ја определуваат висината на трошоците за издавање на лиценца, во отсуство на критериуми за определување на нивната висина утврдени со Законот за здравствена заштита, остава простор за арбитрерност и нееднаков третман на лицата под објективизирани и еднакви услови да го остваруваат правото на лиценца, што не е во согласност со начелото на владеење на правото од член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

- The authority of the Chambers of Doctors, Stomatologists and Pharmacists to determine the amount of the costs for the issuance of a license, in the absence of criteria for the determination of their amount defined by the Law on Health Care, leaves a room for arbitrariness and unequal treatment of the persons under objectivized and equal conditions to exercise their right to license, which is not in agreement with the principle of the rule of law under Article 8 paragraph 1 line 3 of the Constitution of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 2 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 21 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 153-л став 1 од Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/1991, 46/1993, 55/1995, 10/2004, 84/2005, 111/2005, 65/2006 и 5/2007).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 153-s, став 4 во делот: „Трајно одземање на лиценцата за работа се врши ако со правосилна судска одлука се утврди дека здравствениот работник со високо образование сторил стручен пропуст или грешка при работата со што предизвикал трајно нарушување на здравјето или смрт на болниот“ , од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 на ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорената одредба од член 153-s став 4 од Законот за здравствена заштита се пропишувале правни последици од осуда без да се наведе за кои кривични дела станува збор и без да се наведат изречените санкции што во конкретен случај би претставувале услов за трајно одземање на лиценцата за работа. Подносителот на иницијативата смета дека формулацијата на оспорената одредба била недоволно прецизна и јасна и како таква не обезбедувала правна сигурност на граѓаните. Покрај тоа, правните последици од осудата не можеле да се утврдуваат со закон и да настапуваат автоматски по сила на закон, туку тоа можело да се прави само со конкретна правосилна судска одлука. Трајното одземање на лиценцата за работа поради кривична осуда за неспецифицирано кривично дело и на која било кривична санкција била непропорционална и предизвикувала прекумерно и неоправдано ограничување на правата на граѓаните. Поради наведените причини подносителот на иницијативата, смета дека со оспорената одредба се повредувал член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 13 став 1, член 14 став 1, член 32 ставовите 1 и 2, член 51, член 54 ставовите 1 и 3 од Уставот.

Во врска со втората оспорена одредба од член 153-л став 1 од Законот за здравствена заштита, подносителот на иницијативата

смета дека во неа недостасувале критериуми, односно конкретна законска рамка врз основа на кои наведените комори би ја утврдувале висината на трошоците за издавање, продолжување и обновување на лиценците секоја година и дека ваквиот недостаток на оспорената одредба оставал можност за арбитрерност и различен и нееднаков третман на заинтересираните граѓани од страна на надлежните комори. Оттука овластувањето што произлегува од оспорената одредба немало уставна основа и тоа не било во функција на утврдување и разработка на одделни законски одредби заради нивно извршување и водело кон утврдување на права и обврски на граѓаните со подзаконски акт, што не било дозволено. Од тие причини подносителот на иницијативата смета дека со оваа законска одредба се повредувал членот 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 32 ставовите 1, 2 и 5, член 51 и член 54 став 1 од Уставот на Република Македонија.

Поради наведените причини, со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на член 153 – с став 4 и член 153 – л став 1 од Законот за здравствена заштита.

4. Судот на седницата утврди дека според член 153-с став 4 од Законот за здравствена заштита, трајно одземање на лиценцата за работа се врши ако со правосилна судска одлука се утврди дека здравствениот работник со високо образование сторил стручен пропуст или грешка при работата со што предизвикал трајно нарушување на здравјето или смрт на болниот, или ако по временото одземање на лиценцата за работа врз основа на ставот 2 алинеја 6-а од овој член повторно врши дополнителна дејност во друга здравствена установа.

Според оспорениот член 153-л од Законот, висината на трошоците за издавање, продолжување и обновување на лиценците ја утврдуваат Лекарската, Стоматолошката, односно Фармацевтската комора, секоја година, со општ акт на кој министерот за здравство дава согласност.

5. Според членот 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 138 од Законот за здравствена заштита (Службен весник на Република Македонија бр. 38/1991, 46/1993, 55/1995, 10/2004, 84/2005, 111/2005, 65/2006 и 5/2007) здравствена заштита можат да укажуваат здравствени работници со соодветно стручно образование, завршен приправнички стаж, положен стручен испит, основна лиценца и лиценца за работа.

Според член 143 од Законот, по завршувањето на приправничкиот стаж здравствените работници полагаат стручен испит (став 1), а врз основа на ставот 2 на истиот член, здравствените работници со средно, више и високо стручно образование во траење од три години, стручниот испит го полагаат пред испитни комисии кои министерот за здравство ги образува во јавните здравствени установи.

Здравствените работници со високо образование стручниот испит го полагаат пред испитни комисии кои ги образува Лекарската, Стоматолошката односно Фармацевтската комора од редот на лицата определени согласно член 142 став 2 на овој закон (став 3).

Положениот стручен испит од ставот 3 на овој член за здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата е услов за добивање на основна лиценца (став 4).

Условите за стекнување на основна лиценца и лиценца за работа за здравствените работници со високо образование од областа на медицината, стоматологијата и фармацијата, условите за издавање на овие лиценци за странски државјани, условите за обновување на лиценците и за нивно времено или трајно одезмање се уредени во членовите 153–а до член 153-л од Законот, меѓу кои се и оспорените одредби.

Здружувањето на здравствените работници во комори е уредено во член 155 од Законот. Според ставот 1 на овој член, заради заштита и унапредување на стручноста и етичките должности и права, за подобрување на квалитетот на здравствената заштита,

заштитата на интересите на својата професија, следење на односот на здравствените работници кон општеството и граѓаните, докторите на медицина, докторите на стоматологија и дипломираните фармацевти се здружуваат во лекарска, стоматолошка односно фармацевтска комора.

Лекарската, стоматолошката односно фармацевтската комора имаат својство на правно лице (став 2).

Лекарската и Стоматолошката комора издаваат, обновуваат, продолжуваат и одземаат основна лиценца или лиценца за работа и водат регистар на издадени, продолжени, обновени и одземени лиценци (став 3).

Фармацевтската комора издава, продолжува, обновува и одзема лиценца за работа и води регистар на издадени, продолжени, обновени и одземени лиценци (став 4).

Формата и содржината на регистрите од ставовите 3 и 4 на овој член и начинот на нивното водење ги пропишуваат коморите од ставот 1 на овој член со општ акт на кој министерот за здравство дава согласност. (став 5)

Лекарската, стоматолошката односно фармацевтската комора може да одземе лиценца за работа на доктори на медицина, доктори на стоматологија и дипломирани фармацевти, ако утврди дека ја прекршиле лекарската етика или сториле потешка повреда на стандардите и квалитетот на здравствените услуги (став 6).

Против одлуката на лекарската, стоматолошката односно фармацевтската комора може да се изјави жалба до министерот за здравство (став 7).

Коморите од ставот 1 на овој член од Законот, донесуваат статут, утврдуваат кодекс на професионалните етички должности и права, формираат суд на честа и други помошни тела и донесуваат други акти за начинот на работењето на нивните органи и акти за кои се овластени со закон (став 8).

Коморите од ставот 1 на овој член од Законот, должни се два пати годишно да доставуваат извештај за работите што се однесуваат на издавањето, продолжувањето, обновувањето и одземањето на лиценците до министерството за здравство. (став 9)

Според член 157 од Законот, надзор над законитоста на работата на здравствените установи и коморите во вршењето на јавното овластување врши Министерството за здравство.

Согласно член 158-а од Законот, по вршењето на надзорот од членот 157 на овој закон Министерството за здравство ја известува комората во која е вршен надзорот за констатираните недостатоци и неправилности и определува рок за нивното отстранување.

Врз основа на член 158-б став 1 од Законот, Министерството за здравство може да го одземе овластувањето за издавање, обновување, продолжување и одземање на лиценци на Лекарската, Стоматолошката, односно Фармацевтската комори и да ги преземе тие работи ако при вршењето на надзорот утврди:

- а) злоупотреба во вршењето на јавното овластување;
- б) неефикасно извршување на јавното овластување и
- в) вршење на овластувањето во спротивност со овој закон и прописите донесени врз основа на него.

Според ставот 2 на овој член од Законот, против решението на министерот за здравство од ставот 1 на овој член, Лекарската, Стоматолошката, односно Фармацевтската комора има право на жалба до второстепената комисија на Владата на Република Македонија во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

Финансирањето на коморите е уредено со статутите на коморите. Така според член 54 од Статутот на Лекарската комора („Службен весник на Република Македонија“ бр. 24/1995, 22/1996 и 36/2000) е утврдено дека Комората може да стекнува парични средства, хартии од вредност, инвентар и друг подвижен и неподвижен имот, во согласност со законските прописи. Со своите средства Комората располага самостојно, во согласност со законите и другите прописи. Средствата за работа на Комората се обезбедуваат преку уписнини и членарини што ги плаќаат нејзините членови, од надомест на услуги што ги врши Комората, од подароци, завештенија и од други извори. Висината на членарината, уписнината како и начинот и роковите за нивно плаќање ги утврдува Собранието на Комората. Идентична одредба е содржана и во Статутот на Стоматолошката комора.

Според член 67 од Статутот на Фармацевтската комора („Службен весник на Република Македонија“ бр. 36/2005 година), Комората може да стекнува парични средства, хартии од вредност и друг подвижен и недвижен имот во согласност со законските прописи. Средствата за работа на Комората се обезбедуваат преку: средствата што ги уплаќаат кандидатите за полагање стручен испит, добивање уверение за положен стручен испит и лиценца за работа; средствата што ги уплаќаат диполмираните фармацевти со лиценца за работа за упис во регистарот на фармацевти што го води Комората; надомест за податоци од Регистарот на фармацевти; членарина од физички и правни лица; надомест за услуги што ги врши Комората; подароци; завештанија и друго.

Од анализата на наведените одредби од Законот за здравствена заштита произлегува дека лекарската, стоматолошката, односно фармацевтската комора претставуваат стручно професионални асоцијации во кои се остваруваат јавно-правни интереси, односно дека тие имаат карактер на институции со јавно-правен режим за кои е задолжително здружувањето.

Со Законот за здравствена заштита на нив се пренесени јавни овластувања, како што е овластувањето за издавање, обновување, продолжување и одземање на лиценци на здравствените работници. Законот исто така, ги овластил коморите висината на трошоците за издавање, продолжување, обновување и одземање на лиценците, начинот на издавањето, продолжувањето, обновувањето и одземањето на лиценцата, како и формата и содржината на обрасците да го уредат со општи акти на кои министерот за здравство дава согласност.

За Судот не е спорно самото овластување на коморите да издаваат, обновуваат, продолжуваат и одземаат лиценци на здравствените работници, бидејќи тоа претставува јавно овластување кое им е пренесено со Законот, како на институции кои имаат и јавно-правен карактер. Неспорно е, исто така, и овластувањето на Коморите со свој акт да ја определуваат висината на надоместоците за издавање, обновување, продолжување и одземање на лиценците.

Од анализата на оспорената одредба од членот 153-л како и од целината на Законот за здравствена заштита произлегува дека законодавецот во него пропуштил да ги утврди критериумите, односно рамката врз основа на која Лекарската, Стоматолошката и

Фармацевтската комора би ја определувала висината на трошоците за издавање на лиценците.

Поради ваквиот недостаток на одредбата, оставена е можност без конкретна законска рамка да се определува висината на надоместокот за лиценца, а со тоа и простор за арбитрерност и нееднаков третман на лицата под објективизирани и еднакви услови да го остваруваат правото на лиценца.

Оттука, според Судот, овластувањето кое произлегува од оспорената одредба од членот 153-л од Законот за здравствена заштита нема уставна основа со оглед на тоа што Законот не содржи параметри за утврдување на висината на трошоците, поради што основано се постави прашањето за согласноста на оваа оспорена одредба со начелото на владеење на правото од член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

6. Во врска со оспорената одредба од член 153-s став 4 од Законот, Судот утврди дека по поднесувањето на иницијативата, овој став е дополнет со Законот за измени и дополнувања на Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 5/2007) година со додавање на зборовите: „или ако по временото одземање на лиценцата за работа врз основа на ставот 2 алинеја 6-а од овој член повторно врши дополнителна дејност во друга здравствена установа“.

Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија оспорената одредба од членот 153-s од Законот (пред нејзиното дополнување) веќе ја оценувал и со Решение У.бр. 73/2005 од 5 октомври 2005 година не повел постапка за оценување на уставноста. Оспорената одредба во меѓувреме е дополнета со нова содржина која не е предмет на оспорување со иницијативата. Од тие причини Судот иницијативата во делот во кој е оспорена одредбата ја отфрли врз основа на член 28 алинеја 2 од Деловникот на Судот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Ова решение, во однос на точката 1, Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова – Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов, а во однос на точката 2, со мнозинство гласови. (У.бр. 42/2006)

170.

У.бр.141/2007

- Утврдување критериуми за склучување на договори и за начинот на плаќање на здравствените услуги

- Definition of criteria for concluding contracts and for the manner of payment for health services

- Подзаконскиот акт со кој се утврдуваат критериумите за склучување на договори и за начинот на плаќање на здравствените услуги е во согласност со Уставот, Законот за здравствено осигурување и Законот за здравствена заштита, бидејќи истиот претставува само операционализација на законот, поточно на член 69 од Законот за здравствено осигурување според кој Фондот има овластување да донесе подзаконски акт со кој ќе ги утврдува критериумите за склучување на договори и за начинот на плаќање на здравствените услуги.

- The sub-legal act defining the criteria for concluding contracts and for the manner of payment for health services is in line with the Constitution, the Law on Health Insurance, and the Law on Health Care, since the same is only operationalisation of the law, more specifically of Article 69 of the Law on Health Insurance under which the Fund is empowered to adopt a sub-legal act defining the criteria for concluding contracts and for the manner of payment of health services.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за критериумите за склучување на договори и за начин на плаќање на здравствените услуги на здравствените установи кои вршат специјалистичко-консултативна стоматолошка здравствена заштита бр.02-1486/10 донесен од Управниот одбор на Фондот за здравствено осигурување на Македонија на 9 февруари 2007 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/2007).

2. Проф.д-р Ана Миновска - претседател на Македонско стоматолошко друштво, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение. Според наводите во иницијативата оспорениот Правилник бил спротивен на Уставот на Република Македонија и членовите 200-к и 200-ф од Законот за здравствената заштита, каде било утврдено дека приватизацијата во секундарната здравствена заштита може да се врши по претходна оценка на Владата, а по утврдени критериуми и постапка, како и периодот на адаптација, што во конкретниов случај, според подносителот на иницијативата, не било сторено.

Во иницијативата, исто така се наведува дека оспорениот Правилник бил во спротивност со членот 69 и 66-а од Законот за здравствената заштита каде било предвидено дека единствен купувач на здравствените услуги е Фондот за здравствено осигурување, а со означениот правилник, пак, докторите специјалисти биле должни да купуваат услуги од забните техничари кои Фондот не сакал да ги одвои од приватизацијата. Имено, Фондот, за стоматолози специјалисти одредувал враќање на партиципацијата, а за примарните стоматолози не, со што специјалистите стоматолози се доведувале повторно во нееднаква положба со примарните стоматолози, кое било спротивно на Уставот. Исто така, специјалистите стоматолози се ставале во нееднаква

положба со специјалистите од медицинска дејност бидејќи вторите имале право да избираат дали ќе се приватизираат или ќе останат во сферата на јавното здравство, како и стоматолозите од примарната стоматолошка заштита. Начинот утврден во оспорениот правилник, според иницијативата, доведувал до нееднаква приватизација, со што се вршела повреда на еднаквоста пред Уставот и законите и се нарушувал уставниот принцип на еднаквост во областа на претприемништвото. Подносителот на иницијативата, исто така, наведува дека Министерството и Фондот спроведувале приватизација без било какво одвојување на примарната од секундарната, односно терцијалната здравствена заштита на што упатувал член 200-ф од Законот за здравствена заштита.

Во иницијативата, се предлага Судот да донесе решение за времено запирање од извршување на означениот Правилник и негово поништување.

3. Судот на седницата утврди дека со оспорениот Правилник за критериумите за склучување договори и за начинот на плаќање на здравствените услуги на здравствените установи кои вршат специјалистичко-консултативна стоматолошка здравствена заштита во член 1 е утврдено дека со овој правилник се утврдуваат критериумите за склучување договори и за начинот на плаќање на здравствените услуги кои ги пружаат здравствените установи на осигурените лица во специјалистичко-консултативната стоматолошка здравствена заштита на товар на средствата за задолжително здравствено осигурување.

Според член 2 од овој правилник како здравствени услуги во специјалистичко-консултативната стоматолошка здравствена заштита, во смисла на овој правилник, се сметаат завршени здравствени услуги од протетика, ортодонција и орална хирургија во согласност со Правилникот за индикациите за остварување на право на ортопедски и други помагала.

Според член 3 од истиот Правилник за обезбедување на здравствени услуги на осигурените лица во специјалистичко-консултативната стоматолошка здравствена заштита Фондот за здравствено осигурување на Македонија склучува договори со здравствените установи.

Договорите од став 1 на овој член се склучуваат доколку здравствената установа ги сиполнува следните критериуми:

1. да укажува здравствени услуги што се во рамките на дејноста за која е регистрирана, согласно со Законот за здравствената заштита,
2. да постојат услови за вршење на соодветната дејност (простор, опрема и кадри),
3. да се вклопува со потребите на населението на подрачјето на здравствената установа,
4. да се платени придонесите за задолжително здравствено осигурување,
5. да негува добри деловни односи.

Договорите се склучуваат врз основа на доставена понуда со потребна документација со важност на договорот за тековната година.

Договорите Фондот ќе ги склучува во зависност од планираните средства во Буџетот на Фондот за таа намена, потребите на населението за овој вид на здравствена заштита во Република Македонија како и врз основа на финансиски анализи.

Според член 4 од Правилникот специјалистичко-консултативните стоматолошки здравствени услуги се дефинирани како завршни услуги со групирање на сите процедури и постапки кои се потребни за целосно извршување на завршената стоматолошка услуга согласно со Ценовникот за здравствени услуги на Република Македонија.

Во завршните специјалистичко-консултативни стоматолошки услуги се пресметани здравствените услуги и материјалните трошоци.

Со Одлука на Управниот одбор на Фондот се усвојува Методологијата за утврдување на завршени стоматолошки услуги во специјалистичко-консултативна здравствена заштита, Методологија за утврдување на цените на здравствените услуги и вредноста на поенот.

Според член 5 во цената на завршени специјалистичко-консултативните стоматолошки здравствени услуги, се пресметани трошоците за:

1. плати и надоместоци на вработените во здравствената установа кои учествувале во вршење на дејноста,
2. материјални трошоци потребни за пружање на здравствените услуги,
3. трошоци за стоки и услуги, режиски трошоци (за струја, вода и други комунални трошоци), закупнина, трошоци за комуникација и

транспорт, осигурување, трошоци за тековно одржување на ординацијата и опремата, административни материјали),

4. трошоци за заботехничката лабораторија,
5. други вообичаени трошоци на здравствената установа.

Според член 6 од Правилникот здравствената установа која пружа специјалистичко-консултативни стоматолошки здравствени услуги за изработка на ортопедските помагала склучува договор со заботехничката лабораторија која има решение за вршење на дејност од Министерството за здравство.

Според член 7 од Правилникот надоместокот за вршење на здравствените услуги од член 2 на овој правилник за секоја деловна година се утврдува со договор помеѓу Фондот и здравствената установа како лимитиран износ на средства до кој може најмногу здравствената установа да пружа услуги на товар на Фондот, односно да фактурира, во текот на еден месец.

Износот на средства од став 1 на овој член се утврдува врз основа на:

1. планираните средства за специјалистичко-консултативната стоматолошка здравствена заштита утврдени во Буџетот на Фондот;
2. материјални трошоци на здравствената установа според видот и обемот на здравствените услуги;
3. утврдените цени на завршените стоматолошки услуги;
4. планираниот вид и обем на здравствени услуги на осигурените лица што ќе се вршат во здравствената установа во согласност со потребите на населението на подрачјето на здравствената установа;
5. потребите на населението од ваков вид здравствена заштита.

Според член 8 од Правилникот надоместокот за извршените специјалистичко-консултативни стоматолошки здравствени услуги на здравствената установа претставува пресметан износ на бројот и видот на извршените услуги на осигурените лица според цените за завршените стоматолошки услуги.

Според член 9 од Правилникот здравствената установа до Фондот доставува фактури за завршени специјалистичко-консултативни стоматолошки услуги по осигурено лице за изработени ортопедски помагала по цени на завршените стоматолошки услуги со потребна

документација за остварување на право на заботехнички и забнопротетички средства според Правилникот за индикациите за остварување на право на ортопедски и други помагала.

Во член 10 од истиот Правилник се предвидува за здравствените установи на лекарите специјалисти - концесионери кои имаат склучено договори со Фондот пред влегувањето во сила на овој правилник да се применува постојниот начин на плаќање според Ценовникот за здравствените услуги на Република Македонија.

Според член 11 од истиот Правилник овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се објави по добивањето на согласност од министерот за здравство.

4. Според член 39 од Уставот на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита.

Граѓаните имаат право и должност да го чуваат и унапредуваат сопственото здравје и здравјето на другите.

Имајќи го предвид член 39 од Уставот, со кој на секој граѓанин му се гарантира право на здравствена заштита, сметаме дека право е на државата, односно законодавецот да ги определи условите, начинот и средствата за задоволување на здравствените потреби на граѓаните, односно да ја вреднува општествената целисходност на едно или друго решение и да создаде нормативна претпоставка за остварување на уставно загарантираните права на здравствена заштита.

Согласно член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Од наведените уставни одредби произлегува дека здравствената заштита на граѓаните се обезбедува преку систем на здравствено осигурување како дел од социјалното осигурување во поширока смисла и дека правата што произлегуваат од тоа се уредуваат со закон и со колективен договор.

Со Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 119/2005, 37/2006, 18/2007 и 36/2007) покрај другото е определен кругот на правата од здравствено осигурување,

односно основните здравствени услуги кои осигуреното лице може да ги оствари на товар на средствата на здравствено осигурување. Имено, според член 9 од наведениот закон основните здравствени услуги осигуреното лице може да ги остварува во:

а) Во примарната здравствена заштита која опфаќа здравствени услуги заради утврдување, следење и проверување на здравствената состојба, преземена на стручно медицински мерки и постапки за унапредување на здравствената состојба во примарната здравствена заштита:

1) здравствени услуги заради утврдување, следење и проверување на здравствената состојба;

2) преземање на стручно медицински мерки и постапки за унапредување на здравствената состојба, спречување и сузбивање и рано откривање на болестите и други нарушувања на здравјето;

3) укажување на итна медицинска помош, вклучувајќи и превоз со санитарско возило кога е тоа неопходно;

4) лекување во ординација, односно во домот на корисникот;

5) здравствена заштита во врска со бременост и породување;

6) спроведување на превентивни, терапевтски и рехабилитациони мерки;

7) превенција, лекување и санирање на болестите на устата и забите и

8) лекови според листата на лекови што со општ акт ги утврдува Фондот на кој министерот за здравство дава согласност;

б) во специјалистичко - консултативната здравствена заштита:

1) испитување и утврдување на заболувањата, повредите и здравствената состојба;

2) спроведување на специјализирани дијагностички, терапевтски и рехабилитациони постапки и

3) протези, ортопедски и други помагала, помошни и санитарски справи и материјали и забнотехнички средства според индикации утврдени со општ акт на Фондот на кој министерот за здравство дава согласност;

в) во болничката (краткотрајна и долготрајна) здравствена заштита:

1) испитување и утврдување на на здравствената состојба, лекување, рехабилитација, нега, сместување и исхрана во болнички услови;

2) лекови според листата на лекови што со општ акт ја утврдува Фондот на кој министерот за здравство дава согласност, како и помошни материјали кои служат за примена на лековите и санитарските и друг материјал потребен за лекување и

3) сместување и исхрана на придружник при неопходно придружување на дете до тригодишна возраст, додека е на болничко лекување, но најмногу до 30 дена и

г) обдукција на умрени по барање на здравствени установи.

Фондот со општ акт поблиску ги определува начинот на остварувањето на правата на здравствени услуги, како и спроведување на здравствената заштита, на кој министерот за здравство дава согласност.

Според член 10 од наведениот закон со задолжителното здравствено осигурување не се опфатени здравствените услуги:

- 1) естетски операции кои не се медицински индицирани;
- 2) користење на повисок стандард на здравствени услуги во болничката здравствена заштита над утврдените стандарди;
- 3) бањско климатско лекување;
- 4) медицинска рехабилитација на дегенеративни заболувања според општ акт утврдено од министерот за здравство, освен за деца до 18-годишна возраст;
- 5) лекови кои не се опфатени со листите на лекови од член 9 на овој закон;
- 6) протези, ортопедски и други помагала, помошни и санитарски справи и материјали и забнотехнички средства кои не се опфатени со задолжителното здравствено осигурување или се изработени од надстандарден материјал;
- 7) општа нега, сместување и исхрана во геонтолошка установа;
- 8) специјалистичко-консултативни и болнички здравствени услуги без упат од избраниот лекар;
- 9) прекинување на бременост, ако не е медицински индицирано;
- 10) лекување како последица на непридржување на упатствата од лекарот;

- 11) вештачко оплодување по трет неуспешен обид за оплодување;
- 12) издавање на сите видови лекарски уверенија;
- 13) набавка на нови протетски и ортопедски справи и други помагала пред утврдениот рок;
- 14) отрезнување и лекување од акутна алкохолизирана состојба, како и за намерни труења, кои не се предизвикани од душевни растројства;
- 15) лекување во странство, ако е во прашање заболување кое не може да се лекува во земјата и ако лекувањето е извршено без одобрение од Фондот, за дел од трошоците кои се повисоки од трошоците на соодветните услуги од основните здравствени услуги во земјата;
- 16) лекување кое е последица на кривично дело или прекршок што го сторил самиот осигуреник;
- 17) прегледи, испитувања и упатувања до надлежниот орган за оценување на работната способност, според прописите за пензиското и инвалидското осигурување и според прописите за социјалната и детска заштита, кога тие се вршат по барање на осигуреникот, работодавецот или друг орган;
- 18) незадолжително вакцинирање;
- 19) лекување, односно рехабилитација од болести на зависност над 30 дена;
- 20) прегледи на умрени и обдукција по барање на надлежни органи или граѓани;
- 21) здравствени прегледи на вработените кои се упатуваат на работа во странство од страна на работодавците, како и прегледите и превентивните мерки на здравствена заштита за патување во странство;
- 22) лекување од последици на третман од надрилекари или употреба на надрилекарства и
- 23) други здравствени услуги кои според овој закон не паѓаат на товар на средствата на Фондот.

Според член 200-к став 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2005) деловите од објектите и опремата на постојани јавни здравствени установи во кои се врши примарна здравствена заштита, стоматолошка здравствена заштита и фармацевтска дејност се трансформираат односно се приватизираат по пат на издавање под закуп на простор и опрема, под услов закупецот да основа приватна здравствена установа за вршење на соодветна дејност, во согласност со овој закон.

Според член 200-к став 4 од истиот Закон под закуп не можат да се издадат организациски единици во јавните здравствени установи што вршат итна медицинска помош и домашно лекување, итна стоматолошка помош, превентивна здравствена заштита на предучилишни и училишни деца до 18 години, превентивна стоматолошка заштита и организациски единици на Стоматолошкиот клинички центар според критериумите кои со општ акт ќе ги утврди министерот за здравство.

Според член 200-ф од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.10/2004) постојните јавни здравствени организации (здравствени станици, здравствени домови и медицински центри) должни се во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон да извршат поделба на просторот, опремата и кадарот меѓу примарната здравствена заштита и фармацевтската, односно стоматолошката дејност од специјалистичко-консултативната и болничката здравствена заштита, како и на деловниот простор за вршење на работите од членот 200-њ на овој закон и да предложат кои организациони единици, односно деловен простор можат да се издаваат под закуп.

Според член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и колективен договор, а според став 1 на член 35 Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Од наведеното произлегува дека Уставот ја прокламира грижата на Републиката за социјална заштита и социјална сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Според член 53 од Законот за здравствено осигурување за спроведување на правата и обврските од задолжително здравствено осигурување се основа фонд за здравствено осигурување. Фондот врши дејност од јавен интерес и врши јавни овластувања утврдени со наведениот закон.

Во членот 56 од наведениот закон е определен делокругот на работа на Управниот одбор (орган кој управува со Фондот) во кој, меѓу другото, е предвидено дека Управниот одбор на Фондот ги донесува општите акти предвидени со овој закон.

Во член 69, пак, е предвидено дека Фондот со општ акт утврдува критериуми за склучување на договори со здравствените установи, за начинот на плаќањето на здравствените услуги и тоа според бројот на осигурените лица во примарната здравствена заштита, утврдените цени на здравствените услуги, програмите за одделни видови здравствена заштита односно услуги и други критериуми.

Од анализата на цитираните законски одредби, според мислењето на Судот, произлегува дека со истите се дава можност за приватизација на целата стоматолошка дејност која е составен дел на јавното здравство како и деловите од јавните здравствени установи во кои се врши примарна здравствена заштита.

Имено, ставот 4 на членот 200-к од Законот за здравствена заштита, всушност јасно и децидно определува што точно не може да се издава под закуп, а тоа се: организационите единици во јавните здравствени установи што вршат итна медицинска помош и домашно лекување, итната стоматолошка помош, превентивната здравствена заштита на предучилишни и училишни деца до 18 години, поливалентна патронажа Понатаму, од анализата на овие одредби од Законот за здравствената заштита јасно произлегува дека се трансформира целата примарна здравствена заштита од областа на медицината и стоматолошката здравствена заштита. Оттука, јасна е определбата на законодавецот дека по пат на закуп се трансформира целата стоматолошка здравствена заштита во која трансформација истовремено се вклучени општата и специјалистичката стоматологија, како и здравствената заштита од областа на медицината што значи дека нема нееднаквост меѓу овие две дејности, на што се укажува во иницијативата.

Според Судот, не може да се доведе во прашање начелото на нееднаквост, на што се укажува во иницијативата, од причини што членот 200-к од Законот за здравствената заштита, точно наведува, односно определува дека се приватизира, односно трансформира целата стоматологија (со исклучоци на ставот 4 од овој член од Законот) како и целокупната примарна здравствена заштита од областа на медицината во кои спаѓаат сите доктори по општа медицина, како и докторите специјалисти.

Оспорениот Правилник, според Судот, не е во несогласност со Уставот на Република Македонија ниту со одредбите од Законот за здравствената заштита и Законот за здравственото осигурување, од причина што истиот како подзаконски акт е донесен врз основа на членот

69 од Законот за здравственото осигурување и предвидува операционализација на законот, бидејќи според оваа законска одредба Фондот има овластување да донесе подзаконски акт со кој ќе ги утврдува критериумите за склучување на договори и за начинот на плаќање на здравствените услуги. Токму тоа, сега со оспорениот Правилник е сторено, односно се утврдени критериумите за склучување на договори кои децидно се дадени во членот 3 од овој правилник, а членот 5, пак, од Правилникот утврдува кои трошоци се пресметани во цената на завршени специјалистичко-консултативните стоматолошки здравствени услуги.

Имено, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека на странките во договорот (стоматолозите) не им биле познати условите под кои ќе работат од причина што докторите со овој начин на трансформација (под закуп) продолжуваат да работат во истите услови со иста опрема и истата дејност, која според наше мислење и понатаму останува дејност од јавен интерес која се врши во приватни здравствени установи основани по основ на закуп.

Врз основа на наведеното, Судот оцени дека со оспорениот Правилник се овозможува еднаква положба на сите стоматолози и можност да склучат договори со Фондот за вршење на здравствени услуги на осигурените лица на товар на Фондот, од причини што критериумите за склучување на договори се еднакви како во примарната така и во специјалистичко-консултативна здравствена заштита и истите се однесуваат за сите здравствени установи. Според оценка на Судот со овој правилник, не се нарушуваат темелните вредности на Уставот, ниту социјалната сигурност на граѓаните, туку напротив се обезбедува стоматолошка здравствена заштита и истовремено сигурност на лекарите специјалисти од приватните здравствени установи (концесионери) преку склучување на договорите со Фондот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.141/2007)

13. Комунални дејности

13. *Utilities*

171.

У.бр. 222/2006

**- Вршење на комунални дејности
(поведување на постапка)**

*- Carrying out utilities
(initiation of a procedure)*

- Одлуката на јавно претпријатие за вршење на комунални дејности која не е донесена по претходна согласност од основачот и со која цената за собирање и депонирање на смет се утврдува фиксно, а не според мерна единица, не е во согласност со Законот за комунални дејности.

- The decision of a public enterprise for carrying out utilities that has not been taken upon a prior consent by the founder and with which the costs for collecting and depositing garbage is defined in a fixed amount, and not according to a measurable unit, is not in accordance with the Law on Utilities.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 10 јануари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за промена на цената за собирање и депонирање на смет, донесена од Работничкиот совет на Јавното претпријатие за комунални, производни и услужни дејности „Фортуна“ од Штип, број 0201-375 од 20 октомври 1994 година.

2. Никола Ликов, адвокат од Штип на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за оценување на законитоста на точките 5 и 6 од актот означен во точка 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорените точки од наведената одлука не биле во согласност со член 29 алинеја 8 од Законот за комуналните дејности. Јавно претпријатие за комунална дејност во општина Штип е ЈП „Исар“, кое меѓу другото, ја врши и комуналната дејност – обработка и депонирање на комунален цврст отпад. Висината на цената за вршење на оваа комунална дејност ЈП „Исар“ ја пресметува врз основа на оспорената одлука, која ја донело ЈП „Фортуна“ од Штип (ЈП „Исар“ бил правен следбеник на ЈП „Фортуна“).

Како причина за оспорување на одлуката се наведува фактот што цената за собирање и депонирање на смет од работна просторија, односно двор со површина до сто квадратни метри била определена фиксно. Тоа било спротивно на член 29 алинеја 8 од Законот за комунални дејности во кој било пропишано дека цената за собирање и транспортирање на комунален отпад треба да се определи според квадратен метар. Според наводите во иницијативата, оној кој користи работна просторија или двор кој е помал требало да плаќа помалку од оној кој користел поголема работна просторија или двор. Меѓутоа, според оспорените точка 5 и точка 6 од одлуката, и оној од првата точка на одлуката и оној од петата точка ќе плаќале еднаква цена, без оглед на тоа што првиот користел работна просторија или двор кој бил дваесет пати помал.

Поради наведените причини со иницијативата се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на законитоста на оспорената одлука и да ги поништи точка 5 и точка 6 од истата.

3. Судот на седницата утврди дека оспорената Одлука за промена на цената за собирање и депонирање на смет била донесена од страна на Работничкиот совет на Јавното претпријатие „Фортуна“ од Штип на 20 октомври 1994 и таа е заведена под број 0201-375 од 21 октомври 1994 година. Според член 1 од оваа одлука, се врши промена на цената за собирање и депонирање на смет. Новите цени по категории на корисници ќе изнесуваат:

- 1) Домаќинства стамбена површина – 1,00 денар
- 2) Домаќинства дворна површина – 0,8 денари
- 3) Работна просторија на претпријатие – 1,9 денари
- 4) Ек. двор плац за складирање на градежни материјали и огрев – 1,4 денари
- 5) Работна просторија до 100 м² – 200,00 денари
- 6) Ек. двор до 100 м² – 140 денари
- 7) Простори што ги заземаат подвижни рингишпили, циркуси (од ден) – 8.900,ден.

Според членот 2 од Одлуката, оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се применува од 1 ноември 1994 година.

4. Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Вршењето на комуналните дејности е уредено со Законот за комунални дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр. 45/1997, 23/1999, 45/2002 и 16/2004).

Според член 1 од овој закон, со овој закон се уредуваат основните услови и начинот на вршење на комуналните дејности, финансирањето на комуналните дејности и други прашања од значење за комуналните дејности.

Според членот 2 од Законот, вршењето на комуналните дејности е од јавен интерес.

Во членот 3 од Законот се утврдени комуналните дејности. Во таа смисла, во точката 6 како комунална дејност е утврдено и обработка и депонирање на комунален цврст отпад, под што се подразбира селектирање, собирање, транспортирање и обработка на комунален цврст отпад од населението и индустријата, негова рециклажа и преработка, депонирање на уредени депонии, како и одржување на депониите.

Според член 5 од Законот, комуналните дејности од членот 3 на овој закон можат да ги вршат домашни и странски физички и правни лица, кои се должни да обезбедат трајно и квалитетно вршење на комуналните дејности, како и одржување на објектите и опремата на комуналната инфраструктура во функционална состојба.

Според член 14 од Законот, комунална дејност може да се врши со основање на јавно претпријатие за комунална дејност (во натамошниот текст: јавно претпријатие), со давање концесија за вршење на комунална дејност на начин утврден со закон (во натамошниот текст: концесија) и со дозвола за вршење на комунална дејност (во натамошниот текст: дозвола).

Според член 26 став 1 од Законот, средства за вршење на комунални дејности се остваруваат од цената на комуналните услуги.

Според член 27 од Законот, висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги, ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот.

Според член 29 од Законот, плаќањето на комунални услуги се врши во мерни единици, при што во алинеја 8 за собирање и транспортирање на комунален цврст отпад како мерна единица за определување на цената е утврден денар по метар квадратен, во алинеја 9 како мерна единица за обработка и депонирање на комунален цврст отпад е определен денар по тон, односно во алинеја 9, како мерна единица за собирање, транспортирање, обработка и депонирање на отпадоци што се создаваат со изведување на градежни работи кои немаат својство на комунален цврст и технолошки отпад е определен денар од метар кубен.

И покрај тоа што со поднесената иницијатива се оспорува законитоста на точка 5 и точка 6 од оспорената одлука, Судот ја испитуваше целината на Одлуката од аспект на нејзината согласност

со одредбите од Законот за комунални дејности. Ова од причина што оспорената одлука е донесена во 1994 година, значи пред донесувањето на Законот за комунални дејности кој е донесен во 1997 година, од што произлегува дека ниту доносителот на одлуката, Јавното претпријатие „Фортуна“ од Штип, ниту пак неговиот правен следбеник Јавното претпријатие за комунално производни и услужни работи „Исар“ од Штип не ја усогласиле одлуката со одредбите од важечкиот Закон за комунални дејности. Ова особено поради тоа што Законот за комунални дејности во членот 27 предвидува висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги да ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот.

Понатаму, Законот за комунални дејности, депонирањето на смет како комунална дејност го разграничува како обработка и депонирање на комунален цврст отпад (селектирање, собирање, транспортирање и обработка на комунален цврст отпад од населението и индустријата, негова рециклажа и преработка, депонирање на уредени депонии, како и одржување на депониите - член 3 точка 6 од Законот); депонирање на индустриски отпад и штетни материји (собирање, транспортирање, обработка и депонирање на отпадот на уредени депонии, како и одржување на депониите – член 3 точка 7 од Законот) и како депонирање отпадоци што се создаваат со изведување на градежни работи утврдени со закон кои немаат својство на комунален цврст и технолошки отпад (собирање, транспортирање, обработка и депонирање на овие отпадоци на уредени депонии, како и одржување на депониите – член 3 точка 7-а од Законот), што не е случај со оспорената одлука која се однесува на собирање и депонирање на смет.

Пред Судот исто така се постави и прашањето дали и начинот на кој е определена цената за вршење на оваа комунална дејност во оспорената одлука е во согласност со член 29 од Законот за комунални дејности, кој исто така, предвидува различни мерни единици според кои се врши плаќањето, во зависност од тоа за каков вид на отпад станува збор. Ова особено се однесува на точка 5 и точка 6 од оспорената одлука во кои се утврдени фиксни цени за собирање и депонирање на смет, а не цени според мерни единици. Со ваквото утврдување на цената, според Судот, се повредува принципот на еднаквост на граѓаните, бидејќи оние кои располагаат со работни простории односно дворови помали од 100м², плаќаат надоместок за одржување на хигиена за површини што ги немаат.

Поради наведените причини пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на целината на оспорената одлука за промена на цената за собирање и депонирање на смет донесена од работничкиот совет на Јавното претпријатие за комунални, производни и услужни дејности „Фортуна“ од Штип бр. 201-375 од 20 октомври 1994 година со Законот за комунални дејности.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.222/2006)

У.бр.222/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 21 февруари 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Одлуката за промена на цената за собирање и депонирање на смет, донесена од Работничкиот совет на Јавното претпријатие за комунални, производни и услужни дејности „Фортуна“ од Штип, број 0201-375 од 20 октомври 1994 година.

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по иницијатива на Никола Ликов, адвокат од Штип, со Решение У. бр. 222/2006 од 10 јануари 2007 година, поведе постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од оваа одлука, затоа

што основано се постави прашањето за нејзината согласност со Законот за комунални дејности.

4. Судот на седницата утврди дека оспорената Одлука за промена на цената за собирање и депонирање на смет била донесена од страна на Работничкиот совет на Јавното претпријатие „Фортуна“ од Штип на 20 октомври 1994 година и таа е заведена под број 0201-375 од 21 октомври 1994 година. Според член 1 од оваа одлука, се врши промена на цената за собирање и депонирање на смет. Новите цени по категории на корисници ќе изнесуваат:

- 1) Домаќинства стамбена површина – 1,00 денар
- 2) Домаќинства дворна површина – 0,8 денари
- 3) Работна просторија на претпријатие – 1,9 денари
- 4) Ек. двор плац за складирање на градежни материјали и огрев – 1,4 денари
- 5) Работна просторија до 100 м² – 200,00 денари
- 6) Ек. двор до 100 м² – 140 денари
- 7) Простори што ги заземаат подвижни рингишпили, циркуси (од ден) –8.900,ден.

Според членот 2 од Одлуката, оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се применува од 1 ноември 1994 година.

5. Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Вршењето на комуналните дејности е уредено со Законот за комунални дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр. 45/1997, 23/1999, 45/2002 и 16/2004).

Според член 1 од овој закон, со овој закон се уредуваат основните услови и начинот на вршење на комуналните дејности, финансирањето на комуналните дејности и други прашања од значење за комуналните дејности.

Според членот 2 од Законот, вршењето на комуналните дејности е од јавен интерес.

Во членот 3 од Законот се утврдени комуналните дејности. Во таа смисла, во точката 6 како комунална дејност е утврдено и обработка и депонирање на комунален цврст отпад, под што се подразбира селектирање, собирање, транспортирање и обработка на комунален цврст отпад од населението и индустријата, негова рециклажа и преработка, депонирање на уредени депонии, како и одржување на депониите.

Според член 5 од Законот, комуналните дејности од членот 3 на овој закон можат да ги вршат домашни и странски физички и правни лица, кои се должни да обезбедат трајно и квалитетно вршење на комуналните дејности, како и одржување на објектите и опремата на комуналната инфраструктура во функционална состојба.

Според член 14 од Законот, комунална дејност може да се врши со основање на јавно претпријатие за комунална дејност (во натамошниот текст: јавно претпријатие), со давање концесија за вршење на комунална дејност на начин утврден со закон (во натамошниот текст: концесија) и со дозвола за вршење на комунална дејност (во натамошниот текст: дозвола).

Според член 26 став 1 од Законот, средства за вршење на комунални дејности се остваруваат од цената на комуналните услуги.

Според член 27 од Законот, висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги, ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот.

Според член 29 од Законот, плаќањето на комунални услуги се врши во мерни единици, при што во алинеја 8 за собирање и транспортирање на комунален цврст отпад како мерна единица за определување на цената е утврден денар по метар квадратен, во алинеја 9 како мерна единица за обработка и депонирање на комунален цврст отпад е определен денар по тон, односно во алинеја 10, како мерна единица за собирање, транспортирање, обработка и депонирање на отпадоци што се создаваат со изведување на градежни работи кои немаат својство на комунален цврст и технолошки отпад е определен денар од метар кубен.

Судот ја испитуваше целината на Одлуката од аспект на нејзината согласност со одредбите од Законот за комунални дејности, и покрај тоа што со поднесената иницијатива се оспорува законитоста на точка 5 и точка 6 од одлуката. Ова од причина што оспорената одлука е донесена во 1994 година, значи пред донесувањето на Законот за комунални дејности кој е донесен во 1997 година, од што произлегува дека ниту доносителот на одлуката, Јавното претпријатие „Фортуна“ од Штип, ниту пак неговиот правен следбеник Јавното претпријатие за комунално производни и услужни работи „Исар“ од Штип не ја усогласиле одлуката со одредбите од важечкиот Закон за комунални дејности. Ова особено поради тоа што Законот за комунални дејности во членот 27 предвидува висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги да ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот.

Понатаму, Законот за комунални дејности, депонирањето на смет како комунална дејност го разграничува како обработка и депонирање на комунален цврст отпад (селектирање, собирање, транспортирање и обработка на комунален цврст отпад од населението и индустријата, негова рециклажа и преработка, депонирање на уредени депонии, како и одржување на депониите - член 3 точка 6 од Законот); депонирање на индустриски отпад и штетни материји (собирање, транспортирање, обработка и депонирање на отпадот на уредени депонии, како и одржување на депониите – член 3 точка 7 од Законот) и како депонирање отпадоци што се создаваат со изведување на градежни работи утврдени со закон кои немаат својство на комунален цврст и технолошки отпад (собирање, транспортирање, обработка и депонирање на овие отпадоци на уредени депонии, како и одржување на депониите – член 3 точка 7-а од Законот), што не е случај со оспорената одлука која се однесува на собирање и депонирање на смет.

Пред Судот, исто така, се постави и прашањето дали и начинот на кој е определена цената за вршење на оваа комунална дејност во оспорената одлука е во согласност со член 29 од Законот за комунални дејности, кој исто така, предвидува различни мерни единици според кои се врши плаќањето, во зависност од тоа за каков вид на отпад станува збор. Ова особено се однесува на точка 5 и точка 6 од оспорената одлука во кои се утврдени фиксни цени за собирање и депонирање на смет, а не цени според мерни единици. Со ваквото утврдување на цената, според Судот, се повредува принципот на еднаквост на граѓаните, бидејќи оние кои располагаат

со работни простории односно дворови помали од 100м², плаќаат надоместок за одржување на хигиена за површини што ги немаат.

Поради наведените причини, Судот утврди дека целината на оспорената одлука за промена на цената за собирање и депонирање на смет, донесена од работничкиот совет на Јавното претпријатие за комунални, производни и услужни дејности „Фортуна“ од Штип бр. 201-375 од 20 октомври 1994 година, не е во согласност со Законот за комунални дејности.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.222/2006)

172.

У.бр 24/2007

**- Цена за собирање и депонирање на смет
(поведување на постапка)**

*- Cost for collecting and depositing garbage
(initiation of a procedure)*

- Определувањето на цената за собирање и депонирање на смет за домаќинствата во зависност од извршено групирање на корисниците на услугите по просечна минимална и максимална станбена и дворна површина, наместо по метар квадратен за реално извршена комунална услуга, значи определување на цената на услугата спротивно на Законот за комунални дејности и повреда на принципот на еднаквост на граѓаните, бидејќи оние кои располагаат со помала станбена површина ќе бидат доведени во ситуација да плаќаат надоместок за услуга за површини што ги

немаат, а оние што користат поголеми станбени, односно дворни површини, ќе ја користат услугата за целата површина со која располагаат, а нема да плаќаат за услугата во целост.

- The determination of the charge for collecting and depositing garbage for households depending on the grouping of the users of services by an average minimum and maximum area of apartment and yard, instead per square metre for the really carried out utility service, means determination of the charge for the service contrary to the Law on Utilities and a violation of the principle of equality of citizens, since those having a smaller apartment will be brought in a situation to pay a fee for a service for areas that they do not have, and those using a greater apartment and yard will use the service for everything they dispose with and will not pay for the service entirely.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за утврдување минимална и максимална граница за изнесување на сметот по м² за домаќинствата, донесена од Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани, бр. 0202-867 од 28.11.2006 година, со Заклучокот за давање согласност на Одлуката, донесен од Советот на општина Кочани, бр. 07-2362/1 од 27.12.2006 година.

2. Љубомир Јанев, градоначалник на општина Кочани, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на актите означени во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, Одлуката за утврдување на минималната и максималната граница за изнесување на сметот по м² за домаќинствата, донесна од Управниот одбор на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани била спротивна на член 29 алинеја 6 од Законот за комунални дејности, според кој изнесувањето на сметот како комунална услуга се вршел по цена од м². Никаде во овој или во друг закон не била дадена можност да се определува минимална и максимална граница како основ за пресметување на надоместок за комуналната услуга - изнесување на смет. Со ваквата одлука се повредувал принципот на еднаквост на граѓаните, затоа што една категорија на граѓани ќе плаќале надоместок за одржување на хигиена за површини што ги немаат (сите оние што имаат површина помалку од 80м²), а други немало да плаќаат за површини што фактички ги имаат (сите тие што имаат површина повеќе од 100м² станбен простор и површина повеќе од 120м² за дворно место).

Со оглед на тоа што Советот на општина Кочани донел Заклучок за давање согласност на оспорената одлука која била спротивна на закон, подносителот на иницијативата, во својство на градоначалникот на општина Кочани, донел Решение за запирање на објавувањето на наведениот заклучок.

Врз основа на наведеното, се предлага Уставниот суд на Република Македонија да ја оцени законитоста на оспорените одлука и заклучок.

3. Судот на седницата утврди дека Управниот одбор на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани, на ИИИ-та редовна седница одржана на 28.11.2006 година, донел Одлука за утврдување минимална и максимална граница за изнесување на сметот по м² за домаќинствата, број 0202-867.

Согласно оваа одлука, се утврдува дека минималната граница за утврдување единечни цени за изнесување и депонирање на сметот по м² да изнесува 85м² нето станбена површина, максималната граница за утврдување единечни цени за изнесување и депонирање на сметот по м² да изнесува 100м² нето станбена површина, а за дворна површина максималната граница да изнесува 120м². Минималната и максималната граница за изнесување на сметот по м² за станбена нето површина и максималната за

изнесување и депонирање на сметот за дворна површина ќе се применува по добивањето согласност од Советот на општина Кочани.

Советот на општина Кочани, на седницата одржана на ден 27.12.2006 година, донел Заклучок Бр. 07-2362/1, со кој се дава согласност на Одлуката на Управниот одбор на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани за утврдување минимална и максимална граница за изнесување на сметотот по м² за домаќинствата, бр. 0202-867 од 28.11.2006 година. Овој заклучок влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Кочани“.

Градоначалникот на општина Кочани, оценувајќи дека Заклучокот на советот на општината бил даден на одлука која е спротивна на Законот за комунални дејности, врз основа на член 51 став 1 од Законот за локалната самоуправа, донел Решение за запирање на објавувањето на Заклучокот, број 08-121/1 од 19.01.2007 година.

Меѓутоа, Советот на општина Кочани, по разгледување на ова решение, согласно член 51 став 2 од Законот за локалната самоуправа, донел Заклучок број 07-241/1 од 02.02.2007 година, со кој го потврдил донесувањето на Заклучокот за давање согласност на Одлуката на Управниот одбор на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани за утврдување минимална и максимална граница за изнесување на сметот по м² за домаќинствата. Овој заклучок на Советот на општината влегол во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Кочани“ (Заклучокот е објавен во „Службен гласник на општина Кочани“ од 7 февруари 2007 година). Со тоа, сметано од 15 февруари 2007 година, оспорената одлука на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани почнува да произведува правно дејство.

4. Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Вршењето на комуналните дејности е уредено со Законот за комунални дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр. 45/1997, 23/1999, 45/2002 и 16/2004).

Според член 1 од овој закон, со овој закон се уредуваат основните услови и начинот на вршење на комуналните дејности, финансирањето на комуналните дејности и други прашања од значење за комуналните дејности.

Согласно членот 2 од Законот, вршењето на комунални дејности е од јавен интерес.

Во членот 3 од Законот се утврдени видовите на комунални дејности. Во таа смисла, во точката 6 како комунална дејност е утврдено обработка и депонирање на комунален цврст отпад, под што се подразбира селектирање, собирање, транспортирање и обработка на комунален цврст отпад од населението и индустријата, негова рециклажа и преработка, депонирање на уредени депонии, како и одржување на депониите. Во точката 8 од истиот член, под одржување на јавна чистота во градски и други населби, како комунална дејност, се утврдува чистење (миење и метење) на јавни и сообраќајни површини, одржување на пешачки патеки, детски игралишта, отворени одводни канали, кејови, како и чистење на снегот во зимски услови.

Според член 5 од Законот, комуналните дејности од членот 3 на овој закон можат да ги вршат домашни и странски физички и правни лица, кои се должни да обезбедат трајно и квалитетно вршење на комуналните дејности, како и одржување на објектите и опремата на комуналната инфраструктура во функционална состојба.

Согласно член 14 од Законот, комунална дејност може да се врши со основање на јавно претпријатие за комунална дејност (во натамошниот текст: јавно претпријатие), со давање концесија за вршење на комунална дејност на начин утврден со закон (во натамошниот текст: концесија) и со дозвола за вршење на комунална дејност (во натамошниот текст: дозвола).

Според член 26 став 1 од Законот, средства за вршење на комунални дејности се остваруваат од цената на комуналните услуги.

Според член 27 од Законот, висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги, ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот.

Според член 29 алинеја 6 од Законот, плаќањето на комунални услуги - одржувањето на хигиената во градски и други населби се врши во мерна единица - денар по метар квадратен, а според алинеја 8 од истиот член, мерна единица за плаќањето за собирање и транспортирање на комунален цврст отпад е денар по метар квадратен.

Од наведените законски одредби произлегува дека комуналната дејност - изнесување и депонирање на смет, можат да ја вршат јавни претпријатија за комунални дејности основани од општините, кои како даватели на услугите, се овластени да ја утврдуваат и висината на цената и начинот на плаќањето на оваа комунална услуга и тоа по претходна согласност на основачот.

Од содржината на оспорената одлука донесена на 28.11.2006 година, може да се констатира дека управниот одбор на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани, утврдил минимална и максимална граница по м² како критериум за утврдување единечни цени за комуналната услуга - изнесување и депонирање на смет по м² нето станбена, односно дворна површина. Притоа, минималната граница за утврдување единечни цени по м² за станбена површина ја определил на 85м², а максималната граница ја определил на 100м². Максималната граница за дворни површини ја утврдил на 120м².

Оттука, произлегува дека со оспорената одлука, цената за собирање и депонирање на смет за домаќинствата се определува во зависност од извршено групирање на корисниците на услугите по просечна минимална и максимална станбена и дворна површина, а не по метар квадратен за реално извршена комунална услуга.

Со ваквиот начин на утврдување на цената, според Судот, се повредува принципот на еднаквост на граѓаните, бидејќи оние кои располагаат со станбена површина помала од 85м², ќе бидат доведени во ситуација да плаќаат надоместок за услуга за површини што ги немаат, а оние што користат станбени површини поголеми од 100м², односно дворни површини поголеми од 120м², ќе ја користат услугата за целата површина со која располагаат, а нема да плаќаат за услугата во целост.

Таквиот начин на утврдување на надоместокот за комуналните услуги определен со оспорената одлука, не е во согласност со законската определба дека плаќањето на комуналната услуга се врши според мерна единица на метар квадратен, поради што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со член 29 алинеја 8 од Законот за комунални дејности.

5. Согласно оспорената одлука, определувањето на цената на комуналната услуга во зависност од минималната и максималната граница за изнесување на сметот по м² за станбена, односно дворна површина, ќе се применува по добивањето согласност од Советот на општина Кочани. Ова произлегува од одредбата на член 27 од Законот за комунални дејности, каде е утврдено дека согласноста на одлуката од советот на општината, како основач на јавното претпријатие, е услов одлуката да произведува правно дејство.

Во оваа смисла, Советот на општина Кочани на 27.12.2006 година, го донел оспорениот заклучок, со кој дал согласност на Одлуката за утврдување минимална и максимална граница за изнесување на сметот по м² за домаќинствата.

Според содржината на оспорениот заклучок, произлегува дека истиот не претставува пропис подобен за уставно судска оценка, со оглед дека не содржи општи норми на однесување и не уредува односи на субјектите во правото на општ начин, како правни елементи кои го определуваат прописот.

Меѓутоа, фактот што донесувањето и објавувањето на заклучокот е услов за произведување правно дејство на оспорената одлука, истиот го прави составен дел на одлуката, поради што тој ја дели судбината на истата.

Оттука, според Судот, оцената на законитоста на оспорената одлука треба да го опфати и оспорениот заклучок.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

7. Ова решение, во однос на Одлуката, Судот го донесе едногласно во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова,

Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов, а во однос на Заклучокот, решението е донесено со мнозинство гласови. (У.бр.24/2007)

У.бр.24/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јуни 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Одлуката за утврдување минимална и максимална граница за изнесување на сметот по м² за домаќинствата, донесена од Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани, бр. 0202-867 од 28.11.2006 година, со Заклучокот за давање согласност на Одлуката, донесен од Советот на општина Кочани, бр. 07-2362/1 од 27.12.2006 година.

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијатива поднесена од Љубомир Јанев, градоначалник на општина Кочани, со Решение У. бр. 24/2007 од 18 април 2007 година поведе постапка за оценување на законитоста на актите означени во точка 1 на оваа одлука.

4. Судот на седницата утврди дека Управниот одбор на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани, на ИИИ-та редовна седница одржана на 28.11.2006 година, донел Одлука за утврдување минимална и максимална граница за изнесување на сметот по м² за домаќинствата, број 0202-867.

Согласно оваа одлука, се утврдува дека минималната граница за утврдување единечни цени за изнесување и депонирање на сметот по м² да изнесува 85м² нето станбена површина,

максималната граница за утврдување единечни цени за изнесување и депонирање на сметот по м² да изнесува 100м² нето станбена површина, а за дворна површина максималната граница да изнесува 120м². Минималната и максималната граница за изнесување на сметот по м² за станбена нето површина и максималната за изнесување и депонирање на сметот за дворна површина ќе се применува по добивањето согласност од Советот на општина Кочани.

Советот на општина Кочани, на седницата одржана на ден 27.12.2006 година, донел Заклучок Бр. 07-2362/1, со кој се дава согласност на Одлуката на Управниот одбор на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани за утврдување минимална и максимална граница за изнесување на сметот по м² за домаќинствата, бр. 0202-867 од 28.11.2006 година. Овој заклучок влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Кочани“.

Градоначалникот на општина Кочани, оценувајќи дека Заклучокот на советот на општината бил даден на одлука која е спротивна на Законот за комунални дејности, врз основа на член 51 став 1 од Законот за локалната самоуправа, донел Решение за запирање на објавувањето на Заклучокот, број 08-121/1 од 19.01.2007 година.

Меѓутоа, Советот на општина Кочани, по разгледување на ова решение, согласно член 51 став 2 од Законот за локалната самоуправа, донел Заклучок број 07-241/1 од 02.02.2007 година, со кој го потврдил донесувањето на Заклучокот за давање согласност на Одлуката на Управниот одбор на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани за утврдување минимална и максимална граница за изнесување на сметот по м² за домаќинствата. Овој заклучок на Советот на општината влегол во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Кочани“ (Заклучокот е објавен во „Службен гласник на општина Кочани“ од 7 февруари 2007 година). Со тоа, сметано од 15 февруари 2007 година, оспорената одлука на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани почнува да произведува правно дејство.

5. Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Вршењето на комуналните дејности е уредено со Законот за комунални дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр. 45/1997, 23/1999, 45/2002 и 16/2004).

Според член 1 од овој закон, со овој закон се уредуваат основните услови и начинот на вршење на комуналните дејности, финансирањето на комуналните дејности и други прашања од значење за комуналните дејности.

Согласно членот 2 од Законот, вршењето на комунални дејности е од јавен интерес.

Во членот 3 од Законот се утврдени видовите на комунални дејности. Во таа смисла, во точката 6 како комунална дејност е утврдено обработка и депонирање на комунален цврст отпад, под што се подразбира селектирање, собирање, транспортирање и обработка на комунален цврст отпад од населението и индустријата, негова рециклажа и преработка, депонирање на уредени депонии, како и одржување на депониите. Во точката 8 од истиот член, под одржување на јавна чистота во градски и други населби, како комунална дејност, се утврдува чистење (миење и метење) на јавни и сообраќајни површини, одржување на пешачки патеки, детски игралишта, отворени одводни канали, кејови, како и чистење на снегот во зимски услови.

Според член 5 од Законот, комуналните дејности од членот 3 на овој закон можат да ги вршат домашни и странски физички и правни лица, кои се должни да обезбедат трајно и квалитетно вршење на комуналните дејности, како и одржување на објектите и опремата на комуналната инфраструктура во функционална состојба.

Согласно член 14 од Законот, комунална дејност може да се врши со основање на јавно претпријатие за комунална дејност, со давање концесија за вршење на комунална дејност на начин утврден со закон и со дозвола за вршење на комунална дејност.

Според член 26 став 1 од Законот, средства за вршење на комунални дејности се остваруваат од цената на комуналните услуги.

Според член 27 од Законот, висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги, ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот.

Според член 29 алинеја 6 од Законот, плаќањето на комунални услуги - одржувањето на хигиената во градски и други населби се врши во мерна единица - денар по метар квадратен, а според алинеја 8 од истиот член, мерна единица за плаќањето за собирање и транспортирање на комунален цврст отпад е денар по метар квадратен.

Од наведените законски одредби произлегува дека комуналната дејност - изнесување и депонирање на смет, можат да ја вршат јавни претпријатија за комунални дејности основани од општините, кои како даватели на услугите, се овластени да ја утврдуваат и висината на цената и начинот на плаќањето на оваа комунална услуга и тоа по претходна согласност на основачот.

Од содржината на оспорената одлука донесена на 28.11.2006 година, може да се констатира дека управниот одбор на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани, утврдил минимална и максимална граница по м² како критериум за утврдување единечни цени за комуналната услуга - изнесување и депонирање на смет по м² нето станбена, односно дворна површина. Притоа, минималната граница за утврдување единечни цени по м² за станбена површина ја определил на 85м², а максималната граница ја определил на 100м². Максималната граница за дворни површини ја утврдил на 120м².

Оттука, произлегува дека со оспорената одлука, цената за собирање и депонирање на смет за домаќинствата се определува во зависност од извршено групирање на корисниците на услугите по просечна минимална и максимална станбена и дворна површина, а не по метар квадратен за реално извршена комунална услуга.

Со ваквиот начин на утврдување на цената, според Судот, се повредува принципот на еднаквост на граѓаните, бидејќи оние кои располагаат со станбена површина помала од 85м², ќе бидат доведени во ситуација да плаќаат надоместок за услуга за површини што ги немаат, а оние што користат станбени површини поголеми од

100м², односно дворни површини поголеми од 120м², ќе ја користат услугата за целата површина со која располагаат, а нема да плаќаат за услугата во целост.

Таквиот начин на утврдување на надоместокот за комуналните услуги определен со оспорената одлука, не е во согласност со законската определба дека плаќањето на комуналната услуга се врши според мерна единица на метар квадратен, поради што Судот оцени дека оспорената одлука не е во согласност со член 29 алинеја 8 од Законот за комунални дејности.

6. Согласно оспорената одлука, определувањето на цената на комуналната услуга во зависност од минималната и максималната граница за изнесување на сметот по м² за станбена, односно дворна површина, ќе се применува по добивањето согласност од Советот на општина Кочани. Ова произлегува од одредбата на член 27 од Законот за комунални дејности, каде е утврдено дека согласноста на одлуката од советот на општината, како основач на јавното претпријатие, е услов одлуката да произведува правно дејство.

Во оваа смисла, Советот на општина Кочани на 27.12.2006 година, го донел оспорениот заклучок, со кој дал согласност на Одлуката за утврдување минимална и максимална граница за изнесување на сметот по м² за домаќинствата.

И покрај тоа што оспорениот заклучок, според неговата содржина, не претставува пропис подобен за уставно судска оценка, со оглед дека не содржи општи норми на однесување и не уредува односи на субјектите во правото на општ начин, како правни елементи кои го определуваат прописот, фактот што донесувањето и објавувањето на заклучокот е услов за произведување правно дејство на оспорената одлука, истиот го прави составен дел на одлуката, поради што тој ја дели судбината на истата.

Оттука, според Судот, незаконитоста на оспорената одлука го опфаќа и оспорениот заклучок.

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точка 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука, во однос на Одлуката, Судот ја донесе едногласно во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и

судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов, а во однос на Заклучокот, одлуката е донесена со мнозинство гласови. (У.бр.24/2007)

173.

У.бр. 207/2006

- Отстранување и чување на добиток и живина

- Removal and keeping of cattle and poultry

- Отстранувањето и чувањето на ситна и крупна стока и живина во урбани средини претставува комунална дејност за чие што уредување со подзаконски акт, согласно Законот за комуналните дејности, е надлежна општината. Оттука и одлуката на општината со која се определени посебните услови и начинот на вршење на оваа комунална дејност не е во спротивност со законот. Со таквата одлука не се прави дискриминација помеѓу граѓаните од причина што утврдената забрана за чување на крупна и ситна стока и перјаста живина, односно утврдените посебни услови за нивно чување важат подеднакво за жителите на тие зони за кои е предвидена забраната, односно за сите жители на зоните во кои е дозволено, под определените услови, да се чуваат домашни животни.

- The removal and keeping of neat cattle and sheep and goats and poultry in urban areas is a utility for the regulation of which by a sub-legal act, pursuant to the Law on Utilities, is competent the municipality. Hence, the decision of the municipality determining the special conditions and the manner of carrying out this utility is not in disagreement with the law. With the such decision no discrimination is made between citizens for a reason that the defined prohibition to keep sheep and goats and pruned poultry, that is, the

established special conditions for their keeping equally apply to all inhabitants of the areas in which it is allowed, under the defined conditions, to keep domestic animals.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 2 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 72 и 74 од Одлуката за дополнување на Одлуката за комунален ред („Службен гласник на општина Пробиштип“ бр. 5/2002) донесена од Советот на општина Пробиштип;

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за зонирање на град Пробиштип во границите на градежниот реон („Службен гласник на општина Пробиштип“ бр. 14/1998) донесена од Советот на општина Пробиштип и Заклучокот на комуналниот инспектор на општина Пробиштип бр. 11-371/7 од 4 октомври 2006 година.

3. Вонка Гаврилова од Пробиштип на Уставниот суд на Република Македонија му достави иницијатива за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точките 1 и 2 на ова решение.

Во иницијативата се наведува дека со член 72 од Одлуката за дополнување на Одлуката за комунален ред на општина Пробиштип, на подрачјето на општината Пробиштип се забранува чување на секаков вид крупна и ситна стока и перјаста живина. Забраната се однесува на зоната центар, И и ИИ градежна зона, определни со Одлуката за зонирање на град Пробиштип. Со оглед на тоа што забраната се однесувала само на центар, И и ИИ зона, а не и на ИИИ и ИВ зона, произлегувало дека граѓаните на општина Пробиштип не се еднакви, односно оние кои живеат во центар, во И и

ИИ зона биле граѓани, а оние кои живеат во другите зони биле селани. Оттука, подносителката на иницијативата смета дека оспорената одредба била спротивна на член 9 од Уставот на Република Македонија, бидејќи граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата, независно од тоа во кои зони живеат.

Во оспорениот член 74 од Одлуката за дополнување на Одлуката за комуналниот ред, се определени условите под кои граѓаните од зоните III и IV можат да чуваат добиток. Овој член бил спротивен на Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот, во кој биле утврдени зоните за санитарна заштита. Така согласно овој Правилник, зоната на санитарната заштита за објекти од прва класа изнесувала над 1200 метри, а во објекти од прва класа спаѓале и фарми за одгледување на живина, свињи, крави, говеда, овци и кози. Оспорената одлука ги определува условите под кои можат да се одгледуваат животни, што било спротивно на законските норми кои стриктно забранувале чување на домашни животни во градовите и градските средини.

Во иницијативата се наведува дека и Одлуката за зонирање на град Пробиштип во границите на градежниот реон, била спротивна на Уставот, бидејќи со ваквата одлука и зонирање на градот се правела дискриминација на граѓаните кои живеат во различни зони. Подносителката наведува дека нејзината куќа во 1988 година се наоѓала во втората градежна зона, додека со новото зонирање извршено врз основа на оспорената одлука, таа се наоѓа во третата зона.

Во иницијативата се предлага Судот да го поништи и Заклучокот бр. 11-371/7 од 4 октомври 2006 година донесен од комуналниот инспектор на општината Пробиштип со кој се запира и не се поведува управна постапка по барањето на подносителката, без да се наведат причини поради кои барањето се одбива. Заклучокот бил неуставен и незаконит бидејќи бил донесен врз основа на неуставни и незаконски одлуки на Советот на општината Пробиштип.

На крајот во иницијативата се предлага Уставниот суд да ги преиспита наведените одлуки и да утврди дали тие се во согласност со Уставот и законите и истите да ги укине.

4. Судот на седницата утврди дека според член 72 од Одлуката за дополнување на Одлуката за комунален ред, на

подрачјето на градот Пробиштип се забранува чување на секаков вид крупна и ситна стока и перјаста живина. Забраната се однесува на зона центар, I и II градежна зона на град Пробиштип утврдена со Одлуката за зонирање на град Пробиштип („Службен гласник на општина Пробиштип“ бр. 14/1998). Според член 74 од истата Одлука, Во зоните III и IV кои сакаат да чуваат добиток се обврзани да ги исполнуваат следниве услови: да се чува за сопствени потреби; објектите за чување на добиток да се лоцирани во близина на сопствените станбени објекти; објектите да се соодветно направени (да е бетониран подот и да се хигиенски одржуваат (чистат и редовно да се изнесува изметот од стоката). Доколку лицата иматели на добиток не се придржуваат кон наведените услови под кои можат да чуваат стока, овластеното лице од оваа одлука ќе нареди преместување, односно забрана на чување согласно член 72 од оваа Одлука.

Судот на седницата исто така утврди дека оспорената Одлука за зонирање на град Пробиштип во границите на градежниот реон е донесена на 24 февруари 1998 година од страна на Советот на општина Пробиштип и таа содржи 2 члена. Во првиот член се утврдени зоните, односно границите на зона центар, I зона, II зона, III зона и IV зона. Според член 2 од Одлуката, одлуката влегува во сила по објавувањето во „Службен гласник на општина Пробиштип“.

Судот на седницата утврди дека со оспорениот Заклучок на комуналниот инспектор на општина Пробиштип бр. 11-371/7 од 4 октомври 2006 година се запира и не се поведува управна постапка во врска со барањето на Вонка Гаврилова од Пробиштип, улица „25-ти Мај“ бр. 4 бидејќи согласно важечките прописи нема услови за поведување на постапка.

5. Според член 8 став 1 алинеја 1 и 9 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот и локалната самоуправа, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според Амандман XVII на Уставот, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Според член 20 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 5/2002), општините, во рамките на законот, во согласност со начелото на супсидијарност, имаат право на своето подрачје да ги вршат работите од јавен интерес од локално значење, што не се исклучени од нивна надлежност или не се во надлежност на органите на државната власт.

Според член 21 став 2 од овој закон, општините самостојно, во рамките на законот, ги уредуваат и вршат работите од јавен интерес од локално значење, утврдени со овој или друг закон и се одговорни за нивното вршење.

Листата на надлежности на општината е утврдена во член 22 став 1, при што во точката 5, како работи чие вршење е во надлежност на општината, се утврдени и комуналните дејности. Според ставот 2 на овој член, надлежностите од ставот 1 на овој член се извршуваат согласно со стандардите и постапките утврдени со закон.

Вршењето на комуналните дејности е уредено со Законот за комунални дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр. 45/1997, 23/1999, 45/2002 и 16/2004).

Според член 1 од овој закон, со овој закон се уредуваат основните услови и начинот на вршење на комуналните дејности, финансирањето на комуналните дејности и други прашања од значење за комуналните дејности.

Според членот 2 од Законот, вршењето на комунални дејности е од јавен интерес.

Во членот 3 од Законот, утврдени се комуналните дејности. Во таа смисла, во точката 18 како комунална дејност е

утврдено и отстранување и чување на ситна и крупна стока и живина во урбани средини.

Според членот 6 од Законот, посебните услови и начинот на вршење на комуналните дејности од член 3 на овој закон, освен од точките 9, 13, 15, 16, 17, 18, 19 и 20 се уредуваат со закон.

Според член 7 став 1 од Законот, општината, односно Градот Скопје е должна да донесе одлука за комунален ред и мерки за нејзино спроведување. Според ставот 2 на овој член, под комунален ред во смисла на став 1 од овој член, се подразбира поблиско уредување на односите и начинот на вршење на комуналните дејности меѓу корисниците и давателите на услугите.

Од наведените одредби произлегува дека отстранувањето и чувањето на ситна и крупна стока и живина во урбани средини претставува комунална дејност, за чие што уредување со подзаконски акт е надлежна општината. Од одредбите од членовите 6 и 7 од Законот за комуналните дејности, произлегува дека општината е овластена со подзаконски пропис, да ги определени посебните услови и начинот на вршење на оваа комунална дејност, бидејќи оваа комунална дејност спаѓа во исклучоците предвидени во членот 6 од Законот, односно таа не е предмет на законско уредување. Оттука, и општината Пробиштип со оспорената Одлука за дополнување на Одлуката за комунален ред ги пропишала посебните услови и начинот на вршење на комуналната дејност – отстранување и чување на ситна и крупна стока и живина во урбани средини. Во таа смисла, со членот 72 од оспорената одлука, општината утврдила забрана за чување на добиток и живина во определени зони од градот (зона центар, прва и втора зона), односно со членот 74 од истата одлука, ги определила условите за чување на овие видови на животни во зоните во кои тоа е дозволено. Оттука, според мислењето на Судот, неосновани се наводите во иницијативата дека оспорената одлука била спротивна на законите бидејќи со неа се определувале условите за чување на домашни животни, од причина што од наведените одредби на Законот за комунални дејности јасно произлегува дека општината е овластена оваа материја да ја уреди со подзаконски акт. Исто така неосновани се наводите во иницијативата дека со оспорената Одлука за дополнување на Одлуката за комунален ред се правела дискриминација помеѓу граѓаните што било спротивно на член 9 од Уставот, од причина што утврдената забрана за чување на крупна и ситна стока и перјаста живина, односно утврдените посебни услови за нивно чување важат подеднакво за жителите на тие зони за кои е

предвидена забраната, односно за сите жители на зоните во кои е дозволено, под определените услови, да се чуваат домашни животни. Дали во практиката оваа забрана, односно посебните услови за чување на домашни животни се почитуваат е прашање на примената на прописите, што е надвор од надлежноста на Уставниот суд.

Надвор од надлежноста на Уставниот суд, исто така, е и прашањето за согласноста на оспорената Одлука за дополнување на одлуката за комунален ред со Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот, на што се укажува во иницијативата, од причина што Уставниот суд не одлучува за меѓусебната согласност на подзаконски прописи.

Од наведените причини Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на член 72 и член 74 од Одлуката за дополнување на одлуката за комунален ред, донесена од Советот на општина Пробиштип со одредбите од Уставот, ниту пак со одредбите од Законот за локалната самоуправа и Законот за комунални дејности.

6. Во врска со второоспорената Одлука за зонирање на град Пробиштип во границите на градежниот реон, Судот укажува дека правен основ за реонизација и зонирање на градовите и населените места е член 83 од Законот за приватизација и закуп на градежно земјиште во државна сопственост („Службен весник на Република Македонија“ бр. 4/2005).

Според овој член од Законот, заради определување на висината на надоместокот за приватизација, закупнини за долготраен закуп и времен закуп на градежното земјиште се врши реонизација на зоните на градовите и населените места во Република Македонија.

Според ставот 2 на овој член од Законот реонизацијата се врши според местоположбата и степенот на комуналната уреденост на градежното земјиште. Според ставот 3 од овој член од Законот реонизацијата од ставот 1 на овој член ја определува Владата на Република Македонија на предлог на министерот за транспорт и врски.

Овластувањето на општините за донесување на одлуки за зонирање произлегува од одредбите од Законот за локалната самоуправа и од Законот за градежното земјиште. Имено, со Законот за локалната самоуправа се утврдени надлежностите на општините.

Така, во листата на надлежностите на општините согласно членот 22 од Законот е определено меѓу другото, и урбанистичкото (урбано и рурално) планирање, издавањето на одобрение за градење на објекти од локално значење утврдени со закон, уредувањето на просторот и уредувањето на градежното земјиште.

Прашањето на уредувањето на градежното земјиште е уредено со Законот за градежното земјиште („Службен весник на Република Македонија“ бр.53/2001).

Во Глава III на овој Закон „Уредување на градежно земјиште“ спаѓа и членот 42 кој во ставот 1 утврдува дека под уредување на градежно земјиште во смисла на овој закон се подразбира изградба на објекти на инфраструктурата, заради обезбедување на непречен пристап до градежната парцела од јавен пат, поставување на водоводна, канализациона (фекална и атмосферска), електрична, ПТТ и друга инсталација со приклучоци до градежната парцела.

Според ставот 2 на овој член од Законот, планирањето, проектирањето и изведувањето на инфраструктурата од ставот 1 на овој член се врши според просторните и урбанистичките планови и актите што ги заменуваат тие планови како и според коефициентот на искористување на земјиштето утврден со плановите.

Според ставот 3 на овој член од Законот, уредувањето на градежното земјиште од ставот 1 на овој член може да биде извршено целосно или делумно, што го определува општината односно градот Скопје.

Во ставот 4 на овој член од Законот е утврдено дека степенот на уреденост на градежното земјиште поблиску го пропишува министерот кој раководи со Министерството за транспорт и врски.

Од наведеното произлегува дека единиците на локалната самоуправа вршат работи на уредување на градежното земјиште, согласно Програмата за уредување на градежното земјиште која ја носат единиците на локалната самоуправа, согласно степенот на уреденост на градежното земјиште и дека во оваа смисла, тие со закон се овластени да донесуваат одлуки за определување на зоните во градовите односно населените места, како што е направено со оспорената Одлука за зонирање на град Пробиштип во границите на

градежниот реон. Со оглед на тоа што со иницијативата оваа одлука не се оспорува од аспект на нејзината содржина, ниту од аспект на постапката за донесување, туку само поради тоа што куќата на подносителката на иницијативата некогаш се наоѓала во ИИ зона, а сега се наоѓа во ИИИ зона, Судот одлучи во овој дел иницијативата да ја отфрли согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, бидејќи станува збор за фактичко прашање кое е надвор од надлежноста на Уставниот суд.

Во врска со барањето во иницијативата Судот да го поништи Заклучокот на комуналниот инспектор на општина Пробиштип бр. 11-371/7 од 4 октомври 2006 година, Судот оцени дека и во однос на овој акт иницијативата треба да се отфрли согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд.

Имено со оспорениот заклучок се запира и не се поведува управна постапка во врска со барањето на подносителката на иницијативата, поради немање услови за водење на управна постапка. Од содржината на актот произлегува дека станува збор за поединечен акт донесен во управна постапка, кој не подлежи на уставно-судска оценка.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова – Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 207/2006)

174.

У.бр.25/2007

- Утврдување на цената на водата

- *Determination of the costs of water*

- Уставниот суд не е надлежен да оценува дали Советот на општината при утврдување на цената на водата ја применил Методологијата за утврдување на цената на водата за пиење и одведување на урбани отпадни води, од причина што тоа е фактичко прашање.што не спаѓа во корпусот на прашања од уставносудската надлежност.

Членот 9 од Уставот не може да биде повреден кога со оспорениот акт се уредуваат права и обврски на различен начин за различни субјекти, од причина што принципот на еднаквост важи само за оние субјекти во правото што се наоѓаат во еднаква правна положба и услови.

- *The Constitutional Court is not competent to appraise whether the Council of the municipality when establishing the cost of water applied the Methodology for the Determination of the Cost of Drinking Water and the Diverting of Urban Waste Waters, for a reason that it is a factual issue which is not within the corps of issues of constitutional-judicial competence.*

Article 9 of the Constitution may not be violated when the challenged act regulates rights and obligations in a different way for different subjects, for a reason that the principle of equality applies only to those subjects in law that are in equal legal position and conditions.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 8 и 9 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за утврдување единечни цени за м³ вода, донесена од Управниот одбор на Комуналното јавно претпријатие (КЈП) „Водовод“ Кочани, бр.0202-866 од 28 ноември 2006 година, со Заклучокот за давање согласност на Одлуката на Управниот одбор на КЈП „Водовод“ Кочани за утврдување единечни цени за м³ вода, донесен од Советот на општина Кочани, бр. 07-2363/1 од 27 декември 2006 година.

2. Љубомир Јанев, градоначалник на општина Кочани на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата смета дека Советот на општина Кочани донел Заклучок за давање согласност на Одлука што била спротивна на закон. Ова од причина што Управниот одбор на КЈП „Водовод“ Кочани не ја применил Методологијата за утврдување на цената на водата за пиење и одведување на урбани отпадни води („Службен весник на Република Македонија,, бр.107/2005) во која биле пропишани критериуми и елементи за утврдување на цената на водата. Со тоа што не била применета Методологијата споменатиот управен одбор воедно и не направил анализа и согледување дали кај некој од елементите што ја сочинуваат цената на водата настанала промена, за да дојде до намалување на цената на водата за пиење. Тоа значело дека Предлог-одлуката била доставена до советот на општината Кочани без образложение и аргументација, но и покрај ваквата состојба, Советот на општината Кочани дал согласност.

Сето ова значело „паушално“ намалување на цената на водата за пиење. Во прилог на ваквата констатација бил и фактот што цената на водата за правните лица не се намалила, туку останала иста, па се поставува прашањето како тоа настапиле околности за намалување на цената на водата само по однос на домаќинствата, но не и по однос на водата што ја користат индустријата и другите правни лица.

Поради наведените причини предлага Судот да ја оцени законитоста на Одлука на Управниот одбор на КЈП „Водовод“ Кочани и Заклучокот на Советот на општината Кочани.

Во појаснувањето на иницијативата, подносителот на иницијативата наведува дека бара оцена на согласноста на двата оспорени акта по однос на член 6 став 4 и став 9 од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води, од причина што наведените одредби не биле применети при донесувањето на оспорената Одлука.

Исто така, подносителот на иницијативата наведува дека со оспорената одлука бил повреден принципот на еднаквост, затоа што со истата фактички се намалила цената на водата само за граѓаните, но не и за правните лица, што упатува на заклучок дека со појаснувањето на иницијативата се бара и оцена на уставноста на оспорените акти по однос на членот 9 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека Управниот одбор на КЈП Водовод Кочани, на III-та редовна седница одржана на 28 ноември 2006 година, во согласност со член 19 од Статутот на КЈП Водовод Кочани, член 27 од Законот за комунални дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/1996, 40/2003 и 49/2006), член 19 точка 7 од Законот за јавните претпријатија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/1996, 40/2003 и 49/2006) ја донел оспорената одлука.

Со одлуката се утврдува единечна цена на м³ вода. Притоа во делот I од одлуката е определено дека точката 1 од Одлуката за утврдување единечни цени на м³ вода донесена на 16 ноември 2005 година се менува на начин што се определува износ од 26,50 денари за потрошен м³ вода за домаќинства.

Во делот II од Одлуката е определено дека цената определена со оспорената одлука ќе се применува по добивањето на согласност од советот на општината Кочани (согласно член 11 точка 5 од Законот за јавните претпријатија).

Врз основа на член 11 став 1 точка 5 од Законот за јавните претпријатија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/1996, 40/2003 и 49/2006), а во врска со член 27 од Законот за комунални дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр. 45/1997, 23/1999, 45/2002 и 16/2004), Советот на општина Кочани на

седницата одржана на ден 27 декември 2006 година, го донел оспорениот заклучок.

Во делот I. од оспорениот Заклучок е определено дека се дава согласност на Одлуката на Управниот одбор на КЈП „Водовод“ Кочани за утврдување единечна цена на м³ вода, а во делот II. е определено дека истиот влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Кочани“.

4. Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Во Законот за комунални дејности е уредено вршењето на комуналните дејности, нивното финансирање и други прашања од значење за комуналните дејности. Вршењето на комунални дејности е од јавен интерес, при што, под снабдувањето со вода за пиење, како комунална дејност, се подразбира зафаќање, обработка и дистрибуција на вода до мерниот инструмент на корисникот; обработка и испорака на технолошка вода (зафаќање, обработка и дистрибуција на вода до мерниот инструмент на корисникот); одведување и пречистување на отпадни води и атмосферски води. Општината може да основа јавно претпријатие заради организирано и квалитетно вршење на комуналните дејности и стопанисување со објектите на комуналната инфраструктура од локален карактер. Притоа, висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги, ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот, а плаќањето (цената) на услугите за снабдување со вода се определува според еден метар кубен обработена и испорачана вода.

Според одредбите од Законот за јавните претпријатија ("Службен весник на Република Македонија" број 38/1996, 6/2002, 40/2003, 49/2006 и 22/2007), јавните претпријатија се основаат заради вршење на дејности од јавен интерес на територијата на Република Македонија, а како такви дејности, меѓу другите, се утврдени и комуналните дејности. Притоа, јавно претпријатие во име на општината основа советот на општината. Управниот одбор на јавното претпријатие ги има сите овластувања да презема мерки кои се потребни и корисни заради постигање на целите на јавното претпријатие во согласност со закон, ги утврдува цените на

производите и услугите, а основачот на јавното претпријатие дава согласност на актот со кој се утврдуваат цените на производите и услугите што јавното претпријатие ги продава и врши за корисниците.

Со одредбите од Законот за водите ("Службен весник на Република Македонија" број 4/1998, 19/2000, 42/2005 и 46/2006), меѓу другото се уредуваат прашања од значење за обезбедување единствен режим на водите во Република Македонија. Водите, водотоците и езерата како добра од општ интерес на Република Македонија, уживаат посебна заштита утврдена со овој закон и се во државна сопственост. Притоа, водостопанската дејност е дејност од јавен интерес, а надоместок за водите се плаќа во зависност од нивната намена по различни корисници и на начин и услови кои се посебно определени и разработени со одредбите од овој закон.

Според член 1 од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води („Службен весник на Република Македонија“ бр.68/2004 и 28/2006), со овој закон се уредуваат условите и начинот за снабдување со вода за пиење, прекинување на снабдувањето со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води во реципиентот преку водоснабдителниот и канализациониот систем, изградбата, одржувањето, заштитата и приклучувањето на водоснабдителни и канализациони системи, односите меѓу давателот и корисникот на услугата, како и надзор над спроведувањето на овој закон.

Според член 5 од Законот, давателот на услугата, меѓу другото врши: снабдување со вода за пиење со зафаќање, обработка и дистрибуција на водата преку водоснабдителниот систем до главниот водомер на корисникот на услугата; одведување на урбани отпадни води во реципиентот, со нивно собирање од корисниците на услугата преку канализационата мрежа, пречистување и испуштање во реципиентот; одведување на атмосферските води во реципиентот со нивно прифаќање од урбаните површини, со одведување преку атмосферската канализациона мрежа и испуштање во реципиентот и управување и одржување на водоснабдителниот и канализациониот систем.

Според член 6 ставови 1 и 2 од Законот, средствата за вршење на дејностите од членот 5 на овој закон се остваруваат од цената за користење на тие услуги и надоместокот за приклучување на водоснабдителниот и канализациониот систем. Цената на водата

за пиење и одведувањето на урбаните отпадни води и атмосферски води се изразуваат во ден/м³.

Според став 3 од истиот член од Законот, цената од ставот 2 на овој член зависи од трошоците за снабдување со вода за пиење до корисниците на услугата и одведувањето на урбаните отпадни води, трошоци за заштита на животната средина околу извориштето и на самото извориште, експлоатационите трошоци, трошоците за одржување, замена на амортизираните делови и други оштетувања, капитални инвестиции, каматите за отплата на капиталните инвестиции и други трошоци.

Според став 4 на членот 6 од Законот, определувањето на висината на цената се врши со методологија, а врз основа на следниве критериуми: потрошена количина на вода за пиење од страна на корисниците на услугата, како просечна и прекумерна потрошувачка и категории на корисници на услугата.

Според став 9 од членот 6 од Законот, методологијата за утврдување на цената од ставот 4 на овој член, ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на комуналните работи.

Тргувајќи од изнесените законски одредби, а во контекст на наводите од иницијативата и дополнувањето на иницијативата произлегува дека во оваа постапка не е спорно прашањето по однос на овластувањето на управниот одбор на јавното претпријатие да ја определи цената на наведената комунална дејност, снабдување со вода. Не е спорно и тоа дека оспорената одлука е донесена со согласност на Советот на општината Кочани како основач на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани.

Тоа што е спорно во оваа постапка е дали Јавното претпријатие и Советот на општината при формирањето на цената ја примениле Методологијата за утврдување на цената на водата за пиење и одведување на урбани отпадни води, при намалувањето на цената на водата, како што предвидел член 6 став 4 од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води.

Тргувајќи од содржината на наведената одредба, според Судот станува збор за фактичко прашање за кое Уставниот суд не е надлежен да одлучува и како такво не спаѓа во корпусот на прашања

од уставносудската надлежност. Имено, дали наведената методологија била или не била применета во формирањето на цената на водата е прашање за кое не е надлежен да одлучува Уставниот суд, туку тоа прашање спаѓа во надлежност на други органи кои по принципот на надзор, според наведените законски одредби, водат сметка за таквата примена. Воедно, евентуалната примена или непримена на споме-натата методологија при определувањето на намалената цена на водата за домаќинствата не е прашање што би ја правело оспорената одлука противу уставна или противзаконита.

Оспорените акти, исто така, не можат да се доведат во релација со член 6 став 9 од наведениот закон, а од причина што и самиот подносител на иницијативата не го оспорува овластувањето, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на комуналните работи да ја пропише наведената методологијата. Во овој случај оспорувањето е од причини што немаат допирни точки со наведеното овластување.

Врз основа на наведеното, Судот оцени дека не може да се постави прашање за согласност на оспорената одлука со член 6 ставови 4 и 9 од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води.

По однос на прашањето за повреда на членот 9 од Уставот, според Судот, оспорените акти не можат да се доведат под сомнение по однос на нивната согласност со наведената уставна одредба. Имено, домаќинствата и правните лица се различни категории корисници на наведената комунална дејност и како такви нивната еднаквост не е доведена во прашање, од причина што принципот на еднаквост важи само за оние субјекти во правото што се наоѓаат во еднаква правна положба и услови што овде не е случај, од каде не може да се постави прашањето за согласност на оспорените акти со наведениот член од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов, а по однос на Заклучокот со мнозинство гласови. (У.бр.25/2007)

175.

У.бр.100/2007

- Утврдување на цените на услугите што ги врши јавно претпријатие за комунална дејност

- Determination of the charges for services rendered by a public enterprise for utility

- Одлуката за утврдување на цените на услугите што ги врши јавно претпријатие за комунална дејност која временски е донесена пред давање на согласност од надлежниот орган е во согласност со Законот за јавните претпријатија, од причини што цените утврдени во истата стапуваат во сила по добивање на согласноста.

- The decision on determination of the charges for services rendered by a public enterprise for utility which has been taken temporarily prior to the consent given by the competent body is in line with the Law on Public Enterprise, for reasons that the charges determined in the same become valid upon the consent is given.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за утврдување на цените на услугите што ги врши Јавното претпријатие за комунална дејност „Маврово“ Нас. Маврови Анови донесена од Управниот одбор на ЈП за комунална дејност Маврово бр.0202-423 од 9 ноември 2005 година „Службен гласник на општина Маврово и Ростуша“ бр.8/2005 од 7 декември 2005 година).

2. Христо Костовски, Косто Аврамовски, Трајко Јовев, Анастас Талевски, Слободан Здравков, Евто Велјановски, Ангел Поп Стефанов и Анастасија Димовска, сите од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Подносителите на иницијативата сметаат дека со оспорената одлука бил повреден членот 27 од Законот за комунални дејности, од причина што согласноста на основачот морала да претходи на донесувањето на одлуката, а не истата да биде обезбедена по донесување на истата.

Утврдувањето, во оспорената одлука, потрошената вода да се наплатува паушално, исто така не било во согласност со член 29 од Законот за комунална дејност, член 6 став 2 и член 27 од Законот за снабдувањето со вода за пиење и одведувањето на урбано отпадните води и член 2 од Методологијата за утврдување на цената на водата за пиење и одведување на урбани отпадни води. Ова од причина што во наведените одредби било предвидено наплатата на потрошената вода да се врши спрема 1 м³ стварно потрошена вода, измерено со водомер, а не паушално како се предвидувало во оспорената одлука.

Според наводите во иницијативата утврдената обврска на корисниците физички лица - да плаќаат за изнесување на смет од дворната површина е нецелисходно, бидејќи таква услуга претпријатието не вршело затоа што поголем дел од годината дворната површина била покриена со снег, а преку лето, станува збор за површини со шума и слично од која доносителот на одлуката не вршел никакви услуги.

Исто така, зголемувањето на цените на услугите кои што ги преземало ЈП за комунални дејности „Маврово“ немало економска оправданост, бидејќи не бил променет квалитетот на услугите.

3. Судот на седницата утврди дека оспорената одлука содржи 4 (четири) члена.

Во членот 1 од оваа Одлука се наведува дека со оваа Одлука се утврдуваат цените на услугите на ЈП за комунална дејност „Маврово,, - Нас. Маврови Анови.

Според членот 2 од истата Одлука утврдувањето на цената се однесува:

- а) За физички лица корисници на услуги цената изнесува:
- За дворна површина изнесувањето на смет по метар квадратен 0,30 денари за еден месец.
 - За стамбена површина изнесувањето на смет по метар квадратен 1 денар за еден месец.
 - За испорачана вода до корисникот се утврдува паушал од 100 денари за еден месец.

б) За правни лица корисници на услуги цената изнесува:

- За изнесен смет по стамбена површина од метар квадратен 3,80 денари за еден месец.
 - За изнесен смет по дворна површина од метар квадратен 1,25 денари за еден месец.
 - За потрошена вода по лежај се утврдува 50 денари за еден месец.
- Утврдена цена за паушал 500 денари за еден месец.

Во цената на услугите што ги врши ЈПКД „Маврово“ - Нас. Маврови Анови не е вкалкулиран ДДВ.

Утврдувањето на цените на услугите што ги врши ЈП за комунална дејност „Маврово“ - Нас. Маврови Анови се однесува на целата територија на Општина Маврово и Ростуша, каде што ЈП ги два услугите.

Во членот 3 од Одлуката се наведува дека со оваа Одлука Советот на Општина Маврово и Ростуша дава согласност на Одлуката, број 0202-423 што ја донесе Управниот одбор на ЈП за комунална дејност „Маврово“ - Нас, Маврови Анови, на седницата одржана на ден 9.11.2005 година.

Одлуката да се достави до: Директорот на ЈП за комунална дејност „Маврово“ - Нас. Маврови Анови и до архивата на Општината.

Во членот 4 од истата Одлука се наведува дека оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Маврово и Ростуша“.

4. Со Законот за водите („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/1998 и 19/2007) се уредуваат прашања од значење за обезбедување единствен режим на водите во Република Македонија. Водите, водотеците и езерата како добро од општ интерес на Република Македонија, според членот 2 од овој закон, уживат посебна заштита утврдена со овој закон и се во државна сопственост.

Членот 17 од овој закон определува дека водостопанската дејност е од јавен интерес. Со членот 132 е утврдено дека се плаќа надоместок за водите во зависност од нивната намена по различни корисници и на начин и услови кои се посебно определени и разработени со одредбите од овој закон.

Според член 1 став 1 од Законот за јавните претпријатија („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/1996, 6/2002 и 40/2003) јавните претпријатија се основаат заради вршење на стопанските дејности од јавен интерес, а како такви дејности во членот 2, меѓу другите се утврдени и комуналните дејности.

Во членот 6 е утврдено дека јавното претпријатие има својство на правно лице, кое го стекнува со уписот во трговскиот регистар.

Според членот 11 точка 6 и членот 19 став 1 и став 2 точка 8 од овој закон, управниот одбор на јавното претпријатие ги има сите овластувања да презема мерки кои се потребни и корисни заради постигање на целите на јавното претпријатие во согласност со закон, ги утврдува цените на производите и услугите, а основачот на јавното претпријатие дава согласност на актот со кој се утврдуваат цените на производите и услугите што јавното претпријатие ги продава и врши на корисниците.

Законот за комунални дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр.45/1997, 23/1999, 45/2002 и 16/2004) обезбедува правна рамка за давање квалитетни и достапни услуги на корисниците. Оттука, овој закон со член 1 ги уредува основните услови и начинот на вршењето на комуналните дејности, нивното финансирање и други прашања од значење за овие дејности. Како комунална дејност, според членот 3 од овој закон, меѓу другото, е предвидено снабдувањето со вода за пиење под што се подразбира зафаќање, обработка и дистрибуција на вода до мерниот инструмент

на корисникот, обработка и испорака на технолошка вода, зафаќање, обработка, дистрибуција на вода до мерниот инструмент на корисникот, одведување и пречистување на отпадни води и атмосферска вода.

Според членот 15 од овој закон, општината може да основа јавно претпријатие заради организирано и квалитетно вршење на комуналните дејности и стопанисување со објектите на комуналната инфраструктура од локален карактер.

Висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги согласно членот 27 од Законот за комунални дејности ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот. Според член 29 став 1 алинеја 1 од овој закон, плаќањето (цената) на услугите за снабдување со вода се определува според еден метар кубен обработена и испорачана вода.

Според член 1 од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани води („Службен весник на Република Македонија“ бр.68/2004 и 28/2006) со овој закон се уредуваат условите и начинот за снабдување со вода за пиење, прекинување на снабдувањето со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води во реципиентот преку водоснабдителниот и канализациониот систем, изградбата, одржувањето, заштитата и приклучувањето на водоснабдителни и канализациони системи, односите меѓу давателот и корисникот на услугата, како надзор над спроведувањето на овој закон.

Според член 5 од Законот, давателот на услугата, меѓу другото врши: снабдување со вода за пиење со зафаќање, обработка и дистрибуција на водата преку водоснабдителниот систем до главниот водомер на корисникот на услугата; одведување на урбани отпадни води во реципиентот; со нивно собирање од корисниците на услугата преку канализационата мрежа, пречистување и испуштање на реципиентот; одведување на атмосферските води во реципиентот со нивно прифаќање од урбанит еповршини, со одведување преку атмосферската канализациона мрежа и испуштање во реципиентот и управување и одржување на водоснабдителниот и канализациониот систем.

Во членот 6 ставови 1 и 2 од Законот, е предвидено дека средствата за вршење на дејностите од членот 5 на овој закон се остваруваат од цената на користење на тие услуги и надоместокот за

приклучување на водоснабдителниот и канализациониот систем. Цената на водата за пиење и одведувањето на урбаните отпадни води и атмосферски води се изразуваат во ден/м³.

Според членот 6 став 3, пак, од истиот закон, цената од ставот 2 на овој член зависи од трошоците за снабдување со вода за пиење до корисниците на услугата и одведувањето на урбаните отпадни води, трошоци за заштита на животната средина околу извориштето и на самото извориште, експлоатационите трошоци, трошоците за одржување, замена на амортизираните делови и други оштетувања, капитални инвестиции, каматите за отплата на капиталните инвестиции и други трошоци.

Според став 4 на членот 6 од Законот, определувањето на висината на цената се врши со методологија, а врз основа на средниве критериуми: потрошена количина на вода за пиење од страна на корисниците на услугата, како просечна и прекумерна потрошувачка и категории на корисници на услугата.

Ставот 9 на членот 6 од истиот закон, предвидува дека, методологијата за утврдување на цената од ставот 4 на овој член, ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на комуналните работи.

Според членот 2 од Методологијата за утврдување на цената на водата за пиење и одведување на урбани отпадни води („Службен весник на Република Македонија“ бр.107/2005), цената на водата за пиење и одведувањето на урбаните отпадни води се утврдува врз основа на следните критериуми: 1) потрошена количина на вода за пиење од страна на корисниците на услугата, како просечна и прекумерна потрошувачка која се изразува во м³ и 2) категории на корисници на услугата.

Од анализата на наведените законски одредби во корелација со наведените содржини во иницијативата, сметаме дека комуналната дејност - снабдување на населението со вода ја вршат јавни претпријатија основани од општините кои исто како даватели на услугите се овластени да ја утврдуваат и висината на цената и начинот на плаќањето на оваа комунална услуга, а по претходна согласност на основачот. Притоа, висината на цената се утврдува по наведената мерна единица од 1 м³ обработена и испорачана вода.

Во конкретниов случај оспорената одлука број 0202-423 е донесена од Управниот одбор на ЈП за комунална дејност „Маврово“ - Маврови Анови на 9 ноември 2005 година, а Советот на општина Маврово и Ростуше, како основач на ова јавно претпријатие дал согласност на Одлуката заведена под бр.07-94/2 од 5 декември 2005 година, која одлука со Заклучок бр.08-253/3 од 6 декември 2005 година е објавена во „Службен гласник на општина Маврово и Ростуше“ бр.8/2005 од 7 декември 2005 година. Оттука, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека основано може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука за Законот за комунални дејности. Имено, ова од причини што постои законски основ за донесување на оспорената одлука, а цените утврдени во истата стапиле во примена по добивање на согласноста, со оспорениот заклучок на Советот на општината објавен во службеното гласило на општината, што значи дека цените на јавното претпријатие важат и се во примена по согласноста на основачот на јавното претпријатие.

Околноста што со оспорената одлука е утврдено дека за испорачана вода до корисникот се утврдува паушал од 100 денари за еден месец, според Судот не се повредува законот, од причини што ваквото решение е утврдено затоа што во конкретниов случај станува збор за урбана населба во која корисниците на услугите немаат постојано место на живеење и не стои можност за месечно читање на водомерот и точно утврдување на м³ потрошена вода, но со одредувањето на месечниот паушал од 100 денари, се врши пребивање до моментот на читање на водомерот, што претставува начин на плаќање на услугите за користење на водоводниот и канализациониот систем, што е законска обврска на секој корисник на услугите.

Во однос на наводот во иницијативата дека не стои обврската за корисниците да плаќаат надомест за изнесување на смет од дворната површина како е утврдено во оспорената одлука, од причини што такви услуги ЈП не вршело бидејќи поголем дел од годината дворната површина, била покриена со снег, а останатиот дел, односно преку летото било покриено со шума, според Судот е неоснован. Ова од причина што во смисла на Законот за комунални дејности под комунална дејност се подразбира и одржувањето на хигиена во градските и други населби, што значи корисниците на овие обврски согласно овој закон имаат обврска да плаќаат за ваквата комунална услуга, а прашањето дали надлежното јавно претпријатие ја врши ваквата услуга или не, не е во надлежност на Уставниот суд.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и Игор Спировски. (У.бр.100/2007)

176.

У.бр.102/2007

- Управување со гробиштата и работењето на претпријатието

- Management with the cemetery and the work of the enterprise

- Оспорената Одлука не е во спротивност со Уставот од причина што надоместокот е пропишан како цена на трошоците кои на јавните претпријатија им се припишуваат со ставањето на располагање и изведување градежни работи на гробиштата, како објект со кој управува, како што се користењето на водата, електричната енергија и други инфраструктурни услови за изведување на наведените работи, што е неспорно право, на претпријатието во контекст на управувањето со гробиштата и работењето на претпријатието.

- The challenged Decision is not in disagreement with the Constitution for a reason that the fee is stipulated as a charge for the costs which are ascribed to public enterprises by putting at disposal and conducting construction works at the cemetery, as a facility which it manages, such as the use of water, electricity, and other infrastructural conditions for carrying out the matters noted, which is an undisputed right of the enterprise in the context of the management with the cemetery and the work of the enterprise.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на Одлуката за утврдување на цената за издавање на дозвола за влез во Градските гробишта за изработка на надгробни споменици за физички и правни лица монтери на надгробни споменици, донесена од Управниот одбор на Јавното претпријатие „Комуналец“ - Битола на 27 февруари 2007 година.

2. ДООЕЛ „Ентер Таумент“-Битола, ДООЕЛ „Нимаки“ - Битола, ТД „Мерган“ - Битола, ДООЕЛ „Мак-мермер“-Битола, ДООЕЛ „Мермери-пром АР“ Битола, Каменорезач „Гранит-пром“ Битола, Каменорезач Аљуш Наим Битола, Каменорезач Христо Пановски Битола, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорената Одлука подносителите на иницијативата (стопанственици на општина Битола) биле ставени во нерамноправна положба, во однос на Јавното претпријатие „Комуналец“ од Битола, од причини што стопанствениците кои вршеле приватна дејност, монтажа и изградба на надгробен споменик биле задолжени да плаќаат 3000,00 денари, додека ЈП „Комуналец“, на лицата кои вршеле нарачки од Јавното претпријатие на надгробни споменици не им наплаќа таква влезна дозвола. Од друга страна, пак, граѓаните биле обврзани да платат надомест на Јавното претпријатие во износ од 300,00 денари за одржување и уредување на гробни места.

При ваква поставеност на работите се создавала состојба на нелојална конкуренција помеѓу приватните каменоресци и јавното претпријатие, односно приватните каменоресци биле обврзани со „двојно одданочување“, затоа што еднаш како граѓани плаќале

надомест за одржување на гробиштата, а втор пат со наплаќањето на дозволата за влез во градските гробишта.

Врз основа на изнесеното, подносителите на иницијативата сметаат дека оспорената одлука не била во согласност со членот 55 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на член 14 од Статутот на ЈП „Комуналец“-Битола, Управниот одбор на претпријатието на својата седница одржана на ден 27.02.2007 година донел Одлука за утврдување на цената за издавање на дозвола за влез во Градските гробишта за изработка на надгробни споменици за физички и правни лица монтери на надгробни споменици.

Според точката И од оспорената Одлука, се утврдува цената за влез во Градските гробишта за изработка на надгробни споменици за физички и правни лица монтери на надгробни споменици на износ од 3.000,00 денари, а во точката ИИ од оспорената Одлука е утврдено дека Одлуката стапува на сила од 1 март 2007 година.

4. Во член 55 од Уставот се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото, а Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот.

Според член 12 од Законот за гробиштата ("Службен весник на Република Македонија" бр.18/73) употребата на гробиштата се регулира со пропис на општината. Со гробиштата се управува врз основа на правила што ги донесува општината или организацијата што ќе ја задолжи.

Разгледувајќи ја содржината на оспорената Одлука и членот 55 од Уставот во однос на кој и се оспорува Одлуката, а во контекст на наводите во иницијативата, Судот утврди дека оспорената Одлука не имплицира повреда на принципот на еднаквата положба на пазарот на сите субјекти било од аспект на положбата на субјектите кои изведуваат градежни работи на гробиштата, ниту од аспект на Јавно претпријатие во однос на другите субјекти кои не управуваат со гробиштата. Ова од причина што надоместокот е пропишан како цена на трошоците кои на јавните претпријатија им се припишуваат со ставањето на располагање и изведување градежни работи на гробиштата, како објект со кој управува, како што се користењето на водата, електричната енергија и други инфраструктурни услови за

изведување на наведените работи, што е неспорно право, на претпријатието во контекст на управувањето со гробиштата и работењето на претпријатието.

Со оглед на изнесеното, Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената Одлука со членот 55 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.102/2007)

177.

У.бр.171/2007

- Висина на цена и начин на плаќање на комунални услуги

- The amount of charge and manner of payment of utility services

- Оспорените одлуки не се во несогласност со Уставот и со законот од причина што Управниот одбор на Јавното претпријатие, висината на цената и начинот на плаќањето на комуналните услуги ја утврдува согласно Законот за комуналните дејности.

- The contested decisions are not in disagreement with the Constitution and with the law for a reason that the Board of Directors of the Public Enterprise defines the amount of the charge and the manner of payment of utility services pursuant to the Law on Utilities.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

- Одлуката за цена за собирање и депонирање на смет кај правни и физички лица бр.0202-38, донесена од Управниот одбор на ЈП „Исар“ Штип на 27 март 2007 година.

- Одлуката за промена на Одлуката за надомест на потрошена вода и одведување на отпадни води бр.0202-264/6, донесена од Управниот одбор на ЈП „Исар“ Штип на 20 октомври 2001 година.

2. Панче Анчев од Штип, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуките означени во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата со оспорените одлуки Јавното претпријатие „Исар“ од правните и од физичките лица наплатувал различен износ на пари, па така за вода и смет натплатувал во некои фактури по 30 денари, а во некои по 35 денари, што укажувало дека оваа јавна давачка што ја наплаќа јавното претпријатие била измислена без да има законска основа со што биле повредени одредбите од членовите 33, 51, 54 и 55 од Уставот.

Имено, со оспорените одлуки правните субјекти по однос на плаќањето на смет и вода биле поделени на категории и тие што оставале најмногу смет како што биле текстилните конфекции плаќале најповластена цена за собирање на смет во износ од 3 денари по м², а интелектуалците и бутиците плаќале највисока цена од 8 односно 15 денари по м².

Во иницијативата, исто така, се наведува дека ако се вршело увид во фактурите кои подносителот ги приложил со иницијативата, ќе се видело дека ДДВ се плаќало на два пати и тоа еднаш во висина од 5%, па потоа во висина од 18%, наместо да се плаќа само еднаш ДДВ и тоа во висина од 18%.

Од увидот на фактурите за вода и смет исто така произлегувало дека субјектите биле должни да плаќаат и трета давачка без име, а подносителот на иницијативата претпоставува дека станува збор за манипулативен трошок, кој изнесувал 9 денари, кој не се засновал на закон и затоа бил спротивен на законот и Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека оспорената Одлука за цена за собирање и депонирање на смет кај правните и физичките лица бр.0202-38, била донесена од страна на Управниот одбор на Јавното претпријатие „Исар“ Штип на 27 март 2007 година.

Со член 1 од оваа одлука, се утврдени цените за собирање и депонирање на смет по категории на корисници по метар квадратен.

Според членот 2 од Одлуката оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се применува по добивањето на согласност од страна на Советот на општина Штип.

Судот на седницата, исто така, утврди дека Одлуката за промена на Одлуката за надомест на потрошена вода и одведување на отпадни води, е донесена од Јавното претпријатие „Исар“ Штип на 20 октомври 2001 година и таа е заведена под број 0202-264/6. Со оваа одлука, се врши промена на цената на 1 м³ потрошена вода и одведување на отпадните води од физички и правни лица по категорија на потрошувачи.

Во членот 6 од Одлуката е утврдени дека таа влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се применува од 1.12.2001 година.

4. Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Вршењето на комуналните дејности е уредено со Законот за комунални дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр. 45/1997, 23/1999, 45/2002 и 16/2004).

Според член 1 од овој закон, со овој закон се уредуваат основните услови и начинот на вршење на комуналните дејности, финансирањето на комуналните дејности и други прашања од значење за комуналните дејности.

Според членот 2 од Законот, вршењето на комуналните дејности е од јавен интерес.

Во членот 3 од Законот се утврдени комуналните дејности. Во таа смисла, во точката 3 како комунална дејност е утврдено и одведување и пречистување на отпадни води, под што се подразбира прифаќање на отпадни води од куќниот приклучок на дворната канализациона мрежа, одведување со уличната канализациона мрежа, пречистување и испитување во реципиент, како и чистење на септички јами, а во точката 6 како комунална дејност е утврдено и обработка и депонирање на комунален цврст отпад, под што се подразбира селектирање, собирање, транспортирање и обработка на комунален цврст отпад од населението и индустријата, негова рециклажа и преработка, депонирање на уредени депонии, како и одржување на депониите.

Според член 5 од Законот, комуналните дејности од членот 3 на овој закон можат да ги вршат домашни и странски физички и правни лица, кои се должни да обезбедат трајно и квалитетно вршење на комуналните дејности, како и одржување на објектите и опремата на комуналната инфраструктура во функционална состојба.

Според член 14 од Законот, комунална дејност може да се врши со основање на јавно претпријатие за комунална дејност (во натамошниот текст: јавно претпријатие), со давање концесија за вршење на комунална дејност на начин утврден со закон (во натамошниот текст: концесија) и со дозвола за вршење на комунална дејност (во натамошниот текст: дозвола).

Според член 26 став 1 од Законот, средства за вршење на комунални дејности се остваруваат од цената на комуналните услуги.

Според член 27 од Законот, висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги, ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот.

Според член 29 од Законот, плаќањето на комунални услуги се врши во мерни единици, при што во алинеја 1 обработка и испорака на вода е утврдена цена - денар по m^3 , во алинеја 4 одведување и пречистување на отпадни води е утврдена цена по m^3 , во алинеја 8 за собирање и транспортирање на комунален цврст отпад како мерна единица за определување на цената е утврден денар по метар квадратен, во алинеја 9 како мерна единица за обработка и депонирање на комунален цврст отпад е определен денар по тон, односно во алинеја 10, како мерна единица за собирање, транспортирање, обработка и депонирање на отпадоци што се создаваат со изведување на градежни работи кои немаат својство на комунален цврст и технолошки отпад е определен денар од метар кубен.

Тргувајќи од содржините на оспорените одлуки, а имајќи ги предвид наводите во иницијативата Судот утврди дека оспорените одлуки се донесени согласно членовите 27 и 29 од Законот за комуналните дејности.

Имено, оспорената Одлука за цена за собирање и депонирање на смет кај правните и физичките лица, цените се пресметани по метар квадратен зависно од категоријата на корисниците.

Наводите во иницијативата кои се однесуваат на одредувањето на висината на цената по одредени категории корисници на комунални услуги дека не биле соодветно определени, според Судот не се основани од причина што тоа е работа на Јавното претпријатие, кое пак висината на цената по мерна единица ја определува согласно својата комунална политика, а за што добива согласност и од основачот на Јавното претпријатие, како што е во случајов со наведената оспорена одлука.

Оспорената Одлука за промена на Одлуката за надомест на потрошена вода и одведување на отпадни води во членот 1 утврдува дека промената на цената се врши на $1 m^3$ потрошена вода и

одведување на отпадните води од физички и правни лица, што упатува на заклучок дека и таа е донесена во согласност со членот 29 од Законот, за која основачот на претпријатието, исто така, дал согласност.

По однос на наводите во иницијативата дека јавното претпријатие при пресметка на фактурите за смет и вода за некои наплаќало по 30 денари, а за некои други по 35 денари, Судот утврди дека за Уставниот суд е релевантен фактот дека начинот на пресметувањето на цените е согласно Законот за комуналните услуги, а разликите што се појавуваат при фактурирање на сметките не се прашања од уставно-правен карактер.

Со оглед на изнесеното, Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените одлуки со Уставот и Законот за комуналните дејности.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.171/2007)

14. Останато

14. *Miscellaneous*

178.

У.бр. 220/2006

- Посебни права на семејството на претседателот на Република Македонија во случај на негова смрт за времетраење на мандатот

- Special rights of the family of the President of the Republic of Macedonia in case of his demise during his term of office

- Право е на законодавецот да ги утврди и димензионира посебните права на семејството на претседателот на Република Македонија во случај на негова смрт за времетраење на мандатот, во функција на уредувањето на статусот и дигнитетот на функцијата претседател на Република Македонија, со што се поставува односот на државата кон една висока државничка функција, при што се надминува прашањето на еднаквоста помеѓу граѓаните.

- It is the rights of the legislator to define and dimension the special rights of the family of the President of the Republic of Macedonia in case of his demise during his term of office, in the function of regulating the status and dignity of the office of President of the Republic of Macedonia, which positions the relation of the state towards a high-ranking state office, whereby the issue of inequality between citizens is overcome.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 31 јануари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на Законот за изменување и дополнување на Законот за правата на претседателот на Република Македонија и неговото семејство по престанување на функцијата („Службен весник на Република Македонија“ број 109/2006).

2. Душко Апостолски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означени во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, со донесувањето на оспорениот закон со кој се предвидуваат дополнителни права за семејствата на поранешните претседатели на Република Македонија, и тоа право на надоместување на трошоците поврзани со школувањето на децата, во смисла на тоа дека државата ќе ги плаќала трошоците за „такси за пријавување, сместување, исхрана, патни трошоци и здравствено осигурување“, како и предвидување средствата за купување стан или за изградба на семејна куќа на плац доделен од државата и со платени комуналии да паднат на товар на буџетот на Република Македонија до станбен простор од 300м² според пазарната вредност, се повредувале член 9 од Уставот на Република Македонија, според кој граѓаните на Република Македонија се еднакви во нивните права независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба, како и член 36 од Уставот, според кој посебни привилегии можат да уживаат членови на семејства на одредени категории кои немаат материјална или семејна егзистенција.

3. Судот на седницата утврди дека со оспорениот закон се врши изменување и дополнување на три члена од Законот за правата на претседателот на Република Македонија и неговото семејство по престанување на функцијата („Службен весник на Република Македонија“ бр.46/2004).

Оспорениот закон има четири члена. Така, со член 1 од овој закон, се дополнува член 13 од основниот текст на Законот, во смисла што во случај на смрт на претседателот на Република Македонија за времетраење на мандатот, неговите деца, освен право

на стипендија за школување во земјата или во странство до наполнети 26 години возраст (кое право е утврдено со основниот член 13 од Законот), имаат право и на други трошоци поврзани со школувањето (такси за пријавување, сместување, исхрана, патни трошоци и здравствено осигурување). За остварување на ова право, Владата на Република Македонија донесува одлука врз основа на претходно поднесено барање за потребните финансиски средства за школување.

Со член 2 од овој закон се врши изменување и дополнување на членот 15 од основниот текст на Законот, така што се утврдува дека во случај на смрт на претседателот на Република Македонија за времетраење на мандатот, семејството, покрај право на сопственост на градежно неизградено земјиште за изградба на семејна куќа со регулиран надоместок за уредување на градежно земјиште или право на сопственост на стан (кои права се утврдени со основниот член 15 став 1 од Законот), има право и на надоместок на трошоците за изградба на семејна куќа, при што трошоците за изградба на семејната куќа или за купување на стан се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија, и тоа до 300м² простор по цена за м² на таа градежна зона, според пазарната вредност.

Со членот 3 од овој закон, се врши изменување и дополнување на членот 16 од основниот текст на Законот, така што се прецизира органот кој е надлежен да донесе акт за остварување на посебните права на семејството (кои се утврдени со основниот член 16 од Законот). Така, се утврдува дека во случај на смрт на претседателот на Република Македонија за времетраење на мандатот, за начинот на остварување на правото на семејството да користи лично обезбедување, службено возило и возач и за правото на користење на службени простории по потреба при прием на домашни и странски делегации, Владата на Република Македонија донесува одлука (што е истоветно решение како основното), а за начинот на остварување на правото на финансиски средства и службена придружба при патување на член на семејството по повод официјална покана за присуство на манифестација надвор од земјата, решение донесува Министерството за финансии (што е ново решение во Законот, со оглед дека со основниот текст на Законот, и за ова право одлука донесувала Владата).

Во член 4 од овој закон е предвидено дека Законот влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

4. Согласно член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони.

Врз основа на ова уставно овластување, Собранието на Република Македонија го има донесено Законот за правата на претседателот на Република Македонија и неговото семејство по престанување на функцијата („Службен весник на Република Македонија“ број 46/2004). Со овој закон се уредува положбата и правата на претседателот на Републиката по престанокот на функцијата и се утврдуваат посебни права на членовите на неговото семејство по престанокот на функцијата.

Со Решение У. бр.145/2004 Уставниот суд на Република Македонија ја ценел уставноста на членовите 4, 5, 10, 12, 13, 14, 15, 16 и 18 од наведениот закон, а со Решение У. бр. 75/2005, ја ценел уставноста на Законот во целина, при што и во двата случаи оценил дека нема основ за изразување на сомневање во однос на уставноста на оспорените членови и на Законот во целина, поради што и не повел постапка за оценување на уставноста на Законот. Ова од причини што Судот утврдил дека Собранието на Република Македонија има уставно утврдено право со закон да ја уреди положбата и правата на претседателот на Републиката по престанокот на функцијата и да утврди посебни права на членовите на неговото семејство. Притоа, право на законодавецот е да ги утврди и димензионира овие права, бидејќи основот за сите нив произлегува од функцијата претседател на Република Македонија утврдена со Уставот, а се остваруваат по престанокот на функцијата.

Според тоа, интенцијата на одредбите од Законот не е во привилегирањето на одредено лице или лица по престанувањето на функцијата претседател на Република Македонија, туку во уредувањето на статусот и дигнитетот на самата функција, кои се изразуваат преку гарантирање на определена положба на личностите што ја извршувале.

Вршењето на функцијата шеф на државата, заедно со практичните последици поврзани со државничкото искуство е основ, кој во случајов на наведениот закон, го надминува прашањето на еднаквоста помеѓу граѓаните и го поставува односот на државата кон една државничка функција.

Со Законот за изменување и дополнување на Законот за правата на претседателот на Република Македонија и неговото семејство по престанување на функцијата, кој е оспорен со оваа иницијатива, се доуредуваат одредени права што им припаѓаат на членовите на семејството на претседателот на Републиката кој починал за времетраење на мандатот, а кои во основа се утврдени со основниот текст на Законот (членовите 13, 15 и 16).

Со овој закон се прецизираат трошоците кои не се опфатени со стипендијата за школување во земјата и странство на која имаат право децата на починатиот претседател (право утврдено со член 13 од Законот), а кои законодавецот оценил дека произлегуваат при школувањето (такси за пријавување, сместување, исхрана, патни трошоци и здравствено осигурување), поради што оценил дека треба да бидат обезбедени од средствата во Буџетот на Република Македонија, на ист начин како и средствата за стипендија.

Исто така, во однос на обезбедувањето услови за домување на семејството, правото на сопственост на градежно неизградено земјиште за изградба на семејна куќа, утврдено со член 15 од Законот, се дополнува со право на надоместок на трошоците за изградба на семејната куќа, при што се лимитира дека за изградба на семејна куќа или за купување на стан државата обезбедува средства до 300м² простор по цена за м² на таа градежна зона, според пазарната вредност.

Во однос на посебните права за семејството на претседателот утврдени со член 16 од основниот текст на Законот (семејството да користи лично обезбедување, службено возило и возач; да користи службени простории по потреба при прием на домашни и странски делегации и да има право на финансиски средства и службена придружба при патување на член на семејството по повод официјална покана за присуство на манифестација надвор од земјата) се прецизира органот кој е надлежен да донесе акт за остварување на посебните права на семејството, односно во кој случај е надлежна Владата на Република Македонија, а во кој случај е надлежно Министерството за финансии.

Имајќи предвид дека Уставниот суд ја ценел уставноста на членовите 13, 15 и 16 од основниот текст на Законот, пред нивното изменување и дополнување, и тоа од аспект на тоа дали со посебните права кои се пропишуваат со истите, само поради општествената положба која ја имаат членовите на семејството на претседателот, се

доведуваат останатите граѓани во нерамноправна положба спротивно на членот 9 од Уставот, при што Судот не повел постапка за оценување на уставноста на овие одредби од причини претходно изнесени, Судот оцени дека не може основано да се постави прашањето за согласноста на сега оспорениот закон со уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата.

Ова од причина што со сега оспорениот Закон се врши дополнување на посебните права утврдени за семејството на претседателот на Република Македонија во случај на негова смрт за времетраење на мандатот, кои првенствено се утврдени со основниот текст на Законот, како и се допрецизира начинот на нивното остварување, при што нивното оспорување со иницијативата е од истите причини од кои бил оспорен Законот за правата на претседателот на Република Македонија и неговото семејство по престанување на функцијата, односно дека со посебните права утврдени за оваа категорија граѓани, се доведувале останатите граѓани во нерамноправна положба спротивно на членот 9 од Уставот, а за кои Судот оценил дека се во согласност со Уставот на Република Македонија.

Во случајот на сега оспорениот закон, исто како и при оцената на уставноста на Законот за правата на претседателот на Република Македонија и неговото семејство по престанување на функцијата, според Судот, право е на законодавецот да ги утврди и димензионира овие права, во функција на уредувањето на статусот и дигнитетот на функцијата претседател на Република Македонија, со што се поставува односот на државата кон една висока државничка функција, при што се надминува прашањето на еднаквоста помеѓу граѓаните.

Поради наведеното, Судот оцени дека оспорениот закон не може да се доведе под сомнение во однос на неговата согласност со член 9 и член 36 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.220/2006)

179.

У.бр.189/2006

- Право на застапување од страна на здруженијата на граѓаните, здруженијата на работодавачите и синдикатите и од адвокатите

- Right to representation by citizens' associations, associations of employers and trade unions and by lawyers

- Од законската одредба во која се утврдува дека лицата кои за себе сметаат дека се жртва на дискриминација по основ на пол, можат во управната постапка на нивно барање да бидат застапувани од здруженијата на граѓаните, здруженијата на работодавачите и синдикатите, не произлегува дека се исклучува можноста овие лица да бидат застапувани и од страна на адвокати.

- From the legal provision defining that persons who consider themselves to be the victims of discrimination on grounds of sex may, in the administrative procedure upon their request, be represented by citizens' associations, associations of employers and trade unions, it does not arise that the possibility for these persons to be represented also by lawyers is ruled out.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 февруари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 40 од Законот за еднакви можности на жените и мажите („Службен весник на Република Македонија“ бр.66/2006).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 40 од законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорениот член од Законот адвокатурата како јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон била исклучена и оневозможена да ги застапува лицата од членот 39 став 1 на овој закон, на нивно барање, во управната постапка поведена заради заштита на правата кои врз основа на пол им биле одземени или ограничени. Поради тоа, подносителот на иницијативата смета дека со решението на овој член од Законот се вршело ограничување на основните слободи и права на човекот и граѓанинот, ограничување на граѓаните да користат правна помош од адвокатурата како јавна служба и нивно ставање во нееднаква правна положба, што не било во согласност со член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 7, член 50, член 51, член 53, член 54 став 1 и член 55 од Уставот.

Врз основа на изнесеното, во иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на член 40 од Законот и при одлучувањето да ја има предвид сопствената Одлука У.бр.86/2003 од 26 ноември 2003 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/2003), со која Судот го укинал членот 146 став 3 од Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи, од истите причини наведени во оваа иницијатива.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 40 од Законот, здруженијата на граѓаните, здруженијата на работодавачите и синдикатите можат да ги застапуваат лицата од членот 39 став (1) на овој закон, на нивно барање, во управната постапка поведена заради заштита на правата кои врз основа на пол му биле одземени или ограничени.

4. Според член 53 од Уставот, адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон.

Обезбедувањето на правната помош од страна на адвокатурата на физички и правни лица во остварувањето на нивните права и интереси во постапката пред судовите, државните органи, други правни лица, органите на единиците на локалната самоуправа е едно

од прашањата што се уредени со Законот за адвокатурата („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2002 и 60/2006).

Според членот 3 од наведениот закон, правната помош што ја обезбедува и дава адвокатурата, покрај давање на правни совети, составување на поднесоци и слично, се состои и од застапување на странките пред судовите, државните органи, правните лица и друго, за каков вид на правна помош станува збор и во оспорената законска одредба.

Застапувањето на странките во управната постапка, во која постапка согласно оспорениот член од Законот се остварува и заштитата на правата кои врз основа на пол им се одземани или ограничени на лицата од членот 39 став 1 од Законот, поконкретно е уредено во Законот за општата управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2005).

Така, според член 55 од наведениот закон, полномошник што ги застапува странките во управната постапка може да биде секое лице кое е наполно деловно способно, освен лица кои се занимаваат со надриписарство. Согласно член 57 од овој закон, ако полномошното е дадено во форма на приватна исправа, истото се поднесува заверено, додека полномошното дадено на адвокат не се бара да биде заверено.

Имајќи ги предвид наведените законски одредби, од една, и содржината на оспорената законска одредба, од друга страна, според мислењето на Судот, произлегува дека со предвидувањето во оспорената законска одредба дека лицата од членот 39 став 1 од Законот за еднакви можности на жените и мажите можат, на нивно барање, во управната постапка да ги застапуваат здруженијата на граѓаните, здруженијата на работодавачите и синдикатите, интенцијата на законодавецот не била да ја исклучи можноста овие лица да бидат застапувани во управната постапка од страна на адвокатите, како што смета подносителот на иницијативата. Напротив, неговата интенција е лицата од член 39 став 1 од Законот, односно оние кои за себе сметаат дека се жртва на дискриминација, во управната постапка поведена заради заштита на правата кои им се одземани или ограничени врз основа на пол (т.н. полова дискриминација), да бидат застапувани и од субјектите наведени во оспорената законска одредба, освен од адвокатите и другите лица кои согласно Законот за општата управна постапка можат да бидат полномошници. Впрочем, исклучувањето на адвокатите да ги застапуват лицата во наведениот

случај не произлегува ниту од самата формулација на оспорената законска одредба, а ни од целата концепција на Законот.

Оттука, со оглед на тоа што подносителот на иницијативата неправилно ја толкува суштината и целта на оспорената законска одредба, Судот утврди дека наводите во иницијативата според кои со оваа одредба се вршело ограничување на основните слободи и права на граѓаните, ограничување на правото на адвокатурата да обезбедува правна помош, потоа ограничување на граѓаните и нивно ставање во нееднаква правна положба во поглед на користењето на правната помош од адвокатурата и слично, се неосновани. Судот, исто така, утврди дека се неосновани, односно неточни и наводите во иницијативата според кои подносителот смета дека решението на оспорената законска одредба е идентично со одредбата од Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи, која Уставниот суд ја укинал, поради што предлага од истите причини да биде укината и оспорената одредба. Имено, видно од образложението на Одлуката У.бр.86/2003 од 26 ноември 2003 година, Судот го укинал став 3 на член 146 од предметниот колективен договор, затоа што утврдил дека во него било предвидено на работникот правна помош во расправата пред Комисијата да може да му дава само претставник на синдикатот, што е суштинско различно решение од решението содржано во оспорената законска одредба.

Поради наведеното, Судот не го постави прашањето за согласноста на член 40 од Законот со членовите од Уставот наведени во иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.189/2006)

180.

У.бр.12/2007

- Повратно дејство на законите
(поведување на постапка)

- *Retroactive effect of laws
(initiation of a procedure)*

- Со оглед на тоа што оспорената одредба од Законот за политичките партии предвидува дека законот влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“ (24 јануари 2007 година), освен членот 3 од овој закон кој ќе се применува од 1 јануари 2007 година, таа не е во согласност со Уставот од причини што законите не можат да имаат повратно дејство.

- *Given that the challenged provision of the Law on Political Parties envisages that the law enters into force on the eighth day from the day of its publication in the “Official Gazette of the Republic of Macedonia” (24 January 2007), except for Article 3 of this Law which shall apply as of 1 January 2007, it is not in conformity with the Constitution for reasons that laws may not have a retroactive effect.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр.70/1992) на седницата одржана на 21 февруари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 13 во делот: „освен членот 3 од овој Закон кој ќе се применува од 1 јануари 2007 година“ од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2007).

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на оспорената одредба од законот означена во точката 1 од ова решение.

3. Тодор Петров, претседател на Македонската партија, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 13 во делот: „освен членот 3 од овој Закон кој ќе се применува од 1 јануари 2007 година“ од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената законска одредба не била во согласност со членот 52 став 4 од Уставот на Република Македонија, според кој законите и другите прописи неможеле да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Оспорениот член 13 од Законот предвидува дека тој (законот) влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, освен членот 3 од овој закон кој ќе се применувал од 1 јануари 2007 година.

Според иницијативата, Законот влегол во сила на 24 јануари 2007 година освен членот 3 од Законот кој бил предвиден да се применува од 1 јануари 2007 година, што значело дека оспорениот дел од членот 13 од Законот имал повратно дејство и имал понеповолни услови за граѓаните, затоа што бројот на основачите на политичката партија од 500 се покачувал на 1000 потписи од граѓаните.

Врз основа на изнесеното се бара Судот да го поништи членот 13 во оспорениот дел: „освен членот 3 од овој закон кој ќе се применува од 1 јануари 2007 година“ и воедно да донесе решение за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорената одредба од Законот.

4. Судот на седницата утврди дека според членот 13 од Законот, овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, освен членот 3 од овој закон кој ќе се применува од 1 јануари 2007 година.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е утврдено како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 52 став 1 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила.

Според ставот 2 на овој член од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување, а според ставот 3 на овој член, законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок, што го утврдува Собранието, со денот на објавувањето.

Ставот 4 од овој член од Уставот утврдува дека законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии е донесен на седницата одржана на 10 јануари 2007 година. Законот е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2007) на 16 јануари 2007 година.

Според оспорениот член 3 од Законот, законот влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“ (24 јануари 2007 година), освен членот 3 од овој закон кој ќе се применува од 1 јануари 2007 година.

Имајќи предвид дека со оспорената одредба е создадена правна ситуација, односно можност членот 3 од Законот да се применува и наназад, пред неговото објавување, односно влегување во сила, што, од друга страна, истовремено значи и негово повратно дејство.

Оттука, разгледувајќи го оспорениот дел на членот 13 од Законот од аспект на неговото повратно дејство, а при тоа имајќи го предвид ставот 4 на членот 52 од Уставот, според кој законите само по исклучок, и тоа во случаите кога тоа е поповолно за граѓаните, можат да имаат повратно дејство, како и содржината на оспорената законска одредба, Судот утврди дека решенијата кои се предвидени во Законот се понеповолни за субјектите (политичките партии) на кои се однесува оспорената одредба.

Со оглед на наведеното, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на членот 13 во делот: „освен членот 3 од овој закон кој ќе се применува од 1 јануари 2007 година“ од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии со членот 52 став 4 од Уставот и принципот на владеењето на правото утврдено како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 и 2 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.12/2007)

У.бр.12/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 април 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ПОНИШТУВА членот 13 во делот: „освен членот 3 од овој Закон кој ќе се применува од 1 јануари 2007 година“ од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2007).

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се донесени, односно преземени врз основа на оспорената одредба од Законот означена во точката 1 од ова решение.

3. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијативата поднесена од Тодор Петров, претседател на Македонската партија со Решение У.бр.12/2007 поведе постапка за оценување на уставноста на оспорениот дел на членот 13 од Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на дел на оспорениот член 13 од Законот со Уставот на Република Македонија.

5. Судот на седницата утврди дека според членот 13 од Законот, овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, освен членот 3 од овој закон кој ќе се применува од 1 јануари 2007 година.

6. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеештвото на правото е утврдено како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 52 став 1 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила.

Според ставот 2 на овој член од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување, а според ставот 3 на овој член, законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок, што го утврдува Собранието, со денот на објавувањето.

Ставот 4 од овој член од Уставот утврдува дека законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии е донесен на седницата одржана на 10 јануари 2007 година. Законот е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2007) на 16 јануари 2007 година.

Според членот 3 од Законот во членот 17 ставовите (1) и (2) се менуваат и гласат:

„(1) Политичките партии се запишуват во регистар според нивното седиште што го води надлежниот основен суд (во натамошниот текст: судски регистар).

(2) Судски регистар на политички партии водат основните судови во Битола, Тетово, Скопје ИИ- Скопје, Струмица и Штип за подрачјата на основните судови определени со Законот за судовите“.

Во ставот (4) на крајот од реченицата точката се брише и се додаваат зборовите: „како и образецот за давање на потписи за основање и членување во политичка партија кои се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ на веб страницата на Министерството за правда“.

По ставот (4) се додава нов став (5), кој гласи:

„(5) Обрасците за давање потписи за основање на политичка партија и за членување во политичка партија, ги обезбедува основачот, односно политичката партија“.

Според оспорениот член 13 од Законот, законот влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“ (24 јануари 2007 година), освен членот 3 од овој закон кој ќе се применува од 1 јануари 2007 година.

Имајќи предвид дека со оспорената одредба е создадена правна ситуација, односно можност членот 3 од Законот да се применува и наназад, пред неговото објавување, односно влегување во сила, што, од друга страна, истовремено значи и негово повратно дејство.

Оттука, разгледувајќи го оспорениот дел на членот 13 од Законот од аспект на неговото повратно дејство, а при тоа имајќи го предвид ставот 4 на членот 52 од Уставот, според кој законите само по исклучок, и тоа во случаите кога тоа е поповолно за граѓаните, можат да имаат повратно дејство, како и содржината на оспорената законска одредба, Судот утврди дека решенијата кои се предвидени во Законот се понеповолни за субјектите (политичките партии) на кои се однесува оспорената одредба.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека членот 13 во делот: „освен членот 3 од овој закон кој ќе се применува од 1 јануари 2007 година“ од Законот за изменување и дополнување на Законот за

политичките партии не е во согласност со членот 52 став 4 од Уставот и принципот на владеењето на правото утврдено како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 и 2 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Бајрам Положани. (У.бр.12/2007)

181.

У.бр 15/2007

**- Регистрација на политичка партија
(поведување на постапка)**

*- Registration of a political party
(initiation of a procedure)*

- Недоставувањето до надлежниот суд список на неопходен број на членови потребни за регистрација на политичка партија, како доказ за опстојување на една политичка партија на политичката сцена, не може да претставува противправно дело за кое може да се изрече прекршочна санкција на политичката партија и одговорното лице на партијата, поради тоа што определувањето на наведеното дејствие како прекршок во правниот поредок на Република Македонија ги доведува во прашање слободата на политичкото здружување и организирање и начелото на владеење на правото, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

- The failure to submit to the competent court a list of the necessary number of members required for registration of a political party, as evidence for the existence of a political

party on the political scene, may not be an unlawful act for which a minor offence sanction against the political party and the responsible person of the party may be pronounced, for a reason that the determination of the action noted as a minor offence in the legal order of the Republic of Macedonia brings into question the freedom of political association and organisation and the principle of the rule of law, as fundamental values of the constitutional order of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 14 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 10 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2007).

2. Владимир Стефановски, адвокат од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означен во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, со оспорената законска одредба со која се воведувала прекршочна казна - глоба за политичката партија и за одговорното лице на политичката партија доколку во определен законски рок не поднесат до судот список на членови со поединечно дадени потписи пред службено лице на Министерството за правда како доказ потребен за потврдување на бројот на членови неопходен за постоење на политичката партија, се повредувал членот 20 став 2 од Уставот на Република Македонија, според кој граѓаните слободно можат да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и да истапуваат.

Имено, согласно член 2 од Законот за политичките партии, политичката партија била доброволна организација на граѓани, формирана за остварување и заштита на политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања и заради учество во процесот на донесување на политички одлуки при учество во власта. Тоа значело дека граѓаните можеле слободно да пристапуваат кон политички партии и слободно да истапуваат од нив.

Ако од една политичка партија доброволно истапат повеќе граѓани и бројот на основачи се намали под потребниот број за основање политичка партија, тогаш таа политичка партија, согласно одредбите на член 1 ставовите 7 и 8 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, се бришела по службена должност од Регистерот на политички партии.

Бидејќи граѓаните доброволно пристапувале и истапувале од политичката партија, претседателот на партијата како одговорно лице на партијата, не можел и не смеел да ги присили овие граѓани да дадат потписи за пристапување кон партијата.

Бидејќи претседателот на партијата, ниту пак кој било орган на партијата не смеел да ги присилува граѓаните да пристапуваат кон партијата, не можел ни да биде казнет за тоа што не обезбедил доволен број на потписи. Според подносителот на иницијативата, доволна казна за партијата била таа што партијата ќе биде бришана од Регистерот на политичките партии.

Поради наведеното, се предлага Уставниот суд да ги поништи оспорените одредби од членот 10 на Законот.

3. Судот на седницата утврди дека со членот 10 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, се менува и дополнува членот 40 од Законот за политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ број 76/2004).

Имено, со ставот 1 на овој член, се менува воведната реченица во ставот 1 на член 40 од Законот за политичките партии, така што се утврдува дека глоба во износ од 800 до 4.800 евра во денарска противвредност ќе се изрече на политичка партија.

Согласно ставот 2 на овој член, во членот 40 став 1 од Законот, по алинејата 1, се додава нова алинеја 2, во која се

предвидува нов прекршок за политичката партија која „во определениот рок нема да поднесе до судот список на членови согласно со членот 11 став (3) од овој закон.“

4. Согласно член 8 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и политичкиот плурализам и слободните непосредни и демократски избори се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 20 став 1 од Уставот, на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања. Според ставот 2, граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат. Согласно ставот 3, програмите и дејствувањето на здруженијата на граѓаните и на политичките партии не можат да бидат насочени кон насилно уривање на уставниот поредок на Републиката и кон поттикнување или повик на воена агресија или разгорување на национална, верска или расна омраза или нетрпеливост. Според ставот 4 од оваа уставна одредба, забранети се воени или полувоени здруженија што не им припаѓаат на вооружените сили на Република Македонија.

Согласно член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Со Законот за политичките партии поблиску се уредува начинот, условите и постапката за основање, регистрирање и престанок на политичките партии.

Така, согласно член 2 од овој закон, политичката партија е доброволна организација на граѓани, формирана за остварување и заштита на политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања и заради учество во процесот на донесување на политички одлуки при учество во власта. Политичките партии своите цели ги остваруваат преку демократско формирање и изразување на политичката волја со учество на избори, како и на друг демократски начин.

Со членот 11 од овој закон, се утврдуваат условите под кои може да се основа политичка партија, како и условите за опстојување на политичката партија во Република Македонија.

Така, се утврдува дека политичка партија можат да основаат најмалку 1.000 граѓани на Република Македонија кои имаат избирачко право и кои го даде својот потпис за основање само на една политичка партија. Се утврдува дека член на политичка партија може да биде секој полнолетен и деловно способен граѓанин кој ќе даде потпис за доброволно членство во политичката партија. Исто така, со ставот 3 на овој член, се утврдува дека политичката партија е должна пред истекот на секои четири години од денот на регистрацијата да достави до основниот суд поединечно дадени потписи заверени пред нотар со број на потписи потребни за основање на политичка партија. Со исправка објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 8/2007, ставот 3 на овој член се менува, во смисла дека политичката партија е должна пред истекот на секои две години од денот на регистрацијата да достави до основниот суд поединечно дадени потписи пред службено лице на Министерството за правда според местото на живеење на членот на политичката партија, со број на потписи потребни за основање на политичка партија. По истекот на наведениот рок, во рок од осум дена, основниот суд е должен да ја извести политичката партија да постапи согласно со рокот утврден во ставот 3, а политичката партија е должна во рок од осум дена од денот на добивањето на известувањето од основниот суд, да постапи согласно ставот 3 на овој член. Ако политичката партија не постапи во овој рок, основниот суд по службена должност ќе донесе решение за бришење на политичката партија од судскиот регистар и по правосилноста на решението за тоа ќе го извести Основниот суд Скопје 2 - Скопје заради бришење на политичката партија и од Еднствениот судски регистар на политички партии. Бришењето на политичката партија од судскиот регистар и од Еднствениот судски регистар на политички партии се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ и во најмалку две јавни гласила од кои едно е на службен јазик различен од македонскиот, кој го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија, во рок од 15 дена од денот на бришењето на политичката партија од судскиот регистар.

Во главата III Од Законот за политичките партии, насловена како „Престанок на политичките партии“, во членот 29 се утврдува дека политичката партија престанува да постои со бришење од судскиот регистар: кога политичката партија ќе поднесе барање за бришење од судскиот регистар; врз основа на правосилно решение за бришење на политичката партија од судскиот регистар, донесено од страна на судот врз основа на овој закон; кога на политичката партија

и е забрането дејствување со правосилно решение, во согласност со одредбите на овој закон; кога органот утврден со статутот на политичката партија ќе донесе одлука за спојување со друга политичката партија; кога е намален бројот на членовите на политичката партија определен во членот 11 од овој закон и кога Уставниот суд на Република Македонија ќе утврди дека програмата или статутот на политичката партија не се во согласност со Уставот.

Со членот 40 од Законот, кој се наоѓа во главата ИВ Прекршочни одредби, се утврдуваат санкции за прекршок, кои можат да им бидат изречени на политичката партија и на одговорното лице во партијата. Со оспорениот член 10 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, со кој се менува и дополнува овој член, се врши усогласување на паричните казни со решенијата од новиот Закон за прекршоците, како и се воведува нов прекршок за кој ќе се казни партијата и одговорното лице на партијата, а тоа е случајот кога политичката партија во определениот рок нема да поднесе до судот список на членови согласно со членот 11 став 3 од овој закон, со што би се потврдил условот за опстојување на политичката партија.

5. Од наведените уставни одредби произлегува дека политичкото здружување и дејствување на граѓаните е слободно и дека таа слобода се изразува и во делот на основање на политички партии, и во делот на пристапување или истапување од политичките партии. Слободата на граѓаните на здружување заради остварување политички права, спаѓа во категоријата основни слободи и права на човекот и граѓанинот кои претставуваат темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, поради што нивното остварување е уставно заштитено.

При постоење на наведената уставна и законска регулатива, се поставува прашањето дали неподнесувањето до надлежниот суд на доволен број потписи на членови како услов за опстојување на една политичка партија, може да претставува противправно дело за кое се изрекува прекршочна санкција на политичката партија и одговорното лице во неа и дали со тоа законодавецот не го повредил уставното начело на слободно здружување на граѓаните заради остварување и заштита на политичките права.

Имено, политичката партија претставува организирана група на идејни истомисленници кои на демократски начин се борат да

ја освојат државната власт или ако власта е освоена, се борат за нејзино задржување што е можно подолго време, со цел да се обезбеди владеење на идеите и интересите на нејзиното членство.

Основањето, пристапувањето и истапувањето од политичка партија претставува доброволен чин на заинтересираните граѓани и Уставот не дозволува тие да трпат последица во вид на санкција за таквото свое постапување.

Политичката партија има својство на правно лице, кое ова својство го стекнува со денот на уписот во судскиот регистер, од кога се стекнува со право да започне да работи и да ги остварува целите за кои е основана. Законодавецот децидно ги утврдува условите потребни за основање на политичка партија, што е негово неспорно уставно право, меѓу кои е и определувањето на долната граница на членството на една партија која како политички субјект, покрај другото и преку својата бројност ја покажува сериозноста за учество или освојување на власта, како и определбата за тоа дека бројот на членовите на политичката партија мора да биде постојан, во смисла да не се намалува под бараниот минимум.

Намалувањето на бројот на членови на политичката партија под законски пропишаниот минимум, повлекува бришење на партијата од судскиот регистер и нејзино заминување од политичката сцена. Притоа, одржувањето, зголемувањето или намалувањето на членството на една политичка партија зависи од тоа колку политичката партија успева да ги задоволи и оствари политичките интереси на своите членови и способноста да привлече нови членови.

Врз основа на наведеното произлегува дека оспорената определба на законодавецот партијата и одговорното лице на партијата да бидат парично казнети за прекршок доколку во определен рок партијата не достави доказ до надлежниот суд дека има доволен број на членови неопходни за натамошно опстојување на политичката сцена, всушност значи инкриминирање на вршењето на слободата на истапување од политичка партија, што во еден момент довело до намалување на бројот на членовите на политичката партија под законскиот минимум. Со тоа, според Судот, се попречува остварувањето на демократскиот карактер на политичката партија во еден од суштинските аспекти на слободата на политичкото здружување и организирање, имено истапувањето од политичка партија, експлицитно наведено во член 20 став 2 од Уставот.

Оттука, имајќи ја предвид уставно гарантираната слобода на граѓаните на здружување заради остварување на политички права, произлегува дека недоставувањето до надлежниот суд список на неопходен број на членови потребни за регистрација на политичка партија, како доказ за опстојување на една политичка партија на политичката сцена, може да претставува основ за бришење на партијата од судскиот регистер, но не може да се смета како противправно дело за кое може да се изрече прекршочна санкција на политичката партија и одговорното лице на партијата. Поради тоа, Судот оцени дека определувањето на наведеното дејствие како прекршок во правниот поредок на Република Македонија може да го доведе во прашање и начелото на владеење на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Освен тоа, при постоење на регулатива дека во случај на недоставување доказ за минимален број на членови на политичката партија пред истекот на секои две години од денот на регистрацијата, основниот суд по службена должност ќе донесе решение за бришење на политичката партија од судскиот регистер, произлегува дека санкцијата за оспорениот прекршок треба да се изрече на политичка партија која престанала да постои. Нелогичноста и неприменливоста на ваквата одредба, исто така, основано може да го доведе во прашање уставното начело на владеење на правото.

Врз основа на наведеното, Судот оцени дека основано може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 10 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, со кој се пропишува дека на политичката партија ќе и се изрече глоба за прекршок доколку во определениот рок нема да поднесе до судот список на членови согласно со членот 11 став (3) од овој закон, со одредбите на член 8 став 1 алинеја 3 и член 20 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.15/2007)

У.бр.15/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 мај 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 10 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2007).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Владимир Стефановски, адвокат од Скопје, со Решение У.бр.15/2007 од 14 март 2007 година, поведе постапка за оценување на актот означен во точка 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека со членот 10 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, се менува и дополнува членот 40 од Законот за политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ број 76/2004).

Имено, со ставот 1 на овој член, се менува воведната реченица во ставот 1 на член 40 од Законот за политичките партии, така што се утврдува дека глоба во износ од 800 до 4.800 евра во денарска противвредност ќе се изрече на политичка партија.

Согласно ставот 2 на овој член, во членот 40 став 1 од Законот, по алинејата 1, се додава нова алинеја 2, во која се предвидува нов прекршок за политичката партија која „во определениот рок нема да поднесе до судот список на членови согласно со членот 11 став (3) од овој закон.“

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 и 5 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и политичкиот плурализам и слободните непосредни и демократски избори се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 20 став 1 од Уставот, на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања. Според ставот 2, граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат. Согласно ставот 3, програмите и дејствувањето на здруженијата на граѓаните и на политичките партии не можат да бидат насочени кон насилно уривање на уставниот поредок на Републиката и кон поттикнување или повик на воена агресија или разгорување на национална, верска или расна омраза или нетрпеливост. Според ставот 4 од оваа уставна одредба, забранети се воени или полувоени здруженија што не им припаѓаат на вооружените сили на Република Македонија.

Согласно член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Со Законот за политичките партии поблиску се уредува начинот, условите и постапката за основање, регистрирање и престанок на политичките партии.

Така, согласно член 2 од овој закон, политичката партија е доброволна организација на граѓани, формирана за остварување и заштита на политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања и заради учество во процесот на донесување на политички одлуки при учество во власта. Политичките партии своите цели ги остваруваат преку демократско формирање и изразување на политичката волја со учество на избори, како и на друг демократски начин.

Со членот 11 од овој закон, се утврдуваат условите под кои може да се основа политичка партија, како и условите за опстојување на политичката партија во Република Македонија.

Така, се утврдува дека политичка партија можат да основаат најмалку 1.000 граѓани на Република Македонија кои имаат избирачко право и кои го дале својот потпис за основање само на

една политичка партија. Се утврдува дека член на политичка партија може да биде секој полнолетен и деловно способен граѓанин кој ќе даде потпис за доброволно членство во политичката партија. Исто така, со ставот 3 на овој член, се утврдува дека политичката партија е должна пред истекот на секои четири години од денот на регистрацијата да достави до основниот суд поединечно дадени потписи заверени пред нотар со број на потписи потребни за основање на политичка партија. Со исправка објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 8/2007, ставот 3 на овој член се менува, во смисла дека политичката партија е должна пред истекот на секои две години од денот на регистрацијата да достави до основниот суд поединечно дадени потписи пред службено лице на Министерството за правда според местото на живеење на членот на политичката партија, со број на потписи потребни за основање на политичка партија. По истекот на наведениот рок, во рок од осум дена, основниот суд е должен да ја извести политичката партија да постапи согласно со рокот утврден во ставот 3, а политичката партија е должна во рок од осум дена од денот на добивањето на известувањето од основниот суд, да постапи согласно ставот 3 на овој член. Ако политичката партија не постапи во овој рок, основниот суд по службена должност ќе донесе решение за бришење на политичката партија од судскиот регистар и по правосилноста на решението за тоа ќе го извести Основниот суд Скопје 2 - Скопје заради бришење на политичката партија и од Единствениот судски регистар на политички партии. Бришењето на политичката партија од судскиот регистар и од Единствениот судски регистар на политички партии се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ и во најмалку две јавни гласила од кои едно е на службен јазик различен од македонскиот, кој го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија, во рок од 15 дена од денот на бришењето на политичката партија од судскиот регистар.

Во главата III Од Законот за политичките партии, насловена како „Престанок на политичките партии“, во членот 29 се утврдува дека политичката партија престанува да постои со бришење од судскиот регистар: кога политичката партија ќе поднесе барање за бришење од судскиот регистар; врз основа на правосилно решение за бришење на политичката партија од судскиот регистар, донесено од страна на судот врз основа на овој закон; кога на политичката партија и е забрането дејствување со правосилно решение, во согласност со одредбите на овој закон; кога органот утврден со статутот на политичката партија ќе донесе одлука за спојување со друга политичката партија; кога е намален бројот на членовите на политичката партија

определен во членот 11 од овој закон и кога Уставниот суд на Република Македонија ќе утврди дека програмата или статутот на политичката партија не се во согласност со Уставот.

Со членот 40 од Законот, кој се наоѓа во главата ИВ Прекршочни одредби, се утврдуваат санкции за прекршок, кои можат да им бидат изречени на политичката партија и на одговорното лице во партијата. Со оспорениот член 10 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, со кој се менува и дополнува овој член, се врши усогласување на паричните казни со решенијата од новиот Закон за прекршоците, како и се воведува нов прекршок за кој ќе се казни партијата и одговорното лице на партијата, а тоа е случајот кога политичката партија во определениот рок нема да поднесе до судот список на членови согласно со членот 11 став 3 од овој закон, со што би се потврдил условот за опстојување на политичката партија.

6. Од наведените уставни одредби произлегува дека политичкото здружување и дејствување на граѓаните е слободно и дека таа слобода се изразува и во делот на основање на политички партии, и во делот на пристапување или истапување од политичките партии. Слободата на граѓаните на здружување заради остварување политички права, спаѓа во категоријата основни слободи и права на човекот и граѓанинот кои претставуваат темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, поради што нивното остварување е уставно заштитено.

При постоење на наведената уставна и законска регулатива, се поставува прашањето дали неподнесувањето до надлежниот суд на доволен број потписи на членови како услов за опстојување на една политичка партија, може да претставува противправно дело за кое се изрекува прекршочна санкција на политичката партија и одговорното лице во неа и дали со тоа законодавецот не го повредил уставното начело на слободно здружување на граѓаните заради остварување и заштита на политичките права.

Имено, политичката партија претставува организирана група на идејни истомисленици кои на демократски начин се борат да ја освојат државната власт или ако власта е освоена, се борат за нејзино задржување што е можно подолго време, со цел да се обезбеди владеење на идеите и интересите на нејзиното членство.

Основањето, пристапувањето и истапувањето од политичка партија претставува доброволен чин на заинтересираните граѓани и Уставот не дозволува тие да трпат последица во вид на санкција за таквото свое постапување.

Политичката партија има својство на правно лице, кое ова својство го стекнува со денот на уписот во судскиот регистар, од кога се стекнува со право да започне да работи и да ги остварува целите за кои е основана. Законодавецот децидно ги утврдува условите потребни за основање на политичка партија, што е негово неспорно уставно право, меѓу кои е и определувањето на долната граница на членството на една партија која како политички субјект, покрај другото и преку својата бројност ја покажува сериозноста за учество или освојување на власта, како и определбата за тоа дека бројот на членовите на политичката партија мора да биде постојан, во смисла да не се намалува под бараниот минимум.

Намалувањето на бројот на членови на политичката партија под законски пропишаниот минимум, повлекува бришење на партијата од судскиот регистар и нејзино заминување од политичката сцена. Притоа, одржувањето, зголемувањето или намалувањето на членството на една политичка партија зависи од тоа колку политичката партија успева да ги задоволи и оствари политичките интереси на своите членови и способноста да привлече нови членови.

Врз основа на наведеното произлегува дека оспорената определба на законодавецот, партијата и одговорното лице на партијата да бидат парично казнети за прекршок доколку во определен рок партијата не достави доказ до надлежниот суд дека има доволен број на членови неопходни за натамошно опстојување на политичката сцена, всушност значи инкриминирање на вршењето на слободата на истапување од политичка партија, што во еден момент довело до намалување на бројот на членовите на политичката партија под законскиот минимум. Со тоа, според Судот, се попречува остварувањето на демократскиот карактер на политичката партија во еден од суштинските аспекти на слободата на политичкото здружување и организирање, имено истапувањето од политичка партија, експлицитно наведено во член 20 став 2 од Уставот.

Оттука, имајќи ја предвид уставно гарантираната слобода на граѓаните на здружување заради остварување на политички права, произлегува дека недоставувањето до надлежниот суд список на неопходен број на членови потребни за регистрација на политичка

партија, како доказ за опстојување на една политичка партија на политичката сцена, може да претставува основ за бришење на партијата од судскиот регистар, но не може да се смета како противправно дело за кое може да се изрече прекршочна санкција на политичката партија и одговорното лице на партијата. Поради тоа, Судот оцени дека определувањето на наведеното дејствие како прекршок во правниот поредок на Република Македонија го доведува во прашање и начелото на владеење на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Покрај тоа, при постоење на регулатива дека во случај на недоставување доказ за минимален број на членови на политичката партија пред истекот на секои две години од денот на регистрацијата, основниот суд по службена должност ќе донесе решение за бришење на политичката партија од судскиот регистар, произлегува дека санкцијата за оспорениот прекршок треба да се изрече на политичка партија која престанала да постои. Нелогичноста и неприменливоста на ваквата одредба, исто така, го доведува во прашање уставното начело на владеење на правото.

Врз основа на наведеното, Судот оцени дека оспорениот член 10 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, со кој се пропишува дека на политичката партија ќе и се изрече глоба за прекршок доколку во определениот рок нема да поднесе до судот список на членови согласно со членот 11 став (3) од овој закон, не е во согласност со одредбите на член 8 став 1 алинеја 3 и член 20 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.15/2007)

182.

У.бр.23/2007

- Минимален број на членови како услов за основање на политичка партија (поведување и неповедување на постапка)

- Minimum number of members as a condition for founding a political party (initiation of a procedure)

- Утврдениот минимален број од 1000 граѓани како услов за основање на политичка партија во однос на бројот на граѓани кои имаат општо избирачко право во Републиката, не е прекумерен и е прифатлив и не може да се смета дека претставува пречка за основање и пререгистрација на политички партии, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба со Уставот.

- The set minimum number of 1,000 citizens as a condition for founding a political party in view of the number of citizens having a general right to suffrage in the Republic, is not excessive and is acceptable and cannot be considered to be an obstacle for the foundation and reregistration of political parties, owing to which there may not be a question as to the agreement of the contested provision with the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 27 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 14 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 1 став 3, член 2 став 2 и член 12 став 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2007).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 1 став 1 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти или дејствија што се донесени, односно преземени врз основа на член 12 став 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии.

4. Ова решение ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

5. Тони Ѓуревски, претседател на Партијата Лига за демократија од Скопје и Ванчо Шехтански, претседател на Трајно македонско радикално обединување „ТМРО“ од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување уставноста на член 1 став 1 и 3, член 2 став 2 и член 12 став 3 од Законот означен во точката 1 на ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата Тони Ѓуревски - со оспорениот член 1 став 1 од Законот според кој за основање на политичка партија се потребни 1000 граѓани кои имаат избирачко право наместо 500 граѓани како што било предвидено пред измените на Законот се повредувала слободата на граѓаните да основаат здруженија на граѓаните и политички партии.

Понатаму, подносителот на иницијативата наведува дека според член 1 став 3 од наведениот Закон („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2007) постојната политичка партија била должна пред истекот на секои четири години од денот на регистрацијата да достави до Основниот суд поединечно дадени потписи заверени пред нотар со број на потписници потребни за основање на политичка партија.

Меѓутоа на 24 јануари 2007 година била објавена „исправка“ на Законот за изменување и дополнување на Законот за политички партии која по својот карактер воопшто не личела на исправка туку на ново дополнително поострување на одредбите за основање и пререгистрација на политичката партија. Имено според исправката рокот за пререгистрација не се врши на секои 4 години туку на секои 2 години, а поединечните потписи не се дават пред

нотар заверени од него, туку пред службено лице на Министерството за правда.

Оттука, според подносителот Уставниот суд треба да утврди за што всушност гласале пратениците во Собранието, дали за првиот текст на член 1 став 3 и за вториот текст, односно дали преку наводно изведената форма на грешка направена од Законодавно правната комисија на Собранието при објавувањето на текстот на Законот се пооструваат условите за пререгистрација на политичка партија.

Според наводите на подносителот на иницијативата на Ванчо Шехтански со измените и дополнувањата на Законот за политичките партии се повредувале уставните начела утврдени во член 9, член 18 став 1 и 2 и член 20 став 1 и 2 од Уставот и што истите биле контрадикторни и нејасни и ги доведувале во заблуда политичките субјекти што треба да ги применат.

Имено според подносителот на иницијативата, со самиот факт што една политичка партија е „позиција“, а друга „опозиција“ кај граѓаните членови на истите, со новата законска обврска се предизвикувал страв од јавно легитимирање пред службено лице на државен орган и чувство на подреденост и репресија врз нивниот понатамошен статус, поради што тие биле спречени да го остварат правото на слободно здружување утврдено во член 20 став 1 и 2 од Уставот.

Воедно со одредбата со која јавно се изразува политичката припадност се повредува член 18 став 1 и 2 од Уставот со кој се гарантира заштита на личните податоци односно заштита на личниот интегритет. Членувањето во партијата е податок од личен карактер и неговата тајност зависи од волјата на личноста.

Со оспорената одредба според која политичката припадност се евидентира кај државен орган, тоа веќе не претставува тајна, па оттука може да се претпостави што би значело еден јавен службеник, бизнисмен или пак млад човек што очекува вработување да се декларира како член на опозициона партија.

Според подносителот, крајната контрадикторност и нејасност на одредбите од Законот се гледа и во фактот што според член 1 став 3 од Законот, потписите се заверуваат кај нотар, според местото на живеење, а според член 2 став 2 потписите за основање

на политичката партија се даваат пред службени лица на Министерството за правда.

Воедно подносителот на иницијативата укажува на фактот дека законодавецот во преодните и завршни одредби односно во член 12 став 3 од Законот предвидел рок од 45 дена од денот на примената на Законот политичките партии се должни да се пререгистрираат, при што повторно останува нејасно пред кој орган се дава потписот.

Од содржината на поднесената иницијатива може да се заклучи дека подносителот иако укажува дека измените на Законот во целина не биле во согласност со Уставот, во суштина го оспорува член 1 став 3 и член 12 став 3.

6. Судот на седницата утврди дека според член 1 став 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2007) политичката партија е должна пред истекот на секои четири години од денот на регистрацијата да достави до основниот суд поединечно дадени потписи заверени пред нотар, со број на потписи потребни за основање на политичка партија.

Согласно член 13 од Законот, овој Закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето. Законот е објавен на 16 јануари 2007 година, а влегол во сила на 24 јануари 2007 година.

Судот, исто така, утврди дека на 24 јануари 2007 година, односно на денот на влегувањето во сила на Законот, во „Службен весник на Република Македонија“ бр.8/2007 е објавена исправка на Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии од Законодавно правната комисија на Собранието на Република Македонија.

Во исправката се наведува дека по извршеното сравнување со изворниот текст е утврдено дека во текстот на Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии се направени грешки поради што член 1 став (3) треба да гласи: Политичката партија е должна пред истекот на секои две години од денот на регистрацијата да достави до Основниот суд поединечно дадени потписи пред службено лице на Министерството за правда според местото на живеење на членот на политичката партија, со број

на потписи потребни за основање на политичката партија согласно став (1) на овој член.

Владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Според член 52 од Уставот на Република Македонија законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување.

Законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок што го утврдува Собранието со денот на објавувањето.

Според член 75 став 1 од Уставот, законите се прогласуваат со указ, а според став 2 на истиот член, указот за прогласување на законите, го потпишуваат претседателот на Републиката и претседателот на Собранието.

Според член 76 став 1 од Уставот Собранието основа постојани и повремени работни тела.

Според член 115 став 1 од Деловникот на Собранието на Република Македонија е предвидено дека со одлука на Собранието се основаат постојани работни тела.

Со Одлука за основање на постојани работни тела на Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.85/2002) покрај другото како постојано работно тело на Собранието на Република Македонија е основана Законодавно правната комисија.

Законодавно правната комисија покрај другото, е надлежна да дава исправки на грешки во објавениот текст на закони или на други акти, врз основа на изворниот текст на усвоениот закон или друг акт на Собранието.

Од наведените одредби произлегува дека Законодавно правната комисија на Собранието на Република Македонија како постојано работно тело чии членови се од редот на пратениците во

Собранието може да дава исправки на грешки во објавениот текст на Законот, што е направено во конкретниот случај.

Меѓутоа, и покрај ваквата надлежност на ова тело, се поставува прашањето дали Законодавно правната комисија може текстот на законската норма да го замени со исправка која има карактер на измена на нејзината диспозиција, со што се надминува карактерот на исправката, без да се спроведе нова собраниска процедура за изменување на законот, без таквата измена на законската норма да биде прогласена со указ од страна на претседателот на Републиката и без да се предвиди уставно утврдениот рок за влегување во сила на таквата измена по нејзиното објавување.

Имено, фактот што извршената исправка од Законодавно правната комисија е објавена на денот на влегувањето во сила на Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, покажува дека за оваа одредба, како суштински нова, не е предвиден временски рок за влегување во сила по нејзиното објавување.

Воедно, имајќи ја предвид утврдената фактичка состојба, произлегува дека во објавениот текст на Законот постои одредба од суштинско значење која не била изгласана во Собранието. Обидот оваа недоследност да се корегира со исправка од страна на Законодавно правната комисија и таа исправка да го замени објавениот текст и да влезе во сила со денот на објавувањето, го поставува прашањето дали законодавец е Собранието на Република Македонија или Законодавно правната комисија.

Исто така, пред Судот се постави прашањето дали ваквиот начин на внесувањето на правна норма во правниот поредок која не била во текстот на Законот кој со Указ го прогласил претседателот на Републиката, ја доведува во прашање положбата на претседателот на Република Македонија утврдена во член 75 од Уставот.

Крајниот ефект од состојбата настаната со објавувањето на исправката на член 1 став 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии е во тоа што се покажува дека објективно ниту за законодавецот, а уште повеќе за граѓаните, не е јасно која норма е закон во конкретниот случај. Еден од елементите од принципот на владеење на правото е правната

сигурност, која што се обезбедува првенствено со јасност и прецизност на правните норми со кои се утврдуваат права и обврски за субјектите во правото. Во овој случај, според мислењето на Судот, таква сигурност за тоа која е вистинската диспозиција на член 1 став 3 е тешко да се препознае.

Оттука, според мислењето на Судот, а имајќи го предвид начелото на владеење на правото како темелна вредност на уставниот поредок, основано може да се постави прашањето за согласноста на член 1 став 3 од Законот со Уставот.

7. Судот, исто така, утврди дека според член 2 став 2 од Законот, потписите за основање на политичка партија се даваат пред службени лица на Министерството за правда според местото на живеење на основачот на политичката партија.

Според член 20 став 1 од Уставот, на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања.

Според ставот 2 на овој член, граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат.

Слободата на политичко здружување како основно право се остварува непосредно врз основа на Уставот, при што без сомнение, во рамките на општото уставно овластување на Собранието да донесува закони, е содржано овластувањето со закон да ги уреди прашањата кои се релевантни за остварување на оваа слобода.

Имајќи предвид дека политичките партии претставуваат организирана група на идејни истомисленици кои на демократски начин се борат да ја освојат државната власт, или ако власта е освоена, се борат за нејзино задржување што е можно подолго време, со цел да се обезбеди владеење на идеите и интересите на нејзиното членство, Судот смета дека вметнувањето на обврската за давањето на потписи пред Министерството за правда, ги доведува граѓаните во положба да ја декларираат својата партиската определба пред институциите на извршната власт, што може да има ефект на одвраќање и обесхрабрување на граѓаните јавно да поддржуваат одредена политичка партија.

За Судот не е спорно дека законодавецот има право, ако смета за потребно, да обезбеди проверка на веродостојноста на податоците што ги даваат граѓаните како основачи на политичка партија, но тоа може да го обезбеди преку орган кој е независен од законодавната и извршната власт, на кој начин ќе се избегне какво и да е одвраќање на граѓаните слободно да поддржуваат политичка партија.

Имајќи го предвид наведеното, Судот смета дека утврдениот начин за проверување на веродостојноста на потписите не е во согласност со остварување на слободата на политичко здружување и дејствување, поради што основано се поставува прашањето за согласноста на одредбата од член 2 став 2 од Законот со член 20 од Уставот.

Судот ги имаше предвид и наводите во иницијативите дека со оспорените одредби се повредува принципот на заштита на личните податоци, меѓутоа оцени дека истите се ирелевантни и не се од влијание за исходот во конкретниов случај.

8. Судот, понатаму, утврди дека во преодните и завршните одредби од наведениот закон, односно во член 12 став 3 е предвидено дека политичките партии регистрирани до денот на примената на овој закон, се должни во рок од 45 дена од денот на примената на овој закон, да постапат согласно со член 1 став 3 од овој закон.

Тргувајќи од одредбите од Уставот, а кои се однесуваат на основните слободи и права, а посебно на гаранциите за остварување на слободата на здружување за остварување на политичките права и уверувања како и политичкиот плурализам како темелна вредност на уставниот поредок, се поставува прашањето дали предвидениот рок од 45 дена е разумен, односно доволно реален и објективен особено во случајот кога условот за пререгистрација во однос на бројот на членови кои се заверуваат како основачи на политичка партија е двојно зголемен од 500 на 1000 граѓани, а последицата е престанок на партијата.

Според мислењето на Судот, определениот рок е прекраток за да се организира масовна пропаганда која би ги заинтригирала широките слоеви на населението за ставовите и идеите содржани во програмата на партиите за да обезбеди доволен број на приврзаници кои ќе застанат зад тие идеи и ставови, а со тоа

ќе овозможи понатамошна политичка активност и егзистенција, ако таков одзив постои.

Според мислењето на Судот, целта на кој и да е закон за политички партии во едно демократско општество секогаш е создавање на услови за остварување на слободата на политичко организирање и дејствување, а не за нејзино ограничување. Оттука, целта и на овој закон мора да е пропишување, но и обезбедување на услови за реорганизација на постојните политички партии, а не преку утврдување нереални услови во поглед на рокот за пререгистрација, нивно згаснување, што е недопуштено во едно демократско општество.

Врз основа на наведеното, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на 12 став 3 од Законот со Уставот.

9. Судот, исто така, утврди дека во член 1 став 1 од наведениот закон „политичка партија може да основаат најмалку 1000 граѓани на Република Македонија кои имаат избирачко право и кои го дале својот потпис за основање само на една политичка партија“.

Имајќи ги предвид уставните одредби со кои се гарантира слободата на политичко здружување како фундаментално политичко право на граѓаните и овластувањето на Собранието со закон да ги уреди критериумите кои се релевантни за остварување на ова право, Судот смета дека законското утврдување на минималниот број на граѓани како услов за основање на политичка партија не преставува дел од одредбите кои имаат функција на утврдување на основи за ограничување на остварување на слободата на политичкото здружување и дејствување.

Имено, утврдување на минимален број на членови за основање политичка партија, во суштина е поврзано со легитимната цел да се промовираат такви облици на здружување и дејствување кои ќе бидат носители на идеи зад кои стои респектибилно тело со определено влијание на исходот на изборите за претставничките тела.

Според тоа, Судот оцени дека утврдениот минимален број од 1000 граѓани како услов за основање на политичка партија во однос на бројот на граѓаните кои имаат општо избирачко право во Републиката, не е прекумерен и е прифатлив и не може да се смета дека претставува пречка за основање и пререгистрација на политички

партии, поради што Судот не го постави прашањето за согласноста на член 1 став 1 од Законот со уставните одредби.

10. Со оглед на фактот што Уставниот суд изрази сомнение во однос на одредбата од член 12 став 3 од Законот во кој е утврден рок од 45 дена во кој политичките партии треба да се пререгистрираат, а после истекот на тој рок се бришат од судскиот регистар, Судот оцени дека се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд и одлучи како во точката 3 од ова решение.

11. Врз основа на наведеното, Судот одлучи како во точките 1, 2 и 3 од ова решение.

12. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.23/2007)

183.

У.бр.23/2007

- Слобода на политичко здружување и дејствување

- Freedom of political association and activity

- Со исправката направена од Законодавно правната комисија со која се заменува текст на законска норма кој има карактер на измена на нејзината диспозиција се надминува карактерот на исправката, без да се спроведе нова собраниска постапка за изменување на Законот, без таа измена да биде прогласена со указ од страна на претседателот на Републиката и без да се предвиди уставно утврдениот рок за влегување во сила на таквата измена се повредуваат начелото на владеење на правото, уставните норми за поставеноста на Собранието во системот на власта, положбата и надлежноста

на претседателот на Републиката утврдена со Уставот како и примената на начелото на *vacatio legis*.

Со утврдениот начин на проверување на веродостојноста на потписите на граѓаните основачи на политичка партија пред Министерството за правда како дел од извршната власт се повредува начелото на слобода на политичко здружување и дејствување утврдено во член 20 од Уставот.

Предвидувањето на рокот од 45 дена во кој партијата треба да се пререгистрира односно да обезбеди доволен број на лица оснивачи во услови кога цензусот на лица кои можат да се јават како основачи на политичка партија е покачен од 500 на 1000 лица е нереален и прекраток и може да доведе до згаснување на политичката партија што е недопуштено во едно демократско општество.

- The correction made by the Legislative-Legal Commission replacing the text of a legal norm that has the character of a change in its text exceeds the character of the correction, without conducting a new parliamentary procedure for a change in the Law, without that change being proclaimed with a decree by the President of the Republic, and without defining the constitutionally envisaged time limit for entry into force of such change, violates the principle of the rule of law, the constitutional norms about the position of the Assembly in the system of government, the position and competence of the President of the Republic defined by the Constitution, as well as the implementation of the principle of vacatio legis.

The prescribed manner of verification of the credibility of the signatures of the citizens-founders of a political party before the Ministry of Justice as part of the executive power violates the freedom of political association and activity defined in Article 20 of the Constitution.

The stipulation of the 45-day time limit within which the party should be reregistered, that is, should provide sufficient number of persons-founders in conditions when the census of persons that may appear as founders of a political party has been increased from 500 to 1,000 persons is unreal and too short and may lead to extinguishment of the political party, which is inadmissible in a democratic society.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 мај 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВААТ член 1 став 3, член 2 став 2 и член 12 став 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2007).

2. СЕ СТАВА НАДВОР ОД СИЛА Решението за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се донесени, односно преземени врз основа на член 12 став 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии.

3. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива на Тони Ѓуревски, претседател на Партијата Лига за демократија од Скопје и Ванчо Шехтански, претседател на Трајно македонско радикално обединување „ТМРО“ од Скопје со Решение У.бр.23/2007 од 14 март 2007 година поведе постапка за оценување уставноста на член 1 став 3, член 2 став 2 и член 12 став 3 од Законот означен во точката 1 на оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што преде Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорените членови со Уставот.

5. Судот на седницата утврди дека според член 1 став 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2007) политичката партија е должна пред истекот на секои четири години од денот на регистрацијата да достави до основниот суд поединечно дадени потписи заверени пред нотар, со број на потписи потребни за основање на политичка партија.

Согласно член 13 од Законот, овој Закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето. Законот е објавен на 16 јануари 2007 година, а влегол во сила на 24 јануари 2007 година.

Судот, исто така, утврди дека на 24 јануари 2007 година, односно на денот на влегувањето во сила на Законот, во „Службен весник на Република Македонија“ бр.8/2007 е објавена исправка на Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии од Законодавно правната комисија на Собранието на Република Македонија.

Во исправката се наведува дека по извршеното сравнување со изворниот текст е утврдено дека во текстот на Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии се направени грешки поради што член 1 став 3 треба да гласи: Политичката партија е должна пред истекот на секои две години од денот на регистрацијата да достави до Основниот суд поединечно дадени потписи пред службено лице на Министерството за правда според местото на живеење на членот на политичката партија, со број на потписи потребни за основање на политичката партија согласно став 1 на овој член.

Владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Според член 52 од Уставот на Република Македонија законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување.

Законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок што го утврдува Собранието со денот на објавувањето.

Според член 75 став 1 од Уставот, законите се прогласуваат со указ, а според став 2 на истиот член, указот за прогласување на законите, го потпишуваат претседателот на Републиката и претседателот на Собранието.

Според член 76 став 1 од Уставот Собранието основа постојани и повремени работни тела.

Според член 115 став 1 од Деловникот на Собранието на Република Македонија е предвидено дека со одлука на Собранието се основаат постојани работни тела.

Со Одлука за основање на постојани работни тела на Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.85/2002) покрај другото како постојано работно тело на Собранието на Република Македонија е основана Законодавно правната комисија.

Законодавно правната комисија покрај другото, е надлежна да дава исправки на грешки во објавениот текст на закони или на други акти, врз основа на изворниот текст на усвоениот закон или друг акт на Собранието.

Од наведените одредби произлегува дека Законодавно правната комисија на Собранието на Република Македонија како постојано работно тело чии членови се од редот на пратениците во Собранието може да дава исправки на грешки во објавениот текст на Законот, што е направено во конкретниот случај.

Меѓутоа, и покрај ваквата надлежност на ова тело, Судот оцени дека Законодавно правната комисија не може текстот на законската норма да го замени со исправка која има карактер на измена на нејзината диспозиција, со што се надминува карактерот на исправката, без да се спроведе нова собраниска процедура за изменување на законот, без таквата измена на законската норма да биде прогласена со указ од страна на претседателот на Републиката и без да се предвиди уставно утврдениот рок за влегување во сила на таквата измена по нејзиното објавување.

Имено, фактот што извршената исправка од Законодавно правната комисија е објавена на денот на влегувањето во сила на Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, покажува дека за оваа одредба, како суштински нова, не е предвиден временски рок за влегување во сила по нејзиното објавување.

Воедно, имајќи ја предвид утврдената фактичка состојба, произлегува дека во објавениот текст на Законот постои одредба од

суштинско значење која не била изгласана во Собранието. Обидот оваа недоследност да се корегира со исправка од страна на Законодавно правната комисија и таа исправка да го замени објавениот текст и да влезе во сила со денот на објавувањето, ја изместува уставната поставеност на Собранието и неговата надлежност со што во улога на законодавец се јавува Законодавно правната комисија на Собранието на Република Македонија.

Исто така, Судот оцени дека ваквиот начин на внесувањето на правна норма во правниот поредок која не била во текстот на Законот кој со Указ го прогласил претседателот на Републиката, ја доведува во прашање положбата на претседателот на Република Македонија утврдена во член 75 од Уставот.

Крајниот ефект од состојбата настаната со објавувањето на исправката на член 1 став 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии е во тоа што се покажува дека објективно ниту за законодавецот, а уште повеќе за граѓаните, не е јасно која норма е закон во конкретниот случај. Еден од елементите од принципот на владеење на правото е правната сигурност, која што се обезбедува првенствено со јасност и прецизност на правните норми со кои се утврдуваат права и обврски за субјектите во правото. Во овој случај, според мислењето на Судот, таква сигурност за тоа која е вистинската диспозиција на член 1 став 3 е тешко да се препознае.

Оттука, според мислењето на Судот, а имајќи го предвид начелото на владеење на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, оспорениот член 1 став 3 од Законот не е во согласност со Уставот.

6. Судот, исто така, утврди дека според член 2 став 2 од Законот, потписите за основање на политичка партија се даваат пред службени лица на Министерството за правда според местото на живеење на основачот на политичката партија.

Според член 20 став 1 од Уставот, на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања.

Според ставот 2 на овој член, граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат.

Слободата на политичко здружување како основно право се остварува непосредно врз основа на Уставот, при што без сомнение, во рамките на општото уставно овластување на Собранието да донесува закони, е содржано овластувањето со закон да ги уреди прашањата кои се релевантни за остварување на оваа слобода.

Имајќи предвид дека политичките партии претставуваат организирана група на идејни истомисленици кои на демократски начин се борат да ја освојат државната власт, или ако власта е освоена, се борат за нејзино задржување што е можно подолго време, со цел да се обезбеди владеење на идеите и интересите на нејзиното членство, Судот оцени дека вметнувањето на обврската за давањето на потписи пред Министерството за правда, ги доведува граѓаните во положба да ја декларираат својата партиската определба пред институциите на извршната власт, што може да има ефект на одвраќање и обесхра-брување на граѓаните јавно да поддржуваат одредена политичка партија.

За Судот не е спорно дека законодавецот има право, ако смета за потребно, да обезбеди проверка на веродостојноста на податоците што ги даваат граѓаните како основачи на политичка партија, но тоа може да го обезбеди преку орган кој е независен од законодавната и извршната власт, на кој начин ќе се избегне какво и да е одвраќање на граѓаните слободно да поддржуваат политичка партија.

Имајќи го предвид наведеното, Судот смета дека утврдениот начин за проверување на веродостојноста на потписите не е во согласност со остварување на слободата на политичко здружување и дејствување, поради што оцени дека одредбата од член 2 став 2 од Законот, не е во согласност со член 20 од Уставот.

7. Судот, понатаму, утврди дека во преодните и завршните одредби од наведениот закон, односно во член 12 став 3 е предвидено дека политичките партии регистрирани до денот на примената на овој закон, се должни во рок од 45 дена од денот на примената на овој закон, да постапат согласно со член 1 став 3 од овој закон.

Тргувајќи од одредбите од Уставот, а кои се однесуваат на основните слободи и права, а посебно на гаранциите за остварување на слободата на здружување за остварување на политичките права и уверувања, како и политичкиот плурализам како темелна вредност на уставниот поредок, се поставува прашањето дали предвидениот рок од 45 дена е разумен, односно доволно реален и објективен особено во случајот кога условот за пререгистрација во однос на бројот на членови кои се заверуваат како основачи на политичка партија е двојно зголемен од 500 на 1000 граѓани, а последицата е престанок на партијата.

Според мислењето на Судот, определениот рок е прекраток за да се организира пропаганда која би ги заинтригирала граѓаните за ставовите и идеите содржани во програмата на партиите, за тие да обезбедат доволен број на приврзаници кои ќе застанат зад тие идеи и ставови, а со тоа ќе овозможи понатамошна политичка активност и егзистенција, ако таков одзив постои.

Според мислењето на Судот, целта на кој и да е закон за политички партии во едно демократско општество секогаш е создавање на услови за остварување на слободата на политичко организирање и дејствување, а не за нејзино ограничување. Оттука, целта и на овој закон мора да е пропишување, но и обезбедување на услови за реорганизација на постојните политички партии, а не преку утврдување нереални услови во поглед на рокот за пререгистрација, нивно згаснување, што е недопуштено во едно демократско општество.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека оспорениот член 12 став 3 од Законот, не е во согласност со Уставот.

8. Врз основа на наведеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од оваа одлука.

9. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.23/2007)

184.

У.бр.39/2006

**- Ограничување и попречување на правото на слобода на пазарот
(поведување на постапка)**

*- Restriction and obstruction of the right to freedom of the market
(initiation of a procedure)*

- Кога во целината на Законот за заштита од пушењето е изречена генерална мерка за забрана на цигари и тутун на лица помлади од 18 години, дополнителното ограничување на продажба на цигари претставува економско ограничување и попречување на правото на слобода на пазарот и претприемништвото, односно не е во согласност со едно од основните права од областа на економските односи гаранитрано во член 55 од Уставот.

- When in the Law on the Protection against Smoking a general measure has been pronounced for prohibition of cigarettes and tobacco for persons younger than 18 years of age, the additional restriction of sale of cigarettes is an economic restriction and obstruction of the right to freedom of the market and entrepreneurship, that is, it is not in agreement with one of the fundamental rights in the field of economic relations guaranteed in Article 55 of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 5-а став 1 во делот „во објектите кои се оддалечени од претшколските и школските воспитно-образовни установи на растојание помало од 50 м.“ од Законот за заштита од пушењето („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/1995, 70/2003, 29/2004 и 37/2005).

2. Т.П. "Жани", Т.П. "Андромеди", Т.П. "Ева Трејд" и ДОО "Фине" сите од Велес, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителите на иницијативата, која по барање на Судот е дополнително прецизирана, со ставот 1 од оспорената одредба од Законот за заштита на пушењето, одредени продавници односно дуќани кои се наоѓале на помала оддалеченост од претшколските и школските воспитно-образовни установи се наоѓале во нерамноправна положба во однос на другите продавници. Ова од причина што со оваа забрана на продажба на цигари определена во оспорената законска одредба се влијаело кај овие дуќани да се намали прометот и со што се попречувало правото на слободата на пазарот и претприемништвото предвидено во член 55 став 1 од Уставот на Република Македонија.

Понатаму во иницијативата се наведува дека оспорената законска одредба не била во согласност со членовите 8, 10, 11, 12, 14, 25, 30, 33, 35, 40, 50, 51, 58 и 59 од Уставот на Република Македонија, без да се наведат причините поради кои одредбата од Законот не е во согласност со наведените членови од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 5-а став 1 од Законот за заштита од пушењето се забранува продажба на цигари во објектите кои се оддалечени од претшколските и школските воспитно-образовни установи на растојание помало од 50 метри и во објектите кои се сместени во спортско рекреативните површини.

Во ставот 2 од членот 5-а од истиот закон се предвидува дека се забранува продажба на тутунски производи на парче (по

цигара), продажба преку автомати, места за самоуслужување, како и продажба по нарачка.

4. Членот 42 од Уставот на Република Македонија, кој влегува во глава ИИ (Втора) со наслов "Основни слободи и права на човекот и граѓанинот", оддел 2 со поднаслов "Економски, социјални и културни права" утврдува дека Републиката посебно ги заштитува мајчинството, децата и малолетните лица.

Согласно членот 43 од Уставот, секој човек има право на здрава животна средина.

Секој е должен да ја унапредува и штити животната средина и природата. Републиката обезбедува услови за остварување на правото на граѓаните на здрава животна средина.

Согласно член 55 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот. Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Во членот 1 од Законот за заштита од пушењето, се предвидува дека со овој Закон се уредува заштитата од штетните дејствија на пушењето на тутун и други производи од тутун врз граѓаните, зачувувањето на здрава животна средина, забрана на пушењето во одредени јавни простории и забрана за рекламирање на цигарите.

Според членот 5 од Законот се забранува продажба на цигари и тутун на лица помлади од 18 години.

Оспорениот член 5-а став 1 од Законот ја регулира забраната на продажба на цигари во објектите кои се оддалечени од претшколските и школските воспитно-образовни установи на растојание помало од 50 метри и во објектите кои се сместени во спортско-рекреативните површини.

Факт е дека забраната на продажба на цигари во објектите предвидени во оспорената законска норма претставува

ограничување, односно попречување на правото на слобода на пазарот и претприемништвото. Факт е, исто така, дека целта на тоа ограничување е заштита на здравјето на малолетните лица како јавен интерес и дека таа преставува легитимна цел.

Преминувајќи на теренот на балансирање на поединечниот и јавниот интерес, треба да се одговори на прашањето дали изрекувањето на овој вид на мерка е неопходно до тој степен, заради зачувувањето на здравјето на луѓето, односно на малолетниците што би го оправдало ограничувањето на пазарот, односно правото на слобода на пазарот и претприемништвото.

Според Судот, изрекувањето на ваквата мерка како што е предвидено во сега оспорената законска норма, не е неопходно ниту вистински служи за постигнување на легитимната цел за заштита на децата, од причина што од целината на Законот за заштита од пушењето произлегува дека законодавецот веќе со изречената генерална мерка во членот 5 од Законот за забрана на продажба на цигари и тутун на лица помлади од 18 години во прометот на мало ја постигнал својата уставна обврска за заштита на здравјето кај младата популација (децата). Со тоа ефектот и целта на Законот е постигнат со генералната забрана изречена во членот 5 од Законот, поради што дополнителното ограничување на продажбата на цигари како што е содржано во сега оспорената законска одредба, според Судот е прекумерно и непотребно и се појавува исклучиво како економско ограничување и попречување на правото на слобода на пазарот и претприемништвото. Оттука, ограничувањето во оспорената одредба не може да го положи тестот на пропорционалност со легитимната цел, при што не е постигнат фер баланс помеѓу индивидуалниот и јавниот интерес.

Според Судот, оспорената одредба има и други помалку важни слабости. Така, не е за потценување да се спомене и фактот што произлегува од содржината на оспорената законска одредба, односно околноста дека истата не е јасна од причина што од неа не може да се утврди на кој начин се пресметува растојанието помало од 50 метри. Дали пресметувањето на растојанието се врши од објектот или пак од оградата на објектот, односно кој градежен поим ја опфаќа претшколската или школската образовна установа. Потоа, апсурдно е да се усвои како законска претпоставка дека деца од претшколска возраст се популација што додека се во градинка купуваат цигари!? Судот притоа не навлегува во анализа на прашањето за ефикасноста на 50 м. оддалеченост, што само би го засилило сознанието дека таа

мерка не постигнува ништо, освен еднострано ограничување на економската активност.

Во прилог на тоа дека е потребно балансирање на интересите е и фактот што во делот на преодните одредби од Законот, законодавецот водел сметка и оставил време за адаптација на новиот режим така што примената на новиот режим ја одложил до јуни 2005 година со што всушност ги балансира заемните интереси (заштита на луѓето и јавното здравје и правото на слобода на пазарот и претприемништвото).

Врз основа на наведеното, според Судот, не постои оправданост на мерката содржана во оспорената законска одредба во услови кога законодавецот има на располагање други ефикасни мерки, како што е генерална забрана за продажба на цигари и тутун на лица помлади од 18 години, предвидена во законот, а што според Судот ја доведува под сомнение оспорената законска одредба, односно се поставува прашањето дали со неа се повредува едно од основните права од областа на економските односи гарантирано во член 55 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.39/2006)

У.бр.39/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јуни 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 5-а став 1 во делот „во објектите кои се оддалечени од претшколските и школските воспитно-образовни установи на растојание помало од 50 м.“ од Законот за заштита од пушењето („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/1995, 70/2003, 29/2004 и 37/2005).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијативата поднесена од Т.П. "Жани", Т.П. "Андромеди", Т.П. "Ева Трејд" и ДОО "Фине" сите од Велес, со Решение У.бр.39/2006 од 18 април 2007 година, поведе постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со членот 55 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според член 5-а став 1 од Законот за заштита од пушењето се забранува продажба на цигари во објектите кои се оддалечени од претшколските и школските воспитно-образовни установи на растојание помало од 50 метри и во објектите кои се сместени во спортско рекреативните површини.

Во ставот 2 од членот 5-а од истиот закон се предвидува дека се забранува продажба на тутунски производи на парче (по цигара), продажба преку автомати, места за самоуслужување, како и продажба по нарачка.

5. Членот 42 од Уставот на Република Македонија, кој влегува во глава ИИ (Втора) со наслов "Основни слободи и права на човекот и граѓанинот", оддел 2 со поднаслов "Економски, социјални и културни права" утврдува дека Републиката посебно ги заштитува мајчинството, децата и малолетните лица.

Согласно членот 43 од Уставот, секој човек има право на здрава животна средина.

Секој е должен да ја унапредува и штити животната средина и природата. Републиката обезбедува услови за остварување на правото на граѓаните на здрава животна средина.

Согласно член 55 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот. Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Во членот 1 од Законот за заштита од пушењето, се предвидува дека со овој Закон се уредува заштитата од штетните дејствија на пушењето на тутун и други производи од тутун врз граѓаните, зачувувањето на здрава животна средина, забрана на пушењето во одредени јавни простории и забрана за рекламирање на цигарите.

Според членот 5 од Законот се забранува продажба на цигари и тутун на лица помлади од 18 години.

Оспорениот член 5-а став 1 од Законот ја регулира забраната на продажба на цигари во објектите кои се оддалечени од претшколските и школските воспитно-образовни установи на растојание помало од 50 метри и во објектите кои се сместени во спортско-рекреативните површини.

Факт е дека забраната на продажба на цигари во објектите предвидени во оспорената законска норма претставува ограничување, односно попречување на правото на слобода на пазарот и претприемништвото. Факт е, исто така, дека целта на тоа ограничување е заштита на здравјето на малолетните лица како јавен интерес и дека таа преставува легитимна цел.

Преминувајќи на теренот на балансирање на поединечниот и јавниот интерес, треба да се одговори на прашањето дали изрекувањето на овој вид на мерка е неопходно до тој степен, заради зачувувањето на здравјето на луѓето, односно на малолетниците што би го оправдало ограничувањето на пазарот, односно правото на слобода на пазарот и претприемништвото. Според Судот, изрекувањето на ваквата мерка како што е предвидено во сега оспорената законска норма, не е неопходно ниту вистински служи за постигнување на легитимната цел за заштита на децата, од причина што од целината на Законот за заштита од пушењето произлегува дека

законодавецот веќе со изречената генерална мерка во членот 5 од Законот за забрана на продажба на цигари и тутун на лица помлади од 18 години во прометот на мало ја постигнал својата уставна обврска за заштита на здравјето кај младата популација (децата). Со тоа, ефектот и целта на Законот е постигнат со генералната забрана изречена во членот 5 од Законот, поради што дополнителното ограничување на продажбата на цигари како што е содржано во оспорената законска одредба е прекумерно и непотребно и се појавува исклучиво како економско ограничување и попречување на правото на слобода на пазарот и претприемништвото. Оттука, ограничувањето во оспорената одредба не може да го положи тестот на пропорционалност со легитимната цел, при што не е постигнат фер баланс помеѓу индивидуалниот и јавниот интерес.

Оспорената одредба според Судот не е јасна од причина што од неа не може да се утврди на кој начин се пресметува растојанието помало од 50 метри. Дали пресметувањето на растојанието се врши од објектот или пак од оградата на објектот, односно кој градежен поим ја опфаќа претшколската или школската образовна установа. Потоа, апсурдно е да се усвои како законска претпоставка дека деца од претшколска возраст се популација што додека се во градинка купуваат цигари. Судот притоа не навлегува во анализа на прашањето за ефикасноста на 50 м. оддалеченост, што само би го засилило сознанието дека таа мерка не постигнува ништо, освен еднострано ограничување на економската активност.

Во прилог на тоа дека е потребно балансирање на интересите е и фактот што во делот на преодните одредби од Законот, законодавецот водел сметка и оставил време за адаптација на новиот режим така што примената на новиот режим ја одложил до јуни 2005 година со што всушност ги балансира заемните интереси - заштита на луѓето и јавното здравје и правото на слобода на пазарот и претприемништвото.

Врз основа на наведеното, според Судот, не постои оправданост на мерката содржана во оспорената законска одредба во услови кога законодавецот има на располагање други ефикасни мерки, како што е генерална забрана за продажба на цигари и тутун на лица помлади од 18 години, предвидена во Законот, поради што оспорениот дел од одредбата не е во согласност со едно од основните права од областа на економските односи гарантирано во член 55 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спиrowsки и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.39/2006)

- Издвоено мислење по однос на Одлуката на Уставниот Суд на Република Македонија по предметот У бр.39/2006 од 18.05.2007 година

- A separate opinion in view of the Decision by the Constitutional Court of the Republic of Macedonia on case U.no.39/2006 of 18.05.2007

Согласно член 25 став 6 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр. 70/92), по моето гласање против Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија У.бр. 39/2006 од 18 мај 2007 година, со која се укинува член 5-а став 1 во делот „во објектите кои се оддалечени од претшколските и школските воспитно-образовни установи на растојание помало од 50 м.“ од Законот за заштита од пушењето („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/1995, 70/2003, 29/2004 и 37/2005), го издвојувам и писмено го образложувам своето

ИЗДВОЕНОМИСЛЕЊЕ

на Одлуката У.бр. 39/2006 од 18 мај 2007 година

Со Одлуката У.бр. 39/2006 од 18 мај 2007 година, Уставниот суд на Република Македонија го укина член 5-а став 1 во делот „во објектите кои се оддалечени од претшколските и школските воспитно-образовни установи на растојание помало од 50 м.“ од Законот за заштита од пушењето („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/1995, 70/2003, 29/2004 и 37/2005).

Според мислењето на мнозинството судии на Уставниот суд на Република Македонија, не постои оправданост на мерката содржана во делот од оспорената законска одредба во услови кога законодавецот има на располагање други ефикасни мерки, како што е генералната забрана за продажба на цигари и тутун на лица помлади од 18 години, предвидени во законот, поради што, според Судот, оспорениот дел од законската одредба, не бил во согласност со едно од основните права од областа на економските односи гарантирано во член 55 од Уставот на Република Македонија.

Несогласувајќи се со мислењето на мнозинството судии, гласав против наведената одлука од следните причини:

Членот 42 од Уставот на Република Македонија утврдува дека Републиката посебно ги заштитува мајчинството, децата и малолетните лица. Со членот 43 од Уставот се утврдува дека секој човек има право на здрава животна средина. Секој е должен да ја унапредува и штити животната средина и природата. Републиката обезбедува услови за остварување на правото на граѓаните на здрава животна средина.

Со член 55 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот. Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Со членот 1 од Законот за заштита од пушењето се утврдува дека со овој Закон се уредува заштитата од штетните дејствија на пушењето на тутун и други производи од тутун врз граѓаните, зачувувањето на здрава животна средина, забрана на пушењето во одредени јавни простории и забрана за рекламирање на цигарите. Според членот 5 од Законот се забранува продажба на цигари и тутун на лица помлади од 18 години. Според членот 5-а став 1 се забранува продажба на цигари во објектите кои се оддалечени од претшколските и школските воспитно-образовни установи на растојание помало од 50 метри и во објектите кои се сместени во спортско-рекреативните површини.

Законот за заштита од пушењето има за цел да се уреди заштитата од штетните дејствија на пушењето на тутун и други производи од тутун врз граѓаните, зачувувањето на здрава животна средина, забрана на пушењето во одредени јавни простории и

забрана за рекламирање на цигарите. Уставната и законски разработена определба, забраната на продажба на цигари во објекти кои се оддалечени од претшколските и школските воспитни установи на растојание помало од 50 метри и во објекти кои се сместени во спортско-рекреативни површини се заснова на уставно загарантираното право на зачувување на животната средина но и на правото на заштита на здравјето на луѓето, а особено на малолетните деца.

За да се обезбедат услови за здрав развој на децата и младината, Уставот ја утврдил обврската секој човек да ја штити и унапредува животната средина и природата. Забраната за продажба на цигари во објекти кои се наоѓаат на растојание помало од 50 метри од училиштата односно од претшколските воспитно-образовни установи, како и во објектите сместени во спортско-рекреативните површини има за цел исполнување на уставната обврска за заштита на децата и малолетните лица од штетните дејствија на пушењето тутун и други производи од тутун.

Поради напред наведеното одредбата од членот 5-а став 1 во делот „во објектите кои се оддалечени од претшколските и школските воспитно-образовни установи на растојание помало од 50 м.“ од Законот за заштита од пушењето, спротивно од мислењето на мнозинството судии сметам дека е во согласност со Уставот на Република Македонија и со ниту еден дел не го повредува членот 55 од Уставот на Република Македонија. Целта на ограничувањето утврдено во спорниот дел од членот 5-а е заштитата на здравјето на малолетните лица како јавен интерес и ваквиот пристап е целосно во согласност со уставната определба слободата на пазарот и претприемништвото да можат да се ограничат со закон заради зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето. На мислење сум дека веќе изречената генерална мерка за продажба на цигари и тутун на лица помлади од 18 години во прометот на мало не е доволна за да се постигне целта на јавниот интерес за заштита на здравјето на малолетниците. Со прифаќањето на ставот дека ограничувањето на оспорената одредба не може да го положи тестот на пропорционалност со легитимната цел, при што не бил постигнат фер баланс помеѓу индивидуалниот и јавниот интерес, Уставниот суд го постави индивидуалниот интерес над јавниот интерес за заштита на здравјето на малолетните лица. Законодавецот оценил дека ефектот на генералната заштитна мерка за забрана на продажба на цигари и тутун на лица помлади од 18 години во прометот на мало од членот 5 од Законот за заштита од пушењето не е доволен за да ја постигне уставната обврска за

заштитата на здравјето на децата, па со забраната да се продаваат цигари во објектите кои се оддалечени од претшколските и школските воспитно-образовни установи на растојание помало од 50 м потврдил дека јавниот интерес е во заштитата на здравјето на децата на возраст кога продажбата/непродажбата на цигари може да влијае и воспитно.

Оттука, имајќи ги во предвид наведените причини, сметам дека членот 5-а став 1 во делот „во објектите кои се оддалечени од претшколските и школските воспитно-образовни установи на растојание помало од 50 м.“ од Законот за заштита од пушењето („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/1995, 70/2003, 29/2004 и 37/2005) не е во спротивност со членот 55 од Уставот на Република Македонија.

Судија на Уставниот суд на
Република Македонија
Мирјана Лазарова Трајковска

06 јуни 2007 година Скопје

185.

У.бр.33/2007

**- Меѓународна соработка на локалната самоуправа;
одземање на звање амбасадор**

*- International cooperation of local self-government;
Taking away the title of an ambassador*

- Законското определување единиците на локална самоуправа да остваруваат меѓународна соработка во законски определените рамки (во рамките на нивните надлежности, надворешната политика на државата и упатствата и инструкциите на министерството за надворешни работи), има уставна основа во одредбата со закон да можат и во други области, покрај со Устав утврдените, да се определи надлежност на

единиците на локална самоуправа (Амандман XVII на Уставот).

Исто така, законското определување на случаевите кога може да се одземе звањето амбасадор, не е неуставно со оглед дека предвидените случаи се неспојливи со функцијата амбасадор да го остварува угледот на државата.

- The legal determination for the units of local self-government to realise international cooperation within legally defined frameworks (within the frameworks of their competences, foreign policy of the state and the directions and instructions of the Ministry of Foreign Affairs), has a constitutional ground in the provision to define by law competence of the units of local self-government (Amendment XVII to the Constitution) also in other areas, in addition to the ones defined by the Constitution. Also, the legal definition of cases when the title of ambassador may be taken away is not unconstitutional given that the envisaged cases are incompatible with the office of ambassador to realise the standing of the state.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 1 став 1 алинеја 3, поднасловот „б) Единиците на локална самоуправа“, член 11 и на член 46 ставовите 2 и 3 од Законот за надворешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.46/2006).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, определувањето во член 1 став 1 алинеја 3 дека со Законот за надворешни работи се уредува и надлежноста, организацијата и работата на Министерството за надворешни работи на Република Македонија, што претходно веќе било уредено со членовите 13 и 18 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2000 и 44/2002) кој бил донесен со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, не било во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и член 95 став 3 од Уставот. Во врска со поднасловот „б) Единици на локална самоуправа“ и член 11 од Законот се наведува дека единиците на локалната самоуправа немале ниту уставни, ниту законски овластувања за вршење на надворешните работи, ниту пак биле должни според Уставот и закон да ги почитуваат упатствата и инструкциите на Министерството за надворешни работи, поради што поднасловот и членот 11 не биле во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 9, член 51, член 91 алинеи 1, 5, 6 и 9, член 95 став 3 и со член 115 од Уставот. Во однос на член 46 ставовите 2 и 3 од Законот се наведува дека определувањето на случаите кога може да се одземе звањето амбасадор, а особено случајот кога претседателот на Републиката, претседателот на Владата и министерот за надворешни работи се согласат дека амбасадорот со своето дејствување им причинува штета на интересите на државата, што единствено можело да се утврдува со правосилна судска одлука и што набројаните личности немале право на таква одлука и се појавувале како вонредни судови, не било во согласност со член 8 став 1 алинеи 1, 3, 4 и 11, член 9, членовите 13, 14, 25, 51, 54 и со Амандман ЦЦВ на Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 1 став 1 алинеја 3 од Законот за надворешни работи, со овој закон се уредува „надлежноста, организацијата и работата на Министерството за надворешни работи на Република Македонија“.

Имајќи ја предвид структурата и содржината на Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2000 и 44/2002) и на Законот за надворешни работи, Судот утврди дека првиот ја уредува генералната димензија на органите на државната управа (кои органи на државната управа постојат, со која надлежност и заеднички карактеристики - надзор и контрола, видови акти, ... меѓусебните односи, ...), а вториот специфичната димензија на еден орган на државната управа (Министерството за надворешни работи и неговите

специфични релации со одредени органи - претседателот на Републиката, Собранието на Република Македонија, ... како и специфичните внатрешни релации - именување и отповикување на функционери, статусот на вработените во МНР, ...). Поради тоа, Судот утврди дека содржината на оспорениот член 1 став 1 алинеја 3 од Законот за надворешни работи во принцип не значи негова спротивност со Законот за организација и работа на органите на државната управа и поради тоа не значи повреда на уставните одредби наведени во иницијативата, туку значи хармонизирано продлабочување на генерален со специјален закон. Оттука, Судот оцени дека неможе да се постави прашањето за согласност на член 1 став 1 алинеја 3 од Законот со посочените уставни одредби (член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и член 95 став 3 од Уставот).

4. Судот понатаму утврди дека поднасловот „б) Единици на локална самоуправа“ и членот 11 од Законот се систематизирани во Поглавје ИИ посветено на вршење на надворешните работи, при што Поглавјето има два поддела: 1) органи надлежни за вршење на надворешните работи (а. Претседателот на Република Македонија, б. Собранието на Република Македонија; в. Влада на Република Македонија; г. Министерство за надворешни работи; д. Министер за надворешни работи) и 2) други органи кои имаат одредени надлежности во вршењето на надворешните работи (а. Органи на државната управа; б. Единици на локална самоуправа). Членот 11, систематизиран под „б. Единици на локална самоуправа“, определува дека „единиците на локалната самоуправа, остварувањето на меѓународната соработка ја вршат во рамките на утврдените законски надлежности и се раководат од начелата на утврдената надворешна политика на државата и притоа се должни да ги почитуваат упатствата и инструкциите на Министерството“ (став 1). Според став 2 од истиот член „трошоците или членарината на учеството на органите на единиците на локалната самоуправа во меѓународната соработка, се надоместуваат од средства од нивните буџети“.

Со Амандман XVII точка 1 на Уставот се определува дека во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштита на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Од изнесениот Амандман на Уставот произлегува дека минимумот области од надлежност на единицата на локалната самоуправа се определени со Амандманот на Уставот, но истовремено тој Амандман допушта со закон да се определат и други области во кои општините би имале одредени надлежности.

Во таа смисла, поднасловот и членот 11 од Законот за надворешни работи определуваат надлежност на единицата на локална самоуправа да остварува меѓународна соработка и тоа - во рамките на утврдените законски надлежности, раководени од начелата на утврдената надворешна политика на државата и со обврска да ги почитуваат упатствата и инструкциите на Министерството, а трошоците да се надоместуваат од општинскиот буџет.

Имајќи ја предвид изнесената определба од Амандманот на Уставот, од една страна, и содржината на оспорената законска одредба, како и нејзината структурна поставеност, од друга страна, Судот утврди дека поднасловот и членот 11 од Законот не се во несогласност со посочениот Амандман на Уставот. Поради тоа, неможе да се постави прашањето за согласноста на поднасловот и на член 11 од Законот со Амандман XVII точка 1 на Уставот, ниту со другите одредби од Уставот наведени во иницијативата.

5. Судот исто така утврди дека членот 46 ставовите 2 и 3 од Законот е систематизиран во Поглавје IV посветено на дипломатско-конзуларните претставништва на Република Македонија, при што после обработка на прашањата за дипломатско-конзуларните претставништва (отворање, шеф, одговорност на шефот, услови за именување на амбасадор), се уредува и материјата за отповикување на амбасадорот, во кој дел е систематизирана оспорената одредба. Во член 46 став 1 се определува дека „лицето именувано за амбасадор стекнува дипломатско звање амбасадор. Еднаш стекнатото дипломатско звање не се губи со престанокот на неговиот мандат, независно од неговиот иден работен ангажман“. Во оспорениот став 2 од истиот член се утврдува дека „звањето амбасадор може да биде одземено со указ на претседателот во следниве случаи: ако амбасадорот самиот тоа го побара (алинеја 1), ако претседателот, претседателот на Владата и министерот се согласат дека со своето дејствување им причинува штета на интересите на државата (алинеја 2), ако е осуден за кривично дело за кое е пропишана казна затвор во траење од најмалку две години (алинеја 3) и по правосилна пресуда на меѓународните судови основани со меѓународен договор на кои Република Македонија е членка (алинеја 4)“. Според оспорениот став

3 „указот од ставот 2 на овој член се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Имајќи ги предвид функциите на амбасадорот на една држава, како и на Република Македонија, во државата - приемач или во меѓународна организација определени во Виенската конвенција за дипломатски односи од 1961 година која е ратификувана од Република Македонија, како и во членовите 26 и 27 од Законот за надворешни работи, чија заедничка основа е остварување углед на државата, што значи дека звањето амбасадор е неодвоиво од мисија во функција на државата, Судот оцени дека законски определените случаи за одземање на звањето амбасадор - личното барање, заедничка оценка на три надлежни органи, осудуваност, не се во несогласност со делокругот на амбасадорот. Поради тоа, Судот утврди дека неможе да се постави прашањето за согласноста на член 46 став 2 од Законот со уставните одредби наведени во иницијативата.

Во однос на објавувањето на указот за одземање на звањето амбасадор определено во ставот 3 на член 46 од Законот, Судот оцени дека е тоа логична последица и јавно одрекување на државата од лице кое дотогаш работело на нејзиниот углед.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов, а во однос на член 46 став 2 алинеја 3 во делот „две години“ од Законот за надворешни работи со мнозинство гласови. (У.бр.33/2007)

186.

У.бр.133/2005

- Закон за употреба на знамињата на заедниците во Република Македонија (поведување и неповедување на постапка)

*- Law on the Use of Flags of the Communities in the Republic of Macedonia
(initiation and non-initiation of a procedure)*

- Изборот на знаме на друга држава, како знаме кое ќе служи за симболизирање на идентитетот и особеностите на одредена група на припадници на заедници кои не се мнозинство во Република Македонија не ги повредува уставните одредби, бидејќи така избраното знаме не би можело да го загрози суверенитетот и државниот интегритет на Република Македонија се до тогаш до кога во неговата употреба ќе значи само изразување припадност на одредена заедница во функција на Амандманот VIII на Уставот.

- The selection of a flag of another country, as a flag that will serve to symbolise the identity and specifics of a certain group of members of communities that are not the majority in the Republic of Macedonia does not violate the constitutional provisions, since the flag selected in such a way could not threaten the sovereignty and national integrity of the Republic of Macedonia as long as its use will signify only and expression of a belonging to a certain community in the function of Amendment VIII to the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членови 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седница одржана на 6 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на:

- членот 4 во деловите: "и се мнозинство во таа единица на локална самоуправа" и "постојано";

- членот 5 во деловите: "и се мнозинство во таа единица на локална самоуправа", "државните органи, јавните служби и правните лица основани од државата" и "и други инфраструктурни објекти"

 - алинеја 3 на членот 5 во делот: "и други";
 - алинеја 4 и 5 на членот 5;

- членот 6 став 1 во делот: "и се мнозинство во таа единица на локална самоуправа";

 - алинејата 1 во ставот 1 на членот 6 во деловите: "при меѓународни средби" и "политички";

 - алинејата 2 во ставот 1 на членот 6 во делот: "политички,"

и

- членот 8 во делот: "а се мнозинство во таа единица на локална самоуправа," од Закон за употреба на знамињата на заедниците во Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр. 58/2005).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на целината на Законот означен во точката 1 од ова Решение, целината на член 4, член 5, член 6 и член 8 и посебно оспорените член 1, член 2 и член 3 од истиот закон.

3. СЕ ОТФРЛА иницијативата на Македонска Народна партија во делот со кој се бара поведување на постапка за оценување на меѓусебната согласност на Законот означен во точката 1 од ова Решение со Законот за грбот, знамето и химната на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.32/1997).

4. Ова Решение ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

5. Томе Тодоровски од Свети Николе, Ѓорѓи Наумов од Скопје, ВМРО-Народна партија, Лига за демократија и Македонска народна партија на Уставниот суд на Република Македонија му

поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот и одделни одредби од Законот, означени во точката 1 на ова Решение.

- Според наводите од иницијативата на Томе Тодоровски од Свети Николе, оспорениот Закон бил во спротивност со член 1 и 5 од Уставот на Република Македонија. Имено, според подносителот на иницијативата суверенитетот преставувал највисока јавна власт на одредена територија која не дозволувала конкуренција на било која друга власт. Суверенитетот преставувал неограничена власт на сите субјекти кои постојат на одредена територија, а тоа било битно својство на државата. Оттаму, со истакнувањето на туѓо знаме на територијата на Република Македонија (на соседна или било која држава) значело дека Република Македонија го дели суверенитетот со друга држава, со што се воведувал паралелен суверенитет на друга држава на територијата на Република Македонија.

Инаку, според подносителот на иницијативата, знамето преставувало државен симбол со кој се изразува припадноста на Република Македонија, па оттаму со секое веење на друго знаме се одбележувала припадност на друга држава на територијата на Република Македонија. Тоа преставувало еден вид владеење на определена територија од страна на друга држава во Република Македонија, бидејќи меѓу другото историјата јасно покажала дека при освојување на друга држава освојувачот веднаш го користел своето знаме и воспоставувал своја власт, додека знамето на поразената држава се тргало.

Понатаму во иницијативата се наведува дека од содржината на членот 5 од Уставот, јасно произлегувало дека во Република Македонија можело да постои само едно знаме, а знаме на друга држава не можело да биде државен симбол и да ја изразува припадноста на Република Македонија.

Имено, во оспорениот Закон не било јасно дефинирано што е државен симбол, а што е знаме на припадници на заедница, истиот опфаќал материја за недефинирани, неодредени и непознати знамиња што ги немало во Уставот, што го правело Законот апсурден, полн со парадокси и спротивен на Уставот. Ваков Закон не можел да преставува акт на операционализација на Уставот бидејќи задолжително воведувал нови знамиња на други држави, а во Уставот немало одредби дека државен симбол на Република Македонија можело да биде и знаме на друга држава, кое можело слободно да се користи на нејзината територијата.

Во иницијативата, подносителот на иницијативата поставува неколку прашања:

Дали со оспорениот Закон се загрозува територијалниот суверенитет на државата кој согласно Уставот требал да биде неделив, неотуѓив и непренослив?

Дали со истакнување и употреба на туѓо знаме на територијата на Република Македонија се врши пренесување на дел од суверенитетот на Република Македонија на државата чие знаме се употребува?

Дали објектите на државните органи и локалната самоуправа припаѓаат на Република Македонија или на државата чие знаме се употребува?

На крај подносителот на иницијативата наведува дека сега оспорениот Закон бил ист, односно сличен со Законот за употреба на знамињата преку кои припадниците на националностите во Република Македонија го изразуваат својот идентитет и националните особености, кој бил поништен од страна на Уставниот суд и врз основа на веќе воспоставената судска практика предлага оспорениот Закон да биде поништен.

- Според наводите од иницијативата поднесена од Ѓорѓи Наумов од Скопје, оспорениот Закон не бил во согласност со член 1 став 1 и 2, член 5 став 1, член 8 став 1 алинеја 11, член 48 став 1 и член 51 став 1 од Уставот на Република Македонија, најнапред од причина што Законот бил неприменлив.

Имено, членот 2 од оспорениот Закон бил идентичен со членот 2 од Законот за употреба на знамињата преку кои припадниците на националностите во Република Македонија го изразуваат својот идентитет и националните особености и оваа одредба заедно со целината на наведениот Закон биле укинати од страна на Уставниот суд.

Понатаму, подносителот на иницијативата тргнувајќи од содржината на членот 5 од Уставот, наведува дека не можел да се донесе Закон со кој припадниците на етничките заедници кои живеат на територијата на Република Македонија, а чии матични делови, по правило, живееле во други земји да го изразуваат својот суверенитет со државни симболи (знамиња) на матичната земја. Имено, етничките заедници наведени во преамбулата на Уставот немале право да избираат и употребуваат државно знаме на друга држава за изразување на својот идентитет и особености, бидејќи во тој случај се повредувал член 1 од Уставот.

Со употребата на државни симболи (знамиња) на други држави на територијата на Република Македонија се нарушувал уни-тарниот карактер на државата и со тоа симболично се манифестирал поделен суверенитет на Република Македонија со државите чии државни симболи се употребувале на нејзината територија.

Понатаму, подносителот на иницијативата наведува дека Законот не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 11 од Уставот. Имено, по цитирање на членот 21 од Рамковната конвенција за заштита на правата на малцинствата, подносителот на иницијативата наведува дека бил неспорен фактот за непостоење меѓународен стандард кој во корпусот на правата на етничките заедници предвидувал вакво право, од каде се влече заклучокот дека истите и немале право да го изразуваат својот идентитет преку државните знамиња на матичните земји.

Несогласноста на оспорениот Закон со членот 48 од Уста-вот, подоцна изменет со амандман, подносителот на иницијативата ја гледа во тоа што најнапред требало да се донесе закон за симболите на етничките заедници во Република Македонија, за да можела да се операционализира наведената уставна одредба. Во тој закон би требало да се уреди кои симболи можат да ги имаат припадниците на заедниците, дали покрај знаме можат да имаат и грб и химна, иако според меѓународните стандарди припадниците на заедниците не можеле да имаат вакви симболи, бидејќи тие биле белег на државата, а не на етничките заедници.

Понатаму, според подносителот на иницијативата знамето можело да се употребува само во случај кога имало со закон определена форма и содржина, а во спротивно употребата можела да биде злоупотребена. Исто така, со закон требало да биде уреден и начинот на кој заедниците можеле да го изберат знамето што сакаат да го употребуваат, бидејќи истите немале органи, институции и други тела. Во тој закон требало да биде уредено кои знамиња не можеле да ги избираат и употребуваат припадниците на заедниците, како што било пропишано во членот 10 став 3 од Законот за локалната самоуправа. Оттука, оспорениот закон бил неприменлив без да се донесе посебен закон за симболите на заедниците во Република Македонија.

Во иницијативата посебно се посочува на член 2 од оспо-рениот закон и по однос на оваа одредба се наведува дека е нејасна,

недоволно дефинирана и неопределива со што се надминувале рамките и интенциите на членот 48 став 1 од Уставот.

Врз основа на наведеното, подносителот на иницијативата предлага Судот да го укине оспорениот Закон.

Со оглед на околноста што подносителот на иницијатива, напишана на меморандум од политичката партија ВМРО-ДПМНЕ, не достави овластување од наведената партија за поднесување на иницијатива, ниту пак ја завери со печат на партијата, Судот истата ја третираше како иницијатива поднесена од граѓанин.

- Во иницијативата на ВМРО-Народна партија се наведува дека точката 1 на Амандманот 8 на Уставот бил правна основа за донесување на оспорениот закон. Меѓутоа, Рамковната конвенција за заштита на правата на националните малцинства (член 5 и 21) не утврдувале меѓународен стандард со кој националните малцинства би го изразувале, негувале и развивале идентитетот и националните особености преку правото на избор и на употреба на свои знамиња на територијата на државата чии државјани се, затоа што тоа би било спротивно на основните принципи на меѓународното право и посебно на суверената еднаквост, територијалниот интегритет и политичката независност на државите.

Според подносителот на иницијативата спорното прашање што се поставувало во конкретниот случај било: Дали заедниците имаат апсолутно право самостојно да одлучуваат во утврдувањето на формата и содржината (описот) на своите знамиња заради изразување на својот идентитет и особености, вклучувајќи го и правото за свое знаме да изберат знаме на друга држава (матичната држава, како што предвидувал посебно оспорениот член 2 став 2 од Законот), или тоа право на заедниците било ограничено со членовите 1, 3 и 5 и со темелната вредност од членот 8 став 1 алинеја 11 од Уставот на Република Македонија?

Имено, наведените одредби создавале обврска заедниците при изборот на своите знамиња да го вградат и знамето на Република Македонија, раководејќи се од принципот за неделивост на суверенитетот, негова неотуѓивост и непреносливост. Наведените одредби биле основа, рамка и насока за изборот на знамињата на припадниците на заедниците во Република Македонија.

Врз основа на изнесеното, подносителот на иницијативата смета дека правото на припадниците на заедниците да изберат свое знаме заради изразување на својот идентитет не било апсолутно слободно, туку било ограничено и во нивните знамиња морало да има апликација на знамето на Република Македонија, како потврда на унитарниот карактер на државата и државниот суверенитет кој е неделив, неотуѓив и непренослив. Ова било во согласност со членовите 5 и 21 од Рамковната конвенција за заштита на правата на националните малцинства.

Во поткрепа на наводите од иницијативата се посочува на донесената Одлука на Уставниот суд У.бр.141/1997 и У.бр.146/1997 од 18 ноември 1998 година со која беа укинати Законот за употреба на знамињата преку кои припадниците на националностите во Република Македонија го изразуваат својот идентитет и националните особености и Указот за прогласување на наведениот законот. Притоа, посебно се нагласува дека во тој случај се оспорувало правото на употреба на знамињата на националностите, а во овој случај се оспорува формата и содржината (описот) на знамињата на заедниците.

Во иницијативата е содржан и посебен предлог за донесување на решение за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземаат врз основа на оспорениот Закон, како и предлог Судот да донесе Одлука за поништување на Законот.

- Според наводите од иницијативата на Лигата за демократија, оспорениот Закон бил во спротивност со членот 5 став 1 од Уставот на Република Македонија.

Имено, ако можело да се прифати дека припадниците на заедниците имале право заради изразување на својот идентитет да користат посебни симболи, како што предвидувале член 1, 2 и 3 од Законот, "никако" не можело да се прифати дека тие посебни симболи можеле да бидат идентични со симболите на нивната матична земја. Подносителот на иницијативата бара да биде преиспитано вака наведеното законско решение, затоа што знамињата за кои се определиле албанската и турската заедница всушност биле знамињата на Република Албанија и Република Турција.

Понатаму, подносителот на иницијативата наведува дека знамето е симбол на државата според кој истата се разликува од другите држави на меѓународната сцена, со кој симбол се означувал

просторот на кој се протега суверенитетот на државата, па истакнувањето на знамиња на туѓи држави на територијата на Република Македонија секогo го доведувало во недоумица за чија територија станувало збор.

Со посочување на Одлуката на Судот У.бр.141/1997 и У.бр. 146/1997 од 18 ноември 1998 година се предлага конкретниот случај да се третира како *res iudicata*, а сега оспорениот закон да биде прогласен како повторување на стариот укинат Закон, односно да се смета како заобиколување на членот 112 став 3 од Уставот, според кој одлуките на Уставниот суд се конечни и извршни.

- Македонска народна партија во иницијативата наведува дека оспорениот Закон во целина и посебно членовите 1, 2, 3, 4, 5 и 6 биле спротивни на член 1, член 3 и член 5 од Уставот на Република Македонија.

Имено, со оспорениот Закон се давала можност на заедниците да изберат и употребуваат знаме на друга држава пред објекти на државни органи со што тие знамиња добивале статус на државни симболи, што било спротивно на членот 5 од Уставот. На овој начин се вршела и делба на суверенитетот на Република Македонија, спротивно на членот 1 од Уставот, бидејќи знамето го одразувало суверенитетот на државата на целата нејзина територија, за што Уставниот суд веќе еднаш се произнел со своја одлука.

Понатаму во иницијативата се наведува дека одредбите од оспорениот Закон биле во спротивност со Законот за употреба на грбот, знамето и химната на Република Македонија. Ова од причина што со грбот, знамето и химната на Република Македонија се изразувала припадноста на Република Македонија (член 2 од наведениот закон). Воедно, постоела и спротивност со членовите 16 и 17 од Законот, каде бил уреден начинот на кој се истакнува знамето на Република Македонија.

Врз основа на наведеното, подносителот на иницијативата предлага поништување на целиот Закон или пак на делови од Законот што биле во директна спротивност со Уставот.

6. Судот на седницата утврди дека според содржината на член 1 од Законот за употреба на знамињата на заедниците во Република Македонија, со овој закон се уредуваат правото и начинот

на употреба на знамињата преку кои заедниците во Република Македонија го изразуваат својот идентитет и особеностите.

Според член 2 од Законот, заедниците во Република Македонија заради изразување на својот идентитет и особености имаат право да употребуваат знаме (став 1). Под знаме во смисла на ставот 1 од овој член, се подразбира знаме што заедниците го избрале и го употребуваат како знаме за изразување на својот идентитет и особености (став 2).

Според член 3 од Законот, заедниците во Република Македонија, знамето со кое го изразуваат својот идентитет и особеностите, го употребуваат во јавниот, службениот и приватниот живот на начин утврден со овој закон.

Според член 4 од Законот, во единиците на локалната самоуправа, во која живеат граѓани припадници на заедницата и се мнозинство во таа единица на локална самоуправа, согласно со член 2 од овој закон, пред и во објектите на органите на единиците на локалната самоуправа постојано се истакнати знамето на Република Македонија и знамето на таа заедница.

Според член 5 од Законот, во единицата на локалната самоуправа во која живеат граѓани припадници на заедницата и се мнозинство во таа единица на локална самоуправа, согласно со членот 2 на овој закон, пред и во објектите на државните органи, јавните служби и правните лица основани од државата, јавните служби и правните лица основани од единиците на локалната самоуправа, на улиците, на плоштадите и други инфраструктурни објекти, покрај знамето на Република Македонија се истакнува и знамето на таа заедница:

- во денови на државни и други празници на Република Македонија утврдени со закон;
- во денови на празници на заедниците;
- во денови на општински и други празници утврдени со одлука на советот на единицата на локалната самоуправа;
- при пречек и испраќање на претседателот на Република Македонија, претседателот на Собранието на Република Македонија и претседателот и членови на Владата на Република Македонија и
- при официјално доаѓање на претседател или премиер на странска држава, како и на суверен или висок претставник на меѓународна заедница.

Според член 6 став 1 од Законот, во единицата на локалната самоуправа во која живеат граѓани припадници на заедницата и се мнозинство во таа единица на локалната самоуправа, согласно со членот 2 на овој закон, доколку се истакне знамето на таа заедница, се истакнува и знамето на Република Македонија:

- при меѓународни средби, натпревари и други собири (политички, научни, културно-уметнички, спортски и други) на кои единицата на локалната самоуправа е организатор, учествува или е презентирана, во согласност со правилата и практиката на одржувањето на тие собири и

- при прослави, свечености и други политички, културни, спортски и слични манифестации кои се од значење за единицата на локалната самоуправа.

Според став 2 од истата одредба, во случаите од ставот 1 на овој член, знамињата се истакнуваат истовремено пред и во објектите во кои се одржуваат средби, натпревари, собири, прослави, свечености и манифестации.

Според член 7 од Законот, припадниците на заедниците во Република Македонија знамето преку кое го изразуваат својот идентитет и особеностите имаат право да го употребуваат во приватниот живот и при одржувањето на културни, спортски и други приредби што ги организираат припадниците на заедниците во Република Македонија.

Според член 8 од Законот, во единиците на локалната самоуправа во која живеат граѓани припадници на заедниците, а се мнозинство во таа единица на локална самоуправа, знамето на Република Македонија и знамето на таа заедница се истакнуваат на следниов начин кога:

- знамето на Република Македонија е истакнато заедно со знамето на заедницата и знамето на единицата на локалната самоуправа, знамето на Република Македонија се истакнува во средината, додека знамето на заедницата е два метра надесно, гледано однапред, а знамето на единицата на локалната самоуправа е два метра налево од државното знаме;

- знамето на Република Македонија е истакнато заедно со знамето на заедницата, знамето на заедницата е надесно, гледано однапред, од знамето на Република Македонија и

- се истакнати повеќе од три знамиња, знамето на Република Македонија ќе биде прво во редот.

Според член 9 од Законот, Советот на локалната самоуправа донесува одлука со која го определува надлежниот субјект за истакнување на знамињата согласно со членовите 5 и 6 на овој закон.

Во членовите 10, 11 и 12 од Законот се содржани казнените одредби, во кои е определена висината на паричната казна за случаите кога правното лице или одговорното лице во правното лице направиле прекршок со постапување спротивно на членовите 4, 5, 6 или 8 од овој закон.

Во членот 13 од Законот, како завршна одредба предвидено е овој закон да влезе во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

7. Според член 1 од Уставот, Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава (став 1). Суверенитетот на Република Македонија е неделив, неотуѓив и непренослив (став 2).

Според член 2 став 1 од Уставот, во Република Македонија суверенитетот произлегува од граѓаните и им припаѓа на граѓаните.

Според член 3 од Уставот, територијата на Република Македонија е неделива и неотуѓива (став 1). Постојната граница на Република Македонија е неповредлива (став 2).

Со точката 1 на Амандманот I на Уставот ("Службен весник на Република Македонија" бр.1/1992), се дополнува членот 3 од Уставот, а со точката 2 се заменува ставот 3 на членот 3 на Уставот кои гласат:

Република Македонија нема територијални претензии кон соседните држави.

Границите на Република Македонија може да се менуваат само во согласност со Уставот, а врз принципот на доброволност и во согласност со општоприфатените меѓународни норми.

Според член 5 од Уставот, државни симболи на Република Македонија се: грб, знаме и химна (став 1).

Грбот, знамето и химната на Република Македонија се уредуваат со закон кој се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници (став 2).

Според член 8 став 1 алинеја 3 и 11 од Уставот, владеењето на правото и почитувањето на општоприфатените норми на меѓународното право се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со Амандманот VIII на Уставот ("Службен весник на Република Македонија" бр.91/2001) членот 48 од Уставот се заменува и гласи:

Припадниците на заедниците имаат право слободно да го изразуваат, негуваат и развиваат својот идентитет и особеностите на своите заедници и да ги употребуваат симболите на својата заедница (став 1).

Републиката им ја гарантира заштитата на етничкиот, културниот, јазичниот и верскиот идентитет на сите заедници (став 2).

Припадниците на заедниците имаат право да основаат културни, уметнички, образовни институции, како и научни и други здруженија заради изразување, негување и развивање на својот идентитет (став 3).

Припадниците на заедниците имаат право на настава на својот јазик во основното и средното образование на начин утврден со закон. Во училиштата во кои образованието се одвива на друг јазик се изучува и македонскиот јазик (став 4).

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според точката 2 на Амандманот X на Уставот, за закони кои директно ги засегаат културата, употребата на јазиците, образованието, личните документи и употребата на симболите, Собранието одлучува со мнозинство гласови од присутните пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија. Спорот во врска со примената на оваа одредба го решава Комитетот за односи меѓу заедниците.

Според член 112 став 3 од Уставот, одлуките на Уставниот суд се конечни и извршни.

Според член 118 од Уставот, меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот поредок на Република Македонија и не можат да се менуваат со закон.

Законот за ратификација на Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства е објавен во "Службен весник на Република Македонија" бр.11/1997.

Според член 5 став 1 од Рамковната конвенција, странките се обврзуваат да ги унапредуваат условите за да им овозможат на припадниците на националните малцинства да ја сочуваат и развиваат својата култура, како и да ги сочуваат суштинските елементи на нивниот идентитет, нивната вера, нивниот јазик, нивните традиции и нивното културно наследство.

Според член 20 од Рамковната конвенција, во вршењето на правата и слободите што произлегуваат од принципите наведени во оваа Рамковна конвенција, припадниците на националните малцинства ги почитуваат националното законодавство и правата на другите, посебно правата на припадниците на мнозинството или на другите национални малцинства.

Според член 21 од Рамковната конвенција, ништо во оваа конвенција нема да биде толкувано како да дава право да се преземат активности или да се постапува спротивно на основните

принципи на меѓународното право и посебно на суверената еднаквост, територијалниот интегритет и политичка назависност на државите.

Тргувајќи од содржината на точката 1 на Амандманот VIII од Уставот, произлегува дека припадниците на заедниците имаат право заради изразување, негување и развивање на својот идентитет и особеностите на своите заедници да ги употребуваат симболите на своите заедници.

Меѓутоа, наведениот Амандманот не го разработува понатаму прашањето за видовите на симболи, нивниот опис, видот на актот во кој треба да биде уредено ова право, како и начинот на употреба на симболите на припадниците на заедниците.

Во отсуство на елементи за определување на видот на актот со кој се уредува употребата на симболите на припадниците на заедниците, како и воопшто видот на симболите, неминовно беше да се воспостави релација на Амандманот VIII на Уставот со Амандманот X на Уставот кој ја уредува материјата за потребниот кворум за одлучување на Собранието во случај кога се носи закон кој директно ја засега употребата на симболите, во кој случај Собранието одлучува со мнозинство гласови од присутните пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија

Од вака поставената релација меѓу двата Амандмани на Уставот произлегува дека оспорениот Закон всушност е оперативна реализација на овие уставни одредби.

Што се однесува до прашањето за отсуството на елементи во Амандманот VIII на Уставот, преку кои поконкретно ќе се определи описот на симболите на припадниците на заедниците, Судот оцени дека станува збор за модел на уставен систем кој се определил да не навлегува во детално утврдување на описот на симболите во Уставот, како највисок акт и тоа како по однос на државните симболи, така и по однос на симболите на националните заедници и препуштил описот на симболите да биде предмет на уредување во друга регулатива. Ова не е случај само со Уставот на Република Македонија туку и со уставите на: Република Белорусија, Руската Федерација, Република Чешка и Кралството Норвешка, кои не содржат опис дури и по однос на државните симболи. За разлика од овој пристап, во Уставот на Република Словенија (член 6 став 2) е

содржан опис на државното знаме, а во член 64 став 1 е утврдено правото на автохтоните италијански и унгарски етнички заедници и нивните членови слободно да ги користат нивните симболи со цел да го зачуваат нивниот национален идентитет, а начинот на кој тие права ќе се користат е препуштено да се уреди со закон. Опис на тие симболи во уставните одредби не е содржан.

При ваква состојба, според Судот, пристапот на законодавецот да го уреди правото на припадниците на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија за употреба на свои симболи со закон, како акт понизок од Уставот е уставно оправдано, бидејќи уставно определеното право треба да биде разработено, операционализирано во конкретна правна рамка, што впрочем е и определба на точката 2 на Амандманот X на Уставот.

Од наведеното произлезе дека оспорениот закон има своја уставна основа во Амандманот VIII на Уставот, односно припадниците на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија имаат уставно утврдено право заради изразување, негување и развој на својот идентитет и особеностите на своите заедници да ги употребуваат симболите на својата заедница.

Во поднесените иницијативи генерално не се оспорува правото на припадниците на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија да имаат свои симболи, туку се оспоруваат видовите на симболи што можат да ги употребуваат како свои, како и формата и содржината (описот) на знамињата на заедниците.

Оттаму, содржината на член 1 и 2 од оспорениот закон, оценувани сумарно, како и оспорениот Закон во целина, според Судот се во согласност со Амандманот VIII на Уставот.

8. Тргувајќи од содржината на член 2 став 2 од Законот, под знаме во смисла на ставот 1 од овој член, се подразбира знаме што заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија го избрале и го употребуваат како знаме за изразување на својот идентитет и особености.

Оттаму, ако се има предвид изнесената содржина на оспорениот член од Законот, произлегува дека е точно тврдењето во поднесените иницијативи за оставена широка можност за избор на знаме како симбол на припадниците на заедниците. Таквата можност, иако вклучува и избор на знаме на туѓа држава, како симбол на

припадниците на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија, сама по себе, според оцена на Судот, не може да предизвика основано сомнение по однос на согласноста на оваа одредба со Уставот и членовите кои го уредуваат прашањето на суверенитетот на Република Македонија.

Имено, со оставањето на ваква можност законодавецот ја имал предвид и историската реалност во создавањето на националните симболи, кои во некои случаи се поклопуваат со знамињата на други држави.

Исто така, законодавецот при креирањето на овој член од Законот ја имал предвид поставеноста и значењето на ова демократско право во Уставот. Ова од причина што Амандманот VIII на Уставот, според системската поставеност во Уставот, спаѓа во делот II. Основни слободи и права на човекот и граѓанинот, со поднаслов 2. Економски, социјални и културни права, од каде произлегува дека вака предвиденото право е на исто рамниште со останатите предвидени и гарантирани основни човекови слободи и права. Впрочем, ова право не е непознато и за поранешните уставни системи во Република Македонија во досе-гашниот развој на демократијата како политички процес.

Оттаму, изборот на знаме на друга држава како знаме кое ќе служи за симболизирање на идентитет и особености на одредена група на припадници на заедници кои не се мнозинство во Република Македонија не би можел да го загрози суверенитетот и државниот интегритет на Република Македонија се до тогаш до кога така избраното знаме во неговата употреба ќе значи само изразување припадност на одредена заедница во функција на Амандманот VIII на Уставот.

Употребените зборови во членот 2 став 2 од Законот во минато време "го избрале и го употребуваат", според мислење на Судот упатува на констатација дека законодавецот со ваквата формулација всушност ја верификува постојната фактичка состојба на направен избор на свое знаме на припадниците на заедниците. Бидејќи и во точката 1 на Амандманот VIII на Уставот е користена истата терминологија "употребуваат" според Судот тоа е потврда дека законодавецот при креирањето на нормата се движел во дадената уставна рамка.

Во оној момент кога со употребата на така избраното знаме не би се означувала припадност кон одредена заедница, туку би се означувала припадност на друга држава би можело да се постави прашање за согласност со Уставот. Тоа сепак е прашање што не би можело да се разгледува преку оценката на уставноста на членот 2 став 2 од Уставот, туку преку останатите одредби од Законот, како што се член 4, 5, 6 и 8 кои ја уредуваат употребата на знамето на припадниците на заедниците заедно со знамето на Република Македонија пред одредени објекти, по повод одредени настани, средби, случувања и слично.

Врз основа на наведеното произлегува дека член 2 став 2 од оспорениот закон и Законот во целина не би можеле да се стават под сомнение по однос на нивната согласност со одредбите од Уставот на кои се повикуваат подносителите на иницијативата.

9. Тргувајќи повторно од содржината на Амандманот VIII на Уставот, произлегува дека во него не се предвидува право на употреба на симболи на припадниците на заедниците според нивната процентуална застапеност на ниво на единицата на локална самоуправа, туку такво право е дадено на сите припадници на заедниците без оглед на нивната процентуална застапеност.

Според тоа по однос на членовите 4, 5, 6 и 8 од Законот во кои се предвидува право на употреба на знаме само по однос на граѓаните припадници на заедниците кои се мнозинство во единицата на локална самоуправа, според Судот може да се изрази основано сомнение, во наведениот дел, по однос на согласноста со Амандман VIII на Уставот, во кој правото на употреба на симболите на припадниците на заедниците не е поврзано со нивната процентуална застапеност.

Заради ваквата определба би можело да се изрази основано сомнение по однос на согласноста на делови од членовите 4, 5, 6 и 8 од Законот со Уставот и од причина што законодавецот на овој начин ги доведува во привилегирана положба граѓаните припадници на заедниците кои се мнозинство во конкретна единица на локална самоуправа, по однос на останатите припадници кои не се мнозинство. Ова особено ако се има предвид дека определбата на Уставот во Аманданот VIII е на сите припадници на заедници во Република Македонија, а не само на оние кои се мнозинство да им овозможи слободно да го изразуваат, негуваат и развиваат својот идентитет и особеностите на своите заедници, што во себе во крајна

линија го содржи и принципот на еднаквост на припадниците на сите заедници пред Уставот и законите.

Впрочем, во Амандманот IV на Уставот, со кој се заменува Преамбулата на Уставот, меѓу другото, се уредува дека, граѓаните на Република Македонија, Македонскиот народ, како и граѓаните кои живеат во нејзините граници кои се дел од албанскиот народ, турскиот народ, влашкиот народ, српскиот народ, ромскиот народ, бошњачкиот народ и другите, еднакви во своите права и обврски кон заедничкото добро-Република Македонија, одлучија да ја конституираат Република Македонија како самостојна, суверена држава со намера да се воспостави и зацврсти владеењето на правото, да се гарантираат човековите права и граѓанските слободи, да се обезбеди мир и соживот, социјална правда, економска благосостојба и напредок на личниот и заедничкиот живот.

Оттаму, од содржината на Амандманите IV и VIII на Уставот произлегува дека Република Македонија има определба преку владе-ењето на правото да се изгради како суверена држава што почива на мултиетничка основа во која основните слободи и права имаат значајно место, меѓу кои спаѓаат и правата на сите припадници на заедниците да ги употребуваат симболите на својата заедница со цел изразување, негување и развој на својот идентитет.

Ова особено ако се има предвид дека Уставот во член 5 и Амандманот VIII прави разлика помеѓу знамето како симбол на државата и симболите на припадниците на заедниците, а таква разлика произлегува и од законските одредби, посебно од членот 8 од Законот кој води сметка за почесното место на кое треба да се наоѓа знамето на Република Македонија, во ситуациите кога се истакнуваат и државното знаме и знамето на припадниците на заедниците. При тоа знамето на припадниците на заедниците во согласност со Амандманот VIII на Уставот, во членовите 1, 2 и 3 од Законот е определено како симбол за изразување на идентитетот и особеностите на припадниците на заедниците.

Оттаму, за членовите 4, 5 и 6 во деловите: "и се мнозинство во таа единица на локална самоуправа", како и членот 8 во делот: "а се мнозинство во таа единица на локална самоуправа" од Законот Судот изрази основано сомнение по однос на нивната согласност со Амандманот VIII, како и со членот 9 став 2 од Уставот.

10. Тргувајќи од содржината на член 1 од Уставот произлегува дека Република Македонија е конституирана како суверена, самостојна, демократска и социјална држава, во која суверенитетот на Републиката е неделив, неотуѓив и непренослив.

Оттаму, Република Македонија ја има највисоката и неограничена власт и позиција на државната територија. Суверенитетот на државата преставува битно својство на државата со чија помош таа станува независна од надворешните фактори (надворешен суверенитет) и повисок фактор по однос на внатрешните субјекти (внатрешен суверенитет). Притоа Уставот на Република Македонија во член 2 го определува граѓанинот како извор и носител на суверенитетот со што се афирмира теоријата за граѓански многунационален суверенитет, а сите граѓани кои живеат во Републиката се еднакви во своите права и обврски кон заедничкото добро-Република Македонија.

Со оглед на околноста што со оспорениот Закон се уредува истовремена употреба на знамето на Република Македонија, како државен симбол, заедно со знамето на припадниците на заедниците неминовно беше да се воспостави релација помеѓу член 1, член 2, член 3 и членот 5 од Уставот со одредбите од оспорениот Закон.

Имено, тргувајќи од членот 5 од Уставот, знамето е еден од државните симболи преку кои се изразува државниот суверенитет и територијалниот интегритет на Република Македонија, при што со истакнувањето на државното знаме и воопшто со неговата употреба се симболизира припадност кон одредена држава на кој начин се изразува државниот идентитет и државните особености.

За разлика од тоа, употребата или истакнувањето на знамето на припадниците на заедниците има за цел да симболизира припадност кон одредена заедница заради изразување на идентитетот и особеностите на таа заедницата.

Оттаму, се постави прашањето дали со поедини делови од одредени одредби (член 4, 5 и 6) кои ја уредуваат употребата на двата по вид исти, но по суштина различни симболи, во и пред одредени објекти за предвидени празници, прилики и настани може да се доведе во прашање суверенитетот на Република Македонија утврден во член 1, член 2, член 3 од Уставот, како и државните

симболи како израз на државниот суверенитет утврдени во член 5 од Уставот.

а) Имено, тргнувајќи од содржината на член 2 точка 1 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002), според кој општината е единица на локална самоуправа, како заедница на жителите на одредено подрачје утврдена со закон, произлегува дека единиците на локалната самоуправа се конституирани, основани заради задоволување на потребите на сите жители на тоа подрачје.

Оттаму, постојаното истакнување на симбол (знаме) пред и во објектите на органите на единицата на локалната самоуправа, (советот и градоначалникот, според член 31 од Законот за локалната самоуправа), како што определува член 4 од оспорениот закон според оценка на Судот единствено би можело да значи дека во тоа подрачје сите жители, а не само оние што се мнозинство во таа единица на локална самоуправа, во организиран облик, ја остваруваат власта и ги задоволуваат своите потреби на локално ниво.

Во споротивно тоа би значело дека во мултиетничката единица на локална самоуправа власта на локално ниво ја остваруваат само оние припадници на заедници чие знаме постојано е истакнато пред и во предвидените објекти со Законот. Тоа воедно ќе значи дека суверенитетот на локално, па и пошироко на државно ниво не им припаѓа на сите граѓани, туку само на оние чие знаме постојано е истакнато во единицата на локалната заедница со што, според Судот се постави прашање за согласноста на наведените одредби од Законот, со членот 1, членот 2 став 1 и членот 5 од Уставот.

Оттаму, ако единицата на локалната самоуправа е заедница на жителите на одредено подрачје утврдена со закон, според Судот, пред и во објектите на единицата на локалната самоуправа постојано би можело да биде истакнато единствено општинското знаме, како симбол што ја разликува таа единица на локална самоуправа од останатите и означува дека на таа географски определена територија живеат и делуваат во организиран облик, на локално ниво, граѓаните на Република Македонија од таа општина, без оглед на нивната национална припадност. Впрочем, за реализација на таквата цел служи и членот 10 од Закон за локалната самоуправа, според кој општината може за свои симболи да има грб и знаме.

Врз основа на наведеното, по однос на делот: "постојано" од членот 4 од Законот, според оценка на Судот постои основано сомнение за неговата согласност со член 1, член 2 став 1 и член 5 од Уставот, според кои суверенитетот на Република Македонија е неделив, произлегува од граѓаните и им припаѓа на сите граѓани на Република Македонија, а знамето на Република Македонија е државен симбол.

б) Во членот 5 од оспорениот Закон е уредено истакнување на знамето на Република Македонија и знамето на припадниците на заедниците што се мнозинство во единицата на локалната самоуправа пред и во објекти на државните органи, јавните служби и правните лица основани од државата и јавните служби и правните лица основани од единицата на локалната самоуправа за време на празници, настани, средби, посети на странски државници или високи преставници на меѓународната заедница и слично.

Тргувајќи од содржината на членот 5 од Законот, меѓу другото произлегува дека истиот предвидува повремено истакнување на знамето на припадниците на заедниците и знамето на Република Македонија пред и во објектите на државните органи, јавните служби и правните лица основани од државата, од каде се поставува прашањето каква е симболиката на употреба на знамето на припадниците на заедниците пред и во овие објекти.

Имено, ако се има предвид дека во овој случај станува збор за употреба на знаме пред и во објекти на државни органи, јавни служби и правни лица основани од државата, според оценка на Судот уставно е издржано единствено истакнување на државното знаме како израз на државниот суверенитет, но не и на знамето на припадниците на заедниците како израз на идентитетот и особеностите на заедниците.

Оттаму, за делот: "државните органи, јавните служби и правните лица основани од државата" од членот 5 од Законот, Судот изрази основано сомнение по однос на неговата согласност со член 1, член 2 став 2 и Амандманот VIII на Уставот.

Понатаму, по однос на делот: "и други инфраструктурни објекти" од истиот член од Законот според оценка на Судот постои основано сомнение по однос на неговата согласност со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Имено, ако се има предвид дека изразот "и други инфраструктурни објекти" опфаќа во себе, покрај децидно набројаните објекти истакнување на знамињата и во секој друг објект што има инфраструктурен карактер, тоа значи дека знамињата се истакнуваат и на: касарни, гранични премини, театри, железници, водоводи, домови за стари лица, паркови, музеи и слично од каде по повод настаните предвидени во членот 5 став 1 од Законот пред и во секој објект изграден од човечка рака што е наменет за јавни потреби ќе бидат истакнати државното знаме и знамето на припадниците на заедниците.

Според оцена на Судот нејасно е зошто законодавецот пристапил кон ваква општа формулација, а при состојба кога во одредбите пред општата формулација претходи исцрпно и сеопфатно набројување, што ја прави нејасна и целта на ваквото нормирање.

Оттаму, според Судот, ваквата недореченост и произволност на нормите ја доведува во прашање согласноста на членот 5 од Законот со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот и владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок. Ова од причина што за целосна реализација на оваа темелна вредност е неопходно нормите да бидат јасни, целосни и недвосмислени, со што нема да се остава можност за произволност во толкувањето и нивната примена.

Ваквиот широк и недоречен нормативен зафат е присутен и во делот: "и други" од член 5 алинеја 3 од Законот. Притоа, за Судот неспорно е истакнувањето на знамето на припадниците на заедниците за време на празници на заедниците, во кои моменти истото симболизира дека одредени припадници на заедницата имаат свој празник како израз на нивниот идентитет и особености. Меѓутоа, при состојба кога законската одредба децидно ги набројува сите видови на можни празници, како државни, општински и верски, Судот не наоѓа уставна оправданост за наведената формулација „и други“ и оставената можност покрај децидно наброените празници знамето на припадниците на заедниците да биде истакнато и на недефинирани, неопределни празници.

Оттаму, и по однос на овој дел, од погоре наведените причини, Судот изрази основано сомнение за неговата согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот и владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Понатаму, Судот, исто така, и по однос на алинеите 4 и 5 на членот 5 од Законот изрази основано сомнение за нивната согласност со Уставот.

Имено, за Судот е неспорно истакнувањето на државното знаме по повод пречек и испраќање на претседателот на Република Македонија, како лице што ја претставува Република Македонија во земјата и надвор од неа и како врховен командант на вооружените сили на Република Македонија; на претседателот на Собранието на Република Македонија, како лице што ги претставува највисокиот претставнички орган на граѓаните и законодавната власт, како и на претседателот на Владата на Република Македонија, како лице што ја претставува извршната власт (член 5 алинеја 4). Ова од причина што наведените функции според поставеноста во уставниот систем неминовно подлежат на укажување на почит и соодветни почести и преку личностите што ги вршат овие функции се изразува суверенитетот и државноста на Република Македонија.

Притоа Судот имаше предвид дека знамето е симбол на секоја држава преку кој се определува нејзиниот внатрешен и надворешен суверенитет и индивидуалитет, од каде граѓаните на Република Македонија независно од нивната припадност имаат општа граѓанска должност да го почитуваат овој државен симбол, па следствено на тоа прописите што ја уредуваат материјата за употреба на државното знаме со било кое друго знаме, вклучувајќи го и знамето на припадниците на заедниците мораат да ги задоволат критериумите за исполнување на наведената функција и граѓанска должност.

Меѓутоа, во случај кога при пречекот или пак испраќањето на носителите на највисоките државни функции или пак при посети на странски државници или високи претставници на меѓународната заедница (алинеја 5) се истакнува знамето на припадниците на заедниците, истакнувањето на знамето на припадниците на заедниците не може да добие третман на знаме со кое се изразува и негува идентитет на припадниците на заедниците, затоа што по повод вакви настани не може да се изразува идентитет на заедниците, туку државен суверенитет. По повод вакви настани, според оценка на Судот уставно е оправдано единствено истакнување на државното знаме.

Оттаму, по однос на алинејата 4 и 5 на членот 5 од Законот Судот изрази основано сомнение по однос на нивната согласност со член 1, член 2 став 1 и член 5 од Уставот, кој како државни симболи ги утврдува грбот, знамето и химната на Република Македонија.

Во анализата на согласноста на оспорениот закон и поедини негови одредби Судот се задржа на содржината и на одредбите од Виенската конвенција за конзуларните односи, кон која Република Македонија пристапи со Одлука бр.23-2185/1 од 28 јули 1993 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.48/1993).

Имено, во членот 29 од Конвенцијата се уредува употребата на националните знамиња и грбови на странски држави. Според став 1 на овој член, на државата што испраќа и се дава право да го употребува своето национално знаме и грб во земјата што прима. Според став 2, се дозволува веење на националното знаме на државата што испраќа и истакнување на нејзиниот грб на објектот каде е сместено конзуларното претставништво, како и на резиденцијата на шефот на конзуларното претставништво и на неговото превозно средство кога е во службена употреба. Според став 3, во реализирање на правата од став 1 на овој член мора да се обрне внимание на законите, прописите и обичаите на државата што прима.

Од содржината на наведената одредба, како и од целината на текстот на Конвенцијата, произлегува дека државите потписнички не предвиделе директна забрана или резерва за употреба на нивното знаме, како државен симбол за намени што не се уредени со оваа Конвенција. Впрочем, истакнувањето на знаме на друга држава за ситуациите од Конвенцијата има за цел да се искаже промовирање на пријателски односи меѓу државите со респектирање на нивните разлики во уставното и општественото уредување.

в) Во член 6 од оспорениот закон е предвидено истовремено истакнување на знамето на Република Македонија и знамето на припадниците на заедниците што се мнозинство во единицата на локалната самоуправа пред и во објекти во кои се одржуваат меѓународни средби, натпревари, собири, прослави, свечености и манифестации и тоа во случаите кога единицата на локалната самоуправа е организатор, учествува или е презентирана или пак кога наведените настани и поводи се од значење за единицата на локалната самоуправа.

При тоа, според Судот, симболиката на истакнување на знаме на припадниците на заедниците на една меѓународна политичка средба или меѓународна политичка манифестација нема уставна оправданост ако се има предвид дека според концепцијата на Уставот на Република Македонија тоа спаѓа исклучиво во надлежност на државата и нејзините органи, односно во надлежност на Претседателот на Република Македонија, Собранието на Република Македонија и Владата на Република Македонија кои можат да се јават како организатори или пак да учествуваат на меѓународни политички средби. Исто така, според листата на надлежности на единиците на локалната самоуправа определена во член 22 од Законот за локалната самоуправа истата не може да се јави како организатор или учесник на меѓународна политичка средба.

Исто така, Судот не можеше да согледа уставна оправданост на употреба на знамето на припадниците на заедниците на меѓународен спортски настан во кој државата, треба да ги брани државните бои на меѓународен план, при тоа изразувајќи го идентитетот и суверенитетот на Република Македонија.

Според оцена на Судот неспорно е правото на припадниците на заедниците да го истакнат своето знаме заедно со знамето на Република Македонија во случаите кога се организираат натпревари и други средби од културно-уметнички или спортски карактер или пак прослави и свечености што имаат за цел изразување, негување и развивање на идентитетот на припадниците на заедниците. Ова од причина што истакнатото знаме на припадниците на заедниците во такви случаи ќе ја одрази нивната особеност и идентитет и ќе овозможи да се разликуваат од останатите учесници на ваквите манифестации за што впрочем и се употребуваат знамињата како симболи.

Меѓутоа, тоа не може да се каже и за меѓународните политички средби, меѓународните натпревари, меѓународните научни собири на кои исклучиво може да се претставува или да учествува Република Македонија со цел изразување, негување и развивање на идентитетот на Република Македонија, како суверена држава.

Оттаму, по однос на деловите: "меѓународни средби," и "политички," од алинејата 1 на член 6 став 1, како и делот: "политички," од алинејата 2 на истиот член од Законот, Судот изрази

основано сомнение по однос на нивната согласност со членовите 1, 2 став 1, 5 и Амандманот VIII на Уставот.

Врз основа на сумираната анализа на членовите 4, 5 и 6 од оспорениот закон и одделни нивни делови по однос на нивната согласност со уставните одредби произлезе дека може да се изрази основано сомнение по однос на нивната уставност.

Од направената анализа на: уставните одредби, меѓународните акти, компаративните согледувања и одредбите од оспорениот Закон, произлезе основано сомнение по однос на согласноста на наведените делови од член 4, член 5, член 6 и член 8 од Законот по однос на член 1, член 2 став 1, член 5, член 8 став 1 алинеја 3 и Амандманот VIII од Уставот.

Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова Решение.

11. Почитувањето на општоприфатените норми на меѓународното право е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија, од каде произлегува и правото на националните малцинства, односно кај нас припадниците на заедниците слободно да го изразуваат, негуваат и развиваат својот идентитет и особености.

Ценејќи го правото на припадниците на заедниците заради изразување, негување и развивање на својот идентитет да ги употребуваат своите симболи, утврдено како такво во Амандманот VIII на Уставот, но и според одредбите од Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства, Судот утврди дека Уставот на Република Македонија отишол во проширување на правата на припадниците на заедниците, за разлика од меѓународните акти што се составен дел на внатрешниот правен поредок.

Имено, Уставот им дал за право на припадниците на заедниците да употребуваат свои симболи, како израз на нивниот идентитет и особеност, меѓутоа во ниту еден меѓународен акт не е предвидено вакво право. Гледано пак од аспект на регулативата на други земји што го уредуваат на уставно ниво оваа право, само Република Словенија во членот 64 став 1 од Уставот за автохтоните италијански и унгарски етнички заедници и нивните членови утврдила право слободно да ги користат нивните симболи со цел да го зачуваат нивниот национален идентитет. Од аспект на законска регулатива

вакво право е утврдено во Република Словенија и Република Хрватска.

Меѓутоа, според оценка на Судот, без оглед на недостатокот на регулатива во меѓународните акти по однос на ова право, неспорно е дека припадниците на заедниците во Република Македонија можат да го уживаат уставно утврденото право, на начин што ќе овозможи почитување на националното законодавство и правата на другите, посебно правата на припадниците на мнозинството или на другите припадници на заедници, со воздржување од активности што би биле спротивни на основните принципи на меѓународното право и посебно на суверената еднаквост, територијалниот интегритет и политичка независност на државите во кои таквите права им се гарантираат, што произлегува од содржината на членовите 20 и 21 од Рамковната конвенција.

Оттаму, ценејќи го оспорениот закон генерално, произлегува заклучок дека во него се вградени и поголеми права за припадниците на заедниците од оние што се прифатени во општоприфатените норми и акти на меѓународното право.

Меѓутоа, одделни делови од член 4, член 5, член 6 и член 8 од Законот, заради значењето на симболиката на употребата на знамето на припадниците на заедниците во дадените ситуации, особено заради даденото вакво право само по однос на припадниците на заедниците што се мнозинство во единицата на локалната самоуправа, но не и на сите припадници на заедници, отстапуваат од целта на членовите 20 и 21 од Рамковната конвенција.

Имено, целта на наведените одредби е да овозможат заштита на суверената еднаквост, територијалниот интегритет и политичка независност на државите во кои има припадници на национални малцинства од уживање на даденото право на начин што не би ги довел во прашање суверенитетот и територијалниот идентитет, кои секако свој израз имаат и преку државното знаме како симбол на државата. Исто така, во уживањето на дадените права припадниците на националните заедници не би смееле да се издигнат со тоа право над останатите припадници на заедниците или пак над правата на припадниците на мнозинството.

Оттаму, уживањето на даденото уставно право за употреба на знамето на припадниците на заедниците во никој случај не може да биде манифестирано на начин што би можел да

предизвика чувство на недоволна почит или одсуство на почит кон државното знаме, или знамето на останатите припадници на заедници.

По однос на наводите за несогласност на оспорениот Закон со член 5 и член 21 од Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства, Судот оцени дека во меѓународните акти, вклучувајќи ја и наведената Конвенција не постои меѓународен стандард кој во корпусот на правата на националните заедниците го уредува правото на нивни симболи.

Оттаму, тоа што оспорениот Закон предвидел поголеми права за припадниците на заедниците од оние што се прифатени во општоприфатените норми и акти на меѓународното право, не може да биде основ за доведување под сомнение на целината на Законот по однос на неговата согласност со член 8 став 1 алинеја 11 и член 118 од Уставот.

12. Понатаму Судот оцени дека нема место за ставање под основано сомнение на целината на Законот, како и посебно оспорените членови 1 до 6 и целината на членовите 4, 5, 6 и 8 од Законот по однос на одредбите од Уставот. Ова од причина што Законот и наведените одредби ценети во целина не го доведуваат во прашање државниот суверенитет на Република Македонија, од причина што со уредувањето на уставно даденото право за употреба на сопствени симболи на припадниците на заедниците само се зацврстува државниот суверенитет на Република Македонија, како мултиетничка средина и мултиетничка заедница.

Врз основа на наведеното, направената анализа на уставните одредби, меѓународните акти, одредбите на оспорениот Закон, уставно-судската практика и добиените компаративни согледувања, Судот одлучи како во точката 2 од ова Решение.

13. Во однос на наводот од иницијативата на Томе Тодоровски од Свети Николе за потребата од постапување на Судот на ист начин како што постапил во предметот У.бр.141/1997 и У.бр.146/1997 заради придржување кон воспоставената практика на Судот, како и по однос на наводот од иницијативата на Лигата за демократија по однос на постоење на пресудена работа и можната повреда на членот 112 став 3 од Уставот, Судот оцени дека вака изнесените наводи се неосновани.

Ова од причина што во времето на важење на Законот за употреба на знамињата преку кои припадниците на заедниците на националностите го изразуваат својот идентитет и националните особености, подоцна укинат со Одлука на Судот У.бр.141/1997 и У.бр.146/1997 од 18 ноември 1998 година во сила беше член 48 од Уставот. Оваа уставна одредба не познаваше право на припадниците на заедниците на употреба на свои симболи и таквото право е востановено со Амандманот VIII на Уставот. Исто така, покрај поделни содржински сличности меѓу тогаш и сега оспорениот закон постојат и одредени суштински разлики.

Оттаму, не може да се прифати наводот за повреда на членот 112 став 3 од Уставот, ниту пак наводот за целосно придржување на Судот во овој случај кон воспоставената уставносудска практика.

Исто така, неоснован е наводот на Ѓорѓи Наумов од Скопје за несогласност на оспорениот закон со уставните одредби од причини што пред да биде донесен оспорениот закон законодавецот требало да донесе закон за симболите на припадниците на заедниците.

Имено, согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд, меѓу другото, ја оценува согласноста на законите со Уставот од каде произлегува дека оцената на уставноста се однесува на она што е содржано во оспорениот акт, а не она што било пропуштено да се уреди со него, или пак што според мислењето на подносителот на иницијативата би требало да претходи на донесувањето на конкретен закон.

Прашањето за евентуален недостаток на регулатива по однос на формата и содржината на знамето на припадниците на заедниците и начинот на неговиот избор може да биде разгледувано само преку постоечка, важечка регулатива во релација со уставните одредби. Исто така, прашање на оценка на законодавецот е дали материјата за употреба на државното знаме и знамето на припадниците на заедниците ќе ја уреди во посебни закони или пак во еден закон.

Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Врз основа на наведената уставна одредба, јасно произлегува дека Уставниот суд не е надлежен да ја оценува меѓусебната согласност на законите или поконкретно на оспорениот закон со Законот за грбот, знамето и химната на Република Македонија, како што се бара во иницијативата на Македонска народна партија, поради што Судот одлучи како во точката 3 од ова Решение.

Повторно поаѓајќи од надлежноста на Судот определена во членот 110 од Уставот, произлегува дека Уставниот суд не е надлежен да одлучува за примената на Законот на која се укажува во поднесените иницијативи, бидејќи неговата примена е фактичко прашање.

По однос на предлогот за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземаат врз основа на Законот, според Судот не постојат тешко отстранливи последици, од каде не се исполнети деловничките претпоставки за донесување на Решение врз основа на членот 27 од Деловникот на Судот.

14. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. Решението под точка 1 Судот го донесе со мнозинство гласови, а Решението под точките 2 и 3 Судот го донесе едногласно. (У.бр.133/2005)

187.

У.бр.133/2005

- Закон за употреба на знамињата на заедниците во Република Македонија

- Law on the Use of Flags of the Communities in the Republic of Macedonia

- Законските одредби со кои се предвидува право на употреба на симболи на припадниците на заедниците според нивната процентуална застапеност на ниво на единицата на локална самоуправа не се во согласност со Амандманот VIII на Уставот, од причина што во него такво право е дадено на сите припадници на заедниците без оглед на нивната процентуална застапеност. Со тавите одредби се доведуваат во привилегирана положба граѓаните припадници на заедниците кои се мнозинство во конкретна единица на локална самоуправа, по однос на останатите припадници кои не се мнозинство.

Пред и во објектите на единицата на локалната самоуправа постојано може да биде истакнато единствено општинското знаме, кое означува дека на конкретно географски определена територија живеат и делуваат во организиран облик, на локално ниво, граѓаните на Република Македонија од таа општина, без оглед на нивната национална припадност.

Пред и во објектите на државните органи, јавните служби и правните лица основани од државата, уставно е издржано единствено истакнување на државното знаме како израз на државниот суверенитет, но не и на знамето на припадниците на заедниците како израз на идентитетот и особеностите на заедниците.

Не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот и владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на

Република Македонија определбата на законодавецот знамето на припадниците на заедниците да биде истакнато на недефинирани инфраструктурни објекти, при состојба кога законската норма претходно содржи децидно набројување на инфраструктурните објекти пред кои тоа ќе биде истакнато.

При состојба кога законската одредба децидно ги набројува сите видови празници, како што се државните, општинските и верските, не постои уставна оправданост за формулација „и други“ и оставената можност покрај децидно наброените празници знамето на припадниците на заедниците да биде истакнато и на недефинирани, неопределени празници, што не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот и владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Уставно е оправдано единствено истакнување на државното знаме во случаите на пречек или испраќање на носителите на највисоките државни функции или пак при посети на странски државници или високи преставници на меѓународната заедница, затоа што истакнувањето на знамето на припадниците на заедниците не може да добие третман на знаме со кое се изразува и негува идентитет на припадниците на заедниците. По повод вакви настани единствено може да се изразува државниот суверенитет.

Симболиката на истакнување на знаме на припадниците на заедниците на една меѓународна политичка средба или меѓународна политичка манифестација нема уставна оправданост, бидејќи според концепцијата на Уставот на Република Македонија тоа спаѓа исклучиво во надлежност на државата и нејзините органи, односно во надлежност на Претседателот на Република Македонија, Собранието на Република Македонија и Владата на Република Македонија кои можат да се јават

како организатори или пак да учествуваат на меѓународни политички средби. Уште повеќе што единиците на локалната самоуправа не можат да се јави како организатори или учесници на меѓународни политички средби.

Не постои уставна оправданост на употреба на знамето на припадниците на заедниците на меѓународен спортски настан во кој државата, треба да ги брани државните бои на меѓународен план, при тоа изразувајќи го идентитетот и суверенитетот на Република Македонија.

Истакнатото знаме на припадниците на заедниците не може да ја одразува нивната особеност и идентитет со цел да се разликуваат од останатите учесници на меѓународните политички средби, меѓународните натпревари, меѓународните научни собири на кои исклучиво може да се претставува или да учествува Република Македонија со цел изразување, негување и развивање на идентитетот на Република Македонија, како суверена држава.

- The legal provisions envisaging the right to use symbols of the members of the communities according to their percentage representation at the level of the local self-government unit is not in agreement with Amendment VIII to the Constitution, for a reason that in it such a right is given to all members of the communities irrespective of their percentage representation. Such provisions bring into privileged position the citizens who are members of the communities that are not a majority in a concrete local self-government unit in respect of the other members who are not a majority.

In front of and inside the facilities of the local self-government units only the municipal flag may be raised constantly, which means that on a concretely geographically defined territory live and are active in an organised way, at local level, the citizens of the Republic of Macedonia from that municipality, irrespective of their national belonging.

In front of and inside the facilities of state bodies, public services and legal persons founded by the state, it is constitutionally sustained to raise only the national flag as an expression of national sovereignty, but not also the flag of the members of the communities as an expression of identity and specifics of the communities.

The determination of the legislator to have the flag of the members of the communities constantly raised on undefined infrastructural facilities, in a situation when the legal norm previously contains specific enumeration of the infrastructural facilities in front of which it will be raised, is not in accordance with Article 8 paragraph 1 line 3 of the Constitution and the rule of law as a fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia.

In a situation when the legal provision enumerates expressly all types of holidays, such as national, municipal and religious, there is no constitutional justification for the formulation "and other" and the left possibility to raise the flag of the members of the communities on undefined, undetermined holidays, in addition to the specifically defined holidays, which is not in agreement with Article 8 paragraph 1 line 3 of the Constitution and the rule of law as a fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia.

It is constitutionally justified to hoist only the national flag in the case of welcoming or sending off the holders of the highest state functions or during visits of foreign statesmen or high representatives of the international community, since the raising of the flag of the representatives of the communities may not obtain the treatment of a flag that expresses and cultivates the identity of the members of the communities. In these occasions only the national sovereignty may be expressed.

The symbolism in raising a flag of the members of the communities at an international political meeting or an international political manifestation has no constitutional justification, since according to the concept of the Constitution of the Republic of Macedonia it is exclusively within the competence of the state and its bodies, that is within the competence of the President of the Republic of Macedonia, the Assembly of the Republic of Macedonia, and the Government of the Republic of Macedonia which may appear as the organisers or may take part in international political meetings. Even more since local self-government units may not appear as the organisers or participants in international political meetings.

There is no constitutional justification of the use of the flag of the members of the communities at an international sports event in which the state should defend its national colours internationally, thereby expressing the identity and sovereignty of the Republic of Macedonia.

The hoist flag of the members of the communities may not reflect their specifics and identity aimed at differentiating them from the other participants in international political meetings, international competitions, international scholarly gatherings at which only the Republic of Macedonia may be represented or may take part, with a view to expressing, cultivating and developing the identity of the Republic of Macedonia as a sovereign state.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и членот 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седница одржана на 24 октомври 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВААТ:

- членот 4 во деловите: "и се мнозинство во таа единица на локална самоуправа" и "постојано";

- членот 5 во деловите: "и се мнозинство во таа единица на локална самоуправа", "државните органи, јавните служби и правните лица основани од државата" и "и други инфраструктурни објекти"

алинеја 3 на членот 5 во делот: "и други";
алинеја 4 и 5 на членот 5;

- членот 6 став 1 во делот: "и се мнозинство во таа единица на локална самоуправа";

алинејата 1 во ставот 1 на членот 6 во деловите: "при меѓународни средби" и "политички";

алинејата 2 во ставот 1 на членот 6 во делот: "политички,"

и

- членот 8 во делот: "а се мнозинство во таа единица на локална самоуправа," од Закон за употреба на знамињата на заедниците во Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр. 58/2005).

2. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по иницијатива на Томе Тодоровски од Свети Николе, Ѓорѓи Наумов од Скопје, ВМРО-Народна партија, Лига за демократија и Македонска народна партија со решение У.бр.133/2005 од 6 јуни 2007 година поведе постапка за оценување на одделни одредби и делови од одредби од Законот за употреба на знамињата на заедниците во Република Македонија, означени во точката 1 на ова одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со членот 1, членот 2, членот 5, членот 8 став 1 алинеја 3, членот 9 став 2 од Уставот, како и со Амандманот ВИИИ на Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека според содржината на членот 1 од Законот за употреба на знамињата на заедниците во Република Македонија, со овој закон се уредуваат правото и начинот на употреба на знамињата преку кои заедниците во Република Македонија го изразуваат својот идентитет и особеностите.

Според членот 2 од Законот, заедниците во Република Македонија заради изразување на својот идентитет и особености имаат право да употребуваат знаме (став 1). Под знаме во смисла на ставот 1 од овој член, се подразбира знаме што заедниците го избрале и го употребуваат како знаме за изразување на својот идентитет и особености (став 2).

Според членот 3 од Законот, заедниците во Република Македонија, знамето со кое го изразуваат својот идентитет и особеностите, го употребуваат во јавниот, службениот и приватниот живот на начин утврден со овој закон.

Според членот 4 од Законот, во единиците на локалната самоуправа, во која живеат граѓани припадници на заедницата и се мнозинство во таа единица на локална самоуправа, согласно со член 2 од овој закон, пред и во објектите на органите на единиците на локалната самоуправа постојано се истакнати знамето на Република Македонија и знамето на таа заедница.

Според членот 5 од Законот, во единицата на локалната самоуправа во која живеат граѓани припадници на заедницата и се мнозинство во таа единица на локална самоуправа, согласно со чле-

нот 2 на овој закон, пред и во објектите на државните органи, јавните служби и правните лица основани од државата, јавните служби и правните лица основани од единиците на локалната самоуправа, на улиците, на плоштадите и други инфраструктурни објекти, покрај знамето на Република Македонија се истакнува и знамето на таа заедница:

- во денови на државни и други празници на Република Македонија утврдени со закон;
- во денови на празници на заедниците;
- во денови на општински и други празници утврдени со одлука на советот на единицата на локалната самоуправа;
- при пречек и испраќање на претседателот на Република Македонија, претседателот на Собранието на Република Македонија и претседателот и членови на Владата на Република Македонија и
- при официјално доаѓање на претседател или премиер на странска држава, како и на суверен или висок претставник на меѓународна заедница.

Според членот 6 став 1 од Законот, во единицата на локалната самоуправа во која живеат граѓани припадници на заедницата и се мнозинство во таа единица на локалната самоуправа, согласно со членот 2 на овој закон, доколку се истакне знамето на таа заедница, се истакнува и знамето на Република Македонија:

- при меѓународни средби, натпревари и други собири (политички, научни, културно-уметнички, спортски и други) на кои единицата на локалната самоуправа е организатор, учествува или е презентирана, во согласност со правилата и практиката на одржувањето на тие собири и
- при прослави, свечености и други политички, културни, спортски и слични манифестации кои се од значење за единицата на локалната самоуправа.

Според ставот 2 од истата одредба од Законот, во случаите од ставот 1 на овој член, знамињата се истакнуваат истовремено пред и во објектите во кои се одржуваат средби, натпревари, собири, прослави, свечености и манифестации.

Според членот 7 од Законот, припадниците на заедниците во Република Македонија знамето преку кое го изразуваат својот идентитет и особеностите имаат право да го употребуваат во приватниот живот и при одржувањето на културни, спортски и други

приредби што ги организираат припадниците на заедниците во Република Македонија.

Според членот 8 од Законот, во единиците на локалната самоуправа во која живеат граѓани припадници на заедниците, а се мнозинство во таа единица на локална самоуправа, знамето на Република Македонија и знамето на таа заедница се истакнуваат на следниов начин кога:

- знамето на Република Македонија е истакнато заедно со знамето на заедницата и знамето на единицата на локалната самоуправа, знамето на Република Македонија се истакнува во средината, додека знамето на заедницата е два метра надесно, гледано однапред, а знамето на единицата на локалната самоуправа е два метра налево од државното знаме;

- знамето на Република Македонија е истакнато заедно со знамето на заедницата, знамето на заедницата е надесно, гледано однапред, од знамето на Република Македонија и

- се истакнати повеќе од три знамиња, знамето на Република Македонија ќе биде прво во редот.

Според членот 9 од Законот, Советот на локалната самоуправа донесува одлука со која го определува надлежниот субјект за истакнување на знамињата согласно со членовите 5 и 6 на овој закон.

Во членовите 10, 11 и 12 од Законот се содржани казнените одредби, во кои е определена висината на паричната казна за случаите кога правното лице или одговорното лице во правното лице направиле прекршок со постапување спротивно на членовите 4, 5, 6 или 8 од овој закон.

Во членот 13 од Законот, како завршна одредба предвидено е овој закон да влезе во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

5. Според членот 1 од Уставот, Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава (став 1). Суверенитетот на Република Македонија е неделив, неотуѓив и непренослив (став 2).

Според членот 2 став 1 од Уставот, во Република Македонија суверенитетот произлегува од граѓаните и им припаѓа на граѓаните.

Според членот 5 од Уставот, државни симболи на Република Македонија се: грб, знаме и химна (став 1). Грбот, знамето и химната на Република Македонија се уредуваат со закон кој се донесува со двотре-тинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници (став 2).

Според членот 8 став 1 алинеја 3 и 11 од Уставот, владеењето на правото и почитувањето на општоприфатените норми на меѓу-народното право се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со Амандманот ВИИИ на Уставот ("Службен весник на Република Македонија" бр.91/2001) членот 48 од Уставот се заменува и гласи:

Припадниците на заедниците имаат право слободно да го изразуваат, негуваат и развиваат својот идентитет и особеностите на своите заедници и да ги употребуваат симболите на својата заедница (став 1). Републиката им ја гарантира заштитата на етничкиот, културниот, јазичниот и верскиот идентитет на сите заедници (став 2). Припадниците на заедниците имаат право да основаат културни, уметнички, образовни институции, како и научни и други здруженија заради изразување, негување и развивање на својот идентитет (став 3). Припадниците на заедниците имаат право на настава на својот јазик во основното и средното образование на начин утврден со закон. Во училиштата во кои образованието се одвива на друг јазик се изучува и македонскиот јазик (став 4).

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според точката 2 на Амандманот Ц на Уставот, за закони кои директно ги засегаат културата, употребата на јазиците, образованието, личните документи и употребата на симболите,

Собранието одлучува со мнозинство гласови од присутните пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија. Спорот во врска со примената на оваа одредба го решава Комитетот за односи меѓу заедниците.

Според членот 118 од Уставот, меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот поредок на Република Македонија и не можат да се менуваат со закон.

Законот за ратификација на Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства е објавен во "Службен весник на Република Македонија" бр.11/1997.

Според членот 5 став 1 од Рамковната конвенција, странките се обврзуваат да ги унапредуваат условите за да им овозможат на припадниците на националните малцинства да ја сочуваат и развиваат својата култура, како и да ги сочуваат суштинските елементи на нивниот идентитет, нивната вера, нивниот јазик, нивните традиции и нивното културно наследство.

Според членот 20 од Рамковната конвенција, во вршењето на правата и слободите што произлегуваат од принципите наведени во оваа Рамковна конвенција, припадниците на националните малцинства ги почитуваат националното законодавство и правата на другите, посебно правата на припадниците на мнозинството или на другите национални малцинства.

Според членот 21 од Рамковната конвенција, ништо во оваа конвенција нема да биде толкувано како да дава право да се преземат активности или да се постапува спротивно на основните принципи на меѓународното право и посебно на суверената еднаквост, територијалниот интегритет и политичка независност на државите.

6. Тргувајќи од содржината на точката 1 на Амандманот VIII од Уставот, произлегува дека припадниците на заедниците имаат право заради изразување, негување и развивање на својот идентитет и особеностите на своите заедници да ги употребуваат симболите на своите заедници. Амандманот го утврдува правото но не го разработува понатаму прашањето за видовите на симболи, нивниот

опис, видот на актот во кој треба да биде уредено ова право, како и начинот на употреба на симболите на припадниците на заедниците.

Оттаму, Законот во кој се содржани одредбите и деловите од одредби предмет на оцена во постапката пред Судот има своја уставна основа во Амандманот VIII на Уставот, односно припадниците на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија имаат уставно утврдено право заради изразување, негување и развој на својот идентитет и особеностите на своите заедници да ги употребуваат симболите на својата заедница. Ова и од причина што Амандманот VIII на Уставот, според системската поставеност во Уставот, спаѓа во делот II. Основни слободи и права на човекот и граѓанинот, со поднаслов 2. Економски, социјални и културни права, од каде произлегува дека вака предвиденото демократско право е на исто рамниште со останатите предвидени и гарантирани основни човекови слободи и права. Притоа, ова право не е непознато и за поранешните уставни системи во Република Македонија во досегашниот развој на демократијата како политички процес.

Во анализата на согласноста на оспорените одредби и делови од одредби од Законот, Судот се задржа и на содржината на одредбите од Виенската конвенција за конзуларните односи, кон која Република Македонија пристапи со Одлука бр.23-2185/1 од 28 јули 1993 година ("Службен весник на Република Македонија" бр.48/1993).

Имено, во членот 29 од Конвенцијата се уредува употребата на националните знамиња и грбови на странски држави. Според став 1 на овој член, на државата што испраќа и се дава право да го употребува своето национално знаме и грб во земјата што прима. Според став 2, се дозволува веење на националното знаме на државата што испраќа и истакнување на нејзиниот грб на објектот каде е сместено конзуларното претставништво, како и на резиденцијата на шефот на конзуларното претставништво и на неговото превозно средство кога е во службена употреба. Според став 3, во реализирањето на правата од став 1 на овој член мора да се обрне внимание на законите, прописите и обичаите на државата што прима.

Од содржината на наведената одредба, како и од целината на текстот на Конвенцијата, произлегува дека државите потписнички не предвиделе директна забрана или резерва за употреба на нивното знаме, како државен симбол за намени што не се уредени со оваа Конвенција. Впрочем, истакнувањето на знаме на друга држава за ситуациите од Конвенцијата има за цел да се искаже промовирање

на пријателски односи меѓу државите со респектирање на нивните разлики во уставното и општественото уредување.

Оттаму, за Судот не беше спорен изборот на знаме на друга држава како знаме кое ќе служи за симболизирање на идентитетот и особеностите на одредена група на припадници на заедници кои не се мнозинство во Република Македонија бидејќи така избраното знаме не би можело да го загрози суверенитетот и државниот интегритет на Република Македонија се до тогаш до кога во неговата употреба ќе значи само изразување припадност на одредена заедница во функција на Амандманот VIII на Уставот.

Во оној момент кога со употребата на така избраното знаме не би се означувала припадност кон одредена заедница, туку би се означувала припадност на друга држава би можело да се постави прашање за согласност со Уставот. Тоа е пак прашање што може да се разгледува преку оценката на уставноста на одделни делови од членовите 4, 5, 6 и 8 од Законот кои ја уредуваат употребата на знамето на припадниците на заедниците заедно со знамето на Република Македонија пред одредени објекти, по повод одредени настани, средби, случувања и слично.

7. Тргувајќи повторно од содржината на Амандманот VIII на Уставот, произлегува дека во него не се предвидува право на употреба на симболи на припадниците на заедниците според нивната процентуална застапеност на ниво на единицата на локална самоуправа, туку такво право е дадено на сите припадници на заедниците без оглед на нивната процентуална застапеност.

Според тоа по однос на членовите 4, 5, 6 и 8 од Законот во кои се предвидува право на употреба на знаме само по однос на граѓаните припадници на заедниците кои се мнозинство во единицата на локална самоуправа, според Судот постои повреда на Амандман VIII на Уставот, во кој правото на употреба на симболите на припадниците на заедниците не е поврзано со нивната процентуална застапеност.

Заради ваквата определба означените делови од членовите 4, 5, 6 и 8 од Законот не се во согласност со Уставот и од причина што законодавецот на овој начин ги доведува во привилегирана положба граѓаните припадници на заедниците кои се мнозинство во конкретна единица на локална самоуправа, по однос на останатите припадници кои не се мнозинство. Ова особено ако се

има предвид дека определбата на Уставот во Аманданот VIII е на сите припадници на заедници во Република Македонија, а не само на оние кои се мнозинство да им овозможи слободно да го изразуваат, негуваат и развиваат својот идентитет и особеностите на своите заедници, што во себе во крајна линија го содржи и принципот на еднаквост на припадниците на сите заедници пред Уставот и законите, содржан во членот 9 став 2 од Уставот.

Впрочем, во Амандманот IV на Уставот, со кој се заменува Преамбулата на Уставот, меѓу другото, се уредува дека, граѓаните на Република Македонија, Македонскиот народ, како и граѓаните кои живеат во нејзините граници кои се дел од албанскиот народ, турскиот народ, влашкиот народ, српскиот народ, ромскиот народ, бошњачкиот народ и другите, еднакви во своите права и обврски кон заедничкото добро-Република Македонија, одлучија да ја конституираат Република Македонија како самостојна, суверена држава со намера да се воспостави и зацврсти владеењето на правото, да се гарантираат човековите права и граѓанските слободи, да се обезбеди мир и соживот, социјална правда, економска благосостојба и напредок на личниот и заедничкиот живот.

Оттаму, од содржината на Амандманите IV и VIII на Уставот произлегува дека Република Македонија има определба преку владе-ењето на правото да се изгради како суверена држава што почива на мултиетничка основа во која основните слободи и права имаат значајно место, меѓу кои спаѓаат и правата на сите припадници на заедниците да ги употребуваат симболите на својата заедница со цел изразување, негување и развој на својот идентитет.

Понатаму, Судот имаше предвид дека Уставот во член 5 и Амандманот VIII прави разлика помеѓу знамето како симбол на државата и симболите на припадниците на заедниците, а таква разлика произлегува и од законските одредби, посебно од членот 8 од Законот кој води сметка за почесното место на кое треба да се наоѓа знамето на Република Македонија, во ситуациите кога се истакнуваат државното знаме и знамето на припадниците на заедниците. При тоа, знамето на припадниците на заедниците во согласност со Амандманот VIII на Уставот, во членовите 1, 2 и 3 од Законот е определено како симбол за изразување на идентитетот и особеностите на припадниците на заедниците.

Исто така, Судот имаше предвид дека почитувањето на општоприфатените норми на меѓународното право е една од

темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија, од каде произлегува и правото на националните малцинства, односно кај нас припадниците на заедниците слободно да го изразуваат, негуваат и развиваат својот идентитет и особености.

Оттаму, ценејќи го правото на припадниците на заедниците заради изразување, негување и развивање на својот идентитет да ги употребуваат своите симболи, утврдено како такво во Амандманот VIII на Уставот, но и според одредбите од Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства, Судот утврди дека Уставот на Република Македонија отишол во проширување на правата на припадниците на заедниците, за разлика од меѓународните акти што се составен дел на внатрешниот правен поредок и покрај фактот што во нив, вклучувајќи ја и наведената Конвенција не постои меѓународен стандард кој во корпусот на правата на националните заедниците го уредува правото на нивни симболи.

Гледано пак од аспект на регулативата на други земји што го уредуваат на уставно ниво оваа право, само Република Словенија во членот 64 став 1 од Уставот, за автохтоните италијански и унгарски етнички заедници и нивните членови утврдила право слободно да ги користат нивните симболи со цел да го зачуваат нивниот национален идентитет. Од аспект на законска регулатива вакво право е утврдено во Република Словенија и Република Хрватска.

Меѓутоа, според оценка на Судот, без оглед на недостатокот на регулатива во меѓународните акти по однос на ова право, неспорно е дека припадниците на заедниците во Република Македонија можат да го уживаат уставно утврденото право, на начин што ќе овозможи почитување на националното законодавство и правата на другите, посебно правата на припадниците на мнозинството или на другите припадници на заедници, со воздржување од активности што би биле спротивни на основните принципи на меѓународното право и посебно на суверената еднаквост, територијалниот интегритет и политичка независност на државите во кои таквите права им се гарантираат, што произлегува од содржината на членовите 20 и 21 од Рамковната конвенција.

Целта на наведените одредби е да овозможат заштита на суверената еднаквост, територијалниот интегритет и политичка независност на државите во кои има припадници на национални малцинства од уживање на даденото право на начин што не би ги довел во прашање суверенитетот и територијалниот идентитет, кои

секако свој израз имаат и преку државното знаме како симбол на државата. Исто така, во уживањето на дадените права припадниците на националните заедници не би смееле да се издигнат со тоа право над останатите припадници на заедниците или пак над правата на припадниците на мнозинството.

Оттаму, уживањето на даденото уставно право за употреба на знамето на припадниците на заедниците во никој случај не може да биде манифестирано на начин што би можел да предизвика чувство на недоволна почит или отсуство на почит кон државното знаме, или знамето на останатите припадници на заедници.

Меѓутоа, одделни делови од член 4, член 5, член 6 и член 8 од Законот, заради значењето на симболиката на употребата на знамето на припадниците на заедниците во дадените ситуации, особено заради даденото вакво право само по однос на припадниците на заедниците што се мнозинство во единицата на локалната самоуправа, но не и на сите припадници на заедници, отстапуваат од целта на членовите 20 и 21 од Рамковната конвенција.

Оттаму, по однос на членовите 4, 5 и 6 во деловите: "и се мнозинство во таа единица на локална самоуправа", како и членот 8 во делот: "а се мнозинство во таа единица на локална самоуправа" од Законот, Судот оцени дека не се во согласност со Амандманот VIII, како и со членот 9 став 2 од Уставот.

8. Тргувајќи од содржината на член 1 од Уставот произлегува дека Република Македонија е конституирана како суверена, самостојна, демократска и социјална држава, во која суверенитетот на Републиката е неделив, неотуѓив и непренослив.

Оттаму, Република Македонија ја има највисоката и неограничена власт и позиција на државната територија. Суверенитетот на државата претставува битно својство на државата со чија помош таа станува независна од надворешните фактори (надворешен суверенитет) и повисок фактор по однос на внатрешните субјекти (внатрешен суверенитет). Притоа, Уставот на Република Македонија во член 2 го определува граѓанинот како извор и носител на суверенитетот, а сите граѓани кои живеат во Републиката се еднакви во своите права и обврски кон заедничкото добро-Република Македонија.

Со оглед на околноста што со оспорениот Закон се уредува истовремена употреба на знамето на Република Македонија, како државен симбол, заедно со знамето на припадниците на заедниците неминовно беше да се воспостави релација помеѓу членот 1, членот 2 и членот 5 од Уставот со оспорените одредби од Законот.

Имено, тргувајќи од членот 5 од Уставот, знамето е еден од државните симболи преку кои се изразува државниот суверенитет и територијалниот интегритет на Република Македонија, при што со истакнувањето на државното знаме и воопшто со неговата употреба се симболизира припадност кон одредена држава на кој начин се изразува државниот идентитет и државните особености.

За разлика од тоа, употребата или истакнувањето на знамето на припадниците на заедниците има за цел да симболизира припадност кон одредена заедница заради изразување на идентитетот и особеностите на таа заедница.

Оттаму, произлезе дека деловите од членовите 4, 5 и 6 од Законот, кои ја уредуваат употребата на двата по вид исти, но по суштина различни симболи, во и пред одредени објекти за предвидени празници, прилики и настани може да го доведат во прашање суверенитетот на Република Македонија утврден во член 1 и член 2 од Уставот, како и државните симболи како израз на државниот суверенитет утврдени во член 5 од Уставот.

а) Имено, тргнувајќи од содржината на член 2 точка 1 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2002), според кој општината е единица на локална самоуправа, како заедница на жителите на одредено подрачје утврдена со закон, произлегува дека единиците на локалната самоуправа се конституирани, основани заради задоволување на потребите на сите жители на тоа подрачје.

Оттаму, постојаното истакнување на знамето како симбол пред и во објектите на органите на единицата на локалната самоуправа, (советот и градоначалникот, според член 31 од Законот за локалната самоуправа), како што определува член 4 од оспорениот закон според оценка на Судот единствено би можело да значи дека во тоа подрачје сите жители, во организиран облик, ја остваруваат власта и ги задоволуваат своите потреби на локално ниво.

Во спротивно тоа би значело дека во мултиетничката единица на локална самоуправа власта на локално ниво ја остваруваат само оние припадници на заедници чие знаме постојано е истакнато пред и во предвидените објекти со Законот. Тоа воедно ќе значи дека суверенитетот на локално, па и пошироко на државно ниво не им припаѓа на сите граѓани, туку само на оние чие знаме постојано е истакнато во единицата на локалната заедница што, според Судот, не е во согласност со членот 1, членот 2 став 1 и членот 5 од Уставот.

Оттаму, ако единицата на локалната самоуправа е заедница на жителите на одредено подрачје утврдена со закон, според Судот, пред и во објектите на единицата на локалната самоуправа постојано би можело да биде истакнато единствено општинското знаме. Тоа, пак како симбол означува дека на конкретно географски определена територија живеат и делуваат во организиран облик, на локално ниво, граѓаните на Република Македонија од таа општина, без оглед на нивната национална припадност. Впрочем, за реализација на таквата цел служи и членот 10 од Закон за локалната самоуправа, според кој општината може за свои симболи да има грб и знаме.

Врз основа на наведеното, по однос на делот: "постојано" од членот 4 од Законот, Судот оцени дека не е во согласност со член 1, член 2 став 1 и член 5 од Уставот, според кои суверенитетот на Република Македонија е неделив, произлегува од граѓаните и им припаѓа на сите граѓани на Република Македонија, а знамето на Република Македонија е државен симбол.

б) Во членот 5 од оспорениот Закон е уредено истакнување на знамето на Република Македонија и знамето на припадниците на заедниците што се мнозинство во единицата на локалната самоуправа пред и во објекти на државните органи, јавните служби и правните лица основани од државата и јавните служби и правните лица основани од единицата на локалната самоуправа за време на празници, настани, средби, посети на странски државници или високи преставници на меѓународната заедница и слично.

Тргувајќи од содржината на членот 5 од Законот, меѓу другото произлегува дека истиот предвидува повремено истакнување на знамето на припадниците на заедниците и знамето на Република Македонија пред и во објектите на државните органи, јавните служби и правните лица основани од државата, од каде се поставува

прашањето каква е симболиката на употреба на знамето на припадниците на заедниците пред и во овие објекти.

Имено, ако се има предвид дека во овој случај станува збор за употреба на знаме пред и во објекти на државни органи, јавни служби и правни лица основани од државата, според оцена на Судот уставно е издржано единствено истакнување на државното знаме како израз на државниот суверенитет, но не и на знамето на припадниците на заедниците како израз на идентитетот и особеностите на заедниците.

Оттаму, за делот: "државните органи, јавните служби и правните лица основани од државата" од членот 5 од Законот, Судот оцени дека не е во согласност со член 1, член 2 став 2 и Амандманот ВИИИ на Уставот.

в) Понатаму, по однос на делот: "и други инфраструктурни објекти" од истиот член од Законот според оцена на Судот постои повреда на членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Имено, ако се има предвид дека изразот "и други инфраструктурни објекти" опфаќа во себе, покрај децидно набројаните објекти истакнување на знамињата и во секој друг објект што има инфраструктурен карактер, тоа значи дека знамињата се истакнуваат и на: касарни, гранични премини, театри, железници, водоводи, домови за стари лица, паркови, музеи и слично од каде по повод настаните предвидени во членот 5 став 1 од Законот пред и во секој објект изграден од човечка рака што е наменет за јавни потреби ќе бидат истакнати државното знаме и знамето на припадниците на заедниците.

Според Судот нејасно е зошто законодавецот по исцрпното и сеопфатно набројување на инфраструктурните објекти пред и во кои се истакнуваат знамето на Република Македонија и знамето на припадниците на заедниците пристапил кон општа формулација „и други инфра-структурни објекти“, што ја прави нејасна и целта на ваквото нормирање.

Оттаму, според Судот, ваквата недореченост и произволност во нормирањето на означениот дел од членот 5 од Законот не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот и владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок.

Ова од причина што за целосна реализација на оваа темелна вредност е неопходно нормите да бидат јасни, целосни и недвосмислени, со што нема да се остава можност за произволност во толкувањето и нивната примена.

Ваквиот широк и недоречен нормативен зафат е присутен и во делот: „и други“ од член 5 алинеја 3 од Законот. Притоа, за Судот неспорно е истакнувањето на знамето на припадниците на заедниците за време на празници на заедниците, во кои моменти истото симболизира дека одредени припадници на заедницата имаат свој празник како израз на нивниот идентитет и особености. Меѓутоа, при состојба кога законската одредба децидно ги набројува сите видови празници, како што се државните, општинските и верските, Судот не наоѓа уставна оправданост за наведената формулација „и други“ и оставената можност покрај децидно наброените празници знамето на припадниците на заедниците да биде истакнато и на недефинирани, неопределени празници.

Оттаму, и по однос на делот: „и други“ од членот 5 од Законот, Судот оцени дека не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот и владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

г) Според Судот неспорно е истакнувањето на државното знаме по повод пречек и испраќање на претседателот на Република Македонија, како лице што ја претставува Република Македонија во земјата и надвор од неа и како врховен командант на вооружените сили на Република Македонија; на претседателот на Собранието на Република Македонија, како лице што ги претставува највисокиот претставнички орган на граѓаните и законодавната власт, како и на претседателот на Владата на Република Македонија, како лице што ја претставува извршната власт (член 5 алинеја 4). Ова од причина што наведените функции според поставеноста во уставниот систем неминовно подлежат на укажување на почит и соодветни почести и преку личностите што ги вршат овие функции се изразува суверенитетот и државноста на Република Македонија.

Притоа, Судот имаше предвид дека знамето е симбол на секоја држава преку кој се определува нејзиниот внатрешен и надворешен суверенитет и индивидуалитет, од каде граѓаните на Република Македонија независно од нивната припадност имаат општа граѓанска должност да го почитуваат овој државен симбол, па следствено на тоа прописите што ја уредуваат материјата за

употреба на државното знаме со било кое друго знаме, вклучувајќи го и знамето на припадниците на заедниците мораат да ги задоволат критериумите за исполнување на наведената функција и граѓанска должност.

Меѓутоа, во случај кога при пречекот или пак испраќањето на носителите на највисоките државни функции или пак при посети на странски државници или високи преставници на меѓународната заедница истакнувањето на знамето на припадниците на заедниците не може да добие третман на знаме со кое се изразува и негува идентитет на припадниците на заедниците, затоа што по повод вакви настани не може да се изразува идентитет на заедниците, туку државен суверенитет. По повод вакви настани, според оценка на Судот уставно е оправдано единствено истакнување на државното знаме.

Оттаму, по однос на алинеите 4 и 5 на членот 5 од Законот Судот оцени дека не се во согласност со член 1, член 2 став 1 и член 5 од Уставот, кој како државни симболи ги утврдува грбот, знамето и химната на Република Македонија.

д) Во член 6 од оспорениот закон е предвидено истовремено истакнување на знамето на Република Македонија и знамето на припадниците на заедниците што се мнозинство во единицата на локалната самоуправа пред и во објекти во кои се одржуваат меѓународни средби, натпревари, собири, прослави, свечености и манифестации и тоа во случаите кога единицата на локалната самоуправа е организатор, учествува или е презентирана или пак кога наведените настани и поводи се од значење за единицата на локалната самоуправа.

При тоа, според Судот, симболиката на истакнување на знаме на припадниците на заедниците на една меѓународна политичка средба или меѓународна политичка манифестација нема уставна оправданост ако се има предвид дека според концепцијата на Уставот на Република Македонија тоа спаѓа исклучиво во надлежност на државата и нејзините органи, односно во надлежност на Претседателот на Република Македонија, Собранието на Република Македонија и Владата на Република Македонија кои можат да се јават како организатори или пак да учествуваат на меѓународни политички средби. Од друга страна, според листата на надлежности на единиците на локалната самоуправа определена во член 22 од

Законот за локалната самоуправа истата не може да се јави како организатор или учесник на меѓународна политичка средба.

Исто така, Судот не можеше да согледа уставна оправданост на употреба на знамето на припадниците на заедниците на меѓународен спортски настан во кој државата, треба да ги брани државните бои на меѓународен план, при тоа изразувајќи го идентитетот и суверенитетот на Република Македонија.

Според оценка на Судот неспорно е правото на припадниците на заедниците да го истакнат своето знаме заедно со знамето на Република Македонија во случаите кога се организираат натпревари и други средби од културно-уметнички или спортски карактер или пак прослави и свечености што имаат за цел изразување, негување и развивање на идентитетот на припадниците на заедниците. Ова од причина што истакнатото знаме на припадниците на заедниците во такви случаи ќе ја одрази нивната особеност и идентитет и ќе овозможи да се разликуваат од останатите учесници на ваквите манифестации за што впрочем и се употребуваат знамињата како симболи.

Меѓутоа, тоа не може да се каже и за меѓународните политички средби, меѓународните натпревари, меѓународните научни собири на кои исклучиво може да се претставува или да учествува Република Македонија со цел изразување, негување и развивање на идентитетот на Република Македонија, како суверена држава.

Оттаму, по однос на деловите: "меѓународни средби," и "политички," од алинејата 1 на став 1 од членот 6, како и делот: "политички," од алинејата 2 на истиот член од Законот, Судот оцени дека не се во согласност со членовите 1, 2 став 1, 5 и Амандманот ВИИИ на Уставот.

9. Врз основа на сумираната анализа на уставните одредби и законските одредби, меѓународните акти и компаративните согледувања Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

10. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. У.бр.133/2005

- Издвоено мислење по однос на Одлуката на Уставниот Суд на Република Македонија по предметот У бр.133/2005 од 24.10.2007 година

- Separate opinion in view of the Decision by the Constitutional Court of the Republic of Macedonia on case U.no.133/2005 of 24.10.2007

Врз основа на член 25 став 6 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/ 1992), по моето гласање против Одлуката на Уставниот суд по предметот У.бр.133/2005 од 24.10.2007 година) со која се укинуваат поедини одредби и (означени) делови од одредби од Законот за употреба на знамињата на заедниците во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“, бр.58/2005), го издвојувам и писмено го образложувам моето

ИЗДВОЕНО МИСЛЕЊЕ

1. Уставниот суд на Република Македонија (понатаму: Уставниот суд), подржано од мнозинство судии (сите од македонска етничка припадност) донесе Одлука (по предметот У.бр.133/2005), со која се укинуваат поедини одредби од Законот за употреба на знамињата на заедниците во Република Македонија во означени делови и тоа:

- членот 4 во деловите: „и се мнозинство во таа единица на локална самоуправа“ и „постојано“;
- членот 5 во деловите: „и се мнозинство во таа единица на локална самоуправа“, „државните органи, јавните служби и правните лица основани од државата“ и „и други инфраструктурни објекти“;
алинеа 3 на членот 5 во делот: „и други“;
алинеа 4 и 5 на членот 5;
- членот 6 став 1 во делот: „и се мнозинство во таа единица на локална самоуправа“;
алинеата 1 во ставот 1 на членот 6 во деловите: „при меѓународни средби“ и „политички“;

- алинеата 2 во ставот 1 на членот 6 во делот: „политички“; и
- членот 8 во делот: „а се мнозинство во таа единица на локална самоуправа“ од Законот за употреба на знамињата на заедниците во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“, бр.58/2005).

2. Од значење е да се забележе дека расправата по наведеното предметно прашање во Уставниот суд се водеше низ неколку седници во продолжение и прекинувања (под водство на првиот претседател од овој состав на Судот, а после и под водство на вториот по ред претседател) сè до седницата од 6 јуни 2007 година кога, исто така, со мнозинство гласови од судиите (сите од македонска етничка припадност), се донесе Решение за поведување постапка за оценување на уставноста на означените одредби и делови од Законот за знамињата на заедниците, а кои сега се укинуваат со Одлуката на Уставниот суд (У.бр.133/2005 од 24.10.2007 год.). Останатите, тројца судии (припадници од етничките заедници, по учество во расправата и изложувањето на уставно-правни аргументи во прилог на согласноста на Законот (како во целина така и во пединечни одредби) со Уставот на Република Македонија, гласаа против Решението за поведување постапка и конечно против Одлуката за укинување на наведените одредби од Законот. Ова се истакнува од причини што за прв пат судиите на Уставниот суд (во овој состав) се поделија според нивната етничка припадност, иако предмет на уставноправно оценување беше закон, кој според постапката за негово донесување е од специфична природа, така да во Собранието на Република Македонија е усвоен гласајќи за него преку двојно мнозинство, согласно со амандманот 10 од Уставот на Република Македонија.

3. Недвосмислено е дека Законот за употреба на знамињата на заедниците во Република Македонија е во потполна согласност со Уставот на Република Македонија и уставните амандмани, поблиску опишувано и преку самиот Уставно-правен основ за негово донесување, истакната во Образложението на Законот при постапката за негово донесување, а во најголем дел тоа е неизбежно констатирано и во образложението на самата Одлука на Уставниот суд со која се укинуваат поедини одредби и означени делови од одредби.

Осврнувајќи се само по однос на прашањата засегнати со укинатите одредби од Законот, останувајќи во уверение дека

Уставниот суд при самото третирање и анализа на одредбите го напуштил уставно-правниот аспект навлегувајќи истовремено во политичко и опортуно третирање на материјата.

Имено, нема никакво сомневање дека определбата на законодавецот (како нормативна цел) изразена преку одредбата од член 4 да уреди дека (цитирам): „Во единиците на локалната самоуправа, во која живеат граѓани припадници на заедницата и се мнозинство во таа единица на локална самоуправа, согласно членот 2 од овој закон, „пред и во објектите на органите на единицата на локалната самоуправа постојано се истакнати знамето на Република Македонија и знамето на таа заедница“ (завршен цитат, а подвлеченото во текстот се укинатите делови), според содржината во основа има опортуна (целообразна) димензија. Значи, ако сме согласни третирајќи ја одредбата од уставен аспект дека законодавецот има право да со посебен закон го уредува прашањето на употреба и службено истакнување на знамињата на заедниците заедно со знамето на Република Македонија, (а согласни сме во тоа сите колеги во Уставниот суд), тогаш веќе прашањата од типот: „на кои места (објекти) ќе се истакнуваат знамињата и како (повремено или постојано за време на државни и други празници и сл.) претставува политичко и опортуно односно таа е веќе опортуна определба на законодавецот. Од таму може да се третираат од политичко правен аспект овие прашања, како „стандарди“, но, тоа е веќе надвор од уставноправниот аспект на анализирање на одредбите, што значи дека одредбите и во тие делови се во согласност со Уставот. Заправо, не е на одмет да се примети дека спомнатиот стандард: „мнозинство“, политичката основа од опортун аспект ја има во Охридскиот Рамковен Договор (точка 7.1.). Инаку се согласувам дека законодавецот можел де се послужи и со друг полиберален стандард како што е на пример „јазичниот стандард за службена употреба (повеќе од 20% и сл.), кој исто така е уставна категорија, што секако дека, опортуно односно политичко-правно гледано би било посоодветно, и поиздржливо, како што можел и воопшто да не предвидува никаков стандард во уредувањето на прашањето на службено истакнување на знамињата, но сето тоа е право кое со Уставот на Република Македонија, е ставено во надлежност на Собранието на Република Македонија, како носител на законодавна власт.

Меѓутоа, законодавецот во овој случај во согласност со Уставот, опортуно се определил за наведениот начин на уредување во одредбите од член 4 и 5 од Законот каде ги определил и објектите на

који императивно се истакнува знамето на Република Македонија и знамето на заедницата. Овде значи имаме опортуна политчка димензија, а не уставно -правна димензија во анализа на наведените одредби.

Излишно е понатаму уставноправно да се аргументира прашањето по однос на делот „постојано или повремено“ и слично. Имено, ако законодавецот има право да го уреди со закон прашањето на императивно истакнување на знамиња во јавниот и службениот живот и на кои места, тогаш кристално е јасно дека е опортуно „како ќе се истакнуват и кога ќе се истакнуват“ и може тоа да не е најсоодветно од целисходен опортун аспект, но тука нема уставен проблем, туку тоа е ствар на исклучива определба на законодавецот, а не на Уставниот суд.

Според тоа, делот на одредбата од членот 5 која се однесува на определување на места и објекти каде треба да се истакната знамињата, покрај останатото и „пред и во објектите на државните органи, јавните служби и правните лица основани од државата“ која со Одлуката на Уставниот суд се укинува, недвосмислено е дека во потполна согласност со Уставот, со оглед на изложениот аспект на третирање. Имено и објектите на институциите на единиците на локалната самоуправа преку локалната самоуправа како уставна категорија, се дел од политичкиот и уставниот систем на Република Македонија, а знамињата како симболи (било чии и било какви) не можат да се третираат како израз на суверенитет, како што се претендира индиректно да се допре од уставно-правен аспект Уставниот суд во образложението на наведената Одлука по предметот У.бр.133/2005,од 24.10.2007год.).

4. Од истите причини, третирајќи ги одредбите од членот 5 алинеа 4 и 5 и членот 6 алинеа 1 и 2 по однос на укинатите делови со наведената Одлука на Уставниот суд, длабоко сум убеден во гледиштето дека не се прашања од уставен аспект туку од опортун, политички аспект и заради тоа останувам во уверение дека Уставниот суд и тука пристапил кон политчка анализа на одредбите а не уставноправно, за да на крај донесе и погрешна одлука и по однос на тие делови на одредбите од Законот за употреба на знамињата на заедниците во Република Македонија.

5. Поаѓајќи од изложеното, сметам дека Уставниот суд на Република Македонија, третирајќи ги пред сè од политички аспект, а не од уставно-правен аспект, назначените одредби и делови од одредби кои се укинуваат со Одлуката по предметот, У.бр.133/2005 од 24.10.2007 година, е пренагласи својата надлежност утврдена во член 110 и 113 од Уставот на Република Македонија и затоа конечно по однос на тие одредби од Законот за употреба на знамињата на заедниците во Република Македонија оценката на Уставниот суд според мене е уставно неоснована и како таква неиздржлива, а и политичко-правно штетна со оглед на чувствителната природата на материјата уредена со закон.

Заради сето тоа гласав против таквата одлука и го издвоив моето мислење.

Судија на Уставниот суд на Република Македонија
Д-р Бајрам Положани

Скопје, 24.10.2007

188.

У.бр.80/2006

- Правна последица од осуда предвидена во Законот за надворешни работи (поведување на постапка)

- Legal consequence from the conviction envisaged in the Law on Foreign Affairs (initiation of a procedure)

- Законската одредба со која се врши ограничување на достапноста на одредена функција, а кое ограничување настапува како правна последица од осуда по сила на Законот, а не како индивидуална казна (забрана) што ја изрекува суд во рамките на видовите казни, не е во согласност со членовите 8 став 1 алинеи 1, 3 и 4, 9, 13 став 1, 14 став 1, 23, 25 и 51 во врска со член 54 од Уставот.

- The legal provision restricting the availability of certain function, which restriction occurs as a legal consequence from a conviction by force of the Law, and not as an individual penalty (prohibition) that is pronounced by a court within the frameworks of the types of penalties, is not in agreement with Articles 8 paragraph 1 lines 1, 3, and 4, 9, 13 paragraph 1, 14 paragraph 1, 23, 25 and 51 in connection with Article 54 of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 36 став 1 алинеја 6 од Законот за надворешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.46/2006).

2. Стамен Филипков од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата со оспорената законска одредба правните последици од осудата се предвидувале по сила на закон, кое било спротивно на член 13 став 1 и член 14 став 1 од Уставот на Република Македонија. Имено, подносителот на иницијативата смета дека тие правни последици можеле да се утврдуваат само со конкретна правосилна судска одлука.

Со оспорената законска одредба се повредувале темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија – основните слободи и права на човекот и граѓанинот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска од член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4, потоа членот 9, 13 став 1, 14

став 1, 23, 51, 54 став 1 и член 98 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 36 од Законот за надворешни работи за амбасадор може да се именува лице ако ги исполнува следниве услови:

- да е државјанин само на Република Македонија;
- да има завршено високо образование;
- активно да владее два од јазиците во службена употреба во Организацијата на Обединетите нации. Доколку службениот јазик на земјата на приемот е различен од јазиците во службена употреба во Организацијата на Обединетите нации, да има основни познавања од него;
- да има стекнато високо дипломатско звање, во случај кога кандидатот за амбасадор е од составо на дипломатско-конзуларните службеници, односно да биде афирмирана личност во областа на надворешната политика и меѓународните односи;
- да има здравствена и психофизичка способност;
- да не е осудуван за кривични дела за кои е предвидена казна затвор од најмалку шест месеци, за кривично дело во врска со службената должност или за друго кривично дело што го прави недостоен за амбасадор и
- да има соодветен безбедносен сертификат.

Најмалку две третини од вкупниот број на амбасадори се именуваат од составот на дипломатско-конзуларните службеници со највисоки дипломатски звања во Министерството.

При именување на амбасадорите се почитува принципот на соодветна и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници и принципот на еднакви можности на половите.

Амбасадорот кој не е именуван од составот на дипломатско-конзуларните службеници, за времетраењето на својот мандат ги остварува правата и обврските од раѓботен однос во Министерството. По завршувањето на мандатот на амбасадорот му престануваат сите права од работниот однос во Министерството.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеи 1, 3 и 4 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Согласно членот 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со одредбата од членот 13 став 1 од Уставот е определено дека лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Со членот 14 став 1 од Уставот е определено дека никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според членот 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Според член 25 од Уставот на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Според членот 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Според Судот имајќи ги предвид наведените уставни одредби, како и содржината на оспорената законска одредба, во конкретниот случај станува збор за ограничување на правата на граѓаните како последица од осуда за кривично дело која настапува по сила на закон.

Од овие причини, при оценување на уставноста на оспорената законска одредба како основен критериум се имаше во вид постоењето на двата принципи на казнено-правниот однос утврдени во членовите 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот, а тоа се прво,

дека казната може да се изрече само со судска одлука и второ, дека за извршено казниво дело на сторителот може да му се изрече казна што како таква е утврдена со закон или друг пропис. Тоа, со други зборови значи дека согласно наведените уставни одредби казнено-правниот однос се исцрпува на релацијата казниво дело и судски изречената казна за сторителот и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Оттука, ако се има во вид фактот дека со оспорената законска одредба се врши ограничување на правото за амбасадор да може да биде именувано лице кое било осудувано за кривично дело за кое е предвидена казна затвор од најмалку шест месеци, за кривично дело во врска со службената должност или за друго кривично дело што го прави недостоен за амбасадор, според Судот, ова ограничување не е последица што произлегува од извршувањето на изречената кривична санкција, односно казна, туку претставува дополнителна последица што граѓаните ја трпат по основ на осудуваноста, а која настапува по сила на закон.

Со оглед на тоа што во конкретниов случај произлегува дека со оспорениот дел од законската одредба, по сила на законот, а не како казна (по забрана) што ја изрекува судот во рамките на видовите на кривичните санкции, лицето не може да врши одредена функција (амбасадор), тогаш со оспорениот дел од законската одредба на членот 36 од Законот за надворешни работи се повредуваат одделни уставни принципи.

Во конкретниот случај, освен што се врши ограничување на правата на граѓаните без да се има уставна основа за тоа, во оспорената законска одредба не се конкретно наведени кривичните дела, ниту изречената казна за нив, што лицето го прават недостојно за вршење на функцијата амбасадор. Овој недостаток на оспорената законска одредба, според Судот, дозволува целосна дискреција при одлучувањето за ова прашање, при што поединецот не е заштитен од самоволно попречување да ја врши функцијата – амбасадор дури и во случаи кога кривичното дело не е во никаква врска со оваа функција. Затоа, според Судот овој дел од формулацијата на оспорената законска одредба е недоволно прецизна и јасна и не обезбедува правна сигурност на граѓаните.

Имајќи во вид дека со оспорената законска одредба ограничувањето на достапноста на амбасадорската функција, настапува како правна последица од осуда по сила на Законот, а не како индивидуализирана казна (забрана) што ја изрекува суд во рамките на видовите казни, односно санкции, Судот оцени дека може да се доведе под сомнение нејзината уставност по однос на членовите 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4, 13 став 1, 14 став 1, 9, 23, 25 и 51, а во врска со член 54 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.80/2006)

У.бр.80/2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 ноември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 36 став 1 алинеја 6 од Законот за надворешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.46/2006).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија, по иницијатива на Стамен Филипov од Скопје со Решение У.бр.80/2006 од 27 јуни 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста на членот 36 став 1 точка 6 од Законот за надворешни работи, затоа

што основано се постави прашањето за неговата согласност со одредбите од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека согласно член 36 од Законот за надворешни работи за амбасадор може да се именува лице ако ги исполнува следниве услови:

- да е државјанин само на Република Македонија;
- да има завршено високо образование;
- активно да владее два од јазиците во службена употреба во Организацијата на Обединетите нации. Доколку службениот јазик на земјата на приемот е различен од јазиците во службена употреба во Организацијата на Обединетите нации, да има основни познавања од него;

- да има стекнато високо дипломатско звање, во случај кога кандидатот за амбасадор е од составо на дипломатско-конзуларните службеници, односно да биде афирмирана личност во областа на надворешната политика и меѓународните односи;

- да има здравствена и психофизичка способност;
- да не е осудуван за кривични дела за кои е предвидена казна затвор од најмалку шест месеци, за кривично дело во врска со службената должност или за друго кривично дело што го прави недостоен за амбасадор и

- да има соодветен безбедносен сертификат.

Најмалку две третини од вкупниот број на амбасароди се именуваат од составот на дипломатско-конзуларните службеници со највисоки дипломатски звања во Министерството.

При именување на амбасадорите се почитува принципот на соодветна и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници и принципот на еднакви можности на половите.

Амбасадорот кој не е именуван од составот на дипломатско-конзуларните службеници, за времетраењето на својот мандат ги остварува правата и обврските од раѓботен однос во Министерството. По завршувањето на мандатот на амбасадорот му престануваат сите права од работниот однос во Министерството.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеи 1, 3 и 4 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во

меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Согласно членот 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со одредбата од членот 13 став 1 од Уставот е определено дека лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Со членот 14 став 1 од Уставот е определено дека никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според членот 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Според член 25 од Уставот на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Според членот 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Според Судот имајќи ги предвид наведените уставни одредби, како и содржината на оспорената законска одредба, во конкретниот случај станува збор за ограничување на правата на граѓаните како последица од осуда за кривично дело која настапува по сила на закон.

Од овие причини, при оценување на уставноста на оспорената законска одредба како основен критериум се имаше во

вид постоењето на двата принципи на казнено-правниот однос утврдени во членовите 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот, а тоа се прво, дека казната може да се изрече само со судска одлука и второ, дека за извршено казниво дело на сторителот може да му се изрече казна што како таква е утврдена со закон или друг пропис. Тоа, со други зборови значи дека согласно наведените уставни одредби казнено-правниот однос се исцрпува на релацијата казниво дело и судски изречената казна за сторителот и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело кои се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Оттука, ако се има во вид фактот дека со оспорената законска одредба се врши ограничување на правото за амбасадор да може да биде именувано лице кое било осудувано за кривично дело за кое е предвидена казна затвор од најмалку шест месеци, за кривично дело во врска со службената должност или за друго кривично дело што го прави недостоен за амбасадор, според Судот, ова ограничување не е последица што произлегува од извршувањето на изречената кривична санкција, односно казна, туку претставува дополнителна последица што граѓаните ја трпат по основ на осудуваноста, а која настапува по сила на закон.

Со оглед на тоа што во конкретниов случај произлегува дека со оспорениот дел од законската одредба, по сила на законот, а не како казна (по забрана) што ја изрекува судот во рамките на видовите на кривичните санкции, лицето не може да врши одредена функција (амбасадор), тогаш со оспорениот дел од законската одредба на членот 36 од Законот за надворешни работи се повредуваат одделни уставни принципи.

Во конкретниот случај, освен што се врши ограничување на правата на граѓаните без да се има уставна основа за тоа, во оспорената законска одредба не се конкретно наведени кривичните дела, ниту изречената казна за нив, што лицето го прават недостојно за вршење на функцијата амбасадор. Овој недостаток на оспорената законска одредба, според Судот, дозволува целосна дискреција при одлучувањето за ова прашање, при што поединецот не е заштитен од самоволно попречување да ја врши функцијата – амбасадор дури и во случаи кога кривичното дело не е во никаква врска со оваа функција. Затоа, според Судот овој дел од формулацијата на оспорената законска одредба е недоволно прецизна и јасна и не обезбедува правна сигурност на граѓаните.

Имајќи во вид дека со оспорената законска одредба ограничувањето на достапноста на амбасадорската функција, настапува како правна последица од осуда по сила на законот, а не како индивидуализирана казна (забрана) што ја изрекува суд во рамките на видовите казни, односно санкции, Судот оцени дека истата не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4, член 9, член 13 став 1, член 14 став 1, член 23, член 25 и член 51, а во врска со член 54 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.80/2006)

189.

У.бр.50/2007

- Давање потпис за основање на политичка партија

- Giving a signature for the foundation of a political party

- Определбата според која граѓанинот може да го даде својот потпис за основање само на една политичка партија, треба да се толкува во смисла дека граѓанинот истовремено не може да биде основач и член на две или повеќе политички партии, туку може да биде основач или член само на една политичка партија преку која ја изразува својата политичка определба, со што не се повредува неговото право на слободно политичко организирање гарантирано со член 20 од Уставот на Република Македонија.

- The determination according to which the citizen may give his signature for the foundation of only one political party should be interpreted in the sense that the citizen may not be at the same time a founder and a member of two or more

political parties, but may be the founder or member only of one political party through which he will express his political determination, whereby his right to free political organisation guaranteed by Article 20 of the Constitution of the Republic of Macedonia is not violated.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на:

- член 1 став 1 во делот „ кои го дале својот потпис за основање само на една политичка партија“, член 3 ставовите 2 и 3, член 5, член 6, член 12 став 1 во делот „и образецот од член 1 став 3 и член 2 став 1 на овој закон“ од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии ("Службен весник на Република Македонија" бр.5/2007) и

- член 41 од Законот за политичките партии ("Службен весник на Република Македонија" бр.76/2004 и 5/2007)

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста на:

- Исправката на Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии ("Службен весник на Република Македонија" бр.8/2007),

- член 1 став 1 во делот „политичка партија можат да основаат најмалку 1000 граѓани“ и став 3, член 2, член 10 и член 12 став 3 од Законот означен во точка 1 алинеја 1 на ова решение.

3. Тодор Петров, претседател на Македонска партија и Владимир Голубовски, претседател на ВМРО-Демократска партија, на

Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите на законите означени во точка 1 на ова решение.

Според наводите во иницијативата на подносителот - Македонска партија, Законодавно-правната комисија како работно тело на Собранието на Република Македонија можела да има право за срамнување на пречистениот текст на законот донесен во собраниска процедура пред неговото објавување во „Службен весник на Република Македонија“, но никако немала право по објавувањето да интервенира со институтот „исправка“. Такви овластувања по Устав немал ниту еден орган на власта и тоа било спротивно со Уставот на Република Македонија. Со оспорената „исправка“, Законодавно-правната комисија извршила суштинска измена на Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, што било спротивно на член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, според кој само Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите. Институтот „исправка“ на веќе објавен закон бил во спротивност и со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, затоа што го нарушувал „владеењето на правото“ како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и создавал несигурност кај правните субјекти, поради што се бара Уставниот суд да ја поништи оспорената исправка.

Со оспорениот член 1 од Законот за изменување на Законот за политичките партии, се воведувал висок цензус на основачи на политичка партија (најмалку 1000 полнолетни лица државјани на Република Македонија) и обврска за внесување на бројни податоци за основачите во образецот за основање, што претставувало ограничување на слободата на здружување на граѓаните заради остварување и заштита на одделни нивни права и уверувања. Понатаму, со овластувањето на Министерството за правда, според местото на живеење на основачот на политичката партија, пред чиешто подрачни одделенија и месни канцеларии граѓаните ги даваат потписите за основање и пререгистрација на политичка партија, се ограничувала слободата на здружувањето на граѓаните заради остварување и заштита на одделни нивни права и уверувања. Со пропишувањето, пак, обврска граѓанинот да може да го даде својот потпис за основање на само една политичка партија, односно да членува во само една политичка партија, се повредувал член 20 од Уставот, затоа што Уставот не забранувал граѓанинот да биде член само на една политичка партија, како што Уставниот суд

веќе пресудил дека пратеникот има право во текот на мандатот да ја менува политичката припадност. Поради наведеното, се бара поништување на членот 1 од Законот.

Со оспорениот член 2 од Законот за изменување на Законот за политичките партии, според кој потписите за основање на политичка партија граѓаните треба да ги даваат пред службени лица на Министерството за правда, според местото на живеење на основачот на политичката партија, се ограничувала слободата на здружувањето на граѓаните заради остварување и заштита на одделни нивни права и уверувања, поради што оваа одредба била во спротивност со член 8 став 1 алинеја 4 од Уставот на Република Македонија, што е причини да се бара нејзино поништување.

Ако Уставниот суд го поништел членот 1 од Законот за изменување на Законот за политичките партии, на тоа автоматски требало да следи и поништување на членот 3 ставовите 2 и 3, членот 5, членот 6 и членот 12 став 1 во делот „и образецот од членот 1 став 3 и членот 2 став 1 на овој закон“ од истиот закон, со истото образложение.

Оспоренот член 10 ставовите 2, 3 и 4 од Законот за изменување на Законот за политичките партии бил во спротивност со член 8 став 1 алинеја 4, член 9, член 20 и член 54 ставовите 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, како и со членовите 18 и 29 став 2 од Универзалната декларација за човековите права и членот 9 од Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи. Ова од причини што ако на граѓаните им се гарантирала и имале слобода на здружување заради остварување на своите права и уверувања, поради што имаат слобода да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат, ограничувањето на тие слободи и права и нивно санкционирање со казна и за партијата како правно лице и за одговорното лице на политичката партија доколку членството на политичката партија спадне на помалку од 1000 основачи, било дискриминаторско решение, затоа што тргнувајќи од уставните одредби јасно произлегувало дека државата со закон не може да ја ограничи слободата на граѓаните казнувајќи ги доколку членството во политичката партија спадне помалку од со закон утврдениот цензус. Поради тоа, се бара поништување на овие одредби.

Ако Уставниот суд го поништел оспорениот член 1 од Законот за изменување на Законот за политичките партии, тоа

автоматски значело и поништување и на член 12 став 3 од истиот закон, како спротивен на член 52 став 4 од Уставот. Ова затоа што обврската за пререгистрација на политичките партии во одреден рок сметано од првата регистрација била наметната за сите регистрирани политички партии до денот на влегување во сила на овој закон, со што законот имал повратно дејство на веќе регистрираните правни субјекти со понеповолни услови за граѓаните, поради што се бара поништување на оспорената одредба.

Оспорениот член 41 од Законот за политичките партии, бил во спротивност со член 8 став 1 алинеја 4, член 9, член 20 и член 54 ставовите 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, како и со членовите 18 и 29 став 2 од Универзалната декларација за човековите права и член 9 од Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи. Ова затоа што слободата на граѓаните слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, слободно да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат со ништо не можело да се ограничи или санкционира и поради тоа да им се изрекува парични казни. Политичката партија кога еднаш се регистрира, таа била регистрирано правно лице и никој и никогаш со никаков акт не можел да ја избрише од судскиот регистар. Бројот на освоените мандати, волјата на граѓаните на општите и непосредни избори ја определувале позицијата на секоја политичка партија и тука никој од позиција на власт не можел да ги елиминира и ограничи правата и слободите на граѓаните утврдени и загарантирани со Уставот и меѓународното право. Поради наведеното, се предлага поништување на наведениот член.

На крајот на иницијативата, се бара од Уставниот суд да одржи подготвителна и јавна седница по оваа иницијатива, на која да биде поканет претседателот на Македонска партија, г-дин Тодор Петров.

Според наводите во иницијативата на подносителот-ВМРО-Демократска партија, оспорениот член 12 став 3 од Законот за изменување на Законот за политичките партии, бил спротивен на темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија, односно на владеењето на правото.

Ова од причина што политичките партии регистрирани до денот на примената на овој закон според тогаш важечкиот закон, биле пререгистрирани за 2007 година со нотарски заверени изјави од нивните претседатели поднесени до судот до 15.12.2006 година.

Оттука, произлегувало дека рокот за веќе регистрираните политички партии во преодните и завршните одредби на Законот требало да тече по истекот на веќе направената пререгистрација за 2007 година.

Поради наведеното, земајќи ги во предвид и наводите на другите подносителите на иницијативи со кои целосно се согласува, подносителот на оваа иницијатива предлага Уставниот суд да го поништи Законот за изменување на Законот за политичките партии.

4. Судот на седницата утврди дека со Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, се менуваат одредби од основниот текст на Законот за политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ бр. 76/2004).

Така, со член 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, се менува член 11 од Законот за политичките партии, при што според ставот 1 на овој член, политичка партија може да основаат најмалку 1000 граѓани на Република Македонија кои имаат избирачко право и кои го дале својот потпис за основање само на една политичка партија.

Според член 2 на овој закон, членот 13 став 1 првата реченица од Законот за политичките партии се менува и гласи: „Потписите за основање на политичката партија се даваат на образец кој содржи:“. Ставот 2 се менува и гласи: „Потписите за основање на политичка партија се даваат пред службени лица на Министерството за правда според местото на живеење на основачот на политичката партија.“

Со член 3 од овој закон, во член 17 став 4 од Законот за политичките партии, точката на крајот од реченицата се брише и се додаваат зборовите: „како и образецот за давање на потписи за основање и членување во политичка партија кои се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ на веб страницата на Министерството за правда“. По ставот 4 се додава нов став 5, кој гласи: „Обрасците за давање потписи за основање на политичка партија и за членување во политичка партија, ги обезбедува основачот, односно политичката партија“.

Со член 5 од овој закон, членот 18 став 2 алинејата 3 од Законот за политичките партии се менува и гласи: „- образецот за давање потписи за основање на политичка партија;“

Со член 6 од Законот, во членот 25 став 1 од Законот за политичките партии, по зборот „Решението“ се додаваат зборовите „од членот 11 став 7 и решението“. Во ставот 2 по зборот „решението“ се додаваат зборовите „од членот 11 став 7 и решението“.

Со член 10 од овој закон, во членот 40 став 1 од Законот за политичките партии, воведната реченица се менува и гласи: „Глоба во износ од 800 до 4.800 евра во денарска противвредност за прекршок, ќе се изрече на политичка партија:“. Ставот 2 се менува и гласи: „Глоба во износ од 160 до 800 евра во денарска противвредност за прекршок, ќе се изрече и на одговорното лице на политичката партија;“.

Според член 12 од овој закон, министерот за правда во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон ќе донесе упатство за начинот и постапката за преземање на Судскиот регистар и предметите од Основниот суд Скопје I - Скопје во Основниот суд Скопје II -Скопје и образецот од членот 1 став 3 и членот 2 став 1 на овој закон.

Според член 41 од Законот за политичките партии, глоба во износ од 160 до 800 евра во денарска противвредност за прекршок ќе се изрече на овластеното лице на политичката партија ако по донесувањето на решението за престанок на политичката партија или намалувањето на бројот на членовите определен за основање во рок од 15 дена од денот на нејзиниот престанок, односно од намалувањето на бројот на членовите не го извести Судот заради бришење од Судскиот регистар.

5. Согласно член 8 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и политичкиот плурализам и слободните непосредни и демократски избори се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 20 став 1 од Уставот, на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања. Според ставот 2, граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат. Согласно ставот 3, програмите и дејствувањето на здруженијата на граѓаните и на политичките партии не можат да бидат насочени кон насилно уривање на уставниот поредок на Републиката и кон поттикнување или повик на воена агресија или

разгорување на национална, верска или расна омраза или нетрпеливост. Според ставот 4 од оваа уставна одредба, забранети се воени или полувоени здруженија што не им припаѓаат на вооружените сили на Република Македонија.

Согласно член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Во оваа смисла, со Законот за политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ бр. 76/2004, бр. 5/2007 и 8/2007-исправка), поблиску се уредува начинот, условите и постапката за основање, регистрирање и престанок на политичките партии.

Согласно член 2 од овој закон, политичката партија е доброволна организација на граѓани, формирана за остварување и заштита на политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања и заради учество во процесот на донесување на политички одлуки при учество во власта. Политичките партии своите цели ги остваруваат преку демократско формирање и изразување на политичката волја со учество на избори, како и на друг демократски начин.

Со членот 11 од овој закон, се утврдуваат условите под кои може да се основа политичка партија, како и условите за опстојување на политичката партија во Република Македонија.

Така, согласно член 1 став 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, со кој е изменет членот 11 од основниот текст на Законот за политичките партии, се утврдува дека политичка партија можат да основаат најмалку 1.000 граѓани на Република Македонија кои имаат избирачко право и кои го дале својот потпис за основање само на една политичка партија.

Законското ограничување дека граѓанинот има право да го даде својот потпис за основање само на една политичка партија, кое се оспорува со иницијативата, според Судот, не претставува ограничување на остварувањето на слободата на политичкото здружување и дејствување на граѓаните, утврдено како фундаментално политичко право на граѓаните.

Имено, слободата на политичко здружување и дејствување значи право на граѓаните да формираат политички партии и

други видови здруженија заради остварување на своите политички цели.

Основањето, пристапувањето и истапувањето од политичка партија претставува доброволен чин на заинтересираните граѓани и Уставот не дозволува тие да трпат последица во вид на санкција за таквото свое постапување. Уставот единствено забранува програмите и дејствувањето на политичките партии да бидат насочени кон насилно уривање на уставниот поредок на Републиката и кон поттикнување или повик на воена агресија или разгорување на национална, верска или расна омраза или нетрпеливост.

Тоа значи дека граѓаните, заради остварување на своите политички цели, имаат слобода и право да го изразуваат политичкиот субјективитет, во која смисла имаат право да ја определуваат и менуваат својата политичка определба, слободно да основаат, пристапуваат и истапуваат од политичките партии.

Од анализата на оспорениот член 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, како и од целината на Законот за политичките партии, произлегува дека законодавецот го прифатил и вградил принципот на слободно политичко организирање на граѓаните во политички партии, во која смисла, во Законот пропишал услови и за основање и за пререгистрирање и за бришење на политичките партии, како резултат на промените во бројноста на членството на партиите.

Определбата дека граѓанинот може да го даде својот потпис за основање само на една политичка партија, според Судот, треба да се толкува во смисла дека граѓанинот истовремено не може да биде основач и член на две или повеќе политички партии, туку може да биде основач или член само на една политичка партија преку која ја изразува својата политичка определба. Промената на политичкиот став и определба на граѓанинот, би значело негово истапување од политичката партија во која претходно бил основач или член и негово зачленување во друга политичка партија, по сопствен избор, за што нема ограничувања.

Притоа, Судот оцени дека наведеното законско решение ја одразува смислата на постоењето на политичката партија, како форма на политичко организирање на граѓаните, според која политичката партија претставува организирана група на идејни истомисленици кои на демократски начин се борат да ја освојат

државната власт на сите нивоа, или ако власта е освоена, се борат за нејзино задржување што е можно подолго време, со цел да се обезбеди владеење на идеите и интересите на нејзиното членство. Имајќи предвид дека политичките идеи и ставови се искажуваат преку програмата и статутот на одредена политичка партија, промената на овие идеи и ставови на одделни членови значи разијдување со програмската определба на партијата, што логично подразбира истапување од таа политичка партија, со што се остава можност за зачленување во друга политичка партија, која посоодветно би ги одразувала политичките потреби на граѓанинот.

Оттука, Судот оцени дека законското решение според кое граѓанинот со избирачко право може да го даде својот потпис за основање само на една политичка партија, не го повредува неговото право на слободно политичко организирање, поради што не може да се доведе под сомнение во однос на согласноста со член 20 од Уставот на Република Македонија.

Наводите во иницијативата дека одредбите во член 3 ставовите 2 и 3, член 5, член 6 и член 12 став 1 во делот „ и образецот од член 1 став 3 и член 2 став 1 на овој закон“ од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, автоматски треба да бидат поништени, доколку Уставниот суд го поништи членот 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, од истите причини, според Судот, се неосновани. Ова од причини што оспорените одредби претставуваат разработка на технички прашања во врска со начинот и постапката на регистрирање на политичките партии и како такви не уредуваат односи од значење за основање, регистрирање и престанок на политички партии.

Така, со оспорената одредба во член 3 став 2 од Законот, се утврдува дека, покрај образец за упис во Судскиот регистар, кој е востановен со основниот текст на Законот и чија форма, содржина и начин на водење ги пропишува министерот за правда, се воведува и образец за давање на потписи за основање и членување во политичка партија кој исто така го пропишува министерот за правда, како и се пропишува дека овие обрасци се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ и на веб страницата на Министерството за правда. Со оспорената одредба во став 3 на истиот член, се пропишува дека обрасците за давање потписи за основање на политичка партија и за членување во политичка партија ги обезбедува основачот, односно политичката партија.

Со оспорениот член 5 од Законот, се утврдува дека како документ кој се поднесува со барањето за запишување на политичката партија во Судскиот регистар, се бара образец за давање потписи за основање на политичка партија, наместо изјави за основање, како што било регулирано во основниот текст на Законот.

Со оспорениот член 6 од Законот се прецизира дека под решение со кое се одбива барањето за запишување во Судскиот регистар, се подразбира решението кое основниот суд по службена должност ќе го донесе за бришење од судскиот регистар, доколку политичката партија во определениот рок не достави поединечно дадени потписи потребни за основање на политичка партија.

Оспорениот член 12 став 1 во делот „и образецот од член 1 став 3 и член 2 став 1 на овој закон“ се наоѓа во главата Преодни и завршни одредби на Законот, и со него се утврдува рок во кој министерот за правда ќе ги донесе обрасците за основање на политичка партија.

Поради наведеното, имајќи го предвид карактерот и улогата на оспорените одредби, Судот оцени дека истите не можат основано да се доведат под сомнение во однос на нивната согласност со уставните одредби на кои се повикува иницијативата.

Со членот 10 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, се врши усогласување на паричните казни со решенијата од Законот за прекршоците, според кои паричната казна се заменува со глоба, како и се воведува прекршок за непочитување на решението од член 11 став 3 на овој закон.

Со одлука У. бр. 15/2007, Уставниот суд на Република Македонија го укина член 10 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, со што го отстрани од правниот поредок решението според кое недоставувањето доказ за минимален број на членови на политичката партија пред истекот на секои две години од денот на регистрацијата на политичката партија претставува прекршок за кој може да се изрече глоба на политичката партија и на одговорното лице во партијата.

Оспорените ставови 3 и 4 на истиот член се во функција на усогласување на досегашните парични казни со решенијата од новиот Закон за прекршоците.

Имајќи ја предвид ваквата состојба, во корелација со причините за оспорување изнесени во иницијативата, Судот оцени дека барањето во иницијативата за оцена на уставноста на оспорените одредби се исцрпува со оцената на уставноста на ставот 2 на овој член и нема основ за оцена на уставноста на ставовите 3 и 4 на овој член. Поради тоа, Судот не изрази сомневање за согласноста на оспорените ставови 3 и 4 на овој член со наведените уставни одредби.

Оспорениот член 41 од основниот текст на Законот за политичките партии, се наоѓа во главата Прекршочни одредби.

Со овој член се пропишува глоба која ќе се изрече за прекршок на овластеното лице на политичката партија ако по донесувањето на решението за престанок на политичката партија или намалувањето на бројот на членовите определен за основање, во определен рок не го извести Судот заради бришење од Судскиот регистар.

Наводите во иницијативата, дека слободата на граѓаните да основаат здруженија на граѓани и политички партии, слободно да пристапуваат и да истапуваат од нив, со ништо не можела да биде ограничена или санкционирана, во која смисла и политичката партија кога еднаш се регистрира, таа е правно лице и никој никогаш со никаков акт не можел да ја избрише од Судскиот регистар, Судот оцени дека се неосновани. Ова од причина што политичката партија е правно лице, кое подлежи на обврска за запишување во Судскиот регистар, односно на бришење од Судскиот регистар, под условите утврдени со овој закон. Во оваа смисла, законодавецот пропишал обврски за одговорното лице во партијата за преземање на соодветни дејствија за известување на Судот за настанатите услови за бришење на партијата од Судскиот регистар, како и санкции за истото лице за неблагоприятното постапување.

Според Судот, со пропишувањето услови за бришење на политичката партија од Судскиот регистар и со пропишувањето санкции за неблагоприятно постапување на одговорното лице во партијата во однос на преземање потребни дејствијата за бришење на партијата, не се повредува правото на слободно политичко

организирање на граѓаните, поради што Судот оцени дека оспорениот член 41 од Законот не може да се доведе под сомнение во однос на неговата согласност со уставните одредби на кои се повикува во иницијативата.

6. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1, 2 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето, ако за истата работа одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување, односно ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Оспорената одредбата од член 1 став 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии во делот кој се однесува на утврдувањето на минималниот број на граѓани како услов за основање на политичка партија, била предмет на разгледување пред Уставниот суд на Република Македонија, при што Судот, со Решение У. бр.23/2007 оценил дека тоа не претставува ограничување на остварувањето на слободата на политичкото здружување и дејствување, како фундаментално политичко право на граѓаните. Имено, утврдувањето на минимален број на членови за основање политичка партија, во суштина е поврзано со легитимната цел да се промовираат такви облици на здружување и дејствување кои ќе бидат носители на идеи зад кои стои респектибилно тело со определено влијание на исходот на изборите за претставничките тела.

Според тоа, Судот оценил дека утврдениот минимален број од 1000 граѓани како услов за основање на политичка партија во однос на бројот на граѓаните кои имаат општо избирачко право во Републиката, не е прекумерен и е прифатлив и не може да се смета дека претставува пречка за основање и пререгистрација на политички партии, поради што Судот не го поставил прашањето за согласноста на ова прашање со уставните одредби.

Со оглед дека ова законско решение повторно се оспорува од истите причини, а нема основи за поинакво одлучување, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 2 од

Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за отфрлање на иницијативата во овој дел.

Со оглед на тоа што оспорените член 1 став 3, член 2 став 2 и член 12 став 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, како и Исправката на Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии, се укинати со Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У. бр.23/2007, а оспорениот член 10 став 2 од истиот закон е укинат со Одлука У. бр. 15/2007, со што се отстранети од правниот поредок во Република Македонија, Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата во овој дел, поради што се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. У.бр.50/2007

190.

У.бр.51/2007

- Поверка на знаењето на државните пазарни инспектори и овластување на Државниот пазарен инспекторат да забрани вршење на дејност

- Check of the knowledge of state market inspectors and authority of the State Market Inspectorate to prohibit the carrying out of an activity

- Законското определување да се врши проверка на знаењето на државните пазарни инспектори и притоа да може да му престане работниот однос на инспекторот доколку два пати последователно не покаже позитивни резултати, има

уставна основа со закон да се уредуваат правата од работен однос.

Исто така, овластувањето на државниот пазарен инспектор да може да забрани вршење на дејност и да запечати простории, во ситуација кога има сериозен ризик за животот и здравјето на луѓето или кога не можат да се обезбедат докази за тоа, има уставна основа во член 55 став 3 (ограничување на слободата на пазарот со закон заради зачувувањето на здравјето на луѓето).

- The legal determination to make a check of the knowledge of state market inspectors and the possibility thereby to have his employment terminated in case he fails to demonstrate positive results in two consecutive turns, has a constitutional ground to regulate the rights from a working relation by law. Also, the authority of the state market inspector to prohibit the carrying out of an activity and to seal rooms, in a situation of a serious risk for the life and health of people or when no evidence can be provided, is constitutionally grounded in Article 55 paragraph 3 (restriction of the freedom of the market by law for the purposes of protecting public health).

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 12 ставовите 2, 3 и 4 и на член 26 став 3 во делот „или друг пропис“ од Законот за државен пазарен инспекторат („Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2007).

2. Стамен Филипов од Скопје и Синдикатот на работниците од управата, правосудните органи и здруженијата на граѓани од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа

иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата на Стамен Филипov, определувањето во член 12 ставовите 2, 3 и 4 од Законот проверка на знаењето на инспекторот на секои три години, потоа повторна проверка по шест месеци доколку првата проверка била негативна и престанок на работниот однос доколку и повторната проверка била негативна, како и пропишувањето на таа постапка и на начинот на проверката на знаењето од страна на министерот на предлог на директорот, во ситуација кога инспекторот има висока стручна подготовка и најмалку три години работно искуство во струката, немало логика (за првата проверка) односно било неразумно (за престанокот на работниот однос, кој настанувал автоматски иако не бил непосредно поврзан со работите и работните обврски на инспекторот), создавало нездрави човечки односи (бидејќи ќе имало привилегии, протекции, понижувања, субјективизам), законските одредби биле нејасни и непрецизни (која материја е предмет на проверка, кое тело ја врши проверката, како се врши проверката и оценувањето, кој ќе решава по жалби, приговори,...), немало правна сигурност, а одредбите биле и излишни и апсолутно непотребни (Законот за државните службеници како системски закон веќе ја уредил таа материја - престанок на работниот однос на државниот службеник ако два пати последователно биде оценет со „незадоволува“ или најмалку три пати во последните пет години). Поради тоа, оспорените законски одредби не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, членовите 9, 51 и 96 од Уставот, како и со Амандман XXI на Уставот.

Во однос на наведениот член од Законот, Синдикатот наведува дека тој член давал неприкосновено право на работодавецот да оценува и одлучува за знаењето на инспекторот иако за тоа може да одлучува само овластена образовна установа (знаењето односно образованието е категорија од пошироко општествено значење и за нив требало да се грижи општествената заедница, не некомпетентни субјекти бидејќи тоа овозможувало субјективизам и манипулација), како и што работодавецот на тој начин одлучувал за престанок на работниот однос без да се овозможи правото на жалба. Поради тоа, членот 12 ставовите 2, 3 и 4 од Законот не биле во согласност со членовите 15 и 44 од Уставот на Република Македонија.

Во врска со член 26 став 3, во делот „или друг пропис“ од Законот, Стамен Филипов наведува дека определувањето инспекторот односно директорот да може да донесе решение со кое се забранува вршење на дејност и да преземе мерки за запечатување на простории како последна мерка после утврдувањето дека нема други мерки, а сето тоа во случаи предвидени со закон или друг пропис, не било во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и став 2, член 51 став 2, член 54 став 1, член 55 став 3, член 95 став 3 и со член 96 од Уставот со оглед дека само со Устав и закон, а не и со друг пропис, може да се уредат случаите за забрана на дејност и запечатување на простории.

3. Судот на седницата утврди дека членот 12 од Законот е систематизиран во Поглавјето IV посветено на Организацијата на Инспекторатот. Во став 1 се определува дека „инспектор може да биде лице кое има висока стручна подготовка и најмалку три години работно искуство во струката“. Оспорените одредби предвидуваат дека „на секои три години се врши проверка на знаењето на инспекторот“ (став 2), „доколку исходот од проверката на знаењето од ставот 2 на овој член е негативен, по шест месеци од првата проверка, се врши повторна проверка на знаењето на инспекторот. Доколку исходот од повторната проверка на знаењето на инспекторот е негативен, на инспекторот му престанува работниот однос“ (став 3). „Постапката и начинот за проверка на знаењето на инспекторот ги пропишува министерот на предлог на директорот“ (став 4).

Имајќи ја предвид структурата на Законот за државен пазарен инспекторат и содржината на Поглавјето IV - Организација на Инспекторатот внатре, како и содржината на оспорените одредби, Судот утврди дека со нив се уредува положбата и правата на една категорија на вработените во Инспекторатот - инспекторите.

Според член 32 став 5 од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Имајќи ја предвид изнесената уставна определба со закон, покрај со колективни договори, да се уредуваат положбата и правата на вработените, произлегува дека оспорените одредби од член 12 на Законот за државен пазарен инспекторат имаат уставен основ. Притоа, од содржината на тие одредби од Законот не произлегува нееднаквост со оглед дека одредбите се однесуваат на сите државни пазарни инспектори во Инспекторатот подеднакво, а

прашањето за примената е во делокруг на други органи, не на Уставниот суд.

Поради тоа, Судот оцени дека неможе да се постави прашањето за согласноста на член 12 ставовите 2, 3 и 4 од Законот со изнесените уставни одредби, па со тоа ниту со членовите 51 и 96 од Уставот. Исто така, Судот оцени дека неможе да се постави прашањето за согласноста на оспорените законски одредби во однос на членот 44 од Уставот (за образованието) и Амандманот ЦЦИ на Уставот (за правото на жалба) со оглед дека тие уредуваат различна материја.

4. Судот, исто така, утврди дека членот 26 од Законот е систематизиран во Поглавје В посветено на Инспекцискиот надзор и се однесува на решение на инспекторот. Во ставот 1 се определува дека „инспекторот е должен да донесе решение со кое се забранува вршење на дејност и да преземе мерки за запечатување на простории, во случаите утврдени со закон“. Според став 2 „во случаите утврдени со закон директорот е должен да донесе решение“. Оспорениот став 3 на член 26 од Законот определува дека „во случаите кога е тоа предвидено со закон или друг пропис инспекторот, односно директорот може да донесе решение со кое се забранува вршење на дејност и да преземе мерки за запечатување на простории, како последна мерка после утврдувањето дека нема други мерки за заштита на животот и здравјето на луѓето од сериозен ризик или обезбедувањето на докази“.

Од изнесената законска одредба произлегува дека принципот е определен во став 1 на членот 26 од Законот, а тој принцип е - случаите кога се забранува вршење на дејност и кога се запечатуваат просториите се утврдуваат со закон. Ставот 3 се однесува на специфична ситуација - неможност да се обезбедат докази или кога има сериозен ризик за животот и здравјето на луѓето, а преземените мерки не дале резултати, при што во случаите предвидени со закон или друг пропис со кој се определуваат стручни стандарди во соодветни области, инспекторот или директорот на Инспекторатот може да донесе решение за забрана на вршење на дејноста и за запечатување на простории. Против решението може да се изјави жалба до министерот, која го одлага извршувањето (член 33 од Законот).

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека оспорениот дел на член 26 од Законот не е во несогласот со член 51 (согла-

сносност на прописите со Уставот и закон), член 55 став 3 (ограничување со закон на слободата на пазарот заради зачувувањето на здравјето на луѓето...) и со член 96 (самостојност во извршувањето на Уставот и законите), па поради тоа ниту со член 8 став 1 алинеја 3 и со став 2 од Уставот. Во однос, пак, на согласноста на оспорениот дел од законската одредба со членот 54 став 1 и со членот 95 став 3 од Уставот, Судот оцени дека неможе да се постави прашање со оглед дека тие одредби уредуваат различна материја.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов, а во однос на член 26 став 3 во делот „или друг пропис“ од Законот со мнозинство гласови. (У.бр.51/2007)

191.

У.бр.105/2007

- Надлежност на Народниот правобранител

- Competence of the Ombudsman

- Законското овластување за преземање на дејствија или барање да се преземат одредени дејствија од страна на Народниот правобранител, во случаите на сторени неправилности преставува законски разработена надлежност, врз основа на даден уставен основ, имајќи предвид дека Уставот определил надлежноста на Народниот правобранител да се уреди со закон. Притоа, така констатираните неправилности можат во крајна линија да доведат до повреда на уставните и законските права на граѓаните или до повреда на начелата на недискриминација и соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците.

- The legal authority to take actions or request to take certain actions by the Ombudsman, in the cases of committed irregularities is a legally worked out competence, on the basis of a given constitutional ground, given that the Constitution defined the competence of the Ombudsman to be regulated by law. Thereby, the irregularities thus found may eventually lead to a breach of the constitutional and legal rights of citizens or to a violation of the principles of non-discrimination and a corresponding and equitable representation of the members of the communities.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на делот: „или пак се направени други неправилности“ од членот 32 и членот 33 став 1 од Законот за Народниот правобранител ("Службен весник на Република Македонија" бр.60/2003).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на делот од членовите 32 и 33 став 1 од Законот за Народниот правобранител, означени во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, делот: „или пак се направени други неправилности“ од членовите 32 и 33 став 1 од Законот не бил во согласност со членот 77 став 2 од Уставот, затоа што Народниот правобранител ги штител само уставните и законските права на граѓаните кога им биле повредени од органите на државната управа и од други органи и организации, за што имал јасни овластувања, но таквата заштита не се однесувала и на други неправилности. Во врска со ваквиот навод се упатува на содржината на членовите 2, 11 и 20 став 1 алинеја 5 од истиот закон.

Врз основа на наведеното, подносителот на иницијативата смета дека со наведениот дел од оспорените одредби од Законот се повредувале член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и член 77 став 2 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 32 од Законот, кога Народниот правобранител ќе констатира дека се повредени уставните и законските права на подносителот на претставката од органите од членот 2 на овој закон или пак се направени други неправилности, може:

- да даде препораки, предлози, мислења и укажувања за начинот на отстранување на констатираните повреди;

- да предложи повторно да се спроведе определена постапка согласно со законот;

- да покрене иницијатива за поведување на дисциплинска постапка против службено, односно одговорно лице и

- да поднесе барање до надлежниот јавен обвинител за покренување на постапка заради утврдување на казнена одговорност.

Според членот 33 став 1 од Законот, кога Народниот правобранител ќе констатира дека се повредени уставните и законските права на подносителот на претставката од органите на државната управа и од други органи и организации што имаат јавни овластувања или дека се повредени начелата на недискриминација и соодветна и правична застапеност на припадниците на заедницата во органите на државната власт, органите на единиците на локалната самоуправа и јавните установи и служби или пак се направени други неправилности и доколку оцени дека извршувањето на управниот акт ќе произведе ненадоместлива штета за правото на заинтересираното лице, ќе бара:

- времено одложување на извршувањето на управниот акт до одлуката на второстепениот орган и

- времено одложување на извршувањето на управниот акт до донесување на одлука од надлежниот суд.

4. Според членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 77 став 2 од Уставот и точката 2 на Амандманот XI на Уставот, Народниот правобранител ги штити уставните и законските права на граѓаните кога им се повредени од органите на државната управа и од други органи и организации што имаат јавни овластувања. Народниот правобранител ги штити уставните и законските права на граѓаните што им се повредени од органите на државната управа и други органи и организации што имаат јавни овластувања. Народниот правобранител посветува особено внимание за заштита на начелата на недискриминација соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците во органите на државната власт, органите на единиците на локалната самоуправа и во јавните установи и служби.

Според ставот 4 на членот 77 од Уставот, условите за избор и разрешување, надлежноста и начинот на работата на Народниот правобранител се уредуваат со закон.

Според членот 2 од Законот за Народниот правобранител, Народниот правобранител е орган на Република Македонија кој ги штити уставните и законските права на граѓаните и на сите други лица кога им се повредени со акти, дејствија и пропуштања на дејствија од органите на државната управа и од други органи и организации што имаат јавни овластувања и кој презема дејствија и мерки за заштита на начелата на недискриминација и соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците во органите на државната власт, органите на единиците на локалната самоуправа и јавните установи и служби.

Според членот 3 став 2 од Законот, Народниот правобранител работите од својата надлежност ги врши врз основа и во рамките на Уставот, законот и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

Според членот 11 од Законот, Народниот правобранител во вршењето на работите од својата надлежност презема дејствија и мерки за кои е овластен со овој закон заради заштита на уставните и законските права на граѓаните или заштита на начелата на

недискриминација и соодветна и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници кога се повредени од органите од членот 2 на овој закон.

Во членот 12 став 1 од Законот е предвидено дека, Народниот правобранител презема дејствија и мерки за заштита од неоправдано одолжување на судските постапки или несовесно и неодговорно вршење на работите на судските служби, неповредувајќи ги принципите на самостојност и независност на судската власт.

Во членот 32 од Законот е уредено кои дејствија може да ги преземе Народниот правобранител кога ќе констатира дека се повредени уставните и законските права на подносителот на претставката од органите од членот 2 на Законот.

Во членот 33 став 1 од Законот е уредено кои дејствија може Народниот правобранител да бара да се преземат кога ќе констатира дека се повредени уставните и законските права на подносителот на претставката од органите на државната управа и од други органи и организации што имаат јавни овластувања или дека се повредени начелата на недискриминација и соодветна и правична застапеност на припадниците на заедницата во органите на државната власт, органите на единиците на локалната самоуправа и јавните установи и служби или пак се направени други неправилности и доколку оцени дека извршувањето на управниот акт ќе произведе ненадоместлива штета за правото на заинтересираното лице.

Тргувајќи од анализата на цитираните уставни одредби произлегува дека Уставот во делот III под наслов: „Организација на државната власт“, во членот 77 и Амандманот XI на Уставот, го поставил Народниот правобранител на Република Македонија во правниот систем на државата како надлежен орган кој ги штити уставните и законските права на граѓаните кога им се повредени од органите на државната управа и од други органи и организации што имаат јавни овластувања и како орган кој посветува особено внимание за заштита на начелата на недискриминација соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците во органите на државната власт, органите на единиците на локалната самоуправа и во јавните установи и служби.

Притоа, од содржината на член 77 став 4 од Уставот произлегува дека уставотворецот определил надлежноста на Народниот правобранител да се операционализира со закон.

Тргувајќи од анализата на членот 32 и членот 33 од Законот, произлегува дека во нив се разработуваат случаите на можни дејствија што ги презема Народниот правобранител кога ќе покрене постапка по преставка, односно случаите на дејствија што тој може да бара да се преземат кога ќе констатира повреда на уставните и законските права на подносителот на преставката, кога ќе констатира дека се повредени начелата на недискриминација и соодветна и правична застапеност на припадниците на заедницата или се сторени други неправилности.

Оттаму, според Судот, преземањето на дејствија или барањето да се преземат одредени дејствија, во случаите на сторени неправилности, единствено може да се третира како законски разработена надлежност, врз основа на даден уставен основ, имајќи пред се предвид дека Уставот определил надлежноста на Народниот правобранител да се уреди со закон, а така констатираните неправилности можат во крајна линија да доведат до повреда на уставните и законските права на граѓаните или до повреда на начелата на недискриминација и соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците.

Според тоа, делот: „или пак се направени други неправилности“ од членот 32 и членот 33 став 1 од Законот е во функција на остварување на слободите и правата на човекот и граѓанинот и не претставува определување на надлежност на Народниот правобранител надвор од уставните рамки, поради што Судот оцени дека означениот дел од одредбите од Законот е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3, членот 51 и членот 77 став 2 и Амандманот XI на Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова–Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.105/2007)

192.

У.бр.111/2007

- Злоупотреба на право на поднесување на претставка во постапката пред Народниот правобранител (поведување на постапка)

*- Misuse of the right to file a petition in the procedure before the Ombudsman
(initiation of a procedure)*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 20 став 1 алинеја 2 од Законот за Народниот правобранител („Службен весник на Република Македонија“ број 60/2003).

2. Стамен Филипов, од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата означена во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, со оспорената одредба, без тоа да биде дефинирано и поблиску определено во Законот, му се давало право на Народниот правобранител субјективно да оцени дали граѓанинот со поднесената претставка го навредувал органот или го злоупотребувал правото на поднесување претставка, од што ќе зависело дали Народниот правобранител ќе покрене и води постапка по претставката, со што граѓанинот трпел штетни последици за ставовите изнесени во претставката, односно му се ограничувало правото по неговата претставка да се води соодветна постапка, иако такво ограничување не било утврдено со

Уставот, а правото на претставка било едно од основните слободи и права на човекот и граѓанинот.

Поради наведеното, таквата регулатива била спротивна на член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 16 став 1, член 24 став 2, член 51 и член 54 ставовите 1 и 4 од Уставот на Република Македонија, поради што се предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 20 став 1 алинеја 2 од Законот за Народниот правобранител, Народниот правобранител нема да покрене постапка по претставката ако со претставката се навредува органот или се злоупотребува правото на поднесување претставка.

4. Според член 8 став 1 алинеја 1 и 3 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот и владеењето на правото се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 16 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

Според член 24 став 1 од Уставот, секој граѓанин има право да поднесува претставки до државните органи и другите јавни служби и на нив да добие одговор. Согласно став 2 на истиот член, граѓанинот не може да биде повикан на одговорност, ниту да трпи штетни последици за ставовите изнесени во претставките, освен ако со нив не сторил кривично дело.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите.

Согласно член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот, а согласно став 4 на истиот член, ограничувањето на слободите и правата не може да се однесува на правото на живот, забраната на мачење, на нечовечко и понижувачко

постапување и казнување, на правната одреденост на казнивите дела и казните, како и на слободата на уверувањето, совеста, мислата, јавното изразување на мислата и вероисповеста.

Согласно Амандманот XI на Уставот, со кој се заменува ставот 1 на членот 77 и се дополнува ставот 2 на членот 77 од Уставот, Собранието избира народен правобранител со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија. Народниот правобранител ги штити уставните и законските права на граѓаните што им се повредени од органите на државната управа и од други органи и организации што имаат јавни овластувања. Народниот правобранител посветува особено внимание за заштита на начелата на недискриминација, соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците во органите на државната власт, органите на единиците на локалната самоуправа и во јавните установи и служби.

Според член 77 став 4 од Уставот, условите за избор и разрешување, надлежноста и начинот на работата на народниот правобранител се уредуваат со закон, во која смисла е донесен Законот за народниот правобранител.

Од наведената уставна регулатива произлегува дека во корпусот на граѓански и политички слободи и права гарантирани со Уставот на Република Македонија, спаѓа и правото на претставки.

Правото на претставки претставува право на граѓанинот да поднесува претставки до државните органи и до другите јавни служби и од нив да добие одговор во врска со извршувањето на државните функции и јавните овластувања. Притоа, граѓанинот не може да биде повикан на одговорност, ниту да трпи штетни последици за ставовите изнесени во претставките, освен ако со нив не сторил кривично дело.

Уставот го определил Народниот правобранител како заштитник на уставните и законските права на граѓаните кога им се повредени од органите на државната управа и од други органи и организации што имаат јавни овластувања, при што допуштил надлежноста и начинот на работа на народниот правобранител да се уредат со закон.

Согласно член 2 од Законот за Народниот правобранител, Народниот правобранител е орган на Република Македонија кој ги штити уставните и законските права на граѓаните и на сите други лица кога им се повредени со акти, дејствија и пропуштања на дејствија од органите на државната управа и од други органи и организации што имаат јавни овластувања и кој презема дејствија и мерки за заштита на начелата на недискриминација и соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците во органите на државната власт, органите на единиците на локалната самоуправа и јавните установи и служби.

Според член 3 од истиот закон, Народниот правобранител е независен и самостоен во вршењето на функцијата. Народниот правобранител работите од својата надлежност ги врши врз основа и во рамките на Уставот, законот и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот. Во постапката Народниот правобранител може да се повика и на начелото на правичност.

Законот пропишува дека претставката е предвидена како акт или дејствие со чие поднесување се покренува постапката за заштита на уставните и законските права на граѓаните пред Народниот правобранител (член 13).

Притоа, се утврдува дека претставката за покренување на постапка пред Народниот правобранител се поднесува писмено или усно на записник, при што за претставката со која се иницира постапката не се бара пропишана форма. Меѓутоа, законодавецот пропишал дека претставката треба да биде потпишана и да содржи лични податоци за подносителот, како и да ги содржи околностите, фактите и доказите врз кои се темели претставката. Исто така, се бара во претставката да бидат наведени органот, организацијата, установата или лицето на кое се однесува претставката, како и да се наведе дали подносителот веќе вложил правни средства и кои правни средства ги вложил (член 16).

Законодавецот утврдил обврска за Народниот правобранител по претставката да постапува совесно, непристрасно, ефикасно и одговорно. При постапувањето по претставката Народниот правобранител од заинтересираните страни е должен да ги прибави сите факти и докази што се од суштествено значење за одлучување по претставката (член 17).

Постапувајќи по претставката, Народниот правобранител може: да не покрене постапка, да покрене постапка и да ја запре или прекине постапката (член 19).

Во член 20 од Законот се утврдуваат случаите кога Народниот правобранител нема да покрене постапка, односно ќе ја отфрли претставката. Тоа се случаите кога претставката е анонимна, кога со претставката се навредува органот или се злоупотребува правото на поднесување претставка, што се оспорува со оваа иницијатива; кога претставката не е комплетна и ако подносителот по претходното укажување од Народниот правобранител не ја дополнил претставката; кога од претставката се констатира дека се работи за помалку значаен случај кој и по завршеното испитување не би можел да даде соодветни резултати; кога од самата претставка, околностите и приложените факти и докази произлегува дека не се работи за повреда на уставните и законските права на подносителот или лицето во име на кое е поднесена претставката од органите од членот 2 на овој закон; кога не е надлежен да постапува; кога од дејствието или од последната одлука на органот, организацијата или установата изминало повеќе од една година, освен ако оцени дека подносителот го пропуштил рокот од оправдани причини и кога по предметот на претставката во тек е судска постапка, освен за работите од членот 12 став 1 на овој закон.

Притоа, и во случаите кога нема да покрене постапка, законодавецот во член 20 став 2 на овој закон, пропишал обврска за Народниот правобранител, во рок од 15 дена од денот на приемот на претставката да го извести подносителот на претставката и да му ги објасни причините поради кои ја отфрла претставката и по можност да му го појасни начинот на кој може да го оствари правото. Тоа значи дека законодавецот пропишал обврска за Народниот правобранител по секоја поднесена претставка да спроведе претходна постапка за да се утврди дали станува збор за повреда на правата на подносителот на претставката и граѓанинот да добие одговор од Народниот правобранител.

При постоење на наведената регулатива се поставува прашањето дали со законската можност Народниот правобранител да ја отфрли претставката доколку со неа се навредува органот или се злоупотребува правото на поднесување претставка, која се оспорува со оваа иницијатива, се повредува уставно гарантираното право на граѓанинот да добие одговор на поднесена претставка до државните

органи и другите јавни служби, без да трпи штетни последици за искажаниот став.

Во одговор на ова правно прашање, според Судот, треба да се има предвид местото и улогата на Народниот правобранител во системот на заштита на уставните и законските права на граѓаните.

Имено, Уставот го утврдува Народниот правобранител како орган кој ги штити уставните и законските права на граѓаните што им се повредени од органите на државната управа и од други органи и организации што имаат јавни овластувања. Тоа значи дека Народниот правобранител претставува институција која има право и обврска да презема законски утврдени дејствија и мерки за заштита на правото на граѓаните, а не институција во функција на заштита на угледот и достоинството на државните органи и другите органи кои вршат јавни овластувања од навреди од граѓаните. Народниот правобранител е должен по претставката да постапува совесно, непристрасно, ефикасно и одговорно, при што од заинтересираните страни е должен да ги прибави сите факти и докази што се од суштествено значење за одлучување по претставката, со цел да го заштити правото на граѓанинот.

Поради тоа, според Судот, пропишаната обврска за Народниот правобранител во одреден рок да го извести подносителот на претставката дека нема да покрене постапка само затоа што со претставката се навредувал органот, односно се злоупотребувало правото на претставка, не може да се прифати и толкува како одговор на органот по претставката, што е негова уставно утврдена обврска. Напротив, одбивањето да се постапува по претставката од тие причини, наместо да се испитаат фактите и доказите што се од суштествено значење за претставката, во суштина претставува штетна последица за подносителот за изнесен став во претставката, што Уставот не го дозволува.

Оттука, Судот оцени дека со пропишаната можност Народниот правобранител да не постапува по предметот доколку со претставката се навредувал органот или се злоупотребувало правото на претставка, се повредува уставно утврденото право на граѓанинот да поднесе претставка за работата на органите на државната управа и на другите јавни служби и да добие одговор, без да трпи штетни последици за ставот искажан во претставката, поради што оцени дека оспорениот член 20 став 1 алинеја 2 од Законот основано може да се

доведе под сомнение во однос на неговата согласност со член 24 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.111/2007)

193.

У.бр.142/2007

**- Вршење на раководни функции во здруженијата на граѓаните
(поведување на постапка)**

*- Carrying out managing offices in citizens' associations
(initiation of a procedure)*

- Нема уставен основ за регулирање на посебна забрана за вршење на раководни функции во здруженијата на граѓаните за одредена категорија членови поради тоа што истовремено тие имале јавни овластувања во органите на државната власт.

- There is no constitutional ground to regulate a special prohibition for the carrying out of managing offices in citizens' association for a certain category of members because they held at the same time public mandates in bodies of state power.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 20 став 2 од Законот за спречување судир на интереси („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/2007).

2. Донче Наков, адвокат од Штип, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 20 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорената одредба од Законот се забранувало на службено лице кое членува во здружение на граѓани да биде член на органите на управување или да биде на раководна функција во здружението, со што се ограничувале правата загарантирани во членот 20 ставовите 1 и 2 од Уставот, според кои на граѓаните им се гарантира слободата на здружување и правото да можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат.

Според иницијативата не било јасно во што се состоела опасноста од судир на интереси поради што била регулирана забраната во оспорената одредба од Законот, кога во ставот 1 на овој член веќе било уредено прашањето да не се злоупотребува работата во здружението.

Воедно, со забраната во оспорената одредба од Законот се доведувало во прашање особено правото на судиите да можат да основаат здружение заради остварување на своите права и интереси и за унапредување на професионалното усовршување заради заштита на независноста и самостојноста на судската функција, бидејќи забраната во оспорената одредба од Законот спречувала судиите да управуваат во своето “еснафско здружение“ и се поставувало прашањето кој друг би управувал освен судиите во такво здружение основано од нив.

Од овие причини со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба од Законот со Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека во делот ИЦ од Законот, кој се однесува на „Спречување судир на интереси при

активност во здруженија на граѓани“, е содржан само членот 20 кој предвидел:

(1) Службеното лице кое членува во здружение на граѓани не смее да ги злоупотребува информациите и податоците со кои располага при вршењето на својата должност како и да стекнува добивка за себе или за лицата од членот 3 став (1) алинеја 5 на овој закон при остварувањето на неговите активности во рамките на здружението на граѓани.

(2) Службеното лице кое членува во здружени на граѓани не смее да биде член на органите на управување ниту да биде на која било раководна функција во здружението.

4. Во делот од Уставот на Република Македонија кој се однесува на основните слободи и права на човекот и граѓанинот, со членот 20 став 1 е утврдено дека на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања.

Според ставот 2 од овој член од Уставот, граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат.

Според членот 1 од Законот за спречување судир на интереси, со овој закон се дефинира судирот на интереси, постапувањето во случај на судир на интереси, мерките за спречување на судирот на интереси во вршењето на власта и во доверени јавни овластувања од страна на службени лица што вршат јавни овластувања.

За примената на овој закон надлежна е Државната комисија за спречување на корупцијата.

Според членот 2 од Законот, целта на овој закон е да се обезбеди спречување на злоупотребата на власта и доверените јавни овластувања на службеното лице за остварување на лични или користољубиви цели и да се обезбеди спречување на можноста приватниот интерес на службеното лице да дојде во судир со јавниот интерес.

Службено лице, според членот 3 став 2 од овој закон, се претседателот на Република Македонија, амбасадорите и пратениците на Република Македонија во странство и именувани лица од претседателот на Република Македонија; избран или именуван функционер во Собранието на Република Македонија, во Владата на Република Македонија, во органите на државната управа, во судовите и други органи и организации што вршат определени стручни, управни и други работи во рамките на правата и должностите на Република Македонија, во општините и во градот Скопје, како и други лица кои вршат јавни овластувања.

Според членот 5 од Законот, службеното лице при извршувањето на јавните овластувања и должности не смее да се раководи од лични, семејни, верски, политички и етнички интереси, притисоци и ветувања од претпоставениот; не смее да прима или бара корист за извршување на должностите или да остварува право со повреда на начелото на еднаквост пред законот, да ги злоупотребува правата од надлежностите, и други работи уредни со одредбите од овој член

Во делот ИЦ од Законот, кој посебно се однесува на спречување судир на интереси при активност во здруженија на граѓани, со членот 20 став 1 е предвидено службено лице кое членува во здружение на граѓани не смее да ги злоупотребува информациите и податоците со кои располага при вршењето на својата должност како и да стекнува добивка за себе или за лицата од членот 3 став 1 алинеја 5 (“блиски лица“ се лица од брачна или вонбрачна заедница со службеното лице, роднини по крв во права линија и во странична линија до четврти степен, посвоителот и посвоеникот, роднините по сватовство до втор степен) при остварувањето на неговите активности во рамките на здружението на граѓани.

Со оспорената одредба од ставот 2 на овој член од Законот е определено дека службено лице кое членува во здружени на граѓани не смее да биде член на органите на управување ниту да биде на која било раководна функција во здружението.

Според одредбите од Законот за здруженијата на граѓани и фондации („Службен весник на Република Македонија“ бр.31/1998 и 29/2007), здруженијата на граѓани и фондацииите се непрофитни организации и добивката од работењето мора да биде употребена исклучително за остварување на нивните цели и активности, тие се правни лица и не можат да вршат стопанска дејност, нивната работа е

јавна, се основаат за задоволување на личните и заедничките интереси на граѓаните. Органи на здружението на граѓани се собрание и извршен орган, а на фондацијата е управниот одбор.

Според член 29 став 2 и член 40 став 3 од Законот, член на извршниот орган на здружението на граѓани или член на управниот одбор на фондацијата се иззема од гласањето за прашања поврзани со него, со неговиот брачен другар или роднина до втор степен и за прашања кои се однесуваат на некое правно лице врз кое тој има контрола или економски интерес.

Имајќи ги предвид изнесените уставни и законски норми Судот оцени дека може да се постави прашањето на согласноста на оспорената одредба од членот 20 став 2 од Законот за спречување судир на интереси со Уставот и тоа со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот кој се однесува на владеење на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и со членот 20 ставовите 1 и 2 од Уставот кои се однесуваат на гаранцијата на слободта на здружувањето и слободниот пристап на граѓаните кон нив.

Ова поради тоа што забраната која е уредена во оспорената одредба од Законот се однесува на спречување на достапноста и слободниот пристап кон вршењето на раководните функции во здруженијата на граѓаните за одредена категорија граѓани кои се дефинирани со статус на “службени лица“ во членот 3 став 2 од овој закон. Имено, забраната се однесува на лицата кои имаат јавни овластувања во органите на државната власт и членуваат во здруженија на граѓани. Со забраната не се опфатени фондациите и управувањето во управните одбори во фондациите е достапно на наведената категорија лица.

Меѓутоа, поаѓајќи од тоа дека злоупотребата во вршењето на работите во здруженијата на граѓаните е предмет на нормирање во концептите за нејзино спречување, како во Законот за здруженија на граѓаните и фондациите така и во Законот за спречување судир на интереси, тоа значи системски во комплексот на законските норми ова прашање е третирано и се однесува за сите граѓани кои членуваат, па поради тоа нема уставна оправданост дека со регулирање посебно на забраната за вршење на раководни функции во здруженијата за одредена категорија членови, како што е тоа уредено со оспорената одредба од Законот, се вршело всушност спречување на судир на интереси. Според Судот, токму спротивно, со законската забрана се оневозможува слободниот пристап на граѓаните кон вршењето на

функциите во здруженијата на граѓаните, што е гарантирано со одредбите од членот 20 ставовите 1 и 2 од Уставот, како и се попречува владеештвото на правото гарантирано со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Од овие причини Судот оцени дека може да се постави прашањето на уставноста на оспорената одредба од Законот со Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.142/2007)

У.бр.142/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 декември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 20 став 2 од Законот за спречување судир на интереси („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/2007).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијативата на Донче Наков, адвокат од Штип, со решение У.бр.142/2007 од 7 ноември 2007 година, поведе постапка за оценување на уставноста на членот 20 став 2 од Законот означен во

точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за согласноста на наведената одредба од Законот со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека во делот ИЦ од Законот, кој се однесува на „Спречување судир на интереси при активност во здруженија на граѓани“, е содржан само членот 20 кој предвидел:

(1) Службеното лице кое членува во здружение на граѓани не смее да ги злоупотребува информациите и податоците со кои располага при вршењето на својата должност како и да стекнува добивка за себе или за лицата од членот 3 став (1) алинеја 5 на овој закон при остварувањето на неговите активности во рамките на здружението на граѓани.

(2) Службеното лице кое членува во здружение на граѓани не смее да биде член на органите на управување ниту да биде на која било раководна функција во здружението.

5. Во делот од Уставот на Република Македонија кој се однесува на основните слободи и права на човекот и граѓанинот, со членот 20 став 1 е утврдено дека на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања.

Според ставот 2 од овој член од Уставот, граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат.

Според членот 1 од Законот за спречување судир на интереси, со овој закон се дефинира судирот на интереси, постапувањето во случај на судир на интереси, мерките за спречување на судирот на интереси во вршењето на власта и во доверени јавни овластувања од страна на службени лица што вршат јавни овластувања.

За примената на овој закон надлежна е Државната комисија за спречување на корупцијата.

Според членот 2 од Законот, целта на овој закон е да се обезбеди спречување на злоупотребата на власта и доверените јавни овластувања на службеното лице за остварување на лични или

користољубиви цели и да се обезбеди спречување на можноста приватниот интерес на службеното лице да дојде во судир со јавниот интерес.

Службено лице, според членот 3 став 2 од овој закон, се: претседателот на Република Македонија, амбасадорите и пратениците на Република Македонија во странство и именувани лица од претседателот на Република Македонија; избран или именуван функционер во Собранието на Република Македонија, во Владата на Република Македонија, во органите на државната управа, во судовите и други органи и организации што вршат определени стручни, управни и други работи во рамките на правата и должностите на Република Македонија, во општините и во градот Скопје, како и други лица кои вршат јавни овластувања.

Според членот 5 од Законот, службеното лице при извршувањето на јавните овластувања и должности не смее да се раководи од лични, семејни, верски, политички и етнички интереси, притисоци и ветувања од претпоставениот; не смее да прима или бара корист за извршување на должностите или да остварува право со повреда на начелото на еднаквост пред законот, да ги злоупотребува правата од надлежностите, и други работи уредни со одредбите од овој член

Во делот ИЦ од Законот, кој посебно се однесува на спречување судир на интереси при активност во здруженија на граѓани, со членот 20 став 1 е предвидено службено лице кое членува во здружение на граѓани не смее да ги злоупотребува информациите и податоците со кои располага при вршењето на својата должност како и да стекнува добивка за себе или за лицата од членот 3 став 1 алинеја 5 (“блиски лица“ се лица од брачна или вонбрачна заедница со службеното лице, роднини по крв во права линија и во странична линија до четврти степен, посвоителот и посвоеникот, роднините по сватовство до втор степен) при остварувањето на неговите активности во рамките на здружението на граѓани.

Со оспорената одредба од ставот 2 на овој член од Законот е определено дека службено лице кое членува во здружени на граѓани не смее да биде член на органите на управување ниту да биде на која било раководна функција во здружението.

Според одредбите од Законот за здруженијата на граѓани и фондации („Службен весник на Република Македонија“ бр.31/1998 и

29/2007), здруженијата на граѓани и фондациите се непрофитни организации и добивката од работењето мора да биде употребена исклучително за остварување на нивните цели и активности, тие се правни лица и не можат да вршат стопанска дејност, нивната работа е јавна, се основаат за задоволување на личните и заедничките интереси на граѓаните. Органи на здружението на граѓани се собрание и извршен орган, а на фондацијата е управниот одбор.

Според член 29 став 2 и член 40 став 3 од Законот, член на извршниот орган на здружението на граѓани или член на управниот одбор на фондацијата се иззема од гласањето за прашања поврзани со него, со неговиот брачен другар или роднина до втор степен и за прашања кои се однесуваат на некое правно лице врз кое тој има контрола или економски интерес.

Имајќи ги предвид изнесените уставни и законски норми Судот утврди дека оспорената одредба од членот 20 став 2 од Законот за спречување судир на интереси не е во согласност со Уставот и тоа со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот кој се однесува на владеење на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и со членот 20 ставовите 1 и 2 од Уставот кои се однесуваат на гаранцијата на слободта на здружувањето и слободниот пристап на граѓаните кон нив.

Ова поради тоа што забраната која е уредена во оспорената одредба од Законот се однесува на спречување на достапноста и слободниот пристап кон вршењето на раководните функции во здруженијата на граѓаните за одредена категорија граѓани кои се дефинирани со статус на “службени лица“ во членот 3 став 2 од овој закон. Имено, забраната се однесува на лицата кои имаат јавни овластувања во органите на државната власт и членуваат во здруженија на граѓани. Со забраната не се опфатени фондациите и управувањето во управните одбори во фондациите е достапно на наведената категорија лица.

Меѓутоа, поаѓајќи од тоа дека злоупотребата во вршењето на работите во здруженијата на граѓаните е предмет на нормирање во концептите за нејзино спречување, како во Законот за здруженија на граѓаните и фондациите така и во Законот за спречување судир на интереси, тоа значи системски во комплексот на законските норми ова прашање е третирано и се однесува за сите граѓани кои членуваат, па поради тоа нема уставна оправданост дека со регулирање посебно на забраната за вршење на раководни функции во здруженијата за

одредена категорија членови, како што е тоа уредено со оспорената одредба од Законот, се вршело всушност спречување на судир на интереси. Судот утврди дека, токму спротивно, со законската забрана се оневозможува слободниот пристап на граѓаните кон вршењето на функциите во здруженијата на граѓаните, што е гарантирано со одредбите од членот 20 ставовите 1 и 2 од Уставот, како и се попречува владеењето на правото гарантирано со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.142/2007)

194.

У.бр.147/2007

- Уредување на начинот на работата и постапката пред народниот правобранител (поведување на постапка)

- Regulation of the manner of work and procedure before the Ombudsman (initiation of a procedure)

- Со деловник на народниот правобранител се уредуваат начинот на работата и постапката пред народниот правобранител, а не и основните начела на организацијата, поделба на работата меѓу народниот правобранител и неговите заменици, воведување нова надлежност - спогодбено решавање на предметот кои прашања не се определени со законски рамки.

- The Book of Procedures of the Ombudsman regulates the manner of work and the procedure before the Ombudsman, but not the basic principles of organisation, division of the work between the Ombudsman and his deputies, the introduction of a new competence – amicable settlement of the case, which issues are not defined by legal frameworks.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 21 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 1 став 1 во делот „основните начела на организацијата“ и на членовите 5, 6, 25 и 27 од Деловникот на народниот правобранител („Службен весник на Република Македонија“ бр.11/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбите од Деловникот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорениот дел од член 1 став 1 на Деловникот „нема основ во членот 77 став 4 од Уставот на Република Македонија и во членот 47 став 2 од Законот за народниот правобранител, затоа што во овие одредби не е предвидена надлежноста на народниот правобранител со деловник поблиску да ги уредува и основните начела на организацијата на народниот правобранител“, туку само начинот на работењето и постапката пред народниот правобранител. Во однос на членовите 5, 6 и 27 од Деловникот, се наведува дека со нив се уредувала надлежноста на народниот правобранител и на неговите заменици, а тие прашања требало да се определат со закон, поради што наведените одредби од Деловникот не биле во согласност со член 77 став 4 од Уставот. Исто така, се наведува дека „со оспорената

одредба на член 25 од Деловникот, спротивно од член 20 од Законот за народниот правобранител, народниот правобранител ги проширува своите законски надлежности утврдени во оваа законска одредба, за кои не е овластен со Уставот и со наведениот закон“, поради што таа одредба не била во согласност со член 77 став 4 од Уставот и член 20 од Законот за народниот правобранител.

3. Судот на седницата утврди дека Деловникот е донесен врз основа на член 47 од Законот за народниот правобранител („Службен весник на Република Македонија“ бр.60/2003). Според оваа законска одредба „Народниот правобранител за својата работа донесува Деловник за работа на народниот правобранител“ (став 1), при што „со Деловникот за работа на народниот правобранител поблиску се уредуваат начинот на работењето и постапката пред народниот правобранител“ (став 2).

Во оспорениот член 1 став 1 од Деловникот се определува дека „Со овој деловник поблиску се уредуваат основните начела на организацијата, постапката и начинот на работа на народниот правобранител и други прашања значајни за работата на народниот правобранител“.

Понатаму, Судот утврди дека со член 5 од Деловникот се определува дека „Народниот правобранител:

- го претставува и раководи со органот;
- ги следи состојбите во однос на обезбедувањето, почитувањето и заштитата на уставните и законските права на граѓаните и почитувањето на начелата на недискриминација и соодветна правична застапеност на припадниците на заедниците;
- укажува, сугерира и дава мислења за несоодветна примена на законите и прописите и дава иницијативи за нивно изменување и дополнување;
- определува начини, форми и методи за поефикасно остварување на работите од својата надлежност;
- изготвува годишен извештај за работата на народниот правобранител и го доставува до Собранието на Република Македонија;
- ги определува замениците кои постапуваат по областите утврдени со овој деловник;
- свикува колегиум и раководи со него;
- донесува програма за работа и се грижи за нејзино спроведување;

- донесува подзаконски и други акти за работа на органот и се грижи за нивната примена;
- до Собранието на Република Македонија поднесува предлог за бројот на замениците на народниот правобранител;
- до Собранието на Република Македонија поднесува предлог за избор и разрешување на заменици на народниот правобранител;
- именува генерален секретар;
- учествува во работата на посложени предмети и дава согласност за постапување;
- врши прием на странки;
- дава посебни и општи овластувања на вработените;
- го утврдува распоредот на замениците кои го заменуваат во случај на негова спреченост за вршење на функцијата;
- врши и други работи во согласност со Устав, закон, со овој деловник и други општи акти“.

Со член 6 од Деловникот се определува дека „замениците на народниот правобранител ги вршат работите и задачите за кои се овластени од народниот правобранител, а особено:

- постапуваат по претставките од областа за која се определени од народниот правобранител;
- ги следат состојбите во однос на обезбедувањето, почитувањето и заштитата на уставните и законските права на граѓаните и почитувањето на начелата на недискриминација и соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците од областа за која се определени;
- раководат со постапката по предметите и го известуваат народниот правобранител за ставовите и мерките што треба да се преземат;
- ги следат и проучуваат законите и другите прописи и можат да даваат иницијативи за нивно изменување и дополнување;
- укажуваат, сугерираат и даваат мислења за несоодветна примена на законите и другите прописи;
- замениците избрани за подрачните канцеларии раководат со канцелариите и по овластување на народниот правобранител постапуваат по претставки;
- замениците избрани за подрачните канцеларии за својата работа на народниот правобранител му поднесуваат месечен писмен извештај;
- вршат други работи што ќе им ги определи народниот правобранител“.

Исто така, Судот утврди дека со член 25 од Деловникот се определува дека „Народниот правобранител нема да покрене постапка во случаите предвидени во член 20 од Законот за народниот правобранител, освен:

- ако станува збор за повреда на права на поголем број граѓани, мололетни, немоќни и лица со одземена деловна способност иако претставката е анонимна;

- во случај кога од претставката може да се констатира повреда на правата и ако содржината е навредлива за органот;

- ако од содржината на претставката може да се утврди за кое право и за кој орган станува збор и покрај тоа што истата не е дополнета;

- ако постојат правни можности за испитување на претставката и преземање мерки од страна на одредени инспекциски органи иако Народниот правобранител не е надлежен да постапува спрема субјектот кој ги повредил правата и

- ако од оправдани причини подносителот го пропуштил рокот, односно поради подолготрајна болест, отсуство од земјата и слично е изминат рокот од една година или доколку не се изминати општите рокови на застареност за водење на управната постапка“.

Покрај тоа, Судот утврди дека во член 27 од Деловникот се определува дека „Народниот правобранител, кога е тоа можно, во текот на постапката се зазема за спогодбено решавање на предметот“ (став 1), дека „со спогодбеното решавање на предметот постапката по предметот се смета за завршена“ (став 2) и дека „спогодувањето мора да биде во согласност со Уставот и законите“ (став 3).

4. Според член 77 став 4 од Уставот на Република Македонија „условите на избор и разрешување, надлежноста и начинот на работата на народниот правобранител се уредуваат со закон“.

Од изнесената уставна одредба, покрај другото, произлегува дека надлежноста и начинот на работата на народниот правобранител е законска материја.

Според член 47 став 2 од Законот за народниот правобранител („Службен весник на Република Македонија“ бр.60/2003) „со Деловникот за работа на народниот правобранител поблиску се уредуваат начинот на работењето и постапката пред народниот правобранител“.

Од изнесената законска одредба произлегува дека со Деловникот за работа на народниот правобранител поблиску се разработува начинот на работењето и постапката пред народниот правобранител определени со Законот за народниот правобранител без притоа да се излезе надвор од законските рамки.

Со оглед на тоа што со член 1 став 1 во делот „основните начела на организацијата“ од Деловникот се излегува надвор од рамките определени со член 47 став 2 од Законот за народниот правобранител, Судот оцени дека за оспорениот дел од член 1 став 1 на Деловникот основано може да се постави прашањето за согласноста со наведената уставна и законска одредба.

5. Што се однесува до наводите во иницијативата за несогласноста на членовите 5, 6 и 27 од Деловникот со член 77 став 4 од Уставот на Република Македонија, Судот утврди дека со оспорените одредби се уредуваат прашања на надлежност на народниот правобранител - разграничување меѓу народниот правобранител и неговите заменици и воведување на надлежност надвор од законските - заземање за спогодбено решавање на предметот, а не прашања на начинот на работата на народниот правобранител, поради што Судот оцени дека основано може да се постави прашањето за согласноста на наведените одредби од Деловникот со член 77 став 4 од Уставот и со член 47 став 2 од Законот.

6. Во врска со наводите во иницијативата за несогласноста на член 25 од Деловникот со член 77 став 4 од Уставот и со член 20 од Законот за народниот правобранител, Судот најнапред утврди дека со наведената законска одредба се определуваат случаите кога народниот правобранител нема да покрене постапка по претставка доставена до него, како и исклучоците од тие случаи.

Имено, според член 20 став 1 од Законот за народниот правобранител „Народниот правобранител нема да покрене постапка по претставката ако:

- претставката е анонимна, освен ако се работи за прашање од општ интерес;
- со претставката се навредува органот или се злоупотребува правото на поднесување претставка;

- претставката не е комплетна и ако подносителот по претходното укажување од Народниот правобранител не ја дополнително претставката;

- од претставката се констатира дека се работи за помалку значаен случај кој и по завршеното испитување не би можел да даде соодветни резултати;

- од самата претставка, околностите и приложените факти и докази произлегува дека не се работи за повреда на уставните и законските права на подносителот или лицето во име на кое е поднесена претставката од органите од членот 2 на овој закон;

- не е надлежен да постапува;

- од дејствието или од последната одлука на органот, организацијата или установата изминало повеќе од една година, освен ако оцени дека подносителот го пропуштил рокот од оправдани причини и

- по предметот на претставката во тек е судска постапка, освен за работите од членот 12 став 1 на овој закон“.

Со оглед на тоа што со член 25 од Деловникот се предвидуваат и други исклучоци, надвор од законските, на случаи кога народниот правобранител нема да покрене постапка по претставката, со што одредбата навлегла во законска материја, Судот оцени дека основано може да се постави прашањето за согласноста на член 25 од Деловникот со член 77 став 4 од Уставот и со член 20 од Законот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов, а во однос на членовите 5,6 и 27 од Деловникот со мнозинство гласови. (У.бр.147/2007)

У.бр.147/2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 26 декември 2007 година, донесе

ОДЛУКА

1. СЕ УКИНУВААТ член 1 став 1 во делот „основните начела на организацијата“ и членовите 5, 6, 25 и 27 од Деловникот на народниот правобранител („Службен весник на Република Македонија“ бр.11/2005).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијативата на Стамен Филипov од Скопје, со Решение У.бр.147/2007 од 21 ноември 2007 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбите од Деловникот означен во точка 1 од оваа одлука, затоа што се постави прашањето за нивната согласност со Уставот и со Законот за народниот правобранител.

4. Судот на седницата утврди дека Деловникот е донесен врз основа на член 47 од Законот за народниот правобранител („Службен весник на Република Македонија“ бр.60/2003). Според оваа законска одредба „Народниот правобранител за својата работа донесува Деловник за работа на народниот правобранител“ (став 1), при што „со Деловникот за работа на народниот правобранител поблиску се уредуваат начинот на работењето и постапката пред народниот правобранител“ (став 2).

Во оспорениот член 1 став 1 од Деловникот се определува дека „Со овој деловник поблиску се уредуваат основните начела на организацијата, постапката и начинот на работа на народниот правобранител и други прашања значајни за работата на народниот правобранител“.

Понатаму, Судот утврди дека со член 5 од Деловникот се определува дека „Народниот правобранител:

- го претставува и раководи со органот;
- ги следи состојбите во однос на обезбедувањето, почитувањето и заштитата на уставните и законските права на граѓаните и почитувањето на начелата на недискриминација и соодветна правична застапеност на припадниците на заедниците;

- укажува, сугерира и дава мислења за несоодветна примена на законите и прописите и дава иницијативи за нивно изменување и дополнување;

- определува начини, форми и методи за поефикасно остварување на работите од својата надлежност;

- изготвува годишен извештај за работата на народниот правобранител и го доставува до Собранието на Република Македонија;

- ги определува замениците кои постапуваат по областите утврдени со овој деловник;

- свикува колегиум и раководи со него;

- донесува програма за работа и се грижи за нејзино спроведување;

- донесува подзаконски и други акти за работа на органот и се грижи за нивната примена;

- до Собранието на Република Македонија поднесува предлог за бројот на замениците на народниот правобранител;

- до Собранието на Република Македонија поднесува предлог за избор и разрешување на заменици на народниот правобранител;

- именува генерален секретар;

- учествува во работата на посложени предмети и дава согласност за постапување;

- врши прием на странки;

- дава посебни и општи овластувања на вработените;

- го утврдува распоредот на замениците кои го заменуваат во случај на негова спреченост за вршење на функцијата;

- врши и други работи во согласност со Устав, закон, со овој деловник и други општи акти“.

Со член 6 од Деловникот се определува дека „замениците на народниот правобранител ги вршат работите и задачите за кои се овластени од народниот правобранител, а особено:

- постапуваат по претставките од областа за која се определени од народниот правобранител;

- ги следат состојбите во однос на обезбедувањето, почитувањето и заштитата на уставните и законските права на граѓаните и почитувањето на начелата на недискриминација и соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците од областа за која се определени;

- раководат со постапката по предметите и го известуваат народниот правобранител за ставовите и мерките што треба да се преземат;

- ги следат и проучуваат законите и другите прописи и можат да даваат иницијативи за нивно изменување и дополнување;
- укажуваат, сугерираат и даваат мислења за несоодветна примена на законите и другите прописи;
- замениците избрани за подрачните канцеларии раководат со канцелариите и по овластување на народниот правобранител постапуваат по претставки;
- замениците избрани за подрачните канцеларии за својата работа на народниот правобранител му поднесуваат месечен писмен извештај;
- вршат други работи што ќе им ги определи народниот правобранител“.

Исто така, Судот утврди дека со член 25 од Деловникот се определува дека „Народниот правобранител нема да покрене постапка во случаите предвидени во член 20 од Законот за народниот правобранител, освен:

- ако станува збор за повреда на права на поголем број граѓани, мололетни, немоќни и лица со одземена деловна способност иако претставката е анонимна;
- во случај кога од претставката може да се констатира повреда на правата и ако содржината е навредлива за органот;
- ако од содржината на претставката може да се утврди за кое право и за кој орган станува збор и покрај тоа што истата не е дополнета;
- ако постојат правни можности за испитување на претставката и преземање мерки од страна на одредени инспекциски органи иако Народниот правобранител не е надлежен да постапува спрема субјектот кој ги повредил правата и
- ако од оправдани причини подносителот го пропуштил рокот, односно поради подолготрајна болест, отсуство од земјата и слично е изминат рокот од една година или доколку не се изминати општите рокови на застареност за водење на управната постапка“.

Покрај тоа, Судот утврди дека во член 27 од Деловникот се определува дека „Народниот правобранител, кога е тоа можно, во текот на постапката се зазема за спогодбено решавање на предметот“ (став 1), дека „со спогодбеното решавање на предметот постапката по предметот се смета за завршена“ (став 2) и дека „спогодувањето мора да биде во согласност со Уставот и законите“ (став 3).

5. Според член 77 став 4 од Уставот на Република Македонија „условите на избор и разрешување, надлежноста и начинот на работата на народниот правобранител се уредуваат со закон“.

Од изнесената уставна одредба, покрај другото, произлегува дека надлежноста и начинот на работата на народниот правобранител е законска материја.

Според член 47 став 2 од Законот за народниот правобранител („Службен весник на Република Македонија“ бр.60/2003) „со Деловникот за работа на народниот правобранител поблиску се уредуваат начинот на работењето и постапката пред народниот правобранител“.

Од изнесената законска одредба произлегува дека со Деловникот за работа на народниот правобранител поблиску се разработува начинот на работењето и постапката пред народниот правобранител определени со Законот за народниот правобранител без притоа да се излезе надвор од законските рамки.

Со оглед на тоа што со член 1 став 1 во делот „основните начела на организацијата“ од Деловникот се излегува надвор од рамките определени со член 47 став 2 од Законот за народниот правобранител, Судот утврди дека оспорениот дел од член 1 став 1 на Деловникот не е во согласност со наведената уставна и законска одредба.

6. Во однос на несогласноста на членовите 5, 6 и 27 од Деловникот со член 77 став 4 од Уставот на Република Македонија, Судот утврди дека со оспорените одредби се уредуваат прашања на надлежност на народниот правобранител - разграничување меѓу народниот правобранител и неговите заменици и воведување на надлежност надвор од законските - заземање за спогодбено решавање на предметот, а не прашања на начинот на работата на народниот правобранител, поради што Судот оцени дека наведените одредби од Деловникот не се во согласност со член 77 став 4 од Уставот и со член 47 став 2 од Законот.

7. Во врска со несогласноста на член 25 од Деловникот со член 77 став 4 од Уставот и со член 20 од Законот за народниот правобранител, Судот најнапред утврди дека со наведената законска одредба се определуваат случаите кога народниот правобранител

нема да покрене постапка по претставка доставена до него, како и исклучоците од тие случаи.

Имено, според член 20 став 1 од Законот за народниот правобранител „Народниот правобранител нема да покрене постапка по претставката ако:

- претставката е анонимна, освен ако се работи за прашање од општ интерес;
- со претставката се навредува органот или се злоупотребува правото на поднесување претставка;
- претставката не е комплетна и ако подносителот по претходното укажување од Народниот правобранител не ја дополнил претставката;
- од претставката се констатира дека се работи за помалку значаен случај кој и по завршеното испитување не би можел да даде соодветни резултати;
- од самата претставка, околностите и приложените факти и докази произлегува дека не се работи за повреда на уставните и законските права на подносителот или лицето во име на кое е поднесена претставката од органите од членот 2 на овој закон;
- не е надлежен да постапува;
- од дејствието или од последната одлука на органот, организацијата или установата изминало повеќе од една година, освен ако оцени дека подносителот го пропуштил рокот од оправдани причини и
- по предметот на претставката во тек е судска постапка, освен за работите од членот 12 став 1 на овој закон“.

Со оглед на тоа што со член 25 од Деловникот се предвидуваат и други исклучоци, надвор од законските, на случаи кога народниот правобранител нема да покрене постапка по претставката, со што одредбата навлегла во законска материја, Судот оцени дека член 25 од Деловникот не е во согласност со член 77 став 4 од Уставот и со член 20 од Законот.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

9. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов,а во однос на членовите 5,6 и 27 од Деловникот со мнозинство гласови. (У.бр.147/2007)

195.

У.бр.71/2007

**- Заштита на авторски музички права
(поведување на постапка)**

*- Protection of music copyrights
(initiation of a procedure)*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 5 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на насловот, во делот „заштита на авторските права и“, член 1 став 1, во делот „заштита на авторските права и“, член 2 став 1 точка 1, во делот „објавување“ и на членовите 14 - 23 од Правилникот за заштита на авторските права и распределба на авторските надоместоци, бр.526-1-03, донесен од Собранието на Здружението за заштита на авторски музички права ЗАМП на 12 октомври 2005 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.31/2007).

2. СЕ ОТФРЛААТ иницијативите за поведување постапка за оценување на законитоста на Статутот на Здружението за заштита на авторски музички права ЗАМП, бр.03-07, донесен од Собранието на ЗАМП на 15 септември 1998 година, Одлуката за изменување и дополнување на Статутот на наведеното здружение, бр.55-1-03, донесена од Собранието на ЗАМП на 20 март 2003 година и на Правилникот со тарифа за користење авторски музички дела, бр.526-2-03, донесен од Собранието на ЗАМП на 12 октомври 2005 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.31/2007).

3. Министерството за култура на Република Македонија и Славе Димитров од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија

му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на законитоста на одредбите и актите означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Според наводите во иницијативата на Министерството, Статутот во целина не бил усогласен со темелните промени направени со Законот за изменување и дополнување на Законот за авторското право и сродните права („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/2005) како што се востановување и систематизирање на различни видови права на користење дела, промени околу колективното остварување на тие видови права, промени околу начелата за распределба на прибраните средства, уредувањето на издвојувањето на посебни износи во резервни фондови, членството и членарината во задолжителното здружение, управувањето и одлучувањето во неговите органи, изборот и разрешувањето во него, процедурални прашања, ... поради што Статутот не бил во согласност со членовите 2, 160, 161, 163 алинеја 2, 165, 166, 172, 181 ставовите 2 и 3 од Законот за авторското право и сродните права - пречистен текст („Службен весник на Република Македонија“ бр.23/2005).

Оспорената одлука не била во согласност со членовите 2, 160, 161, 163 алинеја 2 и со член 172 од Законот за авторското право и сродните права - пречистен текст.

Правилниците означени во точките 1 и 2 од ова решение не биле усогласени со членовите 169, 172 и 217 од Законот за авторското право и сродните права - пречистен текст и со член 5 став 3 од Законот за здруженијата на граѓаните и фондации („Службен весник на Република Македонија“ бр.31/1998).

Со иницијативата на Славе Димитров се оспоруваат член 9 став 1 точка 1, член 15, член 18 став 2, член 21 и член 25 став 2 од Статутот. Членот 9 став 1 точка 1 од Статутот се оспорува затоа што определувал Здружението да го остварува правото од објавување на музичкото несценско дело, а не правото од јавно соопштување на наведеното дело како што се определувало со член 68 од Законот за изменување и дополнување на Законот за авторското право и сродните права, поради што таа одредба од Статутот не била во согласност со означената законска одредба. Членот 15 од Статутот се оспорува затоа што определувал дека критериуми за распределба на авторските надоместоци се поттикнување на македонското творештво, развивање на најдобрите традиции, спречување на вулгаризација на музиката, ... а не видови дела и видови права како што

определувал членот 75 од Законот за изменување и дополнување на Законот за авторското право и сродните права, поради што таа одредба од Статутот не била во согласност со означената законска одредба. Членот 18 став 2 од Статутот се оспорува затоа што определувал зачленувањето во Здружението да се врши со потпишување пристапница, а не по сила на закон односно автоматски и независно дали е склучен договор со авторот, како што определувал член 139 од Законот за авторското право и сродните права („Службен весник на Република Македонија“ бр.47/1996, 3/1998, 98/2002 и 4/2005), па и оваа одредба од Статутот не била во согласност со наведената законска одредба. Член 21 и член 25 став 2 од Статутот се оспоруваат затоа што определувале управувањето со Собранието на Здружението да го вршат заедно авторите на сериозната музика и авторите на популарната музика, а не носителите на авторските права според видовите на правата (автори, наследници, издавачи, ...) и видот на членството (редовно, привремено, почесно, ...) како што определувале член 141 став 3 и член 142 од Законот за авторското право и сродните права, поради што означените членови од Статутот не биле во согласност со наведените законски одредби.

Одлуката се оспорува затоа што не била во согласност со членовите 139, 140, 141 став 3, член 142 алинеи 2, 4, 5 и 9 и членовите 147 и 184-г од Законот за авторското право и сродните права.

Правилникот означен во точка 1 од ова решение се оспорува во насловот, членот 1, членот 2 став 1 точка 1 и во членовите 14 - 24. Насловот, членот 1 и членовите 14-24 од Правилникот се оспоруваат затоа што уредувале заштита на авторските права, а не само распределба на авторските надоместоци како што определувал членот 147 од Законот за авторското право и сродните права, а заштитата на авторските права била уредена со Законот, поради што оспорените делови од Правилникот не биле во согласност со означената законска одредба. Членот 2 став 1 точка 1 од Правилникот се оспорува затоа што определувал Здружението да го остварува правото од објавување на музичкото несценско дело, а не правото од јавно соопштување на наведеното дело како што се определувало со член 68 од Законот за изменување и дополнување на Законот за авторското право и сродните права („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/2005), поради што оспорената одредба од Правилникот не била во согласност со означената законска одредба.

4. Судот на седницата утврди дека Правилникот означен во точка 1 од ова решение е донесен врз основа на член 172 од

Законот за авторското право и сродните права - пречистен текст („Службен весник на Република Македонија“ бр.23/2005).

Насловот на Правилникот е „Правилник за заштита на авторските права и распределба на авторските надоместоци“.

Во член 1 од Правилникот се определува дека „Правилникот за заштита на авторските права и распределбата на авторските надоместоци ги утврдува основните начела за заштита на авторите на музички несценски дела и другите носители на авторски права кои се членови на Здружението за заштита на авторски музички права, односно кои ЗАМП ги штити врз основа на добиените овластувања, согласно Законот за авторското право и сродните права на Република Македонија, како и постапката за распределба на авторските надоместоци“ (став 1). „Правилникот исто така ги содржи и начините на вреднување на авторските дела и постапките за правилна распределба на авторските надоместоци“ (став 2).

Во член 2 став 1 точка 1 од Правилникот се предвидува дека „Здружението за заштита на авторски музички права ја остварува колективната заштита на авторските музички права и тоа права од објавување, јавно соопштување и друго користење на објавени музички несценски дела (мали права)“.

Членовите 14-24 од Правилникот се систематизирани во посебно поглавје насловено како „Авторски музички права“ и се однесуваат на тоа дека „авторското право му припаѓа на авторот на делото или на неговите наследници односно на физичките или правните лица на кои според Законот им се пренесени авторските права“ (член 14), дека музичкото дело може да биде различно и создадено од повеќе лица, па доколку постои спор за авторство, тоа се решава по судски пат (членовите 15-17), дека „авторското право во целина е непреносливо“ (член 18), „авторот не може да ги пренесе моралните права на други лица“ (член 19), „авторското право трае за време на авторовиот живот и 70 години по неговата смрт...“ (член 20), „правото на авторски надоместок ... е наследно...“ (член 21), дека авторски музички права се и права од јавно соопштување на несценски музички дела (симфониска, камерна, солистичка, хорска,... музика), како и фрагменти од музичко-сценски дела (опери, балети,...),...(член 22), дека „коавторите од другите авторски гранки уживаат заштита на своите авторски права кога за тоа имаат одобрение од авторот...“ (член 23), „за изведените народни песни и

игри во изворен облик, надоместот се пресметува и исплатува согласно Законот“ (член 24).

Според член 147 став 1 од Законот за авторското право и сродните права („Службен весник на Република Македонија бр. 47/1996, 3/1998, 98/2002 и 4/2005), „Здружението донесува правилник за распределба на авторските надоместоци во рок од три месеци од издавањето на дозволата за колективно остварување, усогласен со статут и со овој закон“. Од изнесената законска одредба произлегува дека Здружението е овластено да донесе правилник и да ја уреди материјата за распределба на авторските надоместоци.

Со оглед на тоа што насловот, членот 1 став 1 и членовите 14-23 од Правилникот уредуваат, покрај другото, и заштита на авторските права што е законски регулирана материја, а не само распределба на авторските надоместоци како што определува означената одредба од Законот, пред Судот се постави прашањето за согласноста на насловот во делот „заштита на авторските права и“, на член 1 став 1 во делот „заштита на авторските права и“ и на членовите 14-23 од Правилникот, со член 147 став 1 од Законот за авторското право и сродните права.

Според член 139 од Законот за авторското право и сродните права, „колективно се остварува правото на јавно соопштување неценско музичко и неценско книжевно дело (мали права)“.

Со оглед на тоа што членот 2 став 1 точка 1 од Правилникот определува дека колективно се остварува правото на објавување, наместо правото на јавно соопштување на музичко неценско дело како што предвидува наведената законска одредба, пред Судот се постави прашањето за согласноста на означениот член од Правилникот, во делот „објавување“, со член 139 од Законот.

Во однос на целината на Правилникот односно за другите одредби на Правилникот, а за што не се наведени причини поради кои се смета дека постои несогласност на Правилникот со Законот, Судот оцени дека нема процесни претпоставки за негово постапување по тој дел од иницијативата.

5. Во врска со наводите од иницијативите за несогласноста на Статутот и Одлуката означени во точка 2 од ова решение со Законот, Судот најнапред утврди дека во член 110

алинеја 7 од Уставот на Република Македонија е определено дека „Уставниот суд на Република Македонија одлучува за уставноста на програмите и статутите на политичките партии и на здруженијата на граѓаните“.

Од означената уставна одредба произлегува дека Уставниот суд на Република Македонија е надлежен да ја оценува, покрај другото, согласноста на статутите на здруженијата на граѓаните со Уставот на Република Македонија, а не и нивната согласност со закон.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот утврди дека иницираните прашања за законитоста на Статутот и Одлуката не се во делокруг на Уставниот суд на Република Македонија, поради што согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија одлучи како во точката 2 од ова решение.

6. Во однос на правилникот означен во точка 2 од ова решение, Судот утврди дека нема процесни претпоставки за постапување по тој дел од иницијативата на Министерството со оглед дека не се наведени причини поради кои се смета дека постои несогласност на Правилникот со Законот. Поради тоа, согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Судот се одлучи како во точка 2 од ова решение.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов, а во однос на членовите 14-23 од правилникот означен во точка 1 од ова решение со мнозинство гласови. (У.бр.71/2007)

196.

У.бр.74/2007

**- Заштита на авторски музички права
(поведување на постапка)**

*- Protection of music copyrights
(initiation of a procedure)*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 5 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите 5, 8, 9 и 10 од Правилникот со тарифа за користење на авторски музички дела бр.526-2-03 донесен од Собранието на Здружението за заштита на авторски музички права (ЗАМП) на 12 октомври 2005 година, како и тарифниот број 30 точка 2 од Тарифата за користење авторски музички дела, која е составен дел на наведениот Правилник („Службен весник на Република Македонија“ бр.31/2007).

2. Ана Софрониевска од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите 5, 8, 9 и 10 од Правилникот и на тарифниот број 30 точка 2 од Тарифата, означени во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата смета дека одредбите од оспорениот Правилник биле во целост спротивни на одредбите од Законот за авторското право и сродните права, поточно на членовите 146 и 146-б од Законот, во кои прецизно бил регулиран начинот и постапката на пресметување на надоместокот кој што треба да го плаќаат корисниците.

Имено, членот 5 од Правилникот бил во целост спротивен на членот 146 од Законот за авторското право и сродните права, бидејќи со оваа одредба од оспорениот акт, наместо да се даде приоритет на договореното уредување на односите помеѓу страните и договореното утврдување на висината на надоместокот, било предвидено наплатување на надоместокот согласно тарифата која е составен дел на Правилникот, што било спротивно на член 146 од Законот. Со ваквата одредба, според подносителот на иницијативата, всушност се суспендираше договорното утврдување на надоместокот кое било предвидено во Законот.

Одредбите од членовите 8, 9 и 10 од Правилникот и Тарифникот број 30 од Тарифата, исто така, биле во спротивност со членот 146-б од Законот за авторското право и сродните права, бидејќи начинот на утврдување на висината на надоместокот во овие одредби од Правилникот и во процентуален износ од вкупниот месечен бруто приход во пашален износ, како и начинот на утврдување на основицата за пресметка на надоместокот бил во спротивност со членот 146-б од Законот.

Оттука, подносителот на иницијативата наведува дека наспроти прецизните одредби за пресметување на висината на надоместокот за користење на авторски музички дела утврдени во членовите 146, 146-а, 146-б, 146-в и 146-г од Законот за авторското право и сродните права, Правилникот содржел низа одредби кои предвидувале поинаков начин на пресметување на овој надоместок, што го чинел оспорениот Правилник незаконски и неуставен.

3. Судот на седницата утврди дека оспорениот Правилник со тарифа за користење на авторски музички дела содржи 16 (шеснаесет) члена, а согласно член 1 се утврдува дека со овој Правилник се определуваат условите под кои правно или физичко лице може јавно да соопштува, односно објавува музички дела што ги штити ЗАМП на територијата на Република Македонија во согласност со Законот за авторското право и сродните права и Статутот на ЗАМП.

Во членот 5 од овој Правилник се предвидува дека за јавно изведување, односно објавување на делата што ги штити ЗАМП се наплатува надоместок во висина определена со Тарифата.

Висината на надоместокот може да биде определена и со договор меѓу корисникот и ЗАМП.

Со членот 8 од Правилникот се предвидува дека висината на надоместокот за јавно соопштување, односно објавување се утврдува во процент од приходот што корисникот го остварува при изведувањето, односно објавувањето, во процент од надоместокот на изведувачите или во паушален износ.

Членот 9 од оспорениот Правилник предвидува дека основа за пресметка на надоместокот претставува бруто приходот остварен при јавното изведување, односно објавувањето кога се врши наплатување на влезници или друго наплатување (дотации, спонзорство, реклами, резервации, консумации и сл.).

Надоместокот се утврдува во процент од надоместокот на изведувачите, доколку е тој поголем од приходот од влезници и други наплатувања или кога влезот е слободен.

Ако при изведувањето, односно објавувањето не се врши наплатување на влезници или други наплатувања, или ако изведувачите не примаат надомест, корисникот плаќа минимален надоместок, во паушален износ.

Билетите кои се даваат на спонзорите или донаторите од страна на организаторите на концерти и забави се пресметуваат во бруто приходот за соодветниот концерт или забава. ЗАМП признава до 10% гратис од вкупниот број на билети.

Во членот 10, пак, од Правилникот се предвидува дека надоместокот на паушален износ се изразува во бодови, а вредноста на бодот (1 бод) се изразува во денари.

Вредноста на бодот во тарифниот дел од Правилникот изнесува 4,00 денари.

Вредноста на бодот се усогласува годишно со порастот на цените на мало, според објавените статистички податоци.

Ако порастот на цените на мало е поголем од 10% во однос на почетокот на годината вредноста на бодот може да се усогласи и во текот на годината.

Според оспорениот тарифен број 30 точка 2 за телевизиските програми на национално ниво, авторски надомест плаќаат доколку со договор не е поинаку утврдено, месечно, и тоа:

- во висина од 3% од вкупниот месечен бруто приход и
- 200 бода месечно, спрема траењето на емисиите во неделата.

4. Според член 20 од Уставот, на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверување, а според ставот 2 од овој член тие можат слободно да основаат здруженија и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат.

Членот 30 од Уставот го гарантира правото на сопственост, која според ставот 2 на овој член создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата. Според ставот 3 на овој член, никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Слободата на научното, уметничкото и на другите видови творештва се гарантира во член 47 од Уставот, во кој што истовремено се гарантират и правата што произлегуваат од било кој вид интелектуално творештво.

За создавање реални основи за остварување на со Устав загарантираната слобода на научното, уметничкото и другите видови творештво, како и на уставната гаранција на правата што произлегуваат од овие видови творештва, Собранието на Република Македонија во 1996 година го донесе Законот за авторското право и сродните права.

Според член 1, предмет на уредување на овој закон е правото на авторите над нивните дела од областа на книжевноста, науката и уметноста (авторско право) и правото на изведувачите, на фонограмските, филмските и сценските продуценти, на радио и телевизиските организации, на издавачите и другите лица утврдени со овој закон, како и на изготвувачите на бази на податоци (сродните права), над нивните изведби и предмети на сродните права, како и остварувањето и заштитата на авторското право и сродните права.

Од аспект на наводите во иницијативата од особено значење е законската дефиниција за авторското дело утврдено во член 3 од Законот, според која авторското дело претставува индивидуална и интелектуална творба од областа на книжевноста, науката, уметноста и од други области на творештвото, независно од видот, начинот и формата на изразување.

Во Главата VI (шеста) од Законот, се содржани одредбите кои го регулираат остварувањето на авторските права, односно во членот 136 од Законот се предвидува дека авторското право се остварува одделно за секое авторско дело (индивидуално остварување) или доколку со овој закон е определено, заедно за повеќе авторски дела од повеќе автори (колективно остварување).

Според член 146 од Законот „Надоместоците за користење на делата првенствено се утврдуваат со договор меѓу здружение за колективно остварување и националниот радиодифузен сервис, како и со договор меѓу здружение за колективно остварување и соодветно здружение на корисниците, односно нивна комора. Под соодветно здружение на корисниците, односно нивна комора во смисла на овој став, се подразбира здружение, односно комора основана согласно со закон која го претставува мнозинството на корисниците од определената дејност, дел од дејност или збир на дејности.

Доколку надоместот не е определен согласно со ставот 1 на овој член, тој се плаќа согласно со правилникот за користење на авторските дела со тарифата за висината на надоместоците на здружението за колективно остварување, на кој согласност дава Министерството за култура.

Договорите од ставот 1 на овој член се склучуваат за определено време, не подолго од четири години.

Ниедна од договорните страни не смее да одбие преговори за договорите во смисла на ставот 1 од овој член. Доколку корисникот или соодветните здруженија на корисниците, односно нивните комори од ставот 2 на овој член одбијат да преговараат, ќе се смета дека по истекот на времетраењето на договорот од ставот 1 на овој член се применува правилникот со тарифата на здружението. Доколку здружението за колективно остварување одбие да преговара со корисникот или соодветните здруженија на корисници, односно нивните комори, претставува основа за одземање на дозволата за колективно остварување.

До склучувањето на договор од ставот 1 на овој член се пресметува и се наплаќа авторски надомест во аконтативен износ, пресметан под услови, начин и висина определена во правилникот со тарифата. Аконтативниот износ од овој став се засметува во маста на средствата за исплата на надоместоци, определена со договорот од ставот 1 на овој член“.

Според член 146-а од Законот здружението за колективно остарување е должно пред утврдувањето на правилникот со тарифата за користење на авторски дела од членот 146 на овој закон, да побара мислење за предлогот на правилникот со тарифата од соодветните здруженија на корисниците, односно нивните комори од членот 146 став 1 на овој закон, националниот радиодифузен сервис и Советот за радиодифузија.

Доколку субјектите од ставот 1 на овој член во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето не достават свои мислења и предлози, ќе се смета дека се согласни со предлогот на правилникот со тарифата.

Доколку здружението не ги прифати во целина или делумно мислењата и предлозите на субјектите од ставот 1 на овој член, во рок од 15 дена од денот на приемот на истите, тоа е должно да побара мислење од Комисијата за посредување во авторското право и сродните права од членот 146-б на овој закон во врска со предметот на несогласување. Комисијата за посредување во авторското право и сродните права ќе даде мислење во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето. Мислењето на Комисијата за посредување во авторското право и сродните права содржи оценка за тоа дали тарифата на здружението ги опфаќа правата за кое тоа здружение има дозвола, како и тоа дали надоместот во тарифата е определен во согласност со членот 146-б од овој закон. Доколку Комисијата за посредување во авторското право и сродните права не даде мислење во определениот рок се смета дека е согласна со предлог - правилникот со тарифата.

По спроведување на постапката според одредбите од овој член, здружението во рок од три месеца од денот на објавувањето на дозволата, односно привремената дозвола за колективно остварување го доставува правилникот со тарифата до Министерството за култура на согласност. Правилникот со тарифата за која е дадена согласност, здружението за колективно остварување ја објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Недоставувањето на правилникот со тарифата во рокот од ставаот 4 на овој член претставува услов за одземање на дозволата, односно привремената дозвола.

Изменување и дополнување на правилникот со тарифата се врши на ист начин како и за негово донесување.

Според член 146-б од Законот доколку користењето на авторското дело е нужно за вршење на дејноста на корисникот на начин што дејноста на корисникот зависи од користењето на делата, како во случај на радиодифузното користење коцертните, танчерските и другите користења висината на надоместот во правилникот со тарифата се определува, по правило, во процент од приходот, односно добивката којашто корисникот ја остварува со користењето на авторското дело.

Доколку со користењето на авторското дело не се остварува приход, односно добивка висината на надоместот во правилникот со тарифата може да се определи во процент од трошоците потребни за користење на делото, како што се: надоместоците или платите на уметниците, трошоците за користење на просторот при користење на делата или други соодветни трошоци.

Со надоместоците што се определуваат во проценти се определува и најнискиот износ на надоместот.

Доколку користењето на авторското дело не е нужно за вршење на дејноста на корисникот, меѓутоа е корисно или пријатно за корисниците на нивните услуги, како во случај на хотелските објекти или другите објекти за сместување, изложбените простори, угостителските објекти, превозните средства и другите јавни објекти, висината на надоместот во правилникот со тарифата се определува во пашален износ и тоа како за постојаните, така и за повремените користења на делата.

При определување на висината на пашалниот надомест во правилникот со тарифата, како и во случај на надоместот од ставот 3 на овој член се земаат предвид околностите на користењето, како што се: видовите на користење, подрачјето на користење (бројноста на потенцијалните корисници), категоријата и големината на просторот, траењето и бројот, како и разликата во висината на цените во работењето на корисникот.

Според член 146-в од истиот Закон Владата на Република Македонија, на предлог на министерот за култура, именува Комисија за полсредување во авторското право и сродните права (во натамошниот текст: Комисија) што има задача да посредува во преговорите од членот 146 на овој закон, како и да даде мислење од членот 146-а став 3 на овој закон. Комисијата задолжително посредува во преговорите за висината на надоместоците за кабелското реемитување на авторските дела и предметите на сродните права.

Комисијата ја сочинуваат претседател и четири члена со мандат од четири години. Претседателот и членовите на Комисијата се именуваат од редот на истакнатите независни стручњаци кои со својата работа и познавање на примената на авторското право и сродните права можат да придонесат за остварување на целите за коишто се формира.

Комисијата донесува деловник за работа и начинот на одлучување во случаите определени со овој закон.

Комисијата од ставот 1 на овој член на своја седница може да покани на седницата да присуствуваат по еден овластен претставник од договорните страни и други стручни лица од соодветна област. Претставниците на договорните страни и поканетите стручњаци рамноправно учествуваат во работата на Комисијата, без право на глас.

Предлогот од членот 146-г став 1 на овој закон и мислењето од ставот 1 на овој член, Комисијата го донесува со мнозинство гласови од вкупниот број членови.

Членовите на Комисијата и другите стручњаци од ставот 4 на овој член имаат право на надомест. Висината на надоместот ја определува министерот за култура, а средствата за надоместот го обезбедуваат договорните страни во подеднакви износи.

Според член 146-г од Законот доколку договорните страни од членот 146 став 1 на овој закон не се спогодат во врска со одредбите на договорот и не го склучат истиот, која било од договорните страни може да побара посредување од Комисијата. Комисијата во својство на посредник во преговорите е овластена на договорните страни да им помогне во водењето на преговорите и

може по барање на страните да дава предлози за уредување на меѓусебните односи за склучување на договорот од членот 146 на овој закон. Предлозите на договорните страни им се доставуваат лично или преку препорачана пошта.

Предлозите на Комисијата се сметаат за прифатени, доколку ниедна од договорните страни не изрази писмено спротивставување на предлозите во рок од три месеца од приемот на предлозите, а спротивставувањето се доставува до Комисијата лично или со препорачана пошта“.

Според член 184-г од овој закон, здруженијата за колективно остварување на авторското право и сродните права се должни во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон (24 јануари 2005 година) да ја усогласат својата работа со одредбите од овој закон и во тој рок да ги достават до Министерството за култура општите акти определени со овој закон на согласност донесени на начин и постапка определени со овој закон.

Имено, по донесувањето на Законот за изменување и дополнување на Законот за авторското право и сродните права („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/2005) сите здруженија за колективно остварување на авторското право и сродните права имаат обврска да во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон (24 јануари 2005 година) да ја усогласат својата работа со одредбите на овој закон и во тој рок да ги достават до Министерството за култура општите акти определени со овој закон на согласност донесени на начин и постапка определени со овој закон.

По однос на наводите во иницијативата истакнати конкретно по однос на членовите 5, 8, 9 и 10 од Правилникот и тарифниот број 30 од Тарифата која е составен дел на овој Правилник, Судот утврди дека спрема претходно наведените аргументи, истите се основани и овие оспорени членови не се во согласност со членовите 146, 146-а, 146-б, 146-в и 146-г од Законот за авторското право и сродните права.

При споредба на оспорените одредби од Правилникот со посочените одредби од Законот, како основ на донесувањето на оспорениот Правилник е утврдено дека наспроти прецизните одредби за пресметување на висината на надоместокот за користење на авторски музички дела утврден во членовите 146, 146-а, 146-б, 146-в

и 146-г од Законот за авторското право и сродните права, оспорените членови 5, 8, 9 и 10 од Правилникот предвидуваат поинаков начин на пресметување на надоместокот.

Имено, кога дејностите и активностите на корисниците зависат од користење авторски дела/предметите на сродните права и од ова користење стекнуваат соодветни приходи, наплатата на авторскиот надоместок се изразува во проценти. Приходите на корисниците не го исклучуваат бруто приходот како основа за пресметување на надоместокот при организирање на концертните активности.

По однос на радиодифузното емитување, а особено радиодифузното телевизиско емитување, определувањето на бруто приход како основа за пресметување на надоместокот е несоодветно, со оглед на тоа при креирањето и емитувањето на РТВ програма се користат и други видови авторски дела/предмети на сродни права од немuzички карактер, а музичките дела, како такви, се вградени во нив. Приходите што овие корисници ги стекнуваат од своето работење се од разни основи, а не само од користењето на музиката. Затоа и определување на процент од бруто приходи, односно од сите видови приходи што ги стекнуваат овие корисници, не соодветствува на нормативната рамка, определена во членот 169 од Законот.

Исто така, што е важно во случајот на Тарифниот број 30 од Правилникот неправилно и несоодветно се определува и надоместок во вид на паушал, кој што, пак е определен во ставовите 4 и 5 од членот 169 од Законот. Имено, паушалното определување на основа за пресметка на надоместок не се однесува во случаите за радиодифузно емитување на авторските дела/предметите на сродните права.

Целта на регулирањето на односите од оваа сфера е во различни/сите фази да се афирмира транспарентноста, соработката и деловната меѓузависност на обата видови субјекти - носителите на авторското право и сродните права и корисниците на овие права.

Со оглед на тоа што оспорените одредби на членовите 5, 8, 9 и 10, како и тарифниот број 30 точка 2 од Тарифата која е составен дел на оспорениот Правилник, висината на надоместокот да ја утврдуваат и во процентуален износ од вкупниот месечен бруто приход и во паушален износ, Судот смета дека може да се постави

прашањето за нивната согласност со одредбите од Законот за авторското право и сродните права.

5. По однос на предлогот за донесување решение за запирање на извршувањето на поединечни акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорениот правилник, Судот оцени дека не се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за донесување на таква мерка.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.74/2007)

**II. БАРАЊА ЗА ЗАШТИТА НА СЛОБОДИ И ПРАВА
НА ЧОВЕКОТ И ГРАЃАНИНОТ**

**II. REQUESTS FOR THE PROTECTION OF FREEDOMS AND RIGHTS OF
THE INDIVIDUAL AND CITIZEN**

197.

У.бр.224/2006

- Барање за надзор, испитување и мериторно одлучување од страна на Уставниот суд во постапка пред надлежен суд по конкретен предмет

- Request for supervision, examination and meritorious decision-making on the part of the Constitutional Court in a procedure before a competent court on a concrete case

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 јануари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за определување на опрема, материјали и услуги од одбранбен и безбедносен карактер („Службен весник на Република Македонија“ број 34/1998, 5/1999, 80/1999 и 64/2003), донесена од Владата на Република Македонија.

2. Љубен Пауновски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Со иницијативата не се дадени причините за оспорување на уставноста и законитоста на Одлуката.

3. Согласно членот 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со иницијативата се оспорува уставноста и законитоста на Одлуката за определување на опрема, материјали и услуги од одбранбен и безбедносен карактер („Службен весник на Република Македонија“ бр.34/1998, 5/1999, 80/1999 и 64/2003), донесена од Владата на Република Македонија врз основа на Законот за јавни набавки кој важеше во време на донесувањето на оваа одлука.

Меѓутоа, врз основа на одредби од сега важечкиот Закон за јавни набавки („Службен весник на Република Македонија“ бр.19/2004 и 109/2005), Владата на Република Македонија донела нова Одлука за определување на опрема, стоки и услуги од одбранбен и безбедносен карактер („Службен весник на Република Македонија“ бр.69/2004) и со точката 3 од оваа одлука престанала да важи оспорената одлука.

Со оглед на тоа што оспорената одлука не е во правниот поредок и со иницијативата без наведени причини и аргументи се оспорува уставноста и законитоста на оваа одлука која престанала да важи, Судот оцени дека врз основа на наведените уставни и деловнички одредби се исполнети условите за отфрлање на иницијативата.

4. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.224/2006)

198.

У.бр.27/2007

- Со пропуштање на субјективниот рок од два месеца за поднесување барање за заштита на слободи и права не може да се повикува на можноста да го користи објективниот рок од пет години

- By missing the subjective time limit of two months for filing a request for the protection of freedoms and rights it may not be called upon the possibility to use the objective time limit of five years

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија член 51 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Слободан Бошевски од Битола за заштита на слободите и правата утврдени во членовите 9, 25, 26 и 30 од Уставот на Република Македонија.

2. Слободан Бошевски од Битола, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата утврдени во членовите 9, 25, 26 и 30 од Уставот на Република Македонија кои биле повредени со конкретни одлуки на надлежните судови и тоа со пресуда П.бр.1183/02 на Основниот суд во Битола и пресуда Гж.бр.3139/05 на Апелациониот суд во Битола.

Според наводите во барањето, во наведените судски одлуки било одлучено други лица, а не подносителот на барањето, да имаат право на градба на поткровје над неговиот стан во станбена зграда, и покрај тоа што од фактите и доказите утврдени во постапката по предметот јасно произлегувало дека правото требало да го добие подносителот на барањето. Ова особено поради тоа што

поткровјето било предвидено над станот во кој живеел подносителот на барањето, и сите инсталациони цевки и други поврзувања морале да бидат изведени од неговиот стан. Тоа значело оштетувања на постојниот стан и се доведувала во прашање неговата сигурност и безбедност. Воедно станот во сопственост на подносителот на барањето, не заради јавен интерес туку за индивидуални интереси би бил предмет на ограничување на сопственоста и би била нарушена приватноста и неповредливоста на неговиот дом. Во барањето се наведува дека неправилно било ценето во судските постапки дека материјалната и имотната состојба на странките била еден од аргументите кој да го добие правото, бидејќи судот не бил социјална установа.

Во барањето се наведува дека со пресудите на Основниот суд во Битола и на Апелациониот суд во Битола на подносителот му биле повредени уставните права, и тоа од членот 9 од Уставот со кој се гарантирала еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите независно од имотната положба, членот 25 од Уставот со кој на секој граѓанин му се гарантирало почитувањето и заштитата на приватноста, членот 26 од Уставот со кој се гарантирала неповредливоста на домот, и членот 30 од Уставот со кој се гарантирала сопственоста која можела да биде одземена или ограничена само кога се работело за јавен интерес.

Од овие причини се предлага Судот да ги поништи или укине наведените судски пресуди како неуставни, независно што бил во тек предметот по ревизија во Врховниот суд на Република Македонија.

3. Согласно членот 8 став 1 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, претставуваат една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во вториот дел од Уставот, кој се однесува на „Основните слободи и права на човекот и граѓанинот“, со одредбите од членовите 9 - 60 се утврдени граѓанските и политичките слободи и права, економските, социјалните и културните права, потоа гаранциите на основните слободи и права и основите на економските односи.

Со Уставот начелно се скицирани и дефинирани основните слободи и права на човекот и граѓанинот, нивната

конкретизација е во законите и другите прописи и општи акти, а за имплементацијата на прописите врз конкретни ситуации постои судска заштита и надлежност на други органи во организацијата на власта.

Согласно членот 108 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија е орган на Републиката кој ја штити уставноста и законитоста.

Со членот 110 од Уставот, децидно се утврдени надлежностите на Уставниот суд и тоа не е прашање препуштено на уредување со закон или друг пропис.

Според алинеја 1 и 2 од овој член од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според алинеја 3 од овој член од Уставот, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Значи, посебно уставносудската заштита се однесува не на сите слободи и права утврдени со Уставот, туку на дел од нив. Тие се како надлежност на Уставниот суд на Република Македонија определени во членот 110 алинеја 3 од Уставот.

Имено, и со членот 50 од Уставот јасно е утврдено дека секој граѓанин може да се повика на заштита на слободите и правата утврдени со Уставот пред судовите и пред Уставниот суд на Република Македонија во постапка заснована врз начелата на приоритет и итност.

Оттука, Уставниот суд на Република Македонија нема надлежност да одлучува за права и интереси на граѓани по конкретни предмети од надлежност на судовите, ниту Уставниот суд има надлежност да постапува како инстанцијо повисок суд кој ќе ја цени уставноста и законитоста на одлуките на надлежните судови за да утврди дали постоеле повреди на членовите 9, 25, 26 и 30 од Уставот,

а на што се однесуваат во случајов наводите во иницијативата по овој предмет.

Согласно членот 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени во членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеца од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Барањето пред Уставниот суд на Република Македонија конкретно во случајов се однесува на заштита на слободи и права од членовите 9, 25, 26 и 30 од Уставот кои му биле на подносителот повредени со конкретни одлуки на Основниот суд во Битола и Апелациониот суд во Битола, и врз основа на тоа се бара Уставниот суд да ги поништи наведените судски одлуки.

Со оглед на тоа што станува збор за Пресуда П.бр.1183/02-ИИ од 9 јуни 2005 година донесена од Основниот суд во Битола, која била потврдена со Пресуда Гж.бр.3139/2005 од 21 октомври 2005 година донесена од Апелациониот суд во Битола, а странката во тој предмет односно сега подносителот на барањето за заштита на слободи и права, поднел на 21 ноември 2005 година барање за ревизија до Врховниот суд на Република Македонија против наведената пресуда на Апелациониот суд во Битола со која била правосилно окончана постапката, произлегува дека е изминат рокот од 2 месеца од денот на доставувањето на пресудата во кој рок можел согласно членот 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија да бара заштита на слободи и права пред Уставниот суд на Република Македонија.

Покрај тоа, Судот оцени дека во конкретниов случај подносителот бара од Уставниот суд уставносудска заштита на права и интереси по конкретен предмет во надлежност на судовите за што Уставниот суд не е надлежен да одлучува и воедно, подносителот на барањето го пропуштил субјективниот рок од два месеца за поднесување на барање за заштита на слободи и права ниту може да се повикува на можноста да го користи објективниот рок од пет години, со оглед на тоа што тој бил во можност да дознае и сознал во тој рок дека пресудата на Апелациониот суд во Битола е донесена, па

поради тоа постојат процесни пречки да се одлучува по барањето согласно членот 28 алинеја 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

4. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.27/2007)

199.

У.бр.82/2007

**- Барање да се воспостави владение
на катастерска парцела**

- Request to establish governance over a cadastre lot

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71, а во врска со членот 68 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Илија Мавков од Скопје за заштита на слободите и правата утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот, повредени со Решение на Апелациониот суд Скопје ГЖ.бр.6980/06 од 30 ноември 2006 година.

2. Илија Мавков од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот.

Според наводите на подносителот на барањето со Решението на Апелациониот суд Скопје ГЖ.бр.6980/06 од 30 ноември 2006 година му било повредено правото на сопственост кое било утврдено со Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.2433/03 од 1 јуни 2004 година, поради што Уставниот суд на Република Македонија треба да го укине наведеното решение.

3. Судот на седницата утврди дека Основниот суд Скопје И Скопје постапувајќи по тужбата на тужителот Бранко Саздовски од Скопје против тужениот Илија Мавков од Скопје за нарушено владение на 19 април 2006 година донел Решение П.бр.2968/01-1 со кое: го усвоил тужбеното барање на тужителот Бранко Саздовски, и утврдил дека тужениот Илија Мавков (сега подносител на барањето) на неколку наврати во текот на 2001, 2002 и 2004 година со преземање на градежни активности извршил смеќавање на владение на тужителот на КП.2469/2 КО Центар 2 со површина од 168 м² на Ул. „Славејко Арсов“, го задолжил тужениот да го затрупа ископот со земја и да ја отстрани плетената жица и даските, му забранил во иднина да врши смеќавање на владение на тужителот на наведената КП и да ги надомести трошоците во постапката.

Незадоволен од донесеното Решение на Основниот суд Скопје И Скопје тужениот поднел жалба до Апелациониот суд Скопје кој со Решение Гж.бр.6980/06 од 30 ноември 2006 година ја одбил жалбата како неоснована, а Решението на Основниот суд Скопје И Скопје П.бр.2968/01 од 19 април 2006 година го потврдил.

Апелациониот суд Скопје при донесување на Решението Гж.бр.6980/06 од 30 ноември 2006 година (кое подносителот на барањето предлага Уставниот суд на Република Македонија да го поништи) го имал предвид фактот што тужениот Илија Мавков има одобрение за градба на деловен објект издаден од Министерството за транспорт и врски бр.34-16-282 од 6 мај 2003 година за кое во управна постапка во втор степен и во постапка пред Врховниот суд на Република Македонија било констатирано дека е донесено согласно Законот за инвестициони објекти.

Од увидот извршен во Пресудата на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.2433/03 од 1 јуни 2004 година е утврдено

дека на лицето Илија Мавков Министерството за транспорт и врски му издало решение за одобрение за градба бр.34-16-282 од 6 мај 2003 година. Против ова решение било поднесена жалба до Владата на Република Македонија - Комисија за решавање на управна постапка од лицето Бранко Саздовски при што Владата на Република Македонија Комисија за решавање во втор степен... со Решение бр.31-1511/3 од 23 октомври 2003 година ја одбило жалбата како неоснована.

Незадоволен од решението на Владата на Република Македонија Комисија за решавање на управна постапка во втор степен лицето Бранко Саздовски со тужба до Врховниот суд на Република Македонија покренал управен спор.

Врховниот суд на Република Македонија со Пресуда У.бр.2433/03 од 1 јуни 2004 година ја отфрлил тужбата на тужителот како неоснована при што утврдил дека оспореното решение е донесено согласно законот и дека како носител на правото на сопственост на недвижност покрај другите е и лицето Илија Мавков.

4. Согласно член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт му е повредено право или слобода утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија може да бара заштита од Уставниот суд на Република Македонија во рок од два месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавање за преземање дејстие со кое е сторена повредата, но не подоцна од пет години од денот на неговото преземање.

Согласно член 28 алинеа 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Од наведените уставни и деловнички одредби произлегува дека Уставниот суд на Република Македонија не е надлежен да ги штити сите утврдени со Уставот основни слободи и права на човекот и граѓанинот, туку само оние кои се децидно наведени во членот 110 алинеја 3 од Уставот.

Од наводите содржани во барањето произлегува дека во суштина барањето се однесува на испитување од страна на Уставниот суд на уставноста и законитоста на Решението на Апелациониот суд во Скопје и негово поништување во спор по основ за нарушено владение во кој подносителот на барањето е незадоволен од причини што во управен спор Врховниот суд со пресуда утврдил дека тој има правосилно решение за одобрение за градба. Или поточно речено целта на подносителот на барањето е преку интервенција на Уставниот суд на Република Македонија и укинување на решението на Апелациониот суд да воспостави владение на КП на која со решение во управна постапка потврдено со Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија му било утврдено право на градба на деловен објект.

Врз основа на изнесеното, Судот утврди дека поднесеното барање не претставува барање за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот, кои согласно со член 110 алинеја 3 од Уставот ги штити Уставниот суд, туку претставува барање Уставниот суд да одлучува како инстанционен суд за права и интереси на странка по конкретни предмети по различни основи од надлежност на судовите, за што Уставниот суд не е надлежен да одлучува.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.82/2007)

200.

У.бр.55/2007

- Барање за заштита на слободи и права поднесено по истек на рокот

- Request for the protection of freedoms and rights filed after the expiration of the time limit

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 и член 71, а во врска со член 68 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Лидија Јосифова од Штип за заштита на слободите и правата утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот, повредени со Пресуда на Основниот суд во Штип Прс.бр.689/03 од 8 февруари 2006 година и Пресуда на Апелациониот суд во Штип Гж.бр.1058/06 од 8 мај 2006 година.

2. Лидија Јосифова од Штип на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот.

Според наводите на подносителката на барањето со наведените пресуди таа била дискриминирана по основ на пол, образование и политичка припадност.

Имено, на подносителката на барањето поради технолошки, структурални и економски промени во Фондот за здравствено осигурување на Република Македонија и престанал работниот однос, поради што таа со тужба повела спор пред Основниот суд во Штип. Овој суд со Пресуда Прс.бр.689/03 го одбил тужбеното барање како неосновано, а Апелациониот суд во Штип по изјавена жалба на подносителката на барањето (Лидија Јосифова) со Пресуда Гж.бр.1058/06 од 8 мај 2006 година ја одбил жалбата како

неоснована и ја потврдил пресудата на Основниот суд во Штип Прс.бр.689/03 од 8 февруари 2006 година.

Понатаму подносителката на барањето наведува дека Основниот суд во Штип со Пресуда Прс.бр.706/03 од 26 мај 2005 година постапувајќи по тужбата на Горан Корашов од Штип на кого исто така му престанал работниот однос со Фондот за здравствено осигурување го уважил тужбеното барање на тужителот, а Апелациониот суд во Штип по поднесена жалба на Фондот за здравствено осигурување донел Пресуда Гж.бр.1825/05 од 16 ноември 2005 година со која жалбата на тужителот ја одбил како неоснована, а пресудата на Основниот суд во Штип Прс.бр.706/03 ја потврдил.

Оттука, според подносителката на барањето, иако таа и лицето Горан Корашов заедно и на ист начин засновале работен однос, кај Фондот за здравствено осигурување, на ист ден им престанал работниот однос поради економски и структурни промени поради превработеност, пред ист суд повеле постапка, Основниот суд во Штип и Апелациониот суд во Штип различно постапиле, или поточно речено нејзиниот спор завршил негативно, а лицето Горан Корашов го добил спорот и бил вратен на работа.

Со оглед на наведеното, подносителката на барањето смета дека Уставниот суд на Република Македонија согласно член 11, член 70 алинеја 1 и член 71 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија треба да поведе постапка за оценување уставноста и законитоста на наведените пресуди и истите да ги поништи.

Воедно подносителката смета дека во конкретниов случај таа е дискриминирана по основ на пол без да ги наведе фактите и доказите поради кои постои повреда по овој основ, дека е дискриминирана по основ на образование, затоа што лицето Горан Корашов бил со средно образование, а таа е дипломиран правник, како и по основ на политичка припадност затоа што во 2002 година по доаѓање на власт на СДСМ и било речено дека поради политичка припадност ќе го загуби работното место.

Воедно подносителката на барањето се чувствувала дискриминирана и повредена поради фактот што по престанок на работниот однос на нејзиното место било вработено лице со завршено основно образование.

3. Судот на седницата, а од увидот извршен во Пресудата на Основниот суд Штип Прс.бр.689/03 од 8 февруари 2006 година е утврдено дека подносителот на барањето засновала работен однос со Фондот за здравствено осигурување Подрачна единица Штип на 16 септември 2002 година на работно место стручен соработник за следење на основните здравствени услуги од примарната здравствена заштита за кое работно место биле предвидени и распоредени уште 2 други лица.

Поради тешката финансиска состојба која била предизвикана покрај другото и од превработеност, а врз основа на направена анализа Управниот одбор на Фондот донел Програма за воведување на економски, технолошки и структурни промени и мерки за ублажување на последиците што ќе бидат предизвикани со престанок на работниот однос на работниците. Врз основа на наведената Програма била донесена Одлука за утврдување на бројот на работници по степен на образование на кои ќе им престане работниот однос поради наведените промени.

Врз основа на наведените акти, а по спроведената постапка согласно Законот за работните односи и Колективниот договор на Фондот за здравствено осигурување на подносителката на барањето и престанал работниот однос при што и бил исплатен и еднократен паричен надомест.

Незадоволна од одлуката за престанок на работниот однос, подносителката покренала постапка пред Основниот суд во Штип кој со Пресуда Прс.бр.689/03 од 8 февруари 2006 година го одбил тужбеното барање како неосновано.

Наведената пресуда била обжалена пред Апелациониот суд во Штип кој со Пресуда Гж.бр.1058/06 од 8 мај 2006 година ја одбил жалбата како неоснована и ја потврдил пресудата на Основниот суд во Штип Прс.бр.689/03 од 8 февруари 2006 година.

Против пресудата на Апелациониот суд во Штип на 30 мај 2006 година подносителката на барањето поднела барање за Ревизија до Врховниот суд на Република Македонија.

4. Согласно член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста,

мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Во членот 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) е предвидено дека секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејствие му е повредено некое право или слобода утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд на Република Македонија во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Од означената одредба на Деловникот произлегува дека за постапување на Судот во постапката за заштита на слободите и правата од членот 110 алинеја 3 од Уставот потребно е актот со кој е сторена повредата на овие слободи и права да е конечен или правосилен и барањето за заштита да е доставено во рок од 2 месеци од денот на доставувањето, односно приемот на овој акт.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби во однос на наводите од барањето за заштита на слободите и правата е утврдено дека Пресудата Прс.бр.689/03 од 8 февруари 2006 година донесена од Основниот суд Штип која била потврдена со Пресуда ГЖ.бр.1058/06 од 8 мај 2006 година од Апелациониот суд во Штип, а странката во тој предмет односно сега подносител на барањето за заштита на слободите и правата на 30 мај 2006 година поднела барање за Ревизија до Врховниот суд на Република Македонија против пресудата на Апелациониот суд во Штип со која била правосилно окончана постапката. Оттаму, произлегува дека барањето до Уставниот суд на Република Македонија за заштита на слободите и правата утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот е поднесено по протекот на рокот од 2 месеци од правосилноста на пресудата што согласно член 51 и член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија претставува процесна пречка Судот да постапи по барањето.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.55/2007)

201.

У.бр.83/2007

- Заштита на права од работен однос и судска заштита

- Protection of working relations rights and court protection

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Ценка Иванова од Радовиш, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот, што се однесуваат на забрана на дискриминација на граѓаните по основ на социјална припадност.

2. Ценка Иванова од Радовиш, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот што се однесуваат на забрана на дискриминација на граѓаните по основ на социјална припадност.

Според наводите во барањето, со Налогот за отстранување од работно место, бр. 0402-372 од 28.септември 2005 година, Одлуката за откажување на договорот за вработување без отказан рок, бр. 0402-403 од 07 октомври 2005 година, Тужбата за

надомест на штета до Основниот суд Радовиш, поднесена од АД „Јака-80“ Радовиш, како тужител, против Ценка Иванова, како тужен, бр. 0306-483 од 21 септември 2006 година, заведена во Судот под П. бр.206/06 од 10 октомври 2006 година, АД „Јака - 80“ Радовиш, го повредила правото на забрана на дискриминација по основ на социјална припадност, на начин што ја ставила подносителката на барањето во понеповолна положба споредено со другите работници кои биле од иста социјална припадност, со тоа што таа добила отказ од работа и тужба за надомест на штета, а другите работници за истото дејство не добиле отказни решенија и тужби за надомест на штета.

Основниот суд во Радовиш, со Решение П.бр. 313/06 од 21 ноември 2006 година и Апелациониот суд во Штип, со Решение, Гж. бр. 281/06 од 16 јануари 2007 година го повредила правото на подносителката на барањето за забрана на дискриминација по основ на социјална припадност, на начин што не го примениле Уставот и не и пружиле загарантирана уставно-судска заштита, со што директно ја поддржале дискриминацијата која го ставила граѓанинот во понеповолна положба споредено со другите работници кои биле од иста социјална припадност, а не добиле отказни решенија и тужби за надомест на штета.

Имено, подносителката на барањето била вработена во АД „Јака - 80“ Радовиш, се до 28 септември 2005 година кога со Одлука бр. 0402-403 и престанал работниот однос поради наводно кршење на работниот ред и дисциплина и работните обврски, односно намерно предизвикување на штета на работодавачот од страна на работникот, на која одлука и претходел налог за отстранување од работно место.

Во прекилот на работата, кој бил основ за престанокот на работниот однос, спонтано учествувале вкупно 36 работници од кои, иако сите имале иста улога во прекилот, само 10 работници добиле налози за отстранување од работно место, а потоа само шест од нив, меѓу кои и подносителката на барањето, добиле одлуки за престанок на работниот однос.

Трудовиот инспекторат извршил увид на ден 03 октомври 2005 година и притоа констатирал дека работниците биле отстранети од работните места без притоа работодавачот да утврди повреда на работната обврска, а исто така и по повторно извршен инспекциски надзор на ден 14 октомври 2005 година, инспекторот констатирал

дека во прекилот на работниот процес учествувале вкупно 36 работници, а одлуки за престанок на работниот однос добиле само шест работници и тоа преурането, пред да се направи записник за наводната штета, во кој би требало да пишува каква и колкава штета била предизвикана, за да врз основа на таа штета се донесат евентуални одлуки за престанок на работниот однос.

Суштината на ова барање за заштита на правото била во тоа што подносителката на барањето била дискриминирана во однос на останатите 31 работник, кои иако на еднаков начин учествувале во прекилот на работниот процес, не добиле налози за отстранување, а потоа и одлуки за престанок на работниот однос, со што подносителката била дискриминирана по основ на социјална припадност, бидејќи сите 36 работници од работниот колектив припаѓале на иста социјална група од која подносителката била селективно и неправедно издвоена, со што бил прекршен Уставот на Република Македонија преточен во членовите 6, 7 и 9 од Законот за работните односи и работникот бил ставен во понеповолна положба во однос на други лица во споредбени случаи според член 7 точка 2 од истиот закон, а целото тоа претставувало повреда на достоинството на работникот и предизвикување страв, создавање на непријателско, понижувачко или навредливо однесување според член 9 точка 3 од Законот за работните односи.

Понатаму се наведува дека, по цела година од престанокот на работниот однос, подносителката на барањето добила од поранешниот работодавач тужба за надомест на штета во висина од 88.888,00 денари, што претставувало 1/36 од наводната вкупна штета од 3.200.000,00 денари, а од вкупно 36 работници кои учествувале во прекилот, само шест работници добиле дискриминаторски тужби за штета, што исто така претставувало по ред трето, селективно и дискриминаторско дејство, со цел да предизвика страв и понижувачко однесување како кај подносителот на барањето, така и кај останатите работници, заради смислено предизвикување на психоза и притисок заради смирување и контролирање на работниците, да бидат спречени да ги остварат своите права од работен однос. Со ваквата тужба, подносителката на барањето повторно била ставена во понеповолна положба со другите лица од споредбени случаи, односно во однос на 30 работници, кои заедно со шесте дискриминирани работници меѓу кои и подносителката, учествувале во прекилот на работниот процес, а не добиле вакви тужби.

Понатаму во иницијативата се наведува дека во согласност со член 50 став 1 од Уставот, подносителката се обратила за судска заштита, но судовите не пружиле заштита на слободите и правата утврдени со Уставот, затоа што не се впуштиле во расправање иако според Уставот морале да постапуваат. Имено, тие го прекршиле Уставот со констатацијата дека не бил спазен рокот од 8 дена за обраќање до работодавачот, а притоа не била спазена уставната интенција дека заштитата на дискриминацијата не треба да се поврзува со било кој закон, во конкретниов случај со Законот за работните односи, туку единствено право пропорционално со Уставот, кој како акт е супремат над законите и истите судови прво требало да судат врз основа на Уставот, а потоа врз основа на законите, кои според начелото на уставност и законитост, морало да се во согласност со Уставот.

Според подносителката на барањето, факт било дека постоела дискриминација и факт било дека истата била забранета, така што смета дека таквиот став на двата суда бил ретрограден и ригиден, не кореспондирал со пошироката димензија на забрана на дискриминацијата, кои во конкретниов случај претставувале дејствија и акти со кои била повредена и навредена личноста на работникот со ставање во понеповолна положба со споредбените случаи и газење на неговото достоинство, што било сторено и во моментот на добивањето на налогот за отстранување, одлуката за престанок на работниот однос и тужбата за штета, како и двете судски решенија за отфрлање на тужбата за дискриминација како недозволена, акти со кои било повредено уставното начело на слобода и еднаквост и загарантираното право на забрана на дискриминација на граѓаните на Република Македонија.

Врз основа на наведеното, се апелира Уставниот суд да не дозволи вакво насилничко и дискриминаторско однесување и да даде заштита на правото на граѓанинот за забрана на дискриминација по основ на социјална припадност и при одлучувањето да ја има предвид и Европската конвенција за човекови права, односно делот 1 (Права и слободи), поточно членот 14 од тој дел, за забрана на дискриминација, кој гласел дека уживањето на правата и слободите признати со оваа конвенција ќе се обезбеди за сите без дискриминација, без оглед на пол, раса, боја на кожа, јазик, религија, политичко или друго уверување, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, сопственост, род или друг статус, која Конвенција ја има ратификувано Собранието на Република Македонија и со тоа е инкорпорирана во нашиот правен

поредок и има задолжителна примена во однос на слободите и правата на човекот и граѓанинот со свој пандан во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека подносителката на барањето била вработена во АД „Јака-80“ Радовиш, на работно место ракувач на производна машина.

На 28 септември 2005 година дошло до прекин на работата, така што 36 вработени ги напуштиле работните места и ги попречувале другите да ги обавуваат своите работни задачи во период од 16,00 до 22,00 часот. Меѓу оваа група на работници била и подносителката на барањето.

Поради прекилот на работата, видно од Записникот од извршениот инспекциски надзор од областа на работните односи, изготвен од Државниот инспектор за труд, бр. 07-461/2 од 03 октомври 2005 година, на 11 работници, меѓу кои и подносителката на барањето, им е даден налог за отстранување од работно место на ден 28 септември 2005 година.

На 07 октомври 2005 година, на шест од овие работника, меѓу кои и подносителката на барањето, поради кршење на работниот ред, дисциплина и работните обврски, односно намерно предизвикување штета на работодавачот од страна на работниците, им се дадени одлуки за откажување на договорот за вработување без отказан рок.

Видно од известувањето на АД „Јака-80“ Радовиш доставено до Уставниот суд на Република Македонија во фаза на претходна постапка, бр.0306-178/1 од 27 април 2007 година, подносителката на барањето има заведено работен спор пред Основниот суд во Радовиш поради престанокот на работниот однос, при што со правосилна пресуда ГЖ бр.1140/2006 од 11 јули 2006 година, тужбеното барање на истата е одбиено како неосновано и потврдена е одлуката за откажување на договорот за вработување поради намерно сторена штета. Против оваа пресуда, подносителката на барањето има поднесено барање за ревизија, по кое постапката е во тек.

По правосилноста на наведената пресудата, АД „Јака-80“ Радовиш, против сите работници на кои заради случајот им била изречена мерката отказ поради намерно сторена и утврдена штета,

меѓу кои и против подносителката на барањето, пред Основниот суд во Радовиш има поднесено тужби за надомест на штета. Од известувањето на Основниот суд во Радовиш, број 313/06 од 25 април 2007 година, доставено до Уставниот суд во фаза на претходна постапка, се констатира дека тужбата на подносителката на барањето е заведена под П.бр 256/06. По овој спор постапката е ставена во прекин се до правосилното завршување на постапката пред Врховниот суд на Република Македонија по изјавената ревизија против пресудата на Апелациониот суд во Штип, ГЖ бр.1140/2006 од 11 јули 2006 година .

На 08 ноември 2006 година, подносителката на барањето има поднесено тужба до Основниот суд во Радовиш, со која бара Судот да донесе пресуда со која ќе утврди дека тужениот АД „Јака-80“ Радовиш извршил директна дискриминација врз подносителката со повреда на член 6, член 7 и член 9 став 1 и 3 од Законот за работните односи, во смисла на вознемирување и предизвикување на страв и понижувачко однесување, како кај тужителот така и кај останатите работници, со цел смислено предизвикување на психоза и притисок заради смирување и контролирање на работниците, да бидат спречени во остварување на своите права, поради што бара Судот да го задолжи тужениот да и плати на подносителката на барањето пет месечни просечни плати во Република Македонија на име надомест на штета поради извршена дискриминација.

Основниот суд во Радовиш, со Решение П.бр.313/06 од 21 ноември 2006 година, ја отфрлил тужбата за надомест за штета за дискриминација, како ненавремена.

Апелациониот суд во Штип, решавајќи по жалба на тужителката, донел Решение ГЖ.бр.2812/06 со кое ја одбил жалбата како неоснована и го потврдил Решението на Основниот суд во Радовиш, П.бр.313/06 од 21 ноември 2006 година. Второстепеното решение на Апелациониот суд во Штип тужителката го примила на 14 февруари 2007 година.

По правосилноста на наведеното решение, на 03 март 2007 година, подносителката на барањето доставила претставка до Народниот правобранител, со барање, овој орган, како надлежен да ги штити уставните и законските права на граѓаните кога им се повредени со акти на органи и организации што имаат јавни овластувања и кој е надлежен да презема дејствија за заштита на начелата на недискриминација, да му предложи на Апелациониот суд

во Штип да спроведе повторна постапка во која ќе ги заштити уставните гарантирани права на граѓанинот за недискриминација.

Во врска со наведената претставка, Народниот правобранител, со акт НП бр. 07-572/06 од 12 март 2007 година, ја известил подносителката дека овој орган нема надлежност на судот да му наложи спроведување на повторна постапка, односно дека нема надлежност во врска со некое поединечно право на граѓаните мериторно да одлучува, поради што нема да покрене постапка по оваа претставка. Меѓутоа, имајќи ја предвид содржината на претставката, Народниот правобранител и укажал на подносителката дека за правото на заштита поради повреда на уставното и законското право на еднаквост со другите граѓани, има право да се обрати до Уставниот суд на Република Македонија, како и до Европскиот суд за човекови права.

4. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите, а според алинеја 3 од истиот член, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени со член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање. Во барањето, според член 52 од Деловникот, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита, актите или дејствата со кои тие се повредени, фактите и доказите на кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучувањето на Уставниот суд.

Тргувајќи од корпусот на слободите и правата што ги штити Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на утврдената надлежност во членот 110 алинеја 3 од Уставот,

произлегува дека Судот во постапката за заштита на слободите и правата не е надлежен да штити право на судска заштита, ниту право од работен однос. Од друга страна, пак, според наводите во барањето, произлегува дека во суштина, станува збор токму за заштита на право од работен однос и судска заштита.

Имено, за оспорените акти донесени од АД „Јака-80“ Радовиш (налог за отстранување од работно место, бр. 0402-372 од 28 септември 2005 година и Одлука за откажување на договорот за вработување без отказан рок, бр. 0402-403 од 07 октомври 2005 година), подносителката водела работен спор, кој завршил со правосилна судска пресуда ГЖ. бр.1140/2006 од 11 јули 2006 година со која е потврдена одлуката за откажување на договорот за вработување, а во тек е постапка по ревизија. Освен тоа, рокот од два месеци од денот на доставувањето на овие конечни акти е изминат, поради што согласно член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, постојат процесни пречки за тоа Уставниот суд да се впушти во одлучување по барањето во делот кое се однесува на истите.

Постапката по оспорената тужба за надомест на штета што АД „Јака-80“ Радовиш ја поднела против подносителката на барањето, е во фаза на прекин, чекајќи го исходот од ревизијата по основ на работниот спор за престанок на работниот однос, како претходно прашање од кое зависи исходот на тужбата.

По тужбата за надомест за дискриминација, што подносителката на барањето ја поднела против АД „Јака-80“ Радовиш, донесени се оспорените решенија на Основниот суд во Радовиш (П.бр. 313/06 од 21 ноември 2006 година) и Апелациониот суд во Штип (Гж. бр. 281/06 од 16 јануари 2007 година), со кои тужбата е отфрлена како неблагоприятна.

Од наведеното произлегува дека подносителката на барањето била запознаена со нејзините права во постапката за заштита на правото од работен однос и истите ги искористила.

Од друга страна, пак, во барањето само начелно се укажува дека со оспорените акти е извршена дискриминација на подносителката на барањето по основ на социјална припадност. Имено, таа укажува дека дискриминацијата по основ на социјална припадност била сторена со тоа што иако 36 работника од работниот колектив на АД „Јака - 80“ Радовиш кои припаѓаат на иста социјална

група, учествувале во прекиот на работниот процес, само десет од нив добиле налози за отстранување од работно место, од кои само шест добиле откази на договорот за вработување поради кршење на работниот ред, дисциплина и работните обврски, односно намерно предизвикување штета на работодавачот, меѓу кои била и подносителката на барањето. Тоа значело дека подносителката на барањето била селективно и неправедно издвоена и ставена во понеповолна положба во однос на другите лица во споредбени случаи, што било спротивно на членовите 6, 7 и 9 од Законот за работните односи, а сето тоа претставувало повреда на достоинството на работникот и предизвикување страв, создавање непријателско, понижувачко или навредливо однесување.

Според Судот, овие наводи на подносителката на барањето не само што не укажуваат на повреда по основ на социјална припадност, туку напротив, укажуваат дека повредата на работните должности, а не социјалната положба на работниците, била причина за престанокот на работниот однос. Во барањето, ниту во приложената документација, нема други наводи кои би укажувале на дискриминација на работникот по основ на социјална припадност.

Исто така, во барањето нема наводи за тоа дека со оспорените решенија на надлежните судови донесени по тужбата за надомест за дискриминација е извршена дискриминација на подносителката по основ на социјална припадност, туку само се укажува дека судовите погрешно постапиле со тоа што го примениле Законот за работните односи, наместо директно да го применат Уставот како највисок акт.

Според тоа, Судот оцени дека во конкретниот случај наводите на подносителката за заштита од дискриминација по основ на социјална припадност служат само како повод и оправдување за тоа Уставниот суд да се постави во позиција на инстанционо надреден арбитер и да пресуди во конкретната работа, односно, да се впушти во оценка на законитоста на работата на судовите кои постапувале по нејзините барања, за што Уставниот суд на Република Македонија не е надлежен да одлучува.

Поради наведеното, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на барањето.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. У.бр.83/2007

202.

У.бр.227/2006

- Престанокот на работниот однос на подносителите на барањето не може да се смета за случај на дискриминација по основ на национална и политичка припадност

- The termination of employment of the submitters of the request may not be considered to be the case of discrimination on ground of national and political belonging

- Постојењето на неформални информации или некаква претстава во таа смисла која можеле да ја имаат директорот и членовите на Управниот одбор на претпријатието за политичката и партиската припадност на подносителите на барањето, не се доволно цврсти аргументи за тоа дека тие објективно знаеле за овие околности и се раководеле од истите при укинувањето на работните места во претпријатието, поради што престанокот на работниот однос на подносителите на барањето не може да се смета за случај на дискриминација по основ на национална и политичка припадност

- The existence of informal information or some idea in that sense that the Director and the members of the Board of Directors of the enterprise may have had about the political and party affiliation of the submitters of the request are not sufficiently strong arguments that they knew objectively

about these circumstances and were led by the same in the repeal of the jobs in the enterprise, as a result of which the termination of employment of the submitters of the request may not be considered to be the case of discrimination on grounds of national and political belonging.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, членовите 56 и 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 јуни 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ОДБИВА барањето на Беќири Уљуси, Арифџи Мугни, Хусеини Јетон и Мухареми Таџедин за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот, кое се однесува на забрана на дискриминација на граѓаните по основ на национална и политичка припадност.

2. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Беќири Уљуси од с. Черкез, Куманово; Арифџи Мугни од с. Ливада, Струга; Хусеини Јетон од Тетово и Мухареми Таџедин од Тетово, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа барање за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот што се однесуваат на забрана на дискриминација на граѓаните по основ на национална и политичка припадност, повредени со Одлука за измена и дополнување на Правилникот за внатрешна организација и систематизација на работните места на ЈПАУ „Македонија“ Скопје, донесена од Управниот одбор на ЈПАУ „Македонија“ Скопје, број 02-917/6 од 16.10.2006 година

Според наводите во барањето, подносителите биле вработени во Јавното претпријатие за аеродромски услуги „Македонија“ Скопје (во натамошниот текст: ЈПАУ „Македонија“ Скопје). Истите биле членови на политичката партија ДУИ, а по националност биле Албанци. Наведените лица биле во работен

однос на неопределено време, а нивниот прием на работа бил извршен согласно постапката предвидена со Законот за работните односи и со претходно објавен конкурс, со запазување на целокупната постапка предвидена со позитивните прописи на Република Македонија. Меѓутоа, ЈПАУ „Македонија“ Скопје, по промената на правните акти, со донесување на оспорената одлука, укинало повеќе работни места во актот за систематизација на работните места, меѓу кои и работните места на подносителите на барањето, поради што подносителите имаат добиено отказ од работа. Со оспорената одлука подносителите сметаат дека биле дискриминирани по основ на национална и политичка припадност, а оспорената одлука била спротивна на член 62 и член 76 од Законот за работните односи, бидејќи одредбите од Законот за работните односи ги набројувале причините кога може на работникот да му престане работниот однос, а во никој случај работниот однос не престанувал по воља на некоја политичка партија или некое физичко лице како претставник на работодавачот. Оспорената одлука била спротивна и на членот 110 од Уставот на Република Македонија, бидејќи не била во согласност со законските прописи, колективните договори и со Уставот. Оспорената одлука не ги штитела слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

4. Врз основа на консултативниот разговор со подносителите на барањето одржан на 9 февруари 2007 година, одржаната јавна расправа на 3 мај 2007 година, како и доставената документација по предметот, Судот на седницата утврди дека врз основа на јавен оглас објавен во дневниот весник „Нова Македонија“ на 07.06.2006 година, ЈПАУ „Македонија“ Скопје има извршено прием на работа на 18 лица, од кои 9 се припадници на заедницата на Албанците и 9 се Македонци. Подносителите на барањето се дел од лицата кои се примени на овој оглас и кои се припадници на заедницата на Албанците во Република Македонија.

Владата на Република Македонија, на Петтата затворена седница одржана на 26.09.2006 година, разгледувајќи ја Информацијата за редовните вработувања и вработувања на лица ангажирани со договор за дело во периодот од 01.08.2005 до 10.09.2006 година, помеѓу другото, заклучила министерствата, стручните служби, управните организации, фондовите, агенциите, самостојните и

другите државни органи, јавните претпријатија, јавните установи и Генералштабот на Армијата на Република Македонија да ја утврдат реалната потреба од редовните вработувања во последната година и за лицата ангажирани со договор за дело/времени вработувања, со цел, помеѓу другото, престанување на работното место на вработени лица на определено и на неопределено време, во случаи во кои ќе се оцени дека карактерот на работите што тие ги вршат не се неопходни за успешно функционирање на органот, при што да се води сметка за доследна примена на Законот за државните службеници, Законот за работните односи и други закони и подзаконски акти од областа на работните односи.

Имајќи го предвид наведениот заклучок на Владата на Република Македонија, Управниот одбор на ЈПАУ „Македонија“ Скопје, на седницата одржана на ден 16 октомври 2006 година, донел Одлука за измена и дополнување на Правилникот за внтрешна организација и систематизација на работните места на ЈПАУ „Македонија“ Скопје, заведена под број, 02-907/6, со која се укинуваат 11 работни места, и тоа: во Дирекцијата на ЈПАУ „Македонија“ Скопје осум работни места (заменик директор на ЈПАУ „Македонија“ Скопје, советник, самостоен референт за пресметка на даноци, менаџер за квалитет и контрола воздушен сообраќај, менаџер за квалитет и контрола технички работи, менаџер за квалитет и контрола правни работи и безбедност, менаџер за квалитет и контрола информатика и електро и менаџер за квалитет и контрола економски работи); во Подружницата „Аеродром“ Скопје - две работни места (заменик директор на Подружницата „Аеродром“ Скопје и самостоен референт за ОНО) и во Подружницата Аеродром „Охрид“ - едно работно место (заменик директор на Подружницата Аеродром „Охрид“) .

Исто така, на истата седница, Управниот одбор на ЈПАУ „Македонија“ Скопје донел и Одлука за измена и дополнување на Правилникот за внтрешна организација и систематизација на работните места на ЈПАУ „Македонија“ Скопје, заведена под број, број 02-907/5, со која се одобрува воведување две работни места (помошник директор за организација и помошник директор за оперативно-технички работи) во Дирекцијата на ЈПАУ „Македонија“ Скопје, како и се одобрува организациона промена во Подружницата Аеродром Скопје и се врши утврдување (нивелација-усогласување) на работните места во оваа подружница.

Синдикалниот одбор при ЈПАУ „Македонија“ Скопје, доставил мислење до директорот на ЈПАУ „Македонија“ Скопје, број

02-903/5 од 30.10.2006 година, со кое го известува дека на седницата одржана на 16 октомври 2006 година, дава поддршка на измените и дополнувањата на Правилникот за внтрешна организација и систематизација на работните места и на писменото известување од директорот за идеите и целите на истото, со напомена дека за севкупното решавање на економската состојба во претпријатието, потребно е да се изготви нов акт за систематизација, во кој на прво место ќе бидат застапени потребниот број работни места и професионализмот на вработените.

Директорот на ЈПАУ „Македонија“ Скопје, врз основа на член 62 став 1 точка 5, член 63, член 76 став 1 точка 3, член 86, член 88 став 2, член 92, член 97 и член 255 став 3 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/2005), член 33 став 1 точка 4, член 34, член 36, член 37, член 38 став 1 точка 3, член 55, член 59 и член 132 став 3 од Колективниот договор на ЈПАУ „Македонија“ Скопје (од 14.април 2006 година) и врз основа на Одлуката за измена и дополнување на Правилникот за внатрешна организација и систематизација на работните места на ЈПАУ „Македонија“ Скопје, број 02-907/6 од 16 октомври 2006 година, на 1 ноември 2006 година донел одлуки за откажување на договорот за вработување поради деловни причини на работниците: Беќири Уљуси, Арифџи Мугни, Хусеини Јетон, Мухареми Таџедин, Блаже Филиповски, Јани Кардула, Крсте Вељановски, Магдалена Владимирова, Милорад Климовски и Александар Чепељугин. Во образложението на одлуките е наведено дека поради настанатите промени од деловни причини, а врз основа на измените и дополнувањата на систематизацијата на ЈПАУ „Македонија“ Скопје, дојдено е до укинување на работните места на кои именуваните работници ги извршувале работните обврски, така што престанала потребата за работа на работниците на неопределено време на тие работни места, при што се имало предвид дека немало можност да бидат распоредени на други работни места, односно да им се понуди нов променет договор за вработување, од причина што немало оправдана потреба за тоа бидејќи имало превработеност во претпријатието и би се загрозило деловното работење согледано од аспект на економичност, профитабилност и успешност во работењето.

Работниците Беќири Уљуси, Арифџи Мугни, Хусеини Јетон, Мухареми Таџедин, Марија Владимирова, Милорад Климовски, Крсте Вељановски и Александар Чепељугин до Управниот одбор на претпријатието вложиле благовремени приговори на одлуките за

откажување на договорот за вработување поради деловни причини. На седниците одржани на ден 14 ноември 2006 година и 5 декември 2006 година, Управниот одбор ги одбил како неосновани поднесените приговори.

Лицата Беќири Уљуси, Арифџи Мугни, Хусеини Јетон и Мухареми Таџедин имаат заведено работни спорови по основ на одлуките за откажување на договорот за вработување поради деловни причини, по кои постапките се во тек.

Според Известувањето од Народниот правобранител, доставено до Уставниот суд во фаза на претходна постапка, лицата Беќири Уљуси, Арифџи Мугни, Хусеини Јетон и Мухареми Таџедин доставиле поединечни претставки до Народниот правобранител заради заштита на нивните права по основ на работен однос, во кои навеле дека во одлуката на директорот за престанок на нивниот работен однос се содржани и елементи на дискриминација по национално потекло. По разгледување на претставките и приложената документација, Народниот правобранител покренал постапка во текот на која извршил непосреден увид во документацијата на ЈПАУ „Македонија“ Скопје и разговарал со директорот на претпријатието. При вака спроведената постапка, Народниот правобранител констатирал дека Управниот одбор на претпријатието ги одбил приговорите на подносителите на претставките против оспорените одлуки на директорот на претпријатието, со што одлуките станале конечни и извршни, па со оглед на тоа што Народниот правобранител нема никакви овлстувања да ги менува или укинува ваквите одлуки, подносителите биле советувани дека натамошна заштита на правата од работен однос можат да остварат во постапка пред надлежен суд со поднесување тужба во законски определен рок, а доколку со правосилна и извршна одлука на надлежниот суд им биде признато правото, а работодавецот ЈПАУ „Македонија“ Скопје доброволно не ги спроведе, можат со претставка повторно да се обратат до Народниот правобранител, кој во рамките на овластувањата ќе ги преземе сите мерки и дејствија заради остварување на нивните права од работен однос. Истовремено, на подносителите на претставките, Народниот правобранител им укажал дека во функција на заштита на нивните права по основ на заштита од дискриминација, можат да се обратат и до Уставниот суд на Република Македонија, кој согласно одредбата на член 110 од Уставот на Република Македонија, ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот и во однос на забрана на дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

5. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите, а според алинеја 3, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени со член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање. Во барањето, според член 52 од Деловникот, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита, актите или дејствата со кои тие се повредени, фактите и доказите на кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучувањето на Уставниот суд.

Имајќи ја предвид надлежноста на Уставниот суд утврдена со член 110 алинеја 3 од Уставот, Уставниот суд оцени дека во конкретниов случај, прашањето за тоа дали подносителите на барањето биле дискриминирани поради нивната национална или партиска припадност, треба да се утврди преку утврдување на околностите за тоа дали националната и партиската припадност на лицата била основ за изменување на правилникот за систематизација на работните места во јавното претпријатие, односно за укинување на работните места на кои биле распоредени и за престанок на нивниот работен однос, како што се наведува во барањето

Во однос на наводите за дискриминација на подносителите на барањето по основ на национална припадност, Судот го ценеше податокот дека отказ на договорите за вработување по истиот основ (од деловни причини), покрај подносителите на барањето, кои се припадници на заедницата на Албанци во Република Македонија, добиле уште шест други вработени во претпријатието, од кои петмина Македонци и еден припадник на

заедницата на Власи во Република Македонија. Овој податок, според Судот, доволно говори за тоа дека не може да се прифати тврдењето дека националната припадност на подносителите на барањето била критериум при изменувањето на актот за систематизација на работните места во претпријатието во смисла на укинувањето на одредени работни места, односно дека националната припадност била причина за дискриминација на подносителите на барањето.

Во однос на наводите за политичка дискриминација на подносителите на барањето, пред Судот како клучно се постави прашањето за тоа дали надлежните органи на ЈПАУ „Македонија“ Скопје во време на донесување на оспорената одлука знаеле или можеле да знаат за политичката и партиска припадност на подносителите на барањето и дали се раководеле од тие сознанија при донесување на таа одлука. Во одговор на ова прашање подносителите на барањето не презентираа пред Судот никакви докази дека во претпријатието јавно била манифестирана или презентирана нивната политичка и партиска припадност, од каде би можело да се изведе заклучок дека таквите податоци им биле познати на директорот и членовите на Управниот одбор на претпријатието. Напротив, тие само искажаа претпоставки дека според нив, постоеле неформални информации или некаква претстава за нивната политичка и партиска припадност која можела да му биде позната на директорот, при што изјавија дека не оствариле лична средба или друг контакт со него за да го запознаат за овие околности. Во оваа смисла, Судот го имаше предвид исказот на претставникот на Јавното претпријатие, даден на јавната расправа пред Судот, според кој во Јавното претпријатие се води евиденција на вработените по старосна структура, по образовна структура и по стручна спрема, а од 2002 година, се води евиденција и по национална структура. Меѓутоа, евиденција на вработените по партиска или политичка припадност во претпријатието ниту се водела ниту сега се води.

Оттука, според Судот, постоењето на неформални информации или некаква претстава во таа смисла која можеле да ја имаат директорот и членовите на Управниот одбор на претпријатието за политичката и партиската припадност на подносителите на барањето, не се доволно цврсти аргументи за тоа дека тие објективно знаеле за овие околности и се раководеле од истите при укинувањето на работните места во претпријатието. Со оглед дека не може да се потврди дека директорот и членовите на Управниот одбор на претпријатието биле во положба да ја знаат политичката и партиската припадност на подносителите на барањето, според Судот, тешко

може да се тврди дека укинувањето на работните места во Правилникот за систематизација на работните места е темелено врз основа на политичката и партиска припадност на вработените. Уште повеќе, што со Одлуката со која се вршат измените во правилникот за систематизација на работните места се укинуваат работни места во сите структури на претпријатието и истата не содржи конкретни имиња или други податоци за работниците кои се распоредени на работните места кои се укинуваат. Во оваа смисла, на јавната расправа од страна на претставникот на Јавното претпријатие, а потоа потврдено и со писмен поднесок, беше укажано дека согласно Законот за изменување и дополнување на Законот за јавните претпријатија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 49/2006), во јавните претпријатија се укинува функцијата заменик на директор, во која смисла и во Правилникот за систематизација на работните места во ЈПАУ „Македонија“, со оспорената одлука се укинуваат работните места за заменици на директорот (вкупно три работни места), вклучувајќи го и работното место заменик директор на подружницата „Аеродром“ Охрид, на кое бил распореден еден од подносителите на барањето, што е уште еден доказ дека укинувањето на работните места не треба да се поврзува со партиската припадност на работниците распоредени на овие работни места.

На јавната расправа, на прашање од Судот, подносителите на барањето потврдија дека во претпријатието работат и други членови на политичката партија ДУИ, кои биле примени на работа на истиот оглас кога биле примени и подносителите на барањето, но тие продолжиле со работа, односно нивните работни места не биле укинати, што Судот оцени дека претставува уште еден аргумент во прилог на тврдењето дека укинувањето на наведените работни места било заради деловни причини, а не поради партиски причини.

Во оваа смисла Судот го ценеше и податокот, кој на барање на Судот беше доставен од страна на претставникот на Јавното претпријатие, според кој, ЈПАУ „Македонија“, по донесувањето на оспорената одлука, нема вршено други измени во актот за систематизација на работните места, како и податокот дека по дадените откази на подносителите на барањето, во Јавното претпријатие, врз основа на јавен оглас објавен во весникот „Вечер“ на 29.12.2006 година, се извршени одредени вработувања на соодветни стручни кадри (информатичари, автомеханичари), на кој оглас никој од подносителите на барањето не се пријавил.

Укажувањето на подносителите на барањето дека процентот на застапеност на Албанците во претпријатието се намалил со нивните откази и не соодветствува на одредбите за соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците според одредбите на Охридскиот рамковен договор, според Судот, сам по себе не претставува аргумент за повреда на поединечно право од работен однос. Имено, наведеното укажување, доколку е точно, односно доколку е последица на структурните реформи на претпријатието, може да биде повод за повикување на надлежните во претпријатието и во органите на државната власт за преземање на соодветни мерки за обезбедување на соодветна и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници во органите на државната власт и другите јавни институции на сите нивоа, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија. Меѓутоа, заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот определени со член 110 алинеја 3 од Уставот, пред Уставниот суд на Република Македонија може да се бара само доколку истите се повредени со поединечен акт или дејство.

Во оваа смисла, Судот го ценеше и исказот на заменикот народен правобранител, даден на јавната расправа пред Судот, според кој Народниот правобранител, постапувајќи по поднесена претставка од подносителите на барањето, во рамките на надлежностите на народниот правобранител утврдени во Уставот и Законот за народниот правобранител, каде што се посветува особено внимание за заштита на начелата на недискриминација и соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците, во конкретниот случај не утврдил постоење на таква дискриминација.

Исказите на подносителите на барањето дека постои повреда на постапката за давање отказ од работа, во смисла дека, наместо да добијат отказ по укинувањето на работните места на кои дотогаш биле распоредени, истите можеле да бидат распоредени на други работни места според правилникот за систематизација на работните места во претпријатието, навлегуваат во сферата на работните односи уредена со закон и колективен договор. Заштитата на правата од областа на работните односи се обезбедува пред редовните судови, што им било познато на подносителите на барањето, со оглед дека истите изјавија дека имаат поведено соодветни постапки пред надлежниот суд. Во оваа смисла, Уставниот суд не е надлежен за оценување на законитоста на постапката за давање отказ на договорите за вработување.

Врз основа на анализата од јавната расправа и консултативниот разговор, како и утврдената правна и фактичка состојба по предметот, Судот оцени дека е право на јавното претпријатие да одлучува за спроведување на економски и структурни промени и да презема мерки за ублажување на последиците од тие промени, меѓу кои и укинување на работни места кои според карактерот на работите, не се неопходни за успешно функционирање на претпријатието. Донесувањето на оспорената одлука за изменување и дополнување на Правилникот за систематизацијата на работните места во претпријатието е дел од начинот и постапката за реализирање на ваквата политика на претпријатието, а отказите на вработените кои биле затекнати на работните места кои се укинуваат се дадени во функција на операционализација на Одлуката.

Со оглед дека пред Судот не се презентираа докази дека укинувањето на работните места во систематизацијата на претпријатието, а следствено на тоа и отказите на договорите за вработување, се резултат на национални или партиски причини, Судот смета дека во конкретниов случај, престанокот на работниот однос на подносителите на барањето не може да се смета за случај на дискриминација по основ на национална и политичка припадност.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и Игор Спировски. (У.бр.227/2006)

203.

У.бр.177/2007

- Барање за заштита на слободи и права за кои не надлежен Уставниот суд

- Request for the protection of freedoms and rights for which the Constitutional Court is not competent

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Орданчо Пецов од Неготино за заштита на слободи и права повредени со поединечни одлуки на државни органи.

2. Орданчо Пецов од Неготино, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата кои му биле повредени со конкретни одлуки на државни органи.

Според наводите во барањето, врз основа на членот 50 и членот 110 од Уставот на Република Македонија подносителот бара заштита на повредените слободи и права утврдени со членовите 9, 23 и 32 од Уставот на Република Македонија, и загарантирани со одредбите од Европската конвенција за човековите права кои се однесувале на забрана на дискриминација (член 14) и забрана и злоупотреба на правата, и му биле повредени правата утврдени со членовите 6, 7 и 9 од Законот за работните односи кои се однесувале за забрана на дискриминацијата.

Според барањето, овие права на подносителот му биле повредени со незаконското работење и одлучување на Управата за јавни приходи - Генерална дирекција во Скопје која ги донела

конкретните одлуки за избор на извршители во даночните одделенија во Ресен, Крушево, Неготино, Демир Хисар, Пробиштип, Охрид, Куманово, Берово, Свети Николе, Кочани и донело две одлуки со кои не извршила избор во Веница и Крива Паланка, по огласот број 41/2007 од 3 март 2007 година. Правата и слободите на подносителот на барањето му биле повредени покрај со наведените одлуки и со второстепената одлука број 12-9122/2 од 4 јули 2007 година донесена од Комисијата на Агенцијата за државни службеници за решавање во втор степен по жалби и приговори на државните службеници, со која жалбата изјавена против сите првостепени одлуки му била одбиена.

Во барањето подносителот наведува дека со одлуките тој бил дискриминиран и нееднакво третиран пред Уставот и законите во однос на другите граѓани бидејќи првостепениот и второстепениот управен орган со намера и злоупотреба на своето работење не го избрале во постапката на предметниот оглас и покрај фактот што ги исполнувал сите услови, имал соодветно образование и бил компетентен за вршење на должностите за соодветното работно место во било кое даночно одделение за кое се однесувал огласот.

Во барањето подносителот изнесува мислење дека во случајов очигледно станувало збор за негова дискриминација и нееднаков третман од другите граѓани без притоа да изнесе аргументи во што се состоел дискриминаторскиот однос спрема него.

3. Согласно членот 8 став 1 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, претставуваат една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во вториот дел од Уставот, кој се однесува на „Основните слободи и права на човекот и граѓанинот“, со одредбите од членовите 9 - 60 се утврдени граѓанските и политичките слободи и права, економските, социјалните и културните права, потоа гаранциите на основните слободи и права и основите на економските односи.

Со Уставот начелно се дефинирани основните слободи и права на човекот и граѓанинот, нивната конкретизација е во законите и другите прописи и општи акти, а за имплементацијата на прописите врз конкретни ситуации постои судска заштита и надлежност на други органи во организацијата на власта.

Согласно членот 108 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија е орган на Републиката кој ја штити уставноста и законитоста.

Со членот 110 од Уставот, децидно се утврдени надлежностите на Уставниот суд. Според алинеја 1 и 2 од овој член од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според алинеја 3 од овој член од Уставот, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Значи, посебно уставносудската заштита се однесува не на сите слободи и правата утврдени со Уставот, туку на дел од нив. Тие се како надлежност на Уставниот суд на Република Македонија определени во членот 110 алинеја 3 од Уставот.

Имено, и во членот 50 од Уставот јасно е утврдено дека секој граѓанин може да се повика на заштита на слободите и правата утврдени со Уставот пред судовите и пред Уставниот суд на Република Македонија во постапката заснована врз начелата на приоритет и итност.

Оттука, Уставниот суд на Република Македонија нема надлежност да одлучува за права и интереси на граѓани по конкретни предмети од надлежност на управни и судски органи, ниту Уставниот суд има надлежност да постапува како инстанцијо повисок суд кој ќе ја цени уставноста и законитоста на одлуките на надлежните управни органи за да утврди дали постоеле повреди на членовите 9, 23 и 32 од Уставот и на одредби од закон, а на што се однесуваат во случајов наводите во барањето по овој предмет.

Согласно членот 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени во членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеца од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно

од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Барањето пред Уставниот суд на Република Македонија конкретно во случајов се однесува на заштита на слободи и права од членовите 9, 23 и 32 од Уставот кои му биле на подносителот повредени со конкретни одлуки на управни органи и врз основа на тоа се бара Уставниот суд да ги поништи наведените одлуки. Меѓутоа, подносителот со тоа не бара заштита на слободите и правата за кои Уставниот суд е надлежен да одлучува согласно членот 110 алинеја 3 од Уставот, ниту изнесува аргументи во што се состоела дискриминацијата и нееднаквиот третман на кои се повикува во барањето, туку декларативно бара заштита на слободи и права, и заштита на законитоста на одлуките кои според подносителот не биле во согласност со одредби од Законот за работни односи, за што всушност се надлежни да одлучуваат други органи имајќи предвид дека во тие рамки против второстепената одлука која подносителот ја посочува во барањето може да одлучува надлежниот суд.

Поради погореизнесеното Судот оцени дека во конкретниов случај подносителот бара од Уставниот суд уставносудска заштита на права и интереси по конкретен предмет во надлежност на судовите, за што Уставниот суд не е надлежен да одлучува.

4. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.177/2007)

204.

У.бр.145/2007

- Барање за заштита на слободата на уверување, совеста, мисла и јавно изразување на мислата од страна на судија при вршење на судиската функција

- Request for the protection of freedom of conviction, conscience, thought and public expression of thought by a judge in the carrying out of his juridical office

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеите 1 и 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Снежана Геровска - Попчевска од Скопје, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот што се однесуваат на совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

2. Снежана Геровска - Попчевска од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот што се однесуваат на совеста, мислата и јавното изразување на мислата, повредени со Решение Дов. бр. 07-6/6 од 14.03.2007 година донесено од Судскиот совет на Република Македонија, со кое подносителката на барањето се разрешува од судиска функција - судија при Основниот суд Скопје 1 - Скопје, поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција, потврдено со Решение Дов. бр. 7/07 од 08.05.2007 година од Советот за одлучување по жалби при Врховниот суд на Република Македонија.

Според наводите во барањето, подносителката на барањето, како судија при Основниот суд Скопје 1 - Скопје, одлучувајќи по предметот П.бр.2904/01, за надомест на штета на тужителот Иснифарис Џемаили против тужениот Република Македонија - Министерство за одбрана, донела меѓупресуда од 10.12.2002 година и пресуда од 18.06.2004 година, кои до денот на поднесување на барањето, не биле изменети по било каков правен лек, иако правни лекови биле поднесувани, што значело дека истите биле предмет на надзор и проверка од надлежни органи кои до денес

не утврдиле било каква повреда при примена на материјален и процесен закон.

Меѓутоа, ваквото постапување на подносителот на барањето од страна на Судскиот совет на Република Македонија било оценето како несовесно и нестручно, поради што истата, со донесување на оспореното решение, била разрешена од функцијата судија.

Со донесувањето на Решението за разрешување повредени биле правата на подносителот на барањето гарантирани со Уставот на Република Македонија, и тоа прво како човек - граѓанин, а потоа и како судија.

Имено, во наведените пресуди, подносителката на барањето ја искажала својата мисла и суд за одреден настан, а постапувајќи како судија, применила закон врз сестрана оценка на доказите. Меѓутоа, со оспореното решение изречена била санкција - мерка против неа за искажано мислење во текот на пресудувањето, со што било постапено спротивно на член 65 од Законот за судовите, според кој судија не може да биде повикан на кривична одговорност за искажано мислење и одлучување при донесувањето на судската одлука.

Во Решението за разрешување, Судскиот советот на Република Македонија ја окарактеризирал како несовесен судија (иако тоа не произлегувало од фактите на конкретниот судски предмет), и припишал произволна карактеристика без притоа да се придржува кон условите за таква карактеристика предвидени во член 75 од Законот за судовите, не образложувајќи во што се состоела нејзината несовесност при донесувањето на наведените пресуди. На тој начин, со дејствие - олако припишување на несовесност, без прецизно анализирање на сите елементи од случајот, Судскиот советот на Република Македонија и ги нарушил слободите и правата на совесен судија, со што биле повредени нејзините права на совест, мисла и нивното слободно изразување.

Во прилог на ваквото тврдење, се наведува дека Хелсиншкиот комитет за заштита на човековите права во Република Македонија - Скопје, во својот Извештај за состојбата со човековите права во Република Македонија за месец мај 2007 година, ги констатирал повредите на правата на подносителката на барањето сторени во конкретната постапка.

Како последица на неправилното постапување на Судскиот советот на Република Македонија, подносителката на барањето наведува дека трпела последици во вид на престанок на функцијата, престанок на работниот однос, лишување од приходи, јавна осуда преку медиумите за што таа трпела материјална и нематеријална штета.

На крајот, таа уште еднаш ја потенцира нелогичноста во смисла на тоа што донесените пресуди опстојуваат како правилни и засновани на закон (по ниту еден правен лек не биле укинати), а последицата од тоа е - судијата кој ги донел е разрешен како несовесен.

Поради наведеното, подносителката на барањето бара од Уставниот суд на Република Македонија да утврди дека со оспореното решение за разрешување се повредени нејзините слободи и права во однос на совеста, мислата и јавното изразување на мислата, па предлага Уставниот суд да го поништи наведеното решение и да го задолжи Судскиот совет на Република Македонија да ги отстрани последиците од ова решение, со враќање во поранешна состојба и да и исплати надомест на материјална и нематеријална штета за повредените слободи и права.

3. Судот на седницата утврди дека Судскиот совет на Република Македонија, по спроведената постапка за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција према Снежана Геровска Попчевска, судија при Основниот суд Скопје 1 - Скопје и расправата на седницата, согласно член 58 став 4 алинеја 2 од Законот за судскиот совет и член 20 став 1 алинеја 2 од Правилникот за постапката и начинот за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција, на седницата одржана на ден 08.03.2007 година донел Решение дов.бр.07-6/6 од 14.03.2007 година, со кое се разрешува од судиската функција Снежана Геровска - Попчевска, судија при Основниот суд Скопје 1 - Скопје, поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција.

Незадоволна од Решението, судијата Снежана Геровска - Попчевска поднела жалба поради суштествени повреди на постапката, погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право, со предлог истата да се уважи, а обжаленото решение да се стави вон сила или да се укине.

Судскиот совет на Република Македонија, со Решение СТ. Дов. бр. 07-6/2 од 09.03.2007 година времено ја оддалечил од вршење на судиската функција Снежана Геровска - Попчевска, поради поведена постапка за нејзино разрешување до правосилно окончување на постапката за утврдување на нестручно и несовесно работење.

Незадоволна од Решението, судијата Снежана Геровска - Попчевска поднела жалба поради суштествени повреди на постапката, со констатација дека донесувањето на вакво решение било нецелисходно.

Советот при Врховниот суд на Република Македонија, решавајќи по жалбите на судијата Снежана Геровска - Попчевска, на седницата одржана на ден 08.05.2007 година, согласно член 60 од Законот за Судскиот совет на Република Македонија, донел Решение Дов. бр. 7/07 од 08.05.2007 година со кое жалбите на Снежана Геровска - Попчевска се одбиваат како неосновани, а Решенијата на Судскиот совет на Република Македонија Дов. бр. 07-6/6 од 14.03.2007 година и СТ.Дов. бр. 07-6/2 од 09.03.2007 година, се потврдуваат.

4. Со член 16 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

Според член 50 став 1 од Уставот секој граѓанин може да се повика на заштита на слободите и правата утврдени со Уставот, пред судовите и пред Уставниот суд на Република Македонија, во постапка заснована на начелата на приоритет и итност. Со ставот 2 од овој член на Уставот се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Согласно Амандман XXV на Уставот со кој се заменува членот 98 од Уставот, судската власт во Република Македонија ја вршат судовите. Судовите се самостојни и независни. Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

Според член 99 став 1 од Уставот, судијата се избира без ограничување на траењето на мандатот.

Со Амандманот XXVI на Уставот со кој се заменува ставот 3 на членот 99 од Уставот, се утврдуваат случаите кога на судијата му престанува судиската функција и кога судијата се разрешува. Така, се утврдува дека судијата се разрешува:

- поради потешка дисциплинска повреда што го прави недостоен за вршење на судиската функција пропишана со закон и
- поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција под услови утврдени со закон.

Според Амандманот XXVIII став 1 на Уставот со кој се заменува членот 104 од Уставот, Судскиот совет на Република Македонија е самостоен и независен орган на судството. Советот ја обезбедува и ја гарантира самостојноста и независноста на судската власт.

Согласно Амандманот XXIX став 1 на Уставот со кој се заменува членот 105 од Уставот и се брише алинејата 15 на ставот 1 на членот 68 од Уставот, Судскиот совет на Република Македонија:

- ги избира и разрешува судиите и судиите поротници;
- утврдува престанок на судиската функција;
- ги избира и разрешува претседателите на судовите;
- ја следи и оценува работата на судиите;
- одлучува за дисциплинската одговорност на судиите;
- одлучува за одземање на имунитетот на судиите;
- предлага двајца судии на Уставниот суд на Република Македонија и
- врши други работи утврдени со закон.

Со Законот за судскиот совет на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 60/2006), се уредуваат постапката за избор на Судскиот совет на Република Македонија, начинот на остварување на неговите функции и начинот на работа и одлучување.

Постапката за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција, како еден од основите за разрешување на судија од судиската функција, се пропишува со член 58 од овој закон. Така, со ставот 1 на овој член, се утврдува дека постапката за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција се води согласно со членот 55 од овој закон, а ја спроведува Комисија за утврдување на нестручно и несовесно вршење на

судиската функција. Согласно ставот 2 на истиот член, Советот од своите редови формира Комисија за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција составена од пет члена. Според став 4 на овој член, врз основа на извештајот на Комисијата и расправата на седницата, Советот може да ја запре постапката и да го разреши судијата поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција.

Согласно член 59 од овој закон, Советот може времено да отстрани судија од вршење на судиската функција кога е поведена постапка за утврдување одговорност на судијата, согласно со Законот за судовите.

Со членот 60 од истиот закон се уредува правото на жалба. Така, согласно став 1 на овој член, против одлуката на Советот судијата има право на жалба до Советот за одлучување по жалбите на Судскиот совет против решенија за разрешување или изречена дисциплинска мерка формиран при Врховниот суд на Република Македонија. Согласно ставот 2 на истиот член, Советот за одлучување по жалба е составен од девет члена од кои: тројца судии на Врховниот суд на Република Македонија, четворица судии од апелационите судови и двајца судии од судот од кој е судијата против кој е водена постапката.

Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите, а според алинеја 3 од истиот член, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени со член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање. Во барањето, според член 52 од Деловникот, потребно е

да се наведат причините поради кои се бара заштита, актите или дејствата со кои тие се повредени, фактите и доказите на кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучувањето на Уставниот суд.

Согласно член 28 алинеи 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето, односно ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Тргувајќи од наведените уставни и законски одредби, а имајќи го предвид поднесеното барање, Судот оцени дека оспореното решение за разрешување од судиската функција на подносителката на барањето, поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција, е донесено во постапка пропишана со Уставот и Законот за Судскиот совет на Република Македонија.

Имено, Решението е донесено од страна на Судскиот совет на Република Македонија, како самостоен и независен орган на судството, во чија надлежност е изборот и разрешувањето на судиите и истото е потврдено од страна на Советот за одлучување по жалбите на Судскиот совет против решенијата за разрешување или изречена дисциплинска мерка, формиран при Врховниот суд на Република Македонија.

Наводите во барањето дека во Решението за разрешување, Судскиот советот на Република Македонија олако ја окарактеризирал подносителката на барањето како несовесен судија, без прецизно анализирање на сите елементи од случајот, со што и ги нарушил слободите и правата на совесен судија, практично претставуваат барање за тоа Уставниот суд да се постави во позиција на инстанционо надреден арбитер и да се впушти во оценка на законитоста на работата на надлежните органи кои постапувале во овој предмет, за што Уставниот суд на Република Македонија не е надлежен да одлучува.

Во однос на наводите во барањето дека подносителката на барањето својата мисла и совест јавно ги изразила при донесување на наведените пресуди чие донесување било предмет на оценка пред Судскиот совет на Република Македонија, но со оспореното решение за разрешување јавно била санкционирана за тоа, поради што бара заштита од Уставниот суд на Република Македонија, Судот оцени дека треба да се има предвид разликата

помеѓу вршењето судиска функција, како јавна функција, во однос на правото на човекот и граѓанинот на совест, мисла и јавно изразување на мислата.

Имено, судиската функција е посебна стручна и одговорна јавна функција, чие вршење е условено не само со поседување на посебни стручни способности од страна на судиите, туку и со потреба од висок степен на совесност и одговорност на судиите при донесувањето на судските одлуки. Ова особено затоа што судиите имаат законска обврска да одлучуваат непристрасно, при што се врзани за примена на законот врз основа на слободна оцена на доказите, што значи дека правото на судијата на совест и мисла при одлучувањето во конкретен судски предмет, нужно е поврзано и ограничено во рамките на законот и Уставот. Поради тоа, вршењето на судиската функција која подразбира право на судијата да одлучува во конкретен судски предмет, претставува негова обврска за примена на Уставот и на закон, а не слобода и право на совест, мисла и јавно изразување на мислата, како лични слободи и права на човекот и граѓанинот.

Слободата на мислата значи право на човекот слободно да мисли за сите прашања и слободно да гради свест за себе, за природата и за општеството во кое живее и работи. Слободата на совеста значи право на човекот слободно да го избира погледот на светот, во функција на развојот на моралниот и духовниот интегритет на личноста.

Оттука, според Судот, вршењето на судиската функција и правото и обврската на судијата да донесува одлуки во согласност со Уставот, закон и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот, не спаѓа во корпусот на слободи и права на човекот и граѓанинот што, меѓу другото, се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, а чија заштита се обезбедува пред Уставниот суд согласно член 110 алинеја 3 од Уставот,

Поради наведеното, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеите 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на барањето.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.
(У.бр.145/2007)

205.

У.бр.232/2007

- Барање за заштита на слободи и права за кои не надлежен Уставниот суд

- Request for the protection of freedoms and rights for which the Constitutional Court is not competent

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Наташа Петреска од Кичево и Зорица Велкоска од Скопје, застапувани од адвокат Анита Бегова од Скопје, за заштита на слободите и правата утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот што се однесуваат на забрана на дискриминација на граѓаните по основ на социјална припадност повредени со Решението, бр.6535, донесено од гувернерот на Народна банка на Република Македонија на 16 октомври 2007 година.

2. Наташа Петреска од Кичево и Зорица Велкоска од Скопје, застапувани од адвокат Анита Бегова од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа барање за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 на Уставот што се однесуваат на забрана на дискриминација на граѓаните по основ на

социјална припадност, повредени со решението означено во точката 1 од ова решение.

Според наводите во барањето, „Македонска банка“ АД Скопје била стабилна, ликвидна и профитабилна банка, па укинувањето на дозволата за основање и работење на Банката, како и спроведување на ликвидациона постапка над неа, што се правело со оспореното решение, значело дискриминација не само на „Македонска банка“ АД Скопје како правно лице, туку и на 148 акционери на Банката, 186.000 физички лица - комитенти на Банката, 65.000 фирми - комитенти на Банката и 230 вработени во Банката, во однос на другите граѓани во Република Македонија кои се во таква положба во други банки. Дискриминацијата била по основ на социјална припадност со оглед дека причина за донесување на оспореното решение било непознавањето на законската регулатива за работењето на банките, како и немањето искуство со банкарско работење од страна на дел од лицата запишани во акционерската книга на „Македонска банка“ АД Скопје, а тоа произлегувало од образложението на оспореното решение. Според тоа, се смета дека неученоста и неискуството како елементи на социјалната припадност биле причина за укинување на дозволата за основање и работа на Банката односно за нејзината ликвидација, потоа за губење на правото на сопственоста и на правото на работа, а со тоа овие граѓани биле дискриминирани во однос на граѓаните кои ги остваруваат тие права во други банки согласно член 1 став 1 во делот „и социјална држава“, член 8 став 1 алинеите 1, 3, 6, 8 и 11, членовите 9 и 30, член 32 ставовите 1, 2 и 3, член 51 став 2, член 54 ставовите 1 и 3 од Уставот на Република Македонија, и сето тоа поради излегување на Народна банка на Република Македонија надвор од нејзините овластувања утврдени во член 60 став 2 од Уставот на Република Македонија и член 154 од Законот за банките. На крај, се бара поништување на Решението и, претходно, изрекување на привремена мерка.

3. Судот на седницата утврди дека оспореното решение е донесено врз основа на членовите 131, 154, 168 и 170 од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр.67/2007), како и точка 13 од Одлуката за начинот на вршење супервизорски надзор на банките и постапката за преземање мерки за отстранување на утврдените неправилности („Службен весник на Република Македонија“ бр.111/2000).

Со Решението се укинува дозволата за основање и работење на „Македонска банка“ АД Скопје (точка 1), се утврдува дека се исполнети условите за спроведување на ликвидациона постапка над Банката (точка 2), „Македонска банка“ АД Скопје се исклучува од платниот промет од денот на донесувањето на ова решение до денот на уписот на ликвидатор во трговскиот регистар, освен наплатата на побарувањата и плаќањата наведени во точка 5 од ова решение (точка 3), се определува дека за ликвидатор може да биде именувано лице или повеќе лица кои ги исполнуваат условите предвидени во Законот за стечај и кои ги исполнуваат условите за член на управен одбор на банка предвидени во Законот за банките (точка 4). Понатаму, со Решението се овластуваат девет поименично определени физички лица вработени во Народна банка на Република Македонија, во одреден период (од денот на донесувањето на ова решение до денот на отворањето на ликвидационата постапка од страна на надлежниот суд и уписот на ликвидаторот во трговскиот регистар), да вршат определени работи - контрола во спроведувањето на точка 3, зачувување на имотот на „Македонска банка“ АД Скопје и спречување исплата од сметката на Банката (точка 5), а во однос на зачувувањето на имотот на Банката означените девет лица се задолжуваат да преземат точно набројани активности - да ја затворат деловната мрежа на „Македонска банка“ АД Скопје, да ја обезбедат девизната и денарската готовина на Банката, да ги обезбедат сите предмети од вредност (злато, чекови и слично), да ги известат домашните и странските банки кај кои „Македонска банка“ АД Скопје има сметки дека е укината дозволата за основање и работење и дека треба да се замрзне состојбата на тие сметки, да преземат контрола врз уредите за платен промет на Банката, да обезбедат физичко обезбедување на имотот на Банката и други активности за зачувување на имотот на Банката (точка 6). Во точка 7 од Решението се определува дека располагањето со имотот на „Македонска банка“ АД Скопје во смисла на точка 5 е можно само по претходна верификација на овластените поименично наведени лица.

Потоа, следи образложение на Решението во кое хронолошки се изнесуваат факти во врска со „Македонска банка“ АД Скопје, меѓу кои дека поради стагнација и влошување на финансиските показатели на Банката, со Решение на гувернерот од 21 јули 2005 година на „Јака 80“ АД Радовиш и бил определен рок до 31 јануари 2006 година (6 месеци) да ги намали акциите со право на глас во Банката под 10%, на што немало жалба. Понатаму, се наведува дека Народна банка на Република Македонија го продолжила рокот за сведување на учеството на „Јака 80“ во Банката под 10% до 31 декември 2006

година (11 месеци), но ни до тој рок не било намалено учеството под 10%, а на 24 април 2007 година „Јака 80“ и „Македонска банка“ АД Скопје склучиле договор за промена на наменскиот депозит во субординиран депозит. Поради тоа, со Решение на гувернерот од 18 јули 2007 година било утврдено дека „Јака 80“ не може да биде акционер со квалификувано учество во Банката и било наложено до 30 септември 2007 година „Јака 80“ да продаде 73,14% од вкупните обични акции на Банката, што било согласно на одредбите од новиот Закон за банките. Исто така, се наведува дека „Јака 80“ основала 16 ДООЕЛ, а тоа произлегувало оттаму што сите биле основани на адреса на која се наоѓа претставништвото на „Јака 80“ АД Радовиш во Скопје и што биле основани со непаричен влог од „Јака 80“ - акции кои се под 5% од вкупните обични акции на „Македонска банка“ АД Скопје, без притоа да била добиена претходна согласност за тоа од гувернерот на Народна банка на Република Македонија согласно член 59 од Законот за банките. Неколку дена по основањето на 16-те друштва, „Јака 80“ своите непарични влогови во тие друштва ги пренела со директни спогодби на 16 лица (10 физички и 6 правни) со живеалишта во Република Македонија, Република Србија (вклучително и Косово) и Босна и Херцеговина (Република Српска), при што цената на една акција била обезвреднета. Со направените формално-правни промени на сопственоста на „Македонска банка“ АД Скопје, се наведува дека оваа банка била доведена во уште полоша состојба - немало акционер со квалификувано учество во акционерскиот капитал, ниеден акционер немал претходна согласност од Народна банка, 16-те друштва кои постоеле само еден месец немале деловна историја (непознати биле нивните активности; финансиски потенцијал; немале никаков промет; трошоците за регистрирање на промената на содружниците - од „Јака 80“ на 16-те физички и правни лица, биле платени од „Јака 80“; дел од овие 16 акционери немале познавање на законската регулатива, ниту банкарско искуство; ...), а сето тоа индицирало тенденција на висок ризик и загрозување сигурност и стабилност на „Македонска банка“ АД Скопје и на нејзините доверители. Имајќи го предвид утврденото, Народната банка на Република Македонија оценила дека настанале фундаментални промени на условите во „Македонска банка“ АД Скопје во негативна насока во однос на условите кога била издадена дозволата за нејзино основање и работење, а ликвидноста и солвентноста на банката била резултат на 1,5 годишно постојано присуство на лице од Народна банка на Република Македонија во „Македонска банка“ и неговото верификување на налозите за исплата, согласно мерките определени од гувернерот, но тој начин на

работа повеќе не билвозможен. Врз основа на наведените законски одредби, било донесено ова решение.

4. Со член 110 алинеја 3 од Уставот се определува дека Устаавниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на, покрај другото, забрана на дискриминација на граѓаните по основ на социјална припадност.

Според член 51 од Деловникот на Судот „секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдена во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање“.

Имајќи ги предвид причините поради кои со оспореното решение се укинува дозволата за основање и работење на „Македонска банка“ АД Скопје и се спроведува ликвидациона постапка над неа, а тие земени заедно се однесуваат на севкупната перспектива на Банката, Судот утврди дека оспореното решение не може да се доведе во корелација со дискриминација на граѓаните по основ на социјална припадност, поради што не е надлежен да се впушта во мериторна оценка за неговата уставност и законитост. Дали, пак, во конкретниот случај биле исполнети условите, начинот и постапката за укинување на дозволата за основање и работење и за спроведување на ликвидационата постапка определени во соодветните закони, односно дали оспореното решение е во согласност со соодветните закони, Судот утврди дека тоа не е прашање од делокруг на Уставниот суд на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.232/2007)

III. СУДИР НА НАДЛЕЖНОСТ

III. CONFLICT OF COMPETENCE

206.

У.бр.159/2007

- Негативен судир на надлежност помеѓу Централниот регистар на Република Македонија и Основниот суд во Штип

- Negative conflict of competence between the Central Registry of the Republic of Macedonia and the Basic Court in Stip

- Согласно Законот за трговските друштва и Законот за едношалтерски систем и за водење регистар и регистар на други правни лица по 1 јануари 2006 година односно по воспоставувањето на единствениот трговски регистар во Република Македонија, надлежен за упис по пријава на управител е Централниот регистар на Република Македонија.

- Pursuant to the Law on Trade Companies and the Law on Single Counter System and Keeping Registry and Registry of Other Legal Entities, as of 1 January 2006 that is after the establishment of the single trade registry in the Republic of Macedonia, the Central Registry of the Republic of Macedonia has been competent for the registration of a report by an administrator.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 алинеја 4 од Уставот на Република Македонија и членовите 65 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 14 ноември 2007 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УТВРДУВА дека Централниот регистар на Република Македонија е надлежен орган за постапување по пријавата за упис во трговскиот регистар на Ацо Петров од Скопје, како привремен управител на ИМОБИЛИЈАРЕ-ПРОДУКТ ДООЕЛ - Свети Николе.

2. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Ацо Петров од Скопје, преку полномошникот Панче Ефтимов адвокат од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе предлог за решавање судир на надлежност, односно да определи кој орган е надлежен за постапување по пријава за упис на промена на управител на ИМОБИЛИЈАРЕ-ПРОДУКТ ДООЕЛ - Свети Николе. Ова затоа што по пријавата за упис во трговскиот регистар, Централниот регистар на Република Македонија со Заклучок бр.310200060000375 од 28 септември 2006 година се огласил за ненадлежен, а за ненадлежен за упис во трговскиот регистар со Решение Рп.бр.5/2007 од март 2007 година се огласил и Основниот суд во Штип кое решение е потврдено од Апелациониот суд во Штип ССЖ.бр.185/2007 од 25 април 2007 година.

4. Постапувајќи по поднесениот предлог Судот утврди дека Централниот регистар на Република Македонија постапувајќи по пријава за упис на промена на седиште и управител за субјект на упис Друштво за производство, промет и услуги ИМОБИЛИЈАРЕ-ПРОДУКТ ДООЕЛ - Свети Николе, а во врска со член 70 од Законот за едношалтерскиот систем и за водење на трговскиот регистар и регистар на други правни лица („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2005 и 13/2007) на 28 септември 2006 година донел Заклучок дел.бр.310200060000375 со кој се огласил за ненадлежен за постапување по пријава за упис.

Во образложението на Заклучокот се наведува дека по извршениот увид во регистарската влошка констатирано е дека до Основниот суд Штип била поднесена пријава за истапување и пристапување на содружник со преземање на удел и истата била заведена под ПТ.Рег.бр.793/02 Основниот суд Штип на 3 јуни 2003 година донел решение со кое постапката за упис во трговскиот

регистар по пријава за истапување и пристапување на содружник со пренос на удел кај Друштвото за производство, промет и услуги ИМОБИЛИЈАРЕ-ПРОДУКТ ДООЕЛ - Свети Николе го одложил до правосилно завршување на постапката за стечај заведена пред Основниот суд Скопје 2 - Скопје под СТ.бр.121/02.

Понатаму во Заклучокот на Централниот регистар се наведува дека согласно член 70 од Законот за едношалтерскиот систем за водење на трговскиот регистар и регистарот на други правни лица започнатите постапки за упис во трговскиот регистар до 31 декември 2005 година ќе се завршат врз основа на прописите според кои се започнати и дека Судот по завршената постапка за упис без одлагање ќе го достави решението со целокупната документација до Централниот регистар.

Врз основа на наведеното Централниот регистар на Република Македонија се огласил за ненадлежен и предметот заедно со списите го вратил во Основниот суд Штип се до правосилно завршување на постапката за упис.

Во делот на правната поука е предвидено дека против заклучокот може да се изјави жалба во рок од осум дена по приемот на заклучокот преку Централниот регистар до Комисијата за жалби на Централниот регистар. Против наведениот заклучок не е поднесена жалба што е констатирано од известувањето од Централниот регистар на Република Македонија бр.08-2162/2 од 10 јули 2007 година.

Во натамошната постапка, а од увидот извршен во Решението на Основниот суд Штип Рп.бр.5/07 е утврдено дека Основниот суд во Штип постапувајќи по пријава за упис на привремен управител на Друштвото за производство, промет и услуги ИМОБИЛИЈАРЕ - ПРОДУКТ ДООЕЛ Свети Николе вон рочиште на 7 март 2007 година ја отфрлил пријавата за упис на Ацо Петров од Скопје во трговскиот регистар за привремен управител на Друштвото.

Во образложението на решението се наведува дека на 19 декември 2006 година била примена пријава за упис во трговскиот регистар за запишување на привремен управител на ИМОБИЛИЈАРЕ - ПРОДУКТ ДООЕЛ Свети Николе. Кон пријавата подносителот доставил: уверение Р.бр.2898/06 од 21 ноември 2006 година од Основниот суд Скопје 1 - Скопје, Одлуката за поставување на привремен управител и вид и обем на овластување на 1 декември

2006 година; Изјава врз основа на член 32 став 2 од Законот за трговските друштва; Изјава врз основа на член 183 став 1 точка 7 од Законот за трговските друштва; Одлука за управител од 10 ноември 2006 година; Поднесок од подносителот на пријавата од 6 декември 2006 година; Решение на Основниот суд Скопје 2 - Скопје СТ.бр.121/02 од 31 октомври 2002 година; Заклучок од Централниот регистарот на РМ од 28 септември 2006 година и фотокопие на лична карта на привремениот управител Ацо Петров.

Основниот суд имајќи ги предвид одредбите од член 86 став 1, 87 и 92 став 1 од Законот за трговски друштва, член 23 став 1 и 32 од Законот за едношалтерски систем како и член 12 од Правилникот за водење на трговскиот регистар и за начинот на упис во трговскиот регистар ја отфрлил пријавата.

Со оглед на наведеното Основниот суд Штип констатирал дека стварно надлежен орган за упис на пријава во трговскиот регистар е Централниот регистар, а не Основниот суд Штип.

Воедно, Судот во образложението на решението навел дека пријавата за упис во трговскиот регистар е поднесена на несоодветен образец, односно пријавата била поднесена на образец кој не бил во примена.

Имајќи го предвид член 15 од Законот за парничната постапка и утврдената фактичка состојба Судот ја отфрлил пријавата и се огласил за ненадлежен.

Незадоволен од решението на Основниот суд Штип, Ацо Петров преку полномошникот Панче Ефтимов адвокат од Скопје поднел жалба до Апелациониот суд Штип кој со решение ССЖ.бр.185/2007 од 25 април 2007 година ја одбил жалбата како неоснована и го потврдил решението на Основниот суд Штип Рл.бр.5/07 од 7 март 2007 година.

Во образложението на решението Апелациониот суд констатирал дека при донесување на побиваното решение првостепениот суд не сторил суштествена повреда на одредбите од член 343 став 2 точка 1, 2, 3, 5, 10, 11, 13 и 14 на што согласно член 354 од Законот за парничната постапка судот внимава по службена должност. Имено првостепениот суд правилно утврдил дека поднесената пријава за упис на привремен управител на ИМОБИЛИЈАРЕ - ПРОДУКТ ДООЕЛ Свети Николе била пријава која

прв пат била поднесена и заведена под Рл.бр.5/07 од 19 декември 2006 година поради што првостепениот суд го применил член 15 став 2 од Законот за парнична постапка и пријавата за упис на привремен управител ја отфрлил.

Понатаму во образложението на решението на Апелациониот суд Штип се истакнува дека наводите на жалителот дека во конкретниот случај поднесената пријава не е нова туку се работи за веќе поднесена пријава по која постапката била прекината, односно одложена на одреден период, поради што по пријавата за упис на управител на друштвото бил надлежен Основниот суд во Штип, согласно член 70 од Законот за едношалтерски систем и за водење на трговскиот регистар и регистарот на други правни лица, биле неосновани во целост. Ова оттаму што, од увидот во списите по предметот и од Решението на Основниот суд Штип ПТ.рег.739/03 од 3 јуни 2003 година било видно дека постапката која било одложена била постапка за упис по пријава за промена на содружник со пренос на удел и сопственост на удел, а не постапка за упис на привремен управител како што е во конкретниот случај.

Од наведените причини Апелациониот суд Штип утврдил дека првостепениот суд правилно го применил член 70 од Законот за едношалтерски систем и за водење на трговскиот регистар и регистар на други правни лица, поради што жалбата ја одбил како неоснована и го потврдил решението на Основниот суд Штип бр.Р.бр.5/07 од 7 март 2007 година.

5. Според член 82 од Законот за трговските друштва („Службен весник на Република Македонија“ бр.28/2004 и 84/2005) трговскиот регистар како јавна книга содржи податоци и прилози (исправи и докази) за субјектите на уписот за кои уписот е пропишан со закон.

Според член 86 од Законот, трговскиот регистар го води Централниот регистар на Република Македонија.

Во членот 182 од Законот е утврдено кои податоци се запишуваат во трговскиот регистар, при што покрај другото, согласно точката 7 од наведениот член се запишува и името и презимето на управителот на друштвото.

Со Законот за едношалтерскиот систем и за водење на трговскиот регистар и регистар на други правни лица („Службен

весник на Република Македонија“ бр.84/2005) се уредува едношалтерскиот систем, водењето на трговскиот регистар и регистар на други правни лица од страна на Централниот регистар на Република Македонија во писмена и електронска форма.

Според член 16 од Законот, трговскиот регистар и регистарот на други правни лица се водат како основни регистри врз основа на кои се конституираат права засновани на закон.

Според член 32 од Законот, постапката за упис во регистарот се поведува со поднесување на пријава за упис до канцеларијата на Централниот регистар, освен ако со друг закон поинаку не е определено.

Според член 67 став 1 од Законот, единствениот трговски регистар на територијата на Република Македонија ќе се воспостави до 31 декември 2005 година. Од 1 јануари 2006 година Централниот регистар го презема од надлежните судови водењето на трговскиот регистар, заедно со преносот на запишаните податоци кои што се водат во трговскиот регистар на Основниот судпје 1 - Скопје, Основниот суд во Битола и Основниот суд во Штип.

Според член 70 став 1 од законот, започнатите постапки за упис во Трговскиот регистар до 31 декември 2005 година ќе се завршат врз основа на происи според кои се започнати.

Според став 3 на член 70, Судот по завршената постапка за упис без одлагање ќе го достави решението со целокупната документација до Централниот регистар.

Од наведените одредби од Законот за трговските друштва и Законот за едношалтерскиот систем и за водење на трговскиот регистар и регистар на други правни лица произлегува дека со воведување на едношалтерскиот систем на територијата на Република Македонија, трговскиот регистар и регистарот на други правни лица од 1 јануари 2006 година го води Централниот регистар на Република Македонија преку регистрациони канцеларии, при што започнатите постапки за упис во трговскиот регистар до 31 декември 2005 година кои се започнати ќе се завршат според прописи според кои се започнати, односно пред надлежен суд каде се води трговскиот регистар, а по овој датум постапката за упис ќе се врши пред Централниот регистар.

Имајќи го предвид наведеното, Судот оцени дека основ за постапување по предлогот во конкретниов случај претставува постоење на конечен акт на Централниот регистар на Република Македонија и правосилен акт на Основниот суд во Штип со кои двата органи се огласиле за ненадлежни за упис на привремен управител во трговскиот регистар, односно постои негативен судир на надлежност.

Врз основа на тоа, а имајќи ги предвид наведените законски одредби и утврдената фактичка состојба од која недвосмислено произлегува дека пријавата за упис на Ацо Петров во Трговскиот регистар за привремен управител на ИМОБИЛИЈАРЕ ПРОДУКТ ДООЕЛ Свети Николе, за прв пат е поднесена до Централниот регистар на Република Македонија по 1 јануари 2006 година, односно по воспоставување на Единствениот трговски регистар во Република Македонија кој го води Централниот регистар на Република Македонија и што оваа пријава е сосема различна од пријавата за упис на промена на содружник со пренос на удел и сопственост на удел која била поднесена до Основниот суд во Штип, Судот оцени дека во конкретниот случај надлежен за упис по пријава за управител е Централниот регистар на Република Македонија.

6. Со оглед на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.159/2007)

IV. РЕШЕНИЈА ЗА ОТФРЛАЊЕ НА ИНИЦИЈАТИВИТЕ

IV. RESOLUTIONS TO DISMISS INITIATIVES

1. Акти кои немаат карактер на пропис или општ акт во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија

1. Acts not having the character of a regulation or a general act in the sense of Article 110 of the Constitution of the Republic of Macedonia

207.

У.бр.235/2006

- Правилник за поништување на Правилникот за организација на работата и систематизација на работните места на Националниот конзерваторски центар - Скопје, бр. 01-259/6 од 5.12.2006 година
Правилник за организација на работата и систематизација на работните места на Националниот конзерваторски центар - Скопје, бр. 01-562/1 од 12.12.2006 година

- Rulebook for annulment of the Rulebook on the organisation of work and systematisation of jobs of the National Conservation Centre – Skopje, no.01-259/6 of 05.12.2006
Rulebook on the organisation of work and systematisation of jobs of the National Conservation Centre – Skopje, no.01-562/1 of 12.12.2006

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 јануари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

- Правилникот за поништување на Правилникот за организација на работата и систематизација на работните места на Националниот конзерваторски центар - Скопје, бр. 01-259/6 од 5.12.2006 година, и

- Правилникот за организација на работата и систематизација на работните места на Националниот конзерваторски центар - Скопје, бр. 01-562/1 од 12.12.2006 година.

2. Ѓорѓи Дапчев од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, директорот на Националниот конзерваторски центар - Скопје, немал законска надлежност да ја цени законитоста на донесен Правилник за организација на работата и систематизација на работните места на Националниот конзерваторски центар - Скопје, бр. 01-259/2 од 29.05.2006 година, поради што немал законско право да го поништи овој правилник. Со поништувањето на Правилникот, според подносителот на иницијативата, се повредувал членот 110 од Уставот на Република Македонија.

Исто така, подносителот на иницијативата смета дека директорот на Националниот конзерваторски центар - Скопје, со членовите 28, 29, 30 и 31 од Правилникот за организација на работата и систематизација на работните места на Националниот конзерваторски центар - Скопје, бр. 01-562/1 од 12.12.2006 година, ја утврдил соодветноста на стручната спрема, односно видот на образованието и описот на заедничките и посебните стручни звања од член 162 на Законот за заштита на културното наследство, спротивно на член 166 од овој закон. Посебно, во членот 31 точка 11 од Правилникот што се оспорува, спротивно на членовите 144 и 146 од Законот за заштита на културното наследство, утврдил дејност во

врска со правната заштита на споменичкото, односно културното наследство која не била во надлежност на Националниот конзерваторски центар.

3. Судот на седницата утврди дека вршителот на должноста директор на Националниот конзерваторски центар, врз основа на член 28 став 2 точка 5 од Законот за културата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 66/2003 - пречистен текст) и член 14 став 1 точка 5 од Статутот на Националниот конзерваторски центар, донел Правилник број 01-259/6 од 05 декември 2006 година, со кој се поништува Правилникот за организација на работата и систематизација на работните места на Националниот конзерваторски центар - Скопје, бр. 01-259/2 од 29 мај 2006 година.

Управниот одбор на Националниот конзерваторски центар, на седницата одржана на 6 декември 2006 година, врз основа на член 36 став 1 точка 5 од Законот за културата, донел Одлука за давање согласност на Правилникот за поништување на Правилникот за организација на работата и систематизација на работните места на Националниот конзерваторски центар - Скопје, бр. 01-259/6 од 5 декември 2006 година, донесен од вршителот на должноста директор на Центарот.

Истиот вршител на должноста директор на Националниот конзерваторски центар, повторно врз основа на член 28 став 2 точка 5 од Законот за културата и член 14 став 1 точка 5 од Статутот на Националниот конзерваторски центар, донел нов Правилник за организација на работата и систематизација на работните места на Националниот конзерваторски центар - Скопје, бр. 01-562/1 од 12 декември 2006 година.

Овој правилник содржи 36 члена, распоредени во следниве тематски целини: основни одредби; организациони облици и нивен делокруг; раководење со организационите облици; начин на работа; степени на сложеност на стручните работи и соодветност на стручната спрема и звањата; систематизација на работните места и преодни и завршни одредби.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Од содржината на оспорените правилници, произлегува дека со истите се уредуваат прашања за организацијата на работата на Националниот конзерваторски центар, како матична национална установа за заштита на недвижното културно наследство, како и прашања поврзани со систематизацијата на работните места во оваа установа што е во функција на извршување на работите од надлежноста на установата, што на овие правилници им дава карактер на интерни акти на Националниот конзерваторски центар. Со оглед дека овие акти не содржат општи норми на однесување, не уредуваат односи на субјектите во правото на општ начин и на неопределен број на субјекти во правото, Судот оцени дека истите немаат карактер на пропис подобен за уставносудска оценка.

Со оглед на фактот што оспорените правилници немаат карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, туку претставуваат интерни акти, Судот оцени дека не е надлежен за оценување на нивната согласност со Уставот и со Законот, поради што се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи, и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.235/2006)

208.

У.бр.196/2006

- Член 41 и член 51 од Статутот на Јавното претпријатие „Македонска радиотелевизија“-Скопје

- Article 41 and Article 51 of the Statute of the Public Enterprise "Macedonian Radio and Television" - Skopje

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 41 и член 51 од Статутот на Јавното претпријатие „Македонска радиотелевизија“-Скопје, објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.89/2006.

2. Синдикатот за графичка, информативна, филмска, издавачка дејност и производство на хартија на Република Македонија - Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбите од Статутот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата членовите 41 и 51 од Статутот биле во спротивност со членовите 133 и 138 од Законот за радиодифузијата и со Амандман ЦЦИ на Уставот, затоа што во нив не се предвидувало право на жалба против одлуката на Советот на МРТ за избор на членови на Управниот одбор и за избор на извршен директор и заменик извршен директор на Јавното претпријатие „Македонска радиотелевизија“.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 41 од Статутот, изборот се врши со гласање за секој поединечно пријавен кандидат на конкурсот.

Секој член на Советот може да даде само онолку гласови колку што кандидати се избираат по објавениот конкурс.

За избрани се сметаат кандидатите кои добиле најголем број гласови од вкупниот број членови на Советот, во кое мора да има мнозинство гласови од вкупниот број членови на Советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.

За неизбраниот број членови на Управниот одбор јавниот конкурс се повторува.

Според оспорениот член 51 од Статутот секој член на Управниот одбор гласа само за еден од кандидатите за извршен директор и за еден од кандидатите за заменик извршен директор.

За избран се смета кандидатот кој добил мнозинство гласови од вкупниот број членови на Управниот одбор.

До колку по извршеното гласање ниту еден од кандидатите не го добил мнозинството гласови од став 2 на овој член, гласањето се повторува при што се гласа за двајцата кандидати кои добиле најголем број гласови.

Судот, исто така, утврди дека Статутот на Јавното претпријатие „Македонска радиотелевизија“ е донесен врз основа на член 133 став 1 алинеја 4 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр.100/2005), во кој член се утврдени надлежностите на Советот на МРТ, меѓу кои, е и надлежноста за донесување на Статутот.

Согласно член 142 од наведениот закон со Статутот на МРТ се уредува организацијата, управувањето и раководењето во МРТ, потоа актите и постапката за нивно донесување, како и други прашања од значење за работењето со МРТ.

Од увидот во содржината на Статутот, Судот утврди дека со него се уредуваат токму прашањата на кои се упатува во членот 142 од Законот за радиодифузната дејност или поконкретно, според

член 1 од Статутот, со овој статут се уредуваат прашањата од значење за работењето на Јавното претпријатие Македонска радиотелевизија (во натамошниот текст МРТ), а особено: - фирмата и седиштето на МРТ, дејноста на МРТ, застапувањето и претставувањето на МРТ; организацијата на МРТ; планирање на работата и развојот; управувањето и раководењето на МРТ; составот, начинот на изборот и отповикувањето и надлежноста на органите на МРТ; финансирањето на МРТ; актите на МРТ и постапката за нивно донесување и други прашања значајни за работењето на МРТ.

4. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Тргувајќи од наведените уставни и деловнички одредби, а имајќи го предвид законскиот основ за донесување на Статутот на МРТ, како и неговата содржина, односно прашањата што се уредуваат во него, Судот утврди дека Статутот не е пропис во смисла на член 110 од Уставот, туку е интересен акт со кој во согласност со закон се уредуваат прашања од значење за организацијата и работењето на ова Јавно претпријатие, поради што Судот оцени дека не е надлежен да одлучува за согласноста на оспорените одредби од Статутот со Уставот и со закон.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.196/2006)

209.

У.бр.19/2007

- Одлука на Управниот одбор на Адвокатската комора за утврдување на висината на коморскиот уписен влог

- Decision by the Board of Directors of the Bar for the determination of the amount of the chamber entry deposit

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛААТ иницијативите за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката на Управниот одбор на Адвокатската комора за утврдување на висината на коморскиот уписен влог („Службен весник на Република Македонија“ бр.1/2007).

2. Благица Тодоровска од Свети Николе, Народниот правобранител на Република Македонија и Стоимен Филипов од Кочани, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативите поднесени од тројцата подносителите, оспорената одлука не била во согласност со членот 9 став 2 од Уставот на Република Македонија, според кој граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Имено, подносителите на иницијативите сметаат дека воведувањето на нова материјална обврска за новите адвокати, која била двојно поголема од претходно утврдената која се однесувала на адвокатите кои претходно биле упишани во Адвокатската комора, претставувало неуставен чин кој претставува дополнителен услов за

обавување на адвокатската дејност, со што лицата кои немало да бидат во материјална можност да го платат коморскиот уписен влог од 2000 евра, иако се впишале во Именикот на адвокати, немале да можат да ја вршат адвокатската дејност.

3. Судот на седницата утврди дека оспорената Одлука во членот 1 предвидува дека по уписот во именикот на адвокатите во Адвокатската комора на Република Македонија, новите адвокати ќе плаќаат коморски уписен влог во висина од 2000 евра во денарска противвредност, а според член 2, оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ начин и на неопределен број на субјекти во правото Судот оцени дека оспорениот акт нема карактер на пропис поради што не е подобен за уставно судска оценка.

Имено, според Судот оспорената одлука претставува интересен и конкретен акт за операционализација на членот 36 од Законот за адвокатурата и членот 23 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија, во кои одредби во надлежност на Управниот одбор е предвидено и определување на висината на коморскиот уписен влог.

Од причина што оспорениот акт нема карактер на пропис, Уставниот суд не е надлежен да ја оценува неговата уставност и законитост, поради што се исполнети условите за отфрлање на иницијативите.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.19/2007)

210.

У.бр.138/2006

- Одлука за надоместок за исхрана на работниците бр.02/321 донесена од „Здружението на пензионери“ Кисела Вода - Скопје на седницата одржана на 30 септември 2004 година

- Decision on the remuneration for food of the workers no.02/321 adopted by the "Association of Pensioners" Kisela Voda – Skopje at the session held on 30 September 2004

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за надоместок за исхрана на работниците бр.02/321 донесена од „Здружението на пензионери“ Кисела Вода - Скопје на седницата одржана на 30 септември 2004 година.

2. Петар Димовски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената одлука имала повратно дејство, дека таа немала основ во Статутот на здружението, колективниот договор, како и во законските прописи.

Имено, оспорената одлука била донесена на 30 септември 2004 година, а нејзината примена била од 1 јануари 2004 година што значело дека таа има повратно дејство и била против одредбата од член 52 став 4 од Уставот на Република Македонија.

Во иницијативата, исто така, се наведува дека со оспорената одлука не биле опфатени сите вработени и како доказ е доставен Списокот за исплата на хранарина за месец февруари 2006 година и дека таква можност не произлегувала од колективниот договор и од законот.

Според тоа, подносителот на иницијативата бара Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука.

3. Судот на седницата утврди дека според член 1 од оспорената Одлука, на работниците ангажирани за вршење на работи и работни задачи во Здружението, како и на работниците по функција со надоместок ќе им се исплатува надоместок за исхрана, согласно законските прописи. Според член 2 од оспорената Одлука висината на надоместокот ќе изнесува 50% од износот утврден за работниците во органите на управата на Републиката, што сега изнесува 2.300,00 денари. Во членот 3 од оспорената Одлука е утврдено дека таа влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се применува од 1.01.2004 година. Според членот 4, оваа одлука да се достави до благајната на Здружението за спроведување.

4. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија покрај другото одлучува и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Разгледувајќи ја иницијативата, како и содржината на оспорената одлука, Судот утврди дека таа не претставува пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, туку

претставува интерен акт на „Здружението на пензионери,, Кисела Вода, со која на одредени вработени во Здружението им се исплатува надоместок за исхрана, поради што Судот оцени дека иницијативата согласно наведената одредба од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија треба да се отфрли.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.138/2006)

211.

У.бр.17/2007

- Тестови за подготовка на возачки испит од „Б“ категорија (пробни тестови) и на тестовите за полагање на возачки испит од „Б“ категорија, донесени од Комисијата за едукација, превенција и безбедност на сообраќајот на патиштата

- Tests for the preparation of a driving examination of “B” category (trial tests) and of the tests for taking driving examination of “B” category, adopted by the Commission for Education, Prevention and Traffic Safety on the Roads

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на тестовите за подготовка на возачки испит од „Б“ категорија (пробни тестови) и на тестовите за полагање на возачки испит од „Б“ категорија, донесени од Комисијата за едукација, превенција и безбедност на сообраќајот на патиштата.

2. Сане Георгиевски од Охрид, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, означените акти предвидувале сообраќајни знаци кои не се определени во Правилникот за сообраќајните знаци донесен согласно член 397 став 2 од Законот за безбедноста на сообраќајот на патиштата, и тоа сообраќаен знак - „тунел“ (во пробните тестови) или сообраќајните знаци - „број на автопат“, „број на пат резервиран за сообраќај на моторни возила“, „пешачка зона“, „голомразица“, „колона од запрени возила“, „зона во која е ограничена брзината“, „неутврдена банкина“ (во тестовите за полагање), поради што оспорените акти не биле во согласност со Законот.

3. Судот на седницата утврди дека тестот број 3 од тестовите за подготовка на возачки испит од „Б“ категорија го содржи сообраќајниот знак „тунел“, кој не е определен во Правилникот за сообраќајните знаци донесен согласно член 397 став 2 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/1998, 38/2002 и 38/2004).

Исто така, тестовите број 1, 2, 4, 6, 8 и 12 од тестовите за полагање на возачки испит од „Б“ категорија ги содржат сообраќајните знаци наведени во иницијативата, а кои не се определени во означениот правилник донесен врз основа на наведениот закон.

Понатаму, Судот утврди дека со Одлука, бр.07-1897/1, донесена од Министерството за образование и наука - Комисија за едукација, превенција и безбедност на сообраќајот на патиштата на 22 февруари 2007 година, укинати се означените броеви на тестовите.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Со оглед на тоа што оспорените тестови не претставуваат прописи во смисла на член 110 алинеја 2 од Уставот, Судот утврди дека не е надлежен да одлучува по иницијативата, поради што согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот, одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Бајрам Положани. (У.бр.17/2007)

212.

У.бр.14/2007

- Решение за давање согласност на Одлуката за набавка на автобуси и опрема со кредитно задолжување, бр.07-3387/1 донесено од Советот на град Скопје

- Resolution for giving consent to the Decision on procurement of buses and equipment on loan, no.07-3387/1 passed by the Council of the City of Skopje

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 11 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Решението за давање согласност на Одлуката за набавка на автобуси и опрема со кредитно задолжување, бр.07-3387/1 донесено од Советот на град Скопје на 11 декември 2006 година.

2. Министерството за локална самоуправа на Република Македонија - Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспореното решение не било во согласност со член 50 од Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа, затоа што Советот на град Скопје без било какво ограничување и условување во поглед на издавањето на гаранции потребни за обезбедување на кредитни средства дал целосна согласност на одлуката на Управниот одбор на Јавното претпријатие, која одлука во себе содржи и одредба за давање на гаранција на кредитни средства од страна на градот Скопје со што всушност е дадена и согласност, односно е верификуван налогот до надлежниот орган на град Скопје да ги издаде потребните гаранции за обезбедување на кредитни аранжмани. Понатаму подносителот наведува дека давањето на гаранција за кредитни задолжувања на јавните претпријатија кои ги основа општината, односно градот Скопје согласно член 50 од Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа е условено со претходна согласност на Министерството за финансии, а ноторен е фактот дека таква согласност не е дадена.

Исто така подносителот на иницијативата наведува дека спорното решение и ако е изготвено во форма на решение е општ акт затоа што со него не се воспоставува однос обврска (интер партес) помеѓу Управниот одбор на Јавното претпријатие и Советот на град Скопје, туку се воспоставува идна и неизвесна облигација на градот Скопје кон кредиторот Европска банка за обнова и развој (ЕБРД) која во случај на процесуирање на дадените гаранции ќе биде реализирано од Буџетот на град Скопје, што значи на товар на

граѓаните на град Скопје како последица на воспоставен однос - обврска (ерга омнес) спрема сите.

Во поткрепа на становиштето дека оспореното решение е пропис на општината подносителот наведува одредби од Законот за градот Скопје, Законот за јавен долг и Законот за локалната самоуправа.

3. Судот на седницата утврди дека согласно Законот за локалната самоуправа и член 11 точка 5 од Законот за јавните претпријатија, Советот на град Скопје на седницата одржана на 11 декември 2006 година донел Решение за давање согласност на Одлуката за набавка на автобуси и опрема со кредитно задолжување.

Во точката 1 од наведеното решение е предвидено дека „се дава согласност на Одлуката за набавка на автобуси и опрема со кредитно задолжување, донесено од Управниот одбор на Јавното сообраќајно претпријатие „Скопје,, - Скопје бр.02-1540/4 од 20 ноември 2006 година.

Во точката 2 од решението е предвидено дека решението влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на град Скопје.

4. Според член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот како и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Според член 1 став 1 од Законот за јавните претпријатија („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/1996, 6/2002, 40/2003, 49/2006 и 22/2007) јавните претпријатија се основаат заради вршење на стопански дејности од јавен интерес, а според став 2 на овој член стопанска дејност од јавен интерес се дејности кои се незаменлив услов за живот и работа на граѓаните за работа на правните лица и на државните органи.

Во член 2 на овој закон, покрај другите, како стопанска дејност од јавен интрес е и јавниот превоз на патници.

Според член 3 од наведениот Закон, за вршење на одделни стопански дејности од јавен интерес, во рамките на своите надлежности јавни претпријатија можат да основа Владата на Република Македонија во име на Република Македонија, општините и градот Скопје под услови и начин утврдени со закон.

Според член 5 од Законот средствата за работењето и развојот на јавните претпријатија се обезбедуваат од приходите кои тоа ги остварува со сопственото работење, од кредитните средства и од други извори во согласност со законот.

Според член 11 точка 5 од наведениот закон, основачот на јавните претпријатија дава согласност на актот за задолжување на јавното претпријатие.

Според член 50 од Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа општината може да се задолжува долгорочно во земјата во согласност со одредбите на овој Закон и да дава гаранции за јавните претпријатија кои се основани од општините откако Министерството за финансии утврди дека општината во периодот од најмалку 24 месеци од денот на примената на овој закон, редовно доставува позитивна оценка односно финансиски извештаи и во период од две години од денот на примената на овој закон, нема непокриени обврски кон доверители.

Според став 2 на овој член Министерството за финансии може по исклучок да даде согласност за финансирање на капитални инвестиции пред роковите утврдени во ставот (1) од овој член, доколку средствата се обезбедуваат од меѓународни финансиски институции и за тоа согласност дава Владата на Република Македонија.

Од наведените законски одредби произлегува дека јавното претпријатие кое врши дејност од јавен интерес и кое е основано од општината, односно град Скопје може да донесе акт за задолжување на ова претпријатие при што на овој акт потребно е да даде согласност основачот.

Меѓутоа, пред да биде дадена согласност на Одлуката за кредитно задолжување согласно законот потребно е согласност да даде Министерството за финансии, а во одредени случаи и Владата на Република Македонија.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека давањето на согласност од страна на основачот треба да се свати како интегрален дел на процесот на деловното работење и кредитно задолжување на јавното претпријатие, односно учество на основачот во креирањето и донесувањето на актот за кој се дава согласност, или поточно речено согласноста на основачот треба да се свати како инструмент со кој се потврдува дека одлуката за набавка и кредитно задолжување е донесена во законита постапка и дури по дадената согласност таа станува полноважна.

Оттука, имајќи ги предвид наведените законски одредби, содржината на оспореното решение како и наводите во иницијативата, Судот оцени дека оспореното Решение со кое Советот на град Скопје дал согласност на Одлуката за набавка на автобуси и опрема со кредитно задолжување не преставува пропис подобен за уставно судска оценка. Имено, оспореното решение претставува поединечен односно конкретен деловен акт (донесен од Советот на Градот Скопје) за преземање одредени дејствија во текот на постапката односно давање на согласност за донесување на Одлука за набавка на автобуси и опрема со кредитно задолжение од страна на Управниот одбор на Јавното сообраќајно претпријатие „Скопје“ од Скопје, чија пак законитост, може да се оспорува, но во друга постапка и пред друг орган односно суд, а не пред Уставниот суд на Република Македонија.

5. Со оглед на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.14/2007)

213.

У.бр.52/2007

**- Известување бр.09-898/1 од 7 февруари 2007 година,
донесено од министерот за правда на Република
Македонија**

*- Notification no.09-898/1 of 7 February 2007, adopted by the
Minister of Justice of the Republic of Macedonia*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Известувањето бр.09-898/1 од 7 февруари 2007 година, донесено од министерот за правда на Република Македонија.

2. Македонската партија, застапувана од нејзиниот претседател Тодор Петров, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на дописот означен во точката 1 од ова решение.

Со поднесената иницијатива, подносителот на иницијативата го спори дописот на министерот за правда кој бил доставен до подрачните одделенија на Министерството за правда. Најнапред, во иницијативата се цитираат одредбите од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2007) и исправката на истиот закон објавена во Службен весник на Република Македонија бр.8/2007, за да потоа подносителот се надоврзува и наведува дека министерот со оспореното известување испратено до сите подрачни одделенија на Министерството за правда, во својата

точка 3 создавал нов пропис за потврдување на регистрација на политичката партија, која по содржина била поинаква од членот 1 став 3 од Законот.

Оттука, според подносителот на иницијативата, министерот можел да ја формулира точката 3 на неговиот допис само онака како било предвидено во Законот, и никако поинаку, бидејќи на тој начин се нарушувал темелниот принцип на уставниот поредок на Република Македонија - владеењето на правото, а правните субјекти се доведувале во правна несигурност. Поради овие причини, се предлага Уставниот суд да ја поништи точката 3 од дописот на министерот за правда на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека Известувањето на министерот за правда на Република Македонија број 09-898/1 од 7 февруари 2007 година е допис кој е доставен до подрачните одделенија на Министерството за правда и во кој со 6 точки се дадени одредени укажувања.

Имено, оспореното известување, меѓу другото, го содржи следново:

1) Според Законот, политичка партија можат да основаат најмалку 1000 граѓани на Република Македонија кои имаат избирачко право и кои го дале својот потпис за основање на една политичка партија.

Собирањето на потписите за основање на политичка партија се врши на „Образец 1“, кој е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.13/2007 и на интернет страната на Министерството за правда, а како примерок може да се земе и од подрачните одделенија на Министерството за правда.

2) Политичката партија која е регистрирана е должна пред истекот на секои две години од денот на регистрацијата да достави 1000 потписи, до основниот суд според седиштето на партијата (Битола, Тетово, Скопје-ИИ Скопје, Струмица и Штип). Потписите се собираат во подрачните одделенија на Министерството за правда и месните канцеларии во нивен состав. Собирањето на потписите за членување во политичка партија се врши на „Образец 2“, кој е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.13/2007 и на интернет страната на Министерството за правда, а може да се земе и

како примерок од подрачните одделенија на Министерството за правда.

3) Политичките партии регистрирани до денот на примената на Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии да достават 1000 потписи за членување во политичка партија до надлежниот основен суд. Постапката за собирање на потписи започнува на 9 февруари 2007 година и трае до 22 март 2007 година.

4) Обрасците за собирање на потписи ги обезбедува во доволен број примероци политичката партија и ги доставува до подрачното одделение на Министерството за правда и месни канцеларии во нивен состав во кои ќе ги собира потписите, со известување за која политичка партија се спроведува постапката за собирање на потписите.

5) Заедно со обрасците, политичката партија до Министерството за правда доставува и овластување од претседателот или генералниот секретар на партијата заверено на нотар за лицето (лицата) што ќе ја следи постапката за собирање на потписи. Само овластеното лице (лица) може да контактира со вработените лица во подрачното одделение (да го следи процесот за собирање на потписи и да ги собира обрасците) и да одлучува кога ќе заврши постапката за собирање на потписи.

6) Потписите граѓаните ги даваат во подрачните одделенија на Министерството за правда според официјалното место на живеење, запишано во личната карта или патната исправа. Во последниот извод од Избирачкиот список се заокружува редниот број на избирачот, за да се избегне злоупотребата при давањето на потписите. За лицата кои не се запишани се спроведува постапка за запишување во Избирачкиот список врз основа на Изборниот законик.

4. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на однесување и да уредува односи на субјектите во правото на општ начин, Судот оцени дека оспорениот акт нема карактер на пропис поради што не е подобен за уставно судска оценка.

Имено, според содржината на оспорениот акт, според Судот истиот не е пропис, туку претставува само интересен акт на Министерството за правда, со кој се даваат напатствија на вработените во подрачните одделенија за начинот на нивното постапување и работење во примената на новините од Законот за изменување и дополнување на Законот за политичките партии.

Со оглед на тоа дека оспорениот акт не претставува пропис во смисла на членот 110 алинеја 2 од Уставот, туку оперативен, интересен акт на Министерството за правда, Судот оцени дека не е надлежен да одлучува за согласноста на оспорениот допис со Уставот, поради што се утврди дека се исполнети условите од членот 28 алинеја 1 од Деловникот за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 на ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.52/2007)

214.

У.бр.183/2006

- Одлука за измена и дополнување на составот на комисиите и работните тела на Советот, бр.07-1156/9 донесена од Советот на општина Демир Хисар и Решение за формирање на комисија за процена и утврдување на штети од елементарни и други непогоди бр.07-1156/8, донесена од Советот на општина Демир Хисар

- Decision on a change and supplement to the composition of the commissions and working bodies of the Council, no.07-1156/9 adopted by the Council of Demir Hisar municipality and Resolution for setting up a commission for the assessment and determination of damages from natural and other disasters no.07-1156/8, adopted by the Council of Demir Hisar municipality

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување законитоста на:

а) Одлуката за измена и дополнување на составот на комисиите и работните тела на Советот, бр.07-1156/9 донесена од Советот на општина Демир Хисар на 25 август 2006 година („Службен гласник на општина Демир Хисар“ бр.7/2006), и

б) Решението за формирање на комисија за процена и утврдување на штети од елементарни и други непогоди бр.07-1156/8, донесена од Советот на општина Демир Хисар на 25 август 2006 година („Службен гласник на општина Демир Хисар“ бр.7/2006).

2. Љупчо Најдовски градоначалник на општина Демир Хисар на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорените акти не биле во согласност со член 32 став 3 и 4 од Законот за локалната самоуправа и член 41 од Статутот на општина Демир Хисар, затоа што при формирање на: Комисијата за финансии и буџет; Комисијата за склучување на бракови; Комисијата за јавни и комунални дејности; Комисија за урбанизам, комунална дејност и

ЗШС; Комисија за општествена дејност; Комисија за обележување на празници и манифестации; Комисија за работно ангажирање на корисници на социјална помош; Статутарно правна комисија; Надзорен одбор за материјално финансиско работење; Управен одбор на Радио Демир Хисар, Училишен одбор во ОУ „Гоце Делчев“; Општинскиот совет за безбедност на Собранието и Посебно решение за формирање на комисија за процена и утврдување на степенот на елементарни и други непогоди не бил почитуван принципот на пропорционална застапеност на политичките партии во советот.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на член 43 и 45 од Статутот на општина Демир Хисар, Советот на општина Демир Хисар на 25 август 2006 година донел Одлука за измени и дополнување на составот на комисиите и работните тела на Советот. Имено во оваа одлука поименично се утврдени членови на комисиите и е утврдено нивната политичка припадност и тоа во следни комисиии: Комисија за финансии и буџет; Комисија за склучување на бракови; Комисија за јавна комунална дејност; Комисија за урбанизам; Комисија за општествена дејност; Комисија за обележување на празници, манифестации и доделување на награди и признанија; Комисија за работно ангажирање на корисници на социјална помош; Статутарно правна комисија, Надзорен одбор за материјално финансиско работење на општината; Комисија за изготвување на Програма за работа на Советот; Надзорен одбор во ЈКП „Комуналец“; Управен одбор во ЈРДП „Радио Демир Хисар“; Совет за безбедност во сообраќајот во општина Демир Хисар, Училиштен одбор на ОУ „Гоце Делчев“; Училишен одбор на ОУ „Даме Груев“, Управен одбор на Детска градинка „2-ри Септември“ Демир Хисар; Училиштен одбор на ЈОУ „Крсте Петков Мисирков“; Управен одбор на Домот на културата „Илинден“ Демир Хисар и Надзорен одбор во Домот на културата „Демир Хисар“.

Судот исто така утврди дека на истиот датум Советот на општина Демир Хисар донел Решение за формирање на Комисија за проценка и утврдување на штети од елементарни и други непогоди во кое е утврден поименично составот на комисијата и политичката припадност на членовите на оваа комисија.

4. Според член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд е надлежен да одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби во однос на содржината на оспорените акти Судот утврди дека тие се поединечни акти за избор на членови во соодветни комисии на Советот на општина Демир Хисар, а не се прописи со кои на општ начин се уредуваат определени односи, односно прашања кои се однесуваат на неопределен број на субјекти во правото, што е карактеристика на секој вид на пропис.

Со оглед на тоа што оспорените акти не се прописи, туку конкретни акти, согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд не е надлежен да ја оценува нивната согласност со член 32 став 3 и 4 од Законот за локалната самоуправа и член 41 од Статутот на општината, а кои според подносителот на иницијативата не биле почитувани во постапката за избор на претседатели и членови на комисиите.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.183/2006)

215.

У.бр.7/2007

- Одлука за воведување гилотина на прописите

- Decision on introducing a guillotine of the regulations

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 2 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за воведување гилотина на прописите („Службен весник на Република Македонија“ бр.129/2006), донесена од Владата на Република Македонија, под број 19-5977/1 од 28 ноември 2006 година.

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Имено, Според подносителот на иницијативата оспорената одлука немала уставна и законска основа за нејзино донесување и постоење, односно имплементирање, затоа што со неа не се извршувал ниту еден закон или пропис на Собранието на Република Македонија. Со оспорената одлука Владата на Република Македонија изворно и неовластено со Устав и закон воведувала гилотина на прописите, што не било допуштено од уставно-правен аспект, особено што и терминот „гилотина“ бил несоодветен и груб за употреба во ова време.

Исто така, подносителот на иницијативата смета дека противуставно и незаконски со членовите 3, 4, 5 и 6 од Одлуката се воведувале нови институции-служби, органи и работни тела со што

непотребно се оптоварувала и поскапувала и самата владина админи-страција. Притоа, со оспорената одлука се негирала, односно се одземала веќе претходно, со закон, утврдената надлежност на Секре-таријатот за законодавство од членот 40 од Законот за Владата на Република Македонија. Дека оспорената одлука била непотребна од уставно-правен аспект зборувал и членот 30 став 2 од наведениот закон, според кој Владата на Република Македонија имала право и должност да укине или поништи пропис или друг акт на министерствата, органите на државната управа и управните организации кои не се во согласност со Уставот, закон или друг пропис на Собранието, односно пропис на Владата.

Освен тоа, според подносителот на иницијативата, оспорената одлука била донесена на 28 ноември 2006 година, а објавена на 11 декември 2006 година во „Службен весник на Република Македонија“ бр.129/2006 и со членот 16 од истата се предвидувало таа да влезе во сила со денот на донесувањето, наместо со објавувањето во наведеното службено гласило, со што постоело и повратно дејство во најзината примена, што не било во согласност со член 52 став 1, 2 и 4 од Уставот. Ова од причина што влегувањето на законите и другите прописи секогаш морало да претходи на нивното објавување.

Врз основа на наведеното, подносителот на иницијативата смета дека оспорената одлука ги повредува член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51, член 52 став 1, 2 и 4, член 68 став 1 алинеја 2, член 88, член 89 став 6 и член 91 алинеја 1, 5 и 14 од Уставот на Република Македонија, како и член 2, член 4, член 5, член 8, член 9, член 30 став 2 и 3, член 35, член 36 став 3 и член 40 став 1 и 2 од Законот за Владата на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на член 36 став 3 од Законот за Владата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија, бр.59/2000, 12/2003, 55/2005 и 37/2006), Владата на Република Македонија на седницата одржана на 28 ноември 2006 година донела Одлука за воведување гилотина на прописите.

Главата I од Одлуката е со наслов: „Општи одредби“ и содржи два члена.

Во член 1 од Одлуката е определено дека со оваа одлука се воведува гилотината на прописи како институционален механизам

за преиспитување на решенијата во прописите заради нивно поедноставување.

Целта на донесување на Одлуката, според содржината на членот 2 став 1 е да се минимизираат формалностите и административните пречки, кои наметнуваат несуштински обврски за правните и физичките лица. Притоа, под формалност и административна пречка, во смисла на оваа одлука, се подразбира обврската за правното или физичкото лице да обезбеди уверенија, пријави, решенија, одобренија, овластувања, согласности, сертификати, дозволи, барања, изјави и други обрасци (став 2).

Главата II од Одлуката е со наслов: „Институционална поддршка“.

Според член 3 од Одлуката, постапката за воведување на гилотината на прописите ја спроведуваат: Координативниот комитет за имплементација на проектот гилотина на прописи (во натамошниот текст: Координативен комитет); Секторот за економски систем, тековни и развојни политики во рамките на Генералниот секретаријат при Владата на Република Македонија; Комисијата за регулаторни реформи и работните групи во министерствата, во другите органи на државната управа и во други органи и институции.

Според член 4 од Одлуката, како орган што го следи спроведувањето на гилотината на прописите е определен Координативниот комитет, со кој раководи заменикот на претседателот на Владата на Република Македонија за економски прашања, (координатор на процесот). Во Координативниот комитет членуваат министерот за финансии, министерот за економија, министерот за правда, министерот за труд и социјална политика, министерот за транспорт и врски, министерот за здравство, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, министерот за внатрешни работи, министерот за животна средина и просторно планирање, министерот за образование и наука, министерот за култура, министерот за локална самоуправа, министерот за надворешни работи и секретарот на Секретаријатот за законодавство. Координативниот комитет ги разгледува предлозите од Комисијата за регулаторни реформи и – предлага на Владата на Република Македонија, мерки за поедноставување на решенијата во прописите. Координативниот комитет се состанува по претходен предлог од страна на Комисијата за регулаторни реформи.

Според член 5 од Одлуката, Комисијата за регулаторни реформи е составена од државни секретари /раководители на сектор во министерствата, еден претставник од Секретаријатот за законодавство и четири претставници од Секторот за економски систем, тековни и развојни политики во рамките на Генералниот секретаријат при Владата на Република Македонија. Претседател на Комисијата за регулаторни реформи е раководителот на Секторот за економски систем, тековни и развојни политики. Во понатамошниот текст на овој член од Одлуката е определено кои задачи ги врши Комисијата за регулаторни реформи, како и тоа дека истата се состанува најмалку два пати месечно. Исто така, предвидено е дека членовите на оваа комисија се истовремено раководители на работна група во рамките на институцијата, од која потекнуваат.

Според член 6 став 1 од Одлуката, работните групи за иницирање на предлози за измена или престанување на важноста на прописите се формираат во министерствата, другите органи на државната управа и во Секретаријатот за законодавство. Понатаму, во став 2 од овој член се разработува начинот на кој работните групи обезбедуваат стручна поддршка, а според став 3 работни групи може да се формираат и во други органи и институции на предлог на заменикот на претседателот на Владата на Република Македонија за економски прашања.

Главата III од Одлуката е со наслов „Постапка за спроведување гилотина на прописите“ и во одредбите што следат се разработени предвидените три фази на оваа постапка.

Првата фаза од постапката започнува со содржината на членот 7 од Одлуката, во кој е предвидено дека работните групи имаат задача да изготват листа на сите прописи во надлежност на мини-стерствата и органите во нивниот состав (став 1). Работните групи во самостојните органи на државната управа ја имаат истата задача од став 1 на овој член (став 2).

Според став 3 од истиот член на Одлуката, листата на прописи ги содржи следните елементи: реден број; целосен назив на прописот; година на објавување и број на „Службен весник на Република Македонија“ (доколку е објавен); правен основ на кој се темели прописот (назив на законот, број на „Службен весник на Република Македонија“ и број на членот); името на институцијата или органот кој е надлежен за негово подготвување и донесување; одговор дали постојат упатства, обрасци и слично како составен дел

на прописот; одговор дали прописот наметнува обврска за плаќање паричен надомест; одговор дали прописот е објавен на интернет страницата на институцијата или органот; и одговор дали се однесува на: а) физичките лица и/или б) правните лица.

Листата на прописи се доставува до Секторот за економски систем, тековни и развојни политики на пропишан Образец бр.1, составен дел на оваа одлука, во писмена и електронска форма, потпишана од министерот, односно функционерот кој раководи со органот, најдоцна до 22 декември 2006 година (став 4).

Членот 8 од Одлуката определува дека работните групи имаат задача да го преиспитуваат секој пропис, кој се однесува на правните и физичките лица, а е во надлежност на министерството, во друг орган на државната управа или други органи и институции (став 1). Најдоцна до 10 февруари 2007 година работните групи изготвуваат образложение-оценка за оправданоста на секој поединечен пропис, со пополнување на посебен Образец бр. 2, кој е составен дел од оваа Одлука (став 2).

Врз основа на дефинираните критериуми во Образецот бр. 2, работните групи изготвуваат препорака, дали: прописот го задово-лува критериумот на оправданост, треба да се менува или може да му престане важноста (став 3). Образецот бр.2 во писмена и електронска форма, потпишан од министерот, односно функционерот кој раководи со органот се доставува до Секторот за економски систем, тековни и развојни политики, најдоцна до 10 февруари 2007 година (став 4).

Втората фаза од постапката започнува со содржината на членот 9 од Одлуката во кој е предвидено дека по спроведеното непосредно преиспитување на препораките доставени од работните групи, Комисијата за регулаторни реформи, најдоцна до 15 април 2007 година, изготвува мислење за измена, престанување на важноста или неменување на неговата содржина.

Понатаму, според член 10 од Одлуката, во постапката за спроведување на гилотината на прописи на транспарентен начин се вклучуваат и претставници на бизнис заедницата, невладиниот сектор и други заинтересирани субјекти.

Според член 11 од Одлуката, комисијата за регулаторни реформи за остварување на своите задачи, по потреба, ангажира домашни или странски експерти од областа на правото или економијата.

Според член 12 од Одлуката, врз основа на иницијативите и предлозите на работните групи, комисијата за регулаторни реформи, најдоцна до 31 мај 2007 година, подготвува информација за поедноста-вување на решенијата во прописите и истата ја доставува до Коорди-нативниот комитет.

Третата фаза од постапката го содржи членот 13 од Одлуката, во кој е предвидено дека, врз основа на предлозите од координа-тивниот комитет, најдоцна до 30 септември 2007 година, се воспоста-вува Единствена електронска евиденција на прописи, која се објавува на интернет страницата на Владата на Република Македонија.

Во Главата IV од Одлуката се содржани завршните одредби.

Според содржината на членот 14 од Одлуката, најдоцна до 11 декември 2006 година, министрите (функционерите кои раководат со органите односно организациите) и Секретаријатот за законодавство го доставуваат составот на работните групи, од редот на државни секретари/раководители на сектори, со именуван раководител на работната група, до заменик на претседателот на Владата на Република Македонија за економски прашања (став 1). Најдоцна до 15 декември 2006 година, Владата на Република Македонија ги именува членовите на Координативниот комитет, Комисијата за регулаторни реформи и на работните групи (став 2).

Според членот 15 од Одлуката, за прописите, кои нема да бидат вклучени во Единствената електронска евиденција на прописи, ќе се предложи до надлежните органи и институции да се поведе постапка за престанување на нивната важност.

Во членот 16 од Одлуката е определено истата да влезе во сила со денот на донесувањето и да се објави во “Службен весник на Република Македонија”.

4. Според член 91 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Владата на Република Македонија ја утврдува

политиката на извршување на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување.

Според членот 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Согласно член 36 став 3 од Законот за Владата на Република Македонија, со одлука Владата одлучува за одделни прашања и мерки за извршување на законите; основа стручни и други служби за своите потреби и заеднички служби за потребите на Владата и на министерствата и другите органи на државната управа.

Тргувајќи од содржината на член 91 алинеја 1 од Уставот, како и од содржината на цитираната законска одредба, произлегува дека Владата на Република Македонија има уставно и законско овластување преку одредени институционални механизам, кои можат да бидат и сосема нови, да презема мерки што се во функција на извршување на законите, во кои секако спаѓа и преиспитувањето на решенијата во прописите заради нивно поедноставување во извршувањето.

Притоа, тргнувајќи од целта за донесување на оспорената одлука, како и од нејзината содржина, произлегува дека во овој случај не станува збор за пропис што може да биде предмет на уставно-судска оценка, а поради следново:

Имено, според член 2 од Одлуката, целта на донесување на одлуката е да се преземат конкретни активности заради минимизирање на формалностите и административните пречки кои им наметнуваат на правните и физичките лица несुштински обврски во случаите кога имаат потреба од: уверенија, пријави, решенија, одобренія, овластувања, согласности, сертификати, дозволи, барања, изјави и други обрасци.

За таа цел Владата на Република Македонија, со оспорената одлука организира процедура во која конкретно опреде-

лени органи и тела преземаат и вршат конкретни дејствија и задачи во планирани фази, според дефинирани временски интервали.

Во почетната, прва фаза од оваа процедура, според член 7 од Одлуката, се изготвува листа на сите прописи во надлежност на министерствата и органите во нивниот состав, која листа содржи децидно определени елементите. Потоа, според член 8 од Одлуката се врши преиспитување на секој пропис, кој се однесува на правните и физичките лица, а е во надлежност на министерството, во друг орган на државната управа или други органи и институции, се изготвува образложение-оценка за оправданоста на секој поединечен пропис преку однапред дефинирани критериуми и се изготвува препорака во насока дали прописот го задоволува критериумот на оправданост, дали треба да се менува или може да му престане важноста.

Следува втората фаза на процедурата, во која според член 9 и 12 од Одлуката, се изготвува мислење за измена, престанување на важноста или неменување на содржината на евидентираниите прописи по што се подготвува информација за поедноставување на решенијата во прописите и истата се доставува до Координативниот комитет, односно се врши непосредно преиспитување на препораките.

Во третата фаза, последна фаза, Координативниот комитет, врз основа на прибраните информации за поедноставување на решенијата во прописите, – предлага на Владата на РМ да воспостави Единствена електронска евиденција на прописи, според член 13 од Одлуката.

По однос на прописите што нема да бидат вклучени во Единствената електронска евиденција на прописи, планирано е да се предложи до надлежните органи и институции поведување постапка за престанување на нивната важност, според член 15 од Одлуката.

Имајќи ја предвид изнесената содржина на оспорената одлука, произлегува дека истата нема карактер на пропис подобен за уставно-судска оценка од причина што со неа едноставно се спроведува евиденција на сите прописи врз основа на која во натамошниот период ќе се иницира постапка за измена на прописите или одстранување од правниот поредок на оние прописи што не го задоволуваат критериумот на поедноставен, побрз пристап на

граѓаните и физичките лица до остварување на нивните гарантирани права со Уставот и законите.

Исто така, треба да се има предвид дека оспорената одлука има свој правен ефект само по однос на органите и телата задолжени за спроведување на т.н. регулаторна гилотина, но само во таа мера што тие имаат обврска непосредно да ги спроведат мерките определени од Владата на Република Македонија со цел полесно, поедноставно извршување на законите и другите прописи, што впрочем е и нивна основна функција.

Притоа, колкав ќе биде опфатот на прописите што ќе го задоволат критериумот на оправданост, наспроти оние за кои ќе се оцени дека треба да претрпат промени или да бидат одстранети од правниот поредок, на каков начин ќе се реализира менувањето или поништувањето ќе може да се утврди по спроведувањето на целокупниот планиран процес од оспорената Одлука.

Конечно за да одреден акт има својство на нормативен акт, според наше мислење не е доволно само да го носи називот вообичаен за нормативните акти и да биде донесен од орган, носител на државната власт, туку тој акт треба да содржи и други елементи како што е содржината на актот од која произлегува регулирање на односи за неопределен број на субјекти во правото, што не е случај со оспорената одлука.

Покрај наведеното, Судот ги имаше предвид и местото и улогата на Владата на Република Македонија, како носител на извршната власт (член 88 став 1 од Уставот), која, меѓу другото, ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи и е одговорна за нивното извршување. Исто така, таа е главен предлагач на законите и прописите што ги донесува Собранието на Република Македонија, ја насочува работата на министерствата и другите органи на управата (член 91 од Уставот), при што органите на државната управа за својата работа се одговорни на Владата на Република Македонија. Оттаму, сосема е разбирлива улогата на Владата на Република Македонија за донесување и преземање подготвителни програмски активности и методолошки интерни постапки и мерки во врска со нејзината и работата на органите на државната управа, при што таквите интерни акти и дејствија, според Судот немаат карактер на пропис подобен за уставносудско оценување.

Со оглед на тоа што оспорената одлука, по својата правна природа не е пропис во смисла на член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Судот, согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот, оцени дека не е надлежен да одлучува за нејзината уставност и законитост.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова–Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.7/2007)

216.

У.бр.159/2006

- Јавен конкурс распишан од Министерството за економија на Република Македонија

- Public announcement by the Ministry of Economy of the Republic of Macedonia

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Јавниот конкурс („Службен весник на Република Македонија“ бр.69/2006) распишан од Министерството за економија на Република Македонија.

2. Сотир Пановски од Битола, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорениот конкурс било предвидено дека понудувачите требале на конкурсот да доставуваат „писмо на понуда“ кое било веќе унифицирано во образец изготвен од Министерството за економија и во тоа писмо било наведено меѓу другото дека „немало да се применуваат идни бенифиции за обновливи извори на енергија во било која форма“.

Оспорениот јавен конкурс содржел обврска да се доставуваат понуди од понудувачите кои биле во наведениот дел, ограничување на нивните права. Од овие причини, според наводите во иницијативата, со оспорениот јавен конкурс на Министерството за економија, се ограничувала слободата на пазарот и претприемништвото која е утврдена во членот 54 од Уставот на Република Македонија, како и идните концесионери и инвеститори би биле во нееднаква положба со други субјекти на пазарот што се произведувачи на обновлива енергија и кои би користеле бенифиции за обновлива енергија. Воедно со оспорениот конкурс се повредувал и членот 4 став 1 точка 5 од Законот за животна средина, според кој бенифициите за обновливи извори на енергија биле во функција на поттикнување на користењето на тие извори.

3. Судот на седницата утврди дека согласно членот 13 точка 1 од Законот за концесии („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2002 и 24/2003), член 155 точка 1 од Законот за води („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/1998, 19/2000 и 45/2005) и Заклучокот на Владата на Република Македонија од седницата одржана на 20 април 2006 година, Министерството за економија распишало јавен конкурс за прибирање на понуди за изградба на мали хидроелектрични централи по моделот Проектирање, Изградба, Користење и Трансфер на сливови на реките: Црн Дрим, Конска Река, Галичка Река, Радика и Зајаска Река.

Во јавниот конкурс биле наведени техничките параметри за малите хидроелектрични централи кои целосно биле разработени во „Студија за можни мини и мали хидроцентрали“ изготвена од Машинскиот, Градежниот и Електротехничкиот факултет од Скопје, и оваа и друга документација можела од страна на понудувачите да се подигне во Министерството за економија.

Воедно, биле уредени прашањата за учество на домашните и странските правни и физички лица и за документацијата која тие требало да ја поднесат во соодветен период (29 септември 2006 година), потоа прашањата за отварање на понудите, за склучување на договорот за концесија за вода со Владата на Република Македонија која ќе се доделува на период од 20 и 30 години, и други прашања.

4. Според членот 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од содржината на оспорениот јавен конкурс, како конкретен акт на Министерството за економија, со кој се врши општ повик на неограничен број на заинтересирани лица за пријавување како кандидати од кои ќе се изврши избор за реализација на посебен проект кој се однесува на изградба на мали хидроелектрични централи на повеќе реки во Република Македонија, и дека во случајов оспорениот акт по својот карактер не е пропис подобен за уставносудска оценка во смисла на членот 110 од Уставот на Република Македонија, Судот оцени дека се настапени условите за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.159/2006)

217.

У.бр.30/2007

- Правила за работен ред, дисциплина и надомест на штета на Јавното сообраќајно претпријатиите „Скопје“-Скопје, донесени од Управниот одбор на претпријатието

- Rules for working order, discipline and damage compensation of the Public Traffic Enterprise "Skopje" – Skopje, adopted by the Board of Directors of the enterprise

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилата за работен ред, дисциплина и надомест на штета на Јавното сообраќајно претпријатиите „Скопје“ - Скопје, донесени од Управниот одбор на претпријатието на 3 февруари 2006 година.

2. Љупчо Илиев - адвокат од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилата означени во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорените Правила за работниот ред, дисциплина и надомест на штета на Јавното сообраќајно претпријатие „Скопје“, од Скопје, меѓу останатото, Јавниот одбор на претпријатието, како повреда на работни обврски и дисциплина ја утврдил: „членот 14 точка 80 според која, за време на работа или после работа или за време на годишен одмор или боледување за своја или за туѓа сметка врши превоз во приватниот градски и предградски сообраќај или такси превоз, односно врши

работи, кои спаѓаат во дејноста на претпријатието, не била во согласност со членот 36 од Законот за работните односи според кој, за време траење на работниот однос, работникот не смее без согласност на работодавачот да врши и склучува работи кои спаѓаат во дејноста на работодавачот и значат или бо можеле да значат конкуренција на работодавачот. Според тоа, од страна на Јавното сообраќајно претпријатие „Скопје“ од Скопје неправилно било постапено кога во оспорената точка 80 на членот 14 од наведените Правила било предвидено дека вработените не можеле да обавуваат после работа такси-превоз. Ваквата забрана се наведува понатаму во иницијативата, би можела да произлегува евентуално од други позитивни прописи, но тоа не би можело да претставува повреда на работниот ред и дисциплина. Ова, особено ако се има предвид фактот дека вршењето на такси превоз не можело да се прифати дека претставува иста дејност како основната дејност на претпријатието, а тоа значело дека не можело да претставува конкуренција на Јавното сообраќајно претпријатие во смисла на член 36 став 1 од Законот за работните односи.

Поради изнесеното се бара Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 14 точка 80 од наведените Правила.

3. Судот на седницата утврди дека Јавното сообраќајно претпријатие „Скопје“ од Скопје, врз основа на членовите 71 став 3, 81 став 2 и 82 став 1 од Законот за работните односи, на седницата одржана на 3 февруари 2006 година ги донесе Правилата за работниот ред, дисциплина и надомест на штетата на Јавното сообраќајно претпријатие „Скопје“ од Скопје.

Со овие Правила се уредуваат, односно доуредуваат работните обврски, други обврски како и одговорности поврзани со исполнувањето на работните обврски, кршењето на работниот ред и дисциплина, штетата и откажувањето на договорот за вработување на работниците во Јавното сообраќајно претпријатие.

4. Согласно член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Тргувајќи од карактерот на оспорените Правила кои уредуваат прашања од работен однос што настануваат внатре во конкретно јавно сообраќајно претпријатие, Судот утврди дека тие немаат карактер на пропис, туку уредуваат прашања поврзани со работните односи на вработените во споменатото претпријатие, односно уредуваат прашања по однос на работниот ред, дисциплина и надомест на штета на претпријатието.

Со оглед на тоа што оспорените Правила немаат карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд не е надлежен да одлучува за нивната согласност со Уставот и со Законот за работните односи.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и Игор Спировски. (У.бр.30/2007)

218.

У.бр.65/2007

- Одлука за потврдување на Одлуката за потврдување на Одлуката за отворање на деловодна книга за работа на Советот на општина Аеродром бр.07-1802/1 објавена во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.23/07

- Decision on confirming the Decision on confirming the Decision on opening a book for the work of the Council of Aerodrom municipality no.07-1802/1, published in the "Official Herald of Aerodrom municipality" no.23/07

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за потврдување на Одлуката за потврдување на Одлуката за отворање на деловодна книга за работа на Советот на општина Аеродром бр.07-1802/1 објавена во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.23/07 од 22 март 2007 година.

2. Кирил Тодоровски - градоначалник на општина Аеродром на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата донесената одлука била во спротивност со членот 31 од Законот за локалната самоуправа кој не можел да претставува основ за донесување на оваа одлука. Од овие причини, градоначалникот на општина Аеродром согласно член 51 од истиот закон, донел решение за запирање на објавувањето на Одлуката за отворање на деловодна книга за работа на Советот на општина Аеродром, со број 08-776/1 од 9.02.2007 година. Причина повеќе за донесување на ова решение, според иницијативата било тоа што членот 2 од Одлуката предвидувал дека истата влегува во сила со донесувањето, а ќе се објави во „Службен гласник на општина Аеродром“, што значи дека истата била во спротивност со 52 од Уставот на Република Македонија, кој предвидувал дека законите и прописите се објавуваат пред да влезат во сила. Во став 3 од истиот член се предвидувало дека законите и прописите не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

На својата педесет и седма седница, одржана на 21.02.2007 година, Советот на општина Аеродром донел одлука која што ја насловил како Одлуката за потврдување на Одлуката за отворање на деловодна книга за работа на Советот на општина Аеродром, и при разгледување на оваа одлука, се утврдило дека не станува збор за одлука со која се потврдува Одлуката за отворање на деловодна книга за работа на Советот на општина Аеродром, туку за донесување на нова одлука од причина што со истата се менувал членот 2 од Одлуката за отворање на деловодна книга за работа на Советот на општина Аеродром на начин што зборот „донесувањето“ се заменува со зборот „објавувањето“.

Според подносителот на иницијативата, и оваа одлука се засновала на погорецитираниот член 31 од Законот за локалната самоуправа.

Со оглед на сето погоре изнесено, сметајќи дека станува збор за донесување на нова одлука која е во спротивност со погоренаведените одредби, согласно член 51 од Законот за локалната самоуправа, градоначалникот на општина Аеродром, со решение број 08-1242/1 од 26.02.2007 година, го запрел објавувањето на Одлуката за потврдување на Одлуката за отворање на деловодна книга за работа на Советот на општина Аеродром.

На својата педесет и осма седница, одржана на ден 15.03.2007 година, Советот на општина Аеродром, донесе Одлука за потврдување на Одлуката за потврдување на Одлуката за отворање на деловодна книга, која сега се спори пред Уставниот суд на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на член 31 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002), член 19 од Статутот на општина Аеродром („Службен гласник на град Скопје“ бр.7/2005) и член 9 од Уредбата за канцелариско работење („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/1996), Советот на општина Аеродром на својата педесет и осма седница одржана на 15.03.2007 година, ја донел оспорената одлука.

Според член 1 од оспорената одлука, се потврдува Одлуката за потврдување на Одлуката за отворање на деловодна книга за работа на Советот на општина Аеродром, број 07-994/3 донесена на педесет и седмата седница на Советот на општина

Аеродром, одржана на 21.02.2007 година, во која во член 2 зборот „донесувањето“ се заменува со зборот „објавувањето“.

Согласно член 2 од оваа одлука, Одлуката стапува на сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Аеродром“.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на однесување и да уредува односи на субјектите во правото на општ начин, Судот оцени дека во конкретниов случај оспорената одлука нема карактер на пропис, поради што, како таква, не е подобна за уставно-судска оценка.

Имено, оспорената Одлука има карактер на интерен акт со кој се востановува отворање на деловодна книга за работата на Советот на општина Аеродром, како единица на локалната самоуправа.

Со оглед на фактот што оспорената одлука нема карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, туку претставува интерен акт, за што Судот не е надлежен за оценување на согласноста на оспорената одлука со Уставот и со Законот за локалната самоуправа, поради што се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и Игор Спировски. (У.бр.65/2007)

219.

У.бр.79/2007

- Заклучок за потврдување на Заклучокот за префрлање на ингеренциите од областа на урбанизмот на Министерството за транспорт и врски број 07-1926/2

- Conclusion for confirmation of the Conclusion for the transfer of competences from the field of urban planning to the Ministry of Transportation and Communications no.07-1926/2

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Заклучокот за потврдување на Заклучокот за префрлање на ингеренциите од областа на урбанизмот на Министерството за транспорт и врски број 07-1926/2 објавен во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.24/2007 од 4 април 2007 година.

2. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорениот Заклучок бил донесен надвор од ингеренциите на Советот на општина Аеродром, кој биле утврдени во Деловникот за работа на Советот на општина Аеродром. Оттука, Советот на општина Аеродром не бил надлежен да иницира префрлување и одземање на надлежностите од областа на урбанизмот.

Имено, Министерството за транспорт и врски, како орган на државна управа кое врши работи од областа на уредувањето на просторот според иницијаторот било единствено надлежно да презема активности за спроведување на надзорот над законитоста на работењето на органите на општината од областа на урбанизмот.

Во иницијативата, исто така, се наведува дека донесениот Заклучок бил во спротивност со член 52 од Уставот бидејќи не станувало збор за примена на повратно дејство на пропис кој бил поповолен за граѓаните.

Од овие причини со иницијативата се бара поништување на оспорениот акт и Судот до донесување на конечна одлука да донесе решение за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија преземени врз основа на оспорениот акт.

3. Судот на седницата утврди дека советот на општина Аеродром, врз основа на член 138 од Деловникот за работа на Советот на општина Аеродром („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.1/2006) на 15 март 2007 година го донел оспорениот Заклучок.

Според член 1 од Заклучокот, се констатира согласно реалната состојба на теренот на општина Аеродром и незадоволството на граѓаните во истата, од страна на Градоначалникот и Секторот за урбанизам и комунални дејности, во изминатите две години не направено многу за да се движат работите напред.

Согласно член 2 од истиот Заклучок, со таа цел се упатува барање до Министерството за транспорт и врски на Република Македонија со кое се бара истото, да ги одземе надлежностите од областа на урбанизмот кои беа префрлени на општина Аеродром.

Според членот 3 на оспорениот Заклучок, овој Заклучок влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен гласник на општина Аеродром“.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го определуваат прописот, и според кои тој треба да содржи општи норми на однесување и да уредува односи на субјектите во правото на општ начин, Судот оцени дека во конкретниот случај оспорениот Заклучок нема карактер на пропис, поради што, како таков, не е подобен за уставно-судска оценка.

Имено, оспорениот Заклучок има карактер на конкретен акт со кој се известува, односно бара од Министерството за транспорт и врски да иницира постапка за одземање на инженерциите на општина Аеродром, како единица на локалната самоуправа, од областа на урбанизмот.

Со оглед на фактот, што оспорениот Заклучок нема карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, бидејќи не уредува односи на општ начин и за неопределени субјекти, туку напротив претставува правен однос со кој се регулираат права и обврски на две страни, односно е акт кој има дејство интер партес, Судот утврди дека не е надлежен за оценување на неговата согласност со Уставот и со Законот за локалната самоуправа, поради што се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.79/2007)

220.

У.бр.39/2007

- Член 23 став 2 и член 26А став 2 од Статутарната одлука за изменување и дополнување на Статутот на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани

- Article 23 paragraph 2 and Article 26A paragraph 2 of the Statutory Decision on changing and supplementing the Statute of the Public Utility Enterprise “Vodovod” (Water Supply) Kocani

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување законитоста на член 23 став 2 и член 26А став 2 од Статутарната одлука за изменување и дополнување на Статутот на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани, донесено од Управниот одбор на Јавното претпријатие на 26 јануари 2007 година, со Заклучокот за давање согласност на Статутарната одлука за измена и дополнување на Статутот на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ Кочани, донесен од Советот на општина Кочани бр.07-234/1 на 2 февруари 2007 година.

2. Димитар Костадинов од Штип на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за поведување на постапка за оценување законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорените членови од Статутот на ЈКП „Водовод“ Кочани како и Заклучокот донесен од Советот на општина Кочани не биле во согласност со членовите 23 став 3 и 24 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за јавни претпријатија како и

со член 36 од Законот за локалната самоуправа. Ова затоа што во оспорените членови е предвидено дека покрај директор во јавното претпријатие има и заменик директор кој го избира, односно разрешува основачот врз основа на јавен конкурс, кој за својата работа одговара пред основачот, а од наведените законски одредби не произлегува можност за избор на заменик директор во јавното претпријатие од страна на советот на општината односно од основачот.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 23 од Статутарната одлука за изменување и дополнување на Статутот на Јавното комунално претпријатие „Водовод“ Кочани со кој се менува член 26 од Статутот на наведеното јавно претпријатие е предвидено дека „со работа на Комуналното јавно претпријатие „Водовод“ од Кочани раководи директор што го избира односно разрешува градоначалникот на општината и изборот се врши врз основа на јавен конкурс“.

Во оспорениот член 23 став 2 е предвидено дека директорот има заменик што ги избира односно разрешува основачот, изборот се врши врз основа на јавен конкурс.

Во оспорениот член 26 А став 2 од измените на Статутот е предвидено дека „заменик директор на КЈП „Водовод“ за својата работа одговара пред основачот“.

Судот исто така утврди дека Советот на општина Кочани на седницата одржана на 2 февруари 2007 година донел Заклучок за давање согласност на Статутарната одлука на Управниот одбор на КЈП „Водовод“ Кочани за изменување и дополнување на Статутот на КЈП „Водовод“ Кочани.

4. Според член 16 од Законот за јавни претпријатија („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/1996, 6/2002, 40/2003 и 49/2006) органи на управување на јавно претпријатие се: управен одбор, надзорен одбор за контрола на материјалното и финансиското работење и директор.

Според член 23 став 1 од Законот, со работата на јавното претпријатие раководи директорот што го избира Управниот одбор. Директорот на јавното претпријатие може да определи вработен кој во негово отсуство го заменува и го води работењето на јавното претпријатие.

Според став 3 на наведениот член со работата на јавното претпријатие основано од страна на општината односно градот Скопје раководи директор што го избира односно разрешува градоначалникот на општината односно градот Скопје. Изборот се врши врз основа на јавен конкурс.

Според член 50 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) градоначалникот на општината, покрај другото избира директор на јавните служби кои ги основа општината врз основа на јавен конкурс.

Според член 24 став 2 од Законот за јавни претпријатија, директорот на јавното претпријатие основано од општината, односно градот Скопје за својата работа одговара пред градоначалникот на општината односно градот Скопје. Директорот склучува договор со градоначалникот на општината, односно градот Скопје за уредување на односите со јавното претпријатие во кој поединечно се утврдуваат правата, одговорностите и овластувањата согласно со закон.

Според член 29 од Законот за јавните претпријатија со статутот на јавното претпријатие поблиску се уредува организацијата, управувањето и раководењето со јавното претпријатие, општите акти, постапката за нивно донесување како и други прашања од значење на јавното претпријатие.

Од наведените законски одредби произлегува дека директорот на јавното претпријатие го избира управниот одбор на претпријатието, а во отсуство на директорот него го заменува вработен што ќе го определи директорот. Меѓутоа, кога се работи за јавно претпријатие основано од општината, директорот го избира и разрешува градоначалникот на општината, односно градот Скопје, при што не е предвидено дали во овие претпријатија има или не заменик директор и кој го бира, или поточно речено законодавецот согласно член 29 препуштил тоа прашање поблиску да се уреди со Статутот на Јавното претпријатие.

Од увидот во Статутот на ЈКП донесен од Управниот одбор на 2 мај 1997 година е утврдено дека тој е донесен согласно член 19 и 29 од Законот за јавните претпријатија и со него поблиску се уредуваат, организацијата, управувањето, раководењето со комуналното претпријатие, дејноста, општите акти и постапката за нивно донесување, информирањето, планирањето, заштитата и

унапредувањето на животната средина како и други прашања од значење за комуналното претпријатие.

5. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Тргувајќи од наведените уставни и деловнички одредби, а имајќи го предвид законскиот основ за донесување на Статутот на ЈКП „Водовод“ - Кочани, како и неговата содржина, односно прашањата што се уредуваат во него, Судот смета дека Статутот не е пропис во смисла на член 110 од Уставот, туку е интерен акт со кој во согласност со закон се уредуваат прашања од значење за организацијата и работењето на ова Јавно претпријатие, поради што Судот не е надлежен да одлучува за согласноста на оспорените одредби од Статутот со Уставот и со закон.

6. Во однос на наводите од иницијативата дека оспорениот Заклучок за давање согласност на измените и дополнувањата на Статутот на ЈКП не бил во согласност со Законот за јавните претпријатија и Законот за локална самоуправа, Судот утврди дека тој не претставува пропис подобен за уставно судска оцена. Ова затоа што актот за давање согласност во суштина претставува инструмент со кој се потврдува дека актот за кој се дава согласност е донесен во постапка предвидена со закон и дури по дадената согласност тој станува полноважен.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.39/2007)

221.

У.бр.54/2007

- Одлука за формирање на нов режиски одбор за одржување и користење на водовод во Старо Нагоричане - маала Центар, донесена од Месната заедница

- Decision on setting up a new management board for the maintenance and utilisation of a water supply system in Staro Nagoricane – maala Centar, adopted by the Neighbourhood Community

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за формирање на нов режиски одбор за одржување и користење на водовод во Старо Нагоричане - маала Центар, донесена од Месната заедница на 9 октомври 2004 година.

2. Марјан Цветановиќ, претседател на Здружението на водокорисници - 2004 с. Старо Нагоричане, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Од содржината на иницијативата произлегува дека подносителот ја оспорува Одлуката со која е формиран нов режиски одбор за одржување и користење на водовод во Старо Нагоричане - маала Центар, а за која Месната заедница немала право.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 1 од оспорената Одлука, се формира Режиски одбор за одржување и

користење на водовод во Старо Нагоричане - маала Центар во состав: 1. Николиќ Градимир, 2. Досев Панче, 3. Димитријевиќ Далибор, 4. Трајковиќ Часлав и 5. Петковиќ Зоран.

Според член 2 од оспорената Одлука задачи на ниво на новоизбраниот Режики одбор се:

- да изберат од своите редови претседател и благајник,
- да изберат лице - надворешен член за одржување и функционирање на водоводот и наплата за потрошена вода,
- да извршат примопредавање на паричните средства од досегашниот одбор согласно записникот за извршена контрола од 25.09.2004 година кои се наоѓаат на сметка на Режикиот одбор во КИБ банка како и парични средства кои се наоѓаат кај благајникот,
- да ги преземат од досегашниот Режики одбор сите списоци на евидентирани корисници на вода, списоци на должници и слично, сета документација што ја поседуваат, сето тоа со записник за примопредавање,
- да извршат примопредавање на состојбата на водомерите и водоводниот систем заклучно со 9.10.2004 година,
- да извршат контрола на исправноста на водомери кај сите корисници на вода,
- да извршат наплата за потрошена а ненаплатена вода,
- да определат паушален надоместок на корисниците со неисправни водомери и приклучени корисници без водомери, за досегашната потрошена вода и да им дадат рок за поставување на исправни водомери,
- да склучат договор со ЈКП „Козјак“ Старо Нагоричане за приклучување во регионалниот водовод и да направат изјави кои ќе ги понудат на потпис на корисниците на вода да се изјаснат дали се „за“ или „против“ наведеното приклучување,
- да наплатат надоместок за потрошена вода од корисници кои не го платиле досега, по досега важечките цени,
- да определат цена за потрошен кубик вода која ќе важи со денот на донесување на одлука за истата.

Со членот 3 од оспорената Одлука е утврдено дека Режикиот одбор е должен да исплаќа паричен надоместок од сметката на одборот кој ќе се исплаќа на благајникот и лицето - надворешен член за одржување и функционирање на водоводот и наплата за потрошена вода.

Паричниот надоместок од став 1 Режикиот одбор со своја одлука ќе го определи за секој корисник месечно заедно со наплатата за потрошените кубни метри вода за пиење.

Благајникот и лицето - надворешен член за одржување и функционирање на водоводот и наплата за потрошена вода се должни заедно да се грижат за водоводниот систем да функционира нормално со вклучување и исклучување на моторите за вода, да вршат ситни поправки затворање и отворање на вентили по реони, да вршат редовна наплата на надоместок за потрошена вода, да плаќаат редовно потрошена електрична енергија и други работи потребни околу водоводот.

Според членот 4 од оспорената одлука Одлуката влегува во сила со денот на донесувањето.

Според членот 5 од оспорената Одлука, со донесувањето на оваа одлука престанува да важи Одлуката за формирање на Режикиот одбор од 28.07.2001 година.

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Од содржината на оспорената Одлука произлегува дека со неа не се уредени општи односи, туку се наведуваат членовите на Режикиот одбор кои се именувани со оспорената Одлука од страна на Месната заедница Старо Нагоричане. Оспорената одлука по својот карактер и содржина претставува конкретен акт, со која не се уредуваат односи помеѓу неопределен број на субјекти на општ начин, истата не е пропис, и нема основа за мериторна оценка на оспорениот акт. Оттука, Судот утврди дека не може да се впушти во анализа на основаноста на наводите на подносителот на иницијативата од причина што се работи за поединечен акт за кој Судот не е надлежен да одлучува.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.54/2007)

222.

У.бр.99/2007

- Правилник за систематизација на работните места на Министерството за животна средина и просторно планирање, бр.01-1081/02

- Rulebook for the systematisation of jobs of the Ministry of the Environment and Spatial Planning, no.01-1081/02

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 став 1 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за систематизација на работните места на Министерството за животна средина и просторно планирање, бр.01-1081/02, донесен од министерот за животна средина и просторно планирање на Република Македонија на 16 февруари 2007 година.

2. Синдикатот на работниците од управата, правосудните органи и здруженија на граѓани на Република Македонија (УПОЗ) од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, непредвидувањето во означениот правилник звање-државен советник, во ситуација кога тоа звање постоело во претходниот правилник, кога не се намалува нивниот број, кога овој орган на државната управа своите надлежности ги извршува врз основа на начелата на законитост, одговорност, ефикасност, економичност, транспарентност, еднаквост и предвидливост кои ги остварувале државните советници, кога тие звања се востановени и постојат во член 7 од Законот за државни службеници, а укинувањето на цел организационен облик во Правилникот водело кон правилници во кои ќе фалат цели делови од законски пропишаната структура за внатрешната организација на органите на државната управа и отварање можност за воведување нови звања вон законските (на пр. началници, шефови на кабинети,...), не било во согласност со член 56 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, ниту со член 51 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека содржината на Правилникот е изнесена на 244 страни. Поделена е на пет дела: И - Основни одредби (потребен број на вработени во Министерството; називот и распоредот на работните места по организациони облици; посебните услови потребни за вршење на работните задачи; описот на работното место); II - Систематизација на работите и задачите по организациони облици (на пример: сектор за Европска унија - раководител на секторот и помошник раководител на секторот и услови за тие работни места; па, одделение за усогласување со правото на Европска унија и преговарање - раководител на одделение, советник за хоризонтално законодавство, советник од областа на води, отпад, шуми, воздух, бучава, ... и услови за тие работни места; ...); III - Опис на работните места (одделно по сектори и одделенија и за секое работно место посебно - има 64 раководни државни службеници, 341 стручен државен службеник, 53 стручно-административни државни службеници и 2 вработени кои немаат статус на државни службеници); IV - Посебни услови за работа (во викенди, на празници, за итни и неодложни работи, ...); V - Преодни и завршни одредби (влегување во сила, согласност од Агенцијата за државни службеници).

4. Според член 110 став 1 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Од изнесената уставна одредба произлегува дека Уставниот суд на Република Македонија е надлежен да одлучува за уставноста и законитоста на подзаконските прописи и колективните договори.

Со оглед на тоа што оспорениот правилник уредува прашања за внатрешна организација и работа на Министерството за животна средина и просторно планирање, а не права и обврски на граѓаните во определени сфери, Судот утврди дека Правилникот не претставува пропис во смисла на член 110 став 1 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, поради што Уставниот суд на Република Македонија не е надлежен да постапува по иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение согласно член 28 став 1 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.99/2007)

223.

У.бр.90/2007

- Одлука за давање согласност за користење на дел од паркинг простор во ООУ „Блаже Конески“ Велес, донесена од Советот на Општина Велес

- Decision on giving consent for utilisation of part of a parking space in the "Blaze Koneski" elementary school – Veles, adopted by the Council of Veles municipality

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за давање согласност за користење на дел од паркинг простор во ООУ „Блаже Конески“ Велес, донесена од Советот на Општина Велес („Службен гласник на Општина Велес“ бр. 6 од 18 април 2007 година).

2. Аце Коцевски, градоначалник на Општина Велес, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точка 1 на ова решение.

Според наводите во иницијативата, при донесувањето на оспорената одлука, со која се дава согласност за пренамена на дел од паркинг простор на основно училиште во летна тераса, од страна на членовите на Советот не било водено грижа и не била почитувана обврската за доследно спроведување на законските прописи, поради што Одлуката била спротивна на член 368-а од Законот за безбедност на сообраќајот, според кој „Објекти наменети за сообраќај (патишта, улици, пасажи, тротоари, велосипедски патеки, паркиралишта, гражи и други) не можат да се пренаменат и користат за други потреби.“ Вака донесената одлука била спротивна на моралните и етичките норми и кодексот на однесување на членовите на советот официјализиран преку свечено дадената заклетва пред Советот на Општина Велес, која во член 38 од Законот за локалната самоуправа ги обврзува членовите на советот правата и должностите на член на советот да ги вршат совесно и дека при тоа ќе ги почитуваат Уставот, законите, прописите на советот и ќе го почитуваат уставниот поредок на Република Македонија.

Поради тоа, се предлага Уставниот суд на Република Македонија, по разгледување на иницијативата, да ја поништи оспорената одлука и да го стави надвор од сила извршувањето на поединечните акти или дејствија што се донесени, односно преземени врз основа на Одлуката.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Велес, на седницата одржана на ден 27.03.2007 година, врз основа на член 36 став 1 точка 15 од Законот за локалната самоуправа, донел

Одлука за давање согласност за користење на дел од паркинг простор во ООУ „Блаже Конески“ Велес, број 0701-1348/12.

Според член 1 од оваа одлука, со оваа одлука се дава согласност за користење на дел од паркинг простор во ООУ „Блаже Конески“ Велес на Трговското друштво за вработување на инвалидни лица за производство, трговија и услуги „ЛЕОВ - КОМ“ ДООЕЛ Велес.

Според член 2 од истата одлука, давањето на согласност значи да барателот може да користи дел од паркинг просторот на ООУ „Блаже Конески“ Велес, во површина од 150 м², согласно со предлог скицата.

Согласно член 3 од истата одлука, користењето на дел од паркинг просторот се дава за период од 10 (десет) години, за временскиот интервал од 10 јуни до 01-ви септември секоја година.

Според член 4 од оваа одлука, по денот на добивањето на согласност за користење на дел од паркинг просторот, ќе се уреди облигациониот однос помеѓу ООУ „Блаже Конески“ Велес и Трговското друштво за вработување на инвалидни лица за производство, трговија и услуги „ЛЕОВ-КОМ“ ДООЕЛ Велес, во кој прецизно ќе бидат регулирани правата и обврските на двете договорни страни.

Согласно член 5 од оваа одлука, по истекот на период од 2 (две) години од денот на добивањето на согласноста за користење на дел од паркинг просторот Комисија составена од претставници на ООУ „Блаже Конески“ Велес, Трговското друштво за вработување на инвалидни лица за производство, трговија и услуги „ЛЕОВ-КОМ“ ДООЕЛ Велес и Општина Велес ќе извршат контрола за начинот на кој што се реализираат правата и обврските на двете страни.

Според член 6 од истата одлука, оваа Одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на Општина Велес“.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ начин и на неопределен број на субјекти во правото, Судот оцени дека оспорената одлука нема карактер на пропис во смисла на изнесената уставна одредба, поради што не е подобна за уставносудска оценка.

Имено, со оспорената одлука, Советот на општина Велес дава согласност за користење на дел од паркинг просторот на основното општинско училиште „Блаже Конески“ Велес, во периодот на летен распуст, на Трговското друштво за вработување на инвалидни лица за производство, трговија и услуги „ЛЕОВ-КОМ“ ДООЕЛ Велес, при што се утврдува дека облигациониот однос помеѓу двете наведени страни ќе се уреди дополнително, по давањето на оваа согласност. Од иницијативата и писменото појаснување на доносителот на актот, произлегува дека согласноста се однесува за пренамена на дел од дворот на училиштето во летна тераса на деловниот објект „Гламур“, во сопственост на наведеното трговско друштво.

Од содржината на оваа одлука произлегува дека Одлуката има карактер на поединечен, конкретен акт кој има правно дејство само за страните што се наведуваат во Одлуката, а не и за други неопределени субјекти во правото, при што согласноста дадена со одлуката претставува основа за уредување на правата и обврските на двете страни дополнително, со договор. Оттука, Судот оцени дека не може да се впушти во анализа на основаноста на наводите во иницијативата, од причина што се работи за поединечен, конкретен акт за кој Судот не е надлежен да одлучува, поради што се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.90/2007)

224.

У.бр.59/2007

- Одлука за потврдување на Одлуката за доделување на средства од Буџетот на општина Аеродром за 2007 година на одбојкарскиот клуб „Аеродром“, број 07-1803/1 од 20 март 2007 година

- Decision on confirmation of the Decision for warding funds from the Budget of Aerodrom municipality for 2007 to the volleyball club "Aerodrom", no.07-1803/1 of 20 March 2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлука за потврдување на Одлуката за доделување на средства од Буџетот на општина Аеродром за 2007 година на одбојкарскиот клуб „Аеродром“, број 07-1803/1 од 20 март 2007 година, донесена од советот на општина Аеродром („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.23/2007).

2. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром во Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одлука била донесена спротивно на членовите 50 и 62 од Законот за локалната самоуправа и членот 24 од Статутот на општината Аеродром. Ова од причина што градоначалникот на Општината, според наведените одредби бил надлежен за извршување на Буџетот

на општината, а таква надлежност имал и според Одлуката за извршување на Буџетот на општината за 2007 година и тоа за трансфери до 30.000,00 денари, но доделувањето на паричните средства било извршено без јасно детерминирани критериуми за нивно издвојување, што оставало сомнение за привелегирање на одредена група граѓани по однос на останатите.

Во иницијативата се предлага и донесување на решение за запирање на извршувањето на Одлуката поради опасноста од стекнување на определени привилегии за одредена група на граѓани на штета на жителите на општината Аеродром.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на членовите 50 и 62 од Законот за локалната самоуправа, член 24 од Статутот на општината Аеродром и Одлуката за извршување на Буџетот на општината Аеродром за 2007 година, Советот на општината Аеродром на 15 март 2007 година донел Одлука за потврдување на Одлуката за доделување на средства од Буџетот на општина Аеродром за 2007 година на одбојкарскиот клуб „Аеродром“.

Во членот 1 од Одлуката е определено дека со оваа одлука се потврдува Одлуката за доделување на средства од Буџетот на општина Аеродром за 2007 година на одбојкарскиот клуб „Аеродром“.

Во членот 2 од Одлуката е утврдено дека средства во износ од 15.000,00 денари се наменети за набавка на спортска опрема на наведениот клуб и ќе се издвојат од Потпрограмата со означување на бројот на поставката.

Според членот 3, Одлуката стапува во сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Аеродром“, и е заведена под број број 07-1803/1 од 20 март 2007 година.

4. Согласно членот 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од содржината на оспорената одлука, Судот оцени дека таа не е пропис во смисла на член 110 од Уставот, бидејќи со неа се доделуваат средства во износ од 15.000,00 денари за набавка на спортска опрема на точно дефиниран субјект, одбојкарскиот клуб „Аеродром“. Всушност оспорената одлука претставува поединечен акт кој има правно дејство само за наведениот, но не и за други неопределени субјекти во правото. Со доделувањето на точно определени средства на определен субјект за дефинирана намена, не може да се смета дека оспорената одлука ги задоволува критериумите на пропис подобен за уставносудска оцена.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.59/2007)

225.

У.бр.80/2007

- Одлука за потврдување на Одлуката за доделување на средства од Буџетот на општина Аеродром за 2007 година на Михаил Стојаноски, број 07-1926/4

- Decision on confirming the Decision for awarding funds from the Budget of Aerodrom municipality for 2007 to Mihail Stojanoski, no.07-1926/4

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 јули 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлука за потврдување на Одлуката за доделување на средства од Буџетот на општина Аеродром за 2007 година на Михаил Стојаноски, број 07-1926/4 од 3 април 2007 година, донесена од Советот на општина Аеродром („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.24/2007).

2. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром во Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одлука била донесена спротивно на членовите 50 и 62 од Законот за локалната самоуправа и членот 24 од Статутот на општината Аеродром. Ова од причини што градоначалникот на Општината, според наведените одредби бил надлежен за извршување на Буџетот на општината, а советот на општината фактички располагал со паричните средства и доделувањето на паричните средства било извршено без јасно детерминирани критериуми за нивно издвојување, што оставало сомнение за привелегирање на одредена група граѓани по однос на останатите.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на членовите 50 и 62 од Законот за локалната самоуправа, член 24 од Статутот на општината Аеродром и Одлуката за извршување на Буџетот на општината Аеродром за 2007 година, Советот на општината Аеродром на 30 март 2007 година ја донел оспорената одлука.

Во член 1 од Одлуката е определено дека со оваа одлука се доделуваат средства од Буџетот на општина Аеродром на Михаил Стојаноски за оперативен третман во ВМА-Белград.

Во член 2 од Одлуката е утврдено дека средствата во износ од 30.000,00 денари се доделуваат од Буџетот на општина Аеродром за 2007 година и ќе се издвојат од Програмата АО-Совет на општината, потставка 413110-тековна резерва.

Според членот 3, Одлуката стапува во сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на Општина Аеродром“, и е заведена под број број 07-1926/4 од 3 април 2007 година.

4. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од содржината на оспорената одлука, Судот оцени дека таа не е пропис во смисла на член 110 од Уставот, бидејќи со неа се доделуваат средства во износ од 30.000,00 денари за потреби на точно дефиниран субјект, односно за оперативен третман на лицето Михаил Стојаноски. Всушност оспорената одлука претставува поединечен акт кој има правно дејство само за наведениот, но не и за други неопределени субјекти во правото. Со доделувањето на точно определени средства, на определен субјект за дефинирана намена, не може да се смета дека оспорената одлука ги задоволува критериумите на пропис подобен за уставно-судска оценка.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.80/2007)

226.

У.бр.164/2007

- Одлука за именување на членови на партиципативното тело на општина Аеродром од областа на урбанизмот бр.07-17/6, донесена од Советот на општината на 3 јули 2007 година

- Decision on appointing members of the participating body of Aerodrom municipality from the field of urban planning no.07-17/6, adopted by the Council of the municipality on 3 July 2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката за потврдување на Одлуката за именување на членови на партиципативното тело на општина Аеродром од областа на урбанизмот бр.07-17/6, донесена од Советот на општината на 3 јули 2007 година и објавена во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.27/2007.

2. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијативи за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата на продолжението на Шеесет и третата седница на Советот на општина Аеродром, претседателот на Советот без да го стави на дневен ред оригиналниот предлог на Одлуката за именување на член на партиципативното тело на општина Аеродром од областа на урбанизмот доставена од страна на градоначалникот на општина Аеродром, директно го ставил на гласање изнесениот став на Комисијата за мандатни прашања, избори и именувања, и по однос на

предложената одлука од страна на Комисијата, не бил доставен писмен материјал. И покрај овие правни недостатоци, Советот на општина Аеродром го изгласал усмениот предлог на Комисијата за мандатни прашања, избори и именувања без да се произнесе по предлог одлуката доставена од градоначалникот на општината како предлагач.

Подносителот на иницијативата смета дека оспорената одлука била во спротивност со одредбите од Законот за локалната самоуправа, поради што согласно членот 51 од Законот за локална самоуправа, донел решение за запирање на објавувањето на Одлуката за именување на членови од партиципативното тело на општина Аеродром од областа на урбанизмот, со број 08-4241/1 од 26 јуни 2007 година.

На својата Шеесет и четврта седница, одржана на 29 јуни 2007 година, Советот на општина Аеродром донел одлука која што ја насловил како Одлука за потврдување на Одлуката за именување на членови од партиципативното тело на општина Аеродром од областа на урбанизмот.

Врз основа на наведеното, подносителот на иницијативата бара од Уставниот суд да ја поништи Одлуката за потврдување на Одлуката за именување на членови од партиципативното тело на општина Аеродром од областа на урбанизмот.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на Општината ја донел оспорената Одлука за потврдување на Одлуката за именување на членови од партиципативното тело на општина Аеродром од областа на урбанизмот.

Според член 1 од оспорената Одлука, се потврдува Одлуката за именување на членови од партиципативното тело на општина Аеродром од областа на урбанизмот, број 07-3893/9 од 22 јуни 2007 година, донесена на продолжението на Шеесет и третата седница на Советот на општина Аеродром.

Во член 2 од Одлуката е утврдено дека со неа се врши именување на членови од партиципативното тело на општина Аеродром од областа на урбанизмот и тоа:

- Иван Кокалановски - дипломиран инженер архитект и

- Никола Велковски - дипломиран инженер архитект.

Во член 3 од Одлуката, е утврдено дека таа стапува на сила со денот на објавување во Службен гласник на општина Аеродром.

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и колективни договори со Уставот и законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Тргувајќи од правните елементи кои го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ начин и на неопределен круг на субјекти во правото, Судот утврди дека во конкретниот случај оспорената одлука има карактер на поединечен акт, односно нема карактер на пропис во смисла на наведената уставна одредба, поради што истата не може да биде предмет на уставно судска оцена.

Имено, од содржината на оспорената Одлука произлегува дека со неа се врши поименично именување на членови на партиципативното тело на општина Аеродром, од што произлегува дека одлуката, по својата форма и содржина претставува поединечен акт, поради што Судот ја отфрли иницијативата бидејќи не е надлежен да одлучува за барањето.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.164/2007)

227.

У.бр.163/2007

- Одлуката за разрешување на членови од партиципативното тело на општина Аеродром од областа на урбанизмот, број 07-17/4 од 3 јули 2007 година

- Decision on discharging members from the participating body of Aerodrom municipality from the field of urban planning, no.07-17/4 of 3 July 2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката за потврдување на Одлуката за разрешување на членови од партиципативното тело на општина Аеродром од областа на урбанизмот, број 07-17/4 од 3 јули 2007 година, донесена од Советот на општина Аеродром („Службен гласник на општина Аеродром“ број 27/2007).

2. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одлука била донесена спротивно на одредбите од Деловникот за работа на Советот на општина Аеродром бидејќи Советот на општината не постапувал и не одлучувал за точките од дневниот ред на 63-та седница на Советот на општината Аеродром предложени од Градоначалникот на општината, туку гласале за изнесен став на

Комисијата за мандатни прашања, избори и именувања по однос на предлогот на Градоначалникот, и била донесена Одлуката за разрешување на членови од партиципативното тело на општината Аеродром од областа на урбанизмот, која Советот потоа истата и ја потврдил.

Од овие причини оспорената одлука била во спротивност со Деловникот за работа на Советот на општина Аеродром и со членот 51 од Законот за локалната самоуправа.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Аеродром ја донел оспорената Одлука со која во членот 1 определил дека се потврдува Одлуката за разрешување на членови од партиципативното тело на општина Аеродром од областа на урбанизмот, број 07-3893/8 од 22 јуни 2007 година. Со членот 2 од оваа одлука е определено дека се врши разрешување на членови од партиципативното тело на општина Аеродром од областа на урбанизмот и тоа: Љубиша Јовановски - дипломиран инженер архитект и Мирјана Ефремова - дипломиран инженер архитект.

Според членот 3 оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Аеродром“.

4. Согласно членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договор со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од содржината на оспорената одлука Судот оцени дека таа не е пропис во смисла на членот 110 од Уставот, бидејќи со неа се одлучува за разрешување на членови од партиципативното тело на општината поради што одлуката претставува конкретен, поединечен акт во работењето на општината, има правно дејство за определени субјекти, односно не уредува општо односи во правото па поради тоа нема карактер на пропис подобен за уставносудска оценка.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.163/2007)

228.

У.бр.162/2007

- Одлука на Советот за укинување на весникот на општина Аеродром број 07-17/11 од 3 јули 2007 година

- Decision by the Council on the repeal of the paper of Aerodrom municipality no.07-17/11 of 3 July 2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Заклучокот за потврдување на Заклучокот за известување на Печатницата „Европа 92“ во врска со Одлуката на Советот за укинување на весникот на општина Аеродром број 07-17/11 од 3 јули 2007 година, објавен во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.27 од 3 јули 2007 година.

2. Кирил Тодоровски - градоначалник на општина Аеродром - Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата донесениот заклучок бил во спротивност со членот 8 од Законот за локалната самоуправа, во кој било предвидено органите на општината, комисиите на советот и јавните служби основани од општината биле должни, без надоместок да ги информираат граѓаните за својата работа, како и за плановите и програмите кои се од значење за развојот на општината, на начин утврден со Статутот. Овој Заклучок, исто така, не бил во согласност со членовите 110 и 111 од Статутот на општината Аеродром, во кои бил утврден начинот на информирање на граѓаните. Токму заради тоа општината Аеродром склучила двострано обврзувачки договор со Печатницата „Европа 92“, од кои произлегувале обврски за општината и чие непридржување кон истите би предизвикало исплата на казнени пенали од страна на општина Аеродром.

3. Судот на седницата утврди дека Заклучокот за потврдување на Заклучокот за известување на печатницата „Европа 92“ во врска со Одлуката на Советот за укинување на весникот на општина Аеродром, содржи две точки од кои со првата се предвидува дека со овој Заклучок се потврдува Заклучокот за известување на печатницата „Европа 92“ во врска со Одлуката на Советот за укинување на весникот на општина Аеродром, број 07-3893/7 од 20.06.2007 година, а со втората се предвидува дека овој заклучок влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Аеродром“. Истиот е донесен од Претседателот на Совет на општина Аеродром проф. д-р Југослав Зибероски.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на однесување и да уредува односи на субјектите во правото на општ начин, според Судот во конкретниов случај оспорениот Заклучок нема карактер на пропис, поради што, како таков не е подобен за уставно-судска оценка.

Имено, оспорениот Заклучок има карактер на поединечен акт со кој се известува Печатницата „Европа 92“, за Одлуката на Советот на општина Аеродром за укинување на весникот на општина Аеродром.

Со оглед на фактот што оспорениот Заклучок нема карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, туку претставува поединечен акт, за што Судот не е надлежен за оценување на согласноста на оспорениот Заклучок со Уставот и Законот за локалната самоуправа, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.162/2007)

229.

У.бр.131/2007

- Правилник за измена и дополнување на Правилникот за организација и систематизација на работните места во ЈЗУ Клиничка болница Битола, и Правилник за измена и дополнување на Правилникот за организација и систематизација на работните места во ЈЗУ Здравствен дом Битола

- Rulebook for a change and supplement to the Rulebook for the organisation and systematisation of the jobs in the Public Health Institution "Klinicka bolnica" Bitola, and a Rulebook for a change and supplement to the Rulebook for the organisation and systematisation of the jobs in the Public Health Institution "Zdravstven Dom" Bitola

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

- Правилникот за измена и дополнување на Правилникот за организација и систематизација на работните места во ЈЗУ Клиничка болница Битола, бр.02-185/2 од 24.04.2007 година и

- Правилникот за измена и дополнување на Правилникот за организација и систематизација на работните места во ЈЗУ Здравствен дом Битола, бр. 02-240/3 од 30.03.2007 година.

2. Слободан Димитров, адвокат од Битола, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, со оспорените правилници се правело незаконито префрлање на секундарната здравствена дејност - орална хирургија од дејност на ЈЗУ Клиничка болница Битола во дејност на ЈЗУ Здравствен дом Битола, која врши примарна и превентивна заштита, што било спротивно на член 9 од Законот за здравствено осигурување и член 13 став 1 и член 31 став 2 од Правилникот за содржината и начинот на остварување на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување, според кој стоматолошките здравствени услуги од орална хирургија не спаѓаат во примарната здравствена заштита.

Истовремено, постоела неусогласеност на Правилникот за измена и дополнување на Правилникот за организација и систематизација на работните места во ЈЗУ Клиничка болница Битола со Статутот на ЈЗУ Клиничка болница Битола, како и

неусогласеност на Правилникот за измена и дополнување на Правилникот за организација и систематизација на работните места во ЈЗУ Здравствен дом Битола со Статутот на ЈЗУ Здравствен дом Битола.

Со ваквата норматива и измешаност на актите на ЈЗУ Клиничка болница Битола и на ЈЗУ Здравствен дом Битола, не се знаело кој е поединечен а кој општ акт, со што се нарушувале основните начела на владеење на правото, а посебно начелото на правна сигурност загарантирани со Уставот како темелни вредности, поради што се предлага поништување на оспорените правилници.

Исто така, врз основа на оспорените правилници се донесувале незаконити поединечни управни акти (одлука за отказ), што можело да доведе до ненадоместливи материјални последици за сите лица кои со оспорените акти за систематизација биле ставени во нееднаква положба према останатите работници во ЈЗУ Клиничка болница Битола, поради што се предлага, до донесување на одлука по оваа иницијатива, Уставниот суд да донесе решение за запирање на спроведувањето на оспорените правилници и запирање на извршувањето на сите поединечни управни акти донесени врз основа на овие правилници.

3. Судот на седницата утврди дека Правилникот за измена и дополнување на Правилникот за организација и систематизација на работните места во ЈЗУ Клиничка болница Битола, е донесен од Управниот одбор на оваа установа, на седниците одржани на 13 април 2007 година и на 23 април 2007 година, под број 01-185/2 од 24.04.2007 година.

Со овој правилник се вршат измени и дополнувања во Правилникот за организација и систематизација на работните места во ЈЗУ Клиничка болница Битола, така што се утврдуваат раководни работници во ЈЗУ Клиничка болница; се систематизира работно место чистачка на здравствени простории, се определува бројот на извршители и условите за работа на ова работно место; се вршат измени на организацијата и систематизацијата по поодделни одделенија (одделение за детски болести; одделение за неонатологија; одделение за заразни болести и фебрилни состојби; одделение за пнеумофтизиологија; одделение за ургентна медицина; одделение за неврологија; одделение за психијатрија; одделение за кожни и венерични болести; одделение за физикална медицина и медицинска рехабилитација; одделение за болничка аптека; одделение за

внатрешни болести со дијализа; одделение за нуклеарна медицина со клиничка патофизиологија; одделение за инфузии раствори; одделение за радиолошка дијагностика; одделение за ментално здравје на деца и младинци; одделение за лабораториска дијагностика; одделение за трансфузиологија; одделение за патолошка анатомија и цитологија; одделение за судска медицина со криминалистика; одделение за анестезија, реанимација и интензивно лекување; одделение за урологија; одделение за очни болести; одделение за уво, нос и грло; одделение за неурохируршки болести; одделение за гинекологија и акушерство; одделение за ортопедска хирургија и трауматологија; одделение за хируршки и трауматолошки болести; одделение за максилофацијална хирургија; одделение за правни, административни, кадрови и општи работи; одделение за технички работи; одделение за обезбедување со исхрана; одделение за информатика; одделение за економско финансиски работи); одделението за орална хирургија со сите извршители, се брише, како и се менуваат условите потребни за вршење на работите на работното место дипломирана медицинска сестра.

Правилникот влегол во сила осмиот ден од денот на неговото објавување на огласна табла, односно на 24 април 2007 година.

Со Правилникот за измена и дополнување на Правилникот за организација и систематизација на работните места во ЈЗУ Здравствен дом Битола, бр. 02-240/3 од 30.03.2007 година, се вршат измени во организацијата и систематизацијата на здравствената установа, на начин што во делот „Организација“ се додава нова точка со која се воведува нов организационен облик - Служба за орална хирургија со шест отсека, а во делот „Систематизација“ се утврдуваат работните места, бројот на извршители и потребни услови за вршење на работите во Службата за орална хирургија, како и се вршат одредени измени и дополнувања во бројот на извршители и условите за работа на одредени работни места во Службата за итна медицинска помош, домашно лекување и транспрт; Службата за економско финансиски и технички работи; Службата за правни, административни, кадрови и општи работи; како и се вршат измени на конкретни работни места: помошник директор за стручни прашања, општи работници, главна медицинска сестра на служба, медицинска сестра со три години високо образование и медицинска сестра во патронаж.

Правилникот влегол во сила на 10 април 2007 година.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ начин и на неопределен број на субјекти во правото, Судот оцени дека оспорените акти немаат карактер на пропис во смисла на изнесената уставна одредба, поради што не се подобни за уставносудска оценка.

Имено, со оспорените правилници се вршат измени и дополнувања на внатрешната организација и систематизација на работните места во јавните здравствени установи Клиничка болница Битола и Здравствен дом Битола, што е во функција на извршување на здравствената дејност која ја оставруваат овие установи, што на правилниците има дава карактер на интерни акти.

Со оглед на фактот што оспорените правилници немаат карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, туку претставуваат интерни акти на здравствените установи, Судот не е надлежен за оценување на нивната согласност со Уставот и со закон, поради што се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата.

Во однос на наводите во иницијативата за неусогласеноста на оспорените правилници со статутите на јавните здравствени установи, односно со Правилникот за содржината и начинот на остварување на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување, според Судот, во суштина тоа претставува барање за оценка на меѓусебната согласност на подзаконски акти со иста правна сила, што не е во надлежност на Уставниот суд, поради што се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата и во овој дел.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи, и судиите: д-р Трендафил Ивановски, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.У.бр.131/2007)

230.

У.бр.174/2007

- Решение Уп.бр.19-1241/1 од 11 декември 2006 година, донесено од Министерството за финансии, Управа за имотно правни работи, Одделение за управна постапка во Охрид и Решението У.бр.36-88/2 од 6 јуни 2007 година донесено од Комисијата на Владата на Република Македонија

- Resolution Up.no.19-1241/1 of 11 December 2006, adopted by the Ministry of Finances, Administration for Property-Legal Matters, Administrative Procedure Division in Ohrid and Resolution U.no.36-88/2 of 6 June 2007 adopted by the Commission within the Government of the Republic of Macedonia

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 7 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Решението Уп.бр.19-1241/1 од 11 декември 2006 година, донесено од Министерството за финансии, Управа за имотно правни работи, Одделение за управна постапка во Охрид и Решението У.бр.36-88/2 од 6 јуни 2007 година донесено од Комисијата на Владата на Република Македонија за

решавање во управна постапка во втор степен од областа на имотно-правните работи и градежништвото.

2. АДГ “Трудбеник“-Охрид на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Имено, подносителот на иницијативата во иницијативата и дополнувањето на иницијативата наведува дека со оспорените акти му е одземено корисничкото право на недвижност означена како КП 17158/2 во КО Охрид во површина од 218 м².

Притоа, во водената управна постапка Заменикот јавен правобранител на Република Македонија за подрачјето на Охрид предлогот за одземање на корисничкото право го засновал на членот 74 од Законот за приватизација на градежното земјиште во државна сопственост, односно на фактот што носителот на правото (АДГ „Трудбеник“-Охрид) не започнал со изградба во роковите предвидени за градба.

Меѓутоа, според подносителот на иницијативата, при донесувањето на првостепеното решение, а подоцна и во жалбената постапка се немале предвид низа околности што оделе во прилог на подносителот на иницијативата, се со цел спорната површина да му биде дадена на користење на друго лице, корисник на катастарска парцела што граничи со предметната.

Во поткрета на наводите од иницијативата и дополнувањето на иницијативата се доставува обемна документација и се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорените акти, донесени во управна постапка, а потоа истите да бидат поништи, како на закон неосновани.

3. Судот на седницата утврди дека, со Решение Уп.бр.19-1241/1 од 11 декември 2006 година на Министрството за финансии, Управа за имотно правни работи, Одделение за управна постапка во Охрид, усвоен е предлогот на Заменик јавниот правобранител за општина Охрид за одземање на корисничкото право на КП.бр.17158/2, што се води во КО Охрид. Потоа определено е одземање на корисничкото право на ГРО “Трудбеник“-Охрид на наведената катастарска парцела со површина од 218 м² поради тоа што корисникот не отпочнал со градба во рокот определен со Решението Уп.бр.09-872/88

од 2 ноември 1988 година. Исто така, определено е по правосилноста на решението корисничкото право да биде избришано и заведено на име на сопственост на Република Македонија, а надоместокот за одземеното право да биде определен согласно одредбите од Законот за експропријација.

Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање во управна постапка во втор степен од областа на имотно-правните работи и градежништвото со Решение У.бр.36-88/2 од 6 јуни 2007 година ја одбило како неоснована жалбата поднесена од АДГ “Трудбеник“-Охрид.

4. Согласно членот 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија, меѓу другото, одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Во конкретниот случај, Судот оцени дека оспорените акти со кои е одземено корисничкото право на конкретен недвижен имот од конкретен корисник (АДГ „Трудбеник“-Охрид) по својот карактер се управни акти и не претставуваат пропис во смисла на член 110 од Уставот.

Оттаму, произлегува дека Судот не е надлежен да ја оценува нивната уставност и законитост и има услови иницијативата да биде отфрлена согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Судот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите: м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.174/2007)

231.

У.бр.158/2007

- Одлука бр.04-693 од 5 јануари 2007 година и Одлуката бр.04-686 од 5 јануари 2007 година

- Decision no.04-693 of 5 January 2007 and Decision no.04-686 of 5 January 2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката бр.04-693 од 5 јануари 2007 година и Одлуката бр.04-686 од 5 јануари 2007 година, донесени од Наставно-научниот совет на Стоматолошкиот факултет во Скопје.

2. Д-р Златко Георгиев од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуките означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, Наставно-научниот совет на Стоматолошкиот факулте во Скопје, односно деканот кој бил одговорен за уставно и законско функционирање на Факултетот, со оспорените одлуки не ја почитувале Одлуката У.бр.111/2004 на Уставниот суд на Република Македонија со која бил поништен членот 32 од Статутот на Стоматолошкиот факултет.

Имено, според подносителот на иницијативата во Наставно-научниот совет, и покрај наведената Одлука на Уставниот суд, и понатаму полноправно учествувале наставници и од катедри кои не биле матични и процентуално тие биле побројни (25), додека

членовите на Советот од редовите на матични катедри биле застапени со 25 проценти.

Со оглед на тоа што, во работата на наставно-научниот совет и понатаму учествувале и членовите од катедрите кои не биле матични, подносителот на иницијативата смета дека со оспорените одлуки, наставно-научниот совет на Стоматолошкиот факултет не ја почитувал наведената Одлука на Уставниот суд на Република Македонија поради што бара истите да се поништат.

3. Судот на седницата утврди дека Наставно-научниот совет на Стоматолошкиот факултет во Скопје на 27 декември 2006 година донел Одлука за избор во звање доцент на научниот соработник д-р Марија Стевановиќ по предметот стоматолошка рендгенологија на Стоматолошкиот факултет во Скопје, како и Одлука за избор во звање доцент по предметот забоздравство во Заедницата на Стоматолошкиот факултет во Скопје на научниот соработник д-р Мира Јанкуловска.

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Поаѓајќи од правните елементи кои го определуваат прописот, тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ начин и на неопределен круг на субјекти во правото. Во случајов оспорените одлуки немаат карактер на пропис во смисла на уставната одредба и не можат да бидат предмет на уставносудска оценка.

Имено, од содржината на оспорените одлуки произлегува дека со нив се врши избор на кандидат во звање доцент по предметот стоматолошка рендгенологија на Стоматолошкиот факултет во Скопје, односно избор во звање доцент по предметот забоздравство во заедницата на Стоматолошкиот факултет во Скопје.

Оспорените Одлуки по својот карактер и содржина претставуваат конкретни, поединечни акти, истите не се пропис и нема основа за мериторна оценка на оспорените акти. Оттука, Судот смета дека Судот не може да се впушти во анализа на основаноста на наводите истакнати во иницијативата.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од оценката дека оспорените одлуки немаат карактер на пропис, Судот согласно наведената одредба од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, иницијативата ја отфрли.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.158/2007)

232.

У.бр.176/2007

- Правилник за систематизација на работните места на Министерството за транспорт и врски на Република Македонија бр.01-22785

- Rulebook for the systematisation of the jobs of the Ministry of Transportation and Communications of the Republic of Macedonia no.01-22785

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување уставноста и законитоста на Правилникот за систематизација на работните места на Министерството за транспорт и врски на Република Македонија бр.01-22785 од 28 декември 2006 година.

2. М-р Орданчо Пецов од Неготино на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законотиста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека со јавните огласи за пополнување на слободни работни места за повеќе државни службеници со различни звања објавени во неколку дневни весници на кои бил пријавен и подносителот на иницијативата, бил предвиден и посебен услов „предвидено работно искуство за секое работно место што треба да го исполнува кандидатот кој конкурира на соодветните работни места, а кој бил предвиден во сега оспорениот Правилник за систематизација“. Оттука, со посочените јавни огласи засновани врз оспорениот Правилник според подносителот на иницијативата била воспоставена наполно обратна и нелогична ситуација односно: „од оној од кого се очекува да даде најмногу а за тоа е најмногу награден, се бара најмалку искуство и знаење, а од оној кој е со помал ранг во државната хиерархија и е помалку награден, се очекува поголемо знаење и искуство“.

Од наведените причини се предлага поништување на Правилникот за систематизација на работните места во Министерството за транспорт и врски, како и на јавниот оглас бр.13/2007 врз основа на кој било реализирано вработување на неискусен државен советник.

3. Судот на седницата утврди дека оспорениот Правилник содржи IV Глави во кои: I Глава содржи членови со кои се регулираат Основните одредби; II Глава содржи одредби за систематизацијата на работните места по организациони облици; III Глава содржи одредби за описот на работните места во Министерството за транспорт и врски; и IV Глава ги содржи завршните одредби.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го опреелуваат прописот, а според кој тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ начин и за неопределен број субјекти во правото, сметаме дека оспорениот акт нема карактер на пропис во смисла на изнесената уставна одредба, поради што не е подобен за уставно судска оцена.

Имено, оспорениот правилник има карактер на интерен акт со кој се определуваат работните места на државната администрација, се утврдуваат условите потребни за извршување на овие работни места и се утврдуваат описот на работите и задачите кои се извршуваат на некои работни места, со што се овозможува остварување на работите од надлежност на Министерството за транспорт и врски како дел од извршната власт на Република Македонија.

Со оглед на фактот што оспорениот правилник нема карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, туку претставува интерен акт, според Судот, Уставниот суд не е надлежен за оценување на неговата согласност со Уставот и со законот, поради што се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.176/2007)

233.

У.бр.160/2007

- Одлуката за потврдување на Одлуката за ангажирање на адвокат за заштита на Советот и советниците, број 07-17/2 од 03.07.2007 година, донесена од советот на Општина Аеродром

- Decision on confirming the Decision on engaging a lawyer for the protection of the Council and councillors, no.07-17/2 of 3 July 2007, adopted by the Council of Aerodrom Municipality

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за потврдување на Одлуката за ангажирање на адвокат за заштита на Советот и советниците, број 07-17/2 од 03.07.2007 година, донесена од советот на Општина Аеродром („Службен гласник на Општина Аеродром“ бр. 27/2007) од 03 јули 2007 година.

2. Кирил Тодоровски, градоначалник на Општина Аеродром, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, Советот на општината Аеродром немал законска надлежност за донесување на оспорената одлука за ангажирање на адвокат за заштита на Советот и советниците, поради што Одлуката била спротивна на членот 36 од Законот за локалната самоуправа, членот 136 став 1 и 2 од Деловникот за работа на Советот на општина Аеродром и член 24 точка 37 и 38 од Статутот на општина Аеродром.

Членот 2 од оспорената одлука бил во спротивност со член 19 од Законот за адвокатурата, затоа што предвидувал адвокатот да има право на награда во пашален износ, наместо според Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите, како што предвидувал Законот.

Членот 3 од оспорената одлука бил спротивен на член 48 став 3 и член 50 од Законот за локалната самоуправа, затоа што предвидувал договорот за ангажирање на адвокатот да го потпише претседателот на Советот, наместо градоначалникот.

Поради наведеното, се предлага Уставниот суд на Република Македонија, по разгледување на иницијативата, да ја поништи оспорената одлука.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Аеродром, на седницата одржана на ден 29.06.2007 година, врз основа на член 51 став 2 и 3 и член 36 од Законот за локалната самоуправа, а во согласност со член 24 точка 37 и точка 38 од Статутот на Општина Аеродром и член 136 став 1 и 2 од Деловникот за работа на Советот, донел Одлука за потврдување на Одлуката за ангажирање на адвокат за заштита на Советот и советниците, заведена под број 07-17/2 од 3 јули 2007 година.

Според член 1 од оваа одлука, со оваа одлука се потврдува Одлуката за ангажирање на адвокат за заштита на Советот и советниците, број 07-3893/6 од 20.06.2007 година, донесена на шеесет и четвртата седница.

Според член 2 од истата одлука, за давање стручна правна помош и услуги на застапување за потребите на тековното работење на Советот на општина Аеродром, се ангажира стручно лице адвокат.

Согласно член 3 од истата одлука, со ангажираниот адвокат да се склучи договор на дело, во кој ќе се дефинира и определи видот и обемот на услугите. Цената за истите ќе изнесува 15.000 денари месечно, за период од шест месеци. Истите ќе се исплатат од средствата на Буџетот на општината Аеродром, од ставката за работа на Советот.

Според член 4 од оваа одлука, договорот во име на Советот на општина Аеродром да го потпише Претседателот на Советот.

Согласно член 5 од оваа одлука, составен дел на оваа одлука е Договорот за дело, склучен со ангажираниот адвокат.

Според член 6 од истата одлука, оваа Одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на Општина Аеродром“.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го определуваат прописот, според кои тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ начин и на неопределен број на субјекти во правото, Судот оцени дека оспорената одлука нема карактер на пропис, поради што не е подобна за уставносудска оценка.

Имено, со оспорената одлука, Советот на општина Аеродром ја потврдува претходно донесената Одлука за ангажирање на адвокат за заштита на Советот и советниците, при што се утврдува дека видот и обемот на услугите за кои ќе се ангажира лицето, ќе бидат дефинирани со договор за дело, кој во името на Советот на општината, ќе го склучи претседателот на Советот.

Од содржината на оваа одлука произлегува дека истата има карактер на поединечен, конкретен акт со кој се уредува работењето на советот, при што правата и обврските кои ќе произлезат со реализацијата на оваа одлука, ќе бидат утврдени дополнително, со договор на дело, од што произлегува дека Одлуката ќе има правно дејство само за страните што ќе склучат договор, а не и за други неопределени субјекти во правото.

Со оглед дека Одлуката нема карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот, Судот утврди дека се исполнети

условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, д-р Трендафил Ивановски и судиите: м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.160/2007)

234.

У.бр.175/2007

- Оперативна инструкција за проверка на работните способности; Правилник за систематизација на работни места на Царинската управа и јавен оглас за вработување на царински службеници

- Operational instruction for the check of working abilities; Rulebook for the systematisation of the jobs of the Customs Administration and a public notice for employment of customs officers

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

I. - Оперативната инструкција за проверка на работните способности и процедурите за започнување на вработување со јавен оглас во Царинската управа на Република Македонија, бр.01-2811 од

19 февруари 2007 година, донесена од директорот на Царинската управа;

II. - Правилникот за систематизација на работни места на Царинската управа, бр.02-37990/2 од 28 декември 2005 година, бр.02-21053/4 од 30 јуни 2006 година, бр.02-40927/4 од 22 декември 2006 година, бр.02-5616/1 од 13 јануари 2007 година и бр.02-21166/1 од 7 јуни 2007 година, донесен од министерот за финансии;

III. - Јавниот оглас број 1/2007 за вработување на царински службеници во Царинската управа, објавен во дневниот весник „Дневник“ на 22 февруари 2007 година;

IV. - Јавниот оглас број 2/2007 за вработување на царински службеници во Царинската управа, објавен во дневниот весник „Дневник“ на 11 мај 2007 година, и

V. - Јавниот оглас број 3/2007 за вработување на царински службеници во Царинската управа, објавен во дневниот весник „Дневник“ на 18 јули 2007 година.

2. м-р Орданчо Пецов од Неготино на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, Оперативната инструкција не предвидувала докторско и магистерско образование и нивно вреднување при проверка на работната способност за вработување во Царинската управа на Република Македонија, туку тој степен на образование се изедначувал со високо образование и се зголемувал со дополнителни 20 поени по основ „други форми на образование“ иако тоа не било поврзано со докторското и магистерското образование, со што овие кандидати биле дискриминирани. Истите пропусти биле присутни и во Правилникот за систематизација на работни места на Царинската управа. Во врска со оспорените три јавни огласи, подносителот на иницијативата наведува повеќе причини за оспорување - предвидувале проверка на знаења од англиски јазик и информатика, што немало врска со работните места виши цариници и цариници за кои се објавени огласите; кандидатите морале да се пријавуваат одделно за секое од повеќе објавени работни места во истите огласи, со што се зголемувале трошоците на кандидатите и се дискриминирале

посиромашните; кандидатите имале обврска да се изјаснат за тоа дали се противат на стапувањето во контакт на Царинската управа со претходниот работодавец на кандидатот, што не можело да се прашува и навлегувало во сферата на личното, приватното и професионалното; определувањето во огласите, документите да се доставуваат исклучиво по пошта, а не и лично во архива на Царинската управа, исто така значело дискриминација на посиромашните кандидати; неизвествувањето на кандидатите и недонесувањето на поединечни правни акти (одлуки, решенија) по поднесените пријави, значело неможност за остварување на правата на кандидатите; невраќањето на документите на неизбраните кандидати значело дискриминација на посиромашните кандидати да прават нови трошоци по нови огласи.

3. Судот на седницата утврди дека во врска со Оперативната инструкција иницијативата покренува прашања за дополнување на тој акт и за поинаква примена на Инструкцијата во однос на кандидатите со докторско и магистерско образование. Судот исто така утврди дека оспорениот правилник за систематизација е акт на Царинската управа со кој се уредува внатрешната организација и делокругот на секое работно место одделно, а со означените три јавни огласи се врши пополнување на упразнетите работни места во Царинската управа.

4. Според член 110 став 2 од Уставот на Република Македонија Уставниот суд одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Со оглед на тоа што со иницијативата се бара дополнување на Оперативната инструкција и нејзина поинаква примена, Судот утврди дека таквото барање не е во негова надлежност според член 110 од Уставот на Република Македонија, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Во однос на Правилникот за систематизација, како и означените три јавни огласи, Судот утврди дека тие акти не се прописи во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија со оглед дека се однесуваат на внатрешна материја во Царинската управа, поради што Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.
(У.бр.175/2007)

235.

У.бр.210/2007

- Одлуката за распишување на јавен оглас за прием на кандидати во Академијата за обука на судии и јавни обвинители и нивни заменици на Република Македонија за следење на програмата за почетна обука за 2007/2008 година

- Decision on giving a public announcement for enrolling candidates in the Academy for the Training of Judges and Public Prosecutors and their Deputies of the Republic of Macedonia for the attendance of the programme for initial training for 2007/2008

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 5 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за распишување на јавен оглас за прием на кандидати во Академијата за обука на судии и јавни обвинители и нивни заменици на Република Македонија за следење на програмата за почетна обука за 2007/2008 година, донесена од Управниот одбор на Академијата за обука на судии и јавни обвинители на 4 јуни 2007 година.

2. Митко Петрески, адвокат од Охрид на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, определувањето во оспорената одлука почетната обука да биде за точен број на слободни места за судии и заменици јавни обвинители во точно наведени судови и обвинителства, а не бројот на кандидатите за обука да биде 50% од потребниот број судии и обвинители во тие судови и обвинителства (останатите 50% слободни места требало да ги објави Судскиот совет на Република Македонија и изборот да го изврши од кандидатите кои ги исполнуваат условите утврдени во член 43 ставовите 1 и 2 од Законот за судовите - „Службен весник на Република Македонија“ бр.36/1995, 45/1995 и 64/2003, без нивно посетување почетна обука во Академијата), значело дека сите наведени слободни места по завршувањето на почетната обука ќе биле пополнети со тие кандидати, со што тие слободни места станувале недостапни за кандидатите што ги исполнуваат условите од член 43 ставовите 1 и 2 од Законот за судовите - „Службен весник на Република Македонија“ бр.36/1995, 45/1995 и 64/2003, а не посетувале почетна обука во Академијата иако имале такво право според член 126 став 2 од Законот за судовите - „Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2006 и 62/2006, поради што Одлуката не била во согласност со наведената законска одредба и со уставното начело на еднаквост.

3. Судот на седницата утврди дека Одлуката содржи четири члена. Во член 1 се определува дека Академијата „распишува јавен оглас за прием на кандидати за следење на почетната обука за судии и заменици јавни обвинители“ и тоа 25 слободни места од кои: 15 судиски места во 9 основни судови (Скопје I, Охрид, Куманово, Гостивар, Битола, Штип, Велес, Кратово и Винаца) и 10 заменички - обвинителски места во 10 основни обвинителства (Кавадарци, Прилеп, Скопје, Охрид, Радовиш, Свети Николе, Тетово, Куманово, Струмица и Велес). Со член 2 од Одлуката се задолжува Стручната служба на Академијата да изврши техничка обработка на јавниот оглас и негово објавување, а во член 3 се определуваат органите до кои се доставува Одлуката - Судскиот совет на Република Македонија, Советот на јавни обвинители и министерот за правда, заради назначување членови на комисијата за квалификација и прием

на кандидати. Со член 4 од Одлуката се определува дека таа влегува во сила на денот на нејзиното донесување.

4. Според член 110 ставовите 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Со оглед на тоа што Одлуката е конкретен акт со кој се определува еднократно дејство - распишување јавен оглас заради прием на кандидати кои би следеле почетна обука за судии и заменици јавни обвинители во конкретни основни судови и основни јавни обвинителства, таа не е пропис во смисла на член 110 на Уставот на Република Македонија односно не е акт со кој на општ начин се уредуваат односи на неопределен број субјекти и на неопределено време, поради што Уставниот суд на Република Македонија не е надлежен да ја оценува согласноста на Одлуката со уставните и законските одредби.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.210/2007)

236.

У.бр.221/2007

- Програма за спроведување на Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита бр.01-72/1

- Programme for enforcement of the Law on Changing and Supplementing the Law on Health Care no.01-72/1

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Програмата за спроведување на Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита бр.01-72/1, донесена од ЈЗУ „Здравствен дом“ Битола на 4 март 2006 година.

2. Славица Анастасова, Биљана Давкова, Милка Христова и други поранешни вработени во Школска стоматологија во Јавната здравствена установа (ЈЗУ) „Здравствен дом“ Битола, преку полномошникот Васил Георгиев, адвокат од Битола, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Програмата означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената Програма не била во согласност со законот и Уставот од причина што таа се засновала на Правилникот за критериумите за утврдување на организационите единици во јавните здравствени установи кои не можат да се издаваат под закуп, кој бил укинат од Уставниот суд на Република Македонија со Одлука У.бр.16/2007 од 27 јуни 2007 година.

Според иницијативата, со оспорената Програма, дел од вработените во поранешна школска стоматологија, како дел од превентивната стоматолошка заштита, биле ставени во нееднаква положба во однос на другите вработени во превентивната здравствена заштита, кои не биле опфатени со обврската за концесионерство.

Нееднаквата положба се должела на фактот што оспорената Програма била донесена без јасно утврдени критериуми и мерила во самиот Закон за здравствена заштита.

Наведената Програма, во делот кој се однесувал на организационите единици и вработените во школска стоматологија, како дел од превентивната стоматолошка заштита, била во спротивност со членот 200-к став 4 од Законот за здравствена заштита, поради што се бара Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената Програма.

3. Судот на седницата утврди дека со оспорената програма, која е насловена како Програма за спроведување на Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2005) се определуваат деловите од Здравствениот дом кои не се издаваат под закуп.

4. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Имајќи ја во вид содржината на оспорената Програма, Судот утврди дека таа не претставува пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, туку е интерен акт на Јавната здравствена установа „Здравствен дом“ Битола, со која се утврдуваат деловите од Здравствениот дом кои не се издаваат под закуп, и е во функција на спроведување на Законот за здравствена заштита, поради што согласно наведената деловничка одредба иницијативата ја отфрли.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.221/2007)

237.

У.бр.250/2007

- Решение бр. 10-3089/292 од 04.01.2007 година; решение бр.10-90/65 од 28.02.2007 година; решение бр. 10-263/397 од 05.12.2005 година; решение бр. 07-1292/1 од 20.06.2007 година; решение бр.07-2072/1 од 17.11.2006 година и Одлука бр. 0701-187/1 од 11.09.2007 година

- Resolution no.10-3089/292 of 4 January 2007; Resolution no.10-90/65 of 28 February 2007; Resolution no.10-263/397 of 5 December 2005; Resolution no.07-1292/1 of 20 June 2007; Resolution no.07-2072/1 of 17 November 2006 and Decision no.0701-187/1 of 11 September 2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законистоста на:

- Решението бр. 10-3089/292 од 04.01.2007 година, донесено од министерот за образование и наука;
- Решението бр.10-90/65 од 28.02.2007 година, донесено од министерот за образование и наука;
- Решението бр. 10-263/397 од 05.12.2005 година, донесено од министерот за образование и наука;
- Решението бр. 07-1292/1 од 20.06.2007 година, донесено од Советот на општина Кочани;
- Решението бр.07-2072/1 од 17.11.2006 година, донесено од Советот на општина Кочани и
- Одлуката бр. 0701-187/1 од 11.09.2007 година, донесено од ОУ „Раде Кратовче“ Кочани.

2. Основното Училиште „Раде Кратовче“ од Кочани, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законистоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, овие акти биле незаконити.

Имено, подносителот на иницијативата наведува дека Решението бр. 10-3089/292 од 04.01.2007 година и Решението бр. 07-1292/1 оценката би требало да биде извршена согласно одредбите на член 57 од Законот за изменување и дополнување на Законот за Основното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.63/2004 година), а што се однесува до Одлуката бр.0701-187/1, таа би требало да биде извршена согласно одредбите од член 97 од извадокот од Статутот на основното училиште „Раде Кратовче“ Кочани, а исто така и во согласност со одредбите од член 57 од Законот за изменување и дополнување на Законот за Основното образование ("Службен весник на Република Македонија" бр.63/2004 година).

Поради наведените причини со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на законитоста на оспорените решенија и одлуката.

3. Судот на седницата утврди дека во сите оспорени решенија и оспорената одлука поименично се утврдени лицата кои се именувани или разрешувани за членови на училишниот одбор на ОУ „Раде Кратовче“.

4. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Од називот и содржината на оспорените акти неспорно произлегува дека тие се поединечни акти со кои се врши именување и разрешување на членови на училишниот одбор во Основното Училиште „Раде Кратовче“, а не се прописи со кои на општ начин се уредуваат определени односи, односно прашања кои се однесуваат на неопределен број на субјекти во правото, што е карактеристично за секој вид на пропис.

Со оглед на тоа што оспорените решенија и оспорената одлука не се прописи во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, туку се поединечни, односно конкретни акти, Судот утврди дека не е надлежен да ја оценува нивната законитост.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова – Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.250/2007)

**2. Акти кои еднаш биле предмет на оценка на Судот
(res iudicata)**

**2. Acts that have already been assessed by the Court
(res iudicata)**

238.

У.бр.2/2007

**- Член 76 од Законот за изменување и дополнување на
Законот за основното образование**

*- Article 76 of the Law on Changing and Supplementing the Law on
Elementary Education*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, членот 28 алинеја 2 и членот 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 14 март 2007 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 76 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.63/2004).

2. Ристо Иванов од Стојаково, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 76 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со оспорената законска одредба било предвидено дека постојните директори се должни во рок од една година од почетокот на примената на членот

60 од овој закон да положат испит за директор. Доколку постојните директори не го положат испитот за директор во рокот кој е утврден, им престанува мандатот на директор.

Со оглед на тоа што со членот 52 став 3 од Уставот на Република Македонија било утврдено дека законите и другите прописи неможат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните, а спротивно на оваа уставна определба наведените одредби од оспорениот член 76 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование имале ретроактивно неповолно дејство и за оние случаи кои биле со веќе уредени односи во минатото пред донесување на Законот, подносителот на иницијативата предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената законска одредба.

3. Судот на седницата утврди дека со оспорениот член 76 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование, во ставот 1 е предвидено дека постојните директори се должни во рок од една година од почетокот на примената на членот 60 од овој закон да положат испит за директор, а според ставот 2 од овој член од Законот е предвидено доколку постојните директори не го положат испитот за директор во рокот утврден во ставот 1 на овој член, им престанува мандатот на директор.

4. Согласно членот 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а не постојат основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија, со Решение У.бр.222/2005 од 12 април 2006 година, не повел постапка за оценување на уставноста на член 59 став 2 и на член 76 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.63/2004). При тоа, Судот утврдил дека уставноста на оспорените одредби не може да се доведе во прашање бидејќи право на законодавецот е со закон да ги пропише условите кои треба да ги исполнува секој кандидат за избор

на директор на основно училиште и врз основа на тоа биле определени правата и обврските кои подеднакво се однесувале на сите граѓани без да издвојува како привилегирани едни во однос на други со законското решение за полагање на испит за директор на основно училиште.

Во уставносудската анализа на оспорените одредби и посебно на членот 76 од Законот, аспектот на повратното дејство на нормата, кое со иницијативата во овој предмет се наведува како причина за оспорување и за несогласност со членот 52 став 4 од Уставот, е опсервирано прашање од Судот, и немало елементи на несогласност со наведената одредба од Уставот.

Оттука, со оглед на тоа што Судот ја ценел уставноста на оспорениот член 76 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование и имал во предвид дека се однесува за идни односи во кои условот за полагање на испит за директор се однесува на сите подеднакво, па поради тоа не е во спротивност со членот 52 став 4 од Уставот, Судот оцени дека согласно цитираните уставни и деловнички одредби постојат услови за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.2/2007)

239.

У.бр.98/2006

- Член 23 став 1 во делот „или чии приходи по сите основи, како приход на целото семејство се помали од постојаната парична помош утврдена со овој закон“ од Законот за социјална заштита

- Article 23 paragraph 1 in the part “or the incomes of whom on all grounds, as an income of the entire family are less than the constant pecuniary aid defined by this Law”, of the Law on Social Care

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 23 став 1 во делот „или чии приходи по сите основи, како приход на целото семејство се помали од постојаната парична помош утврдена со овој закон“ од Законот за социјална заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/1997, 16/2000, 17/2003, 65/2004, 62/2005 и 111/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 23 став 1 во делот „или чии приходи по сите основи, како приход на целото семејство се помали од постојаната парична помош утврдена со овој закон“ од Законот за социјална заштита.

3. Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот дел од одредбата не бил во согласност со член 1 став 1, член 8 став 1 алинеи 1, 3 и 8, член 9, член 35, член 51 и член 54 став 1 и 3 од Уставот. Ова затоа што наведеното законско дефинирање на правото на постојаната парична помош за лице неспособно за работа во смисла на член 22 став 1 алинеја 1 од Законот за социјална

заштита, која се условува со приходите по сите основи на целото семејство за да може да го оствари ова право, не корспондира со уставно загарантираното право на помош на немоќните и неспособните граѓани за работа (член 35 од Уставот). Ова право согласно Уставот се гарантирало како лично право и истото не требало да се условува со приходите по сите основи на целото семејство кое нешто можело да се заклучи и од одредбата од член 21 од истиот закон. Со оспореното законско решение неспособното лице за работа кое заради својот хендикеп не било во можност да ги користи своите уставно гарантирани права како што се образование, вработување и други права се дискриминирале и по овој основ им се ускратувало правото на постојана парична помош, затоа што неговото семејство остварува приход.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 23 став 1 од Законот за социјална заштита е предвидено: „За социјално необезбедно лице во смисла на овој закон се смета лице кое нема приходи или чии приходи по сите основи како приходи на целото семејство се помали од постојаната парична помош утврдена со овој закон“.

4. Согласно член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд е надлежен да одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и колективните договори со Уставот и законите.

Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.79/2002 од 26 март 2003 година не повел постапка за оценување уставноста на член 23 став 1 од Законот за социјална заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/1997 и 16/2000).

При одлучувањето Судот ги имал предвид одредбите од член 34 и 35 од Уставот, Законот за семејството како и целината на Законот за социјална заштита и изразил став дека со предвидениот начин на регулирање на паричната помош не се повредува Уставот од причина што граѓанинот како поединец ниту според Уставот ниту според Законот не може да се гледа одвоено туку во контекст на неговото семејство во кое владеат односи на меѓусебно помагање и издржување. Со други зборови хендикепирано лице ќе го остварува

своето право на парична помош како поединец, но во контекст на неговото семејство.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби, фактот што со предметната иницијатива се оспорува дел од одредба која Уставниот суд на Република Македонија ја оценувал во целина, а не постојат основи за пинакво одлучување, Судот оцени дека постојат услови иницијативата да се отфрли.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.98/2006)

240.

У.бр.36/2007

- Член 32 став 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование

- Article 32 paragraph 4 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Elementary Education

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 11 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 32 став 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.63/2004).

2. Диме Мукаетов и Живко Ајтов од Кавадарци на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 32 став 4 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата се наведува дека оспорениот член 32 став 4 од Законот предвидувал дека наставник по предметна настава можело да биде лице кое завршило соодветна еднопредметна или двопредметна група на образование на наставници на факултет, висока школа, Факултет за локовна уметност и Факултет за музичка уметност.

Овие услови требале да се исполнат од наставниците по предметната настава најдоцна за две години повеќе од времето што е пропишано за редовно завршување на тој вид образование, ова согласно членот 119 од Законот за основно образование.

Меѓутоа, кога станувало збор за предметот „производно-техничко образование“, немало можности наставниците од овој предмет да го исполнат условот за факултетско или друго високо образование, а другите наставници во предметната настава во основното образование имале можности да го исполнат наведениот услов.

Причините за овој проблем биле што во Република Македонија не постоело високо образование односно факултет за студии по производно-техничко образование каде што наставниците со више образование би можеле да стекнат високо образование.

Поради ваквата остојба на работите, според наводите во иницијативата оспорениот член 32 став 4 од Законот бил во несогласност со повеќе одредби од Уставот, и тоа со членот 9 став 2 според кој граѓаните пред Уставот и законите се еднакви; членот 44 според кој секој има право на образовање, образованието е достапно до секого под еднакви услови, а основното образование е задолжително и бесплатно; потоа членот 32 став 1 според кој секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност и секому под еднакви услови му е достапно секое работно место; и членот 52 став 4 со кој е утврдена забрана за повратно дејство на законите и другите прописи, освен кога е тоа поповолно за граѓаните.

3. Судот на седницата утврди дека Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.63/2004) во членот 32 предвидел дека членот 66 се менува како што е цитирано, а според ставот 4, од овој член: „Наставник по предметна настава може да биде лице кое завршило соодветна еднопредметна или двопредметна група на образование на наставници на факултет, висока школа, Факултет за ликовна уметност и Факултет за музичка уметност“.

4. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 1 и 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако за истата работа веќе одлучувал, а не постојат основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.186/2004 од 3 ноември 2004 година не повел постапка за оценување на уставноста на членот 32 став 3 и 4 и членот 77 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.63/2004). Притоа, Судот утврдил дека согласно членот 32 став 5 од Уставот, остварувањето на правата на вработените се уредуваат со закон и со колективни договори, и таа е упатна норма која му препушта на законодавецот самостојно да ги определува условите и начинот на спроведување на одделенска и предметна настава во основното образование. Со оглед на тоа Судот оценил дека Законот за основното образование со определувањето на посебните услови (степен на образование) се движел во рамките на Уставот.

Поради тоа што Судот ја ценел уставноста на оспорената одредба од членот 32 став 4 од Законот, а и поради тоа што Судот нема надлежност да одлучува зошто законодавецот не нормирал пошироки рамки на условите за степенот на образованието, односно не пропишал и вишо образование покрај веќе наведеното високо и факултетско образование, за што се однесуваат и наводите во иницијативата, Судот оцени дека согласно цитираните уставни и

деловнички одредби се исполнети условите за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.36/2007)

241.

У.бр.215/2006

- Член 180-а од Законот за пензиското и инвалидското осигурување

- Article 180-a of the Law on Pension and Disability Insurance

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 180-а од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 80/1993, 3/1994, 14/1995, 71/1996, 32/1997, 24/2000, 96/2000, 50/2001, 85/2003, 50/2004, 4/2005, 84/2005, 101/2005 и 70/2006).

2. Елизабета Баковска, Арлинда Идризи, Слободанка Матакова Лакинска, Верица Андреевска и Јулијана Анчевска, сите од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за оценување на уставноста на членот 180-а од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорената законска одредба било предвидено основицата за пресметување и плаќање на придонес од плата, односно основицата на осигурување не може да биде повисока од три просечни плати по работник во Републиката објавена во тековниот месец. Со ваквата законска одредба вработените кои имале примања поголеми од три просечни плати биле ставени во нерамноправна положба во однос на останатите вработени, бидејќи им било ограничено правото да плаќаат придонес за пензиско и инвалидско осигурување врз основа на своите реални приходи. Овие работници во иднина биле лишени и од нивното право на пензиски надоместок кој ќе соодветствувал на реалните приходи кои ги остварувале за време на својот работен век. Од овие причини, според иницијативата, оспорената законска одредба била во несогласност со повеќе одредби од Уставот, и тоа со членот 8, став 1 алинеи 1, 6 и 8 според кои темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, правната заштита на сопственоста и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста; потоа со членот 9 став 1 кој се однесува на еднаквоста на граѓаните во слободите и правата; со членот 30 кој се однесува на гаранцијата на правото на сопственост кое никому не може да му биде одземено или ограничено освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон; и со членот 51 според кој во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека со оспорениот член од Законот е предвидено за осигурениците кои ќе пристапат во задолжително капитално финансирано пензиско осигурување, основицата за пресметување и плаќање на придонесот од плата, односно основицата на осигурување, не може да биде повисока од три просечни плати по работник во Републиката објавена во тековниот месец.

4. Според членот 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија

одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со Решение У.бр.136/2006 од 1 ноември 2006 година, Уставниот суд на Република Македонија не повел постапка за оценување на уставноста на одредбата од членот 180-а од Законот за пензиското и инвалидско осигурување, врз основа на уставносудската анализа на одредбата во целост која со иницијативата била оспорувана од истите причини поради кои се оспорува и со иницијативата во овој предмет.

Судот во наведеното решение оценил дека задолжителното пензиско и инвалидско осигурување врз основа на генерациска солидарност функционира врз принципот на меѓугенерациска солидарност, при што лицата со повисоки приходи плаќаат за лицата со пониски приходи. Имено, лицата кои имале високи плати и плаќале придонес на цел износ, сепак добиваат пензија чија висина со законот е ограничена, а не пензија која соодветствувала на уплатата. Утврдувајќи ја највисоката пензија, законодавецот се раководел токму од начелото на социјалната праведност со цел пензијата на одделни осигуреници да се определува зависно од реалните финансиски можности на Републиката, а не од нивната пензиска основа, а притоа и со вака определената пензија на оваа категорија граѓани да не им се наруши материјалната и социјалната сигурност. Според тоа, не е случајна и определбата на законодавецот во овој закон да го вгради начелото на социјалната праведност како основно начело врз кое се заснова и целиот систем на задолжителното пензиско и инвалидско осигурување (член 3 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување).

Во задолжителното капитално финансирано пензиско осигурување, сите уплатени придонеси кои се акумулираат се водат на индивидуална сметка на членот и му припаѓаат на членот по исполнувањето на условите за пензионирање. На тој начин и пензијата на оваа категорија на осигуреници е во непосредна зависност со обемот на вложените средства. Меѓутоа, со оглед на тоа што средствата се инвестираат, односно акумулираат и создаваат принос кој не може однапред да се определи бидејќи зависи од идни и

честопати неизвесни настани, за оваа категорија на осигуреници не е можно однапред ограничување на висината на пензијата, поради што со оспорената одредба од Законот се воведува ограничување на највисоката основица, што индиректно значи лимитирање на пензијата.

Токму заради обезбедување на еднаквост на граѓаните, постои ограничување за сите осигуреници во пензискиот систем, со таа разлика што за осигурениците во едностволбниот систем има ограничување на пензијата, додека за осигурениците во двостолбниот систем има ограничување на највисоката основица за плаќање на придонес, што индиректно значи и лимитирање на идната пензија. Со воспоставувањето на тростолбниот пензиски систем, ќе се даде можност на лицата со повисоки плати да плаќаат дополнително, заради остварување повисоки идни пензии.

Законското лимитирање на основицата за пресметување и плаќање на придонесот од плата, односно основицата на осигурување, на три просечни плати по работник во Републиката, како што е тоа определено во членот 180-а од Законот, се однесува за сите граѓани, односно осигуреници што се наоѓаат во еднаква правна положба, односно на сите осигуреници кои ќе пристапат во задолжително капитално финансирано пензиско осигурување поради што, според Судот, не можат да бидат прифатени приговорите дека се вршело дискриминација помеѓу осигурениците.

Поради наведените причини, пред Судот не се поставило прашањето за согласноста на член 180-а од Законот за пензиското и инвалидското осигурување со одредбите од Уставот.

Со оглед на тоа што Судот со наведеното Решение не повел постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба од Законот, Судот оцени дека за истата работа веќе одлучувал а нема основи за поинакво одлучување поради што иницијативата ја отфрли.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.215/20086)

242.

У.бр.35/2007

- Член 45 став 1 и член 46 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита

- Article 45 paragraph 1 and Article 46 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Health Care

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 2 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 и 9 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на член 45 став 1 и член 46 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.10/2004).

2. Стојна Јандониева од Велес на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорениот член 45 став 1 од Законот не бил во согласност со член 52 став 4 од Уставот, во однос на повратното дејство на законите и другите прописи. Со овој член од Законот, исто така, бил направен пресек да оние здравствени работници кои го положиле стручниот испит до денот на влегувањето во сила на овој закон (15 март 2004 година) се сметало дека имаат лиценца за работа и рокот за важност на лиценцата започнувал да тече од тој ден. Оттука, според иницијативата, се поставувало прашањето за неговата согласност со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот бидејќи на тој начин се создавала правна

несигурност спротивно на уставниот принцип на владеење на правото.

Со оспорениот член 45 од Законот, исто така се повредувал и членот 9 став 2 од Уставот, бидејќи докторите се доведувале во нееднаква положба.

Оспорениот член 46 од Законот временски го ограничувал правото на работа, праванта сигурност на владеењето на правото, поради што тој не бил во согласност со членовите 8 став 1 алинеи 1 и 3, 9 став 2 и 32 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 45 од оспорениот Закон здравствените работници со високо образование кои на денот на влегувањето во сила на овој закон имаат положено стручен испит се смета дека имаат лиценца за работа и рокот на важноста на лиценците за работа започнува да тече од тој ден.

Здравствените работници од ставот 1 на овој член должни се да поднесат барање за обновување на лиценцата за работа шест месеци пред истекот на рокот на важноста на лиценцата до соодветната комора.

Во член 46 од истиот Закон, се предвидува дека во рок од седум години од денот на влегувањето во сила на овој закон примарна здравствена заштита можат да укажуват самостојно и здравствените работници со високо образование кои се стекнале со основна лиценца со одредбите од овој закон.

4. Според член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според член 28 алинеја 2 од Деловникот, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијатвата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија, со Решение У.бр.73/2005 од 5 октомври 2005 година, не повел постапка меѓу другите оспорени членови и на сега оспорениот член 45 (во целина), на Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“бр.10/2004) и утврдил дека оваа одредба од Законот нема повратно дејство поради

што не може да се постави прашањето за неговата согласност со членот 52 став 4 од Уставот. Судот, исто така со ова решение оценил дека ова преодна одредба сите здравствени работници, ги става во еднаква правна положба пред законот, затоа што лиценците за работа ќе ги стекнуваат под еднакви услови и за ист временски рок на важење согласно Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита кој е во правниот поредок.

Судот, исто така, со Решение У.бр.71/2005 од 28 декември 2005 година, ја ценел уставноста, меѓу другото, и на членот 46 од истиот Закон и утврдил дека оваа одредба има карактер на преодна одредба која исто на овој вид работници (здравствени работници со високо образование) всушност во предвидениот рок им дава можност да завршат специјализација и да положат испит за добивање на лиценца за работа.

Од причина што Уставниот суд веќе ја ценел уставноста на двете сега оспорени законски одредби, а во конкретниов случај по поднесената иницијатива нема основи за поинакво одлучување, Судот оцени дека се исполнети условите согласно цитираната деловничка одредба за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.35/2007)

243.

У.бр.218/2006

**- Одлука за измена и дополнување на Одлуката за донесување на Детален Урбанистички План за „Буњаковец 1“ на урбан модул М22, парцела 22.9 - Скопје, Бр.07-466/1,
Решение за локациски услови Бр.18-02-2124/2 од 27.07.2006 година, и
Одобрение за градење Бр.18-02-2594/5**

*- Decision on a change and supplement to the Decision on the Adoption of a Detailed Urban Plan for “Bunjakovec 1” of urban module M22, lot 22.9 – Skopje, no.07-466/1
Resolution for location conditions no.18-02-2124/2 of 27 July 2006, and Construction Permit no.18-02-2594/5*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 2 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

- Одлуката за измена и дополнување на Одлуката за донесување на Детален Урбанистички План за „Буњаковец 1“ на урбан модул М22, парцела 22.9 - Скопје, Бр.07-466/1 донесена од Советот на Општина Центар, на седницата одржана на ден 18.02.2005 година („Службен гласник на град Скопје“ бр.2/2005),

- Решението за локациски услови Бр.18-02-2124/2 од 27.07.2006 година, и

- Одобрението за градење Бр.18-02-2594/5 од 29.09.2006.

2. Македонка Давидова од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување

постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одлука не била во согласност со Законот за просторно и урбанистичко планирање и со Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот.

Како причини за оспорување на оспорената одлука со Законот за просторно и урбанистичко планирање и со означените правилници подносителката на иницијативата наведува дека во текот на јавната анкета, која се организираше во два наврати, подносителката на иницијативата доставила писмени забелешки до организаторот на јавната анкета. Со оглед на тоа што не била известена за причините поради кои не се прифатени нејзините забелешки за да може да се обрати до повисок орган, ниту пак извештајот од јавната анкета и бил презентираан, таа смета дека со тоа е повредена постапката за донесување на Деталниот урбанистички план и е постапено спротивно на Законот за просторно и урбанистичко планирање (“Службен весник на Република Македонија“ бр.4/1996 кој бил во сила во време на донесување на Деталниот урбанистички план), истото детално утврдено во Правилникот за поблиската содржина и начинот на графичка обработка на плановите и за начинот и постапката за донесување на урбанистичките планови (“Службен весник на Република Македонија“ бр.2/2002).

Исто така, според подносителката на иницијативата, дополнувањата на урбанистичкиот план не смееле да ја намалат вредноста на околниот простор односно условите за живот и работа на луѓето утврдени со урбанистичкиот план кој е предмет на менувањето.

Деталниот урбанистички план морал да биде усогласен со Генералниот урбанистички план на град Скопје, и од овие причини потребно било да се изврши увид во Генералниот урбанистички план на град Скопје и да се констатира фактичката состојба.

Поради наведените причини со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука и истата да ја поништи.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 1 став 1 од оспорената одлука е предвидено дека со оваа одлука се вршат изменувања и дополнувања на Одлуката за донесување на Детален

урбанистички план за "Буњаковец 1" урбани модули М¹, М⁶, М⁷, М¹², М¹³, М¹⁴, М¹⁶, М¹⁷, М²⁰, М²² и М²³ - Скопје, ("Службен гласник на град Скопје" бр.9/2002). Во ставот 2 на овој член е утврдено дека Одлуката за измени и дополнувања ги почитува определбите на Генералниот урбанистички план на Град Скопје ("Службен гласник на Град Скопје" бр.8/2002), Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996), Правилникот за поблиска содржина и начин на графичка обработка на плановите ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002) и Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот ("Службен весник на Република Македонија" бр.2/2002).

Во членот 2 од оспорената Одлука се утврдува површината и границите на просторот за кој се донесуваат измените и дополнувањата на Деталниот урбанистички план.

Според членот 3 од оспорената Одлука, измените и дополнувањата на Деталниот урбанистички план содржат Текстуален дел и Графички прилози кои заедно со Параметрите за уредување на просторот и Извештајот од јавната анкета со Освртот на Стручната консултација, се составен дел на Одлуката.

Во членот 4 е предвидено дека оспорената Одлука се заверува со печат на Советот на општината Центар и потпис на претседателот на Советот на општината.

Во членот 5 од оспорената Одлука се определува рокот во кој ќе се обезбеди комплетна документација за остварување на планскиот документ, а во членот 6 се определува органот кој ќе ја чува и ќе се грижи за реализација на Одлуката.

Во членот 7 од оспорената Одлука е определено дека таа влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен гласник на град Скопје".

4. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако

за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот Суд на Република Македонија со Решение У.бр.72/2005 од 22 јуни 2005 година не поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за донесување Детален урбанистички план за "Буњаковец 1" урбани модули М1, М6, М7, М12, М13, М14, М16, М17, М20, М22 и М23 - Скопје, бр.07-466/1 донесена од Советот на општина Центар, на седницата одржана на ден 18 февруари 2005 година ("Службен гласник на град Скопје" бр.2/2005).

Притоа Судот утврдил дека имајќи ги предвид изнесените законски одредби, како и фактот дека во конкретниот случај по нацртот на изменувањата и дополнувањата на Деталниот урбанистички план е организирана јавна анкета во траење од 10 дена, дека е изготвен извештај за спроведената јавна анкета со образложение за неприфатените забелешки, дека има извештај за извршена стручна ревизија и дека надлежното министерство дало согласност на Предлогот за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план, Судот утврди дека оспорената одлука со која се извршени изменувањата и дополнувањата на Деталниот урбанистички план за локалитетот „Буњаковец 1“ е донесена согласно постапката утврдена во Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Во однос на наводите во иницијативата дека оспорената одлука не била во согласност и со членот 11 од Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот, за кој се наведува дека не бил правилно применет во случај на планирање на објектот на парцелата сопственост на подносителот на иницијативата, Судот утврди дека не е надлежен да одлучува за согласноста на оспорената одлука со тој правилник. Ова од причини што согласно член 110 алинеите 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија е надлежен да одлучува само за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите, а не и за меѓусебната согласност на прописи со иста правна сила.

5. Со оглед на тоа што Судот веќе ја оценил уставноста и законитоста на оспорената Одлука, Судот утврди дека се исполнети условите од член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот Суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата во тој дел.

Во однос на наводите во иницијативата дека Решението за локациски услови Бр.18-02-2124/2 од 27.07.2006 година како и Одобрението за градење Бр.18-02-2594/5 од 29.09.2006 биле неосновани и незаконски, Судот утврди дека наведените акти не преставуваат прописи во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, туку поединечни акти за кои Уставниот суд не е надлежен да одлучува.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот едногласно го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите Лилјана Ингилизова – Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и Игор Спировски. (У.бр.218/2006)

244.

У.бр.89/2007

- Член 17 став 1 и член 123-а од Законот за пензиското и инвалидското осигурување

- Article 17 paragraph 1 and Article 123-a of the Law on Pension and Disability Insurance

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 јули 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 17 став 1 и член 123-а од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1993, 3/1994, 14/1995, 71/1996, 32/1997, 24/2000, 96/2000, 50/2001, 85/2003, 4/2005, 84/2005, 101/2005 и 70/2006).

2. Бранко Мушкарски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членовите 17 став 1 и 123-а од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорените членови не биле во согласност со Уставот затоа што условувањето на остварувањето на правото на старосна пензија со најмалку 15 години пензиски стаж (член 17 став 1) и условувањето на правото на пензиски стаж само за времето за кое е платен придонес за пензиско и инвалидско осигурување (член 123-а) биле спротивни на основната цел на Уставот, социјалната правда и на темелните вредности: хуманизмот, социјалната правда и солидарноста и општо прифатените норми на меѓународно право. Декларативно, овие начела биле прифатени со основните одредби на Законот за пензиското и инвалидското осигурување за да во нормативен дел да бидат опструирани. Имено, според член 3 од Законот, правата по основ на пензиско и инвалидско осигурување по основ на работа се темелеле на начелата на социјална праведност и генерациска солидарност, а според член 4 се остварувале и стекнувале во зависност од должината и обемот на вложувањето на средства за пензиско и инвалидско осигурување под услови утврдени со закон. Меѓутоа, операционализацијата на овие начела и принципи во нормативен дел не само што било противуставно, туку и жалосно.

Имено, според подносителот на иницијативата при непостоење на шема, модел или принцип според кој ќе се пресметува социјалната праведност и генерална солидрност овие начела биле имагинарни и смислени со цел да се задржат или бранат стекнатите права и привилегии според еден апсурден пензиски систем кој немал врска со фондовското финансирање од причина што тие што го алиментирале фондот односно обврзниците за уплата на придонесот немале право на управување со него. Од друга страна, пак, осигурениците немале сигурност дека кога ќе ги исполнат условите за пензија ќе можат да остварат право по основ на вложените средства. Оттука според подносителот не се работело за генерациска солидарност туку за генерациска дискриминација.

Понатаму, подносителот на иницијативата наведува дека ако за генерациска солидарност односно дискриминација немало математички модел по кој можело да се објективизира, должината и обемот на вложувањето во пензискиот фонд, биле познати

математички големини за кои имало регистрирано веродостојни податоци за секој осигуреник. Според тоа, се поставувало прашањето кој и во чие име донел закон според кој осигурениците со 15 години уплатуван придонес и 64 години ќе остварат право на пензија, а други со 14 години и 11 месеци уплатуван придонес на возраст од 64 години нема да остварат пензија ниту поврат на парите иако вложувале повисок износ.

Во контекст на наведеното подносителот укажува дека во земјите од Европа по чии концепт бил правен и донесен Законот, право на старосна пензија се остварувало со навршени 65 години старост и стаж на осигурување од 60 месеци (5 години) при што осигурениците со стаж на осигурување до 5 години под одредени услови можеле да доплатат или да си ги повратат вложените средства, на кој начин се реализирал принципот на правда и правичност, генерациска солидарност и обем на правото според времетраењето и висината на вложените средства.

Воедно, подносителот на иницијативата си го поставува прашањето за каква праведност и генерациска солидарност се работело ако од Буџетот на Република Македонија се покривале трошоците на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување за исплата на највисоките пензии стекнати под привилегирани услови (25 години пензиски стаж) а со подоцна донесениот Закон за пензиското и инвалидското осигурување, осигурениците со 40 години пензиски стаж требало да чекаат право на пензија до наполнување на 64 години возраст.

Понатаму, подносителот на иницијативата смета дека со условиувањето на остварувањето на старосната пензија со минимум 15 години пензиски стаж, за кој период било нужно да се платени придонесите од пензиско и инвалидско осигурување се ускратувало правото на човекот и граѓанинот да го оствари правото на пензија поради фактот што некој друг - односно работодавачот не ја исполнил законската обврска и не го платил придонесот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 17 став 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување осигуреникот стекнува право на старосна пензија кога ќе наполни 64 години живот (маж) односно 62 години живот (жена) и најмалку 15 години пензиски стаж.

Понатаму Судот утврди дека според член 123-а од наведениот закон во стаж на осигурување се смета времето поминато во задолжително осигурување под услов да е платен придонесот за пензиско и инвалидско осигурување.

4. Судот, исто така, утврди дека членот 17 во целина и одделни ставови меѓу кои и став 1 кој е оспорен со иницијативата бил повеќе пати предмет на оцена пред Уставниот суд на Република Македонија, при што, Судот изразил став дека нема основ за поведување на постапка за оценување на уставноста на наведениот член.

Воедно, Судот утврди дека и член 123-а од Законот бил предмет на оценка пред Уставниот суд на Република Македонија, при што и за овој член Судот со Решение У.бр.55/2001 од 28 ноември 2001 година не нашол основи за изразување на сомнение за неговата уставност.

5. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија, меѓу другото, е надлежен да одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби како и фактот што Уставниот суд на Република Македонија ја оценувал уставноста на член 17 и член 123-а од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, а по повод на предметната иницијатива не наоѓа основи за поинакво одлучување, одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.89/2007)

245.

У.бр.117/2007

- Член 15 точка 1 од Законот за здравствено осигурување

- Article 15 item 1 of the Law on Health Insurance

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 4 јули 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 15 точка 1 од Законот за здравствено осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006 и 18/2007).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, со оспореното законско решение, со кое се утврдува дека здравствените осигуреници можат да остварат право на надоместок на плата, ако здравственото осигурување траело најмалку шест месеци пред настапување на случајот, освен во случаите на повреда на работа и професионално заболување, било очигледно дека осигурениците од членовите 13 и 14 од Законот за здравственото осигурување не биле еднакво третирани, дека поголемиот дел од нив биле дискриминирани во однос на осигурениците кои остваруваат право на надоместок на плата во случаите на повреда на работа и професионално заболување, од причини што Законот не го условува остварувањето

на нивното право на надоместок со времетраењето на осигурувањето. Ова особено од причини што задолжителното здравствено осигурување било востановено за сите граѓани на Република Македонија заради обезбедување на здравствени услуги и парични надоместоци врз начелата на сеопфатност, солидарност, еднаквост и ефективно користење на средствата под услови утврдени со овој закон. Со наведената регулатива, законодавецот внел одредба со која се правела разлика меѓу граѓаните-осигуреници, со што се повредувал членот 9 од Уставот на Република Македонија.

Понатаму, се наведува дека иста таква законска одредба, како сега оспорената, постоела во Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 104/2000), која била укината со Одлука на Уставниот суд на Република Македонија, У. бр. 85/2000. Но, законодавецот не ја почитувал и извршил оваа одлука, со тоа што истата одредба повторно ја вовел со член 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 84/2005), со што била повредена и одредбата на член 112 став 3 од Уставот на Република Македонија.

Во случајов, со оспорената одредба особено се условувало-повредувало правото на надоместок на плата за време на отсуство од работа поради бременост, раѓање и мајчинство, со што грубо се повредувал член 42 ставовите 1, 2 и 3 од Уставот на Република Македонија, на штета на оваа категорија осигуреници.

Врз основа на наведеното, подносителот на иницијативите смета дека оспорената одредба не била во согласност со член 1 став 1, член 8 став 1 алинеи 1, 3, 8 и 11, член 9, член 34, член 35 став 1, член 42 ставовите 1, 2 и 3, член 51, член 54 став 1 и член 112 став 3 од Уставот на Република Македонија, поради што предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба.

На крајот, се наведува посебно барање, до донесување конечна одлука по оваа иницијатива, Уставниот суд на Република Македонија да донесе и посебно решение за запирање на извршувањето на поединечни акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорената одредба, бидејќи со нејзиното извршување би можеле да настанат тешко отстранливи последици.

4. Судот на седницата утврди дека согласно член 15 точка 1 од Законот за здравственото осигурување, осигурениците од членовите 13 и 14 на овој закон можат да остварат право на надоместок на плата, ако здравственото осигурување траело најмалку шест месеци пред настанување на случајот, освен во случаите на повреда на работа и професионално заболување.

5. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби, како и фактот дека Уставниот суд на Република Македонија веќе ја оценувал уставноста на одредбата од Законот што се оспорува со оваа иницијатива, при што со Решение У.бр.210/2005 од 13 септември 2006 година не повел постапка за оценување на нејзината уставност, Судот оцени дека се исполнети условите за тоа иницијативата да се отфрли согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Судот.

Имено, според образложението на наведеното решение, постапка за оценување на уставноста на наведената законска одредба не е поведена, затоа што Судот оценил дека со неа не се ставаат во нееднаква правна положба осигурениците, ниту пак се врши дискриминација на осигурениците - жени кои користат породилно отсуство, како што се наведувало во тогаш поднесената иницијатива. При ваквата оценка, Судот го имал предвид фактот дека условот утврден во оваа одредба (здравственото осигурување да трае најмалку шест месеци пред настанување на случајот) се однесува еднакво на сите осигуреници и за сите основи поради кои може да се оствари право на паричен надоместок (болест, повреда, породилно отсуство).

Имајќи ги предвид причините и аргументите изнесени во оваа иницијатива со кои се бара оценување на уставноста на истата одредба, Судот оцени дека истите не се од влијание за поинакво одлучување од она што веќе одлучил со Решението У.бр.210/2005 од

13 септември 2006 година, поради што се оцени дека нема основи Судот повторно да одлучува по оваа иницијатива.

Судот така постапил и кога со Решение У.бр.175/2006 ја отфрлил иницијативата за повторно оценување на уставноста на истата одредба.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.117/2007)

246.

У.бр.105/2006

- Член 132 став 1 алинеја 7, 8 и 9, член 133 и член 134-б од Законот за водите

- Article 132 paragraph 1 lines 7, 8 and 9, Article 133 and Article 134-b of the Law on Waters

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 26 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛААТ иницијативите за поведување постапка за оценување на уставноста на член 132 став 1 алинеја 7, 8 и 9, член 133 и член 134-б од Законот за водите ("Службен весник на Република Македонија" бр. 4/1998, 19/2000, 42/2005 и 46/2006).

2. Комисијата за правно-нормативни работи на Здружението на комунални дејности при Стопанска комора на Македонија, Групацијата на производителите на пиво, алкохолни, безалкохолни пијалоци и пакувани води на Здружението на земјоделството и прехранбена индустрија при Стопанска комора на Република Македонија и Трговското друштво за пиво, слад, оцет, алкохолни и безалкохолни пијалоци „Пивара Скопје“ АД, Скопје на Уставниот суд му поднесоа иницијативи за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 на ова решение.

Со иницијативата поднесена од Комисијата за правно-нормативни работи и Здружението на комунални дејности при Стопанската комора на Република Македонија се предлага поведување постапка за оценување на уставноста на член 1 став 1 алинеја 1 и 3, на член 2 и на член 134-б додаден со членот 5 од означениот Закон, затоа што член 1 став 1 алинеја 1 и 3 и членот 2 од Законот биле во спротивност со членот 33 и членот 55 став 2 од Уставот, а членот 5 од Законот бил во спротивност со член 51 од Уставот, како и со Законот за утврдување на наплатата на јавните приходи, Законот за општата управна постапка и Законот за извршување.

Како причини, односно аргументи дека членот 1 став 1 алинеја 1 и 3 од Законот не е во согласност со член 33 од Уставот, подносителот на оваа иницијатива го наведува член 2 став 1 точка 1 од Законот за безбедност на храна и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храна („Службен весник на Република Македонија“ бр.54.2002), според чии одредби водата се третираше како храна, па согласно ваквиот нејзин третман „јавните претпријатија што вршеле снабдување на граѓаните со вода за пиење пресметувале и наплаќале повластена стапка од 5% данок на додадена вредност“.

Тргувајќи од тоа, подносителот на оваа иницијатива смета дека било спротивно на Уставот, на законот и на секоја логика со член 1 став 1 алинеја 1 од Законот, за домаќинствата да се воведува давачка (надомест за вода) за употреба на храна, како што е и водата. Ова и од причини што во досегашната законодавна пракса во Република Македонија, немало донесено закон со кој се воведува јавна давачка на граѓаните, односно домаќинствата за употреба на прехранбени производи, односно храна.

Во однос на оспорениот член 2 од Законот со кој се воведувала нова јавна давачка од 1,0% и за отпадните води, во иницијативата посебно се наведува дека ова ново оптоварување на сметката на правните и физичките лица кои испуштале непречистени отпадни води било неоправдано. Она што заедничко се наведува за оспорениот член 1 став 1 алинеја 1 и 2 и член 2 од Законот, е тоа што според овие членови всушност се вршело покачување на цената на водата за пиење од 2,0% и на цената за собирање и третман на отпадните води од 1,0%, што според наводите во оваа иницијатива било незаконски и претставувало монополско однесување на пазарот на субјектите - даватели на овие услуги, поради што овие одредби од Законот биле во спротивност и со членот 55 став 2 од Уставот.

Членот 5 од Законот, со оваа иницијатива се оспорува во однос на член 51 од Уставот, како и во однос на Законот за утврдување и наплата на јавните приходи, Законот за општата управна постапка и Законот за извршување.

Со оваа иницијатива се предлага Судот, до донесување на конечната одлука, да донесе решение за запирање на извршувањето на оспорените членови од Законот, за да не се предизвикаат тешко отстранливи последици за домаќинствата и правните субјекти.

Со иницијативата поднесена од Групацијата на производителите на пиво, алкохолни, безалкохолни пијалоци и пакувани води на Здружението на земјоделството и прехранбената индустрија при Стопанската комора на Република Македонија се оспорува уставноста на член 1 став 2 алинеја 1, член 2 и член 5 од Законот. Според наводите на оваа иницијатива, со членот 1 став 1 алинеја 1 од Законот се нарушувала еднаквата правна положба на субјектите на пазарот, со оглед на тоа што согласно оваа законска одредба правните и физичките лица кои се занимавале со производство на пиво, сокови, пакување на вода и сл. требало да плаќаат повеќекратно повисок надоместок од надоместокот што го плаќале другите субјекти кои водата, исто така, ја користеле за комерцијални потреби, со таа разлика што тие не се занимавале со производство на пиво и сокови, како нив. Задолжувањето на овие субјекти со посебен надоместок за користење на водата во комерцијални потреби било неоправдано и без никакви објективни критериуми.

Во врска со оспорениот член 2 од Законот, со кој се воведува нова јавна давачка од 0,1% и за отпадните води, во оваа иницијатива се наведува дека со овој член всушност се вршело двојно оданочување на правните и физичките лица, ако се имале предвид соодветните одредби од Законот за животната средина.

Како причини за оспорување на членот 134-б, кој што е додаден со оспорениот член 5 од Законот, во оваа иницијатива се наведува дека одредбите на овој член биле нејасни и дека Законот на чија примена се упатува престанал да важи со денот на примената на Законот за даночната постапка. Овој член, исто така не бил во согласност и со член 98 став 5 од Уставот, односно со Амандман ЦЦВ на Уставот според кој извршната постапка, како една од видовите на судските постапки се уредувала со закон.

Во оваа иницијатива, понатаму се наведува дека наплатата на пристигнатите неплатени износи на надоместоците од правната и физичките лица не можела да се врши врз основа на извршно решение на директорот на Фондот за водите и истата директно да се извршувала од банката, како што било утврдено во новодадениот член 134-б од Законот за водите, затоа што тоа било спротивно и со Законот за даночната постапка, со кој престанале да важат Законот за утврдување и наплата на јавните приходи, Законот за извршната постапка и др.

Врз основа на изнесеното, подносителот на оваа иницијатива смета дека со оспорените законски одредби се повредувале член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51, член 55 став 1 и 2 и Амандман XXV од Уставот и поради тоа предлага Судот да поведе постапка за оценување на нивната уставност, а потоа и да ги поништи.

Исто така, и со оваа иницијатива се предлага, до донесување на конечната одлука, Судот да донесе решение за запирање на извршувањето на поединечните акти и дејствија преземени врз основа на оспорените законски одредби.

Со иницијативата поднесена од „Пивара Скопје“ АД од Скопје, се оспоруваат само член 1 став 2 алинеја 1 и членот 5 од Законот. Во оваа иницијатива причините поради кои се оспорува уставноста на наведените законски одредби како и одредбите од Уставот во однос на кои се оспоруваат, скоро во целост се идентични со второподнесената иницијатива.

И со оваа иницијатива се предлага Судот, до донесување на конечната одлука, да донесе решение за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија донесени, односно преземани врз основа на оспорените законски одредби

3. Судот на седницата утврди дека со поднесените иницијативи се оспоруваат одредбите од член 1 став 1 алинеја 1, член 1 став 2 алинеи 2 и 3, член 2 и член 5 во однос на новододадениот член 134-б од Законот за изменување и дополнување на Законот за водите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 46/2006). Овие оспорени одредби соодветствуваат на член 132 став 1 алинеја 7, 8 и 9, член 133 и член 134-б од интегралниот текст на Законот за водите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 4/1998, 19/2000, 42/2005, 46/2006), кои всушност беа предмет на уставно-судската анализа.

Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 132 став 1 алинеи 7, 8 и 9 од Законот за водите, надоместок за водите плаќаат:

- правните или физичките лица кои користат вода од водоснабдителен систем (јавен или сопствен), освен производителите на електрична енергија, за секој употребен или искористен метар кубен вода плаќаат по 2,0% од утврдената цена на водата од давателот на услугата за снабдување со вода. Пресметувањето на надоместокот, за корисниците од јавен водоснабдителен систем, го врши правното лице кое стопанисува со водоснабдителниот систем, го наплатува при наплатата на цената на извршената услуга за снабдување со вода, го прикажува одвоено во сметката за извшена услуга, а е должно да го уплатува најдоцна до 20 во месецот за претходниот месец, на соодветната уплатна сметка. Пресметувањето за корисниците од сопствен водоснабдителен систем го врши правното или физичкото лице (корисникот) кое е должно да го уплатува надоместокот на соодветната уплатна сметка, најдоцна до 5 во месецот за претходниот месец;
- правните или физичките лица кои користат вода од јавен или сопствен водоснабдителен систем за комерцијални цели (производство на пиво, сокови, пакување на вода и сл.), плаќаат по 0,5% од продажната цена на производот. Пресметувањето го врши правното или физичкото лице кое користи вода за комерцијални цели, при пуштањето на производот во слободно правниот промет, го прикажува

- одвоено во фактурата, а е должно да го уплатува на соодветна уплатна сметка, најдоцна до 5 во месецот за претходниот месец;
- домаќинствата, за секој употребен метар кубен вода од јавен водоснабдителен систем, плаќаат по 2,0% од утврдената цена на водата од давателот на услугата за снабдување со вода. Пресметувањето го врши правното лице кое стопанисува со водоснабдителниот систем, го наплатува при наплатата на цената на извршената услуга за снабдување со вода, го прикажува одвоено во сметката за извршена услуга, а го уплатува на соодветната уплатна сметка, најдоцна до 20 во месецот за претходниот месец;

Според оспорениот член 133 став 1 од Законот, правно или физичко лице кое испушта непречистени отпадни води или води со променливи својства и отпадни материи и супстанции во реципиентите, а нема уреди за прочистување, плаќа надоместок во висина од 1,0% од утврдената цена на услугата од давателот на услугата за собирање и третман на отпадни води.

Според ставот 2 на овој член од Законот, надоместокот го пресметува и наплатува правното и физичкото лице кое стопанисува со системот за одведување и третман на отпадни води, при наплатата на цената за извршената услуга, врз основа на количината на водата што е испуштена во системот, го прикажува одвоено во фактурата или сметката, а е должно да го уплатува на соодветната уплатна сметка најдоцна до 20 во месецот за претходниот месец.

Според оспорениот член 134-б став 1 од Законот, наплатата на пристигнатите неплатени износи на надоместоците од правните и физичките лица, заедно со каматите кои им припаѓаат, ја врши банката кај која обврзникот врши платен промет.

Според ставот 2 на овој член од Законот, наплатата се врши со пренос на средствата од сметката на обврзникот на соодветна уплатна сметка, врз основа на извршно решение на директорот на фондот за водите. Извршното решение се спроведува со извршен налог на банката за пренос на средствата од сметката на обврзникот.

Според ставот 3 на истиот член од Законот, во поглед на пристигнатите неплатени износи на надоместоците се применуваат одредбите на Законот за утврдување и наплата на јавните приходи.

4. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Судот одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето; ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување и ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Во врска со оспорената одредба на член 132 став 1 алинеи 7, 8 и 9 Судот утврди дека истите веќе биле предмет на оценка на Уставниот суд на Република Македонија, кој со решение У.бр. 58/2006 од 14 март 2007 година не повел постапка за оценување на нивната уставност. Во ова решение Судот изразил став дека:

„...законодавецот, кога во членот 132 алините 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 9 од Законот за водите, ги утврдил како обврзници за плаќање на надоместокот за водите лицата кои се занимаваат со слободни занимања (лекари, стоматолози, адвокати, новинари, нотари, патентни инженери, слободни уметници, сметководители, ревизори, стечајни управници и други лица кои самостојно вршат дејност), правните лица кои произведуваат електрична енергија; правните или физичките лица кои користат вода од водоснабдителен систем (јавен или сопствен), освен производителите на електрична енергија; правните или физичките лица кои користат вода од јавен или сопствен водоснабдителен систем за комерцијални цели (производство на пиво, сокови, пакување на вода и сл.); домаќинствата; правните или физичките лица кои користат вода од јавен или сопствен водоснабдителен систем на геотермални води, за топлинска енергија; правните и физичките лица, иматели на рибници, и правните и физичките лица кои се занимаваат со миење и сепарирање на песок, камен, чакал и друго, се придржувал до принципот „корисникот плаќа“ и со тоа не ги довел во нееднаква положба субјектите кои се корисници на водите, односно не го повредил член 55 став 2 од Уставот на Република Македонија. Ова оттаму што според Судот, целта на законодавецот со оваа одредба е да се обезбедат средства за заштита на водите како добро од општ интерес од сите корисници на водата, што е во функција на зачувување на природата, животната средина и здравјето на луѓето, а

не да се доведат во нееднаква положба субјектите кои се корисници на водите“.

Со оглед на тоа што овие оспорени одредби веќе биле предмет на уставно-судска оценка, Судот ненаоѓајќи основи за поинакво одлучување, реши да ги отфрли иницијативите врз основа на член 28 алинеја 2 од Деловникот.

Членот 133 од Законот за водите (односно членот 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за водите – „Службен весник на Република Македонија“ бр. 46/2006) е оспорен со првата и втората иницијатива. Според наводите од првата иницијатива, со оваа одредба се воведувала нова давачка од 1% и за отпадните води, која досега не постоела, што значело ново оптоварување на корисниците, што подносителот го смета за неоправдано.

Истите аргументи за оспорување на оваа одредба се дадени и во втората иницијатива, со тоа што според наводите во иницијативата претставувало двојно оданочување ако се земат предвид член 3 став 1 точки 10, 11, 46 и 47, член 163 и член 182 од Законот за животната средина.

Со оглед на тоа што во иницијативите недостасуваат аргументи кои оваа одредба би ја спротивставиле на Уставот, Судот оцени дека во однос на овие одредби иницијативата треба да се отфрли согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд, поради тоа што причините со кои во двете иницијативи се оспорува нивната уставност се недоволни Судот да се впушти во мериторно одлучување, односно дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Членот 134-б е оспорен со сите три иницијативи без да се дадат аргументи за несогласност на членот со одредбите од Уставот. Имено, во сите три иницијативи неуставноста на овој член се аргументира со негова несогласност со одредбите од Законот за даночната постапка, Законот за извршна постапка и Законот за општата управна постапка, како и со фактот што законот на чија што примена упатува оваа оспорена одредба, а тоа е Законот за утврдување и наплата на јавните приходи, престанал да важи со донесувањето на Законот за даночната постапка и не е веќе во правниот поредок. Во отсуство на аргументи од уставно-правно значење, Судот одлучи иницијативите во однос на овој член да ги

отфрли врз основа на член 28 алинеја 1 од Деловникот, поради тоа што Уставниот суд не е надлежен да ја оценува меѓусебната согласност на законите.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 105/2006)

247.

У.бр.13/2007

- Член 36 од Законот за адвокатурата

- Article 36 of the Law on Attorneyship

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 7 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 36 од Законот за адвокатурата („Службен весник на Република Македонија“ број 59/2002, 60/2006 и 29/2007).

2. Александра Кардула од Крушево и Иван Штерјоски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означена во точка 1 на ова решение.

Според подносителот на иницијативата, Александра Кардула, оспорениот член бил непрецизен, затоа што не била утврдена горната граница на коморскиот уписен влог и со тоа му се давала можност на Управниот одбор на Адвокатската комора висината на влогот да ја зголемува до неиздржливо ниво за граѓаните кои претендираат да се занимаваат со адвокатска дејност, со што се повредувале и ограничувале нивните права и се повредувале член 8 став 1 алинеја 3, член 9 и член 55 став 2 од Уставот.

Според подносителот на иницијативата, Иван Штерјоски, со даденото законско овлстување на Управниот одбор на Адвокатската комора да ја определува висината на коморскиот уписен влог, без никакви ограничувања, спротивно на Уставот, Адвокатската комора се ставала во позиција да има можност да врши контрола и попречување на слободата на пазарот и претприемништвото, односно можност да влијае до пристапот за вршење на адвокатска дејност и со тоа да го ограничи и ексклузивира пристапот до финансиска добивка. Со тоа се создавала можност за попречување на слободниот пристап до работа, односно вработување предвиден со член 32 ставовите 1 и 2 од Уставот. Освен тоа, Законот не содржел никакви правила и критериуми по кои ќе се утврдува коморскиот уписен влог и коморската членарина, па се поставувало прашањето која е гаранцијата дека Адвокатската комора нема да фаворизира одредени свои материјални интереси со определувањето на несразмерно високи уписни влогови, коморска членарина и коморски маркички, наместо со закон да се утврдат поприватливи услови согласно со член 1 став 1 од Уставот. Сосема слободното и со ништо ограничено определување на висината на коморскиот уписен влог и членарина било неоправдано и од аспект на член 53 од Уставот, бидејќи ја надминувало неговата цел и суштина, а на Адвокатската комора и се овозможувало суверено и неограничено да го контролира пристапот до вршењето адвокатска дејност на оние кои ги исполнуваат законските услови за оваа дејност и се заинтересирани да започнат со обавување адвокатска дејност. Ваквото законско решение создавало нееднаквост, односно дискриминација меѓу граѓаните кандидати за адвокати по основ на нивната имотна состојба, бидејќи правната положба на адвокатите во овој случај ќе им била достапна само на онаа категорија граѓани кои имаат средства да го уплатат претерано високиот коморскиот уписен влог, а не и на оние кои немаат таква материјална можност.

Поради наведеното, со оспорената одредба се повредувале член 1 став 1, член 8 став 1 алинеи 1, 3, 7 и 8, член 32 ставовите 1 и 2, член 51, член 53 и член 54 став 1 од Уставот, поради што се предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 36 од Законот за адвокатурата, висината на коморскиот уписен влог и на коморската членарина, ги утврдува со одлука Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија, и ги објавува во "Службен весник на Република Македонија".

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што оспорениот член 36 од Законот за адвокатурата, во делот „на коморскиот уписен влог“ бил предмет на оцена пред Уставниот суд на Република Македонија, при што со Решение У. бр. 51/2003 не била поведена постапка за оцена на неговата уставност, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на оваа иницијатива.

Имено, според образложението на Решението на Судот, Адвокатурата е самостојна и независна јавна служба, па оттука истата има право во рамките на Законот за адвокатурата да ги определи условите за вршење на дејноста адвокат, како и да го определи начинот на своето организирање и финансирање, со соодветна разработка во статутарните одредби за кои има основа во Законот. Имено, од содржината на член 35 точка 2 и оспорениот дел на член 36 од Законот произлегува дека коморскиот уписен влог е еден од изворите на приход на Комората, а Управниот одбор на Комората одлучува за неговата висина, што е во релација со самостојноста и независноста на адвокатурата како јавна служба, согласно член 53 од Уставот.

Имајќи ги предвид причините и аргументите изнесени во оваа иницијатива за оценување на уставноста на целината на членот 36 од Законот за адвокатурата, Судот оцени дека истите не се од влијание за поинакво одлучување од она што веќе одлучил со Решението У.бр. 51/2003 од 13 септември 2006 година.

Покрај висината на коморскиот уписен влог, од истите причини се оспорува и правото на Управниот одбор на Адвокатската комора да ја утврдува и висината на коморската членарина, односно се оспорува целината на членот 36 од Законот, што според Судот, не е од влијание за поинакво одлучување по оваа иницијатива. Ова од причина што коморската членарина е исто така еден од изворите на приходи на Адвокатската комора на Република Македонија, утврден со член 35 точка 1 од Законот, исто како што е тоа случај со коморскиот уписен влог, поради што искажаниот став на Судот во однос на коморскиот уписен влог, во целост се однесува и на коморската членарина, односно правото на Управниот одбор на Комората да одлучува за висината на коморскиот уписен влог и за висината на коморската членарина, е во релација со самостојноста и независноста на адвокатурата како јавна служба, согласно член 53 од Уставот.

Притоа, Судот имаше предвид дека членот 36 од Законот бил повторно предмет на оцена пред Уставниот суд на Република Македонија, меѓутоа со Решение У. бр.122/2005 година и Решение У. бр. 31/2007, Уставниот суд ги отфрлил иницијативите за оцена на неговата уставност поради тоа што за истата работа веќе одлучувал, а не постоеле основи за поинакво одлучување.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, д-р Трендафил Ивановски и судиите: м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.13/2007)

248.

У.бр.235/2007

- Член 146 став 1 алинеја 1 од Законот за радиодифузната дејност

- Article 146 paragraph 1 line 1 of the Law on Radio Diffusion Activity

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 146 став 1 алинеја 1 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр.100/2005 и 19/2007).

2. Васко Костески од Битола на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 146 став 1 алинеја 1 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената одредба не била во согласност со одредбите од членот 33 од Уставот, од причина што голем број граѓани чии семејства биле со мал број членови биле доведени во нерамноправна положба со оние семејства со поголем број на членови. Исто така, оспорената законска одредба била во спротивност и со членот 9 од Уставот на Република Македонија, поради што се бара Уставниот суд на Република Македонија да ја укине оспорената одредба од член 146 став 1 алинеја 1 од Законот за радиодифузната дејност.

3. Судот на седницата утврди дека според член 146 став 1 од Законот, радиодифузна такса плаќа: секое домаќинство во

Република Македонија; хотели и мотели, по една радиодифузна такса за секои пет соби; правни лица и сопственици на деловен простор, на секоеи 20 вработени или други лица кои го користат деловниот простор, по една радиодифузна такса и сопственици на угостителски и други јавни објекти опремени со радио или телевизиски приемник, за секој приемник плаќаат по една радиодифузна такса.

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.153/2006, од 13 декември 2006 година, не повел постапка за оценување на уставноста на:

Член 146 став 1 во целина и посебно на алинеја 3 од истиот член, како и на членот 147 став 2 во делот: „за утврдување на годишниот износ на радиодифузната такса со кое обврзникот се задолжува да ја плати во 12 месечни износи“ од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 100/2005).

Притоа Судот го изразил следниот став:

„Тргувајќи од тоа дека во наведените законски одредби радиодифузната такса е утврдена како јавна давачка, која е уставна категорија, а истовремено се утврдени и обврзниците, основницата, висината и начинот на плаќање на оваа јавна давачка, Судот оцени дека овие законски одредби се во согласност со членот 33 од Уставот, според кој секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки на начин утврден со закон.

Исто така, не може да се изрази сомневање во уставноста на член 146 став 1 од Законот ниту поради наводите дека во оваа оспорена одредба не се предвидувал начинот, условите, роковите и постапката за утврдување и промената на бројот на вработените во правните лица и слично. Ова од причина што водењето на регистарот на обврзници за плаќање на радиодифузната такса согласно член 147

став 1 од Законот го врши Македонската радиотелевизија. Водењето, пак, на овој регистар всушност ги опфаќа сите работи за определување, односно утврдување на обврзникот за плаќање на таксата и претставува технички услов за нејзиното плаќање“.

Со оглед на тоа што Судот веќе ја оценил оспорената одредба од член 146 став 1 алинеја 1 од Законот за радиодифузната дејност, а нема основи за поинакво одлучување, Судот согласно наведената одредба од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија иницијативата ја отфрли.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.235/2007)

249.

У.бр.227/2007

- Член 4 став 2 точка 6 од Законот за детективската дејност

- Article 4 paragraph 2 item 6 of the Law on Detective Activity

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 4 став 2 точка 6 од Законот за детективската дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1999 и 66/2007).

2. Д-р Гроздан Цветковски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 4 став 2 точка 6 од Законот означен во точката 1 од ова решение. Според наводите во иницијативата со оспорената законска одредба се повредувало начелото на еднаквоста на граѓаните пред Уставот, од причини што една категорија на граѓани кои вршеле одредена професија се доведувале во нерамноправна положба и им било ускратено правото за добивање на лиценца за вршење на детективска дејност, односно правото под еднакви услови да им биде достапно секое работно место, што било спротивно на основните слободи и права на човекот и граѓанинот пропишани во Глава ИИ од Уставот на Република Македонија.

Понатаму во иницијативата се наведува дека оспорената одредба од член 4 став 2 точка 6 од Законот била во спротивност и со членовите 32 став 2, 51 став 1, 54 став 1 и 55 од Уставот на Република Македонија, меѓутоа не се наведуваат причините зошто оспорената одредба е спротивна на наведените членови од Уставот.

Подносителот на иницијативата своите наводи се обидува да ги аргументира со тоа што вакво ограничување намело за вршење на функцијата: адвокат, судија, јавен правобранител, јавен обвинител и слично, туку само за професијата детектив, со што не се имало во предвид фактот дека и носителите на наведената функција извршувале работи и задачи во институции наведени во оспорениот член 4 став 2 точка 6 од Законот, а во новите професии ќе располагале со уште повеќе доверливи информации од повисок степен отколку детективската дејност.

Поради изнесеното подносителот на иницијативата предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба од Законот.

3. Судот на седница утврди дека според оспорениот член 4 став 2 точка 6 од Законот, лиценцата ја издава Министерството за внатрешни работи на лице кое поднело барање за издавање лиценца за вршење детективска дејност и кое покрај општите услови за засновање на работен однос определени со закон ги исполнува и следните услови, меѓу кои и условот утврден во точката 6 според која во последните две години пред да добие лиценца за работа да не извршувал работи и задачи во областа на безбедноста и одбраната во органите на државната управа како: овластено службено лице или на посебни работни места согласно со прописите од областа на внатрешните работи, работни места на определени должности согласно со прописите од областа на разузнавањето или работните места од член 123 од Законот за одбрана.

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.33/2000, од 27 септември 2000 година, не повел постапка за оценување, меѓу другото, и на членот 4 став 2 точка 6 од Законот за детективска дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1999).

Во наведеното Решение Судот утврдил:

„Со предвидувањето на вакви, условно речени ограничувачки норми, Судот смета дека всушност се спречуваат евентуалните конфликтни економски и морални интереси на граѓанинот, поради што Судот смета дека оспорените одредби не би требало да се опсервираат од аспект на попречување на правото на граѓаните на достапност на работните места под еднакви услови и дека доколку ваквото законско ограничување не би постоело, граѓаните би можеле да бидат доведени во состојба, некој кој има неограничен број податоци за нив, а поседува лиценца, приватно да обавува детективска дејност или дејност од областа на заштитата на луѓето и имотот, да може наместо да ги брани нивниот имот, живот,

слобода и другите со Устав загарантирани права, да брани друг интерес злоупотребувајќи ги тие податоци.

Меѓутоа и покрај можноста за настапувањето на евентуалните конфликтни интереси, законодавецот сепак не предвидува воопшто забрана за добивање лиценца за вршење на работи и задачи од областа на безбедноста и одбраната во органите на управата, туку лиценцата ја условува само со апстиненција на лицето од овие работи за период од две години пред добивањето на истата“.

Со оглед на тоа што Судот веќе ја оценил оспорената одредба од член 4 став 2 точка 6 од Законот за детективска дејност, а нема основи за поинакво одлучување, Судот согласно членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија иницијативата ја отфрли.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.227/2007)

250.

У.бр.155/2007

- Член 1 ставови 1 и 4 од Законот за амнестија

- Article 1 paragraphs 1 and 4 of the Law on Amnesty

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 1 ставови 1 и 4 од Законот за амнестија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 18/2002).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата по однос на делот со кој се бара оцена на меѓусебната согласност на членот 1 ставови 1 и 4 од Законот наведен во точката 1 на ова решение со Законот за соработка на Република Македонија и Меѓународниот кривичен суд за гонење на лица одговорни за сериозни повреди на меѓународното хуманитарно право извршени на територијата на поранешна Југославија („Службен весник на Република Македонија“ бр.73/ 2007) и посебно со неговите членови 25, 26, 27 и 28 како и со членот 9 став 1 од Статутот на Хашкиот Трибунал.

3. Јана Лозаноска од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 1 ставови 1 и 4 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Иницијативата започнува со означување на домашните и меѓународни правни акти кои според подносителот на иницијативата би требале да бидат „применливо право“ во третирањето на прашањето за оценување на уставноста на ставовите 1 и 4 од членот 1 од Законот.

Потоа, во иницијативата се изложува сваќањето на поимите: „вооружен судир“ или „вооружен конфликт“ според гледиштето на подносителот на иницијативата преку одредбите на Законот за амнестија и повеќе меѓународни акти. Меѓу нив се посочува на: I, II III и IV Женевската конвенција од 1949 година и I и II Дополнителен Протокол од 1977 година и Статутот на Меѓународниот кривичен трибунал за поранешна Југославија од Април 2004 година, заедно со Правилникот за постапка и докази.

Притоа, според подносителот на иницијативата правото кое се применувало во вооружените конфликти се нарекувало меѓународно хуманитарно право во чија основа биле Женевските конвенции и Дополнителните протоколи чија договорна страна била и Република

Македонија, со посочување дека во овие акти бил дефиниран вооружен судир од меѓународен карактер.

Потоа се појаснува дека намерата на подносителот на иницијативата не е да ги поткопува процесите на помирување во нашата држава туку да придонесе за владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија од членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

По однос на оспорениот став 1 од членот 1 од Законот, подносителот на иницијативата наведува дека од содржината на оспорената одредба не можело да се утврди кога започнал конфликтот за да се одреди од кога треба да започне сметањето на важењето на амнестијата, што било од исклучителна важност. Временската рамка всушност и не била определена од страна на институциите во Република Македонија а ни Меѓународниот трибунал во Хаг сеуште не утврдил кога започнал конфликтот.

Оттаму, според подносителот на иницијативата, не можеле да се покријат со амнестија делата сторени пред март 2001 година, а поврзани со овие настани.

Поради наведеното, Јавното обвинителство и судските органи биле ставени со сила во состојба на пасивност и неможност да ги извршуваат своите со Устав и закон утврдени функции, поради што постоела повреда на членот 51, членот 98 и членот 106 од Уставот.

Понатаму, во иницијативата се наведува дека законодавецот не прецизирал за кои кривични дела се однесувала амнестијата, иако во членот 6 став 5 од II Дополнителен Протокол било определено дека: „властите ќе се потрудат да дадат амнестија на оние лица кои учествувале во вооружениот конфликт“. При ова требало да се има предвид дека домашната, но и странската теорија и практика го потврдувале фактот да нема амнестија за воени злосторства. Напротив прешироката и бланко амнестија се сметала за нелегална и неважечка.

Поради наведеното постоела повреда на членот 51 и членот 118 од Уставот на Република Македонија и на Законот за соработка на Република Македонија и Меѓународниот кривичен суд за гонење на лица одговорни за сериозни повреди на меѓународното хуманитарно право извршени на територијата на поранешна Југославија („Службен весник на Република Македонија“ бр.73/2007).

По однос на оспорениот став 4 на членот 1 од Законот подносителот на иницијативата најнапред посочува дека Кривичниот законик ги санкционирал воените злосторства во делот на кривични дела против човечноста и меѓународното право (член 403-422). Притоа надлежност за процесуирање на воените злосторства имал и Меѓуна-родниот трибунал, а во членот 9 став 2 од Статутот на Трибуналот била уредена примарната надлежност по однос на националните судови, која пак одредба била вградена во оспорениот став 4 на членот 1 од Законот.

Меѓутоа, според подносителот на иницијативата, оваа оспорена одредба, како одредба од процедурален карактер, била нај-проблематична заради нејзиниот непрецизен и општ карактер по однос на соработката на македонските одргани со Трибуналот. Ова и од причина што на оваа одредба не и било местото во Законот за амнестија на што укажувала практиката на некои држави по однос на соработката со Трибуналот, како што бил случајот со Република Хрватска. Затоа немало никакво оправдување за пасивноста на македонските законодавни органи, а вака создадената „лоша“ одредба не била соодветна за остварување на соработка со Трибуналот.

Понатаму во иницијативата следуваат коментари по однос на тоа кога требало да биде донесен Законот за соработка на Република Македонија и Меѓународниот кривичен суд за гонење на лица одговорни за сериозни повреди на меѓународното хуманитарно право извршени на територијата на поранешна Југославија, коментар по однос на уредувањето на меѓународната правна помош во Законот за кривичната постапка, како и коментар за „правниот персоналитет“ на Трибуналот.

Заради сето наведено подносителот на иницијативата смета дека постоела повреда на членот 12 ставови 1 и 2 и членот 51 од Уставот на Република Македонија.

Втората причина за оспорување на ставот 4 од членот 1 од Законот, според подносителот на иницијативата се состоела во тоа што одредбата не го содржела зборот: “надлежност“ заради што се создавале сите проблеми што создавало импресија дека Хашкиот трибунал имал ексклузивна надлежност за судење на воени злосторства, што не било точно. Имено, таква надлежност имале домашните судови и тоа само во случај кога Трибуналот не ја употребил својата примарна надлежност и доколку имало постоење на вооружен конф-

ликт. Притоа постоењето на вооружен конфликт морало да го утврдат националните судови или пак да ја применат донесената дефиниција на Трибуналот.

Оттаму, по однос на оваа одредба постоела некомпатибилност со Законот за соработка на Република Македонија и Меѓународниот кривичен суд за гонење на лица одговорни за сериозни повреди на меѓународното хуманитарно право извршени на територијата на поранешна Југославија и посебно со членовите 25, 26, 27 и 28 како и со членот 9 став 1 од Статутот на Хашкиот Трибунал. Потоа, постоела и некомпатибилност и по однос на нашите обврски согласно со Женевските конвенции од 1949 година и Дополнителните Протоколи од 1977 и со меѓународната судска практика.

Поради сето наведено постоела повреда на членот 51, членот 98 став 5 и членот 118 од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека според содржината на оспорениот член 1 став 1 од Законот за амнестија, со овој закон се ослободуваат од гонење, се запираат кривичните постапки и потполно се ослободуваат од извршување на казната затвор (во натамошниот текст: амнестија), граѓани на Република Македонија, лица со законски престој, како и лица кои имаат имот или семејство во Република Македонија (во натамошниот текст: лица), за кои постои основано сомневање дека подготвувале или сториле кривични дела поврзани со конфликтот во 2001 година, заклучно со 26 септември 2001 година.

Амнестијата се однесува и на лица кои и пред 1 јануари 2001 година, подготвувале или сториле кривични дела во врска со конфликтот од 2001 година (став 2).

Во ставот 3 алинеи: 1 и 2 од истиот член од Законот е предвидено ослободување од гонење и запирање на кривичните постапки за кривични дела според Кривичниот законик или друг закон на Република Македонија против лицата за кои постои основано сомнение дека подготвиле или сториле кривични дела поврзани со конфликтот до 26 септември 2001 година. Во алинеата 3 од истата одредба е предвидено потполно ослободување од извршувањето на казната затвор за кривични дела според Кривичниот законик и други закони на Република Македонија на лицата кои подготвиле или извршиле кривични дела поврзани со конфликтот до 26 септември 2001 година, а во алинејата 4 е определено бришење на осудата и

укинување на правните последици на осудата заклучно со наведениот датум.

Според оспорениот став 4 на членот 1 од Законот, одредбите од ставовите 1, 2 и 3 на овој член не се однесуваат на лицата кои извршиле кривични дела поврзани и во врска со конфликтот во 2001 година, кои се во надлежност и за кои Меѓународниот трибунал за гонење на лица одговорни за тешко кршење на меѓународното хуманитарно право на територијата на поранешна Југославија од 1991 година ќе поведе постапка.

5. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите пропи-си и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеи 1 и 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Во конкретниот случај, во претходна постапка се утврди дека по повод иницијатива на Игнат Панчевски, адвокат од Скопје, која содржела слични наводи како предметната иницијатива Уставниот суд на Република Македонија донел Решение У.бр.169/2002 од 19 февруари 2003 година во чија точка 1 одлучил да не поведе постапка за оценување на уставноста на Законот за амнестија ("Службен весник на Република Македонија" бр.18/2002). Во постапката по овој предмет, меѓу другото, предмет на оцена биле и сега оспорениот член 1 ставови 1 и 4 од Законот.

Решението е објавено во „Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2003.

По повод поднесената иницијатива Судот тргнал од анализата на член 8 став 1 алинеја 3, член 10, член 11, член 12, член 15, член 20 став 4, член 68 став 1 алинеја 18 и член 118 од Уставот и утврдил дека Уставот во своите одредби не ги определува содржината и видовите на амнестијата и оставил овие прашања поблиску да се уредат со закон, како и тоа дека давањето на амнестија припаѓа во надлежност на Собранието на Република Македонија.

Според Судот, со генерално дефинирање на амнестијата се занимава членот 113 од Кривичниот законик ("Службен весник на Република Македонија" бр.37/1996), па во оваа одредба е предвидено дека: на лицата кои се опфатени со акт на амнестија им се дава ослободување од гонење или потполно или делумно ослободување од извршувањето на казната, им се заменува изречената казна со поблага казна, им се определува бришење на осудата или им се укинува опре-делената правна последица од осудата.

Гледано ретроспективно во Република Македонија, актите за амнестија секогаш биле донесувани како чин на добра волја на државата, со цел преку ваквите акти да се делува од кривичен аспект на генералната и специјалната превенција или со цел да се воспостави одредена хармонија и смирување на одредени состојби во општеството. Со оспорениот Закон целта е воспоставување на мирот, надминување на кризата во државата, реинтеграција на лицата кои подготвувале и сториле кривични дела во врска со конфликтот во 2001 година и нивно побрзо враќање во општеството како слободни граѓани. Потребата од донесување на конкретен акт за амнестија може да биде различна, но секогаш следува донесување на ваков акт, кога со други правни средства не може да се добие правно решение, а при тоа не треба да се занемари и гледиштето на државата дека постои потреба на овој начин да се измени она што претходно е одлучено.

Сето ова е на релација со дефинирањето на амнестијата, како акт врз основа на кој поименично неопределени лица, чиј круг се определува со актот за амнестија, добиваат потполно или делумно ослободување од извршувањето на казната или други поволности, како што се: запирање на постапките што се во тек, замена на изречениот вид казна со поблаг вид на казна, бришење на осудата и укинување на правните последици на осудата. При тоа актот за амнестија може да содржи и аболиција или ослободување на сторителите на делата од кривично гонење за сторените дела за кои е во тек или не започнала да се води кривична постапка.

По однос на прашањето дали во оспорениот Закон било нужно определување на почетниот период по однос на подготвувањето на кривичните дела во врска со конфликтот, за Судот појдовна основа била содржината на член 18 став 3 од Кривичниот законик, каде поблиску се определени однесувањата-делувањата што можат да се сметаат како подготовка на кривично дело. Во оваа одредба како подготовка за извршување на кривично дело се наведени: набавување или приспособување на средства за извршување на кривич-

ното дело, отстранување на пречките за извршување на кривичното дело, договарање, планирање или организирање со други извршители на кривични дела, како и други дејствија со кои се создаваат услови за непосредно извршување на кривичното дело, а кои не претставуваат дејство на извршување.

Од изложениот карактер на можните активности насочени кон извршување на конкретно кривично дело, според одредбата од Кривичниот законик, според Судот, станувало збор за фактичко прашање дали одредено однесување, според временскиот период кога се случувало и други показатели, може да се смета како дејствие на подготовка на кривично дело, па од изложениот аспект не можело да се прифати дека се повредува членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Според мислењето на Судот во оспорениот Закон не било неминовно дефинирање на повеќе пати употребениот поим "конфликт", на кое нешто се инсистирало во иницијативата, бидејќи станува збор за општо познат поим, па не е сторена повреда на член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот. Од друга страна дали определен закон ќе содржи дефиниција на употребените поими или не, оставено е на оценка на законодавецот кој треба да ги почитува уставните одредби.

Понатаму, по однос на содржината на членот 1 од Законот, Судот утврдил дека во него нема поединечно набројување на кривичните дела за кои се дава амнестија преку: ослободување од гонење, запирање на кривичните постапки, потполно ослободување од издржувањето на казната затвор, бришење на осудата, укинување на правните последици на осудата, односно во член 4 не се наведени кривичните дела за кои нема да се поднесе кривична пријава, освен што во двете одредби е определено дека се работи за сторени или подготвувани кривични дела во врска со конфликтот во 2001 година.

Меѓутоа, според Судот, доколку се имало во предид дека во членот 1 став 4 од Законот е предвиден исклучок во примената на амнестијата за сторителите на кривичните дела за кои е надлежен Меѓународниот трибунал, во членот 2 има децидно набројување на кривичните дела за кои се однесува амнестијата, во членот 3 став 2 е содржан вториот исклучок во примената на амнестијата за сторителите на кривичните дела против човечноста и меѓународното право и делата во врска со неовластеното производство и пуштање во промет на наркотични дроги и други кривични дела, произлегува дека може да се определи за кои се кривични дела се даваат предвидените погодности на амнестијата. Уште повеќе што не секое кривично де-

ло може да има карактер на кривично дело сторено или подготвувано во врска со конфликтот од 2001 година.

Понатаму, според мислењето на Судот во оспорениот Закон не било неминовно дефинирање на повеќе пати употребениот поим "конфликт", на кое нешто се инсистирало во иницијативата, бидејќи станува збор за општо познат поим, па не е сторена повреда на член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот. Од друга страна дали определен закон ќе содржи дефиниција на употребените поими или не, е оставено на оценка на законодавецот кој треба да ги почитува уставните одредби.

Според гледиштето на Судот, правото на државата да даде амнестија, не ги повредува одредбите од Уставот што ги гарантираат наведените права. Ова од причина што повредата на овие уставни права, во кривичните норми добиваат обележје на конкретно кривично дело и тие дела соодветно се санкционираат. Исто така, не постои уставна забрана на сторителите на овие најтешки кривични дела или било кое кривично дело да им се даде амнестија од страна на Собранието на Република Македонија. Уставот во член 68 став 1 алинеја 18, определил можност Собранието на Република Македонија во конкретна ситуација да даде амнестија, но содржината и видовите на амнестијата е оставено да се регулира со самиот акт за амнестија.

Од друга страна во член 1 став 4 од Законот е определен исклучок во примената на амнестијата по однос на лицата кои извршиле најтешки кривични дела поврзани и во врска со конфликтот во 2001 година, кои се во надлежност и за кои Меѓународниот трибунал за гонење на лицата одговорни за тешко кршење на меѓународното хуманитарно право на територијата на поранешна Југославија од 1991 година ќе поведе постапка. Вториот исклучок е предвиден во членот 3 став 2 од Законот, на начин што амнестијата не се однесува на осудените лица помеѓу другото и за кривични дела против човечноста и меѓународното право (глава XXXIV, член 403 до 422 од Кривичниот законик).

Врз основа на изнесеното Судот оценил дека со предвидените исклучоци во членот 1 став 4 и членот 3 став 2 од Законот, се обезбедени механизми за заштита на наведените неприкосновени права, со оглед дека нивната повреда е окарактеризирана како тешко кршење на меѓународното хуманитарно право, односно како кривични дела против човечноста и меѓународното право.

При оценката на согласноста на ставот 4 од членот 1 од Законот со уставните одредби, кај Судот се поставило и прашањето дали со ваквото законско решение не доаѓа до исклучување на домашното законодавство од надлежноста да ги гони и казни сторителите на најтешките кривични дела од периодот на конфликтот.

Од тие причини било нужно Судот да навлезе и во анализа на одредбите на Статутот на Хашкиот суд или Хашкиот трибунал, формиран со Резолуцијата 808 од 22 февруари 1993 година од Советот за безбедност врз основа на Повелбата на Организацијата на обединетите нации, а врз основа на обврската на страните вмешани во конфликтот на територијата на поранешна Југославија да се придржуваат кон меѓународното хуманитарно право и посебно кон Женевската конвенција од 12 август 1949 година.

Притоа Судот утврдил дека надлежноста и постапката пред Трибуналот се уредени со Статутот на Судот, прифатен од Советот за безбедност, а покрај Статутот усвоени се и други акти што ги регулираат одделните фази во постапката пред Судот. Основното начело на кое се базира конкурентната надлежност е взаемната надлежност на Хашкиот трибунал и на националните судови.

Критериумот "тешко кршење на меѓународното хуманитарно право" како недоволно прецизно дефиниран, се разработува во одредбите на Статутот на Трибуналот, кои пак содржат јасно определување на казнивите дела со повикување на: кршење на Женевската конвенција од 1949 година (член 2), како што се: намерно убивање, тортура или нехуман третман и други инкриминирани дејствија. Потоа во членот 3 од Статутот се содржани казниви дела што значат кршење на законите или обичаите на војување. Член 4 од Статутот содржи казниви дела како што се геноцид или некое друго злосторство според Конвенцијата од 1948 година за превенција и закана за злосторства од овој вид. Притоа како дејствија со кои се врши геноцид се пропишани: убивање на членови или на цела група, причинување тешки телесни или ментални повреди и така натаму. Злосторствата против чове-штвото се забранети без оглед по каков повод се направени, а како злосторства се прогласени со Повелбата за Нинрбершкиот суд и со други документи. При тоа само членот 2 изрично се базира на Жене-вската конвенција, а за останатите одредби, заклучокот за тоа во кој меѓународен документ се предвидени се влече од анализата на описот на кривичните дела. Оттука, според Судот, овие кривични дела изрично се пропишани со

меѓународните правни акти што се рати-фикувани, а истите кривични дела се преземени и во националните законодавства.

Понатаму, Судот, по пат на компарација помеѓу одредбите од оспорениот Закон со членот 7 став 1 од Статутот, по однос на планирањето на кривичните дела, утврдил дека во одредбата од меѓународниот акт, исто така, се предвидува одговорност и за лицето кое планирало или поттикнувало кривично дело од членовите 2 до 5 од овој Статут, без определување на почетниот термин на планирање односно подготовка на кривичното дело.

Македонското кривично законодавство во целост ги санкционира кривичните дела опфатени во бројни меѓународни акти во членовите 403 до 422 од Кривичниот законик во главата под наслов "Кривични дела против човечноста и меѓународното право". Од анализата на одредбите на Статутот и оваа глава од Кривичниот законик произлегло дека тие не содржат изворна регулатива по однос на битијата на кривичните дела и нивните наслови туку истите се базираат на повеќе меѓународни конвенции.

Понатаму, во постапката по предметот У.бр.169/2002, Судот утврдил дека според членот 9 од Статутот, Меѓународниот суд и националните судови паралелно се надлежни кривично да го гонат лицето за тешко кршење на меѓународното хуманитарно право сторено на територијата на поранешна Југославија од 1 јануари 1991 година. Меѓународниот суд има примат над националните судови. Меѓународниот суд може во било која фаза на постапката формално да побара од националните судови да ја отстапат надлежноста на Меѓународниот суд во согласност со овој Статут и Правилникот за постапката и доказите на Меѓународниот суд. Република Македонија на барање на Трибуналот отстапи пет предмети, формирани против извршители на кривични дела во врска со конфликтот во 2001 година, чиј правен исход се уште не е познат.

Според Судот, оваа одредба ја разрешува конкурентната надлежност со давање на примат на Хашкиот трибунал над домашната или националната надлежност, бидејќи националната јурисдикција не може да ја исклучи меѓународната јурисдикција. При тоа со гонење за такви дела, како и со давање на амнестија или помилување за ваков вид на кривични дела, не би смеело да се оневозможува извршувањето на одлуките на Хашкиот трибунал.

Од така направената анализа, произлегло дека содржаниот исклучок за лицата што не се амнестираат од член 1 став 4 од Законот за амнестија бил неопходен заради фактот што меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок на Република Македонија согласно член 118 од Уставот.

Исто така, Судот имал предвид дека Република Македонија е членка на Обединетите нации. Одлуката за пристапување кон Женевските конвенции и протоколи е донесена во 1993 година, со што Република Македонија во правниот поредок вклучила низа меѓународни акти што санкционираат тешки кривични дела. Одлуката за пристапување на Република Македонија кон меѓународните договори за основните човекови права и слободи е донесена во 1993 година, со што Република Македонија пристапила кон: Универзалната декларација за човековите права од 10 декември 1948 година, Конвенцијата за спречување на злосторства на геноцид од 9 декември 1948 година и многу други меѓународни акти.

Врз основа на наведеното произлегува дека Уставниот суд на Република Македонија во донесеното Решение У.бр.169/2002 од 19 февруари 2003 година во целост се произнел за прашањата што се покренуваат со предметната иницијатива. Оттаму, произлегува дека Судот веќе одлучувал за истата работа и нема основи за поинакво одлучување согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Судот од каде се исполнети претпоставките иницијативата да се отфрли.

Што се однесува до останатите наводи за можна повреда на членот 51 и членот 106 од Уставот, Судот оцени дека според својот карактер не би можеле да доведат до утврдување на поинаква фактичка и правна состојба од веќе утврдената и не се од значење за донесување на поинаква одлука.

6. Тргувајќи од содржината на член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот произлегува дека Уставниот суд не е надлежен да ја оценува меѓусебната согласност на одредби од ист или различни закони.

Оттаму, по однос на наводите од иницијативата со кои се бара оценка на меѓусебната согласност на членот 1 став 1 и 4 од Законот за амнестија со Законот за соработка на Република Македонија и Меѓународниот кривичен суд за гонење на лица одговорни за сериозни повреди на меѓународното хуманитарно право извршени на тери-

торијата на поранешна Југославија („Службен весник на Република Македонија“ бр.73/2007) и посебно со неговите членови 25, 26, 27 и 28 како и со членот 9 став 1 од Статутот на Хашкиот Трибунал исполнети се претпоставките за отфлање на иницијативата согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.155/2007)

251.

У.бр.255/2007

- Член 35 ставовите 1 и 3 од Законот за државните службеници

- Article 35 paragraphs 1 and 3 of the Law on Civil Servants

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 2 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 19 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 35 ставовите 1 и 3 од Законот за државните службеници ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2000, 112/2000, 34/2001, 103/2001, 43/2002, 98/2002, 17/2003, 40/2003, 85/2003, 17/2004, 69/2004, 81/2005, 61/2006 и 36/2007).

2. Синдикална организација при Министерството за труд и социјална политика од Скопје, преку претседателот Јане Петрески на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 на ова решение.

Подносителите на иницијативата сметаат дека оспорените одредби од Законот, создаваат нееднаквост на државните службеници со сите останати работници во Република Македонија, кои не биле опфатени со овој закон, од причини што минатиот труд кај останатите работници се пресметувал по 0,5% на започната година на остварен нето личен доход, што значело дека државните службеници биле деградирани во однос на сите останати со тоа што за нив не се засметувала вредноста на минатиот труд на додатокот на плата за звање, кој заедно со основната плата го сочинувал вобичаено нето личниот доход, со што оштетувањето настанало од почетокот на примената на овој закон. Како пример се наведува дека државен службеник соработник има 200 бода за образование и 185 бода за звање, или вкупно 385 бода, а минатиот труд се сметал само на 200 бода, односно на половина од нето личниот доход, што не било случај со работниците во Република Македонија кои не се опфатени со овој закон.

3. Судот на седницата утврди дека според член 35 став 1 од основниот текст на Законот за државните службеници, со основната плата која се исплатува на државниот службеник се обезбедува вреднување на соодветниот степен на образование утврден со актот за систематизација за работните места, за работното место на кое тој е распореден и работното искуство.

Според ставот 2 на овој член од Законот, степенот на образование утврден за соодветната група во согласност со член 6 став 6 од овој закон се вреднува, и тоа за:

I	група	високо образование	200 бода
II	група	високо образование	200 бода
III	група	вишо образование	150 бода
		средно образование	100 бода

Според оспорениот став 3 од овој член на Законот, работното искуство на државниот службеник се вреднува во износ од 0,5% од делот на основната плата со која се вреднува степенот на

образованието за соодветната група, за секоја започната година работен стаж, а најмногу до 20%.

4. Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Оспорената одредба од Законот за државните службеници веќе била предмет на уставно-судска оценка. Имено, Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.број. 121/2004 од 15 декември 2004 година не повел постапка за оценување на уставноста на член 35 став 3 од Законот за државните службеници ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2000, 112/2000, 34/2001, 103/2001, 43/2002, 98/2002, 17/2003, 40/2003, 85/2003, 17/2004 и 69/2004).

Подносител на иницијативата бил Синдикатот на работниците од управата, правосудството и здруженијата на граѓани на Република Македонија, а одредбата била оспорена од истите причини како и во предметната иницијатива.

Во ова решение Судот утврдил дека Законот за државните службеници предвидел посебни правила од јавно правен карактер кои се разликуваат од оние што важат за вработените во стопанството на кои се применуваат Законот за работните односи и колективните договори.

Во однос на исплатата на платите и другите надоместоци на државните службеници, според Судот постои разлика во смисла што да се врши од Буџетот на Република Македонија кој ги опрелува буџетските рамки и општата политика на јавната потрошувачка наспроти исплатата на платите на вработените во стопанството и другите дејности што се врши од други извори на средства.

Судот оценил дека решенијата содржани во Законот за државните службеници имаат системски карактер, поради што и нивното наградување и нивните права по основ на работен однос во државен орган произлегуваат од видот и карактерот на работите што ги вршат.

Од тие причини, Судот утврдил дека законското решение според кое работното искуство на државниот службеник се вреднува

во износ од 0,5% од делот на основната плата со која се вреднува степенот на образованието за соодветната група за секоја година работен стаж, а најмногу до 20% е согласно со член 32 став 3 од Уставот на Република Македонија кој предвидува секој вработен да има право на соодветна заработувачка.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.број. 165/2004 од 23 февруари 2005 година ја отфрлил иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 35 став 1 и 3 од Законот за државните службеници ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2000, 112/2000, 34/2001, 103/2001, 43/2002, 98/2002, 17/2003, 85/2003, 17/2004 и 69/2004), врз основа на член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд.

Со оглед на тоа што во конкретниов случај Уставниот суд го оценувал оспорениот член 35 став 3 кој бил оспорен од истите причини како и во оваа иницијатива, а при тоа не наоѓа основ за поинакво одлучување, Судот одлучи да ја отфрли иницијативата согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Судот.

Судот исто така, одлучи да ја отфрли иницијативата и во однос на член 35 став 1 од Законот за државни службеници за кој во иницијативата воопшто не се наведени причини за неговото оспорување.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова – Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 255/2007)

252.

У.бр.209/2007

- Член 122 став 3 во делот „Ако за доградбата, односно надградбата има повеќе интересенти отколку што е предвидено да се изградат нови делови од зградата и ако за тоа не се постигне согласност меѓу нив, по барање на секој од заинтересираните одлучува судот водејќи сметка за принципот на правичност“ од Законот за сопственост и други стварни права

- *Article 122 paragraph 3 in the part “If for the addition, that is superstructure to the building there are more interested persons than the envisaged number of new parts of the building to be built and if for that no agreement is reached among them, the court decided on the request of each of the interested persons, taking account of the principle of equity” of the Law on Property and Other Real Rights*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 2 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 122 став 3 во делот „Ако за доградбата, односно надградбата има повеќе интересенти отколку што е предвидено да се изградат нови делови од зградата и ако за тоа не се постигне согласност меѓу нив, по барање на секој од заинтересираните одлучува судот водејќи сметка за принципот на правичност“ од Законот за сопственост и други стварни права („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2001).

2. Цветан Бошевски од Битола, на Уставниот суд на Република Македонија му поднес иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на делот од одредбата на

членот 122 став 3 од Законот за сопственост и други стварни права, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата со оспорената одредба се поведувале член 8 алинеја 3, член 9 ставовите 1 и 2 и член 51 од Уставот, затоа што при одлучување на споровите од областа на урбанизмот и градежништвото на судот му се давало неограничено дискреционо право во смисла што одредбите содржеле само една општа норма која го задолжувала судот да води сметка за принципот на правичност без притоа да предвиди критериуми и мерила според кои ќе го спроведува овој принцип, а особено кога се работи за спорови за утврдување првенство на право на градба за надградба кога има повеќе интересенти отколку нови локации за изградба.

3. Судот на седницата утврди дека, според член 122 став 1 од Законот, доградба и надградба на зграда се врши врз основа на детален урбанистички план и урбанистички проект. Според ставот 2 од овој член, доградба, односно надградба има право да бара сопственик, односно сопствениците на постојна зграда. Со доградбата, односно надградбата сопственикот, односно сопствениците стекнуваат право на сопственост и врз доградбата, односно надградбата.

Согласно ставот 3 од овој член од Законот, право на доградба, односно надградба на зграда во етажна сопственост (зграда со два или повеќе станови што им припаѓаат на две или повеќе лица) имаат сопствениците на посебните делови од зградата. За доградбата, односно надградбата одлучува мнозинството сопственици на посебните делови од зградата кои претставуваат повеќе од половината на вредноста на зградата.

Во втората реченица на ставот 3 од членот 122 од Законот, се наоѓа оспорениот дел од одредбата во кој е предвидено: „Ако за доградбата, односно надградбата има повеќе интересенти отколку што е предвидено да се изградат нови делови од зградата и ако за тоа не се постигне согласност меѓу нив, по барање на секој од заинтересираните одлучува судот, водејќи сметка за принципот на правичност.“

4. Во член 110 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија е определено дека Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Во конкретниот случај, Судот утврди дека со решение У.бр.79/2001 од 14 ноември 2001 година, покрај другото, не повел постапка за оценување уставоста и на член 122 став 3 во делот „водејќи сметка за принципот на правичност“ од Законот за сопственост и други стварни права.

Во образложението на решението се наведува дека при донесување на решението за неповедување на постапка за оценување уставноста на оспорениот дел од член 122 став 3 Судот тргнал од анализа на темелните вредности на Уставот, односно од член 8 алинеја 4 и член 98 од Уставот од кои недвосмислено произлегува дека Уставот судската власт ја конституирал како одвена и независна како и тоа дека судовите судат врз основа на Уставот, законите и ратификувани меѓународни договори.

Исто така, Судот имал предвид дека Законот за судовите содржел повеќе одредби со кои се обезбедува независност и самостојност на судовите, односно на судиите кои донесуваат непристрасни одлуки врз основа на своја слободна оцена на доказите и примена на законот.

Притоа, при одлучување врз судијата не можат да се вршат какво и да е ограничување, влијание, поттикнување, притисок, закани или мешање, директно или индиректно од кој и да е субјект и поради која да е причина.

Имајќи го предвид наведеното, според Судот со оспорениот член 122 став 3, всушност законодавецот им дава можност на судиите како независни и самостојни, раководени од принципот на правичност, при пресудувањето да се движат токму во рамките на Уставот, законите и меѓународните договори во кои овој принцип е застапен.

Исто така, Судот, во постапката по предметот У.бр.203/2002 со решение од 12 март 2003 година не повел постапка за оценување на уставноста на целината на членот 122 од Законот.

Потоа по предметите У.бр.99/2003, 39/2004, 59/2004 и 110/2004 ги отфрлил иницијативите за оценување на уставноста на членот 122 од Законот, бидејќи оценил дека не постојат основи за поинакво одлучување.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби, уставно судската практика од која произлегува дека Уставниот суд на Република Македонија на неколку пати ја оценувал одредбата од член 122 од Законот за сопственост и други стварни права, а посебно ја оценувал одредбата од член 122 став 3, неспрема наводите од предметната иницијатива и содржината на оспорениот дел, Судот оцени дека не постојат основи за поинакво одлучување, поради што се исполнети условите од член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.
(У.бр.209/2007)

3. Ненадлежност

3. Incompetence

253.

У.бр.229/2006

- Членовите 27 и 28 од Законот за градот Скопје

- Articles 27 and 28 of the Law on the City of Skopje

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр.70/1992) на седницата одржана на 28 февруари 2007 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите 27 и 28 од Законот за градот Скопје („Службен весник на Република Македонија“ бр. 55/2004).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот наведен во точката 1 од ова решение.

3. Според наводите во иницијативата, одредби како оспорените не постоеле во Законот за даноците на имот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 61/2004). Тоа значело дека само градот Скопје и десетте општини во градот Скопје имале зголемени изворни приходи, а не и сите други општини во Република Македонија, односно дека останатите 73 општини и нивните граѓани – обврзници биле во нерамноправна положба. Оние што живеат на

подрачјето на градот Скопје биле даночно повеќе оптоварени во однос на сите други граѓани – даночни обврзници во Републиката.

Поради тоа што законодавецот за исти случаи не донел исти законски одредби, туку ги внел оспорените одредби, со кои се правела разлика меѓу луѓето и општините, се повредувале одредбите од член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 33 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

Поради наведените причини со иницијативата се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на член 27 и член 28 од Законот за градот Скопје.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 27 од Законот за градот Скопје, градот Скопје може да утврди повисока стапка на данокот на имот од најниската стапка на данокот на имот утврдена со закон, најмногу до 0,05% (став 1). Општините во градот Скопје можат да утврдат повисока стапка на данокот на имот од најниската стапка на данокот на имот утврдена со закон, најмногу до 0,05%. (став 2). Приходите остварени по основа од ставот 1 на овој член се приход на градот Скопје (став 3). Приходите остварени по основа од ставот 2 на овој член се приход на општината во градот Скопје (став 4).

Судот на седницата, исто така, утврди дека според оспорениот член 28 од Законот, градот Скопје може да утврди повисока стапка на данок на промет на недвижности од најниската стапка на данок на промет на недвижности, утврдена со закон, најмногу до 1% (став 1). Општините во градот Скопје можат да утврдат повисока стапка на данок на промет на недвижности од најниската стапка на данокот на промет на недвижности од најниската утврдена со закон, најмногу до 1% (став 2). Приходите остварени по основа од ставот 1 на овој член се приход на градот Скопје (став 3). Приходите остварени по основа од ставот 2 на овој член се приход на општината во градот Скопје (став 4).

5. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето. Според алинеја 3 од истиот

член од Деловникот, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Врз основа на наведените уставни и деловнички одредби и наводите во иницијативата, кои како причини за неуставност на оспорените одредби ја наведуваат неусогласеноста на Законот за градот Скопје со Законот за даноците на имот, како и наводите дека законодавецот за исти случаи не донел исти законски одредби, Судот утврди дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата бидејќи Судот не е надлежен да ја оценува меѓусебната согласност на два закони.

Во однос на наводите од иницијативата дека оспорените одредби ги доведувале во нерамноправна положба граѓаните што живеат на подрачјето на градот Скопје во однос на сите други граѓани – даночни обврзници, Судот оцени дека причините со кои подносителот на иницијативата ја оспорува нивната уставност се недоволни Судот да се впушти во мериторно одлучување, односно дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова–Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 229/2006)

254.

У.бр.130/2006

- Членот 82 став 2 и на членот 109 став 2 во делот: „и притоа доставуваат потврда за уредени авторски и сродни права издадена од Министерството за правда“ од Законот за радиодифузната дејност

- Article 82 paragraph 2 and Article 109 paragraph 2 in the part: “and thereby submit a proof for regulated copyrights and related rights issued by the Ministry of Justice” of the Law on Radio Diffusion Activity

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 14 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 82 став 2 и на членот 109 став 2 во делот: „и притоа доставуваат потврда за уредени авторски и сродни права издадена од Министерството за правда“ од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр.100/2005 и 19/2007).

2. Стопанската интересна заедница на оператори на кабелска мрежа МК НЕТ, од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одредба од членот 82 став 2 од Законот за радиодифузна дејност била неприменлива затоа што доколку соодветниот телевизиски програм имал поставен титл и ако се поставело покрај тоа уште едно титлување на македонски јазик, како што предвидувала одредбата, тогаш сликата на телевизискиот програм би била невидлива и неквалитетна.

Со оглед на тоа што оспорената одредба од членот 82 став 2 од Законот била неприменлива, непрецизна и нејасна, таа била во несогласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот кој се однесува на владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и на членот 51 од Уставот според кој во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Во однос на одредбата од членот 109 став 2 од Законот, со иницијативата се оспорува делот кој се однесува на доставувањето на потврда за уредени авторски и сродни права издадена од Министерството за култура. Ова од причини што и покрај тоа што овој закон предвидел Министерството за култура да ги издава наведените потврди на субјектите во постапката на регистрирањето на програмските сервиси во Советот за радиодифузија, сепак Министерството не било органот кој требал да издава такви потврди па затоа одредбата во тој дел била неуставна. Оспорената законска норма во овој дел била неприменлива, недоволно прецизна и нејасна и како таква не обезбедувала правна сигурност. Ова особено и поради тоа што со Законот за радиодифузната дејност не била предвидена процедура за издавање на потврдата за уредени авторски и сродни права од страна на Министерството за култура, не било пропишано кои докази и документи субјектите требало да ги достават до Министерството за издавање на потврдата, не било пропишано во кои случаи не се издавала потврдата, потоа роковите, приговорот и други прашања кои би биле од значење за работата на Министерството согласно наведената одредба од Законот.

Од погоренаведените причини, според наводите во иницијативата, членот 109 став 2 од Законот во оспорениот дел бил во несогласност со повеќе одредби од Уставот, и тоа членот 8 став 1 алинеја 3, член 51, член 55, член 95 став 3 и член 96.

3. Судот на седницата утврди дека Законот за радиодифузната дејност во членот 82 предвидел дека радиодифузерите ја емитуваат програмата на македонски јазик, а во случаите кога програмата е наменета за заедница која не е во мнозинство, на јазикот на таа заедница.

Доколку програмските сервиси што се реемитуваат преку јавните комуникациски мрежи се титлуваат на јазик различен од јазикот на кој оригинално се произведени, мора да бидат титлувани на македонски јазик, освен телешопингот и рекламите.

Во членот 109 од овој закон е уредено дека преку јавна комуникациска мрежа се пренесуваат програмски сервиси на домашни и странски радиодифузери, врз основа на претходен договор за уредени авторски права и сродните права.

Субјектите кои реемитуваат програмски сервиси преку јавна комуникациска мрежа се должни програмските сервиси да ги

регистрираат во Советот за радиодифузија како целина во вид на пакети и притоа доставуваат потврда за уредени авторски и сродни права издадена од Министерството за култура.

За секоја промена на регистрираниот пакет/пакети на програмски сервиси се известува Советот за радиодифузија.

Советот за радиодифузија ќе наложи исклучување на одреден програмски сервис доколку тој не ги исполнува условите од ставовите 1, 2 и 3 на овој член.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите.

Со членот 55 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото.

Во организацијата на државната власт со Уставот е определено дека Собранието на Република Македонија ги донесува законите а Владата е одговорна за нивното извршување и ја утврдува политиката на извршување на законите и другите прописи на Собранието. Според членот 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

5. Законот за радиодифузната дејност во членот 1 определил дека со овој закон се уредуваат условите и начинот на вршење на радиодифузната дејност и работите од јавен интерес во областа на радиодифузијата.

Согласно членот 68 став 1 од Законот, радиодифузерите дејноста ја вршат преку емитување радио или телевизиска програма.

Согласно членот 77 од овој закон, радиодифузерите се должни да создаваат и емитуваат програми со уредени авторски права и сродни права. На барање на Советот за радиодифузија и на други надлежни органи радиодифузерите се должни да достават

документи со кои го докажуваат уредувањето на авторските и сродните права.

Со членот 82 став 1 од овој закон е утврдено дека радиодифузерите ја емитуваат програмата на македонски јазик, а во случаите кога програмата е наменета за заедница која не е во мнозинство на јазикот на таа заедница.

Со оспорената одредба од ставот 2 на овој член од Законот, е определено дека доколку програмските сервиси што се реемитуваат преку јавните комуникациски мрежи се титлуваат на јазик различен од јазикот на кој оригинално се произведени, мора да бидат титлувани на македонски јазик, освен телешопингот и рекламите.

Според Судот од изнесените уставни и законски норми произлегува дека во рамки на правото на законодавецот да пропишува права и обврски, со Законот за радиодифузната дејност се уредени и условите за вршење на радиодифузната дејност на начин како што тоа законодавецот го утврдил. Со оглед на тоа не постојат уставни пречки со оспорената одредба од членот 82 став 2 од Законот за радиодифузната дејност да се пропише и начинот на титлувањето на програмските сервиси односно тие да бидат титлувани на македонски јазик покрај веќе постоењето на титлуван текст на друг јазик различен од оној на кој оригинално се произведени.

Воедно, наспроти тврдењето во иницијативата дека со наведената законска одредба се нарушувал уставниот принцип на владеење на правото и одредбата била неприменлива, Судот оцени дека начинот на титлувањето уредено во оспорената одредба е јасно определен во насока да обезбеди титлување на македонски јазик при што активностите за техничката применливост треба да се обезбедат од субјектите односно радиодифузерите. Меѓутоа ова е сепак ирелевантно од аспект на оценка на уставноста на оспорената законска одредба, па со наводите во иницијативата кои единствено се однесуваат на примената (имплементацијата) на законот, не може да се оспорува уставноста на одредбата.

Во делот од Законот за радиодифузната дејност, кој се однесува на „Пренос на програмски сервиси преку јавни комуникациски мрежи“, со членот 109 став 2 е предвидено дека субјектите кои реемитуваат програмски сервиси преку јавна комуникациска мрежа се должни програмските сервиси да ги регистрираат во Советот на

радиодифузија како целина во вид на пакети и притоа доставуваат потврда за уредени авторски и сродни права издадена од Министерството за култура.

Поаѓајќи од наводите во иницијативата според кои оспорениот дел од наведената законска одредба бил неуставен бидејќи Министерството за култура не требало да има надлежност да издава потврди кои се определени во одредбата, туку тоа било работа со која требало да се занимаваат некои други државни органи, Судот оцени дека со иницијативата всушност се оспорува целисходноста на законското решение, бидејќи не ја уредувало предметната материја на начин како тоа подносителот на иницијативата сметал дека требало да биде уредено.

Неспорно е правото на законодавецот со закон да ги пропишува прашањата од сферата која ја уредува на начин, со институционална подреденост и организација за кои законодавецот сметал дека е тоа потребно. Целисходноста на законското решение, како во случајов со оспорениот дел од одредбата на членот 109 став 2 од Законот, не е прашање од уставно правен аспект што би можело да ја доведе под сомнение уставноста на законската одредба. Имено, Судот не ја оценува оправданоста на постоењето на законската норма во правниот поредок од аспект на нејзината целисходност, ниту има надлежност за тоа, а во тие рамки не е надлежен да ја оценува уставноста на законот од аспект што тој треба да уредува а тоа не било сторено како што во случајов со иницијативата се оспорува наведениот член од Законот.

Согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од наведената деловничка одредба и имајќи ги предвид причините во иницијативата со кои се оспорува уставноста на членот 82 став 2 и на делот од одредбата од членот 109 став 2 од Законот, Судот утврди дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.130/2006)

255.

У.бр.32/2007

- Член 48 став 2 во делот „освен за кози“ од Законот за шуми

- Article 48 paragraph 2 in the part “except for goats” of the Law on Forests

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 48 став 2 во делот „освен за кози“ од Законот за шуми („Службен весник на Република Македонија“ бр.47/1997, 7/2000 и 89/2004).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 48 став 2 во делот „освен за кози“ од Законот означен во точката 1 од ова решение. Според наводите на подносителот оспорениот дел не бил во согласност со членовите 8 став 1 алинеја 3, член 51 и член 56 став 1 од Уставот на Република Македонија. Ова затоа што нема никаква правна основа да и козата како и секој друг добиток не го ужива исклучителното право да се напасува на определени површини.

Напротив целиот животински свет, без никаков исклучок што значи и козата согласно член 56 став 1 од Уставот е добро од општ интерес за Република Македонија и ужива посебна заштита.

3. Судот на седницата утврди дека со Законот за шумите се уредува одгледувањето, користењето и заштитата на шумите.

Шумите како природно богатство се добро од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита.

Заштитата на шумите во смисла на овој закон покрај другото е и заштита од напасување од добиток и желедање.

Во член 48 став 1 од Законот е предвидено дека забрането е напасување на добиток и желедање во шуми.

Во оспорениот став 2 на овој член е предвидено дека по исклучок од став 1 на овој член, на определени површини може да се врши напасување на добиток, и тоа: во шуми во кои не се вршат, односно не се извршени мелиоративни мерки, во кои не е во тек природна или вештачка обнова и подмладување кои не се издвоени за семенски насади, како и на необраснато шумско земјиште.

4. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето. Според алинеја 3 од истиот член од Деловникот, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби, содржината на оспорениот дел од член 48 став 2 од Законот во однос на наводите содржани во иницијативата дека со оспорената одредба им било ускратено правото на козите да се напасуваат на одредени површини во шумите, Судот оцени дека таквите наводи во иницијативата се неаргументирани и крајно несериозни, поради што постојат процесни пречки Судот да постапува по иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.32/2007)

256.

У.бр.75/2006

- Закон за определување повластици во јавниот патнички сообраќај

- Law on Determining Benefits in Public Passenger Traffic

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот за определување повластици во јавниот патнички сообраќај („Службен весник на СРМ“ бр.38/1966, 18/1977 и 10/1979).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата во Законот за определување повластици во јавниот патнички сообраќај од 1966 година е утврдено дека слепите лица со способност на видливост до 10% со живеалиште во Социјалистичка Република Македонија имаат право на повластен превоз за 6 патувања годишно, и тоа: 75% од редовната превозна цена во железничкиот, поморскиот, речниот и патниот сообраќај и 50% од редовната превозна цена во воздушниот сообраќај. Придружникот на слепото лице има право на бесплатен превоз во железничкиот, поморскиот, речниот и во патниот сообраќај на повластен превоз од 50% од редовната цена во воздушниот сообраќај. Значи, повластувања во јавниот патнички сообраќај за лица-инвалиди се утврдени само за слепите лица со способност на видливост до 10% и за нивните придружници, а не и за сите други лица-инвалиди и нивните придружници, и оспорениот Закон не се однесувал и за превозот на патници-инвалиди и нивните придружници во градскиот сообраќај, со што смета дека со оспорениот Закон се повредувале темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија - владеењето на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста од член 8 став 1 алинеи 3 и 8, еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите од член 9, членот 35 и членот 51 од Уставот на Република Македонија. Оспорениот Закон ни суштински ни терминологски не соодветствувал на новиот правен поредок на Република Македонија, во кој не постои Социјалистичка Република Македонија, поморскиот и речниот сообраќај и слично. За жал, овој Закон, иако бил донесен уште во 1966 година не бил ниту усогласен со одредбите на Уставот на Република Македонија, како што тоа било предвидено во членот 6 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија.

Според тоа, со оспорениот Закон во целина се повредувал членот 1 став 1, членот 8 став 1 алинеи 3 и 8, членот 9, членот 35 и членот 51 од Уставот на Република Македонија.

Врз основа на изнесеното се предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста на Законот за определување повластувања во јавниот патнички сообраќај.

3. Судот на седницата утврди дека со Законот за определување повластици во јавниот патнички сообраќај, (кој уште е во важност), се определуваат лица што имаат право на повластици во превозот на јавниот патнички сообраќај и се утврдуваат условите под

кои не можат да се користат. Овој закон не се однесува за превозот на патници во градскиот и воздушниот сообраќај.

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија, меѓу другото, одлучува и за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување.

Имајќи ја предвид наведената уставна одредба со која е утврдена надлежноста на Уставниот суд на Република Македонија, содржината на оспорениот закон, како и наводите во иницијативата произлегува дека со неа се бара Судот да ја оцени уставноста на Законот за определување повластици во јавниот патнички сообраќај не затоа што одредбите од Законот не се во согласност со Уставот, туку поради отсуство на одредби за кои подносителот на иницијативата смета дека треба да бидат содржани во Законот.

Судот, исто така, утврди дека наведениот Закон не се однесува за превозот на патници во градскиот и воздушниот сообраќај, како што се наведува во иницијативата која според содржината е многу конфузна и содржи наводи за прашања кои не се предмет на уредување на оспорениот закон.

Оттука, тргнувајќи од надлежноста на Уставниот суд, Судот утврди дека барањето во иницијативата излегува надвор од рамките на надлежноста на Судот, па согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија иницијативата Судот ја отфрли поради процесни пречки за постапување по неа.

Подносителот на иницијативата, исто така, наведува дека оспорениот закон ни суштински ни термиолошки не соодветствува со новиот правен поредок на Република Македонија, меѓутоа тој тоа го наведува само попатно не давајќи подетално образложение.

Според Судот овие наводи не се релевантни за одлучување на Судот дотолку повеќе што подносителот најнапред содржински го напаѓа Законот за да каже на крај дека тој и термиолошки не соодветствува со новиот правен поредок на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.75/2006)

257.

У.бр.202/2006

- Член 70 став 1 точка 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување

- Article 70 paragraph 1 item 1 of the Law on Pension and Disability Insurance

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 70 став 1 точка 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1993, 31/1994, 14/1995, 71/1996, 32/1997, 24/2000, 96/2000, 50/2001, 85/2003, 50/2004, 4/2005, 84/2005, 101/2005 и 70/2006).

2. Никола Прелиќ од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 70 став 1 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорената одредба од Законот не била во согласност со членовите 40 и 50 од Уставот на Република Македонија од причини што вонбрачниот другар не бил наведен покрај другите лица наведени во оспорениот член 70 од Законот кои имаат право на остварување на правото на семејна пензија, со што врз вонбрачниот другар се вршела дискриминација во поглед на остварување на семејна пензија.

Во иницијативата понатаму се наведува дека Врховниот суд на Република Македонија и Фондот за пензиското и инвалидското осигурување со своите ставови вонбрачните другари ги доведувале во нерамноправна положба со брачните другари и покрај фактот што согласно членот 13 од Законот за семејството вонбрачната заедница во поглед на правото на меѓусебно издржување, била изедначена со брачната заедница.

Поради непримената на правиот „рацио легис“ за стекнување на право на семејна пензија на вонбрачен другар, на некој начин се негирало и постоењето на вонбрачната заедница, која била признаена со закон и изедначена со брачната заедница.

Од содржината на целата иницијатива произлегува дека подносителот поентата ја става на тоа дека покрај другите лица кои се наведени во оспорениот член 70 од Законот да се набројува и вонбрачниот другар кој исто така, според него би требало да има право на остварување на семејна пензија.

Поради тоа подносителот на иницијативата бара Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорениот член 70 став 1 точка 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 70 од Законот семејна пензија можат да остварат членовите на семејството:

- 1) брачниот другар
- 2) децата (родени во брак или надвор од брак или посвоени; посиноците кои ги издржувал осигуреникот, внучињата и други деца без родители кои ги издржувал осигуреникот) и
- 3) родителите (таткото и мајката, очувот и маќеата) и посвоителот, што ги издржувал осигуреникот.

Семејна пензија може да оствари и брачниот другар од разведен брак, ако со судска одлука му е утврдено право на издржување.

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Со иницијативата се бара оспорениот член 70 став 1 точка 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување да се дополни на тој начин што покрај брачниот другар, право на семејна пензија да оствари и вонбрачниот другар.

Тргувајќи од наведените уставни и деловнички одредби, оспорената одредба од Законот, како и од фактот дека со иницијативата не се оспорува членот 70 став 1 точка 1 од Законот, поради неговата содржина, туку се оспорува поради содржина што ја нема и се бара истата да се дополни така, како што смета подносителот на иницијативата за што Уставниот суд не е надлежен. Во конкретниот случај станува збор за барање за оценка на уставност на прашања кои не се содржани во оспорената одредба. Оценувањето на прашања кои не се содржани во одредбата, односно оценување дали одредбата треба да содржи нешто што според подносителот требало да содржи излегува надвор од надлежностите на Судот.

Во однос на наводите од иницијативата дека оспорениот член 70 став 1 точка 1 од Законот треба да се „усогласи“ со одредбите од Законот за семејството Судот оцени дека Уставниот суд не е надлежен да ја цени меѓусебната согласност на законите.

Оттука, имајќи го предвид изнесеното, а согласно наведените уставни и деловнички одредби Судот утврди дека иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 70 став 1 точка 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување треба да се отфрли.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.202/2006)

258.

У.бр.231/2006

- Член 2 став 1 во делот: „кои ги управува Управата за јавни приходи на Република Македонија“, од Законот за даночната постапка и членовите од 26 до 38 и од 40 до 85 од Законот за даноците на имот

- Article 2 paragraph 1 in the part: “which are managed by the Public Revenues Administration of the Republic of Macedonia”, of the Law on Tax Procedure and Articles 26 through 38 and 40 through 85 of the Law on Property Taxes

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на:

а) Член 2 став 1 во делот: „кои ги управува Управата за јавни приходи на Република Македонија“, од Законот за даночната постапка („Службен весник на Република Македонија“ број 13/2006); и

б) Членовите од 26 до 38 и од 40 до 85 од Законот за даноците на имот („Службен весник на Република Македонија“ број 61/2004).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од законите наведени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата во Република Македонија постоеле две даночни постапки, и тоа една која е регулирана со Законот за даночната постапка и друга која е регулирана со Законот за даноците на имот.

Со оглед на тоа што Законот за даночната постапка се однесувал само на јавните приходи (даноци) и сите споредни даночни давачки (камати, трошоци на присилна наплата и казни) кои ги управува централната власт, а од друга страна Законот за даноците на имот се однесувал на даноците кои ги управува локалната власт, произлегувало дека на различен начин биле регулирани постапките од даночното право со два закона кои содржеле посебни постапки, и таквата состојба во правниот систем била „недопуштена“. Поради тоа оспорените одредби од двата закона биле несогласни со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, кој се однесува на владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Во иницијативата посебно се изнесуваат разликите во двата закона, кои содржеле посебни постапки при што се наведува дека Законот за даночната постапка овозможувал поголема заштита на правата на даночните обврзници (граѓани и правни лица), отколку Законот за даноците на имот. Од овие причини оспорените одредби не биле во согласност и со членот 9 од Уставот според кој граѓаните се еднакви пред Уставот и законите, со членот 33 од Уставот, дека секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и со членот 51 од Уставот според кој секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

3. Судот на седницата утврди дека . Законот за даночната постапка, во членот 2 предвидел:

„(1) Овој закон се применува на сите јавни приходи и на сите споредни даночни давачки кои ги управува Управата за јавни приходи на Република Македонија“.

(2) Ратификуваните меѓународни договори за оданочување имаат предимство пред националните даночни закони“.

Законот за даноците на имот, во Третиот дел кој се однесува на „Утврдување и наплата на даноците на имот“, ги содржи одредбите од членовите 26 - 85.

Со иницијативата се оспорени членовите од 26 - 38 и од 40 - 85 односно вкупно 57 членови, кои поединечно не се третираат со наводите во иницијативата од аспект на причините за несогласност со Уставот.

Во посебниот поднаслов кој се однесува на „утврдување и наплата“ со членот 26 е определено дека утврдувањето и наплатата на даноците на имот од членот 1 на овој закон (данок на имот, данок на наследство и подарок и данок на промет на недвижности) врши општинската администрација, администрацијата на општините во градот Скопје и администрацијата на градот Скопје на подрачјето на општината каде се наоѓа имотот. Останатите одредби од членовите 26 - 38 содржани во овој поднаслов се однесуваат на прашањата од надлежноста на општинската администрација, донесувањето на решение за утврдениот данок, податоци потребни за утврдување на данокот, даночна пријава, права и обврски на обврзникот на данокот на имот во однос на рокови за даночна пријава и за почеток на даночна обврска, потоа надлежности на градоначалникот на општината и на градот Скопје, права и обврски за обврзникот на данокот на наследство и подарок во однос на роковите за даночна пријава и други прашања, како и правата и обврските на обврзникот на данокот на промет на недвижности кои се подробно уредени во овие одредби.

Во поднасловот кој се однесува на „одлагање на извршување“ е содржан само членот 40, со кој е утврдено дека на барање на даночниот обврзник, градоначалникот на општината, градоначалникот на општините во градот Скопје и градоначалникот на градот Скопје, можат да го одложат извршувањето на решението, односно да дозволат одложено плаќање на обврските или плаќање на рати, до донесување на решение по жалба. Одложувањето на извршувањето може да се одобри доколку даночниот обврзник го обезбеди плаќањето на даночниот долг со инструмент за обезбедување на плаќање.

Во поднасловот кој се однесува на „постапка и начин за обезбедување на плаќање на даночен долг, односно даночна обврска“,

се содржани членовите 41 - 51. Според овие одредби, за одложувањето на извршувањето на решението за даночен долг даночниот обврзник мора да приложи банкарска гаранција, уплати готовински депозит или обезбеди друг инструмент за обезбедување на плаќање, освен за даночен долг помал од 10.000,00 денари; потоа плаќањето на даночната обврска може да се одобри на 12 месечни рати; услови за плаќање на рати; услови за одложување на плаќањето на даночниот долг; одлагањето на плаќањето не се одобрува доколку е донесено решение за присилна наплата; дозволена е жалба против решението за одбивање на барањето за одложување на плаќање на даночниот долг; издавањето на банкарска гаранција како инструмент за обезбедување на наплатата на даночниот долг; уплата на готовински депозит на даночниот обврзник; и други прашања.

Во поднасловот кој се однесува на „жалба“ со членот 52 од овој закон е уредено дека против решението на градоначалникот на општината, на градоначалникот на општините на градот Скопје и на градоначалникот на градот Скопје може да се поднесе жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на решението, до министерот за финансии. Жалбата не ја одлага наплатата на утврдениот данок.

Во поднасловот кој се однесува на „присилна наплата“, со членовите 53 - 73, на овој закон се уредени прашањата за наплатата на пристигнатиот даночен долг, паричните казни и каматите кои даночниот обврзник не ги платил доброволно во пропишаниот рок. Оваа материја го опфаќа присилното наплаќање на долгот.

Во постапката се уредува писмената опомена на даночниот обврзник; решението за присилна наплата; доставата на решението; содржината на решението; трошоците на оваа постапка предизвикана од даночниот обврзник; извршување од целокупниот имот на даночниот обврзник освен оној кој е наведен со одредбите од овој закон; попис процена и продажба на имотот по пат на јавно наддавање; прекин на присилната наплата; против решението за присилна наплата даночниот обврзник може во рок од осум дена од денот на доставувањето на решението да изјави жалба до министерот за финансии која не го одлага извршувањето на присилната наплата; службените лица кои ја вршат присилната наплата; и многу други прецизно уредени прашања од оваа даночна содржина на Законот.

Со поднасловот кој се однесува на „јавна продажба“ со членовите 74 - 76 од овој закон се уредени конкретно предметните прашања на јавната продажба на попишаниот и проценетиот имот, а

каматата за ненавремено платен данок е уредена со членот 79 од Законот.

Со одредбите од 80 - 85 од Законот се уредени прашањата за гаранцијата, враќање на повеќе или на погрешно уплатен данок и на застареноста.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Согласно членот 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од содржината на наводите во иницијативата Судот утврди дека со неа се оспоруваат одредбите од Законот за даночната постапка и Законот за даноците на имот од аспект дека не уредувале единствена постапка во материјата на даночното право и постоела меѓусебна неусогласеност на наведените закони кои уредувале различни постапки, како и од аспект на целисходноста на законските решенија кои поинаку требале да ја уредуваат предметната материја во интерес на правата на даночните обврзници.

Право на законодавецот е со закон да ги пропишува прашањата од сферата која ја уредува, а меѓусебната усогласеност на законите и целисходноста на законските норми не се прашања од уставноправен аспект што би можеле да ја доведат под сомнение уставноста на законските одредби.

Тргувајќи од наведените уставни и деловнички одредби, а имајќи ги предвид причините во иницијативата со кои се оспорува уставноста на оспорените одредби од Законот за даночната постапка и

Законот за даноците на имот, Судот оцени дека постојат услови за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.231/2006)

259.

У.бр.63/2007

- Одлука за потврдување на Одлуката за доделување на средства од Буџетот на општина Аеродром за 2007 година на фудбалскиот клуб „Победа“, број 07-1835/1 од 21 март 2007 година

- Decision on confirmation of the Decision on awarding funds from the Budget of Aerodrom Municipality for 2007 to the football club 'Pobeda', no.07-1835/1 of 21 March 2007

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката за потврдување на Одлуката за доделување на средства од Буџетот на општина Аеродром за 2007 година на фудбалскиот клуб „Победа“, број 07-1835/1 од 21 март 2007 година, донесена од советот на општина Аеродром („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.23/2007).

2. Кирил Тодоровски, градоначалник на општина Аеродром на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата наведува дека оспорената одлука била донесена спротивно на членовите 50 и 62 од Законот за локалната самоуправа и членот 24 од Статутот на општината Аеродром. Ова од причина што градоначалникот на Општината, според наведените одредби бил надлежен за извршување на Буџетот на општината, а таква надлежност имал и според Одлуката за извршување на Буџетот на општината за 2007 година и тоа за трансфери до 30.000,00 денари, но доделувањето на паричните средства било извршено без јасно детерминирани критериуми за нивно издвојување, што оставало сомнение за привелегирање на одредена група граѓани по однос на останатите.

Поради тие причини, подносителот на иницијативата со Решение бр.08-1244/1 од 26 февруари 2007 година го запрел објавувањето на одлуката, по што советот на општината Аеродром ја донел оспорената одлука.

Во иницијативата се предлага и донесување на решение за запирање на извршувањето на Одлуката поради опасноста од стекнување на определени привилегии за одредена група на граѓани на штета на жителите на општината Аеродром.

3. Судот на седницата утврди дека, врз основа на членовите 50 и 62 од Законот за локалната самоуправа, членот 24 од Статутот на општината Аеродром и Одлуката за извршување на Буџетот на општината Аеродром за 2007 година, Советот на општината Аеродром на 15 март 2007 година донел Одлука за потврдување на Одлуката за доделување на средства од Буџетот на општина Аеродром за 2007 година на фудбалскиот клуб „Победа“.

Во член 1 од Одлуката е определено дека со оваа одлука се потврдува Одлуката за доделување на средства од Буџетот на општина Аеродром за 2007 година на фудбалскиот клуб „Победа“.

Во член 2 од Одлуката е определено дека средствата во износ од 10.000,00 денари наменети за набавка на спортска опрема на наведениот клуб ќе се извојат од Потпрограмата со означување на бројот на поставката.

Во член 3 од Одлуката е определено дека истата стапува во сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на Општина Аеродром“.

Одлуката е заведена под број број 07-1835/1 од 21 март 2007 година и е објавена во наведеното гласило број 23 од 22 март 2007 година.

По донесување на наведената одлука градоначалникот на општината, поднел иницијатива до Уставниот суд на Република Македонија за оценување на нејзината законитост.

4. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Тргнувајќи од содржината на оспорената одлука, според Судот, таа не е пропис во смисла на член 110 од Уставот, бидејќи со неа се доделуваат средства во износ од 10.000,00 денари за набавка на спортска опрема на точно дефиниран субјект, фудбалскиот клуб „Победа“. Всушност оспорената одлука претставува поединечен акт кој има правно дејство само за наведениот, но не и за други неопределени субјекти во правото. Со доделувањето на точно определени средства, на точно определен субјект за дефинирана намена, не може да се прифати дека оспорената одлука ги задоволува критериумите на пропис подобен за уставно-судска оцена.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.63/2007)

260.

У.бр.84/2007

- Член 52 став 1 од Условите за снабдување со електрична енергија

- *Article 52 paragraph 1 of the Conditions for Electricity Supply*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 4 јули 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 52 став 1 од Условите за снабдување со електрична енергија („Службен весник на Република Македонија“ бр.6/2001), донесени од Владата на Република Македонија.

2. Виктор Божиновски од Куманово, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означен во точката 1 од ова решение. Подносителот на иницијативата наведува дека Владата на Република Македонија преку оспорениот член од Условите за снабдување на електрична енергија, му овозможувала на АД Електростопаство на Македонија монополски да се однесува на единствениот пазар користејќи ја својата монополска положба, што било директно спротивно на членот 55 став 2 од Уставот на Република Македонија, кој не дозволувал монополска положба и монополско однесување на пазарот. Ова од причина што наведеното друштво користејќи ја својата монополска положба и однесување можело смислено или од невнимание да погреша во пресметувањето на константата, пришто по изминување на период од неколку години да констатира дека некој потрошувач му должи одредена сума на пари со која можело да се наруши нормалното функционирање на правните и физичките лица.

Инаку, во иницијативата како оспорен се означува членот 55 став 1 од Условите, но и членот 52 став 1. Со компарирање на содржината на наводите од иницијативата и содржината на двата наведени членови, во претходната постапка, Судот утврди дека предмет на оспорување е членот 52 став 1 од Условите.

3. Судот на седницата утврди дека, според член 55 став 1 од Условите за снабдување со електрична енергија, ако се утврди дека пресметковната константа на уредот била погрешно утврдена ќе се изврши дополнителна пресметка според константата од денот кога пресметката е извршена со погрешната константа.

4. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Во конкретниот случај, подносителот на иницијативата, смета дека постои повода на членот 55 став 2 од Уставот, од причина што оспорениот член 52 став 1 од Условите давал можност за смислено или невнимателно погрешно пресметување на константа за потрошена електрична енергија од страна на АД Електростанство на Македонија, кое заради таквата можност имало монополска положба и монополско однесување на пазарот.

Според оцена на Судот, вака изнесените наводи, не се подобни да доведат по покренување на прашањето за согласност на оспорената одредба со Уставот. Имено, подносителот на иницијативата причината за монополската положба и монополското однесување ја согледува во примената на оспорената одредба во практиката. Ова не може да преставува причина за оспорување од уставноправен аспект, бидејќи согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија не е надлежен да ја оценува примената на законите и другите акти, туку да ја оценува нивната согласност со Уставот и со законите.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски и д-р Бајрам Положани. (У.бр.84/2007)

261.

У.бр.198/2007

- Член 18 ставови 1, 2, 3 и 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за јавните претпријатија

- Article 18 paragraphs 1, 2, 3 and 4 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Public Enterprises

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 октомври 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 18 ставови 1, 2, 3 и 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за јавните претпријатија („Службен весник на Република Македонија“ бр.49/2006).

2. Сојузот на синдикатите на Македонија на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 18 ставови 1, 2, 3 и 4 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, законодавецот немал уставен основ во членот 58 од Уставот да го брише и менува членот 17 од Законот за јавните претпријатија. Ова поради тоа што со наведената уставна одредба бил утврден принципот во работните односи дека

„сопственоста и трудот се основа за управување и учество во одлучувањето“. Со оглед на тоа што со оспорените одредби од Законот за изменување и дополнување на Законот за јавните претпријатија, се бришеле и менувале одредбите од членот 17 од Законот, а кои биле во согласност со членот 58 од Уставот, законодавецот со тоа го повредил Уставот.

Од овие причини со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените одредби од Законот како несогласни со членот 51 од Уставот со кој е утврдено дека законите мораат да бидат во согласност со Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека со оспорениот член 18 од Законот е предвидено:

„ Во членот 17 ставот 2 се брише.

Во ставот 3 кој станува став 2 зборовите: „и претставници на вработените во јавното претпријатие по предлог на Советот на вработените“ се заменуваат со зборовите „имајќи ја предвид соодветната и правичната застапеност на припадниците на сите заедници“.

Ставот 4 се брише.

Ставот 5 се брише.

Ставот 6 станува став 3“.

4. Со оспорените одредби од Законот се бришани ставовите 2, 4 и 5 од членот 17 од Законот за јавни претпријатија, а во делот на ставот 3 на овој член од Законот е извршена измена. Со оспорените одредби е отстранет од правниот поредок делот со кој бил нормиран Советот на вработените како институционална форма во јавното претпријатие.

Според членот 110 став 1 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеи 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што со иницијативата се оспорува отстранувањето од правниот поредок на одредби од членот 17 од Законот и всушност се бара Судот да ги укине оспорените одредби од Законот за изменување и дополнување на Законот за јавните претпријатија и врати во важност претходно важечките одредби кои биле бришани и изменети, Судот оцени дека согласно одредбите од членот 28 алинеи 1 и 3 од Деловникот на Република Македонија, Судот ниту е надлежен да ја врши законодавната функција и да нормира прописи, со враќање во сила на оние кои не се во правниот поредок, ниту има прецесни претпоставки да постапува по иницијативата односно да ја цени и оправдува уставната основаност на бришаните одредби и од друга страна уставната неоснованост на одредбите со кои тие биле бришани од закон, како што се бара со иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.198/2007)

262.

У.бр.178/2007

- Одлука за избор на кандидат по оглас за вработување бр.04-6072/3, донесена од Државниот секретар на Министерството за економија

- Decision on the selection of a candidate upon an employment announcement no.04-6072/3, adopted by the Secretary of State of the Ministry of Economy

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Орданчо Пецов од Неготино за заштита на слободи и права повредени со Одлуката за избор на кандидат по оглас за вработување бр.04-6072/3, донесена од Државниот секретар на Министерството за економија на Република Македонија на 1 август 2007 година.

2. Орданчо Пецов од Неготино, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата кои му биле повредени со Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на барањето со оспорената одлука за избор на кандидат по оглас за вработување, донесена од државниот секретар на Министерството за економија му биле повредени слободите и правата кои биле загарантирани со:

1) Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи - член 14 (забрана на дискриминација), член 17 (забрана на злоупотреба на правата) и Протоколот бр.12 од 2000 година - членот 1 (општа забрана на дискриминација).

2) Членовите 9, 23 и 32 од Уставот на Република Македонија, како и членот 6 (забрана на дискриминација), член 7 (директна и индиректна дискриминација) и член 9 (вознемирување) од Законот за работните односи.

Во барањето се наведува дека на објавениот оглас бр.113/2007 од Агенцијата за државни службеници на ден 2 јуни 2007 година за вработување на државни службеници во Министерството за економија - Државен пазарен инспекторат, за работните места: раководител на Сектор за инспекциски надзор, Раководител на одделение за инспекциски надзор Битола со градовите Прилеп, Ресен, Крушево и Демир Хисар и Раководител на Одделение за инспекциски надзор Неготино со градовите Кавадарци и Велес, подносителот на барањето конкурирал на 5 јуни 2007 година го положил стручниот испит, освоил максимален број на поени за сите работни места и бил на интервју во Министерството за економија - одговорил успешно на сите поставени прашања.

На 4 август 2007 година добил известување бр.04-6072/3 од 1 август 2007 година со кое бил информиран дека на работните места 1 и 3 биле избрани други кандидати но на број 2 не бил извршен изборот, од причина што имало само еден кандидат. Подносителот на барањето поставува прашање: колку кандидати требало да има и во кој закон пишува, ова била чиста дискриминација по основ на социјално потекло и општествена положба, се дискриминирале кандидатите со слаба имотна состојба. Другите двајца кандидати кои конкурирале и биле на интервју само за едно работно место, биле примени на тие работни места, а само м-р Орданчо Пецов (подносителот на барањето) не бил примен на ниту едно работно место, поради што смета дека бил дискриминиран по основ на општествена положба, бидејќи бил невработен со тешка економска состојба и затоа не го примиле на работа, меѓутоа тој не наведува никакви аргументи за негова дискриминација и нееднаков третман од другите граѓани.

Понатаму, подносителот на барањето наведува дека како магистер по науки стручно и професионално би ја извршувал својата работа, ќе допринел во борбата против митото и корупцијата и дека имал стручни можности за справување со корупцијата и така натаму.

3. Согласно членот 8 став 1 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, претставуваат една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во вториот дел од Уставот, кој се однесува на „Основните слободи и права на човекот и граѓанинот“, со одредбите од членовите 9 - 60 се утврдени граѓанските и политичките слободи и права, економските, социјалните и културните права, потоа гаранциите на основните слободи и права и основите на економските односи.

Со Уставот начелно се дефинирани основните слободи и права на човекот и граѓанинот, нивната конкретизација е во законите и другите прописи и општи акти, а за имплементацијата на прописите врз конкретни ситуации постои судска заштита и надлежност на други органи во организацијата на власта.

Согласно членот 108 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија е орган на Републиката кој ја штити уставноста и законитоста.

Според членот 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според алинеја 3 од овој член од Уставот, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Значи, посебно уставносудската заштита не се однесува на сите слободи и права утврдени со Уставот, туку на дел од нив. Тие се како надлежност на Уставниот суд на Република Македонија определени во членот 110 алинеја 3 од Уставот.

Имено, и во членот 50 од Уставот јасно е утврдено дека секој граѓанин може да се повика на заштита на слободите и правата утврдени со Уставот пред судовите и пред Уставниот суд на Република Македонија во постапката заснована врз начелата на приоритет и итност.

Оттука, Уставниот суд на Република Македонија нема надлежност да одлучува за права и интереси на граѓани по конкретни предмети од надлежност на управни и судски органи, ниту Уставниот суд има надлежност да постапува како инстанцијо повисок суд кој ќе ја цени уставноста и законитоста на одлуките на надлежните управни органи за да утврди дали постоеле повреди на членовите 9, 23 и 32 од Уставот, а на што се однесуваат во случајов наводите во барањето во овој предмет.

Согласно членот 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени во членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеца од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Барањето пред Уставниот суд на Република Македонија конкретно во случајов се однесува на заштита на слободи и права од членовите 9, 23 и 32 од Уставот кои му биле на подносителот повредени со конкретна одлука на управен орган и врз основа на тоа се бара Уставниот суд да ја поништи наведената одлука. Меѓутоа, подносителот со тоа не бара заштита на слободите и правата за кои Уставниот суд е надлежен да одлучува согласно членот 110 алинеја 3 од Уставот, ниту изнесува аргументи во што се состоела дискриминацијата и нееднаквиот третман на кои се повикува во барањето, туку декларативно бара заштита на слободи и права, и заштита на законитоста на одлуките кои според подносителот не биле во согласност со одредби од Законот за работни односи, за што всушност се надлежни да одлучуваат други органи.

Поради изнесеното Судот утврди дека во конкретниов случај подносителот бара од Уставниот суд уставносудска заштита на права и интереси по конкретен предмет во надлежност на судовите за што Уставниот суд не е надлежен да одлучува.

4. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спиоровски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.178/2007)

263.

У.бр.205/2007

- Дополнување на Колективниот договор на ЈП Македонија пат-Скопје бр.07-20/1 од 26.04.1999 година, како и Дополнувањето на Колективниот договор на ЈП Македонија пат-Скопје од 14.07.2003 година

- Supplement to the Collective Agreement of the Public Enterprise "Makedonija pat" – Skopje, no.07-20/1 of 26 April 1999, as well as the Supplement to the Collective Agreement of the Public Enterprise "Makedonija pat" – Skopje, of 14 July 2003

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законистоста на Дополнувањето на Колективниот договор на ЈП Македонија пат-Скопје бр.07-20/1 од 26.04.1999 година, како и Дополнувањето на Колективниот договор на ЈП Македонија пат-Скопје од 14.07.2003 година.

2. Стево Стојчев од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законистоста на Дополнувањето на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорените акти биле донесени спротивно на одредбите на Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија бр. 80/2003), кој бил во сила во моментот на донесувањето на оспорените акти на ЈП Македонија пат-Скопје.

Имено, подносителот на иницијативата наведува дека дополнувањата на Колективниот договор на ЈП Македонија пат не биле склучени во предвидената постапка, бидејќи истите биле донесени на состанок на синдикалната организација на ЈП Македонија пат-Скопје.

Поради наведените причини во иницијативата се предлага Судот да ја оцени уставноста и законитоста на оспорените акти и истите до ги поништи.

3. Судот на седницата утврди дека дополнувањето на Колективниот договор, односно членот 108 точка 5 гласи:

„ Според должината на работниот стаж:

- од 5 до 10 години.....10 бода
- од 10 до 20 години.....20 бода
- од 20 до 30 години.....30 бода
- од 30 до 40 години.....40 бода. “

Оспорената одредба од член 108 точка 5 од колективниот договор пред дополнувањето предвидуваше дека критериумите и бодовите се определуваат од страна на стручна комисија во која свој претставник има и синдикатот, меѓу другото, и според должината на работниот стаж:

- од 5 до 10 години.....10 бода
- од 10 до 20 години.....20 бода
- од 20 до 30 години.....30 бода
- работник кој е до 5 години пред пензионирање.

Со дополнувањето на овој колективен договор бр.15/2 од 14 јануари 2003 година, која се оспорува со иницијативата, алинејата 4 на точката 5 од членот 108 од колективниот договор гласи: „ работник кој е до 5 години пред пензионирање “ се заменува со: „ од 30 до 40 години “.

Според Судот, дополнувањето на оспорената алинеја на точка 5 од членот 108 од Колективниот договор не е дополнување од суштинско значење, туку претставува техничка исправка, односно доследна опреационализација на критериумите и бодовите во однос на должината на работниот стаж, според кои на работниците ќе им престане работниот однос со отказ поради економски, технолошки, структурални и слични промени.

4. Согласно член 110 алинеја 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на другите прописе и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Со оглед на тоа што оспореното дополнување на наведениот колективен договор не е од суштинско значење, туку како што се наведува и во мислењето на ЈП „Македонија пат“ (каде станува збор за техничка грешка при куцање (испуштена е четврта алинеја) на точката 5 од членот 108 од Колективниот договор), Судот согласно наведената деловничка одредба иницијативата ја отфрли.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова – Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.205/2007)

264.

У.бр.153/2007

- Член 157 од Законот за парничната постапка, член 14 од Законот за јавното правобранителство и член 17 од Законот за Државното правобранителство

- Article 157 of the Law on Contentious procedure, Article 14 of the Law on Public Defence Attorney Office, and Article 17 of the Law on State Defence Attorney Office

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеи 1 и 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 26 декември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 157 од Законот за парничната постапка ("Службен весник на Република Македонија" бр.79/2005), членот 14 од Законот за јавното правобранителство („Службен весник на Република Македонија“ бр. 47/1997) и членот 17 од Законот за Државното правобранителство („Службен весник на Република Македонија“ бр.87/2007).

2. Тони Петровски од Гостивар, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од законите означени во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата во иницијативата и појаснувањето на иницијативата наведува дека оспорените одредби биле во спротивност со членот 8 став 1 алинеја 3 и членот 9 став 2 од Уставот.

Имено, во Законот за јавното правобранителство била предвидена награда исклучиво само за јавниот правобранител, но не и за неговите заменици и стручни соработници кога застапувале во постапките пред судовите. Сепак судовите досудувале награда за застапување од страна на заменици и стручни соработници.

Од друга страна актуелниот Закон за парничната постапка предвидувал одредбите за трошоци во постапката да се однесуваат и на странките застапувани од јавното правобранителство што значело дека Законот за јавното правобранителство како специјален закон не ги покривал таквите трошоци за разлика од Законот за парничната постапка од каде произлегувала несогласност на двата закони во поглед на ова прашање за трошоците.

Понатаму во иницијативата се укажува дека адвокатите не примале плата, хранарина, регрес и придонеси за пензиско и инвалидско осигурување и нив ги остварувале од наплатените трошоци. За разлика од тоа Јавниот правобранител и останатите примале плата од средствата што граѓаните ги плаќале. Оттаму, граѓаните се доведувале во состојба да платат два пати за иста работа, еднаш преку оданочувањето, а вториот пат преку задолжувањето за плаќање на трошоци во постапката, што значело дека не се почитува правилото *no bis in idem*.

Исто така, според подносителот на иницијативата, во случаите кога јавниот правобранител барал трошоци во постапката требало да не им се исплатува целата дневница, затоа што трошоците ги плаќале странките како награда за нивната работа и учество во парницата.

Бидејќи на досудените трошоци на име награда Јавниот правобранител не плаќал никакви даноци и давачки, што не било случај со адвокатите, подносителот на иницијативата смета дека со законските одредби не смееле споредбено да се утврдуваат трошоците во постапката, односно според Тарифникот на адвокатите. Ова затоа што адвокатите обавувале приватна практика што немала допирни точки со организацијата и начинот на работа на Јавното правобранителство.

Потоа требало да се има предвид дека адвокатурата е независна јавна служба, а Јавното правобранителство е државен орган кој не работи комерцијално, од каде и не можел да остварува економски профит на штета на граѓаните кои преку даноците ја финансирале и таа служба.

Како последна причина за оспорување на законските одредби во иницијативата се наведува дека во практиката истите се користеле како средство за принуда на странките во правец да не започнуваат водење на парнична постапка или пак да се откажат од започнатата постапка, а Јавното правобранителство ги одолговлекувало парниците со цел да ги зголеми трошоците.

3. Судот на седницата утврди дека, според членот 157 од Законот за парничната постапка, одредбите за трошоците се применуваат и на странките кои ги застапува јавното правобранителство. Во тој случај трошоците на постапката го опфаќаат и износот што на странка-та би и се признал на име награда на адвокат.

Според членот 14 од Законот за јавното правобранителство, кој престанал да важи по поднесувањето на иницијативата и според членот 17 од Законот за државното правобранителство, кој сега е во сила, трошоците за застапување од страна на државниот правобранител се определуваат според Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите (став 1). Средствата наплатени на име трошоци за застапување се приход на Буџетот на Република Македонија (став 2).

Законот за државното правобранителство е донесен на 12 јули 2007 година, а влезе во сила на 20 јули 2007 година.

4. Согласно член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеи 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Во конкретниот случај, со иницијативата и дополнувањето на иницијативата се покренуваат прашања кои според својот карактер не спаѓаат во доменот на уставно-судски прашања туку во доменот на примената или се фактички по својата природа (примена на одредбите, трошење на прибраните средства, исплата на наградата на државните правобранители и друго, за која намена се трошат вака прибраните средства), како и прашањето за несогласност на одредби од два различни закона за каков вид на прашања Уставниот суд, согласно член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот не е надлежен да одлучува.

Оттаму, по однос на оспорениот член 157 од Законот за парничната постапка и членот 17 од Законот за Државното правобранителство се исполнети условите за отфрлање на иницијативата согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд.

Имајќи предвид дека со влегување во сила на Законот за државното правобранителство, престанал да важи оспорениот член 14 од Законот за јавното правобранителство, Судот утврди дека постојат процесни пречки за одлучување по однос на оваа одредба од иницијативата, поради што се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата во тој дел.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите: Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.153/2007)

4. Оспорениот акт (одредба) престанал/а да важи

4. *The contested act (provision) has ceased to be valid*

265.

У.бр.224/2006

- Одлука за определување на опрема, материјали и услуги од одбранбен и безбедносен карактер

- Decision on the determination of equipment, materials and services of defence and security character

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 јануари 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за определување на опрема, материјали и услуги од одбранбен и безбедносен карактер („Службен весник на Република Македонија“ број 34/1998, 5/1999, 80/1999 и 64/2003), донесена од Владата на Република Македонија.

2. Љубен Пауновски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Со иницијативата не се дадени причините за оспорување на уставноста и законитоста на Одлуката.

3. Согласно членот 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со иницијативата се оспорува уставноста и законитоста на Одлуката за определување на опрема, материјали и услуги од одбранбен и безбедносен карактер („Службен весник на Република Македонија“ бр.34/1998, 5/1999, 80/1999 и 64/2003), донесена од Владата на Република Македонија врз основа на Законот за јавни набавки кој важеше во време на донесувањето на оваа одлука.

Меѓутоа, врз основа на одредби од сега важечкиот Закон за јавни набавки („Службен весник на Република Македонија“ бр.19/2004 и 109/2005), Владата на Република Македонија донела нова Одлука за определување на опрема, стоки и услуги од одбранбен и безбедносен карактер („Службен весник на Република Македонија“ бр.69/2004) и со точката 3 од оваа одлука престанала да важи оспорената одлука.

Со оглед на тоа што оспорената одлука не е во правниот поредок и со иницијативата без наведени причини и аргументи се оспорува уставноста и законитоста на оваа одлука која престанала да важи, Судот оцени дека врз основа на наведените уставни и деловнички одредби се исполнети условите за отфрлање на иницијативата.

4. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов.(У.бр.224/2006)

266.

У.бр.178/2006

- Закон за определување на градежно земјиште во градовите и населбите од градски карактер

- Law on the determination of construction land in cities and settlements of urban character

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 14 март 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот за определување на градежно земјиште во градовите и населбите од градски карактер („Службен лист на СФРЈ“ бр. 5/1968 и 20/1969).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот означен во точката 1 на ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорениот закон не бил во согласност со Уставот, односно уставните одредби на член 1 став 1, член 8 став 1 алинеја 3 и 6, член 30 и член 51 од Уставот на Република Македонија и одредбата на член 6 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, поради еволуцијата на општествените односи и обврската за усогласување на истиот со одредбите од Уставот во рок од една година од денот на прогласувањето на Уставот. Законот, исто така, содржел и низа одредби со суштински и термилошки неусогласености во однос на Уставот на Република Македонија.

Поради наведеното, со иницијативата се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на Законот за определување на градежно земјиште во градовите и населбите од градски карактер.

3. Судот на седницата утврди дека оспорениот Законот за определување на градежно земјиште во градовите и населбите од градски карактер го донела Сојузната скупштина на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, на седницата на Сојузниот собор и Организационо-политичкиот собор на 1 февруари 1968 година. Тој е донесен врз основа на член 217 став 1 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Оспорениот закон содржи 11 члена.

Според член 1 од овој закон, во смисла на Законот за национализација на наемните згради и на градежното земјиште, во градовите и населбите од градски карактер градежните земјишта стануваат општествена сопственост под условите определени со овој закон. На поранешните сопственици на градежно земјиште им припаѓа правичен надоместок според одредбите на Законот за експропријација.

Според членот 2 од Законот, градежните земјишта во градовите и населбите од градски карактер се определуваат со републички закон. Како градежни можат да се определат само оние земјиште што веќе се урбанистички изградени или за кои е донесен детален урбанистички план, ако изградбата на тие земјишта во целост или во поголем дел ќе се изврши најдоцна во рок од десет години од денот на влегувањето во сила на републичкиот закон.

Во членовите 3, 4, 5, 6 и 7 од Законот е уредено правото на поранешниот сопственик на користење на земјиштето.

Во членовите 8 и 9 од Законот е уредено правото на надоместок.

Во членот 10 од Законот е содржана одредба за неприменување на одредбите од Законот за национализација на наемните згради и на градежното земјиште што се во спротивност со овој закон.

Членот 11 од Законот е завршна одредба за влегување во сила на законот.

4. Уставот на Република Македонија во членот 1 определил дека Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава.

Во членот 8 алинеи 3 од Уставот, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е утврден принципот на владеење на правото.

Согласно членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи во согласност со Уставот и со закон, и секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 1 од оспорениот закон, во смисла на Законот за национализација на наемните згради и на градежното земјиште, во градовите и населбите од градски карактер градежните земјишта стануваат општествена сопственост под условите определени со овој закон. На поранешните сопственици на градежно земјиште им припаѓа правичен надоместок според одредбите на Законот за експропријација.

Според членот 2 од Законот, градежните земјишта во градовите и населбите од градски карактер се определуваат со републички закон.

Врз основа на оваа одредба од оспорениот закон, во 1968 година во Република Македонија, односно тогашна Социјалистичка Република Македонија бил донесен Законот за определување на градежно земјиште за одделни градови и населби од градски карактер („Службен весник на Социјалистичка Република Македонија“ бр. 26/1968), со кој во населените места Битола, Прилеп, Куманово, Струмица, Кочани, Кавадарци, Неготино, Делчево и Мургашево, било определено градежното земјиште кое станало општествена сопственост.

Во 1971 година, бил донесен Законот за определување на градежно земјиште во одделни градови и населби од градски карактер во општините Кичево, Тетово, Гевгелија, Радовиш, Крива Паланка и Веница („Службен весник на Социјалистичка Република Македонија“

бр. 9/1971), со кој исто така било определено градежното земјиште во наведените општини.

Понатаму, во 1974 година бил донесен Законот за определување на градежното земјиште во одделни градови и населби од градски карактер, Битола, Прилеп, Струга, Свети Николе, Џумаџија, Пробиштип, Демир Хисар, Куманово, Гевгелија, Богданци, Стар Дојран, Госитвар, Дебар, Кавадарци, Кичево, Македонски Брод и Радовиш („Службен весник на Социјалистичка Република Македонија“ бр. 17/1974, 23/1975, 33/1976 и 36/1977). И со овој републички закон, конкретно, по катастарски парцели, биле определени кои градежни земјишта во наведените градови и населби од градски карактер во Социјалистичка Република Македонија се поопштествуваат.

Сите овие наведени закони, всушност претставувале реализација на оспорениот сојузен закон.

Согласно член 2 точка 24 од Уставниот закон за изменување и дополнување на Уставниот закон за спроведување на уставните Амандмани од ЦВ до ЦЦЦИЦ на Уставот на Социјалистичка Република Македонија („Службен весник на Социјалистичка Република Македонија“ бр. 45/1972) е утврдено дека до донесувањето на соодветен републички закон, а најдоцна до 31 декември 1973 година, во Социјалистичка Република Македонија ќе се применува како републички закон Сојузниот закон за определување на градежно земјиште во градовите и населбите од градски карактер („Службен лист на Социјалистичка Федеративна Република Југославија“ бр. 5/1968 и 20/1969).

Имајќи го предвид наведеното, произлегува дека со донесувањето на наведените републички закони за определување на градежното земјиште во одделни градови и населби од градски карактер, со кои е извршено поопштествување на градежното земјиште на територијата на тогашна Социјалистичка Република Македонија, практично е остварена целта на сојузниот закон, односно се исцрпел сојузниот закон и тој фактички престанал да важи.

Со оглед на тоа што оспорениот закон е надвор од правниот поредок, Судот утврди дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата, односно дека се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд, за нејзино отфрлање.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова – Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 178/2006)

267.

У.бр.10/2007

- Правилник со тарифа за користење на авторски музички дела

- Rulebook with a tariff for the use of music copyright works

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 април 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот со тарифа за користење на авторски музички дела („Службен весник на Република Македонија“ бр.1/2000).

2. Ана Софронијевска, адвокат од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорениот правилник не бил во согласност со член 184-г од Законот за авторското право и сродните права, од причини што доносителот на актот, Здружението за заштита на авторски музички права (ЗАМП) и покрај законската обврска во цитираниот член од Законот, не го усогласил Правилникот со тарифа за користење авторски музички дела со овој закон.

Подносителот на иницијативата смета дека одредбите од оспорениот Правилник биле во целост спротивни на одредбите од Законот за авторското право и сродните права, поточно на членовите 146 и 146-б од Законот, во кои прецизно бил регулиран начинот и постапката на пресметување на надоместокот кој што треба да го плаќаат корисниците.

Имено, членот 5 од Правилникот бил во целост спротивен на членот 146 од Законот за авторското право и сродните права, бидејќи со оваа одредба од оспорениот акт, наместо да се даде приоритет на договореното уредување на односите помеѓу страните и договореното утврдување на висината на надоместокот, предвидено било наплатување на надоместокот согласно тарифата која е составен дел на Правилникот, што било спротивно на член 146 од Законот. Со ваквата одредба, според подносителот на иницијативата, всушност се суспендирало договорното утврдување на надоместокот кое било предвидено во Законот.

Одредбите од членовите 8, 9 и 10 од Правилникот и Тарифникот број 30 од Тарифата, исто така, бил во спротивност со членот 146-б од Законот за авторското право и сродните права, бидејќи начинот на утврдување на висината на надоместокот во овие одредби од Правилникот и во процентуален износ од вкупниот месечен бруто приход во паушален износ, како и начинот на утврдување на основицата за пресметка на надоместокот бил во спротивност со членот 146-б од Законот.

Оттука, подносителот на иницијативата наведува дека наспроти прецизните одредби за пресметување на висината на надоместокот за користење на авторски музички дела утврдени во членовите 146, 146-а, 146-б, 146-в и 146-г од Законот за авторското право и сродните права, Правилникот содржел низа одредби кои предвидувале поинаков начин на пресметување на овој надоместок, што го чинел оспорениот Правилник незаконски и неуставен.

3. Судот на седницата утврди дека оспорениот Правилник со тарифа за користење на авторски музички дела содржи 17 (седумнаесет) члена, а согласно член 1 се утврдува дека со овој Правилник се определуваат условите под кои правно или физичко лице може јавно да изведува, односно објавува музички дела што ги штити ЗАМП на територијата на Република Македонија во согласност со Законот за авторското право и сродните права и Статутот на ЗАМП.

Во членот 5 од овој Правилник се предвидува дека за јавно изведување, односно објавување на делата што ги штити ЗАМП се наплатува надоместок во висина определена со Тарифата.

Висината на надоместокот може да биде определена и со договор меѓу корисникот и ЗАМП.

Со членот 8 од Правилникот се предвидува дека висината на надоместокот за јавно изведување, односно објавување се утврдува во процент од приходот што корисникот го остварува при изведувањето, односно објавувањето, во процент од надоместокот на изведувачите или во пашален износ.

Членот 9 од истиот Правилник предвидува дека основа за пресметка на надоместокот претставува бруто приходот остварен при јавното изведување, односно објавувањето кога се врши наплатување на влезници или друго наплатување (дотации, спонзорство, реклами, резервации, консумации и сл.).

Надоместокот се утврдува во процент од надоместокот на изведувачите, доколку е тој поголем од приходот од влезници и други наплатувања или кога влезот е слободен.

Ако при изведувањето, односно објавувањето не се врши наплатување на влезници или други наплатувања, или ако изведувачите не примаат надомест, корисникот плаќа минимален надоместок, во пашален износ.

Билетите кои се даваат на спонзорите или донаторите од страна на организаторите на концерти и забави се пресметуваат во бруто приходот за соодветниот концерт или забава. ЗАМП признава до 10% гратис од вкупниот број на билети.

Во членот 10, пак, од Правилникот се предвидува дека надоместокот на паушален износ се изразува во бодови, а вредноста на бодот (1 бод) се изразува во денари.

Вредноста на бодот во тарифниот дел од Правилникот изнесува 2,50 денари.

Вредноста на бодот се усогласува годишно со порастот на цените на мало, според објавените статистички податоци.

Ако порастот на цените на мало е поголем од 10% во однос на почетокот на годината вредноста на бодото може да се усогласи и во текот на годината.

Тарифата за користење на музички дела, содржи 3 глави и тоа: под А „Јавни изведби“, под Б „Надомест за повремено или постојано изведување на музички дела“ и под В „Јавно емитување“.

4. Според член 110 алинеите 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот, како и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што со иницијативата се бара оценување на уставноста и законитоста на акт чие дејство престанало да важи, според Судот во случајов се исполнети процесните услови за примена на цитираната деловничка одредба.

Имено, ова од причина што оспорениот Правилник со тарифа за користење на авторски музички дела („Службен весник на Република Македонија“ бр.1/2000) престанал да важи со донесувањето, односно давањето на согласност на Правилникот со тарифа за користење авторски музички дела донесен на 12.10.2005 година од Собранието на ЗАМП, а објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2007.

Оттука, со оглед на фактот дека оспорениот Правилник повеќе не е дел од правниот поредок, Судот оцени дека постојат

процесни пречки за одлучување, поради што одлучи иницијативата да ја отфрли.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.10/2007)

268.

У.бр.43/1998

- Судот ќе ја запре постапката ако во текот на истата законот, другиот пропис или општ акт престанат да важат, а не наоѓа основи за оценување на нивната уставност и законитост за време на важењето

- The Court shall suspend the procedure if during the same the law, other regulation or general act cease to be valid, and finds no grounds for appraising their constitutionality and legality at the time of validity

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 47 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 мај 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ЗАПИРА постапката за оценување уставноста на Законот за управните спорови („Службен лист на СФРЈ“ бр.4/1977 и 36/1977).

2. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијативата на Стамен Филипov од Скопје, со Решение У.бр.43/1998 од 3 јули 2002 година, поведе постапка за оценување уставноста на законот означен во точката 1 од ова решение, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со членовите 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 50 став 2 и член 51 став 1 од Уставот на Република Македонија и со член 6 од Уставниот закон за спроведување на Уставот („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/1991).

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 68 од Законот за управните спорови („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2006 од 19 мај 2006 година) со денот на отпочнувањето на примената на овој закон престанува да важи Законот за управните спорови („Службен лист на СФРЈ“ бр.4/1977 и 36/1977 и „Службен весник на Република Македонија“ бр.44/2002).

Со член 69, пак, од Законот е предвидено дека овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе отпочне да се применува по една година од денот на неговото влегување во сила.

Согласно член 47 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја запре постапката ако во текот на истата законот, другиот пропис или општ акт престанат да важат, а не наоѓа основи за оценување на нивната уставност и законитост за време на важењето.

Со оглед на тоа дека оспорениот Закон за управните спорови престанал да важи со донесувањето на Законот за управните спорови („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2006) чија примена започна од 28 мај 2007 година, Судот не наоѓа основи за оценување на неговата уставност во време на важењето и оцени дека се исполнети условите од член 47 став 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

4. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.43/1998)

269.

У.бр.41/2007

- Член 109 став 3 и членот 150 ставовите 1 и 3 од Законот за парничната постапка

- Article 109 paragraph 3 and Article 150 paragraphs 1 and 3 of the Law on Contentious Procedure

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членови 28 став 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 6 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 109 став 3 и членот 150 ставовите 1 и 3 од Законот за парничната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.79/2005).

2. Предраг Симовски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите 109 став 3 и 150 ставовите 1 и 3 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата со оспорените членови од Законот се повредувало правото на жалба гарантирано во членот 15 од Уставот.

Имено, по цитирање на членот 109 став 3 од Законот, подносителот на иницијативата наведува дека оваа одредба била „хибридно“ законско решение кое не постоело во Законот за парничната постапка, кој повеќе не е во сила. Оттаму, станувало збор за „октроирана“, наметната одредба што излегувала надвор од уставните и законските принципи. Ова од причина што барањето за враќање во поранешна состојба повеќе не било посебно правно средство, туку станувало казна на која се излагала странката и тоа

без нејзина вина затоа што според сегашното законско решение, независно од исходот на спорот странката која барала враќање во поранешна состојба била должна да и ги плати и трошоците на спротивната странка. Притоа за ваквото барање судот одлучувал со решение, без одлагање, независно од одлуката за главната работа и најлошо од се било што против така донесеното решение не била дозволена посебна жалба, а извршувањето можело да се бара и пред правосилноста на решението.

Според подносителот на иницијативата, во ваквото законско решение не се согледувала правната логика, ниту можела да се согледа потребата од итност во постапувањето за извршување на процесното дејствие, што било спротивно на Главата XI од Законот со наслов: „Трошоци на постапката“, бидејќи за овие трошоци можело да се одлучува заедно со главната работа. Имено, основен принцип за надомест на трошоците во постапката бил постигнатиот успех во спорот и во зависност од тоа судот определувал која од странките колкави трошоци ќе и плати на спротивната странка за што се одлучувало секогаш со одлуката за главната работа. Потоа одлуката за трошоците во постапката била самостојна одлука против која била дозволена жалба, според членот 368 став 1 од Законот, што требало да важи и за оспорениот член 109 став 3, меѓутоа според законското решение не можело да се заклучи со сигурност дали наплатените средства од барателот ќе влезат во конечната одлука за трошоците, или не, и дали истите би биле вратени доколку барателот во целост успее во спорот.

Со цел да се покриело и оправдало вака опишаното неуставно решение, според подносителот на иницијативата бил вметнат и „октроиран“ и членот 150 од Законот кој исто така не постоел во Законот што бил претходно во сила. Имено во ставот 1 од овој член странката била должна, независно од исходот на постапката, да и ги надомести трошоците на спротивната странка предизвикани по сопствена вина, или случај и се случил нејзе. Притоа симптоматично било што постоело изедначување помеѓу вина на странката и случај што неа и се случил, од причина што во кривично правната теорија било познато дека вина постоела само доколку кај лицето постоела смисленост или небрежност, што не можело да се каже и за случајот-како кривично правен поим, бидејќи тој не бил поврзан со никаква вина, не можел да се предвиди, ниту пак одстрани. Заради тоа, според подносителот на иницијативата, случајот бил оправдана причина врз основа на која странката можела

непречено и без посебни трошоци да го оствари своето право во постапката.

По однос на оспорениот став 3 од членот 150 од Законот, подносителот на иницијативата наведува дека содржи идентично законско решение како оспорениот член 109 став 3 од Законот, што било во спротивност со Главата XI со наслов: „Трошоци на постапката“ и членот 368 став 1 од Законот.

Според тоа, двете оспорени одредби ги ограничувале на противуставен начин правата на човекот и граѓанинот и гаранциите што ги давал Уставот за правилна и целосна судска заштита на законитоста на одлуките на државните органи, како и на „императивната одредба“ дека сите закони морале да бидат во согласност со Уставот на Република Македонија. Потоа, во продолжение на наводот нумерички се означуваат членовите 15, 50, 51 и 54 од Уставот.

Инаку, иницијативата е составена од Ирена Фрчкоска, адвокат од Скопје и во неа е содржано појаснување дека истата е овластена да го застапува подносителот на иницијативата во оваа постапка. Меѓутоа, посебно полномошно за застапување на подносителот на иницијативата пред Уставниот суд не е доставено од каде иницијативата има третман на иницијатива поднесена од граѓанин.

3. Судот на седницата утврди дека, Главата VII од Законот за парнината постапка со наслов „Рокови и рочишта“ во себе го содржи и поднасловот: „Враќање во поранешна состојба“, во кој се содржани членовите 109 до 114 од Законот.

Според член 109 од Законот, ако странката пропушти рочиште или рок за преземње на дејствие во постапката и поради тоа го загуби правото на преземање на тоа дејствие, судот на таа странка на нејзин предлог ќе и дозволи дополнително да го изврши тоа дејствие (враќање во поранешна состојба), ако оцени дека постојат оправдани причини за пропуштањето (став 1).

Кога ќе се дозволи враќање во поранешна состојба, постапката се враќа во онаа состојба во која се наоѓала пред пропуштањето и се укинуваат сите одлуки што ги донел судот поради пропуштањето (став 2).

Странката која бара враќање во поранешна состојба должна е на спротивната странка да и ги надомести трошоците во постапката предизвикани со пропуштањето и одлучувањето за предлогот за враќање во поранешна состојба, независно од исходот на спорот. За барањето на спротивната странка за надомест на трошоците на постапката судот е должен да одлучи со решение без одлагање, независно од одлуката за главната работа. Против решението не е дозволена посебна жалба, а извршувањето по таа основа може да се бара пред неговата правосилност (оспорениот став 3).

Главата XI со наслов „Трошоци во постапката“ го содржи и поднасловот „Парнични трошоци“ систематизирани во членовите 145 до 161 од Законот.

Според член 150 од Законот, странката е должна независно од исходот на парницата да и ги надомести на противната странка трошоците што ги предизвикала по своја вина или случај што и се случил нејзе (оспорениот став 1).

Судот може да одлучи законскиот застапник или полномошник на странката да и ги надомести на спротивната странка трошоците што ги предизвикал по своја вина (став 2).

За надоместот на трошоците од ставовите 1 и 2 на овој член судот е должен со решение да одлучи без одлагање. Против тоа решение не е дозволена посебна жалба, а извршување на решението може да се бара пред неговата правосилност (оспорениот став 3).

4. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи со Уставот и со законите.

Според член 15 став 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на закон, односно одделни негови одредби, меѓу другото содржи причини за нивното оспорување.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Во членот 15 од Уставот, се гарантираше правото на жалба против поединечни правни акти донесени во прв степен пред суд, управен орган или организација или други институции што вршат јавни овластувања.

Оваа уставна одредба беше во примена до денот на прогласувањето на Амандманите XX до XXXI на Уставот (7 декември 2005) кога истите беа прогласени („Службен весник на Република Македонија“ бр.107/2005 од 9 декември 2005 година).

Во наведените Амандмани на Уставот спаѓа и Амандманот XXI, во чија точка 1 се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд. Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка од прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Според точката 2 на истиот Амандман, со овој Амандман на Уставот се заменува членот 15 на Уставот на Република Македонија.

Оттаму, и поранешната и сегашната уставна одредба содржат посебна гаранција за остварување на личните граѓански и политички слободи и права утврдени со Уставот преку даденото право на граѓанинот на жалба против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред судовите.

Инаку, во конкретниот случај во иницијативата, меѓу другото, се бара оценка на уставноста на оспорените одредби од Законот по однос на нивната согласност со членот 15 од Уставот, при што оваа одредба не само нумерички, туку и содржински не соодветствува на сегашниот Амандман XXI на Уставот во кој се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд.

Во секој случај определбата на законодавецот во вакви случаи да предвиди против решението да не може да се изјави посебна жалба, според правилата на парничната постапка не значи и тоа дека засегнатата странка нема воопшто право на жалба, туку дека така донесеното решение може да го побива само во жалбата против конечната одлука, а не и за споредните работи како што е во конкретниот случај.

Останатите наводи од иницијативата што се однесуваат на излегување на законодавецот надвор од уставните принципи, внесување на окторирано или хибридно законско решение како неуставно, ново решение, претварање на институтот „враќање во поранешна состојба“ од правно средство во казна, потоа ограничување на правата на граѓаните на противуствен начин со цитирање на членот 51 од Уставот, без постоење на понатамошни конкретни наводи во што би се состоела повредата на наведениот член и членовите 50 и 54 од Уставот, се неосновани и недоволни за да доведат до впуштање на Судот во уставносудска оцена.

Ова од причина што, според член 15 став 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на закон, односно одделни негови одредби, меѓу другото содржи причини за нивното оспорување, но во конкретниот случај според Судот во иницијативата не се содржни доволно јасни аргументи кои би оделе во прилог на несогласноста на законските одредби со Уставот.

Од понатамошната анализа на наводите од иницијативата произлезе дека истите можат да се поделат во неколку групи на наводи и тоа:

- Наводи што се однесуваат на компарирање на законските решенија во Законот за парничната постапка, што престанал да важи и Законот за парничната постапка што сега е во сила.

- Наводи што се однесуваат на меѓусебна спротивност на оспорените одредби од Законот со Главата XI со наслов: „Трошоци во постапката“ и членот 368 став 1 од Законот.

- Наводи што се однесуваат на можната дилема на судовите по однос на примената на оспорените одредби во случај на донесување на конечна одлука на судот и евентуалната потреба од враќање на наплатените трошоци на странката која во целост успеала во спорот.

- Последната група на наводи се однесува на компарирање на значењето на употребената формулација: „случај што и се случил нејзе“ од оспорениот член 150 став 1 од Законот со значењето на поимот: „случај“ како кривично правен поим.

Тргувајќи од изнесените наводи од иницијативата во кои причините за несогласност со Уставот се наоѓаат преку меѓусебно компарирање на содржина на закон што бил во сила и закон што сега е во сила или меѓусебно компарирање на содржина на одредби од ист или различен закон, Судот оцени дека сите наведени групи на наводи не се подобни за покренување на прашањето за оцена на оспорените одредби од уставноправен аспект.

Според тоа, постоењето на процесни пречки за одлучување по иницијативата е причина за нејзино отфрлање, согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Судот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.41/2007)

270.

У.бр.200/2005

- Член 7 став 2, член 15 став 1 точка 14, член 58 став 5 и член 62 став 3 точка 3 и став 4 од Законот за банките

- Article 7 paragraph 2, Article 15 paragraph 1 item 14, Article 58 paragraph 5 and Article 62 paragraph 3 item 3 and paragraph 4 of the Law on the Banks

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 7 став 2, членот 15 став 1 точка 14, членот 58 став 5 и членот 62 став 3 точка 3 и став 4 од Законот за банките ("Службен весник на Република Македонија" бр.63/2000, 103/2000-исправка, 37/2002, 51/2003 и 85/2003).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 7 став 2, членот 15 став 1 точка 14, членот 58 став 5 и членот 62 став 3 точка 3 и став 4 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

По однос на член 7 став 2 и член 58 став 5 од Законот, подносителот на иницијативата наведува дека истите станале безпредметни по донесувањето на Одлуката на Уставниот суд У.бр.179/2001 од 23 април 2003 година со која биле укинати член 7 став 1 алинеја 2 и член 58 став 4 точка 3 од Законот за банките.

Од истите причини, подносителот на иницијативата смета дека не можел да постои и член 15 став 1 точка 14 од Законот и појаснува дека при одлучувањето морало да се има предвид и одредбата на членот 106 став 5 од Кривичниот законик.

Врз основа на наведеното, подносителот на иницијативата смета дека наведениот член не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

По цитирање на членот 62 став 3 точка 3 и став 4 од истиот член од Законот, подносителот на иницијативата наведува дека во случајот настапувале правни последици од осудата по сила на закон, а не настапувала конкретна казна што ја изрекувал суд, заради што смета дека се повредувале правата на граѓаните од член 23 и 32 од Уставот. Воедно постоела и несогласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 13 став 1, член 14 став 2, член 51 и член 54 став 1 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека, во членот 7 став 1 од Законот за банките, беше предвидено дека, акционер на банка не може да стане лице:

- спрема кое е во тек стечајна постапка и
- кое е осудено со казна затвор, и тоа:

а) во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години и

б) во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години.

- на кое му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење професија, дејност или должност.

Во оспорениот став 2 од истиот член од Законот, беше предвидено дека, во случај на бришење на осудата од став 1 алинеја 2 на овој член, соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.

Во членот 15 став 1 од Законот, беше предвидено дека, основачите на банката поднесуваат барање до Народната банка за издавање дозвола за основање и работење на банка. Барањето ги содржи документите и информациите наведени во 15 точки, при што во оспорената точка 14 од наведениот член од Законот беше предвидено дека барањето за издавање дозвола содржи и: документација во врска со член 7 од овој закон.

Во член 58 став 4 од Законот, беше предвидено дека, член на управен одбор на банка не може да биде лице кое е:

- 1) член на Советот на Народна банка;
- 2) вработено во Народна банка;
- 3) осудено со казна затвор и тоа:

а) во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години и

б) во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години

4) на кое му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на професија дејност или должност додека трае мерката;

5) нето должник на банката, утврден согласно со методологијата пропишана од страна на Народната банка и

6) стекнало акции спротивно на член 11 став 1 и член 26 ставови 3 и 4 од овој закон.

Во оспорениот став 5 на членот 58 од Законот, беше предвидено дека, во случај на бришење на осудата од став 3 точка 3 на овој член соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.

Во член 62 став 3 од Законот, беше предвидено дека, рабатоводен орган на банката не може да биде лице:

1) кое е директор или претседател на било кое трговско друштво или правно лице;

2) кое е член на Советот на Народна банка;

3) кое е осудено со казна затвор и тоа:

а) во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и пет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор до три години и

б) во периодот од правосилноста на пресудата до денот на издржувањето на казната и десет години од денот кога ја издржал казната, во случај на осуденост со правосилна судска пресуда со казна затвор над три години;

4) на кое му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на професија дејност или должност додека трае мерката и

5) стекнало акции спротивно на член 11 став 1 и член 26 ставови 3 и 4 од овој закон.

Со иницијативата се оспорува точката 3 на ставот 3 од членот 62 од Законот.

Во оспорениот став 4 од членот 62 од Законот, беше предвидено дека, во случај на бришење на осудата од став 3 точка 3 на овој член соодветно се применуваат одредбите од Кривичниот законик.

Судот, на седницата, исто така, утврди дека наведениот закон, заедно со оспорените одредби престанал да важи со донесување на новиот Закон за банките ("Службен весник на Република Македонија" бр.67/2007).

4. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 21 мај 2007 година го донесе Законот за банките ("Службен весник на Република Македонија" бр.67/2007 од 1 јуни 2007 година).

Согласно член 196 од овој закон, со денот на влегувањето во сила на овој закон, престанува да важи Законот за банките ("Службен весник на Република Македонија" бр.63/2000, 103/2000-исправка, 37/2002, 51/2003 и 85/2003), освен одредбите на членот 122 кои се однесуваат на Главата II Штедилници од Законот за банките и штедилниците („Службен весник на Република Македонија“ бр.31/1993, 78/ 1993, 17/1996, 37/1998 и 25/2000).

Во членот 198 од Законот е определено истиот да влезе во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија". Законот влегол во сила на 9 јуни 2007 година, што преставува истовремено и ден на престанок на важењето, меѓу другото и на оспорените одредби.

Од изнесеното произлегува дека престанокот на важење на оспорените одредби преставува процесна пречка за одлучување по иницијативата, согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Судот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.200/2005)

271.

У.бр.87/2007

- Колективен договор за уредување на правата, обврските и одговорностите на работниците на Фондот за здравствено осигурување на Македонија број 04-4198/1

- Collective agreement for the regulation of the rights, obligations and responsibilities of the workers of the Health Insurance Fund of Macedonia no.04-4198/1

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, членот 28 алинеја 2 и 3 и членот 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 јуни 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Колективниот договор за уредување на правата, обврските и одговорностите на работниците на Фондот за здравствено осигурување на Македонија број 04-4198/1 од 26 мај 2003 година.

2. Кире Сотировски од Крушево, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Колективниот договор означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорениот Колективен договор влегол во сила со денот на потпишувањето а не по објавувањето па поради тоа тој бил во несогласност со членот 51 став 1 од Уставот според кој законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон, како и со членот 52 од Уставот според кој законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила најдоцна во рок од седум дена од донесувањето.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на одредби од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ број 80/1993, 14/1995, 53/1997, 21/1998, 25/2000, 3/2001, 50/2001, 25/2003 и 40/2003) кој важеше пред донесување на новиот Закон за работни односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005), бил донесен Колективниот договор за уредување на правата, обврските и одговорностите на работниците на Фондот за здравствено осигурување на Македонија, број 04-4198/1 од 26 мај 2003 година.

Судот со решение У.бр.163/2003 од 18 февруари 2004 година не повел постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредби од оспорениот Колективен договор, а со решение У.бр.234/2005 од 12 април 2006 година ја отфрлил поднесената иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на истиот Колективен договор поради процесни пречки за одлучување.

4. Согласно членот 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија е надлежен да одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и колективни договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеја 2 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување и ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Оспорениот Колективен договор кој е на ниво на работодавец бил склучен на 26 мај 2003 година помеѓу директорот на Фондот за здравствено осигурување на Македонија и претседателот на Синдикалната организација на Фондот за здравствено осигурување на Македонија и бил донесен врз основа на одредби од Закон за работни односи кој престанал да важи согласно членот 271 од Законот за работни односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005).

Согласно членот 269 став 1 од Законот за работни односи, постојните колективни договори и акти на работодавачот ќе се усогласат со овој закон најдоцна во рокот од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон (од 28 јули 2005 година).

Согласно ставот 2 од овој член од Законот, колективните договори кои нема да се усогласат во рокот определен во ставот 1 на овој член престануваат да важат.

Согласно ставот 3 од овој член од Законот, до склучувањето на колективните договори и донесувањето на акти на работодавачот согласно со овој закон, непосредно се применуваат одредбите на овој закон.

Врз основа на изнесеното Судот оцени дека оспорениот Колективен договор број 04-4198/1 од 26 мај 2003 година уредувал односи на права и обврски на договорните страни врз основа на Закон за работни односи кој важел во време на неговото донесување, меѓутоа врз основа на новиот Закон за работни односи Колективниот договор престанал да важи по сила на законот и веќе не е во правниот поредок, а новото колективно договарање е условено со нормите на важечкиот Закон за работни односи.

Врз основа на ваквата правна и фактичка состојба Судот оцени дека Колективниот договор е надвор од правниот поредок по сила на закон и се исполнети условите согласно наведените деловнички одредби за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.87/2007)

272.

У.бр.98/2007

- Член 4 од Законот за исплата на платите во Република Македонија

- Article 4 of the Law on Payment of Salaries in the Republic of Macedonia

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 4 јули 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 4 од Законот за исплата на платите во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1994, 62/1995, 33/1997 и 50/2001).

2. Васил Гагачев од Битола, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 4 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата наведува дека спротивно на член 12 став 2, член 32 и член 54 став 1 од Уставот, му била исплатувана плата со ограничување, за што имал и заведено граѓански спор пред надлежниот суд во Битола под П.бр.109/2003. Како причина за оспорување на одредбата од Законот се наведува дека подносителот на иницијативата не е во можност да го оствари тужбеното барање за разликата од платата ограничена со наведениот Закон, од причина што постапката пред Основниот суд во Битола е прекината и исходот на неговото право зависи од оцената на уставноста на оспорената одредба.

3. Судот на седницата утврди дека, во оспорениот член 4 од Законот, било предвидено дека:

„Правното лице кое врши дејност распоредена во областите од 12 до 14, освен правното лице кое е регистрирано како претпријатие, нето платите за месец јануари 1995 година и натаму ги исплатува до висина, на правото што го утврдило за месец декември 1994 година согласно со Законот за исплата на платите и пензиите во Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" број 78/93) а за месец јануари 1996 година и натаму до висина на правото што го утврдило за месец декември 1995 година и зголемено најмногу до:

- планираната стапка на пораст на трошоците на живот во тековниот месец во однос на претходниот месец намалена за 1 процентен поен, односно остварената, доколку таа е еднаква или е под планираната стапка на пораст на трошоците на живот и

- 50% од разликата меѓу остварената и планираната стапка на пораст на трошоците на живот во тековниот во однос на претходниот месец, доколку остварената стапка е повисока од планираната стапка на трошоците на живот.

Правното лице од ставот 1 на овој член платите за месец јули 1995 година, односно 1996 година и натаму ги исплатува до висина на правото што го утврдило за месец јуни 1995 година, односно 1996 година согласно со овој закон и зголемено најмногу до:

- планираната стапка на пораст на трошоците на живот во тековниот месец во однос на претходниот месец намалена за 0,5 процентни поени, односно остварената, доколку таа е еднаква или е под планираната стапка на пораст на трошоците на живот и

- 50% од разликата меѓу остварената и планираната стапка на пораст на трошоците на живот во тековниот во однос на претходниот месец, доколку остварената стапка е повисока од планираната стапка на трошоците на живот.“

Со членот 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за исплата на платите во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2001) членот 4 се брише. Според член 13 од Законот, овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", а ќе се применува од 1 јули 2001 година.

Оттаму, оспорениот член 4 од Законот сметано од 1 јули 2001 година повеќе не е дел од правниот поредок на Република Македонија.

4. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Во конкретниот случај, подносителот на иницијативата, го оспорува членот 4 од Законот за исплата на платите во Република Македонија, за која одредба во претходната постапка Судот утврди дека сметано од 1 јули 2001 година повеќе не е дел од правниот поредок на Република Македонија.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби и пред се фактот што оспорената одредба како дел од Законот за исплата на платите во Република Македонија, е избришана и повеќе не е дел од правниот поредок на Република Македонија, Судот одлучи дека како таква не може да биде предмет на оцена на уставноста пред Уставниот суд, заради постоење на процесни пречки за одлучување.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Бајрам Положани и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.98/2007)

273.

У.бр.106/2007

- Членовите 2 и 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за стечај

- *Articles 2 and 3 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Bankruptcy*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите 2 и 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за стечај („Службен весник на Република Македонија“ бр.126/2006).

2. Ангелина Гогушевска, Розе Стојкова и Александар Попикономов, овластени стечајни управници од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите 2 и 3 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, определувањето во означените законски одредби, за стечаен управник да не може да се именува управник кој до тој момент веќе води стечајна постапка во најмалку три претпријатија, значело ограничување на бројот на стечајните постапки кои може да ги води еден стечаен управник надвор од случаите во кои може да се ограничи слободата на пазарот и претприемништвото (тие случаи се: одбрана на Републиката, заштита на природната и животната средина и заштита на здравјето на луѓето), поради што таквите законски одредби ја повредувале слободата на пазарот и претприемништвото како темелна вредност на уставниот поредок и како основа на економските односи во

Републиката. Поради тоа, членовите 2 и 3 од означениот закон не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 7 и со член 55 став 3 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека во оспорениот член 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за стечај се определува дека „По членот 22 се додава нов член 22-а, кој гласи: „за стечаен управник не може да се именува управник кој до тој момент веќе води стечајна постапка во најмалку три претпријатија“. Во оспорениот член 3 од наведениот закон е определено дека „одредбата од членот 2 на овој закон ќе се применува од 30 јуни 2007 година“.

Судот исто така утврди дека со член 5 од Законот за изменување на Законот за стечај, донесен на 21 јуни 2007 година и кој влезе во сила на 12 јули 2007 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2007), избришани се членовите 2 и 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за стечај („Службен весник на Република Македонија“ бр.126/2006).

Од изнесената фактичка состојба произлегува дека оспорените членови 2 и 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за стечај („Службен весник на Република Македонија“ бр.126/2006) престанале да важат на 12 јули 2007 година и дека во времето на нивното важење тие не биле применувани.

4. Според член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), „Уставниот суд на Република Македонија ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата“.

Со оглед на тоа што оспорените законски одредби престанале да важат и со тоа се надвор од правниот поредок на Република Македонија, Судот оцени дека тие не можат да бидат предмет на оцена поради постоење процесни пречки за одлучување.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.106/2007)

274.

У.бр.81/2007

- Член 29 став 2 од Законот за социјалната заштита и Одлука за условите, критериумите, висината, начинот и постапката за утврдување и остварување на правото на социјална парична помош

- Article 29 paragraph 2 of the Law on Social Care and the Decision on the conditions, criteria, amount, manner and procedure for the establishment and exercise of the right to social pecuniary assistance

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на:

а) уставноста на член 29 став 2 од Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/1997, 16/2000, 17/2003, 65/2004, 62/2005 и 111/2005, 21/2006 и 40/2007) и

б) уставноста и законитоста на Одлуката за условите, критериумите, висината, начинот и постапката за утврдување и остварување на правото на социјална парична помош, донесена од Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 15/1998, 21/1998, 28/2001 и 23/2002, 91/2002, 59/2003, 41/2005 и 109/2005).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста, односно уставноста и законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата овластувањето на Владата на Република Македонија утврдено со членот 29 став 2 од Законот за социјалната заштита со свој акт да ги утврдува поблиските услови, висината, критериумите и начинот на остварување на правото на социјална парична помош, значело проширување на надлежноста на Владата на Република Македонија и во сферата која согласно членот 34 од Уставот на Република Македонија се уредувала со закон и со колективен договор. А дека е тоа така можело да се заклучи и од членот 6 од Законот за социјалната заштита, според кој правата од социјалната заштита се обезбедувале под условите утврдени со овој закон.

Оттука, поблиските услови, висината, критериумите и начинот на остварување на правото на социјална парична помош, не можело да биде предмет на уредување со подзаконски акт на Владата на Република Македонија, туку само со закон и колективен договор.

Според тоа, според подносителот на иницијативата, со оспорената законска одредба се повредувал членот 8 став 1 алинеите 3 и 4, членовите 34, 35, 51, 68 став 1 алинеја 2, 88 и член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот на Република Македонија.

Согласно на тоа и со оспорената Одлука се повредувале наведените уставни одредби, како и членот 6 од Законот за социјалната заштита.

3. Судот на седницата утврди дека:

а) Во оспорениот став 2 на членот 29 од Законот беше предвидено дека поблиските услови, висината, критериумите и

начинот на остварување на правото од став 1 на овој член со акт ги утврдува Владата.

б) Со оспорената Одлука за условите, критериумите, висината, начинот и постапката за утврдување и остварување на правото на социјална парична помош биле утврдени поблиските услови, критериумите, висината, начинот и постапката за утврдување и остварување на правото на социјална парична помош (во натамошниот текст: социјална помош) на граѓаните кои се изложени на социјален ризик.

4. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Уставниот суд на Република Македонија со Одлука У.бр.99/2006 од 10 јануари 2007 година го укина членот 29 став 2 во делот „висината, критериумите“ од Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/1997, 16/2000, 17/2003, 65/2004, 62/2005 и 111/2005).

Во образложението на Одлуката меѓу другото е утврдено дека: „Она што отстапува од разработката на другите форми на социјална помош утврдени во Законот, е тоа што Законот не содржи одредби за висината во која може да се оствари ова право на социјална парична помош. Наместо тоа, законодавецот ја овластил Владата на Република Македонија да ги утврди поблиските услови, висината, критериумите и начинот на остварување на ова право.

При вака утврдена фактичка состојба, пред Судот се постави прашањето дали овластувањето на Владата да ги утврди критериумите и висината за утврдување и остварување на социјалната парична помош на лицата способни за работа и социјално необезбедени, кои според други прописи не можат да обезбедат средства за егзистенција, без постоење на законски утврдена рамка за критериумите и висината на оваа помош, не значи навлегување на извршната во законодавната власт“.

Со оглед на тоа што Судот со наведената одлука го укинал членот 29 став 2 од Законот, согласно цитираната деловничка одредба иницијативата во овој дел Судот ја отфрли.

По однос на оспорената Одлука за условите, критериумите, висината, начинот и постапката за утврдување и остварување на правото на социјална парична помош, донесена од Владата на Република Македонија, Судот утврди дека наведената одлука веќе не постои во правниот поредок, односно Владата на Република Македонија на седницата одржана на 8 мај 2007 година донесе Одлука за престанување на важењето на оспорената одлука.

Одлуката со која престанала да важи оспорената одлука е објавена во („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2007).

Со оглед на тоа што оспорената одлука веќе не постои во правниот поредок, односно престанала да важи, Судот утврди дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата поради процесни пречки за одлучување по неа.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.81/2007)

275.

У.бр.137/2007

- Правилник за изменување на Правилникот за содржината и начинот на остварувањето на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување

- Rulebook for changing the Rulebook for the contents and manner of exercise of the rights and obligations from the compulsory health insurance

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 став 1 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за изменување на Правилникот за содржината и начинот на остварувањето на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.137/2006).

2. Валентина Николовска од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за оценување уставноста и законитоста на Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот правилник со кој се брише членот 49 од Правилникот за содржината и начинот на остварувањето на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување не бил во согласност со Законот за здравствено осигурување и уставно загарантираното право на здравствена заштита. Ова затоа што едно право кое било основано признато и се остварувало скоро 20 години, Управниот одбор го укинува поѓајќи од сопственото сфаќање за непостоењето на понатамошна потреба од признавање на трошоците кои паѓаат на

товар на Фондот, за лек што не е на листата на лекови, без притоа да се имаат доволно знаење за специфичните болести и состојбите за новооткриените лекови со ефикасно дејство.

Од тие причини, подносителот предлага Судот да го поништи оспорениот правилник, со што ќе го врати во важност членот 49 од Правилникот за содржината и начинот на остварувањето на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на член 9 став 2, член 17 став 1, член 24 став 1, член 25 став 6, член 27 став 2, член 28 став 5 и член 56 став 1 точка 3 од Законот за здравствено осигурување, Управниот одбор на Фондот за здравствено осигурување донел Правилник за содржината и начинот на остварување на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.111/2000, 4/2001, 71/2001, 23/2002, 55/2004 и 30/2006).

Според член 49 од наведениот правилник „ако осигуреното лице е заболено од болест за која нема лек од листата на лекови на товар на Фондот или неможе да биде заменет со друг лек од листата, може да оствари право на таков лек врз основа на оценката што ја дава лекарската комисија на фондот, дека лекот е неопходен и е единствен за тоа заболување“. Осигуреното лице за утврденото заболување и препорачаниот лек, доставува конзилијарно мислење од соодветната клиника до лекарската комисија на Фондот. Трошоците за наведениот лек од став 1 на овој член врз основа на веродостојна исправа и фискална сметка паѓаат на товар на Фондот во висина од најниската утврдена цена на лек од истата генерика доколку постојат различни производители.

Во оспорениот Правилникот за изменување на Правилникот за содржината и начинот на остварувањето на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.137/2006) во членот 1 е предвидено дека се брише членот 49 од Правилникот за содржината и начинот на остварувањето на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување.

4. Согласно членот 110 став 1 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите. Според оваа уставна

одредба, Уставниот суд не е надлежен да врши изменување и дополнување на законите и другите прописи ниту, пак, е во негова надлежност да ја оценува уставноста на одредби што не се во правниот поредок.

Од друга страна, согласно членот 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите, па според тоа исклучиво право е на Собранието да врши нивно изменување и дополнување.

Со оглед на фактот што со иницијативата се бара со поништување на оспорениот правилник да се врати во важење член 49 од Правилникот за содржината и начинот на остварување на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување, Судот оцени дека барањето во иницијативата излегува надвор од рамките на надлежноста на Судот, поради што утврди дека е исполнет условот од член 28 алинеја 1 од Деловникот, за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.137/2007)

276.

У.бр.139/2007

- Акти донесени од Управниот одбор на Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор бр.02-5449/2 од 28 декември 1999 година; бр.02-3874/3 од 10 мај 2005 година и бр.02-14949/9 од 23 ноември 2006 година.

- *Acts adopted by the Board of Directors of the Public Enterprise for Managing Residential and Business Space of the Republic of Macedonia, no.02-5449/2 of 28 December 1999; no.02-3874/3 of 10 May 2005, and no.02-14949/9 of 23 November 2006.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 24 октомври 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

а) Правилникот за условите, начинот и постапката на издавање под закуп на деловниот простор со кој стопанисува Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија бр.02-5449/2 од 28 декември 1999 година,

б) Одлуката за начинот и условите на усогласување на постојните закупни односи со условите на користење на деловен простор со кој стопанисува Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија бр.02-3874/3 од 10 мај 2005 година и

в) Одлуката за склучување нови договори за закуп со постојните корисници на деловен простор со кој стопанисува Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија бр.02-14949/9 од 23 ноември 2006 година, донесени од Управниот одбор на наведеното претпријатие.

2. Стамен Филипov од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Имено, Според наводите од иницијативата и дополнувањето на иницијативата, наведените акти немале основа во Уставот на Република Македонија, Законот за стопанисување со станбениот и деловниот простор на Република Македонија и со Законот за јавните претпријатија. Ова од причина што со Правилник не можеле да се определуваат условите за издавање под закуп на деловен простор, туку тоа можело да се стори само врз основа на закон или евентуално со пропис на Владата на Република Македонија. Уште полошо било

што врз основа на ваков Правилник биле донесени оспорените одлуки, што било недопуштено во правна држава.

Понатаму, по однос на оспорените акти се наведува дека не биле објавени во „Службен весник на Република Македонија“ што било спротивно на членот 52 став 1 од Уставот, а биле донесени и без согласност на Владата на Република Македонија.

Несогласноста на оспорените акти со членот 83 од Законот за здруженијата на граѓаните и фондациите, подносителот на иницијата-тивата ја согледува во тоа што со оспорените акти се повредувало стекнатото право на здруженијата на граѓани и фондациите кои до донесување на оспорените акти ги користеле имотот во државна сопственост под закуп без надоместок.

Според наведеното оспорените акти не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и 4, член 51, член 52 ставови 1 и 2 и член 91 алинеи 1, 5 и 6 од Уставот, со член 9 од Законот за стопанисување со станбениот и деловниот простор на Република Македонија, со Законот за јавните претпријатија и Законот за објавување на законите и другите прописи и акти во „Службен весник на Република Македонија“, како и со членот 83 од Законот за здруженијата на граѓаните и фондациите.

3. Судот на седницата утврди дека:

а) Правилникот за условите, начинот и постапката на издавање под закуп на деловниот простор со кој стопанисува Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија содржи 21 одредба во која поблиску се уредуваат условите, начинот и постапката за издавање под закуп на предметниот деловен простор. Оспорениот правилник е изменет и дополнет со Правилникот за измена и дополна на Правилникот за условите, начинот и постапката на издавање под закуп на деловниот простор со кој стопанисува Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија бр.02-1041/6 од 21 февруари 2001 година.

б) Во Одлуката за начинот и условите на усогласување на постојните закупни односи со условите на користење на деловен простор со кој стопанисува Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија, меѓу другото во членот 5 поблиску се определуваат поволности за плаќање на

заостанатиот долг одеднаш и се разработува можноста за плаќање на заостанатиот долг на повеќе рати во зависност од висината на вкупниот долг. Во член 8 од Одлуката е определено дека истата влегува во сила од денот на нејзиното донесување (10 мај 2005).Оспорената одлука е изменета и дополнета со Одлуката за измена и дополна на Одлуката за начинот и условите на усогласување на постојните закупни односи со условите на користење на деловен простор со кој стопанисува Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија бр.02-7013/15 од 26 јули 2005 година.

в) Во Одлуката за склучување нови договори за закуп со постојните корисници на деловен простор со кој стопанисува Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија, меѓу другото поблиску се уредуваат условите, начинот и постапката под кои ќе бидат склучени нови договори за закуп со повеќе категории корисници на деловниот простор. Притоа станува збор за несклучени договори или отпочната постапка под услови, начин и постапка предвидени во претходно донесената Одлука на Управниот одбор бр.02-3874/3 од 10 мај 2005 година. Во членот 2 од Одлуката е определено дека наведените корисници можат да склучат нов договор за закуп на деловниот простор доколку во рок од 8 дена од приемот на писменото известување за можноста за обновување, односно склучување на нови договори за закуп писмено се изјаснат дека ги прифаќаат условите на Јавното претпријатие. Во спротивно деловниот простор ќе биде огласен за доделување на други корисници.

4. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија, меѓу другото, одлучува за согласноста на законите и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

а) Судот, по однос на оспорениот Правилник од 28 декември 1999 година утврди дека претрпел измена и дополнување со Правилникот за измена и дополна на Правилникот за условите, начинот и постапката на издавање под закуп на деловниот простор со кој стопанисува Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија бр.02-1041/6 од 21

февруари 2001 година. Оваа измена и дополнување не е предмет на оспорување во иницијативата.

Во член 43 од Правилникот за условите, начинот и постапката на издавање под закуп на деловниот простор со кој стопанисува Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија бр.02-3874/2 од 10 мај 2005 година, меѓу другото, предвиден е престанок на важење на оспорениот правилник и неговата измена и дополнување. Притоа, според членот 45 од Правилникот донесен во 2005 година, предвидено е истиот да влезе во сила наредниот ден од денот на објавувањето на огласната табла на јавното претпријатие и на ВЕБ-страницата, а да се применува од 1 август 2005 година.

Оттаму, сметано од 1 август 2005 година оспорениот Правилник, донесен во 1999 година и неговата измена и дополнување од 2001 година, повеќе не се важечки правни акти.

б) Што се однесува до оспорената Одлука за начинот и условите на усогласување на постојните закупни односи со условите на користење на деловен простор со кој стопанисува Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија бр.02-3874/3 од 10 мај 2005 година, во претходната постапка, Судот, исто така, утврди дека била дополнувана, но така направеното дополнување не е предмет на оспорување со иницијативата.

Имено, со член 2 од Одлуката бр.02-7013/15 од 26 јули 2005 година за измена и дополна на наведената одлука е предвидено во членот 8 од основаната одлука (второоспорен акт) да се избрише точката и да се додадат зборовите: „а започнатите постапки да завршат најкасно до 30 септември 2005 година“.

Оттаму, разледувајќи ја во целина оспорената одлука со нејзината измена и дополнување, произлегува дека истата имала важност до 30 септември 2005 година до кој период Јавното претпријатие предвидело можност за завршување на започнатите постапки за усогласување на постојните закупни односи со условите на користење на деловен простор со кој стопанисува Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија.

Според тоа произлегува дека, сметано од 30 септември 2005 година оспорената одлука, донесена во мај 2005 година и нејзината измена од јули 2005 година повеќе не се важечки правни акти.

в) Тргувајќи од содржината на третто оспорениот акт-Одлуката бр.02-14949/9 од 23 неомври 2006 година и посебно од содржината на членот 1 произлегува дека со неа, по истекот на определен временски период (30 септември 2005 година) се дава уште една можност за склучување на договори за закуп за сите корисници што тоа не го сториле врз основа на претходно донесената одлука (бр.02-3874/3 од 10 мај 2005 година), како и можност за довршување на започнатите постапки за склучување на нови договори или признавање на вложувања во деловниот простор, повторно врз основа на Одлуката бр.02-3874/3 од 10 мај 2005 година. Притоа, Одлуката бр.02-14949/9 од 23 неомври 2006 година не се задржува само на продолжување, ревидирање на можноста за склучување на нови договори или продолжување на започнатите постапки, туку споредена со Одлуката бр.02-3874/3 од 10 мај 2005 година оди и понатаму во измена на условите за плаќање на долгот во готово или на рати. Ова на оспорениот акт на определен начин му дава привремен, односно темпорален карактер.

Дека тоа е така уште повеќе произлегува и од содржината на членот 2 од Одлуката (бр.02-14949/9 од 23 неомври 2006 година) според кој корисниците на деловниот простор на кои им се дава можност за склучување на нови договори или им се дава можност за довршување на започнатите постапки на начин што во рок од 8 дена по приемот на писменото известување требале во писмена форма да го потврдат прифаќањето на дадената можност, а во спротивно деловниот простор ќе биде огласен за доделување на други корисници.

Оттаму, имајќи го предвид должината на оставениот рок за прифаќање на вака дадената можност (8 дена) и фактот што во време на разледување на иницијативата оспорената одлука егзистира повеќе од 10 месеци, цениме дека за овој временски период Одлуката бр.02-14949/9 од 23 неомври 2006 година се исцрпела во примената за која била донесена.

Ценејќи ги изнесените факти сумарно, произлегува дека оспорената одлука бр.02-14949/9 од 23 неомври 2006 година имала еднократно дејство што се исцрпело во прифатена или неприфатена можност за склучување на нови договори или за завршување на

започнатите постапки под видоизменети, или за одделни прашања исти услови како во претходно донесената одлука бр.02-3874/3 од 10 мај 2005 година.

Тоа според Судот и дава на оспорената одлука карактер на акт што ја исцрпел својата содржината и дејството кој веќе не е во правниот поредок.

Имајќи го предвид ова, Судот оцени дека по однос на сите оспорени акти постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата, односно дека се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.139/2007)

277.

У.бр.172/2007

- Закон за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување

- Law on Changing and Supplementing the Law on Pension and Disability Insurance

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 октомври 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.101/2005).

2. Љупчо Крстев од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот означен во точка 1 на ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот закон не бил во согласност со член 9 став 2 од Уставот на Република Македонија, затоа што бенефицираниот стаж наместо да биде услов за побрзо остварување на правото на пензија претставувало пречка за одење во пензија и покрај тоа што подносителот 30 години уплаќал во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување.

Подносителот бара Судот да поведе постапка за оценување уставноста на оспорениот закон затоа што граѓаните чии работни места се сметаат за работни места со зголемено траење, а оствариле 40 години пензиски стаж не можеле да го остварат правото на пензија поради дискриминаторскиот член од Законот, според кој осигуреникот на 1 септември 2000 година требало да има 33 години пензиски стаж.

Имено подносителот на иницијативата на критичниот ден 1 септември 2000 година имал 32 години пензиски стаж, односно немал 33 години за да може да го оствари правото на пензија.

3. Судот на седницата утврди дека оспорениот Закон за изменување и дополнување на Законот за пензиско и инвалидско осигурување кој содржи само 1 член во суштина не е со самостојна правна содржина туку е поврзан со содржината на член 30 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиско и инвалидско осигурување од 2000 година. Од тие причини Судот ја имаше предвид содржината на членот 30 со сите негови измени и содржината на член 31 од Законот, кој го уредува прашањето на остварување на правото на пензија за осигуреници кои работат на работни места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење.

Така, Судот утврди дека според член 30 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиско и инвалидско осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2000) осигурениците кои на денот на примена на овој закон имале најмногу исполнет пензиски стаж од 35 години (маж) односно 30 години (жена) правото на старосна пензија го стекнуват под условите утврдени во Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1993, 3/1994, 14/1995, 71/1996 и 32/1997).

Во членот 31 од наведениот закон е предвидено дека осигуреници кои работат на работни места на кои стажот се смета со зголемено траење, право на старосна пензија можат да остварат и со исполнување на 40 години (маж) односно 35 години (жена) пензиски стаж, без оглед на возраста најдоцна до 1 септември 2005 година.

Во 2001 година, членот 30 од Законот претрпел измени и дополнувања со Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување, („Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/2001). Според оваа измена и дополнување, осигурениците можат да остварат старосна пензија со 35 односно 30 години пензиски стаж, со достигнување на одредена возраст, како и со исполнување на 40 години (маж), односно 35 години (жена) пензиски стаж, без оглед на возраста.

Според член 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.101/2005) кој е оспорен со предметната иницијатива е предвидено дека во членот 30 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиско и инвалидско осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2000) бројот 35 се заменува со бројот 33, а бројот 30 се заменува со бројот 28. Тоа значи дека осигурениците можат да остварат право на пензија наместо со најмалку 35 години исполнет стаж со 33 години (маж) односно наместо со 30 години пензиски стаж со 28 години (жени).

Според членот 19 од Законот за изменување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/2006) во членот 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.101/2005) по зборот: „возраста“ се додаваат зборовите: „најдоцна до 1 септември 2007 година“.

4. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и колективните договори со Уставот и законите..

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Од анализата на одредбата од член 30 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување произлегува дека осигурениците кои на денот на примената на Законот за пензиското и инвалидското осигурување (1 септември 2000 година) имале најмалку стаж 33 односно 28 години, право на старосна пензија можат да остварат и со наполнување на 40 односно 35 години пензиски стаж, без оглед на возраста најдоцна до 1 септември 2007 година.

Од анализата на одредбата од член 31 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2000) произлегува дека со оваа одредба се уредува прашањето за остварување на правото на пензија на осигурениците на кои стажот на осигурување им се смета со зголемено траење, при што правото на пензија можат да го остварат и со исполнување на 40 односно 35 години пензиски стаж без оглед на возраста најдоцна до 1 септември 2005 година. Тоа значи дека на оваа категорија осигуреници се овозможува, покрај тоа што правото на пензија можат да го остварат согласно одредбите од Законот кои се однесуваат на категоријата на работници чии стаж се смета со зголемено траење и под условите од член 31 до 1 септември 2005 година. По протек на овој период оваа категорија на осигуреници го остваруваат правото на пензија согласно одредбите од член 18 и член 94-109 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување.

Имајќи го предвид наведеното Судот оцени дека одредбата од член 30 и 31 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување се исцрпиле во примената, поради што согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија не постојат основи Судот да се впушти во оценка на нивната уставност.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Махмут Јусуфи, и судиите: д-р Трендафил Ивановски, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.172/2007)

278.

У.бр.5/2007

- Закон за условите за засновање на работен однос со странски државјанин, и Упатство за поднесување на барање за издавање и за давање на одобренија за засновање на работен однос со странски државјанин

- Law on the Conditions for Employment of Foreign National, and Instruction for filing a request for the issuance and giving of permission for employment of a foreign national

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 ноември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на:

- уставноста на Законот за условите за засновање на работен однос со странски државјанин ("Службен лист на СФРЈ" бр.11/1978, 64/1989 и "Службен весник на Република Македонија" бр.12/1993), и

- уставноста и законитоста на Упатството за поднесување на барање за издавање и за давање на одобренија за засновање на работен однос со странски државјанин ("Службен лист на СФРЈ" бр.51/1981).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за оценување на уставноста на Законот за условите за засновање на работен однос со странски државјанин и уставноста и законитоста на Упатството за поднесување на барање за издавање и за давање на одобренија за засновањен на работен однос со странски државјанин.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот Закон и Упатството не биле во согласност со член 1, член 8 став 1 алинеја 3, член 29 став 1, член 32 ставовите 1 и 5 и член 51 од Уставот, како и со член 6 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија со оглед на фактот што тие се донесени во време на федеративно уредена заедница во чии состав била и Социјалистичка Република Македонија, а чиј уставен поредок се засновал врз сосема поинакви политички и економски основи, поради што овие прописи не кореспондирале со уставниот поредок воспоставен со Уставот на Република Македонија. Ова од причини што од анализата на решенијата предвидени во овие прописи произлегувало дека се засновани врз основа на социјалистичко самоуправно општествено уредување кое не постои во уставниот поредок на Република Македонија што може да се утврди и од употребените термини како што се Социјалистичка Федеративна Република Југославија, ЈНА, сојузен секретар за народна одбрана и други кои не се согласни со термините што се употребени во Уставот на Република Македонија.

Понатаму во иницијативата се наведува дека согласно член 13 од оспорениот Закон, според кој се овластува сојузниот орган надлежен за работи на трудот и вработувањето, Сојузниот комитет за труд, здравство и социјална заштита го донел оспореното Упатство во кое доминираат термини кои одамна не постојат во уставниот и правниот поредок на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека со Законот за условите за засновање на работен однос со странски државјанин, кој согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија е преземен како републички пропис и Законот за изменување и дополнување на Законот за условите за засновање на работен однос со странски државјанин, донесен од Собранието на Република Македонија се уредуваат прашањата кои се однесуваат на можноста за засновање на работен однос на странски државјанин и лице без државјанство со претпријатие, организација од општествена дејност, банка и друга финансиска организација, организација за

осигурување, задруга и со други фирми за соработка и заедничко работење со странски лица како и со работен човек кој самостојно врши дејност со личен труд, односно со личен труд и со средства во сопственост на граѓаните, односно со граѓанско, правно и физичко лице со земјоделско стопанство, претставништво и конзуларно претставништво во СФРЈ (работодавец) ако ги исполнува општите услови утврдени со закон, со колективен договор и со општ акт (статут, правила и други самоуправни општи акти за вршење на работи на работно место за кои засновал работен однос и посебни услови со овој закон.

Судот понатаму, утврди дека врз основа на член 13 од наведениот Закон, Сојузниот комитет за труд, здравство и социјална заштита го донел оспореното Упатство за поднесување на барање за издавање и давање одобрение за засновање на работен однос со странски државјанин ("Службен лист на СФРЈ" бр.51/1981).

Со наведеното Упатство се пропишува спроведување на одредбите од членовите 3 до 5 од Законот за условите за засновање работен однос со странски државјанин во поглед на начинот на поднесување барање за издавање одобрение за засновање на работен однос со срански државјанин.

Судот исто така утврди дека на 28 мај 2007 година Собранието на Република Македонија донело Закон за вработување и работа на странци ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/2007).

Според член 53 од наведениот закон, со денот на отпочнување на примената на овој Закон престанува да се применува Законот за условите за засновање на работен однос со странски државјанин ("Службен лист на СФРЈ" бр.11/1978 и 64/1989 и "Службен весник на Република Македонија" бр.12/1993).

Според член 54 од Законот, тој влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето, а ќе започне да се применува по три месеци од денот на неговото влегување во сила.

Во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на законот, министерот надлежен за работите од областа на трудот ќе ги донесе подзаконските акти предвидени со овој закон (член 50).

Постапките кои се започнале пред денот на влегување во сила на овој закон во согласност со одредбите од Законот за условите за засновање работен однос со странски државјанин ќе се завршат во согласност со овој закон, доколку овој закон е поповолен за лицата кои се вклучени во тие постапки (член 51).

4. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби како и утврдената фактичка состојба од која произлегува дека оспорениот Закон престанал да важи со донесување на Законот за вработување и работа на странци, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата за поведување на постапка за оценување уставноста на оспорениот Закон.

5. Воедно, Судот ја отфрли иницијативата за оценување уставноста и законитоста и на оспореното Упатство, затоа што, тоа не содржи норми со кои се регулираат односи на општ начин, туку содржи исклучиво технички норми за начинот на пополнување на обрасците за барање за издавање на одобрение од страна на барателите и начинот на пополнување на обрасците за давање на одобрение за засновање на работен однос од страна на надлежниот орган, и тоа служи за извршување на одредбите на самиот закон.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Трендафил Ивановски и судиите Лилјана Ингилизова-Ристова, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.5/2007)

5. Меѓусебна согласност на општи акти**5. Mutual concordance of general acts****279.****У.бр.116/2007****- Член 35 од Законот за безбедност на храната и на производите и материјали што доаѓаат во контакт со храната***- Article 35 of the Law on Safety of Food and Products and Materials Coming into Contact with the Food*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на меѓусебната согласност на член 35 од Законот за безбедност на храната и на производите и материјали што доаѓаат во контакт со храната („Службен весник на Република Македонија“ бр.54/2002) со член 4 од Законот за заштита од пушењето („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/1995, 70/2003, 29/2004 и 37/2005).

2. Светлана Нечева од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за оценување на меѓусебната согласност на член 35 од Законот за безбедност на храната и на производите и на материјали што доаѓаат во контакт со храната со член 4 од Законот за пушењето.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот член 35 од Законот не бил во согласност со член 4 од Законот за заштита од пушењето, на кој начин се доведувало во прашање начелото на владеење на правото утврдено во член 8 алинеја 3 и начелото на слободата на пазарот и претприемништвото утврдени во член 55 од Уставот на Република Македонија.

Имено подносителот наведува дека само со обично читање на двата закони може да се забележи дека истите се во колизија и со нивната примена се создава забуна на пазарот и тоа како за потрошувачите така и за фирмите кои произведуваат и дистрибуираат цигари и други тутунски производи.

Оттука имајќи во предвид дека во моментот во позитивното законодавство егзистираат два содржински различни начини на регулирањето на материјата - рекламирање на цигари, тутун и тутунски производи кои доведуваат до недозволена колизија и нееднаква примена на законите, подносителот предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на член 35 од Законот за безбедност на храната и на производи и материјали што доаѓаат во контакт со храната.

3. Судот на седницата утврди дека според член 35 од Законот за безбедност на храната и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната е предвидено дека „рекламирањето на тутунски производи како инивни заштитни знаци може да се врши само на местото на нивната продажба“.

Понатаму, Судот утврди дека во член 4 од Законот за заштита од пушењето е предвидено дека „се забранува рекламирање на цигари и заштитни знаци на цигари и на тутунската индустрија во дневниот, неделниот и месечниот печат, како и во други списанија на радио и телевизија, по пат на филмски дијапозитиви, филмови, паноа, табли, налепници и други форми на странски и домашни рекалми на јавни места, на објекти и средства за превоз (сообраќај) по пат на светлечки реклами, книги, календари, облекувајќи и спонзорирање на спортски, културни, забавни и други јавни приредби и манифестации од страна на претпријатија или други правни лица кои се занимават со производство и продажба на тутунски производи се забранува индиректно рекламирање на тутун и тутунски производи што носат име на тутунски производи, а не се тутунски производи.

4. Согласно членот 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд е надлежен да одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите, како и за други прашања утврдени во Уставот, но не и за меѓусебната согласност на законите и меѓусебната согласност на другите прописи од ист ранг во хиерархијата на правните акти.

Според членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Имајќи ја предвид наведената одредба од член 110 од Уставот на Република Македонија со која е утврдена надлежноста на Уставниот суд на Република Македонија, како и наводите во иницијативата со кои се бара оценување на меѓусебната согласност на член 35 од Законот за безбедност на храната и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната со член 4 од Законот за заштита од пушење, Судот оцени дека барањето на иницијативата излегува надвор од рамките на надлежноста на Судот, поради што е исполнет условот од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.116/2007)

6. Отсуство на акт предмет на уставносудска оцена**6. Absence of an act subject to assessment of the Constitutional Court****280.****У.бр.113/2007****- Правилникот за спроведување на Законот за данок на додадена вредност, донесен од министерот за финансии***- Rulebook for the enforcement of the Law on Value-Added Tax, adopted by the Minister of Finances*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 септември 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за спроведување на Законот за данок на додадена вредност, донесен од министерот за финансии („Службен весник на Република Македонија“ бр.65/1999, 17/2000, 28/2000, 66/2000, 29/2003, 90/2005 и 106/2006).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, одредбите од Законот за данок на додадена вредност наведени во воведот на оспорениот

правилник (1) не го овластуваат министерот за финансии да донесе правилник за спроведување на целиот Закон за данок на додадена вредност, туку го овластуваат да ги разработи само одделните одредби од тој закон, па бидејќи оспорениот правилник определува спроведување на целиот Закон, тој Правилник (2) излегол надвор од законските рамки, (3) навлегол во законодавната власт односно (4) вовел плаќање на данок што може да се определи само со закон, поради што Правилникот не бил во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 33, член 51, член 68 став 1 алинеи 2 и 3, член 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија, потоа со членот 49 став 1, член 55 став 1, член 56 став 1 и член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, како и со член 1 од Законот за данокот на додадена вредност.

3. Судот на седницата утврди дека членот 1 од Правилникот го разработува членот 14 од Законот за данок на додадена вредност според кој министерот за финансии е овластен да го утврди местото на вршењето на одделни услуги; членовите 2-4 од Правилникот го определуваат начинот на докажување на даночното ослободување, за што министерот за финансии има овластување во член 26 став 4 од Законот; членовите 5 - 8 од Правилникот се однесуваат на начинот на одбивка на претходно платени даноци и исправка на одбивката, со што се разработуваат овластувањата на министерот за финансии утврдени во член 34 став 3, член 36 став 2 и член 37 став 6 од Законот; член 9 од Правилникот го операционализира членот 38 став 5 од Законот во кој е содржано овластувањето на министерот за финансии да ги определи евиденциските обврски на тур-операторите како даночни обврзници; член 10 од Правилникот ја разработува постапката за продолжување на рокот за плаќање на данок на додадена вредност при увоз кај даночните обврзници кои имаат право на одбивка на претходно платен ваков данок, за што министерот за финансии има овластување во член 43 став 9 од Законот; членовите 11 - 14 од Правилникот ја уредуваат постапката за враќање на претходно платениот данок на определени даночни обврзници (без седиште во Република Македонија, на хуманитарни организации, на странски дипломатски и конзуларни претставништва и нивните членови во Република Македонија, на меѓународните организации и нивните членови), за што постојат законски овластувања на министерот за финансии во членовите 46, 47 став 2, 48 став 4 и 49 став 2 од Законот; членовите 15 - 17-а од Правилникот ги разработуваат евиденциските обврски на даночните обврзници, што е согласно на овластувањето на министерот за финансии определено во член 52 став 6 од Законот, а

членовите 18 - 23 од Правилникот го уредуваат начинот на издавање фактури во одредени ситуации (олеснувања, при различни даночни стапки, во посебни случаи, при нерегистрирани даночни обврзници, пред регистрација на даночен обврзник, за определени организации и лица), за што постои законско овластување на министерот за финансии во член 53 став 11 од Законот; членовите 24 - 26 од Правилникот се однесуваат на прашања за регистар - каси и сметки, за кои прашања министерот за финансии има овластување во член 54 став 4 од Законот; членот 27 од Правилникот го уредува начинот на докажувањето на условите за користење на правото на одбивка на данокот за производи на залиха, за што министерот за финансии има овластување во член 63 став 3 од Законот за данок на додадена вредност.

Од изнесената фактичка состојба произлегува дека одредбите од Правилникот разработуваат одделни одредби од Законот за данок на додадена вредност за кои министерот за финансии има законски овластувања, а не целиот Закон и без да се има овластување за тоа.

4. Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Судот, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што оспорениот правилник не го содржи она што се оспорува (спроведувањето на целиот Закон за данок на додадена вредност), Судот оцени дека има процесни пречки за оценување на оспорениот правилник од наведениот аспект, поради што согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите д-р Трендафил Ивановски, Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.113/2007)

281.

У.бр.118/2007

- Членовите 30 и 31 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување и Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување

- Articles 30 and 31 of the Law on Pension and Disability Insurance and the Law on Changing and Supplementing the Law on Pension and Disability Insurance

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 24 октомври 2007 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите 30 и 31 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2000) и Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.101/2005).

2. А.Д. Рудници за неметали Стрмош од Пробиштип, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Имено, подносителот на иницијативата наведува дека со оспорените акти се доведувало во прашање начелото на еднаквост пред Уставот и пред законот. Потоа ги цитира оспорените акти и наведува дека токму со Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.101/2005), се нарушиле основните

слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право, како и тоа дека граѓаните биле еднакви во слободите и правата независно од полот, расата или бојата на кожата.

Понатаму подносителот на иницијативата наведува дека Уставот го гарантирал правото на социјална заштита и на социјална сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална правичност како и правата од работен однос. Од тие причини подносителот на иницијативата смета дека во користењето на наведените права граѓаните требало еднакво да бидат третирани, бидејќи во спротивно тоа би значело поставување на посебни услови за остварување на правото на старосна пензија.

Во натамошната содржина на иницијативата се изнесуваат конкретни примери за остварување или неостварување на право на пензија на вработени во Акционерското друштво Стрмош од Пробиштип и тоа во зависност од возраста, остварениот пензиски стаж и остварениот бенифициран стаж, со заклучок дека законодавецот бил должен граѓаните да ги стави во еднаква правна положба.

Од наведените причини подносителот на иницијативата смета дека оспорениот Закон не пропишувал еднакви услови за остварување на правото на пензија за онаа категорија работници што во клучниот период (1 септември 2000) година немале 33 години пензиски стаж (маж), односно 28 години пензиски стаж (жена), со работниците што оствариле такво право со 40 години пензиски стаж. Исто така, за подносителот на иницијативата немало логика со 40 години пензиски стаж да се чека уште 10 години за да се достигне 64 години возраст само од причина што за два до три месеци граѓанинот не се вклопувал во периодот 1 септември 2000 година.

3. Судот на седницата утврди дека, според оспорениот член 30 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување, („Службен весник на Република Македонија“ бр. 24/2000), осигурениците кои на денот на почетокот на примената на овој закон имале најмалку исполнет пензиски стаж од 35 години (маж) односно 30 години (жена), правото на старосна пензија го стекнуваат под условите утврдени во Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1993, 3/1994, 14/1995, 71/1996 и 32/1997).

Според оспорениот член 31 од истиот закон, осигурениците кои работат на работни места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење, правото на старосна пензија можат да го остварат и со исполнување на 40 години (маж), односно 35 години (жена) пензиски стаж, без оглед на возраста, најдоцна до 1 септември 2005 година.

Согласно член 35 од Законот, овој закон влегува во сила осмиот ден од објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“ (објавен на 29 март 2000 година), но за членовите 30 и 31 (меѓу другите) е определено дека ќе се применуваат одложено, односно од 1 септември 2000 година.

Оспорениот Законот за изменување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.101/2005), во членот 1 уредува дека во Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 80/1993, 3/1994, 14/1995, 71/1996, 32/1997, 24/2000, 96/2000, 5/2001, 50/2001, 85/2003, 50/2004 и 4/2005) во членот 30 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 24/2000) бројот „35“ се заменува со бројот „33“, а бројот „30“ се заменува со бројот „28“. Според член 2 од Законот, овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“ (24 ноември 2005 година).

4. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд, меѓу другото, одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 15 став 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на закон, односно одделни негови одредби, меѓу другото содржи означување на законот, односно одделни негови одредби што се оспоруваат, како и причини за нивното оспорување.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Во конкретниот случај во поднесената иницијатива не се означува дека составен дел на оспорените акти се и измените и

дополнувањата направени со Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2001) и последно донесениот Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инавлидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/2006), кои биле во сила пред поднесувањето на иницијативата.

Тргувајќи од фактот што актите што се означуваат како оспорени, од нивното прво појавување во правниот поредок до денес, биле предмет на повеќе измени и дополнувања што не се опфаќаат во иницијативата и нејзиното дополнување, беше неопходно да се утврди содржината што ја имаат во време на нивната оценка.

Имено, членовите 30 и 31 од Законот, како изворна содржина за прв пат се појавуваат во правниот поредок во 2000 година со влегување во сила на Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2000). Во нив било предвидено дека правото на старосна пензија осигурениците можат да го остварат со најмалку исполнет пензиски стаж од 35 години (маж) односно 30 години (жена), а за осигурениците на кои стажот на осигурување им се смета со зголемено траење, правото го остваруваат и со исполнување на 40 години (маж), односно 35 години (жена) пензиски стаж, без оглед на возраста, најдоцна до 1 септември 2005 година. Според Законот наве-дените одредби ќе се применуваат од 1 септември 2000 година.

Во 2001 година, членот 30 од Законот претрпел измени и дополнувања со Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување, („Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/2001). Според оваа измена и дополнување осигурениците можат да остварат старосна пензија со 35 односно 30 години пензиски стаж, со достигнување на одредена возраст, како и со исполнување на 40 години (маж), односно 35 години (жена) пензиски стаж, без оглед на возраста.

Во 2005 година во Законот за изменување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.101/2005), е направена измена на членот 30 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување, објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2000, на начин што осигурениците

можат да го остварат правото на пензија наместо со најмалку 35 години исполнет пензиски стаж со 33 години (маж), односно наместо со 30 години пензиски стаж со 28 години (жена).

Оспорениот член 1 од Законот за изменување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.101/2005) во суштина не е самостојна првна содржина и тој во неговите измени и дополнувања всушност секогаш е поврзан со содржината на членот 30 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување, („Службен весник на Република Македонија“ бр. 24/2000).

Според членот 19 од Законот за изменување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/2006) во членот 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.101/2005) по зборот: „возраста“ се додаваат зборовите: „најдоцна до 1 септември 2007 година“.

Меѓутоа, зборот возраст не е содржина на членот 1 од Законот за изменување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.101/2005) на кој се повикува законодавецот, туку според својата суштина е содржина на членот 30 од службените гласила бр.24/2000 и 50/2001.

Оттаму, содржината на одредбите и Законот што се предмет на уставно-судска оценка, единствено може да се разледува како една целина, која гласи:

„Осигурениците кои на денот на почетокот на примената на овој закон (на 1 септември 2000 година) имале најмалку исполнет пензиски стаж од 33 години (маж) односно 28 години (жена), право на старосна пензија можат да остварат и со исполнување на 40 години (маж), односно 35 години (жена) пензиски стаж, без оглед на возраста, најдоцна до 1 септември 2007 година“.

Споредувајќи ја содржината на оспорениот член 30 од Законот, со сите измени и дополнувања кои се однесуваат на него и неговото означување со бројот на службените гласила во поднесената иницијатива со актуелната содржина и означување на

оспорените одредби, произлегува дека во иницијативата не е извршено негово правилно содржинско и нумеричко означување.

Оттаму, фактот што оваа одредба пред поднесувањето на иницијативата претрпела измени и дополнувања, кои не се опфатени со иницијативата, претставува околност што е од суштинско значење за идентификација на одредбите што треба да бидат предмет на оцена пред Уставниот суд, што е недостаток на процесна претпоставка за натамошно постапување по иницијативата, согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

Што се однесува до оспорениот член 31 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2000), Судот утврди дека останал непроменет и неговото правно дејство и примена се исцрпеле со истекот на 1 септември 2005 година. Иста е и состојбата со членот 30 од Законот, кој се исцрпел во правното дејство и примената со истекот на 1 септември 2007 година.

Оттаму, неуредноста на иницијативата и исцрпеното правно дејстви и примена на оспорените акти се процесни пречки за одлучување по поднесената иницијатива, согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

При вака утврдена фактичка и правна состојба останува граѓаните кои работат на работни места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење правото на старосна пензија да го остварат врз основа на членот 17 и особено врз основа на членот 18 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, според кој на осигуреникот на кого стажот на осигурување му се смета со зголемено траење, старосната граница за стекнување право на старосна пензија се намалува зависно од степенот на зголемувањето на стажот, и тоа за по една година.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Махмут Јусуфи и судиите: д-р Трендафил Ивановски, м-р Мирјана Лазарова Трајковска, Вера Маркова, Бранко Наумоски, д-р Бајрам Положани, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.118/2007)

ПРЕДМЕТЕН РЕГИСТЕР*

A

- авторски музички права (заштита)..... 195,196;
- адвокатура 65,66;
- адвокатска дејност, вршење..... 59;
- акти кои немаат карактер на пропис или
општ акт во смисла на член 110 од Уставот
на Република Македонија 207,208,209,210,211,212,
213,214,215,216,217,218,
219,220,221,222,223,224,
225,226,227,228,229,230,
231,232,233,234,235,236,
237;
- акти кои биле предмет на оценка на Судот 238,239,240,241,242,
243,244,245,246,247,
248,249,250,251,252;
- актот престанал да важи 265,266,267,268,269,270,271,
272,273,274,275,276,277,278;

Б

- барања за заштита на слободи и права 197,198,199,200,201,
202,203,204,205;

В

- *vacatio legis* 78;
- Влада на Република Македонија (овластувања) 9,13,19;
- вода 47;
- воздухопловство 135;

Г

- гробишта (управување) 176;

Д

- данок на приход платен на странски правни лица 36;

* Броевите се однесуваат на идентификациониот број, а не на У.бројот на одлуката/решението на Судот.

- данок на добивка за странски правни и физички лица	24;
- данок на додадена вредност	21;
- данок на имот	40;
- даночна постапка	37,38;
- даночно-правен однос (учесници)	45;
- двојно (Бадентерово) мнозинство за донесување на закон	2;
- денационализација	83;
- директор на национална установа за култура (овластување)	98;
- добиток и живина (отстранување и чување)	173;
- Државен пазарен инспекторат (овластување)	190;

Ж

- жалба (право на)	49,52, 55,63,68,72;
--------------------------	---------------------

З

- Закон за решавање на судирите и на законите со прописите на други земји донесен од поранешната СФРЈ	56;
- Закон за употреба на знамињата на заедниците во Република Македонија	186,187;
- забрана за вршење на професија, дејност или должност над 6 месеци	131;
- заложен Регистар (упис)	82;
- застапување	179;
- заштита на деца	167;
- здравствена дејност (дополнителна)	165;
- здравствена заштита (преземање мерки за животните од заразни и паразитни болести)	166;
- здравствени организации (услови за основање и работа)	156;
- здравствени услуги (критериуми за склучување на договори и за начинот на плаќање)	170;
- здравствено осигурување	164;
- здравствени установи (положба на вработените)	161;
- здруженија на граѓани (раководни функции)	193;
- злоупотреба на службена должност	79;

И

- избор на пратеник, член на совет и градоначалник	73;
- извршител (именување – разрешување)	62;

- избирање на наставници, стручни соработници и воспитувачи	148;
- имот (пазарна вредност на недвижен имот)	46;
- изјава (барање изјава од кандидатот за член во Советот за радиодифузија)	132;
- имот (вредност на имот)	81;
- инвалидно лице (вработување и адаптација на работно место)	91;
- инвалидно лице (работодавец)	99;
- инвалиди на трудот со преостаната работна способност	153;

Ј

- јавен обвинител (разрешување)	58;
- јавност (информирање на јавноста во општина)	112;
- јавен увид	121;
- јавни функции	140,163;

К

- казни (изразување на висината на казните во евра во денарска противвредност)	76;
- кодекс на полициска етика	3;
- концесии за јавни услуги	48;
- комисија за хартии од вредност	16,20;
- колективни договори	88;
- коефициенти	90;
- колективен договор (склучување поединечен колективен договор на ниво на работодавач)	97;
- колективен договор за здравствена дејност	160;
- комунални дејности	171;
- комунални услуги (висина на цена и начин на плаќање)	177;

Л

- лиценца за работа (стекнување)	162;
- лиценца (издавање)	169;

М

- медијација (постапка) 70;
- меѓународна соработка на локалната самоуправа 185;
- меѓусебна согласност на општи акти 279;
- мерки за гонење 5;
- министер (овластувања) 11,12,17,39,60,120,145,155;
- мултилатерална спогодба ратификувана во
Собранието на Република Македонија 134;

Н

- надлежност на комора (овластување) 67;
- надомест за води 14,15;
- надомест (посебен) 107,114;
- надоместок (утврдување на рамки и параметри) 22;
- надоместок на Комисија која одлучува во втор степен 26;
- надоместок за концесија 43;
- надоместок за членови на совет
на општина 101,102,103,105,115,116,118;
- надоместок на трошоци во вршење на
службени дејствија на нотар..... 54;
- надоместок на материјална имотна штета
во сообраќајот 144;
- надоместок за употреба на градежно земјиште
како јавна давачка 85;
- Народен правобранител (надлежност) 191;
- Народен правобранител (начин на работа и постапка) 194;
- Народен правобранител (злоупотреба на право
на поднесување на претставка) 192;
- ненадлежност 253,254,255,256,257,258,
259,260,261,262,163,264;
- нотар (постапка) 80;

О

- обезбедување на лица и имот 4;
- одредба која престанала да важи 57,92,93;
- општинска администрација 117;
- општина (овластување) 106;
- општина (совет) 108,109,110,111;
- оружје 1,6;
- отсуство на акт предмет на уставносудска оценка 280,281;

П

- парична помош 154,168;
- права на вработените и нивната положба 87;
- правна последица од осуда 30, 32,34,50,74,142,188;
- право на работа 151;
- пренамена на објект 122;
- пренамена на стан 84;
- престанок на работен однос 95,100;
- престанок на извршување на функција 96;
- Претседател на Република Македонија (посебни права за семејството во случај на негова смрт за времетраење на мандатот) 178;
- прекршочна одговорност на граѓаните 25;
- прекршочна постапка (трошоци) 61;
- примена на закони и други прописи 10;
- пропис кој станал дел од внатрешниот правен поредок 136;
- податоци (бесплатно доставување на податоци) 18;
- подзаконски акт (важење - неважење) 35;
- подзаконски акт (операционализација) 129;
- подзаконски акт (донесување) 130;
- подзаконски акти засновани на меѓународните правила 133;
- повратно дејство на законите 180;
- политичка партија (регистрација) 181;
- политичка партија (основање) 182,189;
- политичко здружување и дејствување 183;

Р

- работен однос на определено и неопределено време 94;
- работен однос без огласување 86;
- работен однос (утврдување на посебни услови за лицата кои вршат обука на кандидати за возачи) 139;
- работен однос (услови за директор на јавна здравствена установа) 159;
- регулација на државата во економска сфера 27;
- режим (преоден) за избор на судии 64,71;
- режим во сообраќајот 143;
- режим (преоден) за воспитувачите во подготвителната настава 147;
- режим (промена) на уредување на односите во одделна област 157;

С

- семејна пензија – услови за стекнување 152;
- слобода на пазарот 184;
- сопственост (ограничување) 41;
- средното образование (вработување на наставници) 150;
- средства (рационално и економично трошење на буџетските средства) 28;
- старосна граница 53;
- статут на општина 113;
- стручна подготовка на наставниците и другиот кадар 146;
- судир на надлежности 206;
- судска заштита на правата (постапка) 89;

Т

- тарифа за награда на извршители 69;
- телефонски сообраќај (локален) 138;
- трошоци од контролата на учесниците на пазарот за хартии од вредност 33;
- трошоци (патни и дневни трошоци на членовите на Советот за присуство на седници на Советот) 104;

У

- упатна норма 23;
- упатна норма за примена на Кривичниот законик 29,31;
- упатство (донесување) 77;
- Управен суд (надлежност) 75;
- управен одбор на Фондот за здравствено осигурување – начин на донесување на одлуки 158;
- урбанистички план (детален) постапка 119,127,128,137,141;
- урбанистички план (детален) јавна анкета 126;
- урбанистички план (генерален) изменување 125;
- урбанистички план (генерален) измена и дополнување 123,124;
- учебник (постапка за употреба и повлекување од употреба 149;

Ф

- фискална сметка 7,8;

Ц

- цени 42,44,175;
- цена за собирање и депонирање на смет 172;
- цена на вода 174;

Ш

- шуми (план за сеча на шумите) 51;

INDEX¹**A**

- *absence of an act subject to appraisal of the constitutional court* 280,281;
- *act has ceased to be valid* 265,266,267,268,269,270,271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278;
- *acts that do not have the character of a regulation or a general act in the sense of Article 110 of the Constitution of the Republic of Macedonia* 207,208,209,210,211,212,213, 214,215,216,217,218,219,220, 221,222,223,224,225,226,227, 228,229,230,231,232,233,234, 235,236,237;
- *acts that have been appraised by the Court* 238,239,240,241,242, 243,244,245,246,247, 248,249,250,251,252;
- *Administrative Court (competence)* 75;
- *age limit* 53;
- *air traffic* 135;
- *appeal (right to an)* 49,52,55,63,68,72;
- *associations of citizens (managing offices)* 193;
- *attorneyship* 65,66;

B

- *board of directors of the Health Insurance Fund - manner of adoption of decisions* 158;

C

- *cattle and poultry (removal and keeping)* 173;
- *cemetery (management)* 176;
- *code of police ethics* 3;
- *coefficients* 90;
- *collective agreement (concluding an individual collective*

¹ Numbers refer to the identification number, and not to the U.no. of the Court's decision/resolution.

<i>agreement at the level of an employer)</i>	97;
- <i>collective agreement for health activity</i>	160;
- <i>collective agreements</i>	88;
- <i>commission for securities</i>	16,20;
- <i>compensation for the use of construction land as a public fee</i>	85;
- <i>compensation of material property damage in traffic</i>	144;
- <i>competence of a chamber (powers)</i>	67;
- <i>concessions for public services</i>	48;
- <i>conflict of competences</i>	206;
- <i>costs from the control of participants on the market for securities</i>	33;
- <i>court protection of rights (procedure)</i>	89;

D

- <i>data (free-of-charge communication of data)</i>	18;
- <i>denationalization</i>	83;
- <i>director of a national culture institution (powers)</i>	98;
- <i>disabled person (employer)</i>	99;
- <i>disabled person (employment and adaptation to a job)</i>	91;
- <i>double (Badinter) majority for the adoption of a law</i>	2;

E

- <i>election of a representative, member of a council and a mayor</i>	73;
- <i>election of teachers, expert associates and educators</i>	148;
- <i>employment (conditions for a director of a public health institution)</i>	159;
- <i>employment (determination of special conditions for persons conducting training of candidates for drivers)</i>	139;
- <i>employment to a definite and indefinite time</i>	94;
- <i>employment without announcement</i>	86;
- <i>executor (appointment and discharge)</i>	62;
- <i>expenses (travel and daily expenses of members of the Council for attending sessions of the Council)</i>	104;

F

- <i>family pension - conditions for acquisition</i>	152;
- <i>fee (determination of frameworks and parameters)</i>	22;
- <i>fee (special)</i>	107,114;

- fee for a Commission deciding in the second instance 26;
- fee for collecting and depositing garbage172;
- fee for concession 43;
- fee for members of a municipal council101,102,103,105,115,116, 118;
- fee for water 174;
- fee for waters 14,15;
- fees 42,44,175;
- fiscal bill 7,8;
- forests (plan for cutting down forests) 51;
- freedom of the market184;
- funds (rational and economical spending of budget funds) 28;

G

- Government of the Republic of Macedonia (powers) 9,13,19;

H

- health activity (additional)165;
- health care (taking measures for animals against contagious
and parasite illnesses) 166;
- health institutions (position of employees)161;
- health insurance164;
- health organisations (conditions for establishment
and work)156;
- health services (criteria for concluding contracts
and for the way of payment) 170;

I

- implementation of laws and other regulations 10;
- incompetence 253,254,255,256,257,258,
259, 260,261,262,263,264;
- instruction (adoption) 77;
- instructional norm 23;
- instructional norm for implementation of the Criminal Code29,31;
- international cooperation of the local self-government185;

L

- labour disabled persons with some working ability 153;
- Law on Resolving Conflicts of Laws with Regulations

<i>of Other Countries adopted by the former SFRY</i>	56;
- <i>Law on the Use of Flags of Communities</i>	
<i>in the Republic of Macedonia</i>	186, 187;
- <i>legal consequence from a conviction</i>	30, 32, 34, 50, 74, 142, 188;
- <i>legal profession, carrying out</i>	59;
- <i>license (issuance)</i>	169;
- <i>license for work (acquisition)</i>	162;

M

- <i>mediation (procedure)</i>	70;
- <i>minister (powers)</i>	11, 12, 17, 39, 60, 120, 145, 155;
- <i>minor offence procedure (costs)</i>	61;
- <i>minor offence responsibility of citizens</i>	25;
- <i>misuse of official duty</i>	79;
- <i>multilateral agreement ratified in the Assembly</i>	
<i>of the Republic of Macedonia</i>	134;
- <i>municipal administration</i>	117;
- <i>municipality (authority)</i>	106;
- <i>municipality (council)</i>	108, 109, 110, 111;
- <i>music copyrights (protection)</i>	195, 196;
- <i>mutual agreement of general acts</i>	279;

N

- <i>notary (procedure)</i>	80;
-----------------------------------	-----

O

- <i>Ombudsman (competence)</i>	191;
- <i>Ombudsman (manner of work and procedure)</i>	194;
- <i>Ombudsman (misuse of the right to file a petition request)</i>	192;
- <i>ownership (restriction)</i>	41;

P

- <i>pecuniary aid</i>	154, 168;
- <i>penalties (pronouncement of the amount of penalties</i>	
<i>in euros in denar countervalue)</i>	76;
- <i>pledge Registry (entry)</i>	82;
- <i>political association and activity</i>	183;
- <i>political party (foundation)</i>	182, 189;

- political party (registration)	181;
- President of the Republic of Macedonia (special rights for his family in case of his demise during his term of office)	178;
- professional training of teachers and other cadre	146;
- profit tax for foreign legal and natural persons	24;
- prohibition to carry out a profession, activity or duty over 6 months... ..	131;
- property (market value of immovable property)	46;
- property (value of property)	81;
- property tax	40;
- prosecution measures	5;
- protection of children	167;
- provision that has ceased to be valid	57,92,93;
- public (informing the public in municipality)	112;
- public functions	140,163;
- public insight	121;
- public prosecutor (discharge)	58;

R

- regime (change) of regulation of relations in certain field	157;
- regime (transitional) for educators in preparatory instruction	147;
- regime (transitional) for the election of judges	64,71;
- regime in traffic	143;
- regulation of the state in the economic sphere	27;
- regulation that has become part of the internal legal order	136;
- remuneration of costs in the performance of official actions of a notary	54;
- representaion	179;
- requests for the protection of freedoms and rights	197,198,199,200,201,202,203,204,205;
- retroactive effect of laws	180;
- right to work	151;
- rights of employees and their position	87;

S

- schoolbook (procedure for use and withdrawal from use)	149;
- secondary education (employment of teachers)	150;
- security of persons and property	4;
- State Market Inspectorate (authority)	190;
- statement (requesting a statement by a candidate	

<i>for member in the Radio Diffusion Council</i>	132;
- <i>statute of a municipality</i>	113;
- <i>sub-legal act (adoption)</i>	130;
- <i>sub-legal act (operationalisation)</i>	129;
- <i>sub-legal act (validity - invalidity)</i>	35;
- <i>sub-legal acts based on international rules</i>	133;

T

- <i>tariff for reward of executors</i>	69;
- <i>tax for income paid to foreign legal entities</i>	36;
- <i>tax proceedings</i>	37,38;
- <i>tax-legal relation (participants)</i>	45;
- <i>telephone traffic (local)</i>	138;
- <i>termination of carrying out an office</i>	96;
- <i>termination of employment</i>	95,100;

U

- <i>urban plan (detailed) procedure</i>	119,127,128,137,141;
- <i>urban plan (detailed) public poll</i>	126;
- <i>urban plan (general) change</i>	125;
- <i>urban plan (general) change and supplement</i>	123,124;
- <i>use of an apartment for another purpose</i>	84;
- <i>use of facility for another purpose</i>	122;
- <i>utilities</i>	171;
- <i>utility services (amount of charge and manner of payment)</i>	177;

V

- <i>vacation legis</i>	78;
- <i>value-added tax</i>	21;

W

- <i>water</i>	47;
- <i>weapons</i>	1,6;